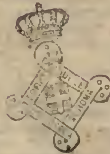
Capreolus super tertio sententiarum.

¶ Incipit repertoriũ tertij libri defensionũ theologie sancti doctoris in tertio sententiaꝝ per magistrum Joãnem Capreolũ Tholosanuꝫ thomistam ꝓfundissimum.

¶ Distin. I. ¶ Questio. I.

Utrum nã humana: quã filius dei assũpsit ꝑ humani generis repationeꝫ: potuerit assumi a trib⁹ suppositis diuine nãe: aut a nã diuia.
Filius dei assũpsit nãm humanã ꝛ icarnatus est ad remediandũ peccatis hũani generis: sic ꝙ si homo nõ peccasset: filius dei incarnatus nõ fuisset. Contra hanc arguit Scotus.
Possibile fuit ꝛ est eãdẽ humanitateꝫ in numero assumi: ꝛ assumptaꝫ esse a tribus vel duabus personis diuinis simul. Sco. Alij quos recitat Duran.
Natura diuina abstracta a ꝑsonalitate relatiua ꝑ itellectũ posset assumere humanã naturam. Sco. Dur.
Natura diuina suppositis ꝑsonalitatibus relatiuis: quas fides ponit. nõ ꝑmo sed quasi secũdario assumpsit naturam humanam. Sco. Duran.

¶ Distin. II. ¶ Questio. I.
¶ Utꝝ ꝑsona diuina possit assumere entitatẽ toti⁹ resultãtem ex mã ꝛ forma lapidis adinuicem cõiunctis.
Deus de potẽtia sua absoluta põt assumere nãm lapidis: aut aliaꝫ nãm irrationalẽ. Henricus ꝛ multi alij.
Filius dei non solum assumpsit animã ꝛ corpus humanũ: imo etiam tertiam entitatem resultantem ex illis: sicut totum resultat ex partibus. Durandus. Alij quos recitat Joan. Nea. in quolibet.
Filius dei ꝛ quelibet ꝑsona diuina potest assumere entitatem tertiã resultantem ex materia ꝛ forma lapidis.

¶ Distin. III. ¶ Questio. I.
¶ Utꝝ btã virgo Maria fuerit ꝯcepta in pctõ originali.
Beata virgo Maria fuit cõcepta in pctõ originali. Sco. ꝛ sui sequaces. Aur. Alij recitati per Joan. de Neapo.

¶ Distin. IIII. ¶ Questio. I.
¶ Utꝝ beata virgo Maria aliqd actiue egerit in ꝯceptione christi: ꝓpter quod veraciter possit dici mater dei.
In ipsa cõceptiõe xpi beata vgo nihil actiue opata est: ſ3 solũ mãm ministrauit. Operata est tñ ante cõceptioneꝫ aliqd actiue ꝑparãdo mãm: vt eẽt apta ꝯceptui. Sco.
Beata virgo veraciter ꝛ ꝓprie dicitur: ꝛ est mater dei ꝛ hominis. Durandus. Scotus.
Spiritus sanctus non debet dici pater christi ſm deitateꝫ nec ſm humanitatem. Durandus.

¶ Distin. V. ¶ Questio. I.
¶ Utꝝ vnio nãe diue ꝛ hũane i xpo sit maxia vnio creata
Unio naturaꝝ in xpo est quid creatum. Aureo. Duran.
Unio differt realiter ab assumptione.
Unio naturaruꝫ in christo est maxima inter creatas vniones. Aureolus: Durandus.

¶ Questio. II.
¶ Utꝝ diuina essentia vel personalis ꝓprietas possit vniri alicui nature create per modum forme.
Nec diuina essentia: nec proprietas personalis diuina põt vniri alicui creature corporee per modum forme ꝓprie loquendo de forma. Joannes de Ripa.
Nec deitas: nec ꝓprietas ꝑsonalis verbi dei est vnita hũanitati xpi nec eius carni vt forma. Joannes de Ripa.

¶ Questio. III.
¶ Utrũ filius dei assumpserit naturam humanam in vniuersali cum suo proprio creato supposito.
Filius dei nõ assumpsit nãm humanã in vli ꝓut vlis est: nec ab indiuiduis separatam vel abstractam. Scotus.
Filius dei nõ assumpsit quãcũqꝫ personã: hypostasim: subsistentiaꝫ: nec aliqd suppositum creatum. Sco. Aureo.

¶ Distin. VI. ¶ Questio. I.
¶ Utꝝ in christo sint plura esse.
In xpo nõ sunt duo esse subalia actualis existẽtie. Scotus Aure. Alij quoꝝ argumẽta recitat Dur. Joan. de Nea.
In christo sunt multa esse ſm quid ꝛ accidentalia.

¶ Dist. VII. ꝛ VIII. ¶ Questio. I.
¶ Utrum in christo sint due filiationes.
In xpo nõ est nisi vnica filiatio realis. Sco. Aureo. Durã.
Licet christus nõ referatur ad matrem aliqua reali filiatione: refertur tamẽ ad ipsam aliqua alia reali relatiõe.

¶ Distin. IX. ¶ Questio. I.
¶ Utꝝ humanitas xpi sit adoranda adoratione latrie.
Humanitas christi adoranda est adoratione latrie: sed tñ ipsa nõ est ratio talis adorationis. Scotus.
Imago christi adoranda est adoratione latrie. Henricus Durandus: Holchot: Anglicus.
Crux christi adoranda est adoratione latrie. Durandus.

¶ Distin. X. ¶ Questio. I.
¶ Utrũ christus ſm ꝙ homo sit deus vel persona diuina.
Ista ꝓpositio: christus ſm ꝙ est homo est deus. est vera in vno sensu: ꝛ falsa in alio: magis tñ ẽ negãda ꝙ̃ ꝯcedẽda
Ista ꝓpositio: christus ſm ꝙ homo est persona: vel hypostasis: vel suppositu3: vel res nature: in vno sensu est falsa: ꝛ in alio vera.
Quelibꝫ istaꝝ est simplr cõcedenda: xps ſm ꝙ iste homo est deus: christus ſm ꝙ iste homo est persona. Duran.

¶ Distin. XI. ¶ Questio. I.
¶ Utꝝ ista copulatiua sit ꝯcedenda sine quocũqꝫ addito christus incepit esse: ꝛ christus est creatura.
Non est absolute ꝛ sine determinatione dicenduꝫ: ꝙ christus sit creatura. Scotus: Durandus.
Ista propositio non est absolute concedenda: christus incepit esse. Scotus: Durandus.
Quelibet istarum est concedenda ꝛ asserenda: xpus ſm ꝙ homo est creatura: christus ſm ꝙ homo incepit esse.

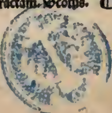
¶ Distin. XII. ¶ Questio. I.
¶ Utrum christus potuerit peccare.
Simpliciter loquendo christus nullo modo potuit peccare. Durandus: ꝛ quidam alij.
Christus ꝓpe ꝛ simplr loquẽdo nõ habuit potẽtiã peccãdi.

¶ Distin. XIII. ¶ Questio. I.
¶ Utruꝫ anima christi habuerit gratiaꝫ creataꝫ formaliter ꝛ actu infinitam.
Anima christi habuit gratiam creatam habitualem.
Gratia habitualis anime christi fuit: ꝛ est vno modo infinita. Aureolus: Adaꝫ: Gerardus odonis.

¶ Distin. XIIII. ¶ Questio. I.
¶ Utrum anima christi sit sciens formalr scientia creata.
Anima xpi nõ est: nec põt esse sciẽs formalr sciẽtia increata vel diuina tãqꝫ actu scdo: q est opatio: vel cõsideratio actualis. Joan. de Ripa. Quidam ab Adam recitati.
Anima xpi est formalr sciens triplici scia creata. ꝑma dicitur scia btõꝝ. scda est scia viatoris habita ꝑ infusioneꝫ. tertia dr̃ scientia naturaliter acquisita. Sco. Duran.

¶ Questio. II.
¶ Utꝝ anima christi in verbo videat omnia alia a verbo
Anima xpi per nullã sciaꝫ scit: aut cognoscit: aut ꝯphendit oĩa scibilia: vel oĩa que de⁹ cognoscit: aut scit. Sco. Dur.
Anima christi cognoscit in verbo infinita ſm qd: licꝫ non infinita simpliciter. Quidam Hybernicus: cuius argumenta recitat Adam. Aureolus. Adam.

¶ Distin. XV. ¶ Questio. I.
¶ Utꝝ aĩa xpi ex sua omnipotẽtia respectu ꝓprij corporis

appetituꝫ sensitiuū a dolore sensibili pseruare potuerit.
Anima xp̄i nō habuit omnipotētiaꝫ simplr̄: nec respectu immutationis creaturarū: nec respectu ꝓprij corp̄is. Dur.
In christo fuit vere ꝛ proprie dolor sensibilis. Scotus.
¶ Dist. XVI. ꝛ XVII. ¶ Questio. I.
¶ Utruꝫ dolor in anima christi tempore passionis peruenerit vsq ad rationem superiorem.
Dolor passionis xp̄i peruenit vsq ad superiorem rōneꝫ: vt est natura: licet nō vt est ratio. Scotus. Aureolus.
Inferior ratio vel voluntas xp̄i: vt natura cōsiderata nolebat absolute passionem aut mortem christi: licet cōsiderata: vt rō vellet illaꝫ. Sco. Aureolus.
In xp̄o fuit quodāmō necessitas moriendi ꝛ patiēdi. Sco.
¶ Dist. XVIII. ꝛ XIX. ꝛ XX. ¶ Qō. I.
¶ Utruꝫ aliqua pura creatura potuerit satisfacere ꝓ tota natura humana collapsa in primis parentibus.
Nulla pura creatura potuit sufficiēter satisfacere pro tota natura humana. Contra hanc ꝛ sequētes arguit Sco.
Christus per suam actionem interiorem ꝛ passionem exteriorem sufficienter ꝛ condigne satisfecit pro tota natura humana collapsa. Durandus.
Meritum christi eo modo est sufficiens pro infinitis hominibus: sicut ꝛ eius satisfactio: ꝛ eandē infinitatem habet: quam ꝛ eius satisfactio.
Meritum ꝛ satisfactio christi nō habet vltimatam efficaciam: nisi in illis: qui eidem vniuntur per fidem formatam ꝛ sacramenta. Scotus.
¶ Dist. XXI. ꝛ XXII. ¶ Questio. I.
¶ Utrū xp̄s desierit esse homo in suo descensu ad inferos.
In morte christi deitas remansit vnita anime ꝛ carni siue corpori: non autem humanitati composite ex anima et corpore: que est tertia entitas. Durandus.
Christus in triduo mortis nō fuit homo. Aureolus.
Christus veraciter descendit ad inferos. Durandus.
Christus in triduo mortis fuit totus in inferno. Durādus.
¶ Dist. XXIII. ¶ Questio. I.
¶ Utrum virtutes habituales sint homini necessarie.
Habitus sunt homini necessarij. Durandus. Quidam alij quorum dicta recitat Scotus.
Uirtutes humane sunt habitus. Aureo. Quidam alij quorum argumenta recitat Scotus.
¶ Dist. XXIIII. ¶ Questio. I.
¶ Utrum fides sit virtus infusa a deo.
Fides est virtus. Durandus.
Fides formata ꝛ ēt informis infundit̄ hoī a deo. Sco. Aur.
Nullus homo pertinaciter aliquem articulum fidei discredens habet habitum fidei infuse. Durandus.
Fides est vna virtus ꝛ nō multe: ꝛ vnus habitus: ꝛ nō multi specie distincti. Scotus: Aureolus.
¶ Dist. XXV. ¶ Questio. I.
¶ Utrum fides sit de visis.
Fides nō potest esse de visis. Aureolus. Durandus.
Fides nō est de scitis. Durandus.
Fides est certior simplr̄ sciaꝫ quo ad nos ꝛ ſꝫ qd. Duran.
¶ Dist. XXVI. ¶ Questio. I.
¶ Utrum spes sit virtus theologica distincta realiter a fide ꝛ charitate.
Spes est virtus.
Spes est virtus theologica. Durandus.
Spes est virtus distincta a fide ꝛ a charitate. Scotus.
¶ Dist. XXVII. XXVIII. XXIX. ꝛ XXX. ¶ Qō. I.
¶ Utrū hō debeat ex charitate diligere deū plus q̄ seipsū.
Charitas est virtus. Aureolus: Henricus.
Obiectum charitatis est deus inquantum est beatificatiuus vel beatitudinis obiectum. Scotus.
Ex charitate homo plus debet diligere deum q̄ seipsum. Scotus Alij. Durandus Alij.
Charitas inclinat ad amandum deum duplici amore: sciłꝫ amicitie ꝛ concupiscentie. Durandus.
In dilectiōe dei pōt hr̄i aliq̄lr̄ respectus ad mercedē. Dur.
In dilectione dei nō est aliqs modus adhibēdus. Duran.
Non oēs ꝓximi sunt ex charitate equalr̄ diligēdi. Duran.
Charitas feruentius diligit amicos q̄ inimicos: ꝛ dilectio amici melior est q̄ dilectio inimici. Durandus.
¶ Dist. XXXI. ꝛ XXXII. ¶ Qō. I.
¶ Utrum fides remaneat in patria.
Impossibile est actum fidei: ꝛ actum visionis beatifice simul esse in eodem subiecto. Durandus.
Habitus fidei nō remanet: nec remanere potest in patria cum visione beatifica.
¶ Dist. XXXIII. ¶ Questio. I.
¶ Utrū ex actibus humanis acquirant̄ habitus v̄tutuꝫ in appetitu sensitiuo subiectiue existentes: puta in cōcupiscibili: vel irascibili.
Alique virtutes morales sunt subiectiue in appetitu sensitiuo: qui diuiditur per concupiscibilē ꝛ irascibilem. Scotus: Aureolus.
Alique virtutes possunt acqri in nobis ex assuetudine operum: ꝛ causari ex actibus nostris. Duran.
Preter virtutes morales humanis actibus acq̄sitas sunt homini necessarie quedam alie virtutes morales diuinitus infuse. Durandus.
Uirtutes morales ꝛ cardinales remanebunt in patria post resurrectionem. Durandus.
¶ Dist. XXXIIII. ꝛ XXXV. ¶ Qō. I.
¶ Utrū dona sp̄us sancti sint habitus distincti a virtutib⁹.
Dona spiritus sancti sunt habitus distincti a virtutibus infusis theologicis ꝛ cardinalibus. Scot.
Huiusmodi dona remanebunt in patria. Duran.
¶ Dist. XXXVI. ¶ Questio. I.
¶ Et aliarum quattuor sequentium.
Utrum virtutes cardinales sint inter se cōnexe: ita q̄ qui habet vnam: habeat omnes.
Prudentia nō potest esse sine virtute morali. Scot.
Nulla virtus moralis pōt haberi sine prudentia. Scot.
Quattuor virtutes cardinales sunt connexe: ita q̄ qui habet vnam: habet omnes quattuor. Scotus.

Explicit repertorium tertij libri defensionum Joannis Capreoli.

¶ Eximij veritatis schole professoris fratris Joannis Capreoli Tholosani ordinis predicatorum liber tertius defensionum theologie diui doctoris Thome de Aquino in tertio sententiarum feliciter incipit.

¶ Utrum natura humana a filio dei assumpta a trib⁹ psonis suppositis diuine nāe potuerit assumi. Qō. I.

Circa primā distinctionē tertij sententiarum q̄ritur. Utrū natura humana: quam fili⁹ dei assūpsit propter humani generis reparationē potuerit assumi a tribus suppositis diuine nature: aut a natura diuina. Et arguit̄ q̄ non. Hoc enim supposito. s. q̄ eadē natura esset assumpta a tribus personis: aut esset vnus homo: vel plures. sed non plures. Sicut enim vna natura diuina in pluribus personis nō patitur esse plures deos: ita vna humana natura in pluribus personis nō patitur esse plures homines. Similiter etiam nō posset esse vnus homo: q2 vn⁹ homo est iste homo: qui demōstrat vnā personā: ⁊ sic tolleretur distinctio triū personarum diuinarum: quod est incōueniēs. Nō ergo due: aut tres persone diuine possent accipere vel assumere vnā naturā humanā. Q2 etiam natura diuina vt prescidit a personis nō possit assumere arguit̄ sic. Assumptio importat terminū vnionis: sed vnio nō potest fieri in natura sed solum in persona: ergo abstracta personalitate natura diuina nō potest assumere.

In oppositum arguit̄. Et p̄mo q̄ tres psone possint assumere eandem naturā. Q2 persona icarnata subsistit in duab⁹ naturis: diuina. s. ⁊ humana: sed tres persone possunt subsistere in vna natura diuina. ergo ⁊ in vna natura humana: ita q̄ vna natura humana sit assumpta a tribus personis. Q2 etiā natura diuina abstractis personalitatib⁹ possit assumere naturā humanā arguit̄ sic. Q2 in diuinis psonalitas dr̄ ꝓprietas psonalis: que est triplex. s. paternitas: filiatio: ⁊ ꝓcessio: sed his remotis per itellectū: adhuc remanet oīpotētia dei: per quā est facta icarnatio: ergo videt̄ q̄ remota personalitate diuina: natura diuina posset assumere naturam humanam.

In hac qōne erunt tres articuli. In p̄mo ponentur cōclusiones. In secūdo obiectiones. In tertio responsiones.

Quantum ad primū articulū sit p̄ma cōclusio. Filius dei assumpsit naturā humanam: ⁊ icarnatus est ad remediādum peccatis humani generis: sic q̄ si homo nō peccasset: filius dei incarnat⁹ nō fuisset. Hanc ꝯclusionē ponit sanctus Tho. 3. parte q. i. arti. 3°. quā ꝓbat auctoritate: ⁊ rōne. Auctoritate quidem Augustini in libro de verbis dn̄i: qui exponēs illō qō habet̄ Luc. p. (Uenit fili⁹ hoīs querere ⁊ saluū facere qō perierat.) sic dicit. (Si hō nō peccasset fili⁹ hominis nō venisset:) ⁊ p̄ma ad Thimo. p̄. sup illō vbum (Christ⁹ venit in hūc mūdū vt peccatores saluos faceret.) dicit Glo. (Nulla cā veniēdi fuit xp̄o dn̄o nisi peccatores saluos facere: tolle vulnera: tolle morbos: ⁊ nulla cā est medicīe.) Ratione ēt ꝓbat dictā ꝯclusionē: ⁊ sic dicit. (Quidā dicūt: q̄ si ēt homo non peccasset: dei fili⁹ fuisset incarnatus. Alij vero cōtrariū asserūt: quorum assertioni magis assentiēdū videtur. Ea enī que ex sola dei volūtate ꝓueniūt supra omne debitum creature nobis inotescere nō possunt: nisi quaten⁹ in sacra scriptura tradunt̄: per quā diuina volūtas inotescit: vnde cum in sacra scriptura vbiq3 icarnationis rō ex peccato primi hoīs assignet̄: cōueniētius dr̄ icarnationis opus ordinatū esse a deo in remedium peccati: ita q̄ peccato nō existēte: icarnatio nō fuisset: q̄uis potētia dei ad h nō limitet̄. potuisset enim ēt peccato nō existēte deus incarnari.) Hec ille. ¶ Ex qbus pōt formari talis rō. Effectuū a sola volūtate dei depēdētiū non debet a nobis alia rō assignari ab illa: que per scripturas: dictaq3 sanctorum nobis diuinitus reuelat̄. sed diuina icarnatio est talis effectus: ⁊ liberatio ab incōmodis peccati est talis ⁊ vnica rō. ḡ ⁊c. ¶ Secunda cōclusio. Possibile fuit ⁊ est eadē humanitatē in numero assumi: ⁊ assumptā esse a tribus vel duab⁹ personis diuinis simul. Hāc ponit ⁊ ꝓbat scūs Tho. 3° parte. q. 3. arti. 6. (Ex vniōe (inqt) aīe ⁊ corporis in xp̄o nō fit neq3 noua persona: neq3 hypostasis: sed fit vna natura assumpta in hypostasim vel psonā diuinā: qō quidē nō fit per potētiam nature humane: sed ꝑ potētiā psone diuine: est autē talis diuinarum psonarum cōditio: q̄ vna earum nō excludit aliā a cōione eiusdē nature: sed solū a cōione eiusdē psone: q2 igitur in ministerio incarnatiōis tota rō facti est potētia faciētis: vt dicit Augu. in epistola ad Uolusianū: magis est circa hoc iudicādū fm cōditionē psone assumētis q̄ fm conditionē nature humane assumpte. Sic igit̄ nō est ipossibile diuinis psonis: vt due vel tres assumāt vnā naturā humanam: esset tñ ipossibile: vt assumerēt vnā hypostasim: vel vnā personā humanā sicut dicit Anselm⁹ in libro de ꝯceptu virginali: q̄ plures psone nō possunt assumere vnum eūdēq3 hoiem.) Hec ille. ¶ Itē 3° sen. dist. i. q. 2. art. 4. sic dicit. (Tres personas diuinas assumere humanā naturā vnā vnitate vnius persone est impoīe: q2 cōtradictionē implicat. Cum enim vnio dei ⁊ hoīs nō possit fieri nā: vt dist. 5. probabitur: opz q̄ fiat in psona: vt. s. sit eadē personalitas assumētis ⁊ assumpti: vnde ponere vnā psonam ex parte assumpti: ⁊ tres ex pte assumētis est incōpoīe. Et silr etiā nō pōt esse vna vnitate vni⁹ hypostasis vel vnius suppositi: s3 q̄ nā assumpta a trib⁹ psonis sit vna vnitate singularis nāe: nō est impoīe: loquendo de potentia absoluta: q̄uis nō sit cōgruū fm ordinē diuine sapientie: cū vni⁹ psone icarnatio ad reparationē mille mundorum sufficiat: dico aūt vnitatem singularis nāe: si assumeret̄ vnū corpus ⁊ vna aīa ei vnita: ex quorum vnione vna hūanitas resultaret: vt sic tres psone in vna nā humana assūpta ꝯuenirent: sicut ꝯueniūt in nā eterna.) Hec ille. ¶ Et sicut p3 tā in scripto q̄ in sūma inuit talē rōnē. Si tres psone nō possent eādē nām assumere aut talis repugnātia ꝓueniret ex pte assumētis: vel ex pte assūpti: s3 nec sic. nec sic. igit̄. maior nota est. minor ꝓbat̄. Q2. n. talis repugnātia nō ꝓueniat ex pte assumētiū p3: q2 tres psone ꝯueniūt in vna nā diuina: nō ꝑ solā vnionē: s3 ꝑ eēntialē ⁊ realē idētitatē. ḡ pñt ꝯuenire in vna nā ꝑ solā vniōnē: q2 h est in īfim facili⁹ ⁊ min⁹ repugnās rōni nāli. Q2 ēt talis repugnātia nō ꝓueniat ex pte nāe assūpte p3: q2 assūptio illa seqtur legē ⁊ ꝯditionē assumētis poti⁹ q̄ assūpti: ⁊ potētiā diuinā poti⁹ q̄ humanā. ¶ Tertia ꝯ. Nā diuina abstracta a psonalitate relatiua per intellectū posset assumere humanā

naturā.hāc ꝓbat scūs Tho.3.parte.q.3.artic.3°. vbi sic dicit.(Intellect⁹ noster dupl'r se hꝫ ad diuina: vno mō vt cognoscat deū sicut est:ꝛ sic impossi'e est ꝙ circūscribaṫ ꝑ itellectū aliqd a deo ꝛ ꝙ aliud remaneat: qꝛ totū qđ est in deo est vnū salua distinctiōe ꝑsonaꝝ:quarū tñ vna tolliṫ alia sublata:qꝛ distinguunṫ solis relationibus:quas oꝫ esse sil'.Alio mō se hꝫ itellect⁹ noster ad diuina nō qdē q̄si cognoscēs deū:vt in se est:sed ꝑ modū suū.s.multipl'r ꝛ diuisim id:qđ in deo est vnū:ꝛ ꝑ hūc modū pōt itellect⁹ nr̄ itelligere bonitatē ꝛ sapiētiā diuinā:ꝛ alia hm̄ōi:q̄ dicunṫ eēntialia attributa: non itellecta ꝑ̄nitate vl' filiatiōe:que dicunṫ ꝑsonalitates ꝛ ꝑm h̄ abstracta ꝑsonalitate ꝑ itellectū possum⁹ itelligere adhuc nām assumētē.)Hec ille.¶Itē 3°sen.dis. 5ª.q.2.arti.3°. sic dicit.(Circūscriptio ꝑsone a nā diuina pōt dupl'r itelligi.vno mō ꝙ circūscribaṫ ois rō ꝑsonalitatis:ꝛ sic ipsa nā neqꝫ erit subsistēs in se:neqꝫ erit in aliquo subsistēte:vñ nō hēbit eē in re:sed in itellectu:ꝛ sic nō cōuenit ei:neqꝫ assumere:neqꝫ aliqd agere: alio mō pōt itelligi ꝙ circūscribanṫ ꝑsone distincte: quas ponit fides:eis aūt circūscriptis adhuc remanet nā diuina subsistēs:sicut itelligūt deū:q nō hñt fidē trinitatis:siue hoc ꝙ itelligāt ibi patrē:vel filiū:vel spūꝫ scm̄: vñ adhuc remanebit ibi ꝑsonalitas aliq̄:ꝛ ꝑm h̄ cōclō ꝓcedit de circūscriptiōe personaꝝ distinctaꝝ: quas fides supponit:ꝛ h̄ mō dicēdū est:ꝙ circūscriptis personis:adhuc nāe diuie ꝯuenit assumere.)Hec ille.¶Ex quib⁹ pōt formari talis rō.Remanēte sufficiēte causa actiua assūptiōis remanere pōt assūptio nāe humane sed circūscriptis ꝑ itellectū ꝑsonalitatib⁹ relatiuis diuinis remanet sufficiēs cā assūptiōis actiua: qꝛ adhuc pt itelligi in deo oipotētia:subsistētia:ꝑsonalitas.igiṫ ꝛc̄.

¶Quarta ꝯclusio.Nā diuia suppositis ꝑsonalitatib⁹ relatiuis:quas fides ponit:nō ṗ:sꝫ q̄si scdario assūpsit nām humanā:hāc ponit scūs Tho.3.pte.q.3.ar.2°. vbi sic dicit.(In vbo assumptiōis duo significanṫ.s.principiū actiōis:ꝛ termin⁹ eius:esse aūt assūptionis ṗncipiū ꝯuenit nature diuine ꝑm seipsam:qꝛ ei⁹ vtute assūptio facta est:sed eē terminū assūptionis nō ꝯuenit nāe diuine ꝑm seipsaꝫ:sꝫ rōne ꝑsone in qua cōsideraṫ:ꝛ iō ꝑ̄dē ṗ ꝛ ꝓprijssime ꝑsona dr̄ assumere:scdario aūt pt dici:ꝙ ēt nā assumit nām ad sui ꝑsonā:ꝛ ēt ꝑm hunc modū dr̄ nā icarnata nō quasi sit in carnem cōuersa:sꝫ qꝛ
Lib.3.ca.6. nām carnis assumpsit:vñ dicit Damas. Dicimus nāꝫ dei icarnatā esse ꝑꝫ beatos Athanasiū ꝛ Cyrillū.)Hec ille.¶Itē in solutiōe scdi sic dicit.(Illud qđ cōuenit diuine nāe ꝑm se:ꝯuenit trib⁹ ꝑsonis:sicut bonitas: sapiētia:ꝛ hm̄ōi:sed assumere cōuenit ei rōne ꝑsone verbi:ꝛ ideo illi soli ꝑsone ꝯuenit.)Hec ille.¶Ex qb⁹ pōt formari talis rō.Quicqd ꝯuenit nāe diuine primario ꝛ ꝑ se:cōuenit trib⁹ ꝑsonis:sed assumere nō cōuenit tribus personis.igitur nō ꝯuenit eēntie ṗmo ꝛ per se:sed si cōuenit ei.h̄ erit secūdario:ꝛ quasi per aliud.s.ratione ꝑsone.Et in hoc primus articulus terminatur.

Contra p^m Sco.dist.7. q.3.

Quantum ad scdm articulū arguēdū est contra cōclusiones:ꝛ quidē ꝯtra primā arguit Scotus ꝓbādo:ꝙ ṗdestinatio aie xp̄i nō solū fuerit ꝑ redēptiōe aliaꝝ.Primo.Qꝛ pri⁹ nā q̄ aliqd preuideatur circa peccatorē:siue de pena:siue de peccato: de⁹ preelegit ad curiā celestem oēs:quos voluit hr̄e homines ꝛ angelos in determinatis gradib⁹:ꝛ nullus est predestinat⁹ tm̄:qꝛ alius ṗuisus est casurus:vt sic nullū oporteat gaudere de lapsu alteri⁹:multo magis ḡ hoc est verū de ṗdestinatione illi⁹ aie:que ṗdestinabaṫ ad sūmā gloriā,vniuersal'r eniꝫ ordinate volēs pri⁹ videṫ velle hoc:qđ est fini ꝓpinqu⁹:ꝛ ita sicut prius vult alicui gloriā q̄ grām:ita ēt iter predestinatos:qbus vult gloriā ordinate videṫ prius velle illi gloriaꝫ:quā vult esse fini ꝓximiorē:ꝛ ita huic aie.¶Secundo.Qꝛ nulla necessitas fuit:vt aia a ṗncipio gloriosa:cui deus preoptauit:nō tm̄ sūmā gloriā:sed ēt coeuā illi aie vnita nō fuisset corpori passibili:ꝙ fuisset redēptio faciēda:ꝛ ideo auctoritates exponēde sunt:ꝙ xp̄s nō venisset vt redēptor:nec vt passibilis:sed nō solū ꝑꝑ illā redēptionem videṫ de⁹ illā animā ad tātā gloriā preordinasse: cū illa redēptio seu gloria animarū redimēdarū nō sit tm̄ bonum quātū est gloria aie xp̄i.Nec est verisimile sūmū tā bonū in entib⁹ esse tantū occasionatū.s.ꝓpter minus bonū:sicut nō est verisimile deuꝫ prius ṗdestinasse adā q̄ xp̄m:qđ tamē sequereṫ.¶Tertio.Qꝛ sequereṫ ꝙ deus predestinādo adā:prius preuidisset eū casuruꝫ q̄ predestinasset xp̄m:si predestinatio xp̄i tantū modo fuit pro redēptione alioꝝ:hoc autē nō videṫ esse cōueniēs:neqꝫ veruꝫ.

Contra 2^m Sco.dist.p^a q.2.

¶Cōtra scdaꝫ cōclusionem arguit Scotus ꝓbādo:ꝙ vna nā nō posset simul assumi a trib⁹ suppositis:aut personis diuinis sic:ꝙ prim⁹ termin⁹ vnionis esset persona.primo sic.In oi eēntiali depēdentia vnū depēdens precise depēdet ad vnuꝫ qđ totaliter terminat depēdentiā eius:sed in ista vnione est essentialis depēdentia vnius nature:ꝛ vna persona essentialiter terminat eā.ergo nō pōt eadeꝫ nā dependere ad plures tales personas.maior ꝓbatur in oi essentiali depēdentia causati ad cāꝫ:qꝛ impossibile est idem causatū habere plures causas totales in eodē genere causandi vel essendi:a qbus dependeat:sequereṫ eniꝫ ꝙ essentialiter depēderet ab illo vt a cā:quo non existēte:nihilomin⁹ esset. Si enim causatū aliquod habeat.a.pro cā totali efficiēte.ꝛ cū hoc.b.sil'r.a.sufficienter efficeret ipsuꝫ omni alio circūscripto.alias nō esset cā totalis.igitur ille effectus esset ab.a.nō existēte.b.ꝛ ita nō depēderet a.b.Cōsil'r eꝫ arguiṫ de a.si.b.ponaṫ cā totalis:igr̄ si.b.ponaṫ cā totalis:ꝛ sil'r.a.vtrūqꝫ erit cā totalis:ꝛ neutꝝ erit cā totalis:ꝛ ita arguiṫ in oibus depēdentijs:etiā que nō sunt causatoꝝ ad causas:quia cuꝫ depēdētia alicui⁹ fuerit totaliter terminata ad aliquid:ipsum nō potest dependere ad aliud depēdētia eiusdē rationis ꝛc̄.¶Simil'r cōfirmatur hoc de accidente respectu pluriū subiectoꝝ.minor vero probatur:qꝛ personalitas creata total'r terminat eā:ꝛ illa stāte nō posset simul esse in alia ꝑsona: siue creata:siue increata:sed nō min⁹ terminat eaꝫ personalitas quecūqꝫ diuine persone q̄ terminaretur a personalitate creata. Igitur ꝛc̄.¶Secūdo arguiṫ sic.Quia multiplicato supposito creato:multiplicatur natura.ergo simil'r multiplicato supposito icreato.tenet cōsequētia.qꝛ increatū supplet vicē suppositi creati.ergo ita distinguit:sicut distingueret suppositū creatuꝫ.¶Tertio.Quia illud qđ cōpetit alicui:vt distinguiṫ ab alio:nō pōt cōpetere illi alij:sed icarnatio competit filio:vt distinguiṫ a patre. ergo nō potest competere patri.¶Quarto arguiṫ ab alijs sic.Quia ifinitati nature attestatur:qđ possit esse in plurib⁹ suppositis:vnde consueuit dici:ꝙ pluralitas diuinoꝝ suppositoꝝ cū vnitate diuine essentie ꝯuenit ex illimitatione diuine nature:sed ois infinitas ꝛ illimitatio repugnat creature.ergo nulla vna natura creata sic potest assumi:ꝙ existat in pluribus suppositis.
¶Quinto.Quia depēdentia nature create assumpte perfectius terminatur per diuinuꝫ suppositū q̄ terminaretur per ꝓpriuꝫ:sed si natura creata cōstitueret ꝓprium suppositū:nō posset simul esse in ꝓprio supposi

to ⁊ in alieno. ergo fortiori ratione natura creata assū-
pta ab vno supposito diuino nō potest assumi ab alio.
¶ Sexto. Quia sicut accidens naturaliter sustētatur
in supposito substātie: sic miraculose natura hūana su-
stentatur in supposito diuino assumēte eā: sed vnū ac-
cidens non pōt simul esse in pluribꝰ subiectis. ergo nec
eadē natura pōt simul esse in pluribus suppositis diui-
nis. ¶ Septimo. Quia Anselmꝰ de cōceptu virginali
expresse dicit: ꝙ tres persone nō potuerunt vnum atq3
eūdem hominē assumere: ⁊ si dicat̄ ꝙ Anselmus acci
pit ibi hominē pro supposito: qđ nō est assumptibile: et
nō pro natura. ¶ Cōtra. Quia ibidē cōcedit ꝙ vna ꝑ-
sona potuit assumere hominē: nō aūt tres persone: sed
primū nō pōt concedi accipiēdo hominē pro supposi-
to: sed solū pro natura. igitur scđm nō negatur accipiē
do hominē pro supposito: sed pro natura. ¶ Cōtra. 3.
⁊. 4. cōclusiones arguit Sco. ꝓbando: ꝙ essentia diui-
na per se subsistēs potest esse ꝓximus terminus vnio
nis: qꝛ ipsa nā diuina nullū esse habꝫ a persona: sed priꝰ
naturalr̄ ꝙ̄ sit in persona dat esse persone: est eniꝫ natu
ra de se hec ⁊ per se subsistēs: licꝫ nō incōicabilr̄: videt̄
enim ꝙ incōmunicabilitas nō sit necessario ꝓpria ra-
tio terminandi illā: sed subsistere simplr̄. ¶ Arguit ad
ideꝫ Durādus sic. Si nō posset fieri vnio nature hūa-
ne cum diuina in supposito diuino quantū ad existen-
tiam: nisi fieret vnio eiusdē nature cū ꝓprietate relati-
ua quo ad personā: hoc nō esset: nisi qꝛ vnio naturarū
ƒm existētiaꝫ supponeret vnionē ƒꝫ esse personale: aut
qꝛ ad vnioneꝫ ƒm existere: vel existētiaꝫ necessario cō
comitaretur: aut sequeretur vnio ƒm personā: vel ƒm
esse personale: sed neutrū istorū est: vt ꝓbabitur. ergo
natura humana posset vniri diuine persone in suppos
to relatiuo quātū ad existētiam: dato ꝙ nō vniret̄ ꝓ-
prietati relatiuē quo ad personaꝫ. maior patꝫ. qꝛ si vna
vnio nō supponit aliā: nec necessario cōcomitatur: aut
seqt̄: tunc vna pōt esse sine alia. minor ꝓbatur quan
tum ad oēs eius partes. ¶ Qđ eniꝫ vnio nature diuiē
cum creata in eodē supposito ƒm existētiaꝫ nō suppo-
nat tāꝙ̄ priorē vnionē: que est ƒm ꝓprietatē relatiuaꝫ:
ꝓbatur: qꝛ vnio nature assumpte cū persona supponit
vnionē eius cū essentia diuina: qđ sic pꝫ: qꝛ per illud ꝙ̄
cōpetit persone diuine vniri nature assūpte: per qđ cō-
petit ei depēdētiaꝫ terminare nature assūpte: ſꝫ ꝑso-
ne diuine ꝯpetit termiare depēdētiā nāe assūpte rōne
substātie vel essentie diuine. ergo persone diuine com
petit vniri nature assumpte rōne essentie: ⁊ nō econtra
maior pꝫ. qꝛ sicut natura assumpta vnitur: qꝛ depēdet
ita persona assumēs eam vnitur: qꝛ terminat depēden
tiam. minor pꝫ. qꝛ persona diuina nō subsistit nisi per
essentiā vel rōne essentie: per h autē: per qđ cōpetit sibi
per se subsistere: cōpetit sibi primo terminare depēden
tiaꝫ nature assumpte: ⁊ h est essentia. quare ⁊c. ¶ Qđ
autē ad vnionē nature create cū diuina quantum ad
existētiā nō necessario cōcomitetur vel sequatur vnio
eiusdē nature cū ꝓprietate relatiua quo ad personam.
pꝫ. quia ista cōcomitātia vel cōsequētia nō esset nisi ex
habitudine essentie diuine ad ꝓprietatē relatiuā: quia
hūana nā ƒm se nullā habitudinē necessariaꝫ hꝫ ad h
vt vniatur ꝓprietati relatiue: ⁊ ideo si sit ibi aliqua ne-
cessitas: illa ꝯsurgit ex habitudine nāe diuine ad ꝓpe-
tatē relatiuā: vt qꝛ nā humana vnita est diuine nāe: ꝙ̄
necessariā habitudinē hꝫ ad ꝓprietatē relatiuā: ꝑ ꝯñs
vniat̄ alicui ꝓprietati relatiue: sed istud nō pōt dici: qꝛ
essentia diuina nō solum hꝫ habitudinē necessariā ad
vnā proprietatē relatiuaꝫ: sed ad omnes. si ergo ꝓpter

Contra 3am ⁊ 4am Sco. dist. i. q. 2.

Ad idem arguit Duran. dist. i. q. 4.

necessariā habitudinē nature diuine cum ꝓprietate re
latiua ad vnionē nature humane cum essentia diuina
ƒm existētiaꝫ sequeretur necessario vnio eiusdeꝫ cum
ꝓprietate relatiua quo ad personā: sequeretur ꝙ non
posset fieri vnio humane nature cū diuina ƒm existē
tiam: quin fieret vnio eiusdē cū qualibꝫ ꝓprietate re
latiua quo ad personā: qꝛ essentia diuina ad quālibꝫ hꝫ
necessariā habitudinē: ⁊ nō ad alterā solum: ⁊ ita vnū
suppositū relatiuū nō posset assumere sine alio: qđ est
erroneū. Relinquit̄ ergo ꝙ in supposito diuino lꝫ re-
latiuo posset fieri vnio humane nāe cū diuina ƒꝫ exi-
stentiā: dato ꝙ nō fieret vnio cum ꝓprietate relatiua
quo ad ꝑsonā: sed tunc talis vnio nō plus fieret in vno
supposito ꝙ̄ in alio: sed equaliter in oībus: quia esset so
lū ƒm existere: qđ est oībus cōmune: ⁊ nō ƒm aliquid
ꝓpriū ⁊ personale. Hec Durandus. ¶ Et in hoc secun
dus articulus terminatur.

Quantum ad tertium articulū restat prefatis obiectionibus dei cum adiutorio re
spondere: ⁊ ideo ad primū contra primā cōclusionem
dicitur: ꝙ in diuina prescīētia: aut prouidētia: aut pre-
destinatione nulla est prioritas: aut posterioritas natu
re ex parte actus diuini: quasi vnꝰ sit prior alio: nec ex
parte obiectoꝝ vt cadunt sub actu intellectus aut vo-
luntatis: quasi hoc prius natura sit scitum aut volitū
ꝙ̄ aliud: cum diuinus intellectus vnicū actū habeat
quo simlr̄ natura fert̄ in oīa sua obiecta potissime crea
ta: sine quocūq3 discursu: aut ordine reali: ⁊ similr̄ diui-
na voluntas: vt ꝓbat sanctus Tho. pma parte. q. 14.
artic. 7. cōceditur tamē: ꝙ est ibi ordo rationis ex par-
te ratiocinātis. s. intellectus nostri: qui itelligit successi-
ue ea: que in obiecto sunt simul. ¶ Ulterius ꝯceditur
ꝙ iter obiecta preuisa ⁊ preuolita est ordo volitꝰ ⁊ pre-
ordinatus a deo: preuidit eniꝫ ⁊ preuoluit hunc effectū
esse ꝓpter alium: ⁊ ordinari ad aliū: ⁊ causari ab alio
causalitate efficiētis: aut finis: aut forme. ⁊ ideo cōcedi
tur: ꝙ deus preuidit electos esse priores reprobis: ⁊ glo
riam grā: ⁊ predestinationeꝫ: gloriā: gratiā: redēptionē
esse priores casu aut peccato. ¶ Cōceditur vlterius ꝙ
nullus est predestinatus precise ꝓpter hoc ꝙ alius est
preuisus casurus: ad hunc sensum ꝙ preuisio casus sic
causa predestinationis stātis: sed tamē concedi potest
ꝙ aliquē nūꝙ̄ casurum ⁊ firmiter staturū deus prede
stinauit ad subleuādum casuruꝫ: sicut christū ad sub-
leuandum adam. ¶ Cōceditur vlterius: ꝙ deus quia
ordinatissime vult: hoc est vult rectissimū ordinem in
suis volitis: nō in sua volitione: quia inꝙ̄ sic rectissime
vult: ideo vult animā christi esse proximiorē vltimo fi
ni: ⁊ feliciorē ac beatiorē ceteris beatis: ⁊ alios ordi-
nari ad illā: ⁊ nō illam ad alios: ita ꝙ tota prioritas se
teneat ex parte obiectorū inter se: non autem ex parte
actus volēdi in se: nec vt tendit in obiecta quasi actus
sit prior actu: aut idem actus prius quacūq3 reali prio-
ritate tendat in hoc obiectuꝫ creatū ꝙ̄ in aliud. ¶ Ad
hunc sensum sanctus Tho. 3. sententiaꝝ dist. x. q. 3. arti.
pmo. questiūcula 3a. ꝯcedit: ꝙ predestinatio christi est
causa predestinationis nostre efficiēs inquantum ipse
est mediator nostre salutis: ⁊ formalis inquātum in fi
lios dei ad eius imagineꝫ predestinamur: ⁊ finalis in-
quātum nostra salus in eius gloriam redūdat. ¶ Itē
3a parte. q. 24. articu. 4. vbi sic dicit. ¶ Si cōsideretur
predestinatio ƒm predestinationis actum: predestina-
tio christi nō est causa nostre predestinationis: cū vno
⁊ eodem actu deus predestinauerit christum et nos.
Si autem consideretur predestinatio ƒm predestina-

tionis terminus: sic predestinatio christi est causa nostre predestinationis. Sic enim deus preordinauit nostrã salutẽ ab eterno predestinando: vt per iesum xpm ꝯpleretur. Sub predestinatione enim eterna nõ solum cadit illud: quod fiendũ est in tẽpore: sed etiã modus ⁊ ordo ẜm quẽ cõplẽdũ est ex tẽpore.) Hec ille. ¶ Itẽ ibidem in respõsione ad 3m sic dicit. (Si xpus nõ fuisset incarnãdus deus preordinasset homines saluari p aliã causam: sed qꝛ preordinauit icarnationẽ xpi simul cum hordinauit: vt esset cã nostre salutis.) Hec ille. ¶ Itẽ tertia parte. q. pma. arti. 3°. in solutione quarti sic dicit. (Predestinatio presupponit pscientiam futurorum: ⁊ ideo sicut deus predestinat salutẽ alicuius hominis per orationẽ alioꝝ implẽdam: ita etiã predestinauit opus incarnationis in remedium humani peccati.) Hec ille. ¶ Ex qbus oibus patz: ꝙ argumẽtum multa falsa assumit: potissime tria. ¶ Primũ est: ꝙ pri9 natura de9 predestinet omnes electos ꝙ̃ preuideat aliquid circa peccatores. ¶ Secũdũ est: ꝙ in diuinis actibus sit ordo nature ex parte actuũ in se: aut vt tendunt in obiecta creata. ¶ Tertium est: ꝙ deus prius velit vnum ꝙ̃ aliud prioritate nature: qꝛ nõ solũ falsum est: ꝙ in deo actus intellectus sit natura prior actu voluntatis: imo falsum est: ꝙ idẽ actus itellectus aut volũtatis prius natura tendat in vnũ obiectum ꝙ̃ in aliud: potissime loquẽdo de obiectis creatis. ¶ Si autẽ quis dicat ꝙ saltem pcedẽdus est ibi ordo rationis ex parte ratiocinãtis: ⁊ si negetur ex parte rõcinabilis: ⁊ sic prius ẜm rationẽ deus voluit gloriam anime xpi ꝙ̃ redemptionẽ humani generis: quia maius bonum prius vult ẜm rationem: ⁊ sic pro illo priori voluit icarnationem per se: ⁊ ẜm se: ⁊ non propter aliud. ergo cessantib9 posteriorib9 cõmodis: adhuc icarnatio fuisset: qꝛ volũtas diuini beneplaciti semper adimpleretur ⁊c. ¶ Dicitur ꝙ inter maius bonum ⁊ minus bonum põt esse duplr ordo. s. per se: ⁊ per accidẽs: per se quidem sicut inter bonum nature: gratie: ⁊ glorie: ⁊ bonoꝝ taliter ordinatorum de9 prius ẜm rationẽ vult maius ꝙ̃ minus: sicut gloriã gratia: ⁊ gratiã natura. per accidens autem sicut inter duas gratias: aut duas glorias nullũ essentialẽ ordinẽ inter se habẽtes: ⁊ talium bonoꝝ nõ est necessarius maius esse prius volitũ ẜm rem: aut ẜm rationem: ⁊ sic nõ opz cõcedere: ꝙ deus prius re: aut ex nã rei: aut ẜm rationẽ voluerit gloriã anime xpi ꝙ̃ redemptionẽ generis humani: imo potest esse: ꝙ prius ẜm rationẽ voluerit ẜm bonum ꝙ̃ primũ. ¶ Ad scdm dicitur primo: ꝙ sanctus Tho. 3°. sen. dist. i. q. i. arti. 2. tenuit illum modũ glosandi auctoritates sanctoꝝ: quẽ tangit arguens esse pbabilẽ: sed in sũma repudiauit eũdẽ tãꝙ̃ presũptuosum. ¶ Dicitur scdo: ꝙ anima xpi nõ fuit predestinata ad tantã gloriã ppter solam redẽptionẽ generis humani: si sit sensus: ꝙ illa redẽptio fuerit principalis finis glorie anime xpi: aut sue gratie: vel nature: quin potius: sicut superi9 dictum est: totalis gloria hominũ beatorum ordinatur sicut in finem in gloriã aie xpi. ¶ Dicitur tertio: ꝙ redẽptio humani generis fuit finis sine quo nõ fuisset gloria aie xpi talis ⁊ tãta: qualis ⁊ quanta nunc est: vel si redẽptio hũani generis nõ fuit finis glie aie xpi: fuit tñ finis icarnatiõis: aliud. n. est dicere hoc: ⁊ aliud illud. ¶ Dr 4° ꝙ icarnatõis xpi multiplex põt assignari finis. s. pxim9 ⁊ remot9 vel ptialis ⁊ totalis: pximus finis est redẽptio electorũ: remotus vero perfectio vniuersi: vel gratia dei: vl ipse deus: similiter omnia ista sunt finis totalis: singulũ vero eorũ potest dici finis partialis: modo nõ est incõueniens magnum

Inter mai9 ⁊ minus bonum duplex ordo.

Incarnationis finis multiplex.

bonũ occasionari ppter minus bonum tãꝙ̃ pp finem proximũ aut partialem. Et de hoc sanctus Tho. tertia parte. q. pma. artic. 3°. in solutione tertij. (Nihil (inqt) prohibet ad aliquid maius naturam humanam esse pductam post peccatum: deus enim permittit mala fieri: vt inde melius aliquid eliciat: vnde dicitur Ro. 4° Vbi abũdauit iniquitas: superabundauit gratia: vnde ⁊ in benedictione cerei pascalis dicitur. O felix culpa: que talem ac tantũ meruit habere redemptorem.) Hec ille. ¶ Item 3° sen. dist. i. q. i. articu. 3°. in solutione quinti sic dicit. (Sicut dicit aplus Ro. 5° vbi abundauit delictum superabundauit ⁊ gratia: vnde nõ est incõueniens si aliquod bonum ex peccato de[illegible] eliciat: qđ sine peccato nõ fuisset: vt patz in multis virtutibus vt in patiẽtia: ⁊ penitẽtia: ⁊ huiusmodi: ⁊ ita etiã ex peccato hominis hoc optimũ deus potuit elicere: vt deus incarnaretur: ppter qđ Grego. dicit. O felix culpa ⁊c.) Hec ille. ¶ Dicit 5°: ꝙ ex positiõe nostra nõ segtur ꝙ deus pdestinauerit prius adam ꝙ̃ xpm: si ly prius dicat prioritatẽ durationis: aut perfectionis: aut aliã prioritatem realẽ: si vero dicat prioritatem rationis nõ ex parte rationabilis: sed ex parte nostri itellectus ratiocinãtis nõ est icõueniẽs. Intelligimus enim pmo: ꝙ deus voluit gloriã suam ⁊ bonitatẽ suam manifestari generaliter in productiõe perfecti vniuersi. ¶ Secũdo. ꝙ in illo vniuerso voluit esse aliquas creaturas intellectuales ⁊ rõnales beatas. ¶ Tertio: ꝙ puidit casum aliquarum creaturarũ rõnaliũ: quas pdestinauerat. ¶ Quarto. ꝙ decreuit lapsas reparare per icarnatione filij sui. ¶ Quinto. ꝙ voluit aiam xpi esse priorẽ ceteris in gra ⁊ gloria: ⁊ oẽs alias: ⁊ beatitudinẽ: ⁊ grãm: ⁊ redẽptionẽ earũ ordinari in gloriã aie xpi. ¶ Ad tertiũ pz responsio per iam dicta: qꝛ cõsequens: ad quẽ deducit non est icõueniẽs loquendo de prioritate rationis: vnde breuiter predestinatio ceteroꝝ electorum prior est predestinatione anime xpi ẜm rationem itelligendi: sed predestinatio anime xpi prior est predestinatione aliorum ẜm viam perfectiõis ⁊ causalitatis execute effectus tẽporalis: vt prima prioritas sit quasi prioritas intentionis. Secũda vero sit quasi prioritas executõis. ¶ Sciẽdum etiã ꝙ predestinatio xpi vno modo potest dici finis nostre predestinatiõis ex parte effectus tẽporalis: ⁊ alio modo nostra predestinatio ⁊ redemptio potest dici finis predestinationis xpi. Nam dupliciter aliqd potest dici finis alicuius: puta. a. esse finis ipsi9. b. Primo modo. quia. b. ordinatur ad acquisitionem vel cõseruationem ipsius. a. sicut sanitas dicatur finis medicine: ⁊ hoc modo nostra predestinatio quo ad terminum tẽporalem est finis predestinationis xpi: qꝛ sicut superius allegatum est: deus predestinauit opus icarnationis xpi in remedium humani peccati. Scdo modo. a. potest dici finis. b. qꝛ ex ipso. b. prouenit aliqua vtilitas vel aliquod bonũ ipsi. a. vel ipsum. a. tendit in ipsum. b. sicut in illud: cuius similitudinẽ ⁊ participationẽ desiderat: ⁊ isto modo pdestinatio xpi est finis nostre pdestinationis: qꝛ salus nostra in xpi gloriam redundat: vt superius dictũ est: ⁊ ideo sua predestinatio ⁊ nostra inuicem se precedunt. Predicta aũt distinctio fundat in dictis sci Tho. 2. sen. dis. i. q. 2. art. 3°. vbi sic dicit. (Finis alicui9 rei dr duplr. s. vel in quẽ tẽdit nãlr: vel qꝛ ex eo ꝙ ad ipsum: sicut ad finẽ ordinari dr: vtilitatẽ aliquam cõsequatur ẜm intẽtionẽ ⁊ ordinẽ agẽtis: vtroꝙ autẽ modo homo dr finis creaturarũ ⁊c.) ¶ Itẽ in solutione secũdi sic dicit. (Nõ est homo finis ois creature: sicut vltimo intẽtum ab oi creatura: sz sicut illud: cui p-

Predestinatio christi est finis nature ⁊ ecõuerso diuersimode.

uenit

nenit vtilitas ex oi creatura.) ¶ Item ibidē sic dicit. (Ois creatura corpalis tendit in assimilationē nāe intellectualis quātum pōt: q̄ altiori mō diuinā bonitatem consequit̄: ⁊ pp hoc forma hūana. s. aīa rōnalis: dr̄ esse vltimus finis intentus a nā inferiori: vt dicit̄ scdo de anima.) Hec ille. ¶ Unde totū capitulū: vel articulū: qr multū benefacit ad ppositū. ¶ Ad pm̄ ꝯ 2m̄ ꝯnem dr̄ pmo: q maior si intelligat̄ depēdētia causati ad suā cām cōcedi potest licet eam neget Ocham ⁊ Adam p sen. dist. pa dubio 4°. ⁊ satis pbabiliter: ⁊ pfertiꝫ vbi illa duo q̄ termināt eadē causalitate ⁊ potētia terminăt: sicut est in pposito: nam queliꝫ psona diuina est totalis cā cuiuslibet creature: ⁊ tn̄ sunt tres. Si aūt intelligat̄ depēdentia vni⁹ relatiui ad aliud correlatiuū: falsa est: naꝫ tali depēdentia vnū pōt depēdere ad multa: sicut idē albū numero est simile multis alijs albis: ⁊ tn̄ dependet ab vno q̄tū ab alio in esse relatiuo: ⁊ similr̄ idē q̄tū est eq̄le vel duplū multis q̄tis: ⁊ depēdet ab vno: sicut ab alio. ¶ Et ad pm̄ pbationē maioris: si sic itelligatur dr̄: q solū arguit de pma depēdētia: ⁊ nō de secūda. Cuꝫ etiā secūdo additur ⁊ arguit̄ q maior sit vā in oi genere depēdentie: qr cū depēdētia alicui⁹ fuerit totaliter termiata ⁊c̄. Dicit̄ q vnū relatiuū termiat totaliter depēdentiā alterius intensiue nō aūt extensiue: ⁊ ideo pōt termiari nō ad tot: gn ad plura eiusdē rōnis si sint vel esse possint: vnū eniꝫ ouum nō pōt assimilari tot ouis gn plurib⁹. ¶ Dicit̄ 2°. q depēdētia nāe assūpte ad psonaꝫ assumentē nō est precise depēdentia causati ad cām: qr talis causalitas est cōmunis tribus personis: ⁊ tres psone simul terminăt oēm talem depēdētiam creature: sed est potius depēdentia relatiui ad correlatiuuꝫ puta vnibilis ad vnibile: vel suppositalis ad suppositās: ⁊ forme ad suū formabile: ⁊ si sit depēdētia cāti ad cām: hoc est rōne absoluti: qđ est in psona ⁊ non rōne relatiue pprietatis: nec plus est ad vnā psonā q̄ ad aliā: nullū aūt relatiue dictū in diuinis in assumēdo assumit ppria vel distincta causalitate: sꝫ dicitur assumere vnū: ⁊ nō dr̄ assumere aliud nām hūanaꝫ: qr vna psona relatiua virtute nāe: essentie: potētie: ⁊ oium diuinorum attributorum vnit sibi nām hūanā: ita q est illius vnionis nō tm̄ pncipiū effectiuū: aut causale: sed etiam terminus relatiōis vniti ad vnibile: de hoc scūs Tho. in 3°. pte. qō. 2°. arti. 6°. ⁊. 3°. sen. dist. 5a. qō. pa. arti°. p. vbi ponit q assumptio ex pte assumētis nō solū dicit actionem qua fit vnio nāe ad psonā trahēdo eaꝫ ad tale subsistere: qđ est incōicabile plurib⁹ suppositis: aut psonis: nec est cōpossibile cum alio subsistere in eadem nā vel psona: sed psona diuina terminat depēdētiaꝫ nāe trahendo eā ad ppriū subsistere: qđ est cōicabile pluribus suppositis. imo includit in sua significatiōe terminum actionis ⁊ vnionis. ¶ Dicitur 3° ad ꝯfirmationē ibidē adductā: q nō ē simile de accnte respectu pluriuꝫ subiectorum: ⁊ de vnione nāe ad plures psonas: qr depēdētia accntis ad subiectū est pncipaliter depēdentia causati ad cām. ¶ Dicitur 4°. ad pbationē minoris: q suppositū creatū totaliter terminat depēdētiaꝫ nāe create nō aūt suppositū increatū: qr terminatiōes ille sunt alterius rōnis. Suppositū eni creatū terminat dependētiam nāe sue: sꝫ vnū eē ⁊ vnū subsistere: in quo aliđ suppositū creatū cōmunicare nō pōt: sꝫ diuersorum suppositorum sunt diuerse subsistētie in creaturis. nō sic in dinis qr diuine psone vnicā habēt subsistētiā vel potius vnicū psone subsistere: ⁊ vnicū eē ⁊ existere: licꝫ habeāt distinctas psonalitates. Jō nō sequit̄ q eadē nā haberet plures subsistētias si assumeret̄ a plurib⁹ diuinis psonis: sed solū q esset vnita plurib⁹ psonalitatib⁹ relatiuis. Hoc aūt nō esset incōueniens: qđ declarat sanctus Tho. 3°. sen. dist. i. q. 2a. arti. 4°. vbi sic arguit. (Maior est distātia diuersarum potētiarum aie ad inuicē: que ēt i absolutis distinguūt̄ q̄ diuinarum psonarum: q̄ solū distiguūtur in eo: qđ ad aliud est: sed aīa vnit̄ eideꝫ mēbro sm̄ diuersas potētias: qđ pꝫ qr organa aliorum sensuū sunt ēt organa tactus: qui p totū corpus diffundit̄. igitur de⁹ pt vniri homini: ita q tres psone vnā nāꝫ assumāt.) Hec ille. ¶ Unde si plura supposita creata: vel vnū creatū: ⁊ aliud icreatū haberēt vnicā subsistētiam: sicut habēt diuine psone: tūc suppositū creatū nō totaliter terminaret extēsiue depēdentiā nāe: gn possꝫ vlteri⁹ termiari p aliud suppositū habēs eandē subsistētiaꝫ. Sed qr nullū suppositū creatū cōicat cuꝫ alio supposito in eadem subsistētia. Ideo qn̄cūqꝫ terminat dependētiam nāe: totaliter eaꝫ terminat taꝫ intēsiue q̄ extēsiue. Iteꝫ suppositū creatū terminat depēdentiam nature eo mō quo totuꝫ subsistēs terminat dependētiam ptium: persona vero diuina terminat dependētiaꝫ nature assumpte eo modo: quo subsistēs terminat depēdentiā alic⁹ sibi vniti: sicut subiectū depēdentiam accidētis. Cōstat aūt q idē nō pōt esse ps duorum totorum subsistētiū: sꝫ idē accidēs pōt vniri duab⁹ substantijs hn̄tib⁹ eādē subsistētiā: sicut q̄titas māe ⁊ forme. ¶ Ad 2m̄ negat̄ ꝯn̄a: nec valet pbatio p simile de supposito creato: qr eē suppositi creati est incōicabile alteri supposito: ⁊ iō ad multitudinē ⁊ distinctionē suppositorum multiplicatur esse ⁊ subsistere: ⁊ per ꝯn̄s natura: qr plura esse nō cōueniunt eidem nature in numero: eē aūt ⁊ subsistere diuini suppositi est cōicabile tribus suppositis: ⁊ ideo plurificato supposito nō opꝫ plurificari esse: nec naturā assumptā. de hoc scūs Tho. de potētia dei. q. 2a. arti. p. (Natura (inquit) diuina a formis materialib⁹ in duobus differt. Primo quidē per hoc q forme materiales nō sūt subsistentes: vnde humanitas in homine nō est idē qđ homo qui subsistit: diuinitas autem est idem qđ deus vnde ipa natura diuina est subsistēs. Aliud est q nulla forma vel aīa creata est suum eē: sꝫ ipsuꝫ esse dei est ei⁹ natura ⁊ q̄dditas: ⁊ ide est q ppriū nomē ipsius est: q est: vt patet Exo. 3. qr sic denominat̄. q. a ppria forma sua. Forma igitur in istis inferiorib⁹ qr non per se subsistit: oportet q in eo cui cōicatur sit aliquid: per quod forma vel natura subsistentiam recipiat: ⁊ hec est materia: que subsistit formis materialib⁹ ⁊ naturis: qr vero natura vel forma māl̄is nō est suum esse: per hoc q in alio recipitur: acquirit esse: vnde sm̄ q in diuersis ē: de necessitate habet diuersum esse: vnde humanitas nō est vna in Sorte ⁊ in platone sm̄ esse: q̄uis sit vna sm̄ ppriaꝫ rōnem. In cōicatione vero: qua natura diuina cōmunicat̄: qr ipsa est per se subsistens: nō requiritur aliquid materiale: per qđ subsistentiaꝫ recipiat: vnde nō recipitur in aliquo. q. in materia vt sic genit⁹ ex materia ⁊ forma inueniat̄ cōpositus. Et iteruꝫ qr ipsa essentia est suū esse: nō accipit esse per supposita in quibus est: vnde per vnū ⁊ idē esse est in cōmunicāte ⁊ i eo cui cōmunicat̄: ⁊ sic manet eadeꝫ sm̄ numerum in vtroqꝫ.) Hec ille. ¶ Item. qō. 9a. arti. 5°. in solutione. i9. sic dicit. (Nullo mō ꝯcedēdū est: q in diuinis sit nisi vnū esse: cum esse semper ad essentiam ptineat: ⁊ pcipue in deo: cuius esse est sua eēntia: relationes aūt q̄ distiguūt supposita in diuinis: nō addūt aliud esse sup eē eēntie: qr nō faciūt ꝯpositionem cū eēntia: ois aūt for⁹ addens aliqđ esse sup esse substātiale facit ꝯpositionē cum substātia: ⁊ ipsuꝫ eē est accntale: sicut eē albi ⁊ nigri: diuersū

Tex. cō. 32.

Natura diuina a materialibus formis dupliciter differt.

tas q̄ fm esse sequitur pluralitatem suppositorum: sicut et diuersitas essentie in rebus creatis: neutrum autem in diuinis.) Hec ille. ¶ Ad 3m dicitur q maior habet virtutē qn̄ illud qd conuenit alicui vt distinguitur ab alio est principium distinctionis vnius illorum ab alio: sicut filiatio: q competit filio vt distinguit a patre: et est principiū distinctionis filij a patre: nō potest competere pri sed falsa est si intelligatur generaliter de illo qd conuenit alicui vt distinguitur ab alio: qd tamē nō est pncipiū distinctionis illorum: sed cōcomitatur distinctionē vel sequitur: sicut patet: nam anima rōnalis cōuenit oculo vt distinguitur a pede: et tamē eadem anima est in vtroq3. tunc dico q incarnatio nō cōuenit filio vt distinguitur a patre pmo modo: sed secūdo modo: et ideo potest vtriq3 cōuenire. ¶ Ad 4m respondit Duran. q cum dicitur q infinitati nature attestatur: q sit in pluribus suppositis: verum est de natura que intrinsece pertinet ad naturam ipsorum: et est tanq̄ fundamentū pprietatum quibus supposita cōstituuntur: et distinguunt: et hoc solum est diuina natura et essentia. Sed esse in pluribus suppositis relatiuis que extrinsece: puta q sine eo esset supposita: cōmunicat tamē ei existere in talibus suppositis: nō arguit aliquā infinitatē: qd patet ex simili: circūscribendo enim a deo supposita relatiua et ponendo vnum solum suppositum absolutū: sicut ponunt iudei et gentiles: tanta infinitas esset in illo vno supposito: sicut nunc est in pluribus relatiuis: et tamē nō oporteret naturam assumptam in illo supposito esse infinitam: q nō pertineret intrinsece ad naturam suppositi: sed solum ei cōmunicatur vt suum esse finitum habeat in supposito infinito: et sic est in pposito de essentia vnius nature create finite in pluribus suppositis diuinis. Hec Durandus et bene hoc excepto: q dicit naturam creatam habere esse finitum in supposito infinito: hoc enim est falsum. vt alias videbitur. ¶ Posset etiam aliter dici: q maior argumēti vera est quādo natura que est in pluribus suppositis nō acquirit: nec accipit esse per supposita: in quibus est: sed ipsa est suum esse: et dat esse suppositis: alias maior est falsa. ¶ Ad 5m dicit Durandus: q tota dependentia humane nature terminat p vnum diuinum suppositum eque perfecte vel perfectius q̄ terminaretur per suppositum pprium: quia subsistentia diuini suppositi est perfectior q̄ subsistentia cuiuslibet suppositi creati: et tamē hoc nō obstante potest assumi ab alio supposito diuino: quia nō assumitur ad nouam subsistentiam: cum subsistere diuinum sit tantum vnum: sed cōmunicatur ei noua vnio cum pprio alterius persone: que nō repugnat priori vnioni cum pprio persone assumētis: sed si natura creata substātificaretur in supposito pprio: nō posset substātificari in alieno creato: vel increato nisi assumeret aliud nouū subsistere in alio: et illud ɔtradicit ei: qd est subsistere in seipso: et ideo istud nō est possibile sicut aliud. Hec Dur. et bn̄. Un̄ breuiter dici pōt q nā humana ita pfecte supponitur i supposito diuino: sicut supponitur in pprio supposito: sed nō ita incōicabiliter: cuius ratio superius est tacta in solutione secundi. ¶ Ad 6m dicit Durandus: q nō est simile hinc inde. q supposita creata absoluta sūt: et ideo quicquid est in eis distinguit distinctione ipsorum: sed diuina supposita sunt relatiua: et ideo nō distinguit qcqd est in eis: sed solum relationes: nō quecūq3: sed opposite: Hec Durādus et bene. ¶ Posset et dici q nō est simile: q si idem accidens esset in diuersis subiectis: haberet diuersa esse: et sic esset idē et nō idem: natura autem humana in pluribus suppositis nō habet nisi vnum esse: conceditur tamē q eam impossibile est esse in pluribus suppositis habētibus diuersa esse. ¶ Ad septimum dicit Durandus: q Anselmus intelligit: q tres persone nō pnt simul: et semel assumere vnū et eundem hominem: vel humanā naturam: ita q assumant eam ad vnam psonalitatē: dicit enim sic. Impossibile est tres psonas esse vnam psonam cum vno eodemq3 homine: et in isto sensu conceditur: q tres persone non possunt assumere vnam naturam.) Hec ille et bene. ¶ Ad pmum contra quartam conclusionem dicitur: q licet diuina essentia subsistat: et de se sit hec: nō tamē est incōmunicabilis: et consequēter nec est de se suppositum: aut persona: vnio autem naturarum oportet q fiat in natura: vel in persona: nō autem fit in natura. ergo in persona: sed nō absoluta. ergo relatiua. De hoc sanctus Tho. 3a parte q. 2a arti. pmo sic dicit. ¶ Nomen nature a nascendo dictum est sumptum a generatione viuentium: que natiuitas vel pullulatio dicit: vt dicatur natura quasi nascitura: deinde translatum est nomē nature ad significandum principium huius generationis: et q principium generationis in rebus viuentibus est intrinsecum. Ulterius deriuatum est nomen nature ad significandum quodlibet principium intrinsecum motus: secundum q philosophus dicit in secundo physicorum: q natura est principium motus in eo: in quo est per se: et non secundum accidens: hoc autem principium est materia vel forma. Unde natura quandoq3 dicitur materia: quādoq3 vero forma: et q finis generationis naturalis in eo quod generatur est essentia speciei: quam signat diffinitio: inde est q huiusmodi essentia quādoq3 dicitur natura: et hoc modo Boetius diffinit naturam in libro de duabus naturis dicens. Natura est vnūquodq3 informans specifica differentia: que scilicet complet diffinitionem speciei. Sic ergo nunc loquamur de natura fm q significat quod quid est: siue quiditatem speciei vel essentiam: hoc autem modo accipiendo naturā impossibile est incarnationem verbi esse factam in natura. ¶ Tripliciter enim aliquid vnum ex duobus vl pluribus constituitur. Uno modo ex duobus perfectis integris remanentibus: quod quidem fieri non potest: nisi in his quorum forma est compositio: vel ordo: vel figura: sicut ex multis lapidibus absq3 aliquo ordine adunatis per solam compositionē fit aceruus: ex lapidibus autem et lignis fm aliquem ordinem dispositis: et ad aliquam figuram redactis fit domus: et fm hoc posuerunt aliqui vnionem esse per modum confusionis: que scilicet est sine ordine: vel commēsurationis: que scilicet est cum ordine. Sed hoc non potest esse. ¶ Primo quidem. Quia compositio: vel ordo: vel figura nō est forma substātialis: sed accidentalis: et sic sequeretur q vnio incarnationis non esset per se: sed per accidens: quod est falsum. ¶ Secundo. Quia ex huiusmodi non fit vnum per se simpliciter: sed fm quid: remanent enim plura in actu. ¶ Tertio. Quia forma talium nō est natura: sed magis ars: sicut forma domus: et sic non constitueretur vna natura in christo. vt ipsi volunt. ¶ Alio modo fit aliquid ex pluribus perfectis: sed transmutatis: sicut ex elementis fit mixtum: et sic aliqui dixerunt vnionem incarnationis esse factam per modum complexionis: sed hoc esse non potest. ¶ Primo quidem. Quia natura diuina est omnino imutabilis: vnde nec potest conuerti in aliud: cum sit incorruptibilis: nec aliquid in ipsam: cum sit ingenerabilis. ¶ Secundo. Quia illud quod est cōmixtum nulli miscibilium: est idem in specie: differt enim caro specie a quolibet

Ad 4m Durā. di. j. q. 3.

Tex. cō. 3.

Unum ex pluribus constituitur tripliciter pōt.

Unio hūi' in nā nō ē hoc.

cie a quolibet elemētorum: ⁊ sic christus nec esset eiusdem nature cuz patre: nec cuz matre. ¶ Tertio. Quia ex his: que plurimum distant: non potest fieri mixtio: soluitur enim species vnius eorum: puta si quis guttam aque amphore vini apponat: ⁊ secundum hoc cuz natura diuina in infinitum excedat naturam humanam: nō pōt esse mixtio: sed remanebit sola nā diuina. ¶ Sed forte dicet aliquis: ꝙ ille rōnes solum ꝓbant: ꝙ nō sit facta vnio in natura ad hūc sensuz: ꝙ ex diuinitate ⁊ humanitate nō resultat vna nā: sed nō ꝓbant quin nā humana sit imediate vnita diuine: ita ꝙ pmᵘ terminus vnionis sit eēntia diuina. ¶ Dicitur ꝙ si nā humana vniretur imediate ⁊ pmo nature diuine: hoc esse nō posset: nisi qꝛ traherete ad esse nature diuine: vt est esse nature: si autem natura humana illo modo traheretur ad esse nāe diuine: vniret sibi in nā: sicut corpᵘ vnietur anime in resurrectione: ⁊ ideo sanctᵘ Tho. sufficienter ꝓbat intentuz potissime: qꝛ in diuina natura nullum est suppositum absolutū precedēs relationes: cui posset vniri natura humana. Omnis autē vnio vel est in natura: vel in supposito nature: ⁊ ad naturam: vel ad suppositum nature. Tertio modo fit aliquid ex aliquibus nō permutatis: sed imperfectis: sicut ex anima ⁊ corpore fit hō: ⁊ similiter ex diuersis mēbris. ¶ Sed hoc dici non potest de incarnationis misterio. ¶ Primo. Quia vtraqꝫ natura est ſm suaz speciez: vel essentiam completa diuina scilicet ⁊ humana. ¶ Secūdo. Quia diuina ⁊ humana natura nō possunt constituere aliquid per modū partium q̄titatiuaꝝ: sicut membra constituūt corpus: qꝛ natura diuia est incorporea: neqꝫ per modū māe ⁊ forme: qꝛ natura diuina nō potest eē forma alicuius ꝑsertiz corporei. Sequeretur etiam ꝙ species resultans esset cōmunicabilis pluribus: ⁊ ita essent plures christi. ¶ Tertio. Quia christus neqz esset humane nature: nec diuine. differentia eniz addita variat speciez: sicut vnitas in numeris: vt dicitur. 8. metaphisice.) Hec sanctus Tho. ¶ Ex quibus cōcludit. ꝙ vnio incarnationis non sit facta in nā. ¶ Ulterius in sequēti articulo ꝓbat: ꝙ sit facta in persona: ⁊ ꝙ aliter nulla esset vnio: vnde sic dicit. (Persona aliud significat q̄ natura: nā enim significat essentiā spēi: quam significat diffinitio. Et si quidez his: que ad rationē spēi pertinēt: nihil aliud adiunctū inueniri posset: nulla necessitas esset distinguēdi nāz a supposito nature: qȯ est indiuiduuz subsistēs in natura illa: qꝛ vnūquodqz indiuiduuz subsistens in nā aliqua: esset omnino idez cuz natura sua. Contingit autem in aliquibus rebus subsistentibus inueniri aliqd: quod nō pertinet ad rationez speciei. s. accidētia ⁊ principia indiuiduantia. sicut maxime apparet in his: que sunt composita ex materia ⁊ forma: ⁊ ideo in talibus differt etiam ſm rem natura ⁊ suppositū: nō quasi aliqua omnino separata: sz qꝛ in supposito icluditᷣ natura speciei: ⁊ superadduntᷣ quedā alia: que sunt preter rationē speciei: vnde suppositū significatᷣ vt totum habens nām: sicut partē formalez: ⁊ perfectiuā sui: ⁊ ꝓpter hoc in cōpositis ex mā ⁊ forma natura nō ꝑdicatᷣ de supposito: nō. n. dicimᵘ: ꝙ hic hō sit sua humanitas. Si qua vero res est: in qua omnino nihil est preter rationem speciei vel nature sue sicut est in deo: ibi nō est aliud ſm rem suppositum ⁊ natura: sz solum ſm rōnem intelligendi: qꝛ natura dicitur ſm ꝙ est essentia quedā: eadem vero dicitur suppositum ſm ꝙ est subsistens: ⁊ qȯ est dictū de supposito: intelligendū est de persona in creatura rationali: vel itellectuali: qꝛ nihil aliud est persona ſm Boetium q̄ rationalis nature indiuidua substātia: omne igitur quod inest alicui persone: siue ꝑtineat ad naturā eius: siue nō: vnitur ei in persona. Si ergo nā humana nō vnitur verbo dei in persona nullo modo ei vnitur: ⁊ sic tollitur totaliter incarnationis fides: quod est subruere totā fidem christianam: qꝛ ergo verbum habet naturam humanā sibi vnitam: nō autem ad suam naturam diuinam ꝑtinentem: cōsequēs est ꝙ vnio sit facta in persona verbi: nō autem in natura.) Hec ille. ¶ Item ibidez in solutione primi sic dicit. (Licet in deo nō sit aliud ſm rez nā ⁊ persona: differt tamē ſm modū significandi: qꝛ persona signātur per moduz subsistentie: ⁊ qꝛ natura humana sic vnitur verbo: vt verbum in ea subsistat: nō autē vt aliquid addatur ei ad rationez sue nature vel vt eiᵘ natura in aliquid transmutetur: ideo vnio facta est in persona nō autem in natura.) Hec ille. ¶ Similia dicit tertio sen. distin. qnta questio. pma arti. 2°. ¶ Ad argumētum Durandi dicitur: ꝙ vnio nature humane ad diuinaz presupponit vnionez eius ad aliq̄ꝫ personaz diuinā. Et ad ꝓbationez in oppositum dicitur: ꝙ duplex est dependentia humane nature ad personam diuinaz dependet nanqꝫ natura humana ad suppositum diuinuz vno modo tanq̄ꝫ ad illud a quo: ⁊ in quo accipit eē actualis existentie. alio modo tanq̄ꝫ ad illud: a quo accipit suppositationez ⁊ ꝑsonalitatē. Loquendo de pria depēdentia dr̄ ꝙ eēntia diuina est pᵐ ⁊ remotū: quo terminatᷣ illa depēdentia: sed ꝑsona est ꝓximum: quo terminatur: ⁊ ꝓximū qȯ terminat: essentia vero est qȯ remotū: vñ persona virtute nāe diuine terminat illā dependentiā. Secundā vo dependentiā terminat ꝑsona: ⁊ sicut quo ⁊ sicut qȯ: ⁊ non essentia. ¶ Tunc ad argumētum cum dicitur: per illud competit persone primo vniri nature assumpte: per qȯ competit ei dependētiaz nature assumpte terminare. Dicitur ꝙ hoc verum est. si loquamur de secunda dependētia: sz in hoc sensu minor est falsa. Si vero loquamur de prima dependētia: tunc maior est falsa: ⁊ minor vera. Et ad ꝓbationē minoris in sensu: in quo negatur dicitur: ꝙ persona nō terminat dependentiam secūdam per suum solum subsistere: qȯ est cōmune toti trinitati: sed per suam ꝓprietatem subsistentem: que includit non solum subsistere essentiale: sed vltra hoc relationē: cui cōuenit tale subsistere: nec ꝑ se subsistere diuinum vt est nature: sed vt est ꝑsone: vt post exponetur. ¶ Et si dicatur quomodo differt secunda dependentia a prima: qꝛ idem videtur esse dare actualis existentie: vel cōmunicare ꝓpriā subsistentiam: ⁊ suppositare naturam. ¶ Dicitur ꝙ nō est idem: qꝛ ad hoc ꝙ aliquid supposite nām aliquam. nō solum requiritur ꝙ subsistat: sed etiaz ꝙ sit incōmunicabile: ⁊ ꝓprium: ⁊ distinctum: primum cōuenit essentie: non aūt secūduz. ¶ Ad alia que tangit arguens de concomitantia: vel consequētia illaruz vnionum non oportet dicere: qꝛ neutrū illoruz damus: sed potius illō quod dictum est. scilicet ꝙ vnio humane nature ad diuinam essentiam presupponit vnionem eius ad personam diuinam. De predictis sanctus Tho. tertia parte. questiōe secūda articulo. 6°. (Fides (inquit) catholica medium tenens inter predictas positiones neqꝫ dicit esse factam vnionem dei ⁊ hominis secunduz essentiam: vel naturam: neqz etiam secundum accidens: sed medio modo secundum subsistentiaz: vel hypostasim.) ¶ Et postea in solutione secundi sic dicit. (Illud quod aduenit post esse completum: accidentaliter aduenit: nisi trahatᷣ in cōionē illiᵘ eē ꝯpleti: sicut i resurrectionez corpᵘ adueniet aie ꝑexistēti. nō tñ accñtaliter:

Tex. cō. 10.

Unio icarnationis facta ē in ꝑsona.

In li. d duabus naturis,

q2 ad idez esse assumetur: vt scilicet corpus habeat esse
vitale per animam: non sic est de albedine: q2 aliud est
esse albi: ꝛ aliud esse hominis: cui aduenit albedo: ver/
bum autem dei ab eterno esse completum habuit ꝟm
hypostasim: vel personaz. Ex tempore autem aduenit
ei humana natura: non quasi assumpta ad vnum esse
prout est nature: sicut corpus assumitur ad esse anime:
sz ad vnuz esse prout est hypostasis: vel persone: ꝛ ideo
humana natura nō vnitur accñtaliter filio dei.) Hec
ille. ❡ Ex quibus patet illud: quod dictum est supra. s.
ꝙ persona non terminat dependentiā nature assum/
pte per suum subsistere ꝓut est nature: sed ꝓut est sup/
positi: vel persone ꝛc. ❡ Et sciendū ꝙ Duran. in hac
materia periculosus est. Nam in suo scripto: preter illa
que allegata sunt. videtur cōcedere ꝙ natura humana
vnita est cuilibet ꝑsone diuine: imo ex suis dictis vide/
tur sequi: ꝙ q̄libet ꝑsona est incarnata: sicut patet legē/
Ad argm in pn° adductū ti cum in hac materia. ❡ Ad argumentū principale in
oppositum: quasi quo ad primaz sui partem respondit
sanctus Tho. 3° parte. q. 3°. arti. 6°. in solutiōe primi sic
dicens. (Hac positione facta dicendū est: ꝙ tres per/
sone essent vnus homo propter vnam humanaz nām:
sicut enim nunc veruz est dicere: ꝙ sunt vnus deus ꝑ/
pter vnam naturam diuinam: sic veruz esset dicere: ꝙ
tres persone sunt vnus homo ꝓpter vnam humanam
naturaz: nec ly vnus importat vnitatem per se: sed im/
portat vnitatē in natura humana. Nec posset argui ex
hoc ꝙ tres persone essent vnus homo: ꝙ essent vn⁹ sim
pliciter: nihil enim ꝓhibet dicere: ꝙ homines qui sunt
plures simpliciter: sint vnus quātum ad aliquid: puta
vnus populus: sicut dicit doctor Augusti. 6°. de trinita/
te: diuersuz est natura spiritus hominis: ꝛ spiritus dei:
Lib, 8, ca. 3. sed inherendo fit vnus spiritus ꝟm illud Corinthiorū
6°. Qui adheret deo: vnus spiritus est cuz eo.) Hec il/
le. ❡ Ad secūdam partem eiusdem argumenti respon
dit sanctus Tho. 3°. parte. q. 3°. arti. 3°. in solutione secū
di: vbi dicit. (Circūscriptis per intellectuz personalita/
tibus trium personarū remanebit in intellectu vna ꝑ/
sonalitas dei: sicut iudei intelligunt: ad quā poterit ter/
minari assumptio: sicut dicimus eam terminari ad ꝑ/
sonaz verbi.) Hec ille. ❡ Et hec de questione sufficiāt
Benedictus deus amen. Distin. II.

❡ Utrum persona diuina creaturam irrationalez assu/
mere possit. Questio. I.

Irca 2am distinctionē 3i sniarum.
Querit̄ vtruz ꝑsona diuina
possit assumere entitatem totius resul/
tantez ex materia ꝛ forma lapidis ad
inuicem coniunctis. Et arguitur ꝙ nō.
Q2 persona diuina nō potest assumere
naturam irrationalez: sed talis entitas
est irrationalis. igitur. Minor nota est: sed ꝓbatur ma
ior: q2 nobilior creatura nobilioris doni capax est. ḡ ad
illud donum: qđ est nobilissimuz inter dona nobilioris
nature: natura inferior capacitatem nō habet: sed hūa/
na natura est nobilior irrationali creatura: cum ergo in
ter omnia dona: que nature hūane collata sunt: assum/
ptio ipsius in vnitatem diuine persone sit nobilissimū:
videtur ꝙ huius doni creatura irrationalis capax non
sit: ꝛ ita non erit assumptibilis.

In oppositum arguit̄ sic. Sicut in hūana
natura est similitudo dei rō
ne imaginis: ita in creatura irrōnali est similitudo dei
ratione vestigij: sed similitudo ꝛ cōuenientia aliquorū
adinuicem est causa vnibilitatis ipsoꝝ. ḡ sicut natura
humana est vnibilis deo: ita ꝛ creatura irratiōalis.

In hac qōne sunt tres arti. Primo ponent̄ cō/
clusiones. Secūdo obiectiōes.
In tertio responsiones.

Quantum ad primū articulū sit p̄ma ꝯclusio.
Deus de potētia sua absoluta possz
assumere naturā lapidis: aut aliaz nām irrationalem.
Hanc ponit scūs Tho. 3. sen. dis. 2. q. 1. arti. p̊: vbi sic dic̄.
(Assumptibile dicitur: qđ potest assumi: cum autem
dicitur: hec creatura potest assumi: nō signatur aliq̄ po/
tentia actiua creature: q2 sola potētia infinita hoc face/
re potuit: vt in infinitū distantia ꝯiungerent̄ in vnita/
tem ꝑsone. Similiter etiaz nō signat̄ potentia passiua
nālis creature: q2 nulla potētia naturalis est passiua in
natura: cui nō correspondeat potētia actiua alicui⁹ nā/
lis agentis: vnde relinquit̄ ꝙ dicat in creatura solā po/
tētiaz obediētie: ꝟz quā de creatura potest fieri quicqđ
deus vult: sicut ex ligno potest fieri vitulus deo operā/
te: hec autē potētia obediētie correspondit diuine potē
tie: ꝟm ꝙ dicitur: ꝙ ex creatura pōt fieri qđ deus ex ea
facere pōt. Sed potētia dei dupliciter cōsiderat̄: vl' vt
absoluta: vel vt ordinata: loquēdo autez de potētia dei
absoluta: deus pōt assumere q̄cūqz creaturā vult: vñ
ꝟm hoc nō est vna creatura magis assūptibilis q̄ alia:
loquēdo aūt de potētia ordinata: illā creaturā assume/
re potest: quam cōgruit euz assumere ex ordine sue sa/
pientie: vñ illa creatura dr̄ assumptibilis: in qua hmōi
cōgruitas īuenit̄. Inuenit̄ aūt in natura hūana ꝯgrui/
tas pre alijs q̄tuz ad tria: q̄ in assumptione requiruntur.
❡ Primo q̄tū ad similitudinē vnibiliuz. In humana
enim natura inuenitur expressior similitudo diuina q̄
in aliqua creatura irrationali: q2 homo ꝟm ꝙ hz mētē
factus ad imaginē dei dicitur: cū in creaturis irrationa
libus nō nisi similitudo vestigij inueniat̄: ꝛ ēt q̄tuz ad
quedā est in ea diuina siĺitudo magis q̄ in nā angelica
❡ Scđo q̄tū ad terminū assumptōis. Terminat̄ eni
assumptio ad vnitatē ꝑsone: ꝑsonalitas aūt nō inuenit̄
in naturis irrationalib⁹: cum persona sit rationalis na/
ture idiuidua substantia: vt dicit Boeti⁹: in angelis v̊o Boe. in lib. de duab⁹ naturis.
est quedā ꝑsona: sed nō ꝟm originē distincta: cuz vnus
angelus ex alio nō trahat originē: in humana vero na/
tura est persona distincta ēt ꝟm originē: ꝛ ideo ꝯueniē/
tissime natura hūana in vnitatē diuine ꝑsone assumi/
tur: q̄ distinguit̄ ꝟm relationē originis. ❡ Tertio q̄tū
ad finē assumptionis. Si eniz ꝑfectio vniuersi dicatur
finis assumptiōis precipuus: vt quidā dicunt: nulla nā
particularis assumi potuisset: ꝑ quā ita vniuersuz ꝑfici
posset: sicut ꝑ assumptionē humane nature. Tuz q2 hō
est vltima creaturaꝝ: quasi vltimo creatus: cui⁹ natu/
ra assumpta vltimū ꝯiunctū est p̄mo p̄n°: ꝑ modū cir/
culi: q̄ figura ꝑfecta est: eo ꝙ additionē nō recipit. Tuz
q2 in hoīe oēs creature quodāmodo cōfluunt: q2 cum
oībus creaturis aliqđ cōmune habz: vt dicit Gregori⁹ Greg. in homel. ascēsionis.
vnde hoīe vnito quodāmodo oīs creatura vnita est.
Si vero finis assumptionis ponat̄ liberatio a peccato:
sic etiaz sola hūana nā cōgrue assumi potuit: q2 in irrō/
nali creatura pctm̄ nō erat: i angelica v̊o erat peccatuz:
sz irremediabile. In hoīe v̊o erat remediabile: ꝛ ideo so/
lam humanam naturā congruū fuit assumere: ꝛ sic ea
reparata creatura irrationalis: que ꝓpter ei⁹ peccatum
dr̄ deteriorata: ꝟm ꝙ in vsuz hoīs cedit: restaurata ē.)
Hec ille. ❡ In tertia v̊o pte. q. 4. arti. p̊. vr̄ oppositū p̄/
dictoꝝ dicer̄. vñ ibidē sic dic̄. (Aliqđ assumptibile dr̄.
q. aptū assūmi a diuina ꝑsona: que quidē aptitudo non
potest intelligi ꝟm potētiam passiuam naturalem: que
non se

nõ se extendit: ad qd transcendit vnio personalis creature ad deum: vnde relinquitur q assumptibile dicatur aliquid sm congruentiam ad vnionem predictam: que quidem congruentia attenditur sm duo in humana natura. s. sm eius dignitatem et necessitatem. Secundum dignitatem quidem: qr humana natura inquantum rationalis et itellectualis nata est attingere aliqualiter ipm verbum per suam operationem cognoscendo. s. et amando ipsum. Scdm necessitatem autem: qr indigebat reparatione cum subiaceret peccato originali. Hec autem duo soli nature humane conueniunt: nam creature irrationali deest congruitas dignitatis: nature autem angelice deest congruitas predicte necessitatis. Unde relinquitur q sola humana nã sit assumptibilis.) Hec ille. ¶ In quibus verbis videretur contradicere superius dictis: sed nulla contradictio est: qr hic loquitur de potentia dei ordinata: et superius loquitur de absoluta. Quod patet. nã in dicto articulo primo loco arguitur sic. (Dicit enim Aug. in epistola ad Volusianum. In rebus mirabiliter factis tota ratio facti est potentia facientis: sed potentia dei facientis incarnationem: que est opus maxime mirabile: non limitatur ad vnam naturam: cum potentia dei sit infinita. ergo humana natura nõ est magis assũptibilis a deo q̃ aliqua alia creatura.) ¶ Ecce argumentũ sequitur responsio. (Dicendum (inquit) q creature denominantur aliquales ex eo qd eis competit sm proprias causas: nõ autem ex eo qd eis cõuenit sm pmas causas et vniuersales: sicut dicimus aliquẽ morbum incurabilem: non qr non potest curari a deo: sed qr per propria principia subiecti curari nõ potest. Sic ergo dicitur aliqua creatura non esse assumptibilis: nõ ad subtrahendum aliquid diuine potẽtie: sed ad ostendendum conditionem creature: que ad hoc aptitudinem nõ habet.) Hec ille. ¶ Ex quo apparet: q hoc modo dicit naturam irrationalẽ nõ esse assumptibilem: sicut morbũ incurabilem: qr scilicet creatura irrationalis ad hoc nõ habet aptitudinem. Multa tamẽ facere potest deus in creatura: ad que nõ habet aptitudinem: qr etiam de nihilo cuncta produxit: qd est maius. Unde pro cõclusione potest formari talis ratio. Ubicũq est equalis potentia ex parte agentis: et equalis potentia obediẽtialis ex parte patientis: potest sequi similis effectus: sed diuina potentia equaliter se habet ad operandum in lapide et in humana natura: et natura lapidis eque est in potentia obedientiali ad deum sicut natura humana. ergo sicut vniuit sibi naturã humanã: ita posset vnire sibi hypostatice naturam lapidis. ¶ Secũda cõclusio. Filius dei non solum assumpsit animam et corpus humanum: imo etiam tertiam entitatẽ resultãtem ex illis sicut totum resultat ex partibus. Hanc ponit tertio senten. distin. secũda. questio. prima articu. tertio. questiũ. tertia: vbi sic dicit. (Quidam posuerunt deum assumpsisse animam et corpus nõ ita q ex eorum cõiunctione aliqua hũanitas resultaret. Et hec opinio veritatẽ humanitatis tollit: et dignitatẽ corporis christi. Non enim christus verus homo esse potuit: nec corpus eius vere viuum: nisi anima corpori vnita fuisset: vt forma eius: ita q ex eis vnum quid efficeretur. Unde dicẽdũ est q sicut in christo verũ corpus et vera anima fuit: ita et vera humanitas: id est nã humana ex coniũctione vtriusq resultans.) Hec ille. ¶ Item in eandem questiunculam tertio loco arguit sic. (In littera dicitur: q nomine humane nature corpus et anima intelligitur cum dicit christus naturam humanam assumpsisse: sed constat q neq anima: neq corpus est forma totius ad minus sm cõmuniorem opinionem. ergo in christo nõ fuit forma totius.) ¶ Ecce argumẽtum: sequitur respõsio. (Dicẽdum (inquit) q cum dicitur nomine humanitatis corpus et animam intelligi: intelligendum est materialiter: sicut nomine totius intelliguntur partes: nõ qr totum proprie loquẽdo sit sue partes: sed aliquid ex partibus constitutum.) Hec ille. ¶ Item ibidem arguitur sic pro conclusione. (Forma totius in rebus animatis resultat ex coniunctione anime ad corpus: sed in christo anima fuit coniuncta corpori: alias corpus illud viuum nõ fuisset. ergo in christo fuit forma totius. ¶ Item homines cõueniunt specie ad inuicem sm conuenientiã in forma totius: sed christus fuit eiusdem speciei cum alijs hominibus: alias pro hominibus nõ satisfecisset. ergo in christo fuit forma totius.) Hec ille. ¶ Et similia dicit 3ª parte. qõ. 6ª arti. 5º. Ex quibus potest multiplex ratio pro conclusione formari: sicut patet. ¶ Tertia conclusio. Filius dei et quelibet persona diuina posset assumere entitatem tertiam resultãtem ex materia et forma lapidis: pbatur conclusio: qr deus posset assumere naturam lapidis: sed illa natura esset quedã entitas tertia resultans ex materia et forma lapidis: igitur maior et minor patent ex predictis: et in hoc primus articulus terminatur.

Quantum ad secundum articulum arguitur contra conclusiones: et quidem contra primam arguit Henricus et multi alij: q nulla natura irrationalis sit assumptibilis ad vnitatem diuine persone et arguunt sic. Illa natura nõ est assumptibilis ad vnitatem diuine persone: cuius nulla potentia est eleuabilis ad visionem et fruitionem diuine essentie: sed natura irrationalis est huiusmodi: qr nulla eius potentia est eleuabilis ad videndum deum et fruendum eo. ergo nulla natura irrationalis est assumptibilis. Minor de se patet: sed maior probatur tripliciter. ¶ Primo sic. Sicut se habet esse naturale ad posse naturale: sic esse supernaturale ad posse supernaturale: sed nulla virtute potest fieri: q aliqua creatura habeat esse naturale qn habeat aliquod posse naturale. ergo nulla virtute fieri potest: q aliqua natura habeat esse supernaturale: et nõ habeat aliquod posse supernaturale: sed per assumptionem fit: q natura assumpta habet esse diuinũ supernaturale. g per eandem fit q habeat posse diuinum et supnaturale: tale autem posse est ad visionem et fruitionẽ: igitur etc. ¶ Secundo sic. Cui non potest cõmunicari minus: nec maius: sed minus est videre deum et frui deo q̃ assumi in vnitatem persone vel suppositi: vt patet p Aug. super illud Jo. primo. (Verbũ caro factũ est: vbi dicit: q qr euangelium premiserat: q dedit eis potestatẽ filios dei fieri.) ne homo miraret et discordaret subiunxit quod maius est. (Et verbũ caro factum est.) Ex quo videtur: q maius sit naturam eleuari ad vnitatem diuini suppositi q̃ potentiam eleuari ad visionem et fruitionem dei. g illa natura nõ potest eleuari ad vnitatem diuine persone: cuius potẽtie nõ possunt eleuari ad visionẽ et fruitionẽ diuine essentie etc. ¶ Tertio sic. Si aliqua creatura posset assumi: cuius potentia nõ posset eleuari: fortiori ratione posset assumi creatura eleuabilis absq eo q actu eleuaretur: sed creatura rationalis: cuius potentia est eleuabilis ad fruitionem et visionem dei non potest assumi nisi actu potẽtia eius eleuet. ergo multo minus põt assumi natura creata irrõnalis cuius potẽtia nulla est eleuabilis. Minor pbatur: qr si natura rationalis posset assumi nõ eleuatis suis potentijs: cum ipsa sic manens sit peccabilis: sequitur q per

Contra pᵐ conclusiones Henri. quolib. 13. q. 5ª.

sona diuina assumens talem naturā posset peccare: qđ videtur incōueniens: ⁊ multis ĩpossibile. Hec argumēta in forma recitat Durandus in presenti distinctione licȝ nō teneat conclusionē. ¶ Itē Godofredus. 5. quolibet. q. 5. qui etiaȝ nō consentit conclusioni eoꝝ. Item Hericus. 13. quolibet questiōe. 5. ⁊ ꝓpter ista tenet conclusionē eoꝝ ⁊ contra conclusionē nostram. ¶ Et vlterius quarto arguitur sic. Maius est vniri deo in ꝑsona ꝙ per gratiam: vt dicit Aug. 12. de trini. caplo. 9. ¶ Minus credibile est ꝙ deus possit fieri filius hominis natura: ꝙ ꝙ filius hominis possit fieri fili⁹ dei gratia:) sȝ nulla creatura potest vniri deo per gratiaȝ nisi intellectualis. ergo multo min⁹ in ꝑsona. ¶ Quinto. Quia tūc eēt verꝝ dicere ꝙ deus eēt lapis vł brutū. ¶ Sexto arguit sic. Henricus ex intētione. Deus inquit duplr hȝ esse in creaturis. vno mō naturalr: ⁊ sic est in eis per illapsuȝ. alio modo volūtarie: ⁊ sic est in natura assumpta ꝑ circumincessionē. Et licet deus sit intimius cuilibet creature per illapsuȝ: tamen intimior est nature assumpte: ꝙ naturā assumptaȝ amittere ꝓpriū esse subsistentie: ⁊ subintrare esse subsistentie nature: ad quā assumitur: vt sit ideȝ suppositū subsistens in duplici natura: vtraqȝ tamē natura retinet suum proprium esse essentie ⁊ existentie. ¶ Iteȝ. Per illapsuȝ deus intimatur omni creature naturaliter ad duo. s. ad actum nature primū qui est esse: vt. s. persistat: ⁊ ad actum sm qui est operari: per circumincessioneȝ vero intimatur nature: quam voluntarie assumit modo supernaturali ad duo. s. ad subleuandum naturam in esse diuine subsistētie: ⁊ ad actum beatificuȝ intelligendi ⁊ volendi. Ex his arguo sic. Sicut se habȝ de⁹ in omni creatura per illapsuȝ ad duas actiones in eas ꝓducendas: sic se hȝ ad creaturaȝ assumptā ad ꝓducendū duas actiones supernaturales sed nulla creatura est susceptiua per illapsuȝ ꝑme operationis: que est esse quin sit susceptibilis secunde que est operari. ergo nulla natura est susceptibilis prime operationis supernaturalis. s. eleuationis supernaturalis ad esse diuine subsistētie: nisi sit susceptibił secūde. s. beatitudinis: sed hoc est sola intellectuał. igiť illa sola est assumptibilis.

Contra 2am Duran. dis. 2a. q. 2a. ¶ Cōtra 2am ꝯnem arguit Durandus in ꝑsenti distinctione ꝓbando ꝙ totū nō est tertia entitas distincta a suis partibus. Quia partes vnite sunt totum: nec totum est aliud ꝙ partes vnite: nec partes vnite ꝙ totum cōiunctum: vnum enim clauditur intrinsece in intellectu alterius: qꝛ impossibile est intelligere coniūctuȝ nisi ex partibus vnitis: ⁊ ecōtra impossibile est intelligere cōiunctionē ptium nō intelligēdo cōiunctuȝ ex eis. imo vtrobiqȝ videtur formaliter esse idē conceptus.

Auic. 3° me. cap. 4°. ¶ Scdo arguūt alij. Quia Auicē. 3° sue meta[cc]. dicit ꝙ hō est aīa ⁊ corpus ⁊ neutruȝ per se. ¶ Tertio. Quia nulla natura totalis assumpta a verbo est deposita in morte sȝ Dama. li° 3° cap. 3° vbi dicit: nullā aūt nature ptium deposuit: nō corpus: nō animā: sȝ corp⁹: ⁊ animā: ⁊ rōnalem: ⁊ intellectualē: ⁊ volitiuam: ⁊ operatiuaȝ possedit. s. dei verbuȝ: sed si forma cōposita eēt aliud realiter a suis ptibus: cuȝ illaȝ nō hūerit xp̄us in triduo deposuisset aliqꝫ nāȝ: quā assumpsit. ¶ Quarto ois forma vltimior est pfectior. Quia vltima continet in ṽtute oēs ꝑcedentes sicut itellectiua cōtinet in virtute sensitiuā: ⁊ vegetatiuā: sȝ si esset forma cōpositi alia vltra intellectiuā: esset pfectior ꝙ intellectiua: qđ est ꝯ scđam ꝓpositionē de causis: vbi dicitur in cōmento ꝙ anima intellectiua est in orizōte eternitatis ꝙtum ad superius: ⁊ similiter est cōtra Cōmen. scđo phisicoruȝ. (T. 17.) Item Aug. 14. de trini. caplo quarto dicit. itellectiua sic ordinata est naturaꝝ ordine: nō locoꝝ: vt supra illā nō sit nisi deus. ¶ Quinto. Si totum addit aliqđ supra ptes accipiendo illam formā cōpositi: quā tu das: ⁊ māȝ suaȝ: illa forma ⁊ ista materia sunt ptes alic⁹ compositi: oportet ergo per te: ꝙ forma illius cōpositi differat realiter ab istis ptibus: ⁊ iteruȝ accipiendo illā formaȝ cōpositi ⁊ māȝ suaȝ cū sint ptes: habent vnuȝ cōpositum: ⁊ oportet ꝙ illa forma compositi differat realiter ab istis ptibus: ⁊ sic in infinituȝ: ⁊ hec est deductio philosophi. 7. metaphisice versus finē querētis de eēntia cōpositi: (T. c. 60.) an sit simplex vł cōposita: qꝛ aut eēntie rei cōposite est simplex vel composita: si simplex habetur ꝓpositū: si composita: tunc arguitur: qꝛ ex illa essentia composita ⁊ suis partibus resultat vna simplex: vł cōposita: nō simplex: qꝛ sic habeť ꝓpositū. ergo composita: ⁊ tunc arguitur sicut prius: ⁊ sic erit processus in infinitū qđ est incōueniens: standū est igitur in primis: ꝙ eēntia composita est simplex. ¶ Sexto. Quia Diony. 2°. capitulo celestis ierarchie dicit. ꝙ mors in nobis non est substantie cōsumptio: sed vnitoꝝ separatio: sȝ illud non esset verum: si humana natura realiter differret a suis partibus: qꝛ constat ꝙ desineret per mortem: ⁊ est quedam substantia. igitur ⁊c. ¶ Septimo. Quia si humanitas alicuius differt realiter ab omnib⁹ partibus essentialib⁹ simul. aut differt se tota: ⁊ sic nihil includeret de partibus essentialibus ⁊ essentia sua: qđ est contradictio: aut aliquo sui: ⁊ illud vel est pars eēntialis: ⁊ sic differret a se ipsa: aut nō eēntialis: ⁊ sic eēntia includeret aliqđ nō essentiale: qđ est ꝯtradictio. ¶ Octauo. Si ex vnione anime ad corp⁹ resultaret res aliqua quā includeret humanitas: cū humanitas nō includat nisi substātiaȝ: ⁊ oīs substātia aut sit mā: aut forma: aut cōpositū: oporteret ꝙ illud esset alteꝝ hoꝝ triuȝ: ⁊ sic vel esset duplex forma: vel duplex materia: vel duplex cōpositū: quoꝝ qđlibet est incōueniens. ergo.

Utrum totū homogeneū sit idē ꝙ sue partes. ¶ Nono arguitur sic. Totuȝ hōgeneū est ideȝ realiter: qđ oēs partes sue vnite. ergo ⁊ qđlibet totū. ꝯsequētia videť esse euidens. antecedēs ꝓbatur dupliciter. primo in generali de omni tali toto: quia omne quod est eiusdem nature genere: ⁊ specie: ⁊ numero cuȝ aliquo: sic ꝙ nulla virtute potest ab alio separari: est vnum realiter cum illo: sed totum homogeneum ⁊ omnes eius ptes sue vnite sunt huiusmodi. ergo tale totuȝ est idem realiter ꝙ omnes sue partes vnite. maior est euidens: qꝛ quecunqȝ differunt realiter: aut differūt genere: aut specie: aut numero actu vt duo ligna: vel potentia vt due partes eiusdē ligni. ergo que sunt vnius nature genere specie ⁊ numero actu ⁊ potentia: sic ꝙ per nullaȝ potentiaȝ possunt esse plura numero: sunt ideȝ realiter simpliciter. minor vero patet quātum ad hoc: ꝙ totuȝ homogeneum ⁊ partes sue sunt eiusdeȝ nature genere ⁊ specie: qꝛ hoc supponitur: si est totum homogeneū. Quātum etiā ad aliā partem. s. ꝙ sint eiusdeȝ nature numero actu: patet qꝛ in vno numero non sunt plura numero distincta actu eiusdem speciei: sed totuȝ est sibiipso saltem per identitatem realeȝ. partes etiaȝ sunt in toto. ergo impossibile est ꝙ totū ⁊ ptes: que sunt eiusdē nāe in specie: sint alteri⁹ nature numero in actu. Quātum etiā ad vltimā partē patet eadeȝ minor: qꝛ ꝙuis vna pars possit in tali toto ab alia separari ⁊ per consequēs ab ea numero distingui: tñ ĩpossibile est quacūqꝫ ṽtute esse vł imaginari eē totū sepatū ab oibus partibus vnitis: vł oēs partes inter se vnitas esse separatas a toto. ¶ Secūdo ꝓbatur ideȝ antecedēs specialiter de quātitate sic. Impossibile est esse vel imaginari duas ꝙtitates eiusdē rōnis vt

duas lineas: vel duas supficies esse realiter distinctas
Tex. c. 47. nisi aut situ: vt patet per phm. 4. phisicorum: vbi ar
guit contra ponentes locũ esse dimensiones separatas
et hoc fm phos: aut saltem subiecto fm theologos: vt
cum duo corpora sunt ineodẽ loco: sed linea et oẽs ptes
sue sunt vnite qtitates eiusdem rõnis specifice: et sunt
idistĩcte situ et subiecto: vt de se pz: et eadez ratio est de
corpe et supficie et ptibus suis. g impossibile est q tales
qtitates sint aliqd realiter distinctuz ab oibus partib9
Tex. cõ. 17. suis vnitis. ¶ Decimo arguit per Comẽ. 7 phy. q vbi
dr a pho: q totũ nil aliud est q̃ ꝯgregatio partiũ dicit:
Et vnaqueq partiũ dr eẽ aliud a toto: sed oẽs insimul
C. 45. nõ possunt esse vel dici aliud a toto: et sup. 4°. phisicoꝝ
dicit: q nõ est totũ nisi ptes eius. ¶ Undecimo. Quia
si totũ aliqd reale superaddit partibus: aut illud facit
vnũ per se cum ptibus nullo superaddito: et tunc idem
posset dici pari rõne de for9 et de mã: q. s. faciant vnuz
per se nullo superaddito: aut illud supadditũz nõ facit
vnũ per se cũ toto et cũ partibus nisi aliquo supaddito:
et tunc erit pcessus in infinitum. ¶ Duodecimo. Quia
omne absolutũ potest p diuinã potẽtiã fieri absqz alio
absoluto: sed totum cõpositũ nõ potest fieri absqz par
tibus cõponentib9. Igitur totũ nõ est aliud absolutũ a
partibus. ¶ Dicetur forte q verũ est nisi vnũ absolu
tũ in sua rõne qdditatiua icludat: vel psupponat aliud
absolutũ: sed sic est de toto respectu partiũ. ¶ Contra
Tunc possibile erit q partes sint vnite et nõ sit compo
situz. probatio qz nõ depẽdent a toto: nec psupponunt
cõpositũ: sed ecõuerso. ¶ Dicetur forte dupl'r. Primo
q causa q. a. nõ possit esse sine. b. est: vel qz. a. depẽdet
a. b. vel est causa necessaria eius: modo licet primo mõ
partes vnite nõ habeant coexigẽtiam cum toto: habẽt
tamẽ secũdo mõ. ¶ Secũdo potest dici. Qz licet ptes
vnite secũdum aliqđ signũ nãe sint prius entitate toti9
nõ tñ prioritate tẽporis: modo prius nã ppie loquendo
nõ est prius: in quo vel secũdum esse extra. sed est pus:
a quo et secũdum esse intelligibile vel qditatiuz: sepa
ratio aũt dicit prius in alio et in re extra. ¶ Sed cõtra
vtrãqz solutionẽ arguitur et pmo ꝯtra primã. Qz si par
tes vnite sunt cã necessaria totius: aut hoc est rõne par
tium: aut rõne vnionis: aut rõne vtriusqz: nõ rõne par
tiuz: qz tũc positis illis poneret totũ: nec rõne vnionis:
qz vnio est relatio. g posterior fundamẽto: sz posteri9 nõ
iponit necessitatẽ priori. Nec rõe vtriusqz: qz tũc possi
bile esset intelligere partes vnitas nõ intelligẽdo totũ
secũdum istam viam: qz ille sunt priores secũduz esse
quidditatiuũ. ¶ Cõtra 2am solutionez arguitur. Qz tũc
agens primũ cum nõ agat in tẽpore sed in instanti po
terit facere partes vnitas sine entitate totius. ¶ Cõfir
matur. Qz nõ implicat ꝯdictionẽ. pbat qz ꝯtradictio
in quocũqz signo tẽporis vel nature equalr repugnat: et
est impossibile aliquid esse mediuz in contradictione.
Et in hoc secũdus articulus terminatur.

Quantum Ad 3m articuluz respondendum est obiectionibus antedictis: et ideo ad
Duran. dist. 2. q. 1. c. primũ ꝯ pmã cõclusionẽ respõdit Duran. negãdo ma
iorẽ. non enim opz q illa sola natura sit assumptibilis
ad vnitatẽ diuine psone. cuius aliqua potẽtia est eleua
bilis ad visionem et fruitionẽ dei. Ad primã pbationez
respondet. cum dicitur: q sicut se habet eẽ naturale ad
posse nãle etc. cõcedendũ est: sz cum dicitur: q natura
assumpta per assumptionem habet esse diuinum et su
pernaturale: dicit q falsum est: natura enim assumpta
nullũ esse intrinsecum sibi habet: qđ nõ habuisset: si si
bi fuissz derelicta: et haberet si sibi relinqueret: sed per
assumptionez sit: q suũ esse naturale et intrinsecũ habz
in supposito diuino: et eodem mõ potẽtia nature assum
pte nõ debet habere aliam operationẽ q̃ nãlem ex vi
assumptionis: sed illaz habet in supposito diuino: ita vt
dicatur esse illius suppositi tãq operãtis. Quod autez
per assumptionẽ natura assumpta nõ acqrat eẽ super
naturale: cui correspondeat in potentia posse superna
turale: quale ponũt. s. vt possit in visionem et fruitionez
diuine essentie patz. qz esse et posse sibi correspondẽtia
sic se habent: q potentia nunq̃ potest in actum opera
tionis sue nisi natura habeat actu esse: sicut videm9 in
naturalibus: ex quibus ipsi similitudinẽ sumũt. Nulla
eniz res potest habere operationẽ naturalẽ: nisi habeat
esse naturale. ergo si posse in visionẽ diuine eẽntie cor
respõdeat esse assumpto: ipossibile esset q aliqua crea
tura videret deum per essentiam nisi esset actu assum
pta a persona diuina: qđ est manifeste falsuz et erroneũ
¶ Itez. Si eleuata natura ad diuinum esse per assum
ptionem necesse sit potẽtiaz eleuari ad posse in diuinã
opationẽ: non solũ oporteret q vna potentia eleuaret
ad tale posse: sed oẽs potentie illius nature: qz nõ ponit
eleuatio potẽtie ad tale posse nisi pter eleuationem
essentie ad tale esse. oẽs autẽ potẽtie supponunt natu
raz et in ipsa fundantur. ergo ea eleuata oẽs eleuantur:
hoc autẽ est falsum: qz tunc natura humana non esset
assũptibilis: qz nõ oẽs potentie eius sunt eleuabiles ad
visionem et fruitionem diuinaz. sed soluz intellectus et
voluntas eleuantur. ergo eleuatur potentia: eleuata es
sentia pportionaliter: qz sicut non eleuatur essentia vt
habeat intrinsece et inherẽter aliqđ esse: quod prius nõ
habebat: sed solum vt sit altioris suppositi: sic eleuatur
potẽtia nõ vt habeat aliqđ posse: qđ prius nõ habebat:
vel aliquẽ actum: sed qz ipsa et actus eius fiunt altioris
suppositi tanq operantis. Hec Duran. ¶ In quibus
licet dicat multa vera. tamẽ principalis radix solutio
nis est contra fundamẽta sci Tho. in hoc qđ ponit: q
natura assumpta non habet esse supernaturale: sed so
lum illud idẽ esse: quod habuisset: vel haberet sibi de
relicta: huius enim falsitas alias ostẽdetur. Et ideo di
missa illa solutione: quã Duran. traxit a Godofredo. 5.
quolibz questiõe. 5. amplector solutionez Bernardi de
gannaco: quam ponit ibidem contra Godofredum in
his verbis. (Maior (inquit) pncipalis rationis est fal
sa: q. s. nihil est eleuabile ad esse supernaturale: qđ non
habet potentiam eleuabilem ad operationem super
naturalez. qz non est simile de esse: ad quod sit assum
ptio: inquantum sit ad vnitatem suppositi: et de cogni
tione: ad quam nõ sit assumptio. vnde remanẽt distin
cte operationes sicut nature. Minor etiam falsa est: qz
potentie etiam infime in xpo eleuabantur aliquo mo
do ad operationes supnaturales inquantũ erant quasi
instrumẽta dei operantis: sicut manus christi habebat
operationem supernaturalem inquantum erat instru
mentum diuinitatis: qz ad tactum eius curabantur in
firmi. ¶ Iterũ. Non est simile de esse et operatione: qz
esse imediate cõsequitur essentiam: que substantifica
tur in diuino supposito: et per consequens esse median
te essentia: sed operatio non respicit essentiam: nisi qua
si mediate. s. mediante potentia: quam non necesse est
eleuari: qz non fundatur imediate in diuino supposito
sicut essentia: sed fundatur in essentia anime: et ideo nõ
miruz si eleuatur eẽntia: que substãtificatur in diuino
supposito. nõ autẽ potẽtia: que fundatur in essentia: nõ
secundum q eleuata: sed secundum q est talis essen
tia: non enim potentia anime christi consequitur ani

mam illam secundum ꝙ est assumpta: sed inquãtum est talis essentia: ⁊ ideo nõ oportet ꝙ eleuetur eleuata essentia: ⁊ ꝓpter hoc falsum est quod dicit Godofre. ꝙ eleuata eẽntia: oportet ꝙ eleuetur potentia ꝓportionaliter. Si enim potentie cõsequerentur essentiam illaꝫ inquãtuꝫ est eleuata: tunc verꝫ esset: ꝙ ꝓportionaliter eleuarent̃: sicut nec albedo xp̃i vel risibilitas fuit in aliquo eleuata: nisi per accidens: inquantũ inerant illi diuino supposito: nõ tamẽ inquãtum diuinuꝫ: sed inquãtum factum suppositũ nãe humane. Patet g̃ per hoc ad p̃mã ꝓbationẽ: qua probatur maior: qꝛ deus potest alicui nature cõferre esse supnaturale absqꝫ hoc ꝙ cõferat ei operari supnaturaliter: qꝛ esse consequit̃ essentiam immediate: qꝛ etiaꝫ facta est assumptio in vnitatem suppositi: cuius ponimus vnuꝫ esse: nõ autẽ sic est de operatione.) Hec Benardus ⁊ bene ac cõformiter ꝑncipijs sancti Tho. ¶ Itẽ ante p̃dicta sic dicit. (Natura quecũqꝫ nata per se subsistere ita potuit assumi a ꝑsona diuina: sicut natura humana ꝓpter illimitationem diuini suppositi: vnde qꝛ quodlꝫ suppositũ creatũ est limitatũ: ideo opꝫ ꝙ sit suppositũ nãe limitate: cuius cõtrariuꝫ est in diuino supposito: qḋ potest esse suppositum nõ soluꝫ diuine nãe: aut duarum naturaꝝ: sed omniuꝫ naturaꝝ: que nate sunt habere supposita. Ista aũt assumptio directe ⁊ p̃mo fit ad vnitatem suppositi diuini: cuius est esse: nõ aũt ad operationẽ: qꝛ licet secũdum cõmuniorẽ opinionẽ in xp̃o ponat̃ vnum esse: nõ tamẽ ponimus in xp̃o vnaꝫ operationẽ. imo distinctas operationes ẜm distinctas naturas. ergo certum est ꝙ nõ est facta assumptio ad vnitatẽ operationis sicut ad vnitateꝫ suppositi ⁊ esse. Et ide est ꝙ natura assumpta nõ de necesse opꝫ: ꝙ eleuetur quãtum ad operationeꝫ: qꝛ nec assumptio fit ad vnitateꝫ operationis: sꝫ operãtis: licꝫ eniꝫ xp̃s sit vnus operans: tamẽ in eo sunt multe operatiões ẜm multas naturas: vnde forte christus clarius nõ videbat oculis corporalibꝰ q̃ꝫ alij: vnde non oportuit: ꝙ operatiões nãe assumpte eleuarẽtur: vel ẽt potentie sensitiue ipsius ad operationes supnaturales q̃ꝫuiꝫ est de se: sed soluꝫ potẽtie ad hoc eleuabiles. g̃ cũ potẽtie sensitiue nõ fuerint eleuate ad operationes supernaturales: potest persona diuina assumere naturaꝫ: cuius nulla potẽtia eleuetur ad operationẽ supnaturalẽ. ¶ Nec valet si arguitur: ꝙ operatio seqtur esse rei: esse autem est eleuatuꝫ. g̃ ⁊ operatio: qꝛ operatio sequitur cõditionem forme: a qua ꝑ̇ncipiatur: vnde secũduꝫ maiorẽ: vel minoreꝫ intẽsionem caloris calidum magis vel minus calefacit. cum ergo in natura assumpta remaneãt potentie in ꝓprijs naturis: qꝛ assumptio nõ fit in natura: remanebũt operatiões nãles sine aliqua eleuatione: nisi ex speciali dono gratie gratuꝫ facientis potẽtie eleuabiles eleuẽt̃.) Hec Ber. ¶ Ad 2m respõdet Duran. ꝙ nõ opꝫ ꝙ maius nõ possit ꝯmunicari ei: cui nõ potest cõicari minꝰ: nisi maiꝰ ⁊ minꝰ sint eiusdẽ rationis: vel saltẽ minus includatur in maiori: sicut minus est volare q̃ꝫ itelligere: ⁊ tamẽ homo qui potest intelligere nõ potest volare. Eleuatio autẽ potẽtie ad visioneꝫ ⁊ fruitionẽ diuinã: ⁊ eleuatio nature ad vnitatẽ diuine ꝑsone nõ sunt vnius rõnis. nec vnuꝫ includitur in alio: sunt. n. seperabilia. Uel potest dici ad minorem per interemptionẽ: qꝛ assumi in vnitatem diuine ꝑsone nõ est maius accipiẽdo maius pro meliore ⁊ digniore q̃ꝫ videre deũ ⁊ frui deo. Sicut eniꝫ melius est cõcipere deum mente q̃ꝫ carne: si hec ad inuicem separentur: vt dicitur in libro de sancta virginitate. pari rõne melius est ⁊ dignius videre deũ ꝑ essentiã: q̃ꝫ vniri deo ꝑ subsistentiam: si hec ad inuiceꝫ separentur. Et quod dicit Augu. super Jo. non sic accipiendũ est. q. sit melius Cap. p̃. ⁊ dignius assumi q̃ꝫ filiuꝫ dei fieri: sed qꝛ minor dignatio ostensa est in vno q̃ꝫ in alio: ⁊ ideo dato illo datur cõfidentia de alio: vel dato ꝙ maius esset assumi q̃ꝫ filiũ dei fieri in natura: que capax est vtriusqꝫ: puta in hoĩe in quo ꝓposito loquitur beatus Augu. tamẽ in creatura: que nõ est capax diuine filiatiõis: vt est creatura irrationalis: maius esset filium dei fieri q̃ꝫ assumi: qꝛ p̃m implicat cõtradictionem. secũdum aũt nõ.) Hec Durandus. ¶ Et q̃si eandẽ respõsioneꝫ ponit Bernardus de gãnaco in impugnatiõibus Hẽrici quolibet. 13. q. 5. vbi sic dicit. (Iste due vniones nõ sunt cõparabiles: cũ non sint eiusdẽ rõnis: nec ordinis: posse auteꝫ minꝰ vbi aliqd potest maius tenet in his: que sunt eiusdeꝫ rationis: vt qui potest portare centũ: potest portare. 50. ⁊ qui nõ potest. 50. nõ potest. 100. sed tamẽ licet maius sit ꝓducere hominem q̃ꝫ asinuꝫ. non sequitur ꝙ qui potest ꝓducere hominem possit ꝓcedere asinum: ⁊ ideo licet maius sit assumi ad vnitatem in persona q̃ꝫ in gratia: non oportet ꝙ omnis creatura: que potest assumi ad ꝑsonam: possit assumi ad vnitatem in gratia. ¶ P̃. Licet minus sit assumi ad gratiam q̃ꝫ ad personam: tamẽ ad illud minꝰ plus requiritur: sicut ad esse itellectuale plus requiritur q̃ꝫ ad esse simpliciter: nõ potest autẽ minꝰ illud: qḋ potest maius: quãdo ad minus plus requirit̃ q̃ꝫ ad maius. Ad assũptionẽ aũt in ꝑsona nõ requiritur: nisi ꝙ sit subsistibilis. i. potẽs assumi ad esse subsistentie: quod inuenitur in omni indiuiduo substantie. Sed ad habere gratiã requiruntur potẽtie intelligibiles: ⁊ ideo nõ valet. Similis modus arguendi est. maius est esse homineꝫ q̃ꝫ esse animal. ergo negatiue ecõuerso: quod nõ potest esse homo: nõ potest esse animal: ⁊ nõ valet. ¶ Potest etiã dici: ꝙ ex parte nature assũptibilis non est maius illud per quod habet rationem assumptibilitatis: q̃ꝫ illud per quod est vnibilis deo per gratiam: imo multo minus sicut ratio subsistibilitatis minus est q̃ꝫ ratio intellectualitatis. Et ideo maior perfectio naturalis requiritur ad naturaꝫ: que est vnibilis deo per gratiaꝫ: q̃ꝫ ad illaꝫ que est assumptibilis in persona. licet actus assumptionis ad personaꝫ sit maior q̃ꝫ vnio per gratiam: licet quidam dicant ⁊ bene: ꝙ si ista duo diuidãtur vnio in persona ⁊ vnio per grãm: ꝙ maius est creature vniri deo per gratiam q̃ꝫ vniri in persona sine gratia: sed vtrunqꝫ coniunctum maius est q̃ꝫ alterum: sicut fuit in christo.) Hec Bernardus: ⁊ bene. ¶ Ad 3m dicit ideꝫ Bernardus vbi supra: ꝙ deus posset assumere naturam: in qua esset peccatum: qꝛ naturam assumptaꝫ posset dimittere sibi q̃ꝫtum ad suas ꝓprias operationes recipiendo eam vnitam diuino supposito: sicut christus in passione dimissus fuit ꝓprie penalitati: ⁊ ideo cum operatio sequatur naturaꝫ: que est principium eius: omnis autem natura creata potest deficere: defectus autem voluntarius est peccatum: opꝫ ponere ꝙ verbum potuit assumere naturã: in qua põt peccare: quod tamen non attribueretur supposito nisi rõne nature assumpte: sicut mori ⁊ pati attribuit̃ supposito immortali ⁊ impassibili de se ratiõe nature assumpte: vnde deus sine aliquo preiudicio nature diuine vel suppositi posset assumere naturam alicuius dãnati: qꝛ nec peccatuꝫ: nec pena esset ibi nisi rõne assumpti: nõ eniꝫ creatura est assumptibilis: qꝛ bona bonitate moris vel mala: sed qꝛ potest substantificari in supposito diuino: qḋ ita conuenit nature habenti maliciam moris sicut bonitatem: qꝛ tamen persona assumens ⁊

natura

natura assumpta cōmunicant sibi ydiomata indecēs esset: ꝙ assumeret nām dānatā: licz posset de potentia absoluta.) Hec ille. ¶ Itē post. (Non est (inquit) incōueniens ꝙ illud suppositum diceretur peccator vel damnatus: si naturā peccatoris vel dānati assūpsisset quā assumere potuit: ⁊ si assumpsisset hominem peccatorem: hec fuisset vera: deus peccat: vel potest peccare: per quod nullū preiudicium fieret diuine nature vel persone: qꝛ hoc nō cōuenit sibi nisi ratione nāe assumpte: que nullam indignitatem poneret in nā diuina: sicut nec mutationez. Hec autē nō abhorrent qui considerant absolutam potentiā dei.) Hec ille. ¶ Et silia dicit Durandus. iz. dis. huius. 3. ¶ Sed videt̄ mihi ꝙ vterqz deuiet ⁊ a sancto Tho. ⁊ a vitate: vñ scūs Tho. 3. parte. q. pma artic. pmo in. 3° loco arguit sic. (Sicut distat corpus a sūmo spiritu: sic malicia a summa bonitate: sed oīno esset incōueniens ꝙ deus: qui est sūma bonitas maliciam assumeret. ergo nō fuit cōueniēs: ꝙ deus summus spiritus increatus corpus assumeret.) ¶ Ecce argumentū sequit̄ responsio. (Dōm (inquit) ꝙ quelibz alia cōditio: scdm quam quecūqz creatura differt a creatore: a dei sapientia est instituta: ⁊ ad dei bonitatem ordinata. Deus enim ꝓpter suā bonitatem cum sit increatus: imobilis: incorporeus ꝓduxit creaturas mobiles ⁊ corporeas: ⁊ simlr malū pene a dei iustitia introductum est ꝓpter gloriam dei: maluz vero culpe committit̄ per recessum ab arte diuine sapie: ⁊ ab ordine diuine bonitatis: ⁊ iō cōueniens esse potuit assumere nām creatā mutabilē: corpoream: ⁊ penalitati subiectam: nō aūt fuit ei ꝯueniēs assumere malum culpe.) Hec ille. ¶ Et de h plꝰ dicet̄ dis. iz. ¶ Dr̄ igit̄ alr ad argumentū: ꝙ si aliqua nā rōnalis assumeretur siue eleuaret̄ ad vnitatem diuini suppositi: ipsa nō eēt peccabilis: cuiꝰ rō est: qꝛ tali nāe nullus actus attribueret̄ sicut agenti: sed solū sicut pncipio actionis: qꝛ suppositū est qd agit: suppositū aūt talis nāe cū sit deus nulloº peccare pōt: nec defectiue agere. ¶ De h scūs Tho. 3ª. pte. q. 19ª. ar. p. (Operari (inqt) est hypostasis subsistentis: sed fz formā ⁊ nāz ⁊c.) ¶ Ad 4m pz solo ex respōsione ad 2m. ¶ Ad 5m dr̄: ꝙ si deus assūpsisset nām lapidis: et esset veruz dicere: ꝙ deus est lapis: nec fuisset maius inconueniens dicere: ꝙ deus est lapis: ꝙ̄ dicere ꝙ est hō: qꝛ i ifinitū distat ab vtraqz nā. ¶ Ad 6m rñdit. Her. de gānaco vbi supra: ꝙ nece est ꝙ natura assumpta sublimetur quātū ad esse: qꝛ assumit̄ ad esse diuine subsistentie: sz nō est necesse: ꝙ sublimet̄ ad opationē beatificā q̄ posterior est: nō. n. est necesse ꝙ hñs pus beatid: qd est posterius: precipue qñ pus in eē suo non dependet a posteriori: ⁊ iō cū opari btifice sit posteriꝰ esse: vel p se: vel ꝑ vt est in supposito: nō est necesse ꝙ nā assūpta sit btā vl ḡta. Nec valz silr: qꝛ cuilibz nāe debet̄ sua opatio nālis: quā ⁊ si non sp beat: sp tñ pōt hr̄e illā: nisi sit aliqd ipedimētū: vñ ignis sp pōt agere quātū est de se: ⁊ aīa rōnalis intelligere: sz hō hñ pōt esse sine actu btifico: ⁊ erit pfcūs in nā hūana q̄tū ad eius eēntialia: ⁊ iō itimatio psone assumētis ad nāz assūptā nō regrit p se nisi vnū. s. sublimationē in eē: sz ex quadā ꝯgruētia in se: ⁊ in cōpatione ad genus hūanum alia fcā fuit in xpo. Hec ille. ¶ Et hñ cōcordat scūs Tho. 3°. sniaꝝ dis. 2ª. q. pª. arti. i. questiūcula. i. vbi sic dicit. (Deus de potētia absoluta creaturā irrōnalē assumere potuit: nec ipedit ꝙ creatura irrōnalis psonalitatē nō hz: qꝛ psonalitas nō debet̄ et nāe hūane assūpte rōne sui: sz rōne assumētis: vñ nō est ibi nisi psonalitas increata. ¶ Et. ꝑ. q̄tuis in nā irrōnali nō inueniatur psona: inuenitur tñ i ea hypostasis ⁊ suppositū: vnio aūt nō tm fcā est in persona: sed et in supposito ⁊ hypostasi: sz ꝯgruū n̄ erat vt assumeret̄: ⁊ pcipue qꝛ nā assumpta maxime btificat̄ vt dr̄ i psalmo. Btūs quē elegisti ⁊ assumpsisti: btitudinis vo q̄ in actu mētis ꝯsistit: creatura irrōnalis pticeps esse non pōt.) Hec ille.

¶ Ad pm ꝯ. 2am ꝯclōnē negat̄ añcedens: nec valz ꝓbō qꝛ vnum relatiuoꝝ claudit̄ in intellectu alterius: ⁊ tñ realr distinguunt̄: falsum et est: ꝙ idē sit ꝯceptus totiꝰ ⁊ ptiū q̄tūcūqz vnitaꝝ: cum vnus inferat̄ ad aliū: partes enim vnite sunt ptes alicuius totius: ⁊ totum de q̄ loquimur: est totum respectu aliquaꝝ ptium vnitaꝝ. ¶ Itē. Partes vnite ꝯstituūt: totū vo ꝯstituit̄ ex ptibꝰ vnitis: nō est aūt idem cōceptus cause ⁊ cāti: cōstituētis ⁊ cōstituti. ¶ Itē. Possibile est cōcipi. a. ⁊. b. sine h ꝙ formetur ꝯceptus. a. b. vel cōceptus. b. a. nec ꝯceptꝰ vnionis relatiue inter. a. ⁊. b. sufficit: qꝛ cōceptus totiꝰ alius est ab illis tribus simul: aut sepatim sumptis: est enim cōceptus vnus nō p modū aceruī. ¶ Ad 2m rñdit Jo. de neapoli in suo 2°. quolibz. q. 7. ꝙ h pdicatio. Hō est aīa ⁊ corpus: nō est accipienda seu intelligēda per realem identitatē predicati cū subo: sed magis est predicatio cālis: qꝛ. s. aīa ⁊ corpus sunt cāe intrinsece nāe humane: materialis. s. ⁊ formalis: vel exponenduz est sic. Hō est aīa ⁊ corpus. i. hñs nāz compositā ex aīa ⁊ corpore.) Hec ille. ¶ Et conformiter scō Tho. vt pz in ꝓbōe ꝯclōnis. ¶ Ad 3m respondit q supra: ꝙ illa auctoritas nō est ad ꝓpositū pp duo. Primo. qꝛ Damas. nō dicit ibi: ꝙ nullā nām dei verbū deposuerit in morte: sed dicit ꝙ nullā nāe partiuz: hoc est nullā ptez nāe deposuit: ⁊ hoc est ꝙ addit exponendo se ipsum: nō corpus: nō aīam ⁊c. ḡ nō loquit̄ de totali nā humana: sed soluz de ptibus nāe humane. ¶ Scdo. Qꝛ Damas. ad litteram loquit̄ de xpo nō ꝑ tpe mortis: sed ꝑ tpe post resurrectionē: vñ dicit sic. (Post eaz q̄ ex mortuis resurrectionē oēs qdem passiones deposuit: corruptionem dico: ⁊ famē: ⁊ sitim: ⁊ sōnū: ⁊ fatigationē: ⁊ laborē: ⁊ q̄cūqz talia: nullam aūt nāe ptium deposuit nō corpus ⁊c.) vt supra. Post resurrectionē aūt n̄ solū partes humane nāe fuerunt vnite vbo: sed et tota humana nā. Uel dōm: ꝙ nullam nām semel assumptam verbum dei deposuit totalr: qꝛ et humanaz nām q̄tuis deposuerit vt est distinguibil a partibꝰ: nō tñ deposuit eā totaliter: qꝛ nō deposuit eam quātum ad partes eius: totaz enim nām compositam totaliter deponere est deponere eam q̄tum ad se totam: ⁊ omnes eius partes: quas includit essentialiter: sicut ⁊ totam aliquaz nām totalr destruere: est eam destruere quantū ad se totam: ⁊ oēs eius partes. ¶ Uel dōm: ꝙ ꝓprie loquēdo dei verbū humanam naturā in morte nō deposuit: sed ipsa desiit esse: deponere enim ꝓprie aliquid est illud remanens in esse suo desinere habere sibi vnitum. Hec ille. ¶ Et bene ⁊ concorditer sancto Tho. 3ª parte. q. 50. arti. 3° in so. secūdi. vbi exponit verba Athanasii que sunt hec. (Maledictus qui totū hominez quē assumpsit dei filius denuo assumptū vl liberatū tertia die a mortuis resurrexisse non cōfitetur.) Hec sunt vba Athanasii. (In illis (inquit) sanctus Tho. vbis Athanasius non intellexit: ꝙ totus hō denuo sit assumptus. i. oēs ptes eius. q. verbum dei partes nature humane deposuerit per mortem: sed ꝙ iterato totalitas nature assumpte sit in resurrectione reintegrata per iteratam vnionem anime ⁊ corporis.) Hec ille. ¶ Ad 4m rñdit qui supra ꝙ nullus dicit: ꝙ in homine sit aliqua forma vltimior ⁊ perfectior q̄ anima intellectualis: sed dicitur ꝙ ipsa

Damas. liº. 3º. ca. 8º.

tota natura humana differt realiter a sua forma:⁊ est
ea perfectior:sicut totuȝ est perfectius sua parte:q̃uis
quantū ad durationem sit scđm quid imperfectior q̃
ipsa anima:qꝛ anima humana est incorruptibilis:nā
autem humana corruptibilis:⁊ idcirco dicitur esse in
orizonte eternitatis q̃tum ad superius anima intelle
ctiua:vel hoc dicitur:quia est suprema inter omnes
formas:que sunt actus materie ordine nāe imediate
existens post substantias separatas:⁊ h̄ solū vult dice
Cōmētator. cō.17. re Cōmentator scđo phisicoꝝ:⁊ nō ꝙ tota natura hu
mana non sit aliq̄d perfectius sua forma. Cōmētator
enim ibi cōparat animam intellectiuā ad reliquas for
mas:que sunt actus māe. ❡ Ad dictū augustini dr̄:ꝙ
Augu.nō aliud intendit nisi ꝙ supra aiaȝ intellectiuā
est solus deus quantū ad causalitatē:sed super eā quan
tuȝ ad ꝑfectionē sunt omnes subē separate:⁊ etiā ipsa
nā hūana totalis:cū omne totū sit ꝑfectius sua pte.)
Hec ille. ❡ Et ꝯformiter scō Tho.4.sen. di.44.q.pª
arti.p̄. questiūcula.2ª.in res.scđi.vbi dicit sic.(De hūa
nitate ⁊ de qualibet forma totius est 2ᵉ opinio:q̄dam
enim dicunt:ꝙ idē ꝫm rē est forma totius ⁊ forª ptis:
sed dr̄ forma ptis ꝫm ꝙ ꝑficit mām:forma autē toti⁹
ꝫm ꝙ ex ea tota rō spēi ꝯsequit̄:⁊ ꝫm hanc opinionem
hūanitas ꝫȝ rē nō est aliud q̃ aia rōnalis. Alia est opi
Auic.6°. sue metaphi. ca.4. nio Auicēne:q̄ verior vr̄:ꝙ forma toti⁹ nō est forª ptis
tm̄:nec alia forma p̄ter formā ptis:ſȝ est totū resultās
ex cōpositione māe ⁊ forme cōprehēdēs in se vtrūq̄ȝ:
⁊ h̄ forma toti⁹ cēntialis q̄dditas dr̄.) Hec ille. ❡ Ad
5ᵐ respondit q̄ supra:ꝙ totū nō addit supra ptes aliq̃
formam:ſȝ ipsa tota nā est aliq̄d realr̄ differēs a natu
ris ambaꝝ ptiuȝ ēt vnitaꝝ. Nec est dōm:ꝙ ipsa nā cō
posita ⁊ ptes eius sint ptes alicuius cōpositi:ſȝ ipse nāe
Tex.cō.60. ptiū sūt ptes nāe ꝯposite. Nec est veꝝ ꝙ phs.7.meta.
dicat:ꝙ essentia subē cōposite sit simplex:qꝛ tale dictū
clare iplicat ꝯdictionē. q̄cq̄d enim est i suba p̄ter eius
essentiā est accidēs:⁊ iō essentia subē ꝯposite est cōpo
sita:⁊ essentia simplex est solius essentie simplicis:sed
phs vult ibi:ꝙ forma subalis subē ꝯposite:que est in
ea preter ptes materiales:est forma simplex:ex qua tm̄
⁊ materia resultat nā ꝯposita. Hec ille. ⁊ bn̄. ❡ Nam
Lec.15. parte.5. sicut ponit scūs Tho.super eodē loco.7. meta. Aristo.
ibi loquit̄ de p̄ncipio formali:qđ nō est elementū:nec
ex elementis. ❡ Ad 6ᵐ rn̄dit q̄ supra:ꝙ mors in nob̄
est cōsumptio subē ꝯposite:qꝛ per mortem talis suba
desinit ⁊ cōsumitur:nō tm̄ totaliter:qꝛ remanet in suis
ptibus:tm̄ mors nō est in nobis ꝯsumptio subē ptial.s.
māe vel forme:sed ē taliū subaꝝ vnitarū seꝑatio. Hec
ille.et bn̄. ❡ Ad 7ᵐ rn̄dit:ꝙ hūanitas differt a ptibus
se tota:⁊ ad illud:qđ ꝯ hoc arguit̄ dōm est:ꝙ differre
se tota pōt itelligi dupliciter. Uno mō ꝓut totū est di
stributiuū ꝑ ptib⁹ toti⁹:⁊ sic differre se toto ab aliq̄b⁹
est differre ab eis ꝫȝ quālȝ sui ptem:⁊ qđ sic differt ab
aliquo se toto:nullo mō includit illud:⁊ ꝑ istū moduȝ
nā composita nō differt se tota a ptibus suis. Alio mō
pōt aliq̄d dici ab alio differre se toto ꝓut totum stat
ꝓ ipsa nā tota cōposita:⁊ qđ hoc mō differt se toto ab
aliquo pōt illud icludere:qꝛ aliquod totū pōt esse alte
rius nāe a partib⁹ etiā vnitis:⁊ per consequens ab eis
differt realiter:⁊ tm̄ eas vt partes includit. Hec ille.
et bn̄. ❡ Et vl̄t dicere:ꝙ cū dr̄.a.differt se toto.a.b.ly.
toto pōt sumi sinca:vt equalet huic ꝯplexo q̄libȝ sui
parte. vel pōt sumi.ca:vt equalet huic ꝯplexo ꝯposi
to ex ptib⁹:⁊ in hoc sensu cōcedit̄:ꝙ totū se toto differt
a partib⁹:nec tm̄ seq̄t̄.q̄ ꝫȝ quālȝ sui partē differt a par
tibus:qꝛ vnus istoꝝ sensuū est ipertinēs alteri. ❡ Ad
8ᵐ rn̄dit:ꝙ humana nā est suba:nō mā:nec forma:sed
cōpositū:nec sequitur:ꝙ in hoīe sit duplex cōpositum:
qꝛ mā ⁊ forma ēt vnite nō sunt nā cōposita:ſȝ alterius
nāe ab ea. Hec ille. ⁊ bene:dū tm̄ bn̄ itelligatur. ❡ Est
enim duplex cōpositio.s.ex his ⁊ cū his:loquēdo de p̄
ma cōpositione nec mā:nec forma est cōposita cōposi
tione ex his.s.ex ptibus diuersarū rōnū:sed loquendo
de scđa cōpositione.s.cū his:cōceditur ꝙ mā est cōpo
sita:⁊ forma est cōposita.i.cū alio posita. Utruȝ auteȝ
in hoīe sit duplex cōpositū cōpositione ex his:credo ꝙ
sic.s.nā:⁊ suppositū:vn̄ scūs Tho.3.pte.q.2.ar.1.in so In hoīe est duplex cōpositū cōpositione ex his.
lutione secūdi sic dicit.(Ex aia ⁊ corpore ꝯstituit̄ in
vnoquoq̄ȝ nostrū duplex vnitas:scȝ nāe ⁊ ꝑsone:nāe
q̄dē sic aia vnit̄ corpori nālr̄ ꝑficiēs ipsuȝ vt ex duob⁹
fiat vna nā sicut ex actu ⁊ pō. vel mā ⁊ forma:vnitas
vero ꝑsone cōstituit̄ ex eis inq̃tū est vnus aliq̄s subsi
stens in carne ⁊ aia.) Hec ille. ❡ Ad 9ᵐ dicit q̄ supra
ꝙ nō est sile de toto hōge⁹:⁊ de toto etheroge. vn̄ ꝯce
dit ꝙ totū hōge. nō est aliud q̃ sue ptes vnite:sed toᵐ
etheroge. est aliud a suis ptibus ēt vnitis. Qđ aūt totū
hōge. nō sit aliud a ptib⁹ suis vnitis ꝓbat ꝑ duas rōnes
adductas ad ꝓbādū añs hui⁹ arg. ❡ Cōtra. Sȝ appet
mihi ꝙ vtrunq̄ȝ totū differt a suis ptibus:sicut effect⁹
a sua cā:⁊ ꝯstitutū a ꝯstituente:⁊ posteri⁹ a priori. Dico
igitur aliter negando añs:⁊ ad p̄mā eius ꝓbationē dr̄
p̄.ꝙ solū ꝓbat:ꝙ totū non est alterius nāe numero in
actu a suis ptib⁹:ſȝ cū h̄ stat:ꝙ tota nā ⁊ ptes eius diffe
runt sicut ens i actu ab entibus in poª. Dr̄ 2°ꝙ nō oīa
inseparabilia ꝫȝ esse ⁊ intelligi sunt idē realiter:sic pȝ
de duabus relationibus realibus oppositis:vn̄ q̃uis
totū sit inseꝑabile a partibus:nō tamen sequitur ꝙ sit
idē cū eis. ❡ Ad 2ᵃᵐ ꝓbationē:que ꝓcedit spāliter de
q̃titate dicit̄:ꝙ lȝ ꝯcedat̄ ꝙ ipossibile sit duas lineas
in actu eē in eodem situ:non tamen est ipossibile:imo
verū:duas lineas:quarū vna est in actu ⁊ alia in poten
tia esse in eodē situ:mō ex hoc ꝙ ponimus totū hōge.
sicut vnam lineaȝ esse aliud a suis partibus non sequi
tur:duas lineas in actu esse in eodeȝ situ:sed solᵐ ꝙ due
linee:quarum vna est in actu ⁊ alia in potentia:sunt in
eodē situ:nec idem situs est adequatus cuilibȝ illaꝝ:ſȝ
est totalis vnius:et partialis alterius:⁊ de hoc in suo si
mili loquitur scūs Tho. in tractatu de p̄ncipio indiui
duatiōis:vel de nā materie:si tm̄ ille tractatus est suus
in hunc moduȝ.(Ex predictis inquit facile est videre
triplicem drām potentie:in qua aliq̄d dr̄ esse. scȝ poten
tiā māe:in qua nihil est de illo:qđ de potētia dr̄ educē
dum:⁊ potētiā mixti vel materie:q̄ est in alteratione:
in qua lȝ essentia forme nō sit virtus:tm̄ est ⁊ potentia
totius:ꝫm quā ptes sunt in toto:que est maxime ꝓpīn
qua actui:vn̄ in eis cū nihil sit agens ad ꝓpriū actum
vt est quādo armonia est ꝑfecta:necessario erunt essen
tie formaꝝ ꝓpe sua esse:hoc autem facilius scietur si
gradus ⁊ ordo māliū diligēter discutiatur. ❡ Sciēdū
est igit̄:ꝙ cōuniſſimus vnitatis modus repertus in re
bus mālibus est vnitas continentis. In omnibus eniȝ
rebus materialib⁹ hec vnitas reperitur. Primū nāq̄ȝ
accidens:quod sequit̄ materiā est q̃titas:super hanc
autē vnitatem in diuersis rebus inuenit̄ vnitas sue ꝓ
prie forme:in quibusdam autem magis ꝑfecte:in qui
busdā vō minus:vt habet̄.5.metaphysice. Unitas aūt Tex.cō.8.
quātitatis in re reperta maxime potētialis inuenit̄:qꝛ
oē cōtinuū est vnū in actu:⁊ multiplex in potētia:sicut
linee ptes non sunt aliqua duo in actu:sed sunt vnum
in actu:ipsa scȝ linea:sunt vero duo in potentia:⁊ facta
diuisione fiunt actu. Sola eniȝ diuisio in ꝯtinuis facit

esse actum

esse actu: vnde in diuisione linee nō inducitur aliquid noui in ipsis diuisis: sed eadem essentia linee: que prius erat actu vna et multiplex in potētia p diuisionē facta est actu multa. Est tñ h similitudo cuiusdaʒ corruptionis: qr actus prior qui erat totius sublatus est: ꝛ potentia ducta ad actū posteriorē per solā diuisionem. Consimile penitus repitur in lapide: ꝛ igne: ꝛ in omnibus generabilibus ꝛ corruptibilibus inanimatis: forma. n. totius in eis: per quam habēt quādā vnitatem nature sue super vnitatē q̄ntitatis ſʒ totā rationē forme est in qualibet pte talium reꝝ: vnde facta diuisione manet essentia eiusdem forme in ptibus adinuicē diuisis: q̄lʒ enim pars ignis est ignis: ꝛ quelʒ ps lapidis est lapis: est tñ in istis diuisionibꝰ q̄dam similitudo corruptiōis ꝛ gnātionis: nō ꝙ noue forme p talē diuisionē inducātur: ſʒ qr esse siue actus prior auferē per ipsaʒ diuisionem: ꝛ potentia ducitē ad actū propriū. Super hec aūt sunt aīata imperfecta vt plante: ꝛ q̄dā ēt aīalia imperfecta vt sunt aīalia anulosa: ꝛ in ipsis iterum idem inuenitē: qr cum auellitur ramus ab arbore nō aduenit noua forma vegetabilis: sed eadē essentia q̄ vna erat in arbore tota: ꝛ in vno actu simul erat etiā multiplex in poᵃ et p diuisionē nouū esse: ꝛ alius ꝛ aliꝰ actus sequutus est. Silr in aīalibus anulosis est aīa in actu vna: sed est multiplex in potētia accidētali: vnde facta diuisione ꝛ remoto ꝓori esse ꝛ vnitate actus sūt multa in actu ꝛ sic facile est videre quō essentia alicuius forme est in potentia accidentali ad esse: qd tñ nondū hʒ: ꝛ h totū cōtingit ꝓpter imperfectionē taliū formaꝝ: qr cū sint sub vno actu: simul sunt sub potentia multiplici respectu diuersoꝝ esse: que acquirunē eis sine aliqua corruptione in suis essentijs: ſʒ sola diuisione facta ꝛc. Hec ille. ¶ Ex quibus ꝛ multis precedentibus ꝛ sequentibus ostendere conatur: ꝙ nō est incōueniēs duas eēntias formaꝝ vnius rōnis esse simul: dum tñ vna illarū sit in actu: alia vero in potentia: sicut se habent forme totius ꝛ forme ptiū: nā in totis homogeneis nō est actu nisi vna forma: que dat esse: sunt vō ibi multe forme partiū: que nō dant esse nisi fiat diuisio totius. Nec moueat qd dicit: ꝙ ptes vel forme ptiū sunt vnum in actu. s. forma totius: vel ipsum totum: loquitē enī metaphorice: qr. s. partes cōstituūt totū: ꝛ sic sunt totū: si enī intenderet dicere: ꝙ due ptes vnite sunt totum formaliter: cōtradiceret sibi ipsi: nā in verbis allegatis ꝛ precedentibus ꝛ sequentibus dicit: ꝙ forme ptium sunt sine proprio esse: ſʒ forma totius hʒ ꝓprium esse scđm eum. ḡ forme ptiuʒ ꝛ forma totius differūt sicut id qd est in potentia ab illo qd est in actu: ideo ꝛc. ¶ Ad. 10. dr̄: ꝙ illa auctoritas est ita ꝯtra Joānē de neapoli: sicut cōtra nos: qr philosophus ibi loquitur de omni genere ptium ꝛ totius: vñ si arguit identitatē totius homogenei cum suis ptibus: arguit etiam idētitatē totius ethe rogenei cum suis ptibus: quā tñ Aristo. negat: ꝛ ꝙ philosophus ꝛ Cōmentator loquanē de quolibet toto pʒ: nā Cōmentator ibidē sic dicit. (Cōtinuū pōt diuidi in infinitū: ꝛ sic nō est vnū simplr̄: est enim vnuʒ in actu ꝛ plura in potentia. s. scđm diuisibilitatem: ꝛ qr accidit in cōtinuo ꝛ in omni habente ptes: vt multitudo eius nō sit scđm diuersitatē partiū a se inuicē: sed ēt scđʒ diuersitatem ptis a toto: incepit phs querere hanc diuersitatem ꝛc.) ¶ Et ergo Cōmētator dicit in fine cōmēti. 17. ꝙ vnaqueqʒ ptium dr̄ esse aliud a toto: ſʒ omnes partes insimul nō pñt dici esse aliud a toto ꝛc. Aristo. arguit de vno toto sicut de alio. Est ḡ dđm: ꝙ oēs ptes insil̄ nō sūt aliud a toto ad hūc sensuʒ: ꝙ totū ē insepabile actu ꝛ potētia ab oībus ptibus insimul vnitis: ſʒ sit sepabile a qualibet pte sigillatiʒ sumpta: ꝛ lō nō est aliter sepabile: nō tñ est omnes ptes formaliter: vnde illa auctoritas Cōmentatoris sic dʒ solui sicut dictum Auicēne in secūdo loco superius allegatū: vel sicut dic scūs Tho. in presenti distinctione vt allegatuʒ fuit in probatione cōclusionis: ptes dicuntur esse totū mālr: nō quia totū sit sue ptes: sed aliqd ex partibus cōstitutum. ¶ Ad 11. respondit Jo. de neapoli. Et sicut non est dicendum: ꝙ totū aliqd reale superaddat ptibus: sed ꝙ ipsuʒ sit realiter differēs a ptibus: ita nō est dđʒ: ꝙ faciat vnum cum partibus: facere eniʒ vnuʒ cū alio est cōditio partis ꝛ nō totius: sed est dicendū: ꝙ ipsum est quoddam vnū realiter differens a ptibus: ad cuiꝰ vnitatem per se ptes eius concurrunt. Hec ille ꝛ bene. ¶ De predictis dñs Albertus in cōmento primi phisicorum tractatu 2°. ca°. 3°. sic dicit. (De partis aūt ꝛ totius vnitate atqʒ diuersitate sciendū: ꝙ totū in forma totius vnit partes siue illius forma sit cōtinuitas: siue alia forma: sicut est forma corporis compositi ex partibus dissimilibus nō ꝯtinuis: ꝛ ideo ptes relate ad vnā formā vniētē eas sunt vna forma: siue sint ꝯtinue: siue nō: si autem accipiaē secūdum se: diuise sunt p situm tantum: vel per sitū ꝛ formā partis in eo ꝙ ps est non cōtinua per situm solum: sicut partes cōtinui: que non eundem situm habent sub forma cōtinuitatis p situʒ ꝛ formaʒ ptis: sicut partes nō cōtinue vt caro ꝛ os ꝛ hm̄: vnde patet qualiter ptes totius cōpositi sunt vnum: ꝛ qualiter diuersa: nec sequitur: si sunt illo modo vnum ꝙ sint idem: quia idem dicit vnitatem absolutā: vnuʒ autē qd vnit ptes est in alio quodaʒ vnū: qd est forma totius vniens: nec sequitur iterum ꝙ si sunt diuersa ꝙ sint diuisa: quia in alio quodam sunt vnita: licet distēt per situm ꝛ formā: vel per situm tantū. De modo autē quo partes sunt idem toti dicit Auerroys: ꝙ totum est partes simul sumpte: ꝛ hoc est verū de toto per compositionē ptiū facto: posset tamen dici ꝙ totū est vnū cuʒ partibus vniens ptes: ꝛ partes vnuʒ cum toto: qr sunt in vnitate totius: diuersa tñ sunt secundum rōnem totius vt totum est: ꝛ secundum rōnem partium vt ptes sunt: quia sic relatiuaʒ habent oppositionē adinuicē.) Hec ille. ¶ Ad. 12. respondit Scotus super metaphisicam. Et vtraqʒ solutio ibi data est bona: ꝛ ad improbationē dicit ꝙ contingit posse intelligi partes nō intelligendo totū: nō tamen sequitē ꝙ possit intelligi partes esse sine toto. ¶ Ad improbationē secunde solutionis dicit: ꝙ quia actio dei nō terminatur ad quidditatem secundum se: vel secundū esse quidditatiuum: cū abstrahat ab actu ꝛ potētia: sed ad esse reale extra: esse autem reale totius ꝛ partium vnitarū est omnino inseparabile: ideo argumentum nō valet. ¶ Ad confirmationem dicit: ꝙ ratio imaginatur falsum: scʒ nō esse impossibile vnum esse in aliquo signo sine alio: h autem falsum est: quia eque īpossibile est vnum fieri sine alio in quocunqʒ signo: sicut esse vnum sine alio. Hec ille ꝛ bene. ¶ Sed queritur que est potissima rō ꝙ totum differat realiter a partibus: dr̄ ꝙ hanc conclusionem satis bene ꝓbat Scotus. 8°. metaphi. q. 4. vbi probat tres ꝯclusiōes. Prima est: ꝙ ex materia ꝛ forma fit per se vnum: ꝛ faciunt vnum: sed nō fiunt vnuʒ patet per Aristo. 8. metaphi. Tū p ordinem ꝛ naturaʒ earum. Tum per operationes essentiales. Tuʒ per inseparabilitatem forme a materia: ꝛ eductionem de illa. ¶ Secūda cōclusio est: ꝙ illud vnum qd fit seu integratur ex materia ꝛ forma: nō est respectus vel per se

Scotus 8°. metaph. q. 4.

Tex. cō. 8.

respectiuū:pbaṫ tū q₂ nullus respectus itrinsece ⁊ qd/
ditatiue componiṫ ex absolutis:cuiusmodi sunt mate
ria ⁊ forma. Tum q₂ nullus respectus est per se termi/
nus gnātionis. ¶ Hic forte diceṫ: q est illud:sine quo
nō tm̄ formale ⁊ qdditatiuū. ¶ Cōtra. Si nihil est illi
absolutū nisi materia:⁊ forma:⁊ illa sunt duo absolu/
ta:ergo nō est ibi vnus p̄mus terminus. ¶ Si dicatur
q nō terminant inquātū sunt duo:sed inquātū vnum
idest inquātū vnita sunt. ¶ Cōtra. Scōm te absolutū
nō resultat aliqđ ex his.ḡ respect⁹ erit formalis ⁊ p̄ni⁹
termin⁹:vel nō erit ibi tm̄ vnus p̄mus termin⁹:sȝ plu/
res. Item materia ⁊ forma acqriṫ ⁊ generaṫ ad gene/
Tex.co.26. ⁊.27. ratione cōpositi.7.metaphisice.igiṫ cōpositū prius nā
generaṫ.igiṫ vltra illa duo addet aliqđ absolutum:q₂
alias relatio nālr precederet sua extrema:⁊ daret eis
aliqd per generationē. Tuȝ q₂ omne compositū esset
formaliter de genere relationis. ¶ Tertia cōclusio est
Illud constitutū est absolutū:⁊ aliud a mā ⁊ forma:⁊
a relatione vnionis eoꝝ:pbatur:q₂ nihil cōstituit vel
causat seipsuȝ:sed mā ⁊ for᷑ sunt cause ꝯpositi. ¶ For/
te diceṫ: q ꝓprie nō causant:sed integrant:2°. q nō se
quiṫ aliud:q₂ sunt cāe itrinsece:⁊ nō extrinsece. ¶ Sȝ
hoc nō valet.q₂ aut mā integrat seipsaȝ: aut formam:
aut relationē:aut tertiū absolutū:nō seipsaȝ:pȝ q₂ esset
pars sui ipsius:nō formā:q₂ essentialr distiguunṫ:⁊ sūt
simplicia ⁊ p̄ncipia:p̄ncipia vero nō sunt ex alteruttris
Tex.cō.42. p̄.phisicoꝝ:nō relationē vt pbatū est:q₂ absolutū eēt
de qdditate respectiui.ergo tertiū absolutū:⁊ cōsimilr
pōt argui de forma. Tum q₂ ꝑ aliquos in hoīe nō est
nisi mā ⁊ aīa intellectiua:sȝ toto corrupto vere rema/
Tex.cō.15. nent illa duo.ergo corruptio per se terminabiṫ ad 2m.
¶ Item p̄hus dicit.7.metaphisice. Or qdem est p̄nci/
pium:sed h nō solū est forma vel mā:sȝ ꝯpositū. Tuȝ
q₂ humanitas que resultat ex ꝯpositiōe corporis ⁊ aīe
est qdditatiuū:⁊ nō relatio:q₂ tūc hō eēntialr esset re/
latiuum:nec est aīa nec corpus.x.ethi.nec illa duo:q₂
tunc nō esset qd vnum. ¶ Dices q est illa duo vnita.
¶ Sȝ h nō valȝ nisi sequaṫ absolutū:q₂ ibi nulla eēt
vnitas nisi respectiua. Tum q₂ relatio non potest esse
noua nulla mutatione facta in aliquo absoluto:sed si
materia ⁊ forma manēt sepata:tollitur relatio:vel nō
est eadem:que fuit ante.ergo in aliquo absoluto est fa/
cta mutatio. ¶ Forte dices q mā mutaṫ:eo q prius
erat informata:⁊ postea nō. ¶ Hoc nō valet:q₂ termi
nus relationis forme ad materiā:vel actus ad potētiā
nō est materia vt informata:sed mā tm̄:illa autē nō
mutatur. Tum q₂ responsio de causa intrinseca nō sol
uit:sȝ ꝯfirmat ꝓpositū:q₂ nullū absolutū est intrinse/
cum respectiuo.ergo vel materia ⁊ forma nō sunt in/
trinseca:vel illud:cuius sunt:nō est respectus vel respe
ctiuum. ¶ Dices forte q est absolutum:sȝ non aliud.
¶ Cōtra. Si nō aliud.ḡ vel tm̄ mā ē itrīseca vel tm̄
forma ⁊ nō mā:vel duo absoluta resultātia:vel vnum
Tex.cō.66. aliud ꝯtinēs vtrūqȝ. Tria p̄ma sūt icōueniētia.ḡ 4m
dȝ cōcedi. Tū q₂ cōpositi sunt actiōes reales.p̄.de aīa.
Itē ꝯpositi est subiici actiōibus trāsmutabilibus p̄ de
Tex.cō.3. aīa. Et cōpositi est p se generari ⁊ corrūpi.8.metaphisi
ce:sȝ hoꝝ nō est cā aliqua relatio.ḡ ꝯpositū est qd ab/
solutuȝ. Hec est snīa Scoti:q satis bn̄ pbat intentum.
¶ Ad argumētū p̄ncipale in oppositum.q.fcm̄ rn̄dit
scūs Tho.3.sen.in pn̄ti.di.q.p̄a.ar.p̄.q̄stiuncula p̄ma.
in virtute q arm.cōcludit:q deus de sua potētia ordi/
nata nō pōt assumere nām irrōnalē:nō aūt qn possit
de potētia absoluta. Per ea ēt q̄ dicta sunt ad argumē
ta Henrici patet responsio ad 2m argumētū. Et hec de
questione sufficiāt:bn̄dictus deus. Dis. III.

¶ Utrū btā maria ī pctō origiali fuerit ꝯcepta. Qō.I.

Circa tertiā distinctionē tertij snīaꝝ
rū q̄riṫ Utrū btā maria fue/
rit ꝯcepta ī pctō origiali:⁊ arguiṫ q n̄.
Q₂ btā maria fuit purior angelis btīs
⁊ stātib⁹:sȝ angeli stātes nūq̄ȝ incurre/
rūt pctm̄.ḡ nec btā maria.maior nō ē:sȝ
maior pȝ p btm̄ Ansel.in libro de ꝯce/
ptu vginali vbi dicit:q cōueniēs fuit vt vgo ea purita/
te niteret:q̄ maior sub đo negt itelligi.cū ḡ angeli sint
sub deo:seqṫ q puritas angelica nō est maior puritate
btē vginis:nec dōm q eq̄lis.igitur minor.

In oppositū arguiṫ sic. ꝑm q dṙ Ro.5. Oēs
peccauerūt p̄ter xp̄ȝ.⁊ itelligiṫ
de pctō origiali ꝑȝ glosaȝ.cū ḡ btā maria sit vna de nu
mero oīum:⁊ sit alia a xp̄o.ḡ peccauit pctō originali.

In hac qōne erunt tres articuli. In p̄ ponen/
tur ꝯnes. In scdo obiectiones.
In tertio solutiones.

Quantuȝ ad p̄m ar.sit vnica ꝯ.s.q btā Maria
fuit ꝯcepta in pctō originali. Hāc cō/
clusionē tȝ btūs Tho.3.sen.in pn̄ti.d.q.i.arti.p̄.q̄stiun
cula.i.vbi arguit sic. (Unigenito filio dei singularis cō
ceptio ⁊ ptus d̄bebaṫ:sȝ xp̄i ꝯceptio ex vgine mr̄e fuit
sine ꝯmixtione viri.ḡ nō decuit vt mater ei⁹ cōcipetur
nisi p sexuū ꝯiūctionē:sȝ post statū nāe corrupte nō p̄t
eē ꝯmixtio sexuū sine libidīe.cū ḡ libido illa:q̄ est fo/
mes pcti ex pctō p̄moꝝ pentū ꝓueniēs sit cā originalr
pcti in ꝓle:vt Augu.dicit.vṙ q nō potuit vgo btā scifi
cari nisi post ꝯceptionē in originali fcām.) Itē in p̄nci/
pali solōne p̄me q̄stiūcule sic dicit. (Btā vgo null⁹ in
pentib⁹ scificari potuit:neqȝ ēt in ipso actu ꝯceptionis
eius:ꝯditio eni p̄sonalis a pentib⁹ in ꝓlē nō trāsit:nisi
sit ad nām ptinēs:vn̄ grāmatica p̄ris in filiū nō trāsit:
q₂ pfectio p̄sonalis ē:vn̄ ⁊ scificatio pentū in btām vgi
nē transfundi nō potuit:nisi curatū eēt in eis nō soluȝ
id qđ p̄sone est:sȝ ēt illud:qđ ē nāe inquātū hō:qđ qdē
de⁹ facere potuit:sȝ nō decuit:pfecta.n.curatio nāe ad
pfectionē glie ptinet:⁊ iō sic in statu vie pentes eius cu
rati nō fuerūt:vt ꝓlē sine pctō originali cōcipent:⁊ iō
btā vgo in originali pctō ꝯcepta fuit:pp qđ btūs Ber.
ad Lugdunēseȝ scripsit:ꝯceptionē illius nō eē celebrā
dā:q̄uis in qbusdā ecclesijs ex deuotione celebreṫ:nō
ꝯsiderādo ꝯceptionē:sȝ potius scificationē:q̄ qn̄ deter
minate fuerit:incertū ē.) ¶ Itē ī solōne scđe q̄stiūcu
le sic dicit. (Scificatio btē vgis nō potuit eē decenter
an̄ ifusionē aīe:q₂ grē nōdū capax erat:sȝ nec ēt in ipso
instanti infusionis:vt.s.p grām tunc ei infusaȝ ꝯserua
reṫ:ne culpā orgīnalē icurreret:xp̄s eni h singulr in hu
mano genere hȝ:vt redēptiōe n̄ egeat:q₂ caput nostrū
est:sȝ oib⁹ ꝯuenit redimi p ipsuȝ:hoc aūt eē nō possȝ:si
aliq̄ aīa iueniret:q̄ nūq̄ȝ originali pctō vel macula ife
cta fuisset:⁊ iō nec btē virgini:nec alicui p̄ter xp̄ȝ est h
ꝯcessum.) Hec ille. ¶ Et similia dicit.3a.pte.q.27.ar.
2°.vbi sic dicit. (Scificatio beate vginis nō pōt intelli
gi an̄ ei⁹ aīationē duplici rōne. Primo qdē:q₂ scifica/
tio:de q̄ loquimur:nō est nisi emūdatio a pctō origina
li:scitas eniȝ est pfecta mundicia:vt dicit Dionysius.
12.ca°:de di.no.culpa aūt nō pōt emūdari nisi p grām
cuius subiectū est sola creatura rōnalis:⁊ iō an̄ infusio
nē aīe rōnalis btā virgo nō fuit scificata. ¶ 2°. Q₂ cuȝ
sola creatura rōnalis sit susceptiua culpe an̄ infusioneȝ
anime rationalis proles ꝯcepta nō est culpe obnoxia:⁊
sic quocūqȝ mō an̄ aīationē btā virgo scificata fuisset

nunq̄ȝ

nunq̃ maculã originalis culpe incurrisset: ꝛ ita nõ in-
diguisset redẽptione: ꝛ salute que est ꝑ xp̃m: de quo dr̃
Math. p̃. Ipse saluũ faciet populũ suũ a pctis eoꝝ: ℞
eni est incõueniens: q xp̃s nõ sit saluator oĩuz hoĩum:
vt dr̃ p̃ma thĩo. 4°. Unñ relinquit q sctificatio bte vir-
ginis fuit post ei9 aĩatione.) Hec ille. ¶ Itẽ ibidẽ in
solõne scdi sic dicit. (Si nũq̃ aia beate virginis fuiss3
contagio originalis pcti ingnata: derogaret dignitati
xp̃i: ꝑm quã est vlis oĩum saluator: ꝛ iõ sub xp̃o ꝗ salua
ri nõ indiguit tãq̃ vlis saluator: maxima fuit puritas
btẽ virginis: nã xp̃s nullo9 cõtraxit pctiñ originale: s3
in ipsa sui cõceptione fuit sanctus ꝑ3 illud Luce p̃. Qð
ex te nascet̃ sanctũ vocabit̃ filius dei: sed btã ṽgo pec-
catũ qdẽ originale cõtraxit: s3 ab eo fuit mũdata anq̃
ex vtero nasceret̃: ꝛ hoc signãtur Job. 3°. vbi de nocte
pcti originalis dr̃. Expectet lucẽ: idest xp̃m: ꝛ nõ videat
qꝛ nihil ingnatũ itrauit in illã vt dr̃ sapie. 7°. nec ortũ
surgentis aurore. idest beate virginis: q̃ in ortu suo a
pctõ origiali fuit imunis.) Hec ille. ¶ Itẽ p̃9. 2e. q. 8i.
arti. 3°. sic dicit. (Scdm fidẽ catholicã firmiter est te-
nẽdũ: q oẽs hoies preter xp̃m ex adam deriuati pctiñ
originale ex eo cõtrahunt: aliogn nõ oẽs indigerent re
dẽptione: q̃ est ꝑ xp̃m: qð est erroneũ ꝛc̃.) Itẽ quolibet.
7°. q. 8. sic dicit. (Unusq̃sq3 peccatũ originale ꝯtrahit
Cap. is. ex hoc q fuit in adã scdm seminalẽ rõnẽ vt Augu. dic̃.
x. super Gñ. ad litterã: oẽs autẽ illi in adã fuerunt ꝑm
seminalem rõnẽ: q nõ solũ ab eo carnez acceperũt: s3
ẽt ꝑm nãlẽ modũ originis ab eo sunt ꝓpagati: sic autẽ
ꝓcessit ab adam btã virgo: qꝛ nata fuit ꝑ cõmixtionez
sexuum sicut ceteri: ꝛ iõ cõcepta fuit in peccato origi-
nali: ꝛ includit̃ in vlitate illoꝝ: de qua apo. dicit Ro. 5.
In quo oẽs peccauerunt: a q̃ vniuersitate solus xp̃s ex-
cipit̃: qui in adã nõ fuit ꝑ3 seminalez rõnẽ: aliogn si ℞
alteri q̃ xp̃o ꝯueniret: non indigeret xp̃i redẽptione: ꝛ
iõ nõ tm̃ debemus dare matri q aliquid subtrahatur
honori filij: qui est saluator oĩum hoĩum vt dicit apo.
Cap. is. p̃ma thio. 4.) Hec ille. ¶ Predictã ꝯnẽ ꝛ finalẽ eius
probationẽ ponit Augu. x. cõfessionũ. vbi assignãs dif
ferẽtiã inter cõceptionẽ xp̃i: ꝛ cõceptionẽ btẽ marie sic
dicit. (Quid (inquit) incoingnatius illo vtero virgis:
cuius caro ẽt si de pcti ꝓpagatione venit: nõ tñ de pec
cati ꝓpagine cõcepit: vt ne in ipsum corpus xp̃i ea lex
seuerit in vtero marie: q̃ in membris posita corporis
mortis repugnat legi mentis: quã sci patres cõiugati re
frenãtes: nõ qdẽ nisi quosq3 licebat in ꝯcupitu relaxa-
runt: nec tñ tm̃modo quousq3 licebat eius impetũ per
tulerunt. Proinde corpus xp̃i q̃uis ex carne femine
assumptũ est: q̃ de illa carnis pcti ꝓpagine ꝯcepta fue-
rat: tñ qꝛ nõ sic in ea cõceptũ est: quomõ fuerat illa cõ
cepta: nec ipsa erat caro peccati: sed similitudo carnis
pcti: nec eni inde accepit reatũ moriendi: q̃ apparet in
motu carnis nõ voluntario: q̃uis volũtate superando:
aduersus quẽ spũs cõcupiscit: sed accepit inde non q
cõtagioni preuaricationis: sed q exsoluende indebite
morti ꝛ ostendende ꝓmisse resurrectioni sufficeret.)
Hec Aug. ¶ In qbus ṽbis clare pz: cũ expsse sensisse
btãm mariã in pctõ originali fuisse cõceptã: ꝛ traxisse
reatũ mortis: qꝛ per cõmixtionem sexuum ab adã de-
scenderat. ¶ Itẽ cõclusionẽ hãc expresse ponit super
ps. 34. exponẽs illud. Ego autẽ cũ mihi molesti essent
induebam me cilicio: vbi sic dicit. (Dñs carnẽ assum-
psit de massa ipsa: que mortẽ meruerat ex pctõ: etenĩ3
vt celerius dicam: Maria ex adã mortua ꝓpter pctiñ
adam mortuus ꝓpter pctiñ: ꝛ caro dñi ex maria mor-
tua ꝓpter delẽda pctã.) Hec Augu. in forma. ¶ Ex q-
bus pz p̃: q caro marie fuit massa: q̃ mortẽ promeruit
ex pctõ. ¶ Secũdo q maria mortua est ꝑꝑ pctiñ nõ
actuale. ergo originale. Has duas auctes Aug. induxi
spãliter ad refellendũ friuolas solutiones quorũdam
modernoꝝ excipiẽtes btãz ṽginẽ a qbusdã auctorita-
tibus ꝛ sentẽtijs generalibus Augu. sicut est illa: quam
ponit de fide ad petrũ. c°. 2°. vbi sic dicit. (Quia sine li
bidine (inquit) nõ est parentum ꝯcubitus: ob hoc ex
eorum carne nascentiuz nõ põt sine pctõ esse ꝯcept9.)
Et infra. c. 32. dicit. (Firmissime tene: ꝛ nullaten9 du-
bites: omnẽ hominẽ q per cõcubitũ viri ꝛ mulieris cõ
cipitur cum originali pctõ impietati subditum: morti
subiectũ: ꝛ ob ℞ nã ire filiũ nasci.) ¶ Itẽ li°. p̃. ð nup. ꝛ
cõcupiscẽtia dicit. (Ideo xp̃s nõ de cõcubitu nasci vo
luit: vt hic ẽt doceret: oẽm q de ꝯcubitu nascit̃ carnem
esse pcti: qñ qdem sola q̃ non inde nata est: nõ fuit caro
pcti.) Hec ille. ¶ Et multas tales regulas fidei ponit
Augu. q̃ nõ pñt exponi per exclusionẽ btẽ marie: qꝛ vt
oñsum est Augu. ℞ expsse ponit de btã maria. ¶ Hãc
ṽitatẽ asseruit btũs Ambro. q vt recitat Aug. 2°. de grã
xp̃i ꝛ pctõ originali c°. 39. super Lucaz ait. (Solus eni
per oia ex natis de femia scũs dñs ihs: qui terrene cõ
tagia corruptele imaculati ptus nouitate nõ senserit: ꝛ
celesti maiestate depulerit.) Si aũt ipse solus: igit̃ nul
lus alius: ꝛ ꝑ ꝯñs nec btã virgo mater eius. ¶ Itẽ idẽ
Ambro. sup Isa. vt ẽt ibidez recitat Augu. loqñs de
christo. (De spũ scõ (ingt) natus abstinuit a pctõ: oĩs
homo enim mendax: ꝛ nemo sine pctõ nisi vnus deus:
seruatũ est igitur vt ex viro ꝛ muliere: idest ꝑ illaz cor-
porum ꝯmixtionez nemo videatur esse exꝑs delicti: q
aũt est expers delicti: expers ẽt est huius ꝯceptionis.)
Hec ille. ¶ Ex prima aũt pte huius auctoritatis tum
ait. Nemo sine peccato nisi vnus de9: manifeste infert̃
ꝓpositũ: ꝛ silr ex secũda cũ cõstet: q btã ṽgo non fuit
expers cõceptionis: q̃ est ꝑ comixtionẽ viri ꝛ mulieris.
¶ Itez expssius ad ꝓpositũ libro p̃mo sup Lucã ex-
ponẽs illud ṽbuz. Spũs sanctus superueniet in te ꝛc̃.
sic dicit. (Superueniẽs spũs scũs in virginẽ mentem
ipsi9 ab oĩ sorde vicioꝝ castificauit.) Hec ille. ¶ Ubi
sciendum: q sordes vicioꝝ istez a qb9 in cõceptione sal
uatoris virgo castificata dicit̃: nõ fuerunt aliqua pctã
actualia: sed quedã reliquie originalis peccati secũduz
expõnem doctoꝝ sanctoꝝ: ꝛ consimiliter intelligenda
sunt dicta Jo. Damasceni. 3. sniaꝝ suaꝝ ca°. 2°. vbi sic
dicit. (Post assensuz igit̃ semꝑ virgineus spiritus san
ctus superuenit super ipsam secũdũ sermonem: quem
dicit Aug. purgãs ipsaz.) ¶ Eãdẽ ṽitatez tenuit Leo
papa: naz in sermone quodã de natali q incipit. Exul-
temus: dicit q in nulla alia matre fuit sine sorde pcti
ꝯceptio: nisi in btã virgine: ꝛ q ipsa ṽgo idẽ ab illo pec-
cato purgationẽ traxit: vñ ꝯcepit. Unñ ṽba sua sũt hec.
(Natus est xp̃s ex ṽgine: quã nõ hũan9 coitus: s3 spũs
scũs fecũdauit: ꝛ cũ in oĩb9 matrib9 nõ fiat sine sorde
pcti ꝯceptio: hec inde purgationẽ traxit: vñ concepit:
quo eni3 patrũ seminis trãsfusio nõ ꝑuenit: peccati se
illic origo nõ miscuit.) ꝛc̃. Et post pauca. (Illusa ẽ secu
ri hostis astutia: q natiuitatẽ pueri in salutẽ humani ge
neris ꝓcreati nõ alr̃ sibi q̃ oĩuz nascentiũ putauit ob-
noxiã ꝛc̃.) Et p9. (Et dũ viciate origis ꝑnditũ gnãle
ꝓsequit̃: cirographuz quo nitebat̃ excedit: ab illo iniq
tatis exiens penaz: in quo nullã reperit culpam.) Hec
ille. ¶ Itẽ idẽ in alio sermone q icipit. Cũ super nos:
hec dicit. (In totius humani generis strage cõi: vnum
solũ remediũ sub diuine rõnis oculto: q possit subue-
nire ꝓstratis: si aliquis filioꝝ adam originalis preuari

cationis alienus atqȝ innocēs nasceref:ḡ ceteris ⁊ exē/
plo ꝓdesset ⁊ merito:sȝ qꝛ h nālis gnātio nō sinebat:
nec poterat vicij radicis ꝓpago esse sine semine:de quo
scriptura dic̄. Quis pt facere mūdū de imūdo ꝯceptū
semine:nōne tu ḡ solus es:dñs de⁹ factus est filius da
uid:⁊ de ꝓmissi germinis fructu ꝓles est orta sine vi/
cio.) ¶ Eādē vitatē asserit btūs Greg.xi.lib.moraliū
expones illō Job.iȝ. Nōne tu ḡ sol⁹ vbi sic dic̄. (Btūs
Job icarnationē redēptoris intuitus solū vidit in mū
do hoiem de inmūdo semine nō esse cōceptū:ḡ sic in
mūdū venit ex vgine:vt nihil haberet de imūda cōce/
ptione:neqȝ enim ex viro ⁊ femina:sed ex spiritu scō
⁊ maria vgine ꝓcessit:solus ḡ in carne sua vere mun/
dus extitit:ḡ delectatiōe carnis tāgi nō potuit:qꝛ nec
p carnalem delectationē huc venit.) Hec ille. ¶ Eius
dē snie fuerunt illi sancti doctores:quos noiat Aug. li.
2°. ꝯ Julianū. vbi ꝓpe finē postq̄ multas auctorita/
tes diuersoꝝ induxerat ad ꝓbandū oēs ꝑter xp̄m sub
peccati obligatione ꝯcipi:sic ꝯcludit. (Propter (inqt)
catholicā fidē sācti ac bti ⁊ in diuoꝝ elogoꝝ ptracta/
tione clarissimi sacerdotes Hyreneus:Ciprianus:Re
stius:Olimpius:Hylarius:Ambro.Grego.Inno.Joā.
Basili⁹:qb⁹ addo ꝑsbyterū:velis nolis:Hieronymū vt
eos obmittā:ḡ nōdū dormierūt:aduersus vos ꝓferunt
de oium hoiuȝ pctō originali obnoxia successiōe sniaȝ
vñ nemo eruitur:nisi quē sine lege pcti repugnāte legi
mētis vgo cōcepit.) Hec Aug. Ubi expsse pȝ istos.12.
pres a pctō originali nullū eximere nisi xp̄m:imo per
eos oēm aliū includi de facto:nec in hoc aliquā prero/
gatiuā tribuūt vgini gloriose:qō vtiqȝ cū deuotissimi
fuerint:nō omisissent:si nō debuisset omitti. Hāc con/
clusionē tenēt ⁊ tenuerūt:Origenes:Ysidor⁹. Ber.Ansel.
Hugo de scō victore:Magister sniaꝝ:Remigius:Al/
chus:Cassido.Cassianus.P.rauennas:Gratian⁹:Hala
nus:Alexā.neq̄:Innocen.papa:Joā.beleth:Mauri.
eps parisien̄.Altisiodorus:Raymū.de pēa forti:Alex.
de ales:Alber.Petrus ō tharentasia papa:Petrus de
palude:Duran.Herue⁹:Jo.de neapoli:Jacobus de vo
ragine:Nicolaus traucth:Egidius de roma:Grego.de
ari°.Boneuentura:Robertus de tornaco:Nicholaus
de lira:Adā:Ochā:Henricus de gandauo:Godo.Joā.
de poliaco:Ricardus de media villa:⁊ multi alij:quo/
ruȝ dicta recitat frater Gulielmus de gannaco in tra/
ctatu:quē sup hac mā edidit:⁊ intitulaf de vera inocē/
tia matris dei. ¶ Rōnes aūt ex dictis sci Tho.pñt q̄/
tuor formari. Prima talis est. Quicūqȝ est redēptus p
xp̄ꝫ habuit pctm̄:sȝ btā maria fuit redēpta p xp̄m.igif
habuit pctm̄:nō aūt actuale.igif originale. ¶ 2° talis
est. Nullius hūane psone ꝯceptio equaf in puritate:⁊
imunitate:⁊ elongatione a pctō cōceptioni filij dei:sed
maria fuit humana psona.ḡ eius ꝯceptio nō equaf in
puritate:aut elongatiōe a pctō ꝯceptioni xp̄i:equaref
aūt si nūq̄ hūisset peccatū originale.igif hūit. ¶ 3° ta
lis est. Singulare ꝑuilegiū filij dei nō ꝯuenit alteri:sȝ
cōcipi in gra ⁊ scitate singulare ē ꝑuilegiū filij dei.igif
nulli alteri ꝯpetit. ¶ 4° talis est. Nulla psona ꝯcepta
per sexuū ꝯmixtionē est expers peccati originalis:sed
btā maria fuit hꝫ.igitur non fuit expers originalis pec
cati. Et in hoc primus articulus terminatur.

Scotus dis. 3°. q. p°.

Quantum ad secūdum articulū arguif ꝯ ꝯnē ⁊ pmo ꝯ ꝯclōnē i se. 2° ꝯ ꝓbatiōes
eius. Cōtra cōclusionē in se arguit Scotus ⁊ sui sequa/
ces multiplr:⁊ p̄ sic. Perfectissimus mediator hȝ pfe/
ctissimū actū mediandi respectu alicuius psone:p qua
mediat vel meref.ergo xp̄s hūit pfectissimuȝ actum
possibilē mediatori respectu alicuius psone:respectu
cuius erat mediator:sȝ respectu nullius habuit excellē
tiorē q̄ respectu marie.ḡ respectu illius habuit pfectis
simū:sȝ hoc nō fuissȝ nisi meruisset eā preseruari a pec
cato originali.igif ⁊c̄. maior ꝓbaf tripliciter. Primo
per compatione ad deū cui recōciliat. 2° p cōpatioȝ
a malo:a quo liberat. 3° per compatione ad obligatio
nē psone:quā recōciliat. ¶ Ad videndū pmā ꝓbōnē
pono exemplū ꝯsonū exēplo Anselmi. 2° lib. Cur de⁹
hō. c.16. Aliqs offendēs regē demeref intm̄ vt cuilibȝ
filio eius nāli rex offendaf:⁊ offendens eū exhereder:
ista offensa statuif nō remittenda nisi offeraf regi ab
aliquo inocēte aliqō obsequȝ magis gratū q̄ pctm̄ fue
rit offensiuū:aliqs offert ita gratū obsequȝ ⁊ recōciliat
filios:vt nō exheredenf:tñ cuilibet nato rex offendif:
sȝ postea offensaȝ remittat pp merita mediatoris:si il/
le mediator posset placare regem:vt ꝑueniret respectu
alic⁹ filij:ne ei rex offēderef:h magl eēt q̄ si rex offen
saȝ hitā ꝯ talē remittat:nec ē ipoſe cū illa offēsa nō sit
ex culpa ꝓpria:sed ꝯtracta. ¶ Ex isto exēplo arguitur
sic. Nullus pfectissime placat aliquē p offensa alteri⁹
ꝯtrahēda:nisi possȝ ꝑuenire ne offendaf illi:nā si offen
sum iā placat vt remittat:nō pfectissime placat:sic in
ꝓposito:deus nō offendif aie pp motū interiorē i deo:
sȝ tm̄ ꝓpter culpā interiorē in aia ipsa.ḡ nō pfectissime
placat trinitatē p offensa ꝯhēda a filijs ade.si nō ꝑue/
niat:vt alicui trinitas nō offendaf:⁊ p ꝯñs aia alicui⁹
filij ade ñ hēat culpā. ¶ Ex 2° via arguif duplr p̄. Per
fectissimus mediator meref amotionē ois pene ab eo
quē recōciliat:sȝ culpa originalis est maior pena q̄ ca
rentia diuine visionis:qꝛ peccatū est maxia pena nāe
intellectualis.ḡ xp̄s si pfectissime recōciliauit istā pe/
nā:meruit ab aliquo auferri. ¶ Cōfirmaf. Qꝛ si filio
ade eēt maxia pena regē ꝯ eū offendi:nullus eū pfectis
sime recōciliaret nisi auferret ab eo non tm̄ exhereda/
tionē:sed ēt eē inimicū regis. ¶ Ex eadē via ar. 2° sic.
Qꝛ xp̄us imediatius videf fuisse repator ab originali
q̄ ab actuali:vñ ⁊ necessitas icarnatiōis xp̄i cōiter assi
gnaf ex pctō originali:sȝ cōiter supponif:q ipse fuerit
ita pfectissim⁹ mediator respectu alicuius psone:puta
marie q eā ꝑseruauit ab oī pctō actuali.igif silr ab oī
peccato originali. ¶ Ex 3° via arguit sic. Persona recō
ciliata non sūme obligaf recōciliatori:nisi ab eo hēat
sūmū bo᷑:qō pōt p mediatorē hēri:sȝ ista innocētia.s.
ꝑseruari a culpa ꝯcta vel ꝯhēda pōt p mediatorē hēri.
ḡ nulla psona sūme tenebif xp̄o vt mediatori:si nullā
ꝑseruauit a pctō origiali. ¶ Et si dicaf q equalr tenef
psona:cui remittif peccatū:sicut psona:q̄ ꝑseruaf a pctō
pp illō Luce 7°. Cui āt plus dimittif plus diligit:q̄re
ibi rñsionē Augustini dicentis:q oia nō cōmissa sunt
dimissa:ac si eēnt cōmissa:imo excellēti⁹ bñficiū est ꝑ/
seruare a malo q̄ pmittere cadere in malū:⁊ ab eo po
stea liberare. Uidef ēt q xp̄s multis meruit grām ⁊
gloriā:⁊ p eis sūt debitores xp̄o vt mediatori:q̄re nul/
la aia erit ei debitrix p innocētia:⁊ q̄re cuȝ oēs angeli
bti sint inocētes:⁊ nulla humana aia erit inocens i pa
tria nisi sola aia xp̄i. Hec Scotus in for⁹. ¶ Arguit ēt
Aureo. Qꝛ qdqd fuit poſe ⁊ cōdecēs:fuit collatum btē
vgini:sȝ possibile fuit vginē ꝑseruari a peccato origi/
nali diua virtute:qꝛ potētior est de⁹ in ꝑseruādo q̄ ca
ro in inficiendo:⁊ iō deus potuit ꝑuenire ifectionē car
nis:hoc ēt fuit cōdecēs:qꝛ decuit q mf dei esset mun/
dissima:cū eni eēt mf grē:decuit q nūq̄ aliqua dispo/
sitione ꝯria ad grāȝ inficeref:⁊ itē Augu. ꝓbat:q cor
pus eius nō est incineratū:qꝛ nō decuit:ita in ꝓposito
non decuit

nō decuit ꝙ pollueret̄ pctō originali: ⁊ credo ꝙ btā v̄go plus optabat nō pollui peccato originali q̄ȝ corpus suū nō icinerari: ⁊ de h̄ magis gaudet. ¶ 2°. arguit sic. Qꝛ scd̄m sctōs nūq̄ȝ peccauit venialiter: qꝛ non decuit ꝙ pollueret̄ aliq̄ peccato actuali veniali: ⁊ certe maior macula est peccatuȝ originale: ⁊ hoc pȝ in exēplo sensibili: qꝛ si corporale aptū ad recipiendū corp⁹ xp̄i cadat in lutū fetidū ⁊ corruptū: q̄ȝuis optime lauet̄ ⁊ mundetur: nūq̄ȝ tn̄ esset aptū ad recipienduȝ corpus xp̄i: imo esset magis abominabile q̄ȝ an̄. ¶ Item maior grā fit illi: q nō pmittit̄ cadere i lutū: q̄ȝ illi q pmittit̄ cadere: sed statiȝ subleuat̄. Hec Aureo. ¶ Arguunt aly p̄. Qꝛ pene vtiles fuerūt relinquēde btē v̄gini: nō aūt inutiles pene: sed culpa originalis non fuisset vtilis btē marie: pene aūt tp̄ales fuerūt ei vtiles: qꝛ in eis meruit grāȝ. igit̄ ⁊c̄. ¶ 2°. Qꝛ btūs Berna. vni monacho desiderāti eū videre post mortē apparuit totus lucidus p̄ter q̄ȝ in pectore: vbi habuit vnā maculaȝ: quā dixit se hēre pp illud qd̄ dixerat de btā v̄gine: ꝙ fuit ꝯcepta in originali peccato. ¶ 3°. Qꝛ sic̄ xp̄s fuit pfectissimus mediator: ita btā v̄go fuit ꝯuenientissima mediatrix: sȝ h̄ nō fuissȝ si ipsa aliquā culpā incurrisset: qꝛ ꝯueniētius pōt aliqs placari per illū: q nūq̄ȝ offendit: q̄ȝ p eū q post offensaȝ recōciliationē obtinuit. igit̄ ⁊c̄. ¶ 4° arguit̄. Qꝛ Aug. in li. de nā ⁊ grā circa mediū dicit: ꝙ cū de peccatis agitur nullā de btā v̄gine volo habere qōnē: vbi vr̄ innuere ꝙ ipsa nulli peccato fuit subiecta. ¶ 5° hoc idē pbatur per Ansel. qui de hoc fecit librū spālem. ¶ 6°. Qꝛ Rycardus de sancto victore hoc dicit in quodā s̄mōe de ꝯceptiōe. ¶ 7°. Qꝛ ecclesia de nullo facit festū nisi de sctō: sed multe eccl'ie faciunt festū de ꝯceptiōe btē marie. igitur ipsa fuit cōcepta sancta. ¶ 8°. Qꝛ Ansel. dicit i quadā epistola ad ep̄os anglie. (Nō credo verū esse amatorē v̄ginis q respuit celebrare festū cōceptionis.) ¶ 9°. Qꝛ potissima rō: quā hȝ sāctus Tho. p sua cōclusione est illa: q̄ pcedit de vl'i redēptiōe facta per xp̄ȝ: ⁊ infert ꝙ si btā maria nō habuit originale: nō pōt dici redēpta: hec aūt rō nō valet: qꝛ dicit Durādus ꝙ si btā v̄go nullū peccatū ꝯxisset: tn̄ vere potuisset dici redēpta a deo: p eo ꝙ in sua radice ex nā sue cōceptionis obligata erat ad incurrendū peccatū: nisi fuisset a deo p̄seruata: lȝ eni ipedire ne aliqs oblige᷑ nō sit redimere: qn̄ ille nūq̄ȝ fuit obligatus in se: nec i sua radice: tn̄ qn̄ aliqs fuit obligatus in sua radice ⁊ ipedit̄ ne obligetur: ille v̄aciter redimit̄: vt si aliqs ipetret ꝙ ples nascitura ex pentib⁹ seruis nō incurrat seruitutē: talis vere diceret̄ redemisse plē a s̄uitute: cū igit̄ beata v̄go esset seruituti peccati originalis obnoxia in sua radice scȝ in pentib⁹: si fuit ipeditū v̄tute diuina: ne in se s̄uitutē hāc incurreret: vt eēt ꝯuenientior mater saluatoris vere pōt dici: ꝙ indiguit bn̄ficio redēptiōis: ⁊ tāto magis ⁊ familiarius fuit redēpta: q̄ȝto redemptio fuit in ipsa celerius incohoata. ¶ 10. Qꝛ autoritates scōꝝ inducte nō sufficienter pbant ꝯclusionē: qꝛ ad oēs illas ⁊ cōsimiles pōt tripliciter responderi. ¶ Primo ꝙ q̄ȝuis btā maria de facto nō ꝯxerit peccatū originale: tn̄ ex debito seu de iure ꝯxisset nisi ab eo p̄seruata fuisset: iō dicunt multi doctores: ꝙ oēs auctoritates in qbus dr̄: ꝙ oēs nāl'r geniti ab adā ꝯhūt peccatū originale: intelligende sunt de iure seu de debito: nō aūt de facto: qꝛ qlibet filius nālis ade est debitor iustitie originalis: ⁊ ex demerito ade caret ea: ⁊ sic ꝯhit peccatuȝ originale: sȝ beata v̄go de facto nūq̄ȝ ꝯxit. ¶ 2° pōt dici ⁊ dicūt multi ꝙ tales auctoritates sunt exponēde: ꝙ sci in talibus loquuntur secūdū comuniorē cursuȝ. Dicūt. n. ꝙ iste est modus scōꝝ ⁊ philosophoꝝ: ꝙ qn̄ loquūtur de aliqua mā in cōi tractant cōmuniter: sed qn̄ loquūtur in speciali: tūc veritatem determināt: ⁊ dicūt q̄ sic sentiunt ⁊ senserunt sancti in pposito: qꝛ loquēdo de filijs ade in cōi dixerūt: ꝙ oēs ꝯtrahunt pctm̄ originale scȝ s̄m cōmunē cursuȝ. sed loquēdo in singulari de btā virgine dixerunt oppositū: vt pȝ p auctoritates Augu. allegatas in de nā ⁊ grā: ⁊ Anselmus in de cōceptu virginali. ¶ 3°. pōt dici ꝙ vbicūqȝ ponit̄ sola aīa xp̄i: vel tm̄ anima xp̄i: in p̄dictis auc̄tatib⁹ intelligit̄ aīa btē virginis: qꝛ simul q̄ȝtum ad pctm̄ cōcurrunt xp̄s ⁊ btā virgo: sicut dicit Aug. in libro de natura ⁊ gratia. Et in hoc secundus articulus terminatur. Cap. 17.

Quantum ad tertiū articulū rn̄dēdū est obiectionib⁹ supradictis: iō ad p̄m rn̄dit Grego. de arimino sup 2m s̄niaruȝ. dis. 33. ꝙ antecedēs p̄ncipale ibidē assumptū n̄ hȝ maiorē euidētiā q̄ȝ si diceret̄ ꝙ pfectissimus mediator hȝ respectu cuiuslibet psone: p qua mediat: pfectissimū actū mediādi vt clarum est: ⁊ sic s̄m illuȝ modū arguēdi pbaret̄: ꝙ et̄ oēs alios xp̄s p̄seruauit: ⁊ p̄seruat a pctō originali: qd̄ non est dōm. ¶ 2°. Iuxta scd̄am pbationeȝ deduceret̄: ꝙ btā virgo fuit p̄seruata ab oī pena tp̄ali corpis ⁊ aīe: ⁊ ab ipsa et̄ corporali morte: qd̄ vtiqȝ falsum est: ⁊ ꝙ ita posset deduci clarū est. ¶ Itē s̄ȝ 3am pbōnē pbaretur ꝙ plures alios p̄seruauit a culpa originali: qd̄ tn̄ nō dr̄ ab aliquo doctore: pȝ deductio: naȝ xp̄s: vt ait. fuit immediatius repator tā respectu origīalis q̄ȝ respectu actualis pcti: ⁊ p ꝯn̄s q̄ȝ mortalis actualis: sed cōiter creditur ꝙ plures alios p̄seruauit ab oī actuali mortali: vt Ioānē baptistā ⁊ Ieremiā: q fuerunt in vtero sc̄ificati. q̄ ⁊ ab originali. ¶ Amplius. Scd̄m tertiā pbationē p̄mo pbaret̄: ꝙ btā virgo in p̄mo instāti sue cōceptiōis fuit btā: qm̄ tale bonū potuit habere p xp̄ȝ mediatorē: ⁊ similiter ꝙ fuerit in corpore glorificata: q̄ oīa falsa sunt. ¶ 2° querendū est quō accipiat sūme teneri vel obligari mediatori: aut enim sic. vt dicat̄ tm̄mō esse sūme obligatus: quē nō est pōle esse magis obligatū: ⁊ sic cōstat btām virginē nō fuisse sūme obligatā xp̄o: et̄ dato ꝙ fuerit p̄seruata a pctō originali: nā potuisset xp̄s tūc ei cōtulisse btitudinē: quā nūc hȝ: ⁊ multo et̄ maiorem: ⁊ simul gl'iam pfectaȝ corporis: ppter q̄ amplius obligata fuisset accipiendo semp obligationē s̄m pportionē ad bn̄ficia recepta: vt accipit argumētū. Uel capit sūme obligari mediatori: vt ille dicat̄ sūme obligatus ei: qꝛ nulli alteri est tm̄ obligatus vel esse pōt: aut qꝛ p oē qd̄ hȝ est ei obligatus: ⁊ sic qlibȝ alius p̄ter virgineȝ est summe obligatus: ⁊ tn̄ non quilibȝ alius fuit p̄seruatus ab originali pctō. Ex q̄ pȝ ꝙ illa rō nō valȝ: qn̄ imo pbat oppositū illius: qd̄ intēdit: nā mediatio placatiua: qualis fuit mediatio xp̄i recōciliantis nos deo: sicut et̄ sumit arguēs vtiqȝ supponit offensam: ⁊ iō si mediauit inter virginē ⁊ deū: seq̄t̄ ꝙ virgo deū offendit p pctm̄: ⁊ si nō p actuale. igit̄ p originale: vn̄ ecōtra si ipsa nullū peccatū habuit: nullo recōciliante mediatore indiguit. ¶ Ad rōnē vero in se rn̄det̄: ꝙ actū mediādi esse pfectissimū possibilē potest ex duplici sensu dici: vnus est ꝙ nullus potuit esse cōuenientior eo: aut decentior: ⁊ sic an̄cedēs ꝯcedit̄: ⁊ dico ꝙ nō solū respectu alicui⁹ psone: sȝ et̄ respectu cuiuslȝ: p q̄ xp̄s mediauit: habuit pfectissimū actū mediādi: nec tūc vȝ vlterior deductio: nā ille act⁹ mediādi: quē arguēs accipit si fuisset: nō fuisset decētior aut rōnabilior eo: q fuit de fcō. Alius sensus ꝙ p nullū aliū modū mediādi psona recōciliata potuit fieri dō gratior: aut a culpa imunior

Durandus dis. 3. q. 1. in fine.

z a pena securior:z tunc dico:q2 sicut respectu aliorū nō habuit xp̄s mediator pfectissim⁹ actū pfectissimū mediandi:sic nec respectu btē vginis:z iō negat̄ ans in isto sensu. ¶ Ad aliā pbationē cū assumit̄ q pfectissimus mediator mereť amotionē oīs pene:p3 esse falsū in pposito:nā beata virgo in vita ista multas hūit penas. ¶ Ad 3ᵐ cuius vtus est in hac ɔñtia:xp̄s pseruauit vginē ab oī pctō actuali.igit̄ z ab originali:q̄uis simplr accepta ista ɔña negari posset:nā pueros baptizatos in pueritia decedētes pseruauit deus a qlibȝ actuali:non tn̄ ab originali:si tn̄ accipiat̄ determinate p his:q vsu discretionis z liberi arbitrij potiti sunt cōcedenda vr̄ scdm Augustinū libro.5.ɔ̄ Julianū.c.39.vbi Juliano dicēti.notādū eē ex vbis bti petri dicētis d̄ xp̄o:q pctm̄ nō fecit:q2 iudicauit aposto. h̄ sufficere ad ondēdum in xp̄o nullū fuisse pctm̄:q2 q pctm̄ nō fecit:hr̄e nō potuit:rn̄dit Augu.oio verissimū est.Profecto eni z peccatū maior fecisset:si puer hūisset:naȝ ppterea nullus hō est preter xp̄ȝ q pctm̄ nō fecerit grādioris etatis accessu:q2 nullus est hominū pter ipȝ:q pctm̄ nō hūerit infantilis etatis exortu. ¶ Ex his p3 q Aug. de xp̄o infert:q si hūisset originale ēt fecisset actuale:z eō vult seq:nō fecit actuale.g̃ nō hūit originale:z iō vt vr̄ fm pdicta:cū ex scd̄a pte auctoritatis:z dicta scōꝝ:btā virgo habuerit originale pctm̄:ɔ̄nter ɔcedēdū eē videret̄ q hūerit ēt aliqd̄ pctm̄ actuale:lȝ nō mortale:z sic eēt illud ans negandū:h̄ tn̄ sine assertione z inuidia reuerentie sue dixerim dubitatiue. Hec Grego.de vbo ad vbū.Que oīa vnr̄ hī dicta pter vltimuȝ:qd̄ repugnat dictis scī Tho.vn̄ in tertia parte.q.27.arti.4.sic dicit. (Jllos quos deus ad aliqd eligit:ita appropriat z disponit vt ad id:ad qd̄ eliguntur inueniat̄ ydonei fm illō scd̄e Coꝝ.3°.Ydoneos nos fecit ministros noui testamenti.btā vgo igit̄ fuit electa diuinitus:vt eēt mater dei:z iō nō est dubitandū q deus p suā grām eam ad h̄ ydoneā reddidit fȝ q Angelus ad eā dixit.Jnuenisti grām apud deum:ecce cōcipies zc̄.nō aūt fuisset ydonea mater dei si peccasset aliqn̄:tū q2 honor parentū redundat in plē fm illud puerbioꝝ.17.glā filioruȝ pr̄es eoꝝ:vn̄ per oppositū ignominia matris in filiuȝ redundasset.Tū ēt q2 singulari mō dei filius q est dei sapientia in ipsa habitauit nō solū in aīa sed in vtero: dr̄ aūt sapīe pmo.Jn maliuolā aīaȝ nō intrabit sapientia:nec habitabit in corpore subdito peccatis:z iō simpliciter fatenduȝ est q btā virgo nullū peccatū actuale cōmisit:nec mortale:nec veniale:vt sic impleret̄ qd̄ dr̄ Cāticoꝝ quarto.Tota pulchra es amica mea:z macula non est in te.) Hec ille. ¶ Et ideo dicit̄ aliter fm primā viā:quā tangit ipse Gregorius:q illa cōsequentia nō valet.xp̄s preseruauit virginem ab omni actuali.igit̄ z ab originali.Et ad dictū Augu.5.li°.cōtra Julianū dr̄.q si Aug.itendat loq de qlicūqȝ persona hūana nālr genita talia a xp̄o:tūc hoc qd̄ dicit facere peccatū dȝ accipi large:pro eo q est hēre in se effectū pctī originalis:z inclinationē habitualē vel actualē:z cām pximā pctī actualis.s.fomitē:z ad hūc sensuȝ ɔceditur q btā virgo fecit pctm̄:nā ipsa habuit fomiteȝ pctī in se quousqȝ ɔcepit dei filiū:z non vltra. De hoc beatus Tho.3.pte.q.27.arti.3°.sic dicit.(Quidā dixerunt q in pma scificatione virginis:q̄ scificata fuit in vtero:totaliter fuit ei fomes subtractus.Quidā vō dicūt q remāsit fomes q̄tū ad hoc:qd̄ facit difficultatē ad boᵐ: sublatus tn̄ fuit q̄tū ad hoc qd̄ facit pnitatē ad malū. Alij vero dicunt q sublatus fuit fomes inq̄tū ptinet ad corruptionē psone put ipellit ad malū:z facit difficultatē ad bonū:remāsit tn̄ inq̄tū ptinet ad corruptionē nāe put.s.est cā traducēdi pctm̄ originale in plez. Alij vero dicūt q in prima scificatione remāsit fomes p essentiā:sed ligatus fuit:in ipsa aūt conceptione filij dei fuit totalr̄ sublatus. Aliorum aūt intellectū opȝ cōsiderare:q fomes nil aliud est q̄ inordinata ɔcupiscētia sensibilis appetitus:habitualis tn̄:q2 actualis cōcupiscentia est motus pctī. Dicitur autē concupiscentia sensualitatis esse inordinata inq̄tum repugnat rationi:qd̄ quidem fit inq̄tum inclinat ad malum:vel difficultatem facit ad bonum: z ideo ad ipsam rationem fomitis ptinet q inclinet ad malū:vel difficultateȝ faciat in bono:vnde ponere q remanserit fomes in beata virgine nō inclinans ad malum:est ponere duo opposita esse simul. ¶ Et etiā videtur cōtradictionē implicare:q remanserit fomes inq̄tum pertinet ad corruptionē nāe:nō aūt inq̄tum ptinet ad corruptionem psone:nam scd̄m Augustinū in libro de nuptijs z ɔcupiscētia. Libido est que peccatū originale transmittit in prolem:libido autem importat inordinatā concupiscentiam:que nō totaliter subditur rationi:z ideo si fomes totaliter subtraheret̄ inq̄tuȝ ptinet ad corruptionem persone:nō posset remanere inq̄tum pertinet ad corruptionem nature. Restat igit̄ vt dicamus:q vel totalr̄ fomes fuerit ab ea sublatus per pmā scificationē:vel fuerit ligatus. ¶ Posset tn̄ itelligi:q fomes totalr̄ fuerit sublatus hoc mō:q pstitū fuerit btē virgini ex abundantia grē descendētis in ipsam:vt talis esset dispositio viriū aīe ad ipsam:q inferiores vires nūq̄ mouerentur sine arbitrio rōnis:sicut dictū est fuisse in xp̄o:quē ɔstat pctī fomitē nō habuisse:z sicut fuit i adā an̄ pctm̄ originale p originalē iustitiā:ita q q̄tum ad hoc grā scificationis in virgine habuit vim originalis iustitie. Et q̄uis hec positio ad dignitatē virgīs matris ptinere videat̄:tn̄ in aliq̄ derogat dignitati xp̄i:absqȝ cuius virtute nullus a p⁹ dānatiōe liberatus est. ¶ Et q̄uis p fidē xp̄i aliq an̄ incarnationeȝ xp̄i fuerint fm spiritū ab illa dānatione liberati:tn̄ q fm carnē aliqs ab illa dānatione liberatus fuerit:nō vr̄ fieri debuisse: nisi post incarnationē eius:in q̄ p̄ debuit imunitas dānationis apparere:z iō sicut an̄ imortalitatē carnis xp̄i resurgentis nullus adept⁹ fuit carnis imortalitatē:ita ēt videt̄ incōueniēs dicere:q an̄ carnē xp̄i:in q̄ nullū fuit pctm̄ caro virgīs mr̄is ei⁹:z cuiuscūqȝ alteri⁹ fuerit absqȝ fomite:q dr̄ lex carnis:siue mēbroꝝ. Et ideo vr̄ melius dōm:q p scificationē in vtero nō fuerit sublatus virgini fomes fm essentiā:sed remansit ligatus: non quidem per actum rōnis sue:sicut in viris scīs:q2 nō statiȝ habuit vsum liberi arbitrij adhuc in ventre mr̄is existēs:hoc eni fuit spāle puilegiū christi:sed per grām abundantē:quā in scificatione accepat:z ēt pfectius p diuinā puidentiā sensualitatē eius ab oī inordinato motu phibentē. Postmodū vō in ipsa cōceptiōe corporis xp̄i:in q̄ pmo debuit refulgere pctī imunitas: credēdū est:q ex prole redūdauerit in matreȝ totalis subtractio fomitis. Et hoc signat̄ Eze.43.vbi dicit̄. Ecce gloria dn̄i israel igrediebat̄ p viā orientalē.i.per btām vginē:z terra.i.caro marie splēdebat a maiestate eius.s.xp̄i.) Hec ille. ¶ Ex qb⁹ p3:q i btā virgīe adulta remāsit aliqua habitualis iclinatio ad malum:z talē iclinationē hr̄e:vocat Aug.facere pctm̄. Nec ē iste modus loquēdi nou⁹ cū in multis locis scripture effectus pctī dicatur pctm̄:sicut plixe declarat Augu. sup illo verbo ps.34.(Ego aūt cū mihi molesti eēnt zc̄.) Pōt etiā dici:q illa auctoritas Aug.li.5°.ɔ̄ Julianū ē intelligenda

Cap.9.circa fine.

li°.p°.c.12.

itelligēda ẜm cōem legē:vbi pctm̄ actuale p grām nō
ipedit.s3 btā virgo fuit sup hoc pͥuilegiata:de cui⁹ pri/
uilegio cōstat ex dictis scōꝝ:ꝛ potissime Augu.vt post
dicet.Alie vero solutiōes Greg.ad obiecta de perfecto
mediatore bone sunt:ꝛ cōcordes dictis sci Tho.vt pu/
ta ꝙ nō est de rōne pfectissimi mediatoris preuenire
oēm offensam illi⁹:p quo mediat:imo hoc est ꝯ rōnes
mediatoris:ꝛ de hoc scūs Tho.3.sen.dis.19.q.5.arti.2.
dicit:ꝙ ideo dr̄ aliqs mediator:q2 actū medij exercet i
cōiungendo disiunctos:ꝛ silr arti.3° dicit.ꝙ officiū me
diatoris est recōciliare discordes.Jlle ergo qui nunꝗ̄
habuit cū deo discordiā:nullo mō idiguit mediatore:
nec habuit mediatorē iter se ꝛ deū.¶ Jtē Jo.de Nea/
poli primo suo quolibet.q.xi.ponit siles solutiones eis
quas dat Greg.vn̄ ad primā pbationē Scoti dicit:ꝙ
maior illi⁹ ē falsa q̄ dicit:nullus sūme placat aliquē p
offensa:nisi pueniat oēm offensam ꝛc̄.Nā vt dicit.Jlle
sūme placat aliquē:g sūmā grām offensi ipetrat offen/
dēti:g qñq3 de facto fuit offendēs:imo si nūꝗ̄ offen/
deret.nō pprie posset dici offensus placari p mediato/
rē quēcūq3:vn̄ cū mediatoris sit vnire p amorē ꝛ grās
offendētē offenso:a quo distat p offensam:pfectior est
hoīs mediatio ad deū:q̄ vnit p grām illeg qñq3 offē/
dit q̄ ille:q̄ vnit illeg nūꝗ̄ offēdit.ꝛ sic dicēdū est in
pposito:ꝙ xp̄s pfectissime meruit inter virginē btām
ꝛ deū:ei post offensam culpe originalis maiorē grām
cōferendo q̄ alicui pure creature.¶ P̄.Si nō eēt ita:
sequeret:ꝙ null⁹ hō ꝯheret pctm̄ originale:q2 pfectis/
sim⁹ mediator d3 hr̄e perfectissimū actū mediādi nō
solū respectu vni⁹ psone:p qua mediat s3 respectu oīu3
q2 pfecti⁹ est pfecte mediare respectu oīum q̄ respe/
ctu aliquoꝝ vel vni⁹ tm̄:vn̄ rō nihil penitus cōcludit.
Jdeo dicēdū:ꝙ xp̄s fuit pfectissim⁹ mediator:q2 fuit
de⁹ ꝛ hō:nō aūt q̄tū ad hoc:ꝙ oīb⁹ p qb⁹ mediat ipe/
tret maximā graꝫ:quā de⁹ posset cōferre de potētia ab/
soluta:ꝛ multo min⁹ q̄tū ad hoc:ꝙ oīb⁹:aut aliqb⁹:vel
in vno tm̄ pueniat:ne deus offendat p culpā originalē
vel actualē.Hec ille.Ad 2um pbationē dicit.ꝙ sufficit
ad hoc ꝙ xp̄s possit dici pfectissim⁹ mediator:ꝙ q̄tu3
est ex se oīb⁹ diuinā grām mereat:nō aūt oīs pene ca/
rentiā p semp:aut culpe originalis.¶ Et silr ad cōfir/
mationē dicit:ꝙ sūme pfecte recōciliaret regē offen/
sum alicui:g oīb⁹ ei⁹ filijs grām regis merer:et heredi/
tatē p̄rnā:dato ꝙ oēs qñq3 eēnt inimici ei⁹.¶ Ad 3um
pbationē dicit:ꝙ nō ē sile de pctō originali:q̄ oēs pec/
cam⁹ in Adam:ꝛ est pctm̄ nāe:ꝛ de pctō actuali:qd hō
incurrit ex psonali deordinatiōe:q2 pctm̄ originale cō/
trahit p carnalē ppagationē seu cōmixtionē maris ꝛ
femie:quo mō bta v̄go ppagata fuit:s3 pctm̄ actuale
icurrit p psonalē deordinationē:a q̄ fuit btā v̄go immu/
nis.xp̄s aūt fuit repator ꝛ recōciliator nāe ab vtroq3
pctō:quia meruit grām oībus:p quā vtrūq3 amouet:
nec pprie posset dici reparator:vel recōciliator respcū
alicui⁹:qui nunꝗ̄ fuisset pctō subiect⁹.vn̄ ratio magis
cōcludit oppositū q̄ ppositū:q2 ex hoc ꝙ Christus im
mediatius fuit repator:ꝛ reconciliator nature a pctō
originali q̄ actuali:sequit:ꝙ oēs cōtrahunt originale:
nō autē oēs incurrūt actuale:ꝛ preseruare a culpa non
est pprie repare vel recōciliare.Hec ille.¶ Et confor/
miter scūs Tho.3.pte.q.i.arti.4.vbi sic dicit.(Certu3
est Christū venisse i hūc mūdū nō solū ad delēdū illō
pctm̄:qd traductū ē originaliter in posteros:s3 etiā de/
letionē oīum pctōꝝ:q̄ postmodū supaddita sunt:nō ꝙ
oīa deleant:qd est pp defectū hoīu3:g xp̄o nō inhereēt
ẜ3 illud Jo.3.Uenit lux i mūdū:ꝛ magis dilexerūt ho

mines tenebras q̄ lucē:s3 q2 ipse exhibuit qd sufficiēs
fuit ad oīum deletionē.vn̄ Ro.5.dr̄.nō sic delictū sic
ꝛ donū:nā iudiciū ex vno in cōdemnationē:grā aūt ex
multis delictis in iustificationē:tāto aūt principali⁹ ad
alicui⁹ pcti deletionē xp̄s venit.q̄to illud pctm̄ mai⁹
est.Dr̄ aūt aliqd mai⁹ duplr.vno mō intēsiue:sicut est
maior albedo:q̄ ē intēsior:ꝛ p hūc modū mai⁹ ē pctm̄
actuale q̄ originale:q2 plus h3 de rōne voluntarij.alio
modo aliqd dr̄ mai⁹ extēsiue:sicut dr̄ maior albedo:q̄
est in maiori supficie:ꝛ hoc mō pctm̄ originale:p qd to/
tū gen⁹ hūanū inficit:est maius quolibet pctō actuali:
qd est ppriū singularis psone:ꝛ q̄tū ad hoc xp̄s princi
pali⁹ venit ad tollēdū pctm̄ origiale inq̄tū bonū gētis
ē diui⁹ q̄ bonū vni⁹:vt dr̄.i.ethi.)Hec ille.¶ Ex qb⁹
patet ꝙ hoc ꝙ xp̄s venit principali⁹ ad delēdū pctm̄
originale q̄ actuale nō arguit:ꝙ aliquē preseruauerit
ab originali:s3 poti⁹:ꝙ pctm̄ originale totū genus hūa
nū i ficit:vt hn̄ dic̄ Joā.d Neapoli.¶ Ad.4.pbatio/
nē dicit Jo.ꝙ q̄tuis qlibet recōciliat⁹ p xp̄m ẜm se ac/
cepe⁹ xp̄o sūme obliget.tm̄ cōpando vnū ad aliū pl⁹ ei
obligat:g maiorē grām ab ipso recipit:siue qñq3 fue/
rit subiectus culpe:siue nō.¶ P̄.Quāuis ceteris pari/
bus inocētia sit mai⁹ bonū q̄ culpe amotio.tm̄ equale
donū grē plus ē cōpatū ei:g pꝑter culpā meruit penā
q̄ inocēti:g nō meruit:sic̄ cētū marche mai⁹ donū sūt
si dent paupi q̄ si dētur regi.Hec Joā.ꝛ cōformiter di
ctis sci Tho.2a 2e.q.16.ar.2.vbi q̄rit vtrū magi teneat
ad grāꝝ actiōes inocēs q̄ penitēs.vbi determinat ꝙ
simplr loquēdo pl⁹ tenet penitens.vn̄ sic dicit.(Actio
grāꝝ i accipiēte respicit grām dātī.iō ibi maior reqrit
grāꝝ actio ex pte recipiētis:vbi ē maior grā ex pte dan
tis:grā aūt ē:q̄ gratis dat.vn̄ duplr pōt eē maior grā ex
pte dātis:vno mō ex q̄titate dati:ꝛ h mō inocēs tene/
tur ad maiores grāꝝ actiōes:q2 mai⁹ donū ei dat a dō
ꝛ magis cōtinuatū ceteris pib⁹ absolute loquēdo.Alio
mō pōt dici maior grā:q2 magis dat gratis:ꝛ ẜm hoc
magis tenet ad grāꝝ actiōes penitēs q̄ inocēs:q2 gra/
tis magis dat illud:qd ei dat a deo:cū.n.eēt dign⁹ pe/
na:dat ei grā:ꝛ sic l3 illud donū:qd dat inocēti absolu/
te cōsideratū sit mai⁹:tm̄ donū qd dat penitēti ē mai⁹
i cōparatiōe ad ipm:sic etiā pūū donū paupi datū ē ei
mai⁹ q̄ diuiti magnū.Et q2 act⁹ circa singularia sunt i
his q̄ agēda sūt:magis cōsiderat:qd ē hic vel nūc tale:
q̄ qd ē simplr tale.sic ph̄s dicit.3.ethi.de volūtario:et
iuolūtario.)Hec ille.¶ Cū āt arguēs vlteri⁹ facit cō/
parationē d angel ad hoīes.Dr̄ ꝙ illa silitudo nō val3
ideo.n.nō oēs angeli ceciderūt vno eoꝝ cadēte:q2 non
oēs āgeli erāt i vno:a q̄ ppagati ꝯhēāt pctm̄:sic fuit i ho
minib⁹.¶ Qd āt dicit ꝙ nō ē verisile:ꝙ sola aīa xp̄i sit
inocēs.Dr̄ ꝙ imo:ꝛ oppositū est ꝯ sacrā scripturā:ꝛ dcā
scōꝝ.nā glosa sup illud ps.21.(Erue a framea de⁹ aia3
meā:ꝛ de māu canis vnicā meā)sic dic̄.(Unica ē aīa
xp̄i:q̄ sola ē a pctō immunis.(¶ Jtē sr̄ illō ps.87.(Jn/
ter mortuos lib.)dic̄ glo.(Jnter pctōres sol⁹ sine pctō:
g pōt aīa3 pōere:ꝛ sūere.)¶ Jtē Au.ẜmōe.4.sup Jo.
exponēs illud:(Ecce agn⁹ dei).sic igt.(Jnredite ꝯ q̄s
supbos digitū itēdebat Jo.nōdū erāt nati heretici:ꝛ iā
demōstrabāt ꝯ illos:clamabat tūc a flumio:ꝯ quos cla
mat mō ex euāgelio.venit yhs.ꝛ qd dicit ille.ecce agn⁹
dei:si agn⁹ inocēs.ꝛ Jo.agn⁹:an nō ꝛ ipse innocens:sed
qs innocens:aut q̄tū inocens.oēs ex illa traduce veni/
unt:ꝛ ex ipsa ppagine:de q̄ cantat gemēs Dauid.Ego
in iniquitate cōcept⁹ su3:ꝛ in pctis mr̄ mea i vtero me
aluit.Solus ergo ille agnus:g nō sic venit:nō eni i ini/
quitate cōcept⁹ est:q2 nō de mortalitate cōcept⁹ ē nec

bet pugnare: eo ꝙ exclusū sit ab oī habēte grām.) Hec Grego. ⁊ hn̄. ¶ Ad .5. ⁊ .6. respōdit Jo. de Neapoli: ꝙ de illo libro Anselmi ⁊ sermōe Ricardi nihil certū habetur: ꝑcipue cū magni doctores: q̄ dicunt virginē nō fuisse cōceptā in pctō originali talē libꝝ ⁊ talē sermonē ꝓ sua opinione nō allegent. Anselmus ēt in multis locis dicit expsse eā in pctō originali fuisse cōceptā. nā 2° li°. Cur de⁹ hō. c. 16. dicit sic. Lꝫ ipsa hoīs dei cōceptio mūda sit: ⁊ absqꝫ carnalis dilectionis pctō. virgo tn̄ ipsa: vn̄ assumpt⁹ est: ī iniq̄tatib⁹ cōcepta ē: ⁊ in pctīs cōcepit eā mr̄ ei⁹: ⁊ cū originali pctō nata ē: qm̄ ipsa in Adā peccauit: in q̄ oēs peccauerūt. ¶ Et q̄muis h̄ vba ibi dicāt ex ꝑsona discipuli: tn̄ Anselm⁹ in hoc discipulū nō iꝓbat imo eādē sniam approbat infra in eodē ca°. ex persona sua sic. Uirgo aūt illa. de q̄ Christus hō assumptus est fuit de illis: q̄ an̄ natiuitatē ei⁹ ꝑ eū mūdati sūt a pctīs: ⁊ in ei⁹ ipsa mūdicia assūpt⁹ ē. Et ifra. Per mortē Christi. ⁊ illa virgo de q̄ nat⁹ ē: ⁊ alij mūdati sunt a pctīs. Si aūt Ricard⁹ sensit oppositū: in hoc nō est ei aquiescendū: cū nō bn̄ cōsonet cum dictis sacre scripture ⁊ scōꝝ Aug. Greg. Ambrosii: Anselmi: Bernardi. ⁊ alioꝝ qui fuerunt doctores eo solēniores: ⁊ magis auctētici ī ecclesia ab oībus reputati. Hec Joā. de Neapoli. q̄b⁹ pōt addi: ꝙ Ricard⁹ ī q̄busdā alijs materijs male senserit vt puta in opiniōe: quā tenet ꝯ magistrū sen. ꝙ diuina essentia generat: quā ecclia cōdēnauit magistri opinionē approbādo. ¶ Ad 7m rn̄dit: ꝙ illud festū non celebrat ecclia romana: nec debet fieri fm̄ Bernardū in epla ad canonicos lugdunēs: nā fꝫ eū ibidē. Neqꝫ nascēs festiuis laudib⁹ honoraret: si nō sancta nasceret. qꝺ est veꝝ. multo magis de natiuitate in vtero: que est cā cōtrahēdi pctīn originale q̄ꝫ de natiuitate ex vtero. ¶ Uel dicendū ꝙ illud festū postq̄ꝫ ab ecclia romana tolleraf fieri in aliq̄bus ecclesiis: ē referendū ad tēpus scificatiōis: ⁊ nō ad tēpus cōceptionis: ꝓbabile eni est ꝙ scificatio ei⁹ fuerit ꝑ modicā morulā post eius cōceptionē: sicut ecōtra credit̄ primus hō modico tpe fuisse in statu innocentie: vt sanctificatio nr̄a: q̄ fuit ī virgine incboata: corespōdeat nostre culpe: q̄ fuit in Adam. ¶ Uel dicēdū tale festū nō est festū cōceptionis eius scē: sed magis grāꝝ actionis: sicut ⁊ in veteri lege erāt q̄si oīa festa. s. pasche: pentħ. ⁊c̄. ⁊ in noua lege sunt aliq̄ talia festa. vt epiphanie: in q̄ nulla noua scitas fuit alicui collata: sꝫ ecclia statuit ad grās agēdū ꝓ beneficio quo xp̄s fuit ī illa die gētib⁹ reuelat⁹: ⁊ silr ē dicēdū in ꝓposito. Magnū. n. bn̄ficiū humano generi collatum ē in cōceptiōe virginis mr̄is redēptoris hūani generis. ¶ Ad 8° dr̄. ꝙ ecclia rōana: que nō celebrat festū conceptionis virginis: supponit̄ vera amatrix virginis: dictū ergo Anselmi si suū sit: intelligendū est de amatore virginis nō q̄ꝫtū ad habitū cāitatis: sꝫ q̄ꝫtū ad feruorem dilectionis ⁊ deuotiōis: ex qua ꝓcedit celebratio talis festi ī q̄busdā: que est laudabilis mō supra exposito. ¶ Hec Jo. ⁊ cōcordat cū scō Tho. 3. sē. di. 3. q. i. ar. ꝓ questiūcula prima vt s̄ fuit allegatū. ⁊ 3. ꝑte. q. 27. arti. 2°. ī solutiōe tertij vbi sic dicit. (Licet rōana ecclia cōceptionē beate virginis nō celebret: tollerat tn̄ consuetudinē aliaꝝ ecclesiaꝝ illud festū celebrantiū. vn̄ talis celebritas nō est totaliter reprobāda: nec tn̄ per hoc festū cōceptionis celebratū datur intelligi: ꝙ in sua conceptiōe fuerit sancta: sed quia quo tēpore sanctificata fuerit: ignoratur: celebrat̄ festū sanctificationis ei⁹ poti⁹ q̄ꝫ cōceptionis in die cōceptionis ipsius.) Hec ille. ¶ Ad 9° dicit̄: q̄ rō quā scūs Tho. assignat ē sufficiēs. si eni btā virgo nunq̄ꝫ fuisset pctō subiecta: nullo mō potuisset dici redēpta ꝑ passionē Christi: nec ea redemptione: de qua loquitur sacra scriptura: ⁊ cōis doctrina scōꝝ. Cōis eni doctria sanctoꝝ est: ꝙ Christus ideo dr̄ vlis hominū redēptor: q̄ꝛ ꝑ suā passionē ⁊ mortē satisfecit ꝓ pctīs oīum: ⁊ oēs liberauit a peccato ⁊ dānatiōe seu pena pcti: ⁊ ab omni obligatione pctīn consequēte. De hoc scūs Tho. 3. ꝑte. q. 48. ar. 4. sic dic̄. (Per peccatū dupliciter hō obligatus erat. primo quidē seruitute pcti: q̄ꝛ qui facit peccatū: seruus est pcti: vt dicit̄ Joā. 8. ⁊ 2. Petri. 2°. A quo qui supatus est: huic ⁊ seru⁹ additus est. Quia igit̄ dyabolus hoīeꝫ superauerat inducēdo eū ad peccatū: hō seruituti dyaboli addict⁹ erat. 2°. q̄ꝫtū ad reatū pene: quo hō obligatus erat scđm dei iusticiā. et hec seruitus quedā est. Ad seruitutē. n. ptinet q̄ aliquis patiat̄ quod nō vult: cū liberi hominis sit vti seipso vt vult. Igitur q̄ꝛ passio Christi fuit sufficiens ⁊ superabundans satisfactio pro peccato ⁊ reatu tocius generis humani: eius passio fuit quasi quoddā precium: per quod liberati sumus ab vtraqꝫ obligatione. Nam ipsa satisfactio: qua quis satisfacit siue pro se siue pro alio: preciū quoddam dicitur: quo se ipm̄: vel aliū redemit a peccato ⁊ pena scđm illud Danielis 4° Peccata tua elemosynis redime. Christus aūt satisfecit non quidē pecuniā dando: aut aliquid huiusmodi. sed dando illud: quod fuit maximū: scilicet seipsū pro nobis. et ideo passio Christi dicitur eē nr̄a redēptio.) Hec ille. ¶ Itē allegat ibi illud prime Petri primo. (Nō corruptibilibus auro vel argēto redēpti estis de vana cōuersatiōe vr̄a paterne traditionis: sꝫ ꝓcioso sāguine: q̄si agni imaculati ⁊ icōtaminati xp̄i. ⁊ Gal. 3° dr̄ Xp̄s nos redemit d̄ maledicto legis: fcūs ꝓ nobis maledictū. Dr̄ autē fact⁹ maledictū inq̄ꝫtū passus ē ꝓ nobis in ligno. Itē apo. Redemit nos ⁊ lauit nos a pctīs nostris in sanguie suo. Itē prima. tbi. 2° Ut redimeret nos ab oī iniquitate ⁊ mūdaret sibi pp̄lum. Itē apo. 5. Redemisti nos deo in sanguie tuo. ⁊c̄. Et innumerabiles sunt tales auctoritates exprimētes: ꝙ Christ⁹ dr̄ redēptor: q̄ꝛ ꝑ passionē suā liberauit hoīes q̄ꝫtū in se est a peccati culpa ⁊ reatu. Tali autē redēptione fm̄ scōs nullus potest dici redēptus: nisi qui aliq̄n̄ fuit sub pctō. vnde Augu. li°. 6°. cōtra Julianum ca°. 4. Juliano loquēs ait. Tu dicis Christū ⁊ pro peccatorib⁹ mortuū: ego aūt dico. non nisi ꝓ pctōribus mortuū.) Hec ille. ¶ Cōstat autē nullū ex Adā descēdentē fuisse pctōrē qui nō primo fuerit pctō originali peccator. ergo si btā virgo nō habuit pctīn originale: nō fuit de numero peccatoꝝ: ac ꝑ hoc nec de numero eoꝝ: ꝓ q̄bus mortu⁹ est xp̄s. nec redēpta ꝑ xp̄i passionem. Itē Paulus. 2. cor. 5. dicit. (Qm̄ si vnus ꝓ oībus mortu⁹ ē. ergo oēs mortui sunt: ⁊ pro oībus mortuus est Christ⁹.) Ex hac autē cōsequētia apostoli sequit̄ ex opposito cōsequētis arguēdo: ꝙ si nō oēs mortui sunt: nec pro oībus mortuus est Christus: ⁊ similiter q̄ si iste vel iste non est mortuus non pro ipso mortuus est Christus: ⁊ certū est ꝙ aplus loquitur de morte nō quidē corporali: sed spirituali: q̄ est peccatū: sicut bene ostēdit Augu. in li°. 6. ꝯ Julianū vbi sic ait. (Uides q̄ꝛ ꝯn̄s eē voluit. s. aplus: vt itelligātur oēs mortui: si ꝓ oīb⁹ mortu⁹ est Christus.) Et paulo post. Quapꝑ si nullū cōtrahūt pctīn paruuli: nō sūt mortui: si nō sunt mortui: nō ē mortuus ꝓ eis: qui non est mortu⁹ nisi ꝓ mortuis. ¶ Similis oīo cōsequētia pōt fieri de btā virgīe. patet igit̄ cōsequentia. sed ꝯn̄s est falsum: qꝺ patet ꝑ aliā partē auctoritatis pauli. Ait enim affirmādo antecedens. Et ꝓ oībus mortuus est xp̄s. Igit̄ etiā ꝓ btā virgine. qꝺ est oppositū cōsequētis

¶ Et ex hoc etiã infert̃ ꝑncipalis ꝯ arguendo secũdũ
aplm. Si ꝓ vgine xp̃s mortu⁹ ẽ. igit̃ ipsa mortua ẽ: sed
ꝓ ea ẽ xp̃s mortu⁹. igr̃ ipa ẽ vl̃ fuit mõtua. ¶ Scdo pꝫ
ꝯñs eẽ falsũ: qꝛ si ꝓ ea nõ ẽ mortu⁹ xp̃s. igit̃ nec ipa re/
dẽpta ꝑ mortẽ xp̃i: quomõ ḡ xp̃o mediatore ẽ saluata
ꝛ bñficata: cũ dicat apl̃s hebre. 9. ꝙ xp̃s ꝑ ꝓpriũ sigui
nẽ itroiuit sel̃ in scã eterna redẽptiõe iuẽta. Et iteꝝ dic̃
ꝙ noui testamẽti mediator ẽ: vt morte itercedẽte i re/
dẽptionẽ eaꝝ ꝑuaricationũ: q̃ erãt sub priori testamen
to: repromissionẽ accipiãt q vocati sũt eterne heredita
tis. Ubi mãifeste demõstrat: oẽs q repromissionẽ eter/
ne hereditatis accipiũt: itercedẽte morte xp̃i accipere.
Hec ẽ i forma deductio Greg. de arimino bona ꝛ ca/
tholica. ¶ Ex q̃ euidẽt̃ apparet: ꝙ si btã vgo pctm̃ ori
ginale non habuisset: nullomõ posset dici redẽpta illa
redẽptione: de qua loq̃t̃ sacra scriptura: ꝛ sci doctores:
q̃cq̃d sit de illa redẽptiõe quã figit arguẽs. ¶ Itẽ Au.
in libro de nã ꝛ grã ꝓpe ꝑncipiũ sic dicit. (Xp̃s gratis
.i. sine cã mortu⁹ ẽ: si verũ nõ ẽ qd̃ aplus dicit: oẽs eni
peccauerũt: ꝛ egẽt glĩa dei: iustificati gratis ꝑ sanguinẽ
ipsi⁹. Quecũqꝫ aũt nõ putãt̃ ꝑtinere ad hos oẽs: q pec/
cauerũt ꝛ egẽt glĩa dei. ꝑfecto nullã necessitatẽ hñt: vt
xp̃iani fiãt: qꝛ nõ ẽ opus sanis medic⁹: sꝫ male hñtib⁹.
vñ nõ venit ille vocare iustos: sꝫ pctõres ꝛc̃. ꝛ infra. Si
aũt xp̃s nõ gratis mortu⁹ ẽ: igit̃ oĩs hũana nã iustifica/
ri ꝛ redimi ab ira dei iustissima: h̓ ẽ a vĩdicta nullomõ
põt: nisi ꝑ fidẽ ꝛ sacr̃ꝫ sanguinis xp̃i. Nã q̃ppe hoĩs pri/
mit⁹ inculpata: ꝛ sine vllo vicio creata ẽ. Nã vero ista
hoĩs q̃ vnusq̇sqꝫ ex Adã nascit̃: iã medico idiget. qꝛ nõ
sana ẽ.) Hec Au. ¶ Itẽ li. ꝑ̇ ð baptismo ꝑuuloꝝ ita di/
cit. (Isti q vt manifestũ ẽ: nihil i vita sua ipse cõiserũt:
si nec originaliter vllo ipietatis vinculo detinent̃: quõ
ꝓ eis mortu⁹ ẽ: q nõ nisi ꝓ ipys mortu⁹ ẽ: si nulla pcti
originalis egritudie sauciati sũt: qũo ad medicũ xp̃m
venire idigẽt: nõ ẽ op⁹ sanis medic⁹: sꝫ male hñtib⁹: nõ
venit xp̃s vocare iustos: sꝫ pctõres:) Itẽ ifra. (Uñ igr̃
ꝑuulos saluos fecit xp̃s. si nulla ẽ i eis originalis egritu
do pci. vñ redimit: si nõ sũt ꝑ originẽ ꝑ̇mi hoĩs venũda
ti sub pctõ.) Itẽ i codẽ li. sic dicit. (Nõ dubitam⁹ etiã
ꝓ ifantib⁹ baptizatis sãguinẽ illũ fusũ: q p̊usq̃ꝫ fũdere/
tur: sic i sacr̃o dat⁹ ẽ: ꝛ comẽdat⁹: vt diceret̃. h̓ ẽ sãguis
me⁹ q ꝓ vob̃ ꝛ ꝓ mlt̃is effundet̃ in remissionẽ pctõꝝ:
negãt. n. q̃dã. s. heretici: illos liberari: q̊s sub pctõ eẽ no/
lũt fateri. nã vñ liberãt̃: si nulla seruitute tenẽt̃.) Hec
Au. ¶ Itẽ eodẽ li°. (Ostẽdẽdũ ẽ inq̃t testionys dñm
ihm xp̃m nõ aliã ob cãm i carnẽ venisse: ac forma ſui
accepta fcm̃ obediẽtẽ vsqꝫ ad mortẽ crucis: nisi vt hac
dispẽsatiõe misericordissime grẽ oẽs: q̇b⁹ tãq̃ꝫ mẽbris
in suo corꝑe cõstitutis caput ẽ: ad capescẽdũ regnũ celo
rũ viuificaret: saluos faceret: liberaret: redimeret: illu/
minaret q prius fuissent i pctõ: i morte: lãgorib⁹. capti
uitate: tenebris cõstituti: sub ꝑtãte dyaboli principis
pctõꝝ: ꝛ sic fieret mediator dei ꝛ hoium: h̓ eni ostenso
ꝯñs erit: vt ad istã xp̃i dispensationẽ: q̃ ꝑ ei⁹ humilitatẽ
facta ẽ: ꝑtinere nõ possint q vita: salute: liberatiõe: redẽ
ptione: illuminatiõe nõ idigẽt. Porro q ꝑuulos debere
baptizari cõcedũt: ꝯcedãt ẽt oꝫ illos egere illis hñficys
mediatoris: vt illo salui: vt liberati: vt redẽpti: vt illũi/
nati fiãt. vñ nisi a morte: vicys: reatu: subiectione: tene
bris pctõꝝ: q̃ q̃m i illa etate nulla ꝑ vitã ꝓpriã cõiserũt
restat originale pctm̃.) Hec Aug. Et his dictis ꝓbat
multis testimõys scripture: qd̃ se ꝓmiserat ostẽsuꝝ. s.
ꝙ xp̃s nõ ob aliã cãm venerit i mortẽ: nisi vt sua mor/
te viuificaret mortuos i pctõ: sanaret lãguidos: libera/
ret captiuos: redimeret sub ꝑtãte dyaboli cõstitutos.

¶ Itẽ p⁹ i eodẽ lib. (Nõ ẽ i filys hoiũ: nec fuit: neqꝫ
erit ꝑuulus aliq̇s vel adult⁹: q nõ egeat hñficys media
toris. vt illo. s. saluet̃: liberet̃: redimat̃: illuminet̃: q̃ sa/
lus: q̃ liberatio: q̃ illuminatio nõ põt itelligi nisi a mor
te: a vicys: a reatu: a ſuitute: a tenebris pctõꝝ.) ¶ Itẽ
glosa sup 3ᵐ. c. Gal. dic̃. (Qui negat suã aut alteri⁹ egri
tudinẽ sup̄fluã: iudicat saluatorẽ.) Et inumerabilia sã/
ctoꝝ testĩõia possent adduci ad ꝓpositũ ꝑncipale. s. ꝙ
xp̃s iõ dictus est vl̃is hoium redẽptor: qꝛ redemit oẽs
hoĩes a seruitute dyaboli: quã de facto cõtraxerant per
actuale vel origiale pctm̃: nec vnq̃ꝫ aliq̇s sanctoꝝ itro/
duxit illã ficticiã redẽptionẽ quã arguẽs adinuenit. vel
sequut⁹ ẽ post scotistas. Uñ pꝫ ꝙ ratio sci Tho. efficax
est ad nostrũ ꝓpositũ ostẽdendũ. Solutio vero dictis
sanctoꝝ: imo apostoloꝝ ꝛ xp̃i repugnat. ¶ Ad 1ᵐ dr̃:
ꝙ auctoritates scõꝝ sufficiẽter ꝓbãt ꝓpositũ: nec solu
tiões: aut expositiões iducte q̃dq̃ꝫ valẽt: sic̃ sufficiẽter
oñdit Joãnes de Neapoli. Nõ q̃dẽ prima. qꝛ illud qd̃
nunq̃ꝫ est: aut fuit tale in actu ꝛ de facto: false dr̃ esse ta
le: q̃uis de iure seu debito tale eẽ debuerit aut debeat:
sicut ꝛ ꝑ oppositũ false diceret̃ iudas nõ ꝑdidisse Chri
stũ: quẽ nõ debuit ꝑdere: sed de facto ꝑdidit. Simili/
ter falsum est Petrũ nõ negasse Christũ: quẽ de facto
negauit: sed negare nõ debuit: alioquin vere etiã dicet̃
nũq̃ꝫ aliquis homo peccare: quia nunq̃ꝫ debet peccare:
ꝛ omnis homo semꝑ esset iustus ꝛ virtuosus: quia sem
per talis esse debet. ¶ Secũda etiã respõsio nõ valet.
qꝛ q omne: dic̃ nihil excludit: ꝛ q nullũ dicit: omnẽ ex/
cipit: sed in predictis auctoritatib⁹ nõ dicit̃ indefinite:
sed vl̃iter: omnẽ ab Adã nãliter ꝓpagatũ: conceptũ in
culpa. ergo sancti intendũt nullũ excipere. imo beatam
virginẽ: ꝛ oẽꝫ aliũ icludere: ꝑcipue cũ ipa nominaliter
etiã exprimat̃ i multis de ꝑdictis auctoritatib⁹: ꝓbi ãt
ꝛ sãcti loquẽtes de aliqua mã in cõi: tractãt cõmuniter
istam mãm loquẽdo indeffinite ꝛ nõ vl̃iter: si ea que di
cũt de illa mã in cõi in aliquo singulari exceptionẽ ha
beãt: alioq̃n dc̃a eoꝝ nõ eẽnt vl̃iter vera. ¶ Ad aucto/
ritates autẽ Anselmi ꝛ Aug. dictũ est supra. ¶ Tertia
etiã respõsio nõ valet. qꝛ maior ẽ vnio diuaꝝ ꝑsonaꝝ
q̃ꝫ virginis matris ꝛ xp̃i: sed illud ꝙ cũ dictione exclu/
siua attribuit̃ vni persone: vt distinguitur ab alia: repu
gnat illi alteri: esse autem mundum ab omni culpa in
multis auctoritatibus predictis attribuit̃ soli homini
xp̃o inq̃ꝫtum a matre distinguit̃. s. inq̃ꝫtũ ẽ ab Adã: nõ
ſm rationẽ seminalẽ: sed supernãliter ꝓpagatus. ergo
ꝑ tales ꝓpositiones exclusiuas nõ icludit̃: sed excludi/
tur mater eius: precipue cũ in multis auctoritatib⁹ ꝑ/
sona virginis exprimat̃: sicut ꝛ in loquutione in qua ꝑ/
sonã patris aliq̇d in diuinis attribuit̃ cũ dictiõe exclu/
siua nõ includunt̃ sed excludunt̃ ꝑsone fily ꝛ spũs sci
si in tali loquutiõe tales ꝑsone exprimerent̃. Hec Joã/
nes de Neapoli. quẽ i h̓ sequit̃ Guilielm⁹ ð gãnaco in
suo trectatu de vera innocentia matris dei. ¶ Ad arᵐ
principale respõdit Joannes de Neapoli dupliciter. ꝑ̇
ꝙ nõ est simile de angelis: quia in eis non põt eẽ pecca
tũ ꝑ originẽ cõtractũ: eo ꝙ vnus nõ originat̃ ab alio: sꝫ
omnes imediate creati sũt a deo. Uel potest dici ꝛ me/
lius ꝙ sicut non refert ad hoc: ꝙ aer possit dici magis
lucidus q̃ꝫ aqua: ꝙ quandoqꝫ fuerit tenebrosus: sic in
proposito cũ spiritualis puritas sit ꝑ carentiã impuri/
tatis culpe: quam causat lux diuine gratie. beata virgo
que plus habuit diue grẽ q̃ꝫ q̃cunqꝫ alia pura creatura
ideo nituit maiori puritate q̃ꝫ quecunqꝫ alia pura crea
tura: dato ꝙ quandoqꝫ fuerit subiecta culpe originali:
sicut etiã potest dici aliquid magis albũ. dato ꝙ quã/

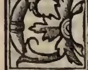
doqꝫ

doq3 fuerit nigrum. Hec Joannes de Neapoli. ¶ Et eandē solutionē i virtute ponit Albertus i suo mariali in capitulo vbi pbat mariā habuisse puritatē in summo: dicit enim q ideo dicit purissima: qr plus habuit de luce gratie. Et sic patet ad argumentū: qd fundatur in quadā falsa pña. s. hac. Maria fuit purior angelis. igit sicut angeli nunq̄ fuerunt subiecti peccato: ita nec beata vgo: que pña non valet. ¶ Et hec oīa sint dicta cū oīmoda reuerētia matris dei sine temeraria assertione. ¶ Uerū posset aliqs dicere: q cōclusio principalis nō sit fm mentē beati Thome. cui⁹ vestigia sequor

Cōtradictio in dictis sācti Thome.

quia ipse tenet oppositum primo sen. dis. 4. 4. q. prima arti. tertio in solutione tertij: vbi expresse dicit sic. (Puritas intendit per recessum a contrario: & ideo potest aliquid creatū inueniri: quo nihil purius eē pōt in reb⁹ creatis: si nulla peccati cōtagione inquinatū sit: & talis fuit puritas beate virginis: que a peccato originali et actuali immunis fuit. fuit tamen sub deo in q̄tū erat potentia ad peccādū in ea.) &c. ¶ Dicitur p̄: q ex illis verbis nō habet: q beata virgo in primo instanti sue conceptionis habuerit illā puritatē: aut imunitatem a peccato: sed post conceptionē suā: & sanctificationem: & ita bene stat q fuerit cō cepta in peccato originali. & tn̄ q habuerit p̄dictam puritatē pro diuersis mensuris. Secundo dicit: q dato q sanctus Thomas in p̄ sen. senserit beatā virginē nunq̄ subiacuisse peccato. tamē in oībus suis operibus: q̄ postea edidit oppositū tenuit & scripsit: quia etiam beatus Augu. fecit librum retractationū. Et ideo standū est vltimis determinationib⁹: & nō p̄mis. Et hec de pñe sufficiāt: de q̄ b̄ndict⁹ de⁹: & sua beatissima virgo mater. Amen. Dist. IIII.

¶ Utrum beata virgo actiue in Christi cōceptione aliqd egerit: pp̄ qd mr̄ dei pprie dici possit. Qō. Unica.

Circa quartā distictionē tertij sen. querit. Utrū btā virgo aliquid actiue egerit in cōceptiōe Christi: propter qd veraciter possit dici mr̄ dei: & arguit q sic. Oēs virtutes aīe vegetabilis sunt actiue: sicut dicit Cōmentator z⁹ de aīa: sed potētia generatiua tā i mare q̄ i femina ptinet ad aīam vegetabilē: ergo tā i mare q̄ in femina opatur ad cōceptionē prolis.

In oppositum arguit. Quia principiū actiuū in generatiōe dicitur ratio seminalis: sicut dic Aug. x. super genesim ad litteram: sed corpus Christi ex sola materia corporali p diuinā cōceptiōis formationisq3 rationē de virgine assūptū est: non aūt fm aliquā rationē seminalē humanā. ergo btā virgo nihil actiue fecit i cōceptiōe corporis xpi.

Aug. lo. sup Genesis. 5. c.

In hac questione tres erūt arti. In p̄mo ponētur cōclusiones. In z⁹. obiectiones. In 3⁹. solutiones.

Quantum ad primū ar. sit hec prima cōclusio In ipsa conceptione Christi beata virgo nihil actiue operata ē: sed solā materiā ministrauit: operata est tn̄ ante cōceptionē aliquid actiue preparando materiā. vt esset apta cō ceptui. hanc pñē ponit scūs Tho. 3. pte. q. 32. arti. 4. vbi sic dicit. (Quidam dicūt beatā virginē aliqd actiue esse operatā in cō ceptione Christi & nāli virtute & supernāli. naturali quidem virtute: quia ponunt q in qualibet materia nāli est aliquod actiuū principium: alioquin credunt q non esset trāsmutatio naturalis: in quo decipiunt: qr transmutatio dr̄ nālis ppter principiū intrinsecū non solū actiuum: sed etiā passiuū: expresse enim dicit phus. 8. phi.

Tex. cō. 32.

q in grauibus & leuibus est principiū passiuū motus nālis & nō actiuū: nec est possibile q mā agat ad sui formationē: qr nō est actu: nec est possibile: q aliquid moueat seipsum: nisi diuidat i duas partes quarū vna sit mouens & alia mota. qd in solis animatis contingit. vt pbat in. 8. phi. Supnāli aūt virtute: qr dicunt ad matrē requiri q non solum mām ministret: q̄ est sanguis mēstru⁹: s3 & sem: qd cōmixtū virili semini vtutē actiuā hēat i generatione: & qr in btā virgine nulla fuit fcā resolutio seminis pp itegerrimā ei⁹ vginitatē: dicūt q spūs scūs spnāliter ei tribuit vtutē actiuā i cōceptiōe corpis xpi: quā alie mr̄es hnt p sem resolutū. ¶ S3 h nō pōt stare. qr cū q̄libet res sit pp suā opationē: vt dr̄ z⁹ de celo: nā nō distingueret ad opus gn̄atiōis sexum maris & feie: nisi eēt distincta opatio maris ab opatione femine: in generatione aūt distinguit opatio agentis: & patiētis. vn̄ relinquit. q tota virtus actiua sit ex pte maris: passiua aūt ex pte feie: pp qd in plātis i qb⁹ vtraq3 vis cōmiscet: nō ē distinctio maris & feie. Quia g btā vgo nō h accepit: vt eēt pr̄ xpi: s3 mr̄: pñs ē q nō accepit potētiā actiuā i cōceptiōe xpi: siue aliquid aliud egerit: ex q̄ seq̄t ipsā prēm fuisse xpi: siue nihil egerit: vt qdā dixer: ex q̄ seq̄t hui⁹ ipotētiā actiuā sibi frustra fuisse collatā. Et iō dōm ē q in ipsa cō ceptiōe xpi btā vgo nihil actiue opata ē: sed solā mām ministrauit: opata tn̄ est an̄ cōceptionē aliqd actiue pparādo mām: vt eēt apta cō ceptui.) Hec ille. ¶ Eādē pñē pōit tertio sē. di. 3. q. z. arti. p̄. vbi reprobatis trib⁹ opinionibus sic dicit. (Adesse mr̄em solū sufficit mām ministrare: qd non sufficit ad esse prēm: pp qd btā vgo mr̄ dr̄ & nō pr̄: & hoc qdē vr̄ fm intētionē phi: s3 quā pfectissime saluat virginitas mr̄is: & vera mr̄nitas: vn̄ ē fidei marie cōsona. Hac igit viā tenēdo dicēdū videt: q in cōceptiōe plis inuenit triplex actio. Una q̄ ē principalis. s. formatio & organizatio corpis: & respectu hui⁹ actiōis agēs ē tm̄ pr̄: mr̄ vero solū mām mīstrat. Alia aūt actio est pcedens istā actionē: & ē pparatio ad ipsam: cū. n. gn̄atio nālis sit ex determinata mā. eo q vnusq3 actus in ppria mā fit: sicut dicit phs z⁹. de aīa: oz q formatio plis fiat ex mā cōueniēti: & nō ex q̄cūq3. Un̄ oz eē aliq̄ vtutē agētē: p quā ppparet mā ad cōceptū: sic. n. dicit phs z⁹. phi. ars q̄ opat formā principat & iperat ei: q pparat mā: sic ars cōpaginās nauē ei: q cōplanat ligna: & iō virt⁹ q̄ pparat mām ad cōceptū ē ipfecta respectu ei⁹: q̄ ex mā pparata plē format. hec aūt virt⁹ ppparās est mr̄is: q̄ est ipfecta respectu virtutis actiue: q̄ ē i pr̄e. vn̄ phs dicit i 15. de aīalib⁹. q mulier ē sic puer: q nūdū pōt generare. ¶ 3ª actio ē pcōitans vel sequēs pncipalē actionē: sic eni loc⁹ facit ad bonitatē gn̄ationis: ita & dispō matricis opat ad bonā dispositionē plis. q̄si phēs fomētū: & hoc ē. qd dicit Aui. in ca⁹. de diluuiis: Matrix nō facit nisi ad meliorationē cōcepti: fm h q̄ dico: q i principali formatiōe vel actiōe formatiōis corpis xpi nihil fuit ex pte btē vginis: qd eēt actiuū: s3 illud qd btā virgo mīstrauit: se huit māliter tm̄ ad hāc actionē: virtus aūt diuina fecit totū: qd fit i alijs actionib⁹ p virtutē seminis: qd ē a prē: & iō Damas. dic̄ diuā virtutē. q̄si diuū semen. In z⁹ vero & 3⁹ actiōe btā virgo aliqd actiue operata ē: sicut & alie mr̄es. vn̄ & vera mr̄ fuit.) Hec ille in forma. ¶ Ex qb⁹ pōt formari talis rō. Btā virgo fuit mater xpi & nō pater: s3 ad mr̄em nō ptinet nisi materiā mīstrare: nō aūt aliqd actiue opari ad formationē & organizationem prolis: quia hoc est soli⁹ pr̄is. g btā virgo nihil actiue opata ē ad illā organizationē. minor pbat p h: qd dicit phs. 15. de aīalib⁹. Uir dat formā &

Tex. cō. 27.

Tex. cō. 17.

li. p̄mo d gen. aīali. ca. vltimo.

Tex. cō. 37.

Tex. cō. 22.

Cap. 15.

Damascen⁹ li. 3. ca. 1⁹.

C.25.26. principiū mot⁹: femina corpus ꝛ māni: sicut accidit in
lacte coagulato ꝙ corpus exit ex lacte: ꝛ coagulatio ex
coagulo.) Et post pauca subdit. (Mãifestū ē ꝙ mas ē
operans ꝛ femina patiēs: sicut erit scānū ex carpētario
ꝛ ligno.) ⸿ 2ª ꝯ. Btā v̄go veraciter ꝛ ꝓpe dr̄ ꝛ ē mr̄ dei
ꝛ hoīs: hāc ponit scūs Tho. 3. pte. q. 35. ar. 3. nā ꝓbat ꝙ
btā v̄go ē mr̄ xp̄i vbi sic dic. (Btā v̄go ē v̄a ꝛ nālis mr̄
xp̄i: sic. n. supradictum ē. corpus xp̄i nō est de celo alla-
tum sic Ualētin⁹ heretic⁹ posuit: sꝫ de v̄gine matre sū-
ptū: ꝛ ex purissimis sāguinib⁹ ei⁹ formatū: ꝛ h̄ solū re
quirit̄ ad rōnē mr̄is: vt ex supradictis pꝫ. vn̄ btā v̄go
vere est mr̄ xp̄i.) Hec ille. ⸿ In 4°. vero ar. sic dicit.
(Oē nomē signans i cōcreto aliq̄ nām pōt supponere
ꝓ qualꝫ hypostasi illi⁹ nāe: cū aūt vnio icarnatiōis sit
fcā i hypostasi: manifestū ē ꝙ h̄ nomē de⁹ pōt suppone
re ꝓ hypostasi hn̄te hūanā nām ꝛ dinā: ꝛ iō qcqd con
uenit hūane nāe ꝛ dine: pōt attribui illi psone: siue ſm
ꝙ ꝓ ea supponit nomē signās dinā nām: siue ſm ꝙ ꝓ
ea supponit nomē signās hūanā nām: cōcipi āt ꝛ nasci
psone attribuit̄ ꝛ hypostasi ſm nām illā: in q̄ cōcipit̄ ꝛ
nascit̄. cū g̃ in ipso pncipio cōceptiōis fuerit hūana nā
assūpta a dina psona: ꝯn̄s ē ꝙ vere possit dici de psona
dina eē cōceptū: ꝛ natū de v̄gine. Ex h̄ aūt aliq̄ mulier
dr̄ mr̄ alicui⁹: ꝙ eū cōcepit ꝛ genuit: vn̄ ꝯn̄s est. ꝙ nō
pōt negari btāꝫ v̄ginē eē mr̄eꝫ dei: nisi ponēdo ꝙ hūa-
nitas pus fuisset subiecta cōceptioni ꝛ natiuitati q̄ȝ hō
ille fuisset fili⁹ dei: sic Fōtin⁹ posuit. vl̄ ꝙ hūanitas nō
fuisset assūpta i vnitatē psone vel hypostasis v̄bi dei.
sicut posuit Nestori⁹. quoꝝ vtrūqꝫ ē erroneū. Un̄ he-
reticū ē negare btām virginē eē matrē dei.) Hec ille.
⸿ Eandē ꝯnē ponit. 3. sen. dis. pn̄ti. q. 2. ar. p̄. ꝛ 2°. ꝛ intē
dit talē rōnē. Quecūqꝫ feia ꝯcipit ꝛ gignit hypostasiꝫ
ꝛ psonā dinā eo mō: q cōpetit femine: vere pōt dici mr̄
dei: sꝫ btā Maria ē hm̄. g̃ ꝛ c. ⸿ 3ª ꝯ. Spūs scūs nō dꝫ
dici pr̄ xp̄i ſm deitatē: nec ſꝫ hūanitatē: hāc ꝯnē ponit
btūs Tho. 3. pte. q. 32. ar. 3°. vbi sic ait. (Noīa pr̄nitatis
ꝛ filiatiōis: ꝛ mr̄nitatis gn̄ationē cōsequunt̄: nō tn̄ q̄ȝli
bet: sꝫ tn̄ ꝓprie gn̄ationē viuētiū ꝛ pcipue aīaliū: non
enī dicim⁹: ꝙ ignis genit⁹ sit fili⁹ ignis generantis: nisi
forte ſm metaphorā: sꝫ h̄ solū dicim⁹ in aīalib⁹: quoꝝ
generatio est magis pfecta: nec tn̄ oē qđ i aīalib⁹ gene-
rat̄ filiationis nomē accipit: sꝫ solū illud: qđ generat̄ i
similitudinē generātis: vn̄ sicut dicit Augu. Non dici-
mus ꝙ capillus q nascit̄ ex hoīe sit fili⁹ hoīs: nec ēt di-
cim⁹ ꝙ hō q nascit̄ sit fili⁹ seminis: q̄ꝛ nec capillus hꝫ
silitudinē hoīs: nec hō q nascit̄ hꝫ similitudinē semis
sed hoīs generātis: ꝛ si quidē perfecta sit silitudo: erit
perfecta filiatio tā in dinis q̄ȝ in hūanis: si aūt sit silitu
do ipfecta: ē ꝛ filiatio ipfecta: sicut i hoīe est q̄dā simi-
litudo iperfecta dei: inq̄ȝtū creatus ē ad imaginē dei: ꝛ
inq̄ȝtū recreat⁹ ſm similitudinē grē. Et iō vtroqꝫ mō
pōt hō dici fili⁹ dei q̄ꝛ. s. est creat⁹ ad imaginē dei: ꝛ q̄ꝛ
est ei p grām assimilat⁹. Est āt cōsiderādū: ꝙ illud qđ
dr̄ de aliquo ſm pfectā rōnē: nō est dicēdū de illo ſm
rōnē iperfectā: sicut q̄ꝛ sortes dr̄ hō nāliter ſm ꝓpriā
rōnē hoīs: nunq̄ȝ dr̄ hō ſm illā significationē: qua pi-
ctura hoīs dr̄ hō: lꝫ forte ipse assimilet̄ alteri hoī: xp̄us
aūt est fili⁹ dei ſm perfectā rōnē filiationis. vn̄ q̄ȝuis
scđm humanā nām sit creatus ꝛ iustificatus: nō tn̄ de-
bet dici fili⁹ dei: neqꝫ rōne creatiōis: neqꝫ rōne iustifica
tionis: sꝫ solū rōne gn̄ationis eterne ſm ꝙ est fili⁹ soli⁹
pr̄is: ꝛ iō nullo modo debet dici fili⁹ spūs scī: nec etiaꝫ
totius trinitatis.) Hec ille. ⸿ Eandē ꝯnē ponit 3° sen.
pn̄ti dis. q. i. ar. 2°. quā ꝓbat eisdē rōnib⁹: ꝛ auctoritate
Aug. quā magr̄ recitat i lr̄a. Et i h̄ pm⁹ arti. terminat̄.

Quantum ad secūdū articulū cōtra ꝯnes. ꝛ q̄- Cōtra pmā cōclusionem
dē ꝯ primā arguit Scotus ꝓbādo Scotus. 3.
ꝙ mr̄ agat aliqd i formatione plus p̄. q̄ꝛ formā eiusdē dis. 4. q. i.
speciei seq̄t potētia nālis eiusdē spēi: sed mas ꝛ femina Utrū mr̄ con
sunt eiusdē spēi. x. meta. g̃ formas eoꝝ sequit̄ potentia curat actiue
eiusdē rōnis. g̃ si formā vni⁹ ꝯseq̄t potētia vegetatiua informatiōe
actiā: silr̄ ꝛ alteri⁹. ⸿ Cōfirmat̄. Q̄ꝛ aīa vegetatiua il- prolis.
lius ꝛ istius differret sicut actiua ꝛ passiua: ꝛ ita essent Tex. cō. 25.
alterius rōnis potētie oīo. ⸿ Scđo. Pater plus diligit
filiū suū nāliter: sicut vnus quisqꝫ diligit opus suū q̄ȝ
econuerso. 8°. ethicoꝝ. ꝛ. 9. ꝛ per hoc assignat̄ rō: q̄re bn̄ Cap. 12.
faciēs plus diligit beneficiatū q̄ȝ ecōtra: sꝫ mater plus Cap. 8.
diligit filiū suū q̄ȝ pater. 8°. ethicoꝝ. g̃ videt̄ ꝙ filius
aliq̄ mō sit ei⁹ opus. ⸿ 3°. Quia fili⁹ aliqn̄ plus assimi-
lat̄ matri q̄ȝ pr̄i. igit̄ in matre est aliq̄ virtus actiua. te
net ꝯn̄a q̄ꝛ agēs itendit sibi assimilare effectū: ita ꝙ ef-
fectus nulli assimilat̄ nisi pp̄ aliq̄ȝ actionē. ⸿ Si dica
tur. ꝙ semē patris principaliter intēdit assimilare ꝓlē
patri: sed pp̄ inobedientiā māe deficit ab eo: qđ itendit
ꝛ facit qđ pōt. Et iō cū trāsmutatio nō fiat in quodlꝫ:
sꝫ i oppositū assimilat opposito: ꝛ ita matri. ⸿ Cōtra
hoc arguit̄. Quia tūc calidū ipeditū ꝛ pp̄ ipedimentū
non potens sibi assimilare effectū assimilabit cū frigi-
do: qđ videt̄ ipossibile. quia ipm̄ impeditū tn̄mō nō
assimilabit sibi: sed si assimiletur frigido: h̄ erit ab alio
agēte: nō tn̄ a calido ipedito. Sic in ꝓposito ex ipedi-
mento resistēte virtuti actiue patris tn̄ habet̄ ista ne-
gatio: ꝙ ꝓles nō assimilat̄ patri: sed nō assimilat̄ alte-
ri: nisi ex aliq̄ cā actiua alia: ꝛ si illa det̄ in ꝓposito ex
parte mr̄is habet̄ ꝓpositū. ⸿ 4°. Matrē tn̄ esse q̄si
vas in quo sicut in loco conueniēte generat̄ ꝓles: ꝛ de
aliquo ei⁹ vt de mā: nō videt̄ plus dare matri q̄ȝ terre
in generatiōe minere: si de aliquo ei⁹ generat̄ minera:
ꝛ sic ipsa terra cōtinens aliqd illud: sicut loc⁹ cōueniēs
generationi talis corporis erit mr̄ eius: imo non videt̄
plus dare q̄ȝ hoī respectu generationis vermis: ex eo ꝙ
generat̄ ex aliquo humore putrefacto: ꝛ hoc in loco cō
ueniēte generationi sue: ꝛ ita nihil deficeret quin esset
mr̄ illius vermis: nisi ꝙ vermis nō est eiusdē speciei:
sed h̄ non tollit: si equus dicat̄ pater mule: ꝛ asina mr̄.
⸿ 5° specialiter de btā virgine. Quia dicit Damascen⁹ Damascen⁹ li. 3. cap. 2°.
virtutē tribuens susceptiuā simul: ꝛ generatiuā. si autē
tantūmō eēt pncipiū passiuū: nō videt̄ quare Damas.
copularet virtuti susceptiue virtutē generatiuaꝫ. Hec
Scotus in forma. ⸿ Cōtra 2ᵃᵐ ꝯnē arguit Durādus Contra 2ᵃᵐ
ꝓbando. ꝙ hec ꝓpositio nō sit ꝓpria. Btā virgo ē mr̄ cōclusionem
dei. quia vt dicit ista predicatio nō est oīno ꝓpria: de⁹ Dur. dis. 4.
est hō. igit̄ ex h̄ ꝙ btā Maria ē mr̄ hoīs: nō sequit̄ ꝙ q. 2ª.
sit ꝓprie mater dei. Assumptū vero ꝓbat. primo sic. Utrū hec ꝓ-
Quia ꝓpositio affirmatiua est vera ꝛ ꝓpria ex idētita- positio deus
te predicati cū subiecto. g̃ vbi ē maior identitas: ibi est est hō sit oīo
maior veritas ꝛ ꝓprietas: sed dicēdo Petrus ē homo ꝓpria.
ibi ē maior idētitas p̄dicati cū subiecto q̄ȝ dicēdo: de⁹
est hō. igit̄ ibi est maior veritas ꝛ ꝓprietas: ꝓbat̄ mi-
nor q̄ꝛ dicendo: Petr⁹ est hō. ibi ē idētitas p se p̄dicati
cū subiecto: ē enī in p̄ modo dicēdi p se: nec Petr⁹ ma-
nens Petr⁹ pōt nō eē hō: cū aūt dr̄: de⁹ ē hō: ibi nō est
idētitas p se p̄dicati cū subiecto: ista. n. nō est i p̄ modo
dicēdi p se: de⁹ ē hō: q̄ꝛ de⁹ manēs de⁹ pōt nō esse hō.
igit̄ maior ē idētitas p̄dicati cū subiecto in illa. Petr⁹
ē hō: q̄ȝ in ista: de⁹ ē hō: ꝛ hec fuit minor. seq̄t g̃ ꝯ. ⸿ 2°.
Q̄ꝛ cū dr̄. Petr⁹ ē hō: suppositū Petri n̄ ꝯstituit̄ p aliā
nām q̄ȝ per illā: q̄ iportat̄ formalr̄ noīe hoīs: sed cū dr̄
deus ē hō: suppositū dinū constituit̄ p aliā nām magis
q̄ȝ p illā: q̄ importat̄ formaliter noīe hoīs. g̃ de virtute

locutionis maior idẽtitas ẽ iter ꝑdicatũ ⁊ subiectũ: cũ dr̃: Petrus est hõ: ꝙ̃ cũ dr̃: de⁹ est hõ: ⁊ ꝑ ꝯñs maioꝛ ꝓprietas. ℂ 3°. Quia hõ de quocũqꝫ ꝑdicatˀ oĩo ꝓprie: ꝑdicatˀ in qd: cũ nõ sit denoĩatiuũ: sꝫ hõ nõ põt ꝓprie ꝑdicari ĩ qd de deo. g̃ ista nõ ẽ oĩo ꝓpria. de⁹ ẽ hõ. Minoꝛ ꝓbatˀ. quia illud nõ ꝑdicatˀ ꝓprie de aliquo in qd: qd nõ ꝓprie rñdetˀ ad iterrogationẽ fc̃am ꝑ qd: sed ad interrogationẽ factã qd ẽ de⁹: nõ ꝓprie rñdetˀ hõ: quia qd querit de esse: sic q̃le de q̃litate: ⁊ q̃tum de q̃titate. eadẽ ãt essentia nõ iportatˀ ꝑ h̃ nomẽ de⁹ ⁊ hõ: lꝫ sit idẽ suppositũ hñs ĩ se vtrãqꝫ essentiã. g̃ ⁊c̃. ℂ 4°. Quia ꝓprietas ꝑdicatiõis d̃noĩatiue nõ stat cũ oĩmoda ꝓprietate ꝑdicatiõis ĩ qd: nec g̃ ecõuerso. vñ nõ ꝓpe dr̃: sortes ẽ hũanat⁹: qꝛ ꝓprie dr̃: sortes ẽ hõ: sꝫ ſꝫ Dama. li. 3° ista ẽ ꝓpria: de⁹ ẽ hũanat⁹. g̃ ista nõ ẽ oĩo ꝓpria: de⁹ est hõ. ℂ Cõfirmatˀ. Qꝛ si de⁹ assũpsisset nãꝫ carnis ĩ aĩate: ista eẽt magis ꝓpria: de⁹ ẽ ĩcarnat⁹ ꝙ̃ ista: de⁹ ẽ caro. g̃ silr̃ in ꝓposito. hec ẽ magis ꝓpria: de⁹ ẽ hũanatus ꝙ̃ ista: de⁹ ẽ hõ. ℂ 5°. Qꝛ si diuerse nãe exñtes ĩ eodẽ supposito nõ ꝑdicatˀ oĩo ꝓprie de se inuicẽ: nisi vtraqꝫ vel saltẽ altera sumatˀ denoĩatiue: vtraqꝫ vt dicẽdo: albũ est musicũ: vel altera: vt sortes ẽ alb⁹: ⁊ cã ẽ qꝛ due nãe in eodẽ supposito aliq̃ mõ se hñt: vt ꝑtes tot⁹ subsistentis: ꝑs aũt nõ ꝑdicatˀ oĩno ꝓprie de toto: vel de alia ꝑte nisi denoĩatiue. Cũ igitˀ diña nã ⁊ hũana ĩ xp̃o sint aliquo mõ ꝑtes vni⁹ suppositi subsistẽtis ĩ vtraqꝫ nã. vñ Dama. dicit ꝑsonã v̑bi post ĩcarnationẽ eẽ cõpositã. vr̃ ꝙ vna nõ possit oĩno ꝓprie ꝑdicari de alia: nisi vtraqꝫ vel saltẽ altera sũatˀ denoĩatiue. vt dicẽdo: de⁹ ẽ hũanat⁹: vl̃ alia hõ⁹. Dicẽdo ãt: de⁹ ẽ hõ. vel hõ est de⁹: neutra denoĩatiue sumitˀ: ꝙ̃uis vtraqꝫ cõcretiue sumatˀ: nõ ãt ẽ idẽ cõcretũ ⁊ denoĩatiuũ. g̃ illa ꝓpõ: deus ẽ hõ: nõ est oĩno eque ꝓpria sic̃ ista. sortes ẽ hõ. vel: de⁹ ẽ hũanat⁹. ꝙ̃uis sit vera. Qꝛ aũt cõcretũ ⁊ denoĩatiuũ nõ sint oĩo idẽ potissime ĩ substãtijs declarat dicẽs. In substantijs iuenitˀ 3ᵉ dñia noĩuꝫ. s. abstractũ: ⁊ ꝯcretũ: ⁊ denoĩatiuũ vt hũanitas: hõ hũanat⁹: in accidẽtib⁹ aũt 2ᵉ tñ. s. abstractũ: vt albedo. ⁊ cõcretũ seu denoĩatiuũ: q̃ ĩ vnũ coincidũt. vt albũ. Et cã ẽ. qꝛ q̃dã ẽ ꝯcretio nãe ad suppositũ ꝓpriũ: vt hũanitatis ad hoĩem. alia ẽ cõcretio accidẽtis ad subm̃. vt albedĩs ad sortẽ. cũ igitˀ nã accidẽtalis ꝓpriũ suppositũ nõ cõstituat: sꝫ ĩ alieno subiectiue existatˀ: iõ ĩ accidẽtib⁹ nõ est cõcretio nãe ad suppositũ nisi qꝛ cõcernit ĩpm: me̾ vel ĩme̾. vt subm̃: ⁊ qꝛ ꝯcretio accidẽtis ad subm̃ ẽ denoĩatiua ⁊ nõ eẽntialis: eo ꝙ accidẽs cõparatˀ ad subm̃ vt forma accidentalis: iõ in oĩb⁹ accidẽtib⁹ oẽ cõcretũ ẽ denoĩatiuũ. ℂ Suba aũt ꝯstituit ꝓpriũ suppositũ: nec ẽ ꝑs ei⁹: imo dicˀ totũ: ꝑꝑ qd iuenitˀ quoddã cõcretũ ex cõcretiõe nãe ad suppositũ vt hõ. qd tñ nõ est denoĩatiuũ: qꝛ oĩs denoĩatio est a ꝑte formali. vel mãli q̃titatiua: vel potẽtiali: nisi sit denoĩatio ab aliq̃ extrĩseco: ⁊ iõ ꝑ cõparationẽ ad tale suppositũ: cui⁹ totã nãm dr̃ abstractũ: nõ põt inueniri aliqd cõcretũ: qd denoĩatiue ꝑdicetˀ de eo. vñ nõ hñ dr̃ sortes est hũanat⁹: sꝫ hõ: dr̃ tñ ꝙ sortes ẽ hũan⁹: sꝫ tunc hũan⁹ nõ sumitˀ ĩ sensu denoĩatiuo ab hũana nã: sꝫ accipitˀ ꝓ mãsueto. Si vero tal̃ nã inueniatˀ ĩ supposito iã ꝑ aliã nãm cõstituto: sic̃ nã hũana ẽ in xp̃o ꝑ miraculũ: respectu talis suppositi iuenitˀ in tali nã cõcretũ denominatiuũ. vñ hñ dr̃: de⁹ est hũanat⁹. qꝛ nã respectu tal̃ suppositi hꝫ rõnẽ ꝑtis: ⁊ nõ rõnẽ tot⁹: ⁊ iõ vt vr̃ dꝫ ꝑdicari solũ denoĩatiue de illo: ⁊ nõ essentialr̃ ⁊ ĩ qd: si volum⁹ oĩo suare ꝓprietatẽ locutiõis. vt dicendo. de⁹ est hũanat⁹: ⁊ nõ: de⁹ ẽ hõ: ꝙ̃uis ⁊ illud sit veꝝ: lꝫ forte nõ vsqueqꝫ ita ꝓpriũ sic̃ illa. sortes est hõ. nec scriptura: nec doctores sꝑ seruãt oĩmodã ꝓprietatẽ in dictis suis. Nec Durãdus in forma. ℂ Cõtra eãdẽ Arguit Scot⁹ ꝑ sic: ꝙ illa ꝑdicatio nõ sit ꝑ se p̃rio mõ. Qꝛ lꝫ ꝑdicatũ cũ ĩ se sit suba nõ accidat subo: nec ecõtra nec ambo alicui 3°. ⁊ ideo dicta ꝑdicatio nõ sit ꝑdicatio ꝑ accidẽs eo mõ: quo loquitˀ metaphisic⁹: tñ nõ seqtˀ: ꝙ sit ꝑ se loquẽdo logice: sicut nec ista: rõnale ẽ aĩal: vbi ꝑdicatũ ⁊ subm̃ eodẽ mõ se hñt. imo ẽ ꝑ accidẽs logice loquẽdo qꝛ ꝑdicatũ ẽ ex̃ intellectũ subiecti: lꝫ neutrũ extremuꝫ ꝑ accidẽs ĩsit alteri: nec eoꝝ vnio sit accidentalis: sic in ꝓposito. ℂ 2°. Quia ista nõ ẽ ꝓprie ꝑ se. xp̃s ẽ hõ. qꝛ lꝫ ꝑdicatũ sit de rõne subiecti: tñ subiectũ nullũ cõceptũ hꝫ ꝑ se vnũ: sicut nec subm̃ isti⁹. hõ alb⁹ est albus. igitˀ multo mĩn⁹ hec ẽ ꝑ se. de⁹ ẽ hõ. ℂ 3°. Quia ꝑdicatũ dicte ꝓpositionis se hꝫ respectu subiecti: vt ꝑdicabile accidẽtis: ⁊ nõ vt spẽs: qa ꝑdicatũ nõ ẽ de rõne subiecti: ⁊ aduenit subo existẽti ĩ actu cõpleto: ita vt possit ab eo abesse: ⁊ q̃ ad hoc vr̃ hr̃e similẽ hitudĩnẽ respectu subiecti: q̃le hꝫ illud ꝑdicatũ: qd dr̃ accidẽs. ℂ 4° arguit ꝙ illa ꝑdicatio nõ sit solũ scd̃m idẽtitatẽ suppositi. Quia tũc erit ꝓcessus in ĩfinitũ. nã dicẽdo: de⁹ ẽ hõ: ibi certe implicatˀ: ꝙ de⁹ ẽ suppositũ: qd est hõ: ⁊ ista implicatio ꝑdicat hoĩem de illo. qd ĩplicatˀ: ⁊ tũc si predicatũ accipiatˀ formaliter hr̃ ꝓpositũ: si ãt tñ ꝓ supposito ĩplicato: ẽ ꝓcessus ĩ ĩfinitũ. ℂ 5°. Quia nã nõ ꝑdicatˀ de supposito tñ mõ idẽtice: sed formaliter. igitˀ ⁊c̃. ℂ Cõtra 3ᵃᵐ ꝯnẽ arguit Duran. ⁊ vult ꝓbare ꝙ spũs scũs possit dici pr̃ xp̃i cũ duplici determinatiõe. quaꝝ vna sit a ꝑte subiecti: ⁊ alia a ꝑte ꝑdicati: vt dicẽdo ꝙ xp̃s inq̃tũ hõ est fili⁹ spũs sci ꝑ creationẽ vel adoptionẽ. Et ꝙ per creationẽ pꝫ sic. Creatio ẽ ꝓductio alicui⁹ nullo ꝑsupposito: sꝫ xp̃s scd̃m ꝙ hõ ẽ ꝓductus a spũ scõ nullo ꝑsupposito ĩ eo inq̃tũ hõ: ꝙ̃uis ꝑsupposita sit in eo persona subsistẽs ĩ nã diña: g̃ xp̃s scd̃m ꝙ hõ põt dici fili⁹ spũs sci ꝑ creationẽ: nõ aũt nisi ex ꝑte subiecti ponatˀ ista determinatio scd̃m ꝙ hõ: qꝛ xp̃s nõ est scd̃m se totũ ꝓductus de nihilo: sꝫ solũ q̃ ad hũanã nãm. ℂ De filio aũt ꝑ adoptionẽ pꝫ. qꝛ adoptio facit de eo: q nõ ẽ fili⁹ ꝑ naturã: vl̃ nãlẽ gñationẽ: filiũ ꝑ grãꝫ: xp̃s aũt scd̃m ꝙ hõ nõ ẽ fili⁹ spũs sci ꝑ nãm: ⁊ hꝫ scd̃m humanã nãm grãꝫ a spũ scõ: scd̃m quã fit adoptio filioꝝ dei. g̃ xp̃s scd̃m ꝙ hõ põt dici fili⁹ spũs sci ꝑ adoptionẽ. ℂ 6°. Quia auctoritates scõꝝ potissime Aug. negãtes xp̃m eẽ filium spũs sci ꝑ creationẽ vel adoptionẽ intelligẽde sũt: ꝙ tales ꝓpositiones nõ debẽt cõcedi nisi cũ ꝑdictis determinationib⁹: multa. n. verificantˀ de aliquo termĩo cũ determinatiõe adiũcta: q̃ negãtˀ de illo absolute. equiuocationes. n. ⁊ analogie terminantˀ ꝑ adiũcta. Sed qꝛ ꝑdcã v̑ba ꝑstabãt simplicib⁹ occasionẽ erroris Arrij ⁊ Nestorij: quoꝝ prim⁹. s. Arri⁹ dic̃ xp̃m eẽ purã creaturã: ⁊ ideo noluit Aug. dicere xp̃m eẽ filiũ spiritus sãcti ꝑ creationẽ. Ali⁹ ãt. s. Nestori⁹ posuit in xp̃o duas personas: ⁊ vnionẽ ipsaꝝ eẽ solũ ꝑ grãm adoptiõis ꝓpter qd Augustin⁹ noluit dicere xp̃m eẽ filiũ spũs sancti ꝑ adoptionẽ. Et in hoc secundus articulus terminatur.

Quantum ad tertiũ articulũ rñdendũ est obiectionib⁹ supradictis. ⁊ iõ ad p̃mũ cõtra p̃mã ꝯnẽ dr̃. ꝙ nihil cõcludit cõtra ꝯnẽ: qꝛ cõcesso ꝙ vegetatiua potẽtia femĩe sit actiua: nõ tñ sequitˀ ꝙ sit ꝓlis formatiua: sꝫ ꝙ hẽat aliq̃ p̃mã actionẽ formatiõis: vel ꝯsequẽtẽ formationẽ: ⁊ sic ĩ argumẽto est fallacia ꝯñtis. Vñ h̃ argumẽtũ soluit scũs Tho. 3°. sẽ. dis. 3. q. 2. arti. p̃. ĩ solutiõe. 5. vbi sic dicit. ℂ Potẽtia gñatiua actiua ẽ: sꝫ hec potẽtia ꝑfecte est in viro: vñ ei⁹ actio se extendit vsqꝫ ad formationẽ generati. In femi

Dama. ca. 2°

Damas. li. 3. cap. 2°. ſi.

Cõtra eãdẽ Scotus ad idẽ dis. 7. q. prima.

Contra 3ᵃᵐ Dur. 4. vbi supra. q. 1. Vtrũ xp̃s inq̃tũ hõ sit filius spũs sci ꝑ creationẽ.

Vtrũ 2° per adoptionẽ.

na aũt est ĩpfecta. vñ non se extendit eius actio: nisi ad operationẽ materie.) Hec ille. ¶ Simile ponit tertia pte. q. 32. arti. 4. in solutione. 2. vbi sic dicit. (Potentia generatiua in femina est ĩperfecta respectu potẽtie generatiue: q̃ est in mare: ⁊ ideo sicut ĩ artibꝰ ars inferior disponit mãm: ars aũt superior ĩducit formã. vt dr̃ 2° physicorꝫ: ita etiã virtus gñatiua femine preparat materiã: virtus aũt actiua maris format materiã preparatam.) Hec ille. ¶ Ad cõfirmationẽ pꝫ ꝑ idẽ: q2 nõ dicimus: ꝙ potẽtia generatiua femĩe sit oĩo passiua: ⁊ nullo mõ actiua: sꝫ ꝙ est qd ĩpfectũ in genere potẽtie actiue: sicut ⁊ femina ẽ qd ĩperfectũ ĩ specie. ¶ Ad secũdũ dr̃ ꝑ. ꝙ filiꝰ aliquo mõ est opus matris ꝑꝑ actionẽ precedẽtẽ formationẽ ⁊ ꝑꝑ actionẽ cõsequẽtẽ: nõ tñ cõceditr̃: ꝙ sit eiꝰ opus q̊ ad formationẽ eius: sed est fallatia cõsequẽtis. ¶ 2°. Dicit̃ ꝙ maior dilectio femine ad ꝓlẽ ꝙ̃ maris ad eãdẽ nõ arguit tantã nec maiorẽ actiuitatẽ femine ad ꝓlẽ: q2 aliũde consurgit illa maioritas dilectionis: sicut oñdit Arist. vbi allegat̃. q2 s. matres magis possunt scire q̃ sũt eaꝝ filij ꝙ̃ pr̃es: ⁊ quia prius tp̃e mr̃es ex cõuictu cõcipiũt amoris affectũ ad filios ꝙ̃ pr̃es. ¶ Ad 3m dr̃ secũdũ ꝑdicta: ꝙ ĩ mr̃e est aliqua virtus actiua gñatiua ꝓlis: ex qua ꝓuenit tal' assimilatio ꝓlis ad mr̃em. Qð aũt qñqꝫ ꝓles plus assimiletur mr̃i ꝙ̃ pr̃i nõ arguit illã actiuitatẽ: quã intẽdit arguẽs q2 si ꝯña illa valeret: vtiqꝫ concluderet: ꝙ ista persona plus agit ad formationẽ ꝓlis: cui plus assimilat̃ ꝓles: ⁊ sic femina ĩ tali casu plus ageret ꝙ̃ vir: ⁊ sic potiꝰ eẽt pater ꝙ̃ vir. qð falsum est. Unde autẽ sit: ꝙ ꝓles plus assimilet̃ femine minꝰ agẽti ꝙ̃ pr̃i plus agẽti. hꝫ eque reddere rõnẽ arguẽs sicᷣ ⁊ nos. Ideo dr̃ ꝙ hoc nõ ideo est: q2 mr̃ in tali casu se hẽat actiue in formatione ꝓlis sicut vult arguens: nec ideo q2 se hẽat pure passiue: vt ĩponit nobis: sed iõ q2 virtus pr̃ni seminis cũ sit debilis: nõ põt ꝓducere mãm: quã ministrat mr̃ ad cõpletã assimilationẽ patris: sed ꝑducit eã ad illud: ad qð est ĩ potẽtia magis ꝓxima ĩfra eãdẽ speciẽ cũ pr̃e. s. ad assimilationẽ mr̃is. Nec dicimus: vt fingit respõsio: quã arguens recitat: ꝙ forma pr̃is ⁊ forma mr̃is. siue nãles potẽtie: aut alia accidẽtia ꝯña sint ꝯ̃ria: sicᷣ calidũ ⁊ frigidũ: aut illo mõ opposita: q̊ ꝓcedit replica ꝯ̃ r̃ñsionẽ sibi datã: sed dicimꝰ: ꝙ mã quã mater ministrat in tali casu: est magis disposita: ⁊ in potẽtia magis ꝓxima ad accidẽtia mr̃is ꝙ̃ pr̃is: ⁊ infra eãdẽ spẽm cũ patre: ⁊ iõ virtus pr̃ni seminis cũ influẽtia corꝑis celestis assimilat eã plus matri ꝙ̃ patri. Ad hoc etiã põt multũ conferre imaginatio femine tp̃e coitus: ex qua põt cõtingere: ꝙ fetus cõceptus nõ assimilet̃ pr̃i: nec mr̃i: sed alicui ymagini ꝑicte ĩ camera. Uñ in statu innocẽtie femine genite fuissent ex tali vehemẽti imaginatiõe. vt oñdit San. Tho. ꝑma pte. q. 99. arti. 2. ad 2m. ¶ Ad 4m dicitur: ꝙ rõ illa nõ ꝓcedit ꝯ̃ nos. q2 plus damꝰ mr̃i ꝙ̃ vasi vl' loco: ĩ quo generat̃ minera: ⁊ plus ꝙ̃ aiali respectu vermis ex eo geniti: q2 nec locus: nec alia: que ibi adducunt̃: habẽt illas duas actiões: quas nos attribuimus mr̃i respectu ꝓlis. Unde scũs Tho. 3°. sen. di. 3. q. 2. ar. ꝑ. in solutione. 4. sic dicit. (Prebere mãm simpliciter ad gñatiõnẽ alicuius nõ facit matrẽ: sed ꝑbere talem mãm: sic ꝑparatã est: id qð facit matrẽ: ĩ ligno. n. nõ est potẽtia nãlis: vt ex eo fiat scãnũ: cũ ꝑ agens nãle ĩ actũ nõ cõpleat̃. sil'r nec ĩ limo terre. vt ex eo fiat hõ: vnde qð inducitur nõ est simile.) Hec ille. ¶ Ad. 5. respondit in forma beatus Tho. ibidem sic dicens. (In conceptione Christi fuit duplex miraculũ. vnũ ꝙ femina cõcepit deũ. aliud ꝙ virgo peperit filiũ: ꝙ̃tũ ergo ad primũ btã virgo se hẽbat ad cõceptionẽ s̃m potẽtiam obediẽtie tm̃: ⁊ adhuc multo remotius ꝙ̃ costa viri: vt ex ea mulier formaret̃. In talibus. n. simul datur actꝰ ⁊ potẽtia ad actũ: s̃m quẽ dici possit: ꝙ hoc ẽ possibile. Sed ꝙ̃tũ ad s̃m hẽbat virgo potẽtiã passiuã nãlẽ tm̃: que ꝑ agẽs nãle in actũ reduci posset: vnde ꝙ̃tũ ad primũ dicit potentiã receptiuã dei verbi: ꝙ̃tũ vero ad secundũ dicit simul ⁊ gñatiuam. vtrãqꝫ enim potentiã reduxit in actũ virtus spũs sci.) Hec ille. ¶ Itẽ in solutione scdi sic dicit. (Potẽtia passiua põt accipi dupliciter. vel s̃m habam potẽtie: ⁊ sic potẽtia fuerat ante in btã virgine: vl' s̃m ꝙ potẽtia passiua sue operationi cõiungit̃: ⁊ tale posse nõ hꝫ patiens: nisi ab agẽte: sicut dicimus: ꝙ visibile mouẽdo visum dat sibi posse videre in actu. Et per hũc modũ spũs scũs virgini potẽtiã generãdi dedit.) Hec ille. Itẽ. 3. pte. q. 32. ar. 4. in solutione primi sic dicit. (Illa cõceptio habuit tria priuilegia. s. ꝙ esset sine pctõ originali: ꝙ eẽt nõ puri hoĩs: sed dei ⁊ hoĩs: itẽ ꝙ esset cõceptio virginis: ⁊ hec tria habuit a spiritu sancto: ⁊ ideo Damascenus ꝙ̃tũ ad primũ dicit ꝙ spũs scũs superuenit virgini purgans ipsam. i. preseruãs: ne cũ peccato originali conciperet: ꝙ̃tũ ad s̃m dicit ⁊ virtutẽ susceptiuã verbi dei tribuẽs: idest vt cõciperet verbũ dei: ꝙ̃tũ ad 3m dicit simul ⁊ generatiuã: vt. s. manẽs virgo posset generare: nõ qdẽ actiue: sꝫ passiue: sicut alie matres hoc cõsequunt̃ ex semine viri.) Hec ille. ¶ Ad argumenta cõtra 2am ꝯnẽ dicit̃. ꝙ ista ꝓpositio. deus est homo: nõ solũ ẽ vera: sed etiã ꝓpria. Et de hoc scũs Tho. 3. sen. dis. 7. q. i. ar. primo sic dicit. (Hec ꝓpositio: deꝰ est hõ: ab oĩbus cõcedit̃: sed diuersimode a diuersis: s̃m eni tertiam opinionẽ est predicatio ꝑ inherentiã: sicut cũ dicitur: homo est albus: quia ponit: ꝙ humana nã accidẽtaliter aduenit diuine: ⁊ s̃m hoc est valde ĩpropria ex duabus partibus. Primo q2 ꝑtes humane nature vocat hoiem. s. aiam ⁊ corpus. qð ĩproprie dr̃. non eni ꝓprie dr̃ ꝙ ꝑtes sint totũ: sed ꝙ totum est ex ꝑtibus: vñ nõ põt ꝓprie dici: ꝙ aĩa ⁊ corpus sint hõ. 2° q2 si h̃ etiã ꝓprie diceret̃: tñ cũ hec duo s̃m hanc opinionẽ aduenĩãt filio dei quasi habitus: nõ põt ꝓprie hõ predicari de deo nisi denominatiue: sicut nec vestis de hoĩe: sicut dr̃: hõ vestitꝰ: ita etiã hec opinio dicit: ꝙ dicit̃ hõ: quia habet hoiem ⁊ partes humane nature. vnde nõ ꝓprie dicet̃ hõ: sed humanatus: sicut hõ vestitus dr̃: nõ aũt vestis dicit̃. vnde est cõtra veritatẽ sacre scripture simboli: que deũ hominẽ factũ dicit: ⁊ ꝑꝑ hoc est heretica. Scðꝫ vero primã opinionẽ est predicatio ꝑ identitatẽ: nõ ꝑ informationẽ: deꝰ enim supponit suppositũ eternũ. quod quidẽ non informat̃ per formã significatã ꝑ hoc nomen hõ: sꝫ informat̃ ꝑ ipsũ suppositũ humane nature: quod est aliud a supposito diuine nature: ⁊ q2 ista supposita sunt eadẽ persona: ratione huius identitatis potest fieri predicatio de inuicem. vt sit sensus. deus est homo: idest ille. s. Christus: q est homo: ⁊ est similis modus predicandi: sicut cũ dicitur: essentia est pater: q2 essentia diuina est idem s̃m rẽ cũ supposito: quod informatur paternitate. ꝙ̃uis ipsa nõ ĩformet̃ pr̃nitate. ¶ Sed hoc nõ põt stare: q2 hoc qð dicit duo supposita eẽ eandẽ personã: nõ põt intelligi nisi duobꝰ modis: primo ꝙ ex duobꝰ suppositis cõstituatur vna persona: ⁊ sic neutrum illorum suppositorum esset: vel diceretur esse illa persona: q2 qð cõstituitur ex aliquibus: nõ predicat̃ de illis. vnde expositiua istiꝰ: deus est hõ. s. ille qui est deus: est homo: erit falsa quãtũ ad vtranqꝫ partem: quia nec deus esset illa persona: nec illa persona esset homo. sed hic non est intel/

lectus

Margin notes:

Tex. cõ. 22.

Cur magis aliqñ mr̃i filiꝰ assimilet̃ ꝙ̃ patri,

In cõceptione Christi duplex miraculum,

lectus eius: qꝛ nō ponit ꝑsonam cōpositam: sed simplicē. Alio mō pōt intelligi: vt suppositum diuine nāe sit ista persona simplex scōm rem: ꝛ illa persona simplex sit illud suppositū hūane nāe: qđ ei aduenit post assumptionē: sꝫ hoc est oīno impossibile: cuꝫ implicet ꝯtradictionē. s. ꝙ illud qđ aduenit sit distinctū in sua singularitate: ꝛ sit idem illi existenti: cui aduenit: idē enim est qđ est scōm substantiā vnum: vnum aūt est indiuisuꝫ: vnde suppositum humane nāe: qđ aduenit diuine ꝑsone: esset distinctum a diuina persona inquantū est singulare per se: ꝛ esset nō distinctū inquātū est idē ei: vñ illa persona inuenieť habere identitateꝫ cum vno suppositorum. s. cum supposito diuine nāe: nō aūt cuꝫ supposito humane nature: ꝛ ꝓpter hoc expositiua hui⁹ locutionis: deus est hō. s. ille q est deus est hō: est falsa q̄tum ad alteram parteꝫ: qꝛ illa ꝑsona nō est hō: q̄uis deus sit illa persona: vñ nō pōt eā verificare. Et iō sola opinio secūda vā est: qꝛ verificat eā: pōt eniꝫ ponere: ꝙ cū dr̄: deus est hō: est p̄dicatio ꝑ informationē essentialē: qꝛ ly deus supponit suppositū ꝑsone filij: ꝛ hoc ideꝫ est suppositū humane nature ꝑ illā nām iformatū scđm modū intelligendi: inq̄tū subsistit in ea: vñ sicut h̄ est vā ꝛ ꝓpria: petrus est hō: ita ista: deus est hō: est tñ drīa in hoc: ꝙ in ista: Petrus est hō: p̄dicatuꝫ inest subiecto rōne suppositi: ꝛ rōne forme importate ꝑ subiectū: sed in hac: deus est hō: p̄dicatum nō inest subō rōne forme importate ꝑ subm: nō enim conuenit ei rōne diuinitatis: sed rōne suppositi: hoc aūt sufficit ad hoc ꝙ sit vā: qꝛ ꝓpositio nō verificať rōne forme significate in supposito: sꝫ rōne suppositi.) Hec ille. ¶ Itē in solone. 5. argumēti sic dicit. (Cū dr̄ deus est hō: ly deus supponit ꝑsonā filij: ꝛ sigñat diuinitatē: ꝓpositio aūt nō verificať rōne significati: sꝫ rōne suppositi: ꝛ cū hoc suppositum sit subsistens in nā hūana: hoc nomē hō ꝑ se predicatur de ipso: vñ sꝫ ꝙ est vā: est predicatio ꝑ se: sicut ista: Petrus est hō. Uñ nō seq̄ť: ꝙ possit p̄dicari de oībus: q̄bus inest forma signata ꝑ hoc nomē deus: qꝛ nō est ꝑ se ex parte forme signate: sed ex parte suppositi: ꝛ hoc est singulare in ista mā: qꝛ nunq̄ alibi inuenitur ꝙ sit suppositū vnū essentialiter in duabus naturis subsistens: ꝛ ideo nō pōt dici: ꝙ sit ꝑ accidēs sicut hec: albū est homo: illud enim: qđ est suppositū hoīs per se: nō est pars significationis huius nominis albū: albū eniꝫ solaꝫ q̄litatē sigñat: cū nomē significet vnū: ex albedine autē ꝛ subiecto nō fit vnuꝫ simpliciter: vñ hoc nomen album copulat suuꝫ subiectū quasi extrinsecum: deus aūt importat suppositū diuine nāe: qđ ꝛ idem est hūane: nō quasi extrinsecū: sꝫ sicut clausum in sigñatione huius nominis hō: ꝛ ideo hec nō est ꝑ accidēs: deus est hō: sꝫ hꝫ aliq̄d simile cū illis: que sunt ꝑ accidēs inq̄tū p̄dicatū non inest subō rōne forme iportate ꝑ subm.) Hec ille. ¶ Itē in solone. 6. sic dicit. (Hec est p̄dicatio ꝑ essentiā nō ꝙ deitas sit humanitas: sꝫ qꝛ suppositū diuine nāe essentialiter est suppositū nature humane: ꝛ hoc sigñat locutio.) Hec ille. ¶ Iteꝫ. 3°. pte. q. 16. artic. p̄ sic dicit. (Supponendū est (inquit) secūdū veritatē fidei catholice: ꝙ vera nā diuina vnita est cū vera nā hūana nō solū in ꝑsona: sꝫ ēt in supposito vel hypostasi dicimus esse veram hanc ꝓpositionē ꝛ ꝓpriam: deus est hō: nō solū ꝓpter veritatē terminorum: qꝛ. s. xp̄s est verus deus: est verus hō: sed etiā ꝓpter veritatē p̄dicationis: nomen enim significans naturā cōmunē in cōcreto potest supponere ꝓ quolibet cōtentoꝝ in natura cōmuni: sicut hoc nomē hō potest supponere ꝓ quolꝫ homine singulari: ꝛ ita hoc nomen deus ex modo sue significationis potest supponere ꝓ persona filij dei. De quolibet autem supposito alicuius nature potest vere ꝛ ꝓprie predicari nomen significās illā naturā in ꝯcreto: sicut de sorte ꝛ Platone vere ꝛ ꝓprie p̄dicatur hō: qꝛ ergo persona filij dei: ꝓ qua supponit: hoc nomē de⁹ est suppositū nature humane: vere ꝛ ꝓprie hoc nomē homo p̄dicatur de hoc nomine deus secundum ꝙ supponit ꝓ persona filij dei.) Hec ille. ¶ Item ibideꝫ in solutione primi. (Quando (inquit) diuerse forme nō possunt conuenire in vnuꝫ suppositum: tunc opꝫ: ꝙ ꝓpositio sit in materia remota: cuius subiectum sigñat vnam illarum formarum: ꝛ predicatū aliā: sed quādo due forme possunt conuenire in vnum suppositū: non est materia remota: sed naturalis: vel contingens: sicut cū dico: album est musicū: natura aūt diuina ꝛ humana q̄uis sint maxime distantes: tamen cōueniunt per incarnationis misterium in vno supposito: cui neutra illarum inest per accidens: sed secūdum se: ꝛ iō hec propositio: deus est homo: non est in materia remota: nec in materia contingenti: sed in materia naturali: ꝛ predicatur homo de deo nō per accidens: sed per se sicut spēs de sua hypostasi: nō quidē ratione forme signate per hoc nomen deus: sed rōne suppositi: qđ est hypostasis humane nature.) Hec ille. ¶ Ex q̄b⁹ apparet q̄uo ista ꝓpositio: deus est homo: nō solum est vera: imo ꝓpria. Tunc ad primū argumentū Durandi in oppositum negatur minor: diciť enim ꝙ subiectum ꝛ predicatum huius: deus est homo: tantā idētitatem habent in sensu: quo est vera: q̄tam habent subiectū ꝛ predicatum huius: sortes est homo: qꝛ in prima subiectuꝫ ꝛ p̄dicatū hn̄t idētitatē suppositi: qꝛ subiectū supponit ꝓ supposito diuine nature: ꝛ predicatū ꝓ supposito nature humane: suppositum autē huius ꝛ illius nature idē est ꝛ indiuisum tante indiuisibilitatis: q̄te suppositū importatū per subiectum secūde. ꝛ est idem supposito importato ꝑ predicatū eius. vnde sicut in secūda subꝫ ꝛ predicatum supponunt ꝓ eodeꝫ: ita in p̄ma. Uerūtñ subiectū ꝛ predicatum secunde magis significāt idem q̄ in p̄ma: ꝛ ideo secunda potest dici magis ꝓpria extēsiue: qꝛ pluribus modis est propria: nō auteꝫ intensiue. Nec valet ꝓbatio minoris bifurcata. Cum enim dicit ꝙ ista: deus est homo: nō est in primo modo dicendi ꝑ se: negať. ¶ Sꝫ notādū ꝙ aliq̄ ꝓpositio potest dici in primo modo dicendi per se dupliciter. Primo modo: qꝛ predicatum est de rōne subiecti: ꝛ isto modo hec ꝓpositio: deus est homo: nō est in primo modo dicēdi per se. Scđo modo: qꝛ forma signata per predicatum essentialiter informat suppositū: ꝓ quo supponit subiectuꝫ: licet nō sit de ratione forme signate per subiectū: nec intrinseca supposito illius forme vel nature tanq̄ ipsius ꝯstitutiua: aut dans esse tali supposito: sꝫ potius tracta ad esse suppositi: ꝛ hoc mō hec est per se in p̄mo modo: deus est hō. ¶ Ulterius cū dicitur: ꝙ deus manens deus potest non esse homo ꝛc̄. dicitur ꝙ ex hoc bene concludiť: ꝙ secunda est magis necessaria q̄ prima: ꝛ ꝙ aliquem modū ꝑseitatis habet: quē nō habet prima. s. ꝙ predicatū est de ratione subiecti: ꝛ ꝙ secunda est pluribus modis propria q̄ p̄ma: quod superius est ꝯcessuꝫ. ¶ Ad 2m negatur principalis ꝯña: qꝛ talis constitutio nō arguit intensiorem idētitateꝫ predicati cum subiecto: vel vt verius loquar: rei ꝓ qua supponit subiectum: cū re ꝓ qua supponit predicatum: sed soluꝫ ꝙ forma signata per predicatum magis idētificatur forme signate per subiectum: quod ꝯceditur: qꝛ vt sepe dictuꝫ est: ista ꝓpositio: deus est homo: nō est vera nec

ppria rōne formaꝝ:quas signant subiectū ꝛ pdicatū:
sꝫ rōne suppositi vtriusqꝫ nāe vel forme. ¶ Ad 3m ne
gatur minor:dr̄ enī ꝙ hoc nomē hō pdicat̄ de hoc no
mine deus in qd:nō rōne forme signate:sed rōne sup/
positi:ꝛ ad pbationē minoris dr̄:ꝙ ad predicationē in
qd pprie dictaꝫ nō requirit̄ ꝙ eadē essentia importet̄
p subiectū ꝛ pdicatū:sed sufficit ꝙ sit idē suppositum
vtriusqꝫ nāe:ꝛ ꝙ neutra illaꝝ insit ei per accidēs:sꝫ p
se ꝛ essentialiter informet illud. Sic est in pposito in
creaturis:tñ vbi nullū suppositū essentialiter informa
tur duabus naturis:bene requirit̄ ad pdicationē in qd
illud:qđ arguens dicit:sed in diuinis secus est. ¶ Ad
4m negat̄ minor pprie loquēdo de denomiatione:ista
enim predicatio:deus est humanatus:nō est pprie de/
nominatiua:sicut nec ista:psona filij est diuina:qꝛ oīs
denominatio sumitur ab aliquo accidēte:vel hñte mo/
duꝫ accidētis. ¶ Itē si argumētū valeret:ꝛ minor eēt
vā:nō solū pbaret ꝙ ista:deus est hō:eēt ipropria:imo
qđ esset falsa:dico ergo ꝙ ista:deus est humanatus:nō
est denominatiua:cū forma importata p pdicatū eēn/
tialiter informet illud:p quo supponit subiectū:hꝫ tñ
aliqd simile cū pdicatione denominatiua in hoc ꝙ for
ma signata p pdicatū nō est de rōne forme iportate p
subiectū:nec cōstituit eius suppositū:sꝫ aduenit ei pus
cōstituto. ¶ Ulterius dr̄ ꝙ pdicatio isto mō denomi/
natiua pōt stare cū ppria pdicatiōe i qd ꝛ p se:vbi idē
suppositū qdificat̄ duab⁹ naturis:vna p pus ꝛ alia per
posterius:potissime cū tale suppositū vni eaꝝ est oino
idē secūdū rē:alteri vero nō:sꝫ vnitū illi:ꝛ rursus cum
tale suppositū nouiter qdificat̄ tali nā nō sibi coeua.
¶ Itē cū dicit̄:deus est humanat⁹:iportat̄ respectus
vnionis vnius nāe ad aliā:cū vō dr̄:deus est homo:im/
portatur indiuisio illaꝝ naturaꝝ in eē substantiali:ꝛ in
formatio suppositi diuini p naturā humanā:ꝛ iō qđ ad
ducit̄ de petro vel sorte:q pōt dici hō:ꝛ nō pōt dici hu
manatus:non est ad ppositū:qꝛ sortes nō pextitit sue
humanitati:q̄ qdificat̄ sicut psona filij dei. ¶ Ad con
firmationē pꝫ p simile:qꝛ in casu illo quelibet haꝝ eēt
vera ꝛ ppria:deus est caro:pp̄ter iformationē essentia
lem:ꝛ ista:deus est incarnatus:pp̄ter nouitatē illius in
formatiōis:ꝛ pp̄ter multa alia. ¶ Ad 5m negat̄ maior
si vlr̄ intelligat̄ sicut opꝫ:hꝫ.n.instantiā qñ diuerse
nāe sic in supposito eodē vniunt̄:ꝙ quelibet illaꝝ eēn
tialr̄ informat illud:ꝛ neutrū inest ei p accidēs:sꝫ que/
libet p se:nec dāt diuersa esse illi supposito:sꝫ vna illaꝝ
trahit̄ ad eē alteri⁹:sicut est in pposito. Huius aūt sile
nō reperit̄ in creaturis:ꝛ iō simile qđ adducit̄ de musi
ca ꝛ albedine nō valet:ꝛ ad pbationē maioris p rōnē
dr̄ p̄:ꝙ si pbatio illa valet nō solū concludit:ꝙ hec sit
falsa vel ipropria:deus est hō:qꝛ ps nō pprie pdicatur
de alia pte:imo q hec sit falsa vel ipropria:psona xp̄i ē
deus:qꝛ ps nō pdicat̄ de toto:hoc aūt est erroneū.g̊ p
batio nulla est. ¶ 2°.dr̄ ꝙ nō ois pdicatio:qua nomen
signans ptē pdicat̄ de noie signante totū vel aliā pteꝫ
est falsa:vel impropria:aut denominatiua:imo pōt eē
pdicatio eēntialis:sicut pꝫ de ista:hō est alal⁹:hō est rō
nalis:hō est corporeus aut mālis:ꝛ de istis:aniatuꝫ est
mālē:aut cōpositū ex elementis:imo cōmuniter diffe/
rentia essentialis speciei sumit̄ ab eius parte:ꝛ similr̄
genus. ¶ 3° dr̄ ꝙ in illa declaratione:quam ponit de
differentia iter concretū ꝛ denominatiuū contradicit
sibi ipsi:qꝛ ex vna pte dicit ꝙ qñ diuerse nāe cōcurrūt
in eodē supposito:vtraqꝫ se hꝫ sicut ps suppositi:ꝛ i se
quentib⁹ dicit.ꝙ nā substātialis nullo⁹ est pars sui sup/
positi:dato ꝙ in illo supposito ꝯcurrāt alie nāe accidē
tales. ¶ 4° dicit̄ ꝙ falsum est ꝙ nā substātialis sit ea
deꝫ realiter cū suo supposito:imo est quasi pars ei⁹:vt
alias dicet̄. ¶ Ad pm̄ Sco.pꝫ responsio p solutionem di.6.q.vnica
primi:cōceditur eniꝫ ꝙ ista:deus est hō:nō est in pmo
mō dicēdi p se stricte sumendo sicut sumit logicus:qꝛ
predicatū nō est de ratione subiecti:hꝫ tamen aliqueꝫ
modū perseitatis:q sufficit ad hoc ꝙ sit ppria:ꝛ nullo⁹
impropria. Dr̄ vlterius:ꝙ ista:deus est hō:est magis p
se q̄ꝫ illa:rōnale est animal:quia forma importata per
hoc predicatum animal se habet ad formā importatā
per subiectū:sicut materia ad formā:ꝛ sicut potētia ad
actum:modo predicatio materie de forma:ꝛ potentie
de suo actu ipropria est:ꝛ pū hꝫ de perseitate:cū pdica/
tū debeat esse formalius vel eq̄ formale subiecto:vel
saltem se habere ad illud p modū forme:si tñ cōcedat̄
ꝙ neutra sit p se logicaliter stricte:sufficit ꝙ perseitatē
metaphisicā hēat:ꝛ logicalē nō ita stricte dictā. ¶ Ite
rum istud argumentū sicut ꝛ pcedētia fundat̄ in dua/
bus falsis ppositionib⁹ vel ꝯsequētijs:quaꝝ pma est:
ꝙ nulla ppositio est ppria:nisi sit p se:vel in qd. Scđa
est:ꝙ ois ppositio est ipropria:q̄ nō hꝫ omnē modū p
prietatis. ¶ Ad 2m negatur añs:ꝛ ad pbationē dicitur
ꝙ hoc nomen xp̄s hꝫ cōceptū p se vnū sufficienti pse/
itate:qꝛ.s.vnio naturaꝝ:quas iportat:nō est p accidēs: di.6.q.vnica
sed per se:qꝛ vna trahit̄ ad esse alterius:vt alias dicet̄:
ꝛ iō nō est simile de cōceptu huius nomis xp̄s:ꝛ de cō
ceptu huius ꝯplexi:hō albus. ¶ Dr̄ vlterius ꝙ ad pre
dicationē p se nō reqrit̄ ꝙ subiectū habeat cōceptuꝫ
p se vnū:nisi loq̄mur de pseitate logica stricte sumpta.
De hoc scūs Tho.3°.sen.dis.x.q.i.arti.2°.in rñsione ad
2am questiunculā sic dicit. (In ppositionibus p se alr̄
est ex parte subiecti:ꝛ aliter ex parte pdicati:qꝛ ex pte
subiecti sufficit:ꝙ sm̄ vnū tñ eoꝝ:q̄ cōtinētur in subo
predicatū p se cōueniat:ex pte aūt pdicati opꝫ ꝙ qcqd
est in pdicato p se cōueniat subiecto:vnde hec nō est p
se:hō est aial album:hec aūt est per se:homo albus est
anial.) Hec ille. ¶ Ad 3m negatur antecedēs si intelli
gatur ꝙ pdicatū dicte ppositionis nullo⁹ p se ꝯueniat
subiecto:sed mere p accidēs:ꝛ ad pbationē añcedētis
pꝫ per dicta ad pmū:qꝛ hec est q̄dā pseitas singularis:
cuius exēplū in creaturis nō inuenit̄. ¶ Et lꝫ hec pre/
dicatio cōueniat cū pdicatione accidētis logici in illis
tribus:que tangit argumentū:qꝛ.s.pdicatum nō est de
ratione subiecti:ꝛ qꝛ forma significata p predicatū ad/
uenit rei signate p subiectū post eius esse cōpletuꝫ:ꝛ qꝛ
pdicatū pōt affirmari ꝛ negari successiue de subiecto
stante cōstātia subiecti:tñ in hoc differt:qꝛ pdicatum
accidentale logicū signat formā accidētaliter iformā/
tem illud:p quo supponit subiectū:ꝛ nō cōcurrentem
in idem esse existentie cuꝫ illo:sꝫ dantem qđdam esse
accidētale cum vnione accidentali eius ad tale suppo/
situm:que oīa longe sunt a ministerio incarnationis.
¶ Ad 4m dr̄ ꝙ argumentū optime ꝯcludit:ꝙ illa p/
dicatio nō solū est vera pp̄ter idētitatē suppositi dua/
rum naturaꝝ:imo pp̄ter essentialē informationē sup/
positi ab vtraqꝫ natura:licet aliter ꝛ aliter ab hac ꝛ ab
illa. ¶ Ad 5m pꝫ per idem. ¶ Ad pmū ꝯ tertiaꝫ cōclu
sionē dr̄ negando pncipalē ꝯsequentiam ibi factam q̄
est talis in virtute:xp̄s sm̄ ꝙ hō habet esse per creatio
nem a spū sancto:igitur sꝫ q homo est filius per crea/
tionem spūs sancti. De hoc scūs Tho.3°.sen.dis.pñti.
q.i.arti.2°.in solutione primi sic dicit. (Nō est dicēdū
xp̄m sm̄ hoiem esse filiū pris per creationē:neqꝫ rōne
formationis corporis xp̄i:nisi quatenus illa formatio
terminatur ad vnionez personalē:p quā iste homo est

naturalis

naturalis filius dei patris.) Hec ille. ¶ Ex quibus habetur: q creatio nō dat creature q possit dici filius: vel filia dei per creationem: quia talis creatio terminatur ad personalē vnionem filiationis naturalis dei: et natura per creationem pducta nullum nouum suppositū constituit: nec nouo supposito aduenit: cui possit competere filiatio talis sm qd: sicut est in proposito. ¶ Ad 2m patet per idē: quia licet filius dei sm humanā nām habeat gratiam gratum facientem: et gratis datam a spū sancto: tamen quia terminus illius gratificationis est nālis dei filiatio: ideo nullo mō dz dici filius spūs sancti: vel totius trinitatis p adoptionē. De hoc sanctus Tho. 3°. parte. q. 32. arti. 3° in solutione scdi sic dicit. (Homines q spūaliter formant a spū sancto nō possunt dici filij dei sm perfectam rōnem filiationis: et iō dicuntur filij dei sm imperfectam filiationē: que est sm similitudinē gratie: que est a tota trinitate: sz de xpo est alia rō.) Hec ille. ¶ Item 3° sen. dis. x. q. 2. arti. 2°. questiuncula 3°. sic dicit. (Xpus nullo mō est dicēdus filius adoptionis: quia ei cpetit ex nā sua: sz quā eternaliter a patre nascitur habere ius in hereditate paterna: quia omnia q hz pater sua sunt: vt dicit Joā. 16. vnde hoc ius nō acquirit ei per grām aduenientē: vt possit dici filius adoptiuus.) Hec ille. ¶ Ex quibus pz: q ↄsequentia pncipalis: in qua fundatur argumentum nō valet: nō enim sequit iste p grām est filius dei sm q hō. g est filius dei adoptiuus sm q homo: opz enim plus addere in antecedente. s. q grā sibi data nō faciat eū filium dei nālem: grā autem data xpo fecit eum filiū dei nālem inqtum est homo: quia vnio humanitatis terminata est ad vnitatē psonalem filiationis diuine. Et q plus est: xps nō habet aliā filiationem realem preter illā: vt alias dicetur. De hoc scūs Tho. 3. parte. q. 23. ar. 4. sic dicit. (Filiatio pprie ↄpetit psone vel hypostasi: nō aūt nature: in xpo autem nō est alia psona vel hypostasis q increata: cui cōpetit esse filium p nām: filiatio aūt adoptionis est quedam pticipata silitudo filiationis nālis: nō aūt dr aliqd tale pticipatione: qd p se dicitur: et ideo xps qui est filius dei naturalis nullo mō pōt dici filius adoptiuus: sz antē illos q ponūt in xpo duas psonas: vel duas hypostases: seu duo supposita nihil phibet rōnabiliter xpm hoiem dici filium adoptiuū.) Hec ille. ¶ Ad 3m dr: q illa glo. est ↄ mentē et dicta scōrum: vnde Ambro. sup illud Ro. primo. (Qui pdestinatus est filius dei in vtute:) sic dicit. (Uolui et reuolui scripturas: xpm nūq filiū adoptiuū inueni.) Et hoc argumētū facit scūs Tho. 3. sen. dis. x. q. 2. arti. 2° questiūcula 3°. ¶ Ad argumentū pncipale patet responsio per predicta. Et hec de. q. presenti sufficiant. Benedictus deus. Amen. Dis. V.

dis. 7. q. 8. cō clusione p°.

¶ Utrum vnio nature diuine et humane in christo sit maxima vnio. Questio. I.

Circa quintam distinctionem tertij sen. queritur. Utrum vnio nature diuine et humane in xpo sit maxima vnio creata. Et arguit q nō. Quia p vnionem fit aliqd vnum: sed ex vnione anime et corporis in nobis fit aliqd vnum in persona et natura: ex vnione aūt diuine nature et humane in xpo solum fit aliqd vnum in persona et nō in natura. ergo maior est vnio aie ad corpus q diuine nature ad humanā. ergo talis vnio nō ipoztat maximā vnitatem creatam.

In oppositum arguit. Quia dicit Augu. p de tri. q homo potius est in filio q filius in patre: filius autem est in patre p vnitatē essentie: homo autem est in filio per vnionem incarnationis. g maior est vnio incarnationis q vnio vel vnitas diuine essentie: que tamen est maxima vnitatum. Et sic per cōsequens vnio incarnationis ipoztat maximam vnitatem.

In hac qōne sunt. 3. articuli. In p ponentur cōclusiones. In 2° obiectiones. In tertio responsiones.

Quantum ad primū articulum sit prima conclusio. Unio naturarum in xpo est quid creatū. Hāc ponit scūs Tho. 3. pte. q. 2. arti. 7. vbi sic dicit. (Unio de qua loquimur est relatio quedam: q cōsideratur inter nām diuinam et humanā sz q cōueniūt in vna psona filij dei: omnis aūt relatio q consideratur inter deum et creaturā: realiter quidē est in creatura: p cuius mutationē talis relatio innascit: nō aūt est realiter in deo: sz tm sm rōnē: quia nō nascit sm mutationē dei. Sic igit dicēdū est: q hec vnio: de q loquimur: nō est in deo realiter: sed sm rōnē tm: in humana aūt nā: q creatura quedam est: est realiter: et iō opz dicere: q sit qddā creatū.) Hec ille. ¶ Itē 3° sententiarum pñti di. q. pma. arti. p. qstiuncula pma sic dicit. (Unio relatio qdam est: ois aūt relatio sm phm i. 5. metaphi. fundat supra qtitatem: aut supra aliqd: qd reducit ad genus qtitatis: aut supra actionē et passionē: vnū aūt reducit ad genus qtitatis qsi pncipiū qtitatis discrete: et sup ipz fūdatur idētitas sm q est vnum in substantia: et eqlitas sm q est vnū in qtitate: et similitudo sm q est vnum in qualitate: vnitio autē est quedā actio vel passio: quia ex multis efficit aliquo mō vnū: et hāc actionē sequit ista relatio: q est vnio. Relationum aūt tam harum q illarum qdam innascunt ex motu vtriusqz termini: et tūc opz q ille relationes sint realiter in vtroqz extremorum: sicut paternitas et hō. Quedā autem innascunt ex motu vnius sine mutatione alterius: qd accidit in his: quorū vnum depēdet ad alterū: sed nō ecōtra: sicut scia ad scitū. Et in talibus relatio est sm rem in eo q dependet ad alterū. In altero vo est sz rōnē tm. Cum igit in incarnatione nō sit facta aliqua mutatio in nā diuina: sed in humana: que tracta est ad vnitatem in psona diuina: erit hec relatio sm rem in nā humana: in diuina aūt scdm rōnē tm: scdm q dicit phs in. 5. metaphi. q aliqua sunt relatiua: nō quia ipsa referantur: sed quia alia referunt ad ipsa. vnde vnio sm rem creatura quedā est.) Hec ille. ¶ Ex qbus potest formari talis rō. Ois noua relatio creature ad deum ↄsequēs mutationem creature est quid creatum vel ↄcreatū: sz vnio naturarum in christo potissime humanitatis ad diuinitatē est hmōi. igit etc. ¶ Item di. 2. q. 2. arti. 2. questiūcula. 3. sic dicit. (Inter humanam nām et diuinam necesse est cadere vnionem mediam nō sicut cām sed sicut effectū ↄiunctionē naturarum cōsequentem. Est enim natura relationis vt in alijs rerū generibus cām habebat: quia minimum hz de natura entis: vt dicit Cōmentator. xi. metaphisice: vnde quis relatio p se non terminet motum: quia in ad aliquid non est motus vt dicitur. 5. phisicorum. tamen ex hoc q motus p se terminatur ad aliqd ens: de necessitate ↄsequit relatio aliq: sicut ex hoc q motus alterationis terminatur ad albedinē: ↄsequit relatio similitudinis ad oia alba. Similr et ex hoc: q mot° generationis terminatur ad formam: consequit hec relatio: sm quam mā esse sub forma dr: ita et ex h q motus assumptionis nāe humane terminat ad psonā: ↄsequit hec relatio: q vnio dr. Unde vnio mediū est: nō sicut assumptionem causans: sz potius sicut eā ↄsequēs: sicut et aq est

Tex. cō. 20.

Tex. cō. 20.

Cō. 19.

Tex. cō. 10.

medius in actu ex hoc q tāgētia sunt humecta. ¶ Secunda cōclusio. Unio differt realiter ab assumptione: Hāc ponit sctūs Tho. d. p̄nti. q. p̄ᵃ. ar. p̄. q̄stiūcula. 3. vbi sic dicit. ¶ Prima dr̄ia vnionis et assūptiōis est: q assumptio est actio vel passio: vnio autem est tm̄ relatio: q̄uis et vnio sit actio. ¶ Scd̄a dr̄ia est: qr assūptio dr̄ p cōparationem ad terminū: a quo separatur vel accipit̄ id quod vniendū est: s3 vnio dr̄ p cōparationē ad effectum siue terminū cōiunctionis: q est esse vnum. Et inde sumit̄ tertia dr̄ia: q vniens est vnitū: qr vnitū significat̄ fm̄ q iam fcm̄ est vnū: assūptū aūt s3 q est in via ad hoc. et ideo assumēs nō est assūptū. ¶ Quarta dr̄a est: qr assumptio determinat id: ad qd̄ fit piunctio in B: qd̄ dr̄ assūptio. q. ad se sumptio: vnio āt nō. Et iō qcūqz faciat piunctionē pōt dici vnire: nō aūt pt dici assumere: nisi sibi piungat. vñ pater vniuit nām humanā diuine: nō aūt assūpsit. ¶ Quinta dr̄ia est: qr vnio q̄tum est de se equaliter respicit vtrūqz extremoꝝ. assūptio aūt non: imo reqrit eē fixū: et stans in vno: ad qd̄ aliud trahatur. Et inde est: q nā diuina pōt dici vnita in psona nāe humane: nō aūt pōt dici assumpta. Hec ille. ¶ Item 3ᵃ. pte vbi supra ar. 8. sic dicit. ¶ Unio importat relationē diuine nature et humane fm̄ q cōueniunt in vna psona: ois aūtē relatio: q̄ incipit esse ex tempore: ex aliq mutatione cātur: mutatio aūt consistit in actione et passione. Sic igit̄ dicm̄: q prla et pncipalis dr̄ia inter vnionem et assumptionē est: q vnio iportat ipsam relationē: assumptio aūt actionē: s3 q aliqs dicit̄ assumēs: vel passiōem fm̄ quā aliqd dr̄ assumptū. Ex hac aūt dr̄ia accipitur scd̄a alia dr̄ia. Nā assumptio dr̄ sicut in fieri: vnio aūt sicut in facto esse. Et iō vniens dr̄ esse vnitū: assumens aūt nō dr̄ esse assumptum. Nā. n. humana signat̄ vt in termino assumptionis ad hypostasim diuinam p B qd̄ dr̄ hō. Unde vere dicimus: q filiꝰ dei: q est vniēs sibi nām humanā est hō: s3 nā humana in se psiderata in abstracto signat̄ vt assumpta: nō aūt dicimus q filius dei sit nā humana. Ex eodē et seqtur. 3ᵃ. dr̄ia: q relatio pcipue eqpantie nō magis se h3 ad vnum extremū q̄ ad aliud: actio autem et passio diuersimode se habēt ad agens et ad patiens: et ad diuersos terminos: et iō assumptio determinat terminū a quo et ad quē. Dicit̄ enim assūptio q̄si ab alio ad se sumptio: vnio autē nihil hoꝝ determinat: vñ indifferenter dr̄: q humana nā est vnita diuine: et ecōuerso. Nō aūt dicit̄ diuina natura assūpta ab humana: s3 econtra: qr humana natura adiuncta est ad psonalitatē diuinā: vt. s. psona diuina in hūana natura subsistat. Hec ille. ¶ Ex qbꝰ pōt formari talis rō. Quecūqz sic se habent q vnū significat̄ et est aliud: sicut actio vel passio: et relatio consequēs ad actionem vel passionē realiter distinguunt̄: sed vnio et assūptio sunt hmōi. ergo. ¶ 3ᵃ pclusio. Unio naturaꝝ in xp̄o est maxima inter creatas vniones. Hāc ponit sanctus Tho. 3. pte vbi supra arti. 9. vbi sic dicit. ¶ Unio importat cōiunctionem aliquoꝝ in aliquo vno. Potest ergo vnio in carnatiōis dupliciter accipi. vno modo ex pte eoꝝ: que cōiungunt̄: et alio modo ex pte eius: in quo cōiungunt̄: et ex hac parte hmōi vniō h3 preeminentiam inter alias vniones. Nā vnitas diuine psone: in qua vniūtur due nature est maxima: nō aūt h3 preeminentiam ex pte eoꝝ: que cōiungunt̄. Hec ille. ¶ Item p̄nti. d.
.q. p̄ᵃ. arti. p̄. .q. 2ᵃ. idem dicit et plus. Ait enim sic. ¶ Unio ista pōt duplr̄ cōsiderari: vel quātū ad id: in quo fit vnio: vel quātum ad ipsa que vniuntur. Si primo mō cū vnio fiat in psona diuina q̄ est maxie vnum et simplicissimū: sic est maxia vnio post vnionem essentie in tribus psonis: q̄uis enim psona sit ita simplex: et vnum sicut essentia: tm̄ quelibet trium psonarū est idē re cum ipsa essentia: in qua vniūtur: nō autem vtraqz natura in christo est idem re cum ipsa psona: in qua fit vnio: qr natura humana nō est idē re cū persona diuina: q̄uis altera nā: sc3 diuina sit oio idem re cum ipsa: et ita vnio psonaꝝ in essentia est maior q̄ vnio naturaꝝ in vna psona. Si secūdo modo sic nō est maxima vnio: sed prima psideratio vnionis est fm̄ se: qr scd̄m id qd̄ vnum est: hec aūt est consideratio vnionis nō scd̄m q vnio est. Et iō dicm̄: q est maxima simpliciter: q̄uis nō sit maxima secūdum quid. Hec ille. ¶ Ex quibus potest formari talis ratio. Illa vnio est maxima simplr̄: que fit in maxime vno simplr̄: sed inter vniones creatas vnio naturaꝝ in xp̄o fit in maxime vno simpliciter: et ad tale vnum terminatur. igitur etc. Et in hoc primus articulus terminatur et finitur.

Quantum ad secūdum articulū arguitur contra cōclōnes. Et quidem cōtra p̄mam arguit Aureo. pbando q vnio humane nāe ad verbū nō sit relatio: s3 ꝟa vnitas: et actualis ptinuatio et indiuisio. ¶ Prio. Nam Aug. in epistola ad Volusianū circa mediū dicit. ¶ Or in illa psona mixtura dei et hoīs cum recedit auditor a consuetudine corᵐ: quo solent duo liquores ita misceri: vt neuter suet integritatem suā: q̄q̄ et in ipsis corporibus aeri lux icorporata misceatur: cū enim verbū dei pmixtū est aīe habenti corpus: aīam simul accepit et corpus: et subdit: q verbi et aīe credibilior debuit esse permixtio q̄ aīe et corporis. Quomodo enim nō fateremur duo incorporea q̄ vnum corporeū: alterū q incorporeū facilius potuisse misceri: si tm̄ non indigne ad ista mixtionis vel mixture nomen admittitur pter cōsuetudinem corporalium rerū longe aliter se habētiū: alr̄ q notarū. Hec Aug. ¶ Ex quibus p3 q natura humana vnita est verbo per quādā mixturā et permixtionē: salua tm̄ integritate vtriusqz nāe: q̄ non saluatur in liquoribus: et ceteris rebus corporalibꝰ que miscentur: s3 cōstat q pmixtio importat cōtinuationē et indiuisionē eorum que miscent̄: vt inter illa sit vera vnitas et non discretorum aceruus. ḡ nā humana vnita est per indistinctionē et cōtinuationē cum ppietate verbi ipsam terminante: et dante sibi subsistere secundum tertiū modum per se existendi: et non per hoc q verbū terminet relationē aliquā in nā extrinsece: imo magis intrinsece ipsam nām terminat. ¶ 2ᵒ. Nā in fine libri de pseuerantia dicit Augu. q fides credit assumptionē illā ineffabilē fecisse vnius psone in deo et homine vnitatē. Constat aūt q nō est vera vnitas: q̄ fit per solam terminationē cuiusdā exterioris relationis: alioquin vniuersum esset vere vnum ratione ordinis: et deus faceret vere vnū cum vniuerso: cuius terminat relationem et ordinem p modū finis: et vniuersalr̄ omnis aceruus esset vere vnum: cum ibi sit vnitas relatiua. igitur etc. ¶ 3ᵒ. Nam Dio. dicit. 2ᵒ. cᵒ. de di. no. q compositio iesu fm̄ vnitatem effabilis est omni v̄bo: et ignota omni menti: qualr̄ quidē ipm̄ dei verbū substantiam factū eē accepimus. Per hoc innuens q ipse verbum per hmōi vnionē factū est verus hō substantialr̄ et vera substātia. Cōstat aūt q nulla relatio fūdata in subiecto dat termino q ipsum vere et substantialr̄ sit substantia. Relatio namqz dat esse relatiuum: sed esse substantiam: vel esse substantialiter nullo modo dare pōt: imo vnio humanitatis cū v̄bo nō est relatio in humanitate extrinsece existens: sed potius eiusdem humanitatis intrinseca determinatio. ¶ 4ᵒ. Nam Damas. libro. 3ᵒ. dicit. ¶ Or nō s3 habitudinalē vnionē et nudā

inhabitationem

inbabitationem vnita est caro dei verbo:sed vere ex
summa ⁊ mera existentia magis in ipso existit:⁊ bypo
staticā ad ipsum babuit idētitatem. Dec aūt tria.s.ꝙ
caro ex sūma ⁊ mera existentia vnita est:⁊ ꝙ caro exi
stit in ipso:⁊ ꝙ bypostaticā ad ipsum babet idētitatē
manifeste ostendūt:ꝙ mens eius fuit bāc vnionē eē
ſm verā ⁊ indiuisam existentiā:⁊ ſm cōtinuationē na
ture interminate ad proprietatē bypostaticā terminā
tem:⁊ nō secundum aliquam relationem aut babitu/
dinem. ❡ 5°. Nam Boetius dicit in de duabus natu/
ris:⁊ vna ꝑsona christi:ꝙ dei ⁊ bominis facta est con/
iunctio non ita quasi cum duo corpora apponunť:vel
alterum ex alterius qualitate ꝑueniat:si enim cū bu/
manitati deitas coniuncta est:nibil ex vtrisq; cōfectū
est:ac per boc nibil est xp̄s:nibil igitur vnum secundū
Nestoriū christus est:ac per boc omnino nibil. Quod
enim nō est vnum:nibil omnino esse potest.ens enim
atq; vnū ꝯuertūť:⁊ qđcūq; est:vnū est. Dec Boetius
Unde si noteť:ꝙ ait bumaninatem vniri verbo:non
sicut cum duo corpora sibi alterius qualitate ꝑueniāt:
manifeste apparet:ꝙ illa vnio non est per relationem:
sed potius per intimā coniunctionem:⁊ realem conti/
nuationem ⁊ indiuisionem nature bumane cum ver/
bo:nam relatiua vnio est inter corpora. Quod vero
subditur ſm Nestorium:nibil vnum cōfectum est ex
diuinitate ⁊ bumanitate:⁊ illud reprobať tanq̄ erro/
neū:q: si bic christus nō esset aliquid vnū:euidenter
ostendit ꝙ bumanitas ⁊ verbū babent intimā vnita/
tem:ac per boc indiuisionē ⁊ continuationem entita/
tiuam:alias nō esset vnum nisi ꝑ modum acerui. ❡ 6°.
Dicit idē patere ex illis q̄ fide tenem⁹. ❡ Cōstat (igr̄)
ꝙ per istā vnionē persona verbi facta est aliqd:qđ an̄
nō erat:q: bomo:⁊ nō aliter se babens solum:sed vere
aliqd. Jmo diffinit ecclesia reprobando illam tertiā
opinionem:que recitatur.6.di.3.sen.que ponebat ꝑso/
nam verbi nō fuisse vere factā aliqd:sed aliqualiter
se babēs. Cōtra boc diffinit ecclesia extra de bereticis:
cū xp̄s:vbi dicit. Mandamus quatenus sub anatbe/
mate interdicas: ne quis audeat dicere christum non
esse aliquid ſm ꝙ bomo:quia sicut christus est verus
deus:ita est verus bō ex bumana carne subsistēs. Sꝫ
cōstat ꝙ si ꝓprietas verbi nō aliter se babet ad buma
nitatem:nisi q: terminat relationem bumanitatis ad
ipsum verbū:per istā vnionē magis dicetur ad aliqd
q̄ aliqd:⁊ erit bomo relatiue:nō aūt sicut est deus. Jn
nullo enī genere relatiuorū terminus vnius dicitur
alter:sed potius ad alterū relatiuum:vnde verbū erit
relatiuū ſm dici:⁊ appellabiť relatiue ⁊ nō vere ⁊ sub
stantialiter.ergo vnio qdditatiua nature bumane ad
verbum aliud īportat q̄ relationē ad ipsum verbum:
⁊ verbum supponere naturā aliud importat q̄ relatio
nem terminare. ❡ 7°. Quia ſm magistrū sen.li°.p̊.dis.
22.deus dicitur incarnatus ⁊ bumanatus ex tpe:nec
oīa ista dicuntur relatiue de deo:qđ verum nō esset:si
incarnari esset terminare relationē existentem in natu
ra būana:imo diceretur relatiue incarnatus:sicut crea
tor. ❡ 8°. Q: nā būana:sicut tenet fides:est vnita sub/
stantialiter ⁊ nō accidentaliter:⁊ sicut dat sibi esse qd:
sic ad interrogationē factam ꝑ quid respondeť:ꝙ ꝑso/
na verbi est bō. Unitas aūt quidditatiua nō est ꝑ acci
dens mediū:cuiusmodi esset talis relatio extrinsecus
adueniēs:si poneret. ❡ 9°. probat in speciali:ꝙ dicta
vnio nō est relatio consequens coniunctionē nature
bumane ad v̄bum:sicut dicit ꝓbatio conclusionis. Q:
idem nō sequitur seipsum:sed vnio qdditatiua ad ver
bum est ipsamet cōiunctio:⁊ vniri est coniungi. non
igitur pōt esse cōiunctionē cōsequens. ❡ Et iterū nō
est verū:ꝙ materiā esse sub forma sit relatio media:
alioquin cum materia sit sub ista relatione sequitur ꝙ
esset alia relatio:⁊ ꝓceditur in infinitū:sed sicut vnā
partem ꝯtinui esse cū alia nō est relatio:alioquin sicut
partes sunt infinite in potētia essent infinite relatiōes:
sed vnam partem esse cū alia est ipsas esse mutuo cō/
tinuatas ⁊ vnitas ⁊ indiuisas:sic materiā eē sub forma
vel formam in mā nō est esse aliquā relationem me/
diā:sꝫ ipsas esse vnum ꝑ verā indiuisionē ⁊ cōtinuatio/
nem entitatiuam:⁊ ideo illa tertia entitas continua est
realitas distincta. Dec Aureolus in forma. ❡ Contra — Contra eandem Durandus d.5.q.2.
eandē conclusionē arguit Durandus ꝓbando ꝙ perso
na nō sit terminus assumptionis:sed potius respectus
vnionis:cuius oppositū dicit probatio conclusionis:⁊
arguit sic. Terminus nō precedit actionē:quā termiat
alioquin frustra esset actio cum ordineť ad acquisitio
nem termini:si terminus sine actione baberetur:⁊ boc
expressit Aristoteles p̊mo de generatione vbi dicit:ꝙ — Tex.cō.55.
babitibus presentibus in materia cessat motus. ❡ Ex
quo patet:ꝙ omnis actio ⁊ motus est quid ꝑuium ba/
bitui:sed tam natura diuina q̄ persona preextiterunt
assumptioni.ergo nō sunt termini assumptiōis. ❡ Et
si dicatur:ꝙ locus est terminus motus localis:⁊ tamē
preexistit motui. ❡ Dōm est:ꝙ locus nō est terminus
motus localis:sed esse mobilis in loco:ad quē moueť:
seu vbi:⁊ istud esse nō precedit motum:sed acquiritur
per ipꝫ. ❡ Et ex eadem radice pꝫ:ꝙ vnio nature assū/
pte cum natura ⁊ persona assumente est proprie termi
nus assumptionis. Quia illud est ꝓprie terminus assū
ptionis:qđ acquiriť per actionē assūptionis:sꝫ ꝑ actio
nē assūptionis q̄tū est de nā talis actionis nibil acqriť
nisi vnio nature assūpte cū natura:⁊ ꝑsona assumēte:
vt iam natura bumana in se nō subsistat:sed existat in
persona assumente:quare ⁊c. ❡ Secundo arguit. Q:
cum dicitur:ꝙ ad relationem non est actio vel motus:
vt dicitur.5° pbisicorum:talis autem vnio non est nisi — Tex.cō.10.
quedā relatio. Doc nō valꝫ:quia duplex est respectus:
vnus qui est sola denominatio sumpta a pluribus:⁊ B
sufficit ad predicamentum relationis:vt similitudo:
equalitas:⁊ buiusmodi:⁊ talis respectus nō est aliqua
res preter suum fundamentum:nec ad ipsum potest
esse motus:vel actio:⁊ de tali respectu vel relatione lo
quitur Aristoteles 5°.pbisicorum. Alius autem respe/
ctus est:qui non est sola denominatio sumpta ex pluri/
bus:sed est realis modus essendi:vel per se consequēs
ad fundamentum:vt inberere cōsequitur per se ad na
turam accidentis:vel per accidens ⁊ extrinsecum ad/
ueniens sicut vbi:vel esse in tali loco:⁊ tangere ⁊ tāgi:
⁊ tales respectus non semper sunt de genere relatio/
nis:⁊ ad eos potest esse:⁊ est verus motus:sicut motus
localis est ad vbi tanq̄ ad terminū intrinsecū:qui lo
cato acquiritur:⁊ est in eo. Est enim circumscriptio cor/
poris a loco:locus autem nō est terminus motus loca/
lis nisi extrinsecus. Similiter corpora distantia ꝑ mo
tum localem alterius vel amborum fiunt propinqua
⁊ se tangentia:⁊ ad boc terminatur motus:q̄uis tāge/
re ⁊ tangi non sint nisi reales modi essendi:⁊ quidam
respectus extrinsecus aduenientes:nec pertinent ad
predicamentum relationis. Eodem modo cū esse vni/
tum sit quidam modus realis essendi:ad ipsum potest
terminari actio vel motus:sed ad vnionē:de qua nūc
loquimur:que est nature assumpte cū natura ⁊ perso/
na diuina:non potest terminari actio naturalis:sꝫ solū

diuina: que potest nature humane dare nouuz moduz essendi: sicut dat accidēti in sacramēto altaris. sic igiť natura assumpta: ⁊ natura ⁊ persona assumens sunt q̄daz extrema vnionis: sed nō sunt proprie assūptionis terminus: sed solum ipsa vnio. Hec Duran. ❡ Cōtra secundaz conclusionez etiaz militant argumenta Aureoli. ideo contra illam non adduco argumenta noua. ❡ Contra tertiam conclusionez arguit idem Aureo. dicens ꝙ via nostra non potest saluare: ꝙ illa vnio sit maxima inter vniones post illam: qua tres persone in vna essentia vniunť. Quod tamen Bernar. ad Eugenium asserit. (❡ Nullus eniz dicere potest: quin vnita ꝑ indiuisionez ⁊ continuationez maiori vnitate iungāť q̄ que copulantur per relationē:) vbi nō est aliud copulare ex parte vnius extremi nisi relationez terminare: sed qui ponit ꝙ illa vnio est per indiuisionez humanitatis cum proprietate verbi quasi cuiusdaz terminabilis cum suo termino intrinseco: consequenter potest ponere istam vnionem esse maiorez. ❡ Arguit ēt contra eandez Durandus. ꝙ ista vnio nō debeat dici simpliciter maxima inter vniones creatas. quod probat sic. Per vnionem aliqua dicuntur vnum: ratio autem vnius est ratio indiuisi. igiť illa vnio est maxima: cuiꝰ extrema magis ⁊ intimius faciunt vnuz: sed extrema multaꝝ aliarum vnionum: puta materie ⁊ forme magis ⁊ intimius efficiunt vnum q̄ extrema incarnationis: constituunt enim vnum per essentiam. Unum ēt non potest separari ab alio saltez materia a forma: salua consistentia ⁊ natura sua: quod est signuz magne intimitatis. Inter extrema autem incarnationis non est talis vnitas: nec talis: nec talis intimitas: quia nec constituunt vnam naturaz: nec vnum est inseparabile ab altero. ergo vnio forme cum materia est maior quantum ad rationez vnionis. Hec ille. Et in hoc secundus articulus terminatur.

Cōtra eūdē Duran. q. 3.

Quantuz ad tertium articuluz restat obiectionibus supradictis respondere. Ideo ad primum Aureoli contra primam conclusionem: ⁊ ad omnia sequentia dicitur. ꝙ si quid probant hoc solum concludunt efficaciter: ꝙ inter humanitatez assūptam ⁊ proprietatem seu naturaz verbi est quidez aliqua vnitas ⁊ indiuisio: ⁊ si permittitur modus suus loquendi: entitatiua cōtinuatio: sed ꝙ inter talia non sit aliqua vnio relatiua: nihil probāt: neqȝ ꝓbare possunt: quia vnio de necessitate est relatio inter extrema vnita. vel illam exigit: quia vnitum dicitur ad aliud: ⁊ nō ad se. Qualis autem sit indiuisio: que potest cōcedi inter naturam assumptaz ⁊ assumens dicitur: ꝙ non est indiuisio alicuius tertie entitatis ex duabus resultantis: sicut false imaginatur arguens: sed est indiuisio esse actualis existentie duas naturas copulantis vel actuātis remanente distinctione illaꝝ secundum suas essentias inter se: sicut alias dictum fuit de indiuisione materie ⁊ forme in composito secundo sen. distin. 16. licet nō sit per omnia conueniens similitudo. Est etiaz indiuisio suppositi in duabus naturis subsistentis. Unde sanctus Tho. tertio sen. distin. ꝑma. q. ꝑma artic. ꝑmo ad propositū sic dicit. (❡ Unio aliquorum duorum vel trium potest esse tripliciter. Uno modo secundum ꝙ aliqua non vniuntur adinuicem nisi per coniunctionem eorum in aliquo vno: quedā vero econuerso vniūtur per coniunctionez eorum adinuicē in aliquo vno: quod ex eorum coniunctione constituitur: quedaz vō per coniunctionem eorum adinuicem: sed non in aliquo vno: quia ex eorum coniunctione nihil resultat:

Qualis sit indiuisio inter nām assūptā ⁊ assumentē.

primum horum contenit. 4. modis: q: vel illud vnuz in quo coniunguntur est idem numero. sicut duo brachia in pectore: vel duo rami: qui se non tangunt: nisi in vno trunco: vel vnum secundum speciem: sicut sortes ⁊ plato in homine: vel vnum genere: sicut homo ⁊ asinus in animali: vel vnuz analogia seu proportione: sicut substantia ⁊ qualitas in ente: quia sicut se habet substantia ad esse sibi debitum: ita ⁊ qualitas ad esse sui generis sibi conueniens: que vero coniunguntur adinuicem ⁊ in aliquo vno ex eorum coniunctione cōstituto sunt sicut materia ⁊ forma: quia forma coniungitur materie vt perfectio eius: ⁊ ambo coniunguntur in natura cōmuni. Et simile est de partibus q̄titatis continuatis adinuicem: ita ꝙ ex eis prouenit aliquod totum: in quo due partes conueniant. Ea vero q̄ vniuntur adinuicem: ⁊ non in aliquo vno sunt sicut accidens ⁊ subiectum: ex quibus nō efficitur vnum per se: cuius subiectum ⁊ accidens partes dici possint: vt probatur in octauo metaphisice. ❡ Et q: vt dicit Hylarius. (Cōparatio terrenorum ad deum nulla est: nec exemplum sufficiens rebus diuinis ratio humana prestabit.) Sciendū est: ꝙ nullus istorum modorum cōpetit ex toto ineffabili vnioni: qua deus homini vnitus est: sed tamen aliqui istorum modorum q̄tum ad aliud representant illum modum vnionis. Sciendu3 est ergo: ꝙ medius modus: quo aliqua coniunguntur adinuicem: vt ex eis aliquod tertium resultet: omnino nō potest deo conuenire. Quia duo que coniunguntur secundum hunc modum se habent ad tertiuz: vt partes ad totum. Ratio autem partis sicut ⁊ ratio imperfecti penitus a deo remouetur. Primus vero modus ⁊ tertius q̄tum ad aliquid potest deo conuenire. In incarnatione eniz ex parte assumentis duo possunt cōsiderari: scilicet ipsa persona: ⁊ natura. Si autem consideremus personam assumentem: sic coniungitur nature humane assumpte tertio modo coniunctionis: quia persona diuina fit ꝑsona nature humane: ⁊ ex his duobus non resultat aliquod tertium: sicut nec in sorte ex persona eius ⁊ natura non fit aliquid tertium: sed ꝑsona eius in natura humana subsistit. Si autez consideremus naturam assumentis: sic coniunctio eius ad naturam humanam est secundum primum modum: inquantum due nature in vna persona conueniunt: que in naturalibus proprietatibus nihilominus distincte sunt: ⁊ ideo incarnatio insertioni cōparatur: sicut enim in insertione in eodez trunco: in quo erat vnus ramus per naturam fit alius ramus per insertionez: ita in eadem persona: in qua naturaliter erat diuina natura: est per vnionem humana natura. In vno autem genere vel specie deum ⁊ creaturam conuenire impossibile est: sed per analogiam est possibile. Sȝ hoc ex tunc fuit ex quo creature esse ceperunt. et ideo de hoc non est ad presens questio.) Hec ille. ❡ Ex quo patet: qualis indiuisio concedenda est inter naturam assumptam: ⁊ naturam: vel personam assumentem: scilicet indiuisio suppositi. De indiuisione vero esse actualis existentie latius tractabitur in sequenti distinctione. His premissis dicitur ad primam formaz: ꝙ peccat per fallatiam consequentis: quia arguit a superiori ad inferius affirmatiue sine distributione: vt dicendo sic: asinus est aīal. igiť asinus est hō: sic in ꝓposito cū sic arguit. Unio incarnationis assimilatur mixture: igitur assimilatur in hoc: qd̄ est miscibilia ꝯcurrere i talē idiuisionē: qualē fingit arguens. Sufficit enim ad saluandum dictum Augustini: ꝙ sit ibi indiuisio supradicta. Ulterius di

Ter. cō. 16.

q. vnica in ꝓbatione pᵃ cō clusionis. et in respon. ad arg. ꝯtra pᵐᵃᵐ

ctum Augustini est contra arguentem. Quia vbicunqʒ in miscibilibus saluatur integritas nature: non est omnimoda indiuisio entitatiua: imo perfecta distinctio naturarum. Rursum concesso ꝙ inter naturam assumptam: ⁊ verbum assumens esset talis indiuisio qualem introducit arguens: ex hoc non concluditur nisi ꝙ vnitas est indiuisio ⁊ non relatio: sed nullo modo probat quin cum tali vnitate negatiua stet vnio relatiua. et ideo argumentum nihil concludit contra nos. ¶ Ad secundum dicitur: ꝙ vnitas persone in duabus naturis non fit per solam terminationem relationis: sicut nobis imponit arguens: sed bene conceditur ꝙ vnio dicit talem relationem fundatam in vna natura: ⁊ terminatam ad aliam. Unitas enim persone dicit indiuisionem persone subsistentis in duabus naturis: ⁊ indiuisionem actualis existentie in vtraqʒ. Et ideo apparet ꝙ illa: que sibi adducuntur de vnitate totius vniuersi: non habent aliquam apparentiam: quia non omnes partes vniuersi habent predictam indiuisionem. Unde arguens male capit verba: ⁊ sensum sancti Thome: quia sanctus Tho. non ponit solaʒ vnitatem relatiuam: sed solam vnionem relatiuam. Immo expresse ponit: ꝙ vnio que est relatio consequitur vnitatem aliquam inter extrema: vt superius dictum est in probatione prime conclusionis. ¶ Ad tertium patet per idem: quia nos non dicimus: ꝙ sola relatio det persone diuine ꝙ sit vere ⁊ substantialiter homo: sed ipsa humanitas vnita persone: ⁊ tracta ad esse diuine persone. Et de hoc sanctus Tho. tertia parte. q. secunda articu. sexto. in solu. secundi. sic dicit. (Illud quod aduenit post esse completum accidentaliter aduenit nisi trahatur in communionem illius esse completi: sicut in resurrectione corpus adueniet anime preexistenti: non tamen accidentaliter: quia ad ideʒ esse assumetur: vt scilicet corpus habeat esse vitale per animam. Non autem sic est de albedine: quia aliud est esse albi: ⁊ aliud est esse hominis: cui aduenit albedo. Uerbum autem dei ab eterno esse completum habuit secundum hypostasim siue personam: ex tempore autem aduenit ei natura humana nō quasi assumpta ad vnū esse: prout est esse nature: sicut corpus assumitur ad esse anime: sed ad vnum esse: prout est hypostasis: vel persone: ⁊ ideo humana natura nō vnitur accidentaliter filio dei.) Hec ille. ¶ Quod autem dicit arguens de illa intrinseca terminatione nature humane per proprietatem verbi non videtur sane intelligibile. Quia proprietas personalis verbi non potest terminare naturam humanam formaliter ⁊ intrinsece illo modo: quo punctus lineam: vel linea superficiem: vel superficies corpus: nec illo modo: quo forma terminat materiam. Tum quia proprietas illa non potest esse forma rei corporee. Tum quia natura humana assumpta non indiget tali terminatione: cum ipsa in se sit terminata per suam formam: scilicet animam rationalem. Nec illo modo: quo differentia terminat genus: vt clarum est. Nec illo modo: quo actus terminat potentiaʒ passiuam substantialem: quia humanitas nō est in potentia ad talem actum: nisi forte ad esse: quia si esset in potentia ad aliq̄ꝫ naturam: vel actum substantialem cum quo constitueret aliquid vnum: esset processus in infinitum: ⁊ infinita inconuenientia sequerentur. De hoc sanctus Tho. tertia parte. questione secunda. arti. primo. sic dicit. (Tripliciter aliquid vnuʒ ex duobus vel pluribus constituitur. vno modo ex duobus perfectis integris remanentibus: quod quidem fieri nō pōt nisi in his quorum forma est compositio: vel ordo: vel figura: sicut ex multis lapidibus absqʒ aliquo ordine adunatis ⁊c. vt supra fuit allegatum prima distinctione huius tertij. articulo tertio in solutione primi argumenti contra quartam conclusionem: ex quibus patet ꝙ illa intrinseca terminatio nō est sane intelligibilis. ¶ Ad quartum dicitur: ꝙ ex verbis Damasceni bene sequitur: ꝙ natura assumpta cōmunicat cum existentia persone diuine: vt prius dictum est: non autem sequitur: ꝙ inter verbum diuinum ⁊ naturam assumptam nulla sit relatio aut habitudo. Et multo minus sequitur: ꝙ ꝓprietas verbi terminet intrinsece naturā assumptam: quia de hoc verba Damasceni nullam faciunt mentionem. Sed arguens videtur male capere verba Damasceni: nam per habitualem vnionem nō intelligit Damascenus vnioneʒ relatiuam: nec per habitum intelligit relationem: sed potius vestimentum. Unde per illa verba intendit remouere vnioneʒ Nestorij et eius sequatium: quorum quidam posuerunt verbum dei esse vnitum nature assumpte: sicut habitui vel indumento. Et de hoc sanctus Tho. tertia parte. questione secunda. articu. sexto sic dicit. (Circa misterium vnionis duarum naturarum in christo duplex heresis insurrexit. Una quidem confundentium naturas: sicut Euthicetis ⁊ Dioscori: qui posuerunt: ꝙ ex duabus naturis est constituta vna natura: ita ꝙ confitentur christū esse ex duabus naturis: quasi ante vnionem distinctis: nō autem in duabus naturis: quasi post vnionem naturarum distinctione cessante: alia vero fuit heresis Nestorij ⁊ Theodori separantium personas: posuerunt enim aliam esse personam filij dei: ⁊ filij hominis: quas dicebant sibiinuicem esse vnitas: primo quidem secundum inhabitationem inquantuʒ scilicet verbum dei habitauit in illo homine: sicut in templo. Secundo secundum vnitatem affectus: inq̄ꝫtum scilicet voluntas illius hominis est semper cōformis voluntati dei. Tertio modo propter operationeʒ prout scilicet dicebant illum hominem esse verbi dei instrumentum. Quarto secundum dignitatem honoris: prout omnis honor: qui exhibetur filio dei: exhibetur filio hominis propter coniunctionem ad filium dei. Quinto secundum equiuocationem. idest secundum cōmunicationem nominum prout scilicet dicimus illum hominem esse deum ⁊ filium dei. Manifestum est autem omnes istos modos accidentalē vnionem importare. Quidam autem posteriores magistri putantes se has hereses declinare: in eas per ignorantiam inciderunt. Quidam enim eorum concesserunt vnam esse christi personam: sed posuerunt duas hypostases siue duo supposita: dicentes hominem quendaʒ compositum ex anima ⁊ corpore a principio sue conceptionis esse assumptum a filio dei. Et hec est prima opinio: quam ponit magister sexta distinctione tertij sententiarum. Alij vero volentes seruare vnitatem persone: posuerunt christi animam nō esse corpori vnitam: sed hec duo separata ab inuicem esse vnita accidentaliter verbo: vt sic nō cresceret numerus personarum. Et hec est tertia opinio: quam magister ibidem ponit: vtraqʒ autem predictarum opinionum incidit in heresim Nestorij. Prima quidem: quia idem est ponere duas hypostases: vel duo supposita in christo: quod est ponere duas personas: vt supra dictuʒ est. Et si fiat vis in nomine persone consideranduʒ est: ꝙ etiam Nestorius vtebatur vnitate persone propter vnitatem dignitatis: ⁊ honoris. Unde et synodus diffinit anathema

eum:qui dicit vnā personā scd̄m dignitatē:⁊ honorē:⁊
adorationē:sicut Theodorus ⁊ Nestorius insanientes
ꝯscripserunt.Alia vero opinio incidit in errorē Nestorij
quātū ad hoc:ꝙ posuit vnionē accidētalē. Non enim
differt dicere q̄ vbū dei est vnitū homini xp̄o scd̄m in
habitationē sicut in tēplo suo:sicut dicebat Nestorius:
⁊ dicere ꝙ vnitū fuit verbū homini scd̄m induitionē:
sicut vestimēto:sicut dicit tertia opinio:q̄ et̄ dicit aliqd
peius q̄ȝ Nestorius.s.ꝙ aīa ⁊ corpus nō sūt vnita. Fi-
des aūt catholica mediū tenens inter p̄dictas positio-
nes neqȝ dicit vnionē factā dei ⁊ hominis scd̄ȝ eēntiā
vel nām:neqȝ et̄ scd̄m accidēs:sȝ medio mō scd̄m sub
sistentiā seu hypostasim.Vn̄ in sexta synodo legit̄.Cū
multis modis vnitas intelligat̄:q iniqtatē Appollina-
ris ⁊ Euthicetis sequit̄:iteremptionē eoꝝ q̄ ꝯuenerūt
tollentes:idest interimentes vtrāqȝ nām:vnitionē fm
cōfusionē dicūt.Theodori aūt ⁊ Nestorij sequaces:di
uisione gaudētes:affectualē vnitatē introducūt.San-
cta vero dei mater ecclesia vtriusqȝ insidie impietatē
reiiciens:vnionē dei verbi ad carnē scd̄m cōpositionē
cōfitet̄:qd̄ est scd̄m subsistētiā.Sic igit̄ pȝ:ꝙ secūda
triū opinionū:quas magister ponit:q̄ asserit vnā hypo-
stasiȝ dei ⁊ hominis:nō est dicēda opinio:sȝ snīa catho
lice fidei.Silr̄ et̄ p̄ª opinio:q̄ ponit duas hypostases:⁊
tertia q̄ ponit vnionē accidētalē nō sūt dicēde opinio
nes:sȝ hereses in cōsilijs ab ecclesia dānate.) Hec ille.
¶ Ex quib⁹ seqtur p̄:ꝙ Damas.per vnionē hitudinalē
intelligit vnionē:quā posuit Nestorius:⁊ est tertia opi-
nio posita 6ª dis.tertij.sen.Et illā intendit Damas.nega
re:nō aūt vnionē hitudinalē.i.relatiuā.¶ 2° sequitur.
ꝙ illa indiuisio:quā ponit arguens est ꝓpinqua errori
Euthicetis:qꝛ sicut ille posuit naturā hūanā ⁊ diuinā
esse oīo idistinctas in xp̄o post icarnationē:ita arguēs
ponere vr̄:ꝙ ꝓprietas verbi ⁊ humanitas assumpta:
sunt penitus indiuise ⁊ idistincte.¶ Ad 5m dr̄:q̄ Boe-
tius ꝑ illa verba nō intēdit ponere indiuisionē:vel cō-
tradictionē:quā arguēs introducit:sȝ intendit ꝙ vnio
naturaꝝ in xp̄o nō est ꝑ solū ꝯtactū:sicut aceruus lapi-
duȝ:vel granoꝝ:nec ꝑ solā inhabitationē:aut vestitio
nē eo modo:quo posuerūt Nestoriani:sȝ ꝑ vnitatē sup
positi ⁊ persone:⁊ ꝑ idiuisionē esse ⁊ subsistētie. Et hoc
intelligit cum dicit:ꝙ ex cōiunctione humanitatis ad
diuinitatē aliqd̄ vnū ꝯfectum est.Cū aūt dicit arguēs
ꝙ nisi inter naturas esset indiuisio:quā ipse ponit:non
esset vnū nisi per modū aceruí ⁊c̄:falsuȝ est:⁊ est falla-
tia ꝯsequētis:qꝛ plures sunt alij modi vnitatū verarū:
⁊ indiuisionū p̄ter illā:quā ipse ponit sicut patet:qꝛ etiā
mā ⁊ forma in cōposito nō hūt illā indiuisionem:⁊ tn̄
constituunt vere vnū.Sufficit eniȝ ꝙ habeant indiui-
sionem quo ad esse:sȝ sint distincte quo ad suas essen-
tias.¶ Vlteri⁹ dr̄:ꝙ arguēs frustra laborat:qꝛ nos nō
ponimus solā vnionē:q̄ est relatio:imo vnitatem:que
est indiuisio suppositi ⁊ esse.De hoc scūs Tho.3ª.pte.
q.2ª arti.p̄mo in solutione.2.sic dicit.(Ex aīa ⁊ corpo
re ꝯstituit̄ in vnoquoqȝ nr̄m duplex vnitas nāe ⁊ ꝑso-
ne.Nāe qd̄ē sicut aīa vnitur corpori formalr̄ ꝑficiens
ipsum:vt ex duobus fiat vna nā:sicut ex actu ⁊ poten-
tia:vel mā ⁊ forma ⁊ q̄ꝫtū ad hoc nō attēditur similitu
do Athanasij dicētis.Sicut aīa rōnalis ⁊ caro ⁊c̄.qꝛ nā
diuina nō pōt eē forma corporis. Vnitas vero ꝑsone
cōstituitur ex eis inq̄ꝫtum est aliqs vnus subsistens in
carne ⁊ aīa:⁊ q̄ꝫtū ad hoc attendit̄ silitudo.Vnus.n.
xp̄s subsistit in diuina nā ⁊ hūana.) Hec ille.¶ Ad 6m
dr̄:ꝙ xp̄s est aliqd nō solū secundū ꝙ deus:imo scd̄m
ꝙ hō:sed hoc nō ideo est:qꝛ inter ꝓprietatem verbi ⁊
naturam humanā sit illa indiuisio:quā arguens ponit:
nec solum qꝛ inter ea est relatio:sed qꝛ humanitas eēn
tialiter informat verbū eo modo:quo natura dicit̄ in-
formare suum suppositū vt humanitas sortis:assūpsit
eniȝ formā serui:⁊ est indiuisa ab illo secundum esse:⁊
qꝛ inter illa est relatio nō qualiscūqȝ:sed relatio vnio-
nis ꝑsonalis.Vn̄ oīa ista argumenta supponūt:ꝙ nos
negemus oēm indiuisionē nārum in xp̄o:⁊ ponamus
solā vnionē relatiuā:qd̄ falsuȝ est.¶ Ad 7m dicitur:ꝙ
hoc nomen incarnatus nō dicit̄ esse relatiuum:qꝛ hoc
nomen ad aliud nō refertur:q̄ꝫuis implicitā relationē
cōtineat secundum ꝙ vnionē in suo intellectu inclu-
dit.Et hec sunt verba sancti Tho.primo sen.dis.22.in
expositione littere.Verūtn̄ istud argumentū in nullo
est contra conclusionē:qꝛ nos nō loquimur de his no
minibus hūanatus:incarnatus:sȝ de vnione:q̄ exp̄sse
dicit relationem.¶ Ad 8m dicit̄:ꝙ nihil ꝯcludit ꝯtra
nos:qꝛ nō ponimus solaȝ relationē mediā inter nās in
xp̄o:imo alia:vt predictum est sepe.¶ Ad 9m dr̄ p̄mo:
ꝙ coniunctio que est actio vel passio nō est eadem rea
liter cum vnione relatiua.Verū aūt ibi sit alia coniū-
ctio:que nō sit actio vel passio:non est cura:pōt enim
dici:ꝙ est vel fuit quedam coniunctio:que est actio:⁊
quedam que est relatio:⁊ quedā que est indiuisio secū-
dum esse:sed hoc cōcesso nihil contra nos.¶ Scd̄o dr̄
ꝙ materiā esse sub forma dicit relationē subiecti ad
formam:nec oportet ꝙ si materia sit sub illa relatione
ꝙ inter materiam:⁊ illam relationē sit alia relatio:qꝛ
relatio nō est fundamentum:nec terminus relationis
realis:⁊ sic non oportet timere ꝓcessum in infinitum:
¶ Tertio dr̄:ꝙ iter ꝑtes cōtinui est indiuisio secūdū
esse:nec oportet ꝙ per hoc:ꝙ vna dr̄ esse cum alia:im-
portetur relatio realis inter eas actualis:qꝛ nulla illaꝝ
est in actu sed in potentia:nec habent qdditates diuer
sarum rōnum:secus est de materia ⁊ forma. ¶ Quar
to dr̄:ꝙ materia ⁊ forma nō sunt vnuȝ:sed constituūt
vnum:nec sunt indiuise aut indistincte entitatiue:sed
secundum esse:vt in secundo senten.latius dictuȝ fuit.
¶ Ad primū Durandi contra eandem conclusionem
dicit̄ negando maiorem:qꝛ eius falsitas manifeste pȝ
tam in actionibus philosophicis q̄ȝ supnaturalibus.
Constat nāqȝ:ꝙ in naturali nutritione ⁊ augmento ho
minis terminus actionis vel mutationis est anima ra
tionalis:que acquirit̄ in materia spoliata forma alimē
ti:⁊ tamen aīa rationalis precessit illam mutationē.
Vlterius patet.ꝙ formalis terminus resurrectionis
lazari fuit eius anima rationalis:⁊ tamen anima pre-
cessit illam resurrectionē:⁊ simile erit in cōmuni resur
rectione omnium:per quā acquiretur forma antiqua.
Dictum aūt philosophi nō iuuat:quia non dicit ꝙ mo
tus cesset p̄nte forma:quā vocat habituȝ:sȝ dicit ꝙ ha
bitu p̄nte in materia.Nil ergo ꝓhibet terminū forma
lem motus p̄cedere motum vel actionē:quā termiat:
sȝ extra materiā:cui acqritur de nouo:⁊ sub alio modo
essendi ipsius:vel sui subiecti:nam aīa separata habet
talem modum essendi ꝙ ipsa in suo esse subsistit:⁊ non
communicat illud esse corpori:sed facta resurrectio-
ne ipsa:non solum subsistet in suo esse:imo cōmunica
bit illud corpori.Sic in ꝓposito:persona diuina ante
incarnationem subsistebat in suo esse personali:sed
nulli creature cōmunicabat illud:post incarnationem
vero secus est:vt prius dicebatur.Et cuȝ vlterius dicit
arguens:q̄ illud solū est terminus assumptiōis:quod
acquiritur per assumptionē ⁊c̄.Negatur minor.quia ꝑ
assumptionē nō solū acquiritur illa relatio:imo natu-
ra assumpta

ra assumpta trahit ad esse personale verbi: et similiter natura assumpta quodammodo acquirit personam diuinam inquantum existit in illa: et per esse eius de nouo. ¶ Ad 2m dicitur primo: quod distinctio: que ibi premittitur falsa est quantum ad hoc quod dicit: quod relatio que est denominatio sumpta ex pluribus vt similitudo: equalitas: et huiusmodi: non sit aliud a suo fundamento. et de hoc visum fuit primo sen. dis. 30. Immo hoc dictum videtur contradictionem implicare: quia quod sumitur a pluribus: nullum illorum sigillatim: nec insimul omnia esse potest: quia nihil sumitur a seipso. Et vlterius. quia denominatio distinguitur a denominatis. ¶ Secundo dicitur: quod licet aliqui respectus possunt esse termini motus realis potissime respectus de genere vbi: non tamen nisi preacquisito aliquo absoluto. puta loco: quia nouitas respectus cuiuscunque consequitur et preexegit nouitatem in aliquo absoluto: vel eius acquisitionem: aut deperditionem. ¶ Tertio dicitur: quod quicquid sit de respectibus pertinentibus ad vltima sex predicamenta: tamen de respectu pertinente ad predicamentum relationis vel ad aliquid responsio arguentis nobiscum concordat: quod ille non potest esse per se et primus terminus actionis aut motus: constat autem quod respectus vnionis ad vnibile vel vniti ad vnitum non potest reduci ad aliquod sex vltimorum predicamentorum: quia nec ad predicamentum actionis: aut passionis. et dato quod ad illa pertineret. tamen probatio Arist. 5. phy. euidenter procedit contra hoc. Nec potest dici quod pertineat ad predicamentum quando: aut vbi: aut situs: aut habitus: sicut patet inspicienti quidditates dictorum generum. ergo oportet quod reducatur ad predicamentum ad aliquid. ¶ Quarto dicitur: quod arguens inepte probat vnionem vel respectum vnionis esse realem modum essendi: quia dicit: quod esse vnitum est quidam modus realis essendi etc. Tum quia esse vnitum non est vnio vere et proprie loquendo sed est quid consequens ad vnionem vel concomitans. Tum quia esse vnitum presupponit esse in se vel in alio absolute: modus enim essendi presupponit esse: et esse potius est modus essendi pure respectiuo. vnde ponere talem modum essendi pure respectiuum esse primum terminum actionis excellentissime: cuiusmodi est assumptio nature humane inconueniens videtur: et contra hanc fantasiam currunt omnia argumenta Aureoli prelibata. ¶ Ad primum contra tertiam conclusionem dicitur. quod procedit contra Durandum non autem contra nos: nam. vt sepe dictum fuit: non solum ponimus vnionem: que est relatio: imo vnitatem. que est indiuisio: licet non ad mentem arguentis: sed alio modo. Et ideo possumus saluare: quod vnio naturarum in christo est maxima vnio creata. ¶ Ad 2m. respondet sanctus Tho. tertia parte. q. 2. ar. 9. in solutione 3. dicens. (Unitas diuine persone est maior vnitas quam vnitas nature et persone in nobis. et ideo vnio incarnationis est maior quam vnio anime et corporis in nobis.) Hec ille. ¶ Item in solutione primi sic dicit (Unitas persone diuine est maior quam vnitas numeralis: que est principium numeri. Nam vnitas diuine persone est vnitas increata per se subsistens non recepta in aliquo per participationem. Est etiam in se completa habens in se quicquid pertinet ad rationem vnitatis: et ideo non competit sibi ratio partis sicut vnitati: que est pars numeri: et que participatur in rebus numeratis. Et ideo quantum ad hoc vnio incarnationis preeminet vnitati numerali ratione scilicet vnitatis persone: non autem ratione humane nature: que non est ipsa vnitas diuine persone: sed est ei vnita.) Hec ille. ¶ Ex quibus apparet responsio ad argu. quia maior est falsa: non enim ideo dicitur aliqua vnio maior: quia eius extrema magis faciunt vnum loquendo de maioritate simpliciter: sed ideo quia coniunguntur in maxime vno: nec similiter dicitur maxima vnio simpliciter: quia eius extrema sunt magis inseparabilia: licet ex hoc possit dici maxima

secundum quid. Et ex his patet responsio ad argumentum factum in oppositum questionis. De qua benedictus deus. Amen.

¶ Utrum diuina essentia possit vniri nature create vt forma. Quo. II.

Uerum circa quintam distinctionem queritur. Utrum diuina essentia: vel personalis proprietas possit vniri alicui nature create per modum forme. Et arguitur quod sic. Quia eque vnitissimum est rei corporee suum esse: sicut sua forma. sed deus est esse nature corporee: quod formaliter est: sicut patet per Dionysium. 4. c. celestis hierarchie: vbi dicit: quod esse omnium est: quod super esse est diuinitas. ergo diuina essentia potest esse forma nature create corporee.

In oppositum arguitur sic. Quia Dio. 4. ca. de diuinis nominibus dicit. neque tactus est eius scilicet dei: neque alia quedam ad partes commiscendi comunio.

In hac questione sunt tres articuli. In primo ponentur conclusiones. In secundo obiectiones. In tertio solutiones.

Quantum ad primum articulum sit prima conclusio. Nec diuina essentia: nec proprietas personalis diuina potest vniri alicui creature corporee per modum forme: proprie loquendo de forma. Hanc ponit sanctus Thomas prima parte questio tertia articulo octauo. (Impossibile (inquit) est deum aliquo modo in compositionem alicuius venire: neque sicut principium formale: neque sicut principium materiale. ¶ Primo quidem. Quia supra diximus deum esse primam causam efficientem: causa autem efficiens cum forma rei facte non incidit in idem numero: sed solum in idem specie: homo enim generat hominem: materia vero cum causa efficiente non incidit in idem numero: neque in idem specie: quia hoc est in potentia: illud vero in actu. ¶ Secundo. Quia cum deus sit causa efficiens prima: eius est primo et per se agere. Quod autem venit in compositionem alicuius non est primo et per se agens. sed magis compositum. Non enim manus agit: sed homo per manum: et ignis calefacit per calorem. vnde deus non potest esse pars alicuius compositi. ¶ Tertio. Quia nulla pars compositi potest esse simpliciter prima in entibus: neque etiam materia et forma que sunt prime partes compositorum. Nam materia est in potentia: potentia autem est posterior actu simpliciter: forma autem: que est pars compositi: est forma participata: sicut autem participans est posterius eo quod est per essentiam: ita et ipsum participatum: sicut ignis in ignitis est posterior eo: qui est per essentiam: ostensum est autem: quod deus est primum ens simpliciter.) Hec ille. ¶ Eandem conclusionem probat primo contra Gentiles capitu. 28. vbi sic dicit. (Ostenso quod deus non sit esse omnium: similiter ostendi potest: quod deus non sit alicuius rei forma. Nam diuinum esse non potest esse alicuius quidditas: que non sit ipsum esse: vt ostensum est. Quod autem est ipsum esse diuinum non est aliud quam deus. Impossibile est igitur deum esse alicuius alterius formam. ¶ Amplius. Forma corporis non est ipsum esse: sed essendi principium: deus autem est ipsum esse: non ergo deus est forma corporis. ¶ Item Ex vnione forme et materie resultat aliquid compositum: quod est totum respectu materie et forme: partes autem sunt in potentia respectu totius: in deo autem nulla est potentialitas: impossibile est igitur deum esse

.q. prima ar. 2. contra primam conclusionem primo Gre. post 4m ar. ocham et contra primum 2o loco.

Tex. co. 10.

.q. 2. argu. 5.

Cap. 27.

formam vnitam alicui rei. ¶ Adhuc. Quod per se habet esse nobilius est eo: quod habet esse in alio. Omnis autem forma alicuius corporis habet esse in alio. Cum igitur deus sit ens nobilissimum quasi prima essendi causa: non potest esse alicuius forma.) Hec ille.

¶ Secunda cōclusio. Nec deitas: nec proprietas personalis verbi dei est vnita humanitati christi: nec eiꝰ carni vt forma. Hanc ponit beatus Thomas quarto contra Gentiles capitulo.32. (Manifestū est (inquit) ex premissis. ꝙ deus forma corporis esse nō pōt. Cum

Cap. 7. eiusdem.

igitur verbum dei sit deus: vt supra ostensum est: impossibile est: ꝙ verbum dei sit forma corporis: vt sic carni pro anima esse possit. Nec solum deus non potest esse forma corporis: sed nec etiam aliquis supernorum spirituum supercelestium.) Hec ille. ¶ Item capitulo trigesimo quinto ait. (Si vt Eutbices posuit humana natura ⁊ diuina fuerunt due ante vnionem: sed ex eis in vnione conflata est vna natura: oportet hoc esse aliquo modorum: secundum quos ex multis natum est fieri vnum. Fit autem vnum ex multis vno quidem modo secundum ordinem tantum: sicut ex multis domibus fit ciuitas: ⁊ ex multis militibus fit exercitus. Alio modo ordine ⁊ compositione: sicut ex partibus domus coniunctis ⁊ per tecti colligationem fit domus: sed hi duo modi non cōpetunt ad constitutionem vnius nature ex pluribus. Ea igitur quorum forma est ordo vel compositio non sunt res naturales: vt sic eorum vnitas possit dici vnitas nature. Tertio modo fit vnum ex pluribus ꝑ cōmixtionem: sicut ex quattuor elementis fit corpus mixtum: ⁊ hoc etiā nullo modo competit ad propositum. ¶ Primo quidem. Quia mixtio nō est nisi eorum: que comunicant in materia: ⁊ que nata sunt agere ⁊ pati adinuicem: quod quidem in his esse nō potest: quia deus est omnino inmaterialis et impassibilis. ¶ Secundo. Quia ex his quorum vnum multum excedit aliud: mixtio fieri non potest. Si quis enim guttam vini mittat in mille amphoris aque: non erit mixtio: sed corruptio vini: propter qđ etiam nec ligna igni inmissa dicimus miscere igni: sed ab igne consumi propter excellentem ignis virtutem: virtus autem dei in infinitum humanam naturam excedit: cum virtus dei sit infinita. Nullo modo igitur potest fieri mixtio vtriusqꝫ nature. ¶ Tertio. Quia dato ꝙ fieret mixtio: neutra natura remaneret salua: miscibilia enim in mixto non saluantur. Si igitur sit facta vera mixtio vtriusqꝫ nature: diuine scilicet ⁊ humane: tunc neutra natura remaneret: sed tertium aliquid. et sic christus neqꝫ esset deus: neqꝫ esset homo. Non igitur sic potest intelligi ꝙ Eutbices dicit ante vnionem fuisse duas naturas: post vnionem vero vnam in domino Jesu christo: quasi ex duabus naturis sit constituta vna natura. Relinquitur igitur ꝙ hoc intelligatur: ꝙ altera tantum earum remanserit post vnionem. aut igitur fuit in christo sola natura diuina: ⁊ illud quod videbatur in eo humanum: fuit fantasticum: vt dicit Manicheus: aut diuina natura conuersa est in humanam: vt Appollinaris dixit: contra quos supra disputauimus. Relinquitur igitur hoc esse impossibile ante vnionem fuisse duas naturas in christo post vnionem vero vnam. ¶ Amplius. Nūquam inuenitur ex duabus naturis manentibus fieri vnam eo ꝙ quelibet natura est quoddam totum: ea vero ex quibus aliquid constituitur: cadunt rationem partis: vnde cum ex anima ⁊ corpore fiat vnum: neque corpus: neqꝫ anima potest dici natura: sicut nunc loquimur de natura: quia neutrum habet speciem completam: sed vtrunqꝫ est pars vnius nature. Cum igitur natura humana sit quedam natura completa: ⁊ similiter natura diuina: impossibile est ꝙ concurrant in vnā naturam: nisi vel vtraqꝫ vel altera corrumpatur: quod esse non potest: cum ex supra dictis pateat vnum christum verum deum: ⁊ verum hominem esse. Impossibile est igitur in Christo tantum esse vnam naturam. ¶ Item. Ex duobus manentibus vna natura constituitur vel sicut ex partibus corporalibus: sicut ex membris constituitur animal: quod hic dici non potest. Cuꝫ diuina natura non sit aliquid corporeum: vel sicut ex materia ⁊ forma constituitur aliquid vnum: sicut ex anima ⁊ corpore constituitur animal: quod etiam non potest dici in proposito: ostensum est enim in primo libro: ꝙ deus neqꝫ forma: neqꝫ materia alicuius esse potest. Si igitur christus est verus deus ⁊ verus homo: vt ostensum est: impossibile est ꝙ in eo sit tātum vna natura. ¶ Adhuc. Subtractio vel additio alicuius essentialis principij variat speciem rei: ⁊ per consequens mutat naturā: que nihil aliud est ꝙ̄ essentia: quam significat diffinitio: ⁊ propter hoc videmus: ꝙ differentia specifica addita vel subtracta diffinitioni facit differre secundum speciem: sicut animal rationale: ⁊ ratione carens specie differunt: sicut in numeris vnitas addita vel subtracta facit alicui speciem numeri: forma autem est essentiale principium. Omnis igitur additio forme facit aliam speciem ⁊ aliam naturaꝫ: sicut nunc loquimur de natura. Si igitur diuinitas verbi addatur humane nature sicut forma: faciet aliam naturam: ⁊ sic christus nō erit humane nature: sed cuiusdam alterius: sicut corpus animatum est alterius nature ꝙ̄ illud: quod est corpus tantū. ¶ Adhuc. Ea que non conueniunt in natura: non sunt similia secundum speciem: vt homo ⁊ equus: si autem natura christi sit composita ex natura humana ⁊ diuina: manifestum ē: ꝙ non erit natura christi in alijs hominibus: ergo non erit similis nobis secundum speciem. Quod est contra apostolum dicentem hebreorum secundo: ꝙ debuit per omnia fratribus similari. ¶ Preterea. Ex forma ⁊ materia semper constituitur vna species: que est predicabilis de pluribus actu vel potentia quantum est de ratione speciei. Si igitur humane nature diuina natura quasi forma adueniat: oportebit ꝙ ex coniunctione vtriusqꝫ quedam cōmunis species resultet: que sit a multis participabilis: quod patet esse falsum: non enim est nisi vnus Jesus christus deus ⁊ homo.) Hec ille. ¶ Tertia conclusio. Non impossibile est essentiā diuinam vniri alicui creature spirituali ⁊ intellectuali aliquomodo per modum forme intelligibilis ⁊ in esse intelligibili: nōn in esse naturali. Hanc ponit sanctus Thomas tertio cōtra Gentiles capitulo.51. vbi sic dicit. (Considerandum (inquit) est ꝙ substantia que est per seipsam subsistens vel est forma tantum: vel compositum ex materia ⁊ forma. Illud igitur quod est ex materia ⁊ forma compositum: nō potest esse alteri forma: quia forma in eo iam est contracta ad illam materiam: vt alterius rei forme esse non possit. Illud autem: quod sic est subsistens. vt solum sit forma: potest alteri esse forma: dummodo eē suum sit tale: ꝙ ab aliquo alio possit participari. vt patet de anima humana. Si vero esse suum sit tale: ꝙ ab altero participari non possit: nullius rei forma esse potest. Sic enim per suuꝫ esse determinaretur in seipso: sicut que sūt naturalia per materiam. Hoc autē sicut in esse nāli vel substantiali inuenitur:

Cap. 17.
Cap. 20.

inuenit: sic ⁊ in eē intelligibili cōsiderandū est. Cū enī
intellectus perfectio sit verū: illud intelligibile erit vt
forma tantū in genere itelligibiliū: qḋ ē ipsa veritas
Hoc autē soli deo cōuenit. Nam cū veꝝ sequat̄ ad eē
illud: tantū est sua veritas: qḋ est suū esse. Hoc autem
soli deo propriū est. Alia igit̄ intelligibilia subsistentia
nō sunt pura forma in genere intelligibiliū: sed vt for
mā in subiecto aliquo habentia. Est enim vnūquodq̄ʒ
eoꝝ verum nō veritas: sicut etiā est ens: nō autē ipsuʒ
esse. Manifestū est igit̄ ꝙ essentia diuina pōt cōpara
ri ad intellectū creatū vt spēs itelligibilis: qḋ nō cōue
nit de essentia alterius substātie sepate. Nec tñ pōt eē
forma alterius secūdū esse nāle. Sequeret̄ enim ꝙ si
mul cū alio iuncta constituerent vnā nām: qḋ esse non
pōt: cū essentia diuina perfecta sit in sui nā. Species
aūt intelligibilis vnita intellectui nō cōstituit aliquaʒ
nām, sed perficit ipsum ad intelligēdū: qḋ perfectioni
diuine essentie nō repugnat.) Hec ille. ⸿ Ubi conclu
dit ꝙ impossibile est videri diuinā essentiā ab intelle
ctu creato. nisi ipsa diuina essentia sit forma intellectus
qua intelligit. Quomodo aūt itelligat diuinā essentiā
esse formā intellectus creati oñdit. 4. sen. dis. 49. q. 2.
arti. p̄. (Ad videndū (inquit) diuinā essentiā accipiē
dꝰ ē modꝰ: quē aliqui phi posuerūt. s. Alexāder. ⁊ Auer
roys tertio de aīa. Cū enī i qualibet cognitiōe sit neces
saria aliqua forma: p quā res cognoscat̄ aut videat̄. for
ma ista: qua itellectus perficit̄ ad videndas substātias
separatas: nō est quidditas quā intellectꝰ abstrahit a re
bus cōpositis: vt ponit Alfarabius: nec aliqua impres
sio relicta in intellectu nr̄o a substātia separata: vt dicit
Auic. sed est ipsa substātia separata: q̄ cōiungit̄ intelle
ctui nr̄o vt forma: vt ipsa sit qḋ intelligit̄: ⁊ qua intelli
git̄. Et quicquid sit de alijs substātijs separatis: tñ istū
modū oporteret nos accipere in visione dei p essentiā:
qꝛ quacūq̄ʒ alia forma formaret̄ intellectus noster nō
posset p eā duci in diuinā essentiā: Qḋ qdē nō debet in
telligi: quasi diuina essentia sit vera forma intellectus
nr̄i. vel ꝙ ex ea ⁊ intellectu nr̄o fiat vnū simpliciter: si
cut in rebꝰ nālibus ex forma ⁊ mā nāli: sed quia ppor
tio essentie diuine ad intellectū nostrū est sicut ppor
tio forme ad mām. Quandocūq̄ʒ. n. aliqua duo: quoꝝ
vnū est perfectius altero recipiunt̄ in eodē receptibili
pportio vnius duoꝝ ad alteꝝ est sicut pportio forme
ad materiā. s. magis pfecti ad minus pfectū: sicut lux
⁊ color recipiunt̄ in eodē diafano: quoꝝ lux se hʒ ad co
lorē vt forma ad materiam: ⁊ ita cū in aīa recipiat̄ vis
intellectiua: ⁊ ipsa diuina essentia inhabitās: lʒ nō per
eundē modū essentia diuina se habebit ad intellectum
sic̄ forma ad materiā. ⸿ Et ꝙ h sufficiat ad h ꝙ intel
lectus p essentiā diuinā possit videre ipsam essentiam
diuinā: hoc modo pōt ostēdi. Sicut. n. ex forma nāli: q̄
aliquid hēt eē ⁊ mā efficit̄ vnū ens simpliciter: ita ex
forma: qua intellectus itelligit: ⁊ ipso intellectu: fit vnū
in intelligēdo: in rebus autē nālibus res p se subsistēs
non pōt eē forma alicuius materie: si illa res hēt mām
partē sui: qꝛ nō pōt esse vt materia sit forma alicuius.
Sed si illa res per se subsistēs sit forma tantū: nihil p
hibet illā effici formā alicuꝰ materie: ⁊ fieri q̄ est ipsiꝰ
cōpositi: sicut patet de aīa. In intellectu autē oportet
accipere ipsum intellectū in potētia quasi mām: ⁊ spe
ciem intelligibilē quasi formā: ⁊ intellectus actu intel
ligens erit quasi cōpositū ex vtroq̄ʒ: vnde si sit aliqua
res per se subsistens: q̄ non habeat aliqḋ in se: preter id
quod est intelligibile in ipa: talis res p se poterit eē for
ma qua intellectus intelligat: res aūt quelibet ē intelli
gibilis secundū id: quod hēt de actu: nō secundū illud
quod hʒ de potētia vt patet. 9. metaphisice. Et huiꝰ si Text c. 10.
gnū est ꝙ oportet formā intelligibilē abstrahere a ma
teria ⁊ a cōditionibꝰ materie. Et ideo cū diuina eēntia
sit actus purus: poterit esse forma qua intellectus intel
ligit: ⁊ hec erit visio beatificans. Et ideo magister dicit
prima di. secundi. ꝙ vnio aīe ad corpus est quoddam
exemplū illius beate vnionis: qua spiritus vniet̄ deo.)
Hec ille. ⸿ Eandē sententiā ponit in de veritate. q. 8.
ar. p̄. ⁊ quasi eadē verba. Dicit enim multis circa hoc
premissis. (Illud quo intellectus creatꝰ deū per essen
tiam videt: est diuina essentia: nō autē oportet ꝙ diui
na essentia fiat forma ipsiꝰ intellectus: sed ꝙ se habeat
ad ipsum vt forma: vt sicut ex forma: que est pars rei:
⁊ ex materia efficitur vnū ens in actu: ita licet dissimi
li modo ex essentia diuina ⁊ itellectu creato fiat vnū
in intelligēdo: dum intellectus intelligit. ⁊ essentia di
uina per se ipsam intelligit̄.) Hec ille. ⸿ Ibidē etiam
dat simile exemplū de luce ⁊ colore ⁊ diafano. ⁊ addu
cit exemplū magistri sententiaꝝ prima distinctione se
cundi supra recitatū. ⸿ Ex quo patet ꝙ scūs Tho. nō
vult ꝙ essentia diuina possit esse proprie: ⁊ in esse natu
rali: aut reali forma intellectus creati: sed ꝙ se hēt vel
potest se habere ad ipsum q̄si forma: prout illud dicit̄
se habere respectu alterius vt forma: quod est actuali
us ⁊ formalius eo: ⁊ recipitur cum alio in eodem rece
ptiuo: ⁊ ambo cōcurrunt ad eundē effectum: sicut lux
dicit̄ esse forma coloꝝ intentionaliuʒ: que sunt in me
dio: quia ambo sunt in diafano: ⁊ lux est actualior spe
cie coloris: ⁊ ambo cōcurrūt ad potētiā visiuā. ⸿ Un
de ex predictis potest formari talis ratio. Quādocūq̄ʒ
duo principia vnius operationis vel concurrētia sicut
vnū perfectū principiū operationis habētia se vt for
malius et actualius ⁊ minꝰ actuale ⁊ formale recipiū
tur in eodē susceptiuo. vnum eoꝝ se hʒ ad aliud quasi
forma ad materiā: vel actus ad potentiam: sed diuina
essentia ⁊ intellectus creatus illo modo se habēt respe
ctu visionis beatifice. igit̄ vnū potest dici forma respe
ctu alterius. Et in hoc primus arti. terminatur.

Quantum ad secundū articulū arguitur con
tra conclusiones potissime contra
primam ⁊ secundam. Nam Ioan. de ripa in suis deter
minationibus ⁊ in suis scriptis nititur pbare: ꝙ diui
na essentia pōt esse realiter forma creature intrinseca
cuius oppositum dicunt tres conclusiones premisse.
⸿ Primo igitur arguitur sic. Quicquid perfectionis
est in creatura ⁊ entitati perfectionali correspōdet: at
tribuendū est deo simpliciter: licet sub modo perfecto
⁊ nō limitato: sed in qualibet forma creata est pfectio
nis influere influxu intrinseco: hoc enim pueit ex co
municatiōe sue entitatis. ergo hoc potest attribui diui
ne essentie sub modo simpliciter perfecto ⁊ illimitato.
⸿ Confirmatur. Nam vbi iste modus arguendi defi
ceret: excluderet̄ oīs modus pbandi quancunq̄ʒ cau
salitatem in deo. Omnis enim modus causalitatis in
creaturis est quodāmō imperfectus: eo ꝙ sit limitatꝰ
⁊ annexus dependētie: ⁊ cuidā deficiētie a pfecta ⁊ to
tali causalitate. Excluderet̄ ēt oīs modus pbandi de
deo aliq̄ʒ perfectionem simpliciter. Nam in creaturis
quelibet denominatio perfectionis simpliciter est po
tentialis ⁊ limitata. Diceretur ergo ꝙ quamuis huius
perfectiones in creaturis sint melius esse q̄ʒ non esse:
quia tamen necessario sunt modis imperfectionis ad
mixte: non possunt attribui enti vniuersaliter perfecto.
⸿ Dicetur forte: ꝙ maior est vera de omni eo: qḋ non

habet necessario imperfectionem annexam: dare autē esse alicui per informationem necessario ponit limitationem ⁊ compositionē. ¶ Sed ista responsio nō valet. Tum quia non percipit vim argumenti. Argumentum enim nō probat: nisi ꝙ deus potest esse forma intrinseca creature. Utrum autem informatiue: vel subsistenter ⁊ terminatiue: argumentū non limitat. Sufficit enim argumento: ꝙ diuina essentia sit comunicabilis realiter: ⁊ per cōsequens intrinsece. Sic enim voco comunicationem intrinsecam: prout distinguitur a comunicatione: que est per participationē: que est per esse creatum comunicatū creature. Immo potius argumentum implicite probat ⁊ concludit comunicationem diuine essentie per modum forme subsistentis: qui est modus perfectionis: q̄3 per modum forme informantis. ¶ Tum quia ponit forme informatiue necessario annecti compositionē: quod falsum est de omni forma accidentali: licet verū sit de omni forma constitutiua. ¶ Secundo principaliter arguit sic. Primū efficiens agit ad extra tam perfecte simpliciter: sicut agit ad intra. Agit enim ad extra secundum vltimum sui posse. ergo possibile est ad extra correspondere sibi aliquid adequate in esse potentie. Quod non est possibile nisi per actualitatem formalem diuinitatis ⁊ comunicationem sui proprij imensi gradus essendi. Cōsequentia declaratur. Quoniā virtus cuiuslibet potentie actiue vel perfectio non concluditur solum per suū agere: sed etiam per terminum actionis: qui ceteris paribus reddit actionem perfectiorem. ¶ Confirmatur sic ratio. Deus ad extra est immense potens tam intensiue q̄3 extensiue. ergo deus ad extra potest habere terminum adequatum. vel ergo ad extra potest producere aliquid simpliciter immensum. ⁊ hoc est impossibile. vel potest per suum agere comunicare aliquid simpliciter imensum: puta diuinum esse: ⁊ habetur intentum. Quod autē deus sit imense potens ad extra tam intensiue q̄3 extensiue: probatur. Nam posse actiuū est perfectio simpliciter in deo. ergo est formaliter immēsum. Uel ergo ad intra vel ad extra. Si secundū: habetur propositum. Si primū. Cōtra. Nam si aliquod tale sit: sit ergo posse generare filium. Sed contra. Nam tale nō est imensuz ex hoc: quod ē posse notionale: sed quia posse essentiale. ergo generare sibi correspondēs est producere essentiale ⁊ nō notionale. ergo cum ad intra comunicetur esse essentiale. sequitur ꝙ sicut pater comunicat filio plenitudinē essentie ⁊ potentie: ita comunicat sibi posse generare: ⁊ eodem modo comunicat sibi actum generandi: quod est hereticum. Secūdo. Quia si posse ad extra non sit formaliter immēsum: sed solum posse agere ad intra: sequitur ꝙ spiritus sanctus non habet posse formaliter imensum. ¶ Confirmatur secundo. Quia si filius in diuinis haberet precise esse: quo distinguitur a patre per originē: ⁊ non esse diuinitatis: sequitur ꝙ filius non esset formaliter immensus: alias in diuinis essent tria formaliter immensa. ergo nec tunc producere terminatum ad filiuz esset formaliter immēsum. ergo nec posse productiuū cui tale ꝓducere esset adequatum: esset formaliter immensum. ergo si tale posse ē formaliter imensum. hoc est. vel quia per tale posse ꝓducitur esse formaliter immensum: puta esse diuinitatis: ⁊ hoc est hereticum. vel quia tale esse comunicatur: ⁊ tunc quero vltra. Aut tale esse comunicatum filio correspondet filio per productionem patris: vel non. Si sic. ergo filiū esse deum est a patre productiue: vel vt productio est. consequēs est falsum. cum diuinitas sit idem realiter filio. nec diuinitas possit esse terminus productionis per se: nec filius in esse diuinitatis: sed solum in esse: quo distinguitur realiter a patre. Si nō. ergo tale esse nō arguit producere intensius vel minus intēsum. ergo nec formaliter inmensum. Et in hoc apparet distinctio comunicationis ad intra ⁊ ad extra. Nam creatura non potest habere eam ad extra nisi per agere preuium: et ideo dependenter ⁊ potentialiter: ad intra autē non per aliquod producere: sed per primū comunicare prout contra oē agere distinguitur. ¶ Ex quo apparet: ꝙ quantumcunq3 filio correspōdeat esse immensum formaliter: non tamen per posse productiuū vt sic: sed solū per viam comunicatiuam. Et sequitur ꝙ respectu nullius ad intra est posse actiuum diuinum essentiale: ⁊ ideo omne posse diuinū actiuum est ad extra. Ex quo habetur propositum: ꝙ deus potest agere ad extra secundū totale posse ac vltimum sui posse. Nam vel deus non habet formaliter vltimuz sui posse: ⁊ sic sequitur ꝙ nō est infinite potentie intrinsece: vel habet. ergo secundū illud potest agere. Illud enim est possibile: quo posito nullum sequitur inconueniens. Igitur si agit ad extra secundum vltimum sui posse: nullum sequitur impossibile. ergo secundum euz potest habere terminū adequatum sui agere ad extra: ⁊ habet̄ propositū. ¶ Tertio arguitur sic principaliter. De facto diuina essentia est vnita secundū totam latitudinē diuinitatis: anime christi: ⁊ carni: ⁊ hūanitati ⁊ toti: comunicās eē vt forma intrinseca. igit̄. Assumptuz probat̄ auctoritate apostoli ad colo. tertio. (In christo habitat oīs plenitudo diuinitatis corporaliter.) Hoc non potest intelligi per solam vnionem ad hypostasim. vt distinguitur cōtra essentiā: cū hypostasis vt sic nō sit formaliter infinita. vt ꝑ hoc: qḋ vnitur hypostasi verbi: vniretur diuinitati: cum secunda vnio sit incomparabiliter perfectior: ⁊ per cōsequens si comunicat̄ sibi per vnionē plenitudo diuinitatis: comunicat̄ sibi diuina essentia secundum omnem perfectionē essentialē. ¶ Confirmat̄ sic. Si in christo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter: ⁊ non nisi per vnionē quantū ad propositū pertinet: ⁊ eadē est vnio diuinitatis tā corporis q̄3 aīe sicut toti cōposito. igit̄ carni christi per vnionē comunicata est plenitudo diuinitatis: sed per plenitudinē diuinitatis non potest intelligi nisi esse essentiale diuinū: sicut patet per magistrū tertio sen. dist. 5. vbi dicit. Et plenitudo diuinitatis est diuinitas: que est ipa natura prout distinguit̄ cōtra personā: tale aūt esse nature est vt sit esse formale. ergo diuina natura ī esse nature ⁊ forme comunicata est carni christi. ⁊ habetur intentū. ¶ Itē. Si caro christi est vnita diuinitati. vel ergo diuinitati in eē diuinitatis: vel solū in esse persone. Si primū. ergo in eē forme. Si secundū. ergo ex tali vnione nō redditur homo deus. nam verbū non est deus per rationem personalē: sed per rationē essentialem. Ergo nec vnio ad diuinitatē in esse personali precise denominabit aliquid esse diuinū. Si enim vnitas realis personalitatis cum diuinitate non sufficit ad hoc: ꝙ verbum ꝑ personalitatem dicatur deus. quanto magis vnio quecunq3 realiter distinctorum. Et ideo nihil potest denominari deus ex vnione ad diuinitatem precise in esse subsistentie: nisi sit in esse essentiali. ¶ Item. Hugo in libello de sapiētia anime christi dicit. Anima christi habet oīa per gratiaz: que in deo sunt per naturā: accepit enī anima christi plenitudinē diuinitatis: plenitudinem sapientie: plenitudinem vnitatis: totum qḋ de⁹ est: accepit:

Utrū ex hoc ꝙ actio dei ad extra est īfinita ens ei⁹ sit infinitus.

Utruz posse generare filium ī diuinis sit formalit̄ imensum.

est: accepit: non quia in illud essentialiter mutata: sed quia ineffabiliter vnita: accepit non vt illud essentialiter fieret: sed vt in illo personaliter vnum esset.) Hec Hugo. ¶ Quarto principaliter arguitur sic. Esse personale diuinum est realiter vnibile ⁊ communicabile creature. ergo ⁊ esse essentiale. Antecedens probatur. Nam personalis subsistentia nature increate potest esse per vnionem personalem subsistentia nature create. Consequentia probatur. Nam minus videtur repugnãter se habere ad comunicabilitatem esse essentiale: quod est esse quiditatis ex sui natura comunicabilis: q̃ esse personale etiam secundum omnes philosophos. Sed non repugnat esse personale increatum vniri realiter creature: sic scilicet ꝙ essentia diuina ⁊ creatura comunicent realiter in esse personali. ergo nulla repugnãtia est: vt quodcunq; esse essentiale diuinum sit illo modo comunicabile creature. ¶ Confirmatur. Nã eẽ essentiale diuinum est realiter comunicabile ad intra: non autem esse personale. ergo si esse personale non repugnat comunicari ad extra: multominus eẽ essentiale. ¶ Quinto principaliter arguitur sic. Quodcunq; esse diuinum essentiale est ex se comunicabile: nam de facto comunicatur ad intra. ergo si non est comunicabile creature: hoc est quia creatura non habet potentialitatẽ ad tale esse. ¶ Sed contra. Nã potẽtialitas creature ad esse personalitatis increate nõ est potẽtialitas creature intrinseca: sed sola potentialitas non repugnãtie: que non est aliud q̃ potentia agentis diuina ⁊ obedientialis in creatura. ergo non plus creatura habet ex se potentialitatem. ⁊ aptitudinem ad esse personale increatum q̃ ad eẽ essentiale. ergo ad vtrunq; vel ad neutrum. Secundum nõ est dicendũ. ¶ Si detur primum habetur propositum. ¶ Confirmatur. Nã non minus est supernaturale creature eẽ personale increatum q̃ esse essentiale: ergo tota potentialitas creature ad vtrunq; est potentia agentis. et per cõsequens qua ratione vnum est possibile per primum agens: eadem ratione ⁊ reliquum. ¶ Sexto arguitur sic. Si in creatura est repugnantia ⁊ impossibilitas ad esse essentiale increatum. vel talis prouenit ex imperfectione creature: puta quia non est eleuabilis ad tam perfectum esse: vel ex parte diuine essentie. Non primum. Nam ⁊ si per impossibile diuinum esse personale esset tam formaliter imensum sicut esse essentiale: non minus creatura esset assumptibilis ad tale esse: immo magis: vt videtur. Nam tunc esset intensius esse subsistentie q̃ nunc est: ⁊ perfectius posset esse tam nature proprie q̃ aliene subsistentia. Tum etiam: quia secundum nõnullos theologos esse diuine subsistentie ⁊ persone est formaliter immensum. ¶ Si detur secundum. Contra. Nam omnis quiditas ⁊ forma ex natura sua est comunicabils. ergo quicquid est perfectius formaliter esse quiditatis ⁊ forme est ex se magis comunicabile. ergo sicut quodcunq; esse essentiale increatum est immensum esse: quod dicatur formale: ita immense ex natura sua est comunicabile. ¶ Confirmatur. Nam esse essentiale non est comunicabile ad intra: nisi quia est esse quiditatis ⁊ forme: cui non repugnat comunicabilitas. igitur cum in comunicatione ad extra natura diuina habeat esse quiditatis ⁊ forme: sequitur ꝙ ad extra non repugnat sibi comunicabilitas secũdum ꝙ est quiditas ⁊ forma: sicut nec ad intra. ¶ Septimo principaliter arguitur sic. Si esse essentiale diuinum esset ad extra comunicabile realiter: maior perfectio appareret in deo q̃ si solum ponatur eẽ comunicabile participatiue: sed generaliter deo est attribuendum quicquid plus manifestat diuinam perfectionem. igitur ⁊ cetera. Maior patet. Nam maior comunicabilitas diuina per participationem ad extra: maiorem concludit in deo perfectionem saltem extensiue. Nam communiter ponitur a theologis: ꝙ nullus est maximus gradus participationis diuini esse finitus possibilis. Ergo cum omnis ratio communicabilis diuini esse sit maior ⁊ perfectior q̃ quecunq; communicatio per participationem ⁊ imitationem talem: sequitur ꝙ talis communicatio realis maiorem arguit in deo perfectionem q̃ quecunq; per perticipationem. Ergo si secunda ponitur in deo ratione sue bonitatis communicabilis tanq̃ mod⁹ perfectiõis simpliciter: multo magis alia est ponenda tanquam possibilis. igitur ⁊ cetera. ¶ Octauo arguitur sic. Ceteris paribus perfectior est actiuitas: per quam perfectior gradus communicatur producto termino actionis: sed actiuitas diuina est summe perfecta in tantum: ꝙ cõtradictionem includit intelligi vel cogitari maiorem actiuitatem. ergo non solum essentia diuina est communicabilis participatiue. immo realiter ⁊ in se. et sic habetur intentum. ¶ Confirmatur primo. Nam deus est proportionaliter actiuior quacũq; creatura: sicut est perfectior. ergo per agere diuinum eque proportionabiliter intensius esse: est communicabile creature q̃ per agere creature: in qua proportione deus excedit creaturam: sed hoc non est possibile: nisi per diuinum agere sit communicabile immensum esse. Et tale esse non potest esse: nisi esse diuinum essentiale quod solum formaliter est immensum: ergo ⁊c. ¶ Cõfirmatur secundo. Nam maior actiuitas non solũ concluditur ex actione: immo ex termino actionis. Unde si deus per impossibile esset productiuus solius vniuersi: quod nunc est: ⁊ eque intense vt nũc: actiuitas sua licet esset eque perfecta intensiue vt nunc est: non tamẽ extensiue: non enim tot perfectiones creaturarum virtualiter contineret vt nunc. Nec secundum tot perfectiones essentiales esset communicabilis participatiue ad extra vt nunc. vnde sic arguitur. Si deus esset communicabilis participatiue ad extra secũdum omnem perfectionem essentialem: puta esse vite: sapiẽtie: ⁊ huiusmodi: perfectius esset actiuus ad extra q̃ si precise in esse simpliciter: vel in esse vite: ergo communicatio diuini esse secundum maiorem: vel minorem participationem arguit in deo maiorem vel minorem actiuitatem saltem extẽsiue. Ergo cum realis communicatio diuini esse ad extra sit maior q̃ quecunq̃ talis: sequitur ꝙ maior esset diuina actiuitas intensiue ⁊ extensiue: si concedatur eum ad extra esse communicabilem realiter q̃ si solum participatiue. ¶ Nono principaliter arguitur sic. Si diuina essentia non esset communicabilis realiter ad extra tanquam forma intrinseca: hoc videretur propter hoc: ꝙ tunc sequeretur ipsam esse componibilem ⁊ potentialem: sed hoc non debet mouere: vt probabitur. ergo. ⁊c. Minor ostenditur. Nam sola forma constitutiua habet istas cõditiones annexas scilicet eẽ partem: esse potentialem: esse componibilem: sed non est de ratione forme actuantis ꝙ sit cõstitutiua alicuius tertie entitatis. igitur ⁊c. Minor pro syllogismi ostẽditur per duodecim media. ¶ Primo sic. Quelibet forma cõstitutiua ordinatur ad ipsum cõstitutũ velut ad finem ⁊ subsistentiam talis forme. Sed nulla forma de genere accidentis ordinatur ad aliquod genus entis velut ad finẽ ⁊ subsistẽtiã vltimam nisi ad genus substantie. ergo sola substãtia potest eẽ finis: ⁊ vltima sub-

Utrũ forma actuans constitutiua sit tertia enti.

sistentia cuiuscunqꝫ forme de genere accidentis: sed quodlibet constitutum forma informatiua est subsistentia talis forme ⁊ finis illius. ergo nullus ens: quod non est substantia: potest esse constitutum ex informatione forme accidentalis. igitur vel ex informatione talis forme actualis non est possibile aliquid constitui ⁊ habetur intentum. vel forma accidentalis est constitutiua substantie: quod claudit cõtradictionẽ. ❡ Secundo sic. Quelibet forma de genere accidẽtis est actꝰ alicuius substantie: vt proprie subsistẽtie. ergo si vltra hoc forma concurrit ad constitutionem tertij simul cũ subiecto: sequitur ꝙ tale tertium est subsistentia vtriusqꝫ partis: partes enim sunt in potentia in toto: ⁊ quodam mõ participant esse totius. ❡ Et ex hoc sequuntur vltra duo inconuenientia. Primum est: ꝙ talis forme accidentalis substantia non est vltima subsistentia: sed talis tertia entitas constituta: que non est de genere substantie. Non enim est entitas per se vna. Et ita sequitur: ꝙ substantia non est vltimus finis accidẽ-

Tex.cõ.2. tis. cuius oppositum ponit philosophus septimo ⁊ 12ᵒ

Tex.cõ.2. metaphisice. ❡ Sequitur secundo: ꝙ aliqua entitas non est de genere substantie: ⁊ tamen est finis ipsius substantie: ⁊ propria subsistentia. consequentia patet. Nam totum est subsistentia suarum partium essentialium: partes enim sunt in ipso toto: ⁊ participant quodam modo esse totius. ergo si forma accidentalis est constitutiua: sequitur ꝙ substantia quam informat cõcurrit vt potentia ad talem constitutionem: ⁊ fit partialis entitas constituti. igitur subsistit subsistẽtia constituti. quod erat probandum. ❡ Tertio sic. Talis tertia entitas sit aliquid nouiter productum ex informatione forme accidentalis. igitur sicut est aliquid distinctum in se tam a forma ꝙ̃ a substantia: ita habet propriam quiditatem. ❡ Et per consequens talis forma non dat formaliter esse quale: sed esse quid. falsitas consequẽtis nota est. ❡ Confirmatur. Nam si per talem formam producitur aliquid. igitur talis forma non constituit quale esse: sed quid esse: quoniam non quale: sed quid est per se terminus ẽ talis mutationis. Sed hoc est contra naturam forme accidentalis. albedo enim dat esse album: esse vero album non est aliquid esse: sed est aliquale esse: ⁊ per consequens tale: qđ tu proponis constitutum ex albedine ⁊ subiecto nõ est aliquid nec quid: sed potius quale. ergo ex tali informatione nunquã resultat ista tertia entitas. ❡ Quarto sic. Si ex informatione accidentis aliqua talis entitas constituitur. igitur tale est vnum per se: vel vnum per accidens. Si primum: vel substãtia: vel accidens. Non primũ. nã cũ talis forma vltima constitutiua sit accidens: sequitur ꝙ substantia constituatur formaliter in esse per essentiam accidentis. quod manifeste claudit contradictionem: vt patet. Si secundum. igitur accidens est subsistentia talis forme accidentalis. Sequitur etiam: ꝙ substantia est pars essentialis essentie accidentis: immo sequitur vltra: ꝙ substantia per modum potentie est pars: ⁊ forma accidẽtalis per modum actus ad aliquam per se entitatem concurrens. ❡ Et sequitur vltra cum pars potẽtialis ordinetur ad compositum per se: vt ad entitatem essentialiter perfectiorem: ꝙ aliqua entitas de genere accidentis est perfectior quacunqꝫ substantia: siue vitali: siue non vitali. Fiat enim augmentum de esse resultante ex angelo ⁊ aliquo accidente ipsũ informante. ❡ Si vero detur secundum: ꝙ sit ens per accidens. Contra. Nam si est aliquid in se indistinctum: ⁊ tam a propria materia ꝙ̃ a propria forma distinctum. ergo est proprie ⁊ per se vnum: ⁊ non vnum per accidens. igitur. ❡ Confirmatur. Nam si tale constitutum est aliquid in rerum natura. ergo habet vere esse essentie: quod est sibi essentiale per proprium gradũ essendi. igitur est per se vnũ. ❡ Item. Quare dicitur vnum per accidens: vel quia illud a quo habet formaliter entitatem ⁊ vnitatem est entitas de genere accidentis. vel quia potest esse in re: ⁊ non hr̃e talẽ vnitatem. Non primũ. Quelibet enim forma simplex est entitas per se vna: sicut albedo et huiusmodi: ⁊ tamen habet vnitatem formalem puta esse de genere accidentis. ❡ Confirmatur. Nam secũdum multos quelibet talis forma habet aliquid essentialiter loco materie: ⁊ aliquid loco forme. saltem secũdum veritatem in qualibet tali forma sunt rationes positiue distincte: quarꝫ vna est potentia: reliqua actus. Quelibet etiam talis forma continet formaliter latitudinem intensiuam graduum remissorum. ergo secundum istam potentiam nulla talis forma est entitas per se vna: cum aliquod esse de genere accidentis partialiter ad suum esse cõcurrat. ❡ Si vero detur secundũ. Contra. Nam si ex albedine ⁊ subiecto cõstituitur aliquid tertium: necessario tale tertium corrumpitur ad corruptionem vel separationem albedinis: ita ꝙ albedo exigitur per se: vt eius partialis entitas ad conseruationem totius sicut anima ad esse hominis. Et ideo mirꝫ est quomodo tale dicatur ens per accidẽs: cum tamen ita partes eius constitutiue per se requirantur ad esse eius: ⁊ integrent eius entitatem: ⁊ ad illorum separationem: vel coniunctionem corrumpatur: vel producatur huius entitas: sicut in constituto per se. ❡ Quinto. Si entitati de genere accidentis non repugnet esse actum constitutiuum. igitur sicut infra genus substantie est aliquid per se potentia: aliud vero per se actus: ⁊ aliquid constitutiuum: ita erit in genere accidentis: ⁊ per consequens ex duobus accidentibus potest constitui aliquid per se vnum: sed cõsequens est impossibile. ❡ Sexto. Si sit dãda tertia entitas ⁊c̃. Sequit̃ ꝙ talis est ꝑ se terminus alteratiõis: vel actiõis alteratiue: ⁊ per consequens alteratio est per se productio: cuius oppositum patet ex vi terminorum. Quicquid enim alteratur necessario de non aliqualiter esse ad taliter esse mutatur: ⁊ non de non esse ad esse. Alteratio enim est accidentalis mutatio: ⁊ nõ productio per se. ❡ Septimo. Nullum cõstitutiuum ex aliqua forma est magis perfectum intensiue ꝙ̃ talis forma. Patet. Nam quelibet forma informatiua communicatur subiecto secundum totam latitudinem esse essentialis. ergo non sub remissiori gradu constituit tertiam entitatem ꝙ̃ sit suus gradus essendi. Ergo aliquid per accidens vnũ est tam perfectum essentialiter in sua propria entitate sicut ens per se vnum in latitudine entium: sed hoc est falsum: si imaginemur talia existentia per accidens. ❡ Octauo. Quelibet forma substantialis prius ẽ actꝰ materie ꝙ̃ compositi. ergo stat sine contradictione quamlibet talem formam esse actũ materie: ⁊ nullum ex inde compositum resultare. Antecedens probatur. Nam per hoc compositum constituitur ꝙ materia ⁊ forma vniuntur: ex qua vnione resultat compositum. ergo prius est materiam ⁊ formam vniri formaliter: ac per hoc prius est formam esse actum materie ꝙ̃ cõpositum resultare. ❡ Confirmatur ratio. Nam si aliqua forma est actus duorum in quodam ordine nulla est repugnantia ipsam comunicari priori sine posteriori: sed materia ⁊ compositum sunt distincta: ⁊ materia

est prius naturaliter ꝙ̄ compositum. ergo nulla repugnantia est in re ꝙ̄cunqꝫ formā substantialē comunicari materie absqꝫ hoc: ꝙ comunicet̃ cōposito: sed nō stat cōpositū eē: ⁊ ipsaꝫ nō cōicari cōposito. cū sit for° essentialis cōpositi. ⁋ 9°. Alia est cōicatio forme respectu materie: ⁊ alia respectu cōpositi: secūda enim est cōstitutiua: ⁊ nō prima. ergo alia ē actio ad primā cōicationē: ⁊ alia ad secūdā. ergo stat sine cōtradictione primam actionē eē sine secūda. ⁋ 10. Si oppositū est verū. ergo cū cōicatio forme respectu materie sit prior: sequitur ꝙ cōicatio forme respectu cōpositi est sequela prime communicationis. ergo prima communicatio est ꝑ se: ⁊ secūda per accidens. Cōsequētia probatur. Nam sicut si. a. prius producitur ꝙ̄. b. ⁊ necessario ad productionem. a. sequitur productio. b. a. producitur ꝑ se ⁊. b. tanꝙ̄ sequela ⁊ ꝑ accidēs: sic enim ponit̃ a philosopho ꝙ forma producitur per accidens. Ideo a multis theologis dicitur: ꝙ relatio sit tanꝙ̄ sequela necessario consurgens ex fundamento ⁊ termino. Ita in proposito.

7° meta. tex. co. 27. ⁊. 8. tex. cō. 3.

⁋ 11°. Quia mutatio materie ꝑ actuationē forme est alia a mutatiōe cōpositi: secūda enim est ꝓductio ⁊ nō pria: ⁊ mutatio materie est prior. ergo est absolute possibilis sine secūda. ⁋ 12°. Nam forma ꝑ se ꝓducit̃ ab agente naturali: ⁊ est prius naturaliter ꝙ̄ cōpositū. igitur prius actuat mām̄ ꝙ̄ cōpositū. ꝯña patet. ⁊ antecedens ꝓbat̃.

Utrū forma ꝑ se ꝓducat̃.

⁋ Tū quia agens primū prius ꝓducit formam ꝙ̄ cōpositū. Utrunqꝫ enim ꝑ se ꝓducit: ⁊ primū est pars secūdi. igit̃ prius est primū ꝙ̄ secūdū. Agens etiā nāle cōcurrit cū agente primo tā ad formā ꝙ̄ ad cōpositū: ⁊ reuera vterqꝫ determinatur per agens primum. igitur prius istuit ad illud: ad qđ sic influit primū. ⁋ Tum q̄a forma est causa cōpositi. igitur prior est naturaliter in re extra. ergo prius naturaliter capit esse per agens primū ⁊ secundū. Et per cōsequens pri° educitur de potētia materie ꝙ̄ cōpositū. sic ergo ꝑ illo priore stat ipsam esse actum materie ante esse cōpositi sed ipsa ex se determinatur ad comunicatiōem sui respectu materie compositi. ergo pro illo priori ē actus materie ⁊ non compositi: ⁊ habetur intentū. Sic ergo 12. medijs ꝓbatū ē assumptū in. 9. argumēto ꝑncipali. ⁋ 10°. principaliter arguit sic. Si negaretur possibilitas predicte communicationis diuine essentie ad extra hoc videretur pro tāto: q2 oporteret eam esse informatiuam creature: hoc autem videtur diuine essentie repugnare. Sed istud motiuū non valet. q2 absolute possibile est formā creatā actuare sine informatione. ergo non sequitur si diuina essentia actuet creaturam ꝙ informet eam.

Utrū possibile sit formam absqꝫ informatione actuare.

⁋ Assumptū probatur. 5°. ⁊ primo. Quia alia est comunicatio forme respectu cōpositi ⁊ alia respectu materie: ⁊ aliud agere correspondens sibi: igitur circumscripta comunicatione forme respectu materie potest adhuc forma comunicari composito: ⁊ per consequens forma potest constituere compositum sine informatione materie vel subiecti. ⁋ Secundo. Quia ad compositum sufficiūt vt cause intrinsece materia ⁊ forma: vna vt potētia: reliq̄ vt actus: sed forma circumscripta comunicatione respectu materie adhuc vltra cōicat̃ cōposito: ꝙ̄ deducta causalitate formali: quam habet respectu materie habet aliam respectu cōpositi imediate. ergo tali composito correspondet causalitas materialis. ergo deducta causalitate partiū īter se: ponitur sufficienter causalitas tam formalis ꝙ̄ materialis: secundum quam causatur cōpositum. ⁋ Tertio. Quia forma non ex hoc: ꝙ est actus formalis materie est causa formalis compositi: stat enim primum sine secundo. sed ex hoc ꝙ comunicatur composito. Materia enim non ex hoc: ꝙ materia est in potentia ad esse forme. sed ad esse compositi. ergo per solam comunicationem in composito. deducta vnione componentium inter se: compositum sufficienter capit esse. ⁋ Quarto. Quia forma secūdū quodcunqꝫ esse essentiale: quo comunicat̃ materie. comunicatur etiā composito: ⁊ distincta communicatiōe: aliter enim prima nō esset possibilis sine secunda. ⁋ Quinto. Forma absolute considerata: ⁊ nō vt comunicata materie est causa formalis compositi. ergo ipsaꝫ communicari materie impertinenter se habet. vt causet esse compositi. Cōsequentia patet: sed antecedens probat̃. Nam aliter nō esset verum: ꝙ forma est causa formalis cōpositi: sed formam informare: quod est falsū: sicut enim agens est inmediata causa actionis siue rei acte: ⁊ non agens agere: ita in proposito. Sic ergo dicendum est: ꝙ non solum est absolute possibile formam substantialē esse formam compositi absqꝫ prima informatione materie: sed talis prima informatio materie nō est causa cōstitutionis compositi. Iste sunt rationes Joan. de ripa quibus generaliter probat diuinam essentiā posse vniri creature tanꝙ̄ formam intrinsece actuantem: licet non concedat eam posse comunicari: vt formam constitutiuam compositi: vel iformatiuam subiecti. Et in hoc secundus articulus terminatur.

Quantum ad tertium articulum respōdendū est obiectionibus supradictis. Et iō ad primum dicitur: ꝙ responsio ibidem posita bona ē: nec sua improbatio valet. Non quidem prima: quia supponit esse possibile aliquid esse formam intrinsecā alicuius alterius a seipsa: ⁊ non informare intrinsece: hoc autem est impossibile. Licet enim sit possibile aliquod subsistens esse formam alicuius corporis: puta animam intellectiuam: tamen ꝙ aliquid sit forma intrinseca: hoc est forma realiter actuans: ⁊ non solū forma exemplaris: ⁊ non informet realiter: videtur contradictio. Nā omnis forma distincta a re: cuius est forma. vel est forma: a qua aliquid formatur: vt ē forma quam agit agens: aut est forma: ad quam aliquid formatur: ⁊ ista est forma exēplaris ad quā aspicit agens: aut est forma secundum quā aliquid formatur: ⁊ ista ē forma que vnitur formabili. Et dicit̃ informare: quia intus format comunicando suum esse suo formabili. Et ideo dicere ꝙ diuina essentia sit realiter comunicabilis creature non solum per participationem similitudinis sue: sed vt forma intrinseca: ⁊ quod nō informet: implicat contradictionem: quia omnis forma est exemplaris: vel formans actiue: vel informans intrinsece ex vnione ad materiam vel subiectum. Forma autem intrinseca non potest dici illa: que est exemplaris: vel formans actiue. Hanc autem distinctionem ponit sanctus Tho. de veritate. q. 3. arti. primo. (Forma (inquit) alicuius rei potest dici tripliciter. Uno modo: a qua format̃ res: sicut a forma agētis ꝓcedit formatio effectus. Alio modo dicit̃ forma alicuius secundum quā aliquid formatur: sicut anima est forma hominis: ⁊ figura statue est forma cupri. Tertio modo dr̃ forma alicuius: ad quā aliquid formatur: ⁊ hec est forma exemplaris: ad cuius similitudinē aliquid cōstituitur.) Hec ille. ⁋ Secunda similiter improbatio deficit supponēdo vnū falsum: scilicet ꝙ ex vnione forme ad materiam nō semper resultet cōpositio: vel compositum. Huius enim oppositū verum est tam in formis substantialibus ꝙ̄ accidentalibus. Unde Aristoteles

secūdo de anima particula.7.sic dicit. (Non est ꝑscrutandū vtrum anima ⁊ corpus sint idem: sicut non est ꝑscrutandū hoc in cera ⁊ figura: neq; in ferro: neq; vniuersaliter in materia cuiuslibet: ⁊ in illo qđ habet illaz materiam.) Ubi Cōmentator comento septimo dicit. (Et non est dubitandum quomodo ex forma ⁊ materia fiat vnum compositū: ⁊ ꝙ materia ⁊ sua forma nō sunt duo in actu: sed in potentia tantum: ⁊ qđ aggregatum ex forma ⁊ materia est vnū propter vnitatem forme.) Hec Cōmentator. Simile ponit.8.metaphisice cōmento.16. ¶ Itē sanctus Tho. scđo contra Gentiles c.68. (Ad hoc (inquit) ꝙ aliquid sit forma substantialis alterius duo requirunt̄. Quoꝝ vnum est vt forma sit principium essendi substātialiter ei: cuius est forma principium autē dico non effectiuū: sed formale quo aliquid est: ⁊ denominatur ens. Unde sequitur aliud.s. ꝙ forma ⁊ materia cōueniant in vno esse: quod nō cōuenit de principio effectiuo cum eo: cui dat esse. Et hoc eē ē: in quo subsistit substantia cōposita: que est vna fm̄ esse ex materia ⁊ forma constans. Non autē impeditur substantia intellectualis ꝑ hoc: quod est subsistens eē formale principiū essendi materie. Non est enim incōueniens: qđ idē sit esse: in quo subsistit cōpositum ⁊ forma ipsa: cum compositū nō sit nisi per formā: nec seorsum vtrunq; subsistat.) Hec ille. ¶ Ex quibus habet̄ ꝙ oīs forma substantialis constituit aliquod cōpositū cū suo susceptibili. Secūdo ꝙ oīs talis forma dat tali composito esse simpliciter in actu: ita ꝙ sine tali forma: ⁊ ante aduentū talis forme illa tertia entitas non habebat eē simpliciter in actu. Cum ergo diuina essentia non possit comunicari ꝑ modū forme accidētalis: nec sibi conueniant ꝓprietates forme substātialis: nec cōuenire possint: relinquitur ꝙ nullo modo potest comunicari creature ꝑ modum forme intrinsece. ¶ Ad 2m̄ dicitur ꝙ deus eque perfecta ⁊ inmēsa actione agit ad extra sicut ad intra: quia eadem est actio hic ⁊ ibi: q̄ est ipsa diuina essentia. tamen ex hoc non sequitur: ꝙ ad extra possit illi actioni correspondere aliqđ adequatum in ratione effectus producti: vel termini ꝓductionis: vel actionis formaliter comunicati alicui susceptibili. Nec probationes adducte ad probandum illā consequentiam valent. Non quidem prima. Quia infinitas diuine potentie sufficienter concluditur ex hoc: ꝙ potest aliquid de nihilo creare: q̄uis illud sit finitum: vt ostensum fuit in primo libro. Cōcludit̄ etiā ex parte

di.42.q.1.cō clusiōe quīta

termini actionis ad extra. Quia licet nō possit ꝓducere aliquid īfinitum in actu: nec cōicare formam infinitam ꝑ informationē: tñ quocunq; effectu finito producto potest vltra omnē proportionē producere maiorē. Nec aliquis effectus ab eo ꝓductus est maximus effectus ab eo ꝓducibilis: nec aliquis effectus ꝓducibilis adequat: aut adequare potest potētiā eius. ¶ Itē multi philosophi posuerunt diuinum posse esse formaliter imensum. qui tamen negauerunt aliquod comunicabile a causa efficiēte esse: vel posse esse infinitū in actu. ¶ Itē ꝙ hoc argumētum nō valeat patet. Quia si aliquid concluderet: vtiq; concluderet: ꝙ nō solū ꝑ diuinam actionē potest cōicari essentia diuina ad extra in ratione forme: imo ꝙ actualiter ⁊ de facto diuina essētia cōicatur cuilibet creature illo modo. Quia fm̄ suū modū arguendi. oīs ꝓductio ad extra est inmensa: ⁊ ꝑ talem actionem: vel per omne tale agere comunicat̄ infinitus terminus: q: non maiorem euidentiā habet propositio: quā assumit.s. ꝙ per agere imensum potest comunicari inmensus terminus q̄ illa; quā nos assumimꝰ.s. ꝙ per agere infinitum vel inmēsum comunicatur de facto inmensus terminus. ⁊ eodē modo ꝓbabitur nostra sicut sua. ¶ Ad primā confirmationē ibi factam dicitur: ꝙ prima cōsequentia ibidem facta nō valet. imo potius ex illo antecedente sequit̄ oppositum consequētis: quia ex hoc ꝙ diuinū posse actiuū ad extra est formaliter inmensum tam intensiue q̄ extensiue sequit̄: ꝙ quotcunq; effectibus ꝓductis plures potest producere. nec est maximꝰ numerus: vel maxima multitudo producibilium ab ipso: vel perfectionū comunicabiliū. Sequit̄ etiā ꝙ quātocunq; effectu ꝓducto: adhuc maiorē potest ꝓducere: ⁊ consequenter. ꝙ nihil est maximuz ꝓducibile ad extra: aut formaliter cōicabile ad extra: ac ꝑ hoc nec ipse pōt infinitū actu ꝓducere ad extra: nec infinitā perfectionē formaliter cōicare: ⁊ consequēter nō pōt habere terminū adequatum sue potentie actiue ad extra. ¶ Ad illud vero qđ includit ⁊ adducit ibi.s. vtrum posse generare filiuz sit posse actiuū simpliciter inmensum. licet nō sit directe ad propositū: dicit̄ ꝙ sic ex parte illius: qđ dicit ī recto .s. diuinā potentiā: nō autē ex parte illius: qđ dicit ī obliquo.s. relationē. Potētia eni generandi dicit illa duo: vt habitū fuit ī primo. ¶ Et cū cōtra hoc arguitur de essentiali ⁊ notionali ⁊c. Dicitur ꝙ nec generare filiū: nec posse generare filium est quid pure essentiale: nec quid pure notionale: sed includit vtrunq;. Et ideo licet omne posse ⁊ agere inmensum mere essentiale cōicetur filio: nō tamen omne posse: aut agere inmēsū includēs essentiam ⁊ notionem cōicatur filio: nisi dumtaxat: quo ad illam partē: qua dicit essentiale. Ideo nō sequit̄ ꝙ posse generare filiū: aut generare filiū cōicetur filio. ¶ Ad aliud: qđ ibidē adducit̄ de spiritu scō. patet responsio ꝑ predicta. concedimus enim ꝙ posse diuinū ad extra est formaliter inmensum: sed ex hoc nō sequitur quod ibidem infertur. ¶ Ad secundā cōfirmationē patet responsio per predicta. q: posse generare filiū: est posse formaliter inmensum: quo ad illud qđ dicit in recto: tm̄ enim est dicere potētia generatiua in diuinis: sicut hoc: qđ dico essentia patris. Similiter generare filiū dei est agere formaliter inmensum: quo ad illud: qđ dicit in recto.s. diuinā actionē: non autem quātum ad illud: qđ dicit in obliquo.s. relationē paternitatis. Generare enim diuinū ꝑrium est diuina actio cū tali relatione. ¶ Et tūc cū querit̄. vtrū illud posse generare hꝫ infinitatē. Dico ꝙ illud posse non est iō formaliter inmēsum: q: ꝑ illud cōicat̄ vel ꝓducitur esse formaliter inmēsum. Dato enim ꝙ ꝑ illud posse nūq̄ cōicaretur: nec cōicari posset esse inmensum: adhuc illud posse haberet infinitatē ratione infinitatis actualitatis: in qua fundat̄: sicut potentia spūs sancti est infinita illo modo: infinitas enim ꝓductionis filij nō est causa: nec adequatum signū: nec necessaria sequela in actu: vel in potentia infinitatis potētie: sed quātitas potentie actiue attendit̄ principaliter fm̄ quātitatē actus in quo fundat̄: licet ex cōparatione ad obiecta: in q̄ pōt cōsequat̄ aliquē modū infinitatis. Et hoc ondit clare scūs Tho. de potētia dei.q. prima. arti.2o. vbi (Sciendum (inquit) ꝙ cum actiua sequat̄ actum: quantitas potentie sequitur quantitatē actus. vnūquodq; enim tantum abundat in virtute agēdi: quātum est in actu: deus autem est actus infinitus. et ex hoc patet: ꝙ sua virtus vel potētia actiua est īfinita. ¶ Sed sciēdū ꝙ q̄uis potētia habeat īfinitatē ex eēntia: tñ ex hoc ipso ꝙ cōparat̄ ad ea: quoꝝ est principiū: recipit quendam modū īfinitatis: quē essentia nō habet. Nā in obiectis

dis.20.in pb. conclusionis

potentie

potētie quedā inueniᷣ multitudo. Nam in actione in-
uenitur quedā intensio ꝭm efficatiā agendi: ⁊ sic pōt
potētie actiue attribui quedā infinitas ꝭm ꝯformitatē
ad infinitatē quātitatis cōtinue vel discrete. Discrete
quidē ꝭm ꝙ quātitas potentie attendiᷣ in multa: vel
pauca obiecta posse: ⁊ hec vocaᷣ quantitas extensiua.
Cōtinue vero ꝭm ꝙ quātitas potētie attendiᷣ in hoc
ꝙ intense vel remisse agit: ⁊ hec vocaᷣ quātitas inten-
siua. Prima aūt quātitas ꝯuenit potētie respectu obie
ctoꝝ. Scđa vero respectu actionis. Istoꝝ eniȝ duoruȝ
potētia actiua est ṗncipiū. Utroqȝ aūt mō diuina po
tentia est infinita. Nā nūꝗ̄ tot effectus facit: quin plu-
res facere possit: nec vnꝗ̄ ita intense opatur: quin intē-
sius operari possit. Intensio aūt in diuina operatione
nō est attendenda scđm ꝙ opatio est in opante: qꝛ sic
semper est infinita: cū opatio dei sit diuina essentia: sȝ
attendenda est ꝭm ꝙ attingit effectū: sic enim quedā
mouenᷣ a deo efficatius: ⁊ quedā minus efficaciter.)
Hec ille. ¶ Ex quibus pȝ illud: qđ supra dicebaᷣ. s. ꝙ
infinitas potentie actiue attendiᷣ ꝭm infinitatē sue ra
dicis. s. essentie vel actus: in quo fundaᷣ: ⁊ ꝭm ꝙ pōt in
infinita obiecta nō quidē infinita in actu: sȝ in potētia
per successionē: vel ꝭm ꝙ pōt intēsius ⁊ intensius opa
ri. Nec opȝ ad infinitatē potētie ꝙ possit in effectum
actu infinitū: vel in cōicationem termini formalr infi-
niti vt arguens credit: ⁊ q̄si ꝑ se euidēs assumit. ¶ Ul
terius pro alijs: q̄ arguens adducit: dᷣ primo: ꝙ diuinū
gnāre est infinitū mō supius expsso: nō qꝛ ꝑ illud ꝓdu
catur esse diuinū in abstracto: sȝ qꝛ ꝑ illud ꝓduciᷣ ens
⁊ existens diuinū ⁊ deus: ⁊ qꝛ formalis terminus illius
actionis ⁊ ꝓductiōis est dīna eēntia: ⁊ dīuū esse ⁊ omis
diuina ꝑfectio. ¶ Scđo dᷣ ꝙ non est de rōne termi-
ni formalis ꝓductiōis: ꝙ ille terminus ꝓducaᷣ ꝑ illā:
sufficit eniȝ ꝙ per illā cōiceᷣ alicui vere ꝓducto: sicut
pȝ in resuscitatōe lazari: ⁊ in mutuatiōe: ⁊ augmētatio
ne corꝑis hūani: vt patuit in ꝑcedēnti. q. ¶ Tertio dᷣ
ꝙ falsum est: ⁊ errori imo heresi ꝓximū: ꝙ filius nō ꝓ
ducaᷣ in esse diuinitatis: sȝ solū in esse relatiuo. Qđ pȝ:
qꝛ fides nō solū ponit: ꝙ pater genuit filiū: imo ꝙ deꝰ
genuit deū. Et in simbolo diciᷣ. Deū de deo: lumen de
lumine ⁊c. Tum qꝛ relatio inquātū hmōi nō est prin-
cipiū: nec terminus ꝓductionis potissime generatiōis
subalis. ⁊ de hoc satis dictū fuit i ṗmo sen. ¶ Quarto
dᷣ ꝙ falsum est ꝙ per nullū agere diuinum cōicatur
diuina essentia ad intra: sed per solam viaȝ cōicatiōis.
Hoc enim iplicat cōtradictionē: qꝛ vt dicit scūs Tho.
de potētia dei. q. z. ar. i. Agere nil aliud ē ꝗ̄ cōicare id:
ꝑ qđ agēs est in actu. Uñ sic dicit ibidē. (Nā cuiuslȝ
actus est: ꝙ seipsuȝ cōicet quātū possibile est. Uñ vnū
qđqȝ agens agit ꝭȝ ꝙ est in actu. Agere vero nihil aliđ
est ꝗ̄ cōicare id: per qđ agēs est in actu ꝭm ꝙ est possi-
bile. Nā autē diuina maxie ⁊ purissime actus est. Uñ
⁊ ipsa seipsam cōicat quātū possibile est: cōicat autem
seipsaȝ ꝑ solā sui silitudinē ꝺ creaturis. Qđ oībꝰ pȝ. Nā
quelibet creatura est ens ꝭm silitudinē ad ipsaȝ. Sed
fides catholica ēt aliuȝ modū cōicationis ipsius ponit
ꝓut ipsa cōicaᷣ quasi cōicatione naturali: vt sicut ille
cui cōicatur hūanitas est hō: ita ille cui cōicaᷣ dīnitas
nō solū sit deo similis: sed vere sit deus. Opȝ aūt circa
Natura diuina a formis mālibus differt i duobꝰ.
hoc aduertere: ꝙ nā diuina a formis mālibus in duo-
bus differt. Primo qdē ꝑ hoc: ꝙ forme māles nō sūt
subsistentes. Uñ humanitas in hoie nō est idē qđ hō
ipse: q subsistit. Diuinitas aūt est idē qđ deus. Uñ ipsa
natura diuina est subsistens. Aliud est ꝙ nulla forma:
vel natura creata est suū esse: sed ipsum esse diuinū est

eius natura ⁊ qdditas. Et inde est ꝙ ꝓpriū nomē ipsiꝰ
est: qui est: vt pȝ Exo. 3. qꝛ sic nominaᷣ a ꝓpria forma
sua. Forma igitur in istis inferioribus qꝛ nō ꝑ se subsi-
stit: opȝ ꝙ in eo: cui cōicatur: sit aliqd: ꝑ qđ forma vel
nā subsistentiam recipiat. Et hec est materia que sub-
sistit formis ⁊ naturis materialibꝰ. Qꝛ vero nā mālis
nō est suum esse: opȝ ꝙ accipiat esse ꝑ hoc: qđ in alio su
scipiᷣ. Uñ ꝭm ꝙ in diuersis est: de necessitate hȝ diuer
sum esse. Uñ humanitas nō est vna in sorte ⁊ in plato-
ne ꝭm esse: ꝗ̄uis sit vna ꝭm ꝓpriā rationē. In cōicatio
ne vero: qua natura diuina cōicatur: qꝛ ipsa est ꝑ se sub
sistens: nō requiriᷣ aliquid materiale: per qđ subsisten-
tiā recipiat. Unde nō recipitur in aliquo quasi in mā:
vt sic genitus ex materia ⁊ forma inueniaᷣ cōpositus.
Et iterum quia ipsa essentia est suum esse non accipit
esse per supposita: in quibus est: vñ ꝑ vnum ⁊ idem esse
est in cōicante: ⁊ in eo cui cōicatur: ⁊ sic manet eadem
ꝭm numerū in vtroqȝ.) Hec ille. ¶ Et multis inter-
positis sic cōcludit. (Quia vero de diuinis loqmur ꝭȝ
modū nostruȝ: quem intellectus noster capit ex rebus
inferioribus: ex quibus scientiā sumit: ideo sicut in re-
bus inferioribus cuicūqȝ attribuitur actio: attribuitur
aliqđ actionis principium: qđ potentia nominatur: ita
⁊ in diuinis: quāuis in deo nō sit differentia potētie ⁊
actionis: sicut est in rebus creatis. Et ꝓpter hoc gene-
ratione in deo posita: que per modum actionis signaᷣ
opȝ ibi concedere potentiam generādi: vel potentiam
generatiuā.) Hec ille. ¶ Ex quibus pȝ: ꝙ vaᵐ est dice
re: ꝙ pater cōicat diuinā essentiā: ⁊ nō per aliquod age
re: vel ꝙ actus notionales nō sint cōicationes diuine
essentie. ¶ Quinto dᷣ ꝙ falsuȝ est: ꝙ arguēs dicit. s. ꝙ
omne posse diuinū actiuū sit ad extra: ⁊ nullū ad intra:
sicē pȝ ex ꝑdictis. ¶ Sexto dᷣ ꝙ falsuȝ est: qđ deꝰ agat
vel possit agere ad extra secunduȝ vltimū sui posse: vel
quantum intense pōt loquēdo de intensione actionis
diuine nō ꝓut inē agenti: sed ꝓut attingit passum vel
terminū: vt predictuȝ fuit: qꝛ nulla creatura capax est
imensi influxus diuini imense: sicut nec deus pōt crea
re maximū creabile a se: qꝛ nullum tale est: aut eē pōt.
¶ Ad 3ᵐ principale negatur assumptum ꝓ illa parte
qua dᷣ: vt forma intrinseca. Licet enim diuinitas sit
vnita aīe christi: ⁊ carni: ⁊ humanitati: nō tñ ꝑ modum
forme actuantis formaliter. Et ad ꝓbationē dico: ꝙ lȝ
plenitudo diuinitatis: ⁊ ipsa natura dīna sint vnita hu-
manitati christi: q̄ quidē diuinitas est forma: ⁊ qđ qdē
esse diuinum est esse formale: nō tñ sequitur ꝙ sit sibi
vnita per modū forme: vel actus ad potentiā: vt osten-
dit scūs Tho. 3. parte. q. z. arti. i. vt supra sepius fuit re- dis. 5. q. i. ad
citatū in alijs distinctionibus: ⁊ in ar. i. huius qōnis: sȝ 3ᵐ. 3. ṗᵃᵐ di.
per quē modū diuinitas sit vnita hūanitati ondit scūs ṗᵃ. ad ṗᵐ cō
Tho. ibidē in solutiōe. z. sic dicēs. (Ex anima ⁊ corꝑe tra. 4ᵃᵐ.
cōstituitur in vno quoqȝ nostrū duplex vnitas ⁊c.) vt
alias fuit recitatū. ¶ Itē 4° ꝯtra gētiles. c. 41. sic ait.
(Quis hec vnio ꝑfecte ab hoie nō valeat explicari: tñ
ꝭm modū ⁊ facultatē nostrā cōabimur aliquid dicere
ad edificationē fidei: vt circa misteriū incarnationis
fides catholica ab infidelibus defendatur. In omnibꝰ
autē rebus creatis nihil inueniᷣ huic vnioni tam sile
sicut est vnio aīe ad corpus. Et maior esset silitudo: vt
ēt dicit Augu. cōtra Felicianū: si esset vnus intellectus Cōmentator
in oībus hoībus: vt qdam posuerunt: ꝭm quos oporte 3°. de anima
ret dicere ꝙ intellectus ꝑexistens hoc mō deᷣ nouo cō cō. 5.
ceptui hoīs vniatur: vt ex vtroqȝ fiat vna ꝑsona: sicut
ponimus verbū ꝑexistens humane nāe in vnā ꝑsonā
vniri. Uñ ⁊ ꝑꝑ hanc similitudinem vtriusqȝ vnionis

Athanasius dicit in simbolo: q̄ sicut aīa rationalis ⁊ caro vnus est hō: ita deus ⁊ hō vnus est xp̄s. Sȝ cum aīa rōnalis vniatur corpi ⁊ sicut mãe ⁊ sicut instrumē/to: nō pōt esse silitudo quãtũ ad p̄mũ moduȝ vnionis.

Cōparatur nã hũana xp̄i ad deũ sicut instrumentũ cōiunctũ: vt man⁹ ad aiam.

Sic enim ex deo ⁊ homine fieret vna nã: cũ mã ⁊ forma ꝓprie constituant nãm spēi. relinquit̄ g̃ vt attendatur silitudo ſm q̄ anima vnitur corpi vt instr̄o. Ad qō ēt antiquoꝝ doctorũ dicta cōcordant: q̄ humanaȝ nãm in xp̄o qōdã organũ diuinitatis posuerũt: sicut ēt corpus ponitur organuȝ aīe. Aliter eniȝ est organũ aīe corpus ⁊ eius ptes: ⁊ aliter instrumenta exteriora. Hec enim dolabra nō est ꝓpriũ instr̄m aīe: sicut hec man⁹. Per dolabrã eni multi pñt operari: sed hec manus ad ꝓpriam opationē aīe deputatur: ꝓpter qō manus est ꝓprium organũ vnitum. Dolabra aũt est instrumētũ exterius ⁊ cōmune. sic igitur ⁊ in vnione dei ⁊ hominis ↄsiderandũ est. Oēs enim hoīes cōpant̄ ad deũ vt q̄/dam instrumēta: q̄bus coopatur. Ipse eniȝ est q̄ opat̄ in nobis velle ⁊ ꝑficere ꝓ bona voluntate ſm aplm: phil. z. sed alij hoīes cōparant̄ ad deũ quasi instr̄a extrinseca ⁊ sepata. Mouētur eni a deo nō ad opationes ꝓprias sibi tm̄: sȝ ad opatiōes cōmunes oi nãe rōnali: vt est intelligere v̄itatē: diligere bona: opari iusta. Sed humana nã in xp̄o assūpta est vt instrumentaliter opetur ea: que sunt opationes ꝓprie soli deo: sicut est mundare pc̄ã: illuminare mentes ꝑ grãm: ⁊ introducere in ꝑfectionē vite eterne. Cōpatur igitur nã hũana xp̄i ad deũ sicut instrumentũ ꝓpriũ ⁊ cōiunctũ: vt man⁹ ad aiam. Nec discrepat a reꝝ nãliũ ↄsuetudine: q̄ aliq̄d sit ꝓpriũ instr̄m alicuius: qō tñ nō est forma ipsi⁹.

3. de aïa. t. c. quarti. t. 5.

Nam lingua ꝓut est instr̄m locutiōis est ꝓpriũ organum intellectus: quod tñ ꝓut ph̄s ꝓbat: nulli⁹ corporis est actus: nec alicuius partis corporis. Silr̄ iuenit̄ aliqō instr̄m: qō ad nãm spēi nō pertinet. et tñ ex parte mãe cōpetit huic indiuiduo vt gen⁹: digit⁹: vel aliq̄d hmōi. Nihil igit̄ ꝓhibet hō mō ponere vnionē hũane nãe ad verbuȝ: quasi hũana nã sit quasi instr̄m v̄bi nō separatum: sȝ ↄiunctũ. Nec tñ humana nã ad nãm verbi ꝑtinet: nec v̄bũ est eius forma: ꝑtinet tñ ad eius ꝑsonam. Predicta tñ exempla nō sic posita sunt: vt oimoda similitudo in his sit regrenda. Intelligendũ est eni verbuȝ dei multo sublimius ⁊ intimi⁹ hũane nãe potuisse vniri q̄ȝ aīa cuilibet ꝓprio instrumēto: p̄cipue cũ toti humane nãe mediãte intellectu ↄiunctum dicat̄. Et lȝ verbũ dei sua virtute penetret oia: vtpote oia ↄseruãs ⁊ portãs: creaturis tñ intellectualibus: q̄ ꝓprio v̄bo dei perfrui pñt ⁊ eius ꝑticipes eē: ex quadã silitudinis affinitate eminētius ⁊ ineffabilius pōt vniri.) Hec ille in forma. Dico igit̄: q̄ lȝ ois essentialis ꝑfectio diuina sit vnita hũanitati xp̄i: nō tñ vt forma. Immo cuȝ sic arguitur. Diuina forma ē vnita hũanitati xp̄i. g̃ ē vnita sibi formalr̄. ↄña nulla est. Nō enim opȝ q̄ cuicunqȝ vnit̄ aliqua forma: q̄ vniat̄ sibi formaliter: vl̄ per moduȝ forme. Qō pȝ. Nã aīa rōnalis est q̄dã forma: ⁊ vnitur multis accidentibus: puta h̄itibus: ⁊ actibus ⁊ potētijs: ⁊ cōstat q̄ nō ꝑ modũ forme: imo potius ꝑ modũ subiecti. Silr̄ aīa rōnalis vnit̄ diuinitati: ⁊ tñ nō ꝑ modũ forme. Est ergo in tali mō arguendi fallacia figure dictionis: arguēdo a re ad modũ rei. ¶ Itē scūs Tho. de veritate. q. 29. arti. p̄. ad. 10. sic dicit. (Anie xp̄i erat vnita plenitudo omnis boni ex ipsa ꝑsonali v̄bi vnione: nō tñ formaliter: sed personalr̄. Et ideo indigebat informari ꝑ grãm.) Hec ille. ¶ Ita dico in ꝓposito: q̄ sapiã ⁊ essentia diuina erant ei vnita ꝑsonaliter: nō formaliter. ¶ Ad p̄mã ↄfirmationē dr̄: q̄ stat ista p̄ma ↄña iam negata. Esse formale diuinũ est vnitũ humanitati xp̄i. ergo est sibi vnitũ per modũ forme actuantis: vel ꝑ modũ quo actus vnitur actuabili. Cuius nullitas patet in multis exemplis: presertim in vnione animali ad corpus assumptũ: ⁊ ī vnione aīe ad sua actiua. Sicut enim vita diuina in triduo erat vnita corpori christi in sepulcro: nec tñ corpus xp̄i viuebat formalr̄ ꝑ vitaȝ diuinã: q̄ nō erat sibi vnita ꝑ modũ forme: sic nec eē diuinũ actuat hũanitatē xp̄i formalr̄ ⁊ ꝑ se primo: lȝ sit sibi realiter vnitũ. ¶ Ad scd̄aȝ ↄfirmationē dr̄: q̄ natura humana est vnita verbo in esse ꝑsone: nō aũt in esse diuinitatis: ad hũc sensuȝ q̄ hũana natura sic vnita est v̄bo vt supponitaret̄ ꝑ illud: nō aũt vt ipsa fiat deus: vel diuinitas: aut cōstituat vnã naturã cum diuinitate: vel actuetur diuinitate quasi forma: aut q̄ vniatur diuinitati quasi p̄mario termino vnionis. Et negat̄ tũc vltimior ↄña: qua infert̄. ergo ex tali vniōe nō redditur hō deus. Nec valet ꝓbatio: q̄ imaginat̄ q̄ ideo ille hō dicat̄ deus: q̄ humanitas ex vnione ad diuinitatē vel ꝓprietatem diuinã denoīet̄ deus: vel deificata: sicut anima ex cōiunctione ad sapientiaȝ dr̄ formaliter sapiens: que imaginatio falsa est ⁊ errori ꝓxima. Sed ideo illa ꝑsona dr̄ deus ⁊ homo: q̄ idem suppositũ est vnitũ duabus naturis: vni quidem ꝑ realem identitatē cũ ea. s. cum natura diuina: alteri vero trahendo eam ad suum esse ꝑsonale. Nō ergo ideo hō dicitur deus: q̄ humanitas denoīetur deus ex vnione ad verbum: sed q̄ v̄bũ diuinũ: qō est deus denominatur: ⁊ v̄aciter est hō ex vnione ad humanitatē. ¶ Iteȝ ↄcesso q̄ hũana nã sit v̄bo vnita in ēe diuinitatis: ⁊ in eē ꝑsone illo mō: q̄ vtrũqȝ dȝ ↄcedi: nihil ē ad ꝓpositũ: q̄ tota illa deductio stat in illa falsa ↄsequētia: in qua stabat cōfirmatio prima. ¶ Ad 3^am cōfirmationeȝ dr̄: q̄ auctoritas Hugonis soluit se ipsam: nã Hugo nō aliud intendit illis verbis nisi q̄ anima christi vnita est personaliter diuinitati ⁊ sapie ⁊ v̄itati diuine ac ceteris diuinis perfectionibus. Nō aũt q̄ ipsa vniatur diuine sapientie ꝑ modũ: quo potētia vnitur actui: vel formale sue forme. Unde iuxta modum loquēdi sancti Tho. de vnitate. q. 29. superius allegati sapiētia diuina vniebatur ⁊ vnitur sibi personaliter: nō autem formaliter. Si tñ Hugo intelligat de vnione formali: negandum est in hac parte: sicut ⁊ in multis alijs: vtputa cum dicitur filium dei in triduo fuisse hominem. Uerum de vnione sapientie increate ad animaȝ christi domino concedente alias prolixior erit sermo. ¶ Ad quartum principale dico: q̄ esse diuinum personale cōmunicari alicui create nature potest dupliciter itelligi. Uno modo vt natura creata: cui tale eē dicitur cōmunicari: sit formaliter ⁊ proprie existens ꝑ illud esse: ⁊ sic esse diuine persone vel eius subsistentia non est plus cōmunicabile alicui creature q̄ȝ esse lapidis sit cōmunicabile deo sic: vt deus formaliter existat per esse lapidis. Alio modo potest intelligi illa cōmunicatio vt natura: cui tale esse dicitur cōmunicari: habeat aliquam vnionem: aut habitudinē ad illud esse. Isto modo: quia vnitur realiter ei: qō subsistit in illo esse: ⁊ per illud est formaliter sicut si cecus a natiuitate nouiter acciperet oculuȝ miraculose: illi nouo oculo cōmunicaretur esse antiquuȝ illius hominis. non q̄ ille occulus per tale esse formaliter ⁊ primo existeret: q̄ existere soli rei subsistenti ꝓprie cōuenit: sȝ q̄ vniret̄ homini: q̄ subsistit formalr̄ ꝑ illud esse. Ita in ꝓposito nãe humane v̄bo vnite cōicatur esse personale: vel subsistentia diuine persone: quia scȝ vnitur persone diuine: que per illam subsistentiam

infra dis. 14. cōclōne p^a.

subsistit

subsistit: nec humana nã hꝫ aliã subsistentiã ab illa diuina. Uñ dr̃ trahi ad esse diuine persone: ꝛ ad eius subsistentiã. s. q2 nã humana in xp̃o nõ hꝫ ꝓpriã subsistẽtiam: sed vnitur alteri subsistẽti. Sꝫ de hoc latior erit sermo in sequenti distinctione deo cõcedẽte. ¶ Ad 5m pncipale pꝫ per idẽ. Nã nulla nã creata est in potentia ad hoc: ꝙ sit formaliter ꝑ esse diuinũ essentiale aut ꝑsonale saltẽ pmo ꝛ per se: est tñ in potẽtia obediẽtiali: vt trahat̃ ad illud esse mõ quo dictũ est: q2 talis tract9 nõ fit per vnionẽ formalẽ ad aliqd diuinũ: sꝫ solũ per vnionẽ personalẽ. Ad cõfirmationẽ pꝫ ꝑ ideꝫ. ¶ Et si dicatur: ꝙ sancti dicunt: ꝙ vnio est facta in ꝑsona: non aũt in nã: ꝛ sic vr̃ ꝙ aliter vniatur nãe humane esse ꝑsonale ꝙ̃ esse essentiale. Dico ꝙ ꝑ illa verba scõ ꝛ doctores nõ aliud intendũt sꝫ ꝙ ponit scũs Tho. 3°. sen. di. i. q. z. ar. i. ad 4m ꝛ di. 5. q. i. ar. z. nisi ꝙ ex illa vnione nõ est facta vna nã ꝯflata ex duab9: imo remãserunt due nãe ĩꝑmixte: sꝫ ex illa vnione factũ ẽ: ꝙ vnica ꝑsona: ꝛ nõ due subsistit in diuinitate ꝛ hũanitate: ita ꝙ post illã vnionẽ remãserunt due distincte nãe: non aũt due distincte ꝑsone. ¶ Itẽ ꝑ illa verba designatur: ꝙ hũana nã nõ est pmo ꝛ imediate vnita diuine essentie: sed diuine persone. Qd̃ aũt in diuinis nõ debeat poni duplex esse ponit scũs Tho. de potentia dei. q. z. ar. z. vbi sic dicit. (Nõ est (inquit) concedẽdũ: ꝙ aliqd̃ absolutum in diuinis multiplicetur sicut quidaꝫ dicũt: ꝙ in diuinis est duplex esse essentiale. s. ꝛ ꝑsonale. Omne. n. esse in diuinis eẽntiale est: nec ꝑsona est nisi ꝑ esse eẽntie.) Hec ille in forma. ¶ Ad 6m dr̃: ꝙ repugnat creature esse formalr̃ ꝑ esse infinitũ potissime pmo ꝛ ꝑ se ꝛ sine tractu ad aliud: ꝛ similr̃ repugnat diuino eẽ: ꝙ sit actus potẽtie create formaliter actuãs: q2 repugnat ei cõponi ꝛ esse perfectũ ꝛ excedi: ꝛ multa que ꝯsequunt̃ formã vnibilẽ materie: ꝛ actum vnibilem potẽtie formaliter actuando eam. Et ad improbationes ibidem factas. Dico ad primã vt prius: ꝙ natura humana nõ subsistit subsistẽtia increata ꝑsonali: nec existit formaliter per esse ꝑsonale plusꝙ̃ per esse essentiale: lꝫ vniat̃ vterqꝫ illoꝝ esse: si debeat dici duplex esse. Ad scd̃am dicitur: ꝙ nulla forma subsistens ꝑ modum nature cõplete proprie est cõmunicabilis alteri a se: nec plurib9 suppositis absolutis: ꝛ in esse absoluto distinctis. Unde sanctus Tho. prima pte. q. i3. arti. 9. sic dicit. (Forme q̃ nõ indiuiduantur per aliqd̃ suppositum: sed ꝑ se ipsas: q2. s. sunt forme subsistentes: si intelligerentur sꝫ ꝙ sũt in se ipsis nõ possunt cõmunicari nec re nec ratione: sꝫ forte ꝑ similitudinẽ tñ: sicut nec nomen diuinũ est cõmunicabile nisi sm̃ similitudinẽ: sicut aliqs metaphorice dicitur achilles inquãtũ habet aliquid de ꝓprietatibus achillis.) Hec ille. ¶ Et vlterius concesso ꝙ natura diuina sit cõmunicabilis alicui vel aliquibus suppositis: nõ sequitur ꝙ sit cõmunicabilis supposito creato ꝑ modum informationis. Inimo sic arguendo est fallacia ꝯsequẽtis arguẽdo a superiori ad inferius affirmatiue sine distributiue. Ipsa enim cõicatur tribus ꝑsonis diuinis ꝑ viam identificationis ꝛ predicationis: ꝛ nõ per viã informationis. ¶ Ad 7m principale negatur maior. Naꝫ oĩs forma cõicabilis alteri a se formaliter ꝛ actuatiue: puta alicui materie vel potẽtie est cõponibilis: vt ostendit scũs Tho. pmo cõtra Gen. c. z7. sicut recitatuꝫ est in. i. arti. Ex quo pꝫ: ꝙ similitudo: quã adducit arguens nõ valet. s. de cõicatione per essentiam: ꝛ de cõmunicatione ꝑ participationẽ: q2 z° dicit perfectionẽ in illo: qd̃ est illo mõ cõmunicabile. arguit enim effectiuitatẽ eius: ꝛ perfectã actualitateꝫ: prima autẽ dicit imperfectionẽ: vt ostendit scũs Tho. prima parte. q. 57. articu. i. ad tertium in simili ꝓposito sic dicẽs. (Uiuificare effectiue simpliciter ꝑfectiõis ẽ: vñ ꝛ deo cõuenit scd̃m illud. Dñs mortificat ꝛ viuificat: sed viuificare formaliter est substãtie: que est pars alicuius nature: ꝛ nõ habentis in se integram naturam speciei: vñ substãtia intellectualis: q̃ nõ est vnita corꝑi est perfectior ꝙ̃ ea: q̃ est corpori vnita.) Hec ille. ¶ Et a simili dr̃: ꝙ illud: qd̃ põt se cõicare alteri per participationẽ sue similitudinis arguitur ex hoc esse ꝑfectuꝫ: q2 illa cõmunicatio est effectiua: sed illud qd̃ põt cõicari alteri formaliter: eo facto arguit̃ esse imperfectuꝫ in nã. ¶ Ad 8m dr̃: ꝙ perfectio actiuitatis: lꝫ attendatur vno mõ penes ꝑfectionẽ termini ꝓducti vel cõicati ꝑ actionem: cuius talis actiuitas est pncipiũ: tñ nõ sic ꝙ quanta est actiuitas pncipij actionis: tantus sit aut eẽ possit terminus cõmunicabilis ꝑ ei9 actionẽ: vt arguẽs putat. Hoc enim nõ est veꝝ. Nã sol nõ posset cõmunicare alicui ꝓducto: vel alicui susceptiuo ꝑfectionẽ eẽntialem equalem sue ꝑfectioni: sed sufficit ꝙ quãto est maior actiuitas vnius agẽtis actiuitate alterius: tanto possit cõmunicare maiorẽ perfectionẽ: ꝛ ꝙ vbi est infinita actiuitas: possit cõmunicari infinita ꝑfectio: nõ quidem infinita in actu: sed in potẽtia. s. ꝙ data quacũqꝫ ꝑfectione cõicata ꝑ actionẽ talis agentis: adhuc possit per eã cõicari maior. Et sic ẽ in ꝓposito. Et cum supra dicit arguens: ꝙ si deus nõ haberet terminũ adequatũ sue actiuitati ad extra: tũc deus nõ hẽret vltimum sui posse formaliter: ꝛ sic nõ esset infinitus intrinsece. Dico ꝙ est dare vltimũ diuinũ posse ꝛ diuinuꝫ agere ex parte agentis: nõ aũt est dare vltimũ illius agere ex pte acti: q2 ꝑ illud infinitũ agere põt agi maior vel minor effectus sine vltimo vel maximo agibili. ¶ Ad cõfirmationẽ dico: ꝙ stat in vna falsa ꝯña: q̃ talis est in virtute. Deus est actiuior oĩ creatura. g̃ per diuinuꝫ agere est cõmunicabilis ꝑfectio excedẽs omnẽ ꝑfectionem cõmunicabilẽ ꝑ agere creature in tanta ꝓportione: in quanta deus excedit creaturã. Que ꝯsequẽtia nõ valꝫ: q2 eodẽ mõ ꝓbaret̃: ꝙ deus posset ꝓducere ad extra alium deũ: vel aliquẽ effectũ equalẽ sibi: q2 arguã sic. Deus est actiuior oĩ creatura possibili. ergo deus põt agere ꝛ ꝓducere ad extra: seu aliqd causare excedens omne ꝓducibile a creatura quacũqꝫ quãtitate de9 excedit omnẽ creaturã possibilem. Illud autẽ constat ꝙ esset deus. et ideo argumentum est sophisma. Dico g̃ ad argumentum suũ: ꝙ lꝫ deus sit in infinitũ actiuior omni creatura possibili: nõ tñ opꝫ ꝙ possit cõmunicare aliquid infinitum excedens omnem possibileꝫ creaturam: sed sufficit ꝙ nulla creatura possibilis possit in infinitũ sincategoreumatice ꝓducere effectus maiores: ꝛ minores sine statu: qd̃ deus põt. Et ꝙ sicut solus deus est infinitus in actu: ita ipse solus possit infinitũ in potẽtia in ꝑfectione ꝓducere: ꝛ aliqd de nichilo creare. Credo enĩ ꝙ nulla creatura facta vel factibilis posset ꝓducere effectũ maiorẽ angelo: imo nec angelũ aut aĩam rõnalẽ: aut materiã primã. Et hoc sufficit ad infinitatẽ potẽtie dei cõicatiue: aut ꝓductiue ad extra. ¶ Ad z^am confirmationẽ dico: ꝙ diuina actiuitas arguit̃ infinita ex infinitate termini actionis in potentia: mõ predicto. s. q2 tantã ꝑfectionem potest cõmunicare ꝑ suam actionẽ ꝛ maiorem in duplo ꝛ triplo: ꝛ sic sine statu iste ꝓcessus est infinitus in potentia: nec opꝫ ꝙ cõicet ad extra aliqd infinitum in actu ꝑ moduꝫ forme. Cum autem dicit ibidẽ: ꝙ realis cõicatio diuini eẽ ad extra maior esset ꝙ̃ cõmunicatio per participationẽ ꝛc. Dico ꝙ sicut

Non est concedẽdũ ꝙ in diuinis sit duplex eẽ. s. eẽntiale ꝛ ꝑsonale.

pfectior esset effectus diuine actionis & diuine pductionis: si crearet aliu deu: vel pduceret: aut ageret aliqd imensum ad extra q sit nuc ois effectus pducibilis a deo: & tn actiuitas ei no eet maior tuc q sit nuc. Illa enim ipossibilitas no est ex impotetia dei: sed ex repugnatia terminoru: qr sequitur q aliqd depedes equaret independenti: si aliqua creatura equaret deo: & aliqd possibile actui puro. Ita in pposito. maior pfectio co municaret creature formaliter si coicaretur sibi dina essentia formaliter: q dum coicatur precise sibi aliqd creatu: tn diuina actiuitas no eet tuc maior q nuc: qr impossibilitas hoc faciendi no venit ex defectu diuine actiuitatis: sed ex defectu capacitatis creature: & ex repugnantia terminoru: & qr illud no hz rone factibilis: sicut pfectior forma coicaret lapidi a sole: si coicaret ei lucem: quam comunicat planetis: q sit nunc omnis pfectio accidentalis: qua sol comunicat lapidi: tn tunc no esset maior actiuitas solis q nuc: qr ipossibilitas est ex no capacitate lapidis. vel detur aliud exemplu co uenietius: qr de exeplis no est curadu. ¶ Ulterius dr: q qr istud antecedens: diuina essentia coicatur lapidi vel alicui creature formaliter: aut p modu forme: iplicat cotradictione: io ex illo no solu sequitur: q si deus faceret talem coicatione: eius actiuitas no esset maior q nuc sit: imo et sequit oppositu. s. q eius actiuitas esset maior q no sit: qr ad ipole sequit qdlz. ¶ Et cu dicit arguens: q ipole est cogitare maiore actiuitate diuina actiuitate. ¶ Dr q ver est sine otradictioe: sz iplicado otradictoria pot cogitari maior. ¶ Ite. Si illud argumetu valet: no solu pbaret: q deus posset coicare ad extra diuina essentia formaliter: imo q pot pducere ad extra aliqd formaliter imensu: sicut pz voleti applicare ad hoc forma arguedi. Et io pz q est sophisma. ¶ Ad 9m principale dr: q minor est falsa: vt dcm est in solutione 7i argumeti. ¶ Et ad pbatione dico q omnis forma actuas formalr: put dr qua effectiue: est costitutiua alicuius opositi: vel salte coponit cum subiecto opositione ex his: vel opositioe cu his. ¶ Et ad iprobationes huius. ¶ Dicit ad pma quide: q forma accidetalis ordinatur sicut in fine ad substantia: qua pficit: qr accidens est pper subz: loquedo de accidente geto se habete p modu habitus. qd dico pper opationes. Et vlterius accides ordinat ad costitutuu ex ipso & subiecto: sicut ps ad totu. No enim talis forma fit sz opositu: vt pbat. 7. me[ce] pticula. 26. & 27. vbi no solu logt Aristoteles de factione subali: imo de factione in generali: q fit aliqd: qd e aut quale: aut qtu: & sic de alijs pdicamentis: qr sua pbatio gnalis est ad. x. pdicamenta: vt ipse pmittit ibide pticula 22a. (¶ Ex q patet: q cu ho dealbatur per illa actione no fit ho: nec albedo: sed copositu ex vtroqz. Cui et simile dicit ibi Comentator comento. 26. (Manifestu est (inquit) q no est dicedu: q genitu est vnu simplr. i. forma tm: vel materia tm: sz opositu ex ma et forma & puatione pcedente. Et cu declaratu est: q genitu est opositu ex ma & forma: & est aliud ab eis: illud igit qd gnatur est hoc indiuiduu demonstratu in actu: verbi gra: hec spa demonstrata ex hoc cupro: qm agens cu facit ex cupro speram: no facit forma nisi p accides: qr cu facit aliqd habens forma: facit forma p accides: spera enim cupri est spera cuprea no spera tantu: nec cuprum tm: & ideo est illud: qd artifex facit.) Hec ille. ¶ Ite cometo. 32. sic dicit. (Hoc qd dicimus q forma no gnatur nec corrupitur no est ppriu sube: sed est coe et alijs pdicamentis: gnatur eni spera cuprea: & no gnatur spera. s. figura neqz cupru. Et silr pdicamentu qualitatis: & alia predicamenta: qd generatur in eis est copositu ex suba & ex accidente. No eniz gnatur qualitas aut lignu: sz lignu hns qlitatem &c.) Et in multis alijs cometis dicit ex substantia & accidente aliqd oponi. ¶ Ide ponit ipse & phs primo phisicoru pticula. 64. (Dicamus (inquit) Aristoteles: q omne gnatum est opositu. vbi Comentator genitu in rei veritate est opositu ex forma: & ex subiecto.) Hec ille. ¶ Et vtrobiqz ta phs q Cometator exeplificat de formis accidentalibus: & de factionibus & generationibus actuantibus. ¶ Ex quibus pz: q omnis forma accidentalis inducibilis per motum vel actione coponit cu suo subiecto: nec ipsa fit nisi per accidens ad factione copositi illius. Ideo dico q talis forma inqtu hz rone inherentis ordinatur ad substatiam: vt ad prebens sustentamentu: ordinatur aute ad copositum ex ipsa & subo p modu. quo pars ordinatur ad totum: & ostituens ad costitutu: sicut in alio sili corpus hominis ordinatur ad aiam rationale alio q ordinetur ad hoiem costitutu ex illo corpore & ex aia rationali: & sic pz q minor illius argumenti est falsa: q dicit q accidens non ordinatur nisi ad substantiam. ¶ Ad 2am pbationem dicte minoris psillogismi ibidem facti dicit: q subiectum forme accidentalis sustetat accidens: loquedo de subiecto qd est suba: & est subsistentia eius: hoc est subsistens in eo: qr no est aliud aliquid subsistere in aliqua na: vel forma q esse suppositu informatu tali na: & denominatu ocretiue ab ea sic ab hu[m]anitate: h[om]o ab albedie albus. ¶ Dico vlteri[us]: q lz sba: q subijcit actiuitati: sit subsistetia illius & suppositu: denomiatione tn formalis subsistetia talis accidetis e qda opositu ex accidete & suba subiecta illi. vn lignum est subsistentia albedinis denoiatiue: qr albedo no est intrinseca tali subsistentie: sed denoiat eaz: & coicat sibi suam denominatione: vt lignum sit tale in concreto: qualis est ipsa in abstracto: vt sicut ipsa est albedo: ita lignum sit albu: sed opositu resultas ex subo & accidente no solu recipit denoiatione cocretiua talis forme: imo includit intrinsece illa forma: & dicitur album intrinsece & formaliter. Et istud est verius subsistentia talis forme q substantia nuda: qr istud non hz esse in alio: sz suba & accidens costitutiua illud 3m hnt esse in alio: puta in illo toto: & sunt eius partes formales. sicut alias dictum fuit: q humanitas est pars formalis fortis. ¶ Et tuc ad incouenietia: q cotra hoc adducit arguens. ¶ Dicitur ad pm vt prius: q accidens vt inherens ordinatur ad subaz sicut ad fine pximu: & no sicut ad finem vltimu simplr: sz vt habet ronem ptis & costitutiui ordinatur sicut in fine remotu in suu formale suppositum. nec phus vult oppositu. ¶ Pro 2o incoueniëti ibide adducto. ¶ Dico q suba put habet ronem potentie seu vt est in potentia ad actu accidentalem: est ignobilior accidente fm q ponit scus Tho. in multis locis sicut. 4. sen. dis. 49. q. i. ar. 2. questiucula pria ad 5m. Un ibidez sic arguit. (Si btitudo est aliquid creatum in hoie: vel inest homini essentialiter: vel est accidens: sed btitudo no est de essentia hominis: qr sic ois homo semper esset btus. ergo sic aliqd in homine erit accidens: sed accidens no pot esse finis sube: cum substantia sit nobilior accidete. ergo ipole est beatitudine esse aliquid creatu i nobis.) ¶ Ecce argumentu in forma: in quo tangitur pns difficultas an. s. accides possit esse finis sube. ¶ Ad qd argumetu sic respondit dices. (Etsi omnis accidentis inquantum hmoi sit ignobilius substantia: tn aliqud accides

qtum

Accidēs pōt esse nobilius suba ƀ3 quid dupliciter.

ctus3 ad aliqd potest esse dignius substātia. Pōt enim accidens cōsiderari dupliciter. Uno mō ƀ3 ꝙ inheret subiecto: ex quo h3 rōnē accidētis. Et sic oē accidēs est substantia indignius. Alio mō pōt cōsiderari in ordie ad aliqd extra: ⁊ sic aliqd accidēs pōt esse suba nobili⁹ inquantū per ipsum aliq̄ suba ꝯiungit̄ alicui nobiliori se: ⁊ hoc mō btitudo creata: ⁊ gra: ⁊ hmōi sunt aliqd nobilius natura anime: cui inherent. Est etiā aliqua cōsideratio: ƀm quā oē accidens suba est nobilius: inquātum. s. suba compat̄ ad accidens inherens sibi: vt potentia ad actū.) ℂ Idē ponit in de veritate. q. 21. ar. p̄. ad. 6. ⁊ 2° sen. dis. 26. q. 1. arti. 2°. ℂ Ex quibus p3: ꝙ accidens ƀm vnā cōsiderationē est nobilius suba: ⁊ pōt esse finis substantie. Quod ēt ponit scūs Tho. 4° sen. vbi supra in solutione principali dicte questiuncule dicens. ℂ Ultim⁹ finis cuiuslib3 rei habētis esse ab alio est duplex: vnus exterius. s. illud: qd̄ est pfectionis desiderate principiū. alius interius. s. ipsa sua pfectio: quā3 facit cōiunctio ad principium. Uñ cū btitudo sit vltimus finis hominis: duplex est btitudo. Una que est in ipso. s. que est eius vltima pfectio: ad quā possibile est ipsum venire: ⁊ hec est btitudo creata. Alia vero extra ipsum: p cuius cōiunctionē predicta btitudo in eo causatur. et hec est beatitudo increata: que est ipse deus.) Hec ille. ℂ Et simile dicit p̄ma 2e. q. 3. ar. p̄mo. ℂ Ex quibus p3: ꝙ aliqd accidens pōt esse finis substantie: maxime operatio rei: vñ Aristo. 2° celi particula. 17. sic dicit. (Omne habēs actionē est ꝑpter suā actione3.) Ubi Cōmentator cōmento. 17. dicit. Qꝛ fines rerū sūt aliquādo actiones tm̄. Aliquādo aūt actiones in passiuis. Dico igit̄ ꝙ nō est inconueniens aliquā substātia3 inquātū h3 rōnē potētie vel existentie in potētia ordinari ad aliqd accidens vt in finē: inquātū tale accidēs est cōplementū potētie: que est in substantia. Et vlterius ꝯsilr dico: ꝙ substātia pōt ordinari ad cōstitutum ex ipsa ⁊ suo accidente: inquātū substātia est potentialis tā respectu accidentis q̄ꝫ respectu illius entitatis: ⁊ totius resultantis ex tali cōpositione. Talis eni3 finis est finis substātie ƀ3 qd: ⁊ nō p̄ncipalis finis sube: qꝛ nō oē qd̄ pficit aliqd ē eius finis principalis: nec ois act⁹ est pncipalis finis potentie: nec forma materie. Et sic itelligo verba sancti Tho. 3° 2 Sen. c°. 24. vbi sic dicit. (Nō oē qd̄ pficit aliqd est finis illius rei. Est enim aliqd pfectio alicuius dupl'r. Uno mō vt iam habentis spēm. Alio mō vt perfectio ad spēm habendā: sicut pfectio domus ƀm ꝙ iā h3 spēm est illud: ad qd̄ spēs domus ordinatur. s. hītatio: pfectio vero ad spēm dom⁹ est tam illud: qd̄ ordinatur ad spēm ꝯstituenda3: sicut principia substantialia ipsius: q̄ꝫ illud qd̄ ordinat̄ ad spēi cōseruationē: sicut apodiacula que fiunt ad sustentationē domus: q̄ꝫ etiā illa que faciunt ad hoc: ꝙ vsus domus sit ꝯueniētior: sicut pulchritudo domus. Illud ergo qd̄ est perfectio rei: ƀm ꝙ iā spēm h3: est finis ei⁹: vt habitatio est finis domus. Et simil'r ꝑpria opatio cuiuslib3 rei: q̄ est q̄si vsus eius: est finis eius. Que autē sunt pfectiones rei ad spēm non sunt finis rei: imo res est finis ipsaꝝ. Materia eni ⁊ forma sunt ꝑpter spēm. L3 enim forma sit finis gnātionis: nō tm̄ est finis iam generati: ⁊ spēm habētis: imo ad hoc ꝙ forma vt spēs sit cōpleta simpl'r requirunt̄ cōseruātia re3 in sua spē: vt sanitas ⁊ vis nutritiua: l3 pficiāt aīal: nō tm̄ sūt finis aīalis: sed e3. Ea ēt quibus aptatur res ad ꝑprias opationes spēi pficiendas: ⁊ ad debitū finē congruentius cōsequendu3 nō sunt finis rei: s3 magis ecōuerso: sicut pulchritudo hois ⁊ robur corpis.) Hec ille. ℂ Ex qb⁹ p3: ꝙ nō oē qd̄ est pfectio alicuius est ei⁹ finis simpl'r: puta inquātū hō vel aīal: licet vt predixi: omne qd̄ pficit aliqd possit dici finis eius ƀm qd: inq̄tu3. s. tale est de se in potētia ad hoc vel illud. Qꝛ ois potētia inq̄tū hmōi est ꝑpter suū actū. Uñ l3 albedo nō sit finis hominis inquātū hō: s3 potius deus: ⁊ beatitudo: ⁊ vniuersum: tñ inq̄tū hō est in potētia ad colorem: albedo est finis eius: nec sic est nobilior hoie. Patet igitur ꝙ ista scda probatio deficit in hoc: ꝙ putat nullum accidens posse esse finē substātie: vel ꝙ oē totū ⁊ cōpositum qualecunq3 sit: est simpl'r finis cuiuslibet sue partis: quoꝝ vtrūq3 falsu3 est. Et de falsitate p̄mi dictū est satis. De falsitate scdi p3. Nam cōpositum ex accidente ⁊ subiecto nō est finis illius sue partis. que est substantia: nisi ƀm qd. s. inquātū est in potētia ad tale esse: qd̄ h3 in illo toto. ℂ Ad 3um minoris p̄ncipalis ꝓbationem. 9. argumenti dico: ꝙ sicut accidens nō h3 ꝑprie qdditatē: ita nec cōpositū accidētale resultans ex substantia ⁊ accidente est essentia ꝯpleta. Cuius cā est: qꝛ accidens suo aduentu nō pōt causare esse: in quo res per se subsistat: cū adueniat enti in actu: ac per hoc nec pōt constituere aliquā essentiā ꝯpletā: q̄ p se habeat qd: vñ scūs Tho. in tractatu de esse ⁊ essentia sic dicit. Cap. 5. (Essentia est illd qd̄ p diffōnē signat̄: ⁊ iō op3 vt aliqd eo modo habeat essentiam: quo h3 diffinitionē. Accidentia aūt habent diffinitionem incōpletam: qꝛ nō possunt diffiniri nisi in eorum diffinitione ponatur sub3. Et hoc iō est: qꝛ nō habent esse p se absolutū a subiecto: s3 sicut a mā ⁊ forma relinquit̄ esse substātiale qñ cōponunt̄: ita ex accidente ⁊ subo relinquitur esse accidentale qñ accidens aduenit subo. Et ideo nec forma subalis ꝯpletā essentia3 h3: nec mā: qꝛ in diffinitione forme subalis op3 ꝙ ponatur illud: cuius est forma: ⁊ ita diffinitio eius est p additionē alicuius: qd̄ est extra genus illi⁹: sicut ⁊ diffinitio forme accidentalis: ⁊ in diffōne anime ponitur corpus a naturali: qui ꝯsiderat aīam solū inquātū est forma phisici corporis: sed tm̄ inter formas substantiales ⁊ accidētales tm̄ multū interest: qꝛ sicut forma substantialis nō habet per se esse absolutū sine eo: cui aduenit: ita nec illud cui aduenit. s. materia. Et iō ex coniunctione vtriusq3 relinquit̄ illud esse: in quo res per se subsistit: ⁊ ex eis efficitur vnū p se: ꝑpter qd̄ ex illoru3 ꝯiunctione relinqtur essentia quedā. Uñ forma q̄uis in se cōsiderata nō hēat rōnē complete essentie: est tm̄ ps essentie cōplete: s3 illud cui aduenit accidēs: est ens in se cōpletū subsistens in suo esse: quod quidem esse naturaliter precedit accidens: quod superuenit. Et iō accidens superueniens ex cōiunctione sui cum eo: cui superuenit: nō causat illud esse: in quo res p se subsistit per qd̄ res est ens p se: s3 causat qddā esse 2m: sine quo res potest intelligi esse: sicut primū sine 2° potest intelligi: vnde ex accidente ⁊ subiecto nō effcit̄ vnum p se: sed vnū p accidens. Et ideo ex cōiunctione eorum nō resultat essentia quedā sicut ex cōiunctione forme ad materiā: ꝑpter qd̄ accidens neq3 rōnē cōplete essentie h3: nec est pars cōplete essentie: s3 sicut est ens ƀ3 quid: ita ⁊ essentiam ƀm qd h3.) Hec ille. ℂ Ex quibus p3: ꝙ qꝛ ex ꝯiūctione accidentalitatis ⁊ subi nō relinquit̄ aliqd esse: quo res p se subsistat: qꝛ ante eius aduentu3 suba: cui aduenit: ⁊ q̄ est ens per se habebat cōpletum eē subsistentie: ⁊ in vna re nō sūt plura esse p se: iō nec ex tali cōiunctione resultat p se ens: nec aliqua quidditas ꝑpria: qꝛ prius natura resultabat p se ens. Implicat aūt ꝙ per se ens sit ps per se entis. Ex cōiunctione autem forme ⁊ materie resultat p se esse: qꝛ neutrum

illoꝝ ante cõiunctionē hȝ per se eē potissime materia. Et ideo pōt esse ps per se entis: ꝛ possunt cõstituere per se ens: ꝛ per se essentiam. Illud enim est per se ens: qđ habet in se principiū sui esse: formale qđeȝ: nō autem effectiuū: nec eius esse depēdet formalr: nec subiectiue ab alio ente actu cōpleto poss: ꝛ hoc accipiēdo p se ens stricte pro sola substantia. Largius aūt loquēdo illud dr̄ p se ens: qđ hȝ in se pncipiū formale sui esse: nec ei⁹ esse formalr dependet ab ente alterius generis. Et sic tam substantia: ꝙ̄ accidens pōt dici ens p se. Tale aūt aggregatū ex substātia ꝛ accidente nō pōt dici ens per se primo modo: nec secūdo mō: nec habere quidditatē. Patet igit̄ nullitas cōsequētie: quā facit arguēs dum dicit. Tale ens est distinctū a subiecto ꝛ ab accidēte. ergo hȝ ppriā quidditatē: ꝛ dat eē qđ: ꝛ nō quale. Ad cōfirmationē ibidē factā: negat̄ prīa cōsequētia. Quoniā nō oē aliqđ est pprie loquēdo qđ: possumus tñ dicere ꝙ ly aliqđ pōt sumi dupl'r. Primo mō pprie put restrigitur ad genus sbe: ita ꝙ idē est dr̄e aliqđ ꝛ aliud qđ: habens pprie quidditatē: ꝛ cōpletū ꝛ p se ens: tūc dr̄ ꝙ isto modo nec accidēs est aliqđ: nec ex accidente ꝛ sbo cōstituit̄ aliqđ: sȝ aliquale. Secūdo mō ly aliquid pōt sumi largius prout cōuertit̄ cū ente. ꝛ tūc dico ꝙ sicut ex accidēte ꝛ subiecto efficit̄ ens p accidēs: ita ꝛ aliqđ p accidens: ꝛ qđ per accidens. Unde color predicat̄ in qđ de albedine: ꝛ dicit qđ albedinis: ꝛ oiūȝ suarū specierū ꝛ indiuiduorū. Qꝛ eniȝ sbm ꝛ accidens sint ens ꝛ faciāt ens aliquo modo patȝ. 5. meta. pticula. 13. Entia inquit phs: que dicunt̄ mō accidentali: fm hoc dicunt̄. aut qꝛ vtraqȝ sunt eiusdē entis. aut qꝛ est qđditas entis. aut qꝛ est cū eorūius est qđditas: ꝛ de quo dicitur idem. Ubi Cōmentator dicit: ꝙ inter accidens ꝛ sbm est ydentitas per accidens. ꝛ similiter inter duo accidentia eiusdem subiecti. ꝛ ꝙ talia dicuntur ens p accidens: sicut ꝛ vnū per accidēs. ℂ Itē phs. 5. meta. particula. 16. dicit aliqua esse cōposita ex substātia ꝛ accidēte. ꝛ in talibus dicit accidens esse prius toto inde resultāte. Dicit eniȝ sic. Accidens ēt est ante totū vt musica ante hominē musicū. Totum eniȝ non erit penitus sine parte. Ubi Cōmētator cōmēto. 16. dicit. Accidēs est prius in diffinitione rerum cōpositarum ex substantia ꝛ accidente. Diffinitio enim compositi ex istis constituitur ex istis duabus partibus. s. substantia ꝛ accidente. ꝛ partes cuiuslibet sunt priores illo: quia sumuntur in eius diffinitione.) Hec ille. ℂ Cū aūt dicit arguēs ꝙ nulla forma accidētalis dat esse aliquid: sed aliquale. Dicitur ꝙ accidens nō subiecto suo dat esse aliquid sed aliquale. sed tamē composito suo dat esse aliquid large: ꝛ proprie aliquale. ℂ Ad 4am probationē minoris: que est argumēti pncipalis dicitur: ꝙ ex accidente ꝛ subiecto fit vnum per accidens. Et ad primā iprobationē dico: ꝙ illud ens per accidens licet sit distinctuȝ a substantia ꝛ accidente quodā. i. diuisum in se: in quātum accidens ꝛ subiectum indiuisa sunt in illo esse accidentali relicto ex coniunctione illorum: non tamen est ibi perfecta indiuisio in esse. quia vna pars illius constituti. s. substantia habet esse sibi proprium: quod nō comunicat alteri parti. s. accidētalitati: sȝ accidens comunicet suum esse subiecto. Et ideo est ibi indiuisio quo ad esse accidentale: ꝛ non quo ad esse substātiale. Ac per hoc est ibi vnitas accidentalis: ꝛ non per se vnitas: sicut nec indiuiso in per se esse. ℂ Item in tali ꝯposito non est indiuisio: sed diuisio essentiarum: ꝛ naturarum: ꝛ rerum diuersorum generum. ideo non est ibi p se vnitas. ℂ Ad primā confirmationem ibideȝ factā dico: ꝙ quātumcunqȝ illud cōpositū habeat propriū esse: tamen illud esse nō per se competit vni parti eius vt est ens in actu. s. substantie: immo per aliud esse est ens in actu per se. et ideo non est ibi indiuisio in esse per se: quā includit vnum per se. Illud eniȝ est vnum per se: qđ infra se nō hȝ diuisioneȝ in esse: quo aliquid est actu ens: sicut compositum ex materia ꝛ forma hȝ in se indiuisionē in esse: quia nō per aliud esse est materia illius in actu: ꝛ per aliud esse forma eius: sed p vnicum esse vtrunqȝ est in actu. ℂ Ulterius tale ꝯpositū ex accidente ꝛ subiecto includit intrinsece duplex esse: vnum substantiale: ꝛ aliud accidentale: ꝛ sic non est pfecte indiuisum. ℂ Ad 2am cōfirmationeȝ ibi factam dicitur: ꝙ diuisio ibidem facta est insufficiens. Nō enī tale compositum ideo dicit̄ vnum per accidens: quia habet esse de genere accidentis: nec qꝛ pōt esse sine tali vnitate: sed qꝛ infra se includit diuisionem in esse: quo aliquid dicit̄ per se ens: ita ꝙ nō est ibi indiuisio in per se esse. Naȝ ibi est vnum esse: quo substantia dr̄ per se eē: ꝛ est ibi aliud esse: quo albedo si separetur: esset per se ens: qđ quideȝ esse cōmunicatur substantie: ꝛ in illo 2o est indiuisio duarum partium. s. accidentis ꝛ subiecti: nō aūt in primo: qꝛ accidens nō est per esse substantie formaliter: sed ecōtra substantia est formaliter aliqualis per esse accidentis. ℂ Pōt aūt dici breuius: ꝙ illud compositum ideo dicit̄ vnum per accidens: ꝛ nō per se: qꝛ est indiuisum in esse: qđ est de genere accidentis: ꝛ accidit vni parti. s. subiecto: sȝ non accidat forme accidentali: ita ꝙ est ibi duplex accidentalitas in illa indiuisione ꝛ vnitate. Et in illo esse prout dupliciter dicitur accidens. s. quod distinguitur contra substantiaȝ ꝛ quod est vnuȝ de. 5. predicabilibus. ℂ Et cū dicit arguens: ꝙ illud compositum nō potest esse sine tali esse conceditur: sed tamen principalior pars compositi pōt esse sine tali esse: ꝛ sine tali vnitate: ꝛ remanere idē ens actu: qđ prius: imo sibi totaliter accidit: quia per illam nullo modo est ens: nec vnum per se. ℂ Ad 5am probationem dicte minoris dicitur: ꝙ prima consequentia ibidem facta nullā habet apparentiam. Non. n. opȝ ꝙ oīs forma cōstitutiua ꝯstituat cū susceptiuo ppriȷ generis: nec hȝ maiorem euidentiam ꝙ̄ ista consequētia. forma substantialis hȝ subiectum eiusdem generis. ġ forma accidentalis hȝ subiectum sui generis. Cuius cā est: qꝛ accidens ideo dicitur accidens: qꝛ ad aliud cadit s. ad rem existētē in actu cōpleto. De ratione vero subiecti est ꝙ sustentet: ideo repugnat accidēti esse subiectū pncipale accidētis. ℂ Item dato ꝙ in genere accidentis aliquid esset per se actus. ꝛ aliud per se potētia ad talem actum: sicut forte se habent diaphoneitas ꝛ lux: ꝛ intellectus ꝛ volūtas respectu suaꝝ perfectionū. non tamē sequitur: ꝙ ex tali actu ꝛ ex tali potētia cōstituatur aliquid per se vnum: qꝛ nunquā est ibi perfecta indiuisio in esse. quia omne susceptiuȝ accidentis prius natura est ens actu indiuisum: ꝙ̄ adueniat sibi accidens. ꝛ omnis vnitas addita tali susceptiuo accidit sibi: vt est ens actu. secus est de susceptiuo forme substātialis. ℂ Ad 6am probationem dicte minoris dictū est prius: per alteratione. n. nō fit proprie forma accidētalis: sȝ ꝯstitutū ex ipsa ꝛ ex subiecto eius. Et tūc cū infertur: ꝙ alteratio esset productio ꝛc. Dico ꝙ alteratio nō est productio subiecti: quod alteratur: sed illius: qđ cōponit̄ ex subiecto alteratōis ꝛ ex suo termino: sicut eadē est mutatio materie ꝛ generatio cōpositi: ita ꝙ ideȝ est alteratio ꝛ productio quātum ad illud: qđ dicūt in recto: sed differunt quantuȝ ad diuersas habitudines quas

ly aliquid dupliciter.

Quid ē vnū per se.

quas dicunt in obliquo:qꝛ productio dicit habitudinē ad compositū:ꝛ alteratio ad subiectum:vtrū autē ista sit ꝓpositio ꝑ se:alteratio est ꝓductio:credo ꝙ sit in primo vel scḋo mō dicendi per se. ❡ Ad 7ᵘᵐ probationē eiusdem dictum est prius:ꝙ sicut nō est incōueniens accidens vno modo esse nobilius substantia:ita nec repugnat aliquod ens per accidēs esse aliquo mō dignius substantia:quā includit intrinsece:si attendatur nobilitas inclusorum. Si tamen attendatur modus essendi: tunc esse substantiale perfectioris modi est ꝙ̄ esse accidentale:ꝛ esse ꝑ se ꝙ̄ esse per accidēs. Et vlterius multo minus est inconueniens:ꝙ ens per accidens sit perfectius accidēte cōstitutiuo ipsius:lꝫ vnitas sit maior in accidente ꝙ̄ in ente per accidens. ❡ Ad 8ᵘᵐ probationem negatur prima consequentia. Qꝛ nō omne prius potest in actu reali existere sine posteriori. Vñ in argumento est fallacia equiuocationis:arguendo a prioritate causalitatis ad prioritatē:qua nō cōuertitur subsistēdi ꝯsequentia. Dicitur enim ꝙ vnitas mãe ad formā est prior ſm aliquā causalitatē ipso composito:ꝛ hoc solum probat argumentū factū pro añcedente:sed cū hoc stat:ꝙ talis vnitas vel vnio nō sit prior composito vnitate:qualem infert arguens.s.prout illud dicitur prius a quo nō cōuertitur subsistendi cōsequētia:ita ꝙ vnio forme ad materiam possit esse nō existēte composito: ꝛ nō econtra. Nō enim prima prioritas semper infert secūdā potissime in causis formalibus:vbi forma est prior causalitate suo effectu formali:ꝛ tñ nō est separabilis ab illo:si accipiatur forma vt actus causans ꝛ formans:ꝛ nō solū vt causans in habitu. ❡ Ad cōfirmationem dicitur eodē mō:ꝙ.s.si forma eēt actus materie ꝛ compositi scḋm ordinem priorū ꝛ posteriorum tali prioritate:a qua nō conuertitur subsistendi consequentia:tunc nō repugnaret formā esse actum mãe:ꝛ nō esse actū cōpositi. Nunc aūt negatur:ꝙ forma sit actus illorum duoꝝ ſm ordinem talis prioritatis:sed solum ſm ordinē causalitatis formalis:que inseparabilis est a suo effectu. Repugnat enim albedinē informare superficiē:ꝛ nō resultare aliqd actu albū. ❡ Ad 9ᵘᵐ probationem negatur cōsequentia. Quia licet ille cōmunicationes sint diuerse:aut distincte rōne:dubiū tamen est:vtrū sint distincte realiter. Et dato ꝙ essent sic distincte:non tñ sequitur ꝙ sint separabiles:qꝛ vna illaꝝ est quodāmō causa formalis alterius. Forma.n. vt cōmunicata mãe est causa formalis in actu compositi. Et ideo nō stat formā cōmunicari mãe vt actum: quin eo facto resultet compositum:ac per hoc scḋa cōmunicatio. ❡ Ad 10ᵘᵐ probationē negatur scḋa consequentia ibidem facta:qꝛ nō omne consequens est per accidens:adeo lꝫ cōmunicatio:qua forma cōmunicatur composito sequatur pmā cōmunicationē:qua forma cōmunicatur mãe:nō tñ sequitur ꝙ scḋa sit per accidens. Nec valet simile adductū de ꝓductione forme que sequitur ꝓductionē compositi vel relationis:que sequitur ꝓductionē fundamenti ꝛ termini:qꝛ in ꝓposito scḋa cōmunicatio est finis prime:ꝛ ad illā ordinatur prima:ꝛ est prior in intentione nãe que itendit principaliter completū ens ꝓducere:qḋ fit in ꝓductione compositi:ad qḋ ordinat cōmunicationē forme respcū materie:secus est de productione forme vel relatiōis: qꝛ iste non principaliter intendunt ante:sic ꝙ ꝓductio cōpositi ordinetur ad ꝓductionē forme vel productio absoluti ad productionē relationis:imo totum oppositum. Et ideo similitudo nō valet. ❡ Ad xi. probatiōes dicitur:ꝙ eadem est mutatio qua materia mutatur:ꝛ qua compositū dr̄ mutari:vel potius produci aut generari:lꝫ dicant diuersas habitudines ad diuersos terminos:tñ ille habitudines sunt inseparabiles ab inuicē: qꝛ nō omnia realiter distincta sunt ab inuicem separabilia:vt sepius alibi dictum est. ❡ Ad 12ᵃᵐ ꝓbationeꝫ dicitur:ꝙ forma nō subsistens nō ꝓprie ꝓducitur:sed compositum:ꝛ hoc siue loquamur de ꝓductione pmi agentis:siue secundi:qꝛ nulla forma nō subsistēs ꝓprie est:ac per hoc nec sibi ꝓprie debetur factio:sed sicut est illud quo cōpositū est:ita est id quo cōpositū fit. Sed loquēdo de forma subsistente:cuiusmodi est aīa rōnalis:dato ꝙ ipsa prius fiat ꝙ̄ ꝯpositū:loquendo de prioritate causalitatis:nō tamen prius fit ꝙ̄ compositum: loquendo de prioritate:de qua loquimur in ꝓposito:ꝛ hoc si ipsa fiat in materia. Naꝫ formā fieri in materia: ꝛ cōpositū fieri:idem sunt:vel se inseparabiliter consequuntur. Naꝫ phs dicit .7. meta. particula. 27. ꝙ agēs ponere formam in materia est agens generare compositum. Dato ergo ꝙ aīa rationalis fiat in corpore:ipsa tñ pro nullo priori mensure vel durationis pcedit factionē compositi:sꝫ sola prioritate causalitatis formaliter:quia ex hoc ꝙ anima fit in corpore:sicut actus in ꝓpria potentia causatur ꝛ cōstituitur:ꝛ fit compositū. Et ideo nō opꝫ inquirere aliqḋ signum vel instans:in quo vel ꝑ q̄ aīa fiat:ꝛ cōpositū tūc nō fiat. In tali enī prioritate causalitatis nō sunt querenda talia signa vel instantia extra intellectum nostrum. Et dato ꝙ intellectus noster prius concipiat factionē anime ꝙ̄ factionem compositi:dum inuestigat a priori factionē illam pcedendo a causis ad effectus:nō tamen sequitur:ꝙ illa q̄ intellectus noster diuisim concipit:ꝛ que sunt in diuersis signis intellectus:possint esse diuisa in re extra:vel in diuersis signis nãe:qꝛ illud prius non est prius in quo:sed a quo:vel per qḋ. ❡ Ad .10. principale negatur minor:ꝛ assumptum pro eius ꝓbatione. Et ad primam ꝓbationem eius dico:ꝙ si cōmunicatio nomiet habitudinem quandam inter actum:ꝛ illud cuius est actus vel forma:cōceditur ꝙ alia est cōmunicatio forme respectu materie:ꝛ alia respectu compositi:sꝫ dico ꝙ nullum agere est ad hanc vel istā cōmunicationeꝫ de per se:sed actio generantis est per se ad generādum compositum:ex qua actione cōsurgit ꝓducto composito duplex habitudo:vna forme ad mām quaꝫ actuat: alia vero forme ad compositum. Tales enim habitudines:vt dictum est in alia questione:fundantur in actione:qua ex mã ꝛ forma fit vnum:ꝛ consequuntur tam actionem agentis ꝙ̄ vnitatem ꝛ indiuisionē partium compositi. Nec opꝫ ꝙ aliud agere sit ad hanc:ꝛ aliud ad illam:sꝫ ideꝫ penitus. Nec oꝫ ꝙ vna possit esse sine alia:qꝛ vna est quasi causa formalis alterius:causa aūt formalis in actu inseparabilis est a suo effectu:ꝛ econtra:secus ē de causa formali in habitu. ❡ Ad 2ᵃᵐ ꝓbationem negatur minor. Nam forma nō cōmunicatur composito nisi prius natura cōmunicetur materie. Nā cōmunicatio forme respectu materie est causa formalis cōmunicationis forme respectu compositi:nō inseparabiles sunt. Et lꝫ nulla talis habitudo sit ꝓprie cā compositi:tamen vnitas ꝛ indiuisio forme cum materia est causa:vel modus cāe ꝯpositi:quia forma absolute considerata:ꝛ non vt vnita materie non est forma: nec causa formalis compositi nisi in habitu. Est auteꝫ eius forma ꝛ causa formalis in actu per hoc:qḋ est vnum facta ꝛ indiuisa ꝛ coniuncta materie. Et sic patꝫ ꝙ impossibile est formam:vel materiam cōmunicari composito:nisi prius natura adinuiceꝫ vniantur:ꝛ for

Prioritas causalitatis nō īfert prioritatem nãe.

p.d.8.q.3.ad 4ᵘᵐ.d.30.ad 3ᵘᵐ Grego.3 2ᵃᵐ tertio loco,ꝛ alibi.

Forma non cōmunicatur cōposito nisi prius cōicet materie.

ma cōmunicetur materie: ⁊ econtra. ¶ Ad 3m negatur antecedens: q2 vt statim dictuz est: forma nō est causa formalis compositi in actu: nec actualiter format compositum: nisi prius natura informet materiam. Item negatur vlterius: ꝙ prima cōmunicatio stet sine scd̄a. ¶ Item dicitur: ꝙ materia prius natura est in potentia ad formā q̄3 ad cōpositum loquēdo de prioritate cause materialis: l3 loquendo de prioritate cause finalis prius sit in potentia ad compositū: vel ad esse compositi q̄3 ad esse forme: quia in tali ordine illud: qd̄ est perfectius est prius. ¶ Ad 4m patet per predicta: quia includit multa falsa ⁊ male probata: vtputa ꝙ cōmunicatio forme respectu materie possit esse sine cōmunicatione forme respectu compositi. ¶ Ad 5m dicitur sicut ad secundum: quia l3 forma ſm se sit causa intrinseca compositi: tamen non quocunq3 mō se habens est actualis causa compositi: sed vt vnita materie. Et cōsimiliter dicitur: ꝙ agens vel efficiens nō quocunq3 mō se habens est actualis causa sui effectus: sed vt est sub actione: ⁊ vt actualiter agit. Ideo argumentū potest reduci contra arguentē. Si enim sua similitudo valeat. ergo sicut īpossibile est agens actu causare ⁊ esse actualiter causam sui effectus: nisi dum est sub actione: ita impossibile est formaz esse actualem causam compositi: vel alterius nisi dum actu informat: ⁊ vnita est materie. Et hec sufficiant ad argumenta Joannis de ripa. ¶ Ad argumentū pro parte affirmatiua questionis respondit sanctus Tho. prima parte. q. tertia arti. 8°. in solutione primi argumenti dicens. (Q2 diuinitas dicitur esse oium effectiue ⁊ exēplariter: non aūt per essentiaz.) ¶ Item prio contra Gen. c. 26. sic dicit. (Huic aūt errori quattuor sunt: que videntur prestitisse fomētum. Primum est quarundā auctoritatum peruersus intellectus. Inuenitur enim a Dionysio dictum. 4. ca. celestis hierarchie: esse omniuz est: que super esse: est diuinitas. Ex quo intelligere eum voluerunt: ipsum esse formale omniū rerum deū esse: nō considerantes hūc intellectum ipsis verbis consonū esse nō posse. Nam si diuinitas est omniuz esse formale: nō erit super oīa: sed inter omnia: imo aliquid omniuz. Cum vero diuinitatem super omnia dixit: ostendit deum ſm naturaz ab omnibus esse distinctum: ⁊ super omnia collocatū. Ex hoc vero: qd̄ dixit: ꝙ diuinitas est omniuz esse: ostēdit ꝙ a deo in omnibus q̄dam diuini esse similitudo reperitur. Hunc etiam eorum peruersum intellectum alibi excludens dixit 2°. c. de di. no. ꝙ ipsius dei neq3 tactus neq3 aliqua cōmixtio est ad res alias: sicut est puncti ad lineam: vel figure sigilli ad cerā.) Hec sanctus Thomas. Et hec de questione sufficiant. De qua benedictus deus. Amen.

Qō. III.

Iterum circa quintam distin. 3. sen. queritur. Utrum filius dei assumpserit naturā humanā in vniuersali simul cū suo ꝑprio creato supposito. Et arguitur ꝙ sic. Et p̄mo ꝙ assumpserit naturam humanam in vniuersali. Quia filius dei assūpsit de natura humana id: qd̄ est in ea potissimum: sed in natura humana potissimū est id: quod est per se homo: sicut ⁊ in vnoquoq3 genere potissimum est id: quod est per se. ergo filius dei assumpsit per se hominem. Hoc aūt ſm platonicos est natura humana vniuersalis ab indiuiduis separata. ergo hanc assumpsit. 2° ꝓbatur ꝙ filius dei assumpserit personam: ⁊ suppositum humanū creatum. Quia dicit Damas. li. 3°. ꝙ filius dei assumpsit omnia: que in natura nostra plantauit: sed in natura nostra plantauit personalitatē. ergo illam assūpsit.

In oppositum arguitur. Et primo ꝙ non assumpserit naturam hūanam in vniuersali. Quia dicit Damas. li. 3°. Dei verbū incarnatum nō eam: que in nuda contemplatione consideretur: naturam assumpsit. Nō enim hoc esset incarnatio: sed deceptio ⁊ fictio incarnationis. Sed natura humana ꝓut est a singularibus separata vel abstracta in nuda contemplatione cogitatur: q2 ſm se ipsam nō subsistit: vt idem Damas. dicit. ergo filius dei nō assūpsit naturam humanā ſm ꝙ est a singularibus separata: ⁊ sic nec vniuersalē. ¶ 2°. arguitur ꝙ nō assumpsit personam creatam. Q2 dicit Augustinus in de fide ad petrum: ꝙ deus naturā hominis assumpsit. nō ꝑsonaz.

Damas. Cap. xi.

Damas. Cap. xi.

In hac questione sunt. 3. articuli. In p̄mo ponentur conclusiōes. In 2° obiectiones. In tertio solutiones.

Quantum ad primum articulum sit p̄ma conclusio. Filius dei nō assumpsit naturam humanaz in vniuersali: ꝓut vniuersalis est: nec ab indiuiduis separatam vel abstractam. Hanc ponit sanctus Tho. tertia ꝑte. q. 4. ar. 4°. vbi sic dicit. (Natura hominis vel cuiuslibet alterius rei sensibilis preter esse: qd̄ in singularib9 habet: dupliciter pōt intelligi: Uno modo. q. per se ipsaz esse habeat preter materiaz: sicut platonici posuerunt. Alio modo sicut in itellectu existens vel humano vel diuino per se quidem subsistere non potest: vt ꝓbat philosophus 7° metaphisice: q2 ad naturam speciei reruz sensibiliū ꝑtinet materia sensibilis: que ponitur in eius diffinitione: sicut carnes ⁊ ossa in diffinitione hominis. Unde nō potest esse: ꝙ natura humana preter materiam sensibilez sit. Si tn̄ esset hoc modo subsistens natura humana: non fuisset conueniens: vt a verbo dei assumeret̄. Primo quidez q2 ista assumptio terminatur ad personā: hoc aūt esset contra rationē forme cōmunis: vt sic in persona indiuiduetur. Scd̄o q2 nāe cōmuni nō possunt attribui nisi operationes cōmunes ⁊ naturales: ſm quas homo nec meretur nec demeretur: cuz tamen illa assumptio ad hoc facta sit: vt filius dei in natura assumpta nobis mereret̄. Tertio q2 nā sic existēs nō est sensibilis: fili9 autem dei assumpsit naturam humanam: vt hominibus in ea visibilis appareret secūdum illud Baruch. 4°. Post hec in terris visus est: ⁊ cum hominibus conuersatus est. Similiter etiam nō potuit assumi nā humana a filio dei ſm ꝙ est intellectu diuino. Quia sic nihil aliud est q̄3 natura diuina: ⁊ ꝑ hunc modū ab eterno esset in filio dei humana natura. Similiter non cōuenit dicere: ꝙ filius dei assumpsit humanā naturam ꝓut est in itellectu humano: q2 hoc nihil aliud esset q̄3 ꝙ intelligeretur assumere humanam naturaz: ⁊ sic nō assumeret eam in rerum natura: ⁊ intellectus esset falsus: nec aliud eēt ista hūane nāe assūptio q̄3 fictio q̄dā incarnatiōis vt Damas. dicit.) Hec scūs Tho. ¶ Itē ibidē arguit sic. (Assūptio hūane nāe facta est ad cōez omniū salutē: s3 nā ꝓut est in indiuiduis recedit a sua cōmunitate. ergo filius dei debuit nām hūanā assumere: ꝓut est ab idiuiduis oībus abstracta.) ¶ Ecce argumentuz: ⁊ rn̄dit. (Filius dei incarnatus est cōis oīum saluator: nō cōmunitate generis vel spēi: q̄ attribuitur nāe ab indiuiduis sepate: sed cōmunitate cāe: ꝓut fili9 dei incarnatus est vniuersalis cā salutis hūane.) Hec ille. ¶ Ex qbus potest formari talis ratio. Filius dei assumpsit humanaz naturam ꝓut est in rex natura: ⁊ in

Natura sensibilis tripliciter pōt intelligi.

T. cō. 28. Se.

Damas. Cap. xi.

individuo: sed in reꝝ natura: ⁊ extra intellectũ non est vl'is: igitur non assumpsit naturam vniuersalez: nec in sua vniuersalitate. ⁋ Item p̄mo sen. di. 25. q. p̄ᵃ arti. 3. sic dicit. (Duplex est cõitas. s. rei ⁊ rationis: ⁊ dico communitatem rei: qñ aliquid vnum ⁊ idem ꝯuenit pluribus: ⁊ talis cõmunitas non est nisi in diuinis personis nec aliqua talis cõmunitas est in trinitate: nisi essentie ⁊ coꝝ que ad essentiam ptinẽt: vt attributoꝝ: ⁊ opationum: ⁊ negationum: ⁊ relationum essentialiũ. Alia est cõitas rõnis fundate in re: sicut dicimus: ꝙ ratio aialis est cõmunis hoi ⁊ asino: sed ratio fundata in re est duplex. qꝛ quedã est cõmunis: sicut ratio aialis: ⁊ quedaz est spālis: sicut rõ hoīs.) Hec ille. ⁋ Ex qbus pꝫ: ꝙ ꝭm eum nulla nã creata est vniuersalis extra intellectuz. ⁋ Idẽ ponit p̄ma parte. q. 30. artic. i. ⁊ q. 44ᵒ. arti. 3ᵒ. ⁋ Itẽ. q. 85. ar. 2ᵒ in solutõe scdi sic dicit. (Per intellectum in actu duo impoꝛtanꝭ. s. res que intelligiꝭ: ⁊ hoc qð est ipm intelligi. Et silr cum dꝭ vl'e abstractuz duo intelliguntꝭ. s. ipsa nã rei: ⁊ abstractio siue vniuersalitas ipsa. Igiꝭ nã cui accidit intelligi: vel abstrahi: vel intẽtio vl'itatis nõ est nisi in singularibus: sed hoc ipm: qð est intelligi vel abstrahi: vel intentio vl'itatis est in intellectu. Et hoc possumus videre per simile in sensu. visus. n. videt colorem pomi sine eius odore: si ergo queratur: vbi sit color: qui videꝭ sine odore: manifestũ est ꝙ color: q videꝭ est in pomo: sed ꝙ sit sine odore perceptus: hoc accidit ei ex pte visus: inquãtum in visu est similitudo coloris ⁊ non odoris. Similr humanitas: q̄ intelligiꝭ non est nisi in hoc: vel in illo: sed ꝙ humanitas: q̄ intelligiꝭ apprehendaꝭ sine ꝯditionibus indiuiduantibus: ꝙ est ipsam adstrahi: ad qð sequiꝭ intẽtio vniuersalitatis accidit humanitati: ꝭm ꝙ percipiꝭ ab intellectu: in quo est silitudo nature spẽi: ⁊ non indiuidualiũ pricipioꝝ.) Hec ille. ⁋ Totã hanc ꝯclõnez cũ sua ꝓbatione ponit similr tertia parte. q. 2. arti. 5ᵒ. in solu. scdi. vbi exponens dictũ Damas. li. 3ᵒ dicentis: ꝙ in dño nostro iesu christo non est cõem spẽz accipere: sic dic. (Verbũ Dama. põt intelligi duplr. Uno mõ vt referaꝭ ad nãm humanam: que qdem non hꝫ rationem cõmunis spẽi: ꝭm qð est in vno solo indiuiduo: sed ꝭm ꝙ est abstracta ab omni indiuiduo ꝓut in nuda ꝯtemplatione ꝯsideraꝭ: vel ꝭꝫ ꝙ est in oibus indiuiduis. Filius aũt dei non assumpsit humanã nãm ꝓut est in sola ꝯsideratione intellectus: qꝛ sic nõ assumpsisset ipaz rem nãe humane: nisi forte diceretꝭ: ꝙ ipa nã humana esset q̄dam idea separata: sicut platonici posuerunt hominẽ sine mã: sed tunc filius dei non assumpsisset carnem: cõtra illud qð dꝭ Luce vlti. Spũs carnem ⁊ ossa non hꝫ: sicut me videtis habere. Silr etiaz non potest dici: ꝙ filius dei assumpserit nãm humanã ꝓut est in oibus indiuiduis eiusdẽ speciei: qꝛ sic oẽs hoies assumpsisset. Reliquiꝭ ergo vt Damas. dicit ꝙ assumpsit naturaz humanã in athomo. i. in idiuiduo: non qdem in alio indiuiduo: qð sit suppositũ: vel hypostasis illiꝰ nãe q̄ȝ in ꝑsona filij dei.) Hec ille. ⁋ Secunda ꝯ est. Filiꝰ non assumpsit qñcũqꝫ personã: hypostasim subsistentiam: nec aliquod suppositum creatum. Hãc ponit sanctus Tho. tertia parte. q. 4. ar. 2. vbi sic dicit. (Aliquid dicitur assumi: ex eo ꝙ ad aliqd sumiꝭ: vnde illud qð assumiꝭ oportet preitelligi assumptioni: sicut illud qð moueꝭ localr preintelligi motui. Persona aũt nõ preintelligiꝭ in nã hũana assumptioni: sed magis se hꝫ vt terminus. Si. n. ꝑintelligeretꝭ vel oporteret ꝙ corrũperetꝭ: ⁊ sic frustra eẽt assũpta: vel ꝙ remãeret post vnionem: ⁊ sic essent due persone: vna assumens: ⁊ alia assũpta: qð est erroneũ: vt supra ostensum est. Unde relinquitur ꝙ filius dei nullo mõ assumpsit humanã personam.) Hec ille. ⁋ Item. q. 2. art. 2ᵒ. in solutione tertij sic dicit. (Dei verbum non assumpsit naturã humanã in vniuersali: sed in athomo. i. in indiuiduo: sic Dama. dicit: alioquin oporteret: ꝙ cuilibet homini cõueniret esse dei verbum: sicut conuenit xp̄o. ⁋ Sciendum tamen: ꝙ non qðlibet indiuiduum in genere substantie etiam in natura rationali habet rõnem persone: sed solum illud: quod per se existit: nõ autez illud: qð existit in alio perfectiori. Unde manus soꝛtis q̄uis sit qðdã indiuiduum: non tamen est persona: qꝛ non per se existit: sed in quodam perfectiori. i. in suo toto. Et hoc etiã potest significari in hoc: ꝙ persona dꝭ idiuidua substãtia: non. n. manus est substãtia cõpleta: sed pars substãtie. Licet igitur humana natura sit qðdam indiuiduũ in genere nature: qꝛ tamen non per se separatiz existit: sed in quodã perfectiori. s. in persona verbi dei: ꝯseq̄ns est: ꝙ non habeat propriam personalitatẽ.) ⁋ Itẽ tertio sen. dist. 5. q. 3. ar. 3. sic dicit. (Sicut supra dictuz est assumens non est assumptum: vnde si persona dei assumpsisset personam hoīs: persona dei non esset ꝑsona hoīs: ⁊ sic essent due persone: qð est hereticũ: vnde nõ concediꝭ: ꝙ persona sit assumpta: ⁊ etiam qð assumiꝭ trahiꝭ ad aliquid cõpletius ipm incompletum existẽs: ⁊ hoc est ꝯ rõnem persone. que maximã cõpletionez importat.) ⁋ Itẽ ibidem dicit. (Qð assumiꝭ aliquõ vnitur: sed ꝑsona nõ vniꝭ ꝑsone: qꝛ sic eẽnt due persone: qð esse non potest: vel vna cõposita ex duabus: qð ẽt ẽ impossibile: cuȝ persona pars esse nõ possit.) ⁋ Itẽ ibidẽ in solutõe tertij argumẽti sic dicit. (Sepatio dat vtriqꝫ partiuȝ totalitatẽ: ⁊ in ꝯtinuis dat ẽt vtriqꝫ eẽ actu. Unde qꝛ supposito: ꝙ verbum dei hoiez: vel humanitatem deponeret subsisteret homo ille per se in nã rationali: ex hoc ipso acciperet rõnem persone.) Hec ille. ⁋ Itẽ tertio sen. di. 6. q. i. ar. 2. sic dicit. (Illud qð assumitur ꝭm intellectum p̄cedit vnionem: si ergo homo dicaꝭ assumptus: opꝫ ꝙ intelligaꝭ homo prius q̄ȝ itelligaꝭ assumptus. Homo aũt particularis: qꝛ vniuersalem non assumpsit: cum non habeat esse in reꝝ nature est quid subsistens habens esse cõpletũ. Qð aũt hꝫ esse cõpletũ: in quo subsistit: non põt vniri alteri: nisi tribus modis vel accidentalr. sicut tunica homini: ⁊ hunc modum vnionis ponit tertia opinio. Vel per modũ aceruí: vel aggregatiõis: sicut lapis lapidi in aceruo: vel aliquo accidente: sicut homo vniꝭ deo per amorez: vel ꝑ gratiaz: ⁊ neutra haꝝ est vnio simpliciter: sed ꝭm quid: quaꝝ primam posuit Dioschorus: ⁊ alteram Nestoriꝰ heretici: vt dicit Damas. tertio lib. Unde nullo modo concedẽdum est: ꝙ hõ sit assumptus.) Hec ille. ⁋ Ex quibus potest formari talis ratio. Nihil inassumptibile ⁊ iunibile perfectiori: ⁊ inducens pluralitatem personarum in xp̄o est assumptum a filio dei: sed persona ẽ hmõi: igiꝭ non est assumpta. Si aũt persona nõ est assumpta: ergo nec suppositum humanũ: qꝛ omne suppositũ humanũ est persona. De hoc sanctus Tho. tertia parte: q. 2. ar. 3. sic dicit. (Quidam ignorãtes habitudinem hypostasis ad personam: lꝫ ꝯcederent in xp̄o vnã personam ⁊ solam: posuerunt tñ aliam hypostasiȝ dei: ⁊ aliaz hoīs ac si vnio sit facta in persona ⁊ non ĩ hypostasi. Qð quidẽ apparet erroneũ tripliciter. Primo ex hoc ꝙ persona supra hypostasim non addit: nisi determinatam naturam. s. rationalem ꝭm ꝙ Boetius dicit in libro de duabus naturis: ꝙ persona est rationalis nature indiuidua substantia: ⁊ ideo idem est attribue-

Dama. c. xi.

Dama. c. xi.

3. q. 2. arti. 6. ⁊ habet supra di. 5. q. 4.

Dama. ca. 5.

re propriam hypostasiz humane nature in christo: et propriam personam: quod intelligentes sancti patres vtrumque in quinto consilio apud constantinopolim celebrato damnauerunt dicentes. Si quis introducere conetur in misterio christi duas subsistentias: seu duas personas: anathema sit: nec enim adiectionem persone vel subsistentie: suscepit sancta trinitas incarnato vno de sancta trinitate deo verbo: subsistentia autem idem est: quod res subsistens: quod est proprium hypostasis vt patet per Boetium in lib. de duabus naturis. ¶ Secundo. Quia si detur: quod persona aliquid addat super hypostasim: in quo possit fieri vnio: hoc nihil aliud est quam proprietas ad dignitatem pertinens: secundum quod a quibusdam dicitur: quod persona est hypostasis proprietate distincta ad dignitatem pertinente. Si ergo facta sit vnio in persona: et non in hypostasi: consequens erit: quod non est facta vnio: nisi per quandam dignitatem: et hoc est approbante consilio vel sinodo ephesina damnatum a Cirillo sub his verbis: Si quis in vno christo diuidat subsistentias post adunationem: sola copulans eas coniunctione que est secundum dignitatem: vel auctoritatem: vel secundum potentiam et non magis concursu secundum adunationem naturalem: anathema sit. ¶ Tertio. Quia tantum hypostasis est: cui attribuuntur operationes et proprietates nature: et ea etiam que ad nature rationem pertinent in concreto: dicimus enim quod hic homo dicitur esse suppositum: quia scilicet supponitur his que ad hominem pertinent eorum predicationem recipiens: si ergo sit alia hypostasis in christo post hypostasim verbi sequeretur: quod de aliquo alio quam de verbo verificentur ea que sunt hominis: puta esse natum de virgine: passum: crucifixum: et sepultum: et hoc etiam damnatum est approbante concilio ephesino sub his verbis. Si quis personis duabus: vel subsistentijs: ea que sunt in euangelicis: et apostolicis scripturis impartitur voces: aut de christo a sanctis dictas: aut ab ipso de se: et quasdam quidem velut homini: preter illud ex deo verbum specialiter intellecto applicat: quasdam vero velut deo docibiles soli ex deo patre verbo: anathema sit. Sic igitur patet heresim ab olim damnatam dicere: quod in christo sunt due hypostases vel duo supposita.) Hec ille. Et in hoc primus articulus terminatur.

Quantum ad secundum articulum arguitur contra conclusiones: et quidem contra primam arguit Scotus in .q.18. super 7m meta. vbi probat multipliciter: quod vniuersale est aliquid in re: et quod vbicumque est indiuiduum aliquod ibi est vniuersale in sua vniuersalitate: et ponit tres conclusiones. Prima est: quod vniuersale obiectiue sumptum quantum ad rationem vniuersalis: et prout distinguitur a singulari non est simpliciter per se per actum intellectus. Quam probat multipliciter. Primo quia secundum illos opposite partis: vniuersale est proprium obiectum intellectus: igitur precedit potentiam et actum potentie ex secundo de anima. ¶ Ad hoc respondetur tripliciter. Primo quod vniuersale est obiectum intellectus possibilis. et ideo precedit eum: sed non intellectum agentem. Secundo quod vniuersalitas non est obiectum intellectus: secundum quod quid est: sed solum vniuersalitas est conditio obiecti: vel modus necessarius: non modus cognitus sed sub quo cognoscitur obiectum. Tertio quod hoc est verum in potentia: quia obiectum in actu: et potentia in actu simul sunt et non sunt. 2o de anima. ¶ Contra qualibet responsionem arguitur. Et primo contra primam. Quia quicquid est per intellectum agentem est pura intentio: et accidens intentionale: ergo nullum vniuersale est in genere substantie: et consequenter nulla predicatio in quid superiorum de inferioribus. ¶ Item vniuersale precedit sensum: quia est obiectum eius: et non singulare: vt dicit se alias probasse: ergo precedit intellectum agentem. ¶ Item intellectus agens et possibilis sunt eadem potentia: quia alias quilibet homo haberet duos intellectus. Si autem sint due vires eiusdem potentie: non est vis ad propositum: sed vnius potentie vnum est obiectum: quare precedit

Contra primam conclusionem. Sco. Utrum vniuersale sit aliquid.

Tex. co. 33.

Tex. co. 52.

vtrumque. ¶ Item secundo hoc non esset aliqua generatio vniuoca sine consideratione intellectus agentis. ¶ Dicetur quod generans et generatum non habent aliquam vnitatem realem: sed similitudinem. ¶ Sed contra hoc. Quia primum fundamentum similitudinis realis est vnum quinto metaphisice: sed non generans neque generatum: ergo aliquid commune vtrique. ¶ Contra secundam solutionem arguit modo obiecti. Quia tunc nullo considerante non esset vniuersale in actu: et ita scientia habitualis non esset obiecti vniuersalis in actu. ¶ Item Obiectum inquantum est prius in actu non intelligitur sub hoc modo: ergo vel sub nullo modo: vel sub opposito: quia vt est obiectum determinat sibi aliquem modum. ¶ Item. Aut ille modus est factus ab intellectu: aut non: si non habetur propositum: si sic: ergo non est necessarius in obiecto: quia prius fuit obiectum intellectum sine illo modo causato per intellectum obiecti. ¶ Item. Quia ad hoc possunt adduci rationes facte contra primam solutionem. ¶ Contra tertiam solutionem arguit. Quia obiectum etiam in actu est prius natura potentia et actu: licet sint simul tempore: ergo in illo priori nature habent esse simpliciter. ¶ Item. Actu habuit diffinitionem vniuersalis. scilicet aptum natum esse in pluribus. ¶ Item. Mouens inquantum mouens est in actu. ¶ Item. Actu mouens actuat motum et non econtra. ¶ Item secundo principaliter ad conclusionem primam Subiectum scientie inquantum subiectum precedit intentionem: et intellectionalem: sed vt sic est vniuersale: quia vt sic est primo tale: quia etiam vt sic habet propriam passionem adequatam: quia etiam vt sic est incorruptibile: quia etiam vt sic est a nobis diffinibile: igitur etc. ¶ Confirmatur. Quia primum principium primo actu complexo concipitur: ergo termini eius primo actu incomplexo concipiuntur: sed vt sic est terminus vniuersalis: quia vniuersaliter sumptibilis. ¶ Secundo confirmatur. Quia si obiectum inquantum obiectum non esset ante actum intellectus: vniuersale non posset ab intellectu comparari ad plura extra. ¶ Ad rationem istam forte dicitur: quod vniuersale vt est subiectum scientie: non est in se reale: sed in suis inferioribus. ¶ Contra. Scientia denominatur a suo proprio obiecto: ergo nulla scientia est proprie realis. ¶ Item. Quomodo scientie libri priorum et Porphyrij essent scientie reales: cum sint de vniuersali. ¶ Item. Quomodo ens factum ab intellectu est superius essentiale predicatum in quid de rebus prime intentionis. ¶ Item. Quomodo passio realis habet subiectum proprium et adequatum ens rationis. ¶ Item. Quare plus ad metaphisicum pertinet ens vniuersale quam ens verum cum vtrumque sit factum ab intellectu: et per consequens in eo. ¶ Item. Quomodo enti reali sicut indiuiduo: enti rationis sicut ponunt speciem est commune genus vniuocum. ¶ Item. Quare inter vniuersalia est ordo essentialis secundum sub et supra ¶ Item. Quomodo scientia est necessariorum simpliciter: quia neque signa neque actus sic sunt necessaria. ¶ Item. Sciendo aliqua de vniuersalibus: nihil sciremus de rebus: sed tantum de conceptibus nostris: nec mutaretur opinio nostra a vero in falsum propter mutationem in existentia rei. Per ista media probat suam primam conclusionem. ¶ Secundo loco probat hanc secundam conclusionem: quod vniuersale proprie et simpliciter sumptum. scilicet obiectiue: et vt est obiectum intellectus: et subiectum scientie realis et diffinibile non est partim ab intellectu: et partim in re. ¶ Hanc probat. Tum quia omne tale est ens per accidens. Probatio. Quia aggregat in se res diuersorum generum etc. ¶ Confirmatur per locum a minori. Quia substantia et accidens simul causant ens per accidens: cum tamen vtrunque sit reale: ergo multomagis ens reale: et ens rationis. ¶ Ad hoc potest dici: quod non est ens per accidens: quia est ibi proportio determinata: quia potentia in re: et actus per intellectum. ¶ Contra. Quia aut simpliciter est in re: et secundum quid ab intellectu: et tunc habetur propositum tertie conclusionis: aut econtra: et

hoc improbatur

hoc ĩprobať in precedẽti ꝯne. aut equaliter ab vtroqȝ aut saltẽ p se ab vtroqȝ: ⁊ tũc est ens p accñs: ⁊ tũc pertinet ad metaphisicũ. ¶ Itẽ ad pĩcipale. Nullũ pticȝ a re ⁊ ptim ab intellectu hȝ vnã diffinitionẽ. qꝛ vt habe-
Tex.c.42. tur 7°. metaphisice. oportet diffinitũ esse vnũ ⁊ diffinitionẽ esse vnã nõ quocũqȝ mõ: sed quidditatiue: tũ qꝛ alias nõ haberet passionẽ vnã adequatã. tũ qꝛ nõ esset intelligibile vnico actu. tũ qꝛ non esset in eodẽ genere pdicamẽtali. ¶ Ad hoc dr̃ qꝫ vlia scḋa se nõ sũt in gñe: sed inquãtũ sunt in inferiorib⁹. ¶ Cõtra. Per se in pdicamẽto magis diuidit predicamẽtũ qȝ per accidens ergo quot sunt pticularia: tot erunt pdicamẽta. ¶ Dr̃ qꝫ nõ: qꝛ singularia sũt eiusdẽ rõis. ¶ Cõtra. Qꝛ aut sunt eiusdẽ rõnis realis. ⁊ tũc habeť principale ꝓpositũ. aut rationis facte ab intellectu. ⁊ tũc tenet argumentum. ¶ Itẽ. Tũc qũo in predicamẽto est ordo essentialis ſȝ sub ⁊ supra. ¶ Itẽ. Quare nõ tractanť ꝓprietates indiuiduoꝝ. ¶ Itẽ. Tũc predicamẽta habẽt vnitatem rationis solũ. ergo solũ differũt ſm rõnẽ. Probať cõsequentia: quia per idẽ est aliquid vnũ in se: ⁊ ab alio distinctũ. ¶ Itẽ. Quomodo tũc vniuoce predicať: cũ rõ eius essẽtialis nõ sit vna: sed partim a re: ⁊ partim ab intellectu. ¶ 3°. loco pbat qꝫ vniuersale obiectiue ⁊ ꝓpue sumptũ est ꝓprie ⁊ simpliciter in re. i. ſm gd solũ ab intellectu. Primo p locũ a diffinitione. qꝛ propria diffinitio vel descriptio vlis ſm qꝫ distinguitur a singularib⁹ ⁊ a predicabili est aptũ natũ esse in plurib⁹ per Porphiriũ ⁊ philosophũ primo perihiarmenias. sȝ circũscripto quocunqȝ actu intellectus res de se nata ẽ esse in pluribus: qꝛ si nõ. ergo aptitudo repugnaret sibi: nec cõferri posset sibi saltẽ ab intellectu: qꝛ tũc pari ratione posset dare forti talẽ aptitudinẽ. ¶ Ad hoc dicetur forte: qꝫ ibi diffiniť vle in potẽtia: nõ in actu. ¶ Cõtra. Diffinitio vel qđ datur loco diffinitiõis debet dari
Cap. primo. Tex.c.13.14. de re pro eẽ quidditatiuo: vt patet. 6. topicoꝝ ⁊ 7°. me-
Tex.co.19. taphi. ¶ Confirmatur. Quia. 9. metaphisice dicitur: qꝫ vnũquodqȝ magis ens ⁊ magis scibile diciť in actu qȝ in potẽtia. sed vniuersale in re est magis ens ⁊ magis scibile: igiť ⁊c. Uel arguitur destructiue in intellectu. Quod non est magis ens: nõ est magis scibile. ¶ Itẽ. Illud est vniuersale: de quo est scientia in actu: de quo passio est scibilis in actu. ¶ Itẽ. Actu distinguiť per talem diffinitionẽ ab alijs. ergo actu in se constituitur. ¶ Itẽ. Tũc vniuersale actu: actu esset in pluribus: ⁊ tunc quomodo sol ⁊ fenix sunt vniuersalia: ¶ Item. Quomodo intellectus reducit hanc potentiã ad actũ. aut quia facit vniuersale esse actu in multis: ⁊ tunc cõmune nullo intelligente: puta natura specifica: est actu in multis indiuiduis. aut quia facit eã actu dici de pluribus ⁊ tunc nõ est ad ꝓpositũ: cũ hoc nõ sit propria ratio vlis inquãtũ vle: sed inquãtũ predicabile. qꝛ aliud est eẽ in. ⁊ aliud dici de. ¶ Itẽ 2° principaliter. Quia vniuersale simpliciter nõ est per actũ intellect⁹: vt probatũ ẽ in prima cõclusiõe: nec partim in re: ⁊ partim ab intellectu: vt patet ex secunda ꝯne: ergo simpliciter est in re. ⁊ ſȝ gd ab itellectu. ¶ Itẽ. Si nihil esset in re: nisi singulare: nulla eẽt vnitas realis nisi numeralis: que est ꝓpria singulari. cõsequẽs est falsum. Tum quia oĩs
An sit aliq̃ realis vnitas pter numeralem. differentia realis esset tantũmodo numeralis. probať: quia omne diuersũ ea vnitate est diuersũ ab alio qȝ in se est vnũ. Tum qꝛ oĩa differentia realiter differrent eque realiter. ⁊ tunc nõ esset in re aliquid: quare intellectus magis abstrahit vnũ cõceptũ ab isto albo: ⁊ illo albo qȝ ab albo ⁊ nigro. cõsequẽtia probať. s. qꝫ omnia differrent eque realiter. qꝛ ex quo oĩs differẽtia realis est tantũmodo numeralis: dr̃ia numeralis erit precisa cã differẽtie realis. sed quecunqȝ equaliter participãt pcisam cãm alicui⁹ effectus: equaliter participãt illo. s. differre realiter. Tũ quia dr̃ia genere ⁊ specie eẽnt tñ differẽtia ratione. ⁊ ita ſm gd. differẽtia aũt numeralis est realiter ⁊ simpliciter. ergo sic arguẽdo: differunt specie. ergo numero: eẽt fallacia ſm gd ad simpliciter: qđ est ꝯtra Aristotilẽ. 5°. metaphisice. c. de vno. ¶ Itẽ ad principale. Relatio mensure est realis. 5°. metaphisice. sed illa fundať in aliquo vniuersali. pbatur. Quia oꝫ esse aliquod vnũ mensurã aliaꝝ specieꝝ: sed nõ vnũ
numero ſm Aristotilẽ: ergo vnũ specie. ¶ Itẽ. Opera Tex.co.20.
tio realis p ⁊ adequate inest vniuersali: vt intelligere: Tex.co.24.
hoĩ. igiť ⁊c. ¶ Dicetur qꝫ nõ. vt spẽs: vel vle: sed vt in indiuiduis. ¶ Cõtra. Aut inest vli ſȝ se. ⁊ habeť ꝓpo-
sitũ. aut rõne indiuiduoꝝ. ⁊ tunc p inest eis qđ ẽ ꝯ Ari- Tex.co.31.
stotilẽ p posterioꝝ de hr̃e. 3° respectu trianguli. ¶ Itẽ. Cõtrarietas nõ esset oppositio realis. qꝛ puta ei⁹ extrẽa nõ sunt singularia. ⁊ oportet vtrunqȝ esse vnum in se. ¶ Itẽ. Indiuidua eiusdẽ speciei ⁊ species eiusdẽ generis vniuocanť. ergo habẽt eandẽ rõnẽ substãtie. i. eẽntie: sed nõ eadẽ in numero. qꝛ iã nõ differrent numero. nec factã ab intellectu. qꝛ iã nõ esset essentie: vel essentialis: sed intentionalis. ¶ Itẽ. Cũ oẽ factũ ab intellectu sit accidẽtale: qũo ponit Aristotiles in genere substantie p se secundas substãtias. ¶ Itẽ. Quomodo aliquid vere predicať de re affirmatiue dicendo: hoc est ho: nisi sit ĩ re. ¶ Itẽ. Quod gd ẽ: est vna res. quia pri-
cipium ⁊ causa septimo metaphisice. sed ipsum abso- Tex.co.42.
lute sumptũ est diffinibile. ergo vle saltẽ quo ad nos. ¶ Itẽ. Qũo vniuersale est vbiqȝ: ⁊ semp: ⁊ incorruptibile: ⁊ ꝑpetuũ. ¶ Itẽ. Qũo mã ⁊ for⁹ ptinẽt ad qdditatẽ rei diffinibilis. qꝛ nec idiuiduũ: nec intẽtio habẽt diffinitionẽ. ¶ Cõtra secũdã cõclusionẽ arguit idẽ Sco-
tus ĩprobando quoddã inclusum in eius pbatione. ⁊ Cõtra scḋas ꝑsonẽ Sco. in quolibȝ. q. 19. artu. 3.
pbando qꝫ persona non addat ad naturã indiuiduatã aliquid positiuũ. primo. Qꝛ tũc esset aliqua entitas positiua in nã humana: que nõ eẽt assumptibilis a verbo
Isti enim vltime entitati: quã addit persona supra: vel Utrũ persõa addat ad nãs indiuiduatam aliqd positiuum.
vltra singulare: repugnaret cõtradictorie cõmunicari sicut cõmunicatur natura supposito. ⁊ ita repugnaret cõtradictorie assumi. cõsequẽs videť esse incõueniens
Tũ qꝛ ꝯ Damascenũ. quia qđ est inassumptibile: est incurabile. Tũ qꝛ oĩs entitas positiua creature videť eẽ Damascen⁹ lib. 3. cap. 6.
eque in potẽtia obediẽtiali respectu diuine psone. ¶ 2°. Quia seqť qꝫ nã. que iam assumpta est a verbo: careret illa entitate positiua: que tamen ponitur quasi vltima ⁊ actualissima: ⁊ determinatissima in tali natura: ⁊ si non videatur inconueniens concedere naturam istam carere illa entitate. Arguitur qꝫ ista natura non possit dimitti sibi. sed oportet sibi dari realitatem aliquam aliã ab ea quã hẽt. vel remaneret nõ persona: qꝛ tunc nõ esset persona sine illa realitate: ⁊ illã nõ habet nũc. ergo oportet illã dari de nouo illi nature dimisse. imo sequiť qꝫ illa nõ posset dimitti: vel esse personata: quia talis realitas nõ põt esse realitas nature: nec contineri per identitatẽ in aliqua nã: cui non est eadẽ. Quicquid aũt nõ cõtinet realitatẽ aliquã p idẽtitatẽ manens idẽ nõ põt eam cõtinere p identitatẽ. ¶ Tertio. Quia sequtur qꝫ natura intellectualis posset fieri ⁊ in nulla persona. Nam prius naturaliter posset fieri: ⁊ non sub illa realitate. ex quo ista non ponitur formaliter eadem sibi. ⁊ in secũdo instanti nature: in quo assumitur a vbo non esset necesse verbũ eã assumere: posset igitur tunc illã non assumere. ⁊ ita relinqueretur sibi: ⁊ sic non esset

personata aliqua personalitate:nec creata: nec increata. ¶ Quarto. Quia nulla videt entitas positiua:que nõ sit possibilis depẽdere ad verbũ. ꝛ ita comunicabilis eo mõ:quo natura dicitur comunicari supposito vt ꝙ̃ suppositũ dr̃ ens in natura:puta humanitate hic hõ. ¶ Cõtra eandẽ arguit Aureolus. Nã dicit Aristoteles 7. metaphisice:ꝙ in his que sunt per se nõ differt quod quid est ab eo:cuius est.s.suppositũ a natura. Ubi Cõmentator dicit comẽto.20.ꝙ sortes nõ est aliud ꝙ̃ rationalitas ꝛ animalitas:que sunt quidditas eius. Igit terminus animalitatis ꝛ rationalitatis quẽ importat ly sortes.ꝛ id qd̃ est:nõ differt realiter ab ipsa quidditate. ¶ 2ᵒ. Quia Augustinus cõtra Felicianũ dicit:ꝙ sicut tot⁹ homo trãsgrediẽdo peccauit.sic totus peryt:ꝛ totus saluatoris beneficio idiguit. ꝛ sic totũ veniendo xp̃s assumpsit. Et Damas.lib°.3.dicit:ꝙ in nullo eoꝝ:ꝙ̃ plantauit in nã nostra deus verbũ in principio defecit: sȝ oia assumpsit.totũ enim totus assumpsit me. ꝛ totũ toti vnitꝰ est.vt totus mihi salutẽ gratificet. Et in elementario suo dicit.ꝙ dñs miseratus ꝓprium plasma totũ assumpsit:q2 egrotauit ꝛ totũ curauit. quod enim assumptũ est hoc saluauit. Sȝ ille auctoritates nõ eẽnt vere:si assumpsisset nãm omisso aliquo positiuo. Non enim qcquid plantauit in nã assumpsisset:nisi totus totũ suscepisset.ergo personalitas ꝛ totalitas nõ dicit aliqd positiuũ additũ nature. ¶ Et si dicat ꝙ assumpsit totũ:quod pertinet ad rationẽ nature: nõ autẽ totũ:qd̃ pertinet ad rõnẽ suppositi. Nõ valet. Tũ quia ꝓ hoc cõfirmatur:ꝙ suppositũ nõ est aliqd positiuũ plãtatum in natura.alias falsum esset illud verbũ.quicquid plãtauit i natura nostra assumpsit. Tum quia generaliter verum est:ꝙ terminus indiuisibilis est eiusdẽ generis cũ termino.5.metaphisice.vnde pũctus est positio indiuisibilis simpliciter. Linea vo positio diuisibilis tãtum secundũ longitudinẽ. Superficies vero ẽ positio diuisibilis secundũ duas dimensiones. Corp⁹ vero secundum tres.ꝛ sic sunt eiusdẽ generis. Similiter vltimum aque:quo clauditur ꝛ terminatur est indiuisibile aque.ꝛ aliqd pertinens ad naturã aque.igitur termin⁹ humanitatis est aliquid humanitatis. ¶ Cõfirmatur. Quia cuȝ dicitur:ꝙ terminatio humanitatis est aliud ab illa.aut intelligit terminatio pura. ꝛ tunc sequitur ꝙ non sit aliud realiter ab eo:qd̃ terminat: non enim terminatio linee differt realiter a puncto:nec terminatio corporis a superficie. Si vero intelligatur nõ pura terminatio:sed aliquid subtractũ additũ humanitati per quod terminet.sicut punctus additur linee. sic est aliquid humanitatis:vt argutũ est. ¶ 3ᵒ. Si terminatio ꝛ personalitas est aliqua entitas vel realitas.igitur est ens.ꝛ si est ens:est quidditas:ꝛ qd:vt patet.7.meta. Et sic sequit ꝙ realitas illa est quedã nã. Nã hic sumimus naturã pro quidditate. vnde Boetius in de duabus naturis dicit.ꝙ natura est cuiuslibet rei specifica ꝓprietas:sed cõstat ꝙ omnẽ naturã põt verbũ assumere.igitur naturã humanã cũ illa realitate poterit assumere. et si potuit non omisit. ¶ Confirmat. Quia si differũt realiter:posset deus ipsa separe realiter absqȝ repugnantia primi modi:que est cõtradictio. Et sic separatim posset eã assumere: cũ quodlibet esset quedã qdditas:ꝛ qdã nã. ¶ 4ᵒ. Si psonalitas:pseitas:vel terminabilitas:aut totalitas esset aliquid reale positiuũ dans nature hũane:ꝙ sit suppositũ:multa sequunt inconueniẽtia. ¶ Primũ ẽ:ꝙ verbũ diuinũ nõ posset supponere naturã hũanã:nec supplere vicẽ illius terminationis.cũ sit quid subsistẽs:ꝛ nõ sola terminatio. ¶ 2ᵐ est:ꝙ verbũ nõ eẽt hõ:nec ista esset cõcedẽda. fili⁹ dei est hõ.cũ terminatio illa:si poneret:nõ eẽt ipse homo. ¶ 3ᵐ est ꝙ angeli:ꝛ substãtie separate:in qb⁹ ſm phm nõ differt qd̃ qd ẽ ab eo cui⁹ est:nõ possent a vbo assũi. ¶ 4ᵐ est:ꝙ prima suba non haberet rõnẽ prime substantie ꝑ ipsam essentiã:sed per realitatẽ distinctaȝ ab ea. et sic secũde substantie eẽnt magis substãtie ꝙ̃ prime.q2 prima inquãtũ prima nõ esset suba.cuius oppositum dicit phs in predicamẽtis. ¶ 5ᵐ est:ꝙ nulla res subsisteret per se:sed per aliud a se:sicut nec corpus terminatur per se:sed per superficiẽ.vnde hec nõ cõceditur.corpus terminat per se.ꝛ tñ hec cõceditur substantia subsistit per se. ¶ 6ᵐ est:ꝙ natura subtracta illa realitate haberet magis rõnẽ suppositi ꝙ̃ cõstitutũ ex natura ꝛ ex illa realitate. Suppositũ namqȝ est qd̃ prio ꝛ principaliter ꝛ maxĩe substat. Natura autẽ est hmõi quoniam substat illi realitati:cui tñ cõpositũ ex vtroqȝ nõ substat:cũ sit pars ei⁹. ¶ 7ᵐ est: ꝙ suppositũ eẽt quarta substãtia ex tribus cõstituta.s.materia ꝛ forma ꝛ illa realitate:igit cũ ista sint absona:nõ potest illa positio poni. ¶ 5ᵒ.principaliter arguit. Quia illa realitas aut esset de predicamẽto substãtie:aut de alio predicamẽto. Nõ de ꝑdicamẽto sbstãtie.q2 tũc eẽnt tres substantie ꝑ reductionẽ.s.materia ꝛ forma:ꝛ illa realitas. ꝛ quarta esset directe i predicamẽto.s.cõpositũ. Quod nõ legitur philosophuȝ alicubi dixisse:immo nõ videt posuisse nisi duas ꝑ reductionẽ. Et Boeti⁹ super predicamẽta cũ diuisisset substantiã in materiã ꝛ formã ꝛ cõpositũ dicit.ꝙ relictis extremis egit actor de medio.nec mentionẽ facit de illa realitate: ꝛ tñ fecisset:si eẽt in predicamẽto ꝑ reductionẽ. Nec potest dici ꝙ sit de alio predicamẽto:q2 tũc suppositũ esset ens per accidens.ꝛ prima substantia cõponeretur ex non substantys inquantum prima substãtia. ¶ 6ᵒ. Quia esse ꝛ eẽntia sunt idem ſm rem:igitur si illa realitas pertineret ad esse cõpletũ hoĩs pertineret ad eius essentiam: ꝛ ꝑ consequens verbũ dimisisset aliquid reale spectãs ad essentiam hominis:quod est erroneum. vnde Damascenus dicit:ꝙ verbũ assumpsit totum hominẽ:immo ꝛ omnia positiua:que spectant ad hominem assumpsit preter peccatũ. Hec Aureolus i forma. Multi aly arguunt ꝯ secũdã cõclusionẽ.sed motiua eoꝝ coincidũt cũ predictis.ideo non recito ea. quia aliqd tanget i sequẽti dis. Sed in hoc secundus articulus terminatur.

Quantum ad tertiũ articulũ respondendũ est omnibus supradictis. Et iccirco ad argumẽta Scoti primo loco cõtra primã nostrã cõclusionẽ.ꝛ pro sua prima ꝯne inducta dicitur:ad primum quidẽ.ꝙ vniuersale põt sumi.4ʳ. Primo mõ materialiter:vel pro suo materiali.quod denominatur vniuersale actu vel potẽtia. Secũdo mõ formaliter vel pro suo formali:a quo denomiatur. Tertio modo ꝑ aggregato:vel cõposito ex vtrisqȝ. Quarto mõ pro materiali:vt est sub formali. Aliud enim est dicere.a.sub.b.ꝛ cõpositũ ex a.ꝛ b.vt aliquando videbitur latius:sed si loquamur de vniuersali primo modo dicitur:ꝙ illud nullo mõ est per actũ intellectus nostri. quia tale vniuersale est nã existẽs in singulari:vel singularibus realiter:sed si loquamur de vniuersali secũdo modo:dicit ꝙ illud est totaliter ꝑ actũ intellectus. Quia illud ꝙ̃ aliqd dr̃ formaliter vniuersale in actu:est intentio quedã facta per intellectũ. Si ãt sit sermo de vli tertio modo dr̃ ꝙ illud est partim in re extra:ꝛ partim ab intellectu ꝛ similiter quarto modo sumẽdo vle totũ ẽ in re quãtum ad illud:quod dicit in recto:sed quãtũ ad illud:qd̃ dicit

Marginalia: Tex.co.20. — Damas.c.6. — Tex.co.11. — Tex.c.12.13. — 7.met.t.c.10 Ite.9.eiusdẽ.tex.co.20. — Dama.ca.6.

dicit in obliq̄ ꝑ modū cōnotati ē ab intellectu. ¶ Hec
distictio elici pōt ex dictis sci Tho. i diuersis locis. Ipse
nanq3 in scripto super. 7m. metaphisice exponens illud
capitulū. (Qm̄ vero de subā.) sic dicit. (Uniuersale du/
pliciter potest accipi. Uno mō ꝑ ipsa nā: cui intellectus
attribuit intētionē vlis. ⁊ sic vlia vt genera ⁊ spēs sub/
stantiā reꝝ significāt: ⁊ predicant in qd. Animal enim
significat substātiā eius: de quo predicat: ⁊ hō silr. Alio
modo potest accipi vle inquātum est vle. i. scōm q̄ nā
predicta subest intentioni vlitatis. i. ſm qd considerat
aial vel hō vt vnū in multis. ⁊ sic posuerūt Platonici
hoiem ⁊ aial in sua vlitate esse substantias. qd Aristo.
in hoc capitulo intendit reprobare ostēdens: q̄ aial cō/
mune vel homo cōis nō est aliqua substātia in reꝝ nā
sed hanc cōitatē hēt forma aialis vel hois: secundū q̄
est intellecta vel in intellectu: qui vnā formā accipit in
multis cōem: inquātū abstrahit eā ab oibus indiuiduā
Cap. 5. tibus.) Hec ille. ¶ Itē in tractatu de genere sic dicit.
(Uniuersale dicit dupliciter. Uno mō ipsa natura: cui
intellectus propter aliqd in ea inuentū intentionē vni/
uersalitatis attribuit: ⁊ sic vlia reꝝ naturas significāt
⁊ predicant in qd. Animal nāq3 dicit substātiā illi9 de
quo predicat: ⁊ homo silr. Et isto modo nō est vnū in
multis: imo nā predicatoꝝ semꝑ multiplicat in subie/
ctis: quot enī3 sunt hoies: tot sunt animalia. Alio mō
dicit vle natura illa sub intentione vniuersalitatis si/
bi attributa: ⁊ sic ꝑpter vniformitatē rationis inuentā
in intentione: q̄ fit per remotionē a materialibus cōdi/
tionibus. ⁊ omni diuersitate est vnū in multis. Sic. n.
multi hoies sunt vnus hō: ⁊ multa aialia vnū aial. in
re igit nihil est cōe multis. Quia quicquid est in re: est
singulare vni soli cōmunicabile. qd autē3 cōmune est:
agitur per intellectū. Intellectus enim facit vle i reb9:
vt dicit Cōmentator super primum de aia.) Hec ille.
Co. 8. ¶ Itē primo sen. dis. 19. q. 5. ar. p̄. sic dicit. (Eoꝝ que si/
Reꝝ significataꝝ ꝑ noīa triplex diuersitas. gnificant noibus: inuenit triplex diuersitas. Quedā3
enim sunt: que scōm totū eē cōpletū sunt extra animā:
⁊ hmōi sunt entia cōpleta. sicut homo ⁊ lapis. Quedā3
autē sunt: que nihil habēt extra aiā3: sicut sōniū: ⁊ ima/
ginatio: ⁊ chimera. Quedā autē sunt: que habēt funda
mentū in re extra animā: sed cōplemētū rōnis eorum
quātū ad id: qd est formale: est ꝑ operationē aie: vt pa/
tet in vli. Humanitas enim est aliqd in re: non tamen
ibi h3 rōnē vniuersalis: cū nō sit extra aiam aliqua hu
manitas multis cōis: sed ſm q̄ accipit ab intellectu:
ei adiungit ꝑ operationē intellectus intētio: scōm quā
dr̄ spēs ⁊c.) Hec ille. ¶ His suppositis dr̄: q̄ vle quo
ad suū materiale precedit actū intellectus. sed quo ad
suū formale sequit actū intellectus agētis: sicut prima
responsio ibidē data ponit: que est etiā sancti Tho. pri/
ma pte. q. 79. arti. 5°. vbi sic dicit. (Secundū opinionē
Platonis nulla necessitas erat ponere intellectū agen
tē ad faciēdū intelligibilia in actu. sed forte ad preben
dū lumē intelligibile in intellectu. Posuit enim Pla/
to formas reꝝ nāliū sine materia subsistere: ⁊ per ꝯñs
eas itelligibiles eē. Quia per hoc aliqd ē actu intelligi/
bile: qd est imateriale. ⁊ hmōi vocabat spēs siue ydeas
reꝝ: ex quaꝝ participatione dicebat ⁊ materiā corpora
lem formari ad hoc: q̄ indiuidua nālia cōstituerent i
ꝑpriꝭs generibus ⁊ speciebus: ⁊ intellectus nostros ad
hoc: q̄ de generib9 ⁊ specieb9 reꝝ sciētiā haberēt. S3
quia Aristo. non posuit formas reꝝ nāliū subsistere si/
ne materia. forme aūt in materia existētes nō sunt in/
telligibiles actu: sequebat q̄ nature seu forme reꝝ sen/
sibiliū. quas intelligimus: nō essent itelligibiles actu.

Nihil āt reducit de potētia i actū: nisi ꝑ aliqd ens actu
sicut sensus fit i actu ꝑ sensibile. oportebat igit ponere
aliquā virtutē ex pte intellectus q̄ faceret itelligibilia
in actu ꝑ abstractionē specieꝝ a cōditionib9 materiali/
b9. ⁊ hec ē inecessitas ponēdi itellectū agētē.) Hec ille.
¶ Tūc cū arguēs ipugnat hāc solutionem. ¶ Dr̄ ad
primā ipugnationē: q̄ recte cōcludit: q̄ nullū vle: quo
ad suū formale est subā. et hoc cōcedit Aristoteles et
scūs Tho. 7°. meta. ¶ Itē in tractatu de gñe. vbi sic Tex. cō. 45.
dicit. (Cū aūt substantia ꝑdicet de subiecto: hoc habet Cap. 8.
inquantū per actū rationis induit naturā accidentis.
Quod eni nostra ratio facit circa subam: accidens est:
⁊ non substantia. Et ideo phs in libro predicamentoꝝ
dicit. 2. substantias per quandā nois similitudinē hoc
aliqd significare: qd est ꝑpriū sube. vt cū dr̄ hō vel ani
mal. sed ſm rei veritatē magis significat q̄le qd: inquā
tum ꝑ actū rōnis trāseunt i similitudinē accidētis: nō
amittēdo ꝑpriā substantiā in reꝝ natura: sed accipien
do rōnē vniformitatis in aia. Et ideo dicit illas signifi
care quale qd. quia qualitatē. i. vniformitatē: per quam
fiunt vniuersalia per actum rationis circa substātias
quasdā. s. res particulares determināt: que proprie sūt
¶ Qd ex dictis patet: q̄ cōsiderādo entitatē reꝝ in se
sicut facit primus philosophus: in substātia nulla foret
predicatio vnius de altero. que tñ in substantia reperit
secundū logicū: ſm quā substantia quodā modo iduit
similitudinē inherētie accidētalis: vbi est ꝑprie dici de
altero et secundū primū phm.) Hec ille. ¶ Ex quib9
patet propositū. s. qūo omne vniuersale quo ad suū for
male dicit accidēs. ¶ Cū aūt vlteri9 infert arguēs: q̄
nullū vniuersale est in genere substātie patet: q̄ conse/
quens pōt concedi de vniuersali formali vel cōposito.
¶ Cū āt infert: q̄ nullū vniuersale predicat in qd ⁊c.
Negatur cōsequentia ad vnū sensum: licet cōcedi pos/
sit ad aliū. Nā vniuersale sumptū ꝑ materiali precise:
⁊ vt prescindit ab oi intentione intellectus: ⁊ ab oi cō/
municātia ⁊ habitudine ad illā nullo modo predicat i
quid: nec in quale: sumptū vero ꝑut subest tali intētio/
ni: ⁊ cū eius cōmunicātia pōt predicari in quid. Cuius
ratio est. q2 vt dicit scūs Tho. i tractatu de genere. (Ex Cap. 8.
ꝑdictis (igr) p3 q̄re ⁊ qūo gen9 de cōtentis sub eo ꝑdi/
catur. Nō. n. est ꝑdicatio gñis d̄ specie denominatiua
sicut est ꝑdicatio materie de re materiali: ⁊ accidentis
de subiecto. Eadē nanq3 res est penitus animal: qd ꝑ/
dicat de hoie ⁊ homo. sed album: qd predicat de hoie
nō est vnū penitus: nec idē cū hoie: cū vnū sit accidēs:
aliud vero substātia. Cū igit genus de specie ꝑdicatur.
cū rōne vniformitatis cōmuniter se habeat ad oia cō/
tenta sub eo: erit necesse ipsum vniuoce ꝑdicari: quod
est predicari secūdū nomē ⁊ rōnē. Nō enim est alia ra
tio animalis qñ ꝑdicat de equo: ⁊ qñ predicat de hoie:
imo vna ⁊ eadē est ratio: ꝑ quā de vtroq3 predicat: sic
⁊ nomen idē est. Et hoc facile est videre si cōsideretur
natura animalis: vel alterius superioris: qd ꝑdicat de
suis inferioribus: quia natura absoluta predicabilis re
cipit vnitatē: vel pluralitatē a subiecto vel subiectis.
Naturā igit aialis predicari est: q̄ dicat totā respectu
illi9: de q̄ ꝑdicat: ⁊ nō ptē: q2 pars nō predicat de toto.
Nō aūt accipit vt totū integrale: q2 tale nō ꝑdicat nisi
de oibus ptibus simul sumptis: sed vt totū vniuersale
qd predicat d̄ qualibet parte. Sic igit accepto anima/
li nihil pōt sibi attribui: nisi quod est per se de rōne ei9:
vt substantia animata sensibilis. quicqd aūt aliud sibi
attribuit: falso sibi attribuit: vt esse vnū: vel plura. Si
enim vnū eēt de itellectu ei9: cuicumq3 cōueniret ipsu3

genus: ⁊ ipsum silr cõuenire: sicut si de hoīe ⁊ asino ꝑdicaret̃: ⁊ ipm vnū silr de eis diceretur: qđ falsū ē. Neqȝ multa sunt de ei⁹ intellectu. aliter cū predicet̃ de sorte sortes esset multa aīalia. vtrunqȝ tñ pōt sibi accidere: ꝑ illud. s. de quo ꝑdicat̃. Si. n. illud fuerit vnuȝ: ⁊ aīal erit vnū: sicut qñ ꝑdicat̃ de vno hoīe. ē vnū aīal. ⁊ qñ ꝑdicat̃ de plurib⁹: erit plura. ⁊ hoc accidit sibi ꝑdicari. s. de hoīe. Nō enī est de intellectu aīalis ꝑdicari de hoīe qȝ tūc hō ꝑdicaret̃ de asino: cū aīal ꝑdicet̃ de asino. de quocūqȝ enīȝ ꝑdicat̃ aliqđ: de eo predicat̃ illud: quod est de itellectu ꝑdicati: ꝑ regulā phi in predicamentis. Quādocūqȝ alter℞ de altero ꝑdicat̃ ⁊c̃. Silr eē ēt cuȝ hoīe: vel eē in plus nō cōuenit aīali ꝑdicato de hoīe ꝑ suū itellectū: sed vtrūqȝ pōt sibi accidere. Si enim cū dr̃: hō est aīal: cōsideret̃ nā aīalis absoluta. sic nō erit in plus aīal q̃ȝ hō. imo in equo cū hoīe. Aliter absoluta rō eius nō multiplicaret̃ ad multiplicationē subiectorū. Unitas enim illa nō descēdit sub aīali: ⁊ sic nihil reale erit ī predicato. quod nō sit in subiecto. Animal enim nō est aliquid in plus q̃ȝ hō. ⁊ sic accidit sibi non esse in plus q̃ȝ hō. qȝ accidit sibi predicari de hoīe: vt dictū est. Si aūt cōsideret̃ hec nā vt subiecta intentioni vlitatis ꝓꝑ vniformitatē quā accipit ab aīa. sic erit in plus ⁊ comuni⁹ q̃ȝ subm de quo predicat̃. qȝ a pte predicati seruat̃ vniformitas illa: nō āt a pte subiecti: ⁊ sic nō plurificat̃ predicatū ad plurificationē subo℞: imo manet vnū de multis ꝑdicatū: vt dictū ē. Et qȝ hoc logicū ē. iō secūdū eū nō cōuertit̃ ꝯña subsistēdi ab aīali ad hoīem. ab aīali inquā: qđ de hoīe predicat̃. Simpliciter aūt accipiēdo aīal sine intentione vlitatis proprie nō est predicabile. qȝ sic est pria suba: q̃ neqȝ in subiecto est: neqȝ de subiecto dr̃. Sed accipiēdo aīal ⁊ hominē sub intentione vlitatis. quo indiuiduū accipi nō pōt ꝓꝑ repugnātiā vniuersalitatis ad pricipia indiuiduantia: aīal ⁊ hō dicunt̃ substantie secūde. qua℞ est de subiecto ꝑdicari: vt habet̃ in predicamentis. Quē modū cōsiderationis de suba metaphisicus nō hēt: qui cōsiderat eā solū scđȝ q̄ ē ens in se. Et ideo secūdū eum suba: nec dr̃ de subiecto: nec est ī subiecto. Qđ aūt suba predicet̃ de subiecto: hȝ inquantū ꝑ actū rōnis induit

Cap. 7°.
T. c. 45. 46

naturā accidētis ⁊c̃. vt statim allegatū est. ¶ Itē añ predicta sic dicit phs. 7. metaphisice docens: q̄ ydee nō sūt substātie quedā vniuersales sic arguit. Uniuersale ꝓꝑ dici habet de subiecto aliquo. sed substātia nō dr̃ de aliquo subiecto. ergo nō est substātia vlis que de subiecto aliquo dici possit. In predicamentis vero docet vt videt̃ oppositū: qȝ secundū eum ibi nō est cōtra rōnē substātie de subiecto predicari: lȝ sit cōtra rōneȝ substātie in subiecto eē. ¶ Sȝ sciēdū ē: q̄ phs secūdū logicā cōsiderationē agit in predicamentis. Logicus enim cōsiderat aliqua secundū q̄ sunt in ratione. ⁊ iō cōsiderat substantias scđm q̄ per actionē intellectus subsunt rationi vlitatis. Et ideo quantū ad predicationē: que actū rōnis dicit predicāt̃ de subiecto. i. de re extra animā. sed phs primus considerat de reb⁹ prout sunt vere entia. Et ideo apud philosophū nō est differētia inter dici de subiecto ⁊ eē in subiecto. Ex quo pȝ q̄ ex actione itellectus soluȝ est: q̄ suba predicet̃ ⁊c̃.) Hec ille. ¶ Ex qbus pȝ: q̄ nullū vl̃e de genere substantie ꝓprie predicat̃. si sumat̃ precise ꝓ suo materiali. 2°. q̄ nullū tale predicat̃ in qđ. si sumat̃ pro suo formali. quia vt sic est mere accidens. Tertio q̄ vl̃e de genere substantie tertio mō sumptū potest predicari in quid rōne sui materialis: sicut allegatū est supra ex. 7. metaphisice. ⁊ ex dictis sancti Tho. in pricipio huius tractatus de genere: nō q̄ totū agregatū ex nā ⁊ ex intentiōe ꝑdicet̃ in qđ de re. puta hoc qđ dico aīal cū intentione cōiuncta dicat̃ vel predicet̃. in qđ de hoīe: qȝ illa predicatio esset falsa: sed sic q̄ nā aīalis vt cōcepta ꝑdicat̃ de nā hoīs: vt cōcepta. Quia intellectus affirmādo cōceptū de cōceptu affirmat nām de nā: ⁊ rē de re. Intellige autē q̄ affirmat primā intentionē de prima: nō āt 2am. de 2°. sicut q̄ hō est aīal: nō autē q̄ spēs sit genus. Et sic pȝ q̄ vl̃e quarto mō sumptū ꝓprie predicat̃ in qđ de reb⁹ singularib⁹. ¶ Ad aliud qđ ibi tāgit̃ pȝ ꝑ ꝑdicta. concedit̃ enī q̄ vl̃e primo mō ꝑcedit sensum ⁊ intellectū. tñ tale vl̃e est vl̃e in potentia: ⁊ non in actu. Et q̄ ista responsio sit ad mentē sci Tho. pȝ. Nā pria secūde. q. 29. arti. 6. sic dicit. (De vl̃i cōtigit loqui dupliciter. Uno mō s̃m q̄ subest intentioni vlitatis. Alio āt modo dr̃ de nā: cui talis intentio attribuit̃: alia est. n. cōsideratio hoīs vlis. ⁊ alia hoīs in eo q̄ homo. Si igitur vl̃e accipiat̃ primo mō: sic nulla potētia sensitiue partis: neqȝ apprehensiua: neqȝ appetitiua pōt in vl̃e. quia vl̃e fit per abstractionē a mā indiuiduali: in qua radicatur omnis virtus sensitiua. Potest tamē aliqua potētia sensitiua: ⁊ apprehensiua: ⁊ appetitiua ferri in aliquid vniuersaliter: sicut dicimus q̄ obiectū visus ē color s̃m genus. non quia visus cognoscat colorē vniuersalē: sed quia q̄ color sit cognoscibilis a visu nō conuenit colori inquantū hic color: sed inquātū est color simpliciter.) Hec ille. ¶ Ad aliud qđ ibi adducit̃ de intellectu agente ⁊ possibili negat̃ assumptū. Nam intellectus agens ⁊ possibilis sunt due potētie realiter distincte. Et cōcedit̃ q̄ quilibet homo hēt duos intellectus partiales: sed vnicū totalē ⁊ cōpletū. ¶ Ad aliud de generatione vniuoca dr̃: q̄ responsio q̄ ibi recitatur bona est. ¶ Et ad eius iprobationē dicit̃: q̄ fundamētum ꝓprimū similitudinis est vnū vnitate reali in potentia: nō autē in actu. Quod sic intelligo. q̄ nā albedinis in duob⁹ albis aptitudinē habet ad vnitatē realē: si ea que sunt extra rōnē albedinis auferent̃. Et similiter natura humana in duob⁹ hoībus: ⁊ natura aīalis ī duobus aīalibus. ¶ Itē aliter ⁊ meli⁹. qȝ natura albedinis absolute cōsiderata in se anteq̃ȝ descēdat ad indiuidua habet in se aliquā vnitatē: quā tñ cōmunicat indiuiduis. nec habet illā s̃m esse: quod recipit in indiuiduis. Et vlterius natura cuiuslibet vniuersalis est in potētia ad vnitatē rationis: cuius actus cōpletur per intellectū. Et hec vnitas cōpetit oī vl̃i: nō autē prima. Cap. 7°.
De hoc sanctus Tho. in tractatu de genere sic dicit. (Aliqñ est vnitas a pte nature substracte itentioni vniuersalitatis preter illā: quā facit intellectus. aliqñ autē nō. Natura enim eius q̄ est substracta intentioni vlitatis. sicut nā aīalis tripliciter pōt considerari. Uno mō absolute ⁊ secūdū se: ⁊ sic nihil sibi cōuenit: nisi qđ est de intellectu eius: vt puta de intellectu aīalis est corp⁹ animatū sensibile. Nihil enim aliud attribui sibi pōt scđm hāc considerationē nisi falso: vt albū vel musicū vel aliquid hmōi. Alio mō pōt cōsiderari hec natura ꝓut recepta est in aliquo singulari sui generis: ⁊ adhuc inerit sibi id: qđ de intellectu eius absolute est. Aīal. n. qđ est sortes: est suba animata sensibilis. Sed si recipitur in plurib⁹ indiuiduis necessario nā ipsa ⁊ intellect⁹ suus multiplicabitur. Sortes enim ⁊ Plato sunt duo animalia: ⁊ due substantie animate sensibiles. Unde licet in natura animalis nō sit vnitas vel pluralitas secundum quod nata est recipi in inferioribus. cū possit recipi in vno ⁊ in pluribus: est tñ in ipsa natura absolute accepta: ⁊ secūdū q̄ nō est in inferiorib⁹ cōsiderata

Nā substracta intentiōe vlitatis pōt considerari tripliciter.

quedam

quedã vnitas:cũ diffinitio eius sit vna: et nomen vnũ. Tertio mõ põt hec nã considerari put est in anima. et qr oẽ:quod est in aia:est abstractũ ab omni conditiõe et diuersitate materiali. attribuitur isti nature ratione vniformitatis:quã habet ad oia ratio vniuersalis: qd est eẽ vnũ in multis. vñ sic non multiplicatur hec nã in suis inferioribus. Unde plures hoies sunt vnus homo: et vnũ aial:participãdo genus et speciẽ. Hoc enim mõ cõuenit talibus naturis ratio generis et speciei. In istis igitur est duplex vnitas: vna in nã absoluta: que natura singulis cõuenit suppositis. Sed hec vnitas nõ descendit sub ipsa nã ad sua supposita:sicut de natura absoluta aialis est substantia animata sensibilis: vt dictũ est: sed hoc nõ dicit totã naturã eius absolutã: sed aliquid eius. In natura enim sua absoluta est:ꝙ possit substerni intentioni vniuersalitatis: quia solũ natura absoluta hoc potest:et etiã omnis natura absoluta. Cõprehendendo igitur totã naturã eius absolutam: dicendo naturã animalis absolutã esse substantiã animatã sensibilem:aptam substerni intentioni vniuersalis: nõ erit de intellectu eius vnitas aliqua: nec etiã pluralitas: qr vtrũqz põt sibi accidere. Alia est vnitas illius nature: quã habet ab intellectu:in qua oia supposita cõueniũt. ideo vnitas quã facit intellectus in tali natura fundatur super vnitatẽ inuentã in re: que vna ẽ illa vnitate. In substantia autẽ:que est genus primũ:nõ est reperire aliquã vnitatẽ ex parte ipsius rei. Unde non est aliqua diffinitio eius:per quaz illa vnitas ostẽdetur etc.)

Cap. 14. fi. Hec ille. ¶ Itẽ ibidẽ post multa sic dicit.) Ex dictis patet:ꝙ secundi generis.s.corporis: nõ est vna:super quã fundetur vnitas ratiõis:sicut nec res primi generis.s.

Cap. 15. substantie est vna. sed anteꝗ̃ de hoc plus agatur: prius de hac vnitate agendũ est. Ad huius ergo difficultatis noticiã cõsiderandũ est:ꝙ cũ obiectum intellectus sit quiddã intra intellectum et nõ extra: quia intelligere nõ est motus ab anima:sed ad animã: actus intellectus potest ferri in intelligibile vel put est obiectũ in natura obiecti. inquantũ.s.terminat eius actionẽ:et sic nihil sibi attribuit: sed solũ considerat quid natura obiecti habeat:vnde possit formare aliquid:ꝙ naturam illius obiecti insinuet:vt per diffinitionẽ aliquã. Alio modo potest actio intellectus ferri in obiectũ:et nõ in nã sua. sed prout est abstractũ per actũ aie a materialibus conditionibus:et sic accipitur vt in aia: et sic attribuit sibi aia aliqd nõ cõsiderans qd sibi debetur in nã obiecti: sz qd sibi pp actũ aie conuenire potest: et illud attributũ est rõ vniuersalitatis:vt pz intelligendo animal inquãtũ hẽt naturã sensitiuã:format eius diffinitionẽ.s.substãtiã animatã sensibilẽ: qd manifestũ est vnitatẽ quãdã in animali seruare. Animal enim vnũ obiectũ in natura sua est. sed hec vnitas non descendit sub aiali ad aliquas species. Aial enim sic acceptũ nõ dicit aliqd ens: cũ nõ sit aliqd animal in natura animal solũ:sed dicit essentiã:que esse nõ hẽt nisi per habentẽ essentiam: cuius est eẽ vt actus:ideo quot fuerũt hñtes essentiã:tot erũt essentie ſm eẽ. Habebit igitur et eẽ et vnitatẽ ab habente eã si vnũ fuerit: et pluralitatẽ si plura fuerit. Idẽ enim est iudiciũ de vnitate et esse:cũ vnũ et ens conuertantur. Et ideo vnitas inuenta in natura aliqua vt in natura animalis nõ descendit ad aliquã eius speciem. immo si in vno recipiatur: iam ab illo vnitatẽ habet: sicut et esse. Sed alia vnitas quã facit intellectus descendit ad omnia cõtenta sub vno communi. Prima igitur vnitate manifestũ est:ꝙ nihil est vnũ cõe supcelestibus et elementaribus:sup qd intellectus fundare possit rõnem vniuersalitatis etc.) Hec ille. ¶ Ex quibus patet:ꝙ quedã nature vniuersales pter vnitatẽ:quã habent ab intellectu:habẽt quandã aliã vnitatẽ in esse quidditatis:vel nature:aut essentie:tamẽ talis vnitas nõ est realis in actu:qr nec quidditas cõsiderata vt pcedens oia sua inferiora vel supposita est qd pprie reale in actu: sed solũ in potẽtia.qr perfectã realitatẽ accipit p sua inferiora sicut et esse. ¶ 2ª etiã solutio data ad arm principale q̃ ad aliqua põt sustineri. sicut pz p statim dicta: nã intellectus prima intellectione nõ tendit in illã vlitatem obiecti:sed in obiectũ prout est in sui nã. Et tũc ad primã iprobationẽ huius cõceditur pñs: qd ibi infertur.s.ꝙ nullo intellectu considerãte:nullũ vle esset actu vle. et ꝙ scia pure habitualis non habet obiectũ vle in actu. ¶ Ad 2am iprobationẽ dicitur:ꝙ obiectũ intellectus iquantum est prius oi actu intellectus tã agẽtis ꝗ̃ possibilis nõ est intelligibile:nisi i potẽtia: nec vle nisi in potentia:sed vt sequitur actũ itellectus agẽtis:et pcedit actum intellectus possibilis est vle q̃si in habitu vel actu primo.sed vt sequitur actũ intellectus possibilis formãtis cõceptũ perfectũ de re est vle in actu cõpleto: et q̃si 2º. ¶ Ad 3am iprobationẽ dicitur:ꝙ modus vniuersalitatis fit ab intellectu agente. Nec valet consequentia ibidẽ facta:ꝙ ille modus nõ sit necessarius:quia ante illũ modum obiectũ nõ itelligebatur:sed abstrahebatur: quia intellectus agens non intelligit:sed facit intelligibilia in actu. ¶ Tertia deniqz responsio ibidẽ data põt sustineri quo ad aliqua. est nãqz verũ:ꝙ obiectũ intellectus potẽtiale pcedit intellectũ in actu:quia vt dictũ est:nature rerum materialiũ efficiuntur actu intelligibiles p intellectũ agentẽ:et sic ante actionẽ intellectus agẽtis nulla talis natura est actuale obiectũ itellectus:sed solum potẽtiale. ¶ Tunc ad primã iprobationẽ huius dicitur ꝙ solũ cõcludit ꝙ obiectũ actuale intellectus possibilis precedit nã intellectũ possibilẽ.sed nõ pbat ꝙ precedat intellectũ agẽtẽ:qr intellectus agẽs est potentia pure actiua:et ideo non sequitur.sed precedit suũ obiectũ qd est vle:sicut causa efficiens suũ effectum. secus est de itellectu:q est potẽtia passiua. ¶ Ad 2m dicitur:ꝙ ante actionẽ intellectus agẽtis nulla natura materialis hz diffinitionẽ vlis:nisi valde remote.quia nulla talis habet actualẽ vnitatẽ cuz aptitudine essendi in multis: quia vel accipitur natura in esse nature et quidditatiuo.et tale eẽ nõ est reale in actu:nec eius vnitas est realis in actu:vel accipitur natura put est in singularibus:et vt sic perdit vnitatẽ:quã prius habebat: vt sepe dictus fuit. Et sic in nullo eẽ extra intellectũ:aut añ actionẽ intellectus agẽtis hz realem vnitatẽ cũ aptitudine essendi in multis. Itẽ multa sunt vniuersalia.que nõ habẽt aliam vnitatẽ nisi illã:quã dat eis intellectus: vt supra dictũ est. ¶ Ad 3m dicitur ꝙ obiectũ intellectus agentis p vniuersale non se habet ad illũ vt mouẽs ad motũ. sz vt effectus ad causam efficientẽ: secus est de itellectu possibili. ¶ Ad 4m patet p idẽ:qr solũ pbat:ꝙ vniuersale actuat intellectũ possibilẽ. ¶ Ad 2am rationẽ pricipalẽ pro prima cõclusione:dicitur ꝙ subiectũ scientie precedit intellectionẽ intellectus possibilis:sed nõ actionem intellectus agẽtis:si loquamur de subiecto scie in esse subiecti vniuersalis:et adequati in actu:põt tamen pcedere in esse qdditatiuo vel ſm eẽ:qd habet in singulari:sed vt sic est vniuersale solũ in potẽtia:et silr subiectũ scie in potẽtia:nõ aũt in actu. ¶ Et ad primã probationẽ dicitur:ꝙ subiectũ scie añ actionẽ intellectus agẽtis nullã potestatẽ adequatiõis hz i actu reali: sed solũ in potẽtia:vel in eẽ quidditatiuo. ¶ Ad 2m dicitur:ꝙ pñs

Actus intellectus potest ferri in obiectũ dupliciter.

Quõ vle pcedit intellectũ et quõ nõ.

nõ valet. Nã nõ omne qd hz passionẽ adequatã ẽ actu vniuersale: nisi habeat vnitatẽ: q̃ possit stare cũ multitudine singulariũ. Et eodẽ modo põt dici ad pcedẽtẽ: qꝛ nõ ois potestas arguit vniuersalitatẽ in actu. ¶ Ad 3ᵐ ꝛ 4. patet p idem. quia ꝯña nõ valet. Et cõiter iste quattuoꝛ pbationes deficiunt: qꝛ quelibet assumit falsum. s. ꝙ necessario subiectũ scientie habeat ptãtem ꝛ passionẽ adequatam: aut diffinitionẽ actu ante oẽ opꝰ intellectus agẽtis: hoꝝ enim falsitas superius est ostẽsa. ꝛ inferius ostendet: qꝛ nõ oĩ vniuersali vel subiecto scientie correspõdet vnitas ĩ eẽ quidditatiuo. sicut patet de ente: suba: corpe: ꝛ multis subis scientiaꝝ. ¶ Ad primã confirmationẽ ibidẽ factã dr̃: ꝙ non cuilibet termino vl̃i correspõdet vnitas in re. imo nulli vniuersali correspõdet vnitas realis actualis. ¶ Ad 2ᵐ cõfirmationẽ negaẽ cõsequentia: qꝛ obm intellectus fit vniuersale p actũ intellectus agẽtis. sed intellectus agens nõ cõparat vniuersale ad plura extra: sed hoc facit intellectus possibilis. Oia enim argumẽta ista pcedunt ex falso intellectu positionis nr̃e. s. ac si nos diceremus ꝙ intellectus possibilis intelligẽdo fabricat vniuersalia. hoc autẽ nõ dicimus: sed hoc facit intellectus agẽs: nõ intelligẽdo: sed abstrahendo. ¶ De respõsione que ibi datur de realitate vniuersalis: vt est subiectũ scientie. cõcedit ꝙ nullũ vniuersale hẽt perfectã: nec actualem realitatẽ post: aut ante realitatẽ singularium. Et ideo quo ad hoc solutio illa bõa est. Et tũc ad primam eius improbationem dicitur: ꝙ scientia aliqua dr̃ realis nõ ideo qꝛ eius subm adequatũ sit reale q̃tum ad modum vel intentionẽ vniuersalitatis: aut subibilitatis: aut ptãtis: aut adequationis: sed iõ qꝛ natura: cui talia attribuunẽ: est realis: non facta p intellectũ. ¶ Ad 2ᵐ dr̃: ꝙ ideo scientia tradita in libris logicalibꝰ non dr̃ realis: qꝛ nec modꝰ nature: nec nã de quibus agunt est realis: sed vtrũqꝫ est ab intellectu. ¶ Ad 3ᵐ dr̃: ꝙ positio nr̃a nõ dicit ꝙ vniuersale: qd predicaẽ in qd: sit ens factũ totaliter ab intellectu: sed solũ quo ad suum formale. Nec predicaẽ p formali: sed p materiali: lꝫ formale sit modus predicati. ꝛ non predicatũ: ꝛ cã sine qua nõ predicationis. Et hoc intellige vocãdo formale intentionẽ secundã: qꝛ si formale vl̃is dicaẽ prima intentio: illa põt predicari in qd de alia prima intẽtiõe sicut vox de voce. sed ꝙ sic predicaẽ: non pdicaẽ p se: sed p re: qꝛ pprie loquẽdo res nõ predicaẽ: nisi vt cõcepta vel expressa p nomẽ. ¶ Ad 4ᵐ dr̃: ꝙ eo modo: quo passio est realis ꝛ vna: illo mõ subm est reale ꝛ vnum. Passio autẽ nõ est realis quo ad vniuersalitatem: aut vnitatẽ eius in multis: sed est realis quo ad naturã: cui attribuiẽ intentio. Uniuersalitas aũt eius ꝛ vnitas est per intellectuꝫ: ꝛ ita ẽ de subiecto sciẽtie aut passionis. ¶ Ad 5ᵐ dr̃: ꝙ ideo plus metaphisicus agit de vniuersali q̃ de vero: qꝛ vniuersale est in re potius q̃ verũ: qꝛ vniuersale quo ad suũ materiale est natura quedã nõ facta p intellectũ: verũ aũt pprie dictũ totaliter est in intellectu: cum sit conceptio intellectus adequata rei. ¶ Ad 6ᵐ dr̃: ꝙ vniuersale nõ est omnino ens rationis imo supponit p ente reali: lꝫ significet vel cõnotet ens rõnis. ¶ Ad 7ᵐ patet p idẽ. Quia inter naturas reꝝ: quibus attribuunẽ intentiones ꝛ respectus rationis est ordo essentialis in esse essentie vel in eẽ cõcepto: licet forte nõ in inesse realis existentie. Et de hoc scũs Tho. in tractatu de genere sic dicit. (Cõsiderãdo entitatẽ reꝝ in se sicut facit primꝰ phs: in substãtia nulla foret predicatio vnius de altero: que tñ in substãtia reperiẽ ẜm logicũ. ẜm quẽ substãtia quodã modo induit similitudinẽ inherẽtie accidẽtalis. vbi pprie est dici de altero etiã ẜm primũ phm. Ex quo facile deprehendiẽ error volentiũ in natura rei multiplicare formas substãtiales. vnde sumũẽ pdicata essentialia: sicut ꝛ forme accidentales multiplicanẽ in re: de qua multa predicãtur accidẽtalia realiter: cũ tñ ĩ substãtia nõ sit predicatio ẜm rei naturã: sed tantũmodo p actum intellectꝰ nr̃i. Unde ponẽtes plures formas substantiales in re vna: ignorãt naturã ꝛ originẽ ppositionũ: in quibus aliqd de aliquo predicaẽ: ꝛ differẽtiã inter substãtiã ꝛ accidẽs.) Hec ille. ¶ Ex quibus patet: ꝙ ordo predicabiliũ non est ẜm eẽ reale: sed solũ p actum intellectus: aut in esse quidditatiuo: qui nõ est realis: nisi in potentia. De hoc inferiꝰ in solutiõe argumẽtoꝝ pro. 3. cõclusione. ¶ Ad 8ᵐ diciẽ: ꝙ scia ideo dr̃ esse de necessarijs: qꝛ est de quidditatibus reꝝ ꝛ rationibus: que aliquo modo possunt dici necessarie. ꝛ vt sunt in re. ꝛ vt sunt in intellectu. Quo modo autẽ in re sint necessarie ondit scũs Tho. ĩ scripto sup Boetiũ. in illa qõne: qua querit. Utrũ sciẽtia naturalis sit de his: que sunt in motu ꝛ materia ꝛc. vbi sic dicit. (Propter difficultatẽ huiꝰ qõnis coactus fuit Plato ponere ydeas. Cuꝫ enim: vt dicit phs pmo metaphisice. crederet oia sensibilia semp eẽ in fluxu ẜm opinionẽ Heracliti. estimauit sciam de his esse nõ posse. Ideo posuit quasdã subas a sensibus separatas: de quibus essent scie: ꝛ darenẽ diffinitiones. Sed hic defectꝰ accidit ex eo: ꝙ nõ distinxit qd est per se ab eo: qd est ẜm accidẽs. Et ideo ẜm accidens fallunẽ plerunqꝫ etiã sapiẽtes: vt dr̃ in pmo elencoꝝ. Ut aũt pbaẽ in. 8 metaphisice. cũ in substantia sensibili inueniaẽ ꝛ ipm cõpositũ: ꝛ ratio. i. forma eiꝰ: qd p se generaẽ ꝛ corrumpitur est ipsum cõpositũ. nõ aũt ratio siue forma: sed per accidens. Nõ enim fit domũ esse: sed hãc domũ: vt ibidẽ dicaẽ. Unũquodqꝫ aũt põt cõsiderari sine his oibꝰ que nõ p se ei cõpetunt. Et ideo forme ꝛ rõnes rerum: q̃uis in motu existentiũ: put in se cõsiderãtur sine motu sunt. et sic de eis sunt scie ꝛ diffinitiões: vt ibidẽ dicit phs. Nõ autẽ scie sensibiliũ subaꝝ fundanẽ sup cognitione aliquaꝝ subaꝝ separataꝝ a sensibilibꝰ. vt ibidem pbatur. Huius aũt rationes: quas cõsiderant scie vt sunt de rebꝰ: cõsideranẽ absqꝫ motu. Et ideo patet ꝙ cõsideranẽ absqꝫ illis: ẜm que cõpetit motus rebus mobilibus. Cũ aũt ois motus tpe mensureẽ: ꝛ primus motus sit localis: quo remoto nullus alius motꝰ inest: oportet ꝙ ẜm hoc aliqd sit mobile: qd est hic ꝛ nunc. Hoc autẽ sequiẽ rem mobilẽ secundũ ꝙ est indistincta p materiã existẽtẽ sub dimẽsionibꝰ designatis. Unñ oportet ꝙ hmõi rationes: ẜm quas de rebus mobilibꝰ possunt esse scie: cõsiderentur absqꝫ materia signata: ꝛ absqꝫ oibus: que consequunẽ materiã signatã. nõ aũt absqꝫ materia nõ signata: quia ex eiꝰ notione depẽdet notio forme. que determinat sibi materiã. Et ideo ratio hoĩs: quã significat diffinitio: ẜꝫ quã pcedit scia. cõsideraẽ sine his carnibꝰ: ꝛ his ossibus. non aũt sine carnibus ꝛ ossibus absolute: qꝛ singularia includunt in sui ratione materiã signatã. vniuersalia vero materiam cõmunẽ: vt dicitur. 7. metaphisice. Ideo pdicta abstractio nõ dicitur forme a materia absolute. sed vniuersalis a particulari. Possunt ergo hmõi rõnes sic abstracte dupliciter cõsiderari. Uno modo ẜm se: ꝛ sic cõsideranẽ sine motu ꝛ materia signata. ꝛ hoc nõ inuenitur ĩ eis nisi ẜm esse: qd habẽt in itellectu. Alio modo ẜꝫ ꝙ cõparanẽ ad res: quaꝝ sunt rationes: que quidẽ res sũt in materia ꝛ motu: ꝛ sic sunt pricipia cognoscẽdi illaꝝ: qꝛ omnis res cognoscaẽ p suã formã. Et ita p huius rationes

Marginalia (left column): Modo ꝛ pro q̃ vl̃e pdicet. — Cap. 9.

Marginalia (right column): Nũo scia est d necessarijs — q. 5. artl. 2. — Tex. cõ. 4. — Cap. 4. Tex. cõ. 3. Tex. cõ. 8. — Tex. cõ. 39.

tiones imobiles: et sine materia pticulari cõsideratas: cognitio habet in scia naturali de rebus nãlibus extra aiam existentibus.) Hec ille. ¶ Ex quibus hẽtur qũo qdditates rerum et rões: quas dicim⁹ vles actu vel potẽtia: sunt necessarie negatiue. s. qz nõ sunt p se corruptibiles: sz per accidẽs: qz sunt in rebus corruptibilibus. Cõsimilr vt sunt in itellectu: sunt necessarie negatiue: qz nõ inest eis p se corruptio potissime: vt sũt in itellectu dino vel angelico. et similr put sunt in nr̃o obiectiue. Et de h scũs Thom. ibidem in solone. 4. sic dicit. (Scia est de aliq̃ duplr. vno mõ p̃ et pncipalr: et sic scia est de vlibus rõnib⁹: sup quas scia fundat. Alio mõ est de aliqbus scdario: et q̃si p reflexionẽ quãdã: et sic est õ illis rebus: quarum sunt ille rões: inq̃tũ rões illas applicat ad res pticulares: quarum sunt adminiculo virium inferiorum. Rõne. n. vli vtit sciens: et vt re scita: et vt medio sciendi. Per vlem enim hois rõnẽ possum iudicare de hoc vel illo. Rões aũt ille rerum oẽs sunt imãles: et iõ q̃tum ad hoc ois scia est de necessarijs. Sz rerum quarum sunt ille rões: q̃dã sũt necessarie et imãles: q̃dã contingentes et mobiles: et q̃tũ ad hoc de rebus cõtingentibus et mobilibus dr̃ esse scie.) Hec ille. ¶ Itez p̃a pte. q. 86. ar. 3. sic dit. (Cõtingentia duplr possunt cõsiderari. vno mõ sz q contigentia sunt. alio mõ sm q in eis aliqd necessitatis inuenit. Nihil enim est a deo cõtingens: quin in se aliqd necessariũ habeat. Sicut h ipsum: qõ est sortẽ currere: in se quidẽ cõtingẽs est: sed hitudo cursus ad motuz necessaria est: necessariuz est enim sortẽ moueri si currit. Est aũt vnũqdqz contingens ex pte mãe: qz cõtingens est qõ põt esse: et nõ esse. Potentia aũt ptinet ad mãm. Necessitas aũt cõseqt rõnẽ forme: qz ea q̃ cõsequunt ad formã: ex necessitate insunt: mã aũt est indiuiduationis pncipiũ: rõ autez vniuersalis accipit sm abstractionẽ forme a mã pticulari. Dictũ est aũt supra q intellectus p se et directe est vniuersaliũ: sensus aũt singulariũ: quorum est indirecte intellectus. Sic igit cõtingẽtia put cõtingẽtia sunt cognoscunt directe qdẽ sensu: indirecte aũt ab itellectu. Rões aũt vles et necessarie cõtingentiũ cognoscunt per intellectũ. Un̄ si attendant rões vles scibilium: omnes scie sunt de necessarijs: si aũt attendantur res: sic quedã scia est de necessarijs: quedã vero de cõtingentibus.) Hec ille. ¶ Ex quib⁹ pz: qũo scia est de necessarijs: qz. s. est de rõnibus vlibus rerum: que sunt necessarie vt sũt in re: vt sunt in itellectu: qz nec hic: nec ibi p se corrumpuntur: sz p accidens. Un̄ hoc argum̃ pcedit solũ ꝯ ponẽtes vlia esse totaliter facta p intellectũ: et eẽ cõcept⁹ aie sicut ponit Ocham. Nec tñ efficaciter cõuincit illos: qz illi cõcept⁹ aliquã hñt necessitatẽ: puta qz sp pposito sunt concipienti: nec generantur: nec corrũpuntur p se gnãtione: aut corruptione ppie dicta. ¶ Ad cõsequẽtiã pz respõsio p predicta: qz vniuersalia sz nos nõ sunt pure cõceptiones: imo sunt vere res q̃tũ ad suuz mãle: lz sint ab intellectu: quo ad suũ formale. Et vlterius dato q vlia essent cõceptus intellectus nostri: per illos potest haberi cognitio de rebus: qz vt dictũ est: talis rõ vniuersalis: et est qd cognitum: et est ratio cognoscendi rem: cuius est ratio. Et ideo opinio mutatur a vero in falsum pter mutationẽ in existẽtia rei: qz res est vltimũ cognitũ et opinatuz: vel nõ primum. Et sic pz ad argumenta inducta p sua p̃ma ꝯclusione. ¶ Ad argumenta pro scda cõclusione respõ. Et p̃mo ad p̃m conceditur ꝯsequens ibidem illatum. s. q vniuersale tertio modo dictum est ens per accidens: sicut hoc qõ dico homo albus: cum quo tamen stat: q vniuersale primo modo dictũ est ens per se: nec illud est vllo mõ ab intellectu nostro: vt prius dictum fuit. Et similiter vniuersale acceptũ 2° et 4° modis: qz licet vniuersale 4° modo dictum importet duo diuersa: et diuersorum generũ: tñ solum vnũ illorum dicit in recto: aliud vero in obliquo. Ens vero p accidẽs dicit aliquid cõpositum vel aggregatũ ex rebus diuersorum pdicamentorum: et vtrũ qz dicit in recto nõ soluz per modũ ꝯnotati. ¶ Ad impugnationẽ rõnis patet per idez. quia vniuersale p̃mo modo dictũ est simpliciter i re: vniuersale scdo mõ est simpliciter ab intellectu: vniuersale tertio mõ est simpliciter in re: idest quo ad sui ptem principaliorem: et substantialẽ: et absolutã: sed sz qd ab intellectu: hoc est quo ad ptem minus pncipalẽ: et accidentalẽ: et respectiuam. Et idem est de vniuersali 4° modo dicto. ¶ Ad 2am pbationẽ cõceditur: q vniuersale 3° modo dictuz nõ habet diffinitionẽ pprie vnã plusq̃ hõ albus: sed p̃mo mõ: vel 4° modo: vel 2° modo hz. Et eodem mõ dicitur ad 4m 5m et 6m. ¶ Ad illud qõ tangitur in respõsione q̃dam ibi data dicit: q vniuersale p̃mo modo pprie est in genere: et similiter 2° modo: et 4° modo: sz nõ 3° modo: nisi quo ad sui partes. Et ideo respõsionẽ illã nõ teneo p nunc. ¶ Ad aliud qõ ibi tangit qũo singularia sunt eiusdẽ rõnis dr: q ratio quãdoqz sumit pro cõceptu formali intellectus: q dicit verbũ: quãdoqz p cõceptu obiectiuali: que est natura intelligibilis in esse intelligibili vel qdditatiuo: q̃nqz autem dicit forma: vel natura rei: que est i singulari: qz singulare est id: qõ est. Tunc dico: q indiuidua eiusdem speciei sunt vni⁹ rationis accipiendo rationẽ p̃mo modo: qz conceptus formalis vniformiter se hz ad oĩa idiuidua vnius speciei. Et similr accipiendo rões 2° modo: sed accipiendo rationẽ 3° mõ. s. p nã: vt est in singularibus: et nullo modo abstracta p intellectũ: sic dico q idiuidua vni⁹ speciei nõ sunt vnius rationis realis actu nec potentia. Et sic pz q nullo mõ sunt vnius rõnis realis in actu et completa realitate. ¶ Ad aliud de ordine pdicabiliũ sm sub et supra etc. dictum est prius: q talis ordo non est actu: et formaliter extra intellectũ: sed solum fundamentaliter: et de hoc plus dicetur in sequẽtibus. ¶ Ad aliud de vnitate pdicamentorum etc. dr q nõ oĩa cõtẽta in eodẽ pdicamẽto hñt vnitatẽ realẽ: nec cõueniũt in aliquo vno reali: sz sufficit vnitas rõnis cũ aliquo fundamento reali: vt post dicet. Nec valet ꝯña ꝯ h facta: qua iferẽ: q pdicamenta nõ differũt: nisi sz rões: qz vnũ pdicamẽtũ non solum differt ab alio vnitate correspondẽte toti pdicamẽto: q̃ est rõnis: sz ẽt vnitatibus singulorum cõtẽtorum in pdicamẽto illo: quarum multe sunt reales: saltez vnitates numerales indiuiduorum. ¶ Ad aliud de pdicatiõe vniuoca dr: q pdicatio vniuoca nõ reqrit vnitatẽ rõnis 2° mõ: vel 3° mõ dicte: sed sufficit vnitas rõnis p̃mo mõ dicte: q̃ dr eẽntialis: qz est notio et diffõ: vel expssio eẽntie cuiuslibz idiuiduorum: et nõ alicuius eẽntie cõis oib⁹ idiuiduis: vt post dicet. Et multomin⁹ dr eẽntialis: qz est eẽntia aliq̃ cõis vna existẽs in oibus indiuiduis. Et sic pz ad argumẽta p scda ꝯne inquãtũ sunt ꝯ nos. ¶ Ad argumẽta võ p 3° ꝯne nunc dicẽdũ est. Et iõ ad p̃m negat minor: qz circũscripto oi ope intellect⁹ nihil est in re: qõ vnũ in se existẽs natuz sit in plurib⁹ actu eẽ sil et semel. Nec valet pbatio: qz itellect⁹ ꝯferẽdo tali nãe vlitatẽ: nõ dat ei aliqd sibi repugnãs: sed solũ dat sibi aliqd sibi attribuibile in esse intelligibili: qõ repugnat sibi in esse reali. Nec sequit q intellectus possit hoc dare sorti: qz nullũ indiuiduũ habet aptitudinẽ ad vniuersalitatẽ in esse itelligibili:

Scientia est de aliquo dupliciter.

Posita in eodem pdicamento quam vnitatem habeãt inter se.

Quam vnitatem requirat predicatio vniuoca.

sicut h3 nā:q2 nā pōt abstrahi ab indiuiduantibus:nō aūt indiuiduū:z ad talē abstractionē seqꝛ vlitas:vt se pe dictum fuit:vnū scūs Tho.pᵃ pte.q.86.ar.ꝑ sic dicit. (Singulare in rebus mālibꝰ:intellectus noster dire cte z ꝑ cognoscere nō pōt:cuiꝰ rō est:q2 ꝑncipiū singula ritatis in rebꝰ mālibꝰ est mā indiuidualis:intellectus aūt nr̄ intelligit abstrahēdo spēs itelligibilē ab hꝰ mā: qd aūt a mā indiuiduali abstrahiꝛ est vl'e:vnū intelle ctus noster nō est cognitiuus directe nisi vlium.) Hec ille. ¶ De rńsione aūt:quā recitat arguēs:q distinguit de vli in actu z i potētia zc̄. Dr̄ ꝙ quo ad hoc pōt susti neri:ꝙ nā q est in iduiduo:sicut est intelligibilis in po tentia:z nō in actu:ita est vlis in potentia z nō in actu: q2.s.apta est esse in pluribus quadā aptitudine remota inq̄tū apta est abstrahi p intellectū:z poni in esse in telligibili:in q h3 vniformitatē ad multa indiuidua. S3 ex h nō habeꝛ:ꝙ vlitas nāe possit esse in eē reali: sed solū in esse intellecto. S3 si dicta rńsio intelli gat ꝙ nihil sit vl'e in actu:nisi actualiter sit in multis: nō valet. Et iō improbationes eiꝰ:quo ad hoc cōcedū tur vsq3 ad 1.la3:q q̄rit quō intellectus reducit vl'e in potentia ad actū. Et ad illā dr̄:ꝙ intellectus nō redu cit illā potētiā in actu3 aliquo illoꝝ modoꝝ ibi tacto rum:sed alio mō q̄ supradictꝰ est.s.q2 spoliat nām ab indiuiduātibꝰ:z cōtrahētibꝰ ea3:z impedietibꝰ vnifor mitatem eius ad multa. ¶ Ad 2ᵐ ꝑncipale dr̄:ꝙ ꝑme due cōclusiones sunt minꝰ bn̄ ꝓbate:z iō ex illis nihil pōt solide cōcludi. ¶ Ad 3ᵐ ꝑncipale cōcediꝛ ꝯńs qd infert.s.ꝙ oīs vnitas vere realis est numeralis:vel ha bens annexā numeralē vnitatē in eode3 supposito. Et tunc ad ꝑmā eius improbationē negaꝛ ꝯsequētia. Nec valet ꝓbatio:q2 eodē mō ꝓbaretur:ꝙ duo indiuidua eiusdē speciei specialissime differrent adinuicem spē. Q2 arguam similiter. Omne diuersum ab alio eode3 vnitate differt ab alio:qua est vnu3 in se.sed sortes est qd vnū in se vnitate numerali z specifica.ergo differt a ꝑlone numero z specie.qd est falsu3:cuius ratio est: q2 maior est falsa. ¶ Ad 2ᵐ improbationē silr̄ negaꝛ cōsequentia. Nec valet ꝓbatio:q2 fundatur in quodā falso statim negato:z nulliter ꝓbato s.ꝙ oīs differētia realis esset numeralis tm̄. ¶ Ad 3ᵐ improbationē si militer negatur ꝯsequentia:q2 fundaꝛ in ꝑdicto falso. Sciendū tm̄ ꝙ ad istud 3ᵐ ꝑncipale pōt aliter dici:ꝙ.s. in nullo ꝓcedit cōtra nos. Nā nos non dicimus:ꝙ vl'e nullo mō sit in re:immo dicimus:ꝙ vniuersale:z sin gulare sunt in rebꝰ:s3 differenter. Nā singulare est in re dupl'r:z vtroq3 mō in actu.s.z quo ad suū māle:z q ad suum formale.s.incōicabilitatē. Sed vl'e est in re actu quo ad suū materiale:nō aūt quo ad suu3 forma le:qd est vlitas:aut cōicabilitas in actu. Et ideo simil'r possumus ponere duplicē vnitatē realē:vnā numeralē que cōpetit indiuiduo:z aliā specificā vel genericā:que cōpetit ipsi nāe specifice. Nā enī3 humana in sorte est vna vnitate specifica reali ad hunc sensum ꝙ nā:que substernitur itentioni speciei vel generis est in se vna vnitate nature essentie. S3 veꝝ est:ꝙ illa vnitas non cōmunicatur iduiduis:ita ꝙ duo indiuidua sint vnū realiter in tali nā:vel habeāt vnā nā3:aut humanitas huiꝰ sit humanitas illius:nec aīalitas hoīs est aīali tas asini:nec sortes z plato sunt vnus hō in re:nec hō z asinus sunt vnū aīal:s3 duo in re:q2 talis vnitas nō de scendit ad inferiora:vt prius dicebaꝛ. Nec est cōplete realis in actu:q2 cōuenit nāe vt ꝓcedit indiuidua:in q bus incipit completa realitas actualis. Silr̄ nec omni vniuersali ꝯpetit talis vnitas. ¶ S3 si queraꝛ q̄re ma gis intellectus abstrahit vnū ꝯceptū ab hoc albo:z ab illo q̄ ab albo z nigro:si nō plus cōueniūt in aliq vno reali. Hanc enim difficultatē tangit argumentū in ter tia iꝓbatione cōsequētis. ¶ Ad h rńdit scūs Tho. in tractatu de genere:ꝙ l3 inter aliq duo nō sit aliqua vnitas:aut cōitas realis:tm̄ intellectus pōt vtriq3 attri buere vnā intētionē:q2 in vtroq3 est aliqd correspon dens illi itentioni. Unde ibidē sic dicit. (Genus conti net dr̄as ꝑtāte:potentia aūt principiu3 est indistinctio nis:sicut per oppositū actus ꝑmo distinguit. Illud ge nus ꝓ gnālissimo sumendū est:qd est ꝑmū ꝑncipiu3 indistinctionis aliquoꝝ:vt hō z equus:lic3 indistincta sint in aīali:tm̄ aīal nō est ꝑmū ꝑncipiū indistinctionis eoꝝ:nec ēt corpus:stat aūt ad substantiā. Nam z si in ente nō distinguuntur:ens tm̄ nō est gnālissimū:q2 nō ꝑdicatur de aliqua vnitate:qd requiritur ad nām gene ris. Ista aūt idistinctio aliter est in sba:z aliter in alijs generibus:que sunt post. In alijs enī3 generibus repiꝛ vna nā aliqua:que subest intentioni vlis rōne:cuiꝰ cu3 vniformitate:q est a rōne:ipsum genus vniformiter se h3 ad oīa:que subsunt. qd est illa implicite ꝯtinere. Sed in substātia nō est res vna subiecta intētioni:sed intellectus ex diuersis rebus colligit intentionem:que vtriq3 nāe ab intellectu applicaꝛ. Uñ in substantia so lum est cōuenientia in intētione:in qua est vniformi tas ad oīa:que sunt in genere substantie:ꝓ qd substan tia dr̄ oīa implicite cōtinere.) Hec ille. ¶ Item ante ꝑdicta sic dicit. (In substātia que est genus ꝑmū: non est reꝑire aliquā vnitate3 ex pte ipsius rei.vnde nō est aliq differētia eius:per quā illa vnitas ostendatur. Rema net igiꝛ in sba sola vnitas:quā facit itellectus:z nulla alia:cuius actio fundatur nō sup aliquā re3 quocunq3 mō vnā:s3 sup nās penitus diuersas:q tm̄ ꝑticipatione generis erunt vna sba. Corporalia.n. z incorporalia. plus differunt q̄ s3 aliqd genus reale. Et hoc iō est:q2 nō habent aliquā rē vnā eis cōem:s3 rōnem tm̄.) Hec ille. ¶ S3 pōt queri quo mō in naturis penitus diuer sis pōt fundari vna cōis intētio:vel cōceptio itellectꝰ. Dr̄ ꝙ hoc pōt cōtingere dupl'r. Primo q2 ille diuerse nāe sunt effectus vnius cāe efficientis in numero:que suam similitudinē diuersimode ipmit diuersis effe ctibus. Scdo q2 nō est icōueniēs eundē effectū inade quatū cāe ꝑduci a diuersis causis. Et sic diuerse spēs ꝑnt imprimere intellectui intentionē vniꝰ rōnis. Cōce ditur tm̄:ꝙ nō nulla vlia habent in re aliquā vnitate3 quā nō facit intellectus:sed tm̄ illa vnitas nō descen dit ad inferiora illiꝰ vlis:s3 illā retinet nām anteq̄ de scendat ad illa.vt sepe dictū fuit. ¶ Ad 4ᵐ principale dr̄:ꝙ relatio mēsure:vel similitudinis:vel equalitatis fū datur in aliqua vnitate reali potētiali:sed illa nō suffi cit ad vl'e in actu:vt prius dictum fuit. ¶ Ad 5ᵐ silr̄ dr̄: ꝙ nulla opatio cōuenit vli.vt qd accipiēdo vl'e 2ᵒ mō. nec 3ᵒ mō:aut 4ᵒ mō ꝓprie loquendo:sed accipiendo vl'e ꝑmo mō:aliqua opatio cōuenit sibi:vt quo. Et ideo argumentū ꝯcludit:ꝙ vniuersale ꝑmo mō est aliquid pure reale:nō quidē realitate vniuersalitatis:sed reali tate subi vel fundamenti. ¶ Ad 6ᵐ negaꝛ cōsequētia: q2 stat in ista falsa cōsequētia. Extrema cōtrarietatis hn̄t vnitatē aliā ab vnitate:que ꝯpetit indiuiduo. ergo hn̄t vnitatē vlis in actu. Nā vt p3 ꝑ sepe dicta:est aliq vnitas media:que nec est pure rōnis:nec ꝯplete realis: q2 ꝯpetit qdditati in eē potētiali plusq̄ in esse actuali. ¶ Ad 7ᵐ p3 ꝑ ꝑdicta:q2 l3 quedā vlia habeāt vnitatē realē aliam ab vnitate numerali:illa tm̄ nō sufficit ad vniuersalitatē. Et vlterius nō oīa vniuersalia habēt ta

lem

In hoc eodē articulo z alibi.

Duplex vnitas realis nāe. s. z specifica seu generica.

Cap. 8.

Cap. 7.

In naturis penitus diuersis fundatur vna cōmunis intētio dupl'r.

lem vnitatē: imo in q̄busdā vnitati rōnis facte ꝑ intellectum nulla vnitas correspondit in re. Et cum dr̄: ꝙ vnitas facta per intellectū nō pōt dici vnitas essentialis ⁊c̄. R̄ndetur ꝙ eadē vnitas pōt dici eēntialis ⁊ intētionalis diuersimode: intentionalis quidē rōne subi scʒ intellectus vel eius accidētis: essentialis vero rōne obi: q2 .s. repn̄tat essentiam cuiuslibet indiuidui sine indiuiduantibus. vnde hec est fallacia equocationis. Quia essentiale potest aliquid dici dupl'r .s. q2 est p̄ncipiū vel passio vel intrinsecū essentie: aut .s. q2 est designatiuū essentie ⁊ quidditatis. ¶ Ad 8m dr̄: ꝙ scd̄e sb̄e ſm nos nō sūt ab intellectu quo ad hoc: ꝙ sunt sb̄e: sʒ quo ad hoc ꝙ sint scd̄e .i. cōes ⁊ vniuersales ī actu. Vn̄ argumentū nō est ꝓprie cōtra nos: sed solū ꝓcedit cōtra ponētes vniuersalia esse cōceptus fabricatos ꝑ intellectū: cuiusmōi sūt oēs ochāiste ⁊ termiste. De h̄ tn̄ dicit scūs Tho. ī tractatu de gn̄e. (Accipiēdo aīal sine intentione vl'itatis: ꝓprie predicabile nō est: q2 sic est p̄ma substātia: q̄ neqʒ in subiecto est: neqʒ de subo dr̄: sʒ accipiendo aīal ⁊ hoīeʒ sub intentione vl'is: quo mō indiuiduuʒ accipi nō pōt ꝓpter repugnātiā vl'itatis ad indiuiduationis p̄ncipia: aīal ⁊ hō dicuntur scd̄e sube quaꝝ est de subo p̄dicari: vt h̄etur in p̄dicamentis: quē modū ꝯsiderationis de suba metaphisicus nō hʒ: q cō-
Ca. de suba
siderat eā solū ſm ꝙ est ens in se. Et iō ſm eū sb̄a nec dr̄ de subiecto: nec est in subo: ꝙ aūt suba predicet' de subo hʒ inq̄ʒtū ꝑ actū rōnis induit nām accidentis: ꝙ enim nr̄a rō facit circa subam: accidens est: ⁊ nō suba: ⁊ iō ph̄s in libro p̄dicamētoꝝ dicit scd̄as subas ꝑ quādā nois silitudinē significare hoc aliq̄d: qđ est ꝓpriū sb̄e. vt cuʒ dr̄ hō vel aīal. sʒ ſm rei veritatē magis significant quale q̄d inq̄ʒtū ꝑ actū rōnis transeunt in silitudinem accidentis: nō amittendo ꝓpriā substantiā in reꝝ nā: sed accipiendo rōnē vniformitatis in aīa. Et ideo dicit eas significare quale q̄d: q2 qualitatē .i. vniformitatē: per quam fiunt vniuersalia per actuʒ rationis circa subas quasdā res .s. ꝑticulares determināt: que proprie sunt q̄d. Ex predictis pʒ: ꝙ cōsiderādo entitatem rerum in se: sicut facit p̄mus ph̄us in suba: nulla foret predicatio vni⁹ de altero: que tn̄ in suba reperitur ſm logicū. ſm quā suba quodā mō induit silitudinē inherentie accidentalis: vbi ꝓprie est dici de altero etiam ſm p̄m ph̄ʒ.) Hec ille. ¶ Et sil'r dicit super .7. meta. in illo c°. (Qm̄ v̄o de sb̄a.) Ubi exponēs scd̄aʒ rōnē Ari.
Tex.cō.46.
qua ꝓbat: ꝙ vniuersale nō sit suba: q̄ talis est. (Suba dr̄ que nō est ī subo: ⁊ vniuersale semꝑ dicit' de aliquo subo. ergo vl'e nō est suba ⁊c̄.) sic dicit. (Videt' hec rō
Ca. de suba
nō valere. Dictū est eniʒ in p̄dicamētis: ꝙ de rōne sb̄e est: ꝙ nō sit in subo: p̄dicari v̄o de subo nō est ꝯ rōnem sube. vn̄ ēt ponunt' scd̄e sb̄e: q̄ p̄dicantur de subo. Sed dōm: ꝙ ſm logicā cōsiderationē loq̄t' ph̄s in predicamentis: logicus aūt cōsiderat res sʒ ꝙ sunt in ratione: ⁊ ideo cōsiderat substātias ꝓut ſm acceptionē intellectus subsunt intentioni vl'itatis. Et ideo q̄ʒtū ad p̄dicationē: que est actus rōnis dicit: ꝙ p̄dicantur de subo .i. de sb̄a existente extra aīam. Sʒ ph̄s cōsiderat de reb⁹ ſm ꝙ sunt entia. et iō apud eius cōsiderationē nō differt esse in subiecto: ⁊ dici de sb̄o. Hic eniʒ accipit dici de subiecto: qđ est in se aliqua res: ⁊ inest sb̄o alicui existenti in actu: ⁊ hoc impossibile est esse subam. Sic eni hēret esse in subiecto: qđ est ꝯ rationē sb̄e: vt etiā in predicamentis habitū est.) Hec ille. ¶ Ex quib⁹ pʒ: ꝙ 2e sube veraciter sunt sb̄e quātū ad suū materiale: ⁊ quātum ad id: qđ sunt: ⁊ q̄ʒtum ad id: cui attribuit' tale nomen: qđ est scd̄a substātia. Verūtamen hoc nomen secunda substātia formaliter dicit accidēs: q2 talis ordo predicabiliū est ab intellectu: qui solū facit accidentia. De hoc scūs Tho. vbi supra sic dicit. (Cuʒ aūt formatio generis ⁊ speciei: q̄ est actio itellectus: nō sit fictitia: sicut est qn̄ fingit nō entia: vt montē aureum: cui nihil correspōdit in re: sʒ ex ꝯceptione montis aurei format monteʒ aureū: necessario in ipsa re corporea erit aliq̄d super qđ intellectus format vtrunqʒ genus: subam .s. ⁊ corpus: que inter se solū ordinē prioritatis ⁊ posterioritatis ab intellectu cōceptū habent: a quo rōnē generū h̄nt: nō ꝙ in nā reꝝ sit aliq̄d ad aliud ordinabile: cum in vna re nō sit p̄us ⁊ posterius respectu sui ipsi⁹: nisi forte in illis: quoꝝ essentia est in successione: qđ nō pōt sube ꝯuenire. Vn̄ in ip̄a nō est ordo: vt dr̄ .7. meta. Tex.cō.46.
sʒ ordo sit in differentijs: q̄ ponunt' in diffōne sb̄e: tota nāqʒ diffō ꝯstituit' ex vltima dr̄a. Qđ ex hoc pʒ: q2 si aliq̄ alia dr̄a replicet': sup illaʒ erit nugatio. vt si dicat' hō est aīal bipes h̄ns pedes: nugatio est. sub bipede .n. includit' h̄ns pedes: sicut ternarius in senario. Si autē dicā habēs pedes: ⁊ addat' duos: nō est nugatio. Hunc aūt ordinem inter dr̄as sola rō facit. qđ ex ꝓcessu ph̄i ibidem manifestū est. ⁊c̄.) Hec ille. ¶ Ex quibus pʒ: ꝙ primitas ⁊ secūditas sb̄aꝝ est ꝑ intellectū: ⁊ non ex nā rei: ⁊ q̄uo nō est mirum: si 2e sube ponātur in genere sʒ logicū: q2 ⁊ genera logica: ⁊ spēs: ⁊ dr̄ie q̊ ad suuʒ formale: ⁊ vnitatē: ⁊ ordineʒ dependent a rōne. ¶ Ad 9m dicit' p̊mo: ꝙ p̄dicatio est actus rōnis ⁊ nō n̄ae: vn̄ predicatio potius est inter cōcept⁹: vel inter res vt sūt sub cōceptibus q̄ʒ inter res in se nā rei. 2° dicat' ꝙ vl'e veraciter est in re: nō tn̄ vniuersalitas. Et iō pōt p̄dicari in quid de re illo modo: quo res dʒ cōcedi p̄dicari de re: q2 nec vl'itas aīalis p̄dicat' de hoīe: sʒ nā aīalis. iō hoc argumētū: ⁊ similia ꝓcedūt tm̄ ꝯ termistas: ⁊ non cōtra nos. ¶ Ad 10m pʒ per ideʒ: q2 qđ q̄d est: est vna res: nō tn̄ sua vl'itas: q2 nec vniuersalitas animalis: aut hominis diffinitur: sed natura substrata vl'itati. vnde in oībus istis est fallacia accidentis: ac si argueret' sic. Homo albus est substātia. igit' albedo est suba: vel igit' albū inq̄ʒtū albū est suba. ¶ Ad 11m dicitur: ꝙ illud argumētū fuit occasio heresis Vencliſtaꝝ: q̄ nouiter in anglia pullulauit: cui magnū fomētū p̄stant ⁊ prestiterunt v̄ba Scoti in hac materia. Ipse nāqʒ .7. meta. q. 12. ex qua sumpta sunt argumēta p̄fata in 2° dubio post ꝓbationē cōclusionū sic dicit. (2m dubiuʒ est: ex quo natura vl'is est in re h̄ns aliquā identitatē ⁊ vnitatem realē p̄ter intellectū: quo mō possibile est aliqđ indiuiduū totaliter adnihilari sine altero: q2 ī vtroqʒ est aliquid idē reale. g̊ vel vtrūqʒ destruit': vel nulluʒ sʒ se totū. Ad hoc inquit Scotus dicendū: ꝙ totū destructibile reale ſm se destruit': vl'e aūt nō ē destructibile. ¶ Cōtra. Ergo nō totū. Dōʒ: ꝙ totuʒ: sʒ nō total'r idest sub oīmoda adnihilatione cuiuscunqʒ p̊us in eo reꝑti. ¶ Cōtra. Destructis p̄mis substātijs: ipo'e ē aliqđ alioꝝ remanere: vt dicit' in p̄dicamētis. Ca. de suba
¶ Dōm ꝙ veꝝ est existēter: ⁊ mō duratiuo: nō tn̄ essential'r: ⁊ mō q̄dditatiuo. ¶ Cōtra. Si q̄dditas remāet. g̊ sola accidētia destructa sunt. ¶ Itē. Si aliq̄d q̄cūqʒ mō remanet. g̊ nō totū adnihilat': ⁊ sic deus non posset adnihilare aliqđ indiuiduū total'r nisi destrueret totā nām speciei. ¶ Ad p̄m inquit Scotus dr̄: ꝙ destructo idiuiduo nō remanet aliq̄d huius: nec q̄dditas vt huius: sʒ vt q̄dditas: inq̄ʒtū abstrahit a q̄cunqʒ duratione: ⁊ ab actu ⁊ potentia. ¶ Ad 2m (inquit) dr̄: ꝙ nihil destructibile: nec vt h⁹ remanet. ¶ Et cū dr̄ deus nō posset ⁊c̄. hoc est: q2 q̄dditas ſm se nō est destructibilis: nec gnā-

bilis: attamen nã speciei inq̃tũ ꝓprie dr̃ natura vt cõposita ex mã ⁊ forma potest destrui inq̃tũ existens in singularibus: ita ꝙ nihil remaneat durative: q² remanere dicit duratioñ.) Hec Scotus in forma. ¶ Ex quibus verbis nec imerito Enclisiste opinatur: ꝙ de⁹ nullam rez põt simpl'r creare: nec simpl'r adnihilare: addita quadã alia falsa conclusione huius doctoris. s. ꝙ ens est vniuocũ deo ⁊ creature: ⁊ dicit quandã formalitatem: que realiter est deus: ⁊ ẽt realiter est quelibet creatura. ¶ Ex q̃ seq̃r: ꝙ si de⁹ creat vel adnihilat simpliciter ꝯsimũ: creat vel adnichilat se ipm: vel aliquam formalitatẽ: q̃ est realiter deus. s. formalitatem entis ⁊ sub̃e ⁊c̃. Et multi errores alij ex his duobus ꝑncipijs pullulauerunt. Dicẽdũ est ergo: ꝙ incorruptibilitas ⁊ ꝑpetuitas vl'is aliter est intelligẽda. Uñ scũs Tho. de potẽtia dei. q. 5. arti. 9. in solutione. 16. sic dicit. (Ul'e tripliciter põt cõsiderari: ⁊ ſ̃z quẽlibz modũ cõsiderationis aliquo mõ est verũ: ꝙ vl'e est semꝑ. Põt eniz vno mõ cõsiderari nã vl'is ſ̃m ꝙ abstrahit a quolibet eẽ: ⁊ sic est verũ: ꝙ vl'e est semꝑ per remotionẽ cãe determinantis ad aliqd̃ tp̃s potius q̃z ꝑ potentiã cause ꝑpetuantis. De rõne eni nãe vl'is non est ꝙ sit magis hoc tp̃e q̃z illo: ꝑ quẽ modum ẽt mã ꝑma dr̃ vna esse. Alio mõ põt vl'e ꝯsiderari ſ̃z esse: qd̃ hz in singularibus: ⁊ sic verũ est ꝙ est semꝑ: q² est qñcũqz est suum singulare: sicut ẽt dr̃ esse vbiqz: q² est vbicũqz est suum singulare cũ tñ multa loca sint: vbi sua singularia non sunt. Uñ nec ibi est vl'e. Tertio mõ põt cõsiderari ſ̃z eẽ: qd̃ hz in itellectu. Et sic ẽt verũ est: ꝙ vl'e est semꝑ precipue in diuino intellectu.) Hec ille. ¶ Item de veritate. q. i. arti. 5. in solutione. i3. sic dicit. (Hoc qd̃ dr̃ vl'e esse ꝑpetuũ ⁊ incorruptibile Auic. exponit dupl'r. Unõ mõ vt ꝑpetuũ esse dicat̃ ⁊ incorruptibile rõne ꝑticulariũ: que nunq̃z inceperunt: nec deficient ſ̃m tenentes eternitatem mundi. Generatio eni est ad hoc ſ̃z phos: vt saluetur ꝑpetuũ esse in spẽ: qd̃ in idiuiduo saluari nõ potest. Alio mõ vt dicat̃ esse ꝑpetuũ: q² nõ corrumpit̃ ꝑ se: sz ꝑ accidens ad corruptionẽ indiuidui.) Hec ille. ¶ Itẽ prima pte. q. i6. arti. 7. in solutiõe. z. sic dicit. (Aliqd eẽ semꝑ ⁊ vbiqz põt intelligi dupl'r. Uno mõ q² hz in se: vñ extẽdat se ad omne tẽpus: ⁊ ad oẽm locũ: ⁊ sic deo cõpetit esse vbiqz ⁊ semꝑ. Alio mõ q² non hz in se: quo determinet̃ ad aliquẽ locũ: vel tempus: sicut mã ꝑma dr̃ vna esse: non q² hz vnã formã: sicut hõ est vnus ab vnitate forme: sz ꝑ remotionẽ oium formaꝝ distinguẽtiũ. Et ꝑ hunc modũ qd̃libet vl'e dr̃ esse vbiqz ⁊ semꝑ: inquãtũ vl'e abstrahit ab hic ⁊ nũc. Sz ex hoc nõ seq̃t̃ ea esse eterna: nisi in intellectu: si qs sit eternus.) Hec ille. ¶ Ex quibus pz: ꝙ ꝑpetuitas vl'is nõ est intelligẽda illo mõ: quo ponit arguens: vt puta ꝙ sit quedã eẽntia a deo distincta: que nec põt incipere: nec desinere: nec creari: nec adnihilari: sed potius q² est quedã nã: que ex se nõ determinat sibi locũ certũ: aut tp̃s: secũdo modo: q² nõ corrumpitur ꝑ se: sz ꝑ accidẽs: tertio mõ: q² hz ꝑpetuitatẽ in intellectu diuino. 4° q² semper sũt indiuidua vniuersaliũ. 5° q² vniuersalia semper presto sunt intellectui facto in actu ꝑ spẽz intelligibilẽ: q² põt qñcunqz vult formare ꝯceptus vlium. Et multis alijs modis catholicis põt v̄ificari dcã ꝓpositio. ¶ Et certe potius deberet negari q̃z cõcedi ad sensum arguentis: q tam ꝑiculosus ⁊ ꝑnitiosus extitit toti christianitati: potissime tp̃ibus nostris in regno anglie ⁊ boemie: sicut sciunt: qui affuerũt cõsilio constantieñ. celebrato nuper añ: ⁊ post electionez sanctissimi in xp̃o pr̃is dñi martini diuina ꝓuidentia pape quinti. ¶ Ad iz^m cõceditur: ꝙ mã ⁊ forma ꝑtinent ad q̃dditatẽ rei diffinibilis. Et ideo bñ ꝯcludit̃: ꝙ talis quidditas est quid reale. non aũt pertinẽt ad eius vl'itatẽ: ⁊ ideo nec cõcluditur: ꝙ vl'itas sit realis: sed ꝙ sit alicuius rei ⁊ nature realis: que tñ considerari potest tertio mõ medio inter esse vniuersalis ⁊ esse singularis. Hoc tamen esse non est complete reale: sed solũ in potentia: que tamen potentia non potest esse: nec est: nec fuit: nec erit sine actu aliquo: sicut nullũ ens ſ̃m q̃d põt esse sine ente simpl'r 6° meta. nec ens per accidẽs sine ente ꝑ se: nec ens in potẽtia sine ente actu: nec ens rõis sine ente reali. Et iõ cũ in precedentibus dictũ est essentiã: q̃dditatẽ: naturã vl'is precedere in esse quidditatiuo esse singulariũ: nõ intelligimus ꝑcessionẽ durationis: sed nature ⁊ cause formalis. Si tñ loquamur de vl'i ſ̃m esse: qd̃ habet in intellectu diuino: sic ꝑcedit duratiõe sua singularia. Et hoc de vl'ibus sufficiant ꝓ nunc ad alia ꝓperantibus.

Ul'e tripl'r ⁊ tot mõis vbiqz ⁊ semper.

Ul'e qd̃ modis vbiqz ⁊ semper.

¶ Ad p^m cõtra z^am conclusionẽ nostrã dõni est ꝑmittẽdo quedã videlz: ꝙ personã humanã addere aliqd positiuũ supra naturaz indiuiduatã: aut supra indiuiduũ nãe põt intelligi q̃drupl'r. Primo modo ꝙ illud additum sit intrinsecũ nãe tãq̃z ꝑncipiũ formale vel mãle ꝯstitutiuũ nature: ⁊ pars eius: z° mõ ꝙ sit accidens absolutum vel relatiuũ ꝑ se consequens naturam. 3° mõ: ꝙ sit accidens absolutũ vel relatiuũ de ꝑ accidens cõtingens nature. 4° modo ꝙ sit actus nature nõ ꝑ modum forme sub̃alis aut accidentalis: sed per modum quo esse actualis existentie dr̃ actus essentie vt quo: ⁊ suppositi vt quod existit. Et isto modo vr̃ mihi ꝙ scũs Tho. itellexit ꝑsonalitatẽ addere aliqd positiuũ supra naturam rationalem: ⁊ indiuiduum nature rationalis ⁊ nõ primis tribus modis: q² esse sic est: ⁊ ratione suppositi: ꝙ nõ est pars illius: nec intrat eius essentiã: sed se habet ꝑ modũ cõnotati: ⁊ importatur in obliquo: q̃si dicat̃ suppositũ esse idem: qd̃ indiuiduũ sub̃e habens ꝑ se esse. ita existimo sensisse scũz Tho. Qd̃ mihi apparet. Tũ ꝑ allegata in ꝓbatiõe scd̃e cõclusionis. Tum q² 3° sen. 6. di. q. z. ar. z. ponit ꝙ res subsistens hz per se esse: nõ autem res nõ subsistens: ita ꝙ existere vel esse qd̃ ẽst actus entis nõ debetur nisi rei subsistenti: vt videbitur in sequẽti distinctione. Cõstat aũt ꝙ scd̃m cũ esse distinguit̃ a natura realiter. et sic suppositũ addit supra nãz esse. similia dicit in tractatu de gñe. ¶ Itez 3° sen. di. 5. q. i. ar. 3° ponit: ꝙ ꝑ se esse est de rõne ꝑsone. Et similiter totalitas ⁊ cõprehensio oium: que sunt in re. Cõstat aũt oĩa ista dicere aliquid positiuũ. ¶ Hoc premisso dr̃ ad argumentũ: ꝙ cõsequẽs illatũ non est incõueniens accipiẽdo entitatẽ positiuã 4° mõ superius expresso. Implicat enim cõtradictionẽ ꝑsonalitatem ⁊ totalitatem alicui vniri. Et ad primã improbationem dr̃: ꝙ Damas. loquitur de entitatibus: que dñr entia vt qd̃: nõ de illis: que nullo mõ sunt: aut esse pñt ens vt qd̃: sz vt quo: nec dicunt aliquã integrã nãm substantialẽ vel accidentalẽ: sz actũ nãe: cuius est esse existentie. ¶ Ad z^am dr̃: ꝙ ois entitas positiua: q̃ est directe in genere: vel ps rei existentis ꝑ se in genere: est assũptibilis: nõ ãt entitas 4° mõ dicta: ꝑsertiz q² eẽ actualis existentie suppositi hz insepabiliter annexam quãdam negationẽ repugnãtẽ assumptioni suppositi. s. nõ esse ꝑtem: nõ esse in alio: nõ cõlcari alteri: nõ vniri cõpletiori: aut ꝑfectiori se: ⁊ multas alias. ¶ Ad z^m cõceditur ꝑmũ cõsequens ibidẽ illatũ. s. ꝙ humanitas vnita v̄bo nõ hz esse existentie ꝓprie nãe debitum. Et sil'r cõceditur illud: qd̃ z° infertur. s. ꝙ si verbũ deponeret humanitatem sibi vnitam illa nõ posset ꝑsonari: imo

personam addere supra indiuiduuz põt intelligi quadrupliciter.

nec existere

nec existere in rerũ nã:nisi nouiter baberet esse actua-
lis existentie resultans ex pncipys eius itrinsecis. Uñ
scũs Tho.3ª pte.q.17.ar.z.in solu.4ᵉ sic dicit.(Anima
in xpo dat esse corpi inqʒtũ facit ipʒ actu aiatũ:qd est
dare ei cõplemẽtuʒ nãe ꝛ spẽi.Sʒ si intelligaꝛ corpus
pfectũ p aiaʒ absqʒ bypostasi babẽte vtrũqʒ:boc totũ
cõpositũ ex aia ꝛ corpore:put signaꝛ noie bumanita-
tis:nõ significaꝛ:vt ꝙ est:sʒ vt quo aligd est. Et iõ ipʒ
esse est p se subsistẽtis:sʒ bʒ bitudinẽ ad talẽ nãʒ:cuiꝰ
bitudinis cã est anĩa inquãtũ pficit bumanã nãm in-
formãdo corpus.) Dec ille. ⁋ Jtẽ 3°.sen.di.6.q.z.ar.z.
in solone pmi sic dicit.(Forma facit esse:nõ ita ꝙ illd
esse sit forme:aut mãe:sed subsistẽtis.Qñ.n.cõpositũ
ex mã ꝛ forma est p se subsistẽs:acgriꝛ ex forma illi cõ
posito esse absolutũ p se.Qñ aũt nõ est p se subsistens
nõ acgriꝛ p formã esse illi cõposito:sʒ subsistẽti:cui B
adiungiꝛ:acgritur respectꝰ.s.eẽ ad boc:qd ei addiꝛ:sic
si ponamus boiem nasci sine manu:ꝛ manũ p se sepa-
tim fieri:ꝛ postea miraculose illi cõiungi:cõstat ꝙ for
ma manꝰ causabat eẽ manꝰ p se subsistẽtis:sed postꝗ̃
cõiungiꝛ boi:ex forma manus nõ acgriꝛ aliqd esse ma
nui:qꝛ manus nõ bʒ eẽ ppꝛium:sed acgriꝛ boi respcũs
ad manũ ꝓm suũ esse. Jta ẽt dico ꝙ aia in xpo nõ acg-
rit ppꝛiũ esse bũane nãe:sʒ filio dei acgrit respectũ ꝓʒ
esse suũ ad nãm bumanã:q tñ respectus non est aligd
ꝓm rem in diuina psona sʒ ꝓm rõnẽ.) Dec ille. ⁋ Jtẽ
9.quolibet.q.4.sic dicit.(Si ponaꝛ bumanitas a di-
uinitate separi:tũc bumanitas suũ esse bẽbit aliud ab
esse diuino. Nõ eniʒ ipediebat gn baberet esse ppꝛiũ
nisi boc:qd nõ erat per se subsistẽs. Sicut si archa eẽt
qdda indiuiduũ nãle:ipsa tota nõ baberet nisi vnũ eẽ:
quelibet tñ partiũ ab archa sepata ppꝛiũ eẽ baberet.)
Dec ille. ⁋ Ex quibꝰ appet:ꝙ psona vel suppositũ su-
pra nãm indiuiduatã addit esse actualis existẽtie:ꝛ ꝙ
si bumanitas vnita vbo separeꝛ ab illo:acqreret nouũ
esse:ꝛ qd nũc nõ bʒ tale esse creatũ. ⁋ Ad 3ᵐ negaꝛ pᵒ
ꝯña. Nec valet pbatio:qꝛ lʒ nã sit prioꝛ suo esse nãli
prioritate illo mõ:quo potentia est prioꝛ actu:ꝛ mã ꝗ̃
forma:tñ ꝓm aliũ ordinẽ est posterioꝛ eo mõ:quo actꝰ
est prioꝛ potẽtia.actus eni ꝛ potentia sunt sibi inuicem
cause:sicut mã ꝛ forma.Et iõ sicut mã p nullã potẽtiaʒ
posset pduci:aut poni in rerum nã sine forma:ita nec
essentia sine esse:quo actueꝛ:aut saltẽ sine esse:ad quod
trabaꝛ:vt alias dictũ est. ⁋ Ad 4ᵐ negaꝛ ꝯña. Nam
licet esse suppositi depẽdeat a deo:nõ tñ põt eidẽ vniri
psonaliter:qꝛ si vnireꝛ deo p tale esse:nibil esset:nõ q-
dẽ creatura:qꝛ nec subsistẽs:nec nõ subsistẽs:nec deus:
qꝛ nõ est natus existere p tale eẽ:ꝛ sic tale esse nõ esset
esse. ⁋ Ad pᵐ Aureo.dr:ꝙ nã ꝛ qd gd est:nõ oino sunt
Lec.5.fi. idem.vñ scũs Tho.sup.7.meta.exponẽs illud caplm:
(Utrũ aũt idẽ ꝛc.)in fine sic diꝛ.(Patʒ igiꝛ ex dictis
qñ qd gd erat esse vniuscuiusqʒ est idẽ cũ vnoquoqʒ.
et qñ nõ.Est eniʒ idẽ in bis:que sunt p se:nõ in bis q̃
sunt p accidẽs.Sciendũ est aũt ad euidentiã eoꝝ:que
dicta sunt:ꝙ qd gd erat esse est id:qd diffõ signat.Uñ
cũ diffinitio pdiceꝛ de diffinito:opʒ qd gd erat esse de
diffinito pdicari.Nõ igiꝛ est qd gd erat eẽ bois bũani
tas:que de boie nõ pdicaꝛ:sʒ aial rõnale mortale.bu-
manitas eni nõ rñdeꝛ querẽti gd est bõ.Sʒ tñ buma
nitas accipiꝛ vt pnciplũ formale eiꝰ:qd est qd gd erat
esse:sicut ꝛ aialitas sumitur vt pnciplũ generis ꝛ non
genus:ꝛ rõnalitas vt pncipiũ dře ꝛ nõ differentia. Du
manitas aũt p tanto nõ est idẽ cuʒ boie:qꝛ iportat pn-
cipia essentialia bois cum pcisione oium accidentiuʒ.
est enim bumanitas q̃ bõ est bõ. Nullũ aũt acciden-
tiũ bois est:quo bomo est bõ.Uñ oia accidentia bois
excluduntur a significatiõe bũanitatis. Doc aũt ipm
qd est bomo:est ꝙ bʒ pncipia essentialia:ꝛ cui possunt
accidentia inesse.Uñ lʒ in significatiõe bois nõ inclu-
danꝛ accidẽtia eiꝰ:nõ tñ bõ significat aligd sepatũ ab
accidentibꝰ.et iõ bõ signaꝛ vt totũ:ꝛ bumanitas signi
ficaꝛ vt ps.Si aũt est aliqua res:in qua non sit aliqd
accidens:ibi necesse est ꝙ nõ differat abstractũ a con-
creto:vt maxie apparet in deo.) Dec ille. ⁋ Jtem.3°.
sen.dis.5.q.1.arti.3.(Sciendũ(inquit)ꝙ in gbusdam
differũt nã ꝛ psona ꝓm rem:in gbusdã vero ꝓm rõneʒ
tñ. Natura enim ꝓm ꝙ bic loquimur est gdditas rei:
quaʒ significat diffõ sua.persona aũt est boc:qd subsi-
stit in illa nã. Jn simplicibus aũt:que nõ babent mãʒ:
vel que carent mã:vt dicit Auic. ipsuʒ simplex est sua Auicẽ.li.5.
gdditas.quidditas vero ꝯpositi nõ est ipm cõpositũ. sue meta.
bumanitas enim nõ est bõ.Cuius rõ est:qꝛ in significa Cap.5.
tione bumanitatis:siue gdditatis:siue nãe cõtinentur
tñ essentialia pncipia bois ꝓm q̃ est bõ:nõ aũt ea:que
pertinent ad determinationẽ mãe:per quã nã indiui-
duatur:que tñ cõtinentur in significatione sortis:qꝛ p
ea sortes est bic:ꝛ diuisus ab alys.Et iõ qꝛ bumanitas
nõ includit in sua significatione totũ:qd est in re subsi
stente in nã:nõ predicatur:cum sit quasi pars.Et qꝛ nõ
subsistit nisi qd est cõpositũ:ꝛ pars a suo toto babeꝛ:iõ
bumanitas nõ subsistit:sed sortes:ꝛ ipse est babens bu-
manitatẽ. Domo autem significat vtrunqʒ:ꝛ essentia-
lia:ꝛ indiuiduãtia:sʒ diuersimode:qꝛ essentialia signifi
cant determinate:indiuiduãtia vero ĩdeterminate:vel
bec vel illa.Et ideo bõ cũ sit totuʒ:potest predicari de
sorte.et diciꝛ babens bumanitatem.Sed qꝛ esse indi
stinctũ ꝛ incõpletũ est quasi ens in potentia:iõ bomo
nõ subsistit:sed bic bõ:cui conuenit rõ psone.Est igitur
rõ persone:ꝙ sit subsistẽs distinctũ:ꝛ oia cõprebendẽs
que in re sunt:nã aũt tantũ essentialia cõprebẽdit. Jn Nã cõprebẽ
simplicibus aũt nõ differt re psona ꝛ nã:qꝛ nã nõ re- dit tñ ẽẽntia
cipitur in aliqua mã:per quã indiuidueꝛ:sʒ est p se sub- lia:psona bo
sistens:tñ inquãtuʒ cõsidereꝛ essentia rei:sic dicimus oia que in re
ibi naturã:inquãtũ aũt inueniꝛ ibi aligd subsistens:di- sunt.
cimus ibi personã.) Dec ille. ⁋ Sed sciendum:ꝙ cuʒ
dicit:ꝙ in simplicibus psona nõ addit supra nãʒ:intel-
ligit:ꝙ nõ est ibi additio talis:qualis est in rebus mãli
bus cõpositis:vbi additur supra nãm res alterius ge-
neris:sed nõ intendit excludere oẽm additionẽ:qꝛ ꝓm
eum persona seu suppositũ in talibus supra naturam
addit esse:qd pʒ. Nã z° quolibet.q.4.sic dicit.(Pbus Tex.cõ.21.
in.7.meta.vbi inquit:vtruʒ sit ideʒ vnũqdqʒ:ꝛ qd gd
est eius:determinat:ꝙ in bis:que per se dicuntur:idem
est res:ꝛ qd gd est rei.in bis aũt que dicuntur per acci
dens nõ est idem. Domo eniʒ nibil aliud est ꝗ̃ qd gd
est bois.nibil enim aliud significat bõ ꝗ̃ aial gressibi-
le bipes.Sed res alba nõ est omnino ideʒ ei:qd gd est
albũ:qd.s.significatur noie albi. Naʒ album nibil si- Cap.de q̃lita.
gnificat nisi qualitatem:vt dicitur in predicamentis:
res aũt alba est substantia babẽs q̃litateʒ.Scdm boc
igiꝛ cuicũqʒ potest aliquid accidere:qd nõ sit de rõne
sue nature:in eo differt res:ꝛ qd gd est:siue suppositũ
ꝛ natura. Nam in significatione nãe includiꝛ soluʒ id
qd est de ratione speciei:suppositũ aũt nõ solũ bʒ bec
que ad rationem speciei pertinent:sed etiaʒ alia:que ei
accidunt.Et ideo suppositũ significaꝛ vt totuʒ:nã aũt
siue gdditas vt pars formalis. Jn solo aũt deo nõ inue
nitur accidens preter eius essentiã:qꝛ suum esse est sua
essentia:ꝛ ideo in deo est oino idẽ suppositũ ꝛ natura.
Jn angelo aũt nõ est oino ideʒ:qꝛ aligd accidit ei pter

id: qd est de rone sue spei: qr et ipsum esse angeli est preter eius essentiam seu naturam: que oia pertinent ad suppositum: non aut ad naturam.) Hec ille. ¶ Item ibidez in solutione primi sic dicit. ¶ Non solu in copositis ex ma et forma inuenit aliqd accidens preter essentiam speciei: sz et in substantijs spualibus: que no coponunt ex ma et forma: et io in vtrisqz suppositu no est oino ide cu na. Hoc tn est aliter et aliter in vtrisqz. Dupliciter enim accipitur aliquid vt accidens pter rone speciei. Uno mo: qr no cadit in diffone significante essentiam rei: sz tn est designatiuu vel determinatiuu alicuius essentialiu pncipioz. Ronale enim accidit aiali: vtpote pter eius diffonem existes: et tn est determinatiuu essentie aialis. Un fit essentiale homini: et de rone eius existens. Alio mo accidit aliquid alicui: qr nec est in eius diffone: nec est determinatiuu alicuius essentialiu pncipioz: sicut albedo accidit hoi. His igit que sunt coposita ex ma et forma accidit aliquid pter rone spei vtroqz mo. Cum enim de rone spei humane sit: qp coponatur ex anima: et corpore: determinatio corporis et aie est preter ronez speciei: et accidit homini inquantum est ho: qp sit ex hac aia: et ex hoc corpe: sed hoc conuenit p se huic homini: de cuius ratione esset: si diffiniretur: qp esset ex hac aia et hoc corpore: sicut de ratione hominis cois est qp sit ex aia et corpore. Accidunt et copositis ex materia et forma preter ronem speciei multa alia: que no sunt determinatiua essentialiu principioz. Substatijs vero immaterialibus accidunt quidem aliqua preter rone speciei: que no sunt determinatiua essentialiu pncipioz: vt dictum est: no tn accidunt eis aliqua que sint determinatiua essentie spei: qr ipsa natura spei per seipsam indiuiduat: no per mam: sed per seipsam ex hoc qp talis forma no est nata recipi in aliqua materia. Un per seipsaz est no multiplicabilis neqz pdicabilis de pluribus. Sz qr no est suum esse: accidit ei aliquid preter rationem spei. s. ipsuz esse: et alia queda que attribuunt supposito et no nature. Propter qd suppositum no est in eis oino idem cum natura.) Hec ille. ¶ Ex quibus pz primo quo qd qd est pprie loquendo no est idem qp qdditas: 2° qd dato qp sumatur p eodem: adhuc tn qd quid e: vl natura: vel quidditas differt ab eo: cuius est tam in rebus materialibus qz spiritualibus. tertio patet quo esse pertinet ad suppositum vel personam: et non ad natura. ¶ Sz dices quo saluabitur dictu philosophi dicentis: qp in his: que sunt per se etc. ¶ Ite dictum Comentatoris dicentis qp sortes no est aliud qz aialitas etc. ¶ Dicitur ad primu: qp si qd qd est sumat pro quidditate: tunc ipsum est idem cu eo: cuius est ad hunc sensum: qp no sunt due res essentialiter distincte habentes duas essentias vel naturas diuersorum generum: sed distinguutur sicut essentia: et habens essentiam. ¶ Itez ad illud quod dicit de sorte patet p ide: qr sortes no est aliud: qd aialitas: et ronalitas: vel humanitas: qr no differt ab illis sicut essentia ab eentia: nec essentialiter: differt tame alio modo. Et hoc intendit scus Tho. in quolibet statim allegato. nam ibidez in solutione vltimi argumenti sic dicit. ¶ Natura dicit constituere suppositum et in compositis ex materia et forma: non qr natura sit vna res: et suppositu alia res: hoc enim esset fm opinione dicentiu: qp natura spei sit forma tantu. igit costituit suppositum sicut totum. Sed qr fm modu significandi natura significatur vt pars ratione supradicta. suppositu vero vt totum: na significatur vt constituens: suppositu vero vt constitutu.) Hec ille. ¶ Ad istud ppositu facit illud: qd dicit

Dupl'r accipitur aliquid vt accidens pter rone spei.

Alber. in comento sup. 7. meta. tractatu. 2°. c°. p. vbi sic dicit. ¶ Iste due sunt vere. qdditas rei no est aliud a re: cuius est qdditas: et qdditas rei est eadem rei: cuius est qdditas: et tamen hec est falsa: qdditas rei est res ipsa: cuius est quidditas. Et accipiamus hoc in homine gratia exempli: qp enim quidditas hominis non sit aliud ab homine patz per hoc: qp quidditas hominis in actu participatur ab homine: et no est in alio: nisi in potentia: inquantum participatur: vel participari potest ab alio indiuiduo: sicut etiam dicimus: qp genus et differentia sunt vnum in actu: et duo in potentia: inquantum genus potest determinari ab alia differentia. Qz autem sit eadem rei: cuius est quidditas patet ex hoc qd vere pticipat ab eo: cuius est qdditas: nec tn sequit si qdditas hominis no est aliud: sed eade homini: qp qdditas hominis sit homo: qr significatu hominis no est aliqd appellatu eius: qr hoc subiectu qdditas hominis est significans sicut diffinitio: et cu diceret est ho: oporteret: qp esset aliqs ho singularis.) Hec ille. ¶ Ad 2m dr: qp responsio ibide data sufficiens est. vn et illam ponit virtualiter scus Tho. tertia pte. q. 4. ar. 2° in solu. scdi. vbi sic dicit. ¶ Nature assumpte no deest propria psonalitas ppter defectu alicui9: qd ad pfectione huane pertineat: sed ppter additione alicu9: qd est supra nam humana: qd est vnio ad diuina psona.) Hec ille. ¶ Ite. q. scda. arti. 2°. in solu. 2. sic dicit. ¶ Personalitas nae intm ad dignitate alicuius rei et pfectionez ptinet inqtu ad dignitate et pfectione eius ptinet: qp p se existat: qd in nomie psone intelligimus. Dignius aut erit alicui: qp existat in aliquo digniore se: qz qp existat p se. ideo ex hoc ipso na huana dignior est in xpo qz in nobis: qr in nobis quasi per se existes ppria psonalitatez hz: in xpo aut existit in psona verbi. Sicut et ee copletiuum speciei ptinet ad dignitate forme: tn sensitiuuz nobilius est in homine ppter comunicatione ad nobiliore forma: qz sit in animali bruto: in quo est forma copletiua.) Hec ille. ¶ Ex quibus pz: qp responsio recitata est de mente eius. Et tunc ad prima huius iprobationem dr: qp ista responsio no cofirmat ppositu argumeti: sed destruit: coceditur enim qp qcqd verbu in natura humana plantauit: no repugnas assumptioni vel vnioni psonali ad verbu: totu illud assumpsit: no aut oz qp assumpserit illa plantata in na humana: que repugnat vnioni: cuiu9 est ee p se subsistere. ¶ Nec valet si dicat qp p se subsistere no est qd positiuu: sz pure negatiuu: vel qp no est qd absolutu: sed respectiuu: et ideo oia positiua absoluta: q deus plantauit in na huana: illa assupsit: sed non oia negatiua: nec oia respectiua. Hoc inqz no valet: qr no maiore euidentiam hz ista ppositio: oe positiuum absolutu ad pfectione ptines humane nae: est assuptu a verbo: qz ista. oe negatiuu vel respectiuu ptines ad dignitate humane nae est assumptu a vbo. Qua igitur facilitate argues negat secuda: negari pot pma: presertim cu illud positiuu: qd nos ponimus ptinens ad persona: et no ad natura: non sit de rone huane nature: nec alicuius nature create. s. esse actualis existetie: imo accidit cuilibz nature create. De h scus Tho. 2° quolibz. ar. 3°. sic dicit. ¶ Dupliciter aliqd de aliquo predicat. vno mo essentialiter. alio mo p pticipatione. Lux. n. pdicat de illuminato pticipatiue: sz si esset aliq lux separata: pdicaretur de ea essentialr. Scdm hoc ergo dom est: qp ens pdicatur de solo deo essentialr: eo qp ee diuinu est subsistens et absolutu. de qualibet aut creatura pdicat per participatione. Nulla enim creatura est suum esse: sed est habens esse: sicut et deus dr bonus essentialiter

In noie psone intelligimus p se existere.

Esse existentie accidit cuilibz creature.

essentialiter: qr est ipsa bonitas. Creature autē dicunt͂ bone per participationē: qr habēt bonitatē. Unūqōqz enim inquantuz est: bonū est secundū illud Augustini pmo de doctrina xpiana. Inq̄tū sumus: boni sumus. Quādocūqz aūt aliquid pdicatur de altero ꝯm pticipationē: opz ibi aliqd esse pter id: qō pticipat͂. Et iō in qualibz creatura est aliō ipsa creatura: q̄ hz esse: z ipm esse eius. Et h est qō Boetius dicit in libro de hebdomadibus: ꝙ in oi eo: qō est citra primū: aliud est esse: z qō est. Sz sciendū ꝙ aliqd pticipat͂ duplr. Uno mō quasi existens de substātia pticipantis: sicut genus pticipatur a specie. Hoc aūt mō esse nō pticipat͂ ab aliq̄ creatura: id enim est de substantia rei: qō cadit in eius diffōne. Ens aūt non ponit͂ in diffinitione creature: qr nec est genus: nec differētia. vn̄ participat͂: sicut aliqd nō existēs de essentia rei. et ideo alia questio est: an est: z quid est. Un̄ cū omne: qō est preter essentiaz rei: dica-

Cō. 14. tur accidens esse: qō ptinet ad questionē an est: accidēs est: z ideo Cōmentator dicit. 5° meta. ꝙ ista ppositio sortes est: est de predicato accidentali ꝯm ꝙ importat entitatem rei: vel vnitatem ppositionis. Sz verū est ꝙ hoc nomen ens ꝯm ꝙ importat rē: cui competit hꝯ esse: significat essentiaz rei: z diuiditur per .x. genera: nō tn̄ vniuoce: quia nō eadē ratione cōuenit oibus eē. Sz substantie quidē per se: alijs aūt aliter. Sic ergo in angelo est ꝯpositio ex essentia z esse: nō tamē est ꝯpositio ex partibus substātie: sz sicut ex substātia: z eo qō adheret substantie.) Hec ille. ¶ Ex quibus apparet primo ꝙ esse actualis existentie non est de rōne alicuius nāe create: sed accidit sibi: z participatur ab ea. 2° ꝙ verbū diuinū assumendo naturaz humanā sine personalitate creata nō omisit aliqd assumere qō sit ps nature humane: vel de eius rōne: aut cōsequēs eā in pmo aut 2° perseitatis. 3° ꝙ arguens nō plus pbat vbum dei assūpsisse oia a deo plantata in natura humana positiue z absolute q̄ȝ oia plantata ab eodē ad pfectionē ptinentia significata negatiue vel relatiue. ergo vel oia talia assūpsit vel nullum cōcludit͂ ex eius argumento. Cōstat aūt ꝙ nō omnia negatiua vel relatiua ad pfectionē pertinentia z eā designantia assumpsit. ¶ Ad 2um improbationē dr̄: ꝙ sicut terminus q̄titatis cōtinue reducit͂ ad genus sui terminati: ita z terminus essentie reducitur ad genus eius: z ideo omne: qō est terminus essentie: reducit͂ ad genus essentie: qō terminat. Sed hoc est cōtra arguentē: q ponit verbum diuinū esse terminū intrinsecuz nature assumpte. Nō aūt cōtra nos: qr ponimus ꝙ verbū diuinū nō est illo modo terminꝰ nature create: nec esse pōt. ¶ Ad ꝯfirmationē ibi factā dr̄: ꝙ terminatio humanitatis si dicat habitudinē vel respectū: aliud est ab humanitate: si autē dicat actum essendi z subsistendi: in quo fundat͂ dicta habitudo: adhuc est aliud ab humanitate: z sic terminus humanitatis nullo modo est humanitas: lz terminatio vel terminus primo modo dictus nō sit in eodem genere cum humanitate: sicut est terminus z terminatio secundo modo dicta. ¶ Ad 3m dicitur: ꝙ accipiendo realitatez pro illo: cui debetur ratitudo: vt qō est ratuz: negatur antecedens prime cōsequentie: scz ꝙ terminatio hūanitatis sit illo mō realitas: z cōceditur cōsequentia prima. Et similiter accipiendo ens in antecedente secūde cōsequentie: p illo cui debet͂ esse: aut qō existit: negat͂ antecedens. s. ꝙ terminatio humanitatis sit ens illo modo: z cōceditur cōsequentia. Si autem in predictis consequentijs z cōditionibus accipitur realitas z ens: vt quo: z nō vt qō conceditur antecedens vtriusqz cōditionalis z cōsequentie: sz negatur cōsequentia: etenī ꝯm illam modū loquendi est terminatio quidditatis: qō tamen nec est ens: nec realitas vt qō: sed vt quo. Similiter nec materia prima est quidditas: nec realitas: nec ens vt qō: sz vt quo: z ideo nō sequitur: ꝙ materia prima nudata quacūqz forma sit assumptibilis. Silr nec esse abstractum ab omni natura: qr talia nō sunt quidditates: nec pprie res: aut entia. ¶ Ad ꝯfirmationem negatur prima cōsequentia: qr vt alias visum est materia nec aliqua pura potētia potest separari a forma qua actu est extra nihil in rerum natura: nec actus vltimus: cuius est esse: pōt separari ab omni potētia: quia eo facto esset deus.

2. dī. 15. cōclusione pa. Esse nō pōt separi ab eētia ēt p. r dei potentiam.

¶ Ad 4m dicitur pmo: ꝙ psonalitas z perseitas tertij modi dicit aliquid positiuū. s. esse z aliquid negatiuum. s. nō in alio: sicut z subsistere illa duo dicit: z vtroqz modo distinguitur realiter ab hūanitate. Nec ex hac positione sequunt͂ aliqua icōueniētia. qō patet discurrendo p singula. Primū namqz incōueniens illatum nō sequit͂. nam cōsequentia ibi facta peccat per fallatiā cōsequentis: arguendo a pluribus causis veritatis ad vnam. Uerbū enim diuinum suppositat humanā naturam: nō isto mō ꝙ sit terminatio eius: eo modo quo actus est terminus potentie: z eē est terminus essentie: sed alio modo: qr. s. trahit humanitatem ad suum terminū: z ad suū esse: z ad suā actualitatē: sicut arbor: cui inseritur ramus: trahit ramuz ad suam subsistentiā: z ad suū suppositum. Similr nec ex hac positione sequit͂ secūdū incōueniēs. s. ꝙ verbum diuinū nō sit hō: qr argumētū illud false imaginatur: ꝙ verbū dei ideo dicatur homo: qr est terminatio nāe humane: z ꝙ hō nō sit aliud: nisi terminatio nāe hūane. Similr nec sequit͂ tertiū icōueniens: qr argumētū ad hoc factū supponit ꝙ personalitas angeli nullo mō dicat aliqd positiuū distinctum ab angelo: cuius falsitas superius est ostensa. Similr nec sequit͂ 4m incōueniens: qr lz pma substātia nō subsistat p essentiā ppriā tāq̄ȝ per actum subsistendi: qui est esse cū q̄dā negatione essendi in alio: subsistit tn̄ p ppriā essentiā z subiam tāq̄ȝ per imediatā z pximā rōne pncipiatiuā actꝰ subsistendi z suppositādi z psonādi. Nulla vero 2a. suba est illo mō pximū pncipiū: aut rō talis actus: aut talis negationis.

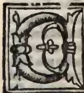
In sol. pmi 2 icōu.

Quō pa sba dicatur subsistere p essentiam ppriaȝ z quō non. Rem creatā subsistere per se potest intelligi duplr.

Similr nec sequit͂. 5m incōueniens ad sensum: in quo est incōueniens. Rez eniz aliquā creatam per se subsistere potest intelligi dupliciter: pmo mō: qr subsistit p se: sicut p actū subsistēdi: z sic conceditur: ꝙ nulla creatura p se subsistit: qr nulla creatura subsistēs est suum esse: 2° mō: qr hz in se pximū elicitiuū z susceptiuum illius actus: z sic ois pma substātia p se subsistit. Similr nec sequit͂ 6m incōueniens illo mō: quo est incōueniens. Nos eniz nō dicimꝰ: ꝙ nā in rebus mālibus sit suppositū: nec ꝙ cōpositū ex nā z ex esse sit suppositū: sz ꝙ aliqd mediū est suppositū. s. indiuiduum nāe stans sub tali esse. In talibꝰ eni indiuiduum addit supra nāz: z suppositū supra idiuiduū. In angelis vero dicimus ꝙ suppositū est nō aliqd tertium cōstitutū ex nā z ex esse: sed nā stans sub esse. Ex esse enim z essentia nullum vere vnum tertium resultat. ¶ Et de hoc scūs Tho. 2° quolz. ar. 3°. in sol. primi. sic dicit. (Aliqñ ex his: que simul iunguntur: relinquitur aliqua res tertia: sicuti ex anima z corpore constituit͂ humanitas: q̄ homo est homo. vnde homo componitur ex anima z corpore. Aliqñ aūt ex his: que simul iungunt͂ non resultat res tertia: sz resultat quedam rō composita: sicut rō hois albi resoluit͂ in rōnē hois: z in rōnē albi. Et in talibus aliqd componitur ex seipso z alio: sicut album

Ex quibusdaȝ cōpositis relinquitur 3m qōdā ex quibusdā non.

componitur ex eo: qđ est album ⁊ albedine.) Hec ille. ¶ Et inducit illa ad ostendendū q̄uo angelus cōponitur ex essentia sua: ⁊ ex esse suo: q̄ cōpositio magis ꝓprie dr̄ cōpositio cū his ꝙ̄ cōpositio ex his. Dico ergo ꝙ qꝛ ex nā indiuiduata: ⁊ ex esse nō resultat aliqđ tertium vere vnum: ideo aggregatū illud nō ꝓprie dicit̄ persona: nisi forte distinguamus sicut de albo: ꝙ albū est duplex. s. denominatiuum ⁊ formale. Illa ēt ꝑsona vel suppositū pōt dici dupliciter: p̄mo mō denoīatiue: ⁊ sic suppositū dicit̄ illud indiuiduum: qđ per se subsistit: scđo mō formale: ⁊ sic suppositū dr̄ cōpositū ex tali indiuiduo: ⁊ ex sua ꝑ se subsistētia. Simil'r nec sequit̄ septimū incōueniens: qꝛ sicut statim visum est: ex eēntia ⁊ ex esse nō resultat aliqua substantia per se vna: qꝛ essentia est nā cōpleta ⁊ integra: ⁊ ideo nō pōt eē pars. ¶ Ad 5m dr̄: ꝙ illa realitas est de p̄dicamento substantie. Et ad iprobationē dr̄: ꝙ esse nō est ꝓprie substātia: sed actualitas substātie. Nec est incōueniens si ad genus substantie tria ꝑtineant reductiue. s. materia ⁊ forma tāꝙ̄ p̄ncipia intrinseca specieꝝ substātie: ⁊ esse: vel per se subsistere tāquā actualitas nāe cōstitute: que ꝯ̄ se indifferens est ad esse: ⁊ ad nō esse. ¶ Ad 6m negat̄ assumptū. ⁊ de hoc satis visum fuit in primo sententiarum ⁊ in 2°. ¶ Ad argumentū ꝓ questione factū p₃ responsio per predicta. Et hec de questione sufficiant. De qua benedictus deus. Amen.

Irca sextam distinctionem tertij sniaꝝ queritur. Utrum in xp̄o sint plura esse. Et arguitur ꝙ sic. Nam in xp̄o anima dat esse corpori: cū sit forma eius: sed nō dat sibi esse diuinum: cum sit increatū. ergo in xp̄o est aliud esse preter esse diuinum: ⁊ sic in xp̄o non est tm̄ vnum esse: sed plura.

In oppositum arguit̄ sic. Unūqđq₃ sicut dicit̄ ens: dr̄ vnum: qꝛ ens ⁊ vnum conuertuntur: si ergo in xp̄o essent duo esse: ⁊ non tm̄ vnum: xp̄s erit duo: ⁊ nō vnum: qđ est falsum.

In hac questione sunt tres articuli. In p̄mo ponentur ꝯ̄nes. In secundo obiectiones. In tertio solutiones.

Quantum ad primum articulum sit prima cōclusio. In xp̄o nō sunt duo esse substantialia actualis existentie. Hāc ponit sanctus Tho. tertia parte. q. 17. arti. secundo: vbi sic dicit. (Quia in christo sunt due nature ⁊ vna hypostasis: necesse est ꝙ ea que ad naturā pertinent in xp̄o sint duo: que autē pertinent ad hypostasim in xp̄o sint vnum tantū. Esse autem pertinet ad hypostasim: ⁊ ad naturā. Ad hypostasim quidem sicut ad id: qđ h₃ esse. Ad naturam aūt sicut ad id: quo aliquid h₃ esse: natura enī signatur per modū forme: q̄ dicitur ens: ex eo ꝙ ea aliquid est: sicut albedine est aliquid album: ⁊ humanitate est aliquis homo. Est autem cōsiderandū: ꝙ si aliqua forma vel nā est: que nō pertineat ad esse ꝑsonale hypostasis subsistentis: illud esse nō dr̄ esse illius ꝑsone simpliciter: sed secundū quid: sicut esse album est esse sortis: non inquātum est sortes: sed inquantum est albus. Et hu9 esse nihil ꝓhibet multiplicari in vna hypostasi: vel ꝑsona. Aliud enim est esse: quo sortes est alb9: ⁊ q̄ sortes est musicus. sed illud eē qđ ꝑtinet ad hypostasim vł ꝑsonā ꝯ̄m se impossibile est in vna hypostasi vel ꝑsona multiplicari: qꝛ ipōle est ꝙ vnius rei sit nisi vnicū eē. Si igitur humana nā adueniret filio dei: nō hypostatice vel ꝑsonaliter: sed tantū accidentaliter sicut qdā posuerūt: op₃ ponere in xp̄o duo esse. Unū quidē ꝯ̄m ꝙ est deus: aliud aūt ꝯ̄m ꝙ est hō: sicut in sorte ponit̄ aliud esse secundū ꝙ est albus: ⁊ aliud secundum ꝙ est homo. Qꝛ eē albū nō ꝑtinet ad esse ꝑsonale sortis esse aūt capitatū: ⁊ esse corporeū: ⁊ esse aīatū totū ꝑtinet ad vnā ꝑsonā sortis: ⁊ iō ex oībus his nō fit in sorte nisi vnū esse. Et si cōtingeret ꝙ post cōstitutionē sortis aduenirēt sorti manus: vel pedes: vel oculi: sicut accidit in ceco nato: ex his nō accresceret sorti aliud esse: s₃ solū relatio q̄dā ad hmōi: qꝛ. s. diceret̄ eē nō solū ꝯ̄m ea: que prius habebat: sed ēt ꝯ̄m ea q̄ postmodū aduenerunt sibi. Sic igit̄ cū humana nā cōiungat̄ filio dei hypostatice: vel ꝑsonal'r: ⁊ nō accidentaliter: cōsequēs est ꝙ ꝯ̄m humanā nām nō adueniat sibi nouū eē ꝑsonale: s₃ solū noua habitudo eē ꝑsonalis p̄existentis ad nām humanā: vt. s. illa ꝑsona iā dicat̄ subsistere nō solū ꝯ̄m diuinā nām: s₃ ēt ꝯ̄m hūanā.) Hec ille. ¶ Itē 3°. sen. dis. 6. q. 2. ar. 2°. sic dicit. (Scd̄m phm. 5. meta. Tex. cō. 14.
esse dr̄ duobus modis. vno mō scd̄m ꝙ signat vitatem Tex. cō. 8.
ꝓpositionis ꝯ̄m ꝙ est copula: ⁊ sic vt Cōmentator dicat ibidem: ens est p̄dicatum accidētale: ⁊ hoc esse non est in re: sed in mēte: que cōiungit p̄dicatū cū subiecto: vt dicit phus 6°. metaphisice. vnde de hoc esse non est qō hic. Alio mō dr̄ ens: qđ ꝑtinet ad nām rei ꝯ̄m quod diuiditur ꝯ̄m. x. genera. Et hoc qdē esse est in re: ⁊ est actus resultās ex p̄ncipijs rei: sicut lucere est actus lucētis. Aliqñ tm̄ sumitur eē ꝓ eēntia: ꝯ̄m quā res est. i. ꝓ qditate: qꝛ per actus ꝯsueuerūt signari eoꝝ p̄ncipia vt potētie vel habit9. Loquēdo igit̄ de esse ꝯ̄m ꝙ est actus entis: sic dico ꝙ ꝯ̄m secūdā opinionē op₃ ponere vnū eē tantū: ꝯ̄m aūt alias duas op₃ ponere duo esse: esse. n. subsistentis est: qđ h₃ esse tāꝙ̄ eius qđ est: ꝙ̄uis sit nāe vel forme tāꝙ̄ eius quo est: vñ nec nā rei: nec ꝑtes ei9: dicunt̄ ꝓprie esse: si esse p̄dicto mō accipiat̄. Simil'r aūt nec accidētia: s₃ suppositū cōpletū est oīa illa. Uñ etiā phus dicit. 7° metaphisice: ꝙ accidens magis pro Tex. cō. pmi
prie est entis ꝙ̄ ens. Prima ergo opinio qꝛ ponit duo noni. ⁊. xi. t.
subsistentia: ponit duo esse substātialia. Simil'r opinio c. 2.
3a: qꝛ ponit ꝙ ꝑtes hūane nāe adueniūt diuine ꝑsone accidentaliter: ponit duo esse: vnū substātiale: ⁊ aliud accidentale. Scđa vero opinio: qꝛ ponit vnū subsistēs: ⁊ humanitatē nō aduenire accidental'r diuine ꝑsone: op₃ ꝙ ponat vnum esse: impossibile enī est: ꝙ vnum aliqd habeat duo esse substantialia: qꝛ vnū fundat̄ super ens: vñ si sint plura esse: ꝯ̄m que aliqd dr̄ ens simpliciter: impossibile est ꝙ dicatur vnum. S₃ nō est incōueniens: ꝙ esse vnius subsistentis sit per respectum ad multa: sicut esse petri est vnū: habens tamen respectum ad diuersa p̄ncipia ipm̄ cōstituentia. Et similiter suo mō esse xp̄i vnū h₃ duos respectus: vnū ad naturā diuinā: aliud ad nām humanā.) Hec ille. ¶ Ex quib9 potest formari talis ratio. Nihil vere ⁊ proprie vnū h₃ duo eē subalia: qb9 actual'r existit: s₃ xp̄s est vere ⁊ ꝓprie vnū ens: ⁊ vna substātia. igit̄ ⁊c. ¶ 2a cōclo est. In xp̄o sunt multa esse ꝯ̄m qd ⁊ accidētalia. Hanc ponit sāctus Tho. quolib₃. 9. arti. 3°. vbi sic dicit. (Esse dicitur dupliciter: vt p₃ per ph₃. 5°. metaphisice: ⁊ in quadā glosa super p̄ncipiū Jo. Uno modo ꝯ̄m ꝙ est copu- Tex. cō. 14.
la v̄balis significans compositionem cuiuslibet enunciabilis: quā aīa facit. Uñ hoc esse nō est aliqd in reꝝ nā. et sic eē attribuit̄ oī eo: de quo ꝓpositio pōt formari: siue sit ens: siue priuatio entis. dicimus enim cecitatē esse. Alio modo dicitur esse actus entis inꙙ̄tum est ens: idest quo denominatur aliquid ens actu in rerum natura: ⁊ sic esse non attribuitur nisi ipsis rebus:

que in.x.generibus ꝯtinent̃:vnde ens a tali esse dictuz per.x.genera diuidit̃. Sed hoc esse attribuitur alicui rei dupliciter. Uno modo sicut ei:qd̃ vere ⁊ ꝓprie habz esse vel est:⁊ sic attribuitur soli substantie per se subsi-

Tex.cõ.27.

stenti:vnde qd̃ vere est dicitur substãtia ꝑmo phisicorum:omnibus vero que non per se subsistũt:sed ĩ alio ⁊ cũ alio:siue sint accidentia:siue forme substantiales: aut quelibet ptes non habent esse: ita ꝙ ipsa vere sint sed attribuitur eis esse alio modo.i.vt quo aliquid est: sicut albedo dicitur esse:nõ q2 ipsa in esse subsistat: sed q2 ea aliquid hz esse albũ:esse ergo vere ⁊ proprie non attribuitur nisi rei subsistenti. Huic autez attribuitur esse duplex: vnum.s.esse quod resultat ex his: ex quibꝰ eius vnitas integratur. qd̃ est primum esse substantiale suppositi:aliud autem esse est supposito attributum preter ea que integrant ipsum:qd̃ est esse superadditũ scilicet accidentale: vt esse album attribuitur sorti:cuz dicit̃:sortes est albus:q2 ergo in christo ponimus vnaz rem subsistentem:ad cuius integritatem cõcurrit etiaz ipsa humanitas:q2 vnum suppositum est vtriusq3 nature: ideo oportet dicere:ꝙ esse substãtiale: qd̃ proprie attribuitur supposito in christo:est vnum tantum: habet autẽ vnitatem ex supposito:⁊ nõ ex naturis. Si tamen ponatur humanitas a diuinitate separari: tũc humanitas suum esse habebit aliud ab esse diuino: nõ.n. impediebat:quin haberet propriuz esse: nisi hoc quod nõ erat per se subsistens: sicut si archa esset quoddam indiuiduum naturale:ipsa tota non haberet nisi vnuz esse:quelibet tamẽ partiuz ab archa separata haberet proprium esse. Et sic patet ꝙ ꝯm secundam opinionez oportet dicere:ꝙ in christo est vnum esse substantiale ꝯm ꝙ proprie est suppositum:q̃uis sit multiplex esse accidentale.) Hec ille. ¶ Ex quibus potest formari talis ratio. In quocũq3 supposito sunt plures forme accidentales in eodem sunt multa esse accidentalia ⁊ secũdum quid:sed suppositum verbi est huiusmodi: igitur ⁊c̃. Et in hoc primus articulus terminatur.

Cõtra ꝑmaz Sco.3° di.6. q.ꝑma.

Quantum ad scd̃m articulum arguitur cõtra cõclusiones: ⁊ q̃dem contra ꝑmam arguit Sco. ꝓbando: ꝙ in xp̃o sit aliud esse existentie ab esse eterno. ¶ Primo. Q2 terminus gñationis ẽ eẽ existentie:vel aliq̃d habens tale esse ex.5.phisi. Nam

Tex.cõ.7.

terminus generationis est aliqd̃ esse per gñationez acquisituz: sed filius dei vere generat̃ ex matre tpaliter ꝯm Damas.lib.3°cap.53.ergo illius gñationis terminꝰ est aliquid habens esse existẽtie: non aũt esse increatũ. q2 illud non fuit effectum per generationem tpalem: igit̃ aliud esse. ¶ Scd̃o sic. Nam viuere viuentibus ẽ

Tex.cõ.37.

eẽ scd̃o de aĩa:sed in xp̃o fuit alia vita ab increata:alr nõ esset vere mortuus:mors.n.ẽ priuatio vite: sed vita increata priuari nõ potuit:⁊ ita fuit in eo aliud viuere. ¶ Tertio. Aĩa xp̃i creabat̃:creatio aũt terminatur ad aliqd̃ actualiter exñs:ergo fuit aliqua existentia actualis aĩe inq̃ntũ terminans creationem:sed non increata:ergo creata:vel saltẽ alia ab icreata. ¶ Quarto. Illam nãm: quã verbuz personauit: tota trinitas ꝓducit in rõne cãe efficientis ⁊ conseruantis: sed cãlitas cause efficientis ⁊ conseruãtis non terminatur:nisi ad aliqd̃ existere:⁊ non icreatũ:ergo ad existere creatũ. ¶ Quinto. Si nã humana dimitteret̃ a verbo:nõ oporteret sibi acquiri aliqd̃ esse per generationem:nec per creationem:⁊ tñ ipsa dimissa:ex quo dimissa est: non est adnihilata:nec ens in potentia tantum: vt aĩa antixp̃i ante creationem:ergo haberet aliqd̃ esse in actu:⁊ nõ nouũ: q2 per nullam mutationẽ positiuam:ergo illud qd̃ mõ hz. ¶ Sexto. Natura hũana posset assumi a verbo: ⁊ illa non potest manere eadẽ:nisi maneat sua existẽtia ꝯm te:igit̃. ¶ Septimo. Fundamentũ relationis naturaliter ꝑcedit relationẽ:⁊ ꝯm eẽ actuale ꝑcedit rõnẽ relationis actualis: sed vnio ista fuit relatio actualis: igit̃ eius fundamentũ ꝑcessit nãliter ꝯm esse actuale: sed illud fundamentũ erat ipsa nã totalis:igit̃. ¶ Cõfirmat̃. Q2 prius natura aĩa perficit corpus q̃3 natura esset nata assumi:⁊ in illo priori forma fuit actus materie:⁊ ꝯsequenter dabat sibi esse:qd̃ non corrumpebatur ꝑ assumptionẽ. ¶ Octauo arguit̃ ꝯ rõnez opi.tue. Si verbum hz tantũ mõ respectum rõnis ad naturaz assumptam:cum per respectũ rõnis nullum suppositũ dicatur esse formaliter aliq̃d:ergo verbum inquantuz est hõ non esset formaliter aliq̃d:cõsequens est ꝯ illud capl̃m de hereticis:cum xp̃s ⁊c̃. ¶ Nono. Q2 pars adueniens toti ideo non dat esse:sed recipit:q2 perficitur a forma totius:q2 si remaneret distincta sicut prius:nõ reciperet esse totius:sed hẽret esse ꝓprium vel nulluz: sed nã humana vnita verbo non informat̃ verbo:sed manet simpl'r distincta:igitur vel nulluz esse hz:vel hz esse ꝓprium. ¶ Ad idem arguit Aure.p̃. Q2 esse ẽ actꝰ essentie:ita ꝙ actuat essentiã: modo esse diuinum non actuat aliquã naturam creatam:humanitas vero ẽ potentialis essentia respectu sui esse:⁊ illud non amittit ꝑ assumptionẽ. ¶ Scd̃o. Q2 tunc humanitas non possz assumi ab vno diuino supposito:q2 n assumeret̃ ab oibꝰ cum in oibus tribus personis non sit nisi vnicum esse. ¶ Ad idẽ arguit̃ ab alijs:quoꝝ argumẽta recitat Duran.⁊ primo sic. Unitas vel pluralitas ipsiꝰ esse in xp̃o

Cõtra eãdez ꝯclõnẽ arguitur ab alijs ꝑmo vt recitat Durã.3.di.6.q.2°.

aut attẽdit̃ ꝯ3 suppositũ:aut ꝯm naturas. Si ꝯm naturas:cum plures nature sint in christo:ergo ⁊ plura esse. Si ꝯm suppositũ. ¶ Cõtra. Q2 si vnitas suppositi arguit vnitatez esse:tunc pluralitas suppositoꝝ argueret pluralitatem ipsoꝝ esse:consequens est falsum:q2 tres persone diuine:cum sint tria supposita non habẽt: nisi vnicum esse existentie ꝓpter vnitatẽ essentie:ergo vnitas vel pluralitas ipsoꝝ esse non attenditur ꝯm vnitatem vel pluralitatẽ suppositi:sed ꝯm naturam. ¶ Secũdo. Q2 agere suppõit eẽ:⁊ est suppositi sicut ⁊ esse:sz in xp̃o non obstante vnitate suppositi ꝑter agere diuinum est agere humanũ:ergo in xp̃o ꝑter esse diuinum est aliud esse humanũ:⁊ sic plura esse. ¶ Tertio. Q2 si natura humana:q̃ est ĩ xp̃o: sibi derelinqueret̃.cõstat ꝙ haberet ꝓprium esse existentie aliud ab esse diuio: aut ergo illud:qd̃ hẽbat in diuino supposito:aut aliud. Si idẽ habet̃ ꝓpositũ.s.ꝙ ĩ xp̃o ꝑter esse diuũ est aliud eẽ. Si aliud. ¶ Cõtra. Illud:qd̃ amittit totũ eẽ simpl'r: qd̃ priꝰ habuit:⁊ acq̃rit total'r nouũ esse:qd̃ prius nõ habuit:tale est vere corruptũ:⁊ vere generatũ:sed si hũana natura sibi derelinqueret̃: amitteret totuz esse simpliciter:qd̃ habuit:si in xp̃o solum est vnuz ⁊ idẽ eẽ.s. diuinum:⁊ acquireret totaliter nouum esse: qd̃ priꝰ nõ habuit: ergo vere prius corrumperet̃: ⁊ ꝑus generaretur:⁊ sic non eẽt eadem numero:que prius.qd̃ est incõueniẽs. Minor pz:sed probat̃ maior:q2 sicut illud corrumpit̃ ꝯm quid:qd̃ amittit aliquod eẽ: ⁊ non totum: sicut cuz aqua calida infrigidat̃ vel eꝯ:sic illud corrũpit̃ simpl'r.qd̃ amittit totũ esse simpliciter:qd̃ prius habuit. Et iteꝝ. Essentia non põt manere:vel conseruari sine esse quacũq3 virtute:nã ergo hũana amittẽdo totum esse:qd̃ prius habuit:aut est corrupta ꝑ amissionẽ ꝑmi eẽ:aut nõ.sed req̃rit̃:ꝙ sic amittat eẽ ꝑcedens: qd̃ nullo mõ recuperet aliud. Si primũ det̃:hr̃ ꝓpositũ. Si det̃ ꝯm. ¶ Cõtra. Essentia amittẽs oẽ esse ⁊ nullũ re-

cuperans ver e adnibilaẽ:qz natura nūq̃ potest mane/
re sine aliquo esse:vt dictum est:si ergo essentia nõ cor/
rumpitur nisi amittendo totum suum esse:ꝛ nullū re/
cuperando: nunq̃ poterit esse corruptio sine adnibila
tiõe:imo nõ differt vnū ab alio:qđ est falsuȝ. ¶ Quar
to. Qz ois gnãtio terminaẽ ad esse: ꝛ ois corruptio ad
non esse:sed xp̃s ẜm bumanã nãm vere fuit genitus ꝛ
mortuus:ergo ẜm eam babuit aliqđ esse: qđ per gene/
rationẽ acq̃siuit: ꝛ qđ p mortẽ amisit. Illud aũt nõ fu/
it esse diuinū:qz illud nunq̃ amisit:ergo pter esse diui/
num fuit in xp̃o aliqđ esse creatū. Si võ dicaẽ: ꝙ p ge/
nerationẽ tp̃alem xp̃i acq̃sitū fuit xp̃o esse diuinū non
ẜm se:qz illud prius babuit:sed qz nã bumana nouã re
lationẽ babuit ad ip̃m. ¶ Cõtra. Qz illud p gnãtionẽ
acq̃riẽ:qđ per corruptionẽ amittiẽ:sed esse diuinū vel
relatio ad ip̃m nõ est amissa per corruptionẽ: ergo nec
acq̃sita per gnãtionẽ. Et sic ex bac opini. seq̃tur: ꝙ xp̃s
nõ fuit vere natus:nec vere mortu⁹:igiẽ ꝛc. ¶ Arguit
ad idẽ et Duran. vbi supra. ꝛ p̊ sic. Qz melius cõpetit
nãe bumane in xp̃o bẽre ppriū esse pter esse suppositi
q̃ cõpetat accñti babere pprium eẽ in subiecto preter
esse subiecti:sed accñs bȝ pprium esse in subo pter esse
subiecti:ergo nã bumana in xp̃o babuit ppriū esse pre
ter eẽ diuini suppositi. Probaẽ minor. Qz si accñs nõ
baberet in subo aliud esse pter esse subiecti: tũc nõ pos/
set a subiecto separi:nisi corrumpereẽ: eo ꝙ amitteret
totū eẽ:qđ p̃us babuisset. Hoc aũt falsum est:vt pȝ in sa
cramento altaris. igiẽ ꝛc. ¶ Scđo. Qz intimius sequi
tur esse ad essentiã: q̃ agere ad potẽtiã:sed in xp̃o mul/
tiplicanẽ agere ad multiplicationẽ potẽtiaꝝ:ergo i ip̃o
multiplicaẽ esse ẜm multiplicationẽ eẽntiaꝝ. ¶ Ter
tio. Qz plus dependet q̃titas: ꝛ oia accñtia corruptibi
lia: vel cõia ab esse q̃ dependeat color a quãtitate: sed
color non posset remãere in suba remota quãtitate:er/
go nec quãtitas:nec aliqđ accñs posset remanere in na
tura bumana amoto esse: ꝙ intimius seq̃tur ad ipsam
q̃ qđcunq̃ aliud:cū igiẽ in nã bumana in xp̃o existen
te fuerit q̃titas: ꝛ reliqua accñtia: necessariū est: ꝙ i ip
sa fuerit pprium esse:qđ p̃exigiẽ ad oia illa. ¶ Arguit
Dama.c.18. etiã ad idẽ Jo. de neapoli p° sic. Qz ẜm Damas. lib. 3°.
qđ non est assumptibile:non est curabile:sed q̃cquid ẽ
in boie:est curabile:cū totus bõ fuerit curatus q̃tū ad
totã suã realitatẽ:ergo tota bois realitas fuit assumpta
ꝛ sic assumpsit esse bumanū creatū. Hanc rõnem tan/
git Damas. lib. 3. cap. i. vbi dicit: ꝙ inassumptibile. n. ꝛ
increabile assumit. igiẽ totum boiem: ꝛ ꝙ buius ẽ opti
mū: vt toti salutẽ ꝯgratificet. ¶ Scđo. Qz icõueniẽs
est subtrabere xp̃o:qui est pfectus bõ: vt dr̃ in simbolo
Atba. maximã bois perfectionẽ:sed boc est eẽ. Perfe/
ctio. n. substãtialis maior ẽ oi accñtali:cū sit eius finis:
inter pfectiones aũt subales maior est esse q̃ essentia:
cū sit eius actus:igiẽ ꝛc. ¶ Cõfirmaẽ rõ p qđdã dictū
Damasi pape in quadã epistola: q̃ babeẽ in bisto. tripti
ta lib. 9. titu. 15. vbi dr̃ sic. Hũc. s. xp̃m si q̃s in diuinita/
te siue bumãitate minus aliq̃d dixerit babuisse: plen⁹
diaboli spũ: diaboli gebẽne semetip̃m filiū demõstra/
bit. Et Damas. lib. 3. ca. 18. sic dicit. Deū pfectū ꝛ boiẽ
perfectū dicẽtes xp̃ȝ: oĩno oia dabimus: ꝛ q̃ p̃ris nãlia:
ꝛ que m̃ris nãlia. ¶ Tertio. Qz prius ordine nãe bũa/
na nã fuit pfecta quãtū ad oia sua nãlia: ꝛ pprietates
actuales vel accñtales q̃ assumpta: alias fuissȝ assum/
pta impfecta:sed sic accepta includit eẽ: qz pprietates
accñtales ꝛ actuales nõ ĩsunt nisi exñti:igiẽ ꝛc. ¶ 4°.
Qz nã subalis est pfectior oi accñtali: sed accñtalis bȝ
pprium esse:non solum qñ est per se: vt in sacro: sed et

qñ est ĩ supposito alterius nãe:igiẽ ꝛ nã subalis buma/
na existens in supposito verbi bȝ pprium esse. Proba
tur minor. Illud qđ p̃existit forme accñtali ĩ eodẽ sub/
iecto: non põt formalr̃ perficere formã accñtalẽ: p̃exi/
stens. n. in eodẽ se bȝ per modū informati ꝛ non infor/
mantis: vt pȝ de quãtitate respectu qualitatis: ꝛ de sub
stantia respectu q̃titatis: sed existere sube p̃existit oĩ
forme accñtali saltẽ ordine nãe ꝛ intellectus: ois. n. for
ma accñtalis inest existenti: igiẽ existere sube non põt
formalr̃ pficere formã accñtalẽ q̃cũq̃: esse aũt cõpa/
raẽ ad essentiã vt actus ad potẽtiã: ꝛ pfectio ad pfecti/
bile: vt pote ipsam existentẽ denoĩans: igiẽ forma accñ
talis bȝ in subo pprium esse p̃ter esse subĩ. ¶ Quinto.
Qz quantitas in sacr̃o existit p idẽ formalr̃: p qđ existe
bat qñ erat in suba panis: ergo econuerso nã bumana
per idẽ existit in xp̃o: per qđ existeret: si esset per se: ꝛ sic
nõ per esse verbi: cõsequentia pȝ. Qz sicut quãtitas na
turaliter est in supposito alterius nature: ꝛ miraculose
est per se: sic est in pposito ecõuerso: antecedens pbaẽ:
qz quantitas est in sacramento: ꝛ nõ põt dici ꝙ careat
omni eẽ: cuȝ realiter existat in reꝝ natura. Nec potest
dici: ꝙ existat per esse substantie: per qđ erat ante: quia
substantia non manet: ꝛ esse substantie inseparabilius
consequiẽ ipsam substantiã q̃ quecunq̃ pprietas suū
subiectum. Nec põt dici: ꝙ existat per aliud esse de no
uo sibi adueniens: qz sequereẽ: ꝙ esset aliud ens: si ba/
beret aliud esse. Relinquiẽ ergo quartum membruȝ:
qz nulluȝ aliud posset dari. s. ꝙ quãtitas existat per ali
quod esse perficiens ipsaȝ formaliter: aliud ab esse sub
stantie: qđ babebat etiam quando inerat substãtie pa/
nis: ꝛ pari ratione bumana natura existens in supposi/
to verbi babet proprium esse: preter esse verbi. Hec il
le. ¶ Et in boc secundus articulus terminatur.

Quantum ad tertium articulū restat obiectio
nibus respondere: ꝛ idcirco dico ꝙ
ad primum Scoti respondit dudum sanctus Tbo. 9°.
quol. ar. 3. ad tertiū: vbi sic arguit. (Gnãtio ẽ mutatio
ad esse: sed in xp̃o est quedaȝ generatio temporalis: de
qua Mattbei p̃mo. Cbristi aũt generatio sic erat: que
non potest terminari ad esse eternum: ergo terminaẽ
ad aliqđ esse temporale ꝛ creatum: ergo in xp̃o est du/
plex esse: cum in ipso sit manifeste esse increatū.) Ecce
argumentū. Sequiẽ responsio. (Dicendū (inq̃t) ꝙ ge
neratio temporalis terminatur ad esse suppositi eter/
ni: non vt per eam esse simpliciter incipiat: sed ꝙ inci/
piat esse suppositum bumane nature.) Hec ille. ¶ Ex
quibus patet in forma responsio ad argumẽtum Sco
ti: qz falsum assumit. s. ꝙ esse diuinum non possit esse
terminus temporalis generationis. Nec valet pbatio
qz non est generaliter verum: ꝙ omnis generatio ter/
minetur ad aliquod esse nouum ꝛ nouiter productuȝ:
sicut patet in generatione noue carnis in bomine: ꝛ in
suscitatione lazari: in quibus nullum esse actualis exi/
stentie nouiter creatur: producitur: aut generatur: sed
solum aliquid nouiter trabitur ad esse actualis existẽ/
tie preexistens: cõceditur tamen ꝙ in omni generatio
ne substantiali acquiritur nouum esse essentie. ¶ Hãc
solutionem extense ponit Bernardus de gãnaco ĩ ĩm/
pugnationibus Godofredi quarto quolibet. questione
p̃ma: vbi Godofredus sic arguit. Omnis natiuitas ter
minatur ad esse: sed in cbristo ponimus duas natiuita
tes: ergo duo esse existentie. Ecce argumentum eius.
sequiẽ responsio Ber. cuȝ inquit. Dicit arguens: ꝙ ois
natiuitas terminaẽ ad eẽ. Dõm est: ꝙ veꝝ est in q̃tuȝ
per se terminaẽ ad suppositum: vt pȝ. 7° metapbisice.

In oĩ gnãtio ne substantia li acquiriẽ nouum esse eẽn tie sec⁹ de eẽ existentie. Tex. cõ. 22. ꝛ. 5. eiusdem Tex. cõ. 5.

Si ergo in christo preter duas natiuitates ponamus duplex eē. oportet nos in eo ponere duo supposita. Unde dicendū q utraq natiuitas sicut terminatur per se ad unū suppositum: ita ad unum existere: sed diuina terminatur ad illud suppositū inquantū cōicatur ei diuina nā: humana aūt natiuitas terminatur ad illud inquantū cōicatur ei nā humana. Utraq. n. nā cōicatur illi supposito: cū sit suppositum duarum nārum.) Hec ille. ¶ Ad 2m rndit. S. Tho. in pdicto quoli. in sol. pmi. qd est tale. (Uiuere fm phm. in 2o de aia. viuentibus est eē: sed in xpo nō est tm unū viuere: cū sit in eo z vita creata: qua viuit corpus p aiam z vita increata: qua viuit verbū p seipm: ergo neq i xpo est tm unū eē.) Ecce argm. Sequitur rnsio. (Dicendum (inqt) q viuere dicit esse qddā specificatū p spāle eēndi pn m: z id diuersitas vite sequitur diuersitatē pncipiorū viuendi: sed esse magis respicit ad suppositum subsistens.) Hec ille. ¶ Ad hoc ēt argumentū soluit. B. de gānaco vbi supra. (Uiuere (igt) si accipiatur p eē simpliciter: unū est in xpo: cū debeat supposito sicut z eē: lz illud viuere hēat relationē ad vitā diuinā z humanā. Si aūt viuere accipiatur fm q est actus vite: z nō p esse simplr: sic dicendū est: q duo viuere sunt in xpo. i. duo actus vite: sicut due scie: z due voluntates. s. diuina z humana: sed hoc non tollit vnitatē esse simplr: lz tollat vnitatē esse essentie. Ponit ēt pluralitatē esse accntaliū in xpo: que bn ponimus in eo fm qd: vt esse albū z eē qntū: z sic de alijs: q supponūt simplr existere: z tm addūt sua ppa existere fm qd: z de talibus nullus negat: qn sint pla i xpo. Sz cū forme accntales i xpo hēant sua ppria z distincta existere sic in alijs hoibus: quare ēt nā hūana nō dat suū esse ppriū z distinctū ab existere diuino. Dicendū q hoc id est: qr forme accidentales hnt in xpo qcquid habent in alijs. s. subiectū in actu: z ideo faciūt in eo qcqd faciunt in alijs. Sed nā hūana i xpo nō hz: qd hz in alijs: qr i alijs hz suppositū ppriuum: z distinctū ab oi alio: z id dat sibi esse simplr: sed in xpo nō hz ppriuum suppositū distinctū a diuino: sed ipsa trahitur ad suppositū diuinū: z id non dat sibi esse simplr:) Hec Ber. z bene. Sed rnsio. s. Tho. est cpendiosior: q stat in hoc: q in xpo dr duplex viuere: nō pp duplx esse: sed pp duplex pn m viuendi: ad qd viuere hz respectum: non qdem q esse suppositi diuini: vel eius viuere realr principietur ab aliquo pno a se realr distincto: sed solū fz modū intelligendi. ¶ Ad tertiū dr: q creatio aie xpi terminabatur ad esse eētie ipsius aie xpi: qd est distinctū ab esse diuino. ¶ Itē terminabatur ad esse existentie diuini suppositi illo mō: quo prius dictū est: nō qdem: q illud esse nouiter crearetur: sed qr suppositū diuinū quātum ad suū esse nouū respectū acqsiuit: qr nouiter fuit aiatum: sicut z nouiter humanatū z incarnatum. Et qr illud esse nouiter extendebat se ad aliqd ad qd nō prius: z nouo mō specificabatur: qr poterat dici xps habere non solū esse diuinū: imo esse aiatū: esse corporeū: esse hūanum. ¶ Ad hoc ppositū Ber. vbi supra: sic dicit. (Esse existētie simplr est esse: qd debetur supposito sicut enti: nāe aūt vel forme sicut pno. vnde eius est existere simpliciter: cuius est esse simplr. Solius aūt suppositi est esse simpliciter in actu: ergo solius suppositi est existere simpliciter. Et ideo cum in christo non ponamus nisi vnum suppositum: non possumus ponere in eo: nisi vnum esse existentie simplr. Quod qdem hz respectum ad naturam diuinā z humanam: z fm hoc illud esse dicatur diuinum z humanum. Unde potest dici q christus habet esse humanum: licet hoc idem esse sit idem qd diuinū: qr vnum est. Plura aūt esse essentie bene ponimus in xpo.) Hec ille. ¶ Item idē post pauca. (Esse dicitur actualitas forme nō vt habeat esse per se: imo sic esse est actualitas suppositi: sed per se esse est actualitas forme: vt pncipij: qr ista actualitas est in supposito a forma sicut a principio. Et qr in xpo forma humana non hz suppositum distinctum a diuino supposito: sed innititur diuino supposito: ideo nō dat aliud esse existentie simpliciter ab esse diuino: licz det aliud esse eēntie.) ¶ Itē paulo post. Existere simpliciter non conuenit forme substantiali nec accidentali: sed supposito tm: sed existere per accns quenit forme subali: inquantum est pars suppositi: qd per se existit: sicut z gnari per se quenit supposito: per accns forme substantiali. Accntibus aūt quenit existere eo mō: quo sunt entia. s. fm quid: vñ aliud existere hz vnum accns in subiecto: z aliud aliud: que oia illa existere fundantur in vno existere simplr: qd est suppositi. Uñ dicendum q natura humana in xpo hz existere non per se: qr nec tale existere hz in Petro. q. s. sit ipsius nāe humane: vt formaliter cōsideratur: sed sic esse est petri vt suppositi: ipsius aūt nāe humane. q. per accns. Ita in xpo ē vnum existere simplr: qd est suppositi diuini: z per accns nāe humane: lz per se illud existere sit nature diuine: qr diuina natura est suū existere: sicut z suum esse: nā autem humana non. Et id nō est querēdū existere simplr nature humane in xpo: sz suppositi: cum nec in alijs hominibus nā habeat simplr existere: sed suppositum suum. Sed in hoc tm est dria: qr in xpo nā humana innititur alteri supposito: qd tm efficitur humanum ex vnione nature humane ad ipsum: ita q non hz ibi suppositum proprium distinctum a supposito diuino: in alijs autem hz proprium suppositū.) Hec ille. ¶ Ex qbus pz: q nec nature humane: nec aie humane dum est quncta: debetur pprie existere: sed supposito: in quo sunt debetur tale eē per se z primo. Formis aūt. q. per accns z scdario. Et ideo nō opz: q creatio aie christi terminetur ad aliquod esse existentie per se: z seorsum correspondens ipsi aie: sed ad esse suppositi diui. ¶ Nec est icōueniēs aliquā nouā pductionem terminari ad esse antiquū: sicut dictum est in solutione primi. ¶ Nec est de rōe pductionis: q per ipsam aliqd nouū esse pducatur. Sufficit enī cōicatio esse sine eius productione: sicut etiam in diuinis duarum personarum pductione nullum esse actualis existētie producitur. In creatione ergo aie xpi esse diuinum cōicatur ipsi anime: z non producitur zc. ¶ Ad quartū patz solutio per predicta: conceditur. n. q productio z conseruatio nature assumpte a verbo terminatur ad eē diuinum: qd tm non producitur: nec conseruatur: sed efficitur esse humanū: z cōmunicatur nature humane. De qua cōmunicatione dicit beatus Tho. 3. sent. distin. 6. q. 2. ar. 3. (Ad rationem totius duo pertinent: vnū. s. q eē totius cōpositi pertineat ad omnes partes; qr ptes nō habent ppriuum esse: sed sunt per esse totius: aliud ē q partes componentes causent esse totius. Secūdum autem primam z tertiam opinionem neutrum horum inuenitur in christo: qr opinio prima dicit: q hic homo hz suum esse ppriuum: vnde esse diuine persone ad ipsum non pertinet. Similiter tertia opinio dicit: q est esse superadditum ad esse diuine persone accidentaliter: vñ aia z corpus nō dicuntur partes per se: sicut nec accntia subiecti: vnde neutra ponit psonam verbi cōpositam. Sed scda ponit vnū esse in xpo: vñ esse diuine psone ptinet ad vtraq nārum: nō tm illud eē causatur ex quunctiōe nārū: sicut esse cōpositi cātur ex quunctione cōponentiū. Unde fm hanc opinio. persona xpi post incarnationem

potest dici aliquo modo composita:inquantum saluat̃
ibi aliqua conditio cōpositi:non tñ est ibi vera rō com
positionis:q₂ deficit altera ꝯditio ꝛc̃.) Hec ille. ¶ Ex
quibus p₃.quomodo esse diuine ꝑsone cōicat̃ nãe hu
mane assumpte. ¶ Itē eadē qō.ar.z.in solu.p̃mi argu
mēti sic dicit.(Forma facit eē: non ita q̄ȝ illud esse sit
mãe vel forme:sed subsistentis.Qñ igit̃ cōpositum ex
mã ꝛ forma est per se subsistēs:acqrit̃ ex forma illi cō
posito esse absolutū per se. Qñ aũt nō est per se subsi
stens:non acqrit̃ per formā esse illi cōposito:sed subsi
stenti:cui hoc adiungit̃ acqrit̃ respectus ꝟm esse ad h̄:
q̄ȝ ei addit̃:sicut ꝛc̃.) vt allegatū est in p̄cedēti qōe sol
uendo ad ꝟm ꝯ̄ scd̃am ꝯclōnem. ¶ Ad qntuȝ dr̃: ꝙ si
nã assumpta dimittet̃ a verbo exñs in reꝝ nã: oporte
ret sibi dari nouū esse actualis existentie: vel poti⁹ ipsa
daret ꝓprio supposito tale esse: ꝛ iō negat̃ assumptum
argumenti. Et de hoc dictū est ĩprobatione.z.ꝯclōnis.
¶ Itē san. Tho.3° sen.di.5.q.3.arti.3°.in solu. tertij sic
dicit.(Separatio dat vtriq₃ partium totalitatē:ꝛ i cō
tinuis dat ēt vtriq₃ esse actu: vñ q₂ supposito:ꝙ verbū
hoīem deponeret:subsisteret hō ille per se in nã rōnali
ex hoc ipso acciperet rōnē ꝑsone.) Hec ille. ¶ Ex quo
p₃:ꝙ in tali casu nã humana haberet aliud esse: nō pri
mo:sed scd̃ario ab eē:q̄ȝ nūc h₃. De hoc. B. vbi supra.
(Si humanitas xp̄i sibi dimitteret̃ : tūc ipsa existeret
per modū suppositi: ꝛ fieret suppositū: ꝛ sic ipsa hēret
tunc existere illius suppositi:q̄ȝ esset pure humanuȝ:si
cut mō h₃ suppositi sui: q̄ȝ est diuinū ꝛ hūanū: vñ non
acqreret̃ sibi ꝓpriū existere vel subsistere: sed suppositi
to per se:ꝛ humanitati ex ꝯñti.) Hec ille. ¶ Ad sextuȝ
negat̃ minor: naȝ rami inserti ꝛ p̄cisi non est eadē exi
stentia:ꝛ tñ idē est ramus. ¶ Itē pars in toto ꝛ sepata
a toto est eadē:ꝛ tñ nō h₃ eandem exñtiã: vt p₃ ꝑ p̄dcã.
¶ Ad 7ᵐ ꝯcedit̃ totū ꝯñs.s.ꝙ nã vnita p̄cedit:non q
dem duratiōe:sed nãli prioritate relationē vnionis sui
ad verbū ꝟm esse actuale:q₂ vt supius dictū fuit:talis
relatio ꝯsequitur actioneȝ:per quã ex hūanitate ꝛ v̄bo
aliquo mō fit vnū:ita ꝙ vnitas ꝛ indiuisio eoꝝ p̄cedit
illã relationē ꝟm esse actuale:non tñ seq̄tur:ꝙ illud eē
actuale sit creatuȝ: ꝛ iō argu ͫ nil ꝯcludit ꝯ̄ nos. ¶ Ad
ꝯfirmationem negat̃ minor.tamen q₂ imaginat̃ prio
ritatē nãe hēre diuersa signa vel instãtia : in quoꝝ vno
sit cã:ꝛ nō eius effectus:que imaginatio falsa est:q₂ ta
le prius nō est p̄us in q̃ s₃ a quo.z° q₂ assumit aliud fal
suȝ.s.ꝙ qñcunq₃ forma: vel aĩa est actus mãe:det sibi
esse actualis exñtie:q̄ȝ falsum est:nisi qñ ꝯstituunt ꝓ
prium suppositū:ꝛ de hoc habitū fuit in ꝓbatione pri
me ꝯclōnis:ꝛ in solu.4.argumenti. De hoc scūs Tho.
tertia parte.q.17.ar.z.in solu. q̄rti sic dicit.(Aĩa in xp̄o
dat esse corpori inq̃ȝtum facit ip̄m actu aĩatum:q̄ȝ est
dare ei cōplemētū nãe ꝛ speĩ:sed si intelligat̃ corp⁹ ꝑfe
ctū ꝑ aĩaȝ absq₃ hypostasi hñte vtrūq₃:hoc totū cōpo
situ ex aĩa ꝛ corpe: ꝓut signat̃ noīe humanitatis:nō si
gnat̃: vt q̄ȝ est:sed vt quo aliq̄d est. Et iō ip̄m esse ē ꝑ
sone subsistentis ꝟm q̄ȝ h₃ hitudinē ad talē nãȝ: cuius
habitudinis cã est aĩa inquãtū ꝑficit humanã nãȝ ifor
mãdo corpus.) Hec ille. ¶ Itē qōne.33.ar.3. sic dicit.
(Proprie dicim⁹ deū factū hoīeȝ: nō ãt ꝓprie dicim⁹
ꝙ hō factus sit deus:q₂.s.deus assumpsit sibi id: q̄ȝ est
hoīs:non aũt p̄existit id:q̄ȝ est hoīs quasi per se subsi
stens:anteq̃ȝ a verbo assumeret̃. Si aũt caro xp̄i fuiss₃
ꝯcepta anq̃ȝ susciperet̃ a v̄bo:habuisset aliqñ aliquam
hypostasim p̄ter hypostasin v̄bi dei:q̄ȝ est ꝯ̄ rōnē icar
nationis:ꝟm quã ponim⁹ verbū dei esse vnitū huma
ne nãe:ꝛ oībus ꝑtib⁹ eius in vnitate hypostasis:nec fu
it ꝯueniens:ꝙ hypostasim p̄existentē humane nãe: vl
alicuius ꝑtis eius verbū dei sua assumptione destrue
ret: ꝛ iō ꝯ̄ fidē est dicere: ꝙ caro xp̄i prius fuerit ꝯce
pta:ꝛ post modū a v̄bo dei assumpta.) Hec ille. ¶ Ex
q̄bus p₃:ꝙ erroneū est ponere nãm humanã in aliquo
signo habuisse esse actualis exñtie anñ sui assumptiōeȝ:
q₂ tunc ꝑ illo signo habuisset ꝓpriū suppositū:q₂ sub
sisteret in illo signo cū esset:ꝛ non in alio esȝ:sed per se
esset. ¶ Ad 8ᵐ dr̃:ꝙ positio nr̃a nō t₃ ꝙ verbū hēat tã
tummō respectū ad nãm assumptã:imo vt alias visū
est:respectus ille seq̄tur vnitatē ꝛ indiuisionē duaꝝ na
turaꝝ in xp̄o in esse personali:ideo argu ͫ nō est ꝯ̄ nos:
imo est ꝯ̄ factorē suū:q₂ ipse ponit aliquē modū vnita
tis inter personã verbi:ꝛ nãm humanã:nisi per quēdã
respectū depēdentie:ꝛ non ponit indiuisionē in quocū
q₃ esse: mō sicut arguit san. Tho.3.sen.dist.6.q.z.ar.ij.
(Quecūq₃ differūt ꝟm esse: vnū eoꝝ nō p̄dicat̃ de al
tero):sed deus ē hō:ꝛ eꝯ̄:ergo est vnuȝ esse dei ꝛ hoīs.
¶ Itē oē q̄ȝ h₃ per se esse:est subsistens: si ergo in xp̄o
est duplex esse:sunt ibi duo subsistentia: ꝛ due hyposta
ses: hypostasis aũt nō p̄dicat̃ de hypostasi a se distin
cta:ꝛ sic ista est falsa:deus est hō. Qꝫ aũt diuinum esse
cōicet̃ nãe assumpte sepius dictū est. ¶ Item p̄ter lo
ca supius allegata hoc ponit in p̄senti di.ar.statim alle
gato. ¶ Itē di.13.q.3.ar.primo vbi dicit : ꝙ ꝑsona vni
tur nãe imediate quantū ad esse. ¶ Item tertia parte
q.6.ar.6. sic dicit.(Grã vnionis est ip̄m eē ꝑsonale: q̄ȝ
gratis datur humane nature in ꝑsona verbi: q̄ȝ q̄dem
est terminus assumptiōis.) ¶ Ad 9ᵐ rñdit Ber. de gã
naco vbi supra. Nã Godof. facit istud argumentū qua
si in forma dicens:ꝙ exemplū sancti Tho. adductum
de aduentu noui pedis vel manus non v₃:q₂ forma to
tius formalr̃ informat pedē aduenientē: ꝛ q₂ a forma
est esse:ideo non h₃ aliud esse q̃ȝ esse:q̄ȝ p̄cedebat . S₃
non sic est hic:q₂ diuinitas diui suppositi nō informat
formaliter nãm humanam. Hec sunt verba Godofre
di. ¶ Ad q̄ȝ respondit Ber. ꝙ inquãtū dicit arguens:
ꝙ diuinitas non informat nãȝ humanã in xp̄o. ¶ Di
cendum ꝙ non op₃:ꝙ informet naturam humanam:
q₂ ipsius nō est exemplar simplr̃e : sed sufficit:ꝙ diui
nitas informet suppositum nature humane. Et hoc est
veꝝ loquendo ꝟm rationem:q₂ diuinitas se h₃ vt for
ma respectu suppositi:l₃ sit idem realiter q̄ȝ suppositū
diuinum. Ex hoc ergo ꝙ diuinitas sic informat suppo
situm diuinum:q̄ȝ est idem cum supposito nature hu
mane in christo:sequitur ꝙ natura humana : que non
habet existere:nisi sui suppositi:non habeat aliud esse
ab esse:q̄ȝ diuinitas dat supposito. Et ideo natura hūa
na assumit̃ ad idem eē: sicut pes ad esse compositi. vñ
exemplum bonum est. Hec Bernar. ¶ Ex quibus pa
tet solutio ad argumentum:q₂ non oportet: ꝙ verbuȝ
informet humanam naturam ad hoc : ꝙ humana na
tura trahatur ad esse verbi. Sufficit.n.ꝙ sit suppositū
eius:q₂ nec animal informat pedem : cuȝ pes trahitur
ad esse animalis:sed q₂ forma dans esse animali infor
mat suppositum pedis:ideo dat ex cōsequenti esse ipsi
pedi. ¶ Ad p̃mū Aureo. negat̃ antecedens in forma:
q₂ esse nō est actus essentie: sicut illius q̄ȝ formalr̃ exi
stit:s₃ sicut illius:quo aliq̄d formaliter existit . Et ideo
nec actuat essentiã primo:sed suppositū essentie:sed se
cundario actuat essentiã:inquãtum suppositū:cui debet̃
existere:existit in tali nã. ¶ Itē falsum est cū dicit̃:ꝙ
humanitas in xp̄o potentialis est respectu sui esse. De
hoc Bernar. vbi supra. (Natura hūana in xp̄o habet
esse:quale debetur forme in supposito: non aũt debet̃

forme ſubſtãtiali in ſuppoſito per ſe eſſe: ſed ipſi ſuppoſito: ⁊ ex ꝯſequenti forme: ⁊ quaſi per accidens: ⁊ ſic oĩno eſt in xp̃o. Unde dicendũ ꝙ humana nã hꝫ eſſe ĩ xp̃o formalr: ſicut in alijs. i. eſſe ſuppoſiti. Ex ꝯñti ipſa etiã dat eſſe ſuppoſito. ſ. eſſe eſſentie: ⁊ facit illud ſuppoſitũ eſſe formaliter hoiem ⁊ aĩal: ⁊ ſic de alijs: que ſunt eēntialia hoi. Sed qḋ dicit: ꝙ oĩs forma hũana informãs mãꝫ opꝫ ꝙ det eſſe. Dicēdũ eſt: ꝙ qñ forma humana ſic informat mãm: ꝙ ſupponit aliquid: ꝙ habeat eſſe ſimplr: ſicut eſt in alijs a xp̃o: tunc ipſa dat eſſe ſimplr: qḋ tñ nõ eſt ipſius: ſed ſuppoſiti: ſed in xp̃o aliqualr nã humana degenerat in actiuis ſm Damaſ. qꝛ aduenit ſuppoſito hñti eſſe ſimpl'r: ⁊ iõ non dat ſibi eſſe ſimplr ſed eſſe hoc. i. humanũ. Sicut ēt forma accñtalis: quia aduenit habenti eſſe ſimplr non dat eſſe ſimplr: ſed eē hoc. ſ. accñtale eſſe. Hoc tñ eē qḋ dat humana nã: lꝫ adueniat enti in actu: nõ eſt accñtale. i. ꝙ ſit in genere accidentis: ſicut albũ eſſe: qḋ dat albedo xp̃o: ſed eſt in genere ſubẽ per reductionẽ ſicut ⁊ ipſa: eſſe. n. qḋ humana nã dat xp̃o facit xp̃m per ſe eſſe in genere ſubẽ ⁊ aĩalis ⁊ corporis. Nec eſt intelligendũ: ꝙ illud eſſe humanum: qḋ formalr dat nã humana: ſit aliud ab eſſe ſimpliciter diuini ſuppoſiti: imo eſt idẽ ſimplr: ſed ſm ꝙ illud eſſe ſimplr: qḋ eſt diuinũ: refert̃ ad nãm hũanaꝫ: vt ſibi vnitã: vel magis ſuppoſito: cuius ꝓprie eſt eſſe: ſm hoc dr̃ humanũ. Non ergo nã humana in xp̃o dat eſſe ſimpliciter: qꝛ illud eſt eternũ: ſed trahit̃ ad illud eſſe ſimpliciter: ⁊ ipſa facit formalr illud eſſe diuinuꝫ: eſſe humanũ. In alijs aũt a xp̃o facit vtrũqꝫ: qꝛ ⁊ dat eſſe ſimplr: ⁊ illud eſſe ſimplr: facit formalr eſſe humanum: ſed in xp̃o facit tñ vnum: qꝛ aduenit enti ſimpliciter.) Hec ille. ¶ Ad ſcðm rñdit Scũs Tho. 3° ſent. diſt. 6. q. 2. ar. 2. vbi arguit ſic. (Unũ eſt eē filij dei ⁊ patris: ſi ergo vnũ eſſe eſt huius hoīs: ⁊ filij dei: vnuꝫ erit eē filij hoīs ⁊ dei patris: ſed nulla ē maior vnio ꝙ̃ ea: q̃ eſt aliquoꝝ ſm eſſe vnum: ergo humanitas eſt vnita deo patri. (Ecce argumētũ: ſequit̃ reſpõſio.) Dicēdũ eſt inquit: ꝓ aliud eſt ĩ deo: ⁊ de alijs omnibus rebus: qꝛ in deo eſſentia ſubſiſtens eſt: vnde ſibi ſm ſe debet̃ eſſe: imo ipſa eſt ſuũ eſſe ſubſiſtens: vnde eſſentia a perſona non differt ſm rem: ⁊ ideo eſſe eſſentie eſt etiã eē perſone: ⁊ tñ perſona ⁊ eſſentia rõe differunt. Quãuis igit̃ vnum ſit eſſe: tamen põt conſiderari: vel prout eſt eſſentie: ⁊ ſic non vnit̃ ſibi humanitas in eſſe diuino: vnde non vnitur patri: vel põt conſiderari ſm ꝙ eſt ꝑſone: ⁊ ſic vnitur in eſſe diuino.) Hec ille. ¶ Ex quib' patet ſolutio ad argumentum: qꝛ prima ꝯſequētia ibidem facta non vꝫ: nec ſua ꝓbatio ſilr. ¶ Ad tertiũ dicitur: ꝙ vnitas ipſius eſſe in xp̃o attendit̃ ſm ſuppoſitum: qꝛ vnum ſuppoſitũ non põt habere plura eſſe ſimpliciter. Et ad huius improbationẽ negatur conſequētia ibi facta: qꝛ nõ opꝫ: ꝙ ſi vnitas ſuppoſiti arguit vnitatem eſſe: ꝙ ſimilr pluralitas ſuppoſitoꝝ arguat pluralitatẽ eſſe: maxime vbi plura ſuppoſita relatiua idētificantur in vna eſſentia abſoluta: que eſt ſuum eſſe. Unde ad hoc argumētũ ſoluit ſcũs Tho. tertia parte. q. 17. arti. 2. vbi arguit ſic. (In trinitate ꝙ̃uis ſint tres perſone: eſt tñ vnũ eſſe ꝓpter vnitateꝫ nãe: ſed in xp̃o ſunt due nãe: ꝙ̃uis ſit vna perſona: ergo in xp̃o non eſt tantũ vnũ eſſe: ſed duo.) Ecce argumētũ. ſeqtur reſpõſio. (Dicēdũ (inqt) ꝙ qꝛ pſona diuina eſt idem cum natura: in perſonis diuinis non eſt aliud eſſe: ꝑter eſſe nature: ⁊ ideo tres perſone non hñt niſi vnum eſſe. Haberent aũt triplex eſſe: ſi in eis eſſet aliud eſſe nãe: ⁊ aliud eſſe perſone.) Hec ille. ¶ Ex quibus pꝫ: ꝙ tria ſuppoſita poſſunt hēre idē eſſe ſimpliciter: ſi ſint eadē eēntia: ſed vnum ſuppoſituꝫ non põt habere duo eſſe ſimpliciter: qꝛ ex hoc ſequeret̃ ipm̃ eſſe duo entia abſoluta. ¶ Et ꝙ hoc argumentũ ſit ſophi^m patet. Nã ſi forma arguendi valeret: equalr ꝯcluderet: ꝙ in xp̃o ſint duo eſſe per ſe ſubſiſtentie: ſicut duo eſſe actualis exiſtentie. Qḋ tñ negat arguens: qḋ pꝫ arguendo ſic: ſicut ipſe arguit. Pluralitas per ſe ſubſiſtentie vel attēdit̃ ĩ xp̃o ⁊c̃. Nil aliud mutãdo in argumento: niſi loco eſſe ponendo eſſe per ſe ſubſiſtētie: qꝛ ſicut ꝯſequens: ad qḋ ipſe deducit. ſ. ꝙ eſſe actualis exiſtentie ſit multiplex ĩ diuinis perſonis: eſt incõueniēs: ita ⁊ multo fortius: ꝙ in eis ſint multa eſſe per ſe ſubſiſtētie. Cauſa aũt quare neutrũ argumentũ valet eſt: qꝛ diuine ꝑſone ſunt relatiue. Eſſe vero ſimplr eſt abſolutum: ⁊ potiſſime eē diuinaꝝ perſonaꝝ: qḋ non eſt aliud ꝙ̃ eſſe diuine nature: modo rationi magis ꝯſonum eſt: ꝙ in vno abſoluto fundentur plures relationes: ꝙ̃ ꝙ plura eſſe abſoluta realiter diſtincta: ⁊ per ſe ſubſiſtentia cõueniant: vel fundent̃ in vno ſuppoſito relatiuo. ¶ Ad 4^m dicit̃ ꝙ ſi argumentũ valeret: non ſolũ ꝓbaret: ꝙ in xp̃o ſũt duo eſſe: imo ꝙ in illo ſunt duo ſuppoſita: qꝛ agere ſic̃ ſuppõit eſſe: ita ⁊ ſuppoſitũ: ⁊ iõ ſicut ex pluralitate actionum arguit̃ duplex eſſe: ita ⁊ duplex ſuppoſitũ: qḋ eſt falſum ⁊ erroneum. Ideoqꝫ dr̃: ꝙ argumentũ neutrum ꝑdictoꝝ ꝯcludit: qꝛ lꝫ agere ſupponat eſſe ⁊ ſuppoſitum: non tñ ſicut adequatũ pn^m: ſed talis adequatio eſt inter oꝑationem in genere vel ſpē ſumptã: ⁊ formã vel nãm: que eſt pn^m quo talis actionis. Idē. n. ſuppoſitum: ⁊ per idem eſſe exñtie poteſt eſſe pn^m oꝑationum genere diſtinctaꝝ: dum tñ habeat formas elicitiuas talium oꝑationum genere diſtinctas: ⁊ dantes diuerſa eſſe eſſentie. Unde ad hoc argumentũ. q. in forma reſpondet ſan. Tho. 9. quolibet. vbi ſic arguit. (Sicut eſſe eſt ſuppoſiti: ita ⁊ operatio: ſi vnitas ſuppoſiti non facit: qn in xp̃o ſint multe oꝑationes: ergo non fac̃ ꝙ in xp̃o ſit tm̃ vnum eſſe.) Ecce argumētũ ſeqtur reſponſio. (Dicendũ (inquit) ꝙ oꝑatio ſuppoſiti non eſt de integritate vnitatis eius: ſed ſeqtur eius vnitatem: nam vnius ſuppoſiti inuenimus multas oꝑationes ſꝫ diuerſa oꝑatiõum pncipia: q̃ ſuppoſito inſunt: ſicut hõ aliud operat̃ lingua ⁊ manu: ſed eſſe eſt id: in quo fundat̃ vnitas ſuppoſiti: vnde eſſe multiplex ꝑiudicat vnitati.) Hec ille. ¶ Ad quntum pꝫ rñſio per dicta. Dicit̃ enim: ꝙ ſi nã humana dimitteret̃ a verbo: tũc ipſa haberet aliud ſuppoſitum ꝙ̃ modo habeat: ⁊ per ꝯñs aliud eſſe actualis exiſtentie haberet ſibi correſpondens ſcðario ⁊ ex cõſequenti. ¶ Et ad huius improbationẽ dicit̃ pmo: ꝙ ſi maior intelligat̃ de eſſe eſſentie vera eſt. Si aũt intelligat̃ de eſſe actualis exiſtentie: tũc diſtinguit̃: qꝛ amiſſio talis eſſe põt duplr ꝯtingere: vno mõ ꝑꝑ deꝑditionẽ antiq̃ forme: ⁊ aduētũ noue forme: ꝑ^m motũ phiſicũ: qui eſt alteratio: et illud: qḋ ſic ꝑdit totalr eſſe ꝑcedens vere corrũpit̃. Alio modo ꝑꝑ tractum ad aliud completius ⁊ perfectius ſine quacũqꝫ de perditione principioꝝ eſſendi: ſed per ſolum impedimentum principiorum: ne eſſent eſſe: ⁊ ne exeant in actum eſſendi: ſicut ꝯtingit cum ramus inſerit̃ arbori vel gutta aq̃ addit̃ amphore: ⁊ ſic illud qḋ taliter amittit eſſe precedens: non oportet ꝙ vere corrumpatur: ⁊ ſicut diſtinctum eſt de corruptiõe: ita poteſt diſtingui de generatione. Nunꝙ̃. n. eſt vera generatio propter ſolam acquiſitionem noui eſſe actualis exiſtentie: niſi illa acquiſitio fiat ꝓpter acquiſitionem alicuius principij eſſendi potiſſime propter formam: qꝛ qḋ ſic acqui q. 2. ar. ſcdo. ſcdo loco.

rit esse sine alteratione p̄ma.q. nihil nouū acqrit: cum illud prius haberet in potentia sūme ꝓxima: q2 prius habuisset esse:qḋ mō h3:nisi p̄n^m essendi habuisset impedimentū:ita ꝙ non erat in potentia ad hoc esse:nisi accn̄tali ⁊ non essentiali:sicut dicimus de graui posito sursū.8.phi. De hoc satis dictū fuit scḋo sen.di.15. vbi tractabaꝫ de pluralitate formaꝝ. Et adducta sunt ibi

Tex.co.32. Jmprob. 2^e ⁊ 3^e ꝯclusio.

dicta sci Tho.in tracta.de nā mãei de qbus hic aliqua referā. Jnqt.n.in illo tracta.circa finē.(Triplex est po

Cap.9.ĩ p̄n.

tentia:in qua aliqd dr̄ esse.s.potentia mãe: in qua nihil est de illo:qḋ de potentia educendu3 est. Scḋa est po^a mixti vel mãe:q̄ est in alteratione:in qua l3 nō sit eēntia forme inducēde: est tn̄ virtus. Tertia est potentia totius.ſm quā ptes sunt in toto:q̄ est maxime actui ꝓpinqu a ſm phm. Vn̄ in eis nihil est: sic agens ad actū ꝓpriū:sicut est qn̄ armōia est perfecta: necessario erūt essentie formaꝝ ꝓprie sua esse. Hoc aūt facilius scieꝫ si gradus ⁊ ordo reꝝ mãlium diligenter discutiatur. ¶ Sciendū est igiꝫ:ꝙ cōissimus vnitatis modus repertus in rebus mãlibus est vnitas ꝯtinuitatis. Jn oībus.n.rebus mãlibus hec vnitas repiꝫ. primū nanq3 accn̄s:qḋ sequiꝫ mãm est quātitas. Sup hanc aūt vnitatem in diuersis rebus repitur vnitas sue forme ꝓpe: in qbusdā aūt magis:in qbusdam vero minus pfecte: vt habeꝫ i.5.meta. vnitas aūt ꝯtinuitatis vel q̄ntitatis

Tex.cō.9.

in re repta maxime potentialis inueniꝫ:q2 oē ꝯtinuu3 est vnū actu:⁊ multiplex in potentia:sicut linee partes non sunt aliqua duo in actu:sed sunt vnū actu:ipsa.s.linea:sunt vero duo in potentia. Et facta diuisione fiūt duo actu:sola.n.diuisio facit in ꝯtinuis esse actu: vnde ĩ diuisione linee nō induciꝫ aliqd noui in ipsis diuisis: sed eēntia linee eadē:q̄ prius erat actu vna: ⁊ multipl'x in po^a:p diuisionē facta est multa ĩ actu. ¶ Est tn̄ hec silitudo cuiusdā corruptionis:q2 actus p̄or: q erat toti^9 ablatus est:⁊ po^a ducta est ad actū posteriorē p solā diuisionē. Cōsimile penitus repiꝫ in lapide ⁊ in igne:⁊ in oībus generabilib^9 ⁊ corruptibilib^9 iãiatis. Forma.n. totius in eis:per quā hn̄t vnitatē q̄dam sue nãe super vnitatē q̄ntitatis ſm totā rōnem forme est in qualibet parte taliū reꝝ:vn̄ facta diuisione manet essentia eiusdem forme in ptib^9 ab inuicē diuisis:q̄libet.n.ps ignis est ignis:⁊ q̄libet pars lapidis est lapis. Est tn̄ ĩ istis diuisionibus q̄dam silitudo corruptionis ⁊ gnãtiōis: nō ꝙ noue forme p talē diuisionē inducanꝫ:sed q2 esse siue actus prior auferꝫ per ipam diuisionē:⁊ po^a ducitur ad actū ꝓpriū. Sup h̄ aūt sunt aĩata impfecta vt plante: ⁊ q̄da3 ipfecta aĩalia vt sunt anulosa: ⁊ in ipsis iterꝫ idem inueniꝫ:q2 cū auelliꝫ ramus ab arbore nō aduenit noua forma vegetabilis:sed eadē essentia:que vna erat in arbore:tota ēt actu vna:simul erat multiplex ĩ potentia:⁊ per diuisionē nouū esse pdit: ⁊ alius ⁊ alius actus sequtus est. Sil'r in aĩalibus anulosis ē aĩa actu vna:sed est multiplex in po^a accn̄tali: vn̄ facta diuisione:⁊ remoto actu priori:⁊ vnitate actus sunt multa in actu. Et sic facile est videre qūo eēntia alicuius forme est in potentia accn̄tali ad esse:qḋ tn̄ nondū h3: ⁊ h̄ totum ꝯtingit ꝓpter impfectionē taliū formaꝝ:q2 cum sint sub vno actu:simul sūt sub po^a multiplici respectu diuersoꝝ esse:q̄ acqrunꝫ sine aliqua corruptione ĩ suis essentijs:sed sola diuisione facta. Jn animalibus vo pfectis:⁊ pcipue in hoīe: forma q̄ est vna in actu non est multiplex in po^a:vt p diuisionē ꝯstituaꝫ eadē essentia sub diuersis esse:⁊ diuersis actibus:cū aĩa hoīs non diuidaꝫ p se:nec p accn̄s: vn̄ cū in hoīe sit vnitas ꝯtinuitatis cuiusdā:que manifesta est tā in carne ⁊ osse q̄ in alijs mēbris.q̄ sibi ꝯiunguntꝫ ꝓpter nām ipsa3 ꝯtinuitatis:necessario erit in eo aliqua alia essentia forme:q̄ per solā diuisionē a toto habeat esse actu ⁊c̄.) Hec ille. ¶ Et frequenter ĩ eodē trac.dicit eādē essentiā forme successiue hēre diuersa eē sine quacūq3 gnãtione ⁊ corruptione. non ergo acqsitio noui esse simpl'r: aut ſm qd inducit gnãtionē simpl'r:aut ſm qd:nisi ꝯcurrat acquisitio noue forme:⁊ p̄n^m essendi. ¶ Ad 6^m dr̄ ꝙ rn̄sio ibi data bona est:vt patuit in solutionē p̄moꝝ.5. argumentoꝝ Scoti. ¶ Tūc ad improbationē rn̄sionis negaꝫ minor. Nā l3 per mortē xp̄i nō fuerit amissa vnio aĩe ad v̄bū:nec vnio carnis ad ip3. fuit tn̄ amissa vnio tertie entitatis:q̄ dr̄ humanitas. Sed arguens in h̄ fallitꝫ:q2 negat totu3 distingui a partibus vt alias patuit. Jn hoc 3° di. 2^a.q. vnica ꝯclusi. scḋa.

¶ Addendū est aūt illi rn̄sioni: ꝙ humana nā in natiuitate vel morte xp̄i:non solū acqsiuit: vel amisit relationē vnionis ad esse diuinū:imo p̄ter hoc acqsiuit vel amisit imediate ip̄m esse psonale verbi:⁊ vnitatē :⁊ in diuisionem ad illud:vt alias dictū fuit. ¶ Ad 7^m rn̄dit Ber.de gānaco vbi supra. Nā h̄ argumentū est Godofredi. Et iō rn̄sio huius posita est in solu.scḋi Sco.recitando dicta Bernardi. Et addit. B.ꝯ̄ Godof. dicente3 dist.5.q. p^a.

ꝙ non minus dat nā humana in xp̄o q̄ nãe accn̄tales supueniētes ⁊c̄. Pōt inquit Ber. ꝯcedi:ꝙ plus dat q̄ntum ad esse essentie:q2 dat esse in gn̄e subē. Forme aūt accn̄tales:q̄ sunt in xp̄o nō dāt eē simpl'r sed accn̄tale. ¶ Jtē pt ꝯcedi ꝙ min^9 dat: q2 n̄ dat eē simpl'r:cū illḋ p̄existat:nec ſm qd:cū nō sit forma accn̄tal': forme aūt accn̄tales dant ei esse ſm qd: ⁊ cā huius diuersitatis visa est.) Hec ille. ¶ Ad 8^m dr̄ sicut ad 4^m:negaꝫ.n.ān̄s: vbi essentia est ipedita ⁊ nō po^a:sicut est in xp̄o. Ad essentiā nāq3 non seqtur esse:nisi ꝯstituat suppositu3. Jn xp̄o aūt nā humana nō ꝯstituit suppositū: q2 trahiꝫ ad aliqd pfectius. ⁊ de hoc multa dicta sunt prius. ¶ Ad 9^m dr̄:ꝙ si maior intelligaꝫ de ꝓprio esse creato :qḋ nāliter natū est seq humanitatē: falsa est: q2 accn̄tia corporalia pn̄t sequi humanitatē nō solū qn̄ dat supposito ꝓpriū esse: imo qn̄ nullū esse dat. Si vo intelligaꝫ maior gnāl'r de quocūq3 esse:nihil ꝯcludit argumētū: q2 nos ꝯcedimus:ꝙ humanitas in xp̄o h3 esse diuinu3 psonale. De hoc.s.Tho. in tra. de nā mãe multa dicit alibi recitata.cū de pluralitate formaꝝ in hoīe loq̄remur 2° sen. vnde inter cetera dicit. Possibile est pōere essentiā alicuius forme in hoīe sine h̄ ꝙ eā sequaꝫ aliqḋ esse subale ⁊c̄. ¶ Jtē plus dicit. Non repugnat intelligere ponere essentiā forme ad quā depēdeat q̄ntitas ſm originē:sine tn̄ esse qḋ se hēat ad illā formā: vt p̄ncipiatū ad suū p̄n^m ⁊c̄.) Et m'lta silia dic̄ ibidē. Di.15.ĩ prob. scḋe tertie ꝯclo. Ca.8.

¶ Ad p̄^m. Joā.de Neapoli p3 rn̄sio ex p̄cedenti.q. Damas.n. in verbis illis loqtur de hoīe quo ad nām hoīs: ⁊ ptes eius:⁊ nāles eius ꝓprietates. Nā qḋlibet tale assūpsit ⁊ curauit:sed eē actualis existentie simpl'r nō est ḋ numero dictoꝝ:q2 nec ē nā humana: nec ps eius: nec aliqd sibi ꝓpriū:nec qd necessario ꝯn̄s eā. ¶ Jtē istud argumentū est ꝯ̄ arguētē:⁊ quēcūq3 catholicū tenētē in xp̄o nō esse duo supposita:⁊ eo mō q̄ ipse rn̄debit: nos rn̄debimus. Nā sicut ipsi arguunt: nos arguemus sic. Quicqd deus plātauit in nā humana:illud assumpsit: sed psonalitatē: ⁊ hypostasim p se subsistētē plātauit ĩ nā humana:igiꝫ oīa ista assumpsit:ꝯn̄s est erroneum. Nec v3 si dicaꝫ:ꝙ in hoc pcessu est fallatia figure dictionis mutādo vnū p̄dicamētū ĩ aliud. Hoc inq̄ non v3:q2 sil'r dicā:ꝙ ita est in arg^o:qḋ facit ꝯ̄ nos:q2 sub ly quicqd: qḋ est distributiuū pro natura: ⁊ eius pncipijs subsumiꝫ esse:qḋ neutrū p̄dictoꝝ est:imo est accidens

omni

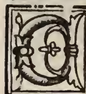
pmo.di.8.q.pma. omni nāe create: vt superius dictū est. ¶ Ad scdm p3 per idē. Qz idē argumentū pōt fieri de personalitate: & de per se subsistentia hūana: quaꝝ neutrā verbū assumpsit. Dico igr̄ ꝙ pfectio hois est duplex. vna q̄ est ppria humane nāe put distinguit̄ a quacūq3 alia nā: sicut esse risibile: rōnale &c. & talē pfectionē subtrahere humane nāe in xpo inconueniens est. Alia vero pfectio puenit hoi inquantū puenit cum alijs nāis: sicut personalitas. suppositatio: subsistentia: & talē pfectionē subtrahere nāe humane in xpo cū additione supioris perfectionis nō est incōueniens: qz dignius est psonari & supposita ri diuina psonalitate & diuina subsistētia q̄ humana. ¶ Uel alr̄ dici pōt pformiter ad supiora: ꝙ sicut xps suscepit humanā nām: nō aūt hypostasi3: aut psonā: ita nec assumpsit illa: q̄ sunt ppa hypostasi: vel psone: cuiusmōi est subsistere p se nō in alio eē. ¶ Itē cū dr̄: ꝙ sūma pfectio hois est esse: falsū est: fm. B.n. sequeret̄. ꝙ esse eēt vltima hois btitudo: aut felicitas: qō falsum est. Nec v3 pbatio: qz pfectio accītalis vno mō est melior pfectione subali: sicut grā & gloria q̄ nā Et de hoc scūs Tho. pᵃ pte. q.5. ar.1. sic dicit. ¶ Licet bonum & ens sint vnū fm rē: qz tñ differunt fm rōnē nō eodē mō dr̄ aliqd ens simplr̄: & bonū simplr̄. Nā cum ens dicat pprie esse in actu: actus aūt h3 pprie ordinē ad poᵃᵐ: fm hoc aliqd dr̄ ens simplr̄: p3 ꝙ pmo discernit̄ ab eo: qō est in poᵃ tñ: hoc aūt est eē subale vniuscuiuscunq3 rei. Uñ per suū eē subale dr̄ vnūqōq3 ens simplr̄: p actus aūt supadditos dr̄ aliqd esse fm qd: sicut esse album signāt esse fm qd. nō.n. eē albū aufert esse in poᵃ simplr̄: cū adueniat rei iā pexistēti in actu. Sed bonū dicit rōnē pfecti: qō est appetibile: & p pñs dicit rōnē vltimi. Unde illud qō est vltimo pfectū dr̄ bonū simplr̄: qō aūt non h3 vltimā pfectionē: quā d3 habere q̄uis habeat aliquā pfectionē inq̄tum ē actu: non tñ dr̄ pfectum simplr̄: nec bonū simplr̄: sed p3 qd. Sic igr̄ fm pᵐ esse: qō est subale: dr̄ aliqs ens simplr̄: & bonū fm qd. i. inquātum ens: fm vero vltimū actu3 dr̄ aliqd ens fm qd: & bonū simplr̄.) Hec ille. ¶ Ex quibus p3: ꝙ esse subale nō est maxima pfectio hois: imo quasi minima. Et qcquid sit de hoc: tñ esse simplr̄ cu3 sit ppriū suppositū: repugnat vnioni & assumptioni ad aliud suppositū. ¶ Ad 3ᵐ p3 rñsio p dicta. ¶ Ad argumentū & eius pfirmationē: qz si argumentū pcederet non solū pbaret: ꝙ nā humana prius nā habuit eē q̄ assumeret̄: imo ꝙ prius: nā fuit supposita ta pprio supposito: qz p illo pori ipsa habuit esse per se subsistēs: cū suū esse nulli inniteret̄: nec eēt in supposito alieno: nec in alio vt i subo: qō sufficit ad rōnē suppositi. ¶ Dico igr̄ ad argumentū: ꝙ nā humana p nullo signo durationis vel nāe fuit prius pfecta q̄ assumpta: sed simul fuit pfecta & assumpta: nec v3 pñtia ibidē facta: q̄ fuit assumpta imperfecte: qz vt dictu3 est, p nullo pori ante sui assumptionē fuit: nec pfecta nec impfecta: qz pmu3 instans sue creationis fuit pᵐ instās sue pfectiōis & sue assumptionis: vñ fictio est imaginari talia signa nature: vt supius dictū est. Si aūt q̄rit̄ nunqd prius nā humana nā fuit pfecta q̄ assumpta. Dr̄ ꝙ nō: imo eō prius nā fuit vnita q̄ perfecta: potissime loquēdo de accītali pfectione: cuiusmōi est esse: & accītia q̄ sunt ex rōnem essentie: & humane nāe: secus est de pfectione eētiali: aut de ppria passione eētie. Qō p3 in sñi. San. Tho.n.3. pte. q.7. ar.13. querit sile3 qōnē. s. vtrū grā habitualis in xpo sequat̄ vnionē. ¶ Et rñdit sic. (Unio humane nāe ad diuinā: quā supra diximus esse ipsam vnionis grām: pcedit grām habitualē in xpo non ordine tpis: sed nāe & intellect⁹. & hoc triplici rōe. ¶ Prio qdem fm ordinē pncipioꝝ vtriusq3. Pncipiū.n. vnionis est psona filij assumens nām humanā: q̄ fm hoc dr̄ esse missa in mundū: ꝙ nām hūana assumpsit. Principium aūt grē habitualis: que cū charitate dat̄: est. s. s. qui fm hoc dr̄ mitti: ꝙ per charitatē mētem inhitat. Missio aūt filij fm ordinē nāe est prior missione. s. s. sicut ordine nāe. s. s. pcedit a prē & a filio dilecto: vnde & vnio psonalis: p3 quā itelligit̄ missio filij: est pōr ordie nāe grā habituali: fm quā intelligit̄ missio. s. s. ¶ Secundo accipit̄ rō huius ordis ex habitudine grē ad suā cām. Grā.n. cāt̄ in hoie ex pñtia deitatis: sicut lumē in aere ex pñtia solis: pñtia aūt dei in xpo intelligit̄ fm vnionē hūane nāe ad diuinā psonā. Uñ grā habitualis xpi intelligit̄ vt pñs vnionē hāc sicut splēdor solē. ¶ Tertio rō huius ordis accipi pōt ex fine grē. Ordinat̄.n. ad bene agendū: actiones aūt sunt suppositoꝝ & indiuiduoꝝ: vñ actio & per pñs grā ad ipsam ordinās psupponit hypostasim opantē. hypostasis aūt nō psupponit in nā humana ante vnionem: vt ex supra dictis p3. Et iō gratia vnionis fm intellectū pcedit gratiam habitualem.) Hec ille. ¶ Sicut aūt ipse dicit de grā habituali, ita dico de oi accītali pfectione nāe humāe potissime respiciente suppositū existens simplr̄ pter tertiā rōnē. Similr̄ p scdam: qz vnio psonalis est causa oium pfectionū nāe humane: & sic pcedit quālib3 pfectionem: sicut cā suum effectū. nō tñ op3 ibi somniare signa nāe. ¶ Itē ibidē in solōne scdi sic dicit. (Sic̄ dispō in via gnātionis pcedit pfectionē: ad quā dispōnit: in his que successiue perficiunt̄: ita nālr̄ pfectiōem sequit̄: quā iā aliquis assequut⁹ est: sicut calor qui fuit dispō ad formā ignis est effectus pfluens a forᵃ ignis iam pexistentis. Humana aūt nā in xpo vnita est psone verbi a pñᵒ sine successione: vñ grā habitualis nō intelligit̄ vt pcedens vnionē: sed vt pñs eā: sicut q̄dam pprietas nālis: vnde & Augusti. dicit in encheridion: ꝙ grā est quodāmō xpo hoi nālis.) Hec ille. ¶ Ex quibus p3: ꝙ perfectiones non solu3 gratuite: vex ēt nāles humane nāe sequunt̄ ordine nāe vnionem humane nāe ad verbū. ¶ Ad 4ᵐ p3 rñsio ex dictis Ber. de gānaco superius recitatis in solōne scdi Scoti. ¶ Ad 5ᵐ negat̄ pñtia pncipalis. Cuius rō est: qz nā humana in xpo h3 per modū partis: vel forme & nāe substātialis: pstat aūt ꝙ nūq̄ pa: aut forma substantialis: aut nā existit per esse ppriū: sed solum per esse totius: aut cōpositi vel suppositi: secus est de accītibus. Et qō dr̄: ꝙ nā humana h3 se in xpo p modū accidentis: pax v3: qz vt dicit san. Tho. 3. parte. q.2. ar.6. in solutione scdi. (Illud qō aduenit post esse cōpletū: accidentalr̄ aduenit nisi trahat̄ in cōiōnē illius esse cōpleti sicut in resurrectione corpus adueniet aie pexistēti: nō tñ accītalr̄: qz ad idem esse assumet̄: vt. s. corpus habeat esse vitale p animam: non sic est de albedine: qz aliud eē ē albi: & aliud est eē hois: cui aduenit albedo. Uerbū aūt dei ab eterno esse cōpletū habuit fm hypostasim: siue psonā: ex tpe aūt aduenit ei nā humana quasi assumpta ad vnū esse: non put est nature: sicut corpus assumit̄ ad eē anime: sed ad vnum esse put est hypostasis vel persone: & ideo humana natura non vnit̄ accidētalr̄ filio dei.) Hec ille. ¶ Ex quibus p3: ꝙ humana natura non h3 in xpo illum modū accītalitatis: quē argūens putat. ¶ De predictis Ber. vbi supra sic dicit. (Qñ substantia separat̄ ab accidentibus in eucharistia non acgrit̄ eis nouum existere: sed illud existere: qō habebāt i alio qñ separata sunt: hñt per se virtute diuina: ita vt existe-

In respōsiōe ad 7ᵐ Sco. nunqd prius nā hūana nā fuerit pfecta q̄ assumpta.

Augu.c.36.

re:qd prius habebant: fiat existere simplr qtu3 ad modum essendi.s.non essendo in alio: qd facit virtus diuina. Nō ergo daī eis nouū existere: sed nouus modus essendi: qui modus essendi per se potest vocari subsistere. Si aūt natura aliqua preexistens in aliquo supposito vt pes: vniret alij per diuinam virtutem: tunc suū subsistere fieret i existere: ita q tūc assumeret ad existere simpliciter illius suppositi: cui vniret. Nec tñ haberet aliud existere q existere illius suppositi: qr non est aliud existere totius z partis: qr existere totius est existere partiū ex pūti eo mō: quo ptes existūt in toto.) Hec ille. ¶ Ad argumentum p qōne p3 responsio per predicta. Et hec de questiōe sufficiant. De qua benedictus deus. Amen. Distin. VII. z VIII.

¶ Utrum in christo sint due filiationes. Qō. I.

Circa septimam z octauam disti. 3. sent. queritur. Utrum in christo sint due filiationes. Et vr q sic. Qr filiatio qua quis dr fili⁹ alicui⁹ vt patris: vel matris dependet aliqualiter ab eo: qr esse relationis est ad aliō aliqualr se hre: vnde z interempto vno relatiuo pinterimit z reliquū: sed filiatio eterna: qua christus est filius dei patris non dependet a matre: qr nullum eternū dependet a tpali: ergo xps non est fili⁹ matris filiatione eterna: aut ergo nullo mō est filius eius: qd est falsum: aut op3 q sit filius eius quadā alia filiatione temporali: ergo sunt in xpo due filiationes.

Dama.ca.8. In oppositum arguitur. Qr sicut dicit Damasc. lib. tertio. (Ea que sūt nature multiplicant in xpo: non autē ea que sunt persone): sed filiatio maxime pertinet ad psonas: est.n. proprietas personalis: ergo in xpo est tantu3 vna filiatio.

In hac questione sunt tres articuli. In pmo ponentur cōclusiones. In scdo obiectiones. In 3° solutiones.

Quantum ad pmum articulum sit pma pclusio. In xpo non est nisi vnica filiatio realis. Hāc ponit scūs Tho. 3. parte. q. 35. arti. 5. vbi sic dicit. (Circa hoc (inquit) sunt diuerse opiniones. Quidam.n. attendentes ad cām filiationis: que est natiuitas: ponunt in xpo duas filiationes: sicut z duas natiuitates. Alij vero attendētes ad subiectū filiationis: qd est persona vel hypostasis: ponunt in xpo tm vnam filiationem: sicut z vnam hypostasim vel personā: vnitas.n. relationis vel eius pluralitas non attendit s3 terminos: sed sm cām vel subm: si.n. sm terminos attenderet: oporteret: q quilibet hō haberet in se duas filiationes: vnā qua referret ad patrem: z aliam qua referret ad matrem: sed recte psideranti apparet eadē relatione vnūquēq3 referri ad suum patrem z mrem propter vnitatē cause. Eade3.n. natiuitate hō nascit ex patre z matre: vnde eadē relatione ad vtrūq3 referr. Et eadem ratio est de magistro: qui docet multos discipulos eadē doctrina: z de dño q gubernat diuersos subiectos eadem ptāte. Si vero sint diuerse cāe spē differētes: ex cōsequenti videnr relationes spē differre: vnde nihil phibet plures tales relationes eidē inesse. Sicut si aliqs est aliquoz magister in grāmatica: z alioz i logica: alia est ratio vtriusq3 magisterij: z iō diuersis relationibus vnus z idē3 hō pōt esse magister vel diuersoz: vel eorūdem sm diuersas doctrinas. Cōuenit aūt qñq3: q aliquis habeat relationē ad plures sm diuersas causas eiusdem tamē spēi: sicut cum aliquis est pater diuersoz filioz sm diuersos actus gnātionis. Uñ

Relatio h3 vnitatē nō ex termino: sed ex cā vel subiecto.

paternitas non pōt differre specie: cu3 actus generationum sint idē spē: z qr plures forme eiusdē spēi nō pñt simul inesse eidē subiecto: non est possibile q sint plures paternitates in eo: qui est pater pluriū filioz generatione naturali. Si aūt aliquis sit pater plurium: vni⁹ generatione naturali: z alterius per adoptionem: tunc sic h3 in se plures paternitates. Manifestu3 aūt est: q non vna z eadem natiuitate xps est natus ex patre ab eterno: z ex matre ex tpe: nec natiuitas est vni⁹ speciei: vnde quantu3 ad hoc oporteret dicere in xpo eē diuersas filiationes: vnam tpalem: z aliam eternā. Sed qa subm filiationis non est natura aut pars nature: sed solum persona vel hypostasis: in xpo autem nō est persona: vel hypostasis nisi eterna: non pōt in xpo eē aliqua filiatio: nisi que sit in hypostasi eterna. Omnis aūt relatio: que ex tpe de deo dr: nō ponit in ipso deo eterno aliqd sm rem. sed sm rōnem tantum: z iō relatio: qua xps referr ad matrem: non pōt esse realis: sed sm rōnē tm. Et sic quātum ad aliqd vtraq3 opinio dicit veru3. Nā si attendamus ad causas: vel ad perfectas rōes filiationis: oportet dicere duas filiationes sm dualitatē natiuitatum. Si aūt attendamus ad subiectum filiationis: qd nō pōt esse nisi suppositum eternū: nō potest esse in xpo realr nisi vna filiatio. Dicit tñ relatiue filius ad matrem relatiōe: que coītelligit relationi: q mr refertur ad filium. Sicut deus dr dñs relatiue ad creaturā: relatione que cointelligit relatiōi reali: qua creatura subijcit deo. Et qūuis relatio dñij non sit realis in deo: tñ realr dr dominus ex reali subiectione creature ad ip3. Et silr xps dr realiter filius virginis matris ex reali relatione maternitatis ad xpm.) Hec ille. ¶ Ex quibus pōt formari talis rō. In illo est tm vnica filiatio: q h3 vnam z non est capax alterius: sed xpus est h: igitur: maior z minor patent ex dictis. Unde hanc innuit scūs Tho. ibidē in solutione primi dicēs. (Natiuitas tpalis cāret quidem in xpo tpalem filiationem realem: si esset ibi subiectum huius filiationis capax: qd qdem eē non pōt. Ipsum.n. suppositū eternū non pōt esse susceptiuum relationis tpalis. Nec ēt pōt dici q sit susceptiuū filiationis tpalis rōne humane nāe: sicut est susceptiuū tpalis natiuitatis: qr oporteret nā3 humanam aliqualr esse subiecta3 filiationi: sicut ē aliqualiter subiecta natiuitati. Cū.n. ethiops dr albus rōne dentis: op3 q dens ethiopis sit sub3 albedinis. Natura aūt humana nullo mō potest esse subiectum filiatiōis: qr hec relatio directe respicit personā.) Hec ille. ¶ Sile ponit 3° sen. disti. 8. q. i. ar. 5. Item. 9. quolibet ar. 4.° ¶ Scda pclo. Licet xps non referrat ad mre3 aliqua reali filiatione: referr tñ ad ipsam aliq alia reali relatione. Hanc ponit scūs Tho. in pdicto quolibet. arti. 4° sic dicens. (In hoc differt ad aliqd ab alijs generibus: q alia genera ex ppria rōne sui hñt: q aliqd sint: sicut qtitas ex hoc ipso: q est quātitas: aliqd pōit: z silr de alijs. Sed ad aliquid ex ppria sui generis rōne nō h3: q ponat aliquid: sed ad aliqd. Uñ inueniunt quedā ad aliquid: que nihil sunt in rez natura: sed in rōne: qd in alijs generibus nō conuenit. Et qūuis ad aliquid ex rōne sui generis nō habeat: q aliqd ponat: nō tamen ēt h3 ex ipsa generis ratiōe: q nihil ponat: qr sic nulla relatio esset aliquid in rez nā: vnde ad aliquid non esset vnum de. x. generibus. H3 aūt relatio q sit aliquid reale ex eo q relationē causat. Cū.n. in aliquo inuenit aliquid reale: per qd ad alterum dependeat z cōparetur: tunc dr realiter pparari: vel dependere: vel referri: sicut equalitas ponit relatio realis ex virtute quantitatis:

q̄ntitatis:que equalitatē causat. Q꞉ vero ex eodem res
h꞉ esse ⁊ vnitatē:ideo vnitas realis relationis pensan/
da est ex ipso relationis fundamento vel causa: vt q꞉
vna q̄ntitatas est:per quā pluribus sum equalis:in me
nō est nisi vna relatio realis equalitatis hñs respectus
ad plures. Simil'r q꞉ vna natiuitate ex matre ⁊ patre
suꝫ genit⁹:vna filiatiōe reali dicor fili⁹ vtriusq꞉:q̄uis
multiplicentur respectus. S꞉ in xp̄o nō possumus di/
cere vnā cām esse filiationis f̄m q̄ refertur ad patreꝫ
⁊ ad matrē:cū sint due natiuitates penitus dispate: vn̄
si esset aliquid:qd̄ filationē tp̄alē posset recipere quasi
subiectum:oporteret ponere in xp̄o plures filiationes.
Nunc aūt filiatio:que nō pōt habere pro subiecto nisi
ipsum suppositū:in xp̄o aūt nō est nisi suppositū eter/
num:qd̄ quidē nō pōt esse subiectū alicuius relationis
temporalis. Quecunq꞉ enim relationes tp̄ales de deo
dicuntur:sunt relatiōes rōnis:⁊ nō rei. Un̄ filiatio qua
xp̄us refertur ad matreꝫ:nō est realis relatio:s꞉ rōnis
tantum:sicut ⁊ cetere que de deo dicuntur ad creatu/
ras. Non enim potest dici: q̄ subiectū filiatiōis sit sup
positū eternū rōne hūane nāe:vel alicuius partis sue:
sicut dicitur subiectū mortis:vel alicuius passionis:q꞉
sic humana nā ipsa:vel pars eius esset p̄mū subiectuꝫ
filiationis:⁊ denoīaret̄ per ipsam:sicut ɔtingit de alijs
accidentibus:que attribuunt̄ xp̄o rōne humane nāe.
Filiatio vero nūq̄ꝫ denominat nisi ipsum suppositum:
nec pōt aliud ꝑ subiecto habere. Nihil tn̄ ꝓhibet ali/
quas relationes reales:inesse xp̄o ad virginē:sicut cum
dicimus corpus xp̄i esse originatū a virgine:s꞉ ista rela
tio nō h꞉ rōnē filiationis:nisi poneremus f̄m primaꝫ
opinionē.s.suppositū creatū aliud eē in xp̄o ab increa/
to.) Hec ille. ¶ Ex quibus pōt formari talis rō. Posi
to sufficienti susceptiuo:⁊ sufficienti fundamento ⁊ ter
mino:⁊ oī cā alicui⁹ realis relationis:ponit̄ talis realis
relatio:s꞉ in xp̄o est sufficiens cā multarum relationū
realium:tam fundatiua q̄ꝫ susceptiua. igit̄ ⁊c̄. Minor
patꝫ. Quia in xp̄o est vel fuit realiter gn̄atio passiua:⁊
natiuitas passiua:que fundat relationē ꝓducti ad ꝓdu
cens:⁊ originati ad origināis. In ipso est etiā sufficiens
susceptiuū.s.corpus humanuꝫ:⁊ eius ptes:⁊ hec oīa in
cōparatione ad matrem. igit̄ xp̄s h꞉ realem relationē
ad matrem. Et in hoc p̄mus articulus terminatur.

Contra p^m Sco. di. 8. q. vnica.

Quantum ad secūdum articulū arguendū est contra conclusiones. Unde contra
primā arguit Scotus ꝓbādo: q̄ in xp̄o sint due reales
filiationes. ¶ Primo sic. Quia si hoc negaret̄:hoc eēt
q꞉ l꞉ fundamentū plurificet̄:nō tn̄ suppositū:cuius ꝓ/
prie est filiatio. ¶ S꞉ ɔ̄. Si filiatio tantuꝫ est ꝑsone:
ita q̄ nō possit plurificari nō plurificato supposito:licꝫ
fundamentū plurificet̄.aut hoc cōtingit vt relatio ab/
solute:aut vt talis originis relatio:nō p̄mo modo:q꞉
tūc si xp̄s fuisset alb⁹:nō fuisset real'r silis alicui alteri
albo:nec fuisset real'r eq̄lis alteri habēti tantā q̄ntitatē
q̄ꝫtam ipse:tunc ēt in suppositis creatis relationes non
possent multiplicari ꝓpter fundamenta. Si 2° modo
hoc est falsum:q꞉ nō plus repugnat relationi originis
plurificari in eodem supposito q̄ꝫ ipsam originē:q̄ q̄si
p̄cedit relationē:vt ꝓxima ratio fundamenti:s꞉ origi/
nes plurificant̄ in eodē supposito f̄ꝫ Damas.li.3.c.53.
Duas inquit generationes xp̄i veneramur. ¶ 2°. Naꝫ
pater eternus:⁊ si sit vnum suppositū:tn̄ h꞉ duas rela/
tiones originis vꝫ ad filium ⁊.s.s. ⁊ ita super vnū ⁊ idē
suppositum fundantur due relationes actiue:⁊ super
idem fundamentū.ergo multo magis sup duo funda/
menta accepta possunt fundari due relationes origīs

passiue. ¶ 3°. Christus h꞉ duas oꝑationes f̄m Damas.
relatio aūt nō magis respicit suppositū q̄ꝫ operatio:q꞉ *Damas. li. 3° ca. 15.*
suppositi est operari. ¶ Ex quo arguit̄ ad ꝓpositum.
Q꞉ sicut christus nāl'r operabat̄ quibusdā oꝑationib⁹
nāe hūane:ita si genuisset duos filios real'r habuisset
in se duas paternitates ad illos ꝓpter duas generātio/
nes actiuas. ergo mō ꝓpter duas gn̄ationes passiuas
h꞉ duas filiationes. ¶ 4°. Quia qd̄ competit xp̄o pre/
cise f̄m rationem personalitatis eterne non dicatur de
illo inquantū homo:sicut hec est falsa:christus inquā/
tum homo est persona. ergo ⁊ hec:christus inquantum
homo est filius:si filiatio dr̄ de deo solū f̄m rationem
vel relationem ꝑsonalitatis eterne. ¶ 5°. Q꞉ distinctio
priorum naturaliter cōcludit distinctionē posteriorū:
sed nō tantū suppositū naturaliter p̄cedit relationeꝫ:
sed etiam fundamentum. ergo multplicato fundamē/
to multiplicatur relatio. Et ita in ꝓposito cuꝫ sint duo
fundamēta:due erunt relationes. ¶ 6°. Filiatio est ha/
bitudo naturaliter producti similis suo producenti in
natura intellectuali. Iste particule patēt:quia sicut pa
ternitas est habitudo producentis:ita filiatio est habi/
tudo ꝓducti. Naturaliter ēt addit̄.quia ꝓpter defectū
huius particule.f.s.nō est filius. Similis ꝓducenti ad/
ditur:quia ꝓpter hoc vermis nō est filius hominis. In
natura intellectuali additur:quia ideo ignis nō est fili⁹
ignis:nec planta plante:nec brutum bruti proprie: q̄ si
contendas brutum esse filiuꝫ bruti:tunc filiatio est ha/
bitudo producti naturaliter similis producenti in na/
tura intellectuali vel sensitiua. In ista auteꝫ descriptio
ne nihil primo:⁊ per se respicit suppositū:nisi ratione
productionis passiue:quia omnia alia addita respiciūt
naturam in producente:vel in ꝓducto: vel in vtroq꞉:
filiatio ergo ratione nullius determinat sibi vt sit sup/
posituꝫ magis q̄ꝫ generatio passiua:sed gn̄atio passiua
multiplicatur ad multiplicationē naturarum actuali/
ter existentium acceptaꝝ per ipsas generationes:vt pa
tet per Damas.li.3°.c°.53. Q꞉ christi sunt due generatio
nes. ergo filiatio plurificatur ad plurificationē illaruꝫ.
¶ Septimo. Q꞉ ad duos terminos nō potest esse ea/
dem relatio:quia tunc ideꝫ simul esset:⁊ nō esset. ¶ 8°.
Quia quecūq꞉ proprietas personalis diuina eque non
respicit aliqd̄ creatū ꝑ termino. ergo sicut paternitas
eterna nō potest eē relatio:qua pater dicitur esse pater
temporalis:ita nec filiatio eterna. ¶ 9°. Quia si mater
genuisset purum hominēꝫ:fuisset vere mater:⁊ ille ve/
re filius filiatione reali:sed non minus egit modo:q̄ꝫ
egisset tunc:nec christus vt homo minus realiter acce/
pit naturam ab ipsa:q̄ꝫ alius accepisset. ergo ex natura
extremorum est modo in christo aliqua noua filiatio
realis. Hec Scotus in forma. ¶ Arguit ēt Aureo. Q꞉
licet effectus aliquādo referatur ad causam sine hoc:
q̄ causa referatur ad effectum:nunquā tamen inueni/
tur econtra q̄ causa referatur ad effectum:⁊ effectus
nō referatur ad causaꝫ:sed virgo maria realiter refert̄
ad christum sicut causa ad effectum. igitur ⁊ econtra.
¶ 2° sic. In christo sunt due natiuitates ⁊ due genera/
tiones passiue. ergo ⁊ due reales filiationes. Probatur
consequentia:quia natiuitas ⁊ generatio passiua ⁊ fi/
liatio idem sunt realiter:qd̄ probatur ex loco a coniu/
gatis:quia idem est esse natum:⁊ esse genitum:⁊ esse
filium:⁊ idem est genitrix:⁊ mater. Et sicut filius dicit̄
generatione filius:ita generatus dicitur generatione
generatus:vnde filiatio nō est nisi generatio passiua:
vt transijt in preteritum. Et ideo non potest dici q̄ filia
tio fundetur super generationem passiuaꝫ. ¶ Confir/

matur. Qz sicut negatur ista: christus est duo filij: ita negatur ista: christus est duo nati: vel duo geniti: et tn̄ certum est q in christo sunt due natiuitates: et due generationes passiue. ¶ 3°. Qz nō pter aliud negatur q in christo sint due filiationes: nisi quia nō conceditur q christus sit duo filij: sed hoc nō impedit: quia sicut christus nō est plures quales pter plures qualitates: nec plures scientes pter plures scientias: cum tamen habeat omnes scientias: ita licet in eo sint plures filiationes reales: non tn̄ pter hoc opz concedere q sint plures filij. ¶ 4°. Quia suppositū nō est imediatum fundamentum relationis sicut tu supponis: licet enim natura nō sit genitū: sed suppositū: tamen natura est fundamentum relationis: sicut est illud: a quo pfluit actio et passio: et tamen actiones et passiones dicuntur esse suppositorum: vn̄ licet actio et passio et relatio denominent suppositum; tamen fundantur in natura tanq̄ in fundamento et principio a quo pfluitur: et iō multiplicantur ad multiplicationez nature. ¶ 5°. Ut dicit. opinio nostra ponit q per eandem relationem aliquid potest referri ad plures terminos. Sed hoc est impossibile. quod pbatur. Tū pmo qz quandocūqz aliquid est de conceptu qdditatiuo alicuius: multiplicato illo multiplicatur et ille conceptus: et per cōsequēs illud: cuius est ille conceptus qdditatiuus: sed termin⁹ est de conceptu qdditatiuo relationis. igit̄ et c̄. ¶ Sed forte dices: q relatio habet quidditatem ex termino suo: sed ex fundamento suo habet entitatem: ideo manente eodem fundamento: manet eadem entitas: licz termini multiplicentur. ¶ Sz hoc nihil est: qz ab eodem habet res entitatem et essentiam: cū habeat esse p suam qdditatem. Tum 2°. quia 3° phisicoz dicitur: q eadez est via intra duos terminos: et ratio est secundū Cōmentatorem: qz intermedium sumit vnitatem ex terminis tunc sic. Qd est impossibile circa viam realē: est impossibile circa viam rationis: sed impossibile est q via realis sit inter plures terminos: nisi inter duos. igitur. ¶ Confirmatur. Qz sicut se habz habitudo fm rem: ita fm rationem: modo impossibile est q intellectus intelligat aliquam habitudinem scd̄m rationem respectu plurium terminorum: quin statim intelligat illam multiplicari. Tum 3°: qz paternitate vna corrupta in patre per mortem vnius filij; adhuc manet alia respectu alterius filij. igitur sunt ibi plures paternitates et filiationes. Tum 4°. Quia impossibile est q aliquid fiat de non depēdente dependens: nisi facta aliq̄ mutatione circa ipsum: modo paternitas vnius psone respectu filij quē habet: coexigit illū filiū: sed quādo fit paternitas alterius filij: coexigit filiū aliū: et ideo consequenter pater dependet ad illam ad quam prius nō dependebat. Et sic est facta mutatio circa ipsum: vel circa ipsam paternitatem: que modo exigit illum filium alium: quem prius non exigebat: et sic est alia coexigentia: et alia paternitas. ¶ 6°. Arguit dicens. Qz opinio nostra ponit: q paternitas fundatur super aliq̄ derelicto ex generatione in patre: sed vt dicit: hoc non valet: quia non apparet qd sit illud derelictum. Non enim potest dici: q sit aliqua res absoluta: quia illa posset corrumpi saltem diuina virtute manente filio: et sic corrumperetur paternitas manente filio et patre. Hoc etiam est contra phm: qui dicit. 5. meta. q huius respectus fundatur super potētiā. ¶ Nec pōt dici: q illud derelictum sit respectus. Tum quia ille multiplicaret̄ sicut generatio: et habetur intentum. Tū qz vnus respectus nō est fundamentū alterius ¶ Arguit ēt Duran.

Utrū ad plures terminos aliqd vnica relōne referri possit.

Tex. cō. 19.

Utrū paternitas fundet̄ sup aliqd ex generatione derelictum.

Tex. cō. 20.

Cōtra eādē Duran. dis. 8. q. 3°.

pmo. Quia realis relatio non pōt aduenire alicui sine reali mutatiōe facta secūdū aliqd absolutū in ipso vl' in altero: sz si humana natura a filio dei assumpta sibi dimitteret̄: in ipsa esset realis relatio ad matrem: statim enim esset psona: et tamen nihil absolutum adueniret sibi nec filio dei. ergo opz q nunc ratione ipsius sit in filio realis relatio ad matrem. et cōstat q est realis relatio ad patrem. ergo due. ¶ 2°. Qz equalis depēdentia est in christo ad matrem ratione nature assumpte: sicut in alijs filijs: sz pter talē dependētiā in alijs ponitur realis filiatio. ergo et in christo poni dz. ¶ 3°. Quia vnitatem filiationis in christo non potest arguere nisi vnitas suppositi vel eius eternitas. Non vnitas suppositi: quia hoc esset vel quatinus filiatio esset relatio: vel quatinus esset talis relatio: cuius denominatio soli supposito conuenit: non quatinus est relatio: quia in eodē supposito videmus multas relationes reales: nec quatinus denominat solum suppositum: quia sicut esse filium conuenit soli supposito: sic et actiones sunt suppositorum: sed plures actiones reales sunt in christo non obstante vnitate suppositi. ergo plures relationes et filiationes reales possunt esse in ipso. Nec etiam eternitas obsistit pluralitati filiationum realium: quia nō min⁹ repugnat supposito eterno: q de nouo adueniat ei accidens reale absolutū q̄ realis respectus: sed xpo ratione nature assumpte competunt de nouo vel ex tēpore multa accidētia realia absoluta sicut esse quātum: esse album: et sic de alijs. ergo potest ei aduenire mediante natura respectus realis. ¶ 4°. Quia q̄uis inueniamus in ordine rerum: q causa nō realiter referatur ad effectū nisi effectus realiter referatur ad cāz: vt patet de relatione dei ad creaturam: nunq̄ tamen inuenimus: q causa realiter referatur ad effectum: et effectus referatur solum secundum rationem: sed xps fm humanam naturam se habet ad matrem vt effectus ad causam. cum ergo in matre sit realis maternitas: per quam refertur ad filium: necesse est q in filio sit realis filiatio: per quā referatur ad matrem. ¶ 5°. Quia plurificato reali fundamento relationis: necesse est relationez realiter plurificari: sed reale fundamentum filiationis est natiuitas vel natura per natiuitatē accepta. ergo cum ista realiter plurificentur in christo: in ipso enim est duplex realis natiuitas: et duplex natura per duplicem natiuitatez accepta: videtur q in xpo sit duplex realis filiatio g̃ et c̄. ¶ Ad hoc tamen dicunt quidam q fundamentum filiationis nō est natiuitas actiue siue passiue sumpta: quia illa transeunte manet filiatio: nec natura per natiuitatem accepta: sed quoddam derelictum in supposito consequens ad natiuitatem et naturam p eam acceptam. Et illud dicunt esse quādam subiectionem: siue q̄dam seruitutem filiorum: vel filialem correspondentem cuidam iuri in patre: ita q generatio vel natiuitas est causa paternitatis: vel maternitatis filiationis: sed nō est imediatū fundamentum: sed illud est in patre et matre eius quoddā derelictum ex generatione actiua: et in filio quedaz seruitus seu subiectio derelicta ex natiuitate passiua. Et tale ius seu subiectio vel seruitus fundatur imediate in supposito subsistente scd̄m q subsistens est: quia habere ius siue possidere aliud: vt sibi subiectum est solius suppositi vt primi et imediati subiecti. Et similiter possideri siue esse obligatum tali seruitute: q̄uis talia insint supposito ex aliquo actu precedente. Et quia tale ius siue seruitus imediate fundatur in supposito: nō multiplicatur nisi ex multiplicatione suppositi: nec p consequēs filiatio:

filiatio: quia talem seruitutem h3 pro imediato fundamento. S3 ista responsio nō valet: q2 f'm ph3. 5° meta. pater dr̄ pater filij: q2 hic fecit: ille aūt passus est. ergo et paternitas ipsa et filiatio fundant̄ super actionē. Nec obstat q̄ generatio actiua et passiua transeunt: filiatio aūt et paternitas nō trāseūt: q2 in creaturis paternitas et filiatio sunt solū quedā reales denomiationes cōsurgentes ex generatiōe actiua et passiua f3 p̄teritū: pater enim est: q2 genuit: et filius q2 genitus fuit: et iō quādiu verū est dicere: q̄ ille genuit: et iste genitus est: verū est dicere: q̄ iste est pater: et ille est filius. ¶ Item. In diuinis est realis paternitas et filiatio: et tamen in eis non est in patre respectu filij tale ius: nec in filio talis subiectio. ergo falsum est et erroneū: q̄ paternitas et filiatio fundentur sup tale ius et subiectionē. ¶ Itez. Tale ius et talis subiectio aut sunt res: aut rō: si rō nō possunt eē fundamētū realis paternitatis et filiatiōis. Si res: aut absoluta: aut relatiua. Si absoluta: da eā. Nec poteris dare nisi naturam p generationez acceptam: et tūc habebit̄ ppositū. Si respect': cū subiectio i filio. et ius qd respondit ei in patre: magis ptineant ad mores q̄ ad naturam: paternitas aūt et filiatio pertineāt ad esse nature: qd precedit esse morale: p3 q̄ paternitas et filiatio precedunt tale ius: et talez subiectionē: sicut ea que sunt nature: p̄cedunt ea que sunt moris. Et cū prius nō fundetur in posteriori: sed magis ecōtra: absurdū est dicere: q̄ paternitas et filiatio fundent̄ sup illo iure et subiectione. ¶ Confirmatur. Quia paternitas et filiatio sūt in brutis sicut et in hoibus: et tn̄ ibi non est tale ius: nec talis subiectio: et iō incōsueta adinuentio fuit: q̄ paternitas et filiatio fundentur super tale ius et talem subiectionē. ¶ Nec obstat qd dr̄: q̄ natura potest dici genita: nata: vel serua: nūquaz tn̄ dicitur filia. ¶ Quia hoc nō est pp̄ter hoc: q̄ filiatio imediatius insit supposito: q̄ nature: sed quia filius et filiatio magis accedunt ad naturā substantiui q̄ esse natū vel genitū: que pure denomiatiue accipiūtur. Nā si denomiatiue accipiamus filiatum: eque pp̄rie posset dici natura filiata: si hoc vsus haberet: sicut dr̄ nata vel genita. ¶ 6°. arguit sic. Ubicūq3 pducens et pductum incidunt in eundē ordinem: et maxime in idem f'm speciem: si vnum refert̄ realiter et reliquum: sed christus f'm nām humanaz et beata virgo incidunt in eundez nature ordinem. ergo si maternitas est relatio realis in matre: necesse est q̄ filiatio sit realis in filio. Hec Duran. Et iste sunt potiores rationes: que fiunt contra primam conclusionem. Ideo in hoc primus articulus terminatur.

Quantum ad tertium articulū respondendū est obiectionib' supradictis. idcirco ad primū Scoti dicitur: q̄ causa cur in christo nō p̄nt esse due filiationes reales nō est illa: quā arguens ibidem recitat precisa et principalis. s. quia in christo non sunt plura supposita: sed potissima causa est: quia illud suppositum christi vnicum nō est capax realis filiationis temporalis: nec quo ad diuinitatem: nec quo ad humanitatem: q2 neutra illarū naturarū in ipso potest eē subiectum filiationis. Dato enim q̄ illud suppositum esset capax talis filiatiōis: vnitas suppositi nō obstaret quin posset habere duas filiationes f3 diuersa fundamenta: sicut si aliqs sit filius vnius patris p naturalez originē: et alterius p adoptionē: vel aliqs sit discipulus vnius f3 vnam doctrinaz: et alterius f'm aliam. et ideo p̄ria cōsequentia ibi facta neganda est: quia illa nō est precisa causa conclusionis: s3 sit pars cause: presertim quo ad hoc: qd dicit: q̄ nihil est subiectum filiationis nisi suppositū. ¶ Et cu3 hoc vltimū improbatur. Dr̄ q' filiatio habet hoc nō inquātum relatio: s3 inquātu3 talis relatio. ¶ Nec valet huius iprobatio: q2 solū cōcludit: q̄ in eodem supposito possunt esse due vel plures relationes originis: qd concedit nostra 2ª cōclusio: sed hoc nō est ad ppositū: sed est fallatia cōsequentis: q2 nō oīs relatio originis vel fundata in origine passiua est filiatio: vt patet ex primo ar. et 2° cōclusione. Et ideo concludere duplicē filiationez ex duplici relatione originis est sophisticū: vt videtur. ¶ Ad 2ᵐ dicitur: q̄ peccat sicut p̄cedens' f3 nō causam vt causam. Cōceditur enim q̄ vnitas suppositi precise nō phibet duas relationes originis actiue vel passiue esse i eodē supposito: sed incapacitas suppositi respectu talis relationis. ¶ Dr̄ 2° q̄ in christo sunt due relationes originis passiue: tn̄ vnica illarum est filiatio. et sic argumentum est sophisma cōsequentis. ¶ Ad 3ᵐ dicitur: q̄ 2ª ppositio ibi assumpta est falsa. s. q̄ filiatio nō magis respicit suppositum q̄ actio vel opatio: quia licet vtrunq3 istorū tantūmodo cōueniat supposito vt qd: q2 solum suppositū agit et dicit̄ filius: tn̄ in hoc est differentia duplex. Prima q2 ppriū et adequatū subiectu3 actionis vel operationis nō semp est suppositū: imo potest esse pars integralis: vel essentialis: vel potētialis suppositi: vt patet de operatione: qua aliqs scribit vel pcutit: cui' subiectum p̄rimū et adequatū est manus. ¶ Itē. Proprium subiectum intellectionis et volutionis est intellectus et volūtas vel anima: secus est de filiatione: cui' subiectū semp est suppositum. Scd̄a differentia est: q2 licet actio principaliter attribuatur tn̄ supposito: tn̄ quandoq3 licet minus p̄ncipal'r et instrumentaliter attribuitur parti: sicut q̄ oculus videt: lingua loquitur: voluntas vult: secus est de filiatione: que nec p̄ncipal'r nec instrumental'r: nec scd̄ario dr̄ filia: vel filius. Et sic patet q̄ nō est simile de filiatione et opatiōe. ¶ Dicit̄ scd̄o: q̄ si xp̄s naturali gnātiōe genuiss3 duos vl' mille filios: nullā realem paternitatē ex hoc acqsisset ad illos: quia christus paternitatis non est capax: nec quo ad psonam eternam: que nullā habet realem relationē ad creaturas: nec esse pōt subiectū accidentiū. Nec quo ad natura3 humanā: q2 solū suppositū est imediatū subiectu3 paternitatis et filiationis: vt dictū est. vn̄ hoc argumentū peccat sicut duo p̄cedentia f'm nō cā3 vt causam. ¶ Item cōcessa pclusione huius argumēti: nō cōcluditur ꝯ nos: q2 cōcedimus in christo duas filiationes: nō tn̄ ambas reales. Cōcedimus insuper in christo realem respectū ad p̄rem: et realem respectum ad m̄rem: sed respectus nō est pp̄rie filiatio et c̄. ¶ Ad 4ᵐ dicit̄: q̄ in nullo est cōtra nos: q2 nos nō dicimus: q̄ christus tm̄modo dicatur filius f'm relationez: vel rōne eterne psonalitatis: vel f3 eternaz filiationē: qua refertur ad patrem: imo dicimus q̄ est veraciter fili' alia filiatione tpali: qua refert̄ ad matrē: s3 illa nō est relatio realis: s3 rōnis tm̄: quo nō obstāte: ipse est real'r fili' virginis marie. Tum q2 mater habet ad ipsum relationem realem maternitatis. Tum q2 ipse realiter terminat p reale fundamentum et suppositum illam maternitatem. De predictis scūs Tho. 3°. sen. di. 8. q. 1. ar. 5. in solutiōe p̄mi sic dicit. ¶ Natiuitas tpalis: siue generatio passiua christi est quedam passio: que f'm rez fundat̄ in natura humana: et ex hoc nominatur natus sicut et homo: s3 filiationis suppositum nō pōt esse natura: cum sit eius qd habet cōplementū speciei et esse: et ideo due natiuitates causant q̄si duas filiationes: sed vnum f'm rem: et altera f'm rōnē tm̄. Hec ille. ¶ Itē

Tex. cō. 20.

Et si filiatio et opatio supposituz respiciāt: Dr̄a tn̄ duplex est in hoc.

in solutione.2.sic dicit.(Ex hoc q̄ filius dei refertur ad matrem:nō opꝫ q̄ habeat aliā filiationē fm rē:sed aliū respectū rationis.)℄ Item in solutione.3. sic dicit.(Maternitas posita ponit aliū respectū in christo: ⁊ remota remouet illū:sꝫ nō opꝫ q̄ ponat aliā filiationē realē.)℄ Itē in solutiōe.6.dicit.(Si pater carnē assumpsisset de virgine esset filius virginis:nō quidē ꝑ aliquā realē filiationē:cuius suppositū eternū esset subm.sed per respectū rōnis tm̄.)℄ Hec ille.℄ Ex quibus pꝫ:q̄ nō est eius mens dicere:q̄ christus ꝑ filiationem eternam referatur ad matrem:sed per aliā filiationē nō realem.℄ Ad 5m pꝫ responsio ꝑ statim dicta: q2 solū cōcludit:q̄ christus aliū respectū hꝫ ad prēꝫ: ⁊ aliū ad matrē:qđ cōcedit̄:sꝫ nō cōcludit q̄ vterqꝫ sit realis filiatio.Un̄ hoc argumētum facit in forma scūs Tho.vbi supra ꝑ loco articuli.(Multiplicata cā multiplicatur effectus:sꝫ natiuitas est cā filiatiōis ⁊c̄.) Et respondit sicut statim allegatū est.℄ Itē.3.pte.q. 35.ar.5.in primo loco facit illud argumentū:⁊ respondit sic.(Natiuitas tpalis causaret quidē in xp̄o tpalē filiationē realem si esset ibi subiectū huius filiatiōis capax ⁊c̄.)vt allegatū fuit in ꝓbatione ꝑme cōclusionis.℄ Itē ibidem in solutione.3.sic dicit.(In christo est tm̄ vna filiatio realis:que respicit patrē eternum: est tn̄ ibi alius respectus tpalis:qui respicit matrē tēporalē.)Hec ille.℄ Ad 6m dicitur ꝑmo:q̄ illa descriptio filiationis est defectuosa:q2 opꝫ addere:q̄ tale ꝓductum:qđ est subiectū talis habitudinis sit subsistēs: alias humanitas christi eēt filius v̄ginis:q2 hꝫ ad illā talem habitudinē:qualis ibi describitur.℄ Dr̄ 2o q̄ filiatio magis respicit suppositū q̄ gnātio passiua:q2 subiectum ꝓximū passionis pōt esse nāa:vel pars nāe: sicut dictū fuit in.2a.ꝯclusione:sꝫ ēt suppositū eternū sit subꝫ gnātionis rōne nāe assumpte.℄ Et vlterius: Secus est de gnātione ⁊ de filiatione:q2 gnātio significatur ꝑ modū cuiusdā motus ⁊ passionis:motus aūt diuersificat̄ ex terminis:⁊ hꝫ ex eis realitatē:secus est de filiatione:que signātur per modū relationis. vnde scūs Tho.3o.sen.vbi supra.4.loco arguit sic.(Motus diuersificantur ꝑ terminos:sed sicut motus hꝫ speciē a terminis:ita ⁊ relatio.ergo cū christus sit filius p̄ris ⁊ matris:opꝫ q̄ alia filiatione ad vtrūqꝫ referat̄.)Ecce argumentū.Sequit̄ responsio.(Dōm(inquit)q̄ ois motus est aliqđ fm rē:nō aūt ois relatio.vn̄ q̄uis ex terminis multiplicentur respectus relationis:nō tn̄ oꝫ q̄ multiplicentur relationes fm rē:sicut motus multiplicātur fꝫ rem ex diuersitate terminoꝝ.)Hec ille.℄ Dr̄ 3o q̄ argum nō plus cōcludit:nisi q̄ xp̄s hꝫ duas filiatiōes distinctas:sꝫ nō cōcludit:q̄ vtraqꝫ sit realis.℄ Ad 7m pꝫ ꝑ statiꝫ dcā.℄ Itē scūs Tho.3.pte.q.35. ar.5o.sic arguit.(Unū relatiuoꝝ ponit̄ in diffōne alterius:ex quo pꝫ q̄ vnū relatiuoꝝ specificatur ex alio:sꝫ vnū ⁊ idē nō pōt eē in diuersis speciebus.ergo impossibile vr̄:q̄ vna ⁊ eadem relatio termineī ad extrema oio diuersa:sed xp̄s dr̄ filius patris eterni ⁊ matris tpalis:g̃ sunt oio diuersi.ergo vr̄ q̄ nō possit eadē relatiōe dici filius patris ⁊ matris:sunt ergo in xp̄o due filiationes.)Ecce argumētū sequit̄ responsio.(Dōm(inqt)
Tex.cō.3. q̄ vnū ⁊ ens se cōsequuntur vt dicit̄ in 4o metaphi.⁊ ideo sicut contingit:q̄ in vno extremorum relatio sit qđdam ens:in alio autē nō sit ens.sꝫ ratio tantū:sicut
Tex.cō.20. de scientia ⁊ scibili dicit phūs.5.meta.ita ēt contingit q̄ ex parte vnius extremi est vna relatio:ex parte aūt alterius extremi sunt multe relationes:sicut in hoib9 ex parte parentū inuenit̄ duplex relatio:vna paternitatis:alia maternitatis:que sunt specie differentes ꝓꝑ hoc q̄ alia rōne pater:⁊ alia rōne mater est generationis ꝑncipiū.Si vero essent plures eadē rōne ꝑncipiū vnius actionis:puta cum multi simul trahunt nauē: in oībus esset vna ⁊ eadē relatio.Ex parte aūt prolis est vna sola filiatio fm rē:sꝫ duplex fm rōnē inq̄ntum correspondet vtriqꝫ relationi pentū fm duos respect9 intellectos:⁊ sic ēt q̄tū ad aliqđ in xp̄o est tm̄ vna filiatio realis.que respicit p̄rē eternū:est tn̄ ibi alius respectus tpalis:qui respicit matrem tpalem.)Hec ille. ℄ Ex quibus patet:q̄o eadem relatio pōt esse ad diuersos terminos.℄ Scđo:q̄o talis relatio est duplex fm rōnē.℄ Tertio:q̄o xp̄s alia filiatione referī ad p̄rem:⁊ alia ad matrē:⁊ nō eadē.℄ Quarto:q̄o nō sequitur q̄ eadē relatio simul sit ⁊ nō sit:aut q̄ desinat ⁊ maneat:sed solum q̄ eadē relatio maneat q̄tum ad vnū respectū:⁊ desinat quo ad aliū:sicut pꝫ de filiatione illius:q̄ hꝫ patrē ⁊ caret matre aut ecōtra:⁊ de illo qui prius habuit duos fratres:⁊ mō nō hꝫ nisi vnū:vel prius fuit equalis quatuor:⁊ mō est equalis nisi trib9. ℄ Ad 8m pꝫ respōsio ꝑ dicta ad quartū:⁊ simil'r ad septimū.℄ Ad 9m dr̄:q̄ peccat fm nō cām vt cāꝫ:q2 nō iō negamus realē filiationē in xp̄o respectu matris:q2 mater eius minus egerit in gnātione illius q̄ alie matres:nec q2 filius dei minus acceperit ab ea q̄ filij aliarum matrū de illis q̄ pertinent ad nām:sed iō q2 filij aliaꝝ matrū sunt capaces talis noue filiationis realis: nō aūt xp̄s.Ulteri9 q2 ad generationē passiuā ⁊ ad acceptionē nāe nō sequit̄ filiatio realis:nisi q̄n talis nā ꝯstituit ꝓpriū suppositū:⁊ nō inintur supposito ꝑ aliā nām cōstituto.hoc aūt est in alijs filijs:⁊ nō in xp̄o q̄ ad nām humanā.℄ A ꝑm Aureo.dr̄:q̄ nihil cōcludit ꝯtra nos:cōcedim9 enī q̄ in xp̄o est realis respect9 ad matrē:sicut dicit secūda cōclusio:sed ille nō dr̄ filiatio rōne iam dicta.℄ Ad 2m.Negatur ꝯn̄a ꝑma:⁊ ad ei9 ꝓbationē negat̄ assumptū:vt ꝑ dicta ad 4m Sco.patꝫ: Natiuitas eni ⁊ generatio passiua sunt passiones ⁊ q̄dam motus:nō sic filiatio.℄ Itē.Si natiuitas ⁊ gnātio passiua essent idē realiter qđ filiatio:seq̄r q̄ cessante natiuitate ⁊ generatiōe passiua cessaret filiatio:⁊ q̄ nullus pōt dici filius:nisi ꝑ illa mensura:qua nascitur aut generat̄:que oīa sunt absurda.℄ Et ad ꝓbationē illius falsi assūpti dr̄:q̄ eē natū vel eē genitū pōt sumi dupl'r.Primo mō vt eē natū idē sit qđ habere natiuitatē actualē:⁊ esse genitū idē sit qđ habere gnātionem actualē:⁊ sic accipiendo manifeste pꝫ:q̄ nō idē est esse filiū:qđ esse natū vel genitū:q2 hō.5.annoꝝ est filius:⁊ tn̄ ꝑtunc nō hꝫ generationē actualē:nec natiuitatē:q2 nec natiuitas:nec generatio durat nisi ꝑ instans:aut ꝑ paruū tp̄s.Scđo mō pōt sumi vt esse natū vel genitū idē sit qđ habuisse natiuitatē vel gnātionē:⁊ adhuc sic accipiendo nō est idē esse natū:⁊ esse filiū:q2 de Abel vere dr̄:q̄ habuit natiuitatē ⁊ generationē:⁊ tn̄ nō vere dr̄:q̄ sit filius.Silr̄ de pupillo vel orphano vere dr̄ q̄ habuit generationē ⁊ natiuitatē:non tn̄ q̄ sit filius. Et sic pꝫ q̄ quocūqꝫ mō sumat̄ eē natū vel genitū nō est idē qđ esse filiū:q2 ista nō cōuertunt̄:sꝫ semꝑ vnū est in plus q̄ aliud.℄ Item dato q̄ cōuerterent̄:nō iō arguit̄:q̄ hoc sit illud:sicut pꝫ de hoīe ⁊ risibilitate. ℄ Ulteri9 cū dicit arguēs:q̄ filiatio nō ē aliud q̄ generatio vt transit in preteritū:aut intelligit q̄ filiatio est generatio q̄ fuit:sꝫ nō est:⁊ hoc implicat ꝯtradictionē:q2 tunc filiatio esset illud:qđ est nihil:⁊ sic filiatio esset:⁊ non esset.Aut intelligit q̄ filiatio est generatio que est ⁊ fuit:⁊ hoc est impoīe:q2 generatio non durat per

Esse natum ⁊ esse genitū dupl'r sumi potest.

per tempus:⁊ vlterius:qꝛ tunc in pmo instanti:quo est
generatio:nō esset filiatio:qꝛ tunc nō est vā illa copula
tiua:generatio est:⁊ gnatio fuit.⁊ sic nō apparet qũo ta
lia dicta possint sustineri.¶ Si dicat ꝙ idē respectus
pmo dicit esse generatio:⁊ post cessat esse generatio:ſʒ
dicitur filiatio.¶ Nō valet:qꝛ tūc idē respectus nul
lo addito:nulloqꝫ remoto ad suum esse ptinēte qñqꝫ
esset generatio:⁊ qñqꝫ esset non generatio:nec genera
tio esset essentialiter mutatio:aut passio:aut inceptio.
Et multa alia incōuenientia sequerentur potissime lo
quendo de generatione in creaturis.secus est de diui
na generatione.¶ Ad confirmationē dicit:ꝙ nō iō
precise ista negatur:in xp̄o sunt due filiationes:qꝛ in
fert istam:xp̄us est duo filij:sed pp aliam cām.iō argu
mentū peccat ꝭm nō cām vt causam.Uerūtñ dicitur:
ꝙ ista pōt ꝯcedi:in xp̄o sunt plura genita.s.vbū dei est
vnum genitū:⁊ humanitas est aliud genitū:saltem q̄si
terminus generationis ⁊ natiuitatis:⁊ tñ nullo mō cō
cedit:ꝙ in xp̄o sint multi filij.¶ Ad 3ᵐ negatur assū
ptum vt pʒ per statim dicta:qꝛ multe sunt alie cause:
¶ Dr̄ 2° ꝙ ista ꝯña est bona in hac mā:in xp̄o sūt plu
res reales filiationes.ergo in xp̄o sunt plura supposita:
qꝛ cū in supposito xp̄i eterno sit vna realis filiatio ab
eterno ⁊ non plures.si sint ibi plures:hoc erit ꝑ aduen
tum noue realis filiationis.Si aūt illa adueniat:non
pōt recipi in supposito xp̄i eterno:qꝛ nō est capax acci
dentiū ꝭm se.Nec in humanitate sibi vnita:qꝛ omne
subiectū filiationis realis est suppositū.igit recipit in
aliquo supposito distincto a supposito eterno:⁊ sunt ibi
duo supposita.¶ Dr̄ 3° ꝙ instantia cōtra pdictā ꝯñaʒ
non valet.Nā nulla qualitas:nec aliqd accidens aliud
a filiatione:qd sit in xp̄o:exigit ꝓ ppiio susceptiuo sup
positum distinctū a supposito eterno:sicut facit tpalis
realis filiatio.¶ Ad 4ᵐ dr̄:ꝙ nos nō supponimus:ꝙ
suppositum sit imediatū fundamentū huius relatio
nis:que dr̄ filiatio:dicimus tamen ꝙ est eius primus
⁊ imediatum subiectū:sicut lʒ qualitas sit fundamen
tum similitudinis:⁊ quātitas equalitatis:tñ nec quali
tas:nec quantitas sunt subiectū taliū relationū.Et qꝛ
diuinū suppositū nec ꝭm se:nec ꝭm aliqd sibi vnitum
pōt esse subiectum filiationis realis temporalis:iō ta
lis filiatio nō est in eo.¶ Cū vero vlteri⁹ dicit:ꝙ rela
tio multiplicatur ad multiplicationē nature:⁊ pʒ ꝑ pre
dicta:ꝙ hoc concesso.nihil concluditur contra nos:qꝛ
cōcedimus in xp̄o duas filiationes:nō tñ vtranqꝫ rea
lē.¶ Qd si arguatur:ꝙ multiplicato fundamento rea
liter multiplicantur respectus realiter.Dicitur ꝙ veꝝ
est vbi subiectū est capax taliū.non sic est in ꝓposito
De predictis scūs Tho.3° sen.dis.8.q.pma arti.5.sic di
cit.(Relatio nō habet hoc ꝙ ad alterū dicit:ꝙ sit ali
qd in reꝝ nā:sed hoc hʒ ex eo ꝙ relationē causat:quod
est in re:que ad alterum dr̄:⁊ qꝛ ex eo res hʒ vnitatem
⁊ multiplicationē:ex quo habet esse:ideo ꝭm id:in quo
relatio fundatur:iudicandū est de ea:vtrum sit secun
dū rē vna vel plures.Sunt igitur quedā relationes:q̄
fundantur super quātitate:sicut equalitas:que fundat
super vnū in quātitate:⁊ cum vnitas quātitatis nō sit
nisi vna in re vna:inde est ꝙ ꝑ vnā equalitatē est res
equalis omnibus:qbus dicit equalis:alie vō relatiōes
fundant sup actione ⁊ passione.Et in istis est cōsiderā
dum ꝙ vna passio respondit duabus actionibus:qñ
neutrū agens sufficit ꝑ se ad actionē ꝯplendā:sicut est
in eo:q vna natiuitate nascitur ex patre ⁊ matre.Uñ
in patre ⁊ matre sunt due relationes ꝭm rē:sicut ⁊ due
actiones:sed in nato est vna relatio ꝭm reʒ:ꝭm quā re

multiplicato fundamento realiter quo multiplicetur respect⁹ realiter,

fertur ad patrē ⁊ matrē sicut ⁊ passio vna.¶ Itē con
siderandū est:ꝙ qdā relationes nō īnascunt ex actio
nibus ꝭm ꝙ sunt in actu:sed magis ꝭm ꝙ fuerunt:sic
aliqs dr̄ pater ꝭm ꝙ ex actione est effectus ꝯsequutus.
Et tales relationes fundant super id:qd ex actione in
agente relinqt:siue sit dispō:siue habitus:siue aliquod
ius:seu ptās:vel qcqd huiusmodi:ſʒ qꝛ hoc qd relinqui
tur ex hmōi actionibus vnius spēi non potest esse nisi
vnū:inde est ꝙ relationes tales ēt ꝭm rem non multi
plicantur ꝭm diuersas actiones:sed magis sunt vnum
ꝭm id:qd ex actione relinqt.Et ꝓpter hoc nō sunt di
uerse relationes ꝭm reʒ in patre vno:q generat plures
filios:nec in vno magistro:q docet plures discipulos.
Si aūt sint actiones plures ꝭm spēm:causant etiam
plures relationes speciei differentes.Uñ cum xp̄s nō
per vnā generationē passiuā se habeat ad generationē
actiuā patris:⁊ ad generationē actiuā matris:sed ꝑ aliā
⁊ aliā:⁊ he due gnātiones nō sint vnius generis:necdū
vnius speciei:nil vt videtur īpediret:qn in xp̄o possent
esse due filiationes ꝭm rē differentes:nisi imediatum
susceptiuum filiationis esset suppositū:qd qdem ꝭm
secūdam opinionē nō est nisi eternū in xp̄o.Et qꝛ ex
nullo tēporali aduenit rei eterne aliqua relatio realis:
sed rōnis tantum:iō filiatio que ꝯsequit xp̄m ex gene
ratione tēporali:non est realis:sed rōnis tm̄:⁊ tñ realr
filius est:sicut ⁊ deus est realiter dn̄s:ex hoc ꝙ creatura
realiter refertur ad ipsum.Uñ ꝯcedo ꝙ in xp̄o nō est
nisi vna filiatio realis:q̄ refertur ad patrē:⁊ respectus
quidā rōnis quo ad matrem refert.Tñ prima opinio
que ponit duo supposita in xp̄o:posset ponere duas fi
liationes:nec tñ poneret duos filios masculine:ſʒ duo
filia neutralr:si latine diceret.)Hec ille.¶ Ex quib⁹
pʒ vnde venit vnitas vel multitudo relationū ⁊ filia
tionū:⁊ quādo talis multitudo est realis:⁊ quādo nō.
¶ Ad 5ᵐ dicit:ꝙ positio nr̄a nō ponit:ꝙ in xp̄o vnica
relatio terminet ad plures terminos:nec ꝙ christus
vnica filiatione eterna referatur ad patrem ⁊ matrē
vt Scotus ⁊ Aureo.falso imponūt scō Tho.ſʒ veꝝ est
ꝙ in alia materia est possibile ⁊ veꝝ:ꝙ idē referatur
ad diuersos terminos vnica relatione ꝭm reʒ:⁊ multi
plici ꝭm rōnē:sicut sepius superius dictū fuit.Sicut
pʒ de filio respectu patris ⁊ matris:⁊ de doctore respe
ctu pluriū discipuloꝝ in eadē scientia:⁊ de albo ⁊ hicu
bito respectu plurium similiū ⁊ equaliū.¶ Et ad pri
mā huius improbationē dr̄:ꝙ responsio ibi recitata bo
na est:sic pʒ ex dictis ad 4ᵐ imediate pcedēs.¶ Nec
valet replica contra illam responsionem:qꝛ vt dictū
fuit in probatione secunde conclusionis:realitas ⁊ en
titas in rerum natura aliter conuenit relationi q̄ alijs
predicamentis.Ipsa enim nō hʒ ex sua rōne pcisa qd
ditatē naturalem:nec eē realē.De hoc satis dictū fuit
primo sententiaꝝ.¶ Itē de hoc scūs Tho.3° sen.vbi
supra in scdo loco arguit sic.(Relatiua sunt quorum
esse est ad alterum se habere:sed esse filiationis eterne
non est ad mr̄em xp̄i se habere.ergo per eam nō refer
tur ad matrem:sed aliqua filiatione refertur ad ma
treʒ.ergo in christo sunt due filiationes.)Et respōdet.
(Dōm(inquit):ꝙ philosophus nō accipit eē ꝭʒ ꝙ dr̄
actus entis:sic enim relatio nō habet esse ex eo:ad qd
dicitur:sed ex subiecto:sicut omnia alia accidentia:sed
accipit esse pro quidditate vel ratione:quam significat
diffinitio:nō aūt relationis est ex respectu ad alterum
⁊c.)¶ Itē.9.quolibet.q.2° arti.3°.arguit sic.(Filius
est relatiuum ꝭm esse:⁊ nō ꝭm dici:sed hmōi relatiua
ꝭm phm in predicamentis sunt quorum esse est ad

Idē ad plures terminos vnica relatione referri pōt.

dis.26.3 cōclusiones 2° loco,

Cap.6. Text.15.

aliud se habere. ergo esse filiationis est esse respectus: quo refert ad aliud: et ita si sunt plures respectus: sunt plures filiationes.) Ecce argumentū. Seqt responsio. (Dōm) inquit) q in illa descriptiōe philosophi eē ponitur p rōne eendi fm q diffinitio dr oratio significans qd est esse rei. Uñ nō opz q relatio habeat esse realiter ex respectu: sed ex cā respectus: ex respectu vo hz ppriam rōnem generis et speciei.) Hec ille. ¶ Ex quibus pz primo: q nullus accidens hz ex sua qdditate sufficiens pncipiū sue realitatis et sui eē: imo pncipaliter causatur ex subiecto. 2º q relatio nec ex sua qddtate: nec ex suo subiecto pcise hz realitatē: nisi cōcurrat reale fundamentū: et quedā alia pmo sententiar dicta de quibus vide sanctū Tho. de potētia dei. q. 2. art. 5º.

p. d. 26. q. 2. ar. 1. c. 2. 3m. 4m. di. 3. 3m. di. 33. 4. c.

¶ Ad secundā īprobationē illius: qd tenet nostra positio dicitur. q inter duos terminos non pōt esse multiplex via absoluta: et ideo idē est motus: quē cāt mouēs et recipit mobile: tñ inter illa sunt plures vie relatiue: sicut actio et passio in esse reali: et multo plus in esse rōnis. ¶ Nec valz qd dicit arguēs: qz sic dictū fuit in solutione. 6. Scoti et alibi plurificatis terminis plurificātur respectus fm rōnē: nō tñ semper fm rē. ¶ Ad confirmationez negat añcedens: qz aliunde relatio hz rōnem sui generis vel spēi: et aliunde realitatē: sicut dictum fuit superius. vñ plurificatio rōnis p intellectuz nō infert plurificationē in re. ¶ Ad tertiā improbationē dr: q in tali casu argumēti q̄diu manet aliqs plurium filior vnius patris: paternitate vnius speciei non tollit nec corrūpit aliqua realis paternitas in patre: sz solum respectus eius ad hunc vel illū in esse rōnis: donec oēs filiationes deficiant. ¶ Ad 4am iprobationez dicit: q peccat per fallam cōsequētus: qz licet in patre gnānte fz filiū fiat aliq̄ mutatio: tñ oz q illa mutatio fiat p acqsitionē alic9 noue relatiōis realis: aut realis paternitatis. Sufficit eni q mutet in eē reali p aliqd absolutū: vel p aliquā nouā actionē: et in esse rōnis mutetur acquirendo nouū respectuz pme paternitati reali. Alias sequeret q dum generatur aliqua stilla vel gutta aq̄ pluuialis: oēs gutte maris illi equales in quātitate vel similes in qualitate acquirerent nouā relationē realē: et multa alia incōuenientia. Sz nimirum si arguens talia adducit: qz ipse pmo snia2 determiat nullam relationez esse ens reale. ¶ Ad 6m dr pmo: q scūs Tho. hoc posuit 3º snia2: sicut allegatū fuit in solutione. 4. Aureo. sed in sūma nusquā ponit hoc: nec in 5º metaphisice in. c. de ad aliqd: imo sic ibi dicit. (Relatiuor que dicuntur fm potētiā actiuā et passiuā attēditur diuersitas fm diuersa tempora. Quedā enim dicuntur relatiue fm tempus preteritū: sicut qd fecit ad id qd factum est: vt pater ad filium: qz hic genuit: ille genitus est: que differunt fz fecisse et passuz esse: quedā vero fm tps futurū: sicut facturus refertur ad faciēdū et c.) ¶ Item quarto sen. dis. 41. q. prima ar. pmo. questiuncula secūda sic dicit. (Relatio aliqua desinit esse dupliciter. vno mō ex corruptione subiecti. alio modo ex subtractione esse: sicut similitudo esse desinit qñ alter similiū moritur: vel qñ qualitas que erat causa similitudinis subtrahitur. Sunt aūt quedā relationes q̄ hñt pro causa actionē vel passionē: aut motū vt in 5º metaphisice dr: quarum quedā causantur ex motu inquantum aliqd mouetur actu: sicut ipsa relatio: que est mouētis et moti. Quedā aūt inq̄tū hñt aptitudinē ad motum: sicut motiuū et mobile: dñs et seruus. Quedā autē ex hoc: q aliquid prius motū est sicut pater et filius: nō ex hoc: qd est generari nunc adinuicē dicuntur: sz ex B qd est generatū esse. Aptitudo aūt ad motum et ipsum moueri transit: sed motum esse ppetuū est: qz qd factū est nunq̄ desinit esse factum: et ideo paternitas et filiatio nūq̄ per subtractionē cāe destruuntur: sed soluz p corruptionē subiecti per alterutrū extremor. Et similiter dicēdum est de affinitate: que causatur ex hoc q aliq cōiuncti sunt: nō ex hoc q ꝯiūgunt et c.) Similia dicit in multis alijs locis. s. q paternitas fundatur in actione preterita: et nō in aliquo pñti derelicto ex tali actione: et ideo nō est necesse in pñti pposito illō dictū tertij sententiar sustinere. Si quis tñ velit illud dictū sustinere: pōt dicere ad hoc argumentū: q id qd relinquitur ex generatione in patre: pōt dici quedā auctoritas pncipij respectu filij: vl potestas: aut ius. Et ad hui9 iprobationē pmā dr: q cōsequētia nō valet: qz licet generatio multiplicet in xpo: nō tñ subiectū relationis: imo nec est ibi subm capax temporalis filiationis: vt sepius dictum fuit. ¶ Ad secundaz improbationē dr: q tenens hoc dictuz hz dicere: q ille respectus: in quo fundatur paternitas nō est aliud realiter a paternitate: sed solum fm rōnem. Relatio enim relicta a generatione actiua in patre pōt cōsiderari vt in habitu: et sic fundat: vel vt in actu: et sic fundat; vel fm modum loquendi venerabilis domini Alberti potest considerari vt cōcepta et sic fundat: vel vt exercita: et sic fundatur. Aliter qz pōt cōsiderari in nā accidentis: inherentis: et quo ad suū inesse: et sic fundat: vel quo ad naturā relationis et ad aliquid: et sic fundat. ¶ Aliter: qz potest cōparari ad suum subiectū: et sic fundat: vel ad suum terminuz: et sic fundatur. Et multis alijs modis pōt illud dictū sustineri: lz nō sit necesse illud sustineri: qz standum est semper in talibus vltime determinationi: q̄ habet in suma. ¶ Ad pm Duran. negatur minor: qz in casu illo licet nō fieret realis mutatio circa psonā vbi: fieret tñ realis mutatio circa naturam: quā deponeret et illa nā nouū esse et nouū suppositū acciperet: vt alias dictū fuit. ¶ Ad 2m negatur minor: qz relatio filiationis nō cōsurgit in alijs filijs pp solā dependētiaz filij ad matrem: sed ideo qz natura accepta a matre cōstituit suppositum capax talis relationis: vel est in tali supposito: nō sic aūt est in xpo: qz humanitas: quā accipit a matre per generationē nullū suppositū cōstituit. ¶ Ad 3m negat maior: qz nō pp aliqd illor ibidez adductor negat duplex filiatio i xpo: sicut dictū ē in solone pmi Scoti. Cū aūt ibi adducit: q supposito eterno aduenuint ex tpe accidētia absoluta et c. Dicit q consequentia nō valet: qz suppositū eternū fm se non est capax alicuius accidentis. nisi p quāto nā sibi vnita capax est accidentis absoluti: nō aūt filiationis: lz multorum alior respectuū sit capax illo mō: quo ponit 2a cōclusio: et multe solutiones pcedentes. ¶ Ad 4m patet responsio p dicta ad pm Aureo. et ad multa pcedentia: qz vltima cōsequentia peccat p fallatiaz cōsequentis. Nō enim ois relatio realis geniti ad generās: vel originati ad originans est filiatio. ¶ Ad 5m pz responsio per dicta ad 4m et 5m Sco. nō enim plurificatio cāe efficiētis arguit plurificationē effect9: nisi adsit passuz capax multiplicis forme: qd nō cōuenit in pposito: qz in xpo nihil est capax filiatiōis realis tpalis. ¶ De responsione ibidē data dr: q nō est necesse illā sustinere: sicut dictum est in solutione. 6. Aureo. qz illa scūs Tho. posuit in primis opib9: nō aūt in vltimis: et sic significat se nō illam approbare. Si qs tñ vult eā sustinere: pōt respondere iuxta pdicta in solutione. 6. Aure. Uñ ad primaz iprobationē pōt dicere: q paternitas vno mō fundat super

Quod super aliqd derelictum fundet sustētari pt.

di. 6. q. vnica in respon. ad 5m Sco.

di. 30. q. 2. ar ti. 2º.

Non fundat pñitas sup aliqd ex generatiōe derelictum sed in actione pterita.

Tex. cō. 20.

super generationē.s.loquēdo de fundamento reali:qđ
est cā fundati super ipsuz.alio mō fundaẗ super aliqd
derelictū ex generatione illo mō:quo in vna ⁊ eadem
re multiplici ꝺm rōnem rō posterior fundaẗ in rōne
priore.¶ Ad 2ᵘᵐ improbationez dr̄:ꝙ in diuinis pater
hȝ auctoritatē respectu filij:⁊ dr̄ p̄ncipiū eius:filius ve
ro dr̄ de p̄ncipio:lȝ ibi nō sit ius:nec subiectio. ¶ Ad
3ᵘᵐ improbationē pȝ per idem:qꝛ nō dicimus ꝙ in di
uinis sit ius aut subiectio:sȝ paternitas ⁊ filiatio:que
possunt dici fundata in relatione p̄ncipij:⁊ eius qđ est
de principio:sicut habeẗ primo sen.dis.29.¶ Ad con
firmationē pȝ per predicta:qꝛ in brutis est p̄ncipium
⁊ principiatuz:inter bruta nihilominus est ius nāle:vt
ostendit sanctus Tho.2ᵃ 2ᵉ.q.57.ar.tertio.Cum autez
dicit arguēs de filia ⁊ filiata:nō valet:qꝛ neutrū illoꝝ
dicitur de re nō subsistente:q̄ntūcūqȝ sit nata vel geni
ta:alias pes posset dici filius vel filiatus. ¶ Ad 6ᵐ dr̄:
ꝙ peccat p fallatiā consequentis:quia lȝ in xp̄o sit rea
lis relatio originis ad matrē:nō tn̄ dr̄ filiatio. ¶ Ad
argumentū pro questione respondit scūs Tho.3ᵃ.pte.
q.35.ar.5°.in solu.scdi dicens.(Filiatio eterna non de
pendet a matre temporali:sȝ huic filiationi eterne co
intelligitur quidā respectus temporalis dependens a
matre:ꝺm quē xp̄us dicitur filius matris.) Hec ille.
¶ Et hec de questione sufficiant.De qua benedictus
deus.Amen. Dis. IX.

¶ Utrum humanitas christi sit adoranda adoratione
latrie. Questio. vnica.

Circa nonam distinctionez tertij
sententiaꝝ queriẗ.Utrum
humanitas xp̄i sit adoranda adoratio
ne latrie.Et arguitur ꝙ nō.Qꝛ adora
tio latrie debetur deo in recognitionē
maximi dn̄ij scdm illud Deutro.20.
Dn̄z dm̄.t.adorabis ⁊ illi soli seruies:
sed christus scdm ꝙ hō est minor patre.ergo humani
tas eius nō est adoranda adoratione latrie.

In oppositum arguitur:qꝛ dicit Damas.li.
3°.Adoratur aūt caro xp̄i in
carnato dn̄i verbo nō pp̄ se ipsam:sed ꝓpter vnitam
ei hypostasim verbi.Et super illud p̄s.Adorate scabel
lū pedū eius.dicit glo.Qui adorat corpus xp̄i nō ter
ram intuetur:sed illum potius:cuius scabellum est:in
cuius honore scabelluz adorat:sed verbū incarnatum
adoraẗ adoratione latrie.ḡ ⁊ corpus ei⁹ seu hūanitas.

Damas. Cap. 8.

Psalmus. xcviij

In hac questione sunt tres articuli.In p̄
mo ponentur cōclusio
nes.In 2° obiectiones.In 3° solutiones.

Quantum ad p̄mū articulū sit p̄ma ꝯclusio.
Humanitas xp̄i adoranda est ado
ratione latrie:sed tn̄ ipsa nō est ratio talis adoratiōis.
Hanc ponit scūs Tho.tertia parte.q.25.arti.2° vbi sic
dicit.(Honor adorationis debeẗ ꝓprie hypostasi sub
sistenti:tn̄ ratio honoris pōt esse aliquid nō subsistens:
pp̄ qđ honoratur ꝑsona:cui inest.Adoratio ergo huma
nitatis xp̄i pōt duplr̄ itelligi.Uno mō vt sit eius sicut
rei adorate:⁊ sic adorare carnem xp̄i nihil aliud est q̄3
adorare verbū incarnatuz:sicut adorare vestes regis
nil aliud est q̄3 adorare regē vestitū:⁊ ꝺȝ hoc adoratio
humanitatis xp̄i est adoratio latrie.Alio mō pōt intel
ligi adoratio humanitatis xp̄i illa:que fit rōne hūani
tatis xp̄i ꝑfecte omni munere gratiaꝝ:⁊ sic adoratio
humanitatis xp̄i nō est adoratio latrie:sed dulie:ita.s.
ꝙ vna ⁊ eadē ꝑsona xp̄i adoretur adoratione latrie ꝑ
pter suam diuinitatē:⁊ adoratione dulie ꝓpter ꝑfectio
nem humanitatis.Nec hoc est incōueniēs:qꝛ ipsi deo
patri debetur honor latrie ꝓpter diuinitatez:⁊ honor
dulie ꝓpter dominiū:quo creaturas gubernat.Unn̄ su
per illud p̄s.Dn̄e deus meus inte speraui.dicit glosa. Psal. vij.
Dn̄e omniū pp̄ potētiā tibi debetur dulia:deus oīum
tibi debeẗ latria pp̄ creationē.) Hec ille.¶ Ex quo p̄t
formari talis rō ꝑ p̄ma pte cōclusionis.Plus vnitur
humanitas verbo incarnato q̄3 vestis regi induto:sed
eadem adoratione adoratur vestis regis:qua rex vesti
tus.ergo eadem adoratione adoratur humanitas:qua
verbū incarnatū.Cōstat aūt ꝙ illud adoratur adora
tione latrie.igiẗ ⁊c.Pro secunda pte arguiẗ sic.Nihil
est rō vel cā adorationis latrie nisi p̄mū p̄ncipiuz:vel
essentia p̄mi p̄ncipij:sȝ hūanitas nō est p̄mū p̄ncipiū:
nec eēntia p̄mi p̄ncipij:vt p̄mū p̄ncipium est.igiẗ ipsa
nō est rō adorationis latrie.¶ Eandē ꝯclusionē tenet
3°.sententiaꝝ di.9.q.p̄ma.arti.2°.questiuncula prima.
¶ Item.3.parte que.25.ar.p̄mo ponit p̄mā ptē cōclu
sionis dicens.(In eo qui adorat possumus duo consi
derare.s.eū cui honor exhibeẗ:⁊ cām honoris:ꝓprie āt
honor exhibeẗ rei subsistenti:nō.n.dicimus ꝙ manus
hois honoreẗ:sȝ ꝙ hō honoreẗ.Et si qn̄qȝ cōtingat ꝙ
dicaẗ honorari pes vel manus alicui:hoc nō dr̄ ea rō
ne:qꝛ huius ptes ꝺm se honorenẗ:sed qꝛ in istis ptibus
honoraẗ totū:per quē ēt modū hō pōt honorari in ali
quo exteriori:puta in veste:aut i imagine:aut in nūcio.
Causa aūt honoris est illud:ex quo ille q honoraẗ hēt
aliq̄3 excellentiaz:nā honor est reuerentia exhibita ali
cui pp̄ sui excellentiā:⁊ iō si in vno hoie sūt plures cāe
honoris:puta prelatio:scia:⁊ virtus:erit qdē illius hoīs
vnus honor ex pte eius:q honoratur:plures tn̄ ꝺm cās
honoris:homo enim est qui honoraẗ ⁊ pp̄ sciam ⁊ pp̄
ꝟtutez.Cū igitur in xp̄o tn̄ sit vna ꝑsona diuine ⁊ hūa
ne nature:⁊ ēt vna hypostasis:⁊ vnū suppositū:est qdē
vna eius adoratio:⁊ vnus honor ex pte eius q adoraẗ:
sed ex pte cāe.qua adoraẗ p̄nt dici eē plures adoratio
nes:vt.s.alio honore honoreẗ pp̄ sapiam icreatā:⁊ alio
pp̄ sapiaz creatā.Si aūt ponerenẗ in xp̄o plures hypo
stases seu ꝑsone:sequereẗ ꝙ simplr̄ eēnt plures adora
tiones.et hoc est qđ in sinodis reprobaẗ.Dr̄.n.in capi
tulis Cirilli.Si qs audet dicere assūptū hoiem coado
rari oportere verbo deo q̄si alteꝝ alteri:⁊ non magis
vna adoratiōe honorificat Emanuellē ꝺȝ ꝙ factū est
caro verbū anathema sit.) Hec ille. ¶ 2ᵃ conclusio.
Imago xp̄i adorāda est adoratiōe latrie. Hanc ponit
scūs Tho.3ᵃ pte.q.25.ar.3°.vbi sic dicit.(Sicut dicit
ph̄s i libro de mēoria ⁊ reminiscētia:duplex est motus Lec.3°.
aie i imaginē:vn⁹ qdē i imaginē ipsaz ꝺȝ ꝙ est res q̄dā.
Alio mō in imaginē iquātū est imago alteri⁹.Et inter
hos duos mot⁹ est dr̄ia:qꝛ p̄mus mot⁹:q̄ aliqd moueẗ
in imaginē ꝑ vt est res q̄dā:est alius a motu:q est in rē:
secūd⁹ āt motus:q est in imaginē inq̄ntū est imago:est
vnus ⁊ idē cū illo:q est in rē.Sic igiẗ dōȝ ē:ꝙ imagini
xp̄i inq̄ntū est res q̄dā:puta lignū sculptū:vel pictum:
nulla reuerētia exhibeẗ:qꝛ reuerētia nō d̄beẗ nisi nāe
rōnali.relinquiẗ ḡ ꝙ debeaẗ ei reuerētia solū inq̄ntū
est imago.Et sic seq̄ẗ ꝙ eadē reuerētia exhibeaẗ ima
gini xp̄i:⁊ ipsi xp̄o.Cū igiẗ xp̄s adoreẗ adoratiōe latrie:
ꝯn̄s est:ꝙ eius imago sit adorāda adoratione latrie.)
Hec ille.¶ Et cōfirmaẗ ꝑ dictū Damasceni inducen
tis dictū Basilij dicētis.(Imagis honor ad ꝓthotipū
ꝑuenit.i.exēplar.)Eādē ꝯnē pōit 3°.sniaꝝ vbi supra cū
eadē ꝓbatione.¶ Ex q̄bus pōt formari talis rō.Ea
dem reuerētia debeẗ imagini xp̄i inq̄ntū est eius ima
go:⁊ ipsi xp̄o:⁊ eō:sed ipsi xp̄o debeẗ reuerētia ⁊ adora

tio latrie.igiť ꝛ eius imagini. ¶ 3ª conclusio. Crux xp̄i est adorāda adoratione latrie. Hāc ponit scūs Tho.3ª pte.q.25.ar.4º.vbi sic dicit.(Honor seu reuerētia nō debeť nisi rōnali nāe:creature aūt insensibili nō debetur honor seu reuerentia:nisi rōne nāe rōnalis. Et hoc dupľr. Uno mō inquātū representat nām rōnalem. Alio mō inqɋ̄tū ei aliquo mō cōiungiť. Primo mō cōsueuerūt hoīes venerari regis imaginē. Scđo mō ei⁹ vestimentū. Utrūqꝫ aūt venerant hoīes eadē veneratione:q̄ venerātur ꝛ regem. Si ergo loquamur de ipsa cruce:in qua xp̄s crucifixus est:vtroqꝫ mō est a nobis venerāda:vno mō inquātū.s.repn̄tat nobis figuram xp̄i extensi in ea:alio mō ex cōtactu ad mēbra xp̄i:ꝛ ex hoc:ꝙ eius sanguine est pfusa:vn̄ vtroqꝫ mō adoratur eadē adoratione cū xp̄o.s.adoratione latrie. Et pp hoc ēt crucē alloquimur ꝛ depcamur:q̄si ipm xp̄m crucifixum. Si vero loquamur de effigie crucis in quacūqꝫ alia mā:puta lapidis vel ligni:argenti vel auri:veneramur crucē tm̄ vt imaginē xp̄i:quā veneramur adoratione latrie.) Hec ille. ¶ Itē tertio sniaꝝ vbi supra q̄stiuncula quarta sic dicit.(Crux xp̄i ipsa:in q̄ xp̄s pepēdit:pōt dupľr cōsiderari:vel inqɋ̄tuꝫ imago crucifixi:ꝛ sic adoratur eadē adoratiōe q̄ crucifixus.s.latria:vn̄ eā alloquimur sicut crucifixū dicentes. O crux aue spes vnica:vel inquātū est res quedā:ꝛ sic cū nō pertineat ad psonā verbi q̄si ps eius:nō pōt adorari eadē adoratione cū verbo:sed adoratur inqɋ̄tū est res q̄dā xp̄i rōne ipsius pdulia:sꝫ alie cruces adorātur nisi vt imago:ꝛ iō adorantur tantū latria.) Hec ille. ¶ Ex q̄bus pōt formari talis rō. Quēcūqꝫ res ināiata vľ īsensibilis honorať rōne alicuius nāe rōnalis:tūc idē honor debeť vtriqꝫ:sꝫ crux xp̄i est hmōi.igiť adorāda est eadē adoratione qua xp̄s:sed xp̄us adoratur adoratione latrie:igitur ꝛ crux. Et in hoc primus articulus terminatur.

Contra pᵐ quo ad vtrāqꝫ p̄tē Sco. di. 9.q. vnica.

Quantum ad scđꝫ articulū arguiť ꝯtra ꝯnes. Et quidē ꝯ pmā arguit Scotus pbando:ꝙ xp̄s sit adorand⁹ adoratione latrie rōne humanitatis:ꝛ ꝙ humanitas sit ratio talis adorationis. ¶ Primo. Quia sūmū dominiū nō cōseqtur imediate diuinā nām:q2 fꝫ Augustinū deus nō fuit dn̄s creature nisi ex tēpore:sicut creatura fuit serua:summū g̊ dominiū est ratione creationis:p quā creatura accepit totū esse suuꝫ a deo:sꝫ tāta rō dn̄ij vř deo cōpetere pp redēptionē sicˇ pp creationē.igiť ita debeť cult⁹ latrie redēptori vt redēptor rōne redēptionis:sicut creatori rōne creatiōis.

.5.de trini.c.vlt.

Assūptū de equalitate dn̄ij in creatore ꝛ redēptore respectu creati ꝛ redēpti pbať multipľr.p̊. p illud. Empti estis precio magno ꝛc̄.ergo suꝫ fuus ei⁹ q2 redēptus.

Apo.gal.6.

¶ Cōfirmať p Gre. Nihil nasci pfuit nisi redimi pfuisset.tātū ergo boni cōferť p redēptionē qɋ̄tū p creationē. ¶ Qđ cōfirmať. Q2 p redēptionē cōferť boᵐ gratie ꝛ glorie:sꝫ p creationē tantū bonū nāe. Ex his g̊ cōcludiť ꝙ cū xp̄s fuerit redēptor fm humanā nām:ꝙ fꝫ illā vt fm rōnē adorandi:nō absolute:sꝫ vt ipsa fuit rō redimēdi:debeť xp̄o adoratio:q̄ ꝛ creatori. Hec Scotus. ¶ Cōtra secūdā cōclusionē arguit Henricus 4º.quolꝫ q̄ōne secūda. ¶ Latria(inquit) nulla imago est adorāda:q2 deo nulla pōt fieri imago dicēte Damasceno liº.pͦ caplo.7º. Infigurabilis dei quis pōt facere imaginē. Et ideo in veteri testamento non erat visus imaginū:nec in lege nāe:sꝫ i lege grē postqɋ̄ deus factus est homo.

Cōtra eādē arg. Duran. di.9.q.2.

¶ Cōtra eādē arguit Duran.ꝙ nlľa imago sit adorāda adoratione latrie:q2 qɋ̄tūcūqꝫ sit vnus ꝛ idē mot⁹ aīe:quo ferť in imaginē vt imago ꝛ in rē:nūq̄ā tn̄ aīa dicit imaginē inquātū est imago esse idē cū exēplari:neqꝫ signū inquātū signū esse ideꝫ cum signato:sed semper est inter ista distinctio in re ꝛ in conceptione aīe:habitudo eni eoꝝ adinuicē est relatiua:relatiui aūt eē est ad aliud esse:ꝛ iō qđ attribuiť exemplari vel signato nūqɋ̄ attribuenduꝫ est imagini vel signo:qɋ̄tūcūqꝫ cōsiderentur sub relatione imaginis vel signi:ꝛ iō pprie loquēdo nunquam reuerentia exēplaris vel signati debeť signo vel imagini. ¶ Ad ideꝫ arguit Holcot.in postilla super librū sapie lectione.57.p̊. Q2 latria est honor soli deo debitus:sed nulla imago est deus.g̊ nulli imagini debetur talis honor.g̊ cōtradictionem includit dicere:ꝙ latria sit honor soli deo debitus:ꝛ tn̄ ꝙ debeatur imagini xp̄i. ¶ 4º. Si idē honor debeť xp̄o ꝛ imagini.ergo idē honor debeť lapidi ꝛ xp̄o:ꝛ p cōsequēs idē honor debeť deo ꝛ creature:qđ nō est dōm. ¶ 5º. Quia g honorat aliquē honore latrie:cōfitetur illud esse deū.g̊ si aliquis possit licite adorare imaginē cultu latrie:pōt licite profiteri:ptestari:ꝛ confiteri aliud a deo esse deū. ¶ Cōtra tertiā cōclusionē arguit Durā.quo ad illud.qđ adducitur de tertio sniaꝝ.s.ꝙ ipsi cruci:in qua xp̄s pependit debeať aliquis honor in se:vt est res quedā xp̄i dicēs. Q2 istud nō valet:q2 illud qđ nō pōt esse subiectū susceptiuum sanctitatis vel virtutis nō pōt esse fꝫ se terminus adorationis:sꝫ lignū crucis:in q̄ xp̄s pependit:nō est subiectum susceptiuū sanctitatis:aut virtutis.ergo fm se nō pōt esse terminus adoratiōis. Nūqɋ̄ g̊ cruci xp̄i debeť aliq̄s honor:nisi inquātū ducit in rememorationē xp̄i:qđ facit figurata vel signata:alie aūt soluꝫ hoc faciūt rōne figure. Hec ille. ¶ Et in hoc secūdus articulus sufficienter terminatur.

Contra 3ᵃᵐ Duran. vbi supra i resp. ad 3ᵐ.

Quantum ad tertiū articulum restat prefatis obiectionib⁹ respōdere. Et iō ad argumenta Scoti contra primaꝫ conclusionem respondetur. Et ad primū quidem dicitur pmo:ꝙ summum dominiuꝫ si accipiatur p relatione temporali ad creaturā deo subiectā ꝛ seruientem nō cōsequitur imediate diuinam essentiam:nec ēt diuinam potentiam hoc mō:ꝙ ea sola posita sine quocūqꝫ extrinseco termino insurgat relatio dn̄ij:sicut nec similitudo imediate cōsequitur qualitatem illo modo:quia omnis relatio requirit fundamentū ꝛ terminum. Si aūt arguens intelligat ꝙ relatio dominij nō cōsequitur diuinam essentiam vel potentiā imediate:hoc mō ꝙ requirit aliqđ fundamentum ex parte dei preter diuinam essentiaꝫ ꝛ eius attributa:puta aliqđ creatum:falsum est:nec dictum Augustini ꝯ hoc militat:q2 nō iō ex tēpore deus hꝫ relationem dn̄ij ad creaturam:q2 ex tēpore habeat fundamentum illius relationis:sꝫ iō q2 ex tpe:ꝛ p creationē incipit terminus illius relationis:sꝫ fundamētū sit eternum. ¶ Dř 2º:ꝙ prima facie videreť ꝙ nō tanta ratio dn̄ij cōpetit deo respectu creature rōne redēptionis sicut rōne creatiōis. Tū q2 opus redēptionis fundať in ope creatiōis:nō eni redimiť nisi qđ creatū est ad imaginē dei. Tū q2 opus redēptiōis nō ꝯsumať nisi p creationē:q2 grā ꝛ gloria sūt p creationē. Tū q2 opus redēptionis nō cōseruať nisi p creationē:q2 creatio ꝛ cōseruatio sunt eadē actio in deo:vt visum est in secundo. Tum q2 opus creationis se extēdit ad omnia que sunt in creatura:nō aūt opus redēptionis ad oīa que sunt in redempto. Tum q2 opus creationis arguit primariū dominiū:nō aūt opus redemptionis:vt prescindit ab ope creationis. ¶ Sꝫ istis non obstantibus cōceditur:ꝙ tanta ratio dominij competit redemptori:sicut creatori propter rationes:quas arguens adducit:quibus

Nō videť ita rō dn̄ij cōpetere deo respectu creature rōne redēptionis sicut rōne creationis.di. pᵃ.q.2.cōclusione prima.

cit: quibus annuit san. Tho. pͥma secunde. q. iij. arti. 9. vbi determinat ſm Augu. ꝙ iustificatio impij est maius opus ꝗ creatio celi ⁊ terre: dic̄. n. sic. (Opus aliqḋ potest dici magnuz dupl̄r. Uno modo ex parte modi agendi: ⁊ sic maximum est opus creatiōis: in quo ex nihilo aliqd fit. Alio modo potest opus dici magnuz propter magnitudinē eius qḋ fit: ⁊ ſʒ hoc maius opus est iustificatio impij: que terminat̄ ad bonū eternum diuine participationis ꝗ creatio celi ⁊ terre: que terminatur ad bonū nāe mutabilis: ⁊ ideo Augu. cū dixisset: ꝙ maius est vt ex impio fieret iustus ꝗ creare celū ⁊ terram: subiungit. Celuz. n. ⁊ terra transibit: ꝑdestinatoꝝ aūt salus ⁊ iustificatio ꝑmanebit.) Hec ille. ¶ Itē ibidem in solut. scḋi sic dicit. (Bonū vniuersi est maius ꝗ bonū particulare vnius: si accipiat̄ in eodez genere vtrūq: sed bonum grē vnius est maius ꝗ bonū nature totius vniuersi.) Hec ille. ¶ Sil'r ponit 4° sen. dis. 17. q. i. ar. 5. q̄stiūcula pͥma ¶ Ex qbus pʒ: ꝙ opus creationis non maius est opē redēptionis: si loquamur de creatione bonoꝝ naturaliū: imo minus: ⁊ ꝯ̄n̄r ꝙ opus redēptionis cuʒ suo effectu tm̄: vel maius exigit ⁊ infert dn̄ium ꝗ opus creationis bonoꝝ pure nālium. ¶ Dicitur tertio: ꝙ dato ꝙ ista duo opera arguant essentiale dn̄ium. argumentū nihil ꝯcludit ꝯ̄ nos: qꝛ dicet̄: ꝙ sicut diuinitas est pͥmum pͥnm creationis: ita ⁊ redēptionis ⁊ non humanitas. De hoc. s. Tho. tertia pte. q. 48. ar. 5. (Ad hoc (inqͭ) ꝙ aliquis redimat duo requirunt̄. s. actus solu. ⁊ pcium solutum: si. n. aliquis soluat pro redemptione alicuius rei: p̄cium qḋ non est suum: sed alterius: non ipse dr̄ redimere pͥncipal'r: sed magis ille cuius est p̄cium. Preciū aūt redēptionis nr̄e est sanguis xp̄i: vel vita eius corporalis: q̄ est in sanguine: quā ipse xp̄s exsoluit: vn̄ vtrūqʒ eoꝝ ad xp̄m pertinet imediate inquantū est hō: sed ad totā trinitatē sicut ad cām pͥmam ⁊ remotā: cuius erat ⁊ ipsa vita xp̄i sicut pͥmi actoris: ⁊ a qua ispiratū fuit hoi xp̄o: vt pateret̄ ꝓ nobis: ⁊ iō esse imediate redēptorem est ꝓpriuʒ xp̄i inquātū est hō: ꝗuis ipsa redēptio possit attribui toti trinitati: sicut pͥme cāe.) Hec ille. ¶ Itē ibidē pͥmo loco arguit sic. (Dicit̄ (inqͭ) in p̄s. Redemisti me dn̄e deus veritatis: sed esse dn̄m deum veritatis ꝯuenit toti trinitati: ergo non est ꝓprium xp̄o.) Ecce argumentū. Seqt̄ responsio. (Dicēdū (inqͭ) ꝙ glos. sic exponit. Tu dn̄e deus veritatis redemisti me in xp̄o clamante in manus tuas comendo spm̄ meuz: ⁊ sic redemptio imediate ꝑtinet ad hoiem xp̄m: pͥncipal'r aūt ad deū. ¶ Itē 2° loco arguit sic. (Ille dr̄ redimere qui dat p̄cium redemptionis: sed deus pater dedit filiū suū redēptorem pro pctis nostris ſm illud p̄s. Redēptionem misit dn̄s populo suo: vbi Grego. glo. dicit. i. xp̄ʒ qui dat redēptioēʒ captiuis: ergo non solū xp̄s: sed et̄ deꝰ pr̄ nos redemit.) Ecce argumentū. Sequit̄ rn̄sio. (Dicendū (inqͭ) ꝙ p̄cium nr̄e redēptionis hō xp̄s soluit immediate: sed de mandato pr̄is sicͭ pͥmordialis actoris.) Hec ille. ¶ Ex qbus pʒ: ꝙ sicut tota trinitas est pͥmuʒ pͥnm creationis: ita ⁊ redēptionis: ⁊ ꝯ̄n̄r nō humanitas: sed diuinitas H addito. ꝙ nec humanitas: nec aliqua eius ps fuit sufficiens p̄cium redēptionis: nisi ex vnione ad diuinitatē in persona verbi. ¶ De hoc san. Tho. 3° parte. q. 48. ar. 6. sic dicit. (Duplex est efficiens pͥncipale ⁊ instr̄ale efficiens qdem pͥncipale humane salutis deus est: quia vero humanitas xp̄i est diuinitatis instr̄m: ex ꝯ̄n̄ti oēs actiones ⁊ passiones xp̄i instrumental'r operant̄ in virtute diuinitatis ad salutē humanā: ⁊ ſʒ hoc passio xp̄i efficienter causat salutē humanā.) Hec ille. ¶ Itē ibidem in solōne ad pͥmum sic dicit. (Passio xp̄i relata ad xp̄i carnem ꝯgruit infirmitati assumpte: relata vero ad diuinitatē ꝯsequit̄ ex ea virtutē infinitam ſm illud pͥme cor. p°: qḋ infirmū est dei: fortius est hoibus: qꝛ. s. ipsa infirmitas xp̄i inquātū est dei hʒ virtutem excedentē oēm virtutē humanā.) ¶ Itē in solu. scḋi sic dicit. (Passio xp̄i lʒ sit corporalis hʒ tm̄ virtutem spiritualem ex diuinitate vnita ⁊c̄.) ¶ Ex quibus pʒ ad argumentū. Qꝛ lʒ humanitas xp̄i opata sit ad nr̄aʒ redēptionem: hoc tm̄ fecit vt agens instrumentale: ⁊ scḋarium: ⁊ minus pͥncipale: ⁊ nō vt agēs pͥncipale: aut pͥmarium: ⁊ semꝑ fuit vt quo: ⁊ non vt qḋ. Et iō nō arguit̄: ꝙ humanitas fuerit rō adoratiōis latrie: qꝛ nihil ē rō talis adorationis: nisi sit pͥmaria rō dominij ⁊ creationis ac redēptionis: iustificationis ac glorificationis rerum. ¶ Ad pͥmum ꝯtra scḋam ꝯclōnē rn̄dit Her. ḋ gānaco: ꝙ imo imago crucifixi inquantū rep̄ntat diuinū suppositum crucifixū adoranda est adoratione latrie. (Certum (inqͭ) est. n. ꝙ deo debet̄ vera latria. Deus aūt vere crucifixus est: ⁊ iō qꝛ non stat mens in imagine: vt est res: sed vt rep̄ntat deū crucifixū: imago crucifixi dʒ adorari latria. Dei aūt vt deus nō humanatus: non pōt esse aliqua imago ipm̄ rep̄ntans ꝑfecte: sed solum: vt effectus cāʒ.) Hec ille. ¶ Ad argumentū Durandi dr̄ pͥmo: ꝙ cū aīa vel aliqua eius potentia fert̄ i imaginē: vt imago est: lʒ nō affirmet: ꝙ imago est res: cuius est imago: non tm̄ opʒ: ꝙ quolibet tali actu neget vnum ab alio: aut formet duos ꝯceptus distinctos de illis: imo eodem cōceptu pōt vtrūqʒ concipere vnum in ordine ad aliud. Nec vʒ ratio in oppositū. Qꝛ sicut illa: que sunt vnū in re: pōt intellectus diuersis ꝯceptibus ꝯcipere: ita illa que sunt real'r distincta pōt vnico ꝯceptu ꝯcipere ⁊ iudicare quō vnū illoꝝ est ad aliud. lʒ non habeat semꝑ duos ꝯceptus totaliter distinctos: quoꝝ vnus sit ad aliū: potissime i relatiuis: quoꝝ vnū claudit̄ in ꝯceptu alterius. ¶ Dr̄ scḋo ꝙ lʒ signuʒ ⁊ signatum: exēplar ⁊ imago real'r: semꝑ: ⁊ qn̄qʒ conceptibiliter distinguant̄: tm̄ qn̄qʒ ⁊ ph̄i ⁊ theologi ea: que dicunt̄ de vno. attribuunt alteri: sicut dicit san. Tho. de veritate. q. 4. ar. 8. vbi querit. Utrū omne qḋ factū est sit vita in verbo: vn̄ ibidē sic dicit. (Similitudo creature i verbo est vita eius: similiter etiā similitudo creature est quodā modo ipsa creatura per modū illū quo dr̄: ꝙ aīa est quodāmō omnia: vnde ex hoc ꝙ similitudo creature in verbo est ꝓductiua ⁊ motiua creature i ꝓpria natura existentis: quodāmodo cōtingit: vt creatura seipsam moueat: ⁊ ad esse perducat inquātū. s. ꝓducit̄ i esse: ⁊ mouet̄ a sua similitudine in verbo existēte: ⁊ ita similitudo creature in verbo est quodāmodo vita creature.) Hec ille. ¶ Et in multis alijs locis dic̄: ꝙ iō ois creatura dr̄ esse vita in deo: qꝛ silitudo ⁊ idea creature est vita in deo. ¶ Dr̄ 3° ꝙ reuerētia: que exhibet̄ signato ⁊ exēplato non dʒ exhiberi signo vel imagini seorsum a signato ⁊ exēplato: nec vt est res q̄dā distincta: sed inq̄tū est vnū cum exēplato ⁊ signato: nec reuerentia sistit in imagine: sed tēdit ad exēplar. vt sic adorare crucē sit adorare xp̄m crucifixū: vt est ꝓpter nos crucifixus: ita ꝙ xp̄us ⁊ crux sint vnū totale obm adorationis: tm̄ talis adorationis rō non est crux: sed diuinitas crucifixi. ¶ Ad pͥm Holcot dr̄: ꝙ latria est honor soli deo debitus per se: sed de per accidens vel per aliud pōt exhiberi alijs a de[illegible]: hoc declarat Durā. dicens: ꝙ honor latrie: vel c[illegible]ūqʒ alterius reuerentie pōt alicui exhiberi duplici[illegible]. s. per se: ⁊ per accidens: ꝑ se exhibet̄ ei: in quo est causa talis honoris: ꝑ accidens

Aug Jo. c. l.

Psal. 30.

Psal. cx.

3° de aia Tex. cō. 37.

Di. 9. q. 2.

antez exhibeť ei:in quo nō est cā talis honoris: sed hȝ aliquā habitudinē ad illud:in quo est cā. Pōt autē aliquid habere habitudinē ad deum:cui per se debeť honor latrie dupl'r. Uno mō: q2 incidit in idē ſm suppositū:sicut est humanitas xp̄i. Alio mō: q2 non tendit in idē scd̄m suppositū:sed hȝ solam habitudinē extrinsecā ad ip̄m:vt mater:crux:⁊ imago ⁊c̄.) Hec ille. ¶ Ex quibus pȝ ad argumentū. ¶ Ad 2m dr̄: q2 p̄ñs qd̄ infertur ibi non est incōueniens.s. q2 idē honor debeť deo ⁊ creature sane intelligendo.s. q2 idē honor: qui debeť deo per se:pōt exhiberi creature per accn̄s:non vt seorsū a deo tali adoratione adoreť: sed simul cū deo: vt san. Tho. tertia parte.q.25.ar.3.in solu.scd̄i. (Apl's(inquit) phibet cōicare infructuosis opibus gentiliū:cōmunicare aūt eoꝝ operibus vtilibus non phibet:adoratio aūt imaginū est inter infructuosa opera cōputanda quantū ad duo. Primo qdem quantū ad hoc: q2 qdam eoꝝ adorabant ipsas: vt quasdā res credentes in eis aliqd veri numinis esse ppter rn̄sa:que demões in eis dabāt:⁊ alios mirabiles effect' hm̄oi. Scd̄o ppter res:quaꝝ erant imagines:statuebant.n.imagines aliqbus creaturis:quas in eis veneratione latrie venerabātur. Nos aūt adoramus adoratione latrie imaginem xp̄i:qui est verus deus non ppter ipsam imaginez:sed ppter rē:cuius ē imago.) Hec ille. ¶ Ad 3m dr̄. q2 maior est vera si intelligať de illo: qd̄ p se adorať latria: ⁊ est rō talis adorationis:falsa est aūt: si intelligať de illo:cui exhibeť talis adoratio solū de per accn̄s: nec vt ratiōi adorationis.modo creatura isto scd̄o mō adoratur veneratione latrie:⁊non p̄mo modo: vt dictuȝ est. ¶ Ad argumentū ꝯ tertiā ꝯclonem. Cōceditur totuȝ argumentū:q2 illud qd̄ san. Tho. dicit in 3° sen. vř correxisse in tertia pte:vbi exp̄sse dicit:vt allegatū est i tertia ꝯclone:q2 rei inaīate:aut insensibili:vel irrōnali nō debeť alius honor seorsum ab honore:q debeť nāe rōnali:rōne cuius res irratiōalis venerať ſm idē. ¶ Ad argumentū p parte negatiua.q.rn̄dit san. Tho. tertia parte.q.25.ar.2° in solu.3.di. (Adoratio latrie nō exhibeť humanitati xp̄i rōe sui ipsius: sed rōne diuinitatis cui vniť: ſȝ quā christus non est minor patre.) Hec ille. ¶ Et hec de questione sufficiant. De qua benedict' deus. Amen.

Distin. X.

¶ Utrum xp̄s ſm q2 hō sit p̄sona diuina. Qō vnica.

Circa decimā distin. tertij senten. queriť. Utrū xp̄s ſm q2 homo sit deus vel p̄sona diuina. ¶ Et arguiť q2 sic. Christus ſm q2 homo est p̄sona:⁊ non alia q̄ȝ diuina:ergo christus ſm q2 homo est persona diuia. Prima pars antecedētis pȝ. Q2 xp̄s ſm q2 hō est sub̄a rōnalis nāe:non aūt substantia vlis:ergo substantia indiuidua:sed nihil aliud est persona q̄ȝ rōnalis nature indiuidua substantia:vt dicit Boe. in lib. de duabus naturis:ergo xp̄s ſm q2 homo est persona.

In oppositum arguiť sic. Xp̄s ſm q2 hō nō est persona eterna:si ergo ſȝ q2 hō sit persona: sequereť q2 in xp̄o sint due persone: vna temporalis:⁊ alia eterna:qd̄ est erroneum.

In hac questione sunt tres articuli. In p̄mo ponunť conclusiones. In secundo obiectiones. In tertio solutiones.

Quantum ad primum articulū sit p̄ma ꝯclusio. Ista ppositio: xp̄s ſm q2 est homo est deus:est vera in vno sensu:⁊ falsa in alio:magis tn̄ est neganda q̄ȝ ꝯcedenda. Hanc ponit san. Tho. tertia parte.q.16.ar.xi. vbi sic dicit. (Iste terminus hō in reduplicatione positus pōt dupl'r accipi. Uno mō quātum ad nām:⁊ sic non est verum: q2 christus ſm q2 homo sit deus:q2 hūana natura est distincta a diuina ſȝ differentiam nature. Alio modo potest accipi ratione suppositi:⁊ sic cuȝ suppositum nāe humane in christo sit persona filij dei:cui per se conuenit esse deum:verū est: q2 xp̄s ſm q2 homo sit deus:q2 tn̄ terminus i reduplicatione positus magis pp̄ie teneť pro natura q̄ȝ p supposito:ideo magis est ista negāda:xp̄s ſm q2 homo est deus:q̄ȝ sit affirmāda.) Hec ille. ¶ Ex qbus potest formari talis rō. Illa ppositio est in vno sensu vera:⁊ i alio falsa:que pōt q̄ñq3 designare: q2 nā humana sit nā diuina:⁊ q̄ñq3 q2 suppositum humanū sit suppositū diuinum:sed sic est de ista:xp̄s ſȝ q2 hō est deus: igiť ⁊c̄. ¶ Itē. Illa ppositio magis ē negāda q̄ȝ affirmāda: q magis declinat ad sensuȝ falsū q̄ȝ ad veꝝ:sed ista ē hm̄oi: igiť ⁊c̄. ¶ Eandē ponit tertio sen. distin. 10.q. p̄ma.ar.i. questiuncula p̄ma:vbi sic dicit. (Id qd̄ in aliqua ppositione reduplicať cū hoc qd̄ dico: ſm q2 est illud: p qd̄ predicatuȝ ꝯuenit subiecto: vnde opȝ q2 aliquo modo sit idē cū subiecto:⁊ aliquo mō ideȝ cum p̄dicato: sicut medius terminus in syllogismo affirmatiuo ad p̄dicatum qdem hȝ cōparationē:sicut ad qd̄ per se cō sequiť ad ip̄m. Nil.n.conuenit alicui ſm q2 est aīal nisi illud animali cōueniat p se ſm quēcunq3 modū dicēdi per se. Ad subm̄ aūt ꝯparať sicut id qd̄ in subō aliquo mō includiť:includiť aūt in subiecto ipsa substantia subiecti ⁊ antecedentia sicut cāe: ⁊ cō sequētia sicut accn̄tia: substantia aūt subiecti est ipȝ subm̄ ⁊ nā eius: ⁊ ratiōe oīum istoꝝ pōt aliqd attribui xp̄o:⁊ cuilibet hoī: si .n. aliquid attribuiť hoī rōne p̄ncipioꝝ p̄cedentiuȝ:sic dicimus quātum ad cām mālem: q2 hō ſm q2 est cōpositum ex ꝯ̄rijs est corruptibilis. Quātū ad cām formalem dicimus: q2 hō ſm q2 hȝ aīam rōnaleȝ est ad imaginem dei. Quātū vero ad cām efficientem dicim' q2 petrus ſȝ q2 natus est de tali patre est eius heres. Quātum aūt ad finalem dicimus: q2 hō ſm q2 est ad beatitudinem ordinatus:opȝ q2 sit imortalis quo ad aīam. Si aūt attribuať aliquid hoī ratiōe accidentiū: sic dicimus q2 hō ſm q2 est coloratus est visibilis. Si auteȝ attribuiť aliquid homini rōne ipsius suppositi:sic dicimus q2 sortes ſm q2 sortes est indiuiduū. Si aūt rōne nāe:sic dicimus q2 hō ſȝ q2 hō ē aīal: scd̄ȝ hoc ergo dicenduȝ: q2 cū dr̄:xp̄s ſm q2 hō est deus: ly hō pōt replicari rōne humane nāe:⁊ sic est falsa: q2 nature humāe non per se cōpetit inquātū talis nā:vt diuine nāe vniatur. Si aūt replicať rōne suppositi:cū suppositū humane nature in xp̄o sit suppositum eternū:cui per se ꝯuenit esse deū:erit vera. Q2 tn̄ hoc nomen hō nō importat aliqđ determinatū suppositū humane nāe nisi per demōstrationē adiunctā:⁊ solū cuidā supposito humane nāe determinato ꝯueniat p se esse deū: ideo nisi aliquid addať vel intelligať nō est simpl'r ꝯcedēda: xp̄s ſm q2 hō est deus.) Hec ille. ¶ Scd̄a ꝯ. Ista ppō: de' ſm q2 hō est p̄sona: vel hypostasis; vel suppositum: vel res nāe in vno sensu est falsa:⁊ in alio vera. Hac ponit san. Tho. 3° pte.q.16.ar. xij. vbi sic dicit. (Iste terminus hō in reduplicatione positus pōt accipi vel rōe suppositi:vel rōne nāe. Cū ergo dr̄:xp̄s ſm q2 hō est p̄sona: si accipiať rōne suppositi manifestū est: q2 xp̄s ſm q2 hō est p̄sona:q2 suppositū humane nāe nō est aliud q̄ȝ persona filij dei. Si aūt accipiať rōne nāe: sic pōt intelligi dupl'r. Uno modo q2 intelligať: q2 nature humane cōpetat esse in aliqua persona:⁊ hoc etiaȝ modo veꝝ est:

omne

omne enī: qđ subsistit in natura humana est persona. Alio mō pōt intelligi: vt humane nāe in xp̄o ꝓpria personalitas debeat cāta ex p̄ncipijs hūane nāe: ꝛ sic xp̄s ꝯm ꝙ hō nō est ꝑsona: qꝛ humana nā non est ꝑ se seorsum existēs a diuina nā: qđ requirit ratio ꝑsone.) Hec ille. ¶ Item ibidem in solu. tertij. sic dicit. (Sicut persona signat qđdā cōpletū ꝛ per se subsistens in nā rōali: ita hypostasis. ꝛ suppositum: ꝛ res nāe in genere substantie significant qđdam per se subsistēs: vñ sicut humana nā non est persona seorsum a ꝑsona filij: ita etiā non est per se hypostasis: vel suppositū: vel res nāe: ꝛ iō in sensu in quo negaꝰ ista: xp̄s ꝯm ꝙ hō est persona: opꝫ etiam negari oēs alias.) Hec ille. ¶ Ex qbus pōt formari duplex rō pro scđa pte ꝯclusiōis. ¶ Prīa talis ē. Omne suppositū humanū est persona: ꝛ oīs nā humana est in aliqua persona: sed hec ꝓpositio: xp̄s ꝯm ꝙ hō est persona: hꝫ qnqꝫ illos duos sensus: ergo in talibus sensibꝰ est vera. ¶ Scđa talis est. Humana nā in xp̄o non hꝫ ꝓpriā ꝑsonalitatem distinctā a personalitate filij dei: sed hec ꝓpositio: xp̄s ꝯm ꝙ homo est ꝑsona: habet qnqꝫ sensum illi oppositū: ergo in tali sensu est falsa, sicut arguiꝰ de ista: ꝛ ita de alijs. ¶ Eandē ꝯclonem tꝫ 3° sen. di. p̄nti. q. i. ar. z. questiunculis p̄ma: scđa: ꝛ tertia. ¶ Tertia ꝯclo. Quelibet istaꝝ est simplr concedenda: xp̄s ꝯm ꝙ iste hō est deus: xp̄s ꝯm ꝙ iste hō ē persona. Primā ponit. s. Tho. 3° sen. di. io. q. p̄ma art. i. questiuncula z°: vbi sic dicit. (Ad hoc ꝙ aliqua p̄dicatio sit per se: nō opꝫ ꝙ p̄dicatū per se ꝯueniat subo ꝯm omne: qđ in noīe subiecti implicaꝰ: sed sufficit si aliqd eoꝝ per se sibi ꝯueniat: sicut rōcinari per se ꝯuenit hoi non ꝯm ꝙ hꝫ corpus: sed inquātum hꝫ aiaꝫ: vnde hec est per se: hō ratiocinaꝰ. Cuꝫ aūt dr̄: iste homo: demōstrato xp̄o: includiꝰ ex vi demonstrationis determinatum suppositū humane nāe: qđ est suppositū eternum scđm scđam opi. cui supposito per se ꝯuenit esse deus. vñ hec est per se scđm scđam opi. iste hō est deus. Et qꝛ ad veritatem huius locutionis non exigiꝰ: nisi qđ p̄dicatū ꝯueniat ei: qđ reduplicaꝰ: ideo hec est vera: xp̄s ꝯm ꝙ iste hō est deus.) Hec ille. ¶ Itē aliā ꝓpositionē. s. xp̄s ꝯm ꝙ iste hō est ꝑsona: pōit 3° sen. di. io. q. i. ar. z° questiuncula p̄ma: vbi sic dicit. (In xp̄o non est nisi vna persona que est eterna: nullū aūt eternum ꝯuenit xp̄o ꝯm ꝙ homo ꝓprie loquendo: vñ hec non est vera xp̄s ꝯm ꝙ hō est persona: nisi reduplicetur suppositū hominis: vt dicaꝰ: xp̄s ꝯm ꝙ iste hō est persona: h. n. veꝝ est.) Hec ille. ¶ Similia ponit tertia pte. q. i6. ar. xi. in solu. tertij: vbi sic dicit. (Cū dr̄: iste hō: ꝓnomen demōstratiuū trahit hoc nomen hō ad suppositū: ꝛ iō hec ē magis vera: xp̄s ꝯm ꝙ iste hō est deus: ꝙ̄ ista: xp̄s ꝯm ꝙ hō est deus.) Hec ille. ¶ Ex qbus potest formari talis ratio. Ad veritatē ꝓpōnis reduplicatiue sufficit: ꝙ predicatū per se ꝯueniat ei: qđ reduplicaꝰ: subo aūt principali cōueniat simplr: sed hec ꝓpositio: xp̄s ꝯm ꝙ iste homo est deus: est reduplicatiua: ꝛ eius p̄dicatum per se cōuenit huic: qđ dico: iste hō: qđ reduplicaꝰ: igiꝰ ipa est vera. Et in hoc primus articulus terminatur.

Quantum ad scđm articulū obijciendū est cōtra ꝯclusiones: specialr cōtra tertiā cōtra quā arguit Durā. Primo. Qꝛ h ꝓnomē iste non demonstrat suppositū eternū: nisi quatenus importaꝰ noīe hoīs: ergo sic demonstrat ibi: sicut importaꝰ in nomine hoīs: sed ibi rōne implicationis importaꝰ formaliter ꝛ non mālr. hoc est non ꝯm se: sed vt est hñs talem nām: que sit rō ꝯuenientie p̄dicati cū subiecto ergo sic demonstraꝰ: ergo non verificaꝰ ꝓpō: nisi natura noīe hoīs importata sit rō: quare esse deū conueniat xp̄o: nō aūt est sic: igiꝰ ꝛc. ¶ Ad ꝓbationē minoris p̄mittit: ꝙ implicatio ꝯm ꝙ ꝓprie sumiꝰ ip̄ortat cāꝫ inherētie p̄dicati ad subꝫ ꝓximā: vel remotā. ¶ Sed ꝯsiderādū est: vt dicit: ꝙ terminus ꝯcretus positus in p̄dicato: vel in quacūqꝫ īplicatione circa subm teneꝰ formalr ꝓ nā: ꝛ non mālr ꝓ supposito: nō ꝙ terminus ꝯcretus vnꝙ̄ suppōat formalr ꝓ nā in recto ex q̄cūqꝫ parte ponaꝰ: qꝛ tunc talis ꝓpō esset falsa: vt si dicaꝰ: sortes est hō: vel ꝯm ꝙ hō est rōnalis: tunc. n. esset sensus: ꝙ sortes eēt nā humana: vel ꝙ sortes ꝯm ꝙ est nā humana esset rōnalis: sed ꝓ tāto dr̄ teneri formalr ex pte p̄dicati: vel implicatiōis magis ꝙ̄ ex pte subi: qꝛ qñ terminus ꝯcretus poniꝰ ex pte subi magis accipiꝰ ꝯm ꝙ est aliqd in se ꝙ̄ ꝯm id qđ est hñs aliquā nām: vt si dicaꝰ: albū currit: albū magis stat ibi ꝓ eo: qđ ē aliquid in se subsistens: ꝙ̄ ꝯm ꝙ est hñs talē nām. s. albedinē: ꝙ̄uis non possit verificari ꝓpō: nisi currenti insit albedo: tñ albedo nō est cā: quare cursus insit sorti: vel cuicunqꝫ supposito currenti: vñ ꝛ nō albū pōt currere. Sꝫ qñ poniꝰ ex pte p̄dicati: vel cū īplicatione: vt dicendo hō est albus: vel sortes ꝯm ꝙ est albus disgregat: ibi p̄dicatū non ꝯuenit subo: nisi vt est hñs talē nām: ita ꝙ qñ implicatio est vera: ipsa est cā quare p̄dicatū est in subo. ¶ Ex qbus pꝫ: ꝙ q̄libet haꝝ est simplr falsa: xp̄s ꝯꝫ ꝙ hō est ꝑsona: ꝛ xp̄s ꝯꝫ ꝙ h hō ē ꝑsona: qꝛ iplicatio importat cām inherētie p̄dicati ad subm ꝙ̄tuꝫ ad nāꝫ per terminū īplicationis ip̄ortatā: nunc ita est ꝙ nā importata per h nomē hō: vel iste hō non est cā remota vel ꝓpinqua: quare xp̄o cōpetat esse ꝑsonā: ergo q̄libet haꝝ est falsa xp̄s ꝯm ꝙ hō est ꝑsona. xp̄s ꝯꝫ ꝙ iste hō est ꝑsona. ¶ Scđo arguit dicēs. Qꝛ nō vꝫ illud: qđ dicit nr̄a ꝯclo. s. ꝙ nō opꝫ p̄dicatū ꝯuenire subo rōne oīum que īplicanꝰ: sed solū rōne vnius: qꝛ cū dr̄: xp̄s inꝙ̄tuꝫ iste hō: ꝓnomen demōstratiuū non est ps īplicationis sed demōstratio eius: ꝛ iō opꝫ ꝙ ꝓpō verificeꝰ rōne alicuius formalr īportati noīe hoīs: qđ nō est in ꝓposito. ¶ Tertio. Qꝛ ꝙ̄uis nō oporteat p̄dicatū īesse subo rōne cuiuslibet īplicati absolute: tñ si īplicatio cadit sub reduplicatione dicente cām: opꝫ ꝙ p̄dicatū insit subo rōne oīum īplicatoꝝ: vt in oībus pꝫ: vñ sicut hec ē vā: iste hō est ꝑsona: demōstrato xp̄o: ita ꝛ hec: hō ē ꝑsona: nō solū ꝓ hoībꝰ puris: sꝫ ꝓ xp̄o: ergo silr si ista est falsa: xp̄s ꝯꝫ ꝙ hō ē ꝑsona: eadē rōe hec ē falsa: xp̄s ꝯꝫ ꝙ iste hō ē ꝑsona. Hec ille. Et in h scđs articulus terminaꝰ.

Quantum ad tertiū articulū rñdēdū est obiectionibus supradictis. ¶ Et ad primam qdeꝫ dr̄ p̄mo: ꝙ supposito: sed non ꝯcesso: ꝙ hoc ꝓnomen iste non demonstret suppositū eternū: nisi ex additione huius noīs hō: nō tñ seqtur: ꝙ illo eodē mō demonstret suppositūꝫ eternū: sicut importaꝰ per hoc nomen hō in absentia ꝓnoīs: sicut in hac reduplicatiua: xp̄s ꝯꝫ ꝙ homo est ꝑsona: in qua teneꝰ formaliter: imo oportet: ꝙ hoc ꝓnomē aliter demonstret: ꝛ hoc nomen homo alr importet suppositum: puta magis materialiter ꝙ̄ formalr: cuius rō est: qꝛ cum ꝓnomina significent purā substantiā sine qualitate: idest suppositūꝫ sine expssione quidditatis: ideo coꝝ additio ad nomina concreta trahit illa ad standū pro suppositis potius ꝙ̄ ꝓ qdditate: ꝛ magis materialiter ꝙ̄ formaliter quātūcunqꝫ reduplicatio cadat super aggregatum ex pronomine demonstratiuo ꝛ nomine cōcreto. De hoc San. Tho. tertia pte. q. i6. ar. io. sic dicit. (Nomē sumptum cū reduplicatione magis ꝓprie teneꝰ ꝓ nā ꝙ̄ ꝓ supposito: sumiꝰ. n. in vi p̄dicati: qđ teneꝰ formalr: idē

In corpore q. in p̄nci.

In fine rñs. ad 3m ꝓbati. mi. tertij ar.

Pronomia signant purā subam sine qͣlitate.

Dur. d. di. io. q. i. in rñs. ad tertiū ꝓb. mino. tertij ar.

rit esse sine alteratione pma.q. nihil nouũ acqrit: cum illud prius haberet in potentia sũme pxima: qꝛ prius habuisset esse: qd mõ hꝫ: nisi pn^m essendi habuisset impedimentũ: ita qꝫ non erat in potentia ad hoc esse: nisi accñtali ꝛ non essentiali: sicut dicimus de graui posito sursuꝫ. 8. phi. De hoc satis dictũ fuit scdo sen. di. 15. vbi tractabaṫ de pluralitate formaꝝ. Et adducta sunt ibi dicta sci Tho. in tracta. de nã mãe: de qbus hic aliqua referã. Jnqt. n. in illo tracta. circa finẽ. ℂ Triplex est potentia: in qua aliqd dr esse. s. potentia mãe: in qua nihil est de illo: qd de potentia educendũ est. Scda est po^a mixti vel mãe: q est in alteratione: in qua lꝫ nõ sit eẽntia forme inducẽde: est tñ virtus. Tertia est potentia totius. ẜm quã ptes sunt in toto: q est maxime actui ppinqua ẜm phm. Vñ in eis nihil est: sic agens ad actũ ppriũ: sicut est qñ armõia est perfecta: necessario erũt essentie formaꝝ pprie sua esse. Hoc aũt facilius scieṫ si gradus ꝛ ordo reꝝ mãlium diligenter discutiatur. ℂ Sciendũ est igiṫ: qꝫ cõissimus vnitatis modus repertus in rebus mãlibus est vnitas ꝯtinuitatis. Jn oĩbus. n. rebus mãlibus hec vnitas repiṫ. primũ nanqꝫ accñs: qd sequiṫ mãm est quãtitas. Sup hanc aũt vnitatem in diuersis rebus repitur vnitas sue forme ppe: in qbusdã aũt magis: in qbusdam vero minus pfecte: vt habeṫ i. 5. meta. vnitas aũt ꝯtinuitatis vel qñtatis in re repta maxime potentialis inueniṫ: q: oẽ ꝯtinuuꝫ est vnũ actu: ꝛ multiplex in potentia: sicut linee partes non sunt aliqua duo in actu: sed sunt vnũ actu: ipsa. s. linea: sunt vero duo in potentia. Et facta diuisione fiũt duo actu: sola. n. diuisio facit in ꝯtinuis esse actu: vnde i diuisione linee nõ induciṫ aliqd noui in ipsis diuisis: sed eẽntia linee eadẽ: q prius erat actu vna: ꝛ multiplx in po^a: p diuisionẽ facta est multa i actu. ℂ Est tñ hec silitudo cuiusdã corruptionis: qꝛ actus prior: q erat toti^9 ablatus est: ꝛ po^a ducta est ad actũ posteriorẽ p solã diuisionẽ. Cõsimile penitus repiṫ in lapide ꝛ in igne: ꝛ in oĩbus generabilib^9 ꝛ corruptibilib^9 iaĩatis. Forma. n. totius in eis: per quã hñt vnitatẽ qñdam sue nãe super vnitatẽ qñtitatis ẜm totã rõnem forme est in qualibet parte taliũ reꝝ: vñ facta diuisione manet essentia eiusdem forme in ptib^9 ab inuicẽ diuisis: qlibet. n. ps ignis est ignis: ꝛ qlibet pars lapidis est lapis. Est tñ i istis diuisionibus qdam silitudo corruptionis ꝛ gnãtiõis: nõ qꝫ noue forme p talẽ diuisionẽ inducanṫ: sed qꝛ esse siue actus prior auferṫ per ipam diuisionẽ: ꝛ po^a ducitur ad actũ ppriũ. Sup h aũt sunt aĩata imperfecta vt plante: ꝛ qdaꝫ ipfecta aĩalia vt sunt anulosa: ꝛ in ipsis iteꝝ idem inueniṫ: qꝛ cũ auelliṫ ramus ab arbore nõ aduenit noua forma vegetabilis: sed eadẽ essentia: que vna erat in arbore: tota ẽt actu vna: simul erat multiplex i potentia: ꝛ per diuisionẽ nouũ esse pdit: ꝛ alius ꝛ alius actus sequtus est. Silr in aĩalibus anulosis ẽ aĩa actu vna: sed est multiplex in po^a accñtali: vñ facta diuisione: ꝛ remoto actu priori: ꝛ vnitate actus sunt multa in actu. Et sic facile est videre quõ eẽntia alicuius forme est in potentia accñtali ad esse: qd tñ nondũ hꝫ: ꝛ h totum ꝯtingit ppter impfectionẽ taliũ formaꝝ: qꝛ cum sint sub vno actu: simul sũt sub po^a multiplici respectu diuersoꝝ esse: q acqruntṫ sine aliqua corruptione i suis essentijs: sed sola diuisione facta. Jn animalibus vo pfectis: ꝛ pcipue in hoĩe: forma q est vna in actu non est multiplex in po^a: vt p diuisionẽ ꝯstituaṫ eadẽ essentia sub diuersis esse: ꝛ diuersis actibus: cũ aĩa hoĩs non diuidaṫ p se: nec p accñs: vñ cũ in hoĩe sit vnitas ꝯtinuitatis cuiusdã: que manifesta est tã in carne ꝛ osse qꝫ in alijs mẽbris: q sibi ꝯiungunṫ ppter nãm ipsaꝫ ꝯtinuitatis: necessario erit in eo aliqua alia essentia forme: q per solã diuisionẽ a toto habeat esse actu ꝛc.) Hec ille. ℂ Et frequenter i eodẽ trac. dicit eadẽ essentiã forme successiue hẽre diuersa eẽ sine quacũqꝫ gnãtione ꝛ corruptione. non ergo acqsitio noui esse simplr: aut ẜm qd inducit gnãtionẽ simplr: aut ẜm qd: nisi ꝯcurrat acquisitio noue forme: ꝛ pn^m essendi. ℂ Ad 6^m dr qꝫ rñsio ibi data bona est: vt patuit in solutionẽ pmoꝝ. 5. argumentoꝝ Scoti. ℂ Tũc ad improbationẽ rñsionis negaṫ minor. Nã lꝫ per mortẽ xpi nõ fuerit amissa vnio aĩe ad vbũ: nec vnio carnis ad ipꝫ: fuit tñ amissa vnio tertie entitatis: q dr humanitas. Sed arguens in h fallit: qꝛ negat totuꝫ distingui a partibus vt alias patuit. ℂ Addendũ est aũt illi rñsioni: qꝫ humana nã in natiuitate vel morte xpi: non solũ acqsiuit: vel amisit relationẽ vnionis ad esse diuinũ: imo pter hoc acqsiuit vel amisit imediate ipm esse psonale verbi: ꝛ vnitatẽ: ꝛ indiuisionem ad illud: vt alias dictũ fuit. ℂ Ad 7^m rñdit Ber. de gãnaco vbi supra. Nã h argumentũ est Godofredi. Et iõ rñsio huius posita est in solu. scdi Sco. recitando dicta Bernardi. Et addit. B. ꝯ Godof. dicenteꝫ qꝫ non minus dat nã humana in xpo qꝫ nãe accñtales supueniẽtes ꝛc. Põt inquit Ber. ꝯcedi: qꝫ plus dat qꝫ tum ad esse essentie: qꝛ dat esse in gñe sube. Forme aũt accñtales: q sunt in xpo nõ dãt eẽ simplr sed accñtale. ℂ Jtẽ pt ꝯcedi qꝫ min^9 dat: qꝛ ñ dat eẽ simplr: cũ illd pexistat: nec ẜm qd: cũ nõ sit forma accñtal: forme aũt accñtales dant ei esse ẜm qd: ꝛ cã huius diuersitatis visa est.) Hec ille. ℂ Ad 8^m dr sicut ad 4^m: negaṫ. n. añs: vbi essentia est ipedita ꝛ nõ po^a: sicut est in xpo. Ad essentiã nãqꝫ non sequtur esse: nisi ꝯstituat suppositũ. Jn xpo aũt nã humana nõ ꝯstituit suppositũ: qꝛ trahit ad aliqd pfectius. ꝛ de hoc multa dicta sunt prius. ℂ Ad 9^m dr: qꝫ si maior intelligaṫ de pprio esse creato: qd naliter natũ est seq humanitatẽ: falsa est: qꝛ accñtia corporalia pñt sequi humanitatẽ nõ solũ qñ dat supposito ppriũ esse: imo qñ nullũ esse dat. Si vo intelligaṫ maior gnãlr de quocũqꝫ esse: nihil ꝯcludit argumẽtũ: qꝛ nos ꝯcedimus: qꝫ humanitas in xpo hꝫ esse diuinuꝫ psonale. De hoc. s. Tho. in tra. de nã mãe multa dicit alibi recitata. cũ de pluralitate formaꝝ in hoĩe loqremur 2° sen. vnde inter cetera dicit. Possibile est põere essentiã alicuius forme in hoĩe sine h qꝫ eã sequaṫ aliqd esse subale ꝛc. ℂ Jtẽ plus dicit. Non repugnat itelligere ponere essentiã forme: ad quã depẽdeat qñtitas ẜm originẽ: sine tñ esse qd se hẽat ad illã formã: vt pncipiatũ ad suũ pn^m ꝛc.) Et m̃lta silia dic ibidẽ. ℂ Ad p^m. Joã. de Neapoli pꝫ rñsio ex pcedenti. q. Damas. n. in verbis illis loqtur de hoĩe quo ad nãm hoĩs: ꝛ ptes eius: ꝛ nãles eius pprietates. Nã qlibet tale assupsit ꝛ curauit: sed eẽ actualis existentie simplr nõ est d numero dictoꝝ: qꝛ nec ẽ nã humana: nec ps eius: nec aliqd sibi ppriũ: nec qd necessario ꝯñs eã. ℂ Jtẽ istud argumentũ est ꝯ arguẽtẽ: ꝛ qꝫcũqꝫ catholicũ tenẽtẽ in xpo nõ esse duo supposita: ꝛ eo mõ q ipse rñdebit: nos rñdebimus. Nã sicut ipsi arguunt: nos arguemus sic. Quicqd deus plãtauit in nã humana: illud assumpsit: sed psonalitatẽ: ꝛ hypostasim p se subsistẽtẽ plãtauit i nã humana: igiṫ oĩa ista assumpsit: ꝯñs est erroneum. Nec vꝫ si dicaṫ: qꝫ in hoc pcessu est fallacia figure dictionis mutãdo vnũ pdicamẽtũ i aliud. Hoc inqꝫ non vꝫ: qꝛ silr dicã: qꝫ ita est in arg^o: qd facit ꝯ nos: qꝛ sub ly quicqd: qd est distributiuũ pro natura: ꝛ eius pncipijs subsumiṫ esse: qd neutrũ pdictoꝝ est: imo est accidens omni

Tex. co. 32. Jmprob. 2^e ꝛ 3^e ꝯclusio.

Cap. 9. i pn.

Tex. cõ. 9.

Jn hoc 3° di. 2^a. q. vnica ꝯclus. scda.

dist. 5. q. p^a.

Di. 15. i prob. scde tertie ꝯclo. Ca. 8.

pmo.di.8.q. omni nãe create: vt superius dictuz est. ¶ Ad scðm pz
pma. per idẽ. Qz idẽ argumentũ põt fieri de personalitate:
⁊ de per se subsistentia hũana: quaꝝ neutrã verbuz as-
sumpsit. Dico igit̃ q̄ pfectio hoĩs est duplex. vna q̄ est
ppria humane nãe ꝓut distinguit̃ a quacũqz alia nã:
sicut esse risibilẽ: rõnalẽ ⁊c. ⁊ talẽ pfectionez subtrahe-
re humane nãe in xp̃o inconueniens est. Alia vero pfe
ctio ꝯuenit hoĩ inquantũ ꝯuenit cum aliis nãis: sicut
personalitas. suppositatio: subsistentia: ⁊ talẽ pfectionẽ
subtrahere nãe humane in xp̃o cũ additione supioris
perfectionis nõ est incõueniens: qz dignius est psonari
⁊ supponitari diuina psonalitate ⁊ diuina subsistẽtia q̃z
humana. ¶ Uel alr̃ dici põt ꝯformiter ad supiora: q̄
sicut xp̃s suscepit humanã nãm: nõ aũt hypostasiz: aut
psonã: ita nec assumpsit illa: q̄ sunt ꝓpa hypostasi: vel
psone: cuiusmõi est subsistere p se nõ in alio eẽ. ¶ Itẽ
cũ dr̃: q̄ sũma pfectio hoĩs est esse: falsuz est: ſm. B. n.
sequeret̃. q̄ esse eẽt vltima hoĩs btitudo: aut felicitas:
qð falsum est. Nec vz ꝓbatio: qz pfectio accñtalis vno
mõ est melior pfectione subali: sicut grã ⁊ gloria q̃z nã
Et de hoc scũs Tho. pᵃ pte. q. 5. ar. 1. sic dicit. (Licet bo
num ⁊ ens sint vnũ ſm rẽ: qz tñ differunt ſm rõnẽ nõ
eodẽ mõ dr̃ aliqd ens simplr̃: ⁊ bonũ simplr̃. Nã cum
ens dicat ꝓprie esse in actu: actus aũt hz ꝓprie ordinẽ
ad poᵃᵐ: ſm hoc aliqd dr̃ ens simplr̃: ſz q̄ pmo discer
nit̃ ab eo: qð est in poᵃ tñ: hoc aũt est eẽ subale vnius-
cuiuscunqz rei. Unũ per suũ eẽ subale dr̃ vnũqðqz ens
simplr̃: p actus aũt supadditos dr̃ aliqd esse ſm qd: si-
cut esse album signat esse ſm qd. nõ. n. eẽ albũ aufert
esse in poᵃ simplr̃: cũ adueniat rei iã pexistẽti in actu.
Sed bonũ dicit rõnẽ pfecti: qð est appetibile: ⁊ p ꝯñs
dicit rõnẽ vltimi. Unde illud qð est vltimo pfectũ dr̃
bonũ simplr̃: qð aũt non hz vltimã pfectionez: quã dz
habere q̃uis habeat aliquã pfectionẽ inq̃tum ẽ actu:
non tñ dr̃ pfectum simplr̃: nec bonũ simplr̃: sed ſz qd.
Sic igit̃ ſm pᵐ esse: qð est subale: dr̃ aliqs ens simplr̃:
⁊ bonũ ſm qd. i. inquãtum ens: ſm vero vltimũ actuz
dr̃ aliqd ens ſm qd: ⁊ bonũ simplr̃.) Hec ille. ¶ Ex q
bus pz: q̄ esse subale nõ est maxima pfectio hoĩs: imo
quasi minima. Et qcquid sit de hoc: tñ esse simplr̃: cuz
sit ꝓpriũ suppositũ: repugnat vnioni ⁊ assumptioni ad
aliud suppositũ. ¶ Ad 3ᵐ pz rñsio p dicta. ¶ Ad argu-
mentũ ⁊ eius ꝯfirmationẽ: qz si argumentũ ꝓcederet
non solũ ꝓbaret: q̄ nã humana prius nã habuit eẽ q̃z
assumeret̃: imo q̄ prius: nã fuit suppositata ꝓprio sup
posito: qz p illo pori ipsa habuit esse per se subsistẽs: cu
suũ esse nulli inniteret̃: nec eẽt in supposito alieno: nec
in alio vt i subo: qð sufficit ad rõnẽ suppositi. ¶ Dico
igit̃ ad argumentũ: q̄ nã humana p nullo signo dura
tionis vel nãe fuit prius pfecta q̃z assumpta: sed simul
fuit pfecta ⁊ assumpta: nec vz ꝯñtia ibidẽ facta: q̄ fuit
assumpta imperfecte: qz vt dictuz est p nullo pori ante
sui assumptionẽ fuit: nec pfecta nec impfecta: qz pmuz
instans sue creationis fuit pᵐ instãs sue pfectiõis ⁊ sue
assumptionis: vñ fictio est imaginari talia signa natu-
re: vt supius dictũ est. Si aũt q̃rit̃ nunqd prius nã hu-
In respõsiõe mana nã fuit pfecta q̃z assumpta. Dr̃ q̄ nõ: imo eꝰ pri
ad 7ᵐ Sco. us nã fuit vnita q̃z perfecta: potissime loquẽdo de accñ
nunqd prius tali pfectione: cuiusmõi est esse: ⁊ accñtia q̄ sunt ex̃ rõ-
nã hũana nã nem essentie: ⁊ humane nãe: secus est de pfectione eẽn
fuerit pfecta tiali: aut de ꝓpria passione eẽntie. Qð pz in sñi. San.
q̃z assumpta. Tho. n. 3. pte. q. 7. ar. 13. querit silez qõnẽ. s. vtrũ grã ha
bitualis in xp̃o sequat̃ vnionẽ. ¶ Et rñdit sic. (Unio
humane nãe ad diuinã: quã supra diximus esse ipsam
vnionis grãm: ꝓcedit grãm habitualẽ in xp̃o non ordi
ne tpis: sed nãe ⁊ intellectꝰ. ⁊ hoc triplici rõe. ¶ Prio
qdem ſm ordinẽ pncipioꝝ vtriusqz. Principiũ. n. vni
onis est psona filii assumens nãm humanã: q̄ ſm hoc
dr̃ esse missa in mundũ: q̄ nãm hũana assumpsit. Pri
cipium aũt grẽ habitualis: que cũ charitate dat̃: est. s.
s. qui ſm hoc dr̃ mitti: q̄ per charitatẽ mẽtem inhitat.
Missio aũt filii ſm ordinẽ nãe est prior missione. s. s. si
cut ordine nãe. s. s. ꝓcedit a pr̃e ⁊ a filio dilectio: vnde ⁊
vnio psonalis: ſz quã itelligit̃ missio filii: est pori ordie
nãe grã habituali: ſm quã intelligit̃ missio. s. s. ¶ Se-
cundo accipit̃ rõ huius ordĩs ex habitudine grẽ ad suã
cãm. Grã. n. cãt̃ in hoĩe ex pñtia deitatis: sicut lumẽ in
aere ex pñtia solis: pñtia aũt dei in xp̃o intelligit̃ ſm
vnionẽ hũane nãe ad diuinã psonã. Unũ grã habitua-
lis xp̃i intelligit̃ vt ꝯñs vnionẽ hãc sicut splẽdor solẽ.
¶ Tertio rõ huius ordis accipi põt ex fine grẽ. Ordi
nat̃. n. ad bene agendũ: actiones aũt sunt suppositoruz
⁊ indiuiduoꝝ: vñ actio ⁊ per ꝯñs grã ad ipsam ordinãs
psupponit hypostasim opantẽ hypostasis aũt nõ psup
ponit̃ in nã humana ante vnionem: vt ex supra dictis
pz. Et iõ gratia vnionis ſm intellectũ ꝓcedit gratiam
habitualem.) Hec ille. ¶ Sicut aũt ipse dicit de grã
habituali, ita dico de oĩ accñtali pfectione nãe humãe
potissime respiciente suppositũ existens simplr̃ ꝓpter
tertiã rõnẽ. Similr̃ pp scðam: qz vnio psonalis est cau
sa oĩum pfectionũ nãe humane: ⁊ sic ꝓcedit quãlibz p
fectionem: sicut cã suum effectũ. nõ tñ opz ibi somnia-
re signa nãe. ¶ Itẽ ibidẽ in solõne scði sic dicit. (Sic
dispõ in via gnãtionis ꝓcedit pfectionẽ: ad quã dispo-
nit: in his que successiue pei ficiunt̃: ita nãlr̃ pfectiõem
sequit̃: quã iã aliquis assequutꝰ est: sicut calor qui fuit
dispõ ad formã ignis est effectus ꝓfluens a forᵃ ignis
iam pexistentis. Humana aũt nã in xp̃o vnita est pso-
ne verbi a pñᵒ sine successione: vñ grã habitualis nõ in-
telligit̃ vt ꝓcedens vnionez: sed vt ꝯñs eã: sicut q̄dam
ꝓprietas nãlis: vnde ⁊ Augusti. dicit in enchiridion: q̄ Augu.ca.16.
grã est quodãmõ xp̃o hoĩ nãlis.) Hec ille. ¶ Ex qbus
pz: q̄ perfectiones non soluz gratuite: veꝝ ẽt nãles hu
mane nãe sequunt̃ ordine nãe vnionem humane nãe
ad verbũ. ¶ Ad 4ᵐ pz rñsio ex dictis Ber. de gãnaco
superius recitatis in solõne scði Scoti. ¶ Ad 5ᵐ negat̃
ꝯñtia pncipalis. Cuius rõ est: qz nã humana in xp̃o se
hz per modũ partis: vel forme ⁊ nãe substãtialis: ꝯstat
aũt q̄ nũq̃z ps: aut forma substãntialis: aut nã existit
per esse ꝓprium: sed solum per esse totius: aut cõpositi
vel suppositi: secus est de accñtibus. Et qð dr̃: q̄ nã hu
mana hz se in xp̃o p modũ accidentis: paꝝ vz: qz vt di
cit san. Tho. 3. parte. q. 2. ar. 6. in solutione scði. (Illud
qð aduenit post esse cõpletũ: accidentalr̃ aduenit nisi
trahat̃ in cõionẽ illius esse cõpleti sicut in resurrectio-
ne corpus adueniet aĩe pexistẽti: nõ tñ accñtalr̃: qz ad
idem esse assumet̃: vt. s. corpus habeat esse vitale p ani
mam: non sic est de albedine: qz aliud eẽ ẽ albi: ⁊ aliud
est eẽ hoĩs: cui aduenit albedo. Uerbũ aũt dei ab eter
no esse cõpletũ habuit ſm hypostasim: siue psonaz: ex
tpe aũt aduenit ei nã humana quasi assumpta ad vnũ
esse: non ꝓut est nature: sicut corpus assũmit̃ ad eẽ ani
me: sed ad vnum esse ꝓut est hypostasis vel persone:
⁊ ideo humana natura non vnit̃ accidẽtalr̃ filio dei.)
Hec ille. ¶ Ex quibus pz: q̄ humana natura non hz
in xp̃o illum modũ accñtalitatis: quẽ arguens putat.
¶ De predictis Ber. vbi supra sic dicit. (Qñ substan-
tia separat̃ ab accidentibus in eucharistia non acqrit̃
eis nouum existere: sed illud existere: qð habebãt i alio
qñ separata sunt: hñt per se virtute diuia: ita vt existe

re:qd prius habebant:fiat existere simplr qtus ad modum essendi.s.non essendo in alio:qd facit virtus diuina. Nõ ergo dat eis nouũ existere: sed nouus modus essendi:qui modus essendi per se potest vocari subsistere. Si aũt natura aliqua preexistens in aliquo supposito vt pes: vniret aliij per diuinam virtutem: tunc suũ subsistere fieret i existere: ita q tũc assumeret ad existere simpliciter illius suppositi: cui vniret. Nec tñ haberet aliud existere q existere illius suppositi: qz non est aliud existere totius et partis: qz existere totius est existere partiũ ex qũi eo mõ: quo ptes existũt in toto.) Hec ille. ¶ Ad argumentum p qõne pz responsio per predicta. Et hec de questiõe sufficiant. De qua benedictus deus. Amen. Distin. VII. et VIII.

¶ Utrum in christo sint due filiationes. Qõ. I.

Circa septimam et octauam disti. 3. sent. queritur. Utrum in christo sint due filiationes. Et vr q sic. Qz filiatio qua quis dr fili9 alicui9 vt patris: vel matris dependet aliqualiter ab eo: qz esse relationis est ad aliõ aliqualr se hre: vnde et interempto vno relatiuorũ interimit et reliquũ: sed filiatio eterna: qua christus est filius dei patris non dependet a matre: qz nullum eternũ dependet a tpali: ergo xps non est fili9 matris filiatione eterna: aut ergo nullo mõ est filius eius: qd est falsum: aut opz q sit filius eius quadã alia filiatione temporali: ergo sunt in xpo due filiationes.

Dama.ca.8. In oppositum arguitur. Qz sicut dicit Damasc. lib. tertio. (Ea que sũt nature multiplicant in xpo: non autẽ ea que sunt persone): sed filiatio maxime pertinet ad psonas: est.n. proprietas personalis: ergo in xpo est tantuz vna filiatio.

In hac questione sunt tres articuli. In pmo ponentur cõclusiones. In scdo obiectiones. In 3° solutiones.

Quantum ad pmum articulum sit pma cõclusio. In xpo non est nisi vnica filiatio realis. Hãc ponit scũs Tho. 3. parte. q. 35. arti. 5. vbi sic dicit. (Circa hoc (inquit) sunt diuerse opiniones. Quidam.n. attendentes ad cãm filiationis: que est natiuitas: ponunt in xpo duas filiationes: sicut et duas natiuitates. Alij vero attendẽtes ad subiectũ filiationis: qd est persona vel hypostasis: ponunt in xpo tm vnam filiationem: sicut et vnam hypostasim vel personã: vnitas.n. relationis vel eius pluralitas non attendit fz terminos: sed fm cãm vel subm: si.n. fm terminos attenderet: oporteret: q quilibet hõ haberet in se duas filiationes: vnã qua referret ad patrem: et aliam qua referret ad matrem: sed recte cõsideranti apparet eadẽ relatione vnũquẽqz referri ad suum patrem et mrem propter vnitatẽ cause. Eadez.n. natiuitate hõ nascit ex patre et matre: vnde eadẽ relatione ad vtrũqz refert. Et eadem ratio est de magistro: qui docet multos discipulos eadẽ doctrina: et de dño q gubernat diuersos subiectos eadem ptãte. Si vero sint diuerse cãe spẽ differẽtes: ex cõsequenti videñt relationes spẽ differre: vnde nihil phibet plures tales relationes eidẽ inesse. Sicut si aliqs est aliquoz magister in grãmatica: et alioz i logica: alia est ratio vtriusqz magisterij: et iõ diuersis relationibus vnus et idez hõ põt esse magister vel diuersoz: vel eorũdem fm diuersas doctrinas. Cõuenit aũt qñqz: q aliquis habeat relationẽ ad plures fm diuersas causas eiusdem tamẽ spẽi: sicut cum aliquis est pater diuersoz filioz fm diuersos actus gñatiõnis. Unde

Relatio hz vnitatẽ nõ ex termino: sed ex cã vel subiecto.

paternitas non põt differre specie: cuz actus generationum sint idẽ spẽ: et qz plures forme eiusdẽ spẽi nõ põt simul inesse eidẽ subiecto: non est possibile q sint plures paternitates in eo: qui est pater pluriũ filioz generatione naturali. Si aũt aliquis sit pater plurium: vni9 generatione naturali: et alterius per adoptionem: tunc sic hz in se plures paternitates. Manifestuz aũt est: q non vna et eadem natiuitate xps est natus ex patre ab eterno: et ex matre ex tpe: nec natiuitas est vni9 speciei: vnde quantuz ad hoc oporteret dicere in xpo eẽ diuersas filiationes: vnam tpalem: et aliam eternã. Sed qa subm filiationis non est natura aut pars nature: sed solum persona vel hypostasis: in xpo autem nõ est persona: vel hypostasis nisi eterna: non põt in xpo eẽ aliqua filiatio: nisi que sit in hypostasi eterna. Omnis aũt relatio: que ex tpe de deo dr: nõ ponit in ipso deo eterno aliqd fm rem, sed fm rõnem tantum: et iõ relatio: qua xps refert ad matrem: non põt esse realis: sed fm rõnẽ tm. Et sic quãtum ad aliqd vtraqz opinio dicit verum. Nã si attendamus ad causas: vel ad perfectas rões filiationis: oportet dicere duas filiationes fm dualitatẽ natiuitatum. Si aũt attendamus ad subiectum filiationis: qd nõ põt esse nisi suppositum eternũ: nõ potest esse in xpo realr nisi vna filiatio. Dicit tñ relatiue filius ad matrem relatiõe: que coitelligit relationi: q mr refertur ad filium. Sicut deus dr dñs relatiue ad creaturã: relatione que cointelligit relatiõi reali: qua creatura subijcit deo. Et qñuis relatio dñij non sit realis in deo: tñ realr dr dominus ex reali subiectione creature ad ipz. Et silr xps dr realiter filius virginis matris ex reali relatione maternitatis ad xpm.) Hec ille. ¶ Ex quibus põt formari talis rõ. In illo est tm vnica filiatio: q hz vnam et non est capax alterius: sed xps est hm: igitur: maior et minor patent ex dictis. Unde hanc innuit scũs Tho. ibidẽ in solutione primi dicẽs. (Natiuitas tpalis cãret quidem in xpo tpalem filiationem realem: si esset ibi subiectum huius filiationis capax: qd qdem eẽ non põt. Ipsum.n. suppositũ eternũ non põt esse susceptiuum relationis tpalis. Nec ẽt põt dici q sit susceptiuũ filiationis tpalis rõne humane nãe: sicut est susceptiuũ tpalis natiuitatis: qz oporteret nãz humanam aliqualr esse subiectaz filiationi: sicut ẽ aliqualiter subiecta natiuitati. Cũ.n. ethiops dr albus rõne dentis: opz q dens ethiopis sit subz albedinis. Natura aũt humana nullo mõ potest esse subiectum filiatiõis: qz hec relatio directe respicit personã.) Hec ille. ¶ Sile ponit 3° sen. disti. 8. q. i. ar. 5. Item. 9. quolibet ar. 4°. ¶ Scda cõclo. Licet xps non referrat ad mrez aliqua reali filiatione: refert tñ ad ipsam aliq alia reali relatione. Hanc ponit scũs Tho. in pdicto quolibet. arti. 4° sic dicens. (In hoc differt ad aliqd ab alijs generibus: q alia genera ex ppria rõne sui hñt: q aliqd sint: sicut qtitas ex hoc ipso: q est quãtitas: aliqd põit: et silr de alijs. Sed ad aliquid ex ppria sui generis rõne nõ hz: q ponat aliquid: sed ad aliqd. Uñ inueniunt quedã ad aliqnid: que nihil sunt in rez natura: sed in rõne: qd in alijs generibus nõ conuenit. Et qñuis ad aliquid ex rõne sui generis nõ habeat: q aliqd ponat: nõ tamen ẽt hz ex ipsa generis ratiõe: q nihil ponat: qz sic nulla relatio esset aliquid in rez nã: vnde ad aliquid non esset vnum de. x. generibus. Hz aũt relatio q sit aliquid reale ex eo q relationẽ causat. Cũ.n. in aliquo inuenit aliquid reale: per qd ad alterum dependeat et cõparetur: tunc dr realiter cõparari: vel dependere: vel referri: sicut equalitas ponit relatio realis ex virtute

quantitatis

q̄titatis:que equalitatē causat. Q2 vero ex eodem res
hȝ esse ⁊ vnitatē:ideo vnitas realis relationis pensan/
da est ex ipso relationis fundamento vel causa: vt q2
vna q̄titatas est:per quā pluribus sum equalis:in me
nō est nisi vna relatio realis equalitatis hn̄s respectus
ad plures. Similr̄ q2 vna natiuitate ex matre ⁊ patre
suȝ genit⁹:vna filiatiōe reali dicor fili⁹ vtriusqȝ:q̄uis
multiplicentur respectus. Sȝ in xp̄o nō possumus di/
cere vnā cām esse filiationis fm̄ q̄ refertur ad patreȝ
⁊ ad matrē:cū sint due natiuitates penitus dispare:vn̄
si esset aliquid:qd̄ filationē tp̄alē posset recipere quasi
subiectum:oporteret ponere in xp̄o plures filiationes.
Nunc aūt filiatio:que nō pōt habere pro subiecto nisi
ipsum suppositū:in xp̄o aūt nō est nisi suppositū eter/
num:qd̄ quidē nō pōt esse subiectū alicuius relationis
temporalis. Quecunqȝ enim relationes tp̄ales de deo
dicuntur:sunt relatiōes rōnis:⁊ nō rei. Un̄ filiatio qua
xp̄us refertur ad matreȝ:nō est realis relatio:sȝ rōnis
tantum:sicut ⁊ cetere que de deo dicuntur ad creatu/
ras. Non enim potest dici: q̄ subiectū filiatiōis sit sup
positū eternū rōne hūane nāe:vel alicuius partis sue:
sicut dicitur subiectū mortis:vel alicuius passionis:q2
sic humana nā ipsa:vel pars eius esset p̄mū subiectuȝ
filiationis:⁊ denoīaret̄ per ipsam:sicut ɔtingit de aliȷs
accidentibus:que attribuunt̄ xp̄o rōne humane nāe.
Filiatio vero nūq̄ȝ denominat nisi ipsum suppositum:
nec pōt aliud p̄ subiecto habere. Nihil tn̄ p̄hibet ali/
quas relationes reales:inesse xp̄o ad virginē:sicut cum
dicimus corpus xp̄i esse originatū a virgine:sȝ ista rela
tio nō hȝ rōnē filiationis:nisi poneremus fm̄ primaȝ
opinionē.s.suppositū creatū aliud eē in xp̄o ab increa/
to.) Hec ille. ❡ Ex quibus pōt formari talis rō. Posi
to sufficienti susceptiuo:⁊ sufficienti fundamento ⁊ ter
mino:⁊ oī cā alicui⁹ realis relationis:ponit̄ talis realis
relatio:sȝ in xp̄o est sufficiens cā multarum relationū
realium:tam fundatiua q̄ȝ susceptiua.igit̄ ⁊c̄. Minor
patȝ. Quia in xp̄o est vel fuit realiter gnātio passiua:⁊
natiuitas passiua:que fundat relationē p̄ducti ad p̄du
cens:⁊ originati ad originās. In ipso est etiā sufficiens
susceptiuū.s.corpus humanuȝ:⁊ eius p̄tes:⁊ hec oīa in
cōparatione ad matrem.igit̄ xp̄s hȝ realem relationē
ad matrem. Et in hoc p̄mus articulus terminatur.

Contra p^m Sco. di. 8. q. unica.

Quantum ad secūdum articulū arguendū est:
contra conclusiones. Unde contra
primā arguit Scotus p̄hādo: q̄ in xp̄o sint due reales
filiationes. ❡ Primo sic. Quia si hoc negaret̄:hoc eēt
q2 lȝ fundamentū plurificet̄:nō tn̄ suppositū:cuius p̄/
prie est filiatio. ❡ Sȝ ɔ̄. Si filiatio tantuȝ est p̄sone:
ita q̄ nō possit plurificari nō plurificato supposito:licȝ
fundamentū plurificet̄.aut hoc cōtingit vt relatio ab/
solute:aut vt talis originis relatio:nō p̄mo modo:q2
tūc si xp̄s fuisset alb⁹:nō fuisset realr̄ silis alicui alteri
albo:nec fuisset realr̄ eq̄lis alteri habēti tantā q̄titatē
q̄tam ipse:tunc ēt in suppositis creatis relationes non
possent multiplicari p̄pter fundamenta. Si 2° modo
hoc est falsum:q2 nō plus repugnat relationi originis
plurificari in eodem supposito q̄ȝ ipsam originē:q̄ q̄si
p̄cedit relationē:vt p̄xima ratio fundamenti:sȝ origi/
nes plurificant̄ in eodē supposito fȝ Damas. li. 3. c. 53.
Duas inquit generationes xp̄i veneramur. ❡ 2°. Naȝ
pater eternus:⁊ si sit vnum suppositū:tn̄ hȝ duas rela/
tiones originis vȝ ad filium ⁊.s.s. ⁊ ita super vnū ⁊ idē
suppositum fundantur due relationes actiue:⁊ super
idem fundamentū.ergo multo magis sup duo funda/
menta accepta possunt fundari due relationes origis
passiue. ❡ 3°. Christus hȝ duas op̄ationes fm̄ Damas. Damas. li. 3° ca. 15.
relatio aūt nō magis respicit suppositū q̄ȝ operatio:q2
suppositi est operari. ❡ Ex quo arguit̄ ad p̄positum.
Q2 sicut christus nālr̄ operabat̄ quibusdā op̄ationib⁹
nāe hūane:ita si genuisset duos filios realr̄ habuisset
in se duas paternitates ad illos p̄pter duas generātio/
nes actiuas.ergo mō p̄pter duas gnātiones passiuas
hȝ duas filiationes. ❡ 4°. Quia qd̄ compet̄it xp̄o pre/
cise fm̄ rationem personalitatis eterne non dicitur de
illo inquantū homo:sicut hec est falsa:christus inquā/
tum homo est persona.ergo ⁊ hec:christus inquantum
homo est filius:si filiatio dr̄ de deo solū fm̄ rationem
vel relationem p̄sonalitatis eterne. ❡ 5°. Q2 distinctio
priorum naturaliter cōcludit distinctionē posteriorū:
sed nō tantū suppositū naturaliter p̄cedit relationeȝ:
sed etiam fundamentum.ergo multiplicato fundamē/
to multiplicatur relatio. Et ita in p̄posito cuȝ sint duo
fundamēta:due erunt relationes. ❡ 6°. Filiatio est ha/
bitudo naturaliter producti similis suo producenti in
natura intellectuali. Iste particule patēt:quia sicut pa
ternitas est habitudo producentis:ita filiatio est habi/
tudo p̄ducti. Naturaliter ēt addit̄.quia p̄pter defectū
huius particule.s.s.nō est filius. Similis p̄ducenti ad/
ditur:quia p̄pter hoc vermis nō est filius hominis. In
natura intellectuali additur:quia ideo ignis nō est fili⁹
ignis:nec planta plante:nec brutum bruti proprie: q̄ si
contendas brutum esse filiuȝ bruti:tunc filiatio est ha/
bitudo producti naturaliter similis producenti in na/
tura intellectuali vel sensitiua. In ista auteȝ descriptio
ne nihil primo:⁊ per se respicit suppositū:nisi ratione
productionis passiue:quia omnia alia addita respiciūt
naturam in producente:vel in p̄ducto: vel in vtroqȝ:
filiatio ergo ratione nullius determinat sibi vt sit sup/
posituȝ magis q̄ȝ generatio passiua:sed gnātio passiua
multiplicatur ad multiplicationē naturarum actuali/
ter existentium acceptar̄ per ipsas generationes:vt pa
tet per Damas. li. 3°. c°. 53. Q2 christi sunt due generatio
nes.ergo filiatio plurificatur ad plurificationē illaruȝ.
❡ Septimo. Q2 ad duos terminos nō potest esse ea/
dem relatio:quia tunc ideȝ simul esset:⁊ nō esset. ❡ 8°.
Quia quecūqȝ proprietas personalis diuina eque non
respicit aliqd̄ creatū p̄ termino. ergo sicut paternitas
eterna nō potest eē relatio:qua pater dicitur esse pater
temporalis:ita nec filiatio eterna. ❡ 9°. Quia si mater
genuisset purum homineȝ:fuisset vere mater:⁊ ille ve/
re filius filiatione reali:sed non minus egit modo:q̄ȝ
egisset tunc:nec christus vt homo minus realiter acce/
pit naturam ab ipsa:q̄ȝ alius accepisset.ergo ex natura
extremorum est modo in christo aliqua noua filiatio
realis. Hec Scotus in forma. ❡ Arguit ēt Aureo. Q2
licet effectus aliquādo referatur ad causam sine hoc:
q̄ causa referatur ad effectum:nunquā tamen inueni/
tur econtra q̄ causa referatur ad effectum:⁊ effectus
nō referatur ad causaȝ:sed virgo maria realiter refert̄
ad christum sicut causa ad effectum.igitur ⁊ econtra.
❡ 2° sic. In christo sunt due natiuitates ⁊ due genera/
tiones passiue.ergo ⁊ due reales filiationes. Probatur
consequentia:quia natiuitas ⁊ generatio passiua ⁊ fi/
liatio idem sunt realiter:qd̄ probatur ex loco a coniu/
gatis:quia idem est esse natum:⁊ esse genitum:⁊ esse
filium:⁊ idem est genitrix:⁊ mater. Et sicut filius dicit̄
generatione filius:ita generatus dicitur generatione
generatus:vnde filiatio nō est nisi generatio passiua:
vt transijt in preteritum. Et ideo non potest dici q̄ filia
tio fundetur super generationem passiuaȝ. ❡ Confir/

matur. Qz sicut negatur ista: christus est duo filij: ita negatur ista: christus est duo nati: vel duo geniti: & tñ certum est q in christo sunt due natiuitates: & due generationes passiue. ¶ 3°. Qz nõ ppter aliud negatur q in christo sint due filiationes: nisi quia nõ conceditur q christus sit duo filij: sed hoc nõ impedit: quia sicut christus nõ est plures quales ppter plures qualitates: nec plures scientes ppter plures scientias: cum tamen habeat omnes scientias: ita licet in eo sint plures filiationes reales: non tñ ppter hoc opz concedere q sint plures filij. ¶ 4°. Quia suppositū nõ est imediatum fundamentum relationis sicut tu supponis: licet enim natura nõ sit genitū: sed suppositū: tamen natura est fundamentum relationis: sicut est illud: a quo pfluit actio & passio: & tamen actiones & passiones dicuntur esse suppositorum: vñ licet actio & passio & relatio denominent suppositum: tamen fundantur in natura tanq̃ in fundamento & principio a quo pfluitur: & iõ multiplicantur ad multiplicationez nature. ¶ 5°. Ut

Utrũ ad plures termios aliqd vnica relõne referri possit.

dicit. opinio nostra ponit q per eandem relationem aliquid potest referri ad plures terminos. Sed hoc est impossibile. quod pbatur. Tuz pmo qz quandocũqz aliquid est de conceptu qdditatiuo alicuius: multiplicato illo multiplicatur & ille conceptus: & per cõsequēs illud: cuius est ille conceptus qdditatiuus: sed terminus est de conceptu qdditatiuo relationis. igit &c. ¶ Sed forte dices: q relatio habet quidditatem ex termino suo: sed ex fundamento suo habet entitatem: ideo manente eodem fundamento: manet eadem entitas: licz termini multiplicentur. ¶ Sz hoc nihil est: qz ab eodem habet res entitatem & essentiam: cũ habeat esse p suam qdditatem. Tum 2°. quia 3° phisicoꝝ dicitur: q eadez est via intra duos terminos: & ratio est secundũ

Tex. cõ. 19.

Cõmentatorem: qz intermedium sumit vnitatem ex terminis tunc sic. Qd est impossibile circa viam realē: est impossibile circa viam rationis: sed impossibile est q via realis sit inter plures terminos: nisi inter duos. igitur. ¶ Confirmatur. Qz sicut se habz habitudo sm rem: ita sm rationem: modo impossibile est q intellectus intelligat aliquam habitudinem scdm rationem respectu plurium terminorum: quin statim intelligat illam multiplicari. Tum 3°. qz paternitate vna corrupta in patre per mortem vnius filij: adhuc manet alia respectu alterius filij. igitur sunt ibi plures paternitates & filiationes. Tum 4°. Quia impossibile est q aliquid fiat de non depēdente dependens: nisi facta aliq̃ mutatione circa ipsum: modo paternitas vnius psone respectu filij quē habet: coexigit illuz filiuz: sed quādo fit paternitas alterius filij: coexigit filiũ aliũ: & ideo consequenter pater dependet ad illam: ad quam prius nõ dependebat. Et sic est facta mutatio circa ipsum: vel circa ipsam paternitatem: que modo exigit illum filium aliũ: quem prius non exigebat: & sic est alia coexigentia: & alia paternitas. ¶ 6°. Arguit dicens. Qz

Utruz paternitas fundet sup aliqd ex generatione derelictum.

opinio nostra ponit: q paternitas fundatur super aliq̃ derelicto ex generatione in patre: sed vt dicit: hoc non valet: quia non apparet qd sit illud derelictum. Non enim potest dici: q sit aliqua res absoluta: quia illa posset corrumpi saltem diuina virtute manente filio: & sic corrumperetur paternitas manente filio & patre. Hoc etiam est contra phm: qui dicit. 5. meta. q huius respe-

Tex. cõ. 20.

ctus fundatur super potētiā. ¶ Nec põt dici: q illud derelictum sit respectus. Tum quia ille multiplicaret sicut generatio: & habetur intentum. Tũ qz vnus respe-

Cõtra eādē Duran. dis. 8. q. 3ª.

ctus nõ est fundamentũ alterius ¶ Arguit ēt Duran. pmo. Quia realis relatio non põt aduenire alicui sine reali mutatiõe facta secũduz aliqd absolutũ in ipso vl in altero: sz si humana natura a filio dei assumpta sibi dimitteret: in ipsa esset realis relatio ad matrem: statim enim esset psona: & tamen nihil absolutum aduenirent sibi nec filio dei. ergo opz q nunc ratione ipsius sit in filio realis relatio ad matrem. et cõstat q est realis relatio ad patrem. ergo due. ¶ 2°. Qz equalis depēdentia est in christo ad matrem ratione nature assumpte: sicut in alijs filijs: sz ppter talē dependētiā in alijs ponitur realis filiatio. ergo & in christo poni dz. ¶ 3°. Quia vnitatem filiationis in christo non potest arguere nisi vnitas suppositi vel eius eternitas. Non vnitas suppositi: quia hoc esset vel quatinus filiatio esset relatio: vel quatinus esset talis relatio: cuius denominatio soli supposito conuenit: non quatinus est relatio: quia in eodē supposito videmus multas relationes reales: nec quatinus denominat solum suppositum: quia sicut esse filium conuenit soli supposito: sic & actiones sunt suppositoruz: sed plures actiones reales sunt in christo non obstante vnitate suppositi. ergo plures relationes & filiationes reales possunt esse in ipso. Nec etiam eternitas obsistit pluralitati filiationum realium: quia nõ minus repugnat supposito eterno: q de nouo adueniat ei accidens reale absolutuz q̃ realis respectus: sed xpo ratione nature assumpte competunt de nouo vel ex tēpore multa accidētia realia absoluta sicut esse quātum: esse album: & sic de alijs. ergo potest ei aduenire mediante natura respectus realis. ¶ 4°. Quia q̃uis inueniamus in ordine rerum: q causa nõ realiter referatur ad effectuz nisi effectus realiter referatur ad cāz: vt patet de relatione dei ad creaturam: nunq̃ tamen inuenimus: q causa realiter referatur ad effectum: & effectus referatur solum secundum rationem: sed xps sm humanam naturam se habet ad matrem vt effectus ad causam. cum ergo in matre sit realis maternitas: per quam refertur ad filium: necesse est q in filio sit realis filiatio: per quaz referatur ad matrem. ¶ 5°. Quia plurificato reali fundamento relationis: necesse est relationez realiter plurificari: sed reale fundamentum filiationis est natiuitas vel natura per natiuitatē accepta. ergo cum ista realiter plurificentur in christo: in ipso enim est duplex realis natiuitas: & duplex natura per duplicem natiuitatez accepta: videtur q in xpo sit duplex realis filiatio g̃ &c. ¶ Ad hoc tamen dicunt quidam q fundamentum filiationis nõ est natiuitas actiue siue passiue sumpta: quia illa transeunte manet filiatio: nec natura per natiuitatem accepta: sed quoddam derelictum in supposito consequens ad natiuitatem & naturam p eam acceptam. Et illud dicunt esse quādam subiectionem: siue q̃dam seruitutem filioꝝ vel filialem corrñdentem cuidam iuri in patre: ita q generatio vel natiuitas est causa paternitatis: vel maternitatis filiationis: sed nõ est imediatuz fundamentum: sed illud est in patre & matre eius quoddā derelictum ex generatione actiua: & in filio quedaz seruitus seu subiectio drelicta ex natiuitate passiua. Et tale ius seu subiectio vel seruitus fundatur imediate in supposito subsistente scdm q subsistens est: quia habere ius siue possidere aliud: vt sibi subiectum est solius suppositi vt primi & imediati subiecti. Et similiter possideri siue esse obligatum tali seruitute: q̃uis talia insint supposito ex aliquo actu precedente. Et quia tale ius siue seruitus imediate fundatur in supposito: nõ multiplicatur nisi ex multiplicatione suppositi: nec p consequēs

filiatio:

filiatio:quia talem seruitutem hꝫ pro imediato funda
Tex. cõ. 20. mento. Sꝫ ista responsio nõ valet:qꝛ ſm phꝫ. 5° meta. pater dr̄ pater filij:qꝛ hic fecit:ille aũt passus est. ergo ⁊ paternitas ipsa ⁊ filiatio fundanṫ super actionẽ. Nec obstat ꝙ generatio actiua ⁊ passiua transeunt:filiatio aũt ⁊ paternitas nõ trãseũt:qꝛ in creaturis paternitas ⁊ filiatio sunt solũ quedã reales denomiationes cõsurgentes ex generatiõe actiua ⁊ passiua ſꝫ pteritũ:pater enim est:qꝛ genuit:⁊ filius qꝛ genitus fuit:⁊ iõ quãdiu verꝫ est dicere:ꝙ ille genuit:⁊ iste genitus est:verũ est dicere:ꝙ iste est pater:⁊ ille est filius. ¶ Item. In diuinis est realis paternitas ⁊ filiatio:⁊ tamen in eis non est in patre respectu filij tale ius:nec in filio talis subiectio. ergo falsum est ⁊ erroneũ:ꝙ paternitas ⁊ filiatio fundentur sup tale ius ⁊ subiectionẽ. ¶ Itẽ. Tale ius ⁊ talis subiectio aut sunt res:aut rõ:si rõ nõ possunt eẽ fundamẽtũ realis paternitatis ⁊ filiatiõis. Si res:aut absoluta:aut relatiua. Si absoluta:da eã. Nec poteris dare nisi naturam ꝑ generationeꝫ acceptam:⁊ tũc habebiṫ ppositũ. Si respect⁹:cũ subiectio i filio. ⁊ ius qð respondit ei in patre:magis ptineant ad mores q̃ ad naturam:paternitas aũt ⁊ filiatio pertineãt ad esse nature:qð precedit esse morale:pꝫ ꝙ paternitas ⁊ filiatio precedunt tale ius:⁊ taleꝫ subiectionẽ:sicut ea que sunt nature:pcedunt ea que sunt moris. Et cũ prius nõ fundetur in posteriori:sed magis ecõtra:absurdũ est dicere:ꝙ paternitas ⁊ filiatio fundenṫ sup illo iure ⁊ subiectione. ¶ Confirmatur. Quia paternitas ⁊ filiatio sũt in brutis sicut ⁊ in hoibus:⁊ tñ ibi non est tale ius:nec talis subiectio:⁊ iõ incõsueta adinuentio fuit:ꝙ paternitas ⁊ filiatio fundentur super tale ius ⁊ talem subiectionẽ. ¶ Nec obstat qð dr̄:ꝙ natura potest dici genita:nata:vel serua:nũquaꝫ tñ dicitur filia. ¶ Quia hoc nõ est ppter hoc:ꝙ filiatio imediatius insit supposito: q̃ nature:sed quia filius ⁊ filiatio magis accedunt ad naturã substantiui q̃ esse natũ vel genitũ:que pure denomiatiue accipiũtur. Nã si denomiatiue accipiamus filiatum:eque pprie posset dici natura filiata:si hoc vsus haberet:sicut dr̄ nata vel genita. ¶ 6°. arguit sic. Ubicũqꝫ pducens ⁊ pductum incidunt in eundẽ ordinem:⁊ maxime in idem ſm speciem:si vnum referṫ realiter ⁊ reliquum:sed christus ſm nãm humanaꝫ ⁊ beata virgo incidunt in eundeꝫ nature ordinem. ergo si maternitas est relatio realis in matre:necesse est ꝙ filiatio sit realis in filio. Hec Duran. Et iste sunt potiores rationes:que fiunt contra primam conclusionem. Ideo in hoc primus articulus terminatur.

Quantum ad tertium articuluꝫ respondendũ est obiectionib⁹ supradictis. idcirco ad primũ Scoti dicitur:ꝙ causa cur in christo nõ pñt esse due filiationes reales nõ est illa:quã arguens ibidem recitat precisa ⁊ principalis. s. quia in christo non sunt plura supposita:sed potissima causa est:quia illud suppositum christi vnicum nõ est capax realis filiationis temporalis:nec quo ad diuinitatem:nec quo ad humanitatem:qꝛ neutra illarũ naturarũ in ipso potest eẽ subiectum filiationis. Dato enim ꝙ illud suppositum esset capax talis filiatiõis:vnitas suppositi nõ obstaret quin posset habere duas filiationes ſꝫ diuersa fundamenta:sicut si aliqs sit filius vnius patris ꝑ naturaleꝫ originẽ:⁊ alterius ꝑ adoptionẽ:vel aliqs sit discipulus vnius ſꝫ vnam doctrinaꝫ:et alterius ſm aliam. ⁊ ideo pria cõsequentia ibi facta neganda est:quia illa nõ est precisa causa conclusionis:sꝫ sit pars cause:presertim quo ad hoc:qð dicit:ꝙ nihil est subiectum filiationis nisi suppositũ. ¶ Et cuꝫ hoc vltimũ improbatur. Dr̄ ꝙ filiatio habet hoc nõ inquãtum relatio:sꝫ inquãtuꝫ talis relatio. ¶ Nec valet huius iprobatio:qꝛ solũ cõcludit:ꝙ in eodem supposito possunt esse due vel plures relationes originis:qð concedit nostra 2ª cõclusio: sed hoc nõ est ad ppositũ:sed est fallacia cõsequentis: qꝛ nõ ois relatio originis vel fundata in origine passiua est filiatio:vt patet ex primo ar. ⁊ 2ª cõclusione. Et ideo concludere duplicẽ filiationeꝫ ex duplici relatione originis est sophisticũ:vt videtur. ¶ Ad 2ᵐ dicitur: ꝙ peccat sicut pcedens ſꝫ nõ causam vt causam. Cõceditur enim ꝙ vnitas suppositi precise nõ phibet duas relationes originis actiue vel passiue esse i eodẽ supposito:sed incapacitas suppositi respectu talis relationis. ¶ Dr̄ 2° ꝙ in christo sunt due relationes originis passiue:tñ vnica illarum est filiatio. et sic argumentum est sophisma cõsequentis. ¶ Ad 3ᵐ dicitur:ꝙ 2ª ppositio ibi assumpta est falsa. s. ꝙ filiatio nõ magis respicit suppositum q̃ actio vel opatio:quia licet vtrunqꝫ istoꝝ tantũmodo cõueniat supposito vt qð:qꝛ solum suppositũ agit ⁊ dicṫ filius:tñ in hoc est differentia duplex. Prima qꝛ ppriũ ⁊ adequatũ subiectuꝫ actionis vel operationis nõ semꝑ est suppositũ:imo potest esse pars integralis:vel essentialis:vel potẽtialis suppositi: vt patet de operatione:qua aliqs scribit vel pcutit:cui⁹ subiectum pximũ ⁊ adequatũ est manus. ¶ Itẽ. Proprium subiectum intellectionis ⁊ volitionis est intellectus ⁊ volũtas vel anima:secus est de filiatione:cui⁹ subiectũ semꝑ est suppositum. Scða differentia est:qꝛ licet actio principaliter attribuatur tñ supposito:tñ quandoqꝫ licet minus pncipalr ⁊ instrumentaliter attribuitur parti:sicut ꝙ oculus videt:lingua loquitur: voluntas vult:secus est de filiatione:que nec pncipalr nec instrumentalr:nec scðario dr̄ filia:vel filius. Et sic patet ꝙ nõ est simile de filiatione ⁊ opatiõe. ¶ Diciṫ scðo:ꝙ si xp̃s naturali gñatiõe genuissꝫ duos vl̄ mille filios:nullã realem paternitatẽ ex hoc acqsisset ad illos:quia christus paternitatis non est capax:nec quo ad ꝑsonam eternam:que nullã habet realem relationẽ ad creaturas:nec esse põt subiectũ accidentiũ. Nec quo ad naturaꝫ humanã:qꝛ solũ suppositũ est imediatũ subiectuꝫ paternitatis ⁊ filiationis:vt dictũ est. vñ hoc argumentũ peccat sicut duo pcedentia ſm nõ cãꝫ vt causam. ¶ Item cõcessa ꝯclusione huius argumẽti:nõ cõcluditur ꝯ nos:qꝛ cõcedimus in christo duas filiationes:nõ tñ ambas reales. Cõcedimus insuper in christo realem respectũ ad prẽm:⁊ realem respectum ad mrẽm:sed respectus nõ est pprie filiatio ⁊c̃. ¶ Ad 4ᵐ diciṫ:ꝙ in nullo est cõtra nos:qꝛ nos nõ dicimus: ꝙ christus tñmodo dicatur filius ſm relationeꝫ:vel rõne eterne ꝑsonalitatis:vel ſꝫ eternaꝫ filiationẽ:qua refertur ad patrem:imo dicimus ꝙ est veraciter fili⁹ alia filiatione tpali:qua referṫ ad matrẽ:sꝫ illa nõ est relatio realis:sꝫ rõnis tñ:quo nõ obstãte:ipse est realr fili⁹ virginis marie. Tum qꝛ mater habet ad ipsum relationem realem maternitatis. Tum qꝛ ipse realiter terminat ꝑ reale fundamentum ⁊ suppositum illam maternitatem. De predictis scũs Tho. 3°. sen. dis. 8. q. i. ar. 5. in solutiõe pmi sic dicit. (Natiuitas tpalis:siue generatio passiua christi est quedam passio:que ſm reꝫ fundaṫ in natura humana:⁊ ex hoc nominatur natus sicut ⁊ homo:sꝫ filiationis suppositum nõ põt esse natura:cum sit eius qð habet cõplementũ speciei ⁊ esse:⁊ ideo due natiuitates causant q̄si duas filiationes:sed vnum ſm rem:⁊ altera ſm rõnẽ tñ.) Hec ille. ¶ Itẽ

Et si filiatio ⁊ opatio suppositum respiciãt differentia tñ duplex est in hoc.

in solutione.2.sic dicit.(Ex hoc ꝙ filius dei refertur
ad matrem:nō opꝫ ꝙ habeat aliā filiationē ſm rē:sed
aliū respectū rationis.)❡ Item in solutione.3. sic di-
cit.(Maternitas posita ponit aliū respectū in christo:
⁊ remota remouet illū:ſꝫ nō opꝫ ꝙ ponat aliā filiatio-
nē realē.)❡ Itē in solutiōe.6.dicit.(Si pater carneꝫ
assumpsisset de virgine esset filius virginis:nō quideꝫ
ꝑ aliquā realē filiationē:cuius suppositū eternuꝫ esset
subm.sed per respectū rōnis tm̄.)❡ Hec ille.❡ Ex qui-
bus pꝫ:ꝙ nō est eius mens dicere:ꝙ christus ꝑ filiatio
nem eternam referatur ad matrem:sed per aliaꝫ filia-
tionē nō realem.❡ Ad 5m pꝫ responsio ꝑ statim dicta:
qꝛ soluꝫ cōcludit:ꝙ christus aliuꝫ respectū hꝫ ad prēꝫ:
⁊ aliuꝫ ad matreꝫ:qđ cōcediṫ:ſꝫ nō cōcludit ꝙ vterqꝫ
sit realis filiatio.Un̄ hoc argumētum facit in forma
scūs Tho.vbi supra p̊ loco articuli.(Multiplicata cā
multiplicatur effectus:ſꝫ natiuitas est cā filiatiōis ⁊c̄.)
Et respondit sicut statim allegatū est. ❡ Itē.3. pte.q.
35.ar.5.in primo loco facit illud argumentū:⁊ respon-
dit sic.(Natiuitas tꝑalis causaret quidē in xp̄o tꝑaleꝫ
filiationeꝫ realem si esset ibi subiectū huius filiatiōis
capax ⁊c̄.)vt allegatuꝫ fuit in ꝓbatione p̊me cōclusio-
nis.❡ Itē ibidem in solutione.3.sic dicit.(In christo
est tm̄ vna filiatio realis:que respicit patreꝫ eternum:
est tn̄ ibi alius respectus tꝑalis:qui respicit matreꝫ tē-
poralē.)Hec ille.❡ Ad 6m dicitur p̊mo:ꝙ illa descri-
ptio filiationis est defectuosa:qꝛ opꝫ addere:ꝙ tale ꝓ-
ductum:qđ est subiectū talis habitudinis sit subsistēs:
alias humanitas christi eēt filius v̓ginis:qꝛ hꝫ ad illaꝫ
talem habitudinē:qualis ibi describitur. ❡ Dr̄ 2°. ꝙ
filiatio magis respicit suppositū ꝙ̄ gn̄atio passiua:qꝛ
subiectum ꝓximū passionis pōt esse nā:vel pars nāe:
sicut dictū fuit in.2°.ꝯclusione:ſꝫ ēt suppositū eternū
sit subꝫ gn̄ationis rōne nāe assumpte.❡ Et vlterius:
Secus est de gn̄atione ⁊ de filiatione:qꝛ gn̄atio signi-
ficatur ꝑ modū cuiusdā motus ⁊ passionis:motus aūt
diuersificaṫ ex terminis:⁊ hꝫ ex eis realitatē:secus est
de filiatione:que signatur per modū relationis. vnde
scūs Tho.3°.sen.vbi supra.4.loco arguit sic.(Motus
diuersificantur ꝑ terminos:sed sicut motus hꝫ specieꝫ
a terminis:ita ⁊ relatio.ergo cū christus sit filius prīs ⁊
matris:opꝫ ꝙ alia filiatione ad vtrūqꝫ referaṫ.)Ecce
argumentū.Sequiṫ responsio.(Dōm(inquit)ꝙ oīs
motus est aliqđ ſm rē:nō aūt oīs relatio.vn̄ ꝗuis ex
terminis multiplicentur respectus relationis:nō tn̄ oꝫ
ꝙ multiplicentur relationes ſm rēꝫ:sicut motus mul
tiplicātur ſꝫ rem ex diuersitate terminoꝝ.)Hec ille.
❡ Dr̄ 3° ꝙ argum nō plus cōcludit:nisi ꝙ xp̄s hꝫ duas
filiatiōes distinctas:ſꝫ nō cōcludit:ꝙ vtraqꝫ sit realis.
❡ Ad 7m pꝫ ꝑ statiꝫ dcā.❡ Itē scūs Tho.3.pte.q.35.
ar.5°.sic arguit.(Unū relatiuoꝝ poniṫ in diffōne alte
rius:ex quo pꝫ ꝙ vnū relatiuoꝝ specificatur ex alio:ſꝫ
vnū ⁊ idē nō pōt eē in diuersis speciebus.ergo impossi
bile vr̄:ꝙ vna ⁊ eadem relatio termineṫ ad extrema
oīo diuersa:sed xp̄s dr̄ filius patris eterni ⁊ matris tꝑa
lis:q sunt oīo diuersi.ergo vr̄ ꝙ nō possit eadē relatiōe
dici filius patris ⁊ matris:sunt ergo in xp̄o due filiatio
nes.)Ecce argumētū sequiṫ responsio.(Dōm(inqt)
Tex.cō.3. ꝙ vnū ⁊ ens se cō sequuntur vt diciṫ in 4°. metaphi.⁊
ideo sicut contingit:ꝙ in vno extremorum relatio sit
qđdam ens:in alio autē nō sit ens.ſꝫ ratio tantū:sicut
Tex.cō.20. de scientia ⁊ scibili dicit phūs.5.meta.ita ēt contingit
ꝙ ex parte vnius extremi est vna relatio:ex parte aūt
alterius extremi sunt multe relationes:sicut in hoībꝰ
ex parte parentū inueniṫ duplex relatio:vna paterni-
tatis:alia maternitatis:que sunt specie differentes ꝓꝑ
hoc ꝙ alia rōne pater:⁊ alia rōne mater est generatio-
nis p̊ncipiuꝫ.Si vero essent plures eadē rōne p̊ncipiū
vnius actionis:puta cum multi simul trahunt naueꝫ:
in oībus esset vna ⁊ eadeꝫ relatio.Ex parte aūt prolis
est vna sola filiatio ſm rē:ſꝫ duplex ſm rōnē inq̄ʒtum
correspondet vtriqꝫ relationi parentū ſm duos respectꝰ
intellectos:⁊ sic ēt ꝗtū ad aliqđ in xp̄o est tm̄ vna filia
tio realis.que respicit prēm eternū:est tn̄ ibi alius re-
spectus tꝑalis:qui respicit matrem tꝑalem.)Hec ille.
❡ Ex quibus patet:quō eadem relatio pōt esse ad di-
uersos terminos.❡ Scđo:quō talis relatio est duplex
ſm rōnē.❡ Tertio:quō xp̄s alia filiatione referṫ ad
prēm:⁊ alia ad matrē:⁊ nō eadē.❡ Quarto:quō nō se
quitur ꝙ eadē relatio simul sit ⁊ nō sit:aut ꝙ desinat
⁊ maneat:sed solum ꝙ eadē relatio maneat ꝗtum ad
vnuꝫ respectū:⁊ desinat quo ad aliū:sicut pꝫ de filiatio
ne illius:q hꝫ patreꝫ ⁊ caret matre aut ecōtra:⁊ de illo
qui prius habuit duos fratres:⁊ mō nō hꝫ nisi vnū:vel
prius fuit equalis quatuor:⁊ mō est equalis nisi tribꝰ.
❡ Ad 8m pꝫ respōsio ꝑ dicta ad quartū:⁊ simil'r ad se-
ptimū.❡ Ad 9m dr̄:ꝙ peccat ſm nō cām vt cāꝫ:qꝛ nō
iō negamus realē filiationē in xp̄o respectu matris:qꝛ
mater eius minus egerit in gn̄atione illius ꝙ̄ alie ma-
tres:nec qꝛ filius dei minus acceperit ab ea ꝙ̄ filij alia
rum matrū de illis q̄ pertinent ad nām:sed iō qꝛ filij
aliaꝝ matrū sunt capaces talis noue filiationis realis:
nō aūt xp̄s.Ulteriꝰ qꝛ ad generationeꝫ passiuā ⁊ ad ac
ceptionē nāe nō sequiṫ filiatio realis:nisi qn̄ talis nā
ꝯstituit ꝓpriū suppositū:⁊ nō innititur supposito ꝑ aliaꝫ
nām cōstituto.hoc aūt est in alijs filijs:⁊ nō in xp̄o q
ad nām humanā.❡ A p̊m Aureo.dr̄:ꝙ nihil cōcludit
ꝯtra nos:cōcedimꝰ eniꝫ ꝙ in xp̄o est realis respectꝰ ad
matrē:sicut dicit secūda cōclusio:sed ille nō dr̄ filiatio
rōne iam dicta.❡ Ad 2m.Negatur ꝯn̄a p̊ma:⁊ ad eiꝰ
ꝓbationē negaṫ assumptū:vt ꝑ dicta ad 4m Sco.patꝫ:
Natiuitas eni ⁊ generatio passiua sunt passiones ⁊.q-
qdam motus:nō sic filiatio.❡ Itē.Si natiuitas ⁊ gn̄a
tio passiua essent idē realiter qđ filiatio:seqṫ ꝙ cessan-
te natiuitate ⁊ generatiōe passiua cessaret filiatio:⁊ ꝙ
nullus pōt dici filius:nisi ꝓ illa mensura:qua nascitur
aut generaṫ:que oīa sunt absurda.❡ Et ad ꝓbationē Esse natum ⁊ esse genitū duplr sumi potest.
illius falsi assūpti dr̄:ꝙ eē natū vel eē genitū pōt sumi
duplr.Primo mō vt eē natū idē sit qđ habere natiui-
tatē actualē:⁊ esse genitū idē sit qđ habere gn̄ationem
actualē:⁊ sic accipiendo manifeste pꝫ:ꝙ nō idē est esse
filiū:qđ esse natū vel genitū:qꝛ hō.5.annoꝝ est filius:⁊
tn̄ ꝓtunc nō hꝫ generationē actualē:nec natiuitatē:qꝛ
nec natiuitas:nec generatio durat nisi ꝑ instans:aut ꝑ
paruū tp̄s.Scđo mō pōt sumi vt esse natū vel genitū
idē sit qđ habuisse natiuitatē vel gn̄ationē:⁊ adhuc sic
accipiendo nō est idē esse natū:⁊ esse filiuꝫ:qꝛ de Abel
vere dr̄:ꝙ habuit natiuitatē ⁊ generationē:⁊ tn̄ nō ve-
re dr̄:ꝙ sit filius.Silr̄ de pupillo vel orphano vere dr̄
ꝙ habuit generationē ⁊ natiuitatē:non tn̄ ꝙ sit filius.
Et sic pꝫ ꝙ quocūqꝫ mō sumaṫ eē natū vel genitū nō
est idē qđ esse filiū:qꝛ ista nō cōuertunṫ:ſꝫ semꝑ vnuꝫ
est in plus ꝙ̄ aliud.❡ Item dato ꝙ cōuerterenṫ:nō iō
arguiṫ:ꝙ hoc sit illud:sicut pꝫ de homīe ⁊ risibilitate.
❡ Ulteriꝰ cū dicit arguēs:ꝙ filiatio nō ē aliud ꝙ̄ ge
neratio vt transit in preteritū:aut intelligit ꝙ filiatio
est generatio q̄ fuit:ſꝫ nō est:⁊ hoc implicat ꝯtradictio
nē:qꝛ tunc filiatio esset illud:qđ est nihil:⁊ sic filiatio
esset:⁊ non esset.Aut intelligit ꝙ filiatio est generatio
que est ⁊ fuit:⁊ hoc est impoīe:qꝛ generatio non durat

per tempus: ⁊ vlterius: qꝛ tunc in p̄mo instanti: quo est
generatio: nō esset filiatio: qꝛ tunc nō est ṽa illa copula
tiua: generatio est: ⁊ gn̄atio fuit. ⁊ sic nō apparet quō ta
lia dicta possint sustineri. ¶ Si dicat̄ ꝙ idē respectus
p̄mo dicit̄ esse generatio: ⁊ post cessat esse generatio: sꝫ
dicitur filiatio. ¶ Nō valet: qꝛ tūc ideꝫ respectus nul-
lo addito: nulloqꝫ remoto ad suum esse ꝑtinēte qn̄qꝫ
esset generatio: ⁊ qn̄qꝫ esset non generatio: nec genera-
tio esset essentialiter mutatio: aut passio: aut inceptio.
Et multa alia incōuenientia sequerentur potissime lo-
quendo de generatione in creaturis. secus est de diui-
na generatione. ¶ Ad confirmationeꝫ dicit̄: ꝙ nō iō
precise ista negatur: in x̄po sunt due filiationes: qꝛ in-
fert istam: x̄pus est duo filij: sed ꝑꝑ aliam cām. iō argu-
mentū peccat ẜm nō cām vt causam. Uerūtn̄ dicitur:
ꝙ ista pōt ꝯcedi: in x̄po sunt plura genita. s. v̄bū dei est
vnum genitū: ⁊ humanitas est aliud genitū: saltem q̄si
terminus generationis ⁊ natiuitatis: ⁊ tn̄ nullo mō cō-
cedit̄: ꝙ in x̄po sint multi filij. ¶ Ad 3^m negatur assū-
ptum vt pꝫ per statim dicta: qꝛ multe sunt alie cause:
¶ Dr̄ 2° ꝙ ista ꝯn̄a est bona in hac mā: in x̄po sūt plu
res reales filiationes. ergo in x̄po sunt plura supposita:
qꝛ cū in supposito x̄pi eterno sit vna realis filiatio ab
eterno ⁊ non plures. si sint ibi plures: hoc erit ꝑ aduen
tum noue realis filiationis. Si aūt illa adueniat: non
pōt recipi in supposito x̄pi eterno: qꝛ nō est capax acci-
dentiū ẜm se. Nec in humanitate sibi vnita: qꝛ omne
subiectū filiationis realis est suppositū. igit̄ recipit̄ in
aliquo supposito distincto a supposito eterno: ⁊ sunt ibi
duo supposita. ¶ Dr̄ 3° ꝙ instantia cōtra p̄dictā ꝯn̄aꝫ
non valet. Nā nulla qualitas: nec aliqđ accidens aliđ
a filiatione: qđ sit in x̄po: exigit ꝑ ꝓprio susceptiuo sup
positum distinctū a supposito eterno: sicut facit tꝑalis
realis filiatio. ¶ Ad 4^m dr̄: ꝙ nos nō supponimus: ꝙ
suppositum sit imediatuꝫ fundamentū huius relatio
nis: que dr̄ filiatio: dicimus tamen ꝙ est eius ꝓximuꝫ
⁊ imediatum subiectū: sicut lꝫ qualitas sit fundamen-
tum similitudinis: ⁊ quātitas equalitatis: tn̄ nec quali-
tas: nec quantitas sunt subiectuꝫ taliū relationū. Et qꝛ
diuinū suppositū nec ẜm se: nec ẜm aliqd sibi vnitum
pōt esse subiectum filiationis realis temporalis: iō ta-
lis filiatio nō est in eo. ¶ Cū vero vlteri⁹ dicit̄: ꝙ rela
tio multiplicatur ad multiplicationē nature: ⁊ pꝫ ꝑ pre
dicta: ꝙ hoc concesso. nihil concluditur contra nos: qꝛ
cōcedimus in x̄po duas filiationes: nō tn̄ vtranqꝫ rea-
lē. ¶ Qđ si arguatur: ꝙ multiplicato fundamento rea
liter multiplicantur respectus realiter. Dicitur ꝙ verū *multiplicato fundamento realiter quō multiplicetur respect⁹ realiter.*
est vbi subiectū est capax taliū. non sic est in ꝓposito
De predictis scūs Tho. 3° sen. dis. 8. q. p̄ma arti. 5. sic di
cit. (Relatio nō hꝫ ex hoc ꝙ ad alterū dicit̄: ꝙ sit ali-
qd in rerū nā: sed hoc hꝫ ex eo ꝙ relationē causat: quod
est in re: que ad alterum dr̄: ⁊ qꝛ ex eo res hꝫ vnitatem
⁊ multiplicationē: ex quo habet esse: ideo ẜm id: in quo
relatio fundatur: iudicandū est de ea: vtrum sit secun-
dū rē vna vel plures. Sunt igitur quedā relationes: q̄
fundantur super quātitate: sicut equalitas: que fundat̄
super vnū in quātitate: ⁊ cum vnitas quātitatis nō sit
nisi vna in re vna: inde est ꝙ ꝑ vnā equalitateꝫ est res
equalis omnibus: qbus dicit̄ equalis: alie ṽo relatiōes
fundant̄ suꝑ actione ⁊ passione. Et in istis est cōsiderā-
dum ꝙ vna passio respondit duabus actionibus: qn̄
neutrū agens sufficit ꝑ se ad actionē ꝯplendā: sicut est
in eo: q vna natiuitate nascitur ex patre ⁊ matre. Un̄
in patre ⁊ matre sunt due relationes ẜm rē: sicut ⁊ due
actiones: sed in nato est vna relatio ẜm reꝫ: ẜm quā re-
fertur ad patrē ⁊ matrē sicut ⁊ passio vna. ¶ Itē con-
siderandū est: ꝙ q̄dā relationes nō inascunt̄ ex actio-
nibus ẜm ꝙ sunt in actu: sed magis ẜm ꝙ fuerunt: sic̄
aliqs dr̄ pater ẜm ꝙ ex actione est effectus ꝯsequutus.
Et tales relationes fundant̄ super id: qđ ex actione in
agente relinqt̄: siue sit dispō: siue habitus: siue aliquod
ius: seu ptās: vel qcqd huiusmodi: sꝫ qꝛ hoc qđ relinqui
tur ex hmōi actionibus vnius spēi non potest esse nisi
vnū: inde est ꝙ relationes tales ēt ẜm rem non multi-
plicantur ẜm diuersas actiones: sed magis sunt vnum
ẜm id: qđ ex actione relinqt̄. Et ꝓpter hoc nō sunt di-
uerse relationes ẜm reꝫ in patre vno: q generat plures
filios: nec in vno magistro: q docet plures discipulos.
Si aūt sint actiones plures ẜm spēm: causant etiam
plures relationes speciei differentes. Un̄ cum x̄ps nō
per vnā generationē passiuā se habeat ad generationē
actiuā patris: ⁊ ad generationē actiuā matris: sed ꝑ aliā
⁊ aliā: ⁊ he due gn̄ationes nō sint vnius generis: nedū
vnius speciei: nil vt videtur ipediret: qn in x̄po possent
esse due filiationes ẜm rē differentes: nisi imediatum
susceptiuum filiationis esset suppositū: qđ qdem ẜm
secūdam opinionē nō est nisi eternuꝫ in x̄po. Et qꝛ ex
nullo tēporali aduenit rei eterne aliqua relatio realis:
sed rōnis tantum: iō filiatio que ꝯsequit̄ x̄pm ex gene
ratione tēporali: non est realis: sed rōnis tm̄: ⁊ tn̄ realr̄
filius est: sicut ⁊ deus est realiter dn̄s: ex h̄ ꝙ creatura
realiter refertur ad ipsum. Un̄ ꝯcedo ꝙ in x̄po nō est
nisi vna filiatio realis: q̄ refertur ad patreꝫ: ⁊ respectus
quidā rōnis quo ad matrem refert̄. Tn̄ prima opinio
que ponit duo supposita in x̄po: posset ponere duas fi-
liationes: nec tn̄ poneret duos filios masculine: sꝫ duo
filia neutralr̄: si latine diceret̄.) Hec ille. ¶ Ex quib⁹
pꝫ vnde venit vnitas vel multitudo relationū ⁊ filia-
tionuꝫ: ⁊ quādo talis multitudo est realis: ⁊ quādo nō.
¶ Ad 5^m dicit̄: ꝙ positio nr̄a nō ponit: ꝙ in x̄po vnica
relatio termīnet̄ ad plures terminos: nec ꝙ christus *Idē ad plures terminos vnica relatione referri pōt.*
vnica filiatione eterna referatur ad patrem ⁊ matreꝫ
vt Scotus ⁊ Aureo. false imponūt scō Tho. sꝫ verū est
ꝙ in alia materia est possibile ⁊ verū: ꝙ idē referatur
ad diuersos terminos vnica relatione ẜm reꝫ: ⁊ multi-
plici ẜm rōneꝫ: sicut sepius superius dictū fuit. Sicut
pꝫ de filio respectu patris ⁊ matris: ⁊ de doctore respe-
ctu pluriū discipulorū in eadē scientia: ⁊ de albo ⁊ hicu
bito respectu plurium similiuꝫ ⁊ equaliū. ¶ Et ad pri
mā huius improbationē dr̄: ꝙ responsio ibi recitata bo
na est: sic̄ pꝫ ex dictis ad 4^m imediate p̄cedēs. ¶ Nec
valet replica contra illam responsionem: qꝛ vt dictuꝫ
fuit in probatione secunde conclusionis: realitas ⁊ en-
titas in rerum natura aliter conuenit relationi q̄ alijs
predicamentis. Ipsa enim nō hꝫ ex sua rōne p̄cisa qd-
ditatē naturalem: nec eē realē. De hoc satis dictū fuit
primo sententiarum. ¶ Iteꝫ de hoc scūs Tho. 3° sen. vbi *dis. 20. 3 cōclusione 2° loco.*
supra in scđo loco arguit sic. (Relatiua sunt quorum
esse est ad alterum se habere: sed esse filiationis eterne
non est ad mr̄em x̄pi se habere. ergo per eam nō refer-
tur ad matrem: sed aliqua filiatione refertur ad ma-
treꝫ. ergo in christo sunt due filiationes.) Et respōdet.
(Dōm (inquit): ꝙ philosophus nō accipit eē ẜꝫ ꝙ dr̄ *Cap. 6. Tex. c. 15.*
actus entis: sic enim relatio nō habet esse ex eo: ad qđ
dicitur: sed ex subiecto: sicut omnia alia accidentia: sed
accipit esse pro quidditate vel ratione: quam significat
diffinitio: nō aūt relationis est ex respectu ad alterum
⁊c̄.) ¶ Itē. 9. quolibet. q. 2^a arti. 3°. arguit sic. (Filius
est relatiuum ẜm esse: ⁊ nō ẜm dici: sed hmōi relatiua
ẜm ph̄um in predicamentis sunt quorum esse est ad

aliud se habere. ergo esse filiationis est esse respectus: quo referꝫ ad aliud: ⁊ ita si sunt plures respectus: sunt plures filiationes.) Ecce argumentū. Seqꝫ responsio. (Dñm) inquit) ꝙ in illa descriptiōe philosophi eē ponitur ꝓ rōne eendi ſm ꝙ diffinitio dr̄ oratio significans qd est esse rei. Uñ nō opꝫ ꝙ relatio habeat esse realiter ex respectu: sed ex cā respectus: ex respectu vo hꝫ ꝓpriam rōnem generis ⁊ speciei.) Hec ille. ¶ Ex quibus pꝫ primo: ꝙ nullū accidens hꝫ ex sua qdditate sufficiens ꝑncipiū sue realitatis ⁊ sui eē: imo ꝑncipaliter causatur ex subiecto. 2° ꝙ relatio nec ex sua qdditate: nec ex suo subiecto ꝑcise hꝫ realitatē: nisi cōcurrat reale fundamentū: ⁊ quedā alia ꝑmo sententiaꝝ dicta de quibus vide sanctū Tho. de potētia dei. q. 2. art. 5°. ¶ Ad secundā iꝓbationē illius: qd̄ tenet nostra positio dicitur. ꝙ inter duos terminos non pōt esse multiplex via absoluta: ⁊ ideo idē est motus: quē cāt mouēs ⁊ recipit mobile: tñ inter illa sunt plures vie relatiue: sicut actio ⁊ passio in esse reali: ⁊ multo plus in esse rōnis. ¶ Nec valꝫ qd̄ dicit arguēs: qꝛ sic dictū fuit in solutione. 6. Scoti ⁊ alibi plurificatis terminis plurificātur respectus ſm rōnē: nō tñ semper ſm rē. ¶ Ad confirmationē negaꝫ añcedens: qꝛ aliunde relatio hꝫ rōnem sui generis vel spēi: ⁊ aliunde realitatē: sicut dictum fuit superius. vñ plurificatio rōnis ꝑ intellectū nō infert plurificationē in re. ¶ Ad tertiā improbationē dr̄: ꝙ in tali casu argumēti q̄diu manet aliqs plurium filioꝝ vnius patris: paternitate vnius speciei non tolliꝫ nec corrūpiꝫ aliqua realis paternitas in patre: sꝫ solum respectus eius ad hunc vel illū in esse rōnis: donec oēs filiationes deficiant. ¶ Ad 4am iꝓbationē dicꝫ: ꝙ peccat per fallam cōsequētis: qꝛ licet in patre gnāte ſꝫ filiū fiat aliq̄ mutatio: tñ oꝫ ꝙ illa mutatio fiat ꝑ acqsitionē alic⁹ noue relatiōis realis: aut realis paternitatis. Sufficit eni ꝙ muteꝫ in eē reali ꝑ aliqd absolutū: vel ꝑ aliquā nouā actionē: ⁊ in esse rōnis mutetur acquirendo nouū respectū ꝑme paternitati reali. Alias sequereꝫ ꝙ dum generatur aliqua stilla vel gutta aq̄ pluuialis: oēs gutte maris illi equales in quātitate vel similes in qualitate acquirerent nouā relationē realē: ⁊ multa alia incōuenientia. Sꝫ nimirum si arguens talia adducit: qꝛ ipse ꝑmo sniaꝝ determiat nullam relationē esse ens reale. ¶ Ad 6m dr̄ ꝑmo: ꝙ scūs Tho. hoc posuit 3° sniaꝝ: sicut allegatū fuit in solutione. 4. Aureo. sed in sūma nusquā ponit hoc: nec in 5° metaphisice in. c. de ad aliqd: imo sic ibi dicit. (Relatiuoꝝ que dicuntur ſm potētiā actiuā ⁊ passiuā attēditur diuersitas ſm diuersa tempora. Quedā enim dicuntur relatiue ſm tempus preteritū: sicut qd̄ fecit ad id qd̄ factum est: vt pater ad filium: qꝛ hic genuit: ille genitus est: que differunt ſꝫ fecisse ⁊ passū esse: quedā vero ſm tp̄s futurū: sicut facturus refertur ad faciēdū ⁊c̄.) ¶ Item quarto sen. dis. 41. q. prima ar. ꝑmo. questiuncula secūda sic dicit. (Relatio aliqua desinit esse dupliciter. vno mō ex corruptione subiecti. alio modo ex subtractione esse: sicut similitudo esse desinit qñ alter similiū moritur: vel qñ qualitas que erat causa similitudinis subtrahitur. Sunt aūt quedā relationes q̄ hñt pro causa actionē vel passionē: aut motū vt in 5° metaphisice dr̄: quarum quedā causantur ex motu inquantum aliqd mouetur actu: sicut ipsa relatio: que est mouētis ⁊ moti. Quedā aūt inq̄ntū hñt aptitudinē ad motum: sicut motiuū ⁊ mobile: dñs ⁊ seruus. Quedā autē ex hoc: ꝙ aliquid prius motū est sicut pater ⁊ filius: nō ex hoc: qd̄ est generari nunc adinuicē dicuntur: sꝫ ex h qd̄ est generatū esse. Aptitudo aūt ad motum ⁊ ipsum moueri transit: sed motum esse ꝑpetuū est: qꝛ qd̄ factū est nunq̄ desinit esse factum: ⁊ ideo paternitas ⁊ filiatio nūq̄ per subtractionē cāe destruuntur: sed solū ꝑ corruptionē subiecti per alterutrū extremoꝝ. Et similiter dicēdum est de affinitate: que causatur ex hoc ꝙ aliq cōiuncti sunt: nō ex hoc ꝙ ɔiūgunꝫ ⁊c̄.) Similia dicit in multis alijs locis. s. ꝙ paternitas fundatur in actione preterita: ⁊ nō in aliquo pñti derelicto ex tali actione: ⁊ ideo nō est necesse in pñti ꝓposito illō dictū tertij sententiaꝝ sustinere. Si quis tñ velit illud dictū sustinere: pōt dicere ad hoc argumentū: ꝙ id qd̄ relinquitur ex generatione in patre: pōt dici quedā auctoritas ꝑncipij respectu filij: vl' potestas: aut ius. Et ad hui⁹ iꝓbationē ꝑmā dr̄: ꝙ cōsequētia nō valet: qꝛ licet generatio multipliceꝫ in xp̄o: nō tñ subiectū relationis: imo nec est ibi subm capax temporalis filiationis: vt sepius dictum fuit. ¶ Ad secundā improbationē dr̄: ꝙ tenens hoc dictū hꝫ dicere: ꝙ ille respectus: in quo fundatur paternitas nō est aliud realiter a paternitate: sed solum ſm rōnem. Relatio enim relicta a generatione actiua in patre pōt cōsiderari vt in habitu: ⁊ sic fundat: vel vt in actu: ⁊ sic fundaꝫ: vel ſm modum loquendi venerabilis domini Alberti potest considerari vt cōcepta ⁊ sic fundat: vel vt exercita: ⁊ sic fundatur. Aliter qꝛ pōt cōsiderari in nā accidentis: inherentis: ⁊ quo ad suū inesse: ⁊ sic fundat: vel quo ad naturā relationis ⁊ ad aliquid: ⁊ sic fundaꝫ. ¶ Aliter: qꝛ potest cōparari ad suum subiectū: ⁊ sic fundat: vel ad suum terminū: ⁊ sic fundatur. Et multis alijs modis pōt illud dictū sustineri: lꝫ nō sit necesse illud sustineri: qꝛ standum est semper in talibus vltime determinationi: q̄ habeꝫ in suma. ¶ Ad p̄m Duran. negatur minor: qꝛ in casu illo licet nō fieret realis mutatio circa ꝑsonā vbi: fieret tñ realis mutatio circa naturam: quā deponeret ⁊ illa nā nouū esse ⁊ nouū suppositū acciperet: vt alias dictū fuit. ¶ Ad 2m negatur minor: qꝛ relatio filiationis nō cōsurgit in alijs filijs ꝑꝑ solā dependētiā filij ad matrem: sed ideo qꝛ natura accepta a matre cōstituit suppositum capax talis relationis: vel est in tali supposito: nō sic aūt est in xp̄o: qꝛ humanitas: quā accipit a matre per generationē nullū suppositū cōstituit. ¶ Ad 3m negaꝫ maior: qꝛ nō ꝑꝑ aliqd̄ illoꝝ ibidē adductoꝝ negaꝫ duplex filiatio i xp̄o: sicut dictū ē in solone ꝑmi Scoti. Cū aūt ibi adduciꝫ: ꝙ supposito eterno adueniunt ex tp̄e accidētia absoluta ⁊c̄. Diciꝫ ꝙ consequentia nō valet: qꝛ suppositū eternū ſm se non est capax alicuius accidentis. nisi ꝓ quāto nā sibi vnita capax est accidentis absoluti: nō aūt filiationis: lꝫ multorum alioꝝ respectuū sit capax illo mō: quo ponit 2a cōclusio: ⁊ multe solutiones ꝑcedentes. ¶ Ad 4m patet responsio ꝑ dicta ad p̄m Aureo. ⁊ ad multa ꝑcedentia: qꝛ vltima cōsequentia peccat ꝑ fallatiā cōsequentis. Nō enim ois relatio realis geniti ad generās: vel originati ad originans est filiatio. ¶ Ad 5m pꝫ responsio per dicta ad 4m ⁊ 5m Sco. nō enim plurificatio cāe efficiētis arguit plurificationē effect⁹: nisi adsit passū capax multiplicis forme: qd̄ nō cōuenit in ꝓposito: qꝛ in xp̄o nihil est capax filiatiōis realis tp̄alis. ¶ De responsione ibidē data dr̄: ꝙ nō est necesse illā sustinere: sicut dictum est in solutione. 6. Aureo. qꝛ illa scūs Tho. posuit in primis opib⁹: nō aūt in vltimis: ⁊ sic significat se nō illam approbare. Si qs tñ vult eā sustinere: pōt respondere iuxta ꝑdicta in solutione. 6. Aure. Uñ ad primā iꝓbationē pōt dicere: ꝙ paternitas vno mō fundaꝫ

super

Marginal notes:

ꝑ. d. 26. q. 2. ar. 1. c. 2. 3m. 4m. di. 3. 3m. di. 33. 4. c.

di. 30. q. 2. ar ti. 2°.

Non fundaꝫ pñitas sup aliqd̄ ex generatiōe derelictum sed in actione ꝑterita.

Tex. cō. 20.

Quod super aliqd̄ derelictum fundeꝫ sustētari ꝑꝫ.

di. 6. q. vnica in respon. ad 5m Sco.

super generationē.s.loquēdo de fundamento reali:qd est cā fundati super ipsū.alio mō fundaī super aliqd derelictū ex generatione illo mō:quo in vna et eadem re multiplici fm rōnem rō posterior fundaī in rōne priore. ¶ Ad 2m improbationem dr:qz in diuinis pater hz auctoritatē respectu filij:et dr pncipiū eius:filius vero dr de pncipio:sz ibi nō sit ius:nec subiectio. ¶ Ad 3m improbationē pz per idem:qz nō dicimus qz in diuinis sit ius aut subiectio:sz paternitas et filiatio:que possunt dici fundata in relatione pncipij:et eius qd est de principio:sicut habeī primo sen.dis.29. ¶ Ad confirmationē pz per predicta:qz in brutis est pncipium et principiatū:inter bruta nihilominus est ius nāle:vt ostendit sanctus Tho.2a 2e.q.57.ar.tertio. Cum autem dicit arguēs de filia et filiata:nō valet:qz neutrū illorum dicitur de re nō subsistente:qntūcūqz sit nata vel genita:alias pes posset dici filius vel filiatus. ¶ Ad 6m dr: qz peccat p fallatiā consequentis:quia lz in xpo sit realis relatio originis ad matrē:nō tn dr filiatio. ¶ Ad argumentū pro questione respondit scūs Tho.3a.pte. q.35.ar.5°.in solu.scdi dicens.(Filiatio eterna non dependet a matre temporali:sz huic filiationi eterne cointelligitur quidā respectus temporalis dependens a matre:fm quē xpus dicitur filius matris.) Hec ille. ¶ Et hec de questione sufficiant. De qua benedictus deus. Amen. Dis. IX.

¶ Utrum humanitas christi sit adoranda adoratione latrie. Questio. vnica.

Circa nonam distinctionem tertij sententiarum queriī. Utrum humanitas xpi sit adoranda adoratione latrie. Et arguitur qz nō. Qz adoratio latrie debetur deo in recognitionē maximi dnij scdm illud Deutro.20. Dnm dm.t.adorabis et illi soli seruies: sed christus scdm qz hō est minor patre.ergo humanitas eius nō est adoranda adoratione latrie.

In oppositum arguitur:qz dicit Damas.li. 3°. Adoratur aūt caro xpi in carnato dni verbo nō pp seipsam:sed pptcr vnitam ei hypostasim verbi. Et super illud ps. Adorate scabellū pedū eius. dicit glo. Qui adorat corpus xpi nō terram intuetur:sed illum potius:cuius scabellum est:in cuius honore scabellū adorat:sed verbū incarnatum adoraī adoratione latrie.g et corpus ei9 seu hūanitas. — Damas. Cap. 8. — Psalmus. xcviij

In hac questione sunt tres articuli. In pmo ponentur cōclusiones. In 2° obiectiones. In 3° solutiones.

Quantum ad pmū articulū sit pma pclusio. Humanitas xpi adoranda est adoratione latrie:sed tn ipsa nō est ratio talis adoratiōis. Hanc ponit scūs Tho.tertia parte.q.25.arti.2° vbi sic dicit.(Honor adorationis debeī pprie hypostasi subsistenti:tn ratio honoris pōt esse aliquid nō subsistens: pp qd honoratur psona:cui inest. Adoratio ergo humanitatis xpi pōt duplr itelligi. Uno mō vt sit eius sicut rei adorate:et sic adorare carnem xpi nihil aliud est qz adorare verbū incarnatū:sicut adorare vestes regis nil aliud est qz adorare regē vestitū:et fz hoc adoratio humanitatis xpi est adoratio latrie. Alio mō pōt intelligi adoratio humanitatis xpi illa:que fit rōne hūanitatis xpi pfecte omni munere gratiarum:et sic adoratio humanitatis xpi nō est adoratio latrie:sed dulie:ita.s. qz vna et eadē psona xpi adoretur adoratione latrie pter suam diuinitatē:et adoratione dulie pptcr pfectionem humanitatis. Nec hoc est incōueniēs:qz ipsi deo patri debetur honor latrie pter diuinitatē:et honor dulie pptcr dominiū:quo creaturas gubernat. Unde super illud ps. Dñe deus meus inte speraui. dicit glosa. Dñe omniū pp potētiā tibi debetur dulia:deus oium tibi debeī latria pp creationē.) Hec ille. ¶ Ex quo pt formari talis rō p pma pte cōclusionis. Plus vnitur humanitas verbo incarnato qz vestis regi induto:sed eadem adoratione adoratur vestis regis:qua rex vestitus.ergo eadem adoratione adoratur humanitas:qua verbū incarnatū. Cōstat aūt qz illud adoratur adoratione latrie.igiī etc. Pro secunda pte arguiī sic. Nihil est rō vel cā adorationis latrie nisi pmū pncipiū:vel essentia pmi pncipij:sz hūanitas nō est pmū pncipiū: nec eēntia pmi pncipij:vt pmū pncipium est. igiī ipsa nō est rō adorationis latrie. ¶ Eandē pclusionē tenet 3°sententiarum di.9.q.pma.arti.2° questiuncula prima. — Psal. vij.

¶ Item.3.parte que.25.ar.pmo ponit pmā ptē cōclusionis dicens.(In eo qui adorat possumus duo considerare.s.eū cui honor exhibeī:et cām honoris:pprie aūt honor exhibeī rei subsistenti:nō.n.dicimus qz manus hois honoreī:sz qz hō honoreī. Et si qnqz cōtingat qz dicaī honorari pes vel manus alicui:hoc nō dr ea rōne:qz huius ptes fm se honoreī:sed qz in istis ptibus honoraī totū:per quē ēt modū hō pōt honorari in aliquo exteriori:puta in veste:aut i imagine:aut in nūcio. Causa aūt honoris est illud:ex quo ille q honoraī hēt aliqz excellentiam:nā honor est reuerentia exhibita alicui pp sui excellentiā:et iō si in vno hoie sūt plures cāe honoris:puta prelatio:scia:et virtus:erit qdē illius hois vnus honor ex pte eius:q honoratur:plures tn fm cās honoris:homo enim est qui honoraī et pp sciam et pp vtutē. Cū igitur in xpo tm sit vna psona diuine et hūane nature:et ēt vna hypostasis:et vnū suppositū:est qdē vna eius adoratio:et vnus honor ex pte eius q adoraī: sed ex pte cāe.qua adoraī pnt dici eē plures adorationes:vt.s.alio honore honoreī pp sapiam icreatā:et alio pp sapiā creatā. Si aūt ponereī in xpo plures hypostases seu psone:sequereī qz simplr eēnt plures adorationes.et hoc est qd in sinodis reprobaī. Dr.n.in capitulis Cirilli. Si qs audet dicere assūptū hoiem coadorari oportere verbo deo qsi alterum alteri:et non magis vna adoratiōe honorificat Emanuellē fz qz factū est caro verbū anathema sit.) Hec ille. ¶ 2a conclusio. Imago xpi adorāda est adoratiōe latrie. Hanc ponit scūs Tho.3a pte.q.25.ar.3°.vbi sic dicit.(Sicut dicit phs i libro de mēoria et reminiscētia:duplex est motus aie i imaginē:vn9 qdē i imaginē ipsam fz qz est res qdā. Alio mō in imaginē iqntū est imago alteri9. Et inter hos duos mot9 est dria:qz pmus mot9:q aliqd moueī in imaginē p vt est res qdā:est alius a motu:q est in rē: secūd9 āt motus:q est in imaginē inqntū est imago:est vnus et idē cū illo:q est in rē. Sic igiī dōz ē:qz imagini xpi inqntū est res qdā:puta lignū sculptū:vel pictum: nulla reuerētia exhibeī:qz reuerētia nō dbeī nisi nāe rōnali.relinquiī g qz debeaī ei reuerētia solū inqntū est imago. Et sic seqī qz eadē reuerētia exhibeaī imagini xpi:et ipsi xpo. Cū igiī xps adoreī adoratiōe latrie: pns est:qz eius imago sit adorāda adoratione latrie.) Hec ille. ¶ Et cōfirmaī p dictū Damasceni inducentis dictū Basilij dicētis.(Imagis honor ad pthotipū puenit.i.exēplar.) Eadē pnē pōit 3°.sniarum vbi supra cū eadē pbatione. ¶ Ex qbus pōt formari talis rō. Eadem reuerētia debeī imagini xpi inqntū est eius imago:et ipsi xpo:et eō:sed ipsi xpo debeī reuerētia et adora- — Lec. 3°.

tio latrie.igit̃ ⁊ eius imagini. ¶ 3ª conclusio. Crux xp̄i
est adorãda adoratione latrie. Hãc ponit scũs Tho.3ª
pte.q.25.ar.4º.vbi sic dicit. (Honor seu reuerẽtia nõ
debet̃ nisi rõnali nãe:creature aũt insensibili nõ debe
tur honor seu reuerentia:nisi rõne nãe rõnalis. Et hoc
dupl̃r. Uno mõ inquãtũ representat nãm rõnalem.
Alio mõ inqñtũ ei aliquo mõ cõiungit̃. Primo mõ cõ
sueuerũt hoies venerari regis imaginẽ. Scdo mõ ei⁹
vestimentũ. Utrũqȝ aũt venerant̃ hoies eadẽ venera
tione:q̃ venerãtur ⁊ regem. Si ergo loquamur de ipsa
cruce:in qua xp̄s crucifixus est:vtroqȝ mõ est a nobis
venerãda:vno mõ inquãtũ.s.rep̄ntat nobis figuram
xp̄i extensi in ea:alio mõ ex cõtactu ad mẽbra xp̄i:⁊ ex
hoc:ꝙ eius sanguine est pfusa:vñ vtroqȝ mõ adoratur
eadẽ adoratione cũ xp̄o.s.adoratione latrie. Et pp hoc
ẽt crucẽ alloquimur ⁊ dep̄camur:q̃si ip̄m xp̄m crucifi
xum. Si vero loquamur de effigie crucis in quacũqȝ
alia mã:puta lapidis vel ligni:argenti vel auri:venera/
mur crucẽ tm̃ vt imaginẽ xp̄i:quã veneramur adora/
tione latrie.) Hec ille. ¶ Itẽ tertio sniaꝝ vbi supra q̃/
stiuncula quarta sic dicit. (Crux xp̄i ipsa:in q̃ xp̄s pepẽ
dit:põt dupl̃r cõsiderari:vel inqñtuȝ imago crucifixi:⁊
sic adoratur eadẽ adoratiõe q̃ crucifixus.s.latria:vñ eã
alloquimur sicut crucifixũ dicentes. O crux aue spes
vnica:vel inquãtũ est res quedã:⁊ sic cũ nõ pertineat
ad psonã verbi q̃si ps eius:nõ põt adorari eadẽ adora
tione cũ verbo:sed adoratur inqñtũ est res q̃dã xp̄i rõ/
ne ipsius pdulia:sȝ alie cruces adorãtur nisi vt imago:
⁊ iõ adorantur tantũ latria.) Hec ille. ¶ Ex qbus põt
formari talis rõ. Q̃ñcũqȝ res aiata vl̃ isensibilis ho/
norat̃ rõne alicuius nãe rõnalis:tũc idẽ honor debet̃
vtriqȝ:sȝ crux xp̄i est hmõi.igit̃ adorãda est eadẽ ado/
ratione qua xp̄s:sed xp̄us adoratur adoratione latrie.
igitur ⁊ crux. Et in hoc primus articulus terminatur.

Contra pᵐ quo ad vtrã qȝ p̃t̃ Sco. di. 9.q. vni/ca. .5.de trini.c. vlt.

Quantum ad scdȝ articulũ arguit̃ cõtra cõnes. Et quidẽ cõ pmã arguit Scotus p/
bando:ꝙ xp̄s sit adorand⁹ adoratione latrie rõne hu/
manitatis:⁊ ꝙ humanitas sit ratio talis adorationis.
¶ Primo. Quia sũmũ dominiũ nõ cõseqtur imedia/
te diuinã nãm:qȝ ſm Augustinũ deus nõ fuit dñs crea/
ture nisi ex tẽpore:sicut creatura fuit serua:summũ g̃
dominiũ est ratione creationis:p quã creatura accepit
totũ esse suuȝ a deo:sȝ tãta rõ dñij vr̃ deo cõpetere pp
redẽptionẽ sic̃ pp creationẽ.igit̃ ita debet̃ cult⁹ latrie
redẽptori vt redẽptor rõne redẽptionis:sicut creatori
rõne creatiõis. Assũptũ de equalitate dñij in creatore
⁊ redẽptore respectu creati ⁊ redẽpti pbat̃ multipl̃r.p.

Apo.gal.8.

pillud. Empti estis precio magno ⁊c̃.ergo suȝ ſuus ei⁹
qȝ redẽptus. ¶ Cõfirmat̃ p Gre. Nihil nasci pfuit ni
si redimi pfuisset.tãtũ ergo boni cõfert̃ p redẽptionẽ
q̃ñtũ p creationẽ. ¶ Qd̃ cõfirmat̃. Qȝ p redẽptionẽ cõ
fert̃ boᵐ gratie ⁊ glorie:sȝ p creationẽ tantũ bonũ nãe.
Ex his g̃ cõcludit̃ ꝙ cũ xp̄s fuerit redẽptor ſm huma
nã nãm:ꝙ ſȝ illã vt ſm rõnẽ adorandi:nõ absolute:sȝ
vt ipsa fuit rõ redimẽdi:debet̃ xp̄o adoratio:q̃ ⁊ crea/
tori. Hec Scotus. ¶ Cõtra secũdã cõclusionẽ arguit
Henricus 4º.quolȝ qõne secũda. ¶ Latria (inquit)
nulla imago est adorãda:qȝ deo nulla põt fieri imago
dicẽte Damasceno liº.p capl̃o.7º. Infigurabilis dei qs
põt facere imaginẽ. Et ideo in veteri testamento non
erat vsus imaginũ:nec in lege nãe:sȝ i lege gr̃e postq̃
deus factus est homo. ¶ Cõtra eãdẽ arguit Duran.ꝙ
nl̃la imago sit adorãda adoratione latrie:qȝ q̃ñtũcũqȝ
sit vnus ⁊ idẽ mot⁹ aie:quo fert̃ in imagine vt imago
⁊ in rẽ:nũquã tñ aĩa dicit imaginẽ inquãtũ est imago

Cõtra eãdẽ arg. Duran. di.9.q.2.

esse idẽ cũ exẽplari:neqȝ signũ inquãtũ signũ esse ideȝ
cum signato:sed semper est inter ista distinctio in re ⁊
in conceptione aĩe:habitudo eñi eoꝝ adinuicẽ est re/
latiua:relatiui aũt eẽ est ad aliud esse:⁊ iõ qd̃ attribuit̃
exemplari vel signato nũq̃ attribuenduȝ est imagini
vel signo:q̃ñtũcũqȝ cõsiderentur sub relatione imagi/
nis vel signi:⁊ iõ ꝓprie loquẽdo nunquam reuerentia
exẽplaris vel signati debet̃ signo vel imagini. ¶ Ad
ideȝ arguit Holcot.in postilla super librũ sapie lectio
ne.57.p. Qȝ latria est honor soli deo debitus:sed nulla
imago est deus.g̃ nulli imagini debetur talis honor.g̃
cõtradictionem includit dicere:ꝙ latria sit honor soli
deo debitus:⁊ tñ ꝙ debeatur imagini xp̄i. ¶ 4º. Si
idẽ honor debet̃ xp̄o ⁊ imagini.ergo idẽ honor debet̃
lapidi ⁊ xp̄o:⁊ p cõsequẽs idẽ honor debet̃ deo ⁊ crea/
ture:qd̃ nõ est dubm̃. ¶ 5º. Quia q honorat aliquẽ hono
re latrie:cõfitetur illud esse deũ.g̃ si aliquis possit lici/
te adorare imaginẽ cultu latrie:põt licite profiteri:p/
testari:⁊ confiteri aliud a deo esse deũ. ¶ Cõtra tertiã
cõclusionẽ arguit Durã.quo ad illud.qd̃ adducitur de
tertio sniaꝝ.s.ꝙ ipsi cruci:in qua xp̄s pependit debeat̃
aliquis honor in se:vt est res quedã xp̄i dicẽs. Qȝ istud
nõ valet:qȝ illud qd̃ nõ põt esse subiectũ susceptiuum
sanctitatis vel virtutis nõ põt esse ſȝ se terminus ado/
rationis:sȝ lignũ crucis:in q̃ xp̄s pependit:nõ est subie/
ctum susceptiuũ sanctitatis:aut virtutis.ergo ſm se nõ
põt esse terminus adoratiõis. Nũq̃ g̃ cruci xp̄i debet̃
aliq̃s honor:nisi inquãtũ ducit in rememorationẽ xp̄i:
qd̃ facit figurata vel signata:alie aũt soluȝ hoc faciũt
rõne figure. Hec ille. ¶ Et in hoc secũdus articulus
sufficienter terminatur.

Contra 3ᵐ Duran. vbi supra i resp. ad 5ᵐ.

Quantum ad tertiũ articulum restat prefatis obiectionib⁹ respõdere. Et iõ ad ar/
gumenta Scoti contra primaȝ conclusionem respon/
detur. Et ad primũ quidem dicitur pmo:ꝙ summum
dominiuȝ si accipiatur p relatione temporali ad crea/
turã deo subiectã ⁊ seruientem nõ cõsequitur imedia/
te diuinam essentiam:nec ẽt diuinam potentiam hoc
mõ:ꝙ ea sola posita sine quocũqȝ extrinseco termino
insurgat relatio dñij:sicut nec similitudo imediate cõ
sequitur qualitatem illo modo:quia omnis relatio re/
quirit fundamentũ ⁊ terminum. Si aũt arguens intel
ligat ꝙ relatio dominij nõ cõsequitur diuinam essen/
tiam vel potentiã imediate:hoc mõ ꝙ requirit aliqd̃
fundamentum ex parte dei preter diuinam essentiaȝ
⁊ eius attributa:puta aliqd̃ creatum:falsum est:nec di/
ctum Augustini cõ hoc militat:qȝ nõ iõ ex tẽpore deus
hȝ relationem dñij ad creaturam:qȝ ex tẽpore habeat
fundamentum illius relationis:sȝ iõ qȝ ex tpe:⁊ p crea
tionẽ incipit terminus illius relationis:sȝ fundamẽtũ
sit eternum. ¶ Dr̃ 2º:ꝙ prima facie videret̃ ꝙ nõ tan
ta ratio dñij cõpetit deo respectu creature rõne redẽ/
ptionis sicut rõne creatiõis. Tũ qȝ opus redẽptionis
fundat̃ in ope creatiõis:nõ eñi redimit̃ nisi qd̃ creatũ
est ad imaginẽ dei. Tũ qȝ opus redẽptiõis nõ cõsumat̃
nisi p creationẽ:qȝ gr̃a ⁊ gloria sũt p creationẽ. Tũ qȝ
opus redẽptionis nõ cõseruat̃ nisi p creationẽ:qȝ crea
tio ⁊ cõseruatio sunt eadẽ actio in deo:vt visum est in
secundo. Tum qȝ opus creationis se extẽdit ad omnia
que sunt in creatura:nõ aũt opus redẽptionis ad oĩa
que sunt in redempto. Tum qȝ opus creationis arguit
primariũ dominiũ:nõ aũt opus redemptionis: vt pre
scindit ab ope creationis. ¶ Sȝ istis non obstantibus
cõceditur:ꝙ tanta ratio dominij competit redempto/
ri:sicut creatori propter rationes:quas arguens addu/
cit:quibus

Nõ videt̃ tã ta rõ dñij cõ petere deo re spectu creatu re rõne redẽ ptionis sicut rõne creatio nis.di. pᵒ.q. 2.cõclusione prima.

cit:quibus annuit san.Tho. pma secunde.q.iij.arti.9.
vbi determinat ſm Augu.ꝙ iustificatio impij est ma-
ius opus ꝙ̄ creatio celi ⁊ terre:dic̄.n.sic.(Opus aliqḋ
potest dici magnuꝫ dupl'r. Uno modo ex parte modi
agendi:⁊ sic maximum est opus creatiōis:in quo ex ni
hilo aliqd fit. Alio modo potest opus dici magnuꝫ pro
pter magnitudinē eius qḋ fit:⁊ ſꝫ hoc maius opus est
iustificatio impij:que terminat̄ ad bonū eternum di-
uine participationis ꝙ̄ creatio celi ⁊ terre:que termia-
Sup Jo.c.i. tur ad bonū nāe mutabilis:⁊ ideo Augu.cū dixisset: ꝙ
maius est vt ex impio fieret iustus ꝙ̄ creare celū ⁊ ter
ram: subiungit. Celuꝫ.n.⁊ terra transibit:p̄destinatoꝝ
aūt salus ⁊ iustificatio ꝑmanebit.) Hec ille. ¶ Itē ibi
dem in solut.scdi sic dicit.(Bonū vniuersi est maius
ꝙ̄ bonū particulare vnius:si accipiat̄ in eodeꝫ genere
vtrūqꝫ:sed bonum grē vnius est maius ꝙ̄ bonū natu-
re totius vniuersi.) Hec ille. ¶ Sil'r ponit 4° sen.dis.
17.q.i.ar.5.q̄stiūcula pma ¶ Ex qbus pꝫ: ꝙ opus crea
tionis non maius est ope redēptionis: si loquamur de
creatione bonoꝝ naturaliū:imo minus:⁊ ꝯn̄r ꝙ opus
redēptionis cuꝫ suo effectu tm̄: vel maius exigit ⁊ infert
dn̄ium ꝙ̄ opus creationis bonoꝝ pure nāliuꝫ. ¶ Dici
tur tertio: ꝙ dato ꝙ ista duo opera arguant essentiale
dn̄ium.argumentū nihil ꝯcludit ꝯ̄ nos:qꝛ dicet̄ : ꝙ si-
cut diuinitas est pmum pn̄m creationis: ita ⁊ redēptio-
nis ⁊ non humanitas. De hoc.s.Tho.tertia pte.q.48.
ar.5.(Ad hoc(inqt)ꝙ aliquis redimat duo reqrunt̄.
s.actus solu.⁊ pcium solutum:si.n.aliquis soluat pro re
demptione alicuius rei:pcium qḋ non est suum:sed al
terius:non ipse dr̄ redimere pncipal'r:sed magis ille cu
ius est pcium. Preciū aūt redēptionis nr̄e est sanguis
xpi:vel vita eius corporalis:q̄ est in sanguine: quē ipse
xp̄s exsoluit: vn̄ vtrūqꝫ eoꝝ ad xp̄m pertinet imedia-
te inquantū est hō:sed ad totā trinitatē sicut ad cām p
mam ⁊ remotā:cuius erat ⁊ ipsa vita xpi sicut pmi ac-
toris:⁊ a qua ispiratū fuit hoi xp̄o:vt pateret̄ ꝓ nobis:
⁊ iō esse imediate redēptorem est ꝓpriuꝫ xpi inquātū
est hō:ꝙ̄uis ipsa redēptio possit attribui toti trinitati:
sicut pme cāe.) Hec ille. ¶ Itē ibidē pmo loco argu-
it sic.(Dicit̄(inqt)in ps. Redemisti me dn̄e deus ve
Psal.30. ritatis:sed esse dn̄m deum veritatis ꝯuenit toti trinita
ti:ergo non est ꝓprium xp̄o.) Ecce argumentū. Seqt̄
responsio.(Dicēdū(inqt)ꝙ glos.sic exponit. Tu dn̄e
deus veritatis redemisti me in xp̄o clamante in manꝰ
tuas comendo spm̄ meuꝫ: ⁊ sic redemptio imediate ꝑ
tinet ad hoiem xp̄m:pncipal'r aūt ad deū. ¶ Itē 2° lo-
co arguit sic.(Ille dr̄ redimere qui dat pcium redem-
ptionis:sed deus pater dedit filiū suū redēptorem pro
peccatis nostris ſm illud ps. Redēptionem misit dn̄s po
pulo suo:vbi Grego.glo.dicit.i.xp̄ꝫ qui dat redēptiōeꝫ
Psal.110. captiuis:ergo non solū xp̄s:sed et̄ deꝰ pr̄ nos redemit.)
Ecce argumentū. Sequit̄ rn̄sio.(Dicendū(inqt)ꝙ p
cium nr̄e redēptionis hō xp̄s soluit immediate:sed de
mandato pr̄is sic̄ pmordialis actoris.) Hec ille. ¶ Ex
qbus pꝫ:ꝙ sicut tota trinitas est pmuꝫ pn̄m creationis:
ita ⁊ redēptionis:⁊ ꝯn̄r nō humanitas:sed diuinitas ꝟ
addito.ꝙ nec humanitas:nec aliqua eius ps fuit suffi-
ciens pcium redēptionis:nisi ex vnione ad diuinitatē
in persona verbi. ¶ De hoc san.Tho. 3° parte. q.48.
ar.6.sic dicit.(Duplex est efficiens pncipale ⁊ instrale
efficiens qdem pncipale humane salutis deus est:quia
vero humanitas xpi est diuinitatis instr̄m:ex ꝯn̄ti oēs
actiones ⁊ passiones xpi instrumental'r operant̄ in vir
tute diuinitatis ad salutē humanā:⁊ ſꝫ hoc passio xpi
efficienter causat salutē humanā.) Hec ille. ¶ Itē ibi
dem in solone ad pmum sic dicit.(Passio xpi relata
ad xpi carnem ꝯgruit infirmitati assumpte: relata ve-
ro ad diuinitatē ꝯsequit̄ ex ea virtutē infinitam ſm il
lud pme cor.pº:qḋ infirmū est dei: fortius est hoibus:
qꝛ.s.ipsa infirmitas xpi inquātū est dei hꝫ virtutem ex
cedentē oēm virtutē humanā.) ¶ Itē in solu.scdi sic
dicit.(Passio xpi lꝫ sit corporalis hꝫ tn̄ virtutem spiri
tualem ex diuinitate vnita ⁊c̄.) ¶ Ex quibus pꝫ ad ar
gumentū. Qꝛ lꝫ humanitas xpi opata sit ad nr̄aꝫ redē
ptionem:hoc tn̄ fecit vt agens instrumentale:⁊ scdari-
um:⁊ minus pncipale:⁊ nō vt agēs pncipale: aut pma
rium:⁊ semꝑ fuit vt quo:⁊ non vt qḋ. Et iō nō arguit̄:
ꝙ humanitas fuerit rō adoratiōis latrie : qꝛ nihil ē rō
talis adorationis:nisi sit pmaria rō dominij ⁊ creatio-
nis ac redēptionis:iustificationis ac glorificationis re
rum. ¶ Ad pmum ꝯtra scdam ꝯclonē rn̄dit Her.ḋ gā
naco:ꝙ imo imago crucifixi inquantū repn̄tat diuinū
suppositum crucifixū adoranda est adoratione latrie.
(Certum (inqt)est.n. ꝙ deo debet̄ vera latria. Deus
aūt vere crucifixus est:⁊ iō qꝛ non stat mens in imagi
ne:vt est res:sed vt repn̄tat deū crucifixū: imago cruci
fixi dꝫ adorari latria. Dei aūt vt deus nō humanatus:
non pōt esse aliqua imago ipm̄ repn̄tans ꝑfecte: sed so
lum: vt effectus cāꝫ.) Hec ille. ¶ Ad argumentū Du-
randi dr̄ pmo:ꝙ cū aīa vel aliqua eius potentia fert̄ i
imaginē:vt imago est:lꝫ nō affirmet: ꝙ imago est res:
cuius est imago:non tn̄ opꝫ:ꝙ quolibet tali actu neget
vnum ab alio:aut formet duos ꝯceptus distinctos de
illis:imo eodem cōceptu pōt vtrūqꝫ concipere vnum
in ordine ad aliud. Nec vꝫ ratio in oppositū. Qꝛ sicut
illa:que sunt vnū in re:pōt intellectus diuersis ꝯcepti-
bus ꝯcipere : ita illa que sunt real'r distincta pōt vnico
ꝯceptu ꝯcipere ⁊ iudicare quō vnū illoꝝ est ad aliud.
lꝫ non habeat semꝑ duos ꝯceptus totaliter distinctos:
quoꝝ vnus sit ad aliū:potissime i relatiuis: quoꝝ vnū
claudit̄ in ꝯceptu alterius. ¶ Dr̄ scdo ꝙ lꝫ signuꝫ ⁊ si-
gnatum:exēplar ⁊ imago real'r:semꝑ:⁊ qn̄qꝫ concepti-
biliter distinguant̄:tn̄ qn̄qꝫ ⁊ ph̄i ⁊ theologi ea:que di
cunt̄ de vno.attribuunt alteri: sicut dicit san. Tho.de
veritate.q.4.ar.8.vbi querit. Utrū omne qḋ factū est
sit vita in verbo: vn̄ ibidē sic dicit.(Similitudo crea-
ture i verbo est vita eius:similiter etiā similitudo crea
ture est quodā modo ipsa creatura per modū illū quo
dr̄:ꝙ aīa est quodāmō omnia:vnde ex hoc ꝙ similitu 3° de aīa Tex.
do creature in verbo est ꝓductiua ⁊ motiua creature i cō.37.
ꝓpria natura existentis:quodāmodo cōtingit: vt crea
tura seipsam moueat:⁊ ad esse perducat inquātū.s.ꝓ-
ducit̄ i esse:⁊ mouet̄ a sua similitudine in verbo existē
te:⁊ ita similitudo creature in verbo est quodāmodo
vita creature.) Hec ille. ¶ Et in multis alijs locis dic̄:
ꝙ iō ois creatura dr̄ esse vita in deo: qꝛ silitudo ⁊ idea
creature est vita in deo. ¶ Dr̄ 3° ꝙ reuerētia: que exhi-
bet̄ signato ⁊ exēplato non dꝫ exhiberi signo vel ima-
gini seorsum a signato ⁊ exēplato:nec vt est res q̄dā di
stincta:sed inq̄tū est vnū cum exēplato ⁊ signato: nec
reuerentia sistit in imagine:sed rēdit ad exēplar. vt sic
adorare crucē sit adorare xp̄m crucifixū: vt est ꝓpter
nos crucifixus:ita ꝙ xp̄us ⁊ crux sint vnū totale obm
adorationis:tn̄ talis adorationis rō non est crux:sed di
uinitas crucifixi. ¶ Ad pm Holcot dr̄ : ꝙ latria est ho
Di.9.q.2. nor soli deo debitus per se: sed de per accidens vel per
aliud pōt exhiberi alijs a de[illegible]: hoc declarat Durā.di-
cens:ꝙ honor latrie:vel cu[illegible]cūqꝫ alterius reuerentie
pōt alicui exhiberi duplici[illegible].s.per se:⁊ per accidens:ꝑ
se exhibet̄ ei:in quo est causa talis honoris:ꝑ accidens

autez exhibeẽ ei: in quo nõ est cã talis honoris: sed hꝫ aliquã habitudinẽ ad illud: in quo est cã. Põt autẽ aliquid habere habitudinẽ ad deum: cui per se debeẽ honoꝛ latrie dupl'r. Uno mõ: qꝛ incidit in idẽ ꝯm suppositũ: sicut est humanitas xp̃i. Alio mõ: qꝛ non tendit in idẽ scõm suppositũ: sed hꝫ solam habitudinẽ extrinsecã ad ip̃m: vt mater: crux: ⁊ imago ⁊c̃.) Hec ille. ¶ Ex quibus pꝫ ad argumentũ. ¶ Ad 2m dr̃: ꝙ ꝯñs qd̃ infertur ibi non est incõueniens. s. ꝙ idẽ honoꝛ debeẽ deo ⁊ creature sane intelligendo. s. ꝙ idẽ honoꝛ: qui debeẽ deo per se: põt exhiberi creature per accñs: non vt seorsuz a deo tali adoratione adoreẽ: sed simul cũ deo: vñ san. Tho. tertia parte. q. 25. ar. 3. in solu. scd̃i. (Ap̃ls (inquit) ꝓhibet cõicare infructuosis opibus gentiliũ: cõmunicare aũt eoꝝ operibus vtilibus non ꝓhibet: adoratio aũt imaginũ est inter infructuosa opera cõputanda quantũ ad duo. Primo qdem quantũ ad hoc: ꝙ quidam eoꝝ adorabant ipsas: vt quasdã res credentes in eis aliqd veri numinis esse ꝓpter rñsa: que demões in eis dabãt: ⁊ alios mirabiles effect⁹ hm̃oi. Scd̃o ꝓpter res: quaꝝ erant imagines: statuebant. n. imagines aliqbus creaturis: quas in eis veneratione latrie venerabãtur. Nos aũt adoramus adoratione latrie imaginem xp̃i: qui est verus deus non ꝓpter ipsam imaginez: sed ꝓpter rẽ: cuius ẽ imago.) Hec ille. ¶ Ad 3m dr̃. ꝙ maioꝛ est vera si intelligaẽ de illo: qd̃ ꝑ se adoraẽ latria: ⁊ est rõ talis adorationis: falsa est aũt: si intelligaẽ de illo: cui exhibeẽ talis adoratio solũ de per accñs: nec vt ratiõi adorationis. modo creatura isto scd̃o mõ adoratur veneratione latrie: ⁊ non p̃mo modo: vt dictuꝫ est. ¶ Ad argumentũ ꝯ tertiã ꝯclõnem. Cõceditur totuꝫ argumentũ: qꝛ illud qd̃ san. Tho. dicit in 3o sen. vĩ correxisse in tertia pte: vbi exp̃sse dicit: vt allegatũ est i tertia ꝯclõne: ꝙ rei inaĩate: aut insensibili: vel irrõnali nõ debeẽ alius honoꝛ seorsum ab honore: q debeẽ nãe rõnali: rõne cuius res irratiõalis veneraẽ ꝯm idẽ. ¶ Ad argumentũ ꝓ parte negatiua. q. rñdit san. Tho. tertia parte. q. 25. ar. 2o in solu. 3. di. (Adoratio latrie nõ exhibeẽ humanitati xp̃i rõe sui ipsius: sed rõne diuinitatis cui vniẽ: ꝯm quã christus non est minoꝛ patre.) Hec ille. ¶ Et hec de questione sufficiant. De qua benedict⁹ deus. Amen.

Distin. X.

¶ Utrum xp̃s ꝯm ꝙ hõ sit ꝑsona diuina. Qõ vnica.

Circa decimã distin. tertij senten. queriẽ. Utrũ xp̃s ꝯm ꝙ homo sit deus vel ꝑsona diuina. ¶ Et arguiẽ ꝙ sic. Christus ꝯm ꝙ homo est ꝑsona: ⁊ non alia q̃ȝ diuina: ergo christus ꝯm ꝙ homo est persona diuia. Prima pars antecedẽtis pꝫ. Qꝛ xp̃s ꝯm ꝙ hõ est suba rõnalis nãe: non aũt substantia vlis: ergo substantia indiuidua: sed nihil aliud est persona q̃ȝ rõnalis nature indiuidua substantia: vt dicit Boe. in lib. de duabus naturis: ergo xp̃s ꝯm ꝙ homo est persona.

In oppositum arguiẽ sic. Xp̃s ꝯm ꝙ hõ nõ est persona eterna: si ergo ꝯm ꝙ hõ sit persona: sequereẽ ꝙ in xp̃o sint due persone: vna temporalis: ⁊ alia eterna: qd̃ est erroneum.

In hac questione sunt tres articuli. In p̃mo ponunẽ conclusiones. In secundo obiectiones. In tertio solutiones.

Quantum ad primum articulũ sit p̃ma ꝯclusio. Ista ꝓpositio: xp̃s ꝯm ꝙ est homo est deus: est vera in vno sensu: ⁊ falsa in alio: magis tñ est neganda q̃ȝ ꝯcedenda. Hanc ponit san. Tho. tertia parte. q. 16. ar. xi. vbi sic dicit. (Iste terminus hõ in reduplicatione positus põt dupl'r accipi. Uno mõ quãtum ad nãm: ⁊ sic non est verum: ꝙ christus ꝯm ꝙ homo sit deus: qꝛ hũana natura est distincta a diuina ꝯꝫ differentiam nature. Alio modo potest accipi ratione suppositi: ⁊ sic cuꝫ suppositum nãe humane in christo sit persona filij dei: cui per se conuenit esse deum: verũ est: ꝙ xp̃s ꝯm ꝙ homo sit deus: qꝛ tñ terminus i reduplicatione positus magis ꝓprie teneẽ pro natura q̃ȝ ꝓ supposito: ideo magis est ista negãda: xp̃s ꝯm ꝙ homo est deus: q̃ȝ sit affirmãda.) Hec ille. ¶ Ex qbus potest formari talis rõ. Illa ꝓpositio est in vno sensu vera: ⁊ i alio falsa: que põt qñq; designare: ꝙ nã humana sit nã diuina: ⁊ qñq; ꝙ suppositum humanũ sit suppositũ diuinum: sed sic est de ista: xp̃s ꝯꝫ ꝙ hõ est deus: igiẽ ⁊c̃. ¶ Itẽ. Illa ꝓpositio magis ẽ negãda q̃ȝ affirmãda: q̃ magis declinat ad sensuꝫ falsũ q̃ȝ ad veꝝ: sed ista ẽ h9: igiẽ ⁊c̃. ¶ Eandẽ ponit tertio sen. distin. 10. q. p̃ma. ar. 1. questiuncula p̃ma: vbi sic dicit. (Id qd̃ in aliqua ꝓpositione reduplicaẽ cũ hoc qd̃ dico: ꝯm ꝙ est illud: ꝑ qd̃ predicatuꝫ ꝯuenit subiecto: vnde opꝫ ꝙ aliquo modo sit idẽ cũ subiecto: ⁊ aliquo mõ ideꝫ cum p̃dicato: sicut medius terminus in syllogismo affirmatiuo ad p̃dicatum qdem hꝫ cõparationẽ: sicut ad qd̃ per se cõsequiẽ ad ip̃m. Nil. n. conuenit alicui ꝯm ꝙ est aĩal nisi illud animali cõueniat ꝑ se ꝯm quẽcunq; modũ dicẽdi per se. Ad subm aũt ꝯparaẽ sicut id qd̃ in subo aliquo mõ includiẽ: includiẽ aũt in subiecto ipsa substantia subiecti ⁊ antecedentia sicut cãe: ⁊ cõsequẽtia sicut accñtia: substantia aũt subiecti est ip̃ꝫ subm ⁊ nã eius: ⁊ ratiõe oĩum istoꝝ põt aliqd attribui xp̃o: ⁊ cuilibet hoĩ: si. n. aliquid attribuiẽ hoĩ rõne p̃ncipioꝝ p̃cedentiuꝫ: sic dicimus quãtum ad cãm mãlem: ꝙ hõ ꝯm ꝙ est cõpositum ex ꝯrijs est corruptibilis. Quãtũ ad cãm formalem dicimus: ꝙ hõ ꝯm ꝙ hꝫ aĩam rõnalez est ad imaginem dei. Quãtũ vero ad cãm efficientem dicim⁹: ꝙ petrus ꝯꝫ ꝙ natus est de tali patre est eius heres. Quãtum aũt ad finalem dicimus: ꝙ hõ ꝯm ꝙ est ad beatitudinem ordinatus: opꝫ ꝙ sit imortalis quo ad aĩam. Si aũt attribuaẽ aliquid hoĩ ratiõe accidentiũ: sic dicimus ꝙ hõ ꝯm ꝙ est coloratus est visibilis. Si autez attribuiẽ aliquid homini rõne ipsius suppositi: sic dicimus ꝙ sortes ꝯm ꝙ sortes est indiuiduũ. Si aũt rõne nãe: sic dicimus ꝙ hõ ꝯꝫ ꝙ hõ ẽ aĩal: scd̃ꝫ hoc ergo dicenduꝫ: ꝙ cũ dr̃: xp̃s ꝯm ꝙ hõ est deus: ly hõ põt replicari rõne humane nãe: ⁊ sic est falsa: qꝛ nature humãe non per se cõpetit inquãtũ talis nã: vt diuine nãe vniatur. Si aũt replicaẽ rõne suppositi: cũ suppositũ humane nature in xp̃o sit suppositum eternũ: cui per se ꝯuenit esse deũ: erit vera. Qꝛ tñ hoc nomen hõ nõ importat aliqd̃ determinatũ suppositũ humane nãe nisi per demõstrationẽ adiunctã: ⁊ solũ cuidã supposito humane nãe determinato ꝯueniat ꝑ se esse deũ: ideo nisi aliquid addaẽ vel intelligaẽ nõ est simpl'r ꝯcedẽda: xp̃s ꝯm ꝙ hõ est deus.) Hec ille. ¶ Scd̃a ꝯ. Ista ꝓpõ: de⁹ ꝯm ꝙ hõ est ꝑsona: vel hypostasis: vel suppositum: vel res nãe in vno sensu est falsa: ⁊ in alio vera. Hãc ponit san. Tho. 3a pte. q. 16. ar. xij. vbi sic dicit. (Iste terminus hõ in reduplicatione positus põt accipi vel rõe suppositi: vel rõne nãe. Cũ ergo dr̃: xp̃s ꝯm ꝙ hõ est ꝑsona: si accipiaẽ rõne suppositi manifestũ est: ꝙ xp̃s ꝯm ꝙ hõ est ꝑsona: qꝛ suppositũ humane nãe nõ est aliud q̃ȝ persona filij dei. Si aũt accipiaẽ rõne nãe: sic põt intelligi dupl'r. Uno modo ꝙ intelligaẽ: ꝙ nature humane cõpetat esse in aliqua persona: ⁊ hoc etiaꝫ modo veꝝ est:

omne

omne eni: qd subsistit in natura humana est persona. Alio mo pot intelligi: vt humane nae in xpo ppria personalitas debeat cata ex pncipijs huane nae: & sic xps fm q ho no est psona: qz humana na non est p se seorsum existes a diuina na: qd requirit ratio psone.) Hec ille. ¶ Item ibidem in solu. tertij. sic dicit. (Sicut persona signat qdda copletu & per se subsistens in na roali: ita hypostasis: & suppositum: & res nae in genere substantie significant qdam per se subsistes: vn sicut humana na non est persona seorsum a psona filij: ita etia non est per se hypostasis: vel suppositu: vel res nae: & io in sensu in quo negat ista: xps fz q ho est persona: opz etiam negari oes alias.) Hec ille. ¶ Ex qbus pot formari duplex ro pro scda pte pclusiois. ¶ Pria talis e. Omne suppositu humanu est persona: & ois na humana est in aliqua persona: sed hec ppositio: xps fz q ho est persona: hz qnqz illos duos sensus: ergo in talibus sensib' est vera. ¶ Scda talis est. Humana na in xpo non hz ppria psonalitatem distincta a personalitate filij dei: sed hec ppositio: xps fm q homo est psona: habet qnqz sensum illi oppositu: ergo in tali sensu est falsa. sicut arguit de ista: & ita de alijs. ¶ Eande pclone[m] tz 3° sen. di. pnti. q. i. ar. z. questiunculis pma: scda: & tertia. ¶ Tertia pclo. Quelibet istar est simplr concedenda: xps fm q iste ho est deus: xps fm q iste ho e persona. Prima ponit. s. Tho. 3° sen. di. io. q. pma art. i. questiuncula z°: vbi sic dicit. (Ad hoc q aliqua pdicatio sit per se: no opz q pdicatu per se pueniat subo fm omne: qd in noie subiecti implicat: sed sufficit si aliqd eor per se sibi pueniat: sicut rocinari per se puenit hoi non fm q hz corpus: sed inquatum hz aiaz: vnde hec est per se: ho ratiocinat. Cu aut dr: iste homo: demostrato xpo: includit ex vi demonstrationis determinatum suppositu humane nae: qd est suppositu eternum scdm scdam opi. cui supposito per se pueniat esse deuz. vn hec est per se scdm scdam opi. iste ho est deus. Et qz ad veritatem huius locutionis non exigit: nisi qd pdicatu pueniat ei: qd reduplicat: adeo hec est vera: xps fm q iste ho est deus.) Hec ille. ¶ Ite alia ppositione. s. xps fm q iste ho est psona: pot 3° sen. di. io. q. i. ar. z° questiuncula pma: vbi sic dicit. (In xpo non est nisi vna persona que est eterna: nullu au t eternum puenit xpo fm q homo pprie loquendo: vn hec non est vera xps fm q ho est persona: nisi reduplicet suppositu hominis: vt dicat: xps fm q iste ho est persona: h. n. vera est.) Hec ille. ¶ Similia ponit tertia pte. q. i6. ar. xi. in solu. tertij: vbi sic dicit. (Cu dr: iste ho: pnomen demostratiuu trahit hoc nomen ho ad suppositu: & io hec e magis vera: xps fm q iste ho est deus: q ista: xps fz q ho est ds.) Hec ille. ¶ Ex qbus potest formari talis ratio. Ad veritate ppois reduplicatiue sufficit: q predicatu per se pueniat ei: qd reduplicat: subo aut principali coueniat simplr: sed hec ppositio: xps fm q iste homo est deus: est reduplicatiua: & eius pdicatum per se couenit huic: qd dico: iste ho: qd reduplicat: igit ipa est vera. Et in hoc primus articulus terminatur.

Quantum ad scdm articulu obyciendu est cotra pclusiones: specialr cotra tertia cotra qua arguit Dura. Primo. Qz h pnome iste non demonstrat suppositu eternu: nisi quatenus importat noie hois: ergo sic demonstrat ibi: sicut importat in nomine hois: sed ibi rone implicationis importat formaliter & non maliter. hoc est non fm se: sed vt est hns talem nam: que sit ro puenienientie pdicati cu subiecto ergo sic demonstrat: ergo non verificat ppo: nisi natura noie hois importata sit ro: quare esse deu conueniat xpo: no aut est sic: igit &c. ¶ Ad pbatione minoris premittit: q implicatio fm q pprie sumit importat cam inherentie pdicati ad subz pxima: vel remota. ¶ Sed psiderandu est: vt dicit: q terminus pcretus positus in pdicato: vel in quacuqz iplicatione circa subm tenet formalr p na: & non malr p supposito: no q terminus pcretus vnqz suppoat formalr p na in recto ex qcuqz parte ponat: qz tunc talis ppo esset falsa: vt si dicat: sortes est ho: vel fm q ho est ronalis: tunc. n. esset sensus: q sortes eet na humana: vel q sortes fm q est na humana esset ronalis: sed p tato dr teneri formalr ex pte pdicati: vel implicatois magis q ex pte subi: qz qn terminus pcretus ponit ex pte subi magis accipit fm q est aliqd in se q fm id qd est hns aliqua nam: vt si dicat: albu currit: albu magis stat ibi p eo: qd e aliquid in se subsistens: q fm q est hns tale nam. s. albedine: qvuis non possit verificari ppo: nisi currenti insit albedo: tn albedo no est ca: quare cursus insit sorti: vel cuicunqz supposito currenti: vn & no albu pot currere. Sz qn ponit ex pte pdicati: vel cu iplicatione: vt dicendo ho est albus: vel sortes fm q est albus disgregat: ibi pdicatu non puenit subo: nisi vt est hns tale nam: ita q qn implicatio est vera: ipsa est ca quare pdicatu est in subo. ¶ Ex qbus pz: q qlibet har est simplr falsa: xps fz q ho est psona: & xps fz q h ho e psona: qz iplicatio importat cam inherentie pdicati ad subm qtuz ad naz per terminu iplicationis iportata: nunc ita est q na importata per h nome ho: vel iste ho non est ca remota vel ppinqua: quare xpo copetat esse psona: ergo qlibet har est falsa xps fm q ho est psona. xps fz q iste ho est psona. ¶ Scdo arguit dices. Qz no vz illud: qd dic nra pclo. s. q no opz pdicatu puenire subo rone oium que iplicant: sed solu rone vnius: qz cu dr: xps inqtuz iste ho: pnomen demostratiuu non est ps iplicationis sed demostratio eius: & io opz q ppo verificet roe alicuius formalr iportati noie hois: qd no est in pposito. ¶ Tertio. Qz qvuis no oportent pdicatu iesse subo rone cuiuslibet iplicati absolute: tn si iplicatio cadit sub reduplicatione dicente cam: opz q pdicatu insit subo rone oium iplicator: vt in oibus pz: vn sicut hec e va: iste ho est psona: demostrato xpo: ita & hec: ho e psona: no solu p hoib' puris: sz p xpo: ergo silr si ista est falsa: xps fz q ho e psona: eade roe hec e falsa: xps fz q iste ho e psona. Hec ille. Et in h scds articulus terminat.

Quantum ad tertiu articulu rndedu est obiectionibus supradictis. ¶ Et ad primam qdez dr pmo: q supposito: sed non pcesso: q hoc pnomen iste non demonstret suppositu eternu: nisi ex additione huius nois ho: no tn sequitur: q illo eode mo demonstret suppositu eternu: sicut importat per hoc nomen ho in absentia pnois: sicut in hac reduplicatiua: xps fz q homo est psona: in qua tenet formaliter: imo oportet: q hoc pnome aliter demonstret: & hoc nomen homo alr importet suppositum: puta magis materialiter q formalr: cuius ro est: qz cum pnomina significent pura substantia sine qualitate: idest suppositu sine expssione quidditatis: adeo cor additio ad nomina concreta trahit illa ad standu pro suppositis potius q p qdditate: & magis materialiter q formaliter quatucunqz reduplicatio cadat super aggregatum ex pronomine demonstratiuo & nomine cocreto. De hoc San. Tho. tertia pte. q. i6. ar. io. sic dicit. (Nome sumptum cu reduplicatione magis pprie tenet p na q p supposito: sumit. n. in vi pdicati: qd tenet formalr: ide

Durã. di. io. q. i. in rnsi. ad tertiu pb. mino. tertij ar.

In corpore q. in pnci.

In fine rnsi. ad 3m pbati. mi. tertij ar.

Pronomia signant pura subam sine qlitate.

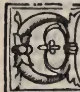
.n.est dictu:xp̄s ꝑm ꝙ hō:ac si diceret:xp̄s ꝑm ꝙ ē hō ⁊ iō est magis ꝯcedenda ꝙ̄ neganda: xp̄s ꝑm ꝙ hō est creatura. Si tñ adderet̃ aliqd:per qđ traheret ad suppositū:esset ꝓpō magis neganda ꝙ̄ ꝯcedenda: puta si diceret̃:xp̄s ꝑ3 ꝙ hic hō est creatura.) Hec ille. ❡ Ex quibus p3:ꝙ ꝓnomen demonstratiuū additū noī concreto siue in ꝑdicato: siue in reduplicatione retrahit illud:ne teneat̃ formal'r:seu ꝑ nã: s3 facit illud stare mãliter:seu ꝑ supposito. ❡ Dr̃ scđo: ꝙ dato ꝙ reduplicatio cadens sup ꝓnomen demonstratiuū singulariçans nomen ꝯcretum faceret illud cōplexū stare formal'r: non tñ sequitur:sed est fallatia ꝯsequentis: ꝙ stet ꝑ forma specifica. Sufficit.n.ꝙ stet ꝑ nã indiuidui singulariçata: vel pro ꝓprietate ꝯstitutiua indiuidui. Et si illo mō stet in ista: xp̄s ꝑm ꝙ iste hō est deus vel ꝑsona: ꝓpositio vera est. Nā sensus est iste: ꝙ xp̄s ex eo: ex quo h3 ꝓprietatē ꝑsonalē ꝯstitutiuā huius suppositi: qđ est humanū: ⁊ in quo nã humana h3 istã singularē ꝑsonalitatē: est ꝑsona: vel deus. Et iste sensus est verus: qꝛ totum hoc h3: xp̄s ex eterna filiatione: q̄ est real'r diuina essentia: ⁊ qcunq3 h3 istã filiationē: necessario est deus vel ꝑsona: qcunq3 tal'r suppositãt humanā nãm sicut xp̄s suppositat: necessario est deus ⁊ ꝑsona: ⁊ in quocūq3 supposito nã humana supposita̱ret: puta ꝙ vniret tal'r pmo pn°:illud est deus. ❡ Dr̃ 3°: ꝙ dato ꝙ ad veritatē ꝓpōnis reduplicatiue regrereẗ: ꝙ illud qđ īplicat̃: vel reduplicat̃ sit rō inherentie ꝑdicati ad subm: non tñ opꝫ ꝙ sit cā vel rō talis inherentie ꝑm qđlibet sui: vt dicit.3.ꝯclo. Et iō dato ꝙ hoc cōplexū: iste hō: teneat̃ formal'r in ista: xp̄s ꝑm ꝙ iste hō est deus: nō tñ opꝫ: ꝙ oīs forma īportata ꝑ hoc ꝯplexū sit cā talis inherentie: puta for'īportata ꝑ ly iste: q est ꝓprietas eterna cōstitutiua ꝑsone filij dei: ⁊ hūanitas īportata ꝑ ly hō. ⁊ sic p3: ꝙ argumentū non ꝓcedit ꝑꝑ tria falsa: que assumit. Et l3 ista rñsio sufficiat ad hoīem quātum ad duo dicta vltima: vr̃ tñ ꝙ standū est ī ꝑ dicto rñsiōis. s. ꝙ nec ly hō: nec ly iste hō teneẗ in illa reduplicatiua formal'r: sed mãl'r ꝑ supposito eterno subsistente ī duabus nãis: ⁊ nō formal'r: ⁊ ꝑcise ꝑ aliqua illaꝝ. Hec. B. s. Tho.3.sen.di.10.q.1.ar.1.q̄stiūcula.2.sic arguit. (Xp̄us ꝑ3 ꝙ ds caret matre: si igit̃ ꝑm ꝙ iste hō est deus: ergo ꝑm ꝙ iste hō caret matre.) Ecce argumentū. Sequitur rñsio. (Cū inqt dr̃: iste hō: demōstrat̃ suppositū duarū nãꝝ: quaꝝ vtraq3 caderet in diffinitiōe eius: si diffiniri posset: ⁊ iō ea que sunt vtriusq3 nãe ꝑ se ei ꝯueniunt: ⁊ iō xp̄s ꝑm ꝙ iste hō est deus: ⁊ ꝑm ꝙ iste hō est hō: ⁊ silis est rō de illis: que ꝯsequunt̃ ad alterutrā nãꝝ: vñ ꝑm ꝙ iste hō est hñs matrē: ⁊ carens mr̃e: nec vnū excludit aliud: cū non sint opposita: qꝛ nō ꝑm idē ꝯueniunt.) Hec ille. ❡ Itē arguit sic. (Oē qđ ꝑdicat̃ de altero ꝑm ꝙ aliqd opꝫ ꝙ sit diffinitio: vel ꝑs diffinitiōis aut per se accñs illius ꝑm ꝙ ꝑdicat̃: sicut cū dr̃. petrus ꝑm ꝙ hō est aīal rōnale mortale: vel ꝑm ꝙ hō est risibilis: sed deus nullo istoꝝ modoꝝ se h3 ad hūc hoīe3: ergo hec est falsa: xp̄s ꝑm ꝙ hic hō est deus.) Ecce argumentū. Sequit̃ rñsio. (Sicut (inqt) aliqd est ð diffinitione spẽi: qđ non est de diffinitione generis: ita aliqd esset de diffinitione indiuidui si diffiniret̃. qđ nō est de diffinitione spẽi: sicut pars mãe: vt dicit phs.7. meta. Vñ l3 deus non sit pars diffinitiōis hoīs: esset tñ ꝑs diffinitionis huius hoīs xp̄i: si diffiniri posset rōe vbi. vñ p3 ꝙ est per se.) ❡ Itē arguit sic. (Remoto eo ꝑm ꝙ aliquid alicui ꝯuenit: vlteri' ei nō ꝯuenit: sed remoto a xp̄o: ꝙ sit hic hō: adhuc ꝯuenit ei esse deum: qꝛ ab eterno fuit deus: nō aūt ab etĩno fuit hic hō: ergo xp̄s

Tex.cō.35.

ꝑ3 ꝙ iste hō non est deus.) Ecce argumentū. Seqtur rñsio. (Dicendū ꝙ remoto a xp̄o toto hoc: qđ īportat̃ cū dico: iste hō: nō ꝯuenit ei esse deū: qꝛ ibi includit̃ nã diuinã ⁊ humana: sed remota altera. s. humana nã: seqt̃ ꝙ filius dei non possit dici iste hō: rōne tñ illius nãe. s. humãe nō verificat̃ ꝑdicta locutio: ⁊ est sile: sicut si dicat̃: petrus inquātum hō sentit: qꝛ remoto rōnali ꝑ intellectū: non erit hō: ⁊ erit sentiens: vt dr̃ in lib. de causis.) Hec ille. ❡ Ex qbus apparet manifeste: ꝙ in dcā reduplicatiua non opꝫ ꝙ ly iste hō teneat̃ formal'r ꝑ nã humana ꝑcise: nec ꝑ diuina ꝑcise: sed mãliter pro supposito includēte duas nãs: ⁊ quodāmodo ꝯstituto ex duabus nãis. ❡ Itē in hoc argumento qđdam falsum assumit̃ fundamentū. s. ꝙ totū aggregatū ⁊ complexum ex termino cōi: ⁊ ꝑ noīe demōstratiuo eodem mō supponat: sicut supponeret terminus cōis sine tali ꝓnoīe sumptus. qđ est falsum: vt p3 oī logico. ❡ Ite3 aliud falsum. s. ꝙ hoc ꝓnomen iste non h3 ꝙ demonstret suppositū eternū: nisi rōne huius termini hō: hoc enim falsum est: qꝛ sine tali additione pōt filiū dei: immo quālibet diuinā ꝑsonā demonstrare ad placitū loquentis: imo per oppositū hic terminus hō non h3 ꝙ supponat discrete ꝑ filio dei: nisi ex additione ꝓnoīs: sicut nec ꝑ aliquo alio hoīe. ❡ Ad 2m p3 rñsio per predicta. Qꝛ non v3 ꝯñtia: qꝛ l3 ly hō implicet̃ ⁊ reduplicet̃: non tñ opꝫ ꝙ illa reduplicatio sit rōne nãe: nec rōe alicuius importati formal'r per hoc: qđ dico hō: sed sufficit: ꝙ fiat rōne alicuius importati per hoc cōplexū: vel alterā ei' ꝑtē: iste hō. sicaūt est in ꝓposito. ❡ Ad 3m negat̃ añs. Nec v3 ꝓbatio: qꝛ l3 ad veritatē reduplicatiue exigat̃: ꝙ ꝑdicatu3 verificet̃ de qualibet ꝑte cōplexi reduplicati: sicut arguens bene ꝓbat: non tñ opꝫ: ꝙ de qualib3 verificet̃: cū hoc qđ dico ꝑm ꝙ: vel ꝙ talis ꝑdicatio sit per se aliquo mō ꝑseitatis: sicut l3 ad veritatem huius reduplicatiue: sortes ꝑm ꝙ hō albus ē visibilis: reqrat̃ veritas haꝝ duaꝝ ꝓpōnū: hō est visibilis: albū est visibile: non tñ opꝫ: ꝙ vtraq3 sit ꝑ se: nec ꝙ iste due sint vere: sortes ꝑm ꝙ hō est visibilis: sortes ꝑ3 ꝙ albus est visibilis: sufficit.n. veritas vni' illaꝝ. Sic in ꝓposito: quelibet istarum est vera: iste est ꝑsona: hō est ꝑsona: sed pma tñmodo est per se. Hec. B. s. Tho. 3° sen. di.10.q.1.ar.2.q̄stiuncula pma in scđo loco arguit sic. (Qđ ꝯuenit alicui ꝑm ꝙ hō ꝯuenit oī hoī ꝑm ꝙ hō: sed petrus ꝑm ꝙ hō est ꝑsona: ergo ⁊ xp̄s.) Ecce argumentū. Seqtur rñsio. (Dicendū (inqt) ꝙ nec petr' inquantū hō est ꝑsona: sed inq̄tū iste hō: qꝛ hec nō est per se: hō est ꝑsona: sed hec: iste hō est ꝑsona.) ❡ Itē ī scđa questiūcula. in solu. pmi. sic dicit. (Christus ꝑ3 ꝙ hō est aliqd: non tñ sequtur: ergo ꝑm ꝙ hō est aliqd v'le vel particulare: qꝛ hoī accidit v'le vel ꝑticulare: vñ hec est per accñs: hō est aliqd particulare: hec āt est per se: iste hō est aliquid particulare: vnde xp̄s non est aliqd ꝑticulare ꝑm ꝙ hō: sed ꝑm ꝙ iste hō.) Hec ille. ❡ Ad argumentū ꝑ parte affirmatiua. q. rñdit. s. Tho. 3° sen. pñti di. q.1. ar.2. q̄stiuncula pma. in solu. pmi. sic dicēs. (Christus ꝑm ꝙ hō est suba rōnalis nãe: sed ꝑ3 ꝙ iste hō ē īdiuidua suba rōalis nãe: vñ ꝑ3 ꝙ iste hō ē de'.) In tertia vo ꝑte. q.16. ar.12. in sol. scđi sic dicit. (Suba indiuidua: que ponit̃ in diffinitiōe ꝑsone īportat suba3 cōpletā ꝑ se subsistentē separatā ab alijs: alioqn mãus hoīs posset dici ꝑsona: cū sit suba qđā indiuidua: qꝛ tñ est suba īdiuidua: sicut in alio exñs nō pōt dici ꝑsona: ⁊ eadē rōne nec nã humana in xp̄o: q̄ tñ pōt dici īdiuiduū vel singulare qđdam.) Et hec de. q. sufficiant. De qua benedictus deus. Amen. Distin. XI.

❡ Utrum

¶ Utruꝫ hec copulatiua: xp̄s incepit esse: ⁊ xp̄s est creatura: sit concedenda. Questio. vnica.

Circa vndecimã di. tertij sen. Queritur: vtꝝ ista copulatiua sit ꝯcedenda sine quocũq; addito: xp̄s icepit esse: ⁊ xp̄s est creatura. Et arguit̄ ꝙ sic: q2 q̄libet eius ps siue additio ē v̄a. Añs ꝓbat̄ ꝑ p̄mo quo ad p̄mã ptē sic. Xp̄s incepit esse hō: ſ3 eē hoīem est eē simplr̄: ḡ xp̄s icepit esse simplr̄. Pro 2ª pte aũt sic. Pricipalioꝛ ps hoīs est aīa q̄ȝ corp⁹: ſ3 rōe corpis: qd̄ traxit de virgine: dr̄ esse simplr̄ natus de v̄gine: ergo rōe aīe q̄ creata ē a deo dȝ dici simplr̄ creat⁹: ⁊ ꝙ sit creatura.

In oppositum arguit̄. Et p̄ ꝙ p̄ª ps sit falsa q2 dr̄ ad Heb. vlt. yh̄s xp̄us heri ⁊ hodie ip̄e ⁊ in secula. ¶ Scd̄o arguit̄ ꝙ 2ª ps sit falsa. Q2 dicit Amb. p̄. de trini. (Nũq̄d dico fact⁹ ē xp̄s nũq̄d mãdato creat⁹ est xp̄s). q. d. nō: ⁊ subdit. (Quō aũt creatura in deo eē pōt: eteni deus nãe simplicis ē nō ꝯpõite:) ergo hec nō est ꝯcedenda. Xp̄s ē creatura.

In hac questione sunt. 3. arti. In p̄mo ponentur ꝯclusiones. In scd̄o obiectiones. In tertio solutiones.

Quantum ad p̄mũ articulũ sit p̄ª ꝯclo. Non est absolute: ⁊ sine determinatione: dicendũ: ꝙ Xp̄s sit creatura. Hanc ponit. s. Tho. 3. pte q. 16. ar. 8. dicens. (Sicut dicit Hiero. ex v̄bis inordīate ꝓlatis incurrit̄ heresis: vñ cuȝ hereticis nec noīa debemus hr̄e cōia: ne eoꝝ errori fauere videamur. Arriani aũt heretici xp̄m dixerunt esse creaturã: ⁊ minorem p̄re nō solũ rōne humane nãe: sed ēt rōne diuine nãe: ⁊ iō non est absolute dicendũ: ꝙ xp̄s sit creatura: vel minoꝛ p̄re: sed cũ determinatione. s. ꝺm nãȝ humanã. Ea vero de q̄bus suspicari non pōt: ꝙ diuine ꝑsone coueniant ꝺm seipsam: pñt simplr̄ dici de xp̄o rōne nãe humane: sicut simplr̄ dicimus xp̄m esse passum: mortuũ ⁊ sepultũ: sicut ēt in rebus corꝑalibus: ⁊ humanis ea q̄ in dubitationē venire pñt: an ꝯueniant toti vel parti: si insunt alicui parti: nō attribuimus toti simplr̄. i. sine determinatione: nō n. dicimus ꝙ ethiops est albus: ſ3 ꝙ est albus ꝺm dētē: dicimus aũt sine determinatiōe ꝙ est crispus: q2 hoc nō pōt ei ꝯuenire nisi ꝺm capillos.) Hec ille. ¶ Itē 3° sen. di. xi. q. 1. ar. 2. sic dic̄. (Creatio ꝓprie respicit eē rei: vñ in lib. de cāis dr̄: ꝙ esse est ꝑ creationē: alia vero per iformationē: esse aũt simplr̄ ⁊ per se est suppositi subsistentis. Alia v̄o dicunt̄ esse inq̄ȝtũ suppositũ in eis subsistit: vel essentialr̄ sicut foꝛ⁹ ⁊ mã: ⁊ sic nã ipsa dr̄ esse: vel accñtalr̄ sicut accñtia esse dñr. Esse ergo simplr̄ dictũ de supposito sigñat esse ꝑsonale ipsius: esse vero ꝺm ꝙ ꝯuenit parti vel accñti nō dr̄ simplr̄ de supposito: sed suppositũ dr̄ esse in eo. Vñ cũ dico: xp̄s est: sigñat̄ esse ipsius suppositi: nō aũt eē ipius nãe: vel accñtis: aut ꝑtis: cũ aũt fiat vnio nãꝝ in eē suppositi iuxta scd̄aȝ opi. esse ꝺm ꝙ xp̄s simplr̄ esse dr̄ est esse icreatũ: vñ nō pōt dici creatura nō tm̄ ad vitãduȝ errorē Arrij: vt q̄dã dicūt: sed ēt ad vitãdũ falsitatē. Pōt tñ dici ꝙ aliq̄d creatũ est i xp̄o. s. nã humana: q2 esse q̄ȝuis sit vnũ: tñ h3 respectũ ad nãm humanã: ⁊ ad ꝑtes eius: ꝺm quas nã humana dr̄ esse in xp̄o: vel ꝑtes: aut accñtia eius: vñ sicut esse aliq̄uo ꝑtinet ad nãȝ: ⁊ ad ꝑtes: ⁊ accñtia eius: ita ⁊ creatio.) Hec ille. ¶ Ex q̄bus pōt formari talis rō ꝓ ꝯclone. Illa ꝓpō nō ē absolute ꝯcedenda: nec asserenda: q̄ pōt esse occasio erroris: ⁊ fauet mō loquendi hereticoꝝ: sed ista ꝓpō: xp̄us est creatura. est h̄ꝰ: igit̄ ⁊c̄. ¶ Itē arguit̄ sic. Illud non est creatura qd̄ simplr̄ subsistit ꝑ esse increatũ. nec h3 aliud eē simplr̄ ꝑter eē increatũ: sed xp̄s est hmōi: igit̄ ⁊c̄. ¶ Scd̄a ꝯ. Ista ꝓpō nō est absolute ꝯcedēda: xp̄s incepit esse. Hanc ponit. s. Tho. 3ª pte. q. 16. ar. 9. vbi sic dicit. (Non est dicendũ: ꝙ ille hō demōstrato xp̄o icepit esse: si nihil addat̄: ⁊ hoc duplici rōne. ¶ Prio q̄dē. Q2 locutio est simplr̄ falsa ꝺm sñiam catholice fidei: qua ponimus in xp̄o vnũ suppositũ: ⁊ vnã hypostasiȝ: sicut ⁊ vnã ꝑsonã: ꝺm hoc. n. dȝ: ꝙ in hoc: qd̄ dr̄: iste hō demōstrato xp̄o: designet̄ suppositũ eternũ: cuius eternitati repugnat incipe esse: vñ hec est falsa: hic hō incepit eē. Nec obstat ꝙ incipe esse ꝯuenit humane nãe: q̄ sigñat̄ ꝑ hoc nomen hō: q2 terminus in subo posit⁹ nō tenet̄ foꝛalr̄ ꝓ nã: sed magis mãlr̄ ꝓ supposito. ¶ Secundo. Q2 ēt si esset v̄a: nō tñ esset ea vtendũ absq; determinatione ad vitandũ heresim Arrij: q sicut ꝑsone filij dei attribuit: ꝙ esset creatura: ⁊ ꝙ esset minoꝛ p̄re: ita attribuit ei: qd̄ eē incepit dicēs: ꝙ erat qñ nō erat.) Hec ille. ¶ Itē 3° sen. di. 12. q. 1. ar. 1. sic dicit. (Quidã distinguunt istã: iste hō incepit esse: ex hoc ꝙ hoc ꝓnomē iste pōt denotare ꝑsonã verbi: vel singulare hoīs. Et p̄mo mō est falsa: scd̄o mō est v̄a. Sed hoc nō v3: q2 cuȝ dr̄: iste hō: hoc ꝓnomē iste non pōt demōstrare nisi id qd̄ supponit̄ ꝑ hoc nomē hō: suppositũ aũt ꝑ h̄ nomen hō: nō est aliud q̄ȝ ꝑsona verbi ꝺm 2ªᵐ opi. vñ ꝺm eam nō pōt stare: q2 q̄ȝuis ponat in xp̄o esse aliqd̄ singulare ꝑter ꝑsonã verbi. s. humanã nãȝ: tñ illud singulare nō supponit̄ per hoc nomen hō nec p̄dicat̄ de xp̄o. Et iō p3: ꝙ distinctio ꝺ3 p̄mã opi. est bona: sed nō ꝺm scd̄aȝ: ⁊ iō hac omissa. Quidã dicūt ꝙ hoc verbũ incipit pōt notare inceptionē respectu suppositi simplr̄: ⁊ sic ē falsa. q2 suppositũ est eternũ: vel respectu suppositi rōne forme sigñate. ⁊ sic est vera. Et ponunt exēplũ de hac scutũ albũ incipit esse hodie: supposito ꝙ scutũ heri factũ hodie dealbet̄. ¶ Sed hoc dictũ nō vr̄ hr̄e efficaciã ꝓpter duo. ¶ Primo. Q2 ⁊ si nã humana hēat aliquid sicut accñti in xp̄o: tñ hoc nomen hō non est adiectiuũ sed substãtiuũ: ēt si nã humana ess3 pure accñtaliter adueniens: ⁊ in talib⁹ plus facit modus sigñandi: q̄ȝ ꝓprietas rei significate. ¶ Scd̄o. Q2 dato ꝙ esset adiectiuũ: oporteret ꝙ p̄dicatũ ꝯueniret ei: qd̄ copulatur vel supponit̄ per nomē positũ in subo: vel rōne sui vel rōne alicuius: qd̄ est in eo. Illa aũt p̄dicata: q̄ nata sunt ꝯuenire ipsi supposito: nō p̄dicãt̄ de eo rōne alicuius: qd̄ est in eo simplr̄: neq3 ꝺm ptē: neq3 ꝺ3 accñs: aut nãm: nisi ei ꝺm se ꝯueniant: q2 tunc seq̄ret̄: ꝙ affirmatio ⁊ negatio verificarent̄ de eodē: si rōne alicuius existentis in ipso de eo verificaret̄ aliq̄d: qd̄ rōne sui vere de eo negat̄: ⁊ hoc p3 in ꝓposito. Ei. n. qd̄ supponit̄ cũ dr̄: iste hō: ꝯuenit esse semꝑ: vnde de eo non pōt verifificari negatio: vt dicat̄: nō fuit semꝑ simplr̄ loquēdo: ⁊ per ꝯñs nec aliq̄d qd̄ dictã negationē iportet: sicut verbum incipiēdi. Vñ dicendũ est: ꝙ hec simplr̄ est falsa: iste hō incepit esse: ⁊ est ꝺm quid v̄a. s. cũ determinatione humane nãe: sicut ⁊ hec: iste hō est creatura: est falsa: nisi determinatio addat̄: ⁊ tunc ēt est tropica: vt supra dixit magr̄. Vñ hic nō intēdit eã distinguere tãq̄ȝ Distin. xi.
multiplicē: sed dicere: quō pōt eē vera vel falsa.) Hec ille. ¶ Ex q̄bus pōt formari rō ꝓ ꝯclone. Nulluȝ suppositũ eternũ incepit esse: sed iste hō demōstrato xp̄o: seu xp̄s est suppositũ eternũ: igit̄ non incepit esse: ⁊ per ꝯñs: cũ hec ꝓpositio: xp̄us incepit esse: significet ꝙ suppositum diuinũ incepit esse: falsa est ⁊ negãda. ¶ Tertia conclusio. Quelibet istarum ē concedēda ⁊ asserenda: xp̄s ꝺ3 ꝙ homo incepit esse: xp̄s ꝺm ꝙ hō est crea

tura. Hāc ponit .s. Tho. 3. parte. q. 16. ar. x. vbi sic dicit. (Cū dr̄ xp̄s ꝑm ꝙ hō: hoc nomen homo pōt sumi i reduplicatione: vel rōne suppositi: vel rōne nāe. Si qdē resumatr̄ rōne suppositi: cū suppositū humane nāe in xp̄o sit eternū ꝛ increatū: hec erit falsa. xp̄s ꝑm ꝙ hō ē creatura: si vero resumatr̄ rōe humane nāe: sic ē va: qa rōne humane nāe siue ꝑm humanā nāʒ ꝯuenit sibi oē creatū. ¶ Sciendū tn̄ ꝙ nomen sic resumptū in reduplicatione magis ꝓprie tenetr̄ pro nā q̄ꝫ pro supposito. Resumitr̄ .n. in vi ṗdicati: qđ tenetr̄ formaliter: idē .n. ē dictu: xp̄s ꝑm ꝙ hō: ac si diceretr̄ xp̄s ꝑʒ ꝙ ē hō. Et iō hec est magis ꝯcedenda q̄ꝫ neganda: xp̄s ꝑm ꝙ ē hō ē creatura: si tn̄ adderetr̄ aliquid: per qđ traheretr̄ ad suppositum: esset ꝓpositio magis negāda q̄ꝫ ꝯcedenda: puta si diceretr̄: xp̄s ꝑm ꝙ hic hō est creatura.) Hec ille.

¶ Item 3° sen. di. xi. q. 1. ar. 3. sic dicit. (Natura humana se hʒ ad ꝑsonam cōpositā xp̄i sicut pars: q̄uis pars ꝓprie dici nō possit: sicut nec ꝓprie ꝑsona cōposita: ps aūt aliqn̄ hʒ aliquā dispōnē: que nata est ꝯuenire toti: aliquando aūt hʒ aliquā: que non est nata conuenire toti: sicut albedo: que inest capillis: pōt etiam toti cōuenire: crispitudo aūt ita cōuenit capillis: ꝙ nullo modo toti vel alicui alteri parti: ergo ꝑm dispositiōes illas: q̄ insunt tm̄ parti denoīatur totū simplr̄: ꝛ ꝓprie per dispositionē ptis nullo addito: sicut dr̄ hō crispus: sʒ quātum ad illas dispōnes: que nate sunt ꝛ toti ꝛ parti conuenire: non denoiatur totuʒ a parte simplr̄: sed addita parte: vt cum dr̄: hō albus ꝑm capillos: nec hoc ꝓprie: sed figuratiue per sinecdochē: vnde pʒ ꝙ cuʒ creatio ꝛ nature ꝛ persone nata sit conuenire: sicut ꝛ esse vtrīq; aliquo mō conuenit: non tn̄ pōt dici de xp̄o: ꝙ sit creatura: qꝛ humana nā creata est: nisi fiat additio: vt dicatur ꝑm hoieʒ: vel ꝑm ꝙ hō: ꝛ tunc est tropica vel figuratiua: vt magister dicit: sicut ꝛ hec: ethiops est albꝰ ꝑʒ dētes.) Hec ille. ¶ Ex qbus pōt sic argui pro ꝯclusione. Omne totum pōt denoīari ex dispositione sue partis addita illa parte: sed xp̄s noiat quoddaʒ suppositū se habens ad nām sibi vnitam quasi totū ad parteʒ: ergo potest denominari ex dispositione partis: pars autē vere ꝛ realr̄ dicitur creata ꝛ noua: seu habens inceptioneʒ: ergo ꝛ veraciter potest dici christus creatꝰ vel creatura: ꝛ incepisse ꝑm humanitateʒ. Et in hoc primus articulus terminatur.

Cōtra p̄maʒ Scot. di. xi. q. 1. Quantum ad scōm articulum arguendum est cōtra cōclusiones. Unde cōtra primam arguit Sco. ꝓbando: ꝙ hec sit concedenda: christus ē creatura. ¶ Prio. Qꝛ nō plus repugnat illi nāe esse post non esse: q̄ꝫ non esse post esse: vel incipere esse: vel etiā desinere esse: qꝛ vtrunq; repugnat eternitati: sed christus dr̄ mortuus: cum tn̄ mortuum esse dicat non esse post esse: qꝛ non viuere post viuere: ꝛ viuere viuentibus est esse ꝑm phm̄ 2° de aia. ¶ Scdo. Qꝛ mortale
Tex. cō. 37. ꝛ immortale ita repugnat formaliter: sicut creatū ꝛ increatū: ꝛ tn̄ ambo prima dicunt̄ de xp̄o. ¶ Tertio Ita repugnat formaliter nature humane eē creatoreʒ vel eternum: sicut repugnat eterno incipere: ergo eque negabit̄ christū esse creatorē ꝓpter repugnantiā ad naturam humanā: sicut creatura ꝓpter repugnantiaʒ ad
Lib. 3. ca. 4. ꝛ. 33. li. 4. ca. 10. nām diuinam. ¶ Quarto. Qꝛ Damasc. capi. 4. dicit: ꝙ christus est creatus ꝛ increatus: ptibilis ꝛ ipartibilis: ꝛ per eundē ꝯcedit̄ dei creatura. ¶ Quinto. Qꝛ Augu. de sermone dn̄i in monte voluit esse creaturam: qui ē creator. ¶ Sexto. Qꝛ Hierony. super illud ephe. Ipsius factura sumus: dicit. (Multi timore trepidant: ne xp̄m dicere creaturā cōpellant̄: nos aūt ꝓclamamus nō esse periculū dicere xp̄m eē creaturaʒ.) Hec Sco.

¶ Arguit. Duran. etiā. Qꝛ generari est fieri: ꝛ genera- Cōtra eādeʒ Durā. di. xi. q. 1.
ri simplr̄ est fieri simplr̄: qꝛ determinat̄ ad esse simplr̄ ꝛ tn̄ rōne humane nāe ꝯuenit supposito diuino esse genitum absolute: ꝛ sine aliqua determinatiōe: ꝛ ita simpliciter: vt nunc loqmur: hec .n. recipit̄ tanq̄ꝫ vera: filiꝰ dei: vel xp̄s est genitus de virgine: nec opʒ addere inquātum hō: ergo silr̄ pōt dici creatus vel creatura absolute: nec opʒ addere inquātū hō. ¶ Et si dicit̄: ꝙ ista nō verificat̄ .christus est natus de matre: nisi cum hac determinatione inquātū hō expssa vel intellecta: pari rōne pōt dici: ꝙ illa. xp̄s ē creatura: pōt verificari sub eadem determinatione non expssa: sed tātuʒ intellecta.

¶ Scdo arguit ꝯ rōnem adductaʒ de 3° sen. dicēs. Qꝛ esse simplr̄ non est solū esse suppositale: sed oē esse substantiale: qꝛ oīs suba cōpleta est ens simplr̄. Et iō sicut in xp̄o est duplex suba diuina .s. ꝛ humana: sic ꝛ duplx esse: ꝑm quoꝝ qđlibet pōt dici simplr̄ genitus ꝛ natus: ꝛ pari rōne ꝑʒ alteꝝ pōt dici creatꝰ: nisi aliud obsistat.

¶ Tertio arguit ꝯ illud: qđ dicit ꝯ de tertia pte. Qꝛ sicut creari natū est ꝯuenire supposito ꝛ nāe: ita ꝛ nasci vel gnāri. sed hoc nō obstante filius dei: vel xp̄s dr̄ absolute genitus: vel natus de virgine: nec opʒ addere in quantū hō: ergo eadē rōne potent dici creatus absolute sine aliqua determinatione pp humanā nām: que i p̄ncipijs suis est a deo ꝑm creationē: ꝛ ꝑʒ se hita a mr̄e per gnātionē vel natiuitatē. ¶ Quarto arguit. Qꝛ humana nā est ps suppositi diuini alio mō q̄ꝫ sint ille partes: de qbus exēplificat̄: qꝛ ille ptes non ṗdicant̄ de toto subalr̄ ꝛ in qđ. Nō .n. bene dr̄: hō est dens: vel capillus: respiciunt ēt totū diminute: ꝛ iō non est mirū: si ꝓprietates eaꝝ nō denoient simplr̄ ꝛ absolute suū totū sed humana nā in xp̄o ṗdicat̄ de supposito aliquo mō in quid ꝛ subaliter: dicimus .n. ꝙ filius dei est hō: ꝛ silr̄ respicit totū suppositū indifferenter ꝛ pfecte: ꝛ ideo ꝓprietates eius magis pn̄t pfecte denoiare suppositū absolute. ¶ Quīto arguit ꝯ qđdā dictū .s. Tho. dicēs. Qꝛ cū ꝯcedit̄ ista ꝓpō: xp̄s ꝑm ꝙ hō ē creatura: ly ꝑm ꝙ nō ē nota pseitatis: sʒ determiātio explicās modū ipsectū. Hoc ingt Durā. nō vr̄ sufficienter dictū: qꝛ nā humana est cā: ꝛ rō quare supposito diuio possit ineē creatio: nec iperfecte ꝯueniunt xp̄o: que ꝯueniunt ei rōne humane nāe: vt nasci: mori: ṗdicare: ꝛ hmōi: sicut iperfecte ꝯuenit albedo hoi rōne dentis. Hec ille. ¶ Con-
tra 2am ꝯclōneʒ arguit Sco. ꝓbādo: ꝙ hec ꝓpō sit sim- Cōtra scdaʒ ꝯclonē Sco. di. xi. q. 3.
pliciter ꝯcedenda: xp̄s incepit esse. Qꝛ cum xp̄s importet vnū totū quasi per accn̄s .s. verbū hoiem ꝑm Dama. ṗdicatū .s. inceptio pōt vificari de subo rōe totalitatis sue vel rōe vniꝰ ptis q̄cūq; sit illa: sic cū dr̄: sortes albus icipit eē: subʒ pōt accipi duplr̄ respectu ṗdicati: vl̄ ꝓ toto ente p accn̄s: siue p albedie: vt dicat̄ incipe: qꝛ albedo incipit esse: vel qꝛ subm incipit esse: sic. igit̄ xp̄s ꝑm humanitatē est mortuus: ꝛ iō ꝯcedit̄ ꝙ xp̄s ē mortuus: ita si ꝑm humanitatē incipiat esse: ita ꝙ hoc ṗdicatū possit vere enūciari de subo rōe illius ptis subi: vr̄ ꝙ possit simplr̄ nūciari ꝯ illo. ¶ Restat ḡ videt̄ vtrū incipe esse dicat inceptionē ꝑm p̄m esse eius: de quo dr̄: vel ꝑm qđcunq; simplr̄ esse illius: qꝛ si p̄mo mō: falsa est: sicut est ista: xp̄s creat̄. Si 2° mō: cū qđlibʒ esse sbe sit esse simplr̄: ꝛ xp̄s incepit esse ꝑm esse hūanū: qđ est sube. vr̄ ꝙ incepit esse simplr̄. Scdm āt vr̄ magis eē de vtute sermōis: qꝛ sicut eē scdm enūciat eē simplr̄: ꝛ nō ex vi sermōis p̄m esse eius: de quo dr̄: si subm hʒ plā eē sicut xp̄s: ita ꝛ incipe determinatū p 2m eē vr̄ dicere iceptionē in esse simplr̄: nō aūt in p̄ eē illiꝰ subi simplr̄

ergo

ergo de v̄tute sermõis posset cõcedi: q̄ xp̄s f3 q̄ impor/tat hoc: qd̄ est verbū: hõ incepit esse: hoc est h3 aliqd̄ eē simpliciter: qd̄ prius non habuit: l3 hoc non sit p̄mum esse xp̄i. Hoc mõ etiam posset ista concedi: iste hõ incepit esse: non tñ nude: q2 de subo demonstrante supposi tum in nā diuina non d3 ɔcedi inceptio: sicut q̄ filius dei incepit esse.) Hec Sco. ¶ Arguit Durā. ét ɔ̄ eādē. Q2 si ista simpl'r negāda sit: xp̄s vel iste homo incepit esse: hoc potissime f̄m te v̄r: q2 per istam videtur: q̄ inceptio conueniat xp̄o non solum rõne nature humāe: sed rõne ipsius suppositi: q2 terminus positus in subiecto nõ tenet̄ formaliter pro natura: sed magis materialiter pro supposito: 7 ideo rõne nature humane non potest inceptio xp̄o competere: q̄uis nomine xp̄i vel hominis importet̄ natura humana: q2 qñ hec nomia ponuntur ex parte subiecti non stant pro natura: sed pro supposito. Sed istud non valet: q2 pro tanto terminus in subiecto positus dicitur materialiter teneri pro supposito: 7 nõ formaliter pro natura: q2 aliquid potest verificari de eo non ratione nature per ipsu3 importate: vt si dicat̄: album disputat; per hoc tamen non excludit̄: quin termino posito in subiecto: multa possint conuenire rõne nature per terminū importate: vt si dicat̄ album disgregat: vel: homo est rationalis. Et eodē mõ l3 iste termin' xp̄istus: vel iste: homo: a parte subiecti positus stet pro supposito: 7 nõ formaliter pro natura humana: q2 aliqua p̄nt ei ɔuenire non rõne humāe nature: vt infinitas virtutis: 7 hmõi: tñ per hoc non excludit̄: quin rõne humane nāe possint ei multa cōuenire: vt incipere esse: nisi aliud obsistat. ¶ Scdo. Q2 si hoc negaret̄: hoc eēt f̄m aliquos: q2 ꝓprietas humāe nāe: q̄ excludit a xp̄o ꝓprietatē nature diuine: non p̄ōt ei absolute ɔuenire: sed incipere esse ē hmõi: q2 includit nõ semꝑ fuisse: ꝓprietas aūt diuine nāe est semꝑ fuisse: 7 sic incipere esse excludit a xp̄o ꝓprietatem diuine nāe 7c̄. Sed hoc non v̄r valere: q2 q̄uis ponendo in xp̄o solum vnum esse incipere esse excludat semper fuisse f3 qdcunq3 esse: ex quo non ponit̄ nisi vnū: tñ ponēdo in xp̄o plura esse: sicut op3 aliqū̄o ponere: incipere esse f3 vnū esse nõ excludit semꝑ fuisse: nisi f̄m illud tñ: 7 h̄ est veꝝ in xp̄o: q2 dato q̄ inceperit esse f̄m nā3 humanam: 7 non semꝑ fuerit f̄m illud esse: per hoc tñ nõ excludit̄: quin semꝑ fuerit f̄m aliud. s. f̄m esse diuinu3: 7 sic ꝓprietates humane nāe non excludunt ꝓprietatē diuine nāe. Nõ. n. sic est de incipere eē: sicut de creari: q2 creari est ꝑduci nullo penit' supposito ex parte eius qd̄ d̄r creari: incipere aūt esse est de nouo accipere esse qd̄ prius non hēbat: q̄uis forsitan haberet aliud esse. ¶ Tertio. Q2 nullū incōueniēs v̄r ɔcedere illam cu3 distinctione. Cuius rõ est: q2 q̄uis esse dicat̄ multipl'r: tñ illa multiplicitas terminat̄ per adiuncta: non solū ex parte p̄dicati vt dicendo: hõ incipit esse alb': vbi nõ accipit̄ esse ꝓ esse simpl'r: sed ꝓ esse tali: imo ét per illd̄ qd̄ ponit̄ ex parte subiecti: vt dicēdo: albedo incipit eē: hoc. n. verificat̄ non ꝓ esse simpl'r: q2 tale esse non ɔpetit albedini: sed pro esse f̄m qd: qd̄ cōpetit accñtibus: 7 illud aut est de virtute sermonis: vt sic accipiat̄ esse in predicato: sicut ɔgruit subo: vel saltem ex vsu loquēdi. Qñ ergo ex parte subiecti ponit̄ terminus ɔcretus importans suppositum 7 nām: 7 per illam nām cõstituit̄ suppositum: tunc si ei attribuat̄ esse: op3 q̄ itelligat̄ de esse suppositi 7 nāe: q2 per aliā nām non est suppositu3 illud: nec h3 aliud eē suppositi q̄ illud qd̄ ɔgruit ei rõne nāe. Si vero non ɔstituat̄ per nām importatā p ter minum in subo positum: vt cum d̄r: album est: vel cu3 in subo ponit̄ duplex terminus: vnus importās nā3: ꝑ quā suppositū ɔstituitur: alius vero non: sed q̄dā aliā: sicut dicendo: homo albus est: vel incepit esse: tunc nõ est loquendū simpl'r: sed cū quadam distinctione. s. an incipere esse referat̄ ad suppositū f̄m se: 7 nā3 ɔstituētem ipm: vel ad ipm rõne alterius nāe: verbi grā: si q̄ritur: an hõ albus incepit esse: supposito q̄ hõ qui fuit prius: postea factus est albus: non erit r̄ndendum absolute: sed dicendū: q̄ si incipe esse referat̄ ad hoiem: falsum est: si vero ad hoiem inquātu3 albus: vera est. Et cā huius distinctionis est: q2 esse positu3 in p̄dicato accipit̄ f̄m vsum loquēdi, put ɔgruit subo: ꝓpter qd̄ vbi diuersa implicant̄ in subo: qbus diuersimode ɔuenit esse: opus est p̄dicta distinctiõe. Modo in ꝓposito nr̄o cū d̄r: xp̄s incepit esse per terminū in subo positū importat̄ suppositū diuinū: 7 nā humana: per quā non ɔstituitur: 7 sil'r cū d̄r: iste hõ. Nõ aūt sic est cum d̄r: filius dei q2 per hoc nomen non importat̄ nisi suppositū diuinu3 cū ɔstituentibus ip̄s: 7 ideo si dicatur: filius dei incepit esse: falsa est: q2 itelligit̄ de esse: qd̄ ɔuenit supposito rõne sui 7 ɔstituentiū ipm: qd̄ nunq̄ esse incipit: sed cum d̄r: xp̄s: vel iste hõ incipit esse: distinguendū est: q2 aut refert̄ ad suppositū rõne suppositi: 7 tunc est falsa: aut ratiõe humane nature: 7 tunc est vera. Hec Durādus. Et in hoc secundus articulus terminatur.

Quantum ad tertiū articulū r̄ndendū ē obiectionibus supradictis. Et ideo ad p̄mum ɔ̄ p̄mam ɔclonem negat̄ minor. s. q̄ xp̄s habuerit non esse simpl'r post esse: q2 in xp̄o non est: nec fuit nisi vnicū esse simpl'r: qd̄ est eternū: vt p3 ex p̄cedentibus. Et ad ꝓbationē d̄r: q̄ xp̄s in morte sua non p̄didit esse simpl'r: sed esse hoiem. Et cū d̄r q̄ xp̄s habuit non viuere post viuere 7c̄. negat̄: q2 xp̄s semꝑ habuit viuere: l3 nõ semꝑ habuerit viuere humanū: imo in istis cõsequentijs est fallatia consequentis: arguendo a negatione inferioꝝ ad negationē supioꝝ: vt sic dicendo xp̄s in morte habuit non esse hoiem: igit̄ habuit nõ eē vel non vixit vita humana: igit̄ non vixit vita. Sicut enim ex assumptiõe nāe humane nõ aduenit filio dei aliqd̄ nouū esse simpl'r: sed noua habitudo eē ꝑsonalis p̄existentis ad nām humanā: vt. s. ꝑsona illa iam dicat̄ subsistere non solū f̄m nām diuinā: sed ét f̄m hūana3 vt ponit san. Tho. 3ª parte. q. 17. ar. 2º 7. 3. sen. di. 8. q. 1. ar. 4. questiuncula pª in solu. scdi: vbi sic dicit. (Q̄uis in xp̄o sit vnū esse: tū f̄m illud h3 respectū ad duas naturas: 7 ita natiuitas est duplex f̄m duplicē respectū: q acquirit̄ ꝑsone ad duas nās acceptas ꝑ generationē.) Hec ille. ¶ Sic ꝓportionalr dicendum est: q̄ xp̄s in morte non p̄didit aliqd̄ esse simpl'r: qd̄ prius haberet: sed esse eius eternū desijt habere respectū ad aliqd: ad qd̄ prius habuit respectum. s. ad humanitatem: l3 quelibet pars humanitatis remanserit vnita persone diuine. Et simil'r si viuere dicat esse simpliciter cum habitudine ad p̄ncipium viuendi: puta naturam humanā 7 diuinā: tūc in xp̄o fuit duplex viuere: non qdem propter duplex esse: sed ꝓpter duplicem habitudinem ad p̄ncipium viuendi: 7 sic q2 in morte desijt vnus illorū: ideo desijt vnum viuere. s. humanū non desinente aliquo esse simpl'r. ¶ Ad 2m d̄r: q̄ non est simile de creato 7 increato: 7 de mortali 7 immortali: q2 mori potius ɔcedit̄ de xp̄isto q̄ creari: cui' rõ est: q2 sicut dicit san. Tho. 3. sen. di. 21. q. 1. ar. 3. in solutiõe scdi. (Nomē creature nõ magis se h3, ad nām q̄ ad suppositū vel personam: 7 ideo non potest dici simpliciter ratione nature: p̄cipue cum creatio respiciat esse: qd̄ magis v̄r ad per

Cõtra eādē3 argu. Durā. di. 12. q. 1.

sonam q̄ ad nām pertinere.) Hec ille. ¶ Et post in so
lu.5.sic dicit.(Ea que sunt ptis tm̄: ꝛ parti nata ꝯueni
re dicunt̄ de toto rōne partis: sicut homo dr̄ crispus ꝓ
pter capillos: ꝛ ita mors: que est ꝯditio corporis: potest
predicari de ꝑsona.) Hec ille. ¶ Ex quibus pꝫ: ꝙ mo
ri ꝑdicatur de xp̄o sine additione: qꝛ tale ꝑdicatum est
proprietas partis.s.corporis: creari aūt est tale predica
tum: qd̓ ita natum est ꝯuenire toti sicut parti: iō vnuꝫ
concedit̄ de xp̄o rōne nature humane: non autem ali
ud: de hoc diffuse loquit̄.3.q°. ¶ Iteꝫ 3° sen. dist.xi.q.i.
ar.4.sic dicit.(Natura ꝛ suppositū nāe in quibusdaꝫ
differunt re ꝛ rōne sicut in cōpositis: in ꝗbusdam autē
ratione ꝛ non re sicut in diuinis: sed drīa que est ꝭm
rōnem est drīa oppositionis: qꝛ nā ꝛ suppositū habēt
intentiones oppositas: ꝛ ideo ea que ꝑtinent ad rōneꝫ
nāe nullo mō predicant̄ de supposito: nec i abstracto:
nec in ꝯcrecto: neqꝫ in diuinis: neqꝫ in humanis: sic pa
ter nō dr̄ cōe tribus: nec petrus dr̄ forma totius. Drīa
aūt que est ꝭm reꝫ: non est oppositionis: sed est sic pn̄
cipij formalis ad formatum: ꝛ iō illa que ꝭm rē ad na
turam ꝑtinent: pn̄t predicari de supposito: sicut nā ꝑdi
catur.s.in ꝯcreto. Qꝛ aūt vnio facta est in supposito: vt
.s.idem sit suppositū humane nāe ꝛ diuine: ideo de il
lo supposito pn̄t ꝑdicari ea: q̄ cōsequunt̄ ꝭm rē vtriusqꝫ
nāꝫ: sicut ꝛ ipse nature de ipso ꝑdicant̄. Qꝛ.n. diuina
natura predicat̄ de filio dei in abstracto ꝛ in cōcreto:
ideo ꝛ ꝓprietates eius pn̄t vtroqꝫ mō predicari de ipo
qꝛ vero nā humana predicat̄ in ꝯcreto tm̄: ideo ꝓprie
tates nature humāe in ꝯcreto tm̄ ꝑdicant̄: nec differt
vtrum fiat ꝑdicatio ꝭm nomen: qd̓ significat diuinaꝫ
nām vt verbū: vel humanā vt yh̄s: vel vtrāqꝫ: ꝓut si
gnificat xp̄s: qꝛ p oia supponit̄ ideꝫ suppositum: sed tm̄
hoc suppositum nō cōstituitur per nām humanā: sꝫ nā
humana aduenit ei iā ab eterno ꝑexistenti in alia nā.
Unde duo singulariter inueniunt̄ in cōpositione natu
re humane ad istud suppositum.s.qd̓ vnitur ei: ꝛ ꝙ se
habet ad ipm per modū partis: ꝭm ꝙ illud suppositū
in duabus naturis subsistit. Et ideo a ꝑdicta generali
tate excludunt̄ ea: que importat vnionē: ꝛ iteꝝ q̄ na
ta sunt de se ꝯuenire nature ꝛ persone: que nō pn̄t pre
dicari de supposito: nisi cum additione: sicut ea q̄ sunt
partis de toto.) Hec ille. ¶ Item eadē.q.ar.2.in solu.
4.sic dicit.(Totum denoiat̄ a ꝓprietate partis qn̄ il
la ꝓprietas nullo mō nata est ꝯuenire: nisi illi parti: si
cut crispitudo capillis: ꝛ claudicatio pedi: sꝫ creatio nō
tantum nāe: sed etiam ꝑsone nata est cōuenire: ꝛ ēt per
sone: ꝛ supposito magis ꝓprie: ꝛ iō non pōt dici de sup
posito ꝙ sit creatuꝫ: qꝛ nā est creata. Et per hoc pꝫ so
lutio ad ꝗntum. Qꝛ nasci de matre non est natū cōue
nire supposito hoīs: nisi ꝑ hoc ꝙ corp⁹ traducit̄ a mr̄e
vnde non hꝫ repugnantiā temporalr̄ nasci ad eternali
ter nasci: qꝛ vnum nām humanam respicit: ꝛ alteꝝ na
turam diuinā: quaꝝ vnam hꝫ xp̄s a patre eternalr̄: al
teram a matre tꝑaliter: sed creatum ꝛ increatū vtrūqꝫ
pōt respicere suppositum ratiōe esse: qd̓ est suppositi.)
Hec ille. Sicut autem ille dicit de nasci tꝑaliter: ita di
cenduꝫ est de mori. ¶ Ad 3m negat̄ ꝯn̄tia. Qꝛ xp̄s ali
ter se hꝫ ad nām diuinam q̄ ad humanam. vnde hoc
argumentū quasi in forma soluit san. Tho.3.sen.disti.
12.q.i.ar.i. vbi arguit sic.(Iste hō demonstrat supposi
tum vtriusqꝫ nature diuine.s.ꝛ humane: sed rōne diui
ne nature pōt dici: iste hō fuit semper: ergo cum incipe
conueniat humane nāe: sicut esse ab eterno diuine rō
ne humane nature pōt dici: iste hō icipit esse.) Ecce ar
gumentum: qd̓ est simile argumēto Sco. seqtur respō

sio.(Dicendū (inqt) ꝙ q̄uis illud suppositū sit vtri
usqꝫ nature suppositū: tm̄ quantū ad aliqua se habet
aliter ad nām diuinam q̄ ad humanam: qꝛ est ideꝫ re
cum nā diuina: ꝛ ꝯstitutū in esse per ipsam ꝭm moduꝫ
intelligendi: vnde qn̄cūqꝫ fuit nā diuina: fuit ipm sup
positum: non aūt ita se hꝫ ad nām humanam: ꝛ iō nō
opꝫ: ꝙ incipiente humana natura: ipm incipiat.) Hec
ille. ¶ Silr̄ in ꝓposito dico: ꝙ lꝫ nature humane repu
gnet esse creatorem: nō tm̄ repugnat supposito eius: qd̓
pōt esse aliud ab ea: sed creari non solū repugnat natu
re diuine: imo cuilibet suo supposito: qꝛ semꝑ est idem
cum ea: nec pōt ab ea realr̄ distingui. ¶ Ad 4m r̄ndit.
s.Tho.3.parte.q.16.ar.8.in sol.scd̓i: vbi sic dicit.(Oēs
ꝓprietates nāe humane pn̄t aliqualr̄ dici de xp̄o: sicut
ꝛ diuine: vnde Damas. dicit in.3.li. Qꝛ xp̄s ꝗ deus ꝛ hō
dr̄: creabilis est ꝛ increabilis: partibilis ꝛ ipartibilis: sꝫ
tm̄ illa que dubitationē hn̄t circa alterutrā nām nō sūt
dicenda absqꝫ determinatiōe: vnde ꝛ ipse postea alibi
subdit. Ipsa vna hypostasis.s.christi ꝛ increata est diui
nitate: ꝛ creata est humanitate: sicut ꝛ ecōuerso nō eēt
dicendū sine determinatione. xp̄s est incorporeus vel
impassibilis ad euitandum erroreꝫ manichei: qui po
suit xp̄m veꝝ corpus non habuisse: nec vere passuꝫ eē:
sed dicendū est cū determinatiōe: ꝙ xp̄s ꝭm diuinita
teꝫ est icorporeus ꝛ est ipassibilis.) Hec ille. ¶ Ad ꝗn
tum dr̄: sicut dicit san. Tho. ibidē in sol. primi.(Aliqn̄
sancti doctores cā breuitates determinatione omissa
noiatione creature vtunt̄ circa xp̄m: est tm̄ in coꝝ dcīs
subintelligenda.) Hec ille. ¶ Ad sextū dr̄: sicut ad pre
cedens: vnde san. Tho.3.sen.di.12.q.i.ar.i.in solu.pmi
sic dicit.(Talia ꝛ silia verba intelligenda sunt cuꝫ de
terminatiōe: vt magister dicit in littera: q̄uis illa dter
minatio causa breuitatis itermittat̄.) Hec ille. ¶ Ad
septimū Durā. dr̄ ꝭm.s.Tho. tertia ꝑte.q.16.ar.8.in so
lu.3. qd̓ est tale. Principalior pars hoīs est aīa q̄ corp⁹
sed xp̄s rōe corporis: qd̓ traxit de virgine: dr̄ simplr̄ eē
natus de virgine: ergo rōne aīe: que creata est a deo: dꝫ
simplr̄ dici: ꝙ xp̄s sit creatura.) Ecce argumentū seqt̄
r̄nsio.(Dicendū (inqt) ꝙ de natiuitate ex v̄gine nul
la dubitatio pōt esse: ꝙ ꝯueniat ꝑsone filij dei: sicut po
test esse de creatione: ꝛ ideo non est silis rō vtrobiqꝫ.)
Hec ille. ¶ In tertio aūt sen.di.xi.q.i.ar.2.in solu.5.re
spondit: ꝙ nasci ex matre nō est natam ꝯuenire suppo
sito hoīs nisi per hoc: ꝙ corpus traducit̄ ex matre ꝛc.
vt recitatū est in solut. scd̓i. ¶ Pōt ēt dici: ꝙ ista sim
pliciter: ꝛ sine additione loquendo est falsa. christ⁹ vel
filius dī fact⁹ ē: sicut ꝛ ista: xp̄s creatus est. De hoc san.
Tho. tertio sen.di.7.q.2.ar.i.sic dicit.(Cum dr̄: de⁹ fa
ctus est hō: hoc participiū factus: pōt se triplr̄ hēre i lo
cutione ista: vno mō ꝙ ferat̄ ad totā ꝓpositionē: vt sit
sensus est factuꝫ: ꝙ deus sit hō: ꝛ sic est vera: q̄uis hic
intellectus non possit haberi ꝭm ꝓprietatem locutio
nis. Tū qꝛ non est de illis: que hn̄t determinare cōpo
sitionem: sicut necessariū ꝛ ꝯtingens. Tum qꝛ cum sit
adiectiuum masculini generis reqrit substātiuū. Se
cundo dictū ꝑticipiū pōt determinare alteꝝ extremū
cōpositiōis absolute: ꝛ sic siue determinet ꝑdicatū: siue
subm: locutio est falsa. Ois.n. determinatio pōt ꝑdica
ri d̓ determinato. hec aūt est falsa: deus fact⁹ est: ꝛ silr̄
ista: ille hō: demonstrato xp̄o: fact⁹ est: nisi aliud adda
tur: qꝛ supponit suppositum eternum iuxta scd̓am opi.
Tertio mō participiū pōt determinare subm in cōpa
ratione ad ꝑdicatū: ꝛ sic locutio vera est ꝭꝫ oēs opi. Et
non obstat: qd̓ vr̄ ponere fieri circa deuꝫ: qꝛ hoc fieri: qd̓
participiū iportat: nō est nisi fieri rōnis: qꝛ vnio: q̄ deus

dicitur esse bō:est quidē fm rē in nā humana:ſʒ fm rōnem in deo:ſicut ſunt alie relationes:que dicuntur de deo ex tpe:ꝛ qꝛ nō dr factus bō:niſi qꝛ relatio vnionis de nouo aduenit ei poſtq̄ nō fuit:iō ſic relatio illa non ponit aliquā rem nouā in deo:ſed dicitur tantū fm rōnem intelligentis:ita et ꝛ factus bō nō importat circa deū niſi fieri rōnis:ſicut et cū dr.Dn̄e refugiū factus eſt nobis.)Hec ille.❡Ex quibus pꝫ:ꝙ iſta ſimplr nō dꝫ cōcedi.chriſtus factus eſt.Tūc ad pbationē illiꝰ:qꝛ generari ſimplr eſt fieri ſimplr ꝛc.reſpondit.S.T.3ª parte.q.16.ar.6.in ſolōne pmi.vbi arguit ſic.(Cum bō ſignificet ſubam:fieri boiem eſt fieri ſimplr:ſʒ hec eſt falſa:deus factus eſt ſimplr.ḡ hec eſt falſa:deus factus eſt bō.)Ecce argumentuʒ.Sequit reſpōſio.(Dicendū(inquit)ꝙ fieri boiem eſt fieri ſimplr in oibus bis:in quibus hūana nā incipit eſſe in ſuppoſito creato de nouo:ſed deus dr factus bō ex eo ꝙ nā hūana incepit eſſe in ſuppoſito diuine nāe ab eterno pexiſtente:ꝛ ideo deū fieri boieʒ nō eſt deū fieri ſimplr.)Hec ille.❡Ex qbus apparet:ꝙ nō oē generari ſimplr:eſt fieri ſimplr:niſi p talem generationē aliqḋ nouū ſuppoſitū cōſtituat:ſed nō ſic eſt in pppoſito:qꝛ tpalis xpi generatio pōt dici gnātio ſimplr:qꝛ per eā acqrıtur noua nā ſubalis:ſed nō pōt dici factio ſimplr:qꝛ p eam nullum nouū eſſe acqrit ſimplr:nec aliqḋ nouū ſuppoſitū cōſtituit.❡Ad 2m dr pmo:ꝙ eſſe ſubale actualis exiſtētie nō debet niſi ſoli ſuppoſito:vt qḋ eſt ens actu in rerum nā:ptibus aūt aut naturis nō debet tale eſſe:niſi vt quo:ſecus eſt de eſſe eſſentie.❡Dicit 2º.ꝙ in xpo nō eſt niſi vnū eſſe actualis exiſtentie ſubalc:vt alias viſum fuit.❡Dicit 3º.ꝙ nō ois ſubſtantia ꝑpleta eſt ens ſimplr per ppriū eſſe niſi ſubſiſtat.et de illis multa viſa ſunt diſtinctione.6.❡Ad 3m reſponſum eſt in ſolutione pmi.vbi adductū ē dictū ſancti Tho.de 3º ſen.di.xi.q.i.ar.2º.in ſolutione.5.vbi ſic dicit.(Naſci ex matre nō eſt natū cōuenire ſuppoſito bois:niſi per boc ꝙ corpus traducitur ꝛc.)vt prius.❡Ex qbus pꝫ:ꝙ naſci vel generari aliter reſpicit nām q̄ creatio:qꝛ terminus creationis pprie eſt eſſe:qḋ reſpicit ſuppoſitū:terminus aūt natiuitatis eſt ipſa forma vel nā.De boc ſcūs Tho.3ª parte.q.35.ar.p ſic.dicit.(Natiuitas poteſt alicui attribui duplr.vnoꝰ ſicut ſubiecto.alioꝰ ſic termino.Sicut ſubiecto quidē attribuit ei ꝙ naſcitur:boc aūt pprie eſt hypoſtaſis:nō nā.Cuʒ enim naſci ſit qḋdā generari:ſicut generatur aliqd ad boc ꝙ ſit:ita naſcit aliqd ad boc ꝙ ſit:eſſe autē pprie rei ſubſiſtentis eſt:nā forma que nō ſubſiſtit:dicit eſſe ſolum:qꝛ ea aliqd eſt:pſona aūt vel hypoſtaſis ſignificat p moduʒ ſubſiſtentis.Nā aūt ſignificat p moduʒ forme:in qua aliqd ſubſiſtit:ꝛ iō natiuitas tanq̄ pprio ſubo naſcēdi attribuit pſone vel hypoſtaſi:nō nāe:ſʒ ſicut termino attribuit nāe:terminus enim generatiōis ꝛ cuiuſlibet natiuitatis eſt forma.Nā aūt p modū forme ſignificatur:vn̄ natiuitas dr via in nām:vt pꝫ per phm 2ºphiſicorū.Terminat aūt nāe intētio ad formā ſeu nāʒ ſpeciei.)Hec ille.❡Ex qbus appet:ꝙ lʒ tā creari q̄ gnāri ſit ipſius ſuppoſiti vt qḋ:tn̄ naſci ꝛ gnāri nō cōuenit ſuppoſito niſi rōne nāe:creari vō rōne ipſius eſſe:ꝛ qꝛ xps nullum nouū eſſe exiſtentie accepit in ſua incarnatione:accepit aūt nouā nām:iō pōt abſolute ꝛ ſimplr dici natus tpaliter ex matre:nō aūt creatus:vt ſepe dictum eſt:ipſa aūt bumanitas aſſumpta creata eſt:nō aūt pprie nata.❡Ad 4m dr:ꝙ licʒ nā humana aliter ſit pars ſuppoſiti diui q̄ dens vel capillus ſit ps bois:tn̄ nō opꝫ ꝙ denominet ſuppoſitū diuinū abſolute:ſʒ cuʒ determinatione:ſicut dictū eſt in ſolutione quarti:ꝛ boc eſt verū potiſſime q̄tū ad illas cōditiones:q̄ non ſunt de rōne hūane nāe:nec ſibi pprie:cuiuſmōi ē creari.Un̄ ſcūs Tho.3º ſen.diſ.xi.q.4.art.2º.arguit ſic.(De quocūqꝫ predicat inferius ꝛ ſuperius:ſed creatura eſt genus ad boiem.ergo cū homo pdicet de chriſto:pdicabitur creatura.)Ecce argumentū.Seqt reſponſio.(Dōm(inquit)ꝙ creatura nō eſt ſupius ad boiem:qꝛ creatio magis reſpicit eſſe q̄ nāʒ:eſſe aūt nō eſt genꝰ:nec includitur in ſignificatiōe alicuiꝰ generis:vt Aul. dicit.Cū ea que ſunt in vno genere nō ꝯueniāt in vno eſſe:ſed in nā cōi.)Hec ille.❡Dicit vlterius:ꝙ quātūcūqꝫ bumanitas predicet de xpo in cōcreto potius q̄ deus de homine:tn̄ in boc conueniunt ꝙ ſicut deus nō bꝫ ppriū eſſe diſtinctū ab eſſe hominis:ita nec humana nā attulit nouuʒ eſſe xpo:rōne cuius poſſit dici creatus:nec conſtituit diuinum ſuppoſitū:nec eſſe ſuppoſiti dependet ab illa.De boc ſcūs Tho.3º.ſen.diſ.6.q.2.ar.3º.ſic dicit.(Ad rōnē totius duo ptinent:vnū.ſ.ꝙ eſſe totius ꝯpoſiti pertinet ad omnes ptes:qꝛ ptes non habent ppriū eſſe:ſed ſunt per eſſe totius:aliud eſt ꝙ ptes cōponentes cauſant eſſe totius.Scdm aūt primā ꝛ tertiā opinionē neutrū horū inuenitur in chriſto:qꝛ opinio prima dicit:ꝙ hic homo hꝫ ſuum eſſe pprium:vnde eſſe diuine perſone ad ipſum nō ptinet.Similr tertia opinio dicit:ꝙ eſt eē ſuperadditū ad eſſe diuine pſone accidentaliter.Un̄ anima ꝛ corpus nō dicunt ptes per ſe:ſicut nec accidentia ſubiecti.vn̄ neutra ponit perſonā verbi compoſitā.Sʒ 2ª ponit vnū eſſe in chriſto.vnde eſſe diuine pſone pertinet ad vtrāqꝫ nāʒ:nō tn̄ illud eſſe cauſatur ex cōiunctione naturarum:ſicut eſſe cōpoſiti cauſatur ex cōiunctione componentium.vnde fm hāc opinionē pſona chriſti poſt incarnationē pōt dici aliqūo cōpoſitū inq̄tū ſaluatur ibi aliqua cōditio cōpoſiti:nō tn̄ eſt ibi vera rō compoſitionis:qꝛ deficit altera cōditio:vn̄ etiā nō eſt in vſu modernorum tenentiuʒ hāc opinionē:ꝙ dicant pſonā cōpoſitā.Nec dōm eſt ꝙ dicat cōpoſita ſolū fʒ expoſitionē nois:q̄ſi cum alio poſita:qꝛ ſic pª.ꝛ 3ª.opinio poneret pſonā cōpoſitā ſicut ſcda.)Hec ille.❡Iteʒ in ſolutione.2i ſic dicit.(Perſona nō dr cōpoſita q̄ſi eſſe ſuū ſit ex multis cōſtitutū.hoc enī eſt ꝯ rōnē eterni:ſed qꝛ ad multa ſe extēdit q̄ aſſumūtur ad illud eſſe.)Hec ille.❡Itē in ſolutione quarti ſic dicit.(Cuius cōpoſitio q̄tuʒ ad aliqd ſaluet in incarnatione verbi:nulloꝰ tn̄ eſt ibi rō ptis.Diuinitas enī pars eſſe nō pōt pter iperfectionē que eſt de rōne ptis.Humana aūt nā ſilr nō pōt eē ps:qꝛ cōparte nō hꝫ:vel et qꝛ nō cauſat eſſe perſone:q̄ dicitur eſſe cōpoſita.Et ideo magiſter dicit in ſequenti diſtinctione:ꝙ inexplicabilis eſt illa cōpoſitio:que nō eſt ptium:rō aūt dr a magiſtris vnio exigitiua:qꝛ tot comprehēdunt in pſona:quot exigunt ad opus redēptiōis vt ſit deꝰ q poſſet:ꝛ bō q deberet ſatiſfacere.)Hec ille.❡Ex quibus appet:ꝙ hūanitas iproprie dr ps xpi:ꝛ qūo nō hꝫ ppriū eē aliō ab eē ſuppoſiti eterni.❡Iteʒ preter oia pdicta pꝫ:ꝙ dato ꝙ eſſet ppriiſſime ps:nō tn̄ opꝫ ꝙ ex eius creatione ſuppoſitū dicat creatuʒ.qꝛ pprietas ptis nō denoiat totum abſolute:qn̄ talis pprietas pōt cōuenire toti ꝛ pti.imo pfectius toti q̄ pti ❡Ad 5m ſciendū:ꝙ ſcūs Tho.3º ſen.diſ.xi.q.i.arti.3º.arguit ſic.(Scdm ꝙ dicit magiſter in lra.hec eſt tropica loquutio:xps eſt creatura.ḡ ſi xps fʒ ꝙ bō ſit creatura:hec et erit iproprıa:xps ē bō:qḋ eſt falſuʒ.)Ecce argumentū.Sequit rnſio.(Qn̄(inquit)cū reduplicatione eſt ppria pdicatio:tūc pdicatū p ſe ꝯuenit ei:qḋ

Margin notes: di.6.q.viii. — Cur xps pōt dici ſimpliciter natus vel genitus temporalr ex matre nō autem ſimplr creatus vel fcūs vel incepiſſe. — Tex.cō.14. — Aul.5.mea.ca.5.

reduplicatur:sicut xps ſꝫ q hō est aial:hec eniꝫ est ꝑ se ꝛ ꝑpria:hō est aial:ꝛ iō sili mō ꝑdicatū ꝛ reduplicatio de subo ꝑdicatur. Hec aūt reduplicatio nō est nota ꝑ se ꝑdicationis:hec enī nō est ꝑpria:hic hō.s.xps est creatura: nec ēt est per se:qꝛ creatura nō est superius ad hoieꝫ significās qd ē hō:ꝛ iō nō opꝫ:q si creatura iproprie dicatur de xpo:q ēt ipse iproprie dicatur homo.) Hec ille. ¶ Et ꝯ h arguit pn̄s argumētū. ¶ Ad qđ dr̄:q nō oia que conueniūt xpo cū determinatione rōne nāe humane:cōueniūt ei ꝑfecte. Sicut enī supra dictū est in solutione secundi Sco. aliqua ꝑdicata possunt dici de xpo simplr̄ ꝛ absolute rōne nāe hūane:ꝛ illa dicunt ꝑfecte ꝛ ꝑprie de illo:cuius est ꝑdicare:nasci:mori ꝛc̃. aliqua vero dicunt de xpo rōne nāe hūane nō simplr̄:sꝫ cum determinatione:ꝛ talia nō est incōueniens dici de xpo imperfecte ꝛ improprie:ita vt imꝑfectū se teneat q̄ ad modū nr̄m loquēdi. ¶ Ad argu. Sco. ꝯ scđam cōclonē dr̄ p̊:q h nomē xps nō iportat ens ꝑ accidēs:neqꝫ vnū ꝑ accidens:neqꝫ totū ꝑ accidens:sed vnū ꝑ se:qꝛ duas naturas vnitas in vno supposito nō q̄dē accidentaliter. Vn̄ scūs Tho.3.sen.di.6.q.2.ar.p̊.(Xps (igr) nō posset dici aliqua:nisi essent in eo duo supposita naturaꝝ:qđ negat 2ª opinio:ꝛ silr̄.3ª:ꝛ iō vtraqꝫ opinio dicit:q xpus est vnū:sed scđa dicit:q est vnū ꝑ se:tertia vō q est vnū ꝑ accidēs:sicut hō albus.) Hec ille. ¶ Et ꝯstat q.3.opinio est heretica:vt ondit scūs Th. 3ª.pte.q.2.ar.6. ¶ Itē.3°.sen.q.3.ar.2° sic dic̃.(Cū uis hoc qđ est accidēs in se possit eē aliquō suba alicui:vt color albedini:tn̄ qđ est in se suba:nō pōt eē accidēs alicuius:q̄uis cōiunctio vni⁹ sube ad aliā possit esse accidens:vt sic vna suba alteri accidētalr̄ aduenire dicatur: sicut vestis hoi:sed hoc nō pōt esse:nisi duplr̄:vel q cōiungatur ei ſm cōtactū:sicut vestis hoi:vel sicut doliuꝫ vino:aut sicut mobile motori:sicut angelus cōiungit corpi qđ assumit:ꝛ cū cōtactus nō sit nisi corporū:opꝫ dicere q hūana nā nō pōt aduenire diuine ꝑsone nisi sicut motor mobili:vt dicatur xps hoc mō assūpsisse humanā nām:sicut angelus assumit corpus:vt oclo mortalium videatur:sicut dicitur in lr̄a:ꝛ sicut.s.s. visus est in colūba. Hec aūt assūptio nō vere facit ꝑdicari assūptū de assumēte:neqꝫ ꝑprietates assumpti vere trāsfert ī assumentē:nō enim angelus assumēs corp⁹ ad hois similitudinē vere est hō:neqꝫ vē hꝫ aliquas ꝑprietates hois:neqꝫ.s.s.pōt dici minor seipso ꝑpter spēꝫ colūbe: in qua appuit:vt dicit Aug. Unde pꝫ:q hec opinio nō pōt dicere:q filius dei vere sit hō:vel vere sit passus. Et iō cū neget veritatē articuloꝝ:cōdēnata est quasi heretica:tn̄ ēt q̄tū ad hanc positionē ꝑcedit ab eodeꝫ fonte cū prima.s.ex hoc:q nā humana nō assumeretur ad esse diuine ꝑsone. Vn̄ pma ponebat:q assūptū habebat esse ꝑ se:in quo subsistebat:hec aūt tertia ponit: q nō subsistit assumptū:nec ꝑsona in eo:sꝫ est esse accidentale supadditū.) Hec ille. ¶ Iteꝫ in solōne scđi sic dicit.(Cū uis hūana nā adueniat filio dei post esse cōpletū:nō tn̄ est accidētalr̄ adueniēs:qꝛ trahitur ad vnionem in illo eē sicut corpus adueniet aīe in resurrectione.) Hec ille. ¶ Et silia dicit:vt allegatū est.3.pte.q.2. arti.6.in solutio. scđi. ¶ Dico 2° q posito:sed nō concesso:q hoc nomē christus iportaret totū ꝑ accidens: hoc est duas naturas:quaꝝ vna nō est de rōne alteri⁹: hoc nō obstāte nunq̄ supponit ꝑ natura hūana:neqꝫ ꝑ tali aggregato ex duabus naturis diuina.s.ꝛ hūana: sꝫ semꝑ ꝑ supposito eterno. De hoc scūs Tho.3°.sen. di.6.q.1.ar.3° sic dicit.(In quolibꝫ noīe est duo cōsiderare .s.illud a quo īponitur nomē:qđ dr̄ qualitas noīs:ꝛ illud cui iponitur:qđ dr̄ suba noīs:ꝛ nomē ꝑprie loquendo dr̄ significare formā siue q̄litatē:a qua nomen iponitur:dr̄ vō supponere ꝑ eo cui iponitur. Prima ergo opinio dicat:q hoc nomē hō ꝛ q̄tū ad significatū:ꝛ q̄tuꝫ ad suppositū nō dicit nisi cōstitutū ex duab⁹ substantijs:qꝛ hoc cōstitutū ex duab⁹ substātijs est hypostasis subsistēs:ꝑ qua pōt fieri suppositio huius nois homo. Scđa vō opinio qꝛ dicit q cōstitutū ex duabus substātijs tn̄ nō est hypostasis subsistens:sed nā in q̄ subsistit verbū dei:vn̄ nō pōt ponere q constitutū ex duabus substātijs tantū sit suppositū:cui nomē iponitur:sꝫ forma a qua imponitur.s.humanitas:id vō cui iponitur qđ est subsistens in nā hūana:est ꝑsona verbi:ꝛ iō hoc nomē hō ꝯphēdit tres substātias.s.duas ex pte significati:tertiā vō ex pte suppositi.) Hec ille. ¶ Itē articulo scđo in solōne quarti sic dic̃.(Hō significat hūanaꝫ nām:ꝛ supponit ꝑ supposito subsistēte in illa nā:quoꝝ vnū est ex pte assumpti:alterū ex pte assumētis.) Itē dis.11.q.pª ar.4.vt recitatū est in solōne scđi Sco. cōtra pᵐ.(Hec aūt noia:verbū:yesus xpus:supponunt ꝑ supposito eterno. Et aduertēdum est:q ens ꝑ accidēs nō dr̄ aliqd ex eo solum:q significat duas naturas:vt res duoꝝ ꝑdicamētoꝝ:sꝫ illđ solū dr̄ ens ꝑ accidēs:qđ est ꝯpositū ex talib⁹ duobus:ꝛ eius nā supponit ꝑ tali aggregato vel ꝯposito.) ¶ Dr̄ 3°:q ista ꝑpositio:albū icipit eē:nō pōt de vtute ſmonis illo mō distigui:quē ponit arguēs:qꝛ iste termin⁹ albū lꝫ significet albedinē:nūq̄ tn̄ pōt ꝑ illa supponere:sꝫ cōiter supponit pro subo albedis:ꝛ iō ex sola iceptiōe albedis nō pōt ꝯcludi:q ista sit ꝯcedēda:albū icipit eē:sꝫ forte q ista ē vā: aliqd icipit eē albū. ¶ Dr̄ 4°:q nō est sile iudiciū de istis:xps ē mortu⁹:ꝛ xps icepit eē:vt pus dictū fuit. Et de h i suo sili dicit scūs Tho.3° sen.di.12.q.pª ar.p̊.vbi arguit sic.(Nasci tpalr̄ ē mutari de nō eē ad eē:sꝫ iste hō est nat⁹ in tpe.g̃ est mutat⁹ de nō eē in eē:sꝫ oē tale icipit eē.g̃ iste hō icipit eē.) Ecce argumētū. Seqr̄ solutio.(Dōm (ingt) q nasci tpalr̄ ex matre nō est natū ꝯuenire supposito:nisi rōne corpis:ꝛ iō rōne ei⁹ vificatur simplr̄ de supposito:sꝫ icipe eē nō pōt vificari de eo rōne corpis simplr̄:sꝫ cū determinatiōe.ꝛ iō hec est vera simplr̄:iste hō est nat⁹ tpalr̄:nō tn̄ ista:iste hō icepit eē: sꝫ hec est vā ſꝫ qd.) Hec ille. ¶ Dr̄ 5°:q in xpo nō fuit aliqđ eē actualis existētie subale:q̄ xps essentialr̄ existeret:nisi eē eternū diuini suppositi:vt sepe dcm̄ fuit in solōne argumētoꝝ ꝯ pªᵐ ꝯnē. ¶ Dr̄ 6°:q nullū subsistēs pōt dici simplr̄:ꝛ absolute incipe ex hoc:q aduenit ei aliqđ eē post suū esse subale:quo p̊ est extra nihil vel ens in potentia. ¶ Nec valet ꝑbatio in oppoᵐ:qꝛ supponit.5.falsa. Primū est:q aliqđ eē simplr̄ aut substantiale adueniat alicui post suū pᵐ esse:huius oppoᵐ alias visuꝫ est ex dictis sci Tho.3° pte.q.17.arti.2°.vbi sic dicit.(Illud eē qđ ꝑtinet ad ipsaꝫ hypostasiꝫ vel ꝑsonā ſꝫ se ipole est in vna ꝑsona vl̄ hypostasi multiplicari:qꝛ ipole est q vni⁹ rei sit nisi vnum eē.) Hec ille. ¶ Itē pma pte.q.5.ar.p̊.(Cuꝫ ens (ingt) dicat ꝑprie esse i actu:act⁹ aūt hꝫ ordinē ad potētiā:ſꝫ hoc simplr̄ aliqd dr̄ ens:ſm q p̊ discernitur ab eo:qđ est in potētia tm̄:hoc aūt est esse subale vniuscuiusqꝫ rei:vn̄ ꝑ suum esse subale dr̄ vnūqđqꝫ ens simplr̄:ꝑ act⁹ aūt supadditos dr̄ aliqd eē ſm qd ꝛc̃.) ¶ 2ᵐ falsuꝫ qđ assumit est: q esse scđm nō enūciat ex vi ſmonis pᵐ eē rei:sꝫ sufficit q enūciet aliqđ eē simplr̄. Huius enī falsitas appet ex predictis:qꝛ nullius rei est duplex eē simplr̄.s.pᵐ ꝛ ſm:sꝫ oē esse simplr̄ cuiuslibꝫ rei est pᵐ eē eius. ¶ 3ᵐ falsuꝫ descēdēs ex ꝑcedēti est:q icipe determinatuꝫ ꝑ

esse ſm

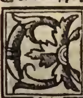
Ad argu. Sco. ꝯ 2ᵐ cōclonē.

Sco. 5. falsa supponit.

esse ſm pōt de ṽtate ſmonis dicere inceptionē in esse simplr̃ ſcd̃ario: ꝛ nō in p̃mario esse illius subiecti: hoc eniꝫ supponit vnius rei esse duo esse simplr̃: qđ sepe negatū fuit. ℂ 4ᵐ falsuꝫ est: ꝙ xp̃s vel ṽbū hō hꝫ nunc aliqđ esse simplr̃: qđ an̄ incarnationē nō habuit: de h̃ satis dictū fuit p̄us. ℂ 5ᵐ falsum est: ꝙ ista magis est cōcedenda: iste hō icepit eē q̄ꝫ ista: filius dei icepit eē: cui⁹ falsitas appꝫ: qꝛ subiecta vtrarūqꝫ ꝑ eodē oīo supponūt: ꝛ iō qcqd verificatur de subiecto vnius verificatur de subiecto alteri⁹: ꝛ qcqd negat̃ de vno vere: negatur de subiecto alteri⁹ vere. Et hec sufficiāt ꝓ argumento Scoti. ℂ Ad p̄ᵐ Durandi dr̃: ꝙ rō quā recitat bona est: ꝛ est sci Tho. in multis locis tā in sūma q̄ꝫ in scriptis: vt tertia pte. q. 16. ar. 7. in solu. quarti. Nec valet iprobatio cū dr̃: ꝙ ꝓ tanto termin⁹ positus in subo dr̃ teneri mālr̃: qꝛ ꝛc̃. ℂ Dr̃ enim p̄: ꝙ ad sensuꝫ sancti Tho. iō subiectū dr̃ teneri mālr̃: ꝛ nō formalr̃: qꝛ. s. supponit nō ꝓ forma significata ꝑ nomē: sed ꝓ illo qđ est q̄si mā forme. s. ꝑ supposito forme: vt cū dico: albū currit: ly albū nō supponit ꝓ albedine: sed ꝓ mā vel subo albedinis: nō qdē vt est suppositū forme iportate per nomē: sꝫ vt est aliqd in se: qđ pōt supponi huic vel illi forme substātiali vel accidētali indifferenter: sꝫ nō repugnet sibi aliqd attribui rōne forme: quā nomē iportat: sꝫ hoc accidit sibi: vt est subm: ꝛ iō dr̃ ꝙ subiectum nō appellat suā formā: sꝫ p̄dicatū. ℂ Dr̃ z°: ꝙ qꝛ hoc p̄dicatū: qđ est incipiēs eē: nō ṽificat̃ sine additione de ꝓnoīe demōstrāte illud: ꝓ quo supponit hoc nomen xp̃s. s. ꝑsonā eternā: iō nec pōt sine addito verificari de hoc noīe xp̃s. ℂ Dr̃ 3°. ꝙ lꝫ multa p̄dicata possint vere p̄dicari đ aliquo subo rōne forme significate ꝑ subꝫ: ꝛ nō rōne illius ꝓ quo supponit: vt cū dr̃ albū disgregat: hoc tñ nō valꝫ in ꝓposito ꝓpter duo. p̄mo qꝛ disgregare est tale predicatū: qđ nō est natū ꝯuenire cuicunqꝫ supposito ex ea pte: qua suppositū est: sꝫ solū rōne albedinis significate ꝑ subiectū: ꝛ inherentis supposito sic̄ est de ly incipere eē. Scđo. qꝛ ly disgregare nō est tale p̄dicatū: qđ includat in suo p̄ncipali significato negationē alicui⁹: qđ de ꝑ se cōueniat supposito albedinis: secus est de hoc p̄dicato icipere eē: qđ includit negationē alicui⁹: qđ de ꝑ se conuenit supposito nāe hūane in xp̃o. s. nō semꝑ fuisse. Et de istis diffuse dictū est in probatione secunde ꝯclusionis. ℂ Ad zᵐ negat̃ minor reprobans rōnē assignatā ꝑ scđa cōclusione. Et ad eius ꝓbationē dr̃ p̄mo: ꝙ assumit falsuꝫ fundamētū: scꝫ ꝙ in xp̃o sint plura esse substātialia: vel plura eē simplr̃. ℂ Dr̃ scđo: ꝙ dato ꝙ in xp̃o essent plura talia esse: nō ꝓpter hoc posset: aut deberet cōcedi absolute ꝛ sine additiōe: ꝙ xp̃s incepit esse: nec ꝙ xp̃s nō semꝑ fuit: imo qn̄ arguit̃ sic. xp̃us nō semꝑ fuit ſꝫ. a. eē. ergo xp̃s non semꝑ fuit: est fallacia ꝯñtis talis ac tāta: ac si argueret̃ sic. xp̃s nō semꝑ fuit hō. g̃ semꝑ fuit ens. ꝛ sic in alijs silibus fatuis cōsequētijs: in qbus arguit̃ a negatione inferioris ad negationē supioris. ℂ Dr̃ tertio: ꝙ vana est differentia: que dat̃ ibidē inter icipere ꝛ creari quo ad hoc qđ dicit: ꝙ nō est de rōne inceptionis ꝙ illud: qđ incipit esse nūquā prius fuit simplr̃: cōstat eniꝫ hoc esse cōtra oēs logicos recte vtentes hoc vocabulo: incipit. Et ēt ꝯ̄ impositionē: ꝛ deriuationē: ꝛ etymologiaꝫ vocabuli: nam incipere idē est: qđ initiuꝫ capere. et iō arguens in hoc est ꝓteruus. ℂ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ oīa que ibi dicunt̃ ꝓcedūt ex defectu vere ꝛ bone logice: qꝛ secūdum verā logicā: nū q̄ꝫ ista ꝓpositio: album incipit esse: nec ista: hō albus incipit eē: pōt aut dꝫ illo mō distingui: quē arguēs fingit. Cū enim subm vtriusqꝫ supponat ꝓ vera suba: nū q̄ꝫ iceptio ṽificabit̃ de tali subo nisi ꝑ iceptiōe alicui⁹ substātie: q̄ꝫtūcunqꝫ incipiat de nouo aliqđ accidēs. et iō tota deductio penitus nihil valet. ℂ Ad argumētū factū ꝓ pte affirmatiua cōclusionis r̄ndit scūs Tho. vñ ad ꝓbationē p̄me ptis an̄cedētis eiusdē r̄ndit 3°. q. 16. ar. 9. in solu. scđi argumēti vbi sic dicit. (Cū hoc ṽbo incipit nō sequit̃ argumētū ab inferiori ad supius. nō eniꝫ seq̄t̃: hoc incepit esse album. g̃ incepit esse coloratū. et hoc iō qꝛ incipe iportat nūc esse: ꝛ nō p̄us. Nō aūt seq̄t̃: hoc nō erat prius albū ergo nō erat p̄us coloratū. esse aūt simpliciter est supi⁹ ad esse hoiem: vñ nō sequit̃. xp̃s incepit esse hō. g̃ incepit eē.) Hec ille. ℂ Ad ꝓbationē vero. zᵉ ptis respondit idē ibidē art. 8°. in solu. tertij arg. vbi sic dicit. (Dicendum: ꝙ de natiuitate ex virgine nulla pōt esse dubitatio ꝙ ꝯueniat ꝑsone filij dei: sic̄ pōt eē de creatiōe: ꝛ iō non est similis rō vtrobiqꝫ.) Hec ille. ℂ Similr̃ dicit. (Nasci ex matre nō ē natū ꝯuenire supposito hominis: nisi ꝑ hoc: ꝙ corpus traducatur ex matre ꝛc̃. sic̄ p̄us fuit recitatū.) Et h̃ de q̄one sufficiāt. De q̄ benedictus deus. Amen.

Distin. XII.

ℂ Utrum xp̃s potuerit peccare. Q̄o. vnica.

Circa duodecimaꝫ distinctionem tertij sententiarū queritur Utꝝ xp̃s potuerit peccare: ꝛ arguit̃ ꝙ sic. Qꝛ dr̃ a xp̃o Jo. 7. Si dixero qꝛ nō noui eū: ero similis vobis mendax: sed potuit illa verba dicere sine additiōe: sicut cum additione dicit. ergo potuit mentiri. ergo potuit peccare.

In oppositum arguit̃. Quicqd ille homo fecit pōt dici deus fecisse. si g̃ ille hō peccasset: sequeret̃ ꝙ de⁹ peccasset: qđ ē ipoſ̃e.

In hac questione erūt. 3. articuli. In p̄mo ponent̃ due ꝯclusiōes. In secundo obiectiones. In tertio responsiones.

Quantum ad primū articulū sit p̄ma ꝯ̄. Simpliciter loquēdo xp̃s nullo mō potuit peccare. Hanc ꝯ̄nē ponit scūs Tho. 3°. sen. dis. 1z. q. z°. ar. p̄ vbi sic dicit. (Simplr̃ loquendo dōm est: ꝙ xp̃s nullo mō peccare potuit. vñ Damas. dicit in 3°. li°. ꝙ impeccabilis est deus yesus xp̃s. Potest enim cōsiderari vt viator: ꝛ vt ꝯp̄hensor: ꝛ vt deus. Ut viator quidem dux nr̃ est dirigēs nos ſꝫ viā rectā. In quolibet aūt gn̄e oꝫ p̄mū regulās retorq̄ri nō posse: qꝛ alias eēt error in oībus: q̄ ad ipsuꝫ regulant̃. Et iō ipse xp̃s tātā gratie plenitudinē habuit: vt ēt in q̄ꝫtū viator peccare nō posset. Uñ ēt ꝛ illi q ꝓximi sibi fuerūt ꝯfirmati vt apostoli etiā viatores existentes peccare mortalr̃ non potuerunt: q̄ꝫuis potuerunt peccare venialr̃. Scđm ṽo ꝙ fuit cōp̄hēsor: mens eius fuit totaliter cōiuncta fini vt agere nō posset nisi ſm ordinē ad finē: sicut in z°. li. dictū est de angelis cōfirmatis. Scđm aūt ꝙ fuit de⁹ aīa ei⁹ ꝛ corp⁹ fuerūt q̄si organū diuinitatis ſꝫ ꝙ diuinitas vt dicit Damas. regebat aīaꝫ: ꝛ aīa corp⁹. vñ nō poterat peccatū attingere ad aīaꝫ ei⁹: sicut nec de⁹ pōt peccare: tñ sub cōditione pōt cōcedi: ꝙ peccare potuit. s. si voluisset: q̄ꝫuis h̃ an̄cedēs sit ipoſ̃e: qꝛ ad ṽitatē ꝯditionalis nō req̄rit̃ neqꝫ ṽitas an̄tis: neqꝫ ṽitas ꝯsequētis: sꝫ necc̄ia habitudo vni⁹ ad alteꝝ.) Hec ille. ℂ Iteꝫ ideꝫ arguit sic. (Qꝛ sup illō Heb. z°. Eū q paulominus ꝛc̃. dicit glo. ꝙ nā hūane mētis: quā de⁹ assūpsit: ꝛ q̄ nullo mō deprauari potuit solus de⁹ maior est: sꝫ qcūqꝫ pōt peccare: mēs ei⁹ pōt peccato deprauari. g̃ xp̃s nō potuit peccare. ℂ Itē hec est ꝑfectio nāe glorificate: vt iam

Ad p̄ᵐ Du. ꝫ zᵐ cōclusionem.

dis. 7. cōclusione p°. li. z. ca. 15.

peccare nō possit:sed xp̄s ab instanti sue cōceptionis fuit verus cōp̄bēsor.ergo nūq̄ȝ potuit peccare.¶ Itē ꝗcqd fecit ille hō:pōt dici deus fecisse ⁊c̄.vt p̄us in p̄n° in op^m.¶ 2° ꝯ.Xp̄s ꝓp̄e ⁊ simpl'r loquēdo nō habuit potētiā peccādi. Hāc ponit scūs Tho.3° sen.vbi supra ar.2°.vbi sic dicit.(Actus se hȝ ad potētiam dupl'r:q2 actus egreditur a potētia:⁊ iterū ꝑ actū specificat̄ potentia.⁊ iō cū dr̄:potētia aliqd faciendi vt potentia videndi dupl'r intelligit̄:q2 pōt designari vel ordo potentie ad actū s̄ȝ q̄ act^9 sumit̄ vt effectus potētie:vel designat̄ potentia ipsa specificata ꝑ actū s̄ȝ q̄ actus sumitur loco dr̄ie specifice ipsi^9 potētie:⁊ p̄mo mō nō pōt dici:q̄ ille q̄ hȝ visuȝ īpeditū habeat potētiā vidēdi:sicut nō pōt dici:q̄ possit videre:sȝ scd̄o modo pōt dici q̄ hȝ potētiā visiuā. Hec aūt distictio hȝ locū in illis actib^9:qb^9 specificant̄ potētie:hmōi aūt sunt actus ad quos potētie ordinant̄:sȝ liberꝝ arbitriū nō ordinatur ad peccandū:imo peccatuȝ īcidit ex defectu eius:vn̄ peccare nō specificat potētiā liberi arbitrij. Et iō cū dr̄ q̄ aliqs hȝ potētiā peccandi:nō intelligit̄ q̄ hēat li.ar. sed q̄ habeat ipsuȝ ordinatū ad peccādū:ita vt peccare possit:⁊ iō sic de xp̄o nō dr̄ q̄ possit peccare:ita nec q̄ hȝ potētiā peccādi ꝓprie loquēdo ⁊ s̄ȝ se:sed pōt cōcedi sub hoc sensu vt dicat̄ habere potētiā peccādi:q2 hȝ potētiā:q̄ in alijs est po^9 peccādi.) Hec ille.¶ Ex quibus pōt formari talis rō. Idē est dicere habere potētiā peccādi ⁊ posse peccare:sȝ xp̄o nō cōuenit posse peccare.ḡ nec sibi cōuenit habere potētiā peccādi. ¶ Item ibidem arguit sic.(Potētia peccādi s̄ȝ Anselmū non est libertas arbitrij:nec ps libertatis:imo diminuit libertatē:sȝ in xp̄o libertas arbitrij nō fuit diminuta.ḡ ipse nō habuit potētiā peccādi.) Hec ille. ¶ Et in hoc primus articulus terminatur.

Cōtra p̄^am arg. Duran. di.12.q.2.

Quantum ad scd̄m articulū arguit̄ ꝯ ꝯnes.Et qdē ꝯ p̄^am arguit Duran.⁊ qdā alij p̄.Q2 si xp̄s assumpsisset nām humanā in puris nālib^9 cōstitutā potuisset peccare:sȝ p̄^m potuit.ergo ⁊ 2^m.Maior vel p̄ma ps an̄cedētis ꝓbat̄. Q2 potētia q̄ non est ꝑfectior in rōne act^9 p̄mi vel in essendo:nō est ꝑfectior in rōne act^9 scd̄i vl' ī ꝑando:sȝ stāte p̄dicta suppositione nulla maior ꝑfectio eēt in nā hūana in rōne actus p̄mi q̄ȝ si esset sibi derelicta.ḡ nulla maior ꝑfectio eēt in ea respectu actus secūdi vel in ꝑando:sȝ cōstat q̄ nā hūana sibi derelicta pōt peccare.ḡ sic assūpta peccare posset.Maior pȝ:q2 actus secūdus supponit p̄muȝ:⁊ agere suppōit eē. Minor pȝ ex suppositiōe.¶ Scd̄o arguit sic. Q2 si negaret̄ xp̄m potuisse peccare:hoc potissime videret̄.vel q2 actiōes sunt suppositoꝝ:in xp̄o aūt nō est nisi vnū suppositū scȝ diuinuȝ:qd̄ nullo mō pōt peccare.vel q2 humanitas in x° fuit instr̄m diuinitatis:mō actio instrumēti magis attribuenda est p̄ncipali agēti q̄ȝ instrumēto:⁊ cōstat q̄ peccare non pōt attribui deitati.sed neutra p̄dictaꝝ rōnū valȝ. igit̄ nō est negādū q̄n xp̄s posset peccare:vel potuisset in casu quo nām hūanā in puris nālibus assūpsisset. Minor ꝓbat̄:⁊ p̄mo quo ad p̄mā ptē.s.q̄ p̄ma rō nō valeat. Q2 cū dr̄ q̄ actiones sunt suppositoꝝ:verꝝ est tāquam eoꝝ q̄ agūt:nec aliter agere dicūtur:nisi q2 sustentant ea q̄ sūt p̄ncipia actionū:⁊ hoc mō actio vniuscuiusqȝ nāe in xp̄o est actio diuini suppositi:tāq̄ȝ eius qd̄ denominat̄ agere:q2 sustentat nām:q̄ est p̄ncipiū actionis. In nullo tn̄ plus pōt īputari supposito diuino vt diuuȝ est talis actio:q̄ȝ si nō esset vnitū humanitati.Qd̄ patȝ q2 si ei plus īputaret̄ ꝓpter vnionē:hoc eēt aut q2 moueret nām ad sic agendū:aut q2 si nō moueret ad peccādū:deberet tn̄ ꝓhibere ⁊ īpedire talē actū. His eniȝ duobus modis īputant̄ hoi actiones ptiuȝ corꝑis sui. neutrū aūt istoꝝ est in ꝓposito. Nō p̄mū:q2 cū actiones ad extra sint cōes toti trinitati:nō plus mouet naturā hūanā ad agēdū ꝑsona filij:q̄ ē ei vnita:q̄ȝ ꝑsona patris:aut.s.s.q̄ nō sunt vnite:⁊ iō hoc mō nō plus pōt īputari talis actio filio q̄ȝ patri:aut.s.s. Istis aūt nō pl^9 īputat̄ actio hūane nāe q̄ȝ actio cuiuscūqȝ alteri^9 nāe nō cōiuncte:q̄re nec filio. Nec 2^m hȝ locuȝ:q2 deus sic administrat res:vt eas ꝓprios motus agere sinat s̄m Augustinū:nec tn̄ ꝓp hoc peccata creature deo īputātur:q2 ea posset īpedire:suū eniȝ est dare nām liberi arbitrij:nostrū aūt est vti ꝓut volumus:sic deus potuit nām humanā assumere:⁊ eā ꝓprio motui relinquere vt ageret:ac si assūpta non fuisset:nec tn̄ ꝓpter hoc imputaret̄ ꝑsone assumēti plusq̄ȝ nō assumēti:q2 ꝑmitteret sic agere:q2 ꝑmissio sicut ⁊ motio respicit potētiaȝ: que est cōis oībus ꝑsonis.Et forte deus potuit assumere nām humanā:q̄ nesciuisset se esse assumptā:⁊ de qua nō esset miruȝ:si relinqueret̄ ꝓprio motui in agendo: peccare posset.¶ Dōȝ est ergo ad formā argumētū:q̄ actiones sunt suppositoꝝ tāq̄ȝ eoꝝ q̄ denominant̄ agere:q2 substantificant nām:que est p̄ncipiū actionis:⁊ hoc mō posset dici:q̄ filius dei s̄m q̄ hō peccare potuit.Et lȝ ista denominatio s̄m nomē videat̄ incōueniens:q2 nobis est incōueniēs dicere:q̄ peccauerimus s̄m reȝ tn̄ nō est incōueniēs:q2 q̄ȝuis in nobis actiones partiū imputent̄ supposito:q2 mouet ad eas:aut non ꝓhibet quas ꝓhibere deberet:actiones tn̄ nāe assumpte non imputant̄ diuino supposito:q2 non oporteret q̄ moueret ad eas:nec tenet̄ eas ꝓhibere:vt dictū fuit. ¶ Itē si suppositū diuinum assumpsisset nām ignis:nō teneretur ꝓhibere:aut in aliquo regulare actionē eius:q̄n indifferēter cōbureret domū pauꝑis boni sic̄ mali diuitis:⁊ sil'r assumēdo nām hūanā nō tenetur regulare motum liberi arbitrij:q̄n flectatur in malū sicut in bonū.Cōgruū tn̄ fuit vt regularet ⁊ iclinaret ad bo^m:⁊ sic factuȝ est:q̄ȝuis aliud fieri potuit.Et sic pȝ:q̄ p̄^m motiuum ꝑ p̄ma ꝯne nō ꝓcedit. Nec scd̄m valet:q2 cum dicit Damas.humanā nām fuisse ⁊ esse instrumentū diuinitatis:⁊ alie sanctoꝝ auctoritates: ipsi dn̄t id:qd̄ factū est. Humanitas eniȝ in xp̄o ad actus suos mouebatur s̄m impiuȝ supꝯioris ptis rōnis:q̄ semꝑ fuit ꝯformis diuine voluntati:ad quosdā ēt actus miraculosos vsa est diuinitas hūanitate tāq̄ȝ instrumēto:⁊ ī his peccare nō potuit:nec isto mō fuit magis instr̄m filij q̄ȝ totius trinitatis Damas.tn̄ nō dicit:q̄ hūanitas non potuerit assumi:q̄n oēs act^9 eius essent act^9 diuinitatis tanq̄ȝ p̄ncipalis mouēns.¶ Et si dicat̄:q̄ imo:q2 vbi nā:cui corr̄ndet actio nō cōstituit suppositū:nec inheret ei:opȝ q̄ suppositū dicat̄ ꝑ eā agere sicut ꝑ instr̄m. ¶ Nō valet. Nō eniȝ opȝ hoc:sȝ sufficit q̄ agat ꝑ eaȝ sicut ꝑ nām:quā sustētat:dato q̄ eā ad actionē nō moueat.¶ Ulterius si dicat̄:q̄ Ansel.dicit q̄ nullū incōueniens deo est pole:sȝ deū peccare nō est minimuȝ: sȝ maximū incōueniēs deo.ḡ nō valȝ:q2 nullū incōueniēs s̄ȝ rē est dicere:q̄ xp̄s s̄m q̄ homo peccauit:vel q̄ peccare potuit:vt declaratū est.¶ Ulterius.Si dicatur:q̄ si xp̄s potuit peccare:potuit ēt damnari:cōcedit̄:q2 cum dānatio sonet in penaȝ:nō est maius incōueniens dr̄e xp̄m dānari vel dānatuȝ:q̄ȝ mortuū vel passum:vtrūqȝ enim cōuenienter fuisset factuȝ ex pte dei:si voluisset:nec video quare ꝑsona diuina nō possit assumere naturam hominis damnati. Hec Duran.in forma.Et in hoc scd̄us articulus terminatur.

¶ Quantum

Quantum ad tertiū articulū restat predictis obiectionibus respondere. Et ideo ad pᵐ argumētū negaṫ maioꝛ seu pma pars añcedentis. Dicitˀ eni q̄ nulla nā hūana vl̄ angelica assumpta a persona diuina: siue in puris nālibꝰ: siue cum grā vel gloria pōt peccare stante assumptione: vel loquēdo in sensu ꝯposito. Et ad ꝓbationē negati dr̄: q̄ cōcessa maioꝛe illius argumenti negaṫ minoꝛ. Nec valet ꝓbatio inducta: cui3 fundeṫ in falso. s. q̄ nā assūpta a vbo in puris nālibus ꝯstituta: h̄ est sine grā habituali vel gloria in nullo eēt ꝑfectioꝛ quo ad actū pᵐ q̄3 nā talis nō assūpta. Huius enim falsitas p3 ex dictis sci Tho. frequenter in predictis ꝯnibus recitatis. Qꝛ nā hūana assūpta a vbo: dato q̄ nō haberet huiuscemodi grām aut gloriā: necessario tñ ꝑfectioꝛ est in esse subali: qꝛ trahiṫ ad diuinū esse ꝑsonale: sicut sepius recitatū fuit: ꝛ iō nimirum si ꝑfectioꝛ ꝛ indefectibilioꝛ est quo ad actū scd̄3. ¶ Ad 2ᵐ negaṫ minoꝛ. Qꝛ vtraq3 illaru3 rōnū bona est: ꝛ est sancti Tho. tam in scriptis q̄3 in sūma. Et cu3 improbaṫ pma rō seu pᵐ motiuū. Dr̄ pmo: q̄ nō solu3 actio: cuius pncipiu3 est forma attribuiṫ supposito: qꝛ sustentat illā formā vel nā3 effectiue vel ꝯseruatiue: imo qꝛ suppositu3 illud ꝛ nā vel forma cōmunicat in eode3 esse mō quo pus declaratū fuit.

Quare potius assumenti supposito q̄3 nō assumēti imputetur actio nature assumpte.

¶ Scdo dr̄: q̄ actio: cuius pncipiū est forma vel nā assūpta plus imputanda est supposito assumēti q̄3 actio nāe nō assumpte. Nec val3 pnia ꝓbatio huius negati: qꝛ q̄ actio nature assumpte plus iputeṫ supposito assumenti q̄3 non assumēti: vel q̄3 actio nāe nō assumpte non ꝓuenit ex aliqua rōnū ibidē assignataꝝ in argumēto: s3 potius h̄ ꝯtingeret: qꝛ nā assūpta trahiṫ ad eē ꝑsonale ꝑsoᶜ assumētis. Nō sic aūt trahiṫ ad eē ꝑsonale ꝑsoᶜ nō assumētis: nec sic trahiṫ ad eē diuine ꝑsone nā nō assūpta: vñ ꝑsona assumēs ꝯcurrit ad actionē nāe assūpte nō solū ꝑ modū mouētis nā3 ad suā actionē: nec solū ꝑ modū nō ꝓhibētis: imo ꝑ modū eliciētis illā imediate: qꝛ cui pncipalr imediate cōuenit esse: cōuenit agere ꝛ elicere actionē. Cū ḡ f3 ꝓhabita pncipia sci Tho. in xp̄o nō sit nisi vnicū esse substātiale: qd̄ imediate ꝛ pncipalr ꝯuenit supposito diuino: restat q̄ nulla forma aut nā substantialis est pncipale aut imediatū pncipiū actionis xp̄i: vt qd̄ agit: nisi diuinū suppositū. Et lic3 nā assūpta sit pncipiū actionis vt quo: nō tñ ꝓprie agit: sicut nec ꝓprie existit: nec sustentat: nec elicit actione3. ¶ 3° dr̄: q̄ posito: s3 nō cōcesso: q̄ deꝰ assumere posset nām humanā ipsa nesciente: sicut poss3 assūere nām lapidis: q̄ suā assūptionē nullo mō scire pōt: nō tñ posset eā sic relinquere ꝓprio motui: sicut arguens fingit: qꝛ ipsa sic assūpta sicut nō haberet ꝓpriū existere: sic nec ꝓpriū agere: qd̄ nō pncipalius ꝛ directius ꝯueniret supposito assumēti q̄3 nāe assūpte. Et breuiter tota ista deductio erronea ꝓcedit ex isto falso pncipio: qd̄ alias exclusu3 est. s. q̄ in xp̄o sint duo eē actualis existentie: vnū diuinitatis: ꝛ aliud hūanitatis. ¶ 4° dr̄: q̄ sicut est incōueniens homini q̄ peccet: ita ꝛ deo ꝛ oī diuino supposito: qꝛ nō solū actio ꝑtis iputaṫ supposito: qꝛ mouet ꝑtem ad suā opationē: aut qꝛ nō ꝓhibet eā: imo qꝛ ipsu3 suppositū est illud: qd̄ pncipalr agit. Et iō si aliq̄ operatio xp̄i esset viciosa: illa potius attribuēda esset supposito diuino: ꝛ magis iputanda q̄3 nāe hūane. Predicte solutiones haberi pñt ex dictis sancti Tho. p. sen. dis. 5°. q. pma ar. p. vbi sic dicit. (In creaturis actus sunt suppositoꝝ: ꝛ essentia nō agit: sed est pncipiū actus in supposito. Nō eni3 hūanitas generat: sed sortes vtute sue nature: in creaturis aūt eētia realr differt a supposito. et iō nullus actꝰ ꝓprie de eētia ꝑdicaṫ nisi causalr.) Hec ille. ¶ Similia dicit distinctione. 33. q. pma. arti. 4°: ꝛ dis. 34. q. pma ar. p. ¶ Itē pma ꝑte. q. 75. arti. 2°. (Nihil (inqt) pōt ꝑ se opari: nisi qd̄ ꝑ se subsistit: non eni est opari nisi entis in actu. Uñ eo mō aliqd opaṫ: quo est: ꝓp qd̄ nō dicimꝰ: q̄ caloꝛ calefaciat: sed calidū. ¶ Itē ibide3 in solutione scdi sic dicit. (Per se agere cōuenit ꝑ se existēti: s3 ꝑ se existēs qñq3 pōt dici aliqd si nō sit inherens vt accidens vel vt forma mālis etiā si sit ꝑs: sed ꝓprie ꝛ per se subsistens dr̄: qd̄ neq3 ꝑdicto mō est inherēs: neq3 est ꝑs: s3 quēadmodū oculus vel manꝰ nō pōt dici ꝑ se subsistēs: ꝛ ꝑ ꝯñs nec ꝑ se opās. vñ opationes ꝑtiū attribuunṫ toti ꝑ ꝑtes: dicimus eni q̄ hō videt ꝑ oculū: ꝛ palpat ꝑ manū alr q̄3 calidū calefaciat ꝑ calorē: qꝛ caloꝛ nullo mō calefacit ꝓprie loquendo. Pōt igiṫ dici q̄ aīa intelligit sicut oculus videt: sed magis ꝓprie dr̄ q̄ hō intelligat ꝑ aīam.) Hec ille. ¶ Et silia dicit in multis alijs. et iō cū nā hūana in xp̄o nō ꝑ se subsistat: nō pōt ꝑ se opari: nec aliq̄ opatio pōt sibi attribui sicut agenti: s3 solū cāliter sicut pncipio: quo diuinū suppositū agit. Et hoc mō debent intelligi vba sancti Tho. 3ª ꝑte. q. 19. artic. p. vbi sic dicit. (Actio eius qd̄ moueṫ ab aliquo duplex est. Una qdē quā habet fm ꝓpriā formā: alia āt est quā habet f3 q̄ moueṫ ab alio: sicut securis opatio f3 ꝓpriā formā est incisio: f3 āt q̄ moueṫ ab artifice opatio eius est facere scānū. Opatio igiṫ q̄ est alicuiꝰ rei f3 ꝓpriā formā ē ꝓpria eiꝰ: nec ꝑtinet ad mouētē: nisi f3 q̄ vtiṫ hꝰre ad suā opationē: sicut calefacere ē ꝓpria opatio ignis: nō āt fabri: nisi q̄tenꝰ vtiṫ igne ad calefaciēdū ferrū. S3 illa opatio q̄ est rei solū f3 q̄ moueṫ ab alio nō est alia ꝑter opationē mouētis ip3: sicut facere scānū nō est seorsū opatio securis alia ab opatione artificis: s3 securis ꝑticipat instrumētalr opationē artificis. Et iō vbicūq3 mouēs ꝛ motū habēt diuersas formas: seu vtutes opatiuas: ibi o3 q̄ sit alia ꝓpa opatio mouētis: ꝛ alia ꝓpria opatio moti: licet motū ꝑticipet opationē mouentis: ꝛ mouēs vtaṫ opatione moti: ꝛ sic vtrūq3 agit cū cōione alteriꝰ. Sic ḡ in xp̄o hūana nā habet ꝓpriā formā ꝛ vtutē: ꝑ quā opaṫ: ꝛ silr diuina. Uñ ꝛ nā hūana h3 ꝓpriā opationē distinctā ab opatiōe diuina ꝛ eꝯ: ꝛ tñ diuina natura vtitur opatione humane nāe: sicut opatione sui instrumēti. Et silr hūana nā ꝑticipat opationē diuine nature sicut instrumentum ꝑticipat opationē pncipalis agētis.) Hec ille. In q̄bus nō intēdit q̄ hūana nā in xp̄o habeat ꝓpriā opationē vt qd̄: sed vt quo. ¶ Dr̄ 5°. q̄ dinū suppositū teneṫ: vel o3 regulare opationes nāe assūpte plusq̄3 non assūpte: qꝛ ille pncipalr sibi iputātur: nō aūt alie. ¶ Nec valet exēplū de igne vel de nā ignis assūpta: qꝛ opatio ignis nō indiget regula illo mō quo operatio liberi arbitrij: in quo pōt esse culpa ꝛ meritū. De hoc scūs Tho. 3° sen. dis. 23. q. pma ar. p. sic dicit. (In oībus hñtibus regulā ꝛ mensura3: eoꝝ bonitas ꝛ rectitudo cōsistit in cōformitate ad suā regulā vel mēsurā. malitia aūt fm q̄ ab ea discordat. Prima aūt mēsura ꝛ regula oīum est diuina sapiētia: vñ bonitas ꝛ rectitudo: siue veritas vniuscuiusq3 cōsistit fm q̄ attingit ad hoc: ad qd̄ ex diuina sapientia ordinaṫ: vt Ansel. dicit. Et similr est de alijs secundis regulis q̄ in conformitate ad ipsas bonitas ꝛ rectitudo regulataꝝ cōsistit. Sunt aūt q̄da3 potētie limitate ad determinatas actiones vel passiones: ꝛ fm q̄ illas implent sue regule cōformanṫ: qꝛ ꝑ diuinā sapientia3 ad talia sunt ordinate. Et qꝛ nāe inclinatio semꝑ est ad vnū: iō tales potētie ex ipsa nā potētie ꝛ rectitudine3

sufficienter habere pñt ⁊ bonitatez: malitia aũt in eis cõuenit ex defectu potentie. Potentie vero altiores ⁊ vniuersaliores: cuiusmodi sunt põtentie rõnales: non sunt limitate ad aliqd vnũ: vel obiectũ: vel modũ operandi: q2 scõm diuersa ⁊ diuersimode rectitudinẽ habere possunt: ⁊ iõ ex nã potentie nõ possant determinari ad recitudinez ⁊ bonũ ipsaꝝ: sȝ opȝ ꝙ rectificentur rectitudinẽ a sua regula suscipientes.) Hec ille. ¶ Ex qb⁹ pȝ: ꝙ alr īdiget regula nã ignis. ⁊ aliter nã hũana. ¶ Scdo ꝙ nullus defectus incidens in actione ignis vl' alteri⁹ nãe irrõnalis: aut ī ei⁹ effectu ĩputãd⁹ est nãe: q̃ est pn^m actiõis. nec supposito agẽti: ita vt tale suppo^m possit dici cã mali culpe: licȝ possit dici cã mali nãe: vel cã mali pene. Hec aũt duo nõ negantur: imo attri-
Di.44. buũr deo: sȝ p^m nullo mõ: vt in 2° lati⁹ dcm̃ fuit. Et ista sufficiãt ꝓ responsione ad improbationẽ pmi motiui pme cõclusionis. ¶ Ad improbationẽ scdi motiui ꝓ eadẽ cõclusione dr̃ pmo: ꝙ tã Dama q̃ alij doctores loquuntur nõ solũ de eo qd factũ est: imo de illo qd necesse est fieri supposita psonali vnione nãe hũane ad verbũ: aut qdcũqȝ diuinũ suppositũ: q2 supposita tali vnione opȝ nãm hũanã: ⁊ quãlibet eius ptẽ: ⁊ virtutẽ: ⁊ nãlẽ potẽtiã: ⁊ habitũ trahi ad diuinũ esse mõ superius exposito: ⁊ p ↄñs opȝ omnẽ operationẽ nãe hũane se habere ad diuinũ suppositũ vt ad pncipale agens: ⁊ vt ad id qd agit: sicut se hȝ opatio oculi: aut intellectus ad hoĩem. Ad nãm vero humanã nõ subsistentez opȝ se habere vt ad instrm: ⁊ vt ad pncipiũ quo: ⁊ nõ quod. ¶ Dicit 2°. ꝙ humanitas potius ⁊ specialissimo mõ fuit instrumẽtũ psone vbi q̃ patris: aut. s. s. q2 specialissimo mõ tracta fuit ad esse psonale filij q̃ alioꝝ diuinoꝝ suppositoꝝ. Et iõ q2 specialius pticipabat actum pmũ: cõsequens est ꝙ specialius se haberet ad vbũ vt instrumẽtũ: nõ qdez qd potius moueret a verbo motione cãe efficientis q̃ a patre: aut. s. s. sed q2 specialiori mõ fuit tracta ad esse psonale filij q̃ alioꝝ diuinorũ suppositoꝝ. Et iõ q2 specialius pticipabat actũ pmuȝ: cõsequẽs est ꝙ specialius se haberet ad vbũ vt instrumentũ nõ quidẽ qd potius moueret a vbo motiõe cãe efficientis: sȝ q2 mouebat cõiuncte ⁊ vnite sicut aliter mouet manus ab anima: ⁊ aliter ab alia manu eiusdẽ hoĩs: sicut cũ dextra mouet sinistrã. ¶ Uel vt loq̃mur ad modum sancti Tho. in alio ꝓposito motione efficientis ꝓximi: alie aũt psone motiõe mouẽtis pmi ⁊ remoti. ¶ De hoc in suo stili scũs Tho. 3° sen. di. 19. q. pma ar. 4°. q. 2. sic dicit. (Effectus redẽptionis põt attribui cãe ꝓxime: ⁊ cause remote. Si attribuat cause ꝓxime: sic xps nos redemit p ea: q̃ in nã humana fecit ⁊ sustinuit: qbus ⁊ pr̃i satisfecit ꝓ oĩbus hominibus: ⁊ hostẽ vicit eius tẽptationibus resistendo. Si aũt referat ad cãm primã ⁊ remotã: sic attribuit toti trinitati inquãtũ tota trinitas acceptauit nostrã redẽptionem: ⁊ filiũ dedit nobis redemptionẽ. Et inquãtũ p virtutẽ diuinitatis habuit passio efficaciã ad satisfaciendũ pro toto genere humano. Sȝ q2 ille ꝓprie dicit emere: qui emptiõis pretiũ soluit magis q̃ ille q emptorẽ mittit: ideo ꝓprie loquendo dicit xps tantũ redemptor: q̃uis tota trinitas possit dici redẽptor.) Hec ille. ¶ Simile dicit tertia pte. q. 48. arti. 5°. Uerũtamen arguens in aliquibus dictis suis super tertium sententiaꝝ videt sensisse humanitatẽ christi cuilibet diuine persone eẽ vnitam: ideo nõ mirũ: si ita loquitur in ꝓposito. ¶ Dr̃ tertio: ꝙ humana nã nõ potuit assũmi in vnitatem psonalem diuini suppositi: quin oẽs eius actiones attribuerentur diuino supposito sicut pncipali agenti: quia vt pȝ ex predictis nihil põt esse pncipale agens actiõis nisi subsistat: in xpo aũt nihil subsistit nisi persona eterna: ⁊ nõ aliquid creatũ aut tẽporale. ¶ Dicit quarto: ꝙ vbi nã trahit ad esse psonale alieni suppositi: nec hȝ ꝓpriũ esse: ipsa nõ est pncipale agens: nec vt qd agit respectu alicuius actionis: sȝ opȝ ꝙ sit quasi agens instrumentale: vel vt pncipiũ quo: ⁊ nõ qd. ¶ Dr̃ 5° ꝙ deuȝ peccare hoc mõ ꝙ sit pncipale agens peccati nõ solum est incõueniens: imo hereticuȝ: ⁊ blasphemũ: ⁊ tã offensiuum piarum aurium: ꝙ qcũqȝ ptinax assertor hui⁹ nõ verbis: sed igne corripiendus est. Illud aũt incõueniens sequit ex opposito cõclusionis: ⁊ ex dictis arguẽtis: sicut sepius est ostensum. ¶ Dicit 6°: ꝙ sicut precedens ꝓpositio: ita ⁊ seq̃ẽs est erronea: scȝ possibile est deum esse damnatuȝ: nec contra sic dicentem opȝ arguere verbis: sed igne. ¶ Nec valet ꝓbatio in simili de morte: vel passione: ⁊ hmõi: q2 damnatio nõ importat solum malum pene: sed potius penam cum reatu sequente ex malo culpe illius: qui dicit damnari: q reatus deo nõ põt conuenire nec ꝑm se: nec ꝑm nãm hũanam: vt ex predictis liquet. ¶ Dicit 7°. ꝙ ꝓprie loquẽdo persona diuina nõ põt assumere naturam hominis damnati vocando damnatum vel naturã damnataȝ illam: que actualiter peccat: ⁊ in actu peccati obstinata est: ex cuius reatu meret ⁊ patitur pñationẽ diuine visionis: ⁊ penam sensus. Talis enim culpa redundaret in diuinũ suppositũ: sicut in principale agens: qd est incõueniens. ¶ Utrũ autẽ posset assumere nãȝ nude cũ pena ⁊ sine culpa nõ est ad ꝓpositũ: quia talis natura nõ esset perfecte damnata: q2 potissimũ ⁊ pncipale in oĩ miseria ⁊ damnatione est opatio praua. Et sic pȝ: ꝙ argumẽta Durandi nõ ꝓcedunt. ¶ Ad argumentum pro parte affirmatiua questionis rñdet sanctus Tho. 3°. sen. in psenti distinctione dicens. (Christus potuissȝ verba illa exprimere si voluisset: sed velle nõ potuit.) Hec ille. ¶ Et hec de questione sufficiãt. Benedictus deus. Amen.

Distin. XIII.

¶ Utrum anima christi habuerit gratiam creataȝ formalr ⁊ infinitam.

Questio. vnica.

Irca tertiamdecimaȝ distinctionem tertij sententiaꝝ queritur. Utrum anima christi habuerit grãm creatam formaliter ⁊ actu infinitam. Et arguitur ꝙ sic. Quia omne ĩmensum est infinitum: sed gratia aĩe christi est ĩmensa: dicitur enim Joã. 3. Non enim ad mensurã dat deus spiritum scȝ christo. ergo gratia christi est infinita.

In oppositum arguitur. Quia gratia aĩe christi est qd creatũ in aĩa: sed omne creatum est finitũ ꝑm illud Sa. xi. Omnia in numero: ⁊ pondere: ⁊ mensura constituisti. ergo grã christi non est infinita.

In hac questione erunt tres articuli. In primo ponẽtur due cõclusiones. In scdo obiectiones. In tertio responsiones.

Quantum ad primũ articulũ sit prima cõclusio. Q2 aĩa christi habuit gratiam creatam habitualẽ. Hanc ponit scũs Tho. tertia pte. q. 7°. artic. p. vbi sic dicit. (Necesse est ponere in xpo grãm habitualẽ ꝓpter tria. ¶ Primo qdẽ pp vnionẽ illius aĩe ad verbũ dei: q̃to eniȝ aliqd receptiuũ ꝓpinquius est cãe influenti: tanto magis pticipat de influẽtia ipsius: influxus aũt grẽ est a deo ꝑm illud ps. Grãȝ ⁊ gloriã dabit dñs: ⁊ iõ maxime fuit cõueniẽs vt aĩa

illa

illa reciperet influxũ diuine grẽ. ¶ 2° pp nobilitatẽ illius aĩe:cuius opatiões oportebat ppinquissime attingere ad deũ p cognitionẽ ⁊ amorẽ:ad qđ necesse est eleuari humanã nãm p grãm. ¶ 3°. pp habitudinẽ xp̃i ad genus humanũ:xp̃s enim inq̃tũ hõ est mediator dei:⁊ hoĩum. vt dr̃ pma Timothei 2°:⁊ iõ oportebat q̃ haberet grãm ẽt redũdãtẽ in alios fm illud Jo. pmo. De plenitudine eius oẽs accepimus grã3 p grã. Hec ille. ¶ Item 3°. sen. dis. 13. q. pma artic. p. sic dicit. Grã pncipaliť duo facit in aĩa. Primo eni3 pficit ipsa3 in esse spirituali fm q̃ deo assimilať:vñ ⁊ dr̃ vita aĩe. ¶ 2°. pficit eã ad opus fʒ q̃ a grã emanant virtutes:sicut vires ab essentia:q2 nõ põt eẽ opatio pfecta nisi pgrediatur a potẽtia pfecta p habitũ:⁊ pp hec duo op3 ponere gratiã in aĩa xp̃i:cũ enim sit pfectissima in esse spũali: op3 q̃ sit aliqđ pficiẽs illã formaliť in esse illo: diuinitas aũt nõ est formaliť:sed effectiue pficiẽs illã:vñ op3 aliquã formã creatã in ipsa ponere:qua formaliter pficiať:⁊ hec est grã. Similiť etiã cũ alia sit opatio eius fʒ humanitatẽ ⁊ diuinitatẽ:sicut ⁊ alia nã:op3 q̃ opatio eius humana habeat habitũ pficiẽtẽ:alias eẽt imperfecta:⁊ iõ op3 ponere in xp̃o grãm ⁊ virtutes. Hec ille. ¶ Ex quibus põt formari multiplex rõ p cõclusione. Pmo sic. Omne qđ pficit formaliť aniam in esse spũali: ⁊ ad eliciendũ opationes excedentes nãlẽ facultatem aĩe est grã creata habitualis:sed aĩa xp̃i habuit aliqđ taliter pficiẽs ipsa3. igiť habuit grãm creatã habitualem. ¶ 2ª conclo. Gratia habitualis aĩe xp̃i fuit ⁊ est vno mõ infinita. Hanc ponit scũs Tho. tertia pte. q. 7. artic. xi. vbi sic dicit. In xp̃o põt duplex grã cõsiderari. Una qdẽ est grã vnionis:q̃ sicut supra dictu3 est:est ipsum psonaliter vniri filio dei:qđ est gratis cõcessum humane nãe:⁊ hanc grãm cõstat esse infinitam fm q̃ ipsa psona vbi est infinita. Alia vero grã est habitualis:q̃ qdẽ põt dupliť cõsiderari. vno mõ fʒ q̃ est qđdã ens:⁊ sic necesse est q̃ sit ens finitum. Est enim in aĩa xp̃i sicut in subiecto:aĩe aũt xp̃i est creatura q̃dã habẽs capacitatẽ finitã. vñ esse gratie cũ nõ excedat suum subiectũ nõ põt eẽ infinitũ. Alio mõ põt cõsiderari fʒ pprĩam rõnem grẽ:⁊ sic ipsa grã põt dici infinita:eo q̃ nõ limitať:q2. s. h3 q̃cqđ põt pertinere ad rõnem grẽ:⁊ nõ datur ei fm aliquã certã mensurã id: qđ ad rõnem gratie ptinet:eo q̃ fm ppositũ gratie dei:cuius est gratiã mensurare:gratia cõferť aĩe xp̃i:sicut cuidã vli pncipio gratificationis in nã humana fm illud eph. p. Gratificauit nos in dilecto filio suo. Sicut si dicamus lucẽ solis esse infinitã:nõ quidẽ scđm suũ esse:sed fm rõnẽ lucis:q2 h3 q̃cqđ põt ad rõnẽ lucis ptinere. Hec ille. ¶ Eandẽ ponit 3°. sententiaꝝ dis. 13. q. pma. ar. 2° q̃stiũcula. 2. vbi sic dicit. Grã dr̃ donũ gratis collatũ:donũ aũt hoĩ xp̃o sine meritis pcedẽtib⁹ collatũ fuit ⁊ increatũ ⁊ creatũ. Increatũ fuit ipse. s. s. g in eius aĩa requieuit: vt dr̃ Ysa. xi. ⁊ ipsa psona verbi:q2 datũ est hũane nãe: vt persona verbi esset eius:⁊ fm hoc est ei datũ nomẽ super oẽ nomẽ Phil. 2°. et sic simpliť grã xp̃i est infinita. Creatũ aũt donũ eius est ipsa gratia:q̃ formaliter aĩa eius pficiebať. Et hec quodãmõ fuit finita:⁊ quodãmõ infinita:q2 fm essentiã finita fuit:sed tribus modis põt dici infinita. vno mõ ex coniunctione eius ad diuinitatẽ inquãtũ cõcurrit ad eũdẽ actũ cum ipsa:vt actus grã ista informatus nõ tm̃ sit actus hoĩs:sed dei ẽt. ¶ 2° quãtũ ad rõnẽ grẽ. In his eni3 q̃ mole magna nõ sunt:nõ est accipe finitũ ⁊ infinitũ fm numeralem vel dimensiuã quãtitatẽ:sed fm q̃ aliquid est limitatum vel illimitatũ. Limitať aũt aliqđ ex capacitate

Grã christi habitualis trib⁹ modis infinita est.

recipientis:vñ illud:qđ nõ h3 esse receptũ in aliquo:sʒ subsistens nõ h3 esse limitatũ:sʒ ĩfinitũ sicut deus. Si aũt esset aliqua forma simplex subsistẽs:que nõ esset suũ eẽ:haberet qdẽ finitatẽ quãtũ ad esse:qđ esset pticulatũ ad illã formã:sʒ illa forma nõ esset limitata:q2 non esset in aliquo recepta:sicut si intelligať calor p se subsistens:⁊ fm hoc ẽt forme vniuersales ĩtellecte habent infinitatẽ. Sʒ si forma talis sit recepta in aliquo de necessitate limitata est quãtũ ad esse debitũ illi forme:nõ solũ q̃tũ ad esse simpliť:q2 nõ solũ nõ h3 plenitudinẽ essendi simpliť:sed nec totu3 esse:qđ nãe illius est possibile fore. Sʒ possibile ẽ q̃ nõ sit limitata q̃tũ ad rõnẽ illius forme vt. s. habeat illã forma3 fm oẽm modũ cõpletionis illius:vt nihil sibi desit de ptinentibus ad pfectionẽ forme illius. Et hoc erit si ex pte recipientis nõ sit defectus:vel ex parte agentis. Et hoc modo grã xp̃i dr̃ infinita:q2 q̃cqđ ad pfectionẽ gratie potest ptinere:totũ in xp̃o fuit. ¶ 3° q̃tum ad effectũ: q2 nõ limitať ad aliquos determinatos effcũs:sed põt per gratiã opari redẽptionẽ in ĩfinitos:sicut dr̃ in libro de causis:q̃ virtus ĩtelligẽtie est infinita inferius. Et hic modus respicit gratiã capitis:secũdus aũt gra3 singularis hoĩs:sʒ pmus gratiã vnionis. Hec ille. ¶ Eã dẽ ponit de veritate. q. 29. ar. 3°. ¶ Ex qb⁹ põt formari talis rõ. Oĩs forma fm qđ nõ limitata põt dici fm qđ infinita:sed gratia habitualis aĩe xp̃i est fm qđ nõ limitata. igiť põt dici:⁊ est scđm qđ:⁊ aliquo modo infinita. Et in hoc pmus articulus terminatur.

Quantum ad secũdum articulum arguiť ɔtra cõclusiones. Et quide3 cõtra scđam arguit Aureo. pbando:q̃ grã anime xp̃i nullo mõ sit infinita in actu. ¶ Primo sic. Nam sit sic. ergo deus ab illa potest remouere aliquẽ gradũ finitũ. Qđ aute3 remanebit:adhuc erit infinitũ. Et ex nulla parte poterit sibi fieri additio. igiť tali forme infinite nõ poterit per diuinã potentiã addi pars amota:qđ est cõtra diuinã potẽtiã:q2 sicut illũ gradũ amouit:ita põt readdere. ¶ Scđo sic. Nullũ pticipabile pt eẽ ĩfinitũ actu. g ⁊c. añs p3:q2 si illđ pticipabile ẽ ĩfinitũ actu:iã puenit ad finẽ ⁊ ad terminũ:q2 act⁹ finit ⁊ termiat:mõ oĩ finito ⁊ terminato repugnat esse infinitũ actu. ¶ 3° sic. Grã fʒ te põt augeri in infinitũ intẽsiue. g in xp̃o nõ est sũma grã. ¶ Nec valet si dicas:q̃ grã in xp̃o artať ex capacitate aĩe:que nõ põt recipere grãm infinita3. Quia ista responsio interimit fundamẽtũ tuũ:dicim⁹ eni3 q̃ nõ repugnat charitati augeri in ĩfinitũ ex pte obiecti:nec ex pte forme:nec ex pte capacitatis:q2 capacitas charitatis crescit fm te crescente charitate. ¶ Item. Dicis q̃ illa capacitas nõ est aliud q̃ conatus volũtatis: vltra quẽ conatũ data est xp̃o grã:nõ igiť capacitati correspondet grã. ¶ Item. Qñ datur aliqua forma:que mere ⁊ ĩmediate respicit potẽtiã sine aliqua dispositione:potentia põt illam formã fʒ omnẽ gradũ recipere: q2 respicit eã essentialiť fm omnẽ gradũ. vt p3 de aere respectu luminis:recipit enim lumen candele ⁊ lune ⁊ solis indifferenter:sed gratia respicit voluntatẽ ĩmediate ⁊ mere sine aliqua dispositione vt vltimate dispositam:⁊ sine oĩ alia dispositione:q2 l3 mereri regrat in voluntate aliquã dispositione3:tñ voluntas ĩmediate põt sine alia dispositione gratiã recipere. ¶ Ite3. Grã mereť augeri. si igiť in xp̃o fuit:potuit ⁊ debuit augeri: ex quo augmẽtabilis fuit. qđ tñ nõ teneť. ¶ Forte dices:q̃ artatur in xp̃o ex fine:ad quẽ ordinať. s. ex vnione ad diuinũ suppositũ:q2 xp̃s habuit tantã gratiam: q̃ta requiriť ad hoc. ¶ Cõtra. Aut intelligis q̃ gratia

est dispositio ad vnionē naturalr: ⁊ tunc ex natura sua
nō pōt augeri in infinitū: qꝛ dispositio nālis nō augeť
in infinitū: maxime vltra illud: ad qḋ nā disponit. Si
aūt ista sit dispositio volūtaria ex diuina ordinatione:
tunc stante vnione in xp̄o pōt augeri gratia ſm diuinā
volūtatē: ⁊ per ꝯñs nō est sūma que pōt sibi dari. Et sic
pꝫ ꝙ implicat contradictionē dicere ex vna pte: ꝙ in
xp̄o est sūma grā: ⁊ ex alia pte ꝙ gratia pōt augeri sine
Contra eandē Duran. dis. 13. q. pª. artı. 3°. statu. Hec aureo. in forma. ¶ Arguit Duran. ēt. Qꝛ ca
pacitas xp̄i finita nō est susceptiua ꝑfectionis infinite:
sed aīa xp̄i cū sit eiusdē rōnis cū alijs aīabus nostris
est finite capacitatis. ergo gratia recepta ī ipsa nō fuit
infinite ꝑfectionis. ¶ 2°. arguit. Qꝛ perfectio meriti:
vel radicis merendi non excedit ꝑfectionem p̄mij: sed
gratia comparatur ad gloriam: vel ad visionē beatā:
vt p̄ncipiū merendi ad premiuꝫ. ergo cum visio beata
in christo nō fuerit infinita: aliogn operatio humana
in christo equata fuisset oꝑationi diuine: sequiť ꝙ grā
eius nō fuit infinita. Hec duran. ¶ Arguit ēt Adaꝫ 2°
sententiarum. q. 7. vbi sic dicit. In augmentatione exten-
siua: que est per additionē alterius eiusdem rōnis prio
ribus semper reseruatis: vtpote aque ad aquā: ⁊ per cō
sequens humiditatis ad humiditatē: ⁊ frigiditatis ad
frigiditateꝫ: ⁊ sic de alijs: quocūqꝫ dato pōt fieri maiꝰ:
⁊ hoc tā ſm ptes eiusdem ꝓportionis q̄ ſꝫ partes eius-
dem q̄ntitatis. ergo cōsimilr ita pōt esse de augmenta-
tione intensiua grē: ꝙ q̄cūqꝫ grā data pōt dari ⁊ creari
maior a deo. Cōsequētia vr̄ notabilis. antecedēs ꝓbat
Adaꝫ ꝑ dicta Ockā. cuius rō stat in tribus ꝓpositioni-
bus. quarum prima est hec in sententia. Deus non pōt
tot indiuidua causare in eadem specie: qn possit plura
causare. ¶ Scḋa est. Quocūqꝫ indiuiduo posito in ali
qua specie: in qua possunt eē plura: pōt deus aliud indi
uiduū eiusdē rōnis illo nō destructo causare. ¶ 3ª. est.
Quecūqꝫ sunt eiusdē rationis: sunt eēntialr vnibilia:
sicut alia illius speciei. nō tn̄ alia. Ex istis pōt formari
talis rō. Posse vniri alteri sue speciei ad creationē ali-
cuius ꝓuenientis eiusdē speciei cōuenit huic indiuiduo
eiusdē speciei: simile poterit ꝯuenire. s. vniri alteri sue
speciei ad cōstitutionē cuiusdaꝫ totius: sed absurdum
prima facie videretur: qn data quacūqꝫ magnitudine
finita equalis sibi vel maior sibi imediate ꝯtiguata nō
posset cōcurrere ad vnitatē tertie ex ambabus resultā-
tis. igitur ita esse pōt de augmentatione gratie intēsiua
ꝙ ex duabꝰ q̄ntūcūqꝫ magnis pōt fieri vna maior am-
Utrum grā maxime creabilis dari possit. babus. ¶ Arguit ēt ex dictis Gerardi Odonis: q vult
ꝓbare: ꝙ nō est dare maximā graꝫ creabilē. et arguit
sic p̄mo. Quocūqꝫ q̄nto cuius speciē nō variat additio
q̄ntitatis: ⁊ extra qḋ potest esse aliquid eiusdē rationis
potest esse maius in eadem specie: sed quelibet gratia
possibilis est hmōi. igitur q̄libet tali pōt dari maior.
¶ Ad euidētiā maioris notādū: ꝙ tripliciter pōt ꝯtin
gere: ꝙ aliquo indiuiduo dato non posset deus creare
maius in specie illius dati. Primo si illud esset indiui
sibile. et hoc excludiť in maiore ꝑ hoc qḋ diciť. Esse
quātū. ¶ 2° qꝛ variatio q̄ntitatis variat speciē: ideo nō
pōt deus facere vnū ternarium maiorē alio: qꝛ oīs vnitas
addita variat speciē: ⁊ eodē modo hec est cā quare deꝰ
nō pōt facere vnuꝫ bicubitū maius alio. Sꝫ hoc exclu
ditur in maiore ꝑ hoc qḋ dr̄. Cuius additio nō variat
spēm. ¶ 3° ex hoc ꝙ in tota specie nō pōt esse nisi vni-
cū indiuiduū: sicut si tp̄s sit infinitū a pte añ: ⁊ a parte
12. metaphi. t. c. 29. post ſm philosophū: in cuius specie nō sunt simul com-
possibilia plura indiuidua: deus nō pōt facere aliud tp̄s
maius eo: ꝓ eo qḋ nō pōt esse aliud indiuiduū in spē
temporis preter illud ⁊ ptes suas: ⁊ hec est ēt rō quare
repugnantia ⁊ cōtradictio est: ꝙ sit aliud indiuiduum
maius ⁊ ꝑfectius deo. Sed hoc excluditur in maiore
per illā ꝑticulā. Extra qḋ pōt esse aliud eiusdem rōnis.
Ubicūqꝫ igiť nullū istorum ipedit: ibi quolibet dato pōt
fieri maius a deo: sed in ꝓposito nihil impedit p̄dicto-
rū. Gratia eniꝫ est qḋdā q̄ntū: nec eius variatio ſꝫ ma-
gis aut minus variat speciē: ⁊ similr extra q̄ntācūqꝫ da
tam potest dari aliud indiuiduū: puta extra indiuiduū
gratie in aīa xp̄i: aliud indiuiduū in anīa pauli. ¶ Con
firmatur hoc. Qꝛ lꝫ philosophus negaret possibilitatē
aliorum mundorum: vel maioris mundi: non tn̄ catholici.
Nec magis videtur quare nō possit q̄ntacūqꝫ data grā
maiorem gratiam facere: q̄ quare nō possit q̄ntocunqꝫ
corpore dato maius facere. Unde Augustinus epistola
quarta ad Nebridiuꝫ dicit. (Si minimū in corporibꝰ
esse nō finitur: cur nō etiā nec maximū.) ¶ 2°. arguit
idem Gerardus. Quocunqꝫ q̄nto eiusdem rationis in
toto ⁊ partibus potest deus facere maius: quia si totuꝫ
est eiusdē rationis cum partibus suis: ⁊ alie partes eius
dem rationis possunt inueniri. et iste possunt prioribꝰ
addi: ⁊ sic potest fieri maius: sed gratia est eiusdem rō-
nis in toto ⁊ partibus: q̄ntūcūqꝫ magna detur. Quicū-
qꝫ enim gradus eiusdem rationis additus perficit spe
ciem: sicut dicit philosophus de delectatione: ꝙ que-
cunqꝫ particula addita perficit eam. igitur ⁊c. ¶ 3°. ar
guit sic. Quia si qḋ minus videť in esse ⁊ inest: ⁊ id qḋ
magis: sed minus videretur ꝙ quacunqꝫ figura data
possit dari maior q̄ de gratia: ⁊ tamen hoc est verum.
igitur ⁊ de gratia. Prima pars minoris. s. ꝙ minus vi-
deatur hoc de figura: patꝫ. Quia quelibꝫ figura de sua
rōne includit finitatem ⁊ terminū: vt pꝫ de triangulo
in cuius diffinitione poniť: ꝙ sit figura tribus lineis cō
tenta. Ecce ꝙ terminatio ⁊ finitas cadit in eius diffini
tione. ¶ Scḋa pars. s. ꝙ omni figura data possibile sit
dari maiorem patet. Qꝛ cuiuscūqꝫ trianguli quotis la
tere pōt dari maius illo triāgulo: possibile est dari ma-
iorem triangulū: sed quocūqꝫ latere cuiuscunqꝫ trian
guli ⁊c. minor patet ex demonstratione: qua ꝓbať triā
gulū habere tres angulos equales duobus rectis: hec
enim ꝓbatur per hoc ꝙ angulus extrinsecus equiualꝫ
duobus itrinsecis: ⁊ hoc supponit latus vnū in longius
duci posse. ¶ Arguit adhuc Adā ex ꝓprijs: ꝙ si posset
deus causare aliquā formā corporaleꝫ vel spiritualem
qua nō posset maiorē in eadē specie ꝓducere: nō vide-
reť deus iuste ⁊ sufficienter punire quēlibet delinquē-
tem. Probatio ꝯñtie. Qꝛ accipiamꝰ aliquē q circa p̄ncipium
mūdi dānatus est eternalr ꝓ culpa mortali: q̄ meruit
ſꝫ dei cōmunē legē puniri maxia illa pena sibi possi-
bili: ⁊ aliū q post mille annos a p̄ncipio dānationis primi
ꝓ culpa ꝑ omnia equali incurrit penā dānationis eter-
ne: ⁊ sic de alijs gradatim. Quero igiť aut secūdus ha-
bebit penā intēsiorē p̄mo: vel ꝓ semꝑ: vel ꝓ aliqua du
ratione finita: ⁊ similiter secundus ⁊ tertius: ⁊ sic habe
bitur intētū: ꝙ nō est dare maximā penā possibilē ſm
intensionē: vel nō: ⁊ tūc nō iuste punieť secundus: nec
aliquis posterior. Nam ex quo equalr ꝑ oīa delinquit
quo ad grauitatem culpe dꝫ eque grauiter puniri ſm
equiualētiā saltē: sed hoc nō esset: si p̄cise pena equalis
ſm intensionē infligereť sibi sicut p̄mo: qꝛ p̄mus tunc
per mille annos portasset penā: ⁊ ille posterior nō: ⁊ tn̄
ex nūc p̄ter illos mille annos equaliter torquebunť. B
dato igitur ⁊c. Et in hoc secundus articulus terminať.

Quantum ad tertiū articulū restat respōdere
obiectionibus supradictis. ¶ Et q̄dem
ad primum:

ad pᵐ:qđ eſt Aureo.dr̄ pͦmo:ꝙ pͦma ꝯn̄tia ibidez facta
non vz. Nā ipſa ⁊ oīa dicta ſequentiū argumentū fun
dant̄ in quadā falſa opi.de intenſione formaꝝ ⁊ earū
remiſſione:que videlicet ponit ꝙ intēſio forme fit per
additionē gradus ad gradū:⁊ forme ad formā in eodē
ſubo pͦmo ⁊ adequato: ⁊ ꝯn̄r ꝙ remiſſio forme fit per
ſubtractionē vnius gradus vel ꝑtis forme a forma ꝑo-
tali. Hec aūt opinio falſa eſt:⁊ ꝯ͂ mentē ph̄i ⁊ ſci Tho.
ſicut mādifeſte pȝ ex dictis eius tā in ſūma ꝙ̄ i ſcriptis
q.2.ꝯcluſio. 3.4.5.6.⁊. 7.⁊ in reſp. ad argu.ꝯtra eaſdem. pͦmo ſen.di.17.recitatis. Forma.n.nō intēdit̄ illo mō:
nec remittit̄:ſed potius eius intētio fit ꝑ hoc qđ ꝑfecti
us eſſe dat ſuo ſubo:⁊ ꝑfectius actuat ſubm:⁊ ꝑfectius
ꝑticipat̄ a ſubo ſine ꝗcūqȝ additione forme ad formā:
aut gradus ad gradū:vn̄ tota imaginatio Aure. Ocbā
Adā: ⁊ Gerar.Odonis:⁊ ſi qui alij ſunt fundat̄ ī falſo.
❡ Dr̄ 2ͦ:ꝙ dato ꝙ intenſio forme vel remiſſio fieret
mō quo illi fingunt:argumentū nil ꝯcluderet:nā Gre-
go.de arimino ꝗ tenet illū modū intēſionis ⁊ remiſſio
nis:⁊ tn̄ aſſerit deū poſſe ꝓducere formā infinitā intē
ſiue:puta charitatē vel gratiam:faciliter rn̄deret ad il
lud argumentū. ❡ Diceret nēpe:ꝙ deus a tali forma
infinita intenſiue poſſet ſubtrahere:⁊ remouere aliquē
gradū:⁊ aliquā ꝑtē forme:⁊ eādē partem reſiduo read
dere:ſicut pͥus abſtulit. Nec vȝ ꝓbatio in oppoſitū cū
dic̄:ꝙ tali īfinito nulla poſſet fieri additio. ❡ Diceret
ꝗppe Grego.ꝙ imo.qꝛ ſicut infinite multitudini ꝑtiuȝ
ꝓportionaliū ꝯtinui ꝑmanentis:vel ſucceſſiui pōt fie-
ri ſubtractio:vel additio ſicut pȝ manifeſte: ita infini-
te multitudini partiū gradualiū forme ſpūalis ⁊ inex
Ad 6ᵐ ſc̄o.ꝯ pͦmam. tēſe. ❡ Ad illā aūt maximā que dicit:ꝙ īfinito nō pōt
fieri additio.rn̄ſum eſt in pͦma qōne ſc̄di ſniaꝝ:tn̄ pro
nunc dr̄:ꝙ tali multitudini infinite non pōt fieri addi
tio ſe hn̄s in certa ꝓportiōe ad illud infinitū:cui fit ad
ditio:pōt tn̄ fieri additio ⁊ ſubtractio partis non hn̄tis
talē ꝓportionē. ❡ Dr̄ 3ͦ:ꝙ argumētū nullo mō vadit
ad ꝓpoſitū ſci Tho. qꝛ nec ipſe: nec ꝯcluſio nr̄a dicit:
ꝙ gr̄a aīe xp̄i ſit infinita intenſiue:aut ſm eē:vel actua
Gr̄a aīe xp̄i q̄ɱ infinita: ⁊ q̄ɱ non. tionē ſubiecti:ſed ſolū ſm quādam illimitationem ra-
tionis gratie. Et de hoc dictū fuit ſatis in ꝓbatione cō-
cluſiōis:⁊ iteꝝ aducit̄ dciā ſan. Tho. de veritate.q.29.
art.tertio:vt melius eius intentio videat̄:dicit eniȝ ſic
ibidē. (Sciendū ꝙ finitū ⁊ infinitum circa quātita-
Tex.cō.15. tem conſiderant̄ ⁊ intelligunt̄ ſm philoſophuȝ pͦmo
phiſico. Eſt aūt duplex quātitas.ſ. dimenſiua: que ſm
extenſionem conſiderat̄:⁊ virtualis: que attendit̄ ſm
intenſionē: virtus.n.rei eſt eius perfectio ſm illud phi
Tex.cō.18. loſophi 7ͦ.phiſi. vnumqđqȝ ꝑfectum eſt qn̄ attingit ꝓ
ꝓrie virtuti:⁊ ſic ꝗ̄titas virtualis vniuſcuiuſqȝ forme
attendit̄ ſm modum ſue ꝑfectionis. Utraqȝ autē per
multa diuerſificat̄:nam ſub quātitate dimenſiua con
tinet̄ longitudo : latitudo: ⁊ ꝓfundum:⁊ numerus in
potentia:quātitas aūt virtualis in tot diſtinguit̄:quot
ſunt nāe vel forme:quaꝝ ꝑfectionis modus totā men
ſuram quātitatis facit:cōtingit aūt illud qđ eſt ſȝ vnā
quātitatē finitum eſſe: ſm aliā infinitum. Et hoc pȝ ſi
vtraqȝ quātitas accipiat̄ dimēſiua:pōt.n. intelligi ali-
qua ſuperficies finita ſm latitudinē:⁊ infinita ſm lon
gitudineȝ. Pȝ ēt ſi accipiat̄ vna quantitas dimenſiua
⁊ alia virtualis:ſi.n.intelligat̄ corpus album infinituȝ:
non ꝓpter hoc albedo intenſiue infinita erit: ſed ſoluȝ
extenſiue per accidens:poterit.n.aliquid albius inueni
ri:pȝ nihilominus idem:ſi vtraqȝ quantitas ſit virtua
lis:nā in vno ⁊ eodem diuerſa quātitas virtualis attē-
di poteſt ſm diuerſas rationes eoꝝ: que de ipſo predi-
cant̄: ſicut ex hoc ꝙ aliquid dicit̄ ens conſiderat̄ in eo
quantitas virtualis quātum ad ꝑfectionem eſſendi ⁊
ex hoc qđ dicit̄ ſenſibile ex perfectione ſentiendi: ⁊ ſic
de alijs. Quātū igit̄ ad rationem eſſendi infinitum eē
non poteſt:niſi illud in quo perfectio eſſendi includit̄:
que in diuerſis infinitis modis variari pōt. Et hoc mō
ſolus deus infinitus eſt ſm eſſentiam:qꝛ eius eſſe non
limitat̄ ad aliquam determinatam perfectionem: ſed
in ſe includit omnem modū perfectionis:ad quē ratio
entitatis ſe poteſt extendere. Et ideo ipſe eſt infinitus
ſm rōnem eſſendi. hec aūt infinitas nulli creature cō-
petere poteſt. Nā cuiuſlibet creature eſſe eſt limitatuȝ
ad perfectionē ꝓprie ſpeciei. Si ergo intelligat̄ aliqua
aīa ſenſibilis:que habeat in ſe ꝗcquid pōt concurrere
ad perfectionem ſentiendi qualitercūqȝ:illa ꝗdeȝ aīa
erit finita ſm eſſentiam:qꝛ eſſe ſuū limitatū eſt ad ali
quā perfectionē eſſendi.ſ.ſenſibilis:quā excedit ꝑfectō
intelligibilis:eſſet tn̄ infinita ſm rōnem ſenſibilitatis
qꝛ eius ſenſibilitas ad nullū determinatuȝ modū ſen-
tiēdi limitaret̄. Et ſimilr̄ dico de gratia habituali xp̄i:
qꝛ eſt finita ſm eſſentiam:qꝛ eſſe ſuū eſt limitatum ad
aliquā ſpeciem entis:eſt tn̄ infinita ſm rōnem gr̄e: ꝗa
cum infinitis modis poſſit conſiderari ꝑfectio alicuiꝰ
quantū ad gratiam:nullus eoꝝ defuit xp̄o:ſed habuit
in ſe gr̄am ſm oēm plenitudineȝ ⁊ perfectionē:ad quā
rō huius ſpēi: que eſt gratia:poteſt ſe extēdere. Et hūc
intellectum manifeſte ponit glo. Jo.3.dicēs. Ad men-
ſuram dat deus ſpiritum hominibus:filio vero nō ad
menſuram:ſed ſicut totum ex ſeipſo genuit filiuȝ ſuū:
ita incarnato filio ſuo totū ſpiritū ſuuȝ dedit:nō parti-
culariter:non per ſubdiuiſiōem:ſed vniuerſaliter: ⁊ ge
neraliter.) Augu.ēt dicit ad Darda. ꝙ xp̄s eſt caput in
quo ſunt oēs ſenſus:ſed in alijs ſanctis q̄ſi ſolus tactus
eſt:quibus datus eſt ſpiritus ad menſurā. Sic ergo di
cendum:ꝙ gr̄a xp̄i finita fuit ſm eſſentiā: ſed infinita
fuit ſm ꝑfectionem rationis gr̄e.) Hec ille. ❡ Itē ibi-
dem in ſol.quarti ſic dicit. (Forma eſt pͥnᵐ actus. Se-
cundū aūt ꝙ hȝ eſſe in actu:non eſt poſſibile: ꝙ forma
cuius eſt eſſentia finita: ꝓcedat actio infinita ſm intē-
ſionē:vnde ⁊ meritū xp̄i non fuit infinitū ſm intenſio
nem actus:finite.n.diligebat ⁊ cognoſcebat:ſed habu-
it quādā infinitatē ex circūſtātia ꝑſone: que erat digni
tatis infinite: quāto.n.maiorē ꝗ ſe humiliat: tāto eius
humilitas laudabilior inuenit̄.) Hec ille. ❡ Ex ꝗbus
apparet ꝙ nō intēdit ponere:ꝙ gr̄a aīe xp̄i ſit infinita
intenſiue:hoc eſt quo ad eſſentiā:nec quo ad eē gr̄e: ſic
ꝙ infinite actuet ſuū ſubȝ:⁊ ſic vltimate:ꝙ nullū ſub-
iectum poſſet a forma talis ſpēi plus actuari: nec aliq̄
forma eiuſdē ſpeciei eſſe actualior: ſed eſt infinita quo
ad rōnem gr̄e.i.nō limitata modo pͥexpoſito:eo modo
quo lux ſolis eſt infinita vt pͥus dictuȝ fuit. ❡ Ad 2ᵐ
arti.eiuſdē Aureo.negat̄ añs:qꝛ ſm mentem. S. Tho.
albedo ſeparata ab omni ſubiecto eſſet actu infinita: ⁊
tn̄ eſſet ꝑticipabilis. ❡ Dr̄ 2ͦ: ꝙ nulla forma actualr̄
⁊ formaliter ꝑticipata eſt infinita quantū ad eēntiam
nec quātū ad eſſe:aut actuationē ſubi:pōt tn̄ eſſe īfini-
ta quantū ad illimitationē ſue rōis. ❡ Dr̄ 3ͦ: ꝙ nō oē
infinitū ꝑuenit ad finē:imo nullū potiſſime loquēdo
de infinitate formaꝝ:q̄ nō dicunt̄ infinite. qꝛ nō ſunt
limitate ꝑ aliqđ ſuſceptiuū: vel qꝛ nulla dr̄ia formalis
aut mālis refugit ſubm forme ad aliqd minus tali ra-
tione:⁊ īperfectius ea. ❡ Dr̄ 3ͦ:ꝙ actus receptus ī poᵃ
terminat potentiā:⁊ ab ea quodāmō terminat̄:ſed ſecꝰ
eſt de actu ſubſiſtentie. Rurſus lȝ actus receptus ī poᵃ
finiat̄ ⁊ termiet̄ ad capacitatē ſuſcipiētis q̄ ad eē:non
tn̄ opȝ ꝙ terminetur quātum ad rationem forme: vbi

concurrunt duo predicta in probatione conclusionis. ¶ Ad tertiū eiusdē dr̄: φ .s. Tho. ɔcedit 2ᵒ 2ᵉ. q. 24. ar. 7. φ charitas q̄diu est in via pōt in infinitū augeri in hoīe: qui est pure viator: nō aūt asserit hoc de hoīe btō: vnde verba eius ibidē sunt hec. (Terminus augmēti alicuius forme pōt p̄figi tripl'r. Uno mō ex rōne ipius forme: q̄ h₃ terminatā mensurā: ad quā cū puentū fuerit: nō pōt vltra pcedi in forma: sed si vltra pcessuʒ fuerit puenieť ad aliā formā: sicut p₃ in pallore: cuiᵒ termi nos p ɔtinuā alteratione aliqs trāsit vsq₃ ad albedinē vel nigredinē pueniēs. Alio mō ex pte agētis: cuiᵒ virtus nō se extēdit ad vlterius augendū formā in subo. Tertio mō ex pte subi: qđ nō ē capax vlterioris pfectō nis vel ăplioris. Nullo aūt hoꝝ modoꝝ iponiť terminus augmento charitatis in statu vie. Ipsa.n. charitas ſm rōnē sue spēi ppriē terminū augmēti nō h₃. Est.n. pticipatio q̄dā infinite charitatis que est .s.s. Silr̄ ēt cā agēs charitatē est ifinite virtutis .s. deᵒ. Silr̄ ēt ex pte sbi terminᵒ huic augmēto p̄figi nō pōt: q₂ .s. charitate crescēte supercrescit habilitas ad vlterius augmētū. Uñ relinqť φ charitatis augmento nullus terminus p̄figi possit in hac vita.) Hec ille. ¶ Itē p sen. di. 17. q. 2. ar. 4. dicit silia. Et expsse loqť de charitate puri viatoris ¶ Scđo dico φ ſ₃ eū nec capacitas: nec grā cōphēsoris: aut btī pōt augeri de poᵃ dei ordinata: ꝛ p ɔñs nec grā vel charitas xp̄i q simul fuit cōphensor ꝛ viator: ꝛ de hoc .s. Tho. 3ᵃ pte. q. 7. ar. 12. sic dicit. (Aliquā formā nō posse augeri ɔtingit dupl'r. Uno mō ex pte ipsiᵒ sbi. Alio mō ex pte illius forᵉ. ¶ Ex pte qdē subi qñ subʒ attingit ad vltimū in pticipatione illius forme ſ₃ suū modū: sicut si dicať φ aer nō pōt crescere in caliditate qñ ptingit ad vltimū gradū caloris: q pōt saluari in nā aeris: l₃ possit eē maior calor i re x nā q est calor ignis. ¶ Ex pte aūt forme excludiť pōlitas augmēti qñ aliqđ subm attigit ad vltimā pfectionē: quā pōt talis forma hēre in nā: sicut si dicamus φ calor ignis nō pt augeri: q₂ nō pt eē pfectior gradus caloris q̄ ille: ad quē ptingit ignis. Sicut aūt aliaꝝ formaꝝ est ex diuina sapiētia determiata ppa mēsura: ita ꝛ grē ſ₃ illud sapiē. xi. Oia in numero: ꝛ pondere: ꝛ mēsura ɔstituisti: vl' disposuisti: mensura aūt vnicuiq₃ forme p̄figiť p cōparationē ad suū finē: sicut nō est maior grauitas q̄ grauitas terre: q₂ nō pōt esse inferior locᵒ loco terre. Finis āt grē est vnio creature rōnalis ad deū: nō pōt aūt eē: nec intelligi maior vnio creature rōnalis ad deū: q̄ q est i psona: ꝛ iō grā xp̄i ptingit vsq₃ ad sūmā mēsurā grē: sic ergo māifestū ē φ grā xp̄i nō potuit augeri ex pte ipiᵒ grē: sed neq₃ ēt ex pte ipsius subi: q₂ xp̄s ſm φ hō a pᵒ instāti sue ɔceptionis fuit verus ꝛ plenus cōphēsor: vñ in eo non potuit esse augmētū grē: sicut nec i btīs: quorū grā augeri nō pōt: eo φ sunt in termino: hoium vō qui sūt pure viatores grā pōt augeri: ꝛ ex pte forme: q₂ nō attigūt sūmū grē gradū: ꝛ ex pte subi: q₂ nōdū peruenerūt ad terminū.) Hec ille. ¶ Silia dicit 3ᵒ sen. dist. 13. q. 1. ar. 2. q̄stiūcula. 2. ꝛ 3. ¶ Tertio dico φ mens sci Tho. fuisse vr̄: φ de potētia dei absoluta q̄cunq₃ grāʒ informātē aliqđ subm deus nō pōt in eodē subo intēdere augere: ꝛ maiorē facere. Et ad hoc ponēdū moueor ex dictis sci Tho. de vitate. q. 29. ar. 3. vbi q̄rit. Utꝝ grā xp̄i sit infinita: ꝛ arguit sic. (Quolibet finito ds posset facere maius: sed deus nō potuisset xp̄o dare maiorē grām: vt dicit magr̄ di. 13. lib. tertij: ergo grā xp̄i est infinita ¶ Sed dicebat φ h̄ nō dr̄ p tāto: φ ds non posset maiorē grām facere: sed q₂ aīa xp̄i non poterat maiorē recipe: erat.n. tota capacitas eiᵒ grā repleta. ¶ Sʒ 5. Scđʒ Aug. in lib. de nā boni. Bonū creature ɔsistit in modo spē ꝛ ordine. Et vbi hec tria magna sunt: magnū bonū est: vbi pua puū: ergo ſm hoc φ aliqua creatura crescit in bonitate ſm hoc modus eius crescit: ꝛ p ɔñs eius capacitatis mēsura ampliať: nā modus mensurā seqť: ꝛ ita q̄to plus augeť grā plus augeť capacitas.) ¶ Ecce arg. Seqť rñsio. (Dōʒ φ capacitas creature dr̄ ſm potentiā receptibilitatis: q est in ipsa: est āt dupl'x poᵃ creature ad recipiēdū. Una nālis q pōt tota ipleri: q₂ hec nō extendit se nisi ad pfectiōes nāles creature. Alia aūt est poᵃ obediētie: ſm φ pōt recipe aliqd a deo: ꝛ talis capacitas nō pōt ipleri: q₂ qcqd deus de creatura faciat: adhuc remanet in potentia recipiēdi a deo.) Hec ille. ¶ Itē 6ᵒ loco arguit sic. (Aut capacitas aīe xp̄i est finita aut infinita: si i finita ꝛ tota capacitas sua est plena: ergo h₃ grām infinitā. Si aūt finita: quolibet aūt finito pōt deus aliud maius facere: ergo pōt facere maiorē capacitatē q̄ hēat aīa xp̄i: ꝛ sic pōt facere meliorē xp̄ʒ: qđ ē absurdū.) Hec ille. ¶ Ecce argm̄. Seqtur rñsio. (Dicēdū φ capacitas aīe xp̄i est finita. ꝛ pōt deus maiorē capacitatē facere: ꝛ meliorēʒ creaturā q̄ sit aīa xp̄i si p intellectū separeť a verbo: nō tñ seqtur φ possit facere meliorē xp̄m: q₂ xp̄s h₃ ex alio bonitatē .s. ex vnione ad verbū. ex qua parte eius bonitate maior intelligi neqt.) Hec ille. ¶ Ex qbus p₃: φ mens eius fuit: φ deᵒ de sua potentia absoluta pōt oēʒ formā: cuiᵒ creatura spūalis est capax: ꝛ cui ex rōe sue spēi nō repugnat augeri: augere: ꝛ intendere ſm eē: q₂ capacitas subi ad talē formā obediētialis: nūq̄ pōt impleri totalr̄. Dia vō scā sci Tho. q videnť sonare oppositū intelligenda sunt ad hūc sensum .s. φ deus nō possit intendere charitatē aut grām xp̄i q̄tū ad rōnē grē: l₃ illā ꝛ oēm aliā de sua potentia absoluta posset intēdere in eodē subo q̄tum ad esse ꝛ actuationē subi. Secus est de potentia ordinata: ſm quā grā vel gloria cōphēsoris nō pt: nec ɔsueuit augeri. ¶ Ex istis p₃ qd sit dicendū ad argumētū Aureo. Negať.n. pma ɔñtia accipiendo ɔñs ad mētē S. Tho. s. φ in xp̄o ē sūma grā hoc mō φ nō est limitata ſm rōnem grē: l₃ sit finita ꝛ limitata ſm esse grē. ¶ Ulterius dr̄: φ rñsio ibi recitata pōt stare .s. φ capacitas aīe est finita in actu: l₃ sit infinita in poᵃ: ꝛ iō non pōt recipe grām infinitā i actu l₃ possit recipere grām infinitā in potentia loquēdo de potētia dei absoluta. ¶ Ad iprobōnē huiᵒ rñsionis dr̄: φ illa rñsio non interimit fundamentū nr̄ʒ: q₂ cū S. Tho. dicit: φ capacitas aīe pōt crescere ꝛc̄. intelligit ꝛ loqť de aīa: q est in statu vie. ¶ Cū āt dicit φ capacitas aīe xp̄i non pōt crescere: nec augeri: loqtur de potētia dei ordinata: ſm quā in aīa btā nō pōt crescere grā: nec gloria: quin tñ de potentia dei absoluta aliter esse posset n̄ negat. ¶ Ad aliā formā dr̄: φ capacitas nālis ipsius aīe pōt dicere conatū volūtatis: vel volūtatem sub tali conatu: aut ēt ipsam voluntatē nudā: sed capacitas obedientie dicit nō repugnantiā aīe ad recipiēdū quicqd deus pōt velle eam recipere. ex qbus p₃: φ aīa xp̄i nō recipit grām vltra suā capacitatē. ¶ Ad aliam formā ibidē factā dr̄: φ loquēdo de poᵃ dei ordiata: maior falsa ē: q₂ silr̄ pbareť φ ignis calor: aut raritas nālr̄ posset i ifinitū augeri: vl' lux solis ꝛ lune: q₂ i talibᵒ forᵉ respicit poᵃᵐ sine dispōne media. ¶ Et ad pbōnē dr̄: φ nō oīs poᵃ recipiēs aliquā formā sine dispōe media respicit eā eq̄lr̄ ſm oēʒ gradū: q₂ vnᵒ gradus ē sibi ɔuenientior q̄ alius: vel forte talis forma non pōt augeri in infinitū ſm potentiā dei ordinatā: sed h₃ certuʒ terminū. Dico tñ φ deus de sua potentia absoluta posset intendere

Terminus augmenti alicuiᵒ forme potest p̄figi tripliciter.

Formā non posse augeri dupl'r.

Solutio 3di cuonis apparētis in dcis san. Tho.

tendere grām xp̄i quo ad esse: lȝ non quo ad rōnē gra/
tie. ¶ Ad aliā formā dr̄: ꝙ grā meret augeri dū est in
via: non aūt dū est in suo termīo. De hoc. s. Tho. 3° sen.
di. 13. q. 1. ar. 2. questiuncula. 3. sic dicit. (Augmentū non
cōpetit rei ſm ꝙ est in termino: sed ſm ꝙ est in via ad
terminū: qꝛ ſm ꝙ res est in termino tota potētialis ca
pacitatis īpleta est ex fine implente: ꝛ iō non hȝ vlteri/
us quo crescat. Et qꝛ aīa xp̄i fuit ab initio ꝯceptiōis fi/
ni vltimo vnita non solū per fruitionē ꝑfectā: sed etiaȝ
cōicando in ꝑsona verbi: ideo grā eius crescere nō po/
tuit.) Hec ille. Et intelligo capacitate illius aīe fuisse ī
pletā mō frequenter exposito. ¶ Ulterius dico ꝙ rn̄/
Ad iprobat. rōnis ab ar/guente date. sio: quā arguens recitat: bona est: ꝛ est. s. Tho. 3° pte vbi
supra recitatū est. ¶ Et ad iprobationē illius rn̄sionis
dr̄: ꝙ grā est dispō ad vnionē: non nālis: sed volūtaria
ex diuina ordinatione. ¶ Sed ex hoc non seqꝛ̄ ꝙ stā/
te vnione grā illa possit augeri de potētia dei ordinata
Posset aūt augeri de potentia dei absoluta: qꝛ sicut di/
cit. s. Tho. 3° sen. vbi supra: nullius rei capacitas extēdi
tur vltra ꝯiunctionē eius cū suo fine: qđ est vex ſm or
dinē rebus a diuina sapia iditū. ¶ Ulterius dr̄: ꝙ nulla
ꝯdictio est dicere: ꝙ grā pōt in infinitū augeri ſm esse
ꝛ actuationē subi: ꝛ ex alia pte ponere: ꝙ in xp̄o est sū/
ma grā q̄ꝫtū ad rōnē grē: ꝛ ꝙ non pōt esse maior grā q̄ꝫ
tū ad rōnē grē. ¶ Ad pᵐ Durā. pȝ solo per p̄dicta. Con
cludit. n. ꝙ grā aīe xp̄i non est īfinita in actu quo ad eē:
qꝛ capacitas finita nō est susceptiua talis infiniti: dr̄ tn̄
ꝙ capacitas finita susceptiua est forme īfinite quo ad
aliā ꝯsiderationē. ¶ Ad 2ᵐ pȝ per idē. Nā vt supra al
legatū est: sicut visio ꝛ fruitio aīe xp̄i sunt actus finiti
ſm esse: ita ꝛ grā habitualis: tn̄ vtrūqȝ pōt dici infini/
tum aliquō. ¶ Ad pᵐ Ochā ꝛ Ade dr̄: ꝙ fundaꝛ̄ in fal
sa imaginatione. s. ꝙ augmentatio ꝛ intensio formaꝝ
maxīe spūaliū fiat ꝑ additionē forme ad formā. Hui⁹
n. falsitatē oñdit. s. Tho. 2ª 2ᵉ. q. 24. art. 5. ꝛ ī mltis alys
locis. ¶ Ex qb⁹ pȝ: ꝙ ꝯn̄tia argumēti nulla est. ¶ Dr̄
scđo: ꝙ qcqd sit de potentia dei absoluta: tn̄ constat ð
ordinata: ꝙ aīs argumenti falsum est: vn̄. s. Tho. 3ª p/
te. q. 7. ar. 12. in soluti. p̄mi sic dicit. (Si loquamur de
quātitatibus mathe^{ce}: cuilibȝ finite quātitati pōt fieri
additio: qꝛ ex parte quātitatis finite nō est aliqđ qđ re/
pugnet additioni: si vero loquamur de quantitate nāli
sic pōt esse repugnantia ex parte forme: cui debeꝛ̄ ðter
minata quātitas: sicut ꝛ alia accn̄tia determinata: vn̄
Tex. cō. 41. phs dicit 2° de aīa: ꝙ oīum nā ꝯstātiū est termin⁹ ꝛ rō
magnitudinis ꝛ augmenti: ꝛ inde est ꝙ q̄ꝫtitati totius
celi nō pōt fieri additio. Multo igiꝛ̄ magis in ipis for
mis ꝯsideraꝛ̄ aliqs terminus vltra quē nō trāsgrediūꝛ̄
Et ꝑpter hoc nō opportuit: ꝙ grē xp̄i posset fieri addi/
tio: q̄ꝫuis sit finita ſm sui essentiā.) Hec ille. ¶ Tunc
ad ꝓbationē añcedentis negati dr̄: ꝙ p̄ma ꝓpō est fal/
sa ſm viā. s. Tho. qꝛ in nulla spē angelica pn̄t ſm eum
creari multa indiuidua. ¶ Dr̄ 2°: ꝙ scđa propō apud
multos est dubia: qꝛ multa instantia tpis ꝯtinui ꝯn̄tis
motū celi pn̄t esse successiue: sed non simul. ¶ Dr̄ 3° ꝙ
tertia ꝓpō manifestā ꝯtinet falsitatē in ptibus totius
etherogenei. Nā due medietates oculi dextri sunt ma
gis vnibiles nāliter q̄ꝫ medietas oculi dextri cū medie
tate oculi sinistri: lȝ sint eiusdē rationis: ꝛ multe alie in
stātie pn̄t dari. ¶ Ex dictis pȝ ad formā ibi recollectaȝ
ex illis tribus ꝓpōnibus: ꝙ p̄ma ꝯn̄tia ibi facta nō vȝ
vt pȝ ex tertio dicto ꝯ tertiam ꝓpositionem Ocham.
¶ Utrū aūt quacūqȝ magnitudine data finita filiis
eiusdē spēi sibi possit vniri dictū est supra. Deniqȝ vlti/
ma ꝯn̄tia ibi facta non vȝ: qꝛ intensio formaꝝ nō fit ꝑ
additionē forme ad formā. ¶ Ad p̄mū Hera. pȝ rn̄sio
ex predictis. nā maior est falsa. Et ad illius ꝓbatiōem
dr̄: ꝙ diuisio vel cā ibidē assignata est insufficiēs: quia
ꝙ aliquo indiuiduo alicuius spēi non possit addi mai⁹
in eadē spē potest ꝯtingere preter cās ibidem assigna/
tas: vt puta si forma specifica alicuius īdiuidui ꝑfigat
sibi certum terminū magnitudinis ꝛ augmenti ex nā
vel diuina ordinatione: vel sit illimitata quantum ad
rōnē ꝓprie spēi: vt supra frequentius dictū fuit. ¶ Ul
terius dico ꝙ argumentū false imaginaꝛ̄: ꝙ in spē grē
ex duobus indiuiduis possit ꝯstitui tertiū. ¶ Ad cōfir
mationē dr̄ p̄imo: ꝙ forte mundus eiusdeȝ spēi cū isto
non posset esse maioris quātitatis de potentia dei ordi
nata qcquid sit de absoluta. ¶ Dr̄ 2°: ꝙ non est sil'e de
augmento quātitatis corporalis ꝛ forme spūalis: qꝛ p̄/
ma fit per additionē vel rarefactionē: scđa nequaquā.
¶ Dr̄ tertio: ꝙ lȝ de potentia dei absoluta oīs forma
spūalis accn̄talis intensibilis possit in infinitū intendi
ſm esse: nō tn̄ ſm rōnē ꝓprie spēi. ¶ Ad 2ᵐ negaꝛ̄ mi
nor qcqd sit de maiore: qꝛ grā nō hȝ partes illo modo
quo fingit sine quacūqȝ ꝓbatione arguens. ¶ Ad ter/
tium negaꝛ̄ p̄ma pars minoris. Nec vȝ eius ꝓbatio: qꝛ
cū quelibet spēs figure vel numeri in sua rōne īcludat
certum terminum: non tn̄ genus figure vel numeri: ꝛ
ideo quacunqȝ spē figure: vel minori data ꝯtingit esse
maiorē: secus est de grā: cuius aliqua spēs pōt esse illi/
mitata quo ad rōnem grē: sicut est de gratia aīe xp̄i.
Et ideo tali grā nulla potest esse maior quo ad hoc: vn̄
silitudo non vȝ: qꝛ nulla spēs numeri pōt habere talē
illimitationē: qualem aliq̄ species grē. ¶ Ad arg. Ade
diciꝛ̄: ꝙ si aliquid ꝯcludat: hoc solū ꝯcludit: ꝙ quantā/
cunqȝ penā deus infligat dānato: posset intensiorē ſm
esse eidem infligere. Et a simili conceditꝛ̄: ꝙ de poten
tia dei absoluta oīs gratia creata posset intendi ſȝ eē:
cum quo stat ꝙ aliqua grā est sūma ꝛ infinita: ꝛ nullo
mō intensibilis q̄ꝫtū ad ꝑfectionē rōis grē; vt puta qꝛ
est dare sūmā spēm in genere grē qua non pōt esse su/
perior: nō tn̄ sūmū indiuiduū: vt ita dicā. s. quo nō pos
sit esse superius quo ad ꝑtinentia ad indiuiduū: cuius
est intensio ſm esse. Et silr̄ est dare sūmā penā quo ad
spēȝ: puta p̄uationeȝ diuine visionis vel hꝫ. oīa hec ex
p̄dictis elici pn̄t. ¶ Ad argumentū ꝓ parte affirmati
ua qōnis rn̄dit. s. Tho. 3ª pte. q. 7. art. 11. in solu. p̄mi sic
dicens. (Id qđ dr̄. Pater non ad mensurā dat spm̄ fi/
lio. Uno mō expōiꝛ̄ de dono: qđ deus pater ab eterno
dedit filio. s. diuinā nām: que est donū infinitū. vnde
q̄dam glo. dicit ibidē: vt tantus sit filius: quant⁹ pater.
Alio mō pōt referri ad donū: qđ datū est humāe nāe:
vt vniaꝛ̄ diuine persone: qđ est donuȝ infinitū. vn̄ glo.
dicit ibidē. Sicut pater plenū ꝛ ꝑfectum genuit vbuȝ
sic plenū ꝛ ꝑfectū vnituȝ est humane nāe. Tertio mō
pōt referri ad grām habitualē: inq̄ꝫtū grā xp̄i se exten/
dit ad oīa: que sunt grē: vnde Augu. hoc exponēs diciꝛ̄.
Mēsura diuisio q̄dā donoꝝ est. Aly. n. daꝛ̄ per spiritū
sermo sapiētie: aly sermo sciē: sed xp̄s q dat: nō ad mē/
suram accepit.) Hec ille. ¶ Et hec de pn̄ti qōne suffi/
ciant. De qua benedictus deus. Amen. Dist. XIIII.
¶ Utrū aīa xp̄i sit sciēs formaliter scia creata. Qō. I.

Circa quartādecimā distin. tertij sen. queriꝛ̄. Utrū aīa xp̄i sit
sciens formalr̄ scia creata. Et arguiꝛ̄ ꝙ
nō. Qꝛ ad hoc est necessaria scia: vt per
eā aliqua cognoscanꝛ̄: sed xp̄s per diui/
nā sciaȝ cognoscebat oīa: superfluū ergo
fuisset: ꝙ in eo essȝ q̄dam alia scientia.

In oppositum arguit. Qz dicit Ambros. in lib. de incarnatione. Deus i carne pfectioné humane nãe assumpsit: suscepit sensuz hoīs: sed non sensum carnis inflatū: sed ad sensuz hoīs pertinet scientia creata: ergo in eo fuit alia scientia preter diuinam: ac per hoc scientia creata.

In hac questione erunt tres arti. In pmo ponenť ↄclusiones. In secundo obiectiones. In tertio responsiones.

Quantum ad pmum articulū sit hec pma conclusio. Aia christi nō est: nec pōt eē sciens formalr scia increata vel diuina tāq̃ actu scdo: que est opō vel ↄsideratio actualis. Hāc ponit. s. Tho. de vitate. q. 20. ar. i. vbi recitatis circa hoc erroribꝰ Eunomij ꝛ Apollinaris: quoꝝ pmꝰ. s. Eunomius posuit in xp̄o nō fuisse nisi duas subas. s. diuinitatē ꝛ corpus: qḋ viuificabať a diuinitate loco aīe. Scḋs autez. s. Apollinaris posuit in xp̄o aiam viuificantē corpus ꝛ sensificantem. s. vegetatiuā ꝛ sensitiuā: nō aūt intellectualez: sed verbū fm eum erat in xp̄o loco aīe intellectualis: istis inquā erroribꝰ recitatis subdit. (Predictꝰ modꝰ intelligendi vnionē ad hoc inducit: vt credať q̄dā vna nā ex dīna ꝛ humana ↄfecta: sicut ex aia ꝛ corpe nō solū vna fit hypostasis: sed ēt vna nā. Ex quo seqť vlterius φ vtriusq̧ nãe veritas corrūpať. Cū.n. hoc sit de rōne diuine nãe: vt sit a rebus oibus separata quātum ad esse: si ponať esse alicuius corporis actus a ppria rōne decidet. Silr si a nā hūana abstrahať aia vel intellectus: vel aliqḋ eoꝝ: que ad integritatē nãe ptinēt: nō remanebit veritas vel vnitas spēi: cū ita sit de rōnibꝰ spēꝝ: sicut est de numeris: vt dr. 8. meta. in q̄bus vnitate addita vel substracta spēs numeri variať: ꝛ iō fz pdictum errorē xp̄s nec verus deus: nec verus hō esset. Ad hoc aūt φ xp̄s sit verus deus ꝛ verus hō: opz i ipo ponere oia que ad nãm diuinā ptinēt: ꝛ iteꝝ seorsuz fz rōnē nãe in eadē psona oia: q̄ spēm hoīs ↄstituūt: ꝛ vt non solū sit verus hō: sed ēt pfectus hō: opz in eo ponere oia que nobis ad pfectionē sunt necessaria: sicut habitus sciaꝝ ꝛ virtutū: sicut.n. diuinitas non pōt esse actus corporis: vt ea corpꝰ formalr viuat: vel rōalis creatura fiat: ita non pōt esse actus aīe rōnalis: vt ea formaliter sit sciēs vel virtuosa: sicut nos per habitū virtutis vel scie: ꝛ iō opz ponere in xp̄o sciam creatā ꝛ virtutez creatā.) Hec ille. ¶ Eandē ↄclōnē ponit 3ª pte. q. 9. ar. pmo in solu. pmi arg. vbi sic dicit. (Xp̄s oia cognouit per sciam diuinā opōne icreata: q̄ est dei eēntia: dei.n. intelligere est sua suba vt pbať. i 2. meta. Uñ hic actus non potuit esse aīe xp̄i: cū sit alterius nãe: si igiť nō fuisset i aia xp̄i alia scia pter diuinā: nihil cognouisset: ꝛ ita frustra fuisset assumpta: cū res sit pp suā opōnē.) Hec ille. ¶ Idē ponit 3ᵒ sen. di. 14. q. pªart. i. q̄stiūcula pma. ad pᵐ. (Licet (inq̄t) in xp̄o sit scia dīna: que est pfectissima: tñ ea non pficiť formalr hūana nā: ꝛ iō opz creatā sciam vel cognitionē in ea ponere.) Hec ille. ¶ Ex quibus pōt formari talis rō. Tanto vel plus repugnat diuine essentie esse aīe rōnali formalē noticiā: qua formaliter sit sciens: quāto repugnat ei esse vitā: qua corpus formalr viuat: sed scḋz nullo mō est pōe: ergo nec pmū. Maior pbať. Qz plus repugnat nãe diuine supplere vicē forme accñtalis inherētis subo ꝛ depēdētis ab illo q̄ forma subalis: mior pz ex dictis. ¶ Scḋa ↄ. Aia xp̄i est formalr sciens triplici scia creata. Pria dr scia btōꝝ. Scḋa est scia viatoris hita p infusionē. Tertia dr scia nālr acq̄sita. ¶ Istā ↄclōnē ponit. s. Tho. 3ª parte. q. 9. quo ad singulas eius ptes. Et p pma pte sic dicit ar. 2ᵒ illiꝰ q̄ōnis. (Illud qḋ est in potētia: reduciť i actū per illud: qḋ est ens actu: opz.n. esse calidū illḋ: qḋ calefacit alia: hō aūt est i potētia ad sciaz btōꝝ: que in dei visione ↄsistit: ꝛ ad illā ordinať sicut ad finē. Est āt creatura rōnalis capax huius beate cognitionis i q̄tuz est ad imaginē dei. Ad hunc aūt finē btitudinis hoīes reducunť per xp̄i humanitatē fm illud Heb. ulti. Decebat eū: pp quē oia: qui multos filios in glīam adduxerat: actorē salutis eoꝝ per passionē ↄsumari: ꝛ iō oportuit φ cognitio btā in dei visione ↄsistens excellentissime hoi xp̄o ↄueniret: qz semp cāz opz esse potiorē cāto.) Hoc idē pōit 3ᵒ sē. dist. 14. q. i. art. p. ¶ Et pōt sic formari rō. Cā btificatiua oīuz hoīum btōꝝ tāq̃ excellentissimū instrm dz hēre in se btitudinē ꝛ btificā visionē creatā: sed humanitas xp̄i est hɱ: igiť. ¶ Scḋaz ptē eiusdē ↄnis ponit tertia pte. q. 9. arti. 3. vbi sic dicit. (Decebat φ nā hūana assumpta a dei verbo iperfecta nō esset: oē aūt qḋ est in poᵒ est iperfectuz: nisi reducať ad actū: intellectus aūt poīs humanus est in potētia ad oia intelligibilia: reduciť aūt in actū p spēs intelligibiles: que sunt forme q̄dā ↄpletiue ipsius: vt pz ex his que dicunť. 3ᵒ de aīa: ꝛ iō opz ponere in xp̄o sciam inditam inquātū per verbū dei aīe xp̄i sibi psonalr vnite: impsse sunt spēs intelligibiles ad oia: ad que intellectꝰ poīs est in poᵃ sicut ēt p verbū dei ipresse sunt spēs intelligibiles mēti angelice in pnᵒ creationis reꝝ: vt pz p Augu. sup geñ. ad lraz. Et iō sicut in angelis fm eundē Augu. poniť duplex cognitio: vna. s. matutina: per quā cognoscūt res in verbo: ꝛ alia vespertina: p quā cognoscunt res in ppria nā per spēs sibi inditas: ita pter sciaz diuinā increatā est in xp̄o fm eius aiam sciētia btōꝝ: per quā cognoscit verbū ꝛ res in verbo: ꝛ scia indita p quā cognoscit res in ppria nā per spēs itelligibiles humane menti ipressas.) Hec ille. ¶ Eandē ponit 3ᵒ sen. di. 14. q. i. ar. 3. Et pōt rō sic formari. Intellectꝰ aīe xp̄i est ꝛ fuit pfectus oī pfectōe glorie ꝛ grē ꝛ nãe: cuius est capax: ꝛ que alteri creature cōicata est: sed hɱ est scia idita: igiť illā habuit. ¶ Tertiā partē ↄclōnis ponit tertia pte. q. 9. artic 4. vbi sic dicit. (Nihil eoꝝ que deus in nr̄a nā plantauit: defuit nãe humāe assumpte a verbo dei. Manifestū est aūt: φ in humana nā deus plantauit nō solū intellectū possibilē: sed ēt intellectū agētem: vñ necesse est dicere: φ in aīa xp̄i non solū fuerit intellectus possibilis: sed ēt agens. Sicut aūt i alijs ds ꝛ nā nihil faciunt frustra: vt dicit phs pᵒ de celo ꝛ mūdo: multo minus in aia xp̄i aliqḋ fuit frustra. illud aūt frustra est: qḋ non hz ppriam opationē: cū oīs res sit p pter suā opationē: vt dr in 2ᵒ celi ꝛ mūdi. Propria aūt opatio intellectꝰ agentis est facere species intelligibiles in actu abstrahendo eas a fantasmatibus: vñ dr. 3ᵒ de aīa: φ intellectus agēs est: quo est oia facere: sic igiť necesse est dicere: φ i xp̄o fuerint spēs itelligibiles per actionē intellectus agētis in intellectu eius possibili recepte: φ est esse in ipso sciam acq̄sitā: quā q̄dē expimētalē noiant: ꝛ iō q̄uis alibi alr scripserim: dicendū ē in xp̄o sciam acq̄sitā fuisse: q̄ pprie est scia fm modū humanū: nō solū ex pte subi recipiētis: sed ēt ex pte cause agentis. Nā talis scia poniť in xp̄o fm lumen intellectus agētis: qḋ est humane nãe ↄnaturale. Scia autez infusa attribuiť nature humane fm lumen desup ifusum: q modus cognoscendi est pportionatus nãe angelice: scia vero beatoꝝ: per quā ipsa dei essentia videť ppria ꝛ ↄnaturalis est soli deo.) Hec ille. ¶ Ex quibus potest formari talis ratio. Omnis potentia naturalis ꝛ specialis ꝛ suprema in anima xp̄i pertingit ad suā ppriam

Margin notes (left column): Tex. cō. 10. — Tex. cō. 40.

Margin notes (right column): Tex. com. 8. vsq; ad. 7. c. 39. — Lib. 2. ca. 8. vbi supra lib. 4. ca. 9. de ci. dei. ꝛ lib. xi. ca. 7. 29. — Tex. cō. 32. — Tex. cō. 17. — Tex. cō. 8.

priam et principalem operationem .i. perfectionem vltimatam: sed intellectus agens est huiusmodi: et eius vltimata perfectio et operatio est species intelligibiles abstrahere a fantasmatibus: in quo consistit scientia naturaliter acquisita: ergo huius operationis perfectio et effectus vltimatus fuit in christo. Et in hoc primus articulus terminatur.

Quantum ad secundum articulum arguitur contra conclusiones: et quidem contra primam arguit Jo. de ripa multipliciter. ¶ Et primo probat quod possibile est diuinam essentiam esse rationali creature formalem noticiam immutatiue: licet non informatiue. Primum argumentum tale est. Diuina essentia est suo intellectui sic noticia: ergo sic potest esse cuilibet intellectui creato. Antecedens notum est et consequentia probatur. quoniam si non possit: vel hoc esset: quod intellectui creato repugnat communicatio diuini esse. et hoc non est quia nec per communicationem talem diuina essentia: vel quecunque forma creata fieret sic noticia: nec talis communicatio ad vitalem immutationem est necessaria. Uel hoc esset ex immensitate diuini esse: cui videtur repugnare remissius actuare formaliter quam sit actus in natura sua. et hoc non. Nam cum in diuisibilitate forme et gradus sui formalis stat intensior vel remissior gradus vitalis immutationis: vel quia repugnat creature tam perfecta actuatio. et hoc non. Quia nec creature repugnat communicatio plenitudinis diuinitatis: ergo a fortiori: nec ista vnio. Tum quia nulli potentie create in aliqua specie actuationis vitalis repugnat gradus tam intensiue perceptionis: sicut talis potentia est vitalis: ergo nec repugnat diuinam essentiam sub gradu huiusmodi immutare. ¶ Secundum argumentum est tale. Possibile est diuinam essentiam esse speciem intelligibilem memorie create: ergo possibile est ipsam esse visionem create intelligentie. consequentia probatur. Tum quia species vltra visionem nihil ponit intrinsecum rei: sed solam habitudinem vitalis immutationis. Tum quia non minus intense est eleuabilis intelligentia quam memoria: cum eque sit potentia vitalis immutationis susceptiua. Antecedens probatur. Nam possibile est animam secundum totam portionem intellectiuam beatificari: cum sit potentia beatificabilis: ergo possibile est totam memoriam beatifice actuari per diuinam essentiam vt speciem intelligibilem. ¶ Tertium argumentum est tale. Possibile est intelligentiam creatam habere visionem de diuina essentia nullo modo enigmaticam: igitur etc. Antecedens probatur. Quia sic videtur esse in visione proprie beatifica: in qua videtur excludi omne enigma. vnde Apostolus prime Cor. 13. Tunc cognoscam sicut et cognitus sum: vbi videtur innuere eundem modum cognitionis intuitiue dei in patria et creature: ita quod sicut in deo cognitio et cognitum idem sunt: ita in visione beatifica creature. Tum etiam quia intellectus creatus potest habere naturalem cognitionem excludentem omne enigma: vbi scilicet cognitio et cognitum idem sunt sicut cum idem est cognitio sui. Consequentia autem probatur. Nam in omni visione: in qua visibile distinguitur realiter a visione obiectum videtur in tali visione in specie: in qua relucet solum intentionaliter: et per consequens tale visibile non videtur propriissime in se intuitiue: sed secundum esse quod habet in alio enigmate. ¶ Confirmatur. Nam vbi visibile non distinguitur realiter a visione: tale visibile proprie videtur in se: quoniam in specie visibili: que est idem sibi realiter: ergo omnis recessus ab ista visione est quedam perceptio enigmatica: et per consequens omnis talis modus est aliquo modo enigmaticus: et ita non est propriissime intuitiuus. ¶ Quartum argumentum est tale. Possibile est intellectum creatum habere de diuina essentia simplicem apparentiam: ex qua euidenter sequatur iudicium euidens de infinitate diuini esse: ergo possibile est diuinam essentiam esse intellectui creato visionem de diuina essentia. Consequentia probatur ex duabus propositionibus. Prima est: quod cuiuslibet obiecti ab intellectu apprehensi tanta est precise apparentia obiectiua quanta est formalis. Patet. Nam vel apparentia obiectiua est eadem formali: sicut cum idem est cognitio sui: et tunc patet propositio vel alia: et tunc talis apparentia obiectiua ponitur esse ex apparentia formali: sicut ex causa: et penes ipsam quantificatur: et habetur propositum. Secunda propositio est: quod ad variationem specificam formalis apparentie simpliciter de obiecto: sequitur varietas specifica simpliciter apparentie obiectiue. Patet sicut prima. ¶ Ex his sequitur quod nunquam aliquid apparet immensum ex simplici apparentia obiectiua nisi formalis apparitio: qua sic apparet sit immensa. ¶ Sed constat quod ex nulla apparentia obiectiua vel formali simplici non immensa potest bene: et euidenter inferri intuitiue obiectum apparens esse immensum sed solummodo discursiue: sequitur ergo quod omnis apparentia simplex formalis vel obiectiua: que potest inferre iudicium euidens de immensitate obiecti: est immensa apparentia quo ad speciem. Patet igitur consequentia. sed antecedens probatur. Tum quia in visione beatifica diuina essentia apparet obiectiue immensa apparentia simplici intuitiua: aliter intellectus non plus naturaliter quietaretur et esset beatus in obiecto immenso: quam si idem obiectum per impossibile non haberet immensitatem. Tum quia obiectum immensum non appareret in se immediate: sed aliud esset suum esse in re: aliud in sua apparentia obiectiua. Et ita vlterius sequitur: quod varij intellectus beati habentes varias visiones beatificas haberent varias apparentias obiectiuas de diuina essentia: nec idem esse diuinum obijcitur immediate varijs intellectibus: quod non videtur sane dictum: ergo etc. ¶ Diceretur forte negando consequentiam. Et ad probationem eius dicetur quod prima propositio est falsa. ¶ Sed contra ostenditur: quod illud quod obijcitur immediate ipsi intellectui non sit res extrinseca: sed ipsa species vel visio: que est ratio videndi: et tunc habetur quod apparentia obiectiua et formalis idem sunt: et pariter tanta est hec quanta est illa. Assumptum probatur quadrupliciter. Primo sic. Quia quantumcunque obiectus sit vnicum realiter in se: et omnino inuariatum ex variatione et multiplicatione specierum: potest multiplicari apparentia obiectiua: ergo econuerso ex vnione vel vnitate speciei sequitur vnitas talis apparentie. Assumptum probatur. Nam vbi fit suppositio digiti ad oculum: eadem res omnino vnica in se apparet esse duo: ergo illud quod immediate apparet: et obijcitur potentie non est ipsamet res. Nam eque vna formaliter appareret vt prius: si eque maneret inuariata: et per consequens ipsa species rei immediate obijcitur et obiectiue apparet. ¶ Secundo sic. Stante vniformitate obiecti per remissionem speciei remittitur apparentia obiectiua: ergo talis apparentia non est ipsum obiectum: sed species in qua relucet. Consequentia patet et antecedens probatur. Nam per remissionem alicuius speciei tale obiectum remissius obijcitur potentie: et per consequens apparentia obiectiua remittitur. ¶ Tertio sic. Cuiuslibet talis obiecti apparere obiectiuum est aliud ab hoc obiecto realiter: igitur etc. Consequentia patet: et antecedens probatur. Nam vbi tale obiectum corrumperetur per dei potentiam specie eque presente potentie: et immutante ipsam vitaliter: tale obiectum appareret vt prius: eque enim vniformiter esset presens potentie: et ideo eque sibi obijceretur: ergo apparere obiectiuum eque esset vniforme vt prius: igitur tale apparere non est idem realiter cum obiecto. ¶ Quarto sic. Cuiuslibet obiecti cogniti idem est omnino esse cognitum et cognitio: sed cuiuslibet talis idem est esse cognitum et esse apparens obiectiuum: igitur etc. Prima pars patet. Tum quia per solam positionem cognitionis quocunque alio circumscripto ponitur esse cognitum. Tum quia idem est omnino esse cognitum: et esse quod habet obiectum in potentia: sed huiusmodi esse non est aliud ab esse cognitionis. Tum quia esse cognitum est esse intentionale in anima: igitur est esse relucentie: et per consequens sicut species obiecti et relucentia obiecti idem est: ita esse intentionale et esse

Utrum essentia diuina possit esse rationalis creature formalis noticia immutatiue.

Utrum immediate obijciatur res extrinseca intellectui quam species vel econtra.

Utrum sint idem esse cognitum et cognitio.

cognitum est idē realiter spēi: in qua relucet. Tum q2
idē est esse cognitum creature in deo: ꝛ rō cognoscendi
cum eque ꝓportionaliter ibi reluceat. Sic ergo iquit
pꝫ gnāliter: ꝙ apparētia obiectiua: ꝛ spēs siue apparē/
tia formalis idē sunt: nec apparentia obiua est idez qđ
obm apparens: sed est idē qđ apparere obi: ꝛ esse cogni
tum: ꝛ iō obm apparens nunꝙ est sua apparentia obi/
ua: nisi idē sit cognitio sui. ¶ Scđo loco arguit ꝯ eadē
ꝯclonē ꝓbando. ꝙ oppositū ꝯclonis non solū sit possi/
le: imo veꝝ sit de facto. s. ꝙ diuina essentia nō solū aie
xpi: imo cuilibet beato vniat vt formalis visio. ¶ Et
arguit pmo sic. Si diuina eētia nō est rō vidēdi deū:
sed spēs creata: sit illa. a. tunc sic: si. a. esset intellectiua
potentia per suum esse: ēt foret beata: igit per solū suū
esse potentia posita in esse esset rō cognoscendi beatifi
ce deū eē: igit per prius suū esse: oīs. n. intellectiua nāa
que per solā essentiā suā pōt intelligere se ꝛ alia: per p̄/
us est rō cognoscendi se ꝙ extrinseca: igit sic essꝫ de. a.
ꝛ per ꝯñs imediatius: ꝛ eque ꝑfecte vl ꝑfectius essꝫ rō
cognoscendi suū esse ꝙ diuinū esse: sed nunc. a. lꝫ nō sit
intellectualis potētia vel vita: tñ eadē est rō cognosci/
tiua: posse. n. vitale vt sic non variat rōnem cognoscitī
uaꝫ: nec modū cognoscendi: igit nunc. a. imediatius: ꝛ
eque ꝑfecte saltē est rō cognoscendi suū ꝓprium esse:
sicut beatifice esse diuinū. Cōsequens est falsum. Tuꝫ
q2 talis visio non esset imediate diuine essentie in se: sꝫ
in aliquo obo prius cognito. Tū q2 nulla visio creatu/
re in ꝓprio genere est taꝫ ꝑfecta sicut est visio btifica.
¶ Dicet (inqt) ꝙ argumentū solū ꝓbat hmōi visio/
nem sub eodē gradu esse visionē sui ꝛ dei: non tñ eque
perfecte quo ad modū: qm̄ talis visio nō est btifica: eo
ꝙ est visio sui in esse absoluto: sed in hoc: ꝙ est visio sui
i esse spēi respectu dei vt obi btifici. ¶ Sed hoc nō vꝫ.
Tū q2 visio rei in ꝓprio genere nō solū est impfectior
quo ad modū: sed quo ad gradū visionis rei in verbo:
ꝛ multo magis visio btifica vbi: ꝛ iō vna tāꝙ clarior
itēsiue dr matutina respectu alteri⁹. Tū q2 si. a. visio est
imediatius sui ꝙ dei: ꝛ per hoc dei q2 sui: igit ꝑfectior
est quo ad moduꝫ in cognitione sui ꝙ dei cognitione.
Tū q2 in qualibet re creata vel icreata eque ꝑfecte re/
lucet ꝓpriū esse: sicut esse extrinsecū: ergo. a. non min⁹
ꝑfecte ēt quo ad modū est rō cognoscendi se ꝙ deum.
Tū q2 si. a. est rō cognoscendi deū: ꝛ pcise. a. imutat vi/
taliter intellectū in tali cognitione: ergo deus nō ē obꝫ
in se: nisi solū terminatiue; sed hoc non ꝑficit visionez
stante eadē rōne cognoscendi. ¶ Dicet forte alio mō:
ꝙ. a. non est visio sui. ¶ Sed ꝯ. Tū q2 oppositum supi/
us est ꝓbatū. Tū q2 ꝯ sic dicētē eadē reuertit difficul/
tas. Nā. a. est eque visibile i ꝓprio genere: sicut. a. est vi/
sio: cū latitudo in esse visibilitatis intellectiue penes la
titudinē entitatis quātificet: ergo data visione. a. adeq̄
ta in ꝓprio genere: que sit. b. eque intense est visio: sic.
a. est visio dei btifica: sed. b. est ꝓpria visio. a. in ꝓprio
genere: ergo ꝓpositū vt prius. ¶ Scđo pncipalr arguit
sic. Naꝫ data visione creata beatifica: q̄ sit. a. q̄ro aut.
a. solū itrinsece ꝑficit itellectiuā poam: vel vltra ē ponē
da ꝑfectio: que ꝓuenit ab obiecto beatifico. Si ſm: ha
betur ꝓpositū. Nā tunc vltra immutationē vitalē. a.
erit imutatio vitalis obi beatifici per seipm. Si dr p̄/
mum: igit obm beatificū non quietat intellectū vel in
telligentiā in se: sed solū in. a. i quo relucet intētiōaliter
Et si sic: igit dr qetare solū: vel q2 efficit. a. vel q2 termi
nat. a. obiectiue. Si pmū: igit si per ipossibile. a. essꝫ in
intellectu: ꝛ deus non esset. a. eque intense qetaret: ꝛ ꝑ/
ficeret: ꝛ eque redderet creaturā beatā. Cōsequens est

Utrū de facto ita sit ꝙ essentia vt act⁹ secundus culibet btō vniat

Utrum visio beatifica vt ē sui: sit i eodeꝫ gradu: lꝫ nō sit q̄ ad modū eque perfecta.

Utrum visio btifica sit visio sui.

Utrū qetet i tellm ds ipe ex hoc ꝙ visionē vel spēm creatā efficiat.

impossibile. Nā tunc ad beatū esse intelligentie crea/
te sufficit solū finitū esse: nec reqrit infinitū formalr:
sed effectiue: sed isto mō ad oēm nālem actionē ꝛ vita
lem imutationē reqrit: ꝛ per ꝯñs non plus reqrit infi/
nitas in obo ad qetationē imaginis trinitatis in suba i
tellectuali: ꝙ cuiuslibet potētie sensitiue: vel alteri⁹ po
tentie nālis passiue vel ꝑceptiue: qđ qdeꝫ est ꝯ scōs po
nentes: ꝙ nulla intelligentia creata pōt qetari in aliq̄
citra infinitū. ¶ Si igit dr 2m. ¶ Cōtra. Prio. Naꝫ
stāte. a. intelligentia: si per ipossibile deus non esset ad/
huc talis intelligētia: esset formalr btā: cū. a. sit totalis
perfectio btifica sibi intrinseca: sed si sic essꝫ: tunc non
reqreret infinitas i obo vt realitas: igit nunc obꝫ quā/
tumcūꝗ sit infinitū: dūmodo non imutet in se vitalr
potentiā: sed pcise vt in. a. relucet sua infinitas: non re/
quirit vt realr posita inesse: sed solū vt intentionalis i
spē creata. ¶ Ex his seqtur: ꝙ vbi in spē creata ali⁹ de/
us reluceret: vel plures dij per pōe vel impossibile: eq̄
ille q nō esset beatificaret obiue sicut ille q eēt. ¶ Se/
cundo. Q2 diuinū esse nō beatificat intelligentiā crea/
taꝫ: q2 est sibi pñs realr. Nā si beatificaret lapidē ꝛ oē
creatū: igit q2 pñs in se intentionalr: vel igit in se vita
liter imutando: ꝛ sic habet ꝓpositū: vel in spē: siue sili/
tudine ipsa: ꝛ per ꝯñs eodē mō: quo est in tali spē: beati
ficat obiectiue: sed suū esse apparens: vel esse cognitū:
vel obiuuꝫ in tali spē non est aliud ab ipsa spē: vt pꝫ ex
predictis. Ergo talis spēs pmo ꝛ per se beatificat: ꝛ ta/
le obiectum pcise extrinsece ꝛ denoiatiue: quaten⁹ suū
esse obm in tali spē relucēs: ꝛ per ꝯñs magis ꝓprie ta/
lis spēs est obm beatificū ꝙ deus. ¶ Tertio. Q2 eē di
uinum in tali spē est solū finitū esse: igit si pcise in tali
spē obijcit: beatificat finite. Prima pars pꝫ. Nam si/
cut finituꝫ esse: puta creatum: est immensum esse de/
noiatiue in spē increata: q2 in ipsa immense relucet: ita
econuerso imensum esse est solum finitū esse denoiati
ue in specie creata: in qua solū finite relucet. ¶ Dicet
forte ꝙ obiectum beatificuꝫ qetat per spēm non pcise
causalr effectiue: vel termiatiue: sed vtroqꝫ mō simul.
¶ Sed hoc nō euadit argm. Tum pmo q2 si termina/
tiue pcise: ita ꝙ in spē finita: igit vt finitum pcise quie/
tat non vt infinitum: igit quātūcūqꝫ efficiat vt infini/
tum: ꝛ id qđ terminat sit vt finitū: ex quo ꝓueniat ap/
parentia obiua infinita: ꝛ tunc habet intentū. Tuꝫ 2o.
Q2 sic ꝯcurrit in visione sui enigca: q2 terminat oēꝫ ta/
lem visionē: ꝛ ipsaꝫ efficit. Et si dicat ꝙ non terminat
imediate. Dicet ꝙ nec etiaꝫ in quacūqꝫ specie creata.
Tum 3o. Q2 deus in spē abstractiua sui relicta ex itui/
tiua ꝛ cāta eque terminat immediate: sicut intuitiua.
Tum 4o. Q2 illa imediatio non sufficit. Naꝫ creatura
perfectius vr intuitiue in vbo ꝙ in ꝓprio genere: puta
color: ꝛ tñ ꝑ te pmam cognitionē solū verbum termi/
nat imediate: ꝛ scđo ipsemet color: ꝛ oīo imediatio vt
sic nō reddit cognitionē ꝑfectiorē: sed solum rō cogno
scendi: penes quē esse cognitū mensurat quo ad spēm
cognitionis: lꝫ quo ad gradū penes latitudinē vitalis
posse ſm ꝙ potētia imutat. ¶ Tertio pncipalr argu/
it ꝑ auctoritates scōꝝ. Prima est Aug. pmo de tri. ca.
vlti. vbi loquens de visione btifica: in qua est vita eter
na. (Que est (inqt) vita eterna: nisi illa visio: q̄ nō ꝯce
dit impijs: vt cognoscāt vnū veꝝ deuꝫ: ꝛ quē misisti
ihm xpm.) Et seqtur de eadē visionē. s. ꝙ ſm eandeꝫ
visionē bonus est deus. De qua igit visione loqt Aug. Jo. 17.
vel de increata: ꝛ habet intentū: vel de creata: ꝛ sic seq
tur: ꝙ ſm visionē creatā de⁹ est bon⁹ ꝛ btūs: qđ claudit
cōtradictionē. ¶ Itē infra (Uisio (inqt) illa qua con/
templabimur

Utrū ex hoc deus btificet q2 termiat visionē creatā.

Utrū qetet ex hoc ꝙ efficit ꝛ terminat visionē creataꝫ

templabimur dei incõmutabilem:atq; humanis oculis inuisibilem subaz:que solis scis ꝓmittit: de qua dicit Apls. Uidebimus facie ad faciez:τ de qua Jo. Ui-
Prime cor. 13. debimus eũ sicuti est:τ de qua dñs. Ego diligam eum
pme Jo.3. τ manifestabo ei me ipm:τ ꝓpter quẽ sola fide corda
Jo.14. mũdamus. Et si aliqua alia de illa visione dicta sunt: que copiosissime sparsa per omnes scripturas inuenit quisqs amore ad eã oculũ intendit sola est summũ bonum:cuius adipiscendi cã pcipimur agere quicqd rõe agimus:vel igit illa visio est increata:τ habet ꝓpositũ vel creata:τ tunc seqtur ꝙ aliqd creatũ est sũmum bonum:τ p ꝯñs in tali solo cõsistit vltima qes nr̃a. qḋ nefas est dicere. Sequit ét ꝙ ꝓpter aliqḋ bonũ creatuz τ solum pcipimur agere qcquid recte agimus: ꝯñs est falsum:pz igit ex dictis Aug. ꝓpositũ. ℂ Scḋa auctoritas est Hugo.in tractatu de sapia aie xp̄i: vbi breuiter oñdit:ꝙ deus est sapia:qua cognoscũt beati. ℂ Jté in expõne Dyonisij in de angelica hyerarchia hoc idẽ astruit. ℂ Hec sunt argumẽta Jo.de ripa ꝯ pmã ꝯclusionem in forma. ℂ Quarto loco arguit ꝯ eandẽ ꝯclusionẽ per argumẽta quorũdã:quos τ que Adã recitat. z.q.p.sen.τ.3.q.3.sent. Primo igit arguit sic. Qz si visio verbi eẽt actus distinctus a vbo seqtur:ꝙ sũme btũs non posset stante sua beatitudine in sũmo hẽre ita pfectam noticiã de aliqua creatura in ꝓprio genere: sicut infimus btũs:supposito ꝙ tales sint equales in suba:τ in nãlibus suis. Cõsequentia pbat:qz ponat ꝙ aia xp̄i non possit hẽre clariorẽ dei visionem ꝙ̃ nunc hz: sicut
Tertio di.13. tz magister sen.τ ꝙ aia Lini equalis i nãlibus anime christi habeat inferiorẽ beatitudinẽ:vel saltẽ longe minus clarã. Hoc supposito necessario tenet ꝯñtia: qḋ ẽ intentum:vel sequit ꝙ due cognitiones:qua℞ vtraq; est intẽsissima eiusdẽ spẽi:cuius aia xp̄i est capax nãlr: cõpaterent se simul in potentia intellectiua:qḋ est falsũ. Tum qz pari rõne cũ duabus talibus intensissimis simul stantibus posset tertia intensissima stare τ quarta τ sic sine statu ꝓcedendo:qḋ est falsum. Tum secũdo. Nã ad experientiã pz:ꝙ vna cognitio multuz intensa circa aliqḋ delectabile multũ placens sibi totaliter suspendit:vel notabilr remittit: vel aufert cognitionem
cap.5. circa qḋcunqz aliud. Tũ 3°. Qz August.7.super geñ.ad lrãm:ꝙ potẽtie aie in suis actibus mutuo se impediũt ergo multo fortius actus intensus eiusdẽ potentie ipedit intensionẽ alterius actus cũ eo:igit aia xp̄i habens beatitudinẽ intensiuã:cuius est capax: si habeat cognitionem creature in ꝓprio genere ita perfectã:sicut põt aia Lini sibi p oia equalis in nãlibus:cum remissa btitudine sua oportebit remitti beatitudinem aie xp̄i: qḋ
ca.12.vt.54. fuit pbandũ. ℂ Scḋo sic. Augu.8.super geñ.ad lrãm ondens:qũo deus diuersimode loqtur creaturis. (Si modũ (inqt) q̃rimus:qũo ita locutus sit deus certissime tenere debemus: deuz aut per suã subaz loqui:aut per subiectã sibi creaturã:sed per subam suã nõ loqtur nisi ad creãdas oẽs creaturas:ad spũales vero atqz intellectuales nõ solũ cãndas: sed illuminandas:cũ ille possint cape locutionẽ eius:qualis est in verbo eius:qḋ in pn°apud deũ erat:τ deus erat verbũ: τ post. Si igit Adaz tunc erat vt posset capere illã locutionẽ dei quã mentibus angelicis pbet per suã subaz) τc̃. ℂ Ex quo pz ꝓpositũ vt vr̃.s.ꝙ deus loqtur spiritibus angelicis per suã subaz sine creatura media: τ hoc est ꝙ ipsa dei substantia sit talibus spiritibus eo℞ cognitio. ℂ Tertio sic. Qz ẜm te eodẽ actu vr̃ verbuz τ creatura in verbo:τ tunc sic. Uel igit per eundẽ actũ: quo Pet. videt verbũ pci se:vna vice põt videre aliã creaturã alia vice:τ pari rõne eodẽ actu quo vna vice videt verbum: τ aliquã vel aliquas creaturas:sed nõ omnes:põt aliaz videre:quã τ nunc non videt:quecũqz sit illa: vel sint ille:vel non eodẽ actu: quo videt verbũ τaliquã creaturã ista vice:põt videre alia vice verbũ cũ alijs creaturis. Prima pars nõ põt dari: qz tunc ille actus: q idẽ nũero põt eẽ distincta cognitio cuiuslibet cognoscibilis τ verbi esset infinita cognitio:sed talis non põt cõpetere creature:imo talis est deus. Si per aliũ actũ:tũc cuz quilibet actus:quo vr̃ creatura in verbo sit visio verbi seqtur ꝙ actu z° adueniẽte corrũpat põr vel remaneat cũ scḋo. Primũ non põt dari.s.ꝙ cesset actus prior: qz tũc ille actus non fuisset btificus: qz ẜm Aug.13.de
trini.nullus actus deficiens τ non semꝑ pmãsiuus est cap.7.vl.17.
beatitudo. Tum ẽt.qz in beatitudine non est successio z.11.de ci.dei cap.12.ca.16.
taliũ actuum:vt pz per Aug.15.de trini.vbi dicit:ꝙ nõ vel.41.
erunt ibi volubiles cogitationes nostre ab alijs i alias redeuntes atqz transeuntes: sed oẽs sciaz nostrã simul vno aspectu videbimus:ergo visio verbi:que est beatifica non cessat ad successionẽ alterius actus. que sit visio verbi. ℂ Si dicat ꝙ adueniente scḋo nõ cessat primus.sequitur ꝙ eius beatitudo crescat:qḋ non vr̃ dandum:qz tunc non essz vniformiter beat⁹: sed quãdoqz magis:qñqz minus τite℞ ponere ibi tot beatitudines τ actus τ sititudines:cum eque τ melius posset saluari per vnũ vel vnicum actũ increatũ: vr̃ superfluũ. Silr sicut aliquãdo haberet plures τaliqñ pauciores cognitiones beatificas:ita seqtur ꝙ aliqñ haberet plures:τ aliqñ pauciores delectationes τ btitudines. ℂ Quarto sic. Qz implicat ꝯtradictionez creaturam rationalẽ vniri verbo hypostatice:τ nõ frui fruitione: que est deus:τ similiter non videre visione:que est deus: qz ꝯtradictio est ꝙ vniat sibi hypostatice:qui beatitudo:q̃ est deus:sit sua τ aie sue. ℂ Quinto. Qz cõtradictio est: ꝙ anima xp̄i diuz est vnita verbo hypostatice peccet: sed hoc p istud clare vitat τ nos p alias vias:igit. Minor patet quo ad pnam ptem:qz ꝯdictio est:ꝙ aliqs fruatur fruitione:que est deus:quin velit volitione ordinatissima oia que deus vult:sed cum hoc non staret:ꝙ p naturam suã eliceret actuz volitionis deordinate. Repugnantia.n.est ꝙ aia illa simul velit τ non velit. Tãta aũt est ista vnio:ꝙ eoipso ꝙ vnica nata sit frui: fruitur fruitione infinita:hoc aũt necessitat: ne volũtas velit aliud per nãm suam ꝙ̃ per illam fruitionem infinitam:ergo τc̃. ℂ Sexto. Inter oẽs creaturas rationales possibiles aia xp̄i est summe beata. ℂ Jtẽ ẜm sanctos ista beatitudo aie xp̄i est tanta:quãta maior neqt dari:sed hoc nõ põt saluari per quãtãcunqz beatitudinem creatã formalr inherentẽ aie:qz saltem deus posset facere creaturã nobiliorẽ:τ sibi dare beatitudinem creatã maiorẽ ꝙ̃ aia xp̄i haberet. ℂ Septimo. Si beatitudo creata esset ꝯñs aie sicut mõ sine informatione quare non posset satiare sicut mõ:dũmodo aliq ũo nõ dependeret ad aiaz:nũc aũt lz beatitudo increata nõ dependeat ad aiaz: tñ aia sibi vnita hypostatice depẽdet ad eã:ergo quare non fruet illa fruitione increata: τnon magis satiabit per illã ꝙ̃ p q̃cũqz aliã creatã:τ idem dico de visione. ℂ Octauo. Eo ipso ꝙ aia xp̄i hypostatice vnit verbo non minus btitudo diuina ẽ btitudo aie xp̄i ꝙ̃ suppositũ diuinũ est suppositum illius nature:τ per ꝯñs illa beatitudo est qua aia xp̄i est vere beata:eoipso ẽt quo aña xp̄i vnit verbo:oĩs volitio diuina est dispositio: qua aia xp̄i bene τ optime se hz. ℂ Nono. Qz anima xp̄i põt euidẽter scire futura contingentia:τ de facto multa talia nouit:sed nõ formalr

per noticiam creatam:igiẽ per noticiam increatã. Mi
nor ꝓbatur. Qꝛ aliter quicũqꝫ nr̃m posset millesies añ
finem diei decipere aiam christi: τ xp̃m ꝭm animam:
τ facere ꝙ deus erronee iudicauerit. Cõsequentia pꝫ.
Sit.n.ita ꝙ xp̃s asserat:ꝙ isti nõ peccabunt hodie no
bis demõstratis:istud possumus nos falsificare: τ deꝰ
nõ põt facere ḋ noticia creata:per quã aia assentyt:qui
per illaꝫ assenserit:igiẽ. Probatio assumpte minoris:
qꝛ aia xp̃i qñ assentyt istos hoies non peccaturos mor
taliter:ex hoc recte poterat,specialr gaudere τ deũ lau
dare:ponaẽ inesse:sed postq̃ꝫ de facto gauisus est:τ de
um laudauit: non põt fieri:gn fuerit hoc gaudio gaui
sus:τ quin deũ laudauerit: ergo nec gn sic asseruerit: ga
per positum ꝓpter hoc precise gaudebat hoc gaudio τ
laudabat:qꝛ sic asseruerit. ¶ Et confirmaẽ. Qꝛ iste as
sensus fuit cã partialis huiꝰ gaudij: sed ꝙ semel aliqd
causauit:nunq̃ꝫ ex tunc põt illud causasse:alioqn de
us posset mundũ non creasse:τ iste pater nunq̃ꝫ genuis
se hunc filium:imo esset possibile nullũ hoiem genuis
se sibi similẽ:τ volũtas ẽt que semel mortalr peccauit:
poterit nunq̃ꝫ peccasse mortaliter: qꝛ poterit nunquaꝫ
causasse volitionẽ: quã causando mortaliter peccauit.
Hec aũt sunt absurda:igiẽ. ¶ Decimo. Qꝛ ex quo aia
xp̃i vniẽ intime noticie increate τ ecõtra: nihil obstat:
quin per eam intelligat:nisi forte: qꝛ videreẽ intellige
re infinite:sed hoc non opꝫ:qꝛ per eandem noticiã põt
aia nunc intelligere intensius:nunc remissius:nec oĩno
non intelligere: sicut placebit deo: nullo in aliquo va
riato:alias non posset per eandẽ visionẽ intelligere in
verbo nũc hoc:nũc illud:τ nũc hoc intelligere intensi
us vel remissius.τ nunc nec hoc:nec illud. ¶ Cõfirma
tur. Qꝛ intellectio manens eadẽ res põt non esse intel
lectio:ergo multo fortius eadẽ intellectione põt deꝰ in
telligere infinite:τ aia xp̃i finite. Antecedens ꝓbatur.
Qꝛ aliter esset dare vltimũ instans rei ꝑmanentis in
esse ꝯ phm̃.8° phi.qꝛ contingit dare minimũ visibile ꝑ
Tex.cõ.69. sensum. Ponaẽ igiẽ ꝙ in a.instanti sortes videat mi
nimum ab eo visibile:recedat igiẽ sortes ab illo mini
mo visibili motu ꝯtinuo: vel eꝯ illud visibile a sorte:
tunc ꝭm istam viã nunq̃ꝫ post.a. videbit sortes illud
minimũ:vel saltem imediate post.a.nõ videbit illud:
aut igiẽ ista qualitas:que prius fuit visio illius mini
mi remanebit sine hoc:ꝙ ipsa sit visio. τ habeẽ propo
situm: vel non:τ tunc pꝫ ꝯñtia:[illegible] vltimuꝫ in
stans rei permanentis. ¶ Undecimo. Qꝛ Cõmẽtator
3° de aia cõmẽto.36.dicit. Cũ habuerimus intellectuꝫ
adeptum:tunc intelligemus per subam intellectꝰ agẽ
tis:quẽ ꝭm multos vocat deũ pluries. Nã cõmẽto.20.
dicit intellectũ agentem esse formã abstractã:cuius ꝓ
portio est ad intellectũ mãlẽ: sicut lucis ad diafanũ.
¶ Itẽ Hugo p̃mo sniaꝝ ꝓpe finem. vbi querit: vnde
aia xp̃i sciat oĩa:τ rñdit ꝙ alia sapientia ꝑter diuinam
nõ fuit in aia xp̃i:τ iõ deus in sapientia non hꝫ maiorẽ
sufficientiã q̃ꝫ aia xp̃i. ¶ Itẽ magister sen.li.3. dicit ꝙ
di.13.c.i.f. aia xp̃i nouit oĩa que verbũ: sed verbũ nouit infinita:
nulla aũt creata noticia distincte representat infinita.
¶ Ex qbus pꝫ ꝙ cũ ista opinio sit philosophica τ theo
logica non vr̃ neganda:saltem non vr̃ includere ꝯtra
dictionẽ. ¶ Duodecimo sic. Cuilibet qḋ per aliqḋ ad
ditum põt esse albũ:quelibet albedo taliter põt vniri:
ꝙ ip̃m per illam erit formalr albũ:τ silr qḋlibet vi
uum qḋ natũ est sentire qḋlibet sensibile: sed genus ꝑ
aliquid additũ tale posset per quãlibet sensationẽ sen
tire:τ silr intellectus humanus posset intelligere ꝑ q̃ꝫli
bet noticiã angelicã si debite sibi vnireẽ: ergo non vr̃
ꝯdictio:gn intellectui humano: τ silr angelico talr pos
set vniri noticia increata:qḋ vterqꝫ per eã cognosceret.
¶ Diceẽ forte ꝙ intellectio nõ est nata esse itellectio
alicui realr ab ea distincto nisi informet: sed noticia i
creata non potest informare intellectũ creatum: simi
liter diceẽ ꝙ non est sile hinc τ inde:qꝛ oĩs albedo ẽ si
milis omni albedini:non sic aũt oĩs intellectio oĩ itel
lectioni precipue increata create. ¶ Sed ꝯ hoc arguiẽ
ꝓbando ꝙ non soluat sic. Qꝛ illud qḋ est colorabile ꝑ
additũ quacũqꝫ specie coloris est tale:ꝙ quicũqꝫ co
lor põt sibi talr vniri: ꝙ ip̃m illo colorabiẽ:silr qḋlibꝫ
sensitiuũ per quãcũqꝫ sensationẽ sibi vnitã põt senti
re:ergo a sili oẽ intellectiuũ non seipso:sed per sibi ad
ditum per quãcũqꝫ intellectionẽ sibi vnitã põt intelli
gere. Nec obstat,si non põt informari a qualibet: qꝛ al
bedo non põt diuinitatẽ informare: τ tñ taliter põt si
bi vniri:ꝙ sicut ꝓpter humanitatẽ sibi vnitã dr̃ hõ: τ
ꝓpter aiam sibi vnitã dr̃ aiata:ita per albedinem dice
reẽ alba:igiẽ silr non apparet quin intellectus nr̃:cum
sit intellectiuus alio a se distincto: possit itelligere per
noticiã increatã sibi vnitaꝫ. ¶ Decimotertio. Qꝛ eẽn
tia diuina sufficientissime representat oĩa cognoscibi
lia:τ ipsa ẽ intima aie xp̃i: vel põt eẽ intima τ p̃ñs intel
lectui creato:sicut quecũqꝫ alia silitudo:ergo ipsa pote
rit eẽ similitudo: qua creatura formalr cognoscet. cõ
sequentia tꝫ:qꝛ ꝭm Augu.ideo mens semꝑ nouit se: qꝛ
semꝑ sibi p̃ñs est. ¶ Decimoquarto. Qꝛ alr nõ distin
gueref in beatis cognitio matutina τ vespertina ꝯ Au
gusti.quarto super geñ.ad lr̃am. Assumptũ ꝓbaẽ. Qꝛ Cap.8.
cognitio reꝝ per ꝓprias silitudines est cognitio reꝝ in
ꝓprio genere:τ dr̃ vespertina:sed matutia est cognitio
eaꝝ in verbo:sed hoc nõ vr̃ alr posse saluari: nisi ꝙ co
gnitio: qua res cogniscunẽ ab itellectu creato cognitio
ne matutina: sit ip̃ꝫ verbũ. ¶ Decimoquinto. Qꝛ lumẽ
glorie dei est deus. Nã ex simbolo:ipse est lumẽ de lu
mine:τ istud lumen nõ distinguiẽ a cognitiõe:qua de
us cognosciẽ a creatura beata:qꝛ alr esset lumen insuf
ficiens requirens aliud lumen.s.cognitionẽ creatã: vt co
gnosceretur τ osndereẽ creature:igiẽ τc. Qḋ aũt lumen
glorie sit ponendũ in patria:pꝫ ex.7.decretaliũ. ¶ De De hereticis cap. ad nr̃aꝫ.
cimosexto. Qꝛ dilectio q̃ creatura formalr diligit deũ
est deus:qꝛ dicit Augu.12.de trini.ꝙ dilectio qua dili
gimus deuꝫ τ fratres deus est.τ alie innumere aucto
ritates sũt ad idẽ.p̃ sen.di.17. ¶ Decimoseptio. Si oĩs
cognitio qua deus cognosciẽ formalr a btĩs distinguiẽ
a deo:tunc cũ Pet.ꝑfectiꝰ cognoscat deũ q̃ꝫ Linus co
gnitio eoꝝ esset erronea: qꝛ alter eoꝝ cognosceret deũ
alr q̃ꝫ est. Cognitio.n.vnius eoꝝ repñtaret deũ minꝰ ꝑ
fecte q̃ꝫ cognitio alterius:nec cognitio alterꝰ eoꝝ osnde
ret deũ esse sic bonũ:sicut ostẽderet cognitio alterius.
Nã dato ꝙ sic eque posset diligi deus per vnaꝫ cogni
tionem:sicut mediante alia. Cũ.n.vnũqḋqꝫ iõ sit dili
gibile:qꝛ apparet bonũ:si eque bonũ apparet mediãte
hac sicut illa:poterit ꝑfecte diligi mediante hac cogni
tione:sicut mediante illa. ¶ Cõfirmaẽ per exẽpluꝫ de
duobus videntibus eandẽ albedinẽ: sed vnus ꝑfectiꝰ
videt alio. Nã qꝛ per cognitiones vel spẽs obm̃ illud
difformiter repñtantes cognoscũt illud: vnus sicut do
cet experientia:iudicat esse minus intẽse albũ q̃ꝫ alter
facit:τ ita errat:qꝛ iudicat aliter esse q̃ꝫ sit. Igiẽ pari rõ
ne ita foret in ꝓposito:si per distictas silitudines crea
tas:quaꝝ vna ẽ imꝑfectior alia:deꝰ cognosceretẽ a bea
tis:sed cõsequens est falsuꝫ:igiẽ τc. ¶ Decimooctauo.
Cum in cognitione btĩfica clare videaẽ deus: vel crea
ta cognitio clare repñtaret deũ absolute inquãtũ deꝰ:
τ relatiue

et relatiue inquantum pater: et filius: aut scilicet solum absolute: aut solum relatiue. Si primum: tunc eadem cognitio erit simul absoluta et relatiua. Si 2m aut 3m: sequitur quod illa cognitio sit imperfecta: vel erronea. ¶ 19°. Quia deus de sua potentia absoluta pot se ostendere sine medio alicui intellectui creato: hoc enim non videtur negandum ab vllo cum hoc non pateat contradictionem includere: sed frustra fit per plura quod pot fieri per pauciora eque bene. ergo videtur quod beati videant deum sine medio quam vt in quo videant deum. ¶ 20°. Si visio sensitiua vniretur potentie visiue equaliter intime sicut modo tamen sine informatione: talis potentia de potentia dei absoluta posset videre per eam. igitur eque in proposito. ¶ 21. Deus pot in beatifica visione intellectus creati supplere vicem speciei. quare ergo non pot supplere vicem visionis non apparet: presertim quia species se habet per modum habitus: visio vero per modum perfecti actus: modo non habitus plus repugnat actui purissimo: qui est deus: quam actus qui est operatio. ¶ 22°. Deus est summe presens post illapsum intellectibus beatis: et ipse est cognitio. ergo quare non poterit ita bene esse talibus intellectibus cognitio: sicut esset vnus actus creatus: qui non intimius esset presens eisdem. ¶ 23°. Per actum beatificum necessario distincte cognoscitur quodlibet distincte cognoscibile: et per consequens ille actus est infinite perfectionis: ac per hoc est deus: et non creatura. Assumptum probatur. Quia nullus actus esset beatificus: nisi esset alterius a deo sicut obiecti: et non videtur ad hoc quod beatificus sit: quod requirat vnum obiectum aliud a deo plusquam aliud. ergo est cuiuslibet vel nullius. Quod autem requirat: quod beat aliud a deo pro obiecto quam deum precise probatur per augustinum. 13. de trinitate dicentem. Quia ad beatitudinem requiritur certitudo de perpetuitate proprie beatitudinis: sed constat quod nullus est certus: quod semper erit beatus: nisi cognoscat aliud a deo: igitur etc. Hec sunt potissima argumenta contra primam conclusionem: que potui reperire. ¶ Contra 2am conclusionem arguit Scotus probando: quod in anima christi non oportebat ponere aliquam scientiam naturaliter acquisitam aliam ab infusa. Probatur. Quia secundum te duo accidentia eiusdem speciei non possunt esse simul in eodem subiecto: sed cognitio infusa et acquisita rei in proprio genere sunt vnius speciei. ¶ Et si dicatur: quod possunt distingui specie sicut matutina et vespertina. ¶ Contra. Ille cognitiones distinguuntur secundum propriam rationem obiecti vt scilicet est presens in se et in verbo: sed due cognitiones vespertina et matutina: acquisita et infusa dicuntur habere idem obiectum. ¶ Dicetur quod licet habeant idem obiectum: tamen differunt penes causas efficientes: sicut homo creatus et homo naturaliter genitus. ¶ Sed contra. quia talis distinctio causarum non distinguit formaliter secundum Augustinum ad Deogratias: et Ambrosium de incarnatione. Disparitas originis non facit disparitatem nature vt patet de Adam et de nobis. ¶ Secundo. Quia et si due cognitiones eiusdem speciei possunt esse in eodem: non tamen due perfecte eiusdem obiecti et secundum eandem rationem. quia aut vtraque istarum perfecte cognoscit obiectum quantum est cognoscibile: et tunc altera superfluit: aut non: et tunc neutra est perfecta. ¶ Tertio contra illud: quod dicitur de augmento scientie acquisite. Quia tunc beatus cum habeat intellectum possibilem et agentem posset acquirere scientias: et similiter potentia augmentatiua: et alie potentie: que erunt in beatis eiusdem rationis: que in nobis sunt: poterunt habere actus suos: et ita Adam beatus modo pot augeri sicut et Adam in statu innocentie potuit augeri. ¶ Ex his instantiis et similibus patet: quod falsa est illa propositio. Potentie perfecte in quibuscunque sunt: possunt in actus suos. Hoc enim est verum solum de imperfecto: quod est in potentia ad terminos actionum illarum potentiarum. Sed si ab alio agente preueniente istas potentias idem sunt termini: ad quos possent esse actiones istarum potentiarum: non poterunt agere ad illos terminos: non propter imperfectionem sui: sed propter positionem termini ab alio: nec propter hoc negande sunt esse in natura: quia sunt simpliciter perfectiones nature. Hec Scotus in forma. ¶ Arguit etiam Durandus dicens: quod probabile videtur quod scientia infusa et acquisita sint vnius rationis: quia sicut visus naturaliter habitus: et per miraculum restitutus est vnius rationis: sic scientia naturaliter acquisita: et diuinitus infusa videntur esse vnius rationis. Quo supposito probatur quod in christo nulla fuerit scientia naturaliter acquisita. Quia in eo qui iam habet habitum scientie per ea: que a sensu accipit: non acquiritur nouus habitus eorum: quia plus sciuit: alioquin due forme eiusdem rationis essent in eodem subiecto: quod est impossibile: vel saltem vna superflueret: sed christus habuit habitum scientie infuse: per quam cognouit quicquid est naturaliter cognoscibile. ergo per eam quam a sensibus accepit: non fuit in eo acquisitus nouus habitus scientie. ¶ 2° arguit. Quia sicut est inconueniens quod christus acceperit scientiam ab hominibus per auditum: ita inconueniens est quod acceperit scientiam per experientiam ex rebus sensibilibus: sed omnes concedunt communiter quod inconueniens fuit christum accipere scientiam ab hominibus per auditum vel doctrinam: eo quod ipse datus fuit nobis doctor. ergo inconueniens fuit quod christus acceperit scientiam per experientiam ex rebus sensibilibus. Minor conceditur ab omnibus. sed maior probatur. Quia homo non accipit scientiam ab alio homine: nisi quia proponuntur ei voces significatiue rerum scibilium: ita quod homo docens non videtur esse nisi obiectum proponens. Et eodem modo res sensibiles se habent ad hominem: quia ex eis tanquam ex obiectis sumit cognitionem per experimentum. si ergo inconueniens est christum accipere scientiam ab hominibus: quia in hoc videretur sua perfectio dependere ab hominibus eadem ratione videtur inconueniens christum accepisse scientiam per experientiam a rebus sensibilibus: sic enim perfectio sua dependeret a rebus. ¶ 3°. Quia scientia que acquiritur per experientiam acquiritur ex hoc quod sensibilia sunt presentia sensibus: sed sensibus christi pauca valde sensibilia fuerunt presentia in comparatione eorum que nunquam sensu percepit. ergo scientia hoc modo acquisita fuisset in christo valde imperfecta. quod non est dicendum. ¶ Et si dicatur: quod licet corporalibus sensibus christi non fuerint omnia corporalia subiecta: ex his tamen que subiecta fuerunt potuit in aliorum noticiam deuenire: cum lumine naturali intellectus possit homo procedere ad intelligendum effectus per causas et econuerso: et hoc modo potuit christus videndo corpora celestia apprehendere eorum virtutes et effectus: quos habent in inferioribus: licet eius sensibus non subiacerent. ¶ Non valet: quia ex sola visione corporum celestium nullus pot comprehendere virtutem eorum: sed potius ex experientia suorum effectuum: loquendo de naturali cognitione hominis: de qua nunc agimus: et ideo per experientiam habitam in quacunque re non pot haberi scientia nisi de illis rebus: de quibus est experientia: vel de consimilibus secundum speciem. Sic enim ex multis sensibus fit memoria: ex multis memoriis experimentum: ex multis experimentis vle: quod est principium artis et scientie: vt dicitur in prohemio metaphisice. Sic igitur videtur probabiliter: quod in christo non fuerit aliqua scientia modo humano acquisita. Hec Durandus. Et in hoc secundus articulus terminatur.

Quantum ad tertium articulum restat predictis obiectionibus respondere. Et quidem ad argumenta Joannis de ripa primo loco contra conclusionem primam inducta respondendo. ¶ Ad primum dicitur negando consequentiam. Et ad probationem eius dicitur: quod ideo repugnat diuinam essentiam esse formalem visionem: aut cognitionem: aut noticiam creato intellectui: non autem diuino intellectui: quia sicut in solo deo suum esse est sua essentia: in aliis autem

Cap. 8.

Contra 2am conclusionem Scoti. di. 14. q. 3. 3. p. q. 35. ar. 5.

Contra eandem Duran. dis. 14. q. 4. An scientia infusa et acquisita sit eiusdem rationis.

An scientia acquisita in christo fuerit perfecta.

essentia nõ est suũ esse:sed est ꝑ̇ncipiũ essendi:ita in eo
solo suũ intelligere est suus intellectus:in alijs aũt in-
tellectus est ꝑ̇ncipiũ actus intelligẽdi:ita ꝙ nulla alia
nã intellectualis põt intelligere:nisi per intelligere ab
eius intellectu ꝓcedens.Cõstat aũt ꝙ diuina essentia
nõ põt esse actio vllo mõ ꝓcedẽs ab intellectu creato:
ac ꝑ ħ nec intellectus creatus põt formalr̃ intelligere
per eã.Et hanc rõnẽ inuit scũs Tho.in multis locis po
tissime p̊ pte.q.54.ar.p̊.⁊ 2°.¶ 2°.dico ꝙ oẽs ille cãe
q̃s tãgit arguẽs ꝓ ista iposibilitate sufficiẽtes sũt:nec
ali q̃ eaꝝ sufficienter ipugnaᷣ.Unũ ꝑmittiᷣ ꝙ ad hoc:
ꝙ aliqs intellectus intelligat ꝑ aliqđ intelligere:oꝫ ꝙ
illud intelligere sit idẽ tali intellectui realr̃:vel ꝙ infor
met talẽ intellectũ realr̃:cũ itelligere sit actio imanẽs
agenti:cuius est actio:⁊ constat ꝙ diuino intelligere:⁊
diuine noticie:q̃ deus est:repugnat talr̃ vniri itellectui
creato.¶ Cũ aũt dicit arguens:ꝙ talis vnio nõ reqriᷣ
ad vitalẽ imutationẽ.¶ Dr̃ p̊.ꝙ lꝫ in vitali oꝑõne:q̃
dr̃ iõ vitalis:qꝛ eius ꝑ̇ncipiũ actiuum est ab intra:sicut
docet.s.Tho.ꝑ̇ma pte.q.14.ar.2o.nõ oporteat ꝙ ꝑ̇n^m
quo talis oꝑationis sit realr̃ vnitũ potẽtie oꝑanti:quo
ad eẽ nãle:aut q̊ ad eẽ real' existẽtie:vel subsistẽtie:vel
inexistẽtie.nihilomin⁹ opꝫ ipam oꝑationẽ vitalẽ realr̃
vniri tali potẽtie ꝑ realẽ idẽtitatẽ:vel realẽ informatio
nẽ.¶ Et vlteri⁹ dr̃:ꝙ absonus impropri⁹ ⁊ fictici⁹ mo-
dus loquẽdi ẽ dicere:ꝙ visio:intellectio:vel q̃cũqꝫ co-
gnitio imutet potẽtiã ꝑceptiuã:aut cognitiuã.hoc eniꝫ
nõ est de rõne noticie:sꝫ de rõne spẽi.Spẽs tñ obiecti
imutat potẽtiã:visio aũt vel ꝑceptio nõ imutat:sed dr̃
imutatio.Cũ aũt 2° dicit arguẽs:ꝙ cũ indiuisibilitate
forme ⁊c.nõ aliud ꝯcludere põt:nisi ꝙ forma imensa
vitalr̃ imutãs aliquã potẽtiã:⁊ q̊ nõ est ei⁹ imutatio:sꝫ
actus ꝑ̇m⁹ se habẽs q̃si spẽs respectu potẽtie ꝑceptiue:
põt finite imutare illã.qđ cõcediᷣ.Et iõ ponim⁹ diui
nã eẽntiã infinitã vitalr̃ imutare potẽtiã itellectiuam
creatã finite:sꝫ nõ est necesse:nec posse illã vniri forma
liter po^e itellectiue create:nec eẽ ei⁹ formalẽ imutatio-
nẽ.Secus aũt est de visiõe:q̃ nõ imutat itellectũ crea
tũ:sꝫ est eius imutatio fcã ꝑ essentiã diuã illo mõ:quo
act⁹ ꝑ̇mus.vel spẽs:aut habit⁹ dr̃ imutare potẽtiã satis
improprie.Unũ breuiter loquẽdo:iposibile est actum
2^m infinitũ imutare vel actuare finite potẽtiã vitaleꝫ
quã actuat.secus est de actu ꝑ̇mo. Modo nos conce-
dimus essentiã diuinã posse esse actũ ꝑ̇^m intellect⁹ crea
ti:nõ aũt 2^m.¶ Cũ aũt 3° loco arguens dicit:ꝙ nõ re- Dis.5.q.2.cõ clusione p̊. 2^a.⁊ 3^a:⁊ in resp. ad eaꝝ impug.
pugnat creature actuari ꝑ eẽ diuinũ formalr̃ pꝫ ex pre
dictis q̃nibus qđ sit dõm.Nã diuinũ eẽ nõ põt cõica
ri creature formalr̃ tanq̃ ꝑ̇ncipalr̃ ꝑ illud existenti:sꝫ
quasi cuidã coexistẽti alteri supposito:cui ꝑ̇ncipalr̃ cõ-
uenit tale existere.Secus autẽ est de cõicatione intel-
lectionis:aut noticie:aut ꝑceptionis cuꝫ intellectu:vel
potẽtia ꝑceptiua:inter que reqriᷣ cõicatio realis infor-
mationis:aut realis idẽtitas.¶ Ulterius in isto 3° ca-
pite arguens assumit vnũ falsuꝫ.s.ꝙ nulli potẽtie vita
li repugnet ⁊c.¶ Dr̃ eñi ꝑ̇mo:ꝙ nõ oĩs act⁹ ꝑ̇mus na-
tus imutare formalr̃ vnã potẽtiã vitaleꝫ:põt imutare
indifferenter q̃cũqꝫ aliã potẽtiã vitalẽ in q̃licũqꝫ gra
du:sicut forte est veꝝ de spẽbus intellectus angelici in
cõꝑatione ad intellectũ hũanũ:vel de spẽbus imagina
tiue hũane in cõꝑatione ad imaginatiuã vel estimati
uã asini.¶ 2° dr̃:ꝙ imaginatio fundaᷣ in falso.Sup-
ponit eniꝫ in oĩbus argumentis suis:ꝙ noticia imutet
potẽtiã vitalẽ.qđ negaᷣ.Cõcediᷣ tñ ꝙ spẽs obiecti vl'
aliqd supplens ei⁹ vice imutat:qualis aũt vnio reqraᷣ
inter actũ ꝑ̇^m cũ potẽtia vitali:⁊ qualis inter actuꝫ 2^m
cũ eadẽ:dictũ est ꝑ̇us.Et hec tã ꝓlixe dicta sũt ad ꝑ̇^m
ne oporteat repetere in sequẽtibus.Qđ aũt intelligere
creatũ sit ꝓfluens ab intellectu creato:sepius dictũ est
super p̊ sententiaꝝ ex dictis scĩ Tho.de potẽtia dei.q.8. Dis.35.q.1.3 p̊^m arg. Jo. de ripa
ar.p̊.vbi sic dicit.(Intellect⁹ i itelligẽdo ad q̃ttuor põt
habere ordinẽ.s.ad rẽ:q̃ intelligiᷣ:ad spẽm intelligibi-
lem:q̃ fit intellect⁹ in actu:ad suũ intelligere:⁊ ad cõce
ptionẽ itellect⁹:q̃ qdẽ ꝯceptio a trib⁹ ꝑ̇dictis differt.A
re qdẽ intellecta:qꝛ res intellecta est interdũ extra in-
tellectũ:cõceptio aũt intellectus nõ est nisi in intelle-
ctu.Et iteꝝ cõceptio itellect⁹ ordinaᷣ ad rẽ intellectã
sicut ad finẽ:ꝑꝑ hoc.n.intellectus cõceptionẽ rei in se
format:vt rẽ intellectã cognoscat.Differt aũt a spẽ in-
telligibili.Nam spẽs intelligibilis:q̃ fit intellectus in
actu:ꝯsideraᷣ vt ꝑ̇n^m actionis intellectus:cũ oẽ agens
agat ſm ꝙ est actu:actu aũt fit ꝑ aliquã formã:quã oꝫ
esse ꝑ̇ncipiũ actionis.Differt aũt ab actione intellect⁹:
qꝛ predicta cõceptio cõsideraᷣ vt terminus actionis:⁊
quasi qđdã ꝑ ipsaꝫ ꝯstitutũ.Intellectus eniꝫ sua actio
ne format rei diffõnẽ:vel ꝓpositionẽ affirmatiuã:vel
negatiuã.)Hec ille.¶ Et in alijs multis locis asserit
ꝙ oẽ intelligere ⁊ velle:quo creatura formaliter itelli-
git ⁊ vult sũt accidẽtia inherentia itellectui:⁊ volũtati:
⁊ ꝙ ab illis effectiue ꝑ̇ncipiantᷣ.¶ Ad 2^m eiusdẽ negaᷣ
ꝑ̇ma ꝯña.cuius rõ est.qꝛ ex hoc ꝙ diuina essentia po-
nitur eẽ spẽs vel actus ꝑ̇mus intellectus creati nõ ar- Cur essentia diuina põt eẽ actus ꝑ̇mus itellect⁹ crea ti.non autem scd̃us.
guiᷣ aliq̃ ipfectio in eo:sicut argueretᷣ si essentia diuã
poneretᷣ eẽ intellectio itellectui creato.Unũ scũs Tho.
de veritate.q.8.ar.6°.sic dicit.(Opꝫ ꝙ intellectus ſm ꝙ
intelligit sit in actu:nõ aũt opꝫ ꝙ in itelligendo intelle
ctus sit vt agens:⁊ intellectũ vt passuꝫ:sꝫ intelligens ⁊
intellectũ ꝓut ex his est effectũ vnũ qd:qđ est intelle-
ctus in actu:sunt vnũ ꝑ̇ncipiũ huius actus:q est intel-
ligere.Et dico ex eis effici vnũ qd inq̃tũ intellectũ cõ-
iungiᷣ intelligenti:siue ꝑ essentiam:siue ꝑ silitudineꝫ.
Unũ intellectus nõ se hꝫ vt agens vel vt patiens nisi ꝑ
accidẽs:inq̃tũ ad hoc ꝙ intelligibile vniatur intelle-
ctui reqriᷣ aliq̃ actio vel passio.Actio qdẽ ſm ꝙ intel-
lectus agens facit species eẽ intelligibiles actu:passio
aũt ſm ꝙ intellectus possibilis recipit spẽs intelligibi
les:sꝫ hoc qđ est intelligere cõseqᷣ ad hãc actionẽ vel
passionẽ:sic effect⁹ ad cãꝫ.)Hec ille.¶ Itẽ ibidẽ ad 3^m
⁊ 8^m dicit.Qđ itellectũ ⁊ itelligẽs se hñt vt vnũ agẽs:⁊
vt vnũ ꝑ̇n^m actionis:q est intelligere.¶ Ex quibus pꝫ:
ꝙ nõ est de rõne spẽi intelligibilis ꝙ efficiaᷣ ab intel-
lectu:cũ quo cõcurrit ad ꝓducendũ actũ q est intelli-
gere:sꝫ intelligere sit effectus ipsius intellectus:⁊ spẽi
intelligibilis.Similiter nec est de ratione speciei itel-
ligibilis:vel illius quod tenet locum eius:ꝙ inhereat
intellectui:vel ꝙ se habeat ad intellectũ vt act⁹ ad po-
tentiã vel for^a ad subiectũ formabile in essendo. Naꝫ
ſm scũm Tho.ibidẽ.Essentia angeli se hꝫ respectu in-
tellectus angelici loco spẽi intelligibilis dũ angelus in
telligit se ipsuꝫ:⁊ tñ nõ inheret intellectui angelico:sꝫ
eõ intellect⁹ angelicus inheret eẽntie angelice in esse
reali.Unũ ibidẽ ad 2^m sic dicit.(Qꝛuis eẽntia agli non
possit cõꝑari ad intellectũ ei⁹ vt act⁹ ad potẽtiã in eẽn
do:ꝯꝑatur tñ ad ipsum vt actus ad potentiã in intelli-
gẽdo.)¶ Et iteꝝ ad 6^m sic dicit.(Essẽtia angeli est in
intellectu eius sicut intelligibile in intelligente:intel-
lectus aũt in essentia sicut potẽtia in subiecto.)¶ Itẽ
ꝑ̇ma pte.q.56.art.ꝑ̇mo sic dicit.(In actiõe q̃ manet in
agente opꝫ ad hoc ꝙ ꝓcedat actio:ꝙ obiectũ vniatur
agenti:sicut opꝫ ꝙ sensibile vniaᷣ sensui ad ħ ꝙ actu
sentiat:⁊ ita se hꝫ obiectũ vnitũ potẽtie ad huius actio

nem

nē: sicut forma q̄ est p̄ncipiū actionis in alijs agētibus. Sicut eni3 calor est formale p̄ncipiū calefactionis in igne: ita sp̄es rei vise est p̄ncipium formale visionis in oculo. Nihil aūt differt ad hoc q̄ forma sit p̄n^m actionis: q̄ ipsa forma sit inherēs alicui: ⁊ q̄ sit p se subsistēs: nā calor sepat⁹ subsistēs ita calefaceret sicut inherēs. Sic igitur si in genere intelligibiliū aliqd se h3 vt for^a intelligibilis subsistens: intelliget seipsu3. Angelus aūt cū sit imaterialis est q̄dā forma subsistēs: ⁊ pp hoc est intelligibilis in actu. Vñ sequit̄ q̄ p suā formā: que est sua essentia: intelligat seipsum. Hec ille. ¶ Ex quib⁹ p3 illud qđ dicebat̄: q̄ ad hoc q̄ intellectus creatus intelligat p aliqd: sicut p spēm intelligibilē: nō o3 q̄ illđ sibi inhereat: vel sit effectū: aut creatū: aut p̄ncipiatu3: aut quouis mō dependens ab intellectu: op3 tñ q̄ itellectio: qua intellectus creatus formalr̄ intelligit: sit effectus: ⁊ dependēs ab eo. Pōt ergo itellectus creatus intelligere p diuinā essentiā p̄mo mō: nō aūt scđo modo. De hoc scūs Tho. tertio cōtra Gen. caplo. 51. ¶ Cōsiderandū (inquit) est: q̄ substantia que est p seipsam subsistens: vel est for^a tm̄: vel cōpositū ex mā ⁊ forma. Cōpositū nō pōt alteri eē forma: q2 forma in eo iā est cōtracta ad istā mām: vt alterius rei forma eē nō possit. Illud aūt qđ sic est subsistēs vt solū sit forma: pōt alteri esse forma: dūmō esse suū sit tale: qđ ab altero possit p̄ticipari: vt p3 de aīa humana: si vero esse suū sit tale qđ ab altero p̄ticipari nō possit: nullius rei forma esse pōt. Sic enim p suū esse determinaretur in se: sicut q̄ sunt mālia per mā3. Hoc aūt sicut in esse nāli vel substantiali inuenit̄: sic ⁊ in esse intelligibili cōsiderādum est. Cū enim intellectus pfectio sit ver3: illud intelligibile erit vt forma tm̄ in genere itelligibiliū: qđ est ipsa veritas. Hoc aūt soli deo cōuenit. Nā cū verū sequat̄ ad esse: illud tm̄ est sua veritas: qđ est suū esse: hoc autē soli deo p̄prium est. Alia igit̄ intelligibilia subsistētia nō sunt vt pura forma in genere intelligibiliū: s3 vt formā in subiecto aliquo habentia. Est enim vnumqđq3 eo3 veru3 nō veritas: sicut ⁊ est ens: nō aūt suum esse. Manifestu3 est igit̄: q̄ essentia diuina pōt cōpari ad intellectū creatū vt spēs intelligibilis: q̄ itelligit: q̄ nō cōtingit de essentia alicuius alterius substantie sepate: nec tñ pōt esse forma alterius f̄m esse nāle. Sequeret̄ enim q̄ sic cū alio iuncta cōstitueret vnā nām: qđ esse nō pōt: cū essentia dīna in se p̄fecta sit in sui nā: species aūt intelligibilis vnita intellectui nō cōstituit aliqua3 nām: s3 p̄ficit ip3 ad intelligendū. qđ pfectioni diuine nō repugnat. Hec ille. ¶ Et post finalr̄ concludit: q̄ impōle est diuinā videre eēntiā ab intellectu creato: nisi ipsa diuina eēntia sit forma intellectus: q̄ intelligit. Sed aduertēdū: q̄ cū dicit nullā formā imālē subsistentē: que nō est suū esse: posse esse actū p̄^m intellect⁹ creati: hoc o3 intelligi de itellectu: q nō vnitur tali forme in esse reali: nec suppositaliter: sicut essentia vnius angeli intellectui hūano: vel alterius angeli. S3 secus est de essentia angeli respectu intellectus eiusdē: sicut p̄dictū fuit. Talis eni3 eēntia subsistēs pōt esse forma respectu intellectus sibi suppositalr̄ vniti. Essentia aūt diuina pōt esse forma in esse intelligibili vtroq3 mō. s. tā respectu intellectus sibi vniti suppositalr̄: q̄3 respectu distincti ab ea suppositalr̄. Per quē aūt modū intelligat scūs Tho. diuinā essentiā posse esse formā intellectus creati ostendit ⁊ pandit 4° sen. dis. 49. q. 2^a. ar. p̄. (Ad vidēdū (inquit) diuinā essentiā accipiēdus est modus: quē aliq p̄hi posuerūt. s. Alexāder: ⁊ Auer. 3°. de anima. Cū eni3 in qualib3 cognitione sit necessaria aliqua forma: p quā res cognoscat̄: aut videat̄: for^a quā intellectus pficitur ad vidēdas substātias separatas nō est q̄dditas: quā intellect⁹ abstrahit a reb⁹ p̄positis vt ponit Alfarabius: nec aliqua ipressio relicta a suba sepata in intellectu nostro: vt dicit Auic. s3 est ipsa suba separata: q̄ cōiungitur intellectui nr̄o vt forma: vt ipsa sit qđ intelligit̄: ⁊ qua itelligit̄: ⁊ qđ sit de alijs subis sepatis: tñ istū modū op3 nos accipe in visione dei per essentiā: q2 quacūq3 alia forma formaret̄ intellectus noster: nō posset intellect⁹ p eā duci in diuinā essentiā. Qđ q̄dē nō o3 intelligi: q̄ diuina eēntia sit forma intellectus nostri: vel q̄ ex ea ⁊ intellectu nostro fiat vnum simpliciter: sicut in nālibus ex mā ⁊ forma nāli: sed q2 p̄portio essentie dīne ad intellectū nostrū est sicut p̄portio forme ad materiā. Quādocūq3 eni3 aliqua duo quo3 vnū est altero p̄fectius: recipiunt̄ in eodem receptibili: p̄portio vnius duo3 ad alte3 est sicut p̄portio forme ad mā3: sicut lux ⁊ color recipiunt̄ in diaphano: quo3 lux se h3 ad colore3: sicut forma ad mām: ⁊ ita cum in aīa recipiatur vis itellectiua ⁊ ipsa diuina eēntia inhabitans: l3 nō p eūdē modū: eēntia diuina se habebit ad intellectū: sicut forma ad mā3. Et q̄ hoc sufficiat ad hoc q̄ intellect⁹ p essentiā diuinā possit videre ipsam essentiā diuinā: hoc mō pōt ostendi. Sicut eni3 ex forma nāli: q̄ res h3 eē ⁊ mā: efficit̄ vnū ens simplr̄: ita ex forma: q̄ intellectus itelligit ⁊ intellectu ipso fit vnū in intelligēdo. In rebus aūt nālibus res p se subsistens nō pōt esse forma alicuius māe: si illa res hēat mām p̄tē sui: q2 nō pōt esse: vt mā sit forma alicuius: sed si illa res p se subsistens sit forma tm̄: nihil p̄hibet eā effici formā alicuius māe: ⁊ fieri quo est ipsius cōpositi: sicut p3 de aīa. In intellectu aūt op3 accipe ipsum intellectū in potētia quasi mām: ⁊ spēm intelligibile3 q̄si formā: ⁊ intellectus in actu intelligens est q̄si cōpositū ex vtroq3. vñ si sit aliq̄ res p se subsistēs: q̄ nō hēat aliqd in se p̄ter id: qđ est intelligibile in ipsa: talis res poterit eē for^a: q̄ intellect⁹ intelligit. Res aūt quelib3 est intelligibilis f̄m id qđ h3 de actu: nō f3 id qđ h3 de potentia: vt p3. 9°. metaphi. ⁊ huius signū est: q̄ o3 formā Tex. cō. 20. intelligibilē abstrahere a mā ⁊ cōditionib⁹ māe: ⁊ iō cū diuina eēntia sit act⁹ purus poterit eē for^a: q̄ intellect⁹ intelligit. Et hec est visio btificatiōis: ⁊ ideo magister dicit p̄ma distinctione. 2^a. q̄ vnio aīe ad corp⁹ est q̄dā exēplū illius btē vnionis: q̄ sp̄us vniet̄ deo. Hec ille. ¶ Eādē pōit snia3 de vitate. q. 8. ar. p̄. ⁊ q̄si eade3 vba Dicit eni3 multis p̄missis circa hoc. (Illđ quo itellect⁹ creat⁹ deū p eēntiā videt: est dīna eēntia: nō aūt o3 q̄ ipsa dīna eēntia fiat for^a ipsius intellectus: s3 q̄ se hēat ad ipm vt forma: vt sicut ex for^a q̄ est p̄s rei: ⁊ mā efficit̄ vnū ens actuātū l3 dissimili mō ex eēntia dīna ⁊ intellectu creato fiat vnū intelligēdo: dū intellect⁹ intelligit: ⁊ eēntia dīna p se ipsa3 itelligit̄. Hec ille. ¶ Ibidem ēt dat silitudine3 de luce ⁊ colore in diaphano: ⁊ adducit exēplū magistri de p̄^a dis. 2^a. iā recitatū. ¶ Ex q̄bus p3: q̄ scūs Tho. nō vult q̄ eēntia dīna possit esse realr̄ forma itellect⁹ creati: s3 q̄ se h3 ad ip3 q̄si vt for^a put illud dr̄ se hr̄e vt for^a respcū alteri⁹: qđ est actualius eo in eodē susceptiuo: ⁊ ambo cōcurrunt ad eūde3 effectū: sicut lux dr̄ eē for^a colo3 intentionaliū: q̄ sunt in medio: q2 ambo sūt in diaphano: ⁊ lux est actualior spē coloris: ⁊ ambo cōcurrunt ad mouēdū potēnā visiuā: ita in p̄posito. Et iō arguēs: q in aliq̄bus scriptis suis dicit scūs Tho. fuisse sue opinionis: nō dicit veru3 in hoc. ¶ Istis p̄missis: ⁊ cōcesso q̄ dīna eēntia pōt eē quo intellect⁹ creat⁹ intelligit vt spē: nō quo intelligit

vt intellectione dico ad improbationes arguentis. Ad
Spēs intelligibilis est distincta nāliter ab intellectione.
pmā gdē dico: ꝙ intellectio est gd realiter distinctum
a spē intelligibili: alias quot spēs intelligibiles hꝫ itel-
lectus creatus: tot haberet intellectiones: ⁊ quorūcūqꝫ
hꝫ spēs: sempꝰ oīuꝫ haberet intellectiones: ⁊ ita semper
ꝯsideraret actualr̄ de oībus: que sunt in hoīe: ⁊ de hoc
p.s.di.35.q.1.ꝫ.pam.post 7m.Sōd.2° dis.3.q.2.ꝫ.4m 2° loco.
satis dictū fuit tā in p ꝙ̄ in scdo. ¶ Ad scdam impro-
bationē dico: ꝙ nec memoria creata: nec intelligentia
creata est eleuabilis ad hoc vt formet̄ actualr̄ ꝑ actuꝫ
increatū: qꝛ tñ memoria vt est in pte intellectiua non
necessario est actiua illiꝰ ꝑ qđ actuatur: sicut intelligen
tia: qꝛ memoria non necessario efficit illud: qđ est sibi
vt spēs intelligibilis: sed intelligētia creata efficit itel-
lectionē: qua itelligit: iō nō est incōueniēs: ꝙ aliqd sit
memorie intellectiue create loco spēi intelligibilis: qđ
nō pōt esse intelligentia loco intellectionis. Nec tñ plꝰ
eleuat̄ memoria ꝙ̄ intelligētia: qꝛ sicut essentia diuina
vnitur memorie vt ab ea teneat̄: ita vnit̄ intelligentie
cōcurrēdo cū ea ad actū visionis. Memoria enim in-
tellectiua nō agit inquātū hmōi: sꝫ tenet obm. Nec tñ
opꝫ: ꝙ q̄libꝫ pars imaginis sit eque intense eleuabilis:
sicut alia formalr̄: sꝫ solū quo ad idē obm: cuꝫ vna sit
potior alia: ⁊ alteriꝰ rōnis. sed de hoc dcm̄ fuit in pmo.
di.3.q.3.arti.2°.
¶ Ad 3m pncipale negat̄ ꝯña. ad ꝓbationē eiꝰ dr̄: ꝙ ad
hoc ꝙ cognitio intellectꝰ de re dicat̄ nullo mō enig^ca:
sꝫ pure clara ⁊ nuda nō solū nō reqrit̄ ꝙ obꝫ sit idem
visioni intellectuali: q̄ intellectus videt tale obiectū:
imo nec reqrit̄ ꝙ obꝫ sit idē spēi itelligibilis: q̄ itelle-
ctꝰ itelligit: sꝫ sufficit ꝙ spēs itelligibilis: q̄ itellectꝰ in-
telligit: repñtet rē ꝭꝫ oēs eiꝰ eēntiales differentias: ⁊
oīa eēntialia rei. De hoc scūs Tho. 3°. sen. dis. 14. q. p°.
ar. 2°. q̄stiūcula pma dicit. (Si res excedat silitudinē
itellectꝰ: q̄ rē ipsaꝫ itelligit: tūc itellectꝰ nō attingit ad
videndū eēntiā rei: qꝛ ꝑ silitudinē illā intellectꝰ deter-
minat̄ ad rē cognitā: sicut si spēs itelligibilis repñta-
ret hoīem iquātū est sensibilis: ⁊ nō inq̄tū est rōnalis:
tūc enim nō videret̄ eēntia hoīs. Quocūqꝫ eni substra
cto de eēntialibꝰ rei: remanet eēntia alteriꝰ spēi. Si āt
res excedat lumē itellectꝰ: ⁊ nō spēꝫ: tūc gdē videbitur
eēntia rei: sꝫ nō mō ꝑfecto vt cognoscibilis ē ⁊c̄.) Pro
hoc facit illud qđ ipse dicit. 4°. sen. dis. 49. q. 2. artic. p
ad 16m. (Creature (inqt) corꝑales nō dicunt̄ imediate
videri: nisi qñ illud: qđ est in eis cōiungibile visui ei cō
iungit̄: nō aūt sunt cōiungibiles ꝑ eēntiā suā rōne ma
terialitatis: ⁊ iō tūc imediate vñr qñ earꝫ silitudo itel-
lectui ꝯiungit̄. sꝫ deus ꝑ eēntiā cōiungibilis est intelle
ctui: vñ nō imediate videret̄ nisi eēntia sua cōiūgeret̄
intellectui: ⁊ hec visio imediata dr̄ visio faciei. Silitu
do ēt corporalis rei est recepta in visuꝫ ꝭm eādē rōnē:
qua est in re: sꝫ nō ꝭm eundē modū eēndi: ⁊ iō illa sili-
tudo ducit in illā rē directe: nō aūt isto mō pōt aliqua
silitudo intellectus nostri ducere in deum.) Hec ille.
¶ Ex quibus pꝫ: ꝙ ad vidēdū aliquaꝫ rē sufficit ꝙ ꝑ-
fecta silitudo rei recipiat̄ in potētia visiua corꝑali vel
intellectuali. ¶ Nec valꝫ qđ arguēs inducit. s. ꝙ in ta
li spē obꝫ nō relucet nisi itētionalr̄ ⁊c̄. Hoc nō obstat:
qꝛ illa spēs nō est ꝓprie qđ vr̄ itellectu: sed q̄ vr̄ obꝫ ꝑ
spēm presentatū. Vñ ad vidēdū q̄ cognitio mereatur
dici enig^ca: ⁊ q̄ non. sciendū est: ꝙ scūs Tho. 4°. sen. vbi
supra ad 15m dicit. (Mediū in visione corꝑali vel spūa
li inuenit̄ triplex. Primū est mediū sub quo vr̄: ⁊ hoc
est qđ ꝑficit visū i generali ad vidēdū: nō determināς
visuꝫ ad aliqđ spāle obꝫ: sicut se hꝫ lumen corꝑale ad
visuꝫ corꝑalē: ⁊ lumen intellectus agētis ad intellectū
possibilē. ¶ 2m est mediū quo vr̄: ⁊ hoc est forma visi-
bilis: q̄ determiatur vterqꝫ visus ad obꝫ speciale: sicut
ꝑ formaꝫ lapidis ad cognoscendū lapidē. ¶ 3m est me
diū: in quo aliqd vr̄: ⁊ hoc est illud: ꝑ cuiꝰ inspectionem
ducit̄ visus in aliaꝫ rē: sicut inspiciendo speculū ducit̄
in ea q̄ in speculo relucēt ⁊ representant̄: ⁊ vidēdo ima
ginē ducit̄ in imaginatū: ⁊ sic ēt intellectus ꝑ cognitio-
nē effectus ducit̄ in cognitionē cause vel econuerso. In
visione igit̄ patrie nō erit 3m mediū: vt. s. deꝰ ꝑ species
alioꝝ cognoscat̄ sicut nūc cognoscit̄: rōne cuius dici-
mur nunc videre in speculo.) Hec ille. ¶ Et intendit
ibidē ꝙ visio dr̄ specularis ꝓp tertiū mediū: nō aūt ꝓp
pm vel 2m: si 2m sufficienter repñtet rē: cuius est: sicut
paulo ante dixi de visione rei corporalis per spēm sibi
adequatā. Vñ pma pte. q. 14. ar. 5°. dicit. (Duplr̄ aliqd
cognoscit̄. vno mō in se ipso: alio mō in alio: in se ipso
gdē cognoscit̄ aliqd qñ cognoscitur ꝑ spēm adequatā
cognoscibili: sic cū oculus videt hoīeꝫ ꝑ spēꝫ hoīs. In
alio aūt vr̄ qđ vr̄ ꝑ spēm ꝯtinētis: sicut cū vr̄ ps ꝑ spēꝫ
totius: vel cū hō vr̄ in speculo ꝑ spēm speculi: vel quo-
cūqꝫ alio mō contingat aliqd in alio videri.) Hec ille.
¶ Ex qbus pꝫ gd faciat visionē eē specularē: ⁊ gd esse
nudā: vel in se. ¶ Ad ꝯfirmationē ibi factā dico: ꝙ da
tis duabus cognitionibꝰ vnius obi: puta gabrielis: q̄ꝝ
vna sit ꝑ spēm adequatā gabrieli: vel saltē ꝑfecte rep-
sentātē gabrielē: ⁊ alia sit ꝑ gabrielis eēntiā: nō opꝫ ꝙ
pma sit enig^ca respectu 2e: imo qñqꝫ est ꝑfectior scda.
Et hoc apparet manifeste: qꝛ angelus supior gabriele
nāli cognitione limpidius cognoscit gabrielē ꝑ spēm
gabrielis sibi cōcreatā: ꝙ̄ gabriel cognoscat se ꝑ essen
tiā suā. ⁊ iō rō ista si aliqd cōcluderet: vtiqꝫ cōcluderet
ꝙ vnus angelus sit alteri visio. Qđ vtiqꝫ falsuꝫ est: vl̄
ꝙ angelus superior nō cognoscit nālr̄ inferiorem nisi
enig^ce ⁊ minus perfecte ꝙ̄ inferior se ipsum cognoscat
q̄tū ad sui eēntialia: imo qđ deterius est: seq̄ret̄ ꝙ deꝰ
nō cognoscit creaturas nisi enig^ce. qđ est satis apte fal-
sum ⁊ erroneū. Vtruꝫ aūt ista cognitio creata sit co-
gnitio sui: credo ꝙ idē pōt esse cognitio sui cōfusa: vel
vlis: vel cōis sibi ⁊ alteri obiecto: nō aūt ita ꝓpria ⁊ di-
stincta sui erit: ꝙ nō sit cognitio alteriꝰ. Actꝰ eni rectꝰ
alius est a reflexo ꝭꝫ. s. Tho. in multis locis. ¶ Ad 4m
pncipale negatur ꝯña: sicut eniꝫ dicit. s. Tho. de verita p°.q.78.art.
te. q. 8. ar. 2° ad 6m. (In visiōe beatifica ipsa diuina im 4°.2m.87.
mēsitas videbit̄: sꝫ nō videbit̄ imēse: cognosceт̄ enim ar.3°.2m.
totus modus: sꝫ nō totalr̄.) ¶ Et ibidē ad scdꝫ dicit.
(Modus rei vise in se nihil aliud est ꝙ̄ q̄litas rei vise:
cū aūt in deo nō aliud sit qualitas ꝙ̄ substātia: modus
eius est ipsa suba vl̄ eēntia: ⁊ sic btī totalr̄ vidēt deū qꝛ
vidēt totū modū di eo mō: q̄ vidēt totā eēntiā. ¶ Itē
ibidē ad pm. Diuina eēntia ab angelo tota vr̄: qꝛ nihil
est nō visuꝫ ab eo: vt. s. ly tota exponat̄ puatiue: nō per
positionē ptiū. ¶ Sile dicit 4°. sen. vbi supra articulo
4° ad 4m: ꝙ nō erit aliqs modus in deo: quē btī nō vi-
deant. Patet igit̄ ꝙ bñ stat ꝙ intellectꝰ creatus videat
infinitatē dei: ⁊ iudicet eū esse infinitū: ⁊ hoc euidēter:
⁊ tñ nō videat ꝑ visionē increatā: sꝫ ꝑ visionē elicitam
ab eo. Tūc ad ꝓbationē cōsequentie dr̄: ꝙ pma ꝓposi
tio ibidē assūpta est falsa. Nō eniꝫ opꝫ: ꝙ formalis ap-
parentia obi apprehēsi. i. visio eius: vel spēs. q̄ est rō vi
dendi pcise ⁊ adequate sit tāta realiter: q̄ta est appen
tia obiectiua. i. tanta quātū iudicat̄ esse obiectū per eā
apprehensuꝫ: alias cognitio nālis suppremi angeli: quā
hꝫ de gabriele: esset eque ꝑfecta res in esse nāe quātā
iudicat ille angelus esse essentiaꝫ gabrielis. Sequeret̄
ēt ꝙ formalis apparentia: q̄ angelus apparet deo non
sit maior ꝙ̄ essentia gabrielis: quorū vtrūqꝫ est mani
feste

feste falsuȝ. Dico ergo φ apparētia obiectiua qñqȝ est maior q̄ apparentia formalis:⁊ qñqȝ minor. Dico tñ φ tanta est p̄ a se apparētia obiectiua in esse obiectiuo q̄ta est spēs intelligibilis in esse representatiuo:ad hūc sensuȝ φ obiectū nō apparet maius vel minus q̄ species intelligibilis representet ipm esse. Uñ scūs Tho. de veritat.q.8.ar.pmo. (In oi (inquit) cognitione:q̄ est p similitudinē modus cognitionis est ƒȝ ꝯuenientiā silitudinis ad illud:cuius est silitudo:⁊ dico ꝯuenientiam ƒm representatiōem:sicut spēs que est in aīa cōuenit cū re:que est extra aīam nō ƒm eē nāle:sȝ ƒm representationē. Uñ si similitudo illa deficiat a representatione spēi:nō aūt repsentatione generis:cognoscetur res illa ƒm rōnē generis:nō aūt ƒm rōnē spēi. Si autē deficiat ēt a representatione generis:representet autez ƒm cōuenientiā analogie tm̄:tūc nec ēt ƒm rōnē generis cognoscet̄:sicut si cognosceret subam p silitudinez accidentis.) Hec ille. ¶ Itē.q.scda arti.3° ad.9.sic ait. (Similitudo aliquoꝝ duoꝝ adinuicē pōt attendi dupliciter. vno mō ƒm cōuenientiā in nā:⁊ talis similitudo nō reqrit̄ inter cognoscēs ⁊ cognitū:imo qñqȝ videmus:φ q̄to talis silitudo est minor:tanto cognitio est pspicacior:sicut minor est silitudo silitudinis:que est in intellectu ad lapidē:q̄ illius q̄ est in sensu:cū sit magis remota a mā:⁊ tñ intellectus pspicacius cognoscit q̄ sensus. Alio mō q̄tū ad representationez:⁊ hec similitudo reqrit̄ cognoscentis ad cognitū. Cūis igit̄ sit minima similitudo creature ad deū ƒm cōuenientiā in nā:est tñ maxima silitudo ƒm φ diuina essentia expssissime representat creaturā:⁊ iō diuinus intellectus optime rē cognoscit.) Hec ille. ¶ Idez ponit.4° sen.di.49.q.scda ar.p. ¶ Ex quibus pȝ:φ nō opȝ spēz intelligibilē vel visionē:quā arguēs dicit esse apparentiaȝ formalē:esse tantā vel talē ƒm esse reale:qlis aut q̄ta est apparentia obiectiua ƒm esse reale:sed sufficit φ pm sit tale ƒm representationē:quale est 2m q̄tū ad esse reale vel nāle. ¶ Ubi sciēdū φ duplex est appentia formalis:pma dr̄ spēs obiecti. Scda dr̄ ipsa cognitio vel intellectio:q̄ est actus scdus. Similr̄ apparētia obiectiua est duplex. Prima dr̄ ipsum vbū vel ꝯcept⁹:aut idolū formatū p actū intelligendi:aut cognoscendi. Scda est ipsum obiectū:qd est res extra intellectū vel potētiā cognitiuā. His suppositis dico:φ appentia obiectiua p mō dicta nūq̄ excedit apparentiā formalē pmo mō:vel 2° mō dictā:nec in esse reali:nec in esse appenti:imo qñqȝ est minor vtroqȝ mō:puta si intellectus intelligat per aliquā spēm:sȝ nō vtat̄ spē illa ƒm totā virtutē spēi. Appentia vo obiectiua scdo mō dicta excedit qñqȝ appentiā formalē in esse reali:puta cum creatura intelligit deū:aut obiectū excellenti⁹ se:qñqȝ vero apparentia obiectiua hoc scdo mō dicta est minor apparentia formali in esse reali:puta cum intellectus intelligit accidentia sensibilia:vel deus intelligit creaturam. Sed semper apparentia obiectiua scdo modo dicta est tanta p̄cise in esse appenti ⁊ representato:q̄ta est appentia formalis in representando. Tanto eniȝ p̄cise repsentatur obiectū:q̄to species vel cognitio repsentat illud actiue. Quare aūt pono duplicem appentiam obiectiuā:hoc iō est:q: obiectum intellectus creati duo dicit:presertiȝ in via:vnū ex pte intelligentis:puta cōceptū vel idolū formatuȝ de re:aliud est res ipsa:de qua conceptus formatur:⁊ ista duo non sunt pprie duo obiecta:sȝ vnū. actus enim intellect⁹ nō sistit.nec terminatur in suo cōceptu:sed in re. Uocando ḡ apparentiaȝ obiectiuā cōceptū formatū de re cōceditur:φ apparentia obiectiua nūq̄ excedit apparentiā formalē:sed vocando apparentiā obiectiuā ipsuȝ obiectum extra dr̄ qd qñqȝ excedit appentiā formalez. et in hoc sensu ppositio est falsa. Nec eius pbatio valet:q: apparentia obiectiua hoc mō sumpta nec est eadē formali apparentie:nec causatur ab illa:sȝ qñqȝ est ecōtra. sed loquendo de apparentia obiectiua pmo mō sumpta.s. p cōceptu cōcedit̄:φ illa causatur ex formali:⁊ iō nūq̄ est maior illa:imo sepe minor tā in esse reali q̄ i esse representatiuo:sicut pȝ de quocūqȝ cōceptu cāto a btō creato. Ulterius quo ad 2am ppositionē arguentis dr̄ iuxta premissa:φ ppositio vera est loquēdo de apparentia obiectiua pmo mō dicta:falsa tñ est loquendo de apparentia obiectiua 2° mō dicta. Ulterius dr̄:φ cōcessis illis duabus ppositionib⁹ in sensu preexposito nō sequit̄ illud:qd arguēs infert:imo oppositum illius stat cū suis duab⁹ ppositionib⁹. Nā ex formali ⁊ obiectiua apparentia finitis ⁊ nullo mō imensis pōt euidēter apparere sine discursu obiectuȝ esse formalr̄ imensum. Sicut patȝ in cognitione nāli:q̄ angelus iudicat deū esse formaliter infinitū. Uerūtñ dico:φ ad hoc in intellectu hūano hñ reqrit̄:φ species intelligibilis:que est pncipiū appētie formalis ⁊ obiectiue p mō dicte.i. tam actus intelligendi q̄ ipsius cōceptus sit infinita ⁊ imensa.et isto mō contingit in visione diuine eēntie. Et cuȝ arguens nitit̄ pbare cōsequētiā statim negatā. ⁊ similiter suā pmā ppositionē in sensu supius negato. Dicit̄ φ assumptū est simplr̄ falsum:q: nec visio:nec spēs:que est pncipiū visionis est imediatū obm intellectus nisi in intellectionib⁹ reflexis:sȝ illud qd imediate obycit̄ intellectui est res cū suo ꝯceptu:vel sub cōceptu:ita φ pncipalius obycitur res q̄ cōceptus:vt dici possit φ res est illud qd obycit̄:⁊ cōcept⁹ est rō obyciēdi:⁊ id quo res obycit̄. Tunc ad pmā pbationē negatur añcedēs:q: q̄tūcūqȝ spēs multiplicet̄:obȝ nō multiplicat̄:sȝ iudiciū de obiecto:vel ꝯceptus obiecti. Uñ illud qd ibi adducit̄ de suppositione digiti ad oculum nō pbat añcedēs:q: in tali casu nō sunt diuersa oba:sȝ diuersa iudicia vel iudiciū erroneū iudicās illud:qd ē vnū esse duo. ¶ Ad scdam pbationē dr̄:φ ad remissionez spēi remittit̄ appentia obiectiua pmo mō dicta.s. cōceptus rei:vel ēt iudiciū:aut apphensio rei:nō autez ipsum obm. ¶ Nec valet ꝯña ibi facta:sȝ est fallacia cōsequentis arguēdo a ppositione hñte plures causas veritatis ad vnā illaꝝ. Nam φ obm obyciat̄ remissi⁹ potētie nāli q̄ prius:pōt nō solū cōtingere ex remissione obiectiue appentie 2° mō dicte:imo ex remissione appentie obiue p mō dicte. Cognitio eniȝ nō soluȝ variat̄ ad variationē obi:imo ad variatiōez cognoscētis. ¶ Ad tertiā pbationē dr̄:φ rō deficit in hoc:q: dū dȝ pbare ꝯñtiaȝ:in qua est totū pondus argumenti:transfert se ad pbandū añs:de quo nō est dubiū. Conceditur enim gratis φ ipm apparere obi pprie loquēdo non est ipsum obm:sȝ est ipsa cognitio vel cōceptus obi cū q̄dā relatione obi ad cognitionē vel cōceptū:sicut cognoscere est ipsa cognitio cū relatione eius ad obm. cōceptio igit̄:qd est apparere obi:nō est ipȝ obȝ. Uerūtñ apparētia obiectiua 2° mō est ipm obm cū q̄dam relatione. Et cum dicit arguēs φ corrupto obo ⁊c. Dico φ in illo casu remaneret appentia obiectiua pmo modo dicta:que nō est aliud q̄ cōcept⁹ obi:vel cognitio eius aut iudiciū:nō tñ remaneret appētia obiectiua 2° mō. Et vlterius dico φ cōcesso φ appentia obiectiua non sit ipsum obȝ:nō ex hoc seqt̄:sȝ est fallacia ꝯsequentis:φ sit spēs vel cognitio actualis. Est enim dare mediuȝ

Quid imediate intellectui obijciat spēs an res.

scʒ cōceptum quo ad intellectū: vel aliqđ idolum for/ matū ꝑ cognitionē: vt in sensu iteriori: sicut pʒ i sōnꝯ. ❡ Ad quartā ꝓbationē đr ꝓ: ꝙ cōcessis duabus ꝑtibꝰ añcedētis: ꝯña nō valet. Nā lʒ eē cognitū ⁊ eē appens sint aliud ab obiecto vltimato: ⁊ nō sint aliud re abso/ luta ab ipsa cognitione: vel spē: vel cōceptu obiecti: tñ apparentia obiectiua scđo mō dicta est ipm obm: nec differt ab obiecto re absoluta: sʒ forte ꝑ inclusionē ali/ cuius respectꝰ supra absolutuʒ obi. Uñ appere ⁊ appa rentia differūt: sicut cognitio ⁊ obʒ cognitiōis: si ꝓprie terminis vtamur: secus si equocemus. ❡ Dico 2° ꝙ pma ps añcedētis ꝓbabilr a multis modernis nega/ tur ad hunc sensum: ꝙ illa q̄litas q̄ est cognitio posset esse sine eē cognito alicuiꝰ obiecti: vtputa si separetur ab oī respectu ad potētiā cognitiuā: ⁊ ad obm cognitū. Et ad ꝓbationē illiꝰ ꝑtis diceret quo ad singulas par/ tes eius. ❡ Ad pmā qdē diceret: ꝙ posita illa qualita/ te: q̄ đr cognitio itellectiua potissime: si ipsa nulli subo inhereret: vel si subiecto illius capaci inhereret: nō tñ ꝓduceret ṽbū aut cōceptū rei: vel sic si nullū respectū ad obiectū haberet talis qualitas: nec eēt cognitio: nec esset cognitū. ❡ Ad 2ᵐ diceret: ꝙ eē qđ hʒ obʒ in po/ tentia cognitiua: nō solū est eē absolutū: imo eē relati uum. Et dato ꝙ esset mere absolutū: illud tñ est multi plex puta per spēm ꝑuiā actui ꝑ actū ꝑ ꝯceptū. ❡ Ad tertiā diceret: ꝙ obiectū nō solū relucet ꝑ spēm: imo ꝑ actū 2ᵐ: qui est cognitio actualis: ⁊ ꝑ terminū cognitio nis: q est ꝯceptꝰ: ⁊ vltra oīa absoluta includit respectꝰ. ❡ Ad quartā đr: ꝙ sicut in creaturis realr distinguūt spēs: q̄ se hñt q̄si actus pmus: ⁊ cognitio q̄ est q̄si actꝰ se cundus: ⁊ verbū qđ est quasi effectꝰ: ⁊ pmus terminus actus secūdi: ⁊ esse cognitū obi vno mō idētificat pdi ctis: ⁊ alio mō differt realr: ita predicta in deo sʒ rōnē differūt. ❡ Ex qbus oībus pʒ: ꝙ nec spēs: nec actus in telligendi sunt pumū aut imediatū obm intellectiōis recte: qꝛ nō loqmur de reflexa: sʒ imediatū obiectum intellectionis recte est res sub ꝯceptu: ita ꝙ ex cōceptu ⁊ re integrat vnū cōpletū obm tāq̄ ex formali ⁊ mā/ li taq̄ ex quo ⁊ qđ. De predictis oībꝰ apte loquit scūs Tho. pma ꝑte. q. 85. ar. 2°. vbi sic dicit. (Quidā posue/ rūt: ꝙ vires cognitiue: q̄ sunt in nobis: nihil cognoscūt nisi ꝓprias passiones: puta ꝙ sensus nō sentit nisi pas/ sioneʒ sui organi: ⁊ ꝑm hoc intellectus nihil intelligit nisi suā passionē. i. spēʒ intelligibilē in se receptā. et ꝑm hoc huius spēs est ipʒ qđ intelligit. Sʒ hec opinio ma nifeste appet falsa. ꝑ quidē: qꝛ eadē sunt: q̄ intelligimꝰ: ⁊ de quibus sunt scientie: si igit ea q̄ intelligimus sunt solū spēs: que sunt in aīa: sequeret ꝙ oēs scientie non essent de rebꝰ: q̄ sunt extra animā: sʒ solū de spēbus in/ telligibilibus: q̄ sunt in anima: sicut ꝑm platonicos oēs scientie sunt de ideis: quas ponebat esse res intellectas in actu. ❡ 2°. Qꝛ sequeret error antiquoꝝ dicentium oē qđ videt esse verū: ⁊ sic contradictoria essent simul vera. Si eniʒ potentia nō cognoscit nisi solū ꝓpriā pas/ sionē: de illa solū iudicat: sic aūt vr aliqđ sʒ ꝙ potētia cognitiua afficit: semꝑ ergo iudiciū potētie cognitiue erit de eo qđ iudicat. s. de ꝓpria passione: sʒ ꝑm ꝙ est: ⁊ ita oē iudiciū erit veꝝ: puta si gustus nō sentit nisi ꝓ priam passionē: cū aliquis habens sanuʒ guste iudicat mel esse dulce: ṽe iudicabit: ⁊ similr si ille q hʒ gustum infectū iudicet mel eē amaᵐ: vere iudicabit: vterqʒ. n. iudicat ꝑm ꝙ gustus eius afficit. Et sic seq̄retur ꝙ oīs opinio esset essentialr vera: ⁊ vlr oīs acceptio. Et iđ di/ cendū: ꝙ spēs intelligibilis se hʒ ad intellectuʒ: vt quo intellectus intelligit. qđ sic pʒ. Cū eni sit duplex actio

Esse cogni/ tū ⁊ cognitio idem sunt.

sicut đr. 9°. meta. vna q̄ manet in agente vt videre: ⁊ in telligere: altera q̄ transit in māᵐ exteriorē vt caleface re: ⁊ secare: vtraqʒ fit sʒ aliquā formā. Et sicut forma ꝑm quā ꝓuenit actio tēdens in rē exteriorē est silitudo obiecti actionis: vt calor calefacientis est similitudo calefacti: similr forma sʒ quā ꝓuenit actio manens in agente est silitudo obi. Uñ similitudo visibilis est ꝑm quā visus videt: ⁊ silitudo rei intellecte: q̄ est spēs intel ligibilis: est forma ꝑm quaʒ intellectus intelligit: ⁊ qꝛ intellectus supra seipsum reflectit ꝑm eandē reflexio nē intelligit ⁊ suuʒ intelligere: ⁊ spēm q̄ intelligit: ⁊ sic spēs intelligibilis ꝑario est id: qđ intelligit: sʒ illud qđ pmo intelligit est res: cuius species intelligibilis est si/ militudo.) Hec ille. ❡ Ex qbus pʒ: qūo pmū qđ intel ligit ab intellectu: nō est ipsa species: nec actus intelli/ gendi: sed res extra. Qꝛ aūt illa res nō sit pmū intelle/ ctum nisi sub cōceptu: ostendit idē de potentia dei. q. 9. ar. 5° vbi sic dicit. (De rōne eius: qđ est intelligere: est ꝙ sit intelligens ⁊ intellectū. id aūt qđ est per se intelle ctū: nō est res illa: cuius noticia ꝑ intellectū habet: cuʒ illa q̄nqʒ sit intellecta in potentia tantū: ⁊ sit extra in/ telligentē: sicut cū hō intelligit res mãles: vt lapidem vel aīal: aut aliud hmōi: cū tñ oporteat ꝙ intellectum sit in intelligēte: ⁊ vnū cū ipso. Neqʒ ēt ꝑ se intellectū est similitudo rei intellecte: ꝑ quā formatur intellectus ad intelligendū: intellectus enim nō pōt itelligere nisi ꝑm ꝙ fit actu ꝑ hāc similitudinē: sicut nihil aliud pōt opari ꝑm ꝙ est in potentia: sed ꝑm ꝙ fit actu ꝑ aliquaʒ formā. Hec igit similitudo se hʒ in itelligēdo sicut in/ telligēdi pncipiū: vt calor est pncipiū calefactionis: nō sicut intelligendi terminus. Hoc igit est pmo ⁊ ꝑ se in/ tellectū: qđ intellectus in se ipso cōcipit de re itellecta: siue illud sit diffō: siue aliqua cōpositio: ꝑm ꝙ ponunt due opationes intellectus in secūdo de aīa. hoc autem sic ab intellectu cōceptū đr ṽbuʒ internus. Hoc enim est: qđ significat per vocē: nō eniʒ vox exterior signifi/ cat ipsum intellectū: aut formā intelligibilē ipsius: aut ipsum intelligere: sʒ cōceptū intellectus: quo mediāte significat rē: vt cum dico: hō: vel hō est aīal.) Hec ille. ❡ Item in eodē. q. 8°. arti. p. (Intellectus (inquit) in intelligendo ad. 4. pōt habere ordineʒ. s. ad reʒ q̄ intel ligitur: ad spēm intelligibilē: qua fit intellectus in actu: ad suū intelligere: ⁊ ad cōceptionē intellectus. que q/ dem cōceptio a tribus predictis differt. A re qdē intel lecta: qꝛ res intellecta est interdū extra intellectū: cō/ ceptio aūt intellectus nō est nisi in intellectu. Et iterū cōceptio intellectus ordinat ad rē intellectā: sicut ad finem: ꝓpter hoc. n. intellectus cōceptionē rei in se for mat vt rē intellectā cognoscat. Differt aūt a spē intelli gibili. Nā species itelligibilis: qua fit itellectus in actu cōsiderat vt pncipiū actionis intellectus: cū oē agens agat ꝑm ꝙ est in actu: intellectus aūt fit actu ꝑ aliquā formā: quam opʒ esse actionis pncipiū. Differt aūt ab actione intellectus: qꝛ predicta cōceptio ꝯsideratur vt terminus actionis: ⁊ q̄si qđdā ꝑ ipsaʒ cōstitutū. Intel/ lectus eniʒ sua actione format rei diffōnē: vel ꝓpositio nē affirmatiuā vl negatiuā.) Hec ille. ❡ Iteʒ pª ꝑte. q. 85. art. 2°. in solu. tertij sic dicit. (In ꝑte sensitiua in/ uenit duplex opatio: vna ꝑm solaʒ imutationē: ⁊ sic ꝑ ficit opatio sensus: ꝑ hoc ꝙ imutatur a sensibili. Alia opatio est formatio: sʒ ꝙ vis imaginatiua format sibi aliqđ idolū rei absentis etiaʒ nūq̄ vise. et vtraqʒ hec operatio cōiungit in intellectu. Nā pmo qdē ꝯsiderat passio intellectus possibilis ꝑm ꝙ informat spē intelli gibili: qua quidē formatus format 2° cōpositionem: ⁊ diuisionem;

Tex. cō. 16.

Tex. cō. 39. 40.

diuisionem: vel diffinitionē: que ꝑ vocē significat̃. Unū
4° meta. t. c. 28. ꝑ. perier. lec. 8ᵃ. rō quā significat nomē est diffō. et enūciatio signifi-
cat ꝯpositionē ⁊ diuisionē itellect⁹. Nō ꝗ voces signifi
cant ipsas spēs itelligibiles: sꝫ ea q̄ intellectus sibi for-
mat ad indicādū de reb⁹ exteriorib⁹.) Hec ille. ¶ Ad
argumēta 2° loco ꝑ eundē ꝯ eādē ꝯclusionē inducta
dōm restat: ⁊ iō ad p̄ᵐ dr̄: ꝙ ꝯclō quā infert nō est pro
prie ꝯ nos: q꞉ nos ponim⁹ ꝙ nulla spēs creata est rō vi
dēdi: sꝫ dicimus ꝙ aliqua visione creata vr̄ deus. Si
tn̄ argumēta sua velint militare ꝯ hoc vltimū dictum
⁊ ꝯcludere: ꝙ ita ipole sit deū videre visione creata:
sicut spē creata. Dico sicut ibidē dr̄: ꝙ visio btīfica est
dei sicut p̄ncipalis obiecti: ex q̄ pte btīficat formaliter.
Silr̄ eadē visio est visio suimet de facto ⁊ vt nūc: non
tn̄ necessario: qn oppositū posset contingere. Et ex illa
pte: q̄ visio dei est visio suimet: nō est btīfica eēntialr̄:
sed forte accidentalr̄. Et tūc ad primā huius rn̄sionis
improbationē dr̄: ꝙ distinctio de visione matutina ⁊
vespertina est satis impertinēs: q꞉ visio dr̄ matutina vel
saltē meridiana respectu cuiuscūqꝫ obi: siue creati aut
increati: q꞉ in hoc distigui̇̃ visio matutina a vesptia:
q꞉ p̄nᵐ vesptine est spēs creata: p̄ncipiū vero matutie
vel meridiane est diuina essentia se habēs loco spēi in
telligibilis. Et iō arguens decipitur putās talē noticiā
respectu dei dici ⁊ esse matutinā: ⁊ respectu sue forme
vesptinā: potissime si talis visio: vt supponimus: fiat ꝑ
spēꝫ increatā: que est diuina essentia. ¶ Ad 2ᵃᵐ impro
bationē dr̄: ꝙ silr̄ nō valet. Nā lꝫ talis noticia sit respe-
ctu dei: ⁊ respectu sui: nō tn̄ est imediatius respectu sui
q̄ꝫ respectu dei. Immo ꝑ oppositū ex hoc ꝙ illa visio
est respectu dei: iō est respectu sui. Deus enim visus est
mediū quo vr̄ creature: sicut nunc ꝑ oppositū creatu
re sunt media: in qbus vr̄ deus. Et potissime cū diuina
essentia in tali visione suppleat vicē spēi intelligibilis
apparet manifeste ꝙ visio a tali spē ꝓcedens directi⁹
⁊ imediatius est respectu dei q̄ꝫ creature. ¶ Ad tertiā
dr̄: ꝙ lꝫ illa visio in suo esse nāli: ⁊ vt est q̄daꝫ qualitas
magis presentet se q̄ꝫ aliquid aliud: tn̄ vt est qdam si
gnum ⁊ visio directius est respectu dei q̄ꝫ respectu alte
rius obiecti: cū sequat̃ representationē spēi intelligibi-
lis: a q̄ procedit. s. diuine essentie: q꞉ deus est obꝫ p̄ncipa
le illius visionis: alia vero sunt obiecta scd̄aria visa in
p̄mo obō: sicut effectus in cā. Et q꞉ ꝓpter ꝙ vnūqdqꝫ
tale ⁊ illud magis: iō ꝑfectius est dei q̄ꝫ respectu alte-
rius obiecti: lꝫ magis distet a ꝯp̄hensione dei q̄ꝫ a ꝯ-
p̄hēsione aliorꝝ. ¶ Et vlterius dici pōt: ꝙ lꝫ spēi sit re-
presentare: nō tn̄ visionis: q꞉ visio nō ꝓprie represen-
tat: sed est effectus representatiui. ¶ Ad quartā ꝓba-
tionē dr̄: ꝙ nō valet: sicut nec p̄cedentes: q꞉ ꝓcedit de
spē: ⁊ nō de visione. Dico enīꝫ ꝙ illa visio nō īmutat i-
tellectū: sꝫ est imutatio intellect⁹: nec terminat̃ p̄mo ⁊
directe ad se: sꝫ diuina eēntia imutat ad illā: ⁊ termīat
illam primo ⁊ directe. Quod aūt ista visio nō sit beatifica
nisi ꝑ q̄ꝫto est respectu dei: ostendit scūs Tho. 4° sen.
di. 49. q. p̄ma ar. 2° questiuncula scd̄a ad 2ᵐ. vbi sic di-
cit. (In actu (inquit) ꝯsiderāda sunt duo. s. sub̄a act⁹
⁊ forma ipsius: a qua ꝑfectionē hꝫ. Actus igit̃ s̄m suaꝫ
substantiā p̄ncipiū est nālis potentia: sꝫ s̄m suā formaꝫ
p̄ncipiuꝫ eius est habitus. si ergo ille habitus sit acq̄si-
tus: totaliter nostri actus cā erimus. Si vero fuerit in-
fusus: erit eius ꝑfectio a cā exteriori: q̄ causat habituꝫ.
Actus aūt noster nō ponit̃ esse beatitudo nisi rōne sue
ꝑfectionis: a qua hꝫ ꝙ fini exteriori nobilissime coniū-
gat. et iō nostre beatitudinis nos nō sumus cā: sꝫ de⁹.)
Hec ille. ¶ Ex quibus pꝫ: ꝙ visio dei nō hꝫ rōnē beati

tudinis absolute s̄m suā sub̄am: sꝫ ex habitu: a quo ꝓ-
cedit. s. lumine glorie: ⁊ ex diuina eēntia: q̄ cuꝫ teneat ibi
vicem spēi: tenet vicē habitus. Nō ergo est ꝑfectio ei⁹
ex hoc: qd est respectu sui vel alterius obiecti scd̄arij: sꝫ
ex obiecto p̄ncipali: qd est quasi forma eius. q꞉ ab obiecto
p̄ncipali recipit spēm oīs actus. ¶ Dicitur vlterius: ꝙ
possibile esset illū actū visionis eē respectu dei: ⁊ nō re
spectu sui. Nec ꝓbationes in oppositū īducte valent.
Nō quidem p̄ma: q꞉ ꝓcedit ex suppositione p̄us nega- Possē est visionē btīficā nō esse visionem sui.
torꝝ. s. ꝙ oīs visio sit visio sui: ⁊ ꝙ p̄mū obiectū cogni-
tionis sit ipsa cognitio. hoc enim ostēsum est superius
nō valere. Similiter secūda ꝓbatio nō valet: nā data
visione ipsius. a. que sit. b. dico ꝙ q̄ꝫtūcūqꝫ. b. visio eēt
eque intensa: sicut. a. ⁊ eēt adequata visibilitati ipsius.
a. nūq̄ꝫ tn̄ esset eque ꝑfecta: sicut. a. q꞉ ꝑfectio ipsius. a.
nō attendit̃ absolute s̄m substantiam actus: sꝫ ex or-
dine ad suum obiectū p̄ncipale: ꝯstat aūt. a. esse respe-
ctu melioris obiecti in infinitū: ⁊ ꝓcedere ex ꝑfectiori
habitu q̄ꝫ. b. ⁊ iō nūquā visio. b. posset esse beatifica sic
est. a. ¶ Similr̄ cū dicit arguens ꝙ. a. visio est tante ⁊
eq̄ visibilis: quāte est visio. Dr̄ ꝙ hoc falsuꝫ est: q꞉ illa
nō tm̄ hꝫ de visibilitate passiua: q̄ꝫte est visio: sꝫ bn̄ hꝫ
tm̄ de visibilitate actiua: q̄ꝫte est visio: quia visibilitas
actiua nō equatur entitati: sꝫ visibilitas passiua: modo
ꝯstat ꝙ visio creata nō tante entitatis est: q̄ꝫtū est obꝫ
qd per eā vr̄: sed qn̄qꝫ maioris: qn̄qꝫ minoris. ¶ Ulte
rius dicitur: ꝙ p̄ncipalis ꝯn̄a huius argumenti: q̄ dicit̃
si. a. species vel. a. visio esset potentia intellectiua: prius
eēt cognitio sui q̄ꝫ alteri⁹ obiecti. igitur nūc ⁊c̄. ¶ Nō
valet: q꞉ si. a. visio vel species efficeret̃ potentia intelle-
ctiua: ita ꝙ eadē res esset visio ⁊ potentia visiua: vel in-
tellectio. i. potētia intellectiua: tūc talis visio esset de⁹:
⁊ nō creatura: q꞉ in solo deo idem sunt intellectus ⁊ in-
tellectio s̄m ꝙ ꝓbat sanctus Tho. prima parte. q. 54.
Ibi enī ar. p̄. ostēdit: ꝙ in solo deo idē est sua sub̄a: ⁊ suū
agere: ⁊ suū itelligere. ¶ In 2° ostēdit: ꝙ i solo deo idē
est suū itelligere: ⁊ suū eē. ¶ In 3°. ostēdit: ꝙ in solo deo
idē est sua sub̄a: ⁊ sua po⁹: vel virt⁹ itēsiua. ¶ Et ex di-
ctis Dionysij. xi. de diuinis noībus ostēdit: ꝙ in angelis
aliud est sub̄a: aliud virtus: ⁊ aliud opatio: ⁊ ꝙ in solo
deo hec tria sunt idē realiter. et hoc idē ponit in mul-
tis alijs locis. Patet igit̃ ꝙ nō sequit̃. visio vel intel-
lectio: q̄ est idē cū potētia intellectiua: est p̄us cognitio
sui q̄ꝫ alterius. igitur ⁊ visio vel intellectio: que non est
idē cū potentia visiua vel intellectiua. q꞉ vna illaruꝫ
est de⁹: ⁊ alia est creatura: ⁊ sic sūt alteri⁹ rōnis. ¶ Itē
cū dicit arguens: ꝙ eē visiuā potentiā nō variat rōneꝫ
cognitiuā: nec modū cognoscendi ⁊c̄. pꝫ ꝙ hoc falsum
est in oī potētia cognitiua creata: que aliū modū ⁊ or-
dinē cognoscēdi hꝫ q̄ꝫ intellectus diuinus: qui est sua
visio: sicut pꝫ. Nam nulla sensatio exterior est sensatio Sensatio interior ⁊ exterior nō est cognitio sui.
sui: imo sensationes exteriores ꝑcipit sensus cōis: non
aūt sensus ꝓprius. Silr̄ nulla sensatio iterior est p̄mo
⁊ directe cognitio sui. Similr̄ lꝫ intellectus humanus
possit supra suū actū reflecti: nulla tn̄ itellectio hūana
est ꝓpria distincta itellectio sui p̄ ⁊ directe. Similiter
nec intellectio angelica est p̄ ⁊ adequate itellectio sui.
De istis diffuse ꝓsequit̃ btūs Tho. in multis locis spā
liter p̄ma pte. q. 87. ar. 3°. in solu. 3ⁱ. vbi sic dicit. (Sen-
sus proprius sentit s̄m imutationē organi nālis a sen-
sibili exteriori: nō est aūt possibile ꝙ aliqd materiale
immutet seipsuꝫ: sꝫ vnū imutat̃ ab alio: ⁊ iō actus sen
sus ꝓprij ꝑcipitur ꝑ sensuꝫ cōem: sꝫ intellectus noster
intelligit nō ꝑ materialem imutationē: ⁊ iō non est si-
mile.) Hec ille. ¶ Item. q. 78. ar. 4. in solu. 2ⁱ sic dicit.

(Cum aliqs videt se videre: hoc nõ põt fieri p sensum ppriũ: qui nõ cognoscit nisi p formas sensibilis: a quo imutat: in qua imutatiõe pficit visio: ꝛ ex qua imutatione seqt alia imutatio i sensu cõi: q̃ visionẽ pcipit.) Hec ille. ℂ Itẽ p. sen. di. 17. q. i. ar. 5° in solu. 3ᵉ sic dicit. (In potẽtijs mãlibus hoc cõtingit: q potẽtia nõ reflectit supra actũ suũ, ppter hoc: q determinata est ƒm cõplexionẽ organi. Visus eni pticularis nõ põt cognoscere nisi illud: cuius spẽs põt spũalr in pupilla accipi: ꝛ iõ visus nõ põt ꝯphẽdere actũ suũ.) Hec ille. ℂ Ex qbus p3: q̃ nulla sensatio exterior est ppria ꝛ distincta cognitio sui: imo nec sensatio iterior. Qd aũt nulla intellectio creata sit p ꝛ directe itellectio sui: ondit idẽ pma pte. q. 87. ar. 3°. vbi sic dicit. (Unũqdq3 cognoscitur ƒm q est in actu: vltima aũt pfectio intellectus est eius opatio: nõ. n. est sicut actio tẽdẽs in alterũ: que sit pfectio opati: sicut edificatio edificati: s3 manet in operante vt pfectio ꝛ actꝰ eius: vt dr. 9. meth. Hoc igit est pᵐ qd de intellectu intelligit. s. ip3 eius intelligere. S3 circa hoc diuersi itellectus diuersimode se hñt: est enim aliqs intellectꝰ. s. diuinus: q est ipm suũ intelligere. Et sic in deo idẽ est qd intelligat se intelligere: ꝛ q intelligat suam essentiã: q2 sua eẽntia est suũ intelligere. Est aũt alius intellectus. s. angelicus: q nõ est suũ intelligere: s3 tñ obm sui intelligere est eius essentia. Unde ꝛ si aliud sit in angelo ƒ3 rõnẽ qd intelligat se intelligere: ꝛ qd intelligat suã essentiã: tñ sit vno actu vtrũq3 itelligit: q2 hoc qd est intelligere suã essentiã est ppria pfectio sue essentie: sit aũt ꝛ vno actu itelligit res cum sua pfectione. Est aũt alius intellectus. s. hũanus: cui nec suũ intelligere est obm pmũ: nec sua eẽntia: s3 aliqd extrinsecũ. s. nã rei mãlis. Et iõ illud qd p cognoscitur ab itellectu hũano est hmõi obm: ꝛ scdario cognoscit ipse actꝰ: quo cognoscit obm: ꝛ p actũ cognoscit ipse intellectus: cuius est pfectio: ipsum intelligere. Et iõ dicit phs q obiecta pcognoscunt actibꝰ: ꝛ actꝰ potentijs.) Hec ille. ℂ Itẽ ibidẽ in solutiõe scdi sic dicit. (Ipsum intelligere hũanũ nõ est actus ꝛ pfectio nãe intellecte: vt sic possit vno actu intelligi nã rei mãlis: ꝛ ipm intelligere: sicut vna itellectione itelligit res cũ sua pfectione. Uñ alius est actus: quo itellectus intelligit lapidẽ: ꝛ alius est actus: quo intelligit se intelligere lapidem: ꝛ sic inde. Nec est incõueniẽs in intellectu esse infinitum in potẽtia.) Hec ille. ℂ Ex pdictis etiã p3: q illud qd arguẽs ibi addit. s. q ois intelligẽtia: que p essentiã suã intelligit se ꝛ alia pus intelligit se q̃ alia ꝛc. nõ val3 ad ppositũ: q2 si arguens intelligentiã vocet potẽtiã intellectiuã: tunc nulla intelligẽtia creata angelica vel hũana intelligit p essentiã suã q̃si per rõnẽ intelligendi se aut aliud a se: s3 indiget aliqua forma supaddita: q̃ dr spẽs intelligibilis. Si aũt intelligentiã vocet nãm intellectuale3: tũc ẽt nulla intelligentia creata intelligit se aut alia p essentiã suã: q2 quelib3 talis itelligit p potentiã intellectiuã a se realiter distinctã. Et sic nulloꝰ põt verificari: q aliqua intelligentia vel potẽtia intellectiua creata p esſẽtiã suã prius cognoscat se q̃ aliud a se. ℂ Ulterius sciendũ: q q2 in argumẽto querit an visio btifica sit pfectior respectu dei q̃ respectu alteriꝰ obiecti: hoc põt intelligi tripliciter. pmo mõ q deus ꝛ creatura videant eque pfecto actu: ꝛ sic cõcedit q per istũ actũ eque pfecte vr creatura sicut deus: q2 eodem actu eq̃ intenso. ℂ 2ᵒ mõ q p istũ actũ eque ꝯprebendatur deus sicut creatura: vel q p istũ actu3 ita adeq̃tur tota cognoscibilitas dei sicut creature. Et isto mõ dr q p istũ actũ multo pfectius cognoscitur creatura q̃ deus: q2 per istũ actũ comprehendit creatura: ꝛ nõ deus. ℂ 3° mõ q iste actus hẽat tantam pfectionẽ ex obiecto creato sicut ex increato: ꝛ hoc mõ dr: q maior pfectio est in actu isto ex hoc: qd est respectu dei q̃ ex hoc: qd est respectu creature: q2 rõne pmi dr btificus: nõ aũt rõne scdi. ℂ Ad 2ᵐ pncipale dr: q illd argumẽtum pcedit de spẽ intelligibili: ꝛ nõ de visione actuali. Probat enim q spẽs creata nõ sufficit ad btificãdum intellectũ creatũ. nõ pbat aũt qn visio creata ad hoc sufficiat. Cõcedit aũt q diuina eẽntia imutat immediate intellectũ: ꝛ pficit p modũ actus pmi ad eliciendu3 btificã visionẽ: ꝛ nõ aliqua spẽs creata: s3 negatur q diuina essentia sit visio vel actus secũdus: quo intellectꝰ creatus formalr videt. Et iõ si arguens istud secũdum iam negatum intendat pbare Dicit primo: q diuina essentia obiectiue quietat intellectũ: ꝛ illa visio creata qetat formaliter: ꝛ vtrũq3 istoꝝ quietat in se: ꝛ per se: ꝛ non solum in alio: aut per aliud. Unde p3 q prima ꝯsequentia ibidẽ facta nõ valet: qua. s. infertur. a. visio solum intrinsece pficit intelligentiã per modũ actus scdi formalr. igit obiectũ btificum nõ quietat intellectum vel intelligentiã in se: s3 solũ in. a. in qua relucet intentionaliter. ℂ Et si p vlteriora dicta arguẽs velit pbare: q ƒm ista3 viã obiectũ beatificũ nõ pfecte qetat itellectũ creatũ ise. ℂ Dicit ad diuisiõe3: quã pmo loco facit: q insufficiens est: q2 diuina essentia nõ dicit quietare itellectũ creatũ p illũ actũ solũ: q2 illũ efficit: nec solũ q2 illũ obiectiue terminat: s3 iõ potius: q2 ille actus pcedit a diuina essentia se habente respectu eiꝰ per modũ spẽi ꝛ hitus: vel potius p modũ actus primi elicitiui eius vna cũ intellectu creato: quẽ actuat p modũ actus primi: ꝛ habet se ad. a. sicut actus primus ad actũ 2ᵐ in genere intelligibiliu3. ℂ Et vlterius: q2 eẽntia diuina est obiectũ imediatu3: ꝛ imediate terminatiuũ ipsius. a. talis eni3 actus est btificus: ꝛ habet suam pfectionẽ: q2 est talis obi: ꝛ a tali habitu. ℂ Cũ ẽt vlterius inquirit an deus btificet: q2 psens realiter: vel intentionaliter ꝛc. ℂ Dicit q vtroq3 mõ: iõ. n. btificat: q2 se h3 respectu intellectus vt quo pducit tale3 actũ: ꝛ eum imediate terminat: ita q imutat imediate intellectũ ad visionem sui. Beatificat ergo vt presens intẽtionaliter p modũ forme intelligibilis imediate mouentis intellectũ ad visione3 sui. ℂ Et similr btificat vt presens realiter: q2 illa psentia nõ est p aliquã spẽm mediam: s3 per reale dei essentiam: que in se est vna vera ꝛ realissima essentia: non tamen vnitur intellectui creato in esse reali: s3 intelligibili: ꝛ iõ ex illo argumẽto nõ põt aliud inferri: nisi q illa visio. a. p se btificat formaliter: ꝛ nõ deus formaliter. loquẽdo de btificãte formaliter p modũ actus scdi: qui est visio: s3 modo superius expresso possit dici btificare formaliter tãq̃ se habens vt actus primus respectu itellectus btificabilis. ℂ Ulteriꝰ cũ dr: q si p ipossibile illa visio eẽt in aĩa deo nõ existẽte: aĩa remãeret btã ꝛc. ℂ Dicit: q antecedens implicat cõtradictionẽ ex duplici capite. Tu3 q2 deo nõ existente nihil esset. Tũ q2 illa visio nõ potest imaginari absq3 ꝯdictione eẽ actus secũdus sine actu pmo: q nõ põt alius eẽ q̃ dina essentia: vt supra dcm est. Supposito tñ illo casu p ipoſe dõm videt: q aĩa per illud accidens nullo mõ esset btã: q2 illa visio: vel illud accidẽs nõ btificat absolute ƒm sua3 subam: sed ex hoc: qd vnit vltimo fini: ꝛ ex hoc qd pcedit a tali habitu: ꝛ q2 deo nõ existẽte illa visio nõ illo mõ se haberet respectu eiꝰ: ideo nõ esset beatifica: nec pfecta: nec pprie visio: q2 nõ haberet p termino aliqd reale habens esse

Intellectio creata nõ est pmo ꝛ directe intellectio sui.

Tex. cõ. 15.

2° de anima t. c. 33.

Q̃ uõ visio beatifica respectu dei p fectior est q̃ respectu alterius obiecti ꝛ quõ non.

bens esse distinctū a visione ꝛ vidente. ¶ Cū aūt 3° loco dicitur: ꝙ esse diuinum: qḋ diuina essentia hꝫ in visione creata: est esse finitū ꝛc̄. ¶ Dr̄ ꝙ ad btificanduꝫ intellectū creatū formalr̄ tanꝗ̄ actu scḋo sufficit eē finitum: ꝛ illo mō deus btificat ꝑ illā visionē: sed ad beatificandū formalr̄ tanꝗ̄ actu pmo reqrit̄ esse infinitū: ꝛ silr̄ ad beatificandū obiue. vel effectiue pncipalr̄. Jō argumētū solū ꝓbat: ꝙ nulla spēs creata beatificat effectiue: vel obiue: vel formalr̄ tāꝗ̄ actus pmus: sed cū hoc stat aliquē actū scḋm finitū beatificare formalr̄.

Deus vt pñs realr̄ intellectum qetat.

¶ Ulterius cū arguens nitit̄ ꝓbare: ꝙ deus non quietat intellectū vt pñs realiter. ¶ Dr̄ pmo ad pmuꝫ: ꝙ dato per impossibile: ꝙ deus non esset: nulluꝫ accidēs beatificaret itellectū creatū: vt dictū est pus. Nec valet qḋ dicit arguens. s. ꝙ. a. visio sit totalis ꝑfectio intrinseca intellectus creati beatifica. Tū qꝛ pña non vꝫ: qꝛ non solū intellectus beatificat̄ formalr̄ per intrinseca. s. accidentia sibi inherentia: imo per extrinseca: puta ꝑ actum pmū ꝛ pncipale obm: que non sunt sibi intrinseca per modū partis aut inherētis. Tū qꝛ añs potest negari. Nā lꝫ diuina essentia non sit itrinseca intellectui creato mō statim dicto: potest tñ dici esse sibi intrinseca per modū forme intelligibilis actuātis actu. ¶ Jtē istud argumentū si quid ꝓbat: concludit nullā specieꝫ creatam sufficere ad beatificandum intellectum creatuꝫ: qḋ ꝯcedit̄: secus est de visione creata. ¶ Sed forte arguens deceptus fuit putando post multos errātes ꝙ cognitio actualis sit idem realiter qḋ spēs intelligibilis. ¶ Dicit̄ scḋo ad 2m: ꝙ diuina essentia beatificat intellectuꝫ creatū vt pñs realiter: non tñ quocūqꝫ mō realis ꝑsentie: sed isto modo. s. qꝛ realiter per seipsam: ꝛ non per spēm mediam causat intellectionem sui in intellectu creato: ꝛ imediate terminat illam ꝛ vnit̄ intellectui creato per ꝓpriam realitatem: non soluꝫ per alienam: non tamen realr̄ hoc modo: ꝙ conueniant in eodem esse reali: nec ꝙ constituant tertiā entitatē realem: non sic aūt est ꝑsens lapidi realiter: lꝫ etiam diuina essentia sit presens intellectui creato intentionalr̄: non tamen valet ꝯsequentia ibidem inducta: qua infertur: ergo illa presentia est per spēm creatam: vel per h ꝙ diuina essentia est visio formalis creato intellectui sufficit. n. ꝙ teneat vicem speciei ꝛ actus pmi. ¶ Dicitur tertio ad 3m: ꝙ ꝓcedit ꝯ ponentes spēm creataꝫ: nō autem ꝯtra ponentes visionem creatā: naꝫ sicut dictū est. essentia diuina beatificat intellectū creatuꝫ ꝑ actū scḋm finitum: ꝛ per actum pmuꝫ infinitum. ¶ De visione: quā postea ponit ꝛ improbat dicit̄: ꝙ ad beatificandum intellectum creatum requirit̄: ꝙ deus immediate terminet visionē. Et tunc ad pmaꝫ huius improbationem dr̄: ꝙ illud ꝛ multa ꝓcedentia procedunt ex falsa imaginatione. s. ꝙ ois dei visio creata terminet̄ ad aliquā speciem creatam: vel procedat a tali specie: hoc. n. supra sepius est negatum. ¶ Jtem supponit ꝙ omnis visio creata sit per speciem creataꝫ: ꝛ ꝙ cuiuslibet talis obiectum reluceat in aliquo creato speculo. ¶ Qꝫ autem dicit: ꝙ deus in specie sui abstractiua relicta ex intuitiua visione terminat imediate ꝛc̄. falsuꝫ est. Tum qꝛ talis species: quā arguens fingit adequate deum representans non est ponēda: sicut alias in scḋo libro visum fuit. Tum qꝛ dato ꝙ ex visione clara diuine essentie relinqui possint in intellectu creato alique species: ille tamen potius sunt similitudines rerum visarum in verbo ꝗ̄ ipsius diuine essentie: aut si repñtāt diuinam essentiam: non tamen ẜm ꝙ in se est: sed ẜm aliquā vel aliquas rōes attribuibiles: ꝛ nulla cognitio

d. 3. ꝯcło. 6. Nū ꝛ quid repñtēt spēs derelicte ex clara dei visione.

dei habita per spēm creatam terminat̄ imediate ad diuinam essentiaꝫ ẜm ꝙ in se est: sed ad aliquē conceptū attribuibilem: vel alium: in quo reluceat deus. Tuꝫ qꝛ omnis cognitio dei habita per spēm est aliqūo imediata. ¶ De istis diffuse loqtur. s. Tho. ḋ veritate. q. 13. arti. 3. in sol. quarti: vbi sic dicit. (Paulus postꝗ̄ cessauit videre deū per essentiā: memor fuit eoꝝ: que in illa visione cognouerat ꝑ aliqs spēs in intellectu ipius remanentes: que erant quasi qdā reliquie pterite visionis. Quāuis. n. ipm dei verbum per essentiam viderit: ꝛ ex ipso viso multa cognouerit: ꝛ sic illa visio nec quātum ad ipm verbū: nec quantū ad ea que videbant̄ in vbo fuerit per aliquas spēs: sed ꝑ solā essentiaꝫ verbi: tñ ex ipsa inspectione verbi imprimebant̄ in intellectu eius quedam reꝝ visaꝝ similitudines: quibus postmoduꝫ cognoscere poterat ea: que prius per essentiā verbi viderat) ꝛc̄. Hec ille. ¶ Simile ponit. q. 8. ar. 5. per totū. ¶ Jtem pma parte. q. 12. ar. 9. in solu. scḋi. Tñ eadem q. ar. 2. ꝛ de veritate. q. 18. ar. 1. ꝛ 4° sen. di. 49. q. 2. ar. 1. ꝛ multis alijs locis ponit: ꝙ nulla creata silitudo potest deū ita ꝑfecte repñtare: vt per eam videns ipsaꝫ dei essentiam cognoscere possit. Jn 2a 2e vero. q. 26. arti. 4. ꝛ 3° sen. di. 27. q. 3a ar. 1. ostendit: ꝙ deus nō potest a nobis ī via imediate cognosci: lꝫ nostra cognitio possit ad eū terminari post multa media. ¶ Qḋ aūt arguens vlterius dicit: ꝙ visio: qua color visione in verbo inediate vr̄ est perfectior visione qua color videt̄ immediate: vtiqꝫ veꝝ est: qꝛ obiectuꝫ prime perfectius est obiecto scḋe: ꝛ ideo conceditur ꝙ visio mediata: qua aliquid videtur in aliquo obiecto perfectiori se: ꝛ quo perfecti9 est ꝗ̄ in seipso: perfectior est visione eius immediata: qua videt̄ in seipso: sed si videatur in aliquo medio inferiori se: aut sibi equali: si possibile sit: semper visio immediata perfectior est visione mediata ceteris parib9: vnde falsum est ꝛ oio improbabile: ꝙ visio dei imediata non sit perfectior visiōe eius mediata: qꝛ omne medium: quo videt̄ deus: est in infinituꝫ imꝑfectius deo. Et breuiter omnia ista argumenta ꝓbant: ꝙ visio beatifica non sit per speciem creatam: sed non probant: ꝙ talis visio sit quid increatum: vt sepe dictū fuit. ¶ Ad tertiū pncipale dico: ꝙ ille auctoritates non sunt ad ꝓpositum: cum. n. dicit Augus. ꝙ eadem visione beatus est deus: ꝛ creatura non loquitur de identitate visiōis ẜm numerum: aut speciem: aut genus: sed de identitate analogie eo modo quo cognitiones eiusdeꝫ obiecti quandoqꝫ dicunt̄ esse eadem cognitio: est ergo sensus: ꝙ sicut ex visione diuine eēntie deus est btūs: ita creatura videndo essentiam diuinam est beata: ita ꝙ visio dei: ꝛ visio creature habent vnitatem ex parte obiecti: ꝛ ex parte rationis videndi. s. diuine eēntie. ¶ De hoc sanctus Tho. 4. ° sentē. di. 49. q. 2. ar. 1. in sol. scḋi. (Uisio illa: qua deum videbimus per essentiam: eadē ē cū visione: qua deus videt se ex parte eius quo videt̄: qa ipse se videt per essentiaꝫ suam: ita ꝛ nos videbimus) ꝛc̄. ¶ Aliud ēt dictuꝫ Augu. quo dicit ꝙ ꝓpter visionem beatificā sunt omnia facienda: que pcipiuntur: ꝛ ꝛ omnia similia non iuuant: nam vt alias in pma di. pmi dictum est: tam deus ꝗ̄ visio creata diuine eēntie dr̄ finis oium actuū nostroꝝ: sed diuersimode: vnū. n. dr̄ finis intra: alius finis extra: vnū est finis quo: alius finis cuius: vnum tanꝗ̄ summe dilectū amore amicitie: aliud summe dilectū amore ꝯcupiscētie. Unde. s. Tho. 4. sen. di. 49. q. 1. ar. 2. questiuncula prima. sic dicit. (Finis cuiuslibet rei habentis esse ab alio duplex ē vnus exterius. s. illud: quod est desiderate perfectionis

principiuz:alius interius.s.ipsa sua perfectio: quā facit
coniunctio ad p̄ncipium:vnde cum beatitudo sit vlti
mus finis hominis:duplex est beatitudo: vna que ē in
ipo.s.que est vltima eius perfectio:ad quā possibile est
ipsum peruenire:⁊ hec est beatitudo creata. Alia v̄o est
extra ipsum:per cuius ꝯiunctionem premissa beatitu
do in eo causat̄:⁊ hec est beatitudo increata:que est de
us.) Hec ille. ¶ Itē ibidē ad tertium.(Duplex est di
ligibile:vnum qd̄ diligit̄ per modū beniuolentie:quā
do volumus bonū alicuius ꝑpter seipsum: sicut diligi
mus amicos ēt si nihil aliud ex eis nobis debeat eueni
re vel accidere. Aliud est qd̄ diligit̄ dilectiōe ꝯcupiscē
tie:⁊ hoc est bonū:qd̄ in nobis est:vel q2 ex eo in nobis
aliqd̄ bonū fit:sicut diligimus delectationē:vel vinum
inquātum facit delectationē. Quicqd autez dilig̃r di
lectione concupiscentie non pōt esse vltimū dilectum
cum ad bonū alterius referat̄.s.cui concupiscit̄:sed il
lud qd̄ diligit̄ amore beniuolentie:pōt esse vltimū di
lectum. Beatitudo ergo creata que est in nobis: nō di
ligit̄ nisi dilectione ꝯcupiscentie:vnde eius dilectionē
referrimus ad nos:⁊ per ꝯn̄s referrimus eam in deuz
cum ⁊ nos in deū referre debeamus:⁊ ita non pōt esse
vltimum dilectū:est tn̄ vltimū ꝯcupituz ex hoc ipso:
qd̄ est maximū bonū: qd̄ ꝓuenit nobis ex ꝯiunctione
ad deū. Et iō dr̄ esse ꝑpter se q̄situz vel desideratum:
vtrūq3.n.importat aliqd vltimuz in his: que diligunt̄
amore ꝯcupiscentie:⁊ si.n.deus concupiscat̄: tn̄ idē est
concupiscere deū:⁊ ꝯcupiscere maximū bonoꝝ:qd̄ no
bis ꝓueniat ex deo:sicut idē est cōcupiscere vinū ⁊ ef
fectum vini in nobis.s. delectationē.) Hec ille. ¶ Ex
qbus pz q̄n̄o beatitudo formalis lz sit creatura:tn̄ quo
dāmō dr̄ finis vltimus:⁊ ꝑpter se quesita:⁊ ideo nimi
Oia esse fiē da ꝑpter bonum creatuz quō intellig. rum si Augu.dicat:oia p̄cepta ꝑpter illā eē iplenda:cū
etiam dicat: ꝙ oia p̄cepta diuina referunt̄ ad charita
tem:⁊ ipsa est finis oium:lz.n.sit incōueniēs dicere:ꝙ
oia que p̄cipimur facere:fienda sunt ꝑpter aliqd̄ bonū
creatū tanq̄3 ꝑpter summe dilectum: non vlterius in
aliud dilectū referribile.tn̄ non est incōueniens oia p̄
cepta fiēda esse ꝑpter aliqd̄ bonū creatū tanq̄3 pp sū
me cōcupitum:⁊ maximū inter oia bona nobis a deo
ꝓueniētia:ad qd̄ oia alia opera nostra ordinant̄ sicut
disponens. Meritū.n.est dispō ad p̄miū : nec debem⁹
aliqd ꝯcupiscere nisi in ordine ad illud. Silr̄ auctori
tas Hugo.non iuuat: q2 dicta eius exponi possunt ad
hunc sensum: ꝙ omnes beati potissime anima christi
sapiunt ⁊ cognoscunt sapientia increata tanq̄3 actu pri
mo:non autem tanq̄3 actu scdō. q2 si Hugo aliter itel
lexit:negandus essz in hac pte:sicut in multis alijs. Et
hanc glo.vel expositionem tangit san. Tho.in 4° sent.
vt dictū est:exponendo auctoritatem Augu. ¶ Ad ar
gumenta 3° loco ꝯtra eandem ꝯclōnem inducta nunc
rn̄dendū est. Et ad p̄mum qdem negat̄ ꝯn̄tia. Et ad ꝓ
bationē rn̄dit san. Tho.prima parte.q.58.ar.7. ad 2m.
(Due(inqt)opationes possunt simul esse vnius potē
tie:quaꝝ vna ad aliam refert̄: vt pz cuz volūtas simul
vult finem:⁊ ea que sunt ad finē:⁊ intellectus simul in
telligit p̄ncipia ⁊ ꝯclōnes per p̄ncipia:puta qn̄ iam sci
entiam acqsiuit:cognitio aūt vespertina in angelis re
4° sup. geñ. ad lr̄aʒ ca.9. fertur ad matutinā:vt dicit Augu. vnde nihil ꝓhibet
vtranq3 simul esse in angelis.) Hec ille. ¶ Ita dico in
ꝓposito:ꝙ in aia beata cognitio rei in verbo non ipe
dit cognitionem eius in ꝓprio genere:q2 vna illaꝝ ad
aliam ordinat̄:naz vespertina regulat̄ per matutinā.
¶ Ad hoc idē argu.aliter rn̄det tertia parte.q.9. ar.3.
in sol.tertij: qd̄ est talis.(Sicut materia corporalis est
in potentia ad formā sensibilem: ita intellectus possi
bilis est in potentia ad formā intelligibilē: sed mā cor
poralis non pōt simul recipere duas formas sensibiles
vnam ꝑfectiorem ⁊ aliam minus ꝑfectā: ergo nec aīa
pōt simul recipere duplicē sciam: vnā perfectiorē ⁊ ali
am minus ꝑfectam.) ¶ Ecce argumentū. Seqtur rn̄
sio.(Dicendū(inqt)ꝙ cognitio beata non fit ꝑ spēz:
que sit silr̄tudo diuine essentie : vel eoꝝ que in diuina
essentia cognoscunt̄:sed talis cognitio est ipius diuine
eēntie īmediate:per hoc ꝙ ipsa dina essentia vnit̄ mē
ti beate:sicut intelligibile intellectui. Que qdem diui
na essentia est forma excedens ꝓportionez cuiuslibet
creature:vn̄ nihil ꝓhibet:qn cū hac forma superexcedē
te simul insint menti rōnali spēs itelligibiles ꝓportio
nate sue nāe.) Hec ille. ¶ Itē in 3° sen. di.14.q.1.art.1.
q̄stiuncula.5° in solu.p̄mi dicat.(Iste due scie non sunt
vnius rōnis:nec vnius spēi. ⁊ iō non est inconueniens
ꝙ sint in eodē rōne eiusdem.) Hec ille. ¶ Ex qbus pz
q̄n̄o in patria due cognitiones vnius ⁊ eiusdē obiecti:
quaꝝ vna est in verbo seu matutina:⁊ alia dr̄ in ꝓprio
genere seu vespertina:sunt cōpossibiles q̄tūcūq3 sint
intēse. ¶ Dr̄ vlterius ꝙ cā ⁊ rō cur in via vnius rei co
gnitio ipedit alterius rei cognitionē:hec est:q2 ille due
res cognoscunt̄ per diuersas spēs intelligibiles eiusdē
generis ⁊ ordinis intellectui inherētes:⁊ ipm informā
tes:intellectus aūt noster nō pōt simul actu cōpleto ac
tuari diuersis spēbus intelligibilibus:sicut nec vnum
corpus s̄m eādē superficiē diuersis figuris actualr̄ fi
gurari:sed cognitio matutina non fit per spēm inherē
tem intellectui:nec ꝓprie informatiue se hn̄tem: vt pz
per p̄dicta:⁊ ideo cognitio matutina in nullo impedit
vespertinā:sed vna vespertina ipedit aliā qn̄q3:⁊ qn̄q3
nō: vt post dicet̄: q2 p̄nm cognitiōis vespertine ē spēs
creata inherens intellectui. ¶ Ad dictū v̄o Augus.dr̄:
ꝙ s̄m quosdā pena peccati est:ꝙ vna potentia ipediat
aliam in sua operatione:⁊ ꝓcedit ex vulneratione na
turalium per peccatū:que omnia in futuro abscinden
tur:vel dato ꝙ tale impedimētū sit naturale: ⁊ ꝙ vna
potentia non possit simul habere duos actus intensos
eiusdem ordinis:secus est de actibus diuersoꝝ ordi
num:quoꝝ vnus per alium regulat̄:⁊ ad alium refer
tur:sicut dictum est supra. ¶ Ad tertiuz dr̄: ꝙ licet cir
ca hoc sint diuerse opiniones: securior tamē ⁊ planior
videt̄:ꝙ quilibet beatus a principio sue beatitudīs hz
vnicum actum beatificum perpetuum ⁊ inuariabilez
quo a principio videt in verbo omnia:que ibi in poste
rum est visurus: vnde sanctus Tho. tertio sen. distin.
14.q.1.arti.scdo questiuncula quarta sic dicit.(Ratio — Quarto meta.tex.cō.10. ⁊.6.tex.cō.8.
quā assignant phi:ꝙ intellectus noster non pōt plura
simul intelligere:hec est:q2 oportet:ꝙ intellectus figu
retur specie rei intelligibilis:impossibile est autem ꝙ
simul figuretur pluribus speciebus: sicut impossibile
est:ꝙ idem corpus figuretur simul pluribus figuris:⁊
ideo si aliq̄ cognoscant̄ per vnā speciez: illa nihil ꝓhi
bet simul cognosci:sicut homo intelligens quidditatē
hominis simul intelligit animal ⁊ rationale:⁊ ꝑpter h
intellectus intelligens ꝓpōnem simul intelligit subie
ctum ⁊ p̄dicatum:q2 intelligit ea vt vnum:⁊ ideo cum
anima xp̄i:que intelligit omnia:que sunt in vno.s.i ver
bo etiā simul ⁊ vnico intuitu oia actu cognoscit. Et si
militer est de oibus alijs beatis quantū ad omnia:q̄ in
verbo videnr̄:secus aūt est de illis;qui vident ꝑ speci
es diuersas:que simul videri nō pn̄t.) Hec ille. ¶ Itē
ibidē questiūcula scda dicit:ꝙ vnusqsq3 tāto plres crea
turas in verbo cognoscit:quāto ꝑfectius verbū intuet̄.
¶ Ex quo

¶ Ex quo pȝ: ꝙ si beatus nunc cognouit in verbo aliquã creaturã ⁊ non aliã: non pôt per eãdẽ visionẽ videre nouiter alias creaturas prius nõ visas: nisi pfectius videret verbũ ꝙ̃ prius: ac per hoc nisi esset beatior ꝙ̃ prius: qđ est erroneũ: qꝛ beatitudo potissime eẽntialis nõ augeť. Simile dicit. 4. sen. di. 49. q. 2. arti. 5. ¶ Itẽ pª parte. q. 12. ar. 10. ¶ Ad 2m dr̃: ꝙ locutio dei per ꝓprias subam est mãifestatio alicuius per visionẽ verbi: locutio aũt per subtam creaturã est manifestatio alicuius per aliqđ signũ creatũ: sicut tuba ad aliqd manifestandũ cãt sonũ sensibilẽ: vel in itellectu spẽs intelligibilẽ: aut aliũ habitũ vel actũ. Dico ergo ꝙ deus loqtur angelis per suã subam: vel ꝑ verbũ suũ: non ita ꝙ ipsum verbũ sit actus intelligendi ipsi angelo: aut actus audiendi: sed isto mõ: qꝛ verbũ diuinũ in cognitiõe angeli vel alterius bti tȝ locũ spẽi: ⁊ est quo intellectus beati intelligit tãꝙ̃ actu pmo: sed non tãꝙ̃ actu scđo. ¶ Itẽ sicut dicunt Adã ⁊ Grego. non dicit Augu. ꝙ angeli audiunt per dei subam: sed ꝙ deus loqtur eis per suã substantiã: que duo forte differunt. s. loqui ⁊ audire intellectualiter: sed pma solutio vr̃ planior. ¶ Ad 4m negať aña: immo ẜm multos nõ est ꝯdictio: ꝙ aïa vniať deo hypostatice: ⁊ tñ nec fruitione creata: nec increata fruatur deo: qꝛ forte posset assumi sine gr̃a gratum faciẽte. ¶ Et ad ꝓbationẽ dr̃: ꝙ est fallacia cõpositionis ⁊ diuisionis. Arguiť. n. a diuisis ad ꝯiunctũ: quasi sic arguẽdo: hoc vnitũ aïe xp̄i est beatitudo: ⁊ hoc est suũ. s. anime xp̄i: igiť hec est beatitudo aïe xp̄i: quasi si sic argueretť: iste canis est pater: iste canis est tuus: igiť iste canis est pater tuus. Dico. n. ꝙ ex illa vnione hypostatica bñ sequiť: ꝙ beatitudo diuina sit aïe xp̄i: sed non seqtur ꝙ sit sibi beatitudo: vel visio: aut fruitio: sed est eius tãꝙ̃ suppositãs eã vel sustentãs vel assumptor eius. ¶ De hoc san. Tho. de veritate. q. 20. ar. 1. in solu. noni sic dicit. (Quãuis verbũ sit magis intraneũ aïe xp̄i ꝙ̃ aliq̃ eius potentia ꝓut eã sustinet ⁊ in esse ꝯseruat: tñ intellectus: vel aliqua alia potẽtia est magis vnũ cũ aïa: qꝛ non solũ in ꝑsona sed in nã. ẜm ꝙ potentia est qđã pfectio aïe: non aũt verbũ: vñ aïa xp̄i non pôt formalr̃ loquendo intelligere per verbũ sicut per itellectũ.) Hec ille. ¶ Et sicut ipse dicit de verbo: ita dicendũ est ð visione ⁊ fruitiõe increata. ¶ Ad 5m dr̃: ꝙ per alias vias vitari pôt: ꝙ aïa xp̄i vnita verbo hypostatice nõ potuit peccare: qꝛ. s. aïa eius ⁊ corpus erãt qđdam organũ diuinitatis: ita ꝙ ois opatio illius aïe erat opatio diuini suppositi: qđ se habebat vt opans: ⁊ aïa vt pñm q̃ opationũ: sicut ergo diuinũ suppositũ non pôt peccare: ita nec aïa sibi hypostatice vnita. ¶ Et hãc rõnẽ tãgit san

Di. 12. q. pria ctus Tho. tertio sen. di. 12. q. 2. ar. 1. vt superius visũ fuit. ¶ Ad 6m negať maior. Nã sicut alias dictũ ẽ de gr̃a aïe xp̄i: ita dicendũ est de ipsius btitudine. De gr̃a aũt aïe xp̄i visum fuit di. 13. ꝙ non est maxima creabilis a deo: nec est infinita simplr̃: sed ẜȝ qd mõ ibi exposito. ¶ Consilr̃ dico ꝙ beatitudo aïe xp̄i fuit tãta: ꝙ deus maiorẽ beatitudinẽ ꝯferre non potuit ꝙ̃tũ ad illa: que pertinent ad spẽm ⁊ rõnem btitudinis: ⁊ quãtũ ad illa que ꝑtinent ad statũ btitudinis create de potentia dei ordinata: sed de potentia absoluta vtiq; potuisset intẽsiorem beatitudinem creasse. Uerũtñ nulla creatura modo ꝓducta hȝ nãlẽ capacitatẽ ad maiorẽ beatitudinem: sed deus posset facere maiorem capacitatẽ nãlem: ⁊ forte in aliqua creatura rõnali vel angelica ẽ capacitas obedientialis ad maiorẽ gr̃am ⁊ ad maiorem beatitudinẽ ꝙ̃ sit illa. ¶ Ad 7m dico: ꝙ si btitudo creata esset pris aïe xp̄i sine quacunq; informatione: nõ eẽt eius vltima pfectio: cũ non esset eius actus scđs: q est operatio: ⁊ ideo aïa per illã nullo mõ beatificareť: sic nec lignũ esset formalr̃ calidũ calore sibi pñte sine inhesione. Et pȝ exẽplum de accñtibus eucharistie: que sunt pñtia corpori xp̄i: ⁊ tñ non reddunt illud quantũ aut quale: qꝛ non inherent sibi: sic in ꝓposito. ¶ Ad 8m negať silitudo posita in antecedente: qꝛ non est de rõe illius: qđ est suppositũ alicuius nãe vel forme: ꝙ sit eiꝰ perfectio formalis: sed hoc est de rõe beatitudinis nature intellectualis: ⁊ qꝛ diuine beatitudini repugnat ꝑficere formaliter creaturã: ideo repugnat ei esse beatitudinẽ formalẽ creature: ⁊ ad hoc facit dictum sancti Tho. superius recitatũ in solu. quarti. Uñ si hoc argumentũ valeret: non solũ ꝯcluderet: ꝙ aïa xp̄i esset formaliter beata beatitudine increata: imo ꝙ formaliter intelligeret intellectu increato: ⁊ vellet volũtate icreata: ⁊ esset ops ⁊ deus oipotentia ⁊ diuinitate increata: ⁊ viuens vita increata: ⁊ multa alia falsa: ⁊ erronea concluderet. ¶ Ad 9m negatur minor. Et ad primam eius ꝓbationẽ ⁊ sequentes dr̃: ꝙ stant ⁊ fundanť in hac falsa ꝓpõne. s. ꝙ assensus cãtus ex visione verbi possit eẽ falsus loquẽdo in sensu ꝯposito. Dico. n. ꝙ sic fidei nõ pôt subesse falsũ: ita nec assensui ꝑdicto: ⁊ lȝ oppositũ illius: ꝙ aïa xp̄i ex visione verbi assentit sit absolute contingens: efficiť tñ impossibile ex suppositiõe: sicut lȝ ista ꝓpositio in se ꝯsiderata: dies iudicij non erit: sit absolute contingens: cuius oppositum tȝ fides: tñ impossibilis est ex suppositione diuine reuelationis: ⁊ sua opposita. s. dies iudicij erit: ẽ necessaria necessitate suppositionis. s. si est reuelata: ita ꝙ ista ꝯditionalis est necessaria: si xp̄s predixit diem iudicij esse futurã: dies iudicij fuit vel erit. Et similiter ista copulatiua est impossibilis. Christus ꝑdixit: aut reuelauit: aut assentit: ꝙ dies iudicij erit: ⁊ tñ dies iudicij non fuit: nec erit. ¶ De hoc san. Tho. in suo simili loquiť de veritate. q. 12. ar. 11. vbi sic dicit. (In ꝓphetia est duo ꝯsiderare. s. ipsas res ꝓphetatas ⁊ cognitionẽ: que de illis habeť: ⁊ horũ duoꝝ inueniť diuersus ordo originis. Ipse. n. res prophetate sunt imediate a causis mobilibus: sicut a causis primis: sed a cã imobili sicut a cã remota. Cognitio vero ꝓphetica ecõtra est a diuina ꝑsciencia sicut a causa prima: a rebus vero ꝓphetatis non dependet sicut a cã: sed est solum sicut eaꝝ signum. Omnis aũt effectus in necessitate ⁊ ꝯtingentia seqtur cãm ꝓximaȝ ⁊ non cãm pmam. vnde ipse res ꝓphetate mobiles sunt sed ꝓphetica cognitio est imobilis: sicut diuina ꝑscientia a qua deriuať vt exemplatũ ab exemplari: sicut. n. ex hoc ꝙ veritas intellectꝰ est necessaria: sequiť ꝙ enũciatio: que est signum intellectus: habeat necessariam veritatẽ: ita ex hoc ipso ꝙ diuina prescientia est imobilis: sequitur ꝙ prophetia: que est eius signum imobilẽ habeat veritatem. Quomodo autem prescientia dei est imobiliter vera de rebus mobilibus dictuȝ est in alia q. de scientia dei: vnde non opȝ hic repetere: cũ tota immobilitas prophetie dependeat ex immobilitate diuine prescientie.) Hec ille. ¶ Item ibidem in solu. octaui sic dicit. (Illud qđ est prophetatum non euenire hȝ simile iudicium: sicut ⁊ prescitum non euenire: qđ qualiter debeat concedi vel negari dictum est in. q. de sciẽtia dei.) Hec ille. ¶ Item secunda scđe. q. pma arti. 3º vbi querit: vtrum fidei possit subesse falsum: arguit sic scđo loco. (Abraham credidit xp̄m nasciturũ: sed post tempus Abrahe deus potuit non incarnari: sola. n. sua voluntate carnẽ assumpsit: ⁊ ita esset falsum ꝙ Abraham de xp̄o credidit: ergo fidei potest subesse falsuȝ.)

Primo dis. 35. q. 2. ar. 2. ꝯclõne. 9.

Ecce argumentum. Sequitur visio. (Dicendum (inquit) quod deum non incarnari secundum se consideratum fuit possibile etiam post tempus Abrahe: sed secundum quod cadit sub diuina prescientia quandam necessitatem infallibilitatis habet: et hoc modo cadit sub fide: vnde prout cadit sub fide non potest esse falsum) Hec ille. ¶ Similia dicit tertio sen. di. 24. q. i. ar. i. questiuncula 2a in solu. secundi. ¶ Item 2a 2e. q. 171. ar. 6. sic dicit. (Prophetia est quedam cognitio intellectui prophete impressa ex diuina reuelatione per modum cuiusdam doctrine: eadem autem est veritas cognitionis in discipulo et in docente: quia cognitio addiscentis est similitudo cognitionis docentis: sicut et in rebus naturalibus forma geniti est similitudo quedam forme generantis. Et per hunc etiam modum dicit Hiero. quod prophetia est quoddam signum diuine prescientie: oportet ergo eandem esse veritatem prophetice cognitionis et enunciationis: que est cognitionis diuine: cui impossibile est subesse falsum: vnde et prophetie non potest subesse falsum.) Hec ille. ¶ Item ibidem in solu. tertij sic dicit. (Quia eadem est veritas prophetie et diuine prescientie: hoc modo ista conditionalis est vera: si aliquid est prophetatum: erit: sicut ista: si aliquid est prescitum: erit: in vtraque enim antecedens est impossibile non esse: vnde et consequens est necessarium non secundum quod est futurum respectu nostri: sed vt consideratur in suo presenti: prout subijcitur diuine prescie.) Hec ille. ¶ Ex quibus patet solutio ad argumentum: nam minor est falsa. Nam de futuris contingentibus potest haberi infallibilis assensus per noticiam creatam. ¶ Et ad probationem minoris dicitur: quod nullus noster potest decipere animam christi: nec facere: quod iudicauerit erronee: quia si ipsa ex diuina reuelatione iudicauerit: quod isti hodie peccabunt: illa propositio: licet sit absolute et in se contingens: tamen necessaria est ex suppositione: et ita non potest ab hominibus falsificari: si illi christus assentyt: ita quod ista copulatiua est impossibilis: christus assentyt isti propositioni: et ista tunc fuit falsa: vnde licet illa propositio absolute possit esse falsa: non tamen cum tali suppositione: nec stante illa suppositione. Et per idem patet ad confirmationem. ¶ Ad 10m: quod causa que ibidem assignatur. s. cur diuina essentia non potest esse formalis visio creature: satis bona est: licet enim ex hoc quod intellectus creatus intelligit per diuinam essentiam vt per actum primum: non sequatur quod infinite intelligat: tamen si per eam intelligeret vt per actum secundum: necessario infinite intelligeret. De primo san. Tho. 4o sen. di. 49. q. 2. ar. 3o ad 6m sic dicit. (Actio non attribuitur tamen forme: que est actionis principium: sed etiam composito: sicut calefactio attribuitur calido: non tamen calori: et ideo actionem oportet mensurare non solum secundum formam: que est principium actionis: sed etiam secundum subiectum forme. Sed forma que non est per se subsistens non habet alium modum a modo subiecti: quia non habet esse nisi inquantum est actus talis subiecti. Et ideo mensura talis forme est mensura compositi: sed forma que est per se subsistens habet aliquem modum inquantum est res subsistens: et quendam modum secundum quod est actus talis subiecti: et hic modus accipitur secundum mensuram: qua perfectibile pertingit: vt perficiatur tali forma: et ex hoc modo mensuratur actio: essentia autem diuina est per se subsistens: et ideo visio que per eam fit in intellectu creato: non mensuratur secundum modum infinitum: qui est ipsius essentie: sed secundum modum: quo intellectus pertingit ad hoc quod per illam perficiatur. Ad hoc autem pertingit inquantum ei coniungitur per lumen glorie quod est finitum: et ideo visio est finita ex parte videntis.) Hec ille. ¶ Secunda vero pars solutionis patet. Nam cum intellectio et intelligere sint idem realiter: et similiter actio et agere: impossibile est aliquem actum agere vel intelligere actione vel intellectione infinita: quin suum intelligere vel agere infinitum: et per consequens quin infinite intelligat et agat. ¶ Et cum probatur oppositum huius secunde partis negando consequentiam: qua ex infinitate actionis infertur infinitas ipsius intelligere vel agere. ¶ Dicitur ad primam probationem: quod assumit falsum sine probatione s. quod per eam dictam cognitionem vbi vel aliam possit aliquis intellectus creatus cognoscere: nunc hoc: nunc illud: nunc intense: nunc remisse. Hoc enim negatur: quia in visione verbi non est talis variatio: vt supra dictum fuit. ¶ Ad confirmationem vero dico negando assumptum ibidem. s. quod cognitio manens eadem res possit remanere in potentia cognitiua eam informando: et non esse cognitio. ¶ Et ad probationem dico: quod dato aliquo minimo visibili in remotissima distantia: si illud vlterius recederet: non remaneret eius visio in oculo: imo illa res: que erat visio non solum desineret esse visio: imo desineret penitus esse: et similiter eius species causata in oculo. Nec est inconueniens in talibus entibus intentionalibus et perfectis dare vltimum instans sui esse: sicut nec in relationibus et huiusmodi: que causantur sine motu continuo: et per quandam resultantiam: vt alias dictum fuit in secundo. Uerumtamen moderni aliter dicunt ad hoc argumentum: negant enim quod sit dare minimum visibile: sed maximum non visibile. Et similiter non concedunt remotissimam vel maximam distantiam: a qua aliquid est visibile: sed concedunt minimam: a qua non est visibile. ¶ Ad 11m dico: quod dictum Commentatoris non iuuat: nam Commentator non vult quod intellectus noster possit intelligere per intellectum agentem: sicut per actum secundum: sed quasi per actum primum: ita quod ille intellectus tenet locum speciei intelligibilis: non autem locum intellectionis seu actus secundi. Uerumtamen ipse in hoc errauit: quia non est nobis possibile in via: imo est simpliciter impossibile: quod aliqua substantia separata preter primam sit illo modo forma intelligibilis respectu alterius intellectus: quia sicut predictum est sola prima forma est actus purus in genere entium et intelligibilium: et sola illa potest esse forma alterius intellectus a se suppositaliter distincti: aut illum actuare. ¶ De dicto autem Hugo. dictum est prius. Si enim intelligat quod in anima non fuit alia sapientia preter sapientiam increatam: falsum dicit. Si vero intelligat: quod in visione verbi anima christi non habet alium actum primum quam diuinam sapientiam: verum dicit. Dictum autem magistri non iuuat: quia non dicit verum in hoc: quod anima christi sciat omnia: que scit deus: nisi intelligat de scitis et cognitis a deo scientia visionis: et licet talia sint secundum quid infinita: non tamen oportet: quod actus quo anima christi intelligit talia: sit simpliciter infinitus: sed secundum quid et materialiter: vt postea dicetur. ¶ Ad duodecimum dico: quod similitudo ibidem data non valet: nam album non necessario efficit albedinem qua est formaliter et actu album: sed intelligens creatum necessario efficit intellectionem: qua formaliter intelligit. Diuina autem intellectio: aut diuina essentia non potest effici creatura: nec esse actio creature. Similiter non puto quod oculus asini posset efficere visionem: quam efficit oculus hominis: ac per hoc nec per illam visionem: qua videt homo: posset videre asinus: nec per intellectionem: qua intelligit angelus: posset homo intelligere. ¶ Cum autem dicit quod omne: quod est colorabile qualibet specie coloris etc. non valet: quia forte idem color non posset transferri de subiecto in subiectum. Tum etiam quia non videtur esse aliquid in rerum natura: quod sit colorabile qualibet specie coloris nisi forte secundum apparentiam: vt in de yride: aut nubibus: vel huiusmodi. Tum quia non est aliqua potentia cognitiua sensitiua: aut intellectiua: que qualibet specie sensationis: aut intellectionis possit sentire. ¶ Quod autem dicitur de albatione diuine essentie nihil valet. Tum quia diuina essentia non potest vllo modo dici formaliter alba secundum se quasi ipsa in se: et secundum se formaliter albeat: sed solum per quandam remotam communicationem ydiomatum. Anima vero non potest intelligere formaliter aliqua intellectione per huius remotam communicationem plus quam

In respon. ad tertium principale in secundo lo. addu.

q. sequenti ad 2m Ad de contra quartum.

corpus

corpus xp̄i diuinitati vnitũ. Tũ q2 si hõ cõicatio ydiomatum in ꝓposito valeret: sequeret̃ ꝙ aīa xp̄i ꝓpter vnionem ad diuinā intellectionē posset dici formalr̃ intelligens intellectione increata. ¶ Ad 13m dr̃: ꝙ non aliud pōt inferre: nec ꝓprie: nisi ꝙ essentia diuina pōt se h̃re respectu intellectus creati: vt spēs intelligibilis: ⁊ quasi actus p̄mus: non tñ vt actus scđs: q2 repn̄tare spectat ad spēm intelligibilē: ⁊ nō ad intellectionē. ¶ Ad 14m dico: ꝙ cognitio matutina dr̃ illa: cuius formale p̄nm est diuinũ verbũ vel diuina essentia tanꝗ̄ actus p̄mꝰ: sed vespertina cognitio dr̃ illa: cuius formale p̄nm est species creata: vt dicit. s. Tho in multis locis: tñ nec hec: nec illa visio esset diuina essentia: sed eius effectus: vt sepius dictũ est: ⁊ iō arguens decipit̃ ex ignorātia quid nois: vel qd rei terminoꝝ noticie matutine ⁊ vespertine. ¶ Ad 15m dr̃ negando minorē: q2 lꝫ deus sit pfectũ lumen: tñ ex hoc nō sequitur: ꝙ possit esse manifestatio vel cognitio sui respectu creature: tanꝗ̄ actus scđs: sed solũ sequitur ꝙ deus per sui intelligibilē pn̄tiam pōt intellectum īmutare ad sui cognitionē: nec indiget specie media in qua reluceat: per quā fiat apparens in actu p̄mo: imo ex hoc ꝙ est pfectum lumen: ⁊ subsistens independens: sequitur ꝙ non pōt esse visio: aut fruitio: aut dilectio: aut quouismō actio creature: q2 ois talis inheret: dependet: ⁊ fluit a creatura. ¶ Ad 16m dico: ꝙ dilectio qua diligimus deũ effectiue: vel formalr̃ tāꝗ̄ forma exēplari est deus: non tñ illa qua diligimus deum tanꝗ̄ actu scđo: nec vnꝗ̄ illa fuit opinio Augu. aut magistri sen. sicut ostendit san. Tho. 2a 2e. q. 23. arti. 2. vbi sic dicit. (Magister. 17. dist. p̄mi sen. ponit ꝙ charitas non est aliqd creatũ in aīa. sed est ipse spūs scūs mētem inhabitans: nec est sua intentio: ꝙ iste motus dilectionis quo deũ diligimus sit ipse. s. s. sed ꝙ iste motus dilectionis est a spū scō: non mediante aliquo habitu: sic a spū scō sunt alij actus virtuosi mediantibus habitibus aliaꝝ virtutũ: puta habitu spei: aut fidei: aut alterius virtutis: ⁊ hoc dicebat ꝓpter excellentiā charitatis: sed si qs recte ꝯsideret: hoc magis redūdat in charitatis detrimentũ) ⁊c. Hec ille. ¶ Ad 17m negat̃ ꝯn̄a. Nā lꝫ cognitiones beatoꝝ sint inequales: tñ per quālibet eaꝝ vr̃ quicqd est formalr̃ in deo: nec opꝫ ꝙ ille q remissius cognoscit: errōee cognoscat: vel ꝙ cognoscat aliter ꝗ̄ est: vñ san. Tho. 4. sen. di. 49. q. 2. ar. 4. ad 3m sic dicit. (Intēsio ſm quā aliquid dr̃ magis aut minꝰ non solũ causat̃ per recessum a ꝯ̃rio: sed ēt per accessum ad terminũ: sicut pꝫ in intensione lucis corporalis: ⁊ sic ēt lumen spūale intendit̃ in vno beatorum magis ꝗ̄ in alio per maiorē assimilationē ad deũ: ꝗ̄uis in nullo inueniat̃ aliqd ꝯ̃rium illi lumini.) Hec ille. ¶ Dico ergo: ꝙ ois visio beatifica ondit deũ infinite pfectum: ⁊ bonũ: ⁊ diligibilē: lꝫ modus cognitionis huius ⁊ illius sit diuersus in pfectione: vñ san. Tho. ibidē ad 4m dic. (Quilibet beatꝰ videbit deũ esse eo mō quo est. tñ modus visus videtis erit alius a mō alterꝰ.) ¶ Et ad replicā ibi factā dico ꝙ eque diligibilis apparet deꝰ per vnam visionē beatificā: sicut per aliā: q2 tñ vna cognitio est in se pfectior alia: ⁊ infinita diligibilitas obi clarius apparet per vnā ꝗ̄ per aliā: iō pōt ad eā sequi maior dilectio ꝗ̄ ad aliā. Et silr̃ ꝓpter maiorē habitũ gr̃e ⁊ charitatis ⁊ maiorē motiōem. s. s. ⁊ ꝓpter multa alia. ¶ Ad ꝯfirmationē dico: ꝙ non est sile de illis corporalibus visionibus: q2 vna illaꝝ fit per spēm rei visibilis imperfectiꝰ repn̄tātē rē visibilē ꝗ̄ alia: oēs aũt visiones beatoꝝ fient ꝑ diuinā essentiā tāꝗ̄ per formā intelligibilem: que in se est vniformis. Et hanc solut. tangit san. Tho. de veritate. q. 8. art. 1. ad 12m argumē. qđ est tale. (Quanto visus est fortior: tanto magis aliqd remotum videri pōt ab eo: ergo infinite distans non pōt videri nisi a visu infinite virtutis: sed essentia diuina in infinitũ distat ab intellectu creato: cũ ergo nullus intellectus creatus sit infinite virtutis: nullus intellectus creatꝰ poterit videre deũ per eēntiā.) ¶ Ecce argumētum. Sequitur rn̄sio. (Dicēdũ (inqt) ꝙ non opꝫ eē maiorem efficaciā visus ad hoc ꝙ a remotiori videat̃: qa visus est potentia passiua: potentia aũt passiua quanto est pfectior: tāto magis pōt moueri a minori: sicut ecōuerso potētia actiua quāto est pfectior: tāto magis mouere pōt: quāto. n. aliqd est magis calefactibile: tanto a minori calefit: ꝗ̄to āt aliqd a remotiori vr̃: tāto sub minori angulo vr̃: ⁊ tanto minus est qđ ad visum puenit de visibili: sed si equalis forma ꝑueniret a ꝓpinquo ⁊ remoto: nō magis videret̃ ꝓpinquũ ꝗ̄ remotũ: ipse aũt deus ꝗ̄uis in infinitũ distet ab intellectu angelico: tñ tota eius essentia ꝯiungit̃ intellectui: ⁊ iō non est sile.) Hec ille. ¶ Ad 18m dico p̄mo: ꝙ cognitio: que est actꝰ scđs non repn̄tat obꝫ: sed spēs intelligibilis: que ē actꝰ primus: ⁊ silr̃ verbũ ꝓcedens a cognitione. ¶ Dico vlterius: ꝙ q2 forma intelligibilis in visione beatifica ē imensa: nō est incōueniens si repn̄tat absolutũ ⁊ relm presertim talia: que non sunt realiter distincta in deo: sed oīno idem realiter. ¶ Ad 19. dico: ꝙ deꝰ pōt se ostēdere sine medio inter intellectũ creatũ ⁊ suā essentiam: qđ se hēat per modũ actus p̄mi ⁊ silitudinis obti ꝓuie ipsi actui ⁊ elicientis actum: ⁊ ita pōt se ostendere inmediate: hoc est sine medio quo: sed non pōt se ondere sine medio sub quo: hoc ē sine lumie creato glie. Pōt āt se ostēdere sine medio in quo. i. sine obo ꝓcognito: sed nullo mō pōt se ondere sine medio: qđ sit actus scđs: visio. n. creata qlibet pōt dici mediũ inquātũ differt ab intellectu: ⁊ eius obo: non tñ pōt dici mediũ speculare quasi obm p̄m: per qđ deducat̃ in cognitionē scđi: ⁊ qđ reddat cognitionē ꝓprie mediatā: aut enigmaticā: aut specularē. ¶ De hoc. s. Tho. de veritate. q. 8. ar. 6. in solu. 11. sic dicit. (Operatio intelligibilis non est media ſꝫ rem inter intelligens ⁊ intellectũ: sed ꝓcedit ex vtroqꝫ ſm ꝙ sunt vnita.) Hec ille. ¶ Itē 4o sen. dis. 49. q. 2. ar. 1. in solu. 15. (Mediũ in visione corporali ⁊ intellectuali inuenit̃ triplex: p̄mum est mediũ: sub quo vr̃: ⁊ hoc est illud: qđ perficit visum in generali nō determinās visum ad aliqđ spāle obm: sicut se hꝫ lumen corporale ad visum corporalē: ⁊ lumen intellectus agentis ad intellectũ possibilē. Scđm est mediũ quo vr̃: ⁊ hec ē forma visibilis: qua determinat̃ vterqꝫ visus ad spāle obm: sicut ꝑ formā lapidis ad cognoscendũ lapidē. Tertium est mediũ: in quo vr̃: ⁊ hoc est illud: per cuius inspectionem ducit̃ visus in aliam rem: sicut inspiciendo speculum ducit̃ in ea: que in speculo pn̄tant̃: ⁊ vidēdo imaginem ducit̃ in imaginatũ: ⁊ sic ēt intellectus ꝑ cognitionē effectus ducit̃ in cām: vel ecōuerso. In visiōe ergo pr̄ie non est tertiũ mediũ: vt. s. deus per spēs alioꝝ cognoscat̃: sicut nunc cognoscit̃: rōne cuiꝰ dicimur nūc videre i speculo. Nec erit ibi scđm mediũ: q2 ipsa diuina essentia erit forma: qua intellectus videbit deũ: sed erit ibi tantum p̄mum mediũ: qđ eleuabit intellectũ nostrum ad hoc ꝙ possit coniungi eēntie increate modo predicto: sed ab hoc medio nō dicitur cognitio mediata: quia non cadit inter cognoscentem ⁊ rem cognitam: sed est illud: qđ dat cognoscenti vim cognoscēdi.) Hec ille. ¶ Simile ponit de veritate. q. 18. ar. 1. in sol. primi satis ꝓlixe: ⁊ in fine sic dicit. (Homo post peccatũ

triplici medio indiget ad videndū deū.s.ipsa creatura qua in dei cognitionē ascendit: ꝛ similitudine ipsius dei quā ex creatura accipit: ꝛ lumine quo perficit̄ ad hoc vt in deū dirigat̄: siue sit lumen nāe: vt lumen intellectus agentis: siue grē vt fidei ꝛ sapientie. In statu vero ante pctm̄ indigebat duplici medio.s.medio qd̄ est similitudo dei: ꝛ qd̄ est lumen eleuans: vel dirigens mentem. Beati aūt tm̄ vno medio indigent.s. lumine eleuāte mentem. Ipse aūt deus seipm̄ videt absq₃ oi medio: ipse.n.met est lumē: quo seips₃ videt.) Hec ille. ¶ Ex quibus p₃ sine quo medio pōt deus videri: ꝛ sine quo non. Cū aūt dicit arguens φ nulla ɔ̄dictio apparet deum ondere se itellectui creato imediate ꝛc̄. ¶ Dr̄ primo φ expssa ɔ̄dictio est: φ creatura videat deum sine visione qualicunq₃: vt de se p₃. ¶ Dico 2°: φ ɔ̄dictio ē creaturā videre vel intelligere intellectōe aut visiōe increata: qꝛ ois actio vel est idē cum suo agente: qd̄ p illā agit: vel ꝓfluit ab eo: mō diuina essentia nullo mō pōt ꝓfluere ab agente creato: ꝛ multo minus pōt sibi identificari. ¶ Dico 3°: φ ɔ̄dictio est intellectū creatū agere actionē excedentē facultatē sue nāe: nisi per aliqd preuium tali actioni eleuet̄ ꝛ fortificet̄ virtus eius nālis: cōstat aūt φ visio diuine essentie excedit facultatē cuiuslibet intellectus creati ꝛc̄. Hanc rōnē₃ tangit scūs Tho. pma pte.q.12.ar.5. vbi sic dicit. (Omne qd̄ eleuatur ad aliqd: qd̄ excedit suā nā₃: op₃ φ dispōat̄ aliq̄ dispositione: que sit super nām suā: sicut si aer debeat recipere formā ignis: op₃ φ dispōat̄ dispōne ad talē formā: cum igit̄ virtus nālis intellectus creati non sufficiat ad videndū diuinā essentiā: op₃ φ ex diuina grā superaccrescat ei virtus intelligendi: ꝛ hoc augmentum virtutis intellectiue illumiationē intellectus vocam⁹: sicut ꝛ ipm̄ intelligibile vocat̄ lumen ꝛ lux: ꝛ istud est lumē: de quo dr̄ Apo.21. φ claritas dei illuminabit eā s.societatē beatoꝝ deū videntiū: ꝛ sm̄ hoc lumē efficiuntur deiformes.i. deo siles s₃ illud p̄c Jo.3. Cū apparuerit siles ei erimus.) Hec ille. ¶ Sile ponit de veritate.q.20.ar.2. (Op₃ (inqt) in aia xpi ponere aliqd superadditū rōne nāe: qꝛ videre diuinā eēntiā est supra ɔditionē cuiuslibet nāe create: vn̄ nulla creatura pōt ad hoc ptingere: nisi aliquo lumine eleuet̄ ad illā beatam visionē.) Hec ille. ¶ Et sile dicit.q.8.arti.3. ꝛ silr 4°sen.di.49.q.2.ar.6°. Et silr 3°sen.di.14.q.1.ar.1.qstiuncula.2. ¶ Sciendū tm̄ φ de veritate.q.x.arti.xi. Et 4°sen.di.49.q.2.ar.7. ponit: φ per diuinā potentiā miraculose fieri posset: φ intellectus creatus sine lumine glorie diuinā essentiā videret: vn̄ in 4° sic dicit. (Cum beatitudo sit vltimus finis rōnalis creature stat⁹ vie in qualibet rōnali creatura dr̄ esse ille: in quo a btitudine deficit: beatitudo aūt cuiuslibet rōalis creature ɔsistit in visione dei per essentiā: opatio aūt delectabilissima: in qua beatitudo ɔsistit: op₃ φ sit potentie disposite ꝛ pfecte ad dignissimū obm̄: vt p₃.x.ethi. Et iō ad h φ creatura rōnalis sit beata per visionē dei in essentia sua: op₃ φ in hanc visionē sit potens per aliquā dispōnem inherentē: quā dicimus esse lumen glie: sic autē₃ nulla pura creatura in statu vie exn̄s pōt videre deu₃ per essentiā: hō.n.per oēs dispōnes: quas i statu vie h₃ nō pōt i aliqd amplius: nisi vt intelligat qcqd itelligit per spēs a sensu abstractas: qꝛ fantasmata sunt intellectui nr̄o: vt sensibilia sensui: vt p₃ per ph̄₃ 3° de aia. Intellect⁹ ēt angeli in statu vie existens per oēs dispōnes nāles: vel gratuitas non pōt in aliqd amplius nisi vt itelligat oē qd̄ itelligit per formas creatas: ad quas nālis eius facultas determinat̄. Deus aūt in sua essentia videri nō pōt: nec p aliquā formā a sēsu abstractā: nec per aliquā formā creatā. Vn̄ p₃ φ nullus intellect⁹ pure creature in statu vie exn̄tis pōt in visionē dei p eēntiam per aliquā dispōnem sibi inherentē. Sed ɔtingit aliqñ diuina virtute: φ aliqua res miraculose pducit̄ in aliqd: in qd̄ nullo mō pōt per aliquas dispōnes sibi inherentes: sic̄ φ virgo piat: q' ignis in aqua cōburat. Et silr pōt miraculose fieri: φ diuina virtute aliqs itellectus non hn̄s nisi dispōnes vie eleuet̄ ad videndū diuinā eēntiā. Nec tm̄ ex tali visiōe pōt dici btūs simplr: sed sm̄ qd.s.inquātū cōicat in aliquo actu bti: sicut ēt aliqd̄ corp⁹ i statu grauitatis exn̄s pōt miraculose pticipare actū agilitatis vl' ipassibilitatis: sic de Abacuch legit̄ Dañ.vltimo. ꝛ de tribus pueris ɔseruatis i fornace Dañ.3°. Nec tm̄ eoꝝ corpora erant gliosa. Ea aūt q̄ fiunt miraculose non dr̄ possibilia sm̄ nām: in q̄ fiūt: sed tm̄ sm̄ virtutē facientis: nō.n.dr̄ ꝓprie loquēdo φ cecus possit fieri videns: sed φ deus pōt facere eu₃ videntē. Et iō dōm φ nulla pura creatura i statu vie existens pōt deū per essentiā videre: sed deus pōt facere: φ videat adhuc manēs in statu vie) ꝛc̄. ¶ Silia dicit de veritate vbi supra. (Sicut deus (inqt) pōt aliqua corpa pducere ad effectus: quoꝝ dispō in pdictis corpibus nō inuenit̄: sicut petru₃ sup aquas ambulare: sine hoc φ ei dotē agilitatis tribueret. ita pōt mentē ad h pducere vt diuine essentie vniat̄ in statu vie illo modo quo vnit̄ sibi in pria: sine hoc φ a lumine glie pfundatur.) Hec ille. ¶ Ex qbus videt̄ velle: φ lumen glie nō sit absolute necessariū ad hoc: φ intellectus creat⁹ diuinā essentiā videat: sed solū ad hoc φ intellect⁹ creatus efficiat talē visionē. Et sic vr̄ φ intell's creat⁹ pōt videre p visionē a se nō effluentē: sed in se mere passiue receptā: qd̄ est ɔ dicta. ¶ Sed sciēdū φ cū.s.Tho. dicit in pallegatis locis. φ sine lumine glie pōt intellectus creatus pduci ad videndū diuinā essentiā: hoc intelligit p hunc modū: φ.s.sine lumine glie inherēte p modum habitus pōt intellectus creatus ad hui⁹ visionē pduci: nō tm̄ sine lumine se hn̄te p modū habit⁹: aut passionis: ꝛ hūc sensum ipse expmit de vitate.q.20.ar.2°. vbi sic dic̄. (Nulla creatura pōt ad h ptigere.s.ad videndū diuinā essentiā: nisi aliquo lumine eleuet̄ ad illa₃ beatā visionē: qd̄ qdē lumen in aliqbus recipit̄ p modū passionis q̄si ptrāseundo vt in raptis: in xpo āt fuit vt habit⁹ ipsam aiam eius btificans a pn̄⁹ sue creationis.) Hec ille. ¶ Jtē.q.13.ar.2. (Paulus i raptu nō fuit btūs simplr: sed sm̄ qd: q̄uis mēs eius illustrata fuerit supnāli lumine ad videndū deū: qd̄ qde₃ apparere pōt exēplo luminis corpalis: in qbusdā.n.inuenit̄ lumē a sole: vt qdē forma manēs quasi ɔnālis effecta: sicut in stellis: ꝛ carbūculo: ꝛ hm̄. In qbusdā vo recipit̄ lumen a sole: sicut q̄dā passio trāsiens: sicut in aere: nō n.efficit̄ lumen forma.s.manens in aere q̄si ɔnālis: s₃ transit abeūte sole. Silr ēt lumen glie duplr menti infundit̄. Uno mō p modū forme cōnālis effecte ꝛ permanentis: ꝛ sic facit mentē simplr btām: ꝛ hoc mō ifūdit̄ btis in pria. Alio mō ɔtingit lumen glie mentē humanā: sicut q̄dam passio transiens: ꝛ sic mens Pauli in raptu fuit lumine glie illustrata: ipm̄ ēt nomen ostēdit raptim ꝛ ptrāseūdo hoc esse factū: vn̄ non fuit simplici er glorificatus: nec habuit dotē glorie: cū illa claritas nō fuerit effecta ꝓpetas eius) ꝛc̄. Hec ille. ¶ Simile ponit scda scde.q.175.ar.3. in solu. scdi argumēti. ¶ Ad vigesimū dr̄: φ añs implicat ɔ̄dictionē: nā sensatio non informās potentiā nō pōt vniri potētie eque intime: sicut sensatio iformās. Ulterius dicitur φ potentia

Cōtradictio est φ deus vt act⁹ scd̄s vniatur itellectui.

Cōtradictio in dictis san. Tho.

Tex.cō.30.

tentia sensitiua non potest sentire per aliquam sensationem: que non sit actio immanens: ⁊ ita formaliter inherens: ⁊ a potentia realiter procedens ⁊ effluens. ¶ Ad vigesimũ primũ dictũ est prius: q2 non est de rõe spẽi intelligibilis ꝙ procedat ab intelligente: vel ꝙ formalr̃ actuet: aut inhereat cuicũq3: est tñ de intellectione creata: que est actus scd's: ⁊ iõ essentia diuina potest supplere vicẽ spẽi: nõ aũt intellectionis: qd aũt dr̃ de habitu non obstat: q2 in habitu sunt duo. s. ꝙ est act' mixtus potentie: ⁊ ꝙ est pñm operandi. Primũ sapit imperfectionem: non aũt 2m: ⁊ iõ essentia diuina supplet vicem habitus quo ad 2m: ⁊ non quo ad pm. ¶ Jtẽ non opꝫ ꝙ oĩs forma intelligibilis se habeat per modũ habitus in oĩbus: sicut pꝫ cum angelus intelligit seipsuꝫ. ¶ Ad vigesimumscd'm dico: ꝙ non oĩs pñtia actionis ad rẽ sufficit ad hoc ꝙ res illa agat per huius actionẽ: vnde si argumẽtũ valeret silr̃ pbaret: ꝙ musca posset agere per actionẽ: q̃ est deus: cum sit ei sũme pñs. Dico ergo: ꝙ ad hoc ꝙ intellectus per aliquã intellectioneꝫ itelligat: reqrit̃ pñtia intellectionis ad intellectũ: sicut pfectionis ad pfectibile: ⁊ actus scd'i ad suũ pñm: hoc aũt nõ 2uenit: nec põt 2uenire diuine essentie: aut increate intellectioni illius intellectus creati. ¶ Ad 23m negatr̃ aũs. Nec pbatio vꝫ: q2 cognitio multaꝝ creaturaꝝ est impertinens ad beatitudinẽ: cognitio aũt aliquaꝝ creaturaꝝ reqrit̃ ad bene esse beatitudinis: cuiusmodi ẽ cognitio: de qua pcedit argumentũ: ⁊ cognitio suimet ⁊ hꝫ. De hoc. s. Tho. de veritate. q. 8. ar. 4. ad. 12. sic dicit. (Quãuis nulla cognitio creature sit de substãtia btitudinis quasi beatificãs: tñ aliqua cognitio creature ptinet ad beatitudinẽ quasi necessaria ad aliquẽ actum beati: sicut ad beatitudinem angeli pertinet vt cognoscat oẽs: q suo officio cõmittunt̃: ⁊ silr ad scõꝝ btitudinẽ ptinet vt cognoscãt eos: q eoꝝ bñficia iplorant: vel etiã alias creaturas: de qb' debẽt deũ laudare. ¶ Uel dicendũ: ꝙ si ẽt cognitio creature nullo mõ ad btitudinem ptineat: non tñ seqtur ꝙ oĩs cognitio creature eq̃liter se habeat ad visionẽ btitudinis: cognita. n. cã aliq̃ in prõptu ẽ: vt aliqui effectus cognoscant̃ i ipsa: aliqui vero magis lateãt. Sicut pꝫ ꝙ ex pncipiis demonstrationis statiꝫ alique 2nes eliciunt̃: qdã võ nõ nisi p multa media. Et ad hec cognoscẽda nõ põt qlibꝫ p se deuenire: sed oꝫ ꝙ ab alio mãuducat̃. silr ẽt cognitio rõnũ intelligibiliũ de effectu respectu essentie diuine: q2 qdã sunt latentiores: ⁊ qdã manifestiores: ⁊ iõ ex visione diuine essentie qdã videt̃: ⁊ qdã nõ.) Hec ille ⁊c. ¶ Ad pm 2 scd'am 2clõnẽ dr̃: ꝙ scia infusa vel indita aie xp̃i: ⁊ scia eius nãliter acq̃sita virtute intellectus agentis non sunt vnius rõnis: nec vnius spẽi: sed diuersaꝝ: nec tñ differunt tm̃ nec talr̃ sicut matutina ⁊ vespertina: nec solũ penes cãs efficientes: vt arguens fingit: sed penes obiecta: q2. s. diuersoꝝ obiectoꝝ adequatoꝝ. Naꝫ lꝫ eadem res cognoscat̃ per vtrasq3: tñ aliter ⁊ alr̃: q2 spẽs intelligibiles nãliter acq̃site in aia xp̃i virtute intellect' agentis repñtant res sensibiles solũ quo ad nãm vleꝫ: ⁊ non quo ad pncipia indiuiduãtia: sicut 2uenit i aliis hoib': sed spẽs itelligibiles idite aie xp̃i assimilant̃ spẽbus 2creatis mentibus angelicis: que repñtant res sensibiles tã quo ad nãm vlem: q̃ quo ad pncipia indiuiduantia: ⁊ oĩa per se vel per accñs accñtia rei. Rursus spẽs indite repñtant oĩa indiuidua spẽi pñtia: pterita: ⁊ futura: ⁊ vltra hoc subas sepatas: qd non 2uenit spẽb' nãliter acq̃sitis. Hoc tangit. s. Tho. tertia pte. q. xi. naꝫ arti. i. oñdit ꝙ per sciaꝫ inditã aia xp̃i cognouit q̃cũq3 ab hoie cognosci pñt per virtutẽ luminis itellect' agẽ-

Dña iter sciẽtiaꝫ xp̃i acquisitaꝫ ⁊ sciẽtiã isusam.

Quot ⁊ que poterat aia xp̃i scire per sciaꝫ infusaꝫ.

tis: sicut sunt q̃cunq3 ptinẽt ad scias humanas. ¶ Secundo per hãc sciam cognoscit oĩa illa: que per diuinaꝫ reuelationẽ hoibus ignota sunt: siue ptineãt ad donuꝫ sapientie: siue ad donũ pphetie: siue ad qd'cunq3 donũ spũs sci. Oĩa. n. ista abundanti' ⁊ plenius ceteris cognouit aĩa xp̃i: ipsam tñ dei essentiã per hanc sciam nõ cognouit. ¶ Jtẽ ibidẽ in solu. scd'i dr̃: ꝙ per hãc sciaꝫ poterat cognoscere subas separatas p moduꝫ: quo cognoscit anima separata Et in sol. tertiꝫ dicit. ꝙ per hãc sciẽtiam cognoscit omnia singularia pñtia: pterita: ⁊ futura. ¶ Jtẽ arti. scd'o dicit ꝙ per hanc sciam poterat intelligere non 2uertendo se ad fantasmata: ⁊ silr̃ 2uertendo se ad fantasmata sicut sibi placebat. Jn q̃one vero duodecima arti. pmo in solu. tertiꝫ: loquens de sciẽtia acquisita sic dicit. (Scd'm istam sciam aia xp̃i non simpliciter cognouit oĩa: sed illa omnia: que per lumẽ intellectus agentis homini sunt cognoscibilia: vñ per hanc sciam non cognouit essentias subaꝝ separatarũ: nec etiam singularia pterita vel futura: que tamen cognouit per sciẽtiã inditã: vt supra dictum est.) Hec ille. ¶ Ex qbus patet quomodo ille due sciẽtie nõ sunt vnius spẽi: nec pprie eiusdem obiecti adequati: sicut prius dictum fuit. ¶ Ad scd'm patet per ideꝫ. Q2 ille due scientie non sunt vnius speciei: nec vni' adequati obiecti: ⁊ dato ꝙ idem partiale obiectum esset vtriusq3: nec tñ superfluebat: q2 per vtrãq3 cognoscebat̃ idem: sed perfectiori modo per vnam q̃ per aliam: lꝫ vtraq3 eẽt perfecta in suo genere ⁊ 2m tempus: vnde san. Tho. vbi supra. q. 12. arti. 2. in solu. primi sic dicit. (Taꝫ sciẽntia infusa anime christi q̃ scientia beata fuit effect' agentis infinite virtutis: que potest simul totum operari: ⁊ ita in neutra scientia xp̃s profecit: sed a pncipio habuit eam perfectam: sed scientia acq̃sita est tantum ab intellectu agente: qui non simul totum operat̃: sed successiue: ⁊ ideo 2m hanc scientiam xp̃s nõ a pncipio sciuit omnia: sed paulatim: ⁊ post aliquod tempus. s. in perfecta etate. qd patet ex hoc qd euangelista dicit: euꝫ pro fecisse etate ⁊ sciẽtia. ¶ Jtem in solu. secundi sic dicit. (Hec sciẽtia fuit in christo semper perfecta 2m tempus: lꝫ nõ fuerit perfecta simpliciter ⁊ 2m naturã: ⁊ ideo potuit habere augmentũ.) Hec ille. ¶ Cuꝫ aũt dicit arguens: ꝙ altera superfluebat: non valet: vnde sanctus Tho. tertia parte. q. 9. ar. 4. in solu. secundi sic dicit. (Humana mens duplicem habet respectuꝫ: vnũ quidem ad superiora: ⁊ 2m hunc respectuꝫ anima xp̃i fuit plena per scientiam inditam: alius autem respect' eius ẽ ad inferiora. i. ad fantasmata: que sunt nata mouere mentem humanã virtute intellectus agentis: oportuit aũt ꝙ etiam 2m hunc respectum scientia impleretur: nõ quin prima plenitudo menti humane sufficeret 2m seipsam: sed oportebat eam perfici etiã 2m cõparationem ad fantasmata.) Hec ille. ¶ Ad tertiũ dicit̃ negando primam cõsequentiam ibi factam: q2 licet beatus habeat intellectum possibilem ⁊ agenteꝫ: tamen est in termino sue naturalis perfectionis: nec ẽ necesse ꝙ quilibet beatus habeat omnem perfectionẽ naturalem possibilem haberi in sua specie: secus est d' anima christi ante suam resurrectionẽ: q2 christus tũc simul erat viator ⁊ cõprehensor: ⁊ necesse erat ipsuꝫ habere omnem perfectionem naturalem possibilem in natura humana: potissime quãtum ad animã: cum eẽt caput omnium animaꝝ: ⁊ intellectum eius possibileꝫ perfici quãtum ad oẽm respectũ: quẽ hꝫ: siue ad superiora: siue ad inferiora: vt statim dictũ est. ¶ De hoc san. Tho. de veritate. q. 13. arti. tertio in solu. tertiꝫ sic dicit.

(Christus ex hoc ꝙ erat deus ⁊ hõ habebat plenariã ptãtem super oẽs partes anĩe sue ⁊ super corpus: vñ ex virtute diuinitatis ſm ꝙ nr̃e reparationi cõpetebat ꝑ
Li.3.c.20. mittebat vnicuiqꝫ potentiaꝝ agere id qđ est ei ꝓpriũ: vt dicit Dama. ⁊ sic nõ erat necessariũ in ipso: neqꝫ qđ fieret redundantia ex vna potentia in aliã: neqꝫ ꝙ vna potentia a suo actu abstraheret vehemẽtiã alteri⁹: vñ per hoc ꝙ eius intellectus videbat deũ: non oportebat aliquã abstractionẽ a sensibus corporis fieri. Sec⁹ aũt est in alijs hoibus: in qbus ex quadã colligantia potentiaꝝ aĩe adinuicẽ seqtur de necessitate: ꝙ fiat redũdãtia: vel impedimentũ ex vna potentia in aliã.) Hec ille. ¶ Et silr̃ dicit 2ª 2ᵉ. q. 185. ar. 4. in solu. scđi. ¶ Dicitur vlterius: ꝙ nullũ est inconueniens ꝯcedere: ꝙ aliq beati ꝓficiant in cognitione nãli vsqꝫ ad diem iudicij potissime per illuminationes nouas inferioꝝ a superioribus: hoc. n. ꝯcedit. s. Tho. 4. sen. di. 49. q. 2. ar. 5. vbi sic dicit. (Angeloꝝ ⁊ aiaꝝ scãꝝ scientia põt augeri vsqꝫ ad diẽ iudicij: sicut ⁊ alia que ad p̃mium accñtale pertinent. Ulterius autem non ꝓficient: qꝛ tunc erit vltimus status reꝝ) ⁊c̃. Hec ille. ¶ Dicit̃ vlteri⁹: ꝙ id qđ adducit̃ de potentia augmentatiua in Adã vel in hoĩs post resurrectionẽ: non vꝫ ad ꝓpositũ. Tũ qꝛ Adã i statu inocentie erat q̃ꝫtũ ad augmentũ sui corporis in termino sibi a deo p̃fixo: ⁊ silr̃ erit de beatis post resurrectionẽ. Tũ qꝛ corpus hoĩs nõ est sic duplr̃ i potẽtia ad acquisitionẽ quãtitatis nãlis: vel duplicis quantitatis spẽ differentis: sicut aĩa xp̃i erat in potentia ad duplicem sciam. quare non vꝫ silitudo. ¶ Dr̃ vlterius: ꝙ positio san. Tho. nõ fundat̃ in illa falsa maxima: quã arguens recitat: sed in glo. ⁊ expõne: quã arguẽs adducit: qꝛ. s. intellectus possibilis aĩe xp̃i si non haberet scientiã ex actione intellectus agẽtis acqsitã: remaneret aliqualr̃ imꝑfectus: qꝛ non oĩs potentia ad sciam esset in eo cõpleta: vt dictũ est in sol. scđi. Scia. n. indita cũ esset alterius rõnis a scia nãliter acqsita: ⁊ potius scientia aĩe sepate q̃ꝫ ꝯiuncte: vel potius angelica q̃ꝫ humana: non actuabat: nec satiabat potentiã intellectus ad sciam nãliter acqsitã: sicut supra dictũ est. ¶ Ad p̃mũ Durã. dr̃: ꝙ fundat̃ in falsa suppositione. s. ꝙ scia idita ⁊ acqsita forent vnius rõnis in xp̃o: ⁊ de hoc satis ẽ dictum in solu. p̃mi Sco ꝯtra hanc scđam ꝯclusionẽ: iõ non opꝫ plus dicere de illaꝝ distinctione. ¶ Ad 2ᵐ negat̃ maior. Et eius falsitas pꝫ ex dictis san. Tho. 3ª pte q. 12. ar. 3°. vbi arguit sic. (Acqrere sciam ab hoĩe docẽte vr̃ esse nobilius q̃ꝫ acqrere a sensibilibus: qꝛ in aĩa hoĩs docentis sunt spẽs intelligibiles in actu: in rebus aũt sensibilibus sunt spẽs intelligibiles in potentia solum: sed xp̃s accipiebat sciam expimentalẽ ex reb⁹ sensibilibus: ergo multo magis poterat accipere sciã addiscendo ab hoibus.) Ecce argumẽtũ. Seqtur respõsio. (Dicendũ (inqt) ꝙ ille q addiscit ab hoĩe non accipit imediate sciã a spẽbus intelligibilibus: que sunt i mẽte eius: sed mediantibus sensibilibus vocibus tanq̃ꝫ signis intellectualiũ ꝯceptionũ. Sicut aũt voces ab homine formate sunt signa intellectualis scie ipsius: ita creature a deo ꝯdite sunt signa sapie eius: vnde Ecclesiastici p̃mo dr̃: ꝙ deus effudit sapiam suam super oĩa opa sua. Sicut igit̃ dignius est accipere a deo q̃ꝫ ab homine: ita dignius est accipere sciam per sensibiles creaturas q̃ꝫ per hoĩs doctrinã.) Hec ille. ¶ Ad 3ᵐ dr̃: ꝙ responsio ibidẽ adducta bona est. Et hanc ponit. s. Tho. tertia pte. q. 12. ar. 1. in sol. scđi. vbi sic dicit. (Licet corporalibus sensibus xp̃i nõ fuerint subiecta oĩa sensibilia: fuerunt tñ sensibus eius subiecta aliqua sensibilia. Ex qbus ꝓpter excellentissimã viꝫ rõis eius potuit in noticiã alioꝝ deuenire per modũ p̃dictũ: sicut videndo celestia corpora potuit cõprehendere eoꝝ virtutes ⁊ effectus: quos hñt in istis inferioribus: q eius sensib⁹ nõ subiacebant: ⁊ eadẽ rõne ex qbuscũqꝫ alijs in alioꝝ noticiã deuenire potuit.) ¶ Itẽ in sol. p̃mi dicit. (Scientia reꝝ acqri põt non solũ per expientiã ipaꝝ: sed ẽt per expientiã quarũdã aliaꝝ reꝝ: cũ ex virtute luminis intellectus agentis possit hõ ꝓcedere ad intelligendũ effectus per cãs: ⁊ cãs per effectus: ⁊ similia ꝑ silia: ⁊ ꝯ̃ria per ꝯ̃ria. Sic igit̃ lꝫ xp̃s non fuerit oĩa expertus. ex his tñ que expertus est: in alioꝝ oĩum noticiã deuenit.) Hec ille. ¶ Cũ aũt dicit arguens: ꝙ ex sola inspectiõe corporꝝ celestiũ nullus põt nãlr̃ cõprehendere eoꝝ virtutẽ: nec eoꝝ effect⁹ ⁊c̃. ¶ Dr̃ ꝙ ex sola inspectiõe corporali ⁊ sensitiua solis nemo põt imediate eius v̄tutẽ cõprehendere: sed ex inspectione intellectiua cõprehẽsiua eẽntie solis põt cõp̃hendi eius virtus: xp̃s aũt qcqd sentiebat: poterat facilr̃ itelligere ⁊ cõp̃hendere ꝓꝑ efficaciã sui nãlis luminis intellectus agentis: ⁊ ita cõprehendit essentias corpoꝝ celestiũ: ⁊ ꝯñter eoꝝ virtutes: ⁊ ꝯñr oẽs effectus eoꝝ quãtuꝫ ad nãs suas specificas. ¶ Cũ aũt dicit vlteri⁹: ꝙ ꝑ expiẽtiã habitã d quacunqꝫ re non põt hẽri scia: nisi de silibus ſm spẽm: falsum est: vbi ad expientiã seqtur rei cõprehẽsio tã quo ad oĩa p̃dicata essentialia q̃ꝫ accñtalia: tã per se q̃ꝫ ꝑ accidẽs: ⁊ quo ad oẽꝫ hitudinẽ rei ad alias res: sic aũt fuit in xp̃o: ⁊ potissime qꝛ scia indita in ipo coopabat̃ ad acqsitionẽ scie experimẽtalis: sicut hñs penes se aliq̃s spẽs intelligibiles paucas numero: sed vl̃es in virtute: põt formare ex illis multas spẽs magis ꝑticulares: secus est de alijs hoibus: ⁊ iõ non est iudicandũ de illo sicut de ceteris. ¶ Ad argumentũ in p̃n° q̃õis rñdit. S. Tho. 3ª pte. q. 9. ar. 1. in sol. p̃mi: vbi sic dicit. (Christus cognouit oĩa per sciam diuinã operatiõe increata: que est eius essentia: dei. n. intelligere est sua essentia: vt ꝓ
bat̃ 12. meta. vnde hic actus non potuit esse aĩe xp̃i: cũ Tex.cõ.30.
sit alterius nãe: si ergo nõ fuisset i aĩa xp̃i alia scia p̃ter diuinã nihil cognouisset. Et ita frustra fuisset assũpta: cũ res sit ꝓꝑ suã opationẽ.) Hec ille. ¶ Et h de. q. suf Tex.cõ.17.
ficiant. De qua benedictus deus. Amen.

¶ Utrum aĩa christi videat oĩa in verbo. Qõ. II.

VTerum circa quartãdecimã distinctio. querit̃. Utruꝫ aĩa xp̃i i verbo videat oĩa alia a verbo. ¶ Et arguit̃ ꝙ sic. Qꝛ maius est cõprehensiue cognoscere verbũ vel diuinã essentiã q̃ꝫ videre oĩa alia a verbo: sed aĩa xp̃i cõprehendit verbũ: seu diuinã essentiã: igit̃ ⁊ oĩa alia videt. Maior nota est: ⁊ minor ꝓbat̃. Qꝛ Ysidorus dicit: ꝙ trinitas sibi soli nota est: ⁊ hoĩ assumpto: igit̃ hõ assumpt⁹ cõicat cũ sctã trinitate in illa noticia sui: que est ꝓpria sancte trinitatis: huiõi autem est noticia cõprehensionis: igitur anima christi comprehendit diuinam essentiam.

In oppositum arguit̃. Quãto aliqs ꝑfecti⁹ cognoscit aliqđ p̃ncipiũ: tanto plura in illo p̃n° cognoscit: sed de⁹ ꝑfectius videt suã essentiã q̃ꝫ aĩa xp̃i: ergo plura cognoscit q̃ꝫ anima christi: non ergo anima christi in verbo cognoscit omnia.

In hac questione sunt tres arti. In p̃mo ponentur cõclusiones. In scđo obiectiones. In tertio responsiones.

Quantum ad p̃mum articulũ sit hec p̃ma conclusio. Aĩa xp̃i per nullã sciam scit: aut cognoscit:

aut cognoscit: aut comprehendit oia scibilia: vel oia q̄ deus cognoscit: aut scit. Hāc ꝯclusionē ponit scūs Tho. de veritate. q. 20. ar. 4° vbi mota illa qōne. vtꝝ aīa xpi sciat in verbo oia que scit verbū: rn̄dit in hūc modū. (Ad euidētiam huius questionis opꝫ itelligere qd est dictu: aliqd in verbo videre. Sciendū igiꝷ est ꝙ nihil pōt videri in aliquo: nisi eo mō quo est in illo. Contingit aūt aliqua multa esse in alio dupl'r. Uno mō diuisim ⁊ pluralr: sicut plures forme resplēdent in speculo vnaqueqꝫ diuisim: ⁊ sicut plures hoīes sunt in vna domo. Alio mō vniformiter ⁊ simpl'r: sicut plures effectus sunt virtute in causa: ⁊ ēt ꝯclusiones in principio: ⁊ membra in semine. Quicūqꝫ igiꝷ aliqd intueꝷ: consequens est: ꝙ illa videat: que in eo sunt multipl'r ⁊ diuisim: eo ꝙ vnūqdqꝫ illoꝝ ita offerꝷ: sicut ⁊ id vnū in quo cōtineꝷ: ⁊ ꝓ tāto q̄ videt speculū: videt formas in speculo resultantes. Sꝫ q̄ videt aliqd vnū: nō opꝫ ꝙ videat oia: que sunt in eo vniformiter ⁊ vnite: nisi qn̄ totam virtutem illius cōprehēdit: sicut q̄ videt aliqd pncipiū: nō opꝫ ꝙ videat oēs cōclōnes virtute existentes in eo: nisi forte illud cōprehendat. Res aūt create sunt in deo nō quidē multipl'r: sed vnite: vt dicit Dionysius. Un̄ cū diciꝷ res esse in deo: magis assimilatur illi mō: quo effectus sunt in causa: ⁊ cōclusiones in pncipio q̄ȝ illi mō: quo forme sunt in speculo. Et iō nō oꝫ ꝙ quicūqꝫ videt verbū: videat oia que vbū in se ipso videt: vt qdā dixerūt afferentes exemplū de formis: q̄ vr̄ in speculo viso. Ipsum eniꝫ verbū seipsum cōprehendit: vn̄ oia que in eo virtualiter cōtinentur: ⁊ vnite sunt in eo: cognoscit se videndo. Intellectus autem creati: qui verbū nō cōprehendunt: nō opꝫ ꝙ vidēdo verbū oia videant que in verbo sunt. Sꝫ tn̄ in hoc aīa

Aīa xpi videt i vbo oia presentia preterita: ⁊ futura.

xpi maiori prerogatiua gaudet q̄ȝ alius itellectus creatus: videt enim in verbo oia presentia: preterita: ⁊ futura. Cuius rō est: qꝛ cuꝫ deus sit pncipiū oium rerum ⁊ finis: duplex habitudo ipsius ad creaturas iueniꝷ: vna scdm quā oia a deo ꝓcedūt in esse: alia ꝭm quā ad eū ordinanꝷ vt in finem. Quedā tam per viam assimilationis q̄ȝ etiam pertingendo ad ipsam diuinā essentiā. Cuilibet enim nāe ꝓcedenti a deo inditum est: vt in bonū tendat ꝑ suam operationem. In cuiuslibet autē boni cōsequutione creatura deo assimilatur. Sed creature rationales super hoc habent: vt sua operatione ad ipsum deum cognoscendū ⁊ amandum ꝑtingant: vn̄ pre ceteris creaturis btītudīs sunt capaces. In vtraqꝫ autem ꝑdictaꝝ habitudinū inuenitur creaturas creatoꝛ excedere. Q̄tum ad pmum quidem: qꝛ super oia q̄ deus fecit: adhuc posset alia dissimilia facere: ⁊ nouas species: ⁊ noua genera: ⁊ alios mundos: nec vnq̄ȝ quod factum esset facientis virtutem equaret: aut adequare posset. Quātū vero ad 2m ꝙ creatura q̄ȝtūcūqꝫ fiat boni particeps: nūq̄ȝ tamen ꝑtingit ad hoc: ꝙ dei bonitatem adequet. Q̄tūcunqꝫ etiam creatura rationalis deum cognoscat ⁊ amet: nūq̄ȝ tn̄ ita perfecte cognoscit ⁊ amat: q̄ȝtum ipse cognoscibilis ⁊ diligibilis est in se. Sicut autē creature imperfecte essent: si a deo ꝓcederent: ⁊ in deum nō reordinarentur: ita imperfectus eēt creaturarum a deo exitus: nisi reditio in deum exituꝫ adequaret. et ideo vnaqueqꝫ creatura q̄ȝtuꝫ ꝑticipat de esse: tn̄ partipat de bonitate. Un̄ ⁊ opꝫ ꝙ excellentissimi intellectus creati deum cognoscant: vt eoꝝ cognitio adequeꝷ ꝓcessui creaturaꝝ a deo. Procedunt aūt a deo res ⁊ per viam nature: ⁊ ꝭm ordinem gratie. Unde intellectus creati: qui sunt in sūmo creaturarū cōstituti ꝭm cōditionē nature omniuꝫ naturalium in deo: ⁊ ex deo cognitionē accipiunt. s. angeli. Xps vero cōstitutus est super omnē creaturā ēt q̄ȝtum ad dona gratie: qꝛ de plenitudine eius oēs accepimus Joan. p: ⁊ ideo ipse accepit cognitionē oium eoꝝ: que a deo ꝭꝫ qdcūqꝫ tempus ꝓcedūt: nō solū ꝭm ordinē nature: sꝫ ēt ꝭm ordinē gratie. Scit igitur aīa xpi oēs creaturas nō solū quātū ad naturales ꝓprietates: qd ⁊ angeli habent: sed ēt ꝭm ꝙ substant diuine ꝓuidentie ordinate in finem salutis humane: ⁊ donoꝝ gratie. Et iō scit oia singularia: ⁊ oēs singulares actus hominū: ⁊ etiaꝫ cordis abscondita. Qd de nulla alia creatura dicere opꝫ: ⁊ tn̄ qꝛ nō pertingit ad cōprehendendū ipsam diuinam īfinitatē: ideo remanet deo facultas adhuc multa alia faciendi q̄ȝ ea: que aīa xpi cognouit.) Hec ille. (Eandem cōclusionem ponit. 3. pte. q. x. ar. 2. (Cū (inquit) queritur: an xps cognoscat oia in verbo dicendū est: ꝙ ly oia pōt dupl'r accipi. Uno mō ꝓprie vt distribuat ꝓ oībus: q̄ quocūqꝫ mō sunt: vel erunt: vel fuerūt dicta: vel facta: vel cogitata a quocūqꝫ ꝭm qdcūqꝫ tempus: ⁊ sic dōm est: ꝙ aīa xpi in vbo cognouit oia. Unusqsqꝫ enim intellectus creatus in vbo cognoscit non simpl'r oia: sꝫ tāto plura q̄ȝto ꝑfectius videt vbū. Nulli tn̄ intellectui beato deest: quin cognoscat in verbo oia: que ad ipsum spectant: ad xpm autem ⁊ ad eius dignitateꝫ spectant quodāmodo oia: inquātū ei subiecta sunt oia. Ipse ēt est iudex oium constitutus a deo: qꝛ filius hominis est: vt diciꝷ Jo. 5. Et ideo anima xpi in verbo cognouit omnia existētia ꝭm qdcūqꝫ tempus: ⁊ etiaꝫ hominum cogitatus: quoꝝ ipse est iudex. ita qd de eo dr̄ Jo. 3. Ipse enim sciebat que essent in homine. Qd pōt intelligi nō solū quo ad scientiam diuinam: sed etiam q̄ȝtum ad sciam anime eius: quā habet in verbo. Alio modo ly oia potest accipi magis large: vt extendatur non solum ad omnia: que sunt in actu ꝭm qdcūqꝫ tps: sed etiam ad omnia quecūqꝫ sunt in potentia nunq̄ȝ reducta in actum. Hoꝝ autem quedaꝫ sunt solum in potentia diuina: ⁊ hmōi nō omnia cognouit aīa xpi in verbo: hoc enim esset cōphendere omnia: que deꝰ potest facere: qd esset cōprehendere diuinam virtuteꝫ: ⁊ per consequens diuinam essentiam. quelibꝫ eniꝫ virtus cognoscitur ⁊ cōprehenditur per cognitionē eoruꝫ in que potest. Quedam vero sunt nō soluꝫ in potentia diuina: sed etiā in potentia creature: ⁊ huiusmodi oia cognoscit anima xpi in verbo. Comprehendit enim in verbo essentiam oīs creature: ⁊ per consequens potentiam: ⁊ virtutem: ⁊ omnia que sunt in potentia creature.) Hec ille. (Eandeꝫ ꝯclusionē ponit 3° sen. dis. 14. q. pma ar. 2° q̄stiū. 2a. dicens. (Quidā dixerūt omneꝫ intellectum videntem deum videre omnia: que videt deus: sed hoc non est necessarium: qꝛ cum res videtur in deo: deus est quasi mediū cognoscendi rem illā: non autem est necessarium: ꝙ qui cognoscit aliquod medium: cognoscat omnia: que per illud medium cognosci possunt: nisi plenarie medium illud ꝭm totam suā virtutem cognoscat. Et ideo ipse deus: q̄ seipsum comprehendit: omnia que in eo sunt qualitercūqꝫ cōprehēdit: sed diuersimode: qꝛ ea que sunt: vel erunt: vel fuerunt ꝭm qdcunqꝫ tempus scit scientia visionis: qꝛ illd proprie videtur qd habet esse extra videnteꝫ. Et q̄ȝuis essentia: per quam videt: sit vna: tamen per distinctas rationes ideales ea videt adeo distinctam cognitioneꝫ de eis habet: dum vnumqdqꝫ cognouit ꝭm ꝓpriam ydeaꝫ: sicut bonum: vel per ydeaꝫ oppositi: sicut malū. Distinctio autem harum rationuꝫ in deo est ex diuerso respectu exemplaris. s. diuine essentie ad res visas.

Sz ea que nec sunt:nec erunt:nec fuerūt:ꝛ tñ potuissēt esse:vel fuisse:vl' futura esse:cū in seipsis nō sint:nullā in seipsis distinctionē hñt:nec sūt nisi in poᵃ ipsius dei: in qua vnū sunt. Uñ non possunt esse respectus distincti:ꝫ quos distinguant rōnes boꝝ possibiliū:ꝛ iō hec non cognouit deus per ydeas distinctas:ſ3 per cognitionē sue potentie:in qua sunt. Et iō dicit̄ hec cognoscere simplici intelligentia:qꝛ intelligere est concipere etiā ea:que nō sunt extra concipientem. Sz qꝛ omne quod agit aliquid:vel pōt agere:agit illud ꝫ ꝙ est ens actu: ideo ipossibile ꝙ aliquis sciat oīa:que ex aliqua causa possunt produci:nisi comprehendat entitatem eius:ꝛ qꝛ nullus intellectus creatus cōprehēdit diuinā essentiam:ideo nullus intellectus creatus pōt scire omnia que deus potest facere. Et hec sūt illa que deᵘˢ scit simplici intelligentia:sed ea que sunt:vel fuerunt:vel erūt deficiunt ab infinitate diuine potentie:quia plura facere posset:vnde nō ꝓhibet̄ aliqs intellectus creatus cognoscere ea omnia:sed vnusquisq3 tanto plura eoꝝ in verbo cognouit:quāto perfectius verbum intuetur. Et qꝛ anima xp̄i perfectissime inter creaturas verbū intuetur:ad tm̄ cognitionis peruenit.s.ꝙ scit oīa q̄ sunt vel erunt:vel fuerunt nō solū facta:sed dicta ꝛ cogitata. Et qꝛ comprehendit quālibet essentiam creatā:iō scit oīa q̄ sunt in potentia seminali cuiuscūq3 creature eo mō:quo deᵘˢ scit oīa:que sunt in potentia sua.) Dec ille. ¶ Ex quibᵘˢ pōt formari talis rō. Nullus itellectᵘˢ cognoscēs aliq̄ in aliquo medio:i q̄ sunt simplr̄ ꝛ vnite pōt ex inspectione talis medij cognoscere oīa ꝑ illud mediū cognoscibilia:nisi cōprehendat totam virtutē illius medij:ſ3 aīa xp̄i est hmōi:ꝙ cognouit res in verbo quasi per hoc mediū:ꝛ nō cōꝑhendit tale mediū. igitur nō cognouit in tali medio oīa per tale mediū cognoscibilia:cuius sunt multa possibilia:q̄ nec sunt:nec fuerunt:nec erūt. ergo nō cognouit simplr̄ oīa. ¶ 2ᵃ ꝯ. Anīa xp̄i cognouit in verbo infinita ꝫm qd:ſ3 nō infinita simplr̄. Dāc cōclusionē ponit de veritate.q.20.ar. 4.ad pᵐ. vbi sic dicit. (Cōmuniter dr̄:ꝙ deus scit que dā scīa visionis.s.que sunt:erunt:vel fuerūt:ꝛ hec non sunt infinita supposito ꝑncipio ꝛ fine mundi:q̄ quidē sola dr̄ deus visione videre:qꝛ visio est eoꝝ:q̄ in se subsistunt extra intellectū videntis. Quedā vero scit scīa simplicis intelligentie.s.illa que pōt facere:q̄uis nūq̄ sint futura:ꝛ hec sunt infinita. Et dicit̄ ista intelligere ea rōne:q̄ intellectus pōt sibi formare qdditates eoꝝ: que extra eū nō subsistunt. Anīa xp̄i igit̄ videt in v̄bo omnia ꝑsentia ꝛ futura:nō tñ quecūq3 deus pōt facere:ꝛ ita nō sequit̄:ꝙ sciat infinita. Sz ista rō nō soluit vim rōnis:supposito enī3 ꝙ generatio in futuro in infinitū duraret:qđ deus facere posset. cōstat ꝙ infiniti homines essent futuri:ꝛ oēs illos deus cognosceret sciētia visionis. vñ si aīa xp̄i sciret oīa:que scit scīa visionis sequeret̄ ꝙ aīa xp̄i tūc sciret infinita:q̄uis nō cognosceret oīa:que deus facere posset:qꝛ deus ꝑter infinita indiuidua haꝝ specieꝝ finitaꝝ posset facere infinitas alias spēs:ꝛ in singulis speciebus infinita indiuidua: sicut pꝫ precipue in ꝓportionibus numeroꝝ. Si enim in vna spē ꝓportionis accipiantur indiuidua:in infinitum multiplicabuntur:vtputa in spē dupli est ꝓportio duoꝝ ad vnū:ꝛ 4. ad duo:ꝛ 6. ad tria:ꝛ sic in infinitū. Et iterū super ꝓportionē dupli est alia species ꝓportionis triplū ꝛ dimidiū:q̄druplū ꝛ dimidiū:quintuplū ꝛ dimidiū:ꝛ sic in infinitū. Et tamen vnaqueq3 istarū continet infinita indiuidua in potentia. Unde si generatio in infinitū futura scđm has species:que mō sunt finite:duraret adhuc plura posset deus facere:qꝛ posset facere nouas species:ꝛ hoc in infinitū. Et sic pꝫ ꝙ non est eiusdem rōnis dicere:aniam xp̄i cognoscere infinita:ꝛ cognoscere oīa:que deus facere pōt. ¶ Itē deus cognoscendo scientia visionis oēs creaturas cōprehendit eas:ꝛ sic scit qcqd est in creaturaꝝ potētia: i potentia aūt creaturaꝝ est infinitū:sicut patet de diuisione continui:ꝛ in augmento numeroꝝ. Unde cum anima christi etiam creaturas cōprehendat:scit infinita que sunt in creaturis in potētia. ¶ Et preterea. Si aīe dānatoꝝ sunt perpetue:ꝛ in eis cogitationes erunt volubiles:quaꝝ nullā deus ignorat. deus enim nunc scit scientia visionis infinita futura. Unde si anīa christi sciat omnia:que deus scit scientia visionis:opꝫ dicere ꝙ etiam sciat infinita. Et ideo dicendū est:ꝙ in rebus inuenimus aliquid qđ simpliciter ꝛ omnibus modis est infinitum:sicut deus. Aliquid autē qđ est omnibus modis finitum:sicut res materiales. Aliqđ autem qđ est modo quodā finitū:ꝛ mō quodam infinitum:sicut quelibꝫ substantia imaterialis est quidē finita inquātum habet esse limitatum ad ꝓpriam naturam:eo ꝙ nulla creata substantia q̄uis imaterialis est suū esse sed esse participat:est tamen infinita ꝑ remotionē terminationis:secūdum quā forma terminat̄ ex hoc ꝙ in materia recipitur:cum omne receptū sit in recipiēte per modū recipientis. Scđm igitur ꝙ aliqua res est infinita:ꝫm hoc per suā actionē cōpatur ad infinitū illō.n.qđ est ifinitū scđ3 esse ꝛ imāltatē:vt deᵘˢ ꝑ opationē suam comparatur ad infinitū:ꝛ scđm materiam siue q̄titatem:ꝛ scđm naturā speciei vel generis. Uñ deus potest cognoscere infinita indiuidua:ꝛ infinitas species:qꝛ cognoscit omnia:que potest facere:ꝛ pōt in infinitū nouas species facere. ¶ Et ꝑter hoc cū aliqđ ꝫm hoc agat ꝫm ꝙ est actu:sicut esse dei est infinitum: ita ꝛ eius actio hꝫ efficatiā infinitā. Res aūt materialis neutro modo habet ꝯparationē ad infinita:neq3.s. ad infinita ꝫm materiā vel q̄titatē:neq3 ad infinita ꝫm speciē:sicut pꝫ in visu:qui est virtus q̄dā materialis. Et ideo nō pōt q̄libꝫ speciem cognoscere:sed determiatā.s.colorē:nec pōt ifinita cognoscere:nisi ꝑ successionē:eo ꝙ cū sit māliś:actio eius mālis est:ꝛ attingit ad ea que sunt infinita ꝫm q̄titatē cōtinuā vel discretā:que est infinitas mālis eo mō:quo sunt infinita.s. numero numerando ꝑtē post ꝑtē. Et ideo impole est ꝙ vnq̄ perueniat ad cognitionē ifinitoꝝ etiā indiuiduoꝝ. Et qꝛ intellectus noster in statu isto a sensu accipit:inde est etiā ꝙ nec ipse infinita hoc mō cognoscere pōt. Substantie vero imāles:que sunt quodā mō infinite:ꝛ quodā mō finite:qꝛ esse finitū habēt:opꝫ ꝙ eaꝝ operatio sit efficatie finite:ꝛ cōparet̄ ad nās finitas:qꝛ vero imāles sunt:ideo eaꝝ opatio se extendit ad infinita māliter:vñ etiam intellectus noster:vt dicit Cōmētator 3ᵒ de aīa:ostendit̄ quodā mō infinitus:inq̄tum cognoscit vniuersale:in quo infinita singularia cognoscuntur. Sed in hoc deficit ꝙ spēs vniuersalis quā intellectus apprehēdit:vtputa hominis:nō est ꝑfecta rō cognoscendi qđlibet singulare in sua singularitate. Si aūt esset:tunc intellectus noster dato ꝙ essent infiniti homines:tamen cognosceret infinita materialiter per vnam nām finitam:que est natura humana. In infinitis enim hominibus q̄uis sit infinitū secundum quātitatem vel mām:nō tamen est infinitū scđm spēm. Qđ patꝫ ex hoc:qꝛ adhuc extra ifinitos hoīes possunt esse alie species. Propriū autem obiectum intellectus est natura speciei:nō autē mā. Simil'r qui cognosceret Cō.ia.

per

per naturam animalis omnes species animalis in sua specialitate: dato etiam q species aialis essent actu infinite: adhuc cognosceret infinitas spes scdm finitã nãm: qz preter nãm aialis: adhuc est nã lapidis. Ita igit cum aña xpi cognoscat verbũ: qd est sufficiens rõ cognoscẽdi oia indiuidua in sua singularitate: z oẽs spẽs in sua specialitate: nihil pbibet: q̃uis sint finita fm esse: qn cognoscat infinita: nõ tñ cõprehendit nãm infinitaz.) Hec ille. ¶ Eandẽ cõclusionẽ ponit 3ª pte.q.x.ar.3. Et 3º sen.di.vbi supra.q.4. Uerũtñ in alijs locis dicit: q aia xpi scit infinita scientia simplicis intelligẽtie.s. oia: que sunt in potentia creature: nõ aũt scientia visionis: qz dicit q certus est numerus presentiũ: preteritorũ: z futuroꝝ. Sz in de veritate vr dicere: q cogitationes damnatoꝝ sunt infinite. ¶ Nec tñ ꝓpter hoc est ꝓprie cõtradictio in dictis suis: qz intendit q nõ erũt infinita entia subsistentia: cũ quo stat q erunt infinite cogitationes z gemitus: q nõ sunt ꝓprie entia. ¶ Ex predictis põt formari talis rõ. Quicũqz intellectus cognoscit infinita indiuidua cõprehensa sub finitis spẽbus: vel infinitas species comprehensas sub finito genere cognoscit infinita scdm qd: lz nõ ĩfinita simplr: sz anima xpi est hmõi: igit cognoscit infinita scdm qd: z nõ solum in cõfuso z in vniuersali: veꝝ et distincte qõlibz in sua singularitate. Et in h pmº articulus terminat.

Soluit etiaz hoc˚.ma.pe. d.477.id. vero 1215. inquit qz nõ dantur infiniti in actu: sed successiua. q̃ re zc.

Cõtra pmã Sco.di.14. q.2. q aia xpi oia videat in verbo que verbum videt.

Quantum ad scdm articulum arguit cõtra cõclusiones. Et qdẽ cõtra pmã arguit Scotus volens pbare: q aia xpi põt videre in verbo oia q videt verbum. Et pmo arguit cõtra rõnẽ z pbationẽ cõclusionis sic. Qz si.a.cõueniant.b.z.c.ordinate ita q.b.sit tota rõ respectu.c.si intelligens.b.nõ cõprehendat.a.multo minus intelligens.c. cõprehendet.a. Exẽplum huius est de subiecto: diffõne: z passione: si intelligens diffõnẽ nõ cõprehendit subm: neqz intelligẽs passionez cõprehendet subm: vel p medio accipiatur passio prior: z p 3º passio remotior que inest rõne prioris passionis: pz ista ꝓpositio. Sz respectu dei eẽ infinituz intensiue z eẽ in quo infinita possibilia qũocunqz relucent: se hñt tali ordine: q qz deus est ĩfinitus itensiue: infinita possibilia in eo relucent: z ita potest in infinita possibilia: z nõ ecõtra: sz cognoscens deũ sub rõne infinitatis intensiue: nõ ꝓpter hoc cõprehendit. ergo multo minus cognoscens infinita possibilia: que relucent in eo siue infinitos eius effectus cõprehẽdit eũ. Assũptum pz. Qz intellectus angeli videntis deũ: videt eũ sub rõne infinitatis intensiue: qz aliter nõ quietaretur. Nihil enim põt quietare intellectũ nisi sub rõne infiniti formaliter: ita q si nũq̃ infinitũ ꝯprehenderetur: sed tñ cõmunicaret: nõ plus quietaret potentiã apprehensiuã q̃ aliud oĩm finitũ. Accideret enim sibi infinitas: vt cõparatur ad illã potentiam. ¶ 2º. Qz cognoscens vnũ effectũ in verbo nõ cõprehendit illum: nec verbum vt est causa illius. ergo quotcũqz effectus cognoscat nullum eoꝝ cõprehendet: nec verbũ: vt est cã alicuius eoꝝ: z ita multo magis nec simplr cõprehendit cãm: si oẽs effectus eius cognoscat. ¶ 3º. Qz illud exemplum de pncipio et conclusione assumit falsum simplr: causa enim inquãtũ causa nullã pfectionẽ accipit a causato: qz est prior eo nãliter. g cognitio pncipij vt est causa cognitionis cõclonis nullo mõ pficit per cognitionẽ conclusionis. ¶ Cõfirmat rõ. Accipiatur eniz aliqd pncipiũ vt notum in aliquo gradu: z quero vtrum per ipsum põt aliqua cõclo cognosci: ita q maneat in intellectu illa cognitio nõ aucta: aut nõ. Si sic. habet ꝓpositũ: qz cognoscens cõclusionẽ ex pncipio nõ pfectius cognouit pncipiũ: z sicut est de vna cõclusione: ita de quocũqz icluso in illo pncipio. Si nõ: ergo istud pncipiũ in isto gradu cognitũ nõ est pncipiuz: qz respectu nullius cõclusionis: qd est falsum. ¶ Itẽ tunc esset circulus inter illa. Istud cõfirmat per phm pmo posterioꝝ: vbi vult q de subiecto opz tñ cognoscere qd est. Et rõ est: qz in qdditate z rõne subi includitur virtualr tota rõ scientie: nec per ipsam demõstrationẽ acquirit aliquo mõ cognitio qd est de subiecto: sed totaliter supponit: sed tñ acqrit cognitio passionũ inherentiũ sibi: z ita erit de conclusione respectu pncipij: qz cognitio principij totalr supponit demostrationi: z in nullo pfectior acquirit per demõstrationẽ. ¶ 4º. Arguit cõtra distinctionẽ: quã ponit cõclusio. Qz intellectus anime xpi põt cognoscere in verbo aliqd possibile futurũ nũq̃ fiendũ. ergo nõ precise ponit terminus in cognitione eoꝝ: que deus scit scientia visionis. Assũptũ pbatur. Qz etiã verisimile est alias animas visuras in verbo ipsuz posse creare aliquid: qd nõ creat et distincte: z multo magis hec aña põt videre aliqd possibile in verbo. Et sicut vnũ: ita de oĩbus. ergo ad vitãdum infinitatẽ opz alium terminũ prefigere q̃ includendo actualia: z excludendo possibilia. ¶ 5º Arguit. Qz qcũqz itellectus est receptiuus noticie cuiuscunqz obiecti: qz est totius entis: z p ɔñs ad qdcũqz intelligibile hz desideriũ nãle: z si qdcũqz cognosceret: an hoc perficeret naturalr: z sicut est de noticia: ita de visione in verbo: qz illa est perfectissima noticia haberi possibilis de obo. Quilibz ergo intellectus est receptiuus cuiuscũqz visionis in verbo. et hoc diuisim loquendo. g z ɔiunctiz quilibet intellectus est receptiuꝰ visionuz sil in verbo respectu omniũ obiectoꝝ. pbatur ɔña. Quia cuicũqz põt inesse qdlibet: si ei duo possunt simul inesse: qz nõ opponunt: z infinita tali possunt simul inẽe: qz nulla est rõ impossibilitatis. Qdcũqz enim illoꝝ põt per se inesse: z qdcũqz cũ quocũqz põt simul inesse: qz nõ opponuntur. et quotcũqz possunt simul inesse: qz ex pluralitate inherentiũ nõ sequit noua ipossibilitas. Et sic sequit ꝓpositũ: sicut enim visio cuiuscunqz in verbo põt inesse anime xpi: ita z visiões duoꝝ obiectoꝝ simul: qz nõ repugnat. Aliter nõ posset videre se beatã: z aliquid aliud in verbo: z ita cũ semper videat se beatã in verbo: nũq̃ posset aliud videre in verbo. Nec quecũqz multitudo ponit nouã ipossibilitatem. Patet: qz nec nouã oppositionẽ: qz si oppositio esset: illa esset alicuius ad aliqd. Nec illa infinitas est incõpossibilis intellectui creato. Probatur: qz receptiuũ fm ppriã rõnem receptiui nõ est in se pfectiue: si sit in actu fm suas potẽtias: q̃ si sit i potẽtia respectu actus. Qd apparet: qz ipsi actus sunt extra rõnem receptiui: z pz in exº de materia z forma. igitur intellectus nõ cõcluditur esse perfectior: si est in actu fm omnes suas potẽtias passiuas: q̃ qn est in potentia ad oẽs istos actus. Sz intellectus est simul in potẽtia ad infinitas visiones: pz eni q est in potẽtia ad quecũqz actũ ex nã sua z simul in potentia ad oẽs. ergo si esset in actu fm oẽs istos actus: nõ sequeret maior infinitas q̃ mõ. Qz si dicas q nõ est capax oĩũ sil. Hoc est falsuz: qz simul est in potentia ad oẽs. g sil põt habere oẽs in actu: cuz nõ sit oppositio illoꝝ actuũ: nec requirat in receptiuo vl in recipiendo aliqd repugnãs. ¶ Sexto arguit. Qz si aia xpi nouit oia singularia in ꝓprio genere: hoc est p ꝓprias spẽs: z ita infinitas: qz singularia sunt: vel pñt esse infinita. Nõ plus aũt repugnat intellectui infinitas visionũ q̃ speꝝ: qz z si visiones sint aliquo modo

Tex.ci.2.

perfectiores: nõ tñ requirũt aliã rõnẽ receptiui. Ex q̄bus oĩbus pz: ꝙ aĩa xp̄i põt videre in v̄bo oĩa q̄ verbũ. ℭ Septio arguit. Qz ita sit de facto ꝓbat̃ ꝑ illd Aug. 15° de trinitate. c. 16. (Fortassis ñ erũt volubiles cogitatiões nostre ꝛc̃.) Qd̃ lz sit dubiũ de beatis. vr̃ tñ ꝓbabilius de illa aĩa tãꝗ̃ beatissima: ꝙ in ea nõ erũt tales cogitationes. ḡ q̄cũqz nouit habitualr̃: põt nosse actualr̃.

l. 3. ca. 23. lib. 3. c. 20. ℭ Cõfirmat̃ ꝑ illud Damas. 67. ꝙ illa aĩa habuit prescientiã futurorũ. Hec aũt scia nõ vr̃ esse habitualis: qz futura cõtingentia nõ sunt nata cognosci vel in se: vel in verbo nisi intuitiue. Silr̃ act⁹ secũdus est ꝑfectior actu p̄mo: ꝛ ita esset ꝑfectior si cognosceret se oĩa videre q̄̃ si habitualr̃ cognosceret. igit̃ opz istius ĩpossibilitatẽ ondere ad hoc: ꝙ ista ꝑfectio neget̃ ab aĩa xp̄i. Cũ igit̃ rõnes in oppositũ sint solubiles: vr̃ ꝓbabili⁹ ꝙ hec opinio sit tenẽda. ℭ Itẽ Actus glorie nõ vr̃ ĩterrupt⁹: ꝛ ita nõ est q̄nqz circa vnũ: ꝛ q̄nqz circa aliud.) Hec ille.

Contra eandẽ Durand. di. 14. q. 2. Utrum aĩa xp̄i cognoscat in verbo oĩa possibilia q̄tum ad q̄d dita: et ꝛ quã tum ad existẽtiam. ℭ Cõtra eãdẽ cõclõnẽ arguit Durã. ꝓbãdo ꝙ aĩa xp̄i videndo diuinã essentiã cognoscit in ipsa oĩa possibilia q̄tũ ad id qd̃ sunt: de nullo tñ cognouit ex nã talis visionis an sit: vel nõ. Cuius rõ est ista. Intellect⁹ creatus clare videns diuinã eẽntiã videt in ipsa oĩa: q̄ nãlr̃ ꝛ ex necessitate representant̃: alia vero non: sz essentia diuina nãlr̃ ꝛ ex necessitate representat oẽs res possibiles q̄tũ ad id qd̃ sunt: nõ aũt q̄tũ ad actualẽ existentiã. s. an sint: vel nõ. ḡ oĩs intellectus creatus tã xp̄i: q̄̃ cuiuscũqz alterius beati vidẽdo deũ cognoscit in ipso de oĩ re ente vl̃ possibili q̄d sit: nõ aũt an sit. Maior pz qz ex ꝑte representantis nõ est ĩpedimẽtũ: cũ representet nãlr̃: ꝛ ex necessitate: ꝛ determinate. Nec ex ꝑte cognoscentis: cui fit representatio: qz ex quo põt in essentiã diuinã que excedit oĩa alia ẽt sil̃ sumpta: põt in oĩa representata ꝑ ipsã. Minor ꝓbat̃. Qz enĩ representet oẽs res entes ꝛ possibiles quãtũ ad id qd̃ sunt: nõ est dubiũ: qz aliter deus qui cognoscit oĩa ꝑ essentiã suã non cognosceret oẽs res. Qz aũt representet eas nãlr̃ ꝛ ex necessitate ꝓbatur. qz diuina essentia representat res creatas: sicut cã representat effectũ: sed diuina essentia est causa ꝯm potentiã oĩum rerũ nãlr̃: ꝛ ex necessitate q̄tũ ad id qd̃ sunt: lz nõ sit cã actualr̃ ꝓducens nisi libere. Est enim in potestate diuine libertatis ꝓducere q̄libet rem: sz nõ est in libertate diuine nãe posse ꝓducere q̄cunqz rem: imo ex nãli ꝑfectione diuine nãe vl̃ essentie est habere potẽtiã oĩa ꝓducẽdi. Sicut aũt cã ꝯm actũ respicit effectũ quo ad eius existentiã: ita cã ꝯm potentiã respicit effectũ quãtũ ad id qd̃ est. Quia sicut ex parte cause est ꝓductiuũ ꝛ ꝓducẽs. ita ex ꝑte effectus est ꝓducibile ꝛ ꝓductũ: quorũ p̄ᵐ respicit eẽntiam absolute: scd̃m respicit eã sub actuali esse. sicut ex ꝑte cãe ꝓductiuũ respicit potentiã: ꝓducens autẽ actionẽ. Res ergo creabiles quãtũ ad id: qd̃ sunt nãlr̃ ꝛ necessario representant̃ a diuina essentia: vt est virtus ꝓductiua: sz quãtũ ad existentiã actualẽ nõ. qz hoc dependet ex libera voluntate diuina. sic ḡ patz minor: sequit̃ ergo cõclusio p̄ncipalis. s. ꝙ intellectus vidẽs eẽntiam videt in ea oĩa alia quãtũ ad id: qd̃ sunt. Scit enĩ de quolibet ente possibili q̄d est: vt q̄d est hõ: ꝛ q̄d est asinus: nõ tñ scit: vtrũ hõ vel asinus sit in rerũ nã ex nã talis visionis.) Hec ille.

Cõtra 2ᵃᵐ cõclõnẽ arguit q̄dã hibernicus. ꝛ refert Adã. 3. sen. q. 8. Utrũ itellect⁹ creat⁹ vidẽs essentiam diuinam possit aliq̄d videre p̄ter v̄bũ. ℭ Cõtra scd̃am cõclusionem arguit q̄dã hibernicus: cuius argumenta recitat Adã: ꝛ intendit ꝓbare: ꝙ nullus intellectus creatus põt cogitare aliq̄d in verbo p̄ter ipsum v̄bũ: idest p̄ter deum. Et arguit primo sic. Qz nulla res videt̃ ex hoc solo ꝙ eius imago vl̃ idea vr̃: sz ꝑ actũ visionis verbi quo ad creaturã sola ei⁹ imago vel idea vr̃. igit̃ ꝛc̃. Minor pz: qz nõ põt intelligi aliqua creatura videri in v̄bo ꝑ actũ visionis verbi: nisi qz eodẽ actu: quo vr̃ idea: vr̃ ideatũ sed hoc est falsum: qz visa imagine cesaris nõ ꝓpter h̄ vr̃ cesar: nisi assit eius cognitio: nec ꝓpter hoc ꝙ aliqd̃ speculũ vr̃ ẽt si speculũ eẽt nãlis imago faciei videretur facies: sed solũ eius imago: imo si ꝓpter hoc quod imago vr̃: videret̃ id cui⁹ est imago: oĩa somnia essent vera: cũ ibi videant̃ imagines rerũ. cõsequens est ĩpossibile. igit̃. ℭ 2°. Si ꝑ actũ visiõis v̄bi põt videri creatura. ḡ distincte: ꝛ tunc ꝑ eundẽ actũ intelligendi possz negari veraciter deũ esse creaturã: ꝛ ꝑ illũ distinguere creaturã a deo: ꝛ esset ꝓpositio vera: vbi negaretur idẽ de se ipso: imo eadẽ cõpositio ĩtellectus esset simul necessaria ꝛ impossibilis. Qd̃ nõ solũ destruit phiam: sz est damnatum eximie ꝑ dñm Robertuz de kmesich archiepiscopũ cantuariensẽ de cõsensu omniũ regentiũ ꝛ nõ regentiũ. ℭ 3°. Qz tũc pari mõ posset vnico actu amoris amari deus beatifice ꝛ creatura. Cõsequentia pz: qz oĩs noticia põt habere actũ amoris sibi ꝓportionatũ: sz cõsequens est ĩpoẽ. Primo qz tũc talis sic videns posset fieri amicus alterius nouiter sine mutatione sue voluntatis. qd̃ Aug. 5° de trinitate in fine reputat valde impossibile. Cap. 4. Et pz ꝯña: qz per illũ actũ amoris: quo deus amat petrũ: põt nouiter vt ponit̃ amare creaturã: ꝛ ita fieri ei⁹ amicus. Et planũ est: ꝙ iste act⁹ amoris manet oĩo in eodẽ gradu: ꝛ ita non mutatus: ꝛ ita nec subm eius mutat̃ per illũ: nisi dicat̃ ꝙ voluntas tũc mutat̃ in cõparatione ad aliud: qz. s. hz nouiter respectũ ad illud: ad qd̃ nõ habuit p̄us. Sz ꝯm hoc sequit̃ ꝙ deus mutaret̃: q̄ñ approbat fcm̃ alicuius de nouo: vel q̄ñ dat nouũ p̄ceptũ alicui: tũc enim nouiter se hz in respectu ad illud. cõsequẽs est ĩpoẽ ꝛ absurdum: cũ hoc ẽt ꝙ negat̃ ab Augustino vbi supra. vbi dicit: ꝙ nullus põt fieri nouiter amicus alicuius sine mutatione sue volũtatis. ℭ Itẽ seq̄t̃ ꝙ talis postq̄̃ amauit aliq̄d: põt illd̃ nõ amasse: sicut põt postq̄̃ p̄uidit aliq̄d illud nõ p̄uidisse: qz idẽ est iudiciũ de visione ꝛ amore: vt ponitur. Et si per hoc ꝙ illud amauit meruisset: sequitur q̄ post meritũ posset nõ meruisse: ꝛ post demeritũ nõ demeruisse: ꝛ etiã nõ fuisse punitus: vel iniuste punitus: imo post occisionẽ hominis ex tali prescientia vel voluntate cõformi posset illũ nõ occidisse: que sunt impossibilia. ℭ 4°. Quia si vnico actu videndi vr̃ deus ꝛ creatura: vr̃ ĩpoẽ defendere q̄n p̄teritũ possit nõ fuisse: quia ex preuisione alicuius tristabilis sequit̃ nãlr̃ dolor: sicut notũ est per se: ꝛ ex p̄uisione sue p̄uationis sequitur naturaliter delectatio. si igit̃ deus nõ ĩpediat actionẽ naturalẽ: sicut post preuisionẽ tristabilis poẽ est ꝙ non fuerit tristabile p̄cognitũ: ita est possibile: ꝙ dolor ille nõ fuerit: vel saltem ꝙ iste nõ doluerit: ꝛ ita de delectatione. Similiter sicut est possibile ꝙ iste preuidit p̄uationẽ huius tristabilis: ita est possibile: ꝙ gauderet de hoc: ꝛ ita posset pẽdere a futuro ꝙ iste doluit: ꝛ ꝙ gauisus est: quod est possibile postq̄̃ sic fecit. ℭ 5°. Arguit ꝛ dic̃ se vti gladio Appollony. Qz de⁹ nõ posset actu videre creaturã per actuz quo videt se: nisi ipse esset sibi species ꝛ actus respectu vtriusqz. Aut enĩ respectu sui haberet vicẽ speciei ꝛ act⁹: ꝛ respectu creature vicẽ speciei: nõ tñ actu sz habitu tñ cognosceret creaturam: sicut si esset vice speciei: ꝛ nõ haberet vicez actus respectu sui: nõ cognosceret se actu: sz tñ habitu. Hoc inquit nullus sana mente potest negare. ergo pari rõne creatura nõ põt videre actu ꝑ verbũ dei creaturã: nisi verbũ diuinũ esset sibi loco speciei ꝛ loco act⁹: ꝛ qz hoc est impossibile: sequitur: ꝙ mediante verbo ꝑ

actum

actum videndi verbum nõ videt creatura. ¶ Cõfirmatur. Q2 aut opz dicere: q actus quo videt verbum imediate ipoztet creaturas: qd nõ ponitur ab aliquo: q2 tũc iste actus esset pure equiuocus: nec eẽt verbum alicuius oino: vel opz dicere: q actus mediante verbo ipoztat creaturas: z tunc opz cum cognoscens assimiletur cognito: q cũ nõ possit habere verbũ nisi tãquam obm vel speciem: aut ideã nõ tãquã actũ videndi creaturam: q nõ cognouit creaturã in actu mediante vbo. ¶ Cõfirmatur. Q2 opz necessario q pncipiũ cognoscẽdi imediatũ sit actus aliqs in cognoscente. cũ igit vbũ nõ possit creature esse actus cognoscendi: seqt q ipole est: q verbũ diuinũ sit creature imediate pncipiuz cognoscẽdi aut intelligendi creaturã.) Hec ille Hiberni cus. ¶ Cõtra eandẽ pclusionẽ arguit Aureo. magister pbando q nec aĩa xpi: nec alius intellectus videndo verbum videt creaturas sic q ponat eas in prospectu suo. Primo sic. Q2 nõ magis est limpidius intellect' creatus q̃ increatus: sed intellectus increatus sic videt creaturas videndo essentiam: q nõ ponit in prospectu p modũ obiecti ipsas res: sz tñ essentiã suã: quã cognoscendo cognoscit alias res. igit zc. Minor pbatur: q2 aliter sequeret: q continuũ cõponeret ex indiuisibilibus. Si enim deus videt cõtinuũ ponẽdo ptes eius in pspectu mentis sue: aut nullaz ponit in pspectu suo: z sic imperfecte z potentialr cognouit cõtinuũ. Uel habeo intentũ q non ponit in pspectu suo continuũ: aut aliquas ponit actualiter in pspectu: z alias solũ virtualiter: z tunc ipfecte z potentialiter cognouit illas ptes quas nõ ponit in prospectu suo. Aut ponit oẽs ptes in prospectu suo: z tunc si qualibz illaz est diuisibilis: iterum põt diuidi. ergo nõ oẽs actu sunt in prospectu: vel quelibet est indiuisibilis: z habet intentũ. i. q cõtinuũ est cõpositum ex indiuisibilibus. qd est z demonstrationes Aristo. ¶ 3° sic. Cognitio rez in verbo non est cognitio earum in pprio genere: imo iste due noticie distinguunt: q2 prima dicitur matutina: z 2ª vespertina: sed si res ponerentur in pspectu cognoscẽtis qñ cognoscitur in verbo: tũc talis noticia esset noticia rei in pprio genere: quia res cognosceret ẽm ppriũ genus z differentiam: z ẽm ppriam diffinitionez: z hoc est cognoscere rez in pprio genere. ¶ Forte dicet: q distinctio pdictaz cognitionũ nõ ẽ penes cognitũ. i. obiectuz: sed penes medium cognoscendi: q2 cognitio rei in vbo est per verbũ: sed cognitio rei in pprio genere est p ppriam speciem. ¶ Sz hoc nõ valet: imo est z beatum Augustinum: qui ponit has duas cognitiones: z nõ ponit differentiam inter illas penes medium: sed penes obiectũ cognitũ in esse cognito. Tum q2 res posset cognosci per speciem sine hoc: q cognosceret in pprio genere. ergo cognoscere per spẽm non est cognoscere in pprio genere. Tum q2 si per cognitionez rei in verbo poneretur res in pspectu mentis: tunc cognitio matutina eẽt vespertina. Patz q2 Aug. distinguit illas noticias: q2 cognitio matutina est cognitio in dei essentia: in qua cõtinet eminenter omne ens: sed cognitio vespertina est cognoscere rem in pprio genere: eo q res cognoscitur ẽm suum esse diminutũ. Tũ q2 ex quo in verbo cognoscitur res ẽm suũ ppriũ genus: z ppriã differentiã z speciem z diffinitionez: tunc superfluit cognitio vespertina: nec oporteret ibi ponere cognitionem rei in pprio genere. Et si dicas q prima est clarior q̃ scda: hoc nõ valet: q2 lz vnus actus sit clarior alio: tñ res cognita esset equalis z eque clara ẽm te: cũ p vtranqz res cognoscantur ẽm idẽ esse. ¶ 3° sic. Q2 si sic: tunc videns verbũ posset loqui de omnib' rebus: quas videt in verbo: z posset illum inare alios: posset ẽt reducere se ipm ad noticiã actualẽ rei in pprio genere: sicut habens speciem rei posset se ipsuz reducere ad actualẽ noticiã rei. Hec sunt falsa z inconuenientia. igitur. ¶ 4°. Quia si sic: aut talis intellectus videt creaturas eodẽ actu: quo videt verbũ: aut alio. Nõ eodem: q2 impossibile est poni talem actuz: qn poneret visio oium creaturaruz: q2 si per illum actũ nũc nõ videtur creatura: z postea vr opz q ille actus intendatur: vel q mutet: quia impossibile est trãsire de zdictorio i zdictoriũ sine aliq̃ mutatiõe. Nõ. n. transit de nouo super aliqd obiectũ: super qd nõ transibat prius: nisi facta mutatiõe in actu: z sic actus verificans contradictoria est mutabilis. qd est falsuz. Si dicas q est facta mutatio extensiue: quia ad plura se extendit q̃ ante. Hoc nõ valet: q2 hoc nõ põt fieri: nisi fiat aliqua mutatio in ipso actu. Nec põt dici q talis intellectus videat res in verbo alio actu: q2 vel ille actus imediate trãsit super res sine hoc q transeat pmo super verbũ: z tũc attingit rem in pprio genere. z non est visio rei in verbo: vel transit in res mediante verbo: z tunc erunt duo actus beatificati respectu ipsi' verbi: qd est impossibile. ¶ 5°. Q2 si videns verbuz ponit aliqd aliud in pspectu suo: sequit q ponat oĩa: q2 q̃ rõne ponit vnũ: ponit oĩa: q2 verbũ necessitate nãe est silitudo oiuz rerũ: siue h fit p ydeas q̃tũ ad qdditates rez: siue p nutũ volũtatis q̃tũ ad exñtias qdditatũ in effectu: qui nutus est idẽ qd volũtas z diuina essentia: z ideo equaliter patz nutus diuine voluntatis videnti verbũ: sicut diuina essentia. Mõ cõsequens est falsuz: q2 tunc poneret infinita in actu in prospectu suo. et sic infinitũ esset in actu: z per cõsequens posset esse in re. ¶ Dicet forte: q diuina essentia est speculũ voluntarium: nõ naturale inq̃tum reuelat aliqua sicut placet sue voluntati. Sz hoc nõ valet: q2 lz diuina essentia sit speculum voluntariũ offerendo se intellectui: nõ tñ in ordine ad res quas representat: sz postq̃ oblata est intellectui creato naturaliter repñtat. Sicut ignis volũtarie approximat stupe: tñ approximatus volũtarie agit naturaliter z cõburit. Et hoc pz: q2 essentia oblata intellectui creato est sufficiẽs representatiuũ rez. Nec opz q deus ibi faciat aliquid p voluntatẽ suam. Nec dña rõnis que est inter intellectũ z voluntatẽ: vel aliq̃ alia impedit talem representationẽ: q2 rõ nõ est rõ videndi: vel nõ videndi res in verbo. ¶ 6°. Arguit cõtra modũ pbandi cõclusionez: quẽ. S. Tho. ponit in scripto. s. q illa que nõ sunt: nec erunt: nec fuerunt: tñ pñt esse: deus nõ cognoscit per ideas: sed cognoscendo suaz potentiã. Hoc inquit arguens parũ valz. Q2 omnis cognitio fit per assimilationẽ aliquã: z ideo oz q omnia cognoscantur p aliquam similitudinem: nec illa potentia sufficit. ¶ 2°. Q2 tunc esset mutabilis: q2 primo cognoscit per potentiã suam: postea si ponatur in esse: cognoscet alio mõ. s. per ydeas pprias. ¶ 3°. Q2 tunc si deus cognoscit possibilia fieri per potentiã suã: z nõ p ydeã vel silitudinẽ: tunc cognoscit illa arguitiue ẽt imperfecte. ¶ Contra eandem coclusionẽ arguit Adam i 3° se. pbãdo q nec aĩa xpi: nec aliq̃ creatura intellectualis põt distĩcte cognoscere siml infinita: ita q distincte qdlibet eoz cognoscat. Q2 aut eodẽ actu cognoscit infinita z qdlibz distincte: z tunc sequitur: q ille actus esset infinite perfectionis in genere cognitionis: vel infinitis actibus specifice distinctis equpollet: q2 fit ẽmo de distinctis cognitionibus infinitoz specifice distinctorum. Sz hoc est impossibile. Et eodem modo nec

Utrũ intellectus vidẽdo verbũ videat creaturas sic q eas ponat in prospectu suo.

Utz deus cognoscat possibilia ñ facta nec fienda p ydeas aut p potentiam.

Cõtra eãdez Adã 3°. sen. q. 10. Utrũ intellectus creatus infinita distincte cognoscere possit.

qdlibet infinitoꝝ eiusdē spēi pōt distincte cognosci ab illa aīa: qꝛ nec eodē actu infinite pfectionis: nec diuersis actibus: qꝛ tūc essent infiniti actus. igitur nullo mō pōt cognoscere distincte infinita. ¶ 2°. Si aīa posset cognoscere infinita. ergo infinita: quoꝝ qdlibꝫ esset alicuius signate pfectionis ſꝫ q̄titatē: vel maioris: ꝛ hec totaliter distincta adinuicem: vel infinita pportionalia ad minus eūdo semper in minus: vt pote infinitas partes proportionales alicuius magnitudinis date ſꝫ extensionem: vel alicuius qualitatis ſm latitudinem: vel ptes graduales. Primū dari nō potest. Tū qꝛ nō plura potest creatura simul distincte cognoscere in verbo q̄ deus possit facere: sed deus nō potest facere talia infinita in actu simul. igitur ꝛc̄. Minor pbatur: qꝛ repugnantia est: ꝙ hmōi infinita sint simul in entibus secūdū phīaꝫ ꝛ theo^am: ꝛ in hoc theo^a a phīa nō discordat. Tū 2°: qꝛ volēs infinitos hoīes sic distincte cognitos: si essent ex odio dei occidere: infinite peccaret: ꝛ infinite posset mereri aliqd simili ratione. Et si hoc: igit̄ premium eius esset infinite delectabile. igitur delectabitur infinite. et multa alia incōuenientia sequerent̄. ¶ Si dicat̄: ꝙ nō sequit̄ infinitum meritum: qꝛ deus acceptat: vt sibi placet. ¶ Cōtra. Precepto alicui dato ꝙ diligat aliquē infinitorum angelorum distincte cognitoꝝ: si est possibile: tantum meretur ex dilectione vnius sicut alterius. Uel sequitur saltem: ꝙ esset infinite laudabilis ꝛ virtuosus. ¶ Et iterūꝫ est ꝯtra phm. Qꝛ pmo posteriorū ꝛ pmo phisicoꝝ arguit phs: ꝙ si
Tex. cō. 6. principia sunt infinita. igitur ignota. ¶ Nec 2^m potest
Tex. cō. 50. dari: qꝛ si cognoscere qdlibet infinitoꝝ equaliuꝫ distincte arguit infinitā perfectionem vnius cognitionis vel infinitatē cognitionum: multo fortius eundo ad min^9. Uisus enim tanto acutior est ꝛ fortior: q̄to minus visibile distincte pcipit ſm phum pmo celi ꝛ mundi. ¶ Idem in de sensu ꝛ sensato tenet phus in caplo penultimo. ¶ Hic aūt obyciet aliqs: ꝙ q̄daꝫ passiones ꝛ magnitudines latent sensum ꝛ intellectum: ita ꝙ non possunt distincte percipi in actu: lꝫ confuse in suo toto imutent sensum ꝛ intellectum: ꝛ per cōsequens cōfuse cognoscuntur in toto. Nam intellectus: vt dicit ibideꝫ: nō intelligit que sunt exterius. s. sensibilia nisi cū sensu exemplificat: ꝙ nō omnis magnitudo vel passio distincte percipitur: qꝛ decimū millenariū milij latet visuꝫ q̄uis visus supueniat: ꝛ qui in diesi sonus latet: q̄uis cōtinuus existens audit̄ omnis cantus. igitur ſm veritatem ꝛ ſm phm distincte percipere: vel posse percipere minora arguit maiorem ꝛ pfectiorem acutieꝫ visus ꝛ perfectiorem: ꝛ per cōsequens oīa talia posse percipi arguit infinitatem distinctiue cognitionis sicut maioꝝ ꝛ equalium: sꝫ equalia infinita quodlibꝫ distincte cognoscere arguit infinitam pfectionem cognitionis distinctiue si daret̄. ergo multo fortius discretiua cognitio partiū proportionaliū infinitarum. ergo nec anima christi: nec aliqua creatura potest distincte cognoscere infinita. Hec ille. ¶ Et in h̄ scd̄s articulus terminat̄.

Quantum ad tertium articulum restat respondere obiectionibus supradictis. Et quideꝫ ad primum Scoti dicat̄: ꝙ nihil penitus ꝯcludit cōtra primā conclusionem: nec cōtra eius pbationem: qꝛ vel argumentum eius est ex. 4. terminis: ꝛ sic nō valꝫ: vel si sit tm̄ ex tribus debito mō dispositis in figura ꝛ mō: concludit vnum veruꝫ in nullo repugnās conclusioni aut eius probationi. Si enim intendat sic arguere. Si ipsi. a. conueniant. b. ꝛ. c. ordinate: ita ꝙ. b. sit tota ratio respectu. c. si intelligens. b. nō comprebendat. a. multo minus intelligens. c. nō cōprehendet. a. sꝫ respectu dei esse infinituꝫ intensiue: ꝛ esse illud in quo infinita possibilia relucent: se habent sub tali ordine: ꝙ qꝛ deus est infinitus intensiue: ideo infinita possibilia relucent in eo: ꝛ ita potest in īfinita possibilia: ꝛ nō ecōtrā: ꝛ cognoscens deus sub rōne infinitatis intensiue: nō ꝑpter hoc comprehendit illuꝫ. ergo multo minus cognoscens illum sub rōne representātis infinita possibilia in eo relucentia: ꝛ ꝓductiui infinitoꝝ possibiliū cōprehendit illum. Si inq̄ ita intendat arguere: cōceditur totum argumentū. sed nihil est cōtra nos: qꝛ concedimus ꝙ nec ex cognitione scd̄i nec tertij cōprehenditur primuꝫ: quilibet enim beatus clare videt deum esse infinitum intensiue: ꝛ esse representatiuum ꝛ ꝓductiuū infinitoꝝ effectuū possibilium nunq̄ producendorum: nec tamen comprehendit deū. Et cōcedimus ꝙ nec ex cognitione diuine infinitatis: nec ex cognitione infinitoꝝ ꝓductiuitatis: aut representatiuitatis cōprehendit̄ diuina essentia: sed solū ex cognitione oiuꝫ effectuum possibiliū: si esset possibilis creature. Patet ergo ꝙ illud argumentū si sit tm̄ ex tribus terminis: ꝛ debite cōcludat: nō ꝓcedit cōtra nos. Si vero intēdat taliter arguere: ꝙ ex maiori ꝛ minori prius sumptis inferat hanc cōclusioneꝫ. s. ꝙ ex cognitione infinitorum possibiliū ꝛ oīum possibiliū nō comprehendat̄ diuina essentia: pꝫ ꝙ argumentuꝫ est ex q̄tuor terminis. Nā hoc qd̄ dico infinita: vel oīa possibilia nō predicat̄: nec inest diuine essentie: nec hoc qd̄ dico diuina infinitas: vel īfinitas itensiua: pōt esse mediū ad ꝯcludēdū tale pdicatū de dīna essentia. Et sic pꝫ ꝙ sue similitudines adducte de subo: ꝛ medio: ꝛ passione: vel de subo ꝛ passiōe priori ꝛ passione posteriori nullatenus sunt ad ꝓpositum: qꝛ in qualibet tali trinitate duo vltima predicantur de pmo. Nō sic in ꝓposito: vt dictuꝫ est. ¶ Si aūt arguens velit replicare dicendo: ꝙ si quilibꝫ btūs videt deum esse representatiuum ꝛ ꝓductiuum infinitoꝝ possibiliū: ex hoc sequitur: ꝙ qlibet talis: aut aliqs talis videt aut cognoscit distincte illa infinita possibilia fieri: ꝛ representata in diuina eēntia. ¶ Rn̄debit̄ ꝙ non plus valet illa consequentia q̄ ista. Aristotiles clare itellectualiter vidit ꝛ cognouit: ꝙ omne cōtinuū est in infinitas partes diuisibile: ꝛ in infinitoꝝ numerorū ꝑ sui diuisionē causatiuū. ergo Aristotiles vidit aut cognouit distincte infinita. quaꝫ cōsequentiā ꝯstat penitus nil valere. et multe alie instantie ad ꝓpositū adduci possent. ¶ Ad 2^m potest dici dupliciter. Primo negando antecedens: potest enim dici: ꝙ cognito distincte ꝛ perfecte aliquo effectu in verbo cōprehendit̄ verbum vt est causa illius effectus: lꝫ nō simplr̄ cōprehendatur. Nam ꝯprehendere verbū vt est causa solis est distincte cognoscere in deo actū eminenter vel virtualiter cōtinentem talem effectum: ꝛ habitudinem eius ad effectum ꝛ ecōtra: ꝛ qcq̄d ex parte dei requirit̄ ad producendum talem effectum in esse: hoc autem est possibile creature. Nā beatus videt in verbo q̄uo tota actualitas ꝛ perfectio solis preexistit in deo q̄tuꝫ ad qdlibet sui: ꝛ habitudineꝫ vnius ad aliud. Et ideo potest dici comprehendere verbū non simplr̄: sed ſm qd ꝑut est causa talis effectus: ita ꝙ cōprehensio magis referatur ad respectū q̄ ad absolutum cause. ¶ 2° pōt dici ꝙ concesso antecedente: neganda est consequentia. Quia licꝫ cognito aliquo effectu in verbo nō comprehendatur verbum vt est causa illius effectus: hoc ideo est: qꝛ illud per qd̄ est causa talis effectus: est idem realiter cum illo: per qd̄ est causa omnium effectuum

ctuum possibiliuz: ꝛ ideo nõ potest comprehendi verbum vt est causa huius effectus: nisi ꝯprehenderet̃ vt est causa oīum effectuū. Secus aūt esset si cognoscerē/tur in verbo omnes effectus possibiles: tūc enim vidē/ti ꝛ cognoscenti distincte oēs illos effectus clare appareret qcqd cõtinetur eminenter ꝛ virtualiter in diuina actualitate ꝛ v̄tute: ꝛ ad que: ꝛ quot: ꝛ q̄ta: ꝛ qualia se extendit diuina virtus ꝛ actualitas. Hoc aūt nõ posset esse sine eius comprehensione. ideo consequentia non valet. ❡ Ad 3ᵐ negatur antecedens: qꝛ exemplum de principio ꝛ conclusione bonum est. Et ad ꝓbationem dr̃ p̄mo: ꝙ licz causa inq̄tū causa nullam ꝑfectionem accipiat a cāto: attñ cām ꝯsequitur aliqua hītudo rõne sui effectus ꝛ posito effectu in esse; que sine effectu non cõsequeret̃ cām: vt pz de respectu paternitatis ꝛ alijs similibus. Et ideo cognitio principij vt est cā cõclusionis ꝑficit̃ per cognitionē cõclusionis: ꝛ si nõ quātū ad subam ꝛ realitatem absolutā p̄ncipij: tñ quātū ad eius habitudinē ad cõclusionē: ꝛ q̄tū ad virtutē ꝛ causalitatem p̄ncipij. ❡ Dr̃ 2º: ꝙ concesso ꝙ cā nullā ꝑfectionē recipiat a cāto: ꝛ ꝙ cognitio effectus ex cā vt est cognitio effectus nõ sit rõ cognoscendi cām ꝑfectius: tñ per oppositū effectus nõ reciperet aliquā ꝑfectionē a cā nisi prius illa ꝑfectio p̄existeret in cā. Et vlterius in causis totalibus naturaliter agentibus noua cõicatio ꝑfectionis in effectu arguit nouā ꝑfectionem in cā: vel augmentuz nouū prioris causalitatis. ꝛ ideo aliquam nouitatē requiūt. Si eni ignis esset totalis ꝛ precisa cā caloris nõ requirens mām aut subm: in qd ageret: non posset nouiter ꝑfectiorē calorē q̄ p̄us ꝓducere: nisi ipse prius nā esset virtuosior q̄ p̄us. Et silr ex causa nõ cognoscitur nouiter aliquis effectus: vt ex cā totali ꝛ precisa: nisi precognoscatur nouiter aliqd in causa: vel nisi ipsa causa nouiter ꝑfectius cognoscatur q̄ p̄us. Et iõ si nouiter cognoscitur aliq̄ cõclusio ex principio vt ex p̄ncipio totali: oz p̄us nā aliter cognosci principiū q̄ p̄us: vel addi aliqd cõprincipiū priori p̄ncipio: sicut cū sub eadem maiori subsumuntur diuerse ꝓpositiones minores ad inferendū diuersas ꝯclusiones. Qꝛ enim posita causa sufficienti alicuius cognitionis ponit̃ illa cognitio: si noticia cause in tanto gradu est sufficiens cā ꝛ rõ noticie effectus: qñcunqz fuit predicta noticia cāe fuit noticia effectus. Unde si nouiter noticia cause ducit in noticiaz effectus: illa noticia cause noua est sic ꝙ causa nouiter cognoscit̃: vel ꝑfectiori mõ q̄ prius cognoscit̃. Si enim causa prius cognosceret̃ oīno ꝛ p̄cise sicut nunc cognoscitur: non plus noticia cause duceret in cognitionem talis effectus nunc q̄ prius. ❡ Dicit̃ 3º: ꝙ in scia ꝛ noticia: qꝛ cognitio effectus causat noticiaz cause: ꝛ q̄to plures effectus cognoscunt̃: tanto cā ꝑfectius cognoscit̃ a posteriori. ❡ Dicit̃ 4º: ꝙ loquendo de scia ꝓpter qd ꝛ a priori: lz cognitio cause sit ratio cognoscendi effectū ꝛ nõ econtra: tñ aucta cognitione effectuum ex cā: ꝛ conclusionuz ex p̄ncipio: necesse est prius natura augeri cognitionem cause vel p̄ncipij nõ quidē ex cognitione effectus vel cõclusionis: sed aliunde vñcūqz veniat tale augmentū. Et similr̃ illa cognitio cause vel p̄ncipij est ꝑfectior: q̄ ducit in cognitionē plurimū cõclusionū vel effectuū: q̄ illa cognitio cause vel p̄ncipij: que non sic ducit: nec ducere põt. ꝛ hoc est qd solū intendimus. ❡ Ad p̄ᵐ ꝯfirmationē dr̃: ꝙ si ex noticia. a. p̄ncipaliter p̄habita nõ habeat̃ noticia. b. cõclusionis: eo facto nūq̄ ex illa noticia. a. p̄ncipij manē/te vniformi ꝛ nullo mõ variata habebit̃ noticia. b. cõclusionis. Si eniz talis noticia p̄ncipij eēt ꝑfecta ratio noticie cõclusionis: tūc posita illa noticia p̄ncipij poneretur noticia conclusionis ex p̄ncipio. Uñ si illa cõclo debeat ex illo p̄ncipio cognosci tāquaz ex sufficienti ꝛ perfecta rõne talis noticie cõclusionis: opz p̄ncipiū cognosci alia cognitione q̄ prius: vel augeri primā cognitionē. Et cū arguens infert: ꝙ tunc p̄ncipiū in illo gradu nõ est p̄ncipiū. Cõceditur ꝙ principiū sub tali gradu noticie nõ est perfecta ratio sufficiēter applicata ad cognoscendum conclusionē; licz in se sit p̄ncipiū cognitionis habitualis: ꝛ causa eius in potentia taz in esse q̄ in cognosci: tñ nõ est actu cā ꝛ rõ cognoscendi cõclusionē. Bene eniz scimus: ꝙ noticia quā habeo de p̄ncipio nõ dat sibi: q. sit p̄ncipiū cõclusionis: nec causa in esse: aut in cognosci: lz dicimus ꝙ nūq̄ actu causabit sufficienter noticiā cõclusionis: nisi sit ꝑfectius cognituz q̄ prius. Et addo sufficienter: qꝛ forte ex aliqua maiori possunt inferri mille ꝯclusiones additis alijs ꝓpositionibus minoribus: nec tñ illa maior perfectius cognoscetur a priori q̄ prius: qꝛ illa maior precise sumpta nõ est sufficiens p̄ncipiuz cognoscendi illas conclusiones distincte: nisi additis alijs cõprincipijs. verbuz aūt diuinū est sufficiens rõ cognoscendi oēm creaturaz. Uñ si ex eius cognitione nouiter cognoscitur aliqua creatura: aliqd innouatur circa cognitionē v̄bi: ꝛ ꝑfectius cognoscitur eius virtus ꝛ cālitas ꝛ sub noua hītudine ad talem creaturā. Scit̃ eniz nouiter: ꝙ verbū ꝯtinet virtualr̃ talez effectū: ꝛ est ꝓductiuū illius. ❡ Ad 2ᵐ confirmationē dr̃ p̄mo: ꝙ p ꝛ post demõstrationē diffinitio subiecti cognoscitur ꝑfectius q̄ ante demonstrationē cognitione qꝛ: ꝛ magis cognoscitur a posteriori sua virtus ꝛ cālitas in ordine ad nouos effectus. ❡ Dr̃ 2º: ꝙ licz p ꝛ post demonstrationē nõ cognoscat̃ diffinitio subiecti perfectius q̄ añ cognitione ꝓpter quid ꝛ a priori: hoc ideo est: qꝛ cõclusio que nouiter scitur p demonstrationē nõ solū cognoscitur ex illa diffinitione: imo multa alia sunt p̄ncipia illius cognitionis. s. forma arguendi: ꝛ alique alie ꝓpositiones assumpte ad inferendū cõclusionē ꝛ noticiaz terminoꝝ. Si enim diffõ precise sumpta esset sufficiens rõ cognoscendi conclusionē: ꝛ inherentiam passionis ad subm: qñcūqz nouiter ex ea cognosceret̃ cõclusio vel inherentia passiõis oporteret diffõnē nouo mõ cognosci in se. ❡ Silr dico de p̄ncipio: ꝙ si ipsuz non perfectius a priori cognoscitur postq̄ ꝯclusio aliqua ex ipso cognita est: hoc erit qꝛ ipsum nõ est perfecta rõ ꝛ sufficiēs cognoscendi illā conclusionē: nisi addant̃ alia p̄ncipia nouiter cognita: puta noticia modi arguendi: vel maioris: aut minoris: semper tamen perfectius cognoscitur a posteriori: vt dictū est: ꝛ sub alijs habitudinibus q̄ prius. ❡ Et breuiter recapitulando predicta nunq̄ aliqs est nouiter potens ad inferenduz ex aliquo p̄ncipio sufficienti nouas conclusiones: ꝛ precise ex illo principio: quas p̄us ex eodē p̄ncipio p̄cognito inferre ꝛ cognoscere nõ poterat: nisi nouiter perfectius cognoscat p̄ncipiū q̄ prius. Et simile est de causa respectu effectuum: nõ ꝙ noua demonstratio vel deductio augeat cognitionē ꝓpter qd ꝛ a priori ipsius p̄ncipij: sed presupponit illud augmentuz vñcūqz veniat. ❡ De predictis loquit̃ scūs Tho. de veritate. q. 8. ar. 4. vbi sic dicit. (Impossibile vr̃: ꝙ aliqua creatura videns diuinam essentiam sciat omnia: que deus scit scientia simplicis noticie. Cõstat eniz ꝙ q̄to aliquis causam aliquam ꝑfectius cognoscit: ex cognitione cause in pluriū effectuum cognitionez deuenire põt: sicut ille q ꝑfectius aliqd principium demonstrationis cognoscit plures conclusiones ex eo

creatus est in potentia ad oĩa illa cognoscẽda: que suo lumine mãifestari pñt: ⁊ nihil hoꝝ angelus beat⁹ ignorat: ex hoꝝ.n. ignorantia remaneret intellectus angeli imperfectus. Quedã vero potentia est obedientie tantum: sicut aliquid dr̃ esse in potentia ad illa: que supra naturã deus in eo põt facere: ⁊ si talis potentia non reducatur in actum: non erit potentia imperfecta: ⁊ iõ intellectus angeli non est imperfectus: si non cognoscat oĩa que de⁹ põt ei reuelare. ❡ Uel dicendũ ꝙ si aliqua potentia ordinatur ad duas pfectiones: quaꝝ prima sit propter scd̃am: non erit potentia imperfecta si habeat secundam sine prima: sicut si hʒ sanitatem sine adminiculis medicine: que sanitatẽ faciunt: omnis aũt cognitio creature ordinatur ad cognitionẽ dei: ⁊ ideo ex quo intellectus creatus cognoscit deum: etiaʒ dato per impossibile ꝙ nullam creaturã sciret: non esset ꝑpter hoc imperfectus: nec etiam intellectus videns deuʒ: ꝗ plures creaturas cognoscit est beatior ex cognitione creaturaꝝ: sed ex hoc ꝙ perfectius deũ cognoscit: vnde dicit Augu. in lib. confessionuʒ) ⁊c̃. Hec ille. ❡ Simile dicit quarto sen. di. 49. q. 2. ar. 5. in solu. quinti. ❡ Iteʒ ibidem in solu. septimi sic dicit. (Sanctoꝝ desideriuʒ quo oĩa scire desiderant implebitur ex hoc solo ꝙ deuʒ videbunt: sicut desiderium eoꝝ quo oĩa bona habere cupiunt: cõplebitur in hoc ꝙ deũ habebunt. Sicut.n. deus ex hoc ꝙ hʒ perfectam bonitatem sufficit affectui: ⁊ eo habito oĩa bona quodãmodo habentur: ita eius visio sufficit intellectui Jo. 14. Domine ostẽde nobis patrem ⁊ sufficit nobis.) Hec ille. ❡ Scd̃o argumentuʒ deficit: qꝛ supponit ꝙ ea que videntur in verbo diuersis visionibus ⁊ actibus videantur: hoc autẽ negat Beatus Tho. prima parte. q. 12. ar. 10. Et tertio ꝯtra Genti. capi. 59. vbi sic dicit. (Cũ aũt ostensum sit: ꝙ intellect⁹ creatus diuinã substantiã videns in ipsa dei substantia oẽs spẽs reꝝ intelligat: quecunqꝫ aũt vna spẽ videntur: opʒ simul ⁊ vna visione videri: cum visio ꝓncipio visionis correspondeat: necesse est ꝙ intellectus qui diuinã substantiam videt: non successiue: sed simul oĩa contẽpletur. ❡ Item sũma ⁊ perfecta felicitas intellectualis nature in dei visione ꝯsistit: felicitas aũt nõ est ꝑm habitum: sed ꝑm actum: cũ sit vltima pfectio: ⁊ vltimus finis. Ea igitur que videntur per visionẽ diuĩe sub̃e: qua beati sumus: oĩa ꝑm actũ videntur: non ergo vnũ prius: ⁊ aliud posterius. ❡ Amplius in diuina substantia intellect⁹ oĩum reꝝ spẽs ⁊ genera cognoscit: quorũdam aũt geneꝝ sunt spẽs infinite: sicut numeroꝝ: ⁊ figuraꝝ: ⁊ ꝓportionum: intellectus igitur in diuina sub̃a videt infinita: nõ aũt oĩa eadẽ videre posset: nisi simul videret: qꝛ infinita non est transire: opʒ igitur ꝙ oĩa que intellectus in diuina sub̃a videt: simul videat: hinc est ꝙ Augu. in. 15. de trinitate dicit. Nõ erunt tũc volubiles cogitatiões nr̃e ab alijs in alia euntes ⁊ redeuntes: sed oẽm sciam nr̃aʒ vno simul ꝯspectu videbim⁹.) Hec ille. ❡ Tertio deficit argm: qꝛ supponit q̃ndã falsam maximã. s. ꝙ qñcũqꝫ aliqua multa sunt possibilia respectu alicuius: ⁊ nullũ eoꝝ hʒ repugnantiã ad coexistẽdũ alteri: nec illud eẽt perfectius: si oĩa simul inessent ei q̃ꝫ si nullũ inesset: tũc non repugnat oĩa illa simul inesse ei. Huius.n. maxie falsitas pʒ: ꝙ possibile est deo ꝓducere hunc effectum ab eo ꝓducibilẽ: ⁊ possibile est ꝙ ꝓducat illũ ⁊ illum: ⁊ sic de oĩbus ab eo ꝓducibilibus: nec vnũ ꝓducibiliuʒ repugnat alteri: nec est repugnãtia hoc ⁊ illud simul ꝓduci: nec deus esset pfectior: si oĩa ꝓducibilia ꝓduceret quecũqꝫ non repugnãt inuicẽ: ⁊ tñ ꝯstat ꝙ impossibile ẽ poni in actu: ꝙ deus ꝓducat: vel actu ꝓduxerit oĩa ꝓducibilia ab eo: ita in ꝓposito põt argui de visionibus oĩoꝝ ⁊ infinitoꝝ visibiliũ ab aĩa xp̃i. ❡ De hoc. S. Tho. de veritate. q. 20. ar. 5. ad 4m sic dicit. (Sicut nõ põt esse: ꝙ sit factũ ꝗcquid deus põt facere: qꝛ sic deus fecisset tot: ꝙ nõ posset plura: ⁊ sic eius potẽtia eẽt limitata ad creaturas actu existẽtes: ita nõ põt poni: ꝙ alicui creature sit manifestatũ ꝗcquid deus põt manifestare.) Hec ille. ❡ Ex quo pʒ falsitas illius maxie. Et vlterius: qꝛ eodẽ mõ posset argui de diuisionibus possibilibus fieri in cõtinuo: qꝛ quelibet illaꝝ est possibilis ⁊ nulla est incõpossibilis alteri: nec ipm̃ est pfectius ex hoc ꝙ actu diuiditur: ⁊ tñ non est possibile omnes illas diuisiones esse positas simul in actu: sed est fallacia cõpositionis ⁊ diuisionis arguẽdo a sensu diuiso vero ad sensum cõpositũ falsum. ❡ Quarto argumentũ deficit in hoc: qd̃ dicit inter visiones diuersoꝝ obiectorum nullam esse incõpossibilitatẽ: dico.n. ꝙ visiones: quaꝝ principia sunt species create incõpossibiles sunt sicut ⁊ ille species: que sunt principia illaꝝ: sicut.n. vnuʒ corpus ꝑm eandem superficieʒ repugnat diuersis figuris actualiter figurari simul: ita repugnat eundem intellectum diuersis speciebus eiusdem generis ⁊ ordinis simul informari actu perfecto distincto cõtra habituʒ: ac per hoc repugnat illum intellectũ simul habere plures visiones actuales ex illis causatas. ❡ Quinto deficit argumentũ in hoc: qd̃ asserit nullã potentiam esse pfectiorem: dum est ꝯiuncta suo actui q̃ꝫ dũ est separata: hoc.n. est manifeste falsum: alias non perfectior eẽt intellectus beati Pet. qui est cõiunctus visioni beatifice q̃ꝫ intellectus iude vel sathane. qui est in potẽtia ad talem actũ: ⁊ separatus ab illo: nec intellectus ph̃i esseʒ perfectior ex hoc ꝙ hʒ habitus virtutũ intellectualiũ ⁊ moralium q̃ꝫ intellectus pueri vel rustici: qui caret illis: ⁊ preter hoc arguens contradicit in hoc argumẽto sibi: qꝛ in eodem argumento dicit ꝙ omnis intellect⁹ naturaliter perficeretur ex visiõe cuiuscũqꝫ obiecti si haberet eã. Nec valet sua ꝓbatio: qꝛ lʒ actus sit extra rõnem potentie receptiue: põt tñ potẽtiã pficere accñtaliter saltẽ: dato ꝙ nõ pficeret eaʒ essentialr̃: multiplex est.n. pfectio. ❡ Sexto deficit argm: qꝛ asserit ꝙ ꝗcqd est simul in potentia ad multos actus nõ repugnantes põt oẽs illos simul actu cape: hui⁹.n. falsitas apparet: qꝛ ꝯtinuũ simul est in potẽtia ad oĩmodã suaꝝ partiuʒ diuisionẽ: ⁊ ꝯstat ꝙ nõ est capax oium diuisionũ actualium simul: ⁊ alie innumerabiles instãtie dari possũt. ❡ Ad sextũ dico p̊: ꝙ falsuʒ asserit ⁊ assumit in h̃ qd̃ dicit ꝙ aĩa xp̃i quo ad sciam reꝝ in ꝓprio genere hʒ infinitas spẽs vt cognoscat infinita singularia vel indiuidua ⁊c̃. hic.n. non opʒ: lʒ cognoscat infinitas species numeroꝝ: aut figuraꝝ: aut infinita puncta: vel lineas: aut superficies: ⁊ oĩa que sunt in potentia naturali creature: sicut.n. hec oĩa que sunt infinita nõ simplr̃: sed soluʒ ꝑm quid cognoscit aĩa xp̃i in verbo per vnicã spẽm intelligibilẽ increatã. sic ⁊ infinita ꝑm ꝙ cognoscit actu vel hitu ꝑm sciaʒ infusaʒ cognoscit ꝑ finitas spẽs creatas: cuius rõ est: qꝛ spẽs sibi infuse similes erant ⁊ sunt spẽbus concreatis mentibus angelicis: que lʒ sint vniuersales in virtute: tamen per vnam illaꝝ cognoscuntur actu vel habitu oĩa indiuidua vnius generis vel specifice nature: dato ꝙ sint infinita actu vel potẽtia: ⁊ hoc vel simul: vel successiue: vnde per spẽs finitas numero aĩa xp̃i cognouit ĩfinita actu vl̃ habitu: nec oportuit ꝙ infinitati indiuiduoꝝ aut naturaꝝ specificaꝝ correspondeat infinitas intelligibiliũ specieꝝ. ❡ De hoc san. Tho. 3ª pte. q. xi. ar. i. dicit. (Aĩa xp̃i per scientiaʒ indi

Capi. 16.

tam vel infusam cognouit q̄cūq; ab hoīe cognosci pos sunt per virtutē luminis intellectus agentis: sicut sunt q̄cunq; ptinēt ad scias hūanas: scdo vero p hanc sciaȝ cognouit xp̄s omnia: que per reuelationē diuinā homi nibus innotescunt: siue pertineant ad donū pphetie: si ue sapientie: siue ad q̄dcunq; donum. Oia. n. ista abun dantius ꝛ plenius ceteris cognouit anima xp̄i: ipsaȝ ta men dei essentiam per hanc scientiam non cognouit.) Hec ille. ❡ Item ibidē in solu. tertij dicit: q̄ xp̄us ꝑm hanc scientiaȝ cognouit oia singl'aria preterita: p̄sentia ꝛ futura. Scd'm aūt q̄ ipse ponit in de veri. q. 20. art. 4°. infinita sunt futura: potissime cogitationes volubiles aiaꝝ damnataꝝ: quaꝝ nullam deus ignorat: nec aīa xp̄i. ❡ Item tertia parte vbi supra ar. 5. in solu. scd'i di cit. (Habitus reducit̄ in actū ad imperium volunta tis: nam habitus est quo quis agit cum voluerit: volū tas aūt se hȝ ad infinita idetermĭnate: ꝛ tñ h' nō est fru stra: lȝ non in oia actualiter tendat: dummodo tendat actualiter in id: q̄d conuenit loco ꝛ tp̄i: ꝛ ideo habit⁹ nō est frustra: lȝ non omnia reducant̄ in actum: que hitui subiacent: dummodo reducat̄ in actum id: q̄d congru it ad debitum finem voluntatis ꝑm exigentiaȝ nego cioꝝ ꝛ temporis.) Hec ille. ❡ Ex quibus patȝ: q̄ chri stus ꝑm scientiam infusam cognouit infinita actu vel habitu: ꝛ tñ per species numero finitas. ❡ Scd'o dicit̄ q̄ intellectui creato repugnat habere simul in actu cō pleto multas species intelligibiles: tñ non repugnat ei habere simul multas sp̄es in potētia: vel medio modo inter potentiam ꝛ actuȝ. s. in habitu: vt ponit san. Tho. de veritate. q. 8. arti. 14. (Sciendū (inquit) q̄ omnes forme intelligibiles sunt vnius generis quantūcunq; res: quaꝝ sunt similitudines: sint diuersoꝝ geneꝝ: oēs enim eandē potentiā intellectiuam respiciunt: ꝛ iō oēs simul esse possunt in intellectu in potētia: ꝛ silr in actu incōpleto: qui est medius inter potentiā ꝛ actum per fectum: ꝛ hoc est sp̄es esse in habitu: qui est medius in ter potentiā ꝛ operationē: sed in actu perfecto plurium specieꝝ intellectus simul esse nō pōt.) Hec ille. ❡ Ex quibus apparet: q̄ si intellectus creatus non pōt habe re simul in actu cōpleto plures sp̄es intelligibiles sal tem infinitas: multo minus pōt habere simul ĭfinitas visiones: imo nec plures simul: nisi habeāt inter se cer tum ordinē ꝛ cōnexionem: vt alias dictuȝ fuit. ❡ Ad septimū pȝ rñsio per p̄dicta in sol. quinti: q̄ anima xp̄i quicq̄d cognoscit habitualr in verbo: hoc est quicquid pōt cognoscere ex illa visione verbi: quaȝ habet simul in actu cognoscit: ꝛ ideo cum nō cognoscat actualr infi nita simplr: sed solū infinita ꝑm quid. s. oia q̄ sunt ĭ po tentia creature: non aūt que sunt in potentia dei: iō nō habitualr cognoscit infinita simplr: que sunt in poten tia dei ꝛc. ❡ Ad ꝯfirmationeȝ dr: q̄ dictū Dama. solū infert q̄ xp̄s cognoscit infinita futura per vnicā visio nem verbi: sed aliud est dicere infinita simplr ꝑm ge nus sp̄em ꝛ numeꝝ ꝛc. ꝛ dicere infinita ꝑȝ q̄d. Primū negat̄: scd'm vero ꝯceditur. Nec cōsequentia valet. co gnoscit infinita futura actualiter: igit̄ cognoscit oia p ducibilia a deo: vel oia que nouit de⁹: sed est sophisma cōsequentis. Ulterius falsum assumit arguens cū dic̄ q̄ ratiōes pro nr̄a ꝯclusione ꝛ ꝯ suam sunt solubiles: hoc. n. est falsuȝ sicut patuit ex p̄dictis. Et hec sufficiāt ad argumenta Scoti ꝯ primam ꝯclusionem inducta. ❡ Ad argumēta Duran. ꝯ eādē ꝯclusioneȝ restat dice re. ꝛ ad p̄mū q̄dem dr: q̄ maior est falsa: non. n. opȝ q̄ videns diuinam essentiā videat omnia: que diuia eēn tia nāliter ꝛ ex necessitate representat ipsi deo vel diui

Primo dist. 35. q. 2. ar. 2. ꝯclone 5ᵃ.

no intellectui: sed solū omnia illa: que diuina eēntia re presentat tali videnti: modo sic est q̄ dina essentia nul li creato intellectui representat nāliter: aut ex necessi tate omnes quidditates possibiles possibiliū a deo p duci: sȝ oia talia soli diuino intellectui rep̄sētat. ❡ Po test etiam dici q̄ dato q̄ diuina essentia oia: que p̄ntat diuino intellectui: p̄ntaret intellectui creato adhuc nō opȝ q̄ videant̄ ab illo oia sibi p̄sentata in essentia dei. ❡ Et ad pbationeȝ maioris in hoc sensu intellecte dr̄ q̄ impedimentū ne intellectui creato fiat talis repre sentatio ꝓuenit ex incapacitate intellectus creati: qui non est natus cōprehendere essentiā: aut virtuteȝ diui nam: nec per ꝯ̄ns cognoscere oia ob̄a talis virtutis: vt sepius dictū fuit. ❡ Et cū dicit arguēs q̄ nō: q: ex quo intellectus creatus pōt in diuinā essentiaȝ ꝛc. ❡ Ad h' r̄ndit. S. Tho. i de vitate. q. 20. ar. 5°. vbi arguit sic in p loco. (Quicunq; scit maius pōt scire minus: sed deus est maius q̄ quicq̄d pōt ipse facere: q: quicq̄d pōt face re est creatū: ergo cum aīa xp̄i cognoscat deum: multo magis pōt cognoscere q̄cq̄d deus pōt facere.) ❡ Ecce argᵐ. Seq̄tur rñsio. (Dicendū (inq̄t) q̄ quicq̄d de⁹ pōt facere est minus q̄ ipse deus: ꝛ facilius posset ab aīa xp̄i cognosci: si aīe xp̄i per se offeret̄ quicq̄d pōt facere sicut per se ei p̄ntat̄ ipse deus: nunc aūt ea: que de⁹ pōt facere: vel que fecit: non offerunt̄ aīe xp̄i in seipsis: sed in verbo: ꝛ iō rō non seq̄tur.) Hec ille. ❡ Et sicut dicit in corpore articuli: ꝛ recitatū fuit supius in solut. tertij Sco. Illō q̄d non offert̄ in se: sed in alio sicut ꝯclo in p̄n°: non semp vr̄ ab eo: qui videt illud: in quo offert̄: ni si cōprehendat illud. ❡ Itē p̄ma parte. q. 12. art. 8°. ar guit cōsilr dicēs. (Qui intelligit illud q̄d est mai⁹: pōt intelligere minima: vt dr̄ 3° de aīa: sed oia que deus fe cit vel facere pōt sunt minus q̄ eius esse: ergo q̄cunq; intelligit deū pōt intelligere oia quecūq; deus fecit vl' facere pōt.) ❡ Ecce argᵐ. Seq̄tur rñsio (Dicēdū (in quit) q̄ lȝ maius sit videre deū q̄ oia alia: tñ maius ē sic videre deū: q̄ oia in eo cognoscant̄: q̄ videre sic ipȝ q̄ non oia: sed plura vel pauciora cognoscant̄ in eo. Iā enim ōn̄sum est: q̄ multitudo cognitoꝝ in deo ꝯsequi tur modū videndi ip̄m magis pfectuȝ: vel minus pfe ctū.) Hec ille. ❡ Itē 4° sen. di. 49. q. 2. ar. 5. in solu. q̄r ti sic dicit. (Defect⁹ cognitiōis nō solū ꝓcedit ex exces su cognoscibilis sup intellectū: sed ēt ex hoc q̄ intelle ctui nō ꝯiungit̄ illud: q̄d ē rō cognoscibilis: sicut q̄ vi sus non videt lapidē ꝯtingit q̄nq; ex hoc: q̄ sp̄es lapi dis nō est ei ꝯiuncta. Cuius aūt itellectui vidētis deū ꝯiungat̄ ipsa diuina essentia: q̄ est oium rō: nō tñ ꝯiun git̄ ei p vt est oium rō: sed ꝑm q̄ est rō aliquoꝝ: ꝛ tāto pluriū q̄to q̄lq; plenius diuinā essentiā intuet̄.) Hec ille. ❡ Itē in solu. decimi sic dicit. (Quāuis eēntia di uina sit rō oium cognoscibiliū: nō tñ ꝯiungit̄ cuilibet intellectui creato ꝑm q̄ est rō oium.) ❡ Itē de verita te. q. 8. ar. 4. arguit in 2° loco sic. (Uniuscuiusq; visus videt illud: cuius silitudo est apud ip̄m: sed eēntia diui na: que est silitudo oium ꝯiungit̄ intellectui angelico vt forma intelligibilis: ergo angelus vidēs deū p eēn tiā videt oia.) ❡ Ecce argᵐ. Seq̄tur rñsio. (Dicendū (inq̄t) q̄ rō illa ꝓcedit q̄n visus ꝯiungit̄ silitudini ꝑȝ totū posse ipsius silitudinis: tūc. n. necesse est vt visus cognoscat oē illō: ad q̄d se extēdit silitudo visus: sic aūt intellectus creat⁹ nō ꝯiungit̄ diuine essentie: ꝛ iō rō nō seq̄tur.) Hec ille. ❡ Itē in solu. tertij sic dicit. (Q: an gelus vidēs deū non videat oia ꝯtingit ex defectu ipi us intellect⁹: q̄ nō vnit̄ diuine eēntie ꝑm totū posse ei⁹ hic aūt defectus puritate eius nō repugnat.) Hec ille.

Tex. cō. 7.

❡ Ex q̄bus

¶ Ex quibus satis pōt patere ad argumentū Duran. et sitia. ¶ Ad ea que pmo loco ɔ scdam ɔclonem arguit Dibernicus nunc dicendū est. Et ad pmū siquidem dr pmo: q ymago est duplex: qdam que assimilat rei: cuius est ymago sm realē ɔformitatē in aliqbus accidentibus: alia est que assimilat ei: cuius est ymago sm repsentationē: et non sm esse nāle. Exemplum pmi: vt statua cesaris lapidea: que assimilat cesari scdm suam realem figurā: vel colorē: et hmōi. Exemplū scdi ē species intelligibilis hois in intellectu: qui non assimilat hoi sm esse naturale: sed sm representationē: qz repntat hoiem talē: qualis est hō: tunc hoc supposito dico q lz ex visione ymaginis rei pmo mō dicta nō dicat res: cuius est ymago videri pprie loquendo: tn ex visione ymaginis scdo mō dicta: res cuius est ymago dr pprie videri. Et tunc potissime qn dicta ymago: que sic vr nō solū est imediatū obm visionis: imo formale pnm visionis se hns vt spēs intelligibilis perfecte representans obiectum intellectui: et faciens ipsum esse presens in eē intelligibili: sicut species intelligilis hominis facit ipz esse presentē intellectui in esse intelligibili. Et ideo illa que obyciunt ibidē d statua cesaris vel de speculo nihil valent. Tum qz tales ymagines sunt termini intellectionum vel sensationum: et non formalia principia. Tum qz tales ymagines non assimilant rebus: quaz sunt sm repntationē: sed sm realē cōformitatē. Tum qz et si aliqualr repntant rem: non tn sm q in se est: sz quātum ad aliqua accntia cōia. Tum qz et si repntaret rem sm q in se est: tn qz variatis cōditionibus rei sm q in se est non variat repntatio talis ymaginis: nec cōformat rei: imo aliqn repntat ɔditiones pteritas rei: et non pntes: ideo per tales ymagines exteriores non pprie pōt res videri sz q in se est: secus est de repntatione rerū in verbo: et de representatione spēi visibilis in oculo: et speciei intelligibilis in itellectu. ¶ Dr scdo q si speculuz esset nālis ymago rei pmo mō dicta: per illam non posset pprie et sine deceptione videri res: cuius esset ymago: qz non posset repntare rē modis supra dictis. ¶ Dr 3° q nō oia somnia sunt vera: qz ymago visa in somnys non semp repntat rem: cuius est ymago modo pdicto: sed mō representat rem sub ɔditiōibus ipossibilibus in esse: vel in fuisse: vel in fore. Et qnqz sub ɔditionibus: que non insunt: sed infuerunt: vel inerūt: quoz neutrū dici pōt visio: sed memoria: vl puisio. Et qnqz est occasio multiplicū falsoz iudicioz: qz ita representat rē absentē vel non existentē sicut pntem vel existentē: et alr q se habeat de pnti: non sic est de visione rez in verbo. ¶ Dr quarto q creatura non solū vr in verbo sicut in sua ymagine vel ydea: imo sicut ɔclusio in pncipio: vel effectus in sua cā: imo sicut adductū est in probatione pme ɔclusionis ex dictis beati Tho. de veritate. q. 20. ar. 4. modus videndi res in vbo magis assimilat illi modo: quo ɔclusio vr in pncipio: vel effectus in cā q modo quo res videt i speculo. ¶ Ad scdm dr pmo: q visio verbi et rez in verbo non est per modū enunciabilis: vel cōpositionis: aut diuisionis: talis. n. modus cognoscendi non accidit nisi ppter iperfectionem spēz intelligibilium: que sunt pncipia intellectionis: qz per aliā spēm representat subm: et per aliam pdicatū: et ideo opz cōponere vnā cum alia: vel vnum conceptum cū alio: put docet. S. Tho. pa pte. q. 14. ar. 14. ¶ Dr scdo q virtute illius beate visionis intellectus pōt formare enunciabilia: et negare vnum eoz: que intelligit ab alio: sed tunc ibi nō negat idez de seipso: nec idē ɔceptus de seipso: sed alius ab alio: nec seqtur q eadem ɔpositio intellectus sit necessaria et impossibilis: qz visio btifica nō se hz in talibus cōpōnibus aut diuisionibus vt subm et pdicatū: sed subm et pdicatū in talibus cōpōnibus et diuisionibus sunt aliqui ɔceptus vl spēs formate virtute illius visionis: sicut. n. dic. S. Tho. pma parte. q. 12. ar. 9. ad 2m. (Intellectus creatus ex h q videt res in verbo pōt formare silitudines illaz rerum: quas videt.) Et sile dicit de veritate. q. 8. artic. 5. ¶ Dr 3° q sm multos logicos idē cōceptus pōt veraciter negari de seipso: dū tn negatio sequat vtrūqz: vt dicendo: aliqs hō hō nō est: vel sic: aliqs hō nō ois hō est: aliqs hō anial non est: non aūt sic dicendo: aliqs hō non est hō: nec pdicte cōpositiones sunt simul necessarie et ipossibiles. ¶ Ad 3m dr pmo q nō est incōueniēs eodē habitu et actu amoris amari deū et creaturā: sicut qn eodē actu amat finis: et ea que sunt ad finem ppter ipm finē: et hoc concedit. S. Tho. in multis locis: vt puta pma 2e. q. 12. ar. 4. et i multis alys locis. ¶ Et ad huius improbationē pmā dr: q falsum supponit. s. q eodem actu amandi nullo mō variato qnqz diligat deus tantūmō: et qnqz post deus et creatura. ¶ Et ɔsilr falsum est: q eodē actu videns in vbo qnqz videat et aliquā creaturā: et postea per illū videat solus deus: et non creatura: vl eē. ¶ Ad 2m iprobationē dr: q postq beatus Pet. vidit aliqd in verbo: non est possibile ipm illud non puidisse: imo est necessariū ita euenire: et ita p tuisum fuisse: non qdē necessitate absoluta: sed necessitate suppōnis: qz sicut impossibile est rē: que semel fuit non fuisse: ita ipole est respectū rōnis volitionis ad volitū: et cognitionis ad cognitū: ex quo sel fuit nō fuisse: et ita si aliqua noticia fuit respectu alicuius obi: necesse est ita fuisse. ¶ Ex qbus pz: q oēs ɔclones et pbatōes ibidē facte nulle sunt: cū fundent in suppositiōibus: qs nos nullatenus ɔcedimus. ¶ Ad 4m negat pma ɔna ɔditionalis ibi facta: et ad eius pbationē dr: q peccat ex eadē radice: qua pcedens arg. Supponit. n. q visio verbi: que fuit actualr puisio alicuius futuri pōt nō fuisse visio aut puisio talis futuri. qd nos negamus. Supponit et q si deus puidit aliqd futuz: non est necessariū eū sic vidisse illud futuz: cuius oppositū ondit. S. Tho. pma parte. q. 14. ar. 13. ostendens: q si hec est va deus sciuit hoc futuz: illa est necessaria et nō cōtingēs. Di. 38. ar. 2. ɔclone. 7a. Et de hac mā dictū est in pcedenti. q. huius distinctionis: et multo latius in pmo sen. ¶ Ad 5m dr: q silitudo ibidē facta et adducta non vz: qz eodē mō pbaret: q sicut deus in visione: qua videt se: est sibi ipsi spēs intelligibilis et actus intelligendi se: ita creatura videns deū videret per diuinā essentiā tāq per spēm intelligibilē et actum intelligēdi: qd tn arguens nō ɔcederet. ¶ Dico 2° q si diuina eēntia esset ipsi deo spēs itelligibilis respectu creaturaz: et nō actus itelligēdi: tūc deus p illam eēntiā itelligeret tāq p actū pm creaturas: nō aūt tāq p actuz 2m: sed aliqd aliud esset sibi loco actus scdi: vel nullo mō itelligeret creaturā in actu. ¶ Et ɔsilr itellectus creatus p ipm verbū intelligit tāq p actū pm: nō aūt p actū 2m: sed actus scdus ē opatio elicita ab intellectu btō facto in actu pmo p diuinā essentiā tāq p intelligibilē formā. ¶ Dr 3° q nō est sile de diuino intellectu et de intellectu creato: q. n. deus nō possit videndo essentiā suā videre creaturas: nisi eēntia sua sit ei loco actus pmi et scdi: non iō est qz oporteat id: in quo aliqd vr esse ipsi videti visionē et spēm intelligibilē: sic arguens pcēdit: sed qz in deo nō differt actus pmus et actus scds: qui est opatio intellectus: nō sic aūt in aliq creatura itellectuali: cui aliqd pōt esse actus pmus: qd nō pōt

q. l. ad scdm. 10m vigesimū scdm ꝯ pmā.

esse sibi actus secundus: vt in pcedentibus sepe dictuꝫ fuit: imo in nullo agēte creato actus pmus: qui est rō agendi: est actus scds qui est operatio: secus in deo: ꝛ io argumentū non valet. ¶ Ad pmam confirmatiōem dr: ꝙ actus visionis ppꝛie loquendo non repñtat mediate nec imediate suū obm creatum aut increatuꝫ: sꝫ ipsuꝫ verbum: vel diuina eēntia representat creaturas intellectui creato non sicut actum intelligēdi supplēs: sed sicut gerens viceꝫ speciei: nec propter boc sequitur ꝙ verbum diuinum: aut diuina essentia sit equiuocū: cum equocatio soluꝫ sit in vocibus vel scriptis. ¶ Itē sicut iste arguit de visione creata: qua videt deꝰ: ꝛ creatura ꝙ sit equiuoca: ita pōt argui de visione increata: qua deus videt se ꝛ creaturas. ¶ Dicit vlterius: ꝙ actus: quo beatus videt deū ꝛ creaturaꝫ imediate terminat ad verbū: ꝛ mediante verbo ad creaturā. Ipsuꝫ tñ verbū non solū est pmus terminus ꝛ pmariū obm illius actus: imo formale pnm. ¶ Ad zam ꝯfirmationē dr: ꝙ pncipium imediatum cognoscēdi non opꝫ ꝙ sit actus scds ipsi intelligenti: sed solū actus pmus mō supius exposito: boc aūt modo se bꝫ verbū ad intellectum creatū: vt sepe dictum fuit: vnde ista argumenta videntur pcedere ex bac falsa radice. s. ꝙ actus intelligendi non est aliud a spē intelligibili: que generalr falsa ē in oī intellectu creato: vt pꝫ per supradicta i alijs ꝯclusionibus. ¶ Ad pm eoꝝ: que ꝯ eādē scdaꝫ ꝯnē arguit Aureo. respondet negando minorem: ꝛ eius falsitas in pmo discussa fuit. Tunc ad pbationē dr sicut ibi dictuꝫ fuit: ꝙ deus quālibet partē ꝯtinui pōit in pspectu suo: eo mō quo dꝫ intelligi positio rex in pspectu intellectus: qꝛ. s. intellectus per actū suum format verbuꝫ pfecte repñtans obm: ꝛ faciens illud esse pñs in esse intelligibili. ¶ Et ad buius iprobatiōem dr: ꝙ quelibet ps cōtinui posita in pspectu diuino est diuisibilis. Nec valet vlterior ꝯñtia: partes posite in pspectu mentis diuine sunt diuisibiles: igit non oēs sunt posite in actu i pspectu diuino: qꝛ eo mō quo ponit in pspectu dei pars diuisibilis: ita ꝛ quelibet ps illius ptis in actu ponit i pspectu dei. Si. n. arguens intendat querere: vtrū in prospectu mentis diuine sit aliqua pars ꝯtinui: cuius deꝰ non videat aliquā partē: aut nulla sit in eius pspectu: qn deus videat eā bñe vlterius partē: ꝯstat ꝙ deus nō videt in ꝯtinuo partē non bñtē vlterius partē: imo qlibet pars: quā deus videt in ꝯtinuo: est pars ꝛ totū respectu diuersoꝝ. Nec ex boc seqtur ꝙ aliqua pars videat a deo solū i potētia: ꝛ non videat actualr. Si aūt intēdat querere: vtrū in pspectu diuino sit aliqua pars diuisibilis: boc est aliqua pars bñs partes non positas in pspectu diuino: sed possibiles poni ꝛ distigui per diuinam intellectū: tunc dico ꝙ nulla pars diuisibilis ē in diuino pspectu: sed qlibet est ad illū sensuꝫ indiuisibilis: qꝛ totalr diuisa: qꝛ nulla pars cōtinui bꝫ ptes visas solū in potentia a deo ꝛ distinctas solū in potentia per intellectū diuinū: sed talis indiuisibilitas in esse intellecto mō pexposito non repugnat ꝯtinuo. s. ꝙ in continuo nulla sit pars non distincta: sed distinguibilis per intellectū in duas partes essentiales: tamen talis indiuisibilitas repugnaret ꝯtinuo in esse reali: qꝛ seqtur infinitas in actu: ꝛ ꝙ ꝯtinuum diuisum esꝫ in nō ꝯtiua. Dico igit ꝙ in diuino pspectu quelibet pars ꝯtinui est indiuisibilis ꝛ diuisibilis: diuisibilis qdē: qꝛ bñs ptes eā ꝯstituentes. indiuisibilis aūt: qꝛ quelibet est tāto distincta: ꝛ fm oēs sui ptes tā distincte cognita: ꝙ nō pōt vlterius vel amplius distingui: aut distīcte cognosci: imo tota distinguibilitas reducta ē ad actū in eē cogni

q. pcedē. vbi supra.

Ubi supra ꝛ pmo dist. 35. ꝯclone pma.

Quo qlibet pars cōtinui sit in pspectu diui intuitus

to. ¶ Ad zm dr: ꝙ missio ibidem posita bona est: vñ sāc. Tbo. de veritate. q. 8. ar. 16. (Sciendū (ingt) ꝙ distinctio cognitiōis matutine ꝛ vespertine pōt intelligi dupliciter. Primo mō ex pte rei cognite. Alio mō ex pte medij cognoscendi: ex pte qdē rei cognite: vt dicat res cognosci in verbo qñ cognoscit eius esse: qd bꝫ in vbo. In ppꝛia vero nā fm ꝙ cognoscit ipsuꝫ esse rei: qd bꝫ in se ipsa: ꝛ bic non est cōueniens intellectus: qꝛ esse rei qd bꝫ in verbo non est aliud ab esse verbi: qꝛ vt dicit Ansel. creatura in creatoꝛe est creatrix essentia: vñ boc modo cognoscere creaturā in verbo non esset cognitio creature: sed magis creatoꝛis. Et ideo opꝫ banc distinctionem intelligere ex parte medij cognoscendi: vt dicat res cognosci in verbo: qñ per verbū ipsa cognoscit in ppꝛia vero nā: qñ per aliquas formas creatas rebꝰ creatis pportionatas cognoscit: sicut cum cognoscit p formas sibi inditas: vel etiā si per formas acqsitas cognosceret qtum ad boc ptinet: nibil differt.) Hec ille. ¶ Ex quo pꝫ datā solutionē esse de mente eius. Tunc ad pmaꝫ eius improbationē dr: ꝙ assumit falsum: nec pbat. s. qd Augu. distinguat illas noticias penes obꝫ in esse cognito: vñ sicut dicit. S. Tbo. vbi supra ar. 17. ad zm: si ille cognitiones distinguerent ex pte rei cognite diuisio Augu. non esset sufficiēs: essent. n. tres cognitiones in angelis ꝛ in beatis fm triplex esse cognoscibile de rebus: cū Augu. distinguat z° super Gen. ad lraꝫ triplex esse creature: vnū qd bꝫ in verbo: aliud qd bꝫ i ppꝛia natura: aliud qd bꝫ in mēte angelica. ¶ Ad scdaꝫ improbationem solutionis dr: ꝙ equiuocat de boc: qd est cognosci in proprio genere. Accipit. n. cognosci in pprio genere p cognitione rei quo ad sua pdicata essentialia: puta genus differentiam vel speciem. Augu. aūt aliter accipit. s. pro cognitione rei per medium sibi pportionatum: ꝛ oēm talem noticiam dicit in pprio genere: siue sit cognitio quo ad genus ꝛ differentiam rei: siue quo ad pdicata accñtalia: vñ pꝫ ꝙ assumptum argumenti falsum est: cū dicit aliquā cognitionem rei p spēm creatam non esse cognitionē eius in pprio genere eundo ad mentē Aug. ¶ Ad 3am improbationē negat ꝯñā. Nec valet eius pbatio: qꝛ cognitio matutina non distinguit a vespertina illo mō: quo fingit. s. qꝛ terminēt ad diuersa oba: vel ad obm fm diuersa esse: sed alio mō quo dictū est. ¶ Ad 4am improbationē dr negando pmam ꝯñtiam: qꝛ lꝫ iste cognitiones terminēt ad idē esse obi: nulla tñ supfluit cū vna sit clarior ꝛ perfectior alia. Sicut lꝫ aliqua ꝯclusio cognoscat per mediuꝫ dialecticū: non est superflua cognitio: qua cognoscit demonstratiue: lꝫ ad idē cognitū terminent: vnde san. Tbo. vbi supra. ar. 16. ad. xi. (Cognitio (ingt) rex in verbo est pfectior qꝫ cognitio eax in pprio genere i quātū verbū clariꝰ repñtat rē qꝫ spēs creatas.) Hec ille. ¶ Silr vna istax est perfectio nālis intellectus: alia vo supnālis: iō neutra supfluit. ¶ Et cuꝫ argit ꝯ b: qꝛ lꝫ actus sit clarior: tñ res est vtrobiqꝫ eque clara ꝛc. Dictū est supra in sili de argumēto dialectico ꝛ demōstratiuo: lꝫ. n. obm buius ꝛ illius in se sit eque clax: nulla est ibi supfluitas: vñ si argu. valeret: vtiqꝫ concluderet: ꝙ nunqꝫ eadē veritas posset ab eodeꝫ intellectu teneri diuersis babitibus: qd est falsum. ¶ Ad 3m principale dr: ꝙ omnes ꝯñtie ibidem facte: ꝛ oīa consequentia illata possunt cōcedi. Primo. n. cōcedit: ꝙ videns res in verbo potest illuminare inferiorē non vidētē talia in verbo: ꝛ pōt loqui de illis. ¶ De boc san. Tbo. 3° sen. di. 14. q. i. ar. z°. questiuncula. 4. ad quartū. dic sic. (Unus angelus non illuminat ab alio de illis: que ill

Capl. 8.

luminatus

luminatus videt in verbo:sed de bis que ibi nō videt:
que superior videt vel in verbo: vel in lumie alterius
angeli magis sibi ꝓportionato:in quo sunt forme ma/
gis particulares:sicut inferiores angeli illuminantur
medijs de bis:que ipsi in verbo non vident: medij aūt
vident in verbo vel per illuminationem superioꝝ an/
gelorum.) Hec ille. ¶ Simile ponit de veritate.q.9.
arti.i.ꝛ prima parte.q.106.ar.pᵒmo. ¶ Dicit̄ scdo: ꝙ vi
dens res in verbo potest formare in se species reruꝫ vi
sarum in verbo:ꝛ ꝯsequenter intelligere talia in ꝓprio
genere ꝛ reducere se de cognitiōe matutina ad vesper
tinam. ¶ De boc san. Tbo.prima parte.q.iz.art.9.ad
scdm dicit.(Alique potentie cognitiue sunt:que ex spe
ciebus pᵒmo cōceptis alias formare possunt: sicut ima
ginatio ex speciebus p̄conceptis montis ꝛ auri format
spēm montis aurei:ꝛ intellectus ex p̄conceptis spēbus
generis ꝛ differentie format rōnem speciei:ꝛ simil'r ex
similitudine imaginis possumus formare ī nobis silitudi
nem eius:cuius est imago:ꝛ sic qcūqꝫ videns deum ex
ipsa visione diuine eēntie pōt formare in se similitudi
nes reꝝ:que in diuina essentia vident̄:sicut in paulo re
manserunt:postq̄ desijt diuinam essentiā videre:tñ il/
la visio:qua vident̄ res per hmōi species sic cōceptas
est alia a visiōe.qua vident̄ res ī deo.) Hec ille. ¶ Et
idem dicit de veritate.q.8.ar.5. ¶ Ad quartū principa
le dr̄:ꝙ sicut sepe dictum fuit tam in hac.q.q̄ȝ in p̄cedē
tibus eodē actu videt̄ verbum:ꝛ omnes res vise ī ver
bo. Hoc pōit san. Tbo.prima parte.q.iz.ar.io.per totū
ꝛ tertio ꝯtra Henri.vt allegatū fuit supra. Tunc ad hu
ius dicti īprobationem dr̄: ꝙ falsum supponit.s. ꝙ ī vi
sione reꝝ in verbo sit successio. huius.n.falsitas osten/
sa fuit prius ex abūdanti. ¶ Iteꝝ ad h̄ adducit̄ dictū
sancti Tbo.de veritate.q.8.ar.quarto in solu.15.vbi sic
dicit.(Uisio beatitudinis est illa: qua videt̄ deus per
essentiam ꝛ res in deo:ꝛ in ista non est aliqua successio
nec in ea angeli ꝓficiunt:sicut nec in beatitudine: sed
in visione reꝝ per spēs innatas:vel per illuminationes
superioꝝ ꝓficere possunt.) Hec ille. ¶ Itē pᵒma parte
q.iz.ar.x.sic dicit.(Ea que vident̄ in verbo nō succes/
siue:sed simul vident̄. Ad cuius euidentiam ꝯsideran
dum est:ꝙ ideo nos non possumus multa simul intel
ligere:qꝛ per diuersas species intelligimꝰ. Diuersis au/
tem spēbus non potest vnus intellectus simul actu in/
formari ad intelligendū per eas: sicut nec vnū corpus
potest simul diuersis figuris figurari: vñ contingit ꝙ
qñ aliqua multa vna specie intelligibili pñt itelligi:si/
mul intelligunt̄ sicut diuerse partes vniꝰ totius: si sin/
gule ꝓprijs speciebus intelligant̄:successiue intelligū/
tur:si aūt oēs intelligant̄ vna specie totius:simul intel
liguntur. Ostēsuꝫ est aūt ꝙ ea:que vident̄ in deo: non
vident̄ singula per suas species: aut similitudines: sed
omnia per vnam essentiam dei:vnde simul ꝛ non suc
cessiue vident̄.) Hec ille. ¶ Dico ergo ꝙ quotcunqꝫ
res videt beatus in verbo:omnes videt simul ꝛ vnico
actu a principio sue beatitudinis:nec per illum actum
posset aliquid nouiter videre:qđ prius non videbat:ni
si actus ille illo aspectu verbi esset perfectior:ꝛ ita bea
tior:nec oportet ꝙ si ille actus sit respectu aliquaꝝ cre/
aturarum:ꝙ sit respectu omnium:sicut infert arguēs.
¶ De hoc beatꝰ Tbo.prima parte.q.iz.ar.6.(Quāto
quis perfectius deū videt: tāto plura in eo cognoscit.)
Ille autem perfectius videt:qui plus participat de lu/
mine glorie:ꝛ ille plus participat de lumine glorie:qui
plus habuit de charitate s̄m ꝙ ponit ibi art.6. De hoc
etiam diffuse dictum fuit in p̄cedenti.q.in solu.23.con
tra pᵒmam cōclusionem:quomodo.s.cognitio aliquaꝝ
creaturarum est impertinens ad beatitudinem:cogni
tio vero aliaꝝ est de bene esse. ¶ Ad quintū dico:ꝙ pᵒ/
ma ꝯsequentia non valet:nec eius ꝓbatio. Sicut.n.di
cit san. Tbo.pᵃ pte.q.iz.ar.8.ad scdm.(Uidens specu/
lum non est necesse:ꝙ videat omnia in speculo relucē
tia:nisi speculum comprehendat.) ¶ Et quarto sentē.
distin.49.q.z.ar.quinto in solu.sexti sic dicit.(Specu
lum illud est voluntarium:ꝛ sicut se ostendit cui vult:
ita in se ostendit qđ vult:nec est simile de speculo ma/
teriali:in cuius potestate non est: ꝙ videat̄ vel non vi/
deatur.) Hec ille. ¶ Ex quo patet:ꝙ solutio:quā reci/
tat arguens:est bona. Tunc ad replicā contra illam so
lutionem dicitur:ꝙ nulla est:qꝛ sicut dicit sanc. Tbo.
quarto sen.ibidem in solu.quarti.(Quāuis intellectui
videntis deum coniungat̄ diuina essentia:que est suffi
ciens ratio omnium:non tamen coniungitur ei prout
est ratio omnium: sed s̄m ꝙ est ratio aliquoꝝ: ꝛ tanto
plurium quanto quisqꝫ diuinam essentiam plenius in
tuetur.) Hec ille. ¶ Et multa de hoc allegata sunt in
solutione argumentoꝝ Durandi ꝯtra primam conclu
sionem. ¶ Ex quibus patet:ꝙ lꝫ diuina essentia sit na
turaliter omnium representatiua:tñ anteq̄ȝ represen/
tatiuum representet intellectui:opꝫ ꝙ sibi vniat̄:loquē
do de representatione speciei intelligibilis. Nunc aūt
diuina essentia non vnitur intellectui vt ratio omniū
possibilium aut intelligibilium per eam: verūtamē si/
cut dicit sanctus Tbo.de veritate.q.8.ar.4.ad pᵒmuꝫ.
(Satis ꝓbabile videtur:ꝙ omnes videntes deuꝫ per
essentiam omnes creaturas cognoscant s̄m suas speci/
es ad minus. Non autem opꝫ:ꝙ angelus sciēs aliquaꝫ
rem:sciat omnes rationes intelligibiles de ipsa:ꝛ si for
te sciat omnes ꝓprietates naturales: que cōp̄hensione
essentie cognoscunt̄:non tamen scit eaꝫ s̄m omnes ra/
tiones: quibus substat ordini diuine prouidentie: qua
vna res ordinatur ad varios euentus. Et de his ratiōi/
bus inferiores angeli a superioribus illustrant̄.) Hec
ille ¶ Cum aūt vltimo dicit arguens: ꝙ non sufficit
differentia rationis ꝛc̄. ¶ Dr̄ ꝙ in vnione diuine essen
tie ad diuersos intellectus creatos non solum est diffe
rentia rationis in hoc:ꝙ essentia diuina vnitur tali in/
tellectui vt ratio.a.ꝛ non vt ratio.b.sed est ibi differen
tia realis:ex qua differentia rōnis consurgit:qꝛ.s. vnus
intellectus plus habet de lumīe glorie q̄ȝ alius: ꝛ ideo
magis vnitur essentia diuina vni eorum q̄ȝ alteri: ꝛ vt
ratio plurium intelligibilium. ¶ Ad sextum dicitur pᵒ
mo:ꝙ non est necesse sustinere omnia dicta san. Tbo.
de hac materia in scripto tertio sen.qꝛ multa ꝺ illis re
tractauit in sūma. ¶ Dicit̄ secundo: ꝙ sustinendo di/
cta san. Tbo.in tertio videt̄ dicendum:ꝙ ipse ibidem
non intendit negare simpliciter:ꝙ deus cognoscat ea:
que sunt possibilia: ꝛ tamen nec sunt:nec fuerunt: nec
erunt sine quacunqꝫ similitudine illoruꝫ quaꝫ hēat pe
nes se:sed vult ꝙ illa similitudo: per quaꝫ talia intelli/
git:non habet rationeꝫ ydee determinate respectu pos/
sibilium:vnde in de veritate.q.tertia artic.6. sic dicit.
(Ydea ꝓprie dicta respicit cognitionem praticaꝫ non
solum in actu:sed in habitu:vnde cuꝫ deus de his:que
facere potest:quāuis nunquā facta sint:nec futura:ha/
beat cognitionem virtualiter praticam:relinquitur ꝙ
ydea possit esse eius:qđ nec est:nec fuit:nec erit: non ta
men eodem modo:sicut eoruꝫ:que sunt:vel erunt: vel
fuerunt.qꝛ ad ea:que sunt:vel erunt: vel fuerūt produ
cenda terminatur ex proposito diuine voluntatis: nō
autem ad ea:que nec sunt:nec erunt:nec fuerunt. Et sic

buius babet quodammodo ydeas indeterminatas.)
Dec ille. ¶ Itē p̄ᵃ parte.q.15.ar.3°ad 2ᵐ dicit sic.(Eoꝝ
que nec sunt:nec erunt:nec fuerunt deus non bꝫ prati/
cam cognitionem nisi in virtute tm̄:vñ respectu eoꝝ
non est ydea in deo:ſm q ydea significat exēplar: sed
solū ſm q significat rōnem.) Dec ille. ¶ Ex quo pꝫ:
q̄uo possibiliū:que nunq̄ sunt:fuerunt: nec erunt deus
bꝫ rōnes:ac per boc silitudines. ¶ Cū aūt arguēs 2°lo
co addit:q tunc deus posset mutari ⁊c̄. Dr̄ q ꝯña nō
vꝫ:q2 eodem mō posset arguere:q q2 deus multa non
vult:que pōt velle:deus posset mutari. Dico igiᵗ iuxta
.s.Tbo.prima pte.q.19.ar.7.vbi sic arguit.(Deus non
ex necessitate vult qd̄ vult; ergo pōt velle ⁊ non velle
idem:sed oē qd̄ bꝫ potentiā ad opposita est mutabile:
igiᵗ ⁊c̄.)Et respondit.(Dicendū(ingt)q lꝫ deuꝫ vel/
le aliquid non sit necessariū absolute: est tm̄ necessariū
ex suppositione pp̄ imutabilitatē diuine voluntatis.)
Dec ille. ¶ Ita in pposito dico:q deus bꝫ rōnes ⁊ sili
tudines oium q̄ cognoscit:tm̄ silitudo rei nunq̄ fiende
non bꝫ ꝑprie rōneꝫ ydee terminate vel exēplaris:si tm̄
deus res illas produceret:non oporteret deo mēdicare
ydeā rei fiende:sed solū velle ꝑducere rē: cuius bꝫ rō/
nem:⁊ eo facto illa rō esset ꝑprie ydea:sed sicut ex quo
semel voluit aliquid ꝑducere.iā fit impossibile ex sup
positione oppositum buius.s.deus non voluit illud ꝑ/
ducere:lꝫ sit in se absolute possibile : ita dico q ex quo
aliquid intellectū a deo non babuit eternalr̄ ydeā ꝑp̄e
dictam:vel exempla in deo:eo facto ista fit impossibi/
lis ex suppositione: tale qd bꝫ:vel babuit ydeā:vel exē
plar in deo. ¶ Qd̄ si vlterius arguiᵗ ꝯ boc.Q2 si bec ē
absolute possibilis.a.babuit ydeā in deo:ponaᵗ ergo in
esse:quo posito: vr̄ sequi mutatio:q2 prius non babuit
ydeā:⁊ mō bꝫ ⁊c̄. ¶ Dr̄ q ista posita in esse.a. bꝫ ydeā
in deo:ōponit aliā.s.a.nō babuit ydeā eternalr̄ in deo:
⁊ ponit suā oppositā.s.a.babuit eternalr̄ ydeaꝫ in deo.
Et silr̄ est in oibus silibus tangētibus mām p̄scie ⁊ p̄/
destinationis:vñ san.Tbo.de veritate.q.20.ar.5°argu
it sic.(Si aia xp̄i non scit oia:que deus pōt facere:tūc
dato q deus aliqd de nouo faceret:aia xp̄i nesciret il/
lud:nisi de nouo adisceret: sed incōueniens est ponere:
q aia xp̄i aliquid existentiū ignoret:vel qd̄ aliqd ō no
uo adiscat:igiᵗ aia xp̄i scit oia:que deus pōt facere.)
¶ Ecce argumentū. Sequiᵗ rn̄sio.(Dicendū (ingt)
q boc mō opꝫ ad banc rōnē rn̄dere: sicut ad argumē/
ta de p̄destinatione:q̄uis.n.possibile sit eū:qui est p̄de
stinatus damnari:quācito tm̄ poniᵗ esse dānatus simul
cum boc poniᵗ non fuisse p̄destinatus: q2 ista duo non
possunt simul stare:q sit p̄destinatus ⁊ dāneᵗ. Silr̄ di
co q cum aia xp̄i scit oia:que deus p̄uidit se factuꝝ:si/
mul cū boc q poniᵗ deum aliqd aliud facere:ponitur
deū illud p̄uidisse se factuꝝ:⁊ aiam xp̄i illud scire:⁊ sic
non est necessariū q ponamus in aia xp̄i ignorantiam
vel;q addiscat de nouo.) Dec ille. ¶ Et valde bñ ad
ꝑpositū. ¶ Itē de vitate.q.2.ar.13. sic dicit.(Quāuis
ſm quēdā modū scia dei sit tm̄ existentiū in p̄nti: p̄te/
rito:vel futuro.s.ſm q scia dei ordinaᵗ ad opus:qd̄ fa/
cit volūtas:si tm̄ per bunc modū sciendi sciret deus ali
quid:qd̄ prius nesciuit:nulla variatio accideret in sciē/
tia eius:cum ipsa equalr̄ sit entiū: ⁊ non entiū q̄tuꝫ ex
parte eius est:sed si esset ex boc aliqua mutatio in deo:
boc esset ex parte volūtatis: que determinat sciam ad
aliqd:ad qd̄ prius non determinabat: sed nec in volun
tate ipsius aliqua variatio ex boc accidere pōt: cū.n.B
sit de rōne voluntatis:vt libere actū suū ꝑducat:q̄tū
ex ipsa rōne voluntatis equaliter pōt in vtrūq3 opposi/
toꝝ exire:vt.s.velit vel nō velit:facere vel nō facere:sꝫ
tm̄ non pōt esse:vt simul dū vult: non velit:nec in volū
tate diuina:que imutabilis est pōt accidere: vt p̄us vo
luerit aliquid:⁊ postea nolit illud idē ſꝫ idē tp̄s : q2 sic
voluntas eius esset tp̄alis:⁊ nō tota simul:vñ si loqua/
mur de necessitate absoluta:non est necesse eū velle B
qd̄ vult:q2 absolute loquendo possibile est eū nō velle:
sed si loquamur de necessitate: que est ex suppositione
sic necesse ē eū velle:si vult vel voluit: ⁊ sic ex supposi/
tione p̄dicta loquendo non est possibile eū non velle si
vult vel voluerit. Mutatio aūt cū reqrat duos termi/
nos:semꝑ respiciat vltimū in ordine ad p̄mum:vñ B so
lūmodo sequereᵗ:q eius voluntas esset mutabilis: si
esset possibile eū non velle qd̄ vult:si p̄us voluisset. Et
sic pꝫ q p̄nt esse plura a deo scita per bunc modū scie:
vel pauciora:nulla variatione posita in eius scia vl̄ vo
luntate:boc.n.est eū posse plura scire q̄ꝫ posse sciaꝫ suā
per volūtatē suā ad plura determinare faciēda.) Dec
ille. ¶ Ex qbus pꝫ:q ista ꝯñtia nulla est. Deus nō bꝫ
nec babuit ydeā:vel exemplar respectu.a.⁊ pōt babere
ydeam:vel exēplar respectu.a.igiᵗ pōt mutari:nec ista.
Deus ab eterno non voluit ꝑducere.a.⁊ pōt velle ꝑdu
cere.a.igiᵗ potest mutari:sed ista ꝯsequentia bene va/
let. Deus ab eterno non voluit ꝑducere.a. ⁊ pōt babe/
re velle ꝑducendi.a.post q̄ꝫ babuit non velle produce/
re.a.igiᵗ est mutabilis:sed ista copulatiua nullo mō se
quiᵗ ex dictis nostris:sed solum p̄ma. Et bec sufficiant
pro illa scd̄a improbatiōe. ¶ Ad illud vero:qd̄ arguēs
obijcit tertio loco:q cognitio dei esset arguitiua ⁊ imꝑ/
fecta:diciᵗ q nibil valet. Supponit.n.q deus non co/
gnoscat talia per ꝑprias rationes ⁊ silitudines:cuiᵒ op/
positum sentit san.Tbo. ⁊ sic patet quid dicēdū ad ar/
gumenta Aureoli. ¶ Ultimo loco restat respōdere ra
tionibus Ade. ¶ Et qdem ad primam dr̄: q aia xp̄i
scit infinita vnico actu:quo.s.videt verbū ⁊ infinita:q̄
sunt in potentia creature:vel infinitas creaturas futu/
ras: nec tm̄ sequiᵗ q ille actus sit infinitus simplr̄ : vel
intensiue:sed solū māliter:⁊ extensiue: vñ san. Tbo.ō
veritate.q.20.ar.4.ad scd̄m dicit.(Opatio anime xp̄i
non est infinita per se:q̄uis infinita cognoscat. Cogno/
scit.n.illa infinita efficatia finita:vñ non remanet ifi/
nita nisi mālr̄.) Dec ille. ¶ Et tūc ad ꝑbationē cū dr̄:
q ille actus quo distincte cognoscit infinita eqpollet
infinitis actibus specifice distinctis:⁊c̄. Dr̄ q nō est ve
rum si loquaᵗ de infinitis actibus specifice distinctis
elicitis ab infinitis babitibus:vel spēbus intelligibili/
bus:aut rōnibus intelligendi specifice distinctis: q2 ta/
lis infinitas cōpeteret per se scie:non aūt est ita: vñ sā.
Tbo.ibidē ad.10.sic dicit.(Quantitas scie q̄ attendiᵗ
penes numeꝝ scitoꝝ est ei quasi per accn̄s ⁊ mālis:⁊ p̄
cipue qñ in multis scitis est vna rō sciendi:secus.n. eēt
si diuersis rōnibus cognosceren̄ᵗ:sed illa quātitas:que
est ex efficatia cognitionis ꝑ se cōpetit scie: q2 talis q̄ti
tas attendiᵗ penes exitū opationis intellectualis ab i/
tellectuali virtute.) ¶ Itē ibidem ad 14ᵐ dicit.(Quā
titas extēsionis est scie accn̄talis:quātitas aūt intēsiua
est ei essentialis.) Dec ille. ¶ Ex qbus pꝫ: q non tāta
infinitas arguiᵗ in vno actu: quo multa cognoscunᵗ ꝑ
vnicā rōnem intelligēdi: quāta argueretᵗ:si qd̄libet co
gnitoꝝ cognosceretᵗ ꝑprio actu elicito ꝑ ꝑpriā rōnē co
gnoscēdi:⁊ lꝫ eēntia diuina:q̄ est rō itelligēdi ifinita obᵒ
ipsi aīe xp̄i eqpolleat ifinitis rōnibᵒ itelligēdi: qbus in/
finiti actus specifice distincti respectu illoꝝ infinitoꝝ
oboꝝ specifice distinctoꝝ:nunc ab illa aia cognitorum
eliceren̄ᵗ:tm̄ diuina essentia non facit talē infinitatē in

isto vnico

isto vnico actu:quales facerēt infinite rōnes intelligē di in ifinitis actibus per eas elicitis:cuius rō est:qꝛ tūc intellectus simul eliciens illos actus infinitos per infinitas spēs intelligibiles esset infinite in actu: ac per hoc infinitas derelicta in actibus scdis esset infinitas ꝑ se: qꝛ attenderet penes exitū actionis ab agente: ⁊ non solum penes obiecta actuum:nunc aūt diuina eēntia nō actuat infinite in esse intelligibili intellectū creatū:ꝙ̄uis vniat sibi vt forma intelligibilis: ⁊ ideo nec i actu elicito ab intellectu creato inuenit infinitas actionis inquantū hmōi:nec intellectus est tante in actu ꝑ illaꝫ vnicā actiōeꝫ:sicut esset per infinitas. Igit ita non equipolles illi in perfectione intrinseca:ꝙ̄uis in perfectiōe extrinseca:que attendit penes obm iste actus sit ꝫ gd infinite perfectus: qꝛ ducit in perfectā cognitionē dei ⁊ infinitoꝝ alioꝝ: ⁊ eque perfecte cognoscit singulum infinitoꝝ per istum vnicum:ac si cuilibet correspōderet sua ꝓpria cognitio. ¶ Dicit scdo ad argumentuꝫ: ꝙ non est magnū inconueniens ꝓcedere: ꝙ iste actus sit infinite perfectus ꝭm quid: ⁊ equipolleat infinitis actibus specie distinctis:cōprehensis tñ sub certo genere generalissimo.s.qualitatis: ⁊ subalterno: qꝛ sub prima specie qualitatis: ⁊ adhuc sub certa spē subalterna illius generis.s.sub specie cognitionis:omnis.n. talis infinitas est infinitas ꝭm quid: ⁊ talis nō ē impossibilis crea- di.3.ꝙtio.2ª ture:eo modo quo alias dictū fuit de grā xpi. Potissime qꝛ talis actus sub tali infinitate nō est infinitus intēsiue ꝭm participationē subiecti:nec sic est infinit⁹ extensiue quo ad obiecta:qn in eadē spē cognitionis posset esse maior ⁊ perfectior actus cognitiōis: ⁊ ad plura se extendens: ⁊ de hoc sufficit videre ꝓbationem scde conclusionis: ⁊ alia que dicta sunt in materia de gratia xpi. Patet.n.ꝙ visio solius dei excedit in perfectione infinitas visiones:per quas viderent infinite spēs numerorum:vel figuraꝝ:vel partiū continui ꝓportionalium. ¶ Ad 2ᵐ dr:ꝙ anima xpi potest cognoscere i verbo infinita equalis perfectionis: sicut infinita puncta: vel infinitas equales lineas:aut superficies:aut vnitates: ⁊ silr potest ibi videre infinita:quoꝝ scdꝫ est perfectius pmo: ⁊ 3ᵐ scdo: ⁊ 4ᵐ 3º:sicut ifinitas spēs numerorum:figuraꝝ:vel ꝓportionū: ⁊ similiter pōt ibi videre infinita:quoꝝ scdm est minus ⁊ iperfectius pmo: ⁊ 3ᵐ 2º: ⁊ quartū 3º: ⁊ sic sine statu vt pote ifinitas ptes ꝓportionales ꝯtinui: quaꝝ scda sit subdupla ad pmā: ⁊ tertia ad scdam: ⁊.4.ad tertiā: ⁊ sic sine statu. Nec arguēs sufficienter improbat aliquā partiū huius diuisionis:non qdem pmā:qꝛ falsuꝫ ibi supponit.s.ꝙ quicūqꝫ: ⁊ quotcunqꝫ pōt aliquis intellectus creatus simul itelligere: deus possit simul facere. Ista.n.ꝓpō non maioreꝫ euidentiam vel apparētiā hꝫ ꝙ̄ ista.quotquot deus simul intelligit:pōt simul facere in actu: quā ꝯstat esse falsā. Et multe alie instantie pñt dari:nam actualis existentia ⁊ positio in effectu repugnat infinitis:nō aūt actualis ⁊ distincta intellectio. Ulterius cū addit: ꝙ si creatura videns distincte infinitos hoīes quālibet distīcte diligeret ex charitate:infinite mereret:negandum est loquendo de infinitate simplr. Conceditur aūt loquēdo de ifinitate meriti ꝭm quid:si.n.diligeret oēs illos vnico actu: adhuc ille amor non esset infinite intēsionis: nec infinite simplr actuans voluntatem:nec ꝓcederet ex finita charitate simplr:que maxime facit ad quātitatē meriti respectu pmij essentialis:quicqd sit de ꝙ̄titate respectu pmij accītalis: vnde ille actus non haberet infinitatē simplr in bonitate intrinseca inquantuꝫ actus:nec inquantū a charitate elicitus:sed haberet infinitam bonitatem ꝭm qd.s.extrinsece:qꝛ per cū eque bene diligerent singuli: ⁊ qōlibet infinitoꝝ:sicut si qōlibet diligeret ꝓprio actu: ⁊ ideo corresponderet ei ifinitum pmiuꝫ ꝭm quid tali.s. infinitate:qualis erat in merito:qꝛ.s.esset gaudium respectu infinitoꝝ: ⁊ silr talis actus esset infinite ꝭm quid virtuosus ⁊ laudabilis bonitate intrinseca vel extrinseca. Qd aūt vltimo iducitur: ꝙ infinitū est ignotū ⁊c. Dicit ꝙ infinitum non pōt cognosci per moduꝫ infiniti loquendo de infinito māli ⁊ quātitatiuo: dico ꝭm modum infiniti.vt.s.sic tale infinitum ꝯsistit i successiōe vnius post aliud:ita i actu cognitionis esset successio cogniti post cognituꝫ: ⁊ cognitionis post cognitionē: nunqꝫ.n.infinitū illo mō esset complete cognitum. ¶ Et hanc solu.tangit scūs Tho.pma parte.q.14.ar.12.ad pmum. (Infinitū (inquit) ꝯgruit quantitati ꝭm phm in pmo phisi. De rōe Tex.cō.15. aūt quantitatis est ordo partiū:cognoscere ergo infinitum ꝭm modum infiniti est cognoscere partē post partem. Et sic nullo mō ꝯtingit cognosci infinitū:qꝛ quantacūqꝫ quantitas partium accipiat semper aliquid remanet extra accipientē. Deus aūt nō sic cognouit infinita quasi enumerando partē post partē:cū oīa cognoscat simul nō successiue: vnde nihil ꝓhibet ipm cognoscere infinita.) Hec ille. ¶ Ita dico in ꝓposito. Sic ergo pꝫ:ꝙ non sufficienter improbat pma pars diuisionis:qua ponit ꝙ aīa xpi pōt cognoscere infinita equalis intensiue vel extēsiue. ¶ Similr nec alia pars:qua ponit: ꝙ pñt cognoscere infinita:quoꝝ 2ᵐ est miu⁹ pº: ⁊ 3ᵐ 2º: ⁊c. sufficienter iprobat. Tū qꝛ supponit ꝓbatū esse:ꝙ illa cognitio sit infinita simplr in genere cognitionis:qua cognoscunt infinita equalia. Qd pꝫ esse falsum ꝑ ꝓdicta. Tū qꝛ supponit ꝙ maior efficatia cognitionis requirat regulariter ad cognoscendū reꝫ minoreꝫ ꝙ̄ maiorē; loquendo de partibus ꝯtinui: hoc.n.nō est veꝝ:nisi vbi virtus cognitiua mouet a re. Et hoc ostēdit in suo simili san. Tho.de veritate.q.8.arti.1. ad.12. (Non (inqt) opꝫ esse maiorē efficaciā visus:ad hoc ꝙ aliquid videat a remotiori:qꝛ visus est potentia passiua:po⁹ aūt passiua ꝙ̄to est ꝑfectior: tanto pōt moueri a minori:sicut eꝫ potentia actiua quāto est perfectior: tanto pōt mouere maius: quāto.n. aliquid est magis calefactibile:tanto a minori calefit:quāto aūt aliquid a remotiori vr: tanto sub minori angulo vr: ⁊ ita min⁹ est:ꝙ de visibili ꝑuenit ad visum:sed si equalis forma perueniret a propinquo ⁊ a remoto:non magis videretur ꝓpinquū ꝙ̄ remotum.) Hec ille. ¶ Ita dico in ꝓposito:ꝙ si centesima pars grani milij equalem spēm causaret in visu ei quā causat totū granū milij: nō difficilius esset videre illam centesimā partē ꝙ̄ totū milium:nunc aūt non ita est in motione visus corporalis: qꝛ debiliorem formā imprimit ꝙ̄ totum visibile: ⁊ ita loquitur phs:sed in visione verbi:vbi res non vident per similitudines ab eis impressas:sed per ipm verbū: qō in illa visione supplet vicem spēi intelligibilis ꝑ eqlem speciem vr punctus qui est in linea:sicut totuꝫ celuꝫ empireum:ideo eque facile est videre in verbo distincte punctum sicut celum. Et hec sufficiant ad obiectiones Ade. ¶ Ad argumentū pro parte affirmatiua respondet negando minoreꝫ. ¶ Et ad ꝓbationē eius respondit sanctus Tho.tertia parte.q.10.ar. pmo in solutione primi: vbi sic dicit. (Homo assumptus connumerat trinitati in sui cognitione:non rōne cōprehēsionis:sed ratione cuiusdam excellentissime cognitionis ꝑ ceteris creaturis.) Hec ille. ¶ Et hec de.q. sufficiāt. De qua benedictus deus. Amen. Distin. XV.

¶ Utrum ex omnipotētia aīa xpī preseruare appetitū sensitiuum a dolore sensibili potuerit. Qō vnica.

Circa quintamdecimā distin. tertij sen. querit̄. Utrū aīa xpī ex sua oīpotentia respectu ꝓprij corporis appetitū sensitiuū a dolore sensibili pseruare potuerit. ¶ Et arguitur ꝙ sic. Nā dicit Damasce. 3° lib. ꝙ oīa naturalia in xpō fuerunt volūtaria: volēs enim esuriuit: volens sitiuit: volēs timuit: volēs mortuus est: sed ex hoc dicitur omnipotens: qꝛ oīa illa quecunqꝫ voluit fecit: ergo videt̄ ꝙ anima christi habuit oīpotentiam respectu naturalium operationum ꝓprij corporis: ꝛ oīum passionum appetitus sensitiui. (Dama. c. 23.)

In oppositum arguit̄. Qꝛ dr̄ ad Hebre. 2°. ꝙ debuit per oīa fratrib⁹ assimilari: ꝛ pcipue in his que ptinent ad ꝯditionem humane nāe: sed ad ꝯditionem humane nāe pertinet: ꝙ valitudo corporis: ꝛ eius nutritio: ꝛ augmentum: ꝛ passiones appetitus sensitiui imperio rōnis seu volūtatis non subdant̄: qꝛ naturalia soli deo: qui est actor nature subduntur: ergo nec in christo subdebantur. Non ergo anima christi fuit omnipotēs respectu ꝓprij corporis: nec potuit illud ab omni dolore preseruare.

In hac questione erunt tres articuli. In primo ponent̄ ꝯclusiones. In scḋo obiectiones. In tertio responsiones.

Quantum ad pmum articulū sit prima ꝯclusio. Aīa xpī non habuit omnipotentiam simplr̄: nec respectu imutationis creaturaꝝ: nec respectu proprij corporis. Huius ꝯclusionis pmā pte ponit san. Tho. tertia parte. q. 13. ar. 1. vbi sic dicit. (In ministerio incarnationis ita vnio facta est in persona: ꝙ tn̄ remansit distinctio naturaꝝ: vtraqꝫ. s. natura retinente id: qḋ sibi est ꝓpriū. Potentia aūt actiua cuiuslibet rei sequit̄ formā ipsius: que est pncipium agendi. Forma aūt vel est ipsa nā rei sicut in simplicibus: vel est ꝯstituens ipsam rei nām: sicut in his que sunt cōposita ex mā ꝛ forma: vnde manifestū est: ꝙ potētia actiua cuiuslibet rei ꝯsequit̄ nām ipsius: ꝛ per hunc modum oīpotentia ꝯsequit̄: vel ꝯnter se hꝫ ad nām diuinā: qꝛ nā diuina est ipm eē dei incircūscriptū: vt pꝫ p Dyonisiū 4° ca. de diuinis no. Inde est ꝙ hꝫ potētiaꝫ actiuam respectu oīum: que pnt̄ habere rōnem entis: qḋ est habere oīpotētiā: sicut ēt quelibet alia res habꝫ potentiam actiuā respectu eoꝝ: ad que se extendit pfectio sue nāe: sicut calidum ad calefaciendūꝫ: cum igit̄ anima xpī sit pars humane nāe impossibile est: ꝙ habeat oīpotentiam.) Hec ille. ¶ Ex qbus pōt formari talis rō. Illud qḋ ꝯuertibiliter ꝛ adequate ꝯsequit̄ diuinam nām: non pōt ꝯuenire alicui nāe create: sed omnipotētia simplr̄ dicta est hmōi: igit̄ ꝛc. ¶ Scḋaꝫ vero partem ꝯclonis pbat ibidē ar. 2° vbi sic dicit. (Hic opus est duplici distinctione: quaꝝ pma est ex pte trāsmutationis creaturaꝝ: que triplex est: vna quidem est nālis: que. s. fit a ꝓprio agēte ꝫm ordinē nāe. Alia vō ē miraculosa: que fit ab agente supernāli supra consuetum ordinem: ꝛ cursum nāe: sicut resuscitatio mortuorum. ¶ Tertia aūt est ꝫm ꝙ oīs creatura vertibilis ē in nihil. ¶ Scḋa aūt distinctio est accipiēda ex parte aīe xpī: qui pōt dupl̄r ꝯsiderari. Uno mō ꝫm ꝓpriaꝫ nām ꝛ virtutē: siue nālem: siue gratuitā. Alio mō put est instr̄m verbi dei sibi ꝑsonalr̄ vniti. Si ergo loquamur de aīa xpī ꝫm ꝓpriam nām ꝛ virtutē siue nālē: siue gratuitam: sic dr̄ ꝙ potentiā habuit ad illos effect⁹ faciendos: qui sunt aīe conuenientes: puta ad gubernādum corpus: ꝛ ad disponendū actus humanos: ꝛ ēt ad illuminandum per grā ꝛ sciētie plenitudinē oēs rōnales creaturas ab eius perfectione deficiētes per modū quo hoc est ꝯueniens creature rōnali. Si aūt loqmur de aīa xpī ꝫm ꝙ est instr̄m verbi sibi vniti: sic hꝫ virtutem instrālem ad oēs imutationes miraculosas faciēdas ordinabiles ad incarnationis fineꝫ: qui est instaurare oīa: siue q̄ in celis: siue que in terris sūt. Immutationes vero creaturaꝝ ꝫm ꝙ sunt vtibiles in nihil corrrespondent creationi reꝝ: put. s. ꝓducunt̄ de nihilo: ꝛ ideo sicut solus deus pōt creare: ita solus pōt creaturas in nihilum redigere: qui ēt solus eas in esse ꝯseruat: ne in nihilum decidant. Sic ergo dicendū est: ꝙ anīa xpī non hꝫ omnipotentiā respectu immutationis creaturaꝝ.) Hec ille. ¶ Ex quibus pōt formari talis rō. Illud qḋ non hꝫ potentiā creandi: aut anihilandi creaturas: nec eas miraculose imutare: nisi pcise instrāliter: ꝛ dūtaxat quantū ptinet ad finem incarnationis: nō hꝫ oīpotentiam respectu imutationis creaturaꝝ: sed anīa xpī est hmōi: igit̄. ¶ Tertiam vero partē ꝯclusionis ꝓbat ibidem ar. 3° dicens. (Aīa xpī pōt dupl̄r ꝯsiderari. Uno mō ꝫm ꝓpriā nām ꝛ virtutem: ꝛ hoc mō sicut non poterat imutare corpora exteriora supra cursuꝫ ꝛ ordinem nāe: ita ēt non poterat imutare ꝓpriū corpus a sua nāli dispōne: qꝛ aīa xpī ꝫm ꝓpriam nām hꝫ determinatā ꝓportionē ad suū corpus. Alio mō pōt ꝯsiderari aīa xpī ꝫm ꝙ est instr̄m vnitum verbo dei in ꝑsona: ꝛ sic subdebat̄ totaliter eius ptāti oīs dispō ꝓprij corporis: qꝛ tn̄ virtus actionis non ꝓprie attribuit̄ instrumento: sed pncipali agenti: ideo talis oīpotētia magis attribuit̄ ipsi verbo dei q̄ aīe xpī.) Hec ille. ¶ Ex quibus arguit̄ sic. Illud qḋ nec ex ꝓpria virtute nāli: aut gratuita: sed solū ex quadā virtute: aut motiōe instrumentali pōt ꝓprium corpus a sua dispōne ordinariā imutare: non hꝫ ꝓprie oīpotentiā respectu ꝓprij corporis: aīa xpī est hmōi: igit̄ ꝛc. ¶ Scḋa ꝯclusio. In xpō fuit vere ꝛ ꝓprie dolor sensibilis. Hanc ꝓbat. s. Tho. tertia parte. q. 15. ar. 5. vbi sic dicit. (Ad veritatem doloris sensibilis reqrit̄ lesio corporis: ꝛ sensus lesionis: corpus aūt xpī ledi poterat: qꝛ erat passibile ꝛ mortale nec defuit ei sensus lesionis: cuꝫ aīa xpī perfecte haberet oēs potētias nāles: vn̄ nulli dubium esse dꝫ quin in xpō fuerit verus dolor.) Hec ille. ¶ Itē pma scḋe. q. 35. ar. 1. sic dicit. (Sicut ad delectationē duo reqrunt̄. s. ꝯiunctio boni ꝛ perceptio huius ꝯiunctionis: ita etiā ad dolorem duo requiruntur. s. cōiunctio alicuius mali: qḋ ea rōne malum est: qꝛ priuat aliqḋ bonuꝫ: ꝛ perceptio hmōi ꝯiunctionis. Quicqd aūt ꝯiungit̄: si non habeat respectu eius: cui ꝯiungit̄: rōnem boni vel mali non pōt cāre delectationē vel dolorē. ¶ Ex quo pꝫ: ꝙ aliqd sub rōne boni vl̄ mali ē obiectū delectatiōis vel doloris: bonū aūt vel malū inquātū hꝫ sunt obiecta appetitus: vn̄ pꝫ: ꝙ delectatio ꝛ dolor ad appetituꝫ pertinent.) Hec ille. ¶ Itē tertio sen. di. 15. q. 2. ar. 3. q. pma sic dicit. (Sicut dlectatio sensibilis causat̄ ex cōiunctione ꝯuenientis ꝫm sensuꝫ: ita dolor sensibilis cātur ex ꝯiunctione eius: qḋ non est ꝯueniens sensui: sed inter alios sensus solus tactus est discretiuus eoꝝ: ex quibus ꝯsistit temperamētū corporis: vnde illud qḋ est ꝯueniens ꝫm tactum: est ꝯueniens ipsi temperamēto corporis. Et ꝓpter hoc cōpleta delectatio sensibilis est in sola perceptione tactus. Et silr̄ illud: qḋ est discōueniens tactui: est ꝯrium temperamēto corporis. Et iō dicit phs 2° de aīa: ꝙ corrumpentia tactū corrūpūt animal: non (Tex. co. 116.)

Trāsmutatō creaturaꝝ triplex.

mali: nō aūt corrūpentia auditū: nisi simul cōtingat ex accidenti tactū corrūpi: et iō in solo tactu est dolor: qui accidit ex lesione tēpamenti corporis. Unī cū in corpore xpi fuerit vera lesio: qz fuit diuisio cōtinui p clauos: et fuerit ibi verus tactus: de necessitate opz dicere: q fuit ibi verus dolor.) Hec ille. ¶ Ex dictis pz respōsio ad cōclusionē: qz xps virtute diuinitatis pncipalr: et anie sue instrumentaliter potuit corpus suū: et oēs potētias aie ab oī si voluisset dolore preseruare: sz noluit hoc facere. Et in hoc primus articulus terminatur.

Contra pᵃᵐ cōclōnē Durān. dis. 14. q. 5. Utrū aia xpi habuerit potētiā trāsmutandi miraculose corpᵘ suum vel alienum.

Quantum ad scdm articulū arguendū est ɔtra cōclusiones. Et quidē cōtra pmam arguit Durandus. pbando q aia nō habuit aliquā potētiā supnaturalē trāsmutandi corpus pprīū: aut alienum miraculose: qz oīs potentia supnaturalis data xpo vel pficiebat corpus eius ad actus corporales: vel aiaz ad actus solū aie: vel ad actus corporis mediantibus actibus aie: nō eniz pōt dici: q perfectio anie sit imediate ad actus corporis: cū eiusdē sit potētia: cuius est actus. Nulla aūt potentia vr data fuisse xpo quo ad corpus ad supradictos actus: qz xps p defectus corporis: quos assumpsit: manifestauit se esse verū hoiem: sicut p miracula manifestauit se eē verū deū. igitur oia alia mirabilia q fecit tribuenda sunt virtuti diuine: sicut oēs defectus quos habuit referendi sunt ad corpus: et sic loquit ipsemet xps de miraculis Joā. 5. dicens. Pater meus vsqz mō opat: et ego operor. et Joā. decio. Opera que ego facio in noīe patris mei: ipsa testimoniū perhibent de me. Illud inqz testimonū qd sequit. Pater et ego vnū sumus. Et infra codez caplo dicit. Si nō vultis mihi credere: opibus credite: vt cognoscatis: qz ego in patre: et pater in me est. Et Joā. 14. dr. Pater in me manēs ipse fac opa. ¶ Ex qbᵘ clare pz: q xps faciebat miracula et cetera opa que sunt supra cursuz nāe p virtutē diuinā: p quā est vnū cū pre: et nō est p aliquā virtutē creatā sibi datam supernaturaliter pficientē ipm ad hmōi actus. In xpo aūt fuit aliqd donum supnāle: imo plura perficientia aiam eius ad actus pprios: qui sunt recte intelligere: et bene velle: et ad actus corporales meritorios ex interioribus actibus ipatos. Ad actᵘ aūt supernaturales: puta ad trāsmutandū creaturam preter ordinem nāe nequaqz: ppter eandē rōnem: que pus fcā est: qz illa q xps fecit supra hoies: fecit ad ostēsionē sue diuinitatis. Et iō in ipso inqtum hō nō fuit aliqua virtus ad faciendū aliqd exterius supra hūanū modū: qzqz ad actus interiores pficientes personaz in se habuit multa dona supra hoies.) Hec ille in forma.

Contra zᵃᵐ ɔclōnē Scotus. dis. 15. q. vnica. Utrū ad rōnē doloris requirat imutatio: et apprehēsio imutationis offensiue dispositionis cōuenientis nāe.

¶ Cōtra zᵃᵐ cōclusionē arguit Scotus pbādo: q ad rōnē doloris nō requirant duo. s. imutatio corruptiua: vel offensiua dispositionis cōuenientis nāe: et zᵒ apprehēsio huius imutationis. Uidet inquit q pma radix nulla sit: qz sicut scdm te in dolore est immutatio corruptiua dispositionis conuenientis nature: ita in delectatione est immutatio inductiua vel saluatiua dispositionis cōuenientis. Illa autē imutatio nulla videtur esse: qz quero ad quē terminū est. Nō ad ipsam sensationem: qz precedit eam sicut prima radix secūdaz: et multo minus est ad sensationē sequentez passionez: qz illa sequit vtranqz radicem. igit ipsa est ad vtranqz dispositionē vt ad pmū terminū: qui precessit nālr oēm actuz tam sensus qz potentie delectantis vel tristantis: sz nihil tale videt esse necessariū ad delectationē: qz nihil pcessit ista ambo: nisi forte species obiecti: sed si species prefuisset in virtute fantastica conseruante species: nihil minus posset esse cōseruatio: et ois radix necessaria ad delectationē deberet tunc conseruari. Si etiam sensatio fieret: nō minus posset esse operatio delectabilis: qz nō minus esset operatio pfecta: quā secundū phm. x. eth. sequit necessario delectatio. ¶ zᵒ arguit. Qz zᵃ radix vr q sufficiat sine pma: qz lz organū sit corpus nāle: et ideo passibile passione nāli: tn̄ inquātū organū est mixtū: sic q est in media pportione sensibiliū: hoc mō natū est imutari mutatione itentionali ab obiecto inqtū sensibile: et h mō aliqd obiectū est sibi cōueniens: et aliud discōueniēs: et per ɔñs aliqd delectans et aliqd affligens. ergo licz circunscribat ois actio prior ista actione itentionali ab obiecto: si ista sit alicuius obiecti discōuenientis organo: vt organuz est in sensu: sequit dolor. Et hoc vr manifeste in quibusdā sensibilibus: qz lz a sensibilibus eoz inducatur dispositio saluans nāz indiuidui: tn̄ ipsa affligunt intentionaliter: si sint discōuenientia sibi vel organo sensus: sicut de amara potione de qua dolet gustus: lz sit salubris infirmo. Solus enim tactus datus est aniali a natura: vt per ipm pcipiat corruptiua nāe: et ea fugiat. Et ibi cōcomitatur discōueniens sensui vt sensus: et discōueniens nāe. et sic cōcomitātur iste due imutationes alterius rationis. Et posset illa q est sensibilis i sensuz esse sine alia et ecōtra: et ita posset esse conuenientia in vno: et discōuenientia in alio: et ita esset dolor sine pᵃ radice. ¶ 3ᵒ. Qz cū dicit q ad delectationē vel dolorē nō solū sufficit apprehendere obiectū: sz cū hoc pcipere cōuenientiā vel discōuenietiā: hoc nō videt valere. Tum qz nō videt q vnius potētie sit nisi vnus actus pfectus simul. igit sensus circa obiectum suum nō sūt ponendi simul duo actus: lz idez vt pfectus possit dici pceptio: et vt imperfectus apprehensio. Tū qz nullus sensus potest istas relationes percipere: sed tn̄ aliqua absoluta. Similiter si ponantur ista esse obiecta alterius potentie ab apphensiua: videt q oz ponere duos sensus visus: et duos auditus: et sic de singulis: quoz alter pcipiat colorē vel sonū: et alter pcipiat illas itentiones circūstantes: qz fm pma obiecta distinguunt potētie. ¶ 4ᵒ. Qz sicut absolutū caloris est rō agendi in lignū: et nō relatio approximatiōis fūdata sup illud absolutū: licz approximatio sit cā sine qua nō: ita vr q cōuenientia vel discōuenietia nō est rō causandi delectationē aut tristiciā: sed solū absolutū: in quo illa relatio fundat. Hec Sco. Et in h pmus articulus terminat.

Capite. 3ᵒ.

zᵒ de aīa. t. c. iiii.

zᵒ de aīa. t. c. 28. et 3. t. cō. 63. et 64.

Quantum ad tertium articulū respondendum est obiectionibus supradictis. Et qdem ad dicta Durandi cōtra primaz cōclusionez dr: q tota sua deductio stat in hoc q per nullā virtutē creatam possunt fieri miracula: sed sola diuina virtute: iō de hoc videndū est. Naz scūs Tho. de potentia dei. q. 6. ar. 4. vbi querit. Utrum boni angeli vel homines p aliquod donum gratie possint facere miracula: sic dic. (Angeli supra potestatē naturalem: quā habent agendi: possunt aliquid per donū gratie inquantū sunt diuine virtutis ministri. Et potest dici q ad miracula operanda angeli triplr operant. Uno mō precibus impetrando: qui modus et angelis et hominibus potest esse cōmunis. Alius modus est fz q angeli materiā disponūt sua naturali virtute ad hoc q miraculū fiat: sicut dicitur q in resurrectione colligent pulueres mortuorum: qui diuina virtute reducentur ad vitam. Sz hic modus proprius est angelis: nam spiritus humani dum sunt corporibus vniti in exteriora operari nō possunt: nisi corpore mediante: ad quod sunt naturaliter quodāmodo alligati. Tertius modus est: q operātur

etiam aliquid coagendo. Quem quidē modum Augu. sub dubio relinquit in 22° de ciuitate dei sic dicens. (Siue enim deus ipse per se ipsum miro mō: siue per suos ministros etiam faciat per martirū spūs: siue per homines adhuc in corpore constitutos: siue oīa ista p angelos: quibus inuisibiliter imperat operet̄: vt que p martires fieri dicūtur eis orantib⁹ tm̄ ꝛ impetrantib⁹: nō etiā operantibus: siue alijs modis: q nullo mō comprehendi a mortalibus possunt: tn̄ attestant̄ hec miracula fidei: in qua carnis in eternū resurrectio predicat̄. Sed Grego. in scđo dialogorum hanc qōnē determinare vr̄ dicens. Q2 sancti homines ēt in carne viuētes nō solū orando ꝛ impetrando: sed etiā potestatiue ac per hoc cooperando miracula faciunt. qđ pbat ꝛ rōne: ꝛ exemplis. Ratione quidē: q2 si hoībus data est potestas filios dei fieri: nō est miruz si ex potestate mira facere possunt. Exemplis autē: q2 Petrus ananiam ꝛ Saphiram mentientes morti increpādo tradidit nulla oratione premissa: vt habet̄ actuū. 5. Beatus etiam Benedictus dū ad brachia cuiusdā rustici ligati oculos deflexisset: tanta se celeritate ceperunt illigata brachijs lora dissoluere: vt dissolui tā concite nulla hoīuz festinatione potuissent. vn̄ cōcludit q sancti qñq3 faciunt miracula orando: ꝛ qñq3 ex potestate. Qualiter aūt hoc esse possit: cōsiderandū est. Cōstat aūt q deus solo imperio miracula operatur. Uidemus aūt q imperium diuinū ad inferiores rationales spūs. s. humanos mediantib⁹ supiorib⁹. s. angelis puenit: vt in legis veteris latione apparet. Et p hunc modū p spūs angelicos vel humanos imperiū diuinuz ad corporales creaturas peruenire pōt: vt per eos quodā mō nāe presentet̄ diuinū pceptū. Et sic agunt quodāmō spiritus humani vel angelici vt instrumenta diuine virtutis ad miraculi perfectionē: nō quasi aliqua virtute habitualiter in eis manente nāli vel gratuita in actū miraculi possint: q2 sic qñcūq3 vellent: miracula facere possent: qđ tn̄ Gregorius scđo dialogoruz nō esse testatur. Et pbat per exemplum Pauli: qui stimulum a se remoueri petijt: nec impetrauit: ꝛ p exemplū Benedicti qui detentus fuit cōtra suam voluntatē per pluuiā sororis precibus ipetratam. Sed virtus ad cooperandū deo in miraculis in sanctis intelligi potest ad modum formarū imperfectarū: que intentiones vocantur: que nō permanent nisi ad presentiam agentis principalis sicut lumen in aere: ꝛ motus in instrumento. Et talis virtus pōt intelligi donū gr̄e gratis date: q̄ est gr̄a vtutuz vel curationū: vt sic hec gr̄a: que datur ad operādū supernaturaliter: sit similis gr̄e pphetie: q̄ datur ad supernālr̄ cognoscēdū: p quā ppheta nō pōt qñcūq3 vlr̄ pphetare: s3 solū cū spūs pphetie cor eius tangit: vt pbat Grego. pma omelia super Ezechiel. Nec est miruz si per hunc modū spirituali creatura deus instrumentaliter vtit̄ ad faciēdū mirabiles effectus in creatura corporali: cū ēt creatura corporali vtat̄ instrumentalr̄ ad spūum iustificationē: vt p3 in sacramentis. et p hoc p3 responsio ad obiecta. Nā verū est q solus deus miracula facit per auctoritatē. verū est etiā q potestatē mirabilia faciendi creature cōmunicat fm capacitatē creature: ꝛ diuine sapientie ordinē: ita q creatura per gratiam miraculo ministerialiter coopetur.) Hec ille. (Et sic ponit secunda scđe. q. 177. ar. pmo. (Item tertia pte. q. 43. ar. 2°. vbi sic dicit. (Uera miracula sola diuina virtute fieri possunt: q2 solus deus potest mutare nature ordinē qđ pertinet ad rōnē miraculi. Un̄ leo papa dicit in epistola ad Flauianū. q cum in xp̄o sint due nature: vna earū est. s. diuina: que fulget miraculis: altera. s. humana: que succūbit iniurijs: ꝛ tn̄ vna earū agit cū cōmunicatione alterius: in q̄tū. s. humana natura est instrumentū diuine actionis: ꝛ actio humana virtutē accepit a nā diuina.) Hec ille. (Itē. q. 19. art. p̄. dicit. (Ubicūq3 mouēs ꝛ motū hn̄t diuersas formas seu virtutes opatiuas: ibi op3 q᷒ sit alia ppria operatio mouentis: ꝛ alia ppria opatio moti: l3 motū pticipet operationē mouentis: ꝛ mouens vtatur operatione moti: ꝛ sic vtrunq3 agit cū cōmunione alterius. Sic igit̄ in xp̄o humana nā h3 ppriā formā ꝛ virtutē: per quā opatur: ꝛ simil'r diuina. Un̄ ꝛ hūana nā h3 ppriā operationē distinctaz ab operatione dīna ꝛ ecōuerso: ꝛ tn̄ diuina nā vtitur operatione hūane nāe sicut operatione sui instrumenti. Et simil'r hūana nā pticipat opationē diuine nāe: sicut instrumentū pticipat operationem pncipalis agentis. Et hoc est qđ dicit Leo papa in epistola ad Flauianū. Agit vtraq3 forma. s. tā nā diuina q̄3 humana in xp̄o cū alterius cōmunione: qđ sibi pprium est verbo. s. operante: qđ verbi est: ꝛ carne exequente: qđ carnis est.) Hec ille. (Itē ibidē in solone primi sic dicit. (Dionysius ponit in xp̄o operationem theandricā. i. diuinā virilē: vel diuinam humanā: non per aliquā cōfusionē operationū seu virtutū vtriusq3 nāe: sed per hoc q diuina opatio eius vtitur humana: ꝛ humana eius operatio pticipat vtutem diuine operationis. Un̄ sicut ipse ait in quadā epistola. Super hominē opabat̄ ea: que sunt hoīs: qđ monstrat vgo supernālr̄ cōcipiens: ꝛ aq̄ terrenoꝝ pedū subsistens grauitate. Manifestū est q cōcipi est humane nāe: ꝛ similiter ambulare: s3 vtrūq3 fuit in xp̄o supernālr̄: ꝛ silr̄ diuina operabatur humanitus: sicut cū sanauit leprosum tangendo.) Hec ille. (Ex quibus manifeste p3: q ania xp̄i habuit vtutem instrumentalē ad coopandū miraculis factis diuina virtute tāq̄3 pncipali agente. Et tūc ad formā argumēti Durādi dr̄: q xp̄o ꝛ quo ad corp⁹: ꝛ quo ad aīam fuit data virtus ꝛ potentia: quā arguēs negat. (Nec val3 sua pbatio pp multa. Pmo q2 falsum est qđ dicit xp̄m iō precise fecisse miracula pp̄ter duo: pmo qdē3 ad hoc vt ostenderet se eē deum. Un̄ scūs Tho. tertia pte. q. 43. ar. pmo sic dicit. (Diuinit⁹ cōcedit̄ hoi facere miracula ad ꝯfirmandā veritatē3 quā aliqs docet: q2 enī ea que sunt fidei humanā rōnē excedūt: nō possunt p humanas rōnes pbari: sed op3 q pbentur per actū diuine virtutis: vt dū aliqs facit opera: que solus deus pōt facere: credantur ea que dicit eē a deo. Sicut cū aliqs defert litteras anulo regis sigillatas: creditur ex volūtate regis pcessisse qđ in illis litteris cōtinet̄. Scđo ad ostendendū presentiam dei in homine per gratiā. s. vt dū hō facit opera dei: credatur deus habitare in homine p gr̄a3. Un̄ dr̄ Gal. 3. Qui tribuit vobis spiritū: ꝛ operatur vtutes in vobis. Utrūq3 aūt circa xp̄3 erat hominibus manifestandū. s. q deus esset in eo per gratiam nō adoptionis sed vnionis: ꝛ q eius supernaturalis doctrina esset a deo. et iō cōueniētissimū fuit: vt miracula faceret.) Hec ille. (Ex qbus p3: q xp̄s nō solū fecit miracula ad ostendendū se eē deū: imo ad ꝯfirmandū suā doctrinam: sicut ꝛ fecerūt apostoli. Scđo nō valet argumentū: q2 pn̄a pncipalis nil penitus valet. s. hec: xp̄s fecit miracula ad ostensionē sue diuinitatis. ergo sola diuina virtute fecit miracula: ꝛ nullo mō vtute vel potentia creata: cuius rō est: q2 facere miracula virtute ppria pncipalr̄: ꝛ cōferre instrumento suo virtutē coopandi in miraculis non minuit sed auget argumētū: ꝛ ostensionē3 diuinitatis: potissime

tissime

tissime attētis tribus: que cōcurrebant in xpi miracu-
lis. De quibus scūs Tho. tertia pte. q. 43. ar. 4. sic dicit.
(Miracula que xps fecit sufficiētia erant ad manife-
standū diuinitatē ipsius sm tria. Primo qdē sz spēm
opum: q̄ transcendebāt oēm potestatē create virtutis:
z iō nō poterant fieri nisi virtute diuina. Et pp hoc ce-
cus illuminatus dicebat Jo. 9. A seculo nō est auditū:
q2 aperuit qs oculos ceci nati: nisi eēt hic hō a deo nō
poterat facere q̄cq̄. Scdo ppter modū faciendi mira-
cula: q2. s. quasi ppria potestate miracula faciebat: nō
aūt orādo sicut alij. vñ dicit Luce. 6. q virtus de illo
exibat: z sanabat oēs. Per qd ostenditur sicut Cirillus
dicit: q nō accipiebat alienā virtutē: sed cū esset nālr
deus ppriā virtutē super infirmos ondebat: z pp hoc
innumerabilia miracula faciebat. Uñ sup illud Mat.
8. Eiciebat spiritus vbo: z oēs male hntes curauit: di-
cit Chriso. Intende q̄ntā multitudinē curatā transcur-
runt euangeliste nō vnūquēq3 curatū ennarrātes: sed
vno vbo pelagus ineffabile miraculorum iducentes. Et
in hoc ondebatur q hēret vtutē equalē patri sz illud
Jo. 5. Qōcūq3 pater facit. hoc z filius silr facit. Et ibi-
dē. Sicut pater suscitat mortuos z viuificat: sic z filius
quos vult viuificat. Tertio ex ipsa doctrina: q̄ se deū
dicebat: que nisi vera esset: non cōfirmaret miraculis
diuina virtute factis. et ideo dr Marci pmo. Que nā
doctrina hec noua: q2 in potestate spiritibus impat z
obediunt ei.) Hec ille. ¶ Ex quibus pz: q cū xps face-
ret opera: que a nulla vtute creata poterant fieri tanq̄
a pmo z pncipali pncipio: z talia faceret nō precise orā-
do: sed precipiendo: z assereret se deū: z pmū pnm esse
ipse sufficienter ondebat se deū esse: lz vteret opera-
tione humana in miraculis faciendis: q2 miracula ta-
lia nō arguunt instrumentū: sed pncipale agens. s. sup-
positū esse deum. Et hec sufficiant ad dicta Durandi.
Cōtradictio in dic. S. T. ¶ Uerūtn̄ sciendū est q scūs Tho. 3. sen. dis. 16. q. pª
ar. tertio tenet cū Durādo p oia in hac mā: sz in sūma
corrigit ea: q̄ dixerat in scripto iuuenis existens. Sicut
z multa alia q̄ dixerat in eodē tertio: postea diligentius
discussa correxit: vt pz pferēti dicta ei9 hic z ibi. ¶ Ad
argumenta Scoti ptra secūdā cōclusionē nūc dōz est:
pmittēdo q argumēta sua nō pcedūt directe ꝯ scūm
Henr. q. il. q. 8. z 9. z quo. 12. q. 9. z q. 6. q. 32. Tho. sed cōtra Henricū de gandauo: q suo xiº quolibz
q. 8. vtitur illo mō loquēdi: quē Sco. recitat: z ponit il-
las duas radices preuias delectationi vel tristitie. Tn̄
inq̄ntū possunt pcedere ꝯ scūm Tho. dicit ad primū
q ad dolorē sensibilē vel ad rōnem doloris sensibilis
necessario requirit ꝯiunctio discōuenientis sz sensū:
z perceptio huius cōiunctionis: vel lesio corporis: z sen-
sus lesionis. ¶ Et si ꝯ hoc arguēs velit arguere: z inq-
rat que sit illa cōiunctio discōueniētis in dolore: z que
sit cōiunctio ꝯuenientis in delectatione: quā cōiūctio-
nē vocat pmā radicē delectationis. ¶ Dr q pº radix
delectationis est cōiunctio terminata nō solū ad spēm
precedentē sensationē: nec solū ad sensationē causatā
ex tali specie: sed ad aliqd bonū sensibile cōueniēs sm
sensum: puta cibū: aut potū: aut hmōi. Et hoc siue fiat
cōiunctio ad illud in re: vel in spe: vel in memoria: sic
Cap. 8. ondit phs. 8. ethi. De hoc scūs Tho. pma 2e. q. 32. ar. 3º
sic dicit. (Delectatio cāntur ex cōiunctione boni conue-
nientis sm q sentitur vel qualitercūq3 pcipit. Est aūt
pñs aliquid nobis dupliciter. Uno mō sm cognitionē
put. s. cognitū est in cognoscente sm suā similitudinē.
Alio mō sm rē: put. s. vnū alteri realiter coniungitur:
vel actu vel potentia sm quēcūq3 coniunctionis mo-
dū. Et q2 maior est cōiūctio sz rē q̄ sz silitudinē: que
est cōiunctio cognitionis. Iterūq3 maior est cōiunctio
rei ad rē in actu q̄ in potentia: iō maxima delectatio
est que fit per sensum: q reqrit pñtiam rei sensibilis.
Scdm aūt gradū tenet delectatio spei: in qua nō solū
est cōiunctio delectabilis sm apprehēsionē: sz ēt sz fa-
cultatē vel potestatē adipiscendi bonum: qd delectat.
Tertiū aūt gradū tenet delectatio memorie: q̄ hz solū
cōiunctionē apphensionis.) Hec ille. ¶ Itē in solōne
pmi sic dicit. (Spēs z memoria sunt qdē eorum: q̄ sunt
simpliciter absentia: que tn̄ sunt sz qd pñtia. s. vel sz
solā apphensionē: vel sm apphensionē z facultatē ad
minus estimatā.) Hec ille. ¶ Ex qbus pz qualis cōiū-
ctio est pma radix delectatiōis. Similiter qd dicendū
est de pma radice doloris: aut tristitie. Cū aūt arguēs
subdit: q sola species z sensatio sufficit ad delectatiōē
vel tristitiā aut dolorē: pz qd sit dōm: q2 nullū istorum
est sufficiēs eā in se: sed solū ex parte sui obiecti: inq̄ntū
facit illud esse aliquo mō presens. ¶ Ad 2m pz per idē.
Negandū est enim antecedēs. s. q ad delectationē vl
dolorē sufficiat sensatio cōuenientis: aut discōueniētis
sine qualicūq3 cōiūctione eius ad delectantem: vel ad
dolentē. Et ad suā pbationē dr: q lz circūscribatur ois
actio precedens imutationē organi sensibilis inq̄ntum
organū est: dū tn̄ organū sensus intentionaliter imute-
tur: pōt sequi delectatio: vel tristitia: aut dolor. Tamē
nihil est ꝯ nos: q2 qualitercūq3 imutet sensus a conue-
nienti: aut disconuenienti: semp est ibi qualiscūq3 con-
iunctio cōuenientis: aut discōuenientis prius nā prece-
dens sensationē z delectationē: vt prius dictū est. Qd
aūt sola discōuenientia intētionalis possit causare do-
lorē cōcedit z pbat scūs Tho. 4º. sen. di. 44. q. 3º. ar.
pmo questiun. tertia in solone scdi: vbi sic dicit. (Non
opz q q2 corpora dānatorum ab igne inferni p aliquam
corruptionē nō ledunt: q pp hoc ab igne inferni non
affligant: q2 sensibile nō solū est natū delectare vel af-
fligere sensū sz q agit actione nāe ꝯfortando vel cor-
rumpendo organū: sed ēt sm q agit actione spirituali:
q2 qn̄ sensibile est in debita pportione ad sensibilitatē
delectat: ecōtrario aūt qn̄ se hz in superabundātia vel
defectu. Uñ z colores medij z voces cōsonantes dele-
ctant: superabūdātes aūt offendūt visū vel auditū.)
Hec ille. ¶ Et sic pz q argumētū si qd pbat ꝯ Hen-
ricū pcedit: z nō cōtra beatū Tho. Uerūtn̄ sicut dictū
est in pbatione cōclusionis: dolor sensibilis pprie sum-
ptus ꝯsequitur sensationē discōuenientis sz tactū po-
tius q̄ sensationes sensibiliū discōuenientiū alijs sen-
sibus. De hoc scūs Tho. pma 2e. q. 35. arti. 2º. sic dicit.
(Delectatio z dolor ex duplici apprehensione causari
pñt. s. ex apphensione sensus exterioris: z ex apprehen-
sione rōnis interioris siue imaginatiōis. Interior aūt
apphensio ad plura se extēdit q̄ exterior: eo q q̄cunq3
cadūt sub exteriori apprehensione: cadūt sub interiori:
sed nō eꝯ. Sola igit illa delectatio q̄ ex interiori app-
hensione causat: gaudiū nominat. Et similr solus ille
dolor: q ex apprehensione interiori causatur: nominat
tristitia. Et sicut illa delectatio q̄ ex apphensione exte-
riori causatur: delectatio qdē nomiat: nō aūt gaudiū:
ita ille dolor: q ex exteriori apprehensione causat: noia-
tur quidē dolor: non aūt tristitia. Sicut igitur tristitia
est quedā species doloris: sic gaudiū delectationis.)
Hec ille. ¶ Itē ibidē in solutiōe tertij sic dicit. (Sen-
sibilia tactus sunt dolorosa nō solū inq̄ntū sunt impro-
portionata virtuti apprehensiue: sed ēt inquātū ꝯtran-
tur nāe: aliorum vero sensuū sensibilia possunt eē im-
proportionata virtuti apprehensiue: nō tn̄ ꝯtrātur nāe

nisi in ordine ad sensibilia tactus. Unde solus hō: q est animal pfectū in cognitione: delectatur in sensibilib⁹ alioꝝ sensuū ꝑm se ipsa. Alia vero aialia nō delectanẗ in eis nisi ꝑm ꝙ referunẗ ad sensibilia tactus: vt diciẗ
Cap. ix. tertio ethi. Et iō de sensibilibus alioꝝ sensuū nō diciẗ esse dolor ꝑm ꝙ ꝯriatur delectationi nāli: sꝫ magis tristitia: que ꝯriaẗ gaudio animali. Si igiẗ dolor accipiatur p corporali dolore qḋ vsitatius est. dolor ex opposito diuidiẗ cōtra tristitiā ꝫ ꝫ distinctionē interioris ꝛ exterioris apprehensionis: sꝫ ꝗtum ad obiecta tristitia ad plura se extendat ꝙ̄ dolor corporalis. ¶ Si vero dolor accipiatur cōiter: sic dolor est genus tristitie: vt dictū est.) Hec ille. ¶ Itē de veritate. q. 26. ar. 3° in solutione. 9. sic dicit. (Tristitia ꝛ dolor hoc mō differunt: ꝙ tristitia est passio aialis incipiens. s. in apprehensione nocumenti ꝛ cōsummata in operatione appetitus: ꝛ vlterius in transmutatione corporis: sed dolor est ꝫ
Cap. 9. passionē corporalem. Unde Augustinus dicit. 14. de ciuitate dei: ꝙ dolor vsitatius diciẗ in corporibus: ꝛ iō incipit a lesione corporis: ꝛ terminaẗ in apprehensiōe sensus tactus: ꝑpter qḋ dolor est in sensu tactus: vt in apprehendēte. ¶ Itē: 3° sen. di. 15. q. 2ª. ar. 3°. questiun. scḋa sic dicit. (In dolore ꝛ tristitia duo inueniūẗ. s. contrarietas cōtristantis ꝛ dolorem inferentis ad cōtristatum ꝛ dolētē: ꝛ perceptio eius. Et ꝗtū ad hec duo tripliciter differūt. Primo ꝗtuꝫ ad cōtrarietatē: que qdē in dolore attendiẗ ꝗtū ad ipsā nām dolētis: que per lesiuum corrūpitur: sed in tristitia ꝗtū ad repugnātiā appetitus ad aliqd: qḋ qs odit. Scḋo ꝗtū ad perceptionē: que quidē in dolore semꝑ est ꝑm sensum tactus: in tristitia aūt ꝑm apprehensionē interiorē. Tertio ꝗtuꝫ ad ordinē istoꝝ duoꝝ: q2 dolor incipit in lesione: ꝛ terminatur in perceptione sensus: ibi eniꝫ cōpletur rō doloris: sed rō tristitie incipit in apprehensione: ꝛ terminatur in affectiōe. Uñ dolor est in sensu sicut in subiecto: sed tristitia est in appetitu. ¶ Ex quo pꝫ: ꝙ tristitia est passio aialis: sed dolor magis est passio corꝑalis. Quāuis tñ tristitia large loquendo dr̄ dolor. vñ Aug. distinguit dolorem anime ꝑm se: qui ꝑprie dr̄ tristitia: ꝛ dolorē aīe ꝑ corpus: q ꝑprie dr̄ dolor.) Hec ille. ¶ Sciēdū tñ ꝙ hoc qḋ dicit dolorē esse subiectiue in sensu: vr̄ corrigere ṗma 2ᵉ. q. 35. ar. ṗ. vbi sic dicit. (Sicut ad delectationē duo requirunẗ. s. cōiunctio boni ꝛ perceptio huius cōiunctionis ꝛc̄. sicut supra recitatū fuit in scḋa cōclusione. ¶ Idē ibidem in solutione primi sic dicit. (Dolor diciẗ esse corporis: q2 cā doloris est in corpore: puta cū patimur aliqd nociuū corpori: sed motus doloris semꝑ est in aīa. nā corpus nō pōt dolere nisi dolēte aīa: vt dicit Augu.) Hec ille. ¶ Itē in solutione scḋi sic dicit. (Dolor dr̄ esse sensus: nō q2 sit actus sensitiue virtutis: sed q2 requiriẗ ad dolorē corporalē sicut ad delectationē.) Hec ille. ¶ Ex quibus pꝫ: ꝙ dolor est passio subiectiue existens in appetitu sensitiuo: ꝛ ꝙ ꝑprie loquendo ꝯsequiẗ nocumētū corꝑis: ꝛ eius ꝑceptiōeꝫ: ꝛ cōsequenter cōsequiẗ sensuꝫ tactus: vt pꝫ ex dictis. ¶ Ad 3ᵐ dr̄: ꝙ directe ꝑcedit cōtra Henricuꝫ potius ꝙ̄ cōtra nos: tñ inquātū pōt tangere scḋam cōclonem: dr̄ negando minorē: q2 sicut dicit Henricus dolor non solum presupponit apprehensionem obiecti: imo ꝑceptionē discōuenientis. Hoc ēt ꝯcedit scūs Tho. vt pꝫ in scḋa ꝯclone. Tunc ad ṗmā improbationē huius dicti dr̄: ꝙ ille due cognitiones nō sunt actus vnius potētie vel sensus: sed diuersarum: q2 vnus est actus sensus exterioris: alius vero sensus interioris. Et de hoc scūs Tho. ṗma pte. q. 78. ar. 4. sic dicit. (Si anial moueretẗ solum ꝑpter delectabile ꝛ ꝯtristabile ꝑm sensum: non esset necessarium ponere in aiali nisi apprehensioneꝫ formarū: quas ꝑcipit sensus: in quibus aut delectatur aut horret: sed necessarium est aiali: vt querat aut fugiat aliqua: nō solū q2 sunt cōuenientia vel nō ꝯueniētia ad sentiendū: sꝫ ēt ꝑpter alias cōmoditates ꝛ vtilitates: siue nocumenta. Sicut ouis videns lupuꝫ fugit nō ꝑpter indecentiā coloris aut figure: sꝫ quasi inimicū nature. Et silr̄ auis colligit paleam: non q2 delectet sensum: sed q2 est vtilis ad nidificandū. Necessarium est ergo aniali: ꝙ ꝑcipiat hmōi intentiones: quas non percipit sensus exterior: ꝛ huius ꝑceptionis oꝫ esse aliḋ ṗncipiū: cū ꝑceptio formaꝝ sensibiliū sit ex īmutatione sensibilis: nō aūt perceptio itentionū ṗdictaꝝ. Sic ergo ad receptionē formaꝝ sensibiliū ordinaẗ sensus ꝑprius ꝛ cōmunis. Ad hariꝫ aūt formaꝝ tentionē seu cōseruationē ordinaẗ fantasia siue imaginatio: quasi thesaurus qdā formaꝝ ꝑ sensum acceptaꝝ. Ad apprehendendū aūt intentiones q̄ ꝑ sensum nō accipiuntur ordinatur estimatiua. Ad cōseruandū aūt eas memoria vel vis memoratiua: que est thesaurus qdā hꝰ intētionū. Cuius signū est: q2 ṗncipiū memorandi fit aialibus ex aliqua hmōi intentione: puta qḋ est nociuum: vel cōueniens: ꝛ ipsa rō preteriti: quā attēdit memoria inter huius intentiones cōputatur. Cōsiderandum est aūt ꝙ ꝗtuꝫ ad formas sensibiles nō est differentia inter hoīes ꝛ alia aialia. Similiter eniꝫ imutantur a sensibus exterioribus: sed ꝗtuꝫ ad predictas intentiones est differentia. Naꝫ alia aialia ꝑcipiunt hmōi intentiones solū nāli quodā instinctu: homo aūt etiā ꝑ quādaꝫ collationē. Et ideo que in alijs aialibus dr̄ estimatiua nālis: in hoīe dr̄ cogitatiua: que per collationē quādaꝫ hmōi intētiones adinuenit. Uñ ēt dr̄ rō ꝑticularis: cui medici assignāt determinatū organū. s. mediā pteꝫ capitis. Est eniꝫ collatiua intentionū indiuidualiū: sicut rō collatiua est intentionū vliuꝫ.) Hec ille. ¶ Ex quibus pꝫ que potentia apprehendit obiectū sensibile: ꝛ q̄ ꝑcipit intentionē cōuenientis vel discōuenientis: ad q̄ sequiẗ passio doloris corꝑalis. ¶ Ad 2ᵃᵐ improbationem dr̄: ꝙ quicqd sit de sensibus exterioribus: tñ sensus interior: q dr̄ extimatiua vel cogitatiua pōt cognoscere multas itentiones relatiuas: cuiuſmodi sunt amicus: inimicus: cōueniens: disconueniens: bonū: nociuū. et hoc quantū ad q2 est: sꝫ nō quantū ad qd est. Et de hoc scūs Tho. 3°. sen. di. 26. q. ṗma arti. ṗmo in solōne quarti sic dicit. (Sicut aīalia cognoscunt rōnē cōuenientis ꝛ nociui nō ꝑ inquisitionē rōnis: vt hō: sed per instinctum nāe: que dicitur estimatio: ita cognoscunt aliquid ꝙ futuruꝫ est sine hoc ꝙ cognoscant rōneꝫ futuri: nō conferendo presens ad futurum: sed instinctū naturali ꝫ ꝙ aguntur ad aliqd agendū: vel ex ipulsu nature interioris vel exterioris: sicut qñ agunt aliquid ad precauendū de futuris: que dependēt ex motu celi quasi ex eo impulsa ꝛc̄.) Hec ille. ¶ Item ṗma 2ᵉ. qᵉ. 46. ar. 4. in solu. scḋi sic dicit. (Bruta aialia habent instinctum nālem diuina ratione eis inditum: ꝑ queꝫ habent motus interiores ꝛ exteriores similes motibus rationis.) Hec ille. ¶ Simile ponit. qᵉ. 40. articu. 3°: ꝛ multis alijs locis. Cū aūt arguens dicit: ꝙ si intentiones sunt obiecta alterius potentie: opꝫ ponere duos visus ꝛ duos auditus ꝛc̄. pꝫ ꝙ consequentia nō valet: q2 hmōi intentiones ꝑcipiunẗ per sensum interiorem: vt supra dictū est: ꝛ hoc loquendo de cōuenienti ꝛ nociuo nature ipsius aialis. ¶ Utꝝ aūt cōueniens ꝛ disconueniens ipsi sensui exteriori ꝑm se: puta visui: vel conuenientia

uenientia vel disconuenientia cognoscantur solo sensu interiori:an ēt ipso sensu exteriori dubiuz esse potest. ¶ Uidet̃ tñ dñi:ꝙ solo sensu interiori:qꝛ licz sensus exterior delectetur in obo sibi ꝓportionato:⁊ cōtristet̃ in sibi improportionato:nō tñ opꝫ ꝙ cognoscat hmōi intentionea:qꝛ talis delectatio potius est naturalis ꝙ̃ animalis:ideo nō requirit precognitionem hmōi intētionum. De hoc scūs Tho. pma parte. q. 80. artic. pmo in solu. tertij sic dicit. (Unaqueqꝫ potentia anime est quedā forma seu natura:⁊ hꝫ naturalem inclinationē in aliquid. Unde vnaqueqꝫ appetit obiectum sibi cōueniens naturali appetitu:supra quē est appetitus aialis cōsequens apprehensionem:quo appetitur aliquid nō ea rōne:qua est cōueniens ad actum illius vel illi⁹ potentie:vtpote visio ad vidēdū:⁊ auditio ad audiendū:sed qꝛ est simplr̃ cōueniens aiali.) Hec ille. ¶ Itē de veritate. q. 22. arti. 3°:in solu. 5. sic dicit. (Unaqueqꝫ potentia appetit suū obm appetitu nāli:sed appetitus nālis ad spālem potentiā anie ptinet. Et qꝛ appetitus naturalis est determinatus ad vnū:aīal autē sequitur apprehensionē:inde est ꝙ singule potentie appetūt bonū determinatū:sed vis appetitiua appetit qdcūqꝫ bonum apprehensum.) Hec ille. ¶ Uerūtñ nō apparet mihi magnū incōueniens si diceret̃:ꝙ potentie apprehensiue sensitiue exteriores vno ⁊ eodē actu apprehendant suuz ꝓprium:⁊ per se obiectū:⁊ aligd ad hoc p se cōsequens:puta cōuenientiam:aut disconuenientiam obiecti ad potentiam:sicut apprehendunt obiectuz ꝓprium ⁊ sensibile cōmune:puta magnitudinem:distantiam:numerū:motuz:figuram ⁊ hmōi. Nec ex hoc pōt argui duplicitas potētie:sed solū posset argui ex duplicitate pximi:⁊ per se obiecti ⁊c̃. ¶ Ad 4^m dr̃:ꝙ similitudo nihil valet:qꝛ distantia vel ꝓpinquitas sunt relatiua ſm esse:bonum aūt ⁊ malū sunt relatiua ſm dici. Et idem est de cōuenienti ⁊ discōuenienti:vt sunt oba passionum. Cōceditur tñ ꝙ nec hic:nec ibi relatio est pncipalis ratio causandi delectationem aut tristitiaz: sed absolutum sub tali relatione:nec ipsa relatio est solum causa sine qua nō:imo causa vel concausa perquā potissime:qꝛ sicut dictum est:talis respectus:aut relatio nō facit relatiuum ſm esse:sed ſm dici. ¶ Itē aduertendum est ꝙ de relatione aut respectu possumus dupliciter loqui. Uno mō q̃tum ad habitudinem ad aligd extrinsecum suo fundamento:puta ad terminuz ⁊ quantū ad hoc nō potest inq̃tum hmōi esse pncipiū alicuius motionis vel actionis:nec pncipale:nec scdarium. Alio mō potest ꝯsiderari q̃tum ad esse:qd habꝫ in subiecto vel fundamento suo:⁊ isto mō relatio si sit realis pōt esse cōprincipiū vel cōcausa alicuius motionis vel actionis:ad minus pōt esse cōprincipiū mouēdi sensum aut rōnem ad sui cognitionem:⁊ causandi spēm intelligibilem:vel sensibilem. Et consimilr̃ pōt esse cōprincipiū mouendi appetitū sensitiuuz aut intellectiuū:qꝛ in motionibus istaꝝ potentiaꝝ vitaliuz:vꝫ cognitiuaꝝ ⁊ appetitiuaꝝ nō reqritur ita grossa realitas sicut in alijs motoribus potentiaꝝ nō vitaliū:puta in calefactiuo:frigefactiuo:⁊ similibus. ¶ Ad arm̃ pro pte affirmatiua cōclonis rñdit. s. Tho. 3°. pte. q. 13. arti. 3° in sol. pmi dicēs. (Qꝛ verbuz Dam. intelligendū est q̃tum ad voluntatē diuinā xpi:qꝛ sicut ipse dicit c°. ꝑcedenti beneplacito diuine volūtatis pmittebat̃ carni pati ⁊ opari:q̃ erant sibi ꝓpria.) Hec ille. ¶ Et hec de qōne sufficiāt. De qua. b. d. Amē. Dis. XVI. ⁊ XVII.

Qualiter potest esse agendi cōpus.

¶ Utrum dolor in anima xpi peruenerit vsqꝫ ad rōnez superiorem. Questio. Unica.

Circa sextamdecimam ⁊. 17. dis. 3' sen. querit̃. Utrum dolor in aia xpi tēpore passionis pueneritvsqꝫ ad rōnē superiorem. Et arguit̃ ꝙ non. Qꝛ impoſe est eidē ſꝫ idez inesse ꝯria: sed dolor est delectationi ꝯrius. ergo impoſe est ꝙ ſm superiorem ptem:in qua de dei visione gaudebat:doleret.

In oppositum arguit̃:qꝛ super illud in psalmo dicit̃. Repleta est malis aia mea:dicit glosa exponens de xpo. i. doloribus. ergo ſm omnes partes anime dolor inerat.

In hac conclusione sunt. 3. ar. In pmo ponentur cōclusiones. In 2°. obiectiones. In 3°. responsiones.

Quantum ad pmū articulū sit hec pma ꝯclo. Dolor passionis xpi peruenit vsqꝫ ad superiorē rōnem vt est natura:lꝫ nō vt est rō. Hāc ponit scūs Tho. 3° sen. dis. 15. q. 2. ar. 3° questiun. 2. vbi sic dicit. (Loquēdo de dolore ꝓprie dicto sic q̃tuz ad lesionē:q̃ est māle in eo:se extēdit in xpo ad oēs potentias aie ſm ꝙ in essentia anie radicant̃:ad quā ēt lesio corpis pueniꝫ ſꝫ ꝙ est forma ei⁹. Sꝫ q̃tū ad pceptionē lesionis:q̃ est formale in dolore:sic consistit in solo tactu:cuius solius est pcipere lesiuū inq̃tuz ledit. s. inquātū corpalr̃ cōiungit̃. Loquendo aūt de dolore ſm ꝙ large ēt tristitia dolor dr̃:tristitie nō pōt esse in rōne sicut in subiecto:sed solū sicut in ondente illud:qd est voluntati repugnās:nisi rō accipiat̃ put ꝯphēdit vim apprehēsiuam ⁊ affectiuā:in q̃ est tristitia sicut in subo q̃tuis nō tristitia q̃ est pa⁹:q̃ solum est in pte sensitiua. Nulla aūt virtus apphensiua ondit nisi suū obiectuz: obm aūt supioris rōnis sunt bona eterna:ex gb⁹ nihil erat ꝯrīū volūtati xpi. Unñ in rōne supiori ſꝫ ꝙ ad obꝫ suū cōpatur nō poterat esse tristitia in xpo. Poterat āt esse q̃tū ad rōnē inferiorē:cui⁹ obm sunt res tpales:in gbus aligd ꝯrīū volūtati ei⁹ aliquo mō accidere poterat:sicut ipsa lesio corpis erat ꝯ aliquā volūtatē xpi: q̃ mortem nāliter refutabat:⁊ silr̃ ēt mala humani generis ei displicebant. Unñ in rōne inferiori poterat ēē tristitia ēt ſꝫ ꝙ ad sua obiecta cōparat̃. Et qꝛ vnaq̄qꝫ potentia ad nām pertinet ſꝫ ꝙ in essentia anie radicatur que est essentialis pars totius nāe:rōnem aūt potentie hꝫ ſm cōpationē ad obm:iō dicit̃ a quibusdam:ꝙ dolor passionis pueniebat vsqꝫ ad supiorez rōnē inq̃tuz est nā:ſm ꝙ lesio corpis ad essentiaz anie pueniebat:⁊ vlterius ad oēs potentias ſm ꝙ in essentia aie radicantur:non aūt pueniebat ad eā inq̃tū est rō:qꝛ ſm ꝙ ad obm suū cōpatur:nullū detrimentū ex passione corpis sentiebat:cum in cōtemplatione diuinoꝝ nō impediret̃. Et hoc etiam quidaz alijs verbis dicunt:scꝫ ꝙ patiebatur vt est nā corporis:nō aūt vt est pncipiū humanorum actuū. Et sic etiā dicūt ꝙ rō inferior patiebat̃ ⁊ vt est nā:⁊ vt est rō. Quāuis ēt aliter posset intelligi distinctio:qua distinguit̃ rō vt nā:⁊ rō vt rō:qꝛ rō vt nā dicit̃ scdm ꝙ iudicat de eo:qd est scdm se bonum vel malum nature cōueniens aut nociuuz. Ratio aūt vt rō ſm ꝙ iudicat de eo ꝙ bonū vel malū in ordine ad alterum. Cōtingit enim qñqꝫ aligd in se ꝯsideratū esse nāe nociuum:qd tñ in ordine ad finē aliquem est eligendū:sicut vstionē que est bona ꝓpter sanitatem: Et sic etiam mors xpi erat in se qdē mala inq̃tū erat nocumentū nāe:in ordine aūt ad finē redēptionis humani generis erat optima. Et sic ēt rō iferior vt rō nō tristabat̃ de morte:sꝫ solū vt nā. Et sic dicta distinctio

erit de rõne fm q cõpat ad obz.) Hec ille. ¶ Simile
ponit 3ª pte.q.46.ar.7.vbi sic dicit. (Totũ dr respcũ
ptiũ:ptes aũt aie dicũr eẽ eius potẽtie. Sic igit dr aia
tota pati inquãtũ patit fz suã eẽntiã:vel inquãtũ fm
oẽs suas potẽtias patit. Sz ↄsiderãdũ est:q aliq potẽ
tia aie dr pati duplr. Uno mõ passione ppria:q quidẽ
est fm q patit a suo obo:sicut si visus patiat ex super/
abundantia visibilis. Alio mõ patit aliq poª passione
subi sup qd fũdat:sicut patit visus patiẽte sensu tact⁹
in oculo:sup quẽ fundat visus:puta cũ oculus pungit
aut distẽperatur per calorẽ. Sic igit dõm:q si intelli
gamus totã aiam rõne sue essentie:sic manifestum est
aiam xpi totaz passaz esse. Nã tota essentia aie cõiũ/
git corpori:ita q tota est in toto:τ tota in qualz pte cor
poris:τ iõ corpore patiente τ disposito ad separationez
ab aia tota aia patiebat. ¶ Si vero intelligam⁹ totã
aiaz fz oẽs potentias eius:sic loquẽdo de passionibus
ppriys potẽtiaꝝ:patiebat qdẽ fm oẽs vires iferiores:
qr in singulis viribus inferiorib⁹ aie:q circa tpalia ope
rant inueniebat aliqd:qd erat cã doloris xpi:sed fz h
rõ superior nõ patiebat in xpo ex pte sui obi.s.dei q nõ
erat aie xpi cã doloris:sed delectatiõis τ gaudy. Scdz
aũt illũ modũ passiõis quo potẽtia aliq dr pati ex pte
sui subi:sic oẽs potẽtie aie xpi patiebant. Oẽs.n.poten
tie xpi radicant in essentia eius:ad quã pueniebat pa⁹
patiẽte corpe:cui⁹ est actus.) Hec ille. ¶ Simile dicit
de veritate.q.26.ar.9. ¶ Ex qb⁹ põt formari talis rõ
p ↄclone. Illa potẽtia rõnalis:q patit ex pte subi:τ nõ
ex parte obiecti:patit vt nã τ nõ vt rõ:sed supior ratio
aie xpi erat hmõi tpe passionis xpi.igit τc. ¶ 2ª ↄclo.
Inferior rõ vel voluntas xpi vt nã cõsiderata nolebat
absolute passionẽ aut mortẽ xpi:lz cõsiderata vt ratio
vellet illã. Hanc ponit scũs Tho.3ª pte.q.18.vbi arti.
3º. sic dicit. (Uoluntas qñqz accipit p poª:τ qñqz pro
actu.si ergo voluntas accipiatur p actu:sic opz in xpo
ponere ex pte rõnis duas volũtates.i.duas spẽs actuũ
voluntatis. Uolũtas eniz τ est finis:τ est eoꝝ q sunt ad
finẽ:τ alio mõ fertur in vtrũqz. Nã in finẽ fertur sim/
pliciter τ absolute sicut in id:qd est fm se bonũ. In id
aũt qd est ad finẽ fert cũ quadã cõpatione fz q hz bo
nitatẽ ex ordine ad aliud. Et iõ alterius rõnis est act⁹
volũtatis fz q fert in aliqd fz se volitũ vt sanitas:q a
li°.5.ca.14. Damasceno vocat thelisis.i.simplex volũtas:τ a ma/
li°.2.ca 21. gistris vocat voluntas vt nã:τ alterius rõnis est actus
voluntatis fz q fert in aliqd:qd est volitũ solũ ex or/
dine ad alterũ:sicut est sumptio medicine:quẽ quidez
volũtatis actum Damas.vocat bulisim.i.consiliatiuã
voluntatẽ:a magistris aũt voluntas:vt rõ. Hec autez
diuersitas actus nõ diuersificat potẽtiã:qr vterqz act⁹
attendit ad vnã cõem rõnem obi:qd est bonũ. Et ideo
dõm est.q si loquamur de potentia voluntatis in xpo
est vna sola volũtas essentialr humana τ nõ pticipati
ue dicta. Si vero loquamur de volũtate:que est actus
sic distinguit in xpo volũtas:que est vt natura:que di
citur thelisis:τ voluntas vt rõ:que dicit bulisis.) Hec
ille. ¶ Et postea.ar.5.sic dicit. (In xpo fz humanã na
turã ponit duplex volũtas.s.sensualitatis:q paticipati/
ue voluntas dr:τ volũtas rõnalis:siue cõsideret p mo
duz nãe:siue p modũ rõnis. Sz sicut dictũ est:fili⁹ dei
p quãdã dispensationẽ añ suã passionẽ pmittebat car/
ni pati τ agere q sunt ei ppria. Et silr pmittebat oibus
aie viribus agere q ppria erant. Manifestũ est autez
q voluntas sensualitatis refugit nãlr dolores sensibi/
les τ corporis lesionẽ. Similr ẽt voluntas vt nã repu/
diabat ea:q sunt nãe cõtraria:τ q sunt fz se mala:puta
mortẽ:τ alia hmõi. Hec tñ qñqz voluntas p modũ rõ/
nis eligere põt ex ordine ad finẽ. Sicut ẽt in aliquo pu
ro homine sensualitas eius τ ẽt voluntas absolute cõ/
siderata refugit vstionẽ:quã volũtas fz rõnẽ eligit p/
pter finẽ sanitatis. Uoluntas aũt dei erat:vt xps dolo/
res τ passiones τ mortẽ pateret:nõ q ista essent a deo
volita fm se:sed ex ordine ad finẽ humane salutis:vñ
pz q xps fm voluntatẽ sensualitatis:τ fm voluntatez
rõnis:que cõsiderat per modũ nãe:poterat aliõ velle
q deus:sed fm voluntatẽ rõnis vt rõ est:semp idẽ vo
lebat qd deus. Qd pz ex hoc ipo qd dicit. Nõ sicut ego
volo:sed sicut tu. Uolebat enim fm voluntatez rõnis
impleri diuinã voluntatẽ:q̃uis dicat aliud se velle fz
aliam eius volũtatẽ.) Hec ille. ¶ Itez de veritate.q.
26.arti.9.in solu.7.sic dicit. (Distinctio illa qua distin/
guitur rõ vt rõ:τ rõ vt nã põt duplr intelligi. Uno mõ
ita q rõ vt nã dicatur rõ fm q est nã creature rõnal
put scz fundatur in essentia anime dante esse nãle cor
pori. Ratio vero vt rõ dicat fm illud:qd est pprium
rõnis inq̃tũ est rõ:τ hoc est actus eius:qr potentie di/
stinguuntur per actus. Qr ergo dolor nõ est in superio/
ri rõne:put fm actũ propriũ cõparatur ad obiectũ:sed
scdm q in essentia anime radicatur:iõ dicitur q supe/
rior rõ patiebatur dolorem vt nã:nõ aũt vt rõ. Et sile
de visu qui fundatur super tactũ:inquantũ organũ vi
sus est etiam organũ tactus:vñ visus põt duplr pati le
sionem:vno mõ p actũ ppriũ sicut cum ab excellenti
luce visio obtundit. Et hec est passio visus vt visus.
Alio mõ put fundat in actu:vt cũ oculus pungit:vel
aliquo calore dissoluit. Et hec passio nõ est visus vt vi
sus:sed vt est quidã tactus. Alio mõ põt intelligi pre/
dicta distinctio:vt dicamus rõnẽ vt nãm intelligi fm
q rõ cõparatur ad ea:que nãlr cognoscit vel appetit.
Rõnem vero vt rõnem fm q per quãdã collationem
ordinatur ad aliquid cognoscendũ vel appetenduz:eo
q pprium rõnis est cõferre. Sunt enim quedam que
scdm se cõsiderata sunt fugienda:appetuntur vero se/
cundũ ordinẽ ad aliud:sicut fames τ sitis scdm se con
siderata sunt fugienda:put aũt cõsiderantur vt vtilia
ad salutem aie vel corporis sic appetuntur. Et sic rõ
vt rõ de eis gaudet:rõ vero vt nã de eis tristatur:ita ẽt
passio corporalis xpi in se cõsiderata fugienda erat:vñ
ratio vt natura de ea tristabat:τ eam nolebat:put vo
ordinabatur ad salutẽ humani generis:sic bona erat τ
appetibilis:τ sic ratio vt rõ eam volebat:τ de illa gau
debat. Sed hoc nõ põt referri ad rationem superiorẽ:
sed tñ ad inferiorẽ:que his que sunt corporis intendit
sicut pprio obiecto. vñ in passionem corporis põt fer
ri absolute τ cum collatione. Sed ratio superior nõ in
tendit his:que sunt corporis sicut obiectis:sic enim so/
lis eternis intendit:ad corporalia vero respicit de eis
iudicando per rationes eternas:quibus nõ solum con/
spiciendis:sed ẽt consulendis intẽdit. τ ita rõ superior
nõ respiciebat in xpo ad corporis passionẽ:nisi in ordi
ne ad rõnes eternas:fm quas de ea gaudebat inq̃tuz
erat deo placita. Unde nullo mõ rõne pprie operatio
nis tristitia vel dolor in superiori rõne cadebat. Non
est aũt incõueniens vt eadem potentia idem velit in
ordine ad alteram:qd nõ vult fm se:qr põt esse q illõ
qd nõ est in se bonuz ex ordine ad aliud:accipiat quan
dam bonitatẽ. Q̃uis hoc nõ habeat locũ in supiori rõ/
ne in xpo respectu passionis corporis:ad quam nõ ordi
natur nisi vt ad volitaz.) Hec ille. ¶ Similr ponit 3º
sen.dis.17.q.pma ar.2º.questiuncula pma. ¶ Ex qbus
põt formari talis ratio. Uolũtas vt nã:τ rõ inferior vt
natura

natura refugit ea:que sunt ꝺm se mala ⁊ nociua nãe:ꝫ passio ⁊ mors xp̄i erat ꝺm se mala:⁊ in xp̄o erat voluntas rõnalis vt nã:⁊ rõ vt nã.igiᷓ illa nolebat ⁊ refugiebat passionē ⁊ mortē xp̄i.¶ 3ᵃ cõclõ. In xp̄o fuit quodāmodo necessitas moriendi ⁊ patiendi. Hanc ponit scūs Tho.3.pte.q.14.arti.2°.vbi sic dicit.(Duplex est necessitas:vna qdē coactionis:que fit ab agēte extrinseco.Et hec qdē necessitas ꝯriaᷓ nãe ⁊ voluntati:quorū vtrūqꝫ est ꝑncipiū intrinsecum. Alia est necessitas naturalis:que cõsegtur ꝑncipia nãlia:puta formā sicut necessariū est ignē calefacere:vel mām sicut necessarium est corpus:qd est ꝯpositū ex ꝯrijs dissolui.ꝺꝫ igiᷓ hanc necessitatē:que cõsequitur mām:corpus xp̄i fuit subm necessitati mortis:⁊ alioꝝ hmõi defectuū:qꝛ beneplacito diuine voluntatis christi carni permittebaᷓ pati:⁊ agere que erant ꝓpria.nec autē necessitas cãtur ex ꝑncipijs hūane carnis. Si aūt loquamur de necessitate coactionis ꝺm ꝙ repugnat nãe corpali:sic iterum corpus xp̄i ꝺm cõditionē ꝓprie nãe subiacuit necessitati claui ꝑforantis ⁊ flagelli ꝑcutientis. Scd̄m vero ꝙ talis necessitas repugnat volūtati:manifestū est ꝙ in xp̄o nõ fuit necessitas hoꝝ defectuū:nec ꝑ respectū ad diuinam voluntatē:neqꝫ ꝑ respectū ad volūtatem humanā xp̄i absolute:put segtur rõnē deliberatiuā:ꝫ solum ꝺm nãlē motū volūtatis:put.s. nãliter refugit mortem ⁊ corporis nocumēta.) Hec ille. ¶ Sile dicit 3°.sen.di.16.q.pᵃ ar.2°. ¶ Ex quibus põt formari talis rõ. Oē corpus cõpositū ex ꝯrijs a sua actione nõ impeditis hꝫ necessitatē moriendi ⁊ dissoluendi:corpus xp̄i fuit hmõi.igiᷓ ⁊c̄. ¶ Itē corpus qd põt ab extrinseco agente vulnerari ⁊ secari:nec ex se põt tali agenti resistere aproximato tali agēte hꝫ necessitatē coactionis ad mortem ⁊ dissolutionē:corpus xp̄i fuit hmõi.igitur ⁊c̄. Et in hoc primus articulus terminatur.

Contra pᵃᵐ ꝯclonē Scoᵗᵘˢ dis.15.q. vnica.ar.p̄. Utruꝫ distinctio de rõne vt rõ ⁊ vt nã valeat.

Quantum ad scd̄m articulū arguiᷓ ꝯtra cõclusiones. Et qdē ꝯ ꝑmam arguit Scotus dicens:ꝙ distinctio de portione superiori ⁊ inferiori in aia xp̄i vt est rõ ⁊ vt est natura nõ valet in ꝓposito. Primo. Qꝛ nõ dr̄ aliquod predicatū inesse alicui ꝺm aliquid ex eo qd accidit illi rõne inherētie:sic nõ diciᷓ hõ ꝺm musicaꝫ edificare:⁊ si musico accidat esse edificatorē.ergo nec ꝺm portionē supiorem diceᷓ aia dolere:si tm̄ alicui accidenti accidentaliter cõiuncto portioni supiori isit dolor. ¶ Cõfirmaᷓ. Qꝛ sic posset dici aia intelligere ꝺm voluntatē vt nã:nõ vt volūtas:qꝛ ipsa nã:in qua est voluntas:intelligit. ¶ 2°. Qꝛ anime vt distinguiᷓ a potentia nõ ꝯtingit dolere:sicut nec respicere obiectū de quo doleat:ꝫ ipsa est tm̄ vna in portione superiori ⁊ inferiori vt nõ respicit obiectū ꝺm se aliqd:ꝫ vt est tm̄ actus ꝑmus.ergo vt est vna in illis duabus portionibꝰ nõ põt esse rõ ꝓpter quā altera illoꝝ doleat.dolere ergo ꝓpter aiam:que est eadeꝫ portioni inferiori portioni dolenti:non diceᷓ superior portio dolere:que nõ est eadē illi. ¶ 3°. Si anie cõpeteret dolere:maxime doleret ꝓpter separationē eius a corpore:qꝛ sibi vt natura est cõuenit ꝑficere totum corpus:⁊ naturaliter inclinari ad corpus:sed consequens est falsuꝫ:qꝛ in separatione aie a carne fuit facta ipassibilis.igiᷓ tunc nõ tristabatur.) Hec ille. ¶ Cõtra 2ᵃᵐ conclusionē arguit ꝓbando:ꝙ in xp̄o rõ inferior non iudicauerit passionē xp̄i esse absolute nolendaꝫ:nec cõsequenter voluntas vt natura ipsaꝫ noluerit. ¶ Prio. Qꝛ eadem potentia circa idē obiectum nõ põt habere actus oppositos:quoꝝ alter sit in summo:qꝛ oppoᵐ in sūmo nõ ꝯpatiᷓ secū reliquū:ꝫ portio supior ⁊ iferior

Contra 2ᵃᵐ cõclonē ideꝫ vbi supra ar. 5°. Utrum rõ inferior in xp̄o iudicauerit passionē esse absolute nolendam.

sunt vna potentia ꝺm Augu. superior aūt portio in sūmo dictabat passionē xp̄i esse volendā q̄tū ad intellectum:⁊ q̄tū ad voluntatē sūme volebat. igiᷓ inferior nõ poterat nolle. ¶ 2°. Qꝛ ex ꝑncipio ⁊ cõclusione non sequuntur opposita:sed ꝑncipiū rõnis pratice inferioris est cõclusio rõnis superioris.igitur ⁊c̄. Minor ꝓbatur. Qꝛ prima ꝑncipia practica sumūtur a fine vltimo ad quē sunt fines:a quibus sumuntur ꝑncipia rõnis inferioris:ita ꝙ bonitas illoꝝ finiū est ab illo fine. ergo ⁊ principia sumpta ex illis concluduntᷓ ex sumptis ab illo. ¶ 3°. Quia quocūqꝫ modo ꝑncipia rõnis inferioris se habeant:puta siue sint ꝯclusa vt ꝓcedit argumētum precedens:siue sint imediata:ꝫ posteriora ꝑmis imediatis sumptis a fine vltimo:qꝛ inter ꝓpositiones imediatas tam praticas:vt videᷓ:q̄ꝫ speculatiuas ordo dignitatis saltem hoc certum est:ꝙ opposita demonstrari nõ possunt:ꝫ alterū tm̄ sophistice arguetur.igiᷓ si rõ superior nõ demonstrat hoc esse volēdu:ex nullis ꝑncipijs põt rõ inferior nisi sophistice arguere:hoc esse nolenduꝫ absolute:supponimus aūt rõnem xp̄i rectaꝫ nõ errasse per sophismata:⁊ voluntatē fuisse cõformē rõni recte ⁊ nõ sophistice. ¶ 4°. Qꝛ ratio iudicans de actibus virtutum politicarum est rõ inferior:sed illa iudicat ꝓ bono cõi mortem esse voluntarie sustinendam.igitur cõsiderando bonum cõe hominum ratio christi nõ potuit cõcludere mortem esse nolendam:ꝫ potius oppositū. ¶ Si dicatur ꝙ ratio iudicat morteꝫ esse sustinendaꝫ:nõ tamen esse volendam:sed aliunde cõcludiᷓ nolenda.et ideo tristatur.qꝛ licꝫ actus patientie virtutis sit voluntarius:nõ tamen obiectum circa qd est actus. ¶ Cõtra. Qꝛ dum concluditur mors esse nunc sustinenda:aut voluntas nõ vult qd ꝯclusuꝫ est:⁊ tunc non est recta:aut vult:⁊ tunc videtur absolute velle mortem:qꝛ absoluta volitione ⁊ efficaci ipsius.a. sequitur absoluta ⁊ efficax volitio illius:sine quo.a.esse nõ potest:qꝛ aliter tunc idem fugeret ⁊ nõ fugeret. Nā absolute nolle efficax causa est fugiendi nolitum:sicut absolutum velle efficax causa est ꝓsequendi volitum. ¶ 5°. Qꝛ Aug.super illud ps. Clamabo ⁊ nõ exaudies dicit. Miles coronandus non timet.s. Paulus:⁊ dux timet coronatus.quasi dicat ꝙ nõ:sed timor est de nolito qd scitur:vel crediᷓ esse futurum. ¶ 6°. Nam magister dicit in littera adducens Hieronymuꝫ: qui vult ꝙ nõ fuit in christo passio:sed ꝓpassio:si aūt absolute noluisset:cū tale nolle sequatur plenā apprehensioneꝫ rõnis:tristitia sequēs tale nolle videreᷓ habere plenaꝫ rationem passionis. Hec Scotus. ¶ Contra eandem cõclusionem ⁊ directius contra ꝑmam arguit Aureo. volens ꝓbare:ꝙ in voluntate christi nõ fuit quecūqꝫ tristitia in hora passionis ꝓpter dolorem corporis. Et arguit ꝑmo sic. Qꝛ christus nõ potuit habere tristitiaꝫ in voluntate nisi ꝺm iudiciuꝫ recte rõnis:sed christus non debuit tristari de sua passione:aut de dolore:queꝫ sustinebat in carne ꝺm rectam rõnē:qꝛ sciebat ꝙ deus volebat eum pati. In appetitu autē exteriori:vt in carne fuit summus dolor.in aiali autem:puta in corde fuit tristitia:puta pauor ⁊ angustia:sed illa tristitia existens in corde nõ ascendebat vsqꝫ ad volūtatē. ¶ Et si dicatur ꝙ imo:qꝛ sancti dicūt ꝙ ille dolor ascendit vsqꝫ ad superiorem rõnem. ¶ Rñm ꝙ veꝝ est applicatiue:qꝛ enim deus volebat christum habere talem dolorem in carne:⁊ talem tristitiā in corde voluntas approbabat hoc. ¶ Itē. Si ille passiones in nobis sunt ita colligate:ꝙ tristitia in corde ascendit vsqꝫ ad voluntatem:hoc ꝓuenit ex obiecto:⁊ nõ ex subiecto:nec ex eo

Augu. 13. de trini.c.4°.

q sunt radicate in eadem aia. Unūqdqz enim patit sicut natum est pati: et ideo patiente sensu ab obiecto nō est necesse pati voluntatem ex hoc q sensus patit tali passione ex obiecto: qd idez est respectu partis superioris et inferioris: qz patiente sensu estimatiua comprehendit illud obiectum: ex quo patitur sensus vt disconueniens: et causatur dolor in corde. Et vlterius rō apprehendit illud vt malum et vt disconueniens: et seqtur tristitia in voluntate. Et ex hoc pz qūo dolor exterior in carne: et tristitia in corde et in voluntate nō sunt vniformes: imo existente maximo dolore in sensu exteriori potest esse minima vel nulla tristitia in corde vel voluntate: eo q estimatiua apprehendit obiectuz illud vt conueniens propter aliquam superiorem causam vel intentionem: quā nō percipit sensus: et ratio vlterius habere pōt aliam intentionem: rōne cuius non dolebit voluntas. ¶ Confirmatur. Quia dolor in sensu exteriori nō redundat in cor causando in ipso dolorem: cum nō sit qualitas actiua: nec migrando de subo in subiectum. s. de carne ad cor: ex natura ergo obiecti hoc prouenit: nō ex vnitate subiecti: nec colligatione potentiarum: nō diuina virtute pōt hoc fieri: q existēte summo dolore in sensu estimatiua non apprehendat obiectum huius doloris vt disconueniens: sed magis vt conueniens. et similiter est de ratione. Et ideo nō erit tristitia in corde: nec in volūtate: et sic fuit in christo maxime qtum ad rationē: quia ratio apprehendebat illud obiectum vt conueniens pp̄ter salutem nature humane. Et ideo in voluntate christi: in qua erat gaudium de fruitione: nulla fuit tristitia. Hec Aureolus.

Contra 3am pclonē Scoti di.16.q.2. ¶ Contra tertiam conclusionem arguit Scotus pbādo q christus nullam habuerit necessitatem moriendi: nec fuerit necesse corpus suum esse mortale: qz speciale miraculum fuit: q eius corpus fuerit mortale ex hoc q per nouum miraculum impediebat redundātia glorie anime ad corpus: et facto illo miraculo corpus habuit necessitatem moriendi: qz nec gloria redūdauit in ipsum: nec fm corpus habuit iustitiam originalē preseruantem a corruptione. ¶ Confirmatur. Qz nō habuit necessitatem moriendi: nisi facto hoc miraculo: vt expsse dic Augu. de baptismo paruulor. Scdo Aug. 2o. li°. qz si aia christi fuisset sibi dimissa: ex quo fuit gloriosa: gloria anime redundasset in corpus: et per consequens in potestate anime fuisset nō mori ex aliqua passione. Hec Scotus. Et in hoc secundus articulus terminat.

Quantum ad tertium articuluz respondendū est obiectionibus supradictis. Et q̄dem ad primum Scoti cōtra primam conclusionem dicit: q similitudo que ibi adducitur nō est ad ppositum: qz in accidentaliter cōiunctis nō opz: q si vnum sit principium actionis: puta ars edificatoria: q reliquum sit principium eiusdem actionis: puta musica inherens eidem subiecto: cui et edificatoria: qz diuersarum formarum actiuarum specie differentiuz diuerse sunt actiones. Et ideo nō oportet q qui edificat fm vnam: edificet fz aliam: quia talis actio competit vni illarum: vt distinguitur ab alia. Secus autez de passione aut mutatione: que conuenit vni illarum: vt vnitur alteri. s. ratione subiecti: in quo sunt: tunc enim qui tali passione patitur fm edificatoriam: patitur fm musicā: et fm omnia accidentia cōmunicantia idem subiectū. Sic autem est in proposito nostro: quia passio corporalis doloris nō attribuitur rationi superiori anime christi nisi rōne subiecti. Quo mutato necesse est mutari et pati quecunqz sunt in eo potissime accidētia eius naturalia: cuiusmōi sunt potentie anie: que īmediate inherent essentie anime. Et pro hac solutione faciunt multa dicta in probatione prime pclusionis. ¶ Ulterius sanctus Thomas tertio sen. distin. 15. q. secunda artic. tertio: questiuncula scda arguit sic. (Intellectus nullius partis corporis est actus: sz dolor passionis nō est in aia nisi ex coniunctione ad corpus. ergo in parte intellectiua nō fuit dolor passionis.) Ecce arm. Sequitur responsio. (Intellectus (inquit) dupliciter potest cōsiderari: vel vt est quedam potentia: et sic qz potētia determinatur ad actum: cum operatio intellectus nō exerceatur mediante aliquo organo corporali: ideo dr q ītellectus nullius partis corporis est actus. Uel pōt considerari inqtum hec potentia radicatur in essentia anime: et sic cum anima fm essentiam suam sit forma corporis: isto modo intellectus et oēs anime vires sunt actus corpis: et per accidens ad passionē corpis patiuntur dupl'r. Tū ex ordine rationis ad essentiā anie. Tū ex ordine intellectus ad alias potentias: que opantur per organū corporale: ex quarū impedimento accidit impedimentū in operatione intellectus: sicut pz in freneticis.) Hec ille. ¶ Item de veritate. q. 26. ar. 9. sic dicit. (Duplex est passio: qua aia patitur per accidens. Una corporalis: que incipit a corpore: et terminat ad aiam fz q est corpori vnita. Alia vero est passio anialis: que causat ex hoc: q anima aliqd apprehendit: ex quo appetitus mouetur: cuius motuz sequit quedam trāsmutatio corporalis. Loquēdo ergo de pma passione: ad quam pertinet dolor fm Augu. sic dōm est: q dolor passionis christi quodāmō fuit in superiori ratione ipsius: et quodāmō nō. Sunt eniz duo in dolore. s. lesio et lesionis experimentalis perceptio. Lesio quidē principaliter est in corpore: sed cōsequenter in aia inqtū corpori vnitur. Unitur autem anima corpi fm suam essentiam. in essentia vero anie omnes potētie radicāt. Et fm hoc illa lesio ad animam: et ad omnes ptes eius in christo pertinebat etiam ad rationem superiorem fm q in essentia anime fundatur. Experimentalis vero perceptio lesionis ad solum sensuz tactus pertinet. Loquendo vero de passione animali in illa sola parte anime pōt esse tristitia: que est ppie passio aialis: ex cuius obo tristitia ptingit: p cuius apphēsionē: et appetitū ēt tristitia ptingit. Ex obiecto autē superioris rationis in aia christi nulla ratio tristitie accidere poterat. s. ex parte eternor: qbus perfecte fruebatur. et ideo tristitia aialis in superiori ratione anime christi esse nō potuit. Patiebat ergo superior rō ī xpo dolore corporali fm q in essentia anime radicatur: nō autem patiebatur tristitia animali fm q per actum pprium ad eterna conspicienda cōuertebat.) Hec ille. ¶ Ad confirmationez negatur cōsequentia. Nec similitudo valet: vt dictum est: qz nō opz q agente subiecto agāt omnia: que sunt in illo: sed moto vel patiente subiecto pprio et pximo opz moueri et pati omnia: que insunt sibi vt pximo subiecto. Cum autez dicitur: anima xpi dolet fm superiorem rationē: nō denotatur q supior rō aliquid agat: nec q sit pncipiuz agendi vel patiēdi: sed q passio corporalis xpi mediāte essentia aie aliqliter ptingit ad rōnē supiorē sicut et ad alias potētias: secus est cū dr: aia intelligit p volūtatē: vel fz volūtatē: qz p hoc denotat q volūtas est pncipiū itelligēdi. ¶ Ad 2m pncipale dr: q aie vt distinguit et pscindit a potentijs suis: nō cōuenit dolere fm ppletā rōnē doloris. s. q ledat et pcipiat lesionem: pōt tñ sibi pcetere dolor inqtū est passio lesiua. De h scūs Tho. 3. pte. q. 15. arti.

Marginalia (right column): Qūo intells patit per accidens patiente corpore. — Duplex est passio q̄ aia patitur p accidens. — Qūo intelligat rōnē superiorem in xpo tempore passionis doluisse.

Aiaʒ i corpore ɔstitutā pati dupl'r.

arti.quarto sic dicit.(Animam in corpore constitutaʒ contingit pati dupliciter. Uno modo passione corporali. Alio modo passione animali:passione quidē corporali patit̃ per corporis lesionem:cum.n.aia sit forma corporis:consequens est:ꝙ vnū sit esse anime ⁊ corporis: ⁊ ideo corpore perturbato per aliquā passioneʒ corpoream:necesse est ꝙ aia per accidens perturbet̃.s.quantum ad esse:qđ hʒ in corpore.)⁊c. Hec ille. ¶ Iteʒ de veritate.q.26.art.2. dicit sic.(Dupliciter passio corporis attribuit̃ aie per accidens. Uno mō ita ꝙ passio incipiat in corpore ⁊ terminet̃ in aia ƀʒ ꝙ vnit̃ corpori vt forma:⁊ hec est qđam passio corporalis: sicut cum ledit̃ corpus:debilitat̃ vnio corporis cuʒ anima:⁊ sic per accidens ipsa aia patit̃: que ƀm suum esse corpori vnit̃. Alio modo ita ꝙ incipiat ab aia inquātum est corporis motor:⁊ terminet̃ in corpus: ⁊ hec dicit̃ passio animalis:sicut patet in ira:⁊ timore:⁊ alijs hmōi:nam hᵉ peragunt̃ per apprehēsionem ⁊ appetitum anime: ad que sequit̃ corporis transmutatio: sicut transmutatio mobilis sequit̃ ex operatione motoris ƀm omneʒ modum: quo mobile disponit̃ ad obediēdū motioni motoris:⁊ sic corpore transmutato per aliquā alteratione etiam ipsa aia pati dr̃ per accidens.)Hec ille. ¶ Ex quibus patet quō anima vt precedit suas potētias potest pati ⁊ dolere per accidens. ¶ Ex quo vlterius pʒ:ꝙ si passio corporis lesiua nō attingat per se: sed p accidēs essentiam anime:multo minus attingit de per se potētias anime abstractas.s.intellectum ⁊ voluntatē: cum non conueniat eis nisi mediante essentia aie. ¶ Cum aūt dicit arguens vlterius:ꝙ aia vt est actus pmus est eadem in superiori ⁊ inferiori ⁊c. ¶ Dr̃ ꝙ nos nō attribuimus dolorē superiori rationi in xp̄o isto mō:ꝙ dolor qui ē in inferiori ratione mediāte anima redundet in superiorem rōnem:qꝛ talis dolor tristitia est animalis:⁊ talem non ponimus in superiori rōne: sed dicimꝰ ꝙ lesio corporis mediāte essentia aie aliqualiter attingit superiorē rōnem multum mediate:⁊ de per accñs: vt pʒ ex dictis. ¶ Ad tertium dicendū est:ꝙ separatio anime xp̄i a proprio corpore pōt ɔsiderari dupl'r. Uno modo in sua cā vel put est in fieri:qꝛ.s.corpus indisponit̃ ad vnionem eius cum aia per vulnera:⁊ flagella:⁊ alias passiōes corporales:⁊ sic ista separatio erat dolorosa ipsi essentie aie modo superius expresso. Alio mō pōt considerari vt in facto esse:qñ.s.aia fuit separata a corpore. Et isto mō non fuit dolorosa aie:que in instanti separationis fuit effecta simpl'r impassibilis: cuꝰ rō est:qꝛ sicut dicit beatus Tho.de veritate.q.26.artic.2. (Accipiēdo ppꝛie passionē.impossibile ē aliqđ icorporeum pati:id aūt qđ per se patit̃ passione ppꝛie accepta corpus est:si ergo passio ppꝛie dicta aliquo mō ad animaʒ pertineat:hoc erit ƀm ꝙ vnit̃ corpori:⁊ ita p accidens)⁊c. Hec ille. ¶ Itē tertio sen.di.15.q.2.ar.1.in solu.tertie questiuncule dicit sic.(Anima xp̄i media fuit inter diuinitatem ⁊ carnē: ⁊ qꝛ beatitudo inerat illi anime ex diuinitate:corpus autem eius erat passibile: ideo passibilitas inerat illi anime ex parte illa:qua cōiungebat̃ corpori.beatitudo aūt ex parte illa: qua coniungebat̃ diuinitati. Coniungit̃ autem corpori dupliciter.s.ƀm essentiaʒ inquantū est forma eius:⁊ ƀm potētias)⁊c. ¶ Ex quibus patet:ꝙ non opʒ animam christi dolere in instanti separationis:qꝛ tunc non erat coniuncta corpori:ex qua cōiunctione patiebat̃. ¶ Ad pmum Aureo.contra eandem conclusionem negat̃ minor:qꝛ recta ratio dictabat christum debere tristari de eo:qđ ē p se molestū:cuiusmōi erat amissio vite corporalis potissime:qꝛ talis tristitia nobis vtilis erat. ¶ De hoc san.Tho.tertio sen.di.15.q.2.ar.3°.q. scđa in solut. quinti argumenti sic dicit.(Fruitio diuinitatis ⁊ gaudium consequēs erat in superiori parte rōnis in ordine ad suum obiectum:dolor aūt non pueniebat ad supiorem rōnem:nisi ƀm ꝙ fundat̃ in essentia aie:sed in rōne inferiori:⁊ in sensualitate:⁊ in sensu erat tristitia vl̃ dolor etiam ƀm comparationē ad obiecta inquātum ƀm has potentias dolebat de pena corporis:⁊ alijs huiusmodi:qui tamē dolor erat quodāmodo mā gaudij fruitionis:inquantū illud gaudium se extendit ad oia que apprehendunt̃ vt deo placita ⁊c.)Hec ille. ¶ Simile dicit tertia parte.q.46.ar.7.in solu.quarti:⁊ multis alijs locis. ¶ Et tunc ad pbationē minoris iā negate dr̃:ꝙ voluntas xp̄i vt ratio sequebat̃ cōsiderationē passionis:⁊ mortis:⁊ doloris sensibilis christi collatiuā: qua apprehēdit̃ vt volita a deo:⁊ vt vtilis humano generi. Et ideo non tristabat̃:nec dolebat de pdictis: sed voluntas vt natura non sequebat̃ talem collatiuā apprehensionem:sed solum absolutaʒ cōsiderationē passiōis ⁊ mortis ƀʒ se:⁊ ideo poterat recte tristari. ¶ De hoc san.Tho.tertia pte.q.18.ar.5.in sol.primi sic dicit. (Christus volebat vt voluntas patris impleret̃:nō autem ƀm voluntateʒ sensualitatis:cuius motus non se extēdit vsqʒ ad volūtatē dei:neqꝫ per voluntateʒ: q̄ cōsideraт̃ per modum nature: que fert̃ in aliqua obiecta absolute cōsiderata:⁊ non in ordine ad diuinam volūtatem.)Hec ille. ¶ Itē ibidē in sol.scđi sic dicit.(Cōformitas voluntatis humane ad voluntatē diuinā attendit̃ ƀm voluntatē rōnis:ƀm quā ēt volūtates amicoꝝ ɔcordant inquātum.s.rō ɔsiderat aliquod volitū in ordine ad voluntatē amici.)Hec ille. ¶ Sil'e dicit tertio sen.di.17.q.1.ar.2.q.pma in rñsione pmi: vbi sic dicit.(Conformitas que est in volito non facit rectitudinē voluntatis:qꝛ aliqs pōt peccare volēdo illud volitum:qđ deus vult:⁊ mereri in hoc qđ non vult id:qđ deus vult:sed rectitudo voluntatis causat̃ ex ɔformitate i mō volēdi:vt.s.velit ex charitate sicut deꝰ vult: ⁊ iteꝝ ex cā finali vt ppter idē velit:⁊ iteꝝ ex cā efficiēte vt.s.velit id:qđ deus vult eū velle.)Hec ille. ¶ Ulterius cum arguens glosat dicta sanctoꝝ ⁊ doctoꝝ asserentium dolorē passionis ascendisse vsqʒ ad rōnem ⁊c.glosa sua nulla est:qꝛ eodē mō posset dici: ꝙ ille dolor ascēdit vsqʒ ad diuinitatē.s.applicatiue vel approbatiue:qđ nullus dicit:nec dicere fas ē. ¶ Ad scđʒ pncipale dicit̃ primo:ꝙ passiones aiales non diffundunt̃ necessario:nec ascendunt ab inferiorib' viribus ad superiora:secus est de passiōibus corporalibus: ⁊ ideo arguens non vadit ad menteʒ sancti Tho.ideo tota sua deductio non valet:qꝛ sicut sepe dictuʒ est:lesio corporis redundat in aiam sibi vnitā necessario: lʒ per accidens:⁊ lesio aie redundat in oēs eius potentias. ¶ Dicit̃ scđo:ꝙ difficile est qn vires inferiores aliqual'r influāt supioribus ⁊ eō in puro viatore ēt quo ad passiones aiales. ¶ De hoc san.Tho.de veritate.q.26.ar.decimo sic dicit.(Scđm ordinem nāe ppter colligantiā virium anime in vna eēntia:⁊ aie ⁊ corporis in vno eē cōpositi vires superiores ⁊ iferiores:⁊ corpus ⁊ anima in se inuicē influunt vel effluūt:qđ in aliquo coꝝ supabundat:⁊ inde est ꝙ ex apphensione aie imutat̃ corpus ƀm calorē ⁊ frigus. Et qñqʒ ēt vsqʒ ad sanitatem ⁊ egritudinē:⁊ vsqʒ ad mortē:cōtingit.n.aliquē ex gaudio.vel tristitia:vel amore mortem incurrere:⁊ inde ē ꝙ ex ipsa gloria anime fit redundantia in corpus glorificandum:vt patet ex auctoritate Augu. Et simil'r est

Quō aia ⁊ corpus ⁊ vires vtriusqʒ in se inuicē influūt ⁊ effluūt qđ in aliquo coꝝ supabundat.

Aug in epl'a ad Diosco.

econuerso ꝙ trāsmutatio corporis in aīam redundat. Anima. n. cōiuncta corpori eius cōplexiones imitatur ꝫm amentiā: vel docilitatē: ꝛ alia hȝ: vt dr̄ in lib. 6. ṕncipio. Silr̄ ex viribus supiorib⁹ fit redundātia in inferiores: vt cū ad motū volūtatis intensuȝ sequit̄ passio in sensuali appetitu: ꝛ ex intensa cōtemplatione retrahunt̄ vel impediunt̄ vires aīales a suis actibus: ꝛ ecōuerso ex viribus inferioribus fit redundātia in superiores: vt cū ex vehementia passionū ī sensuali appetitu exn̄tiū obtenebrat̄ rō: vt iudicet quasi simplr̄ bonum illud: circa qđ hō per passionē afficit̄. In xp̄o aūt secus fuit: nam ꝑpter virtutē diuinā verbi: eius volūtati subiectus erat ordo nāe: vñ poterat hoc ꝯtingere vt nō fieret ṕdicta redundantia: siue ex aīa ad corpus: vel eꝫ: siue ex supioribus viribus in inferiores: vel ecōuerso virtute verbi illud faciente: vt cōprobaret̄ veritas humane nāe quantū ad singulas ꝑtes eius: vt decenter impleret̄ quantū ad oīa nr̄e reparationis misteriū: vñ dicit Dama. in 3° li. Mouebat̄ ꝫm ꝯditiaȝ nāe verbo volēte ꝛ permittente dispensatiue pati ꝛ opari quecūqȝ ꝓpria vt per oīa credat̄ nāe veritas. Sic ergo pȝ: ꝙ cū in rōe superiori esset summū gaudiū inquantū per hꝰ operationem aīa deo fruebat̄: ipm gaudiū in rōne supiori ꝑsistebat: ꝛ non deriuabat̄ ad inferiores vires aīe: neqȝ ad corpus: alias neqȝ dolor: nec passio in eo esse potuisset: ꝛ sic etiā effectus fruitionis non ꝑuenit ad essentiā aīe inquantū est forma corpis: neqȝ inquātū est radix inferiorꝝ viriū: sic. n. ꝛ ad corpus ꝛ ad inferiores vires ꝑuenisset: vt accidit ī beatis post resurrectionē. Silr̄ dolor qui erat ex lesione corporis in ipo corpore: ꝛ eēntia aīe ꝫm ꝙ est forma corpis in inferioribus viribus nō poterat ꝑuenire ad supiorē rōnem ꝫm ꝙ per actū suū in deū ꝯuertit̄: vt per hoc ipsa ꝯuersio aliquatenus impedirē. Relinquit̄ ergo ꝙ supiorē rationeȝ attingebat ipse dolor inquātū in eēntia aīe radicat̄: ꝛ erat ibi gaudium summū: inquantū ꝑ suū actuȝ deo fruebat̄: ꝛ sic ipm gaudiū ꝯueniebat supiori rōni ꝑ se: qꝛ per actū ꝓpriū: dolor aūt quasi ꝑ accńs: qꝛ rōne essentie aīe: ī qua fundabat̄.) Hec ille. ❡ Ex q̄bus pȝ quō passiones corporales vel aīales in ꝑtibus aīe colligant̄. ❡ Dr̄ tertio ꝙ ꝯcesso ꝙ ex ꝯ̄rijs apprehensionibus ꝛ ꝯsiderationibus esset possibile appetitū sensitiuū tristari de aliquo obō: ꝛ voluntatē rōnalē non tristari: sed gaudere đ illo non tm̄ sic fuit in xp̄o quātum ad ꝓpositū refert: qꝛ rō inferior xp̄i ꝯsiderata non vt rō: sed vt nā apprehendebat passionē ꝛ mortē corporis: ꝛ amissionē vite corporalis esse in se horribilē ꝛ nociuā ꝛ magnū maluȝ ꝛ fugibilem: ꝛ cōformiter huic rōni voluntas eius vt nā đ hoc tristabat̄: vt pȝ ex sepe dictis: ꝛ iō non solū sensualitatis eius: imo voluntas nālis sequens simplicē rōis apprehensionē sine collatione ad volūtatē dei: aut ad finē redēptionis generis hūani ꝯtristabat̄: cū quo stat ꝙ ꝛ rō inferior ꝯsiderata vt rō apprehendebat passionem ꝛ mortē vt q̄d bonū ex ordine ad finē: ꝛ volūtas ꝯsiderata silr̄ vt rō ꝯformis illi app̄hēsioni gaudebat vt post latius dicet̄. ❡ Ad ꝯfirmationē dr̄: ꝙ redūdātia appetitus sensitiui in voluntatē rōnis non est intelligēda ṕmis duobus modis ibidē tactis: sed tertio mō ꝓut explicat san. Tho. ṕma 2ᵉ. q. 9. ar. 2° sic dicens. (Illud qđ apprehendit̄ sub rōne boni ꝛ ꝯueniētis mouet voluntatē per modū obi. Qr aūt videat̄ bonū ꝛ ꝯueniens ex duobus ꝯtingit. s. ex ꝯditiōe eius: qđ proponit̄: ꝛ eius cui ꝓponitur: conueniens. n. ꝫm relationem dicit̄: vnde ex vtroqȝ extremoruȝ dependet: ꝛ inde est ꝙ gustus diuersimode dispositus nō eodem modo accipit aliquid vt ꝯueniens: ꝛ vt nō ꝯueniens: vñ phs dicit 3° ethi. Qualis vnusquisqȝ est: talis finis vr̄ ei. Māifestū est aūt ꝙ ꝫ passionē appetitus sensitiui immutat̄ hō ad aliquā dispositionē: vñ ꝫm ꝙ hō est in aliqua passione vr̄ sibi aliq̄d ꝯueniēs: qđ nō vr̄ exn̄ti extra passionē sicut irato vr̄ aliquid bonuȝ: qđ non vr̄ q̄eto. ❡ Et per hunc modū ex parte obi appetitus sensitiu⁹ mouet voluntateȝ.) Hec ille. ❡ Dr̄ 2° ꝙ est verisile: ꝙ in xp̄o appetitus sensitiuus non mouebat voluntatē aut rōneȝ sed eꝫ: qꝛ nullus motus insurgebat in appetitu sensitiuo xp̄i nisi ꝫm dictamen rōnis ꝛ volūtatis. ❡ De hoc beatus Tho. tertia parte. q. 15. ar. 4. sic dicit. (Passiōes appetitus sensitiui aliter fuerūt in xp̄o q̄ȝ in nobis quātū ad tria. ❡ Primo q̄dē quantū ad obm: qꝛ in nobis plerunqȝ hꝰ passiones ferunt̄ ad illicita: qđ non fuit in xp̄o. ❡ Scđo quātū ad ṕnᵐ: qꝛ hꝰ passiones in nobis frequenter ṕueniunt iudiciū rōnis: sed in xp̄o omnes motus appetit⁹ sensitiui sequebant̄ iudiciū rōis: dic̄. n. Aug. 14. de ciuitate dei: ꝙ hos motus certissime dispēsationis grā ita cū voluit xp̄s suscepit aīo humano sic̄ cū voluit factus est hō. ❡ Tertio quantū ad effectuȝ: qꝛ in nobis qn̄qȝ hꝰ motus non sistunt in appetitu sensitiuo: sed trahūt rōnem: qđ in xp̄o non fuit: qꝛ motus nāliter humane carni ꝯuenientes sic ex eius dispōne ī appetitu sensitiuo manebāt: ꝙ rō ex his nullo mō impediebat̄ facere que ꝯueniebant: vñ Hiero. dicit sup Matth. ꝙ dñs nr̄ vt veritatē assumpti ꝓbaret hominis vere q̄dem ꝯtristatus est: sed ne passio in aīo illius dominaret̄: per passionē dr̄ ꝙ cepit ꝯtristari: vt passio ꝑfecta intelligat̄: qn̄ aīo. i. rōni dñat̄: ꝓpassio aūt dr̄ qn̄ est inchoata in appetitu sensitiuo: sed vlterius non se extēdit̄.) Hec ille. ❡ Dicit̄ tertio: ꝙ tristitia existens in voluntate xp̄i vt natura est: aliunde veniebat q̄ȝ ex appetitu sensitiuo. s. ex ꝯsideratione rōnis: vnde sanc. Tho. tertia parte. q. 46. ar. 6. sic dicit. (In xp̄o patiente fuit verus dolor sensibilis: qui causat̄ ex corporali nociuo: ꝛ dolor interior: qui causat̄ ex apprehensione alicuius nociui: qui dicit̄ tristitia. Uterqȝ aūt dolor in xp̄o fuit maximus inter dolores ṕsentis vite: qđ q̄dem contingit ꝓpter q̄ttuor. Primo q̄dem ꝓpter causas doloris: naȝ doloris sensibilis cā fuit lesio corporalis: que acerbitatem habuit. Tū ꝓpter generalitatē passionis. Tū ex genere passionis ꝛc̄. ❡ Doloris aūt interioris cā fuit. ❡ Primo q̄deȝ oīa peccata generis humani: ꝑ quibus satisfaciebat patiendo. ❡ Scđo specialr̄ casus iudeorꝝ ꝛ aliorꝝ in eius morte delinquentiū: ꝛ ṕcipue discipulorꝝ: q̄ scādalū passi fuerāt in passiōe xp̄i. ❡ Tertio amissio vite corpalis: que nāliter est horribilis hūane nāe. ❡ Scđo pōt ꝯsiderari magnitudo ex passione patientis: nā ꝫm corpus erat optime cōplexionatus: ꝛ iō maxime in eo viguit sensus tactus: ex cuius ꝑceptione seq̄tur dolor: aīa ēt ꝫm vires iteriores efficacissime app̄hendit oēs cās tristitie. ❡ Tertio magnitudo doloris xp̄i patientis pōt ꝯsiderari ex doloris puritate: nā in alijs patiētibus mitigat̄ tristitia interior: ꝛ dolor exterior ex aliqua consideratione rationis per quādā deriuationē seu redūdātiā a virib⁹ supiorib⁹ ad iferiores: qđ in xp̄o patiēte nō fuit: vnicuiqȝ. n. viriū ꝑmisit agere: qđ est sibi ꝓpriū sic̄ Dama. dic̄ li. 3°. ca. 20. ꝛ 14. ꝛ 15. ❡ Quarto pt̄ ꝯsiderari magnitudo doloris xp̄i patiētis ex h̄: ꝙ illa passio ꝛ dolor a xp̄o fuerūt volūtarie assumpta ꝓpter finem liberationis hoīum a peccato: ꝛ iō tātā quātitatē doloris assumpsit q̄ eēt ꝓportionata magnitudini fruct⁹: q̄ inde sequebat̄.) Hec ille. ❡ Itē ibidē in so. tertij dicit. (Uita corpalis xp̄i fuit tante di-

gnitatis

Capi. de q̄ñ seu lec. 10.

Predicta redūdātia ex aīa ad corp⁹ ꝛ eꝫ ꝛ viriuȝ ad inuicē nō fuit ī xp̄o. tpe passionis Dama. c. 15.

Cap. 8.

Passiones appetitus sensitiui alr̄ fuerunt ī xp̄o q̄ȝ in nobis quātum ad tria.

gnitatis ꝛ precipue ꝓpter diuinitatem vnitam: ꝙ de eius amissione per triduū xp̄s plus doluit ꝙ̄ alius homo de amissione vite sue ꝑ quātūcunq₃ tp̄s ꝛc. ¶ Ex quibus p₃: ꝙ falsum assumit arguens dicēs: ꝙ diuina virtute rō xp̄i non apphendebat mortem aut passionē suā: vt quādam malū discōueniens: huius.n. falsitas p₃ ex p̄dictis: q₂ rō xp̄i apprehendebat mortē cōpositi ꝯ rōnes oēs: quibus cognoscibilis erat a creatura. Tum q₂ diuinitas permisit vnicuiq₃ viriū agere qđ sibi proprium est: siue sint apprehensiue: siue appetitiue. Tu₃ q₂ si xp̄s tm̄ doluisset ꝯm appetitum sensitiuū ꝛ nō ꝯ₃ intellectū: dolor suus non fuisset sūmus possibilis viatori. ¶ Ad ꝑmum Sco.ꝯ scdam ꝯclōnē dr̄: ꝙ fundat in falso.s. ꝙ iudiciū seu dictamē: quo rō inferior dictabat passionē xp̄i eē absolute nolēdā: ꝛ iudiciū seu dictamē: quo rō superior dictabat eā eē volēdā in ordine ad finem redēptiōis humane sint ꝯtrarij aut oppositi actus. Et silr actus volendi ꝛ nolendi eis corrñdentes in voluntate essent oppositi: huius.n. oppositum ostendit san. Tho. tertia parte.q.18.ar.6. vbi sic dicit. ¶ Cōtrarietas non pōt esse nisi oppositio attendat in eodē ꝛ ꝯm idem: si aūt ꝯm diuersa ꝛ in diuersis existat diuersitas non sufficit hoc ad rōnem ꝯtrarietatis: sicut nec ad rōnem ꝯtradictionis: puta ꝙ homo sit pulcher: aut sanꝰ ꝯm manus ꝛ nō ꝯm pedem. Ad hoc ergo ꝙ sit ꝯrietas voluntatum in aliquo requirit primo: ꝙ ꝯm idem attendat diuersitas voluntatū. Si.n. vnius voluntas sit de aliquo faciendo super quādam rōnem vniuersalē: ꝛ alterius voluntas sit de eodē non fiendo ꝯm quādā particularem rōnem: non est oīo ꝯtrarietas voluntatum: puta si rex vult suspendi latronem ꝓpter bonum rei publice: ꝛ aliquis eius ꝯsanguineus velit eu₃ nō suspendi ꝓpter amorē ꝑuatum: non erit ꝯrietas volūtatis: nisi forte se in tantū extendat voluntas boni ꝑuati vt bonum publicū velit impedire vt conseruet bonū ꝑuatū. Tunc.n. ꝯm idem attenderet repugnātia voluntatum. Scđo aūt requirit ad ꝯrietatem volūtatis ꝙ sit circa eandē voluntatē. Si.n. hō vult vnū ꝯm appetitum intellectus: ꝛ aliud ꝯm appetitu₃ sensitiuum non est hic aliqua ꝯrietas: nisi forte appetitus sensitiuꝰ in tm̄ ꝑualeat: ꝙ vel immutet: vel saltem retardet appetitum intellectus vel rōnis: sic.n. iam ad ipsa₃ volūtatem rōnis perueniet aliqđ de motu ꝯrio appetitꝰ sensitiui. Sic igit dicendum est: ꝙ l₃ voluntas nālis: ꝛ voluntas sensualitatis aliquid aliud voluerit ꝙ̄ diuīa voluntas ꝛ voluntas rōnis ipsius: non tm̄ fuit ibi aliqua ꝯrietas voluntatū. ¶ Primo qđem: q₂ neq₃ voluntas eius nālis: neq₃ voluntas sensualitatis repudiabat illā rōnem: ꝯm quā diuina voluntas ꝛ voluntas rōnis humane in xp̄o passionem volebant: volebat.n. volūtas absoluta in xp̄o salutē humāi generis: sed eius nō erat velle hoc in ordine ad aliud: motus aūt sensualitatis ad hoc se extendere non valebat. ¶ Scđo: q₂ neq₃ voluntas diuina: neq₃ voluntas rōnis in xp̄o impediebatur aut retardabat per voluntatē nālē: aut ꝑ appetitū sensualitatis. Silr aūt nec econuerso voluntas diuina vel voluntas ratiōis in xp̄o refugiebat aut retardabat motum voluntatis nālis humane: aut motum sensualitatis. Placebat.n. christo ꝯm voluntatem diuina₃ ꝛ ꝯm voluntatem rationis: vt voluntas naturalis in ipso ꝛ voluntas sensualitatis ꝯm ordine₃ sue nature mouerentur: vnde p₃ ꝙ in xp̄o nulla fuit repugnātia vel cōtrarietas voluntatum. ¶ Hec ille. ¶ Simile dicit tertio sen. di.17.q. prima art. scđo.q. tertia. ¶ Christus (inquit) ꝯm volūtatem rōnis diuersa volebat: nō tm̄ vno modo: sed alteꝝ absolute: alterum autem sub cōditione ꝛ imperfecte: ꝛ ideo nō erat ꝯrietas in voluntate: q₂ cōtrarietas in actu vel habitu est ex cōtraria rōe obiecti. Ratio aūt ꝯm quā vnum ꝯtrarioꝝ volebat voluntas vt rō: ꝛ voluntas vt natura non h₃ ꝯtrarietate₃: ꝙ enim aliquid ex ordine ad finem bonitate₃ habeat: qđ sine illo ordine in se malum esset: non h₃ aliquā repugnantiam ꝯm ꝙ in diuersa ferunt voluntas vt ratio: ꝛ voluntas vt natura. ¶ Hec ille. ¶ Item ibidē in solutione quarti. ¶ Sicut (ingt) in xp̄o erat rō determinata ad vnum quantū ad vltimum iudiciū: ita ꝛ voluntas erat determinata tm̄ ad vnum quantū ad ꝯsensu₃ absolutū ꝛ vltimum: tm̄ in rōne erat apprehēsio diuersarum ꝛ contrariaꝝ rationum circa eandem re₃ diuersimode consideratam: ꝛ sic etiam erat de motu voluntatis. ¶ Hec ille. ¶ Item de veritate.q.26.ar.9. arguit sic. ¶ Eadem potētia est vt ratio ꝯsiderata: ꝛ vt natura diuersa.n. consideratio substantia₃ rei non variat. Si ergo ratio vt ratio aliquid volebat: ꝛ vt natura illđ nolebat: eadē potentia silr semel aliquid volebat ꝛ nolebat: qđ est impossibile. ¶ Ecce argumentu₃. Sequit responsio. ¶ Non est.n. (ingt) inconueniens. vt eadem potentia idē velit in ordine ad alteꝝ: qđ non vult ꝯm se: q₂ pōt esse ꝙ illud: qđ non est in se bonū: ex ordīe ad alteꝝ accipiat quandā bonitatē: ꝙ̄uis hoc non hēat locum in rōne superiori in xp̄o respectu passionis corporis: ad quā non ordinat nisi vt ad volitam. ¶ Hec ille. ¶ Ex qbus p₃: ꝙ nec in rōne inferiori ipsius anie xp̄i: nec in eius volūtate fuerunt simul actus oppositi: cu₃ quo stat ꝙ ratio inferior dictabat passionem xp̄i vno mō esse nolendam: ꝛ alio mō esse volendam: ꝛ conformiter volūtas eius inferiorꝰ vno mō eā volebat: ꝛ alio mō eam nolebat. ¶ Sed videret san. Tho. sibi ī ista mā ꝯdicere: nam in scripto dicit ꝙ voluntas xp̄i absolute volebat passionē: ꝛ alibi dicit ꝙ absolute eā nolebat. ¶ Sed sciendū ꝙ nō est ꝯdictio: q₂ cū dicit ꝙ voluntas xp̄i nolebat absolute passionē xp̄i: itelligit ꝙ nolebat eam absolutā ab ordine ad finem: q₂ vt absoluitur a tali ordine mala est: sed colligata tali ordini bōa est ꝛ volenda. ¶ Cū aūt dicit ꝙ volebat eā absolute: itelligit ꝙ volitio: qua sic volebat: non erat solū ꝯditionalis: sed pura ꝛ sine ꝯdōe: ꝛ erat vltimata ꝛ ꝑncipalis volitio. Et code₃ mō intelligendū est cū aliqñ dicit ꝙ rō absolute dictabat eā esse volēdā: ꝛ qñq₃ dicit ꝙ nō dictabat eā eē absolute bōa: absolutio.n. pt referri ad actū rōis vel voluntatis: ꝛ sic distinguit ꝯtra ꝯditionaliter. Potest ēt referri ad obm apprehensum vel volitum: ꝛ tūc li absolute distinguit cōtra relatiue: ꝛ sic nō est ꝯdictio vlla. ¶ Ad scđm p₃ solutio per via₃ dictā. Concedit.n. ꝙ ꝑncipium rōnis inferioris pratice vt ē ratio est cōclusio superioris rōnis: ꝛ ideo argumentu₃ cōcludit: ꝙ ratio superior ꝛ ratio inferior considerata vt rō oīo volebant passione₃ xp̄i: nec dissentiebant in obiecto volito. Sed cū hoc stat ꝙ rō inferior vt natura nolebat: qđ ipsamet volebat cōsiderata vt ratio: cuius ratio est: q₂ ratio inferior cōsiderata vt natura non est nata velle: aut nolle aliquid in ordine ad finem: nec regulari a superiori rōne: sed sequit absolutam considerationem sui obiecti: ꝛ de tali ratione loquendo falsa est minor huius argumēti. Nec ꝓbatio valet: q₂ rō vt natura nō sillogiçat: nec discurrit a principijs ad cōclusiones: nec a finibus ad ea: que sunt ad fines: ꝛ hoc siue loquamur de ratione inferiori prout est cognitiua: siue prout est appetitiua. ¶ Ad tertium patet ex p̄dictis. Concedimus.n. ꝙ opposita nō possunt demōstra-

Volūtas sensualitatis nō erat ꝯria voluntati rōnis aut volūtati diuine in xp̄o

Cōtradictio in dictis san. Tho.

ri: et ideo conceditur quod ratio inferior considerata vt ratio non sillogiçabat oppositum illius: quod superior ratio xpi demonstrabat: immo conueniebat in conclusione: ratio vero inferior considerata vt natura non sillogiçabat: sed apprehendebat passionem et mortem xpi absolute et in se malam: et disconuenientem nature sine sillogismo. ¶ De hoc. s. Tho. tertio sen. di. 17. q. i. ar. i. q. tertia in solutione primi sic dicit.
Lib. 3. capi. 14. et li. 2. ca. 22. (Secundum Dama. thelisis est voluntas naturalis: q. s. in modum nature mouetur in aliquid secundum bonitatem absolutam in ipso consideratam. Bullisis autem est appetitus rationalis: q. s. mouetur in aliquod bonum ex ordine ad alterum: et hec duo aliis nominibus a magistris dicuntur: voluntas vt ratio: et voluntas vt natura: secundum que tamen non diuersificatur potentia voluntatis: quia ista diuersitas est ex eo quod mouemur in aliquid sine collatione: vel cum collatione. Conferre autem non est per se voluntatis. sed rationis: vnde ista diuisio voluntatis non est per essentialia ipsius: sed per accidentalia: et propter hoc non sunt diuerse potentie: sed vna differens secundum respectum eius ad apprehensionem precedentem: que potest esse sine collatione: vel cum collatione.) Hec ille. ¶ Ulterius dicitur quod dato quod ratio inferior vt natura considerata sillogiçasset in xpo passionem eius absolute consideratam: et sine ordine ad finem esse malam et fugiendam: tamen ista conclusio in nullo opponeretur conclusioni rationis superioris. nec conclusioni rationis inferioris considerate vt ratio est: manifeste. n. patet: quod iste due conclusiones nullo modo opponuntur. a. non est volendum per se. a. est volendum propter aliud. Similiter nec iste due. a. est volendum cum conditione. a. est volendum sine conditione: sic autem est de apprehensionibus rationis vt natura: et rationis vt ratio. ¶ Et de hoc. s. Tho. tertio sen. di. 17. q. i. ar. 2. q. prima sic dicit. (Cum voluntas sequatur rationem: processus voluntatis proportionatur processui rationis: ratio autem habet aliquod principium per se notum: ad quod resoluendo reducit illud: cuius cognitionem querit: et quando ad illud reducere poterit: habet certitudinem de re: et sciat quod ita est: sed antequam ad illud principium reducere possit mouetur aliquibus verisimilibus. Et si quidem rationibus illis detineatur tanquam certis decipitur: et errat: si autem illis non detineatur. tunc habet opiniones vnius partis cum formidine alterius. Finis autem vt dicit
Cap. 12. philosophus in. 7. ethi. se habet in voluntariis sicut principium in speculatiuis: vnde quando voluntas reducit aliquod consiliabile in finem. in quo totaliter quiescit: sententialiter acceptat illud. si autem reducat in finem: in quo non totaliter quiescit: trepidat inter vtrunque. Sed si consideretur hoc: quod est ad finem sine ordine ad finem: mouetur voluntas in ipsum secundum bonitatem vel maliciam: quam absolute in eo inueniet: sed quia voluntas non sistit in motu: quem habet circa huiusmodi: cum non feratur in ipsum sicut in finem: ideo non sententiat finaliter secundum predictum suum motum de illo quousque finis: in quem ordinatur illud: consideretur: vnde voluntas non simpliciter vult illud: sed vellet: si nihil repugnans inueniretur: voluntas autem vt natura mouetur in aliquod absolute: vnde si per rationem non ordinetur in aliquid aliud acceptabit illud absolute: et erit illius tanquam finis: si autem ordinetur in finem: non acceptabit aliquid absolute circa hoc: quousque perueniat ad considerationem finis: quod facit voluntas: vt ratio patet igitur quod voluntas vt natura imperfecte vult aliquid: et sub conditione: nisi feratur in ipsum sicut in finem: sed eorum que ordinantur ad finem habet voluntas vt ratio vltimum iudicium et perfectum. ¶ His visis potest patere qualiter voluntas rationis diuine voluntati in xpo conformatur in volito: quia voluntas vt natura nunquam in xpo mouebatur in aliquid sicut in finem: nisi secundum quod deus vult: et cum voluntas vt ratio nunquam moueatur in aliquid nisi ex ratione finis: patet etiam quod voluntas vt ratio conformabatur diuine voluntati in volito: sed voluntas vt natura mota in aliquid non sicut in finem: quod quidem non eodem modo se habet in bonitate et malicia secundum se consideratum: et in ordine ad finem non conformabatur diuine voluntati in volito: quia sic xpus volebat non pati: deus autem cum mori volebat: mors autem secundum se mala erat: sed relata ad finem bona erat: hoc autem non est perfecte velle aliquid: sed sub conditione: vnde et a magistris velleitas appellatur: patet igitur quod secundum voluntatem rationis conformabatur diuine voluntati in volito quantum ad omne: quod absolute et perfecte volebat: non autem quantum ad illud: quod volebat imperfecte. Similiter etiam nec voluntas sensualitatis conformabatur diuine voluntati in volito in his que erant nociua nature: quia sensualitatis non est ordinare ad finem: ex quo illa habebant: quod essent bona et deo accepta: tamen voluntas sensualitatis et voluntas rationis vt natura conformabantur diuine voluntati in actu volendi: quamuis non in volito: quia quamuis deus non vellet hoc: quod sensualitas vel voluntas vt natura volebat in xpo: tamen volebat illum actum vtriusque inquantum secundum Dama. permittebat vniLib. 3. ca. 20. et 14. et 15.
cuique partium aie pati et agere: quod sibi erat naturale et proprium quantum expediebat ad finem redemptionis et ostensionem veritatis.) Hec ille. ¶ Ex quibus patet quomodo ratio vt natura: et ratio vt ratio in xpo non concludebant opposita: nec contradictoria: sed habebant apprehensiones disperatas: sed vult beatus Tho. hic dicere: quod voluntas vt natura non simpliciter vult aliquid: sed quasi sub conditione et imperfecte: ex quo videtur sequi quod in xpo voluntas vt natura non perfecte: aut simpliciter volebat mortem xpi: nec volebat euasionem mortis nisi imperfecte et sub conditione. et consequenter non simpliciter volebat de morte aut passione: sed tantum imperfecte: quod est contra predicta. ¶ Dicitur quod pro tanto dicit voluntatem vt natura est non velle aliquid perfecte: quia tale velle non est vltimum nec finale velle sui obiecti: non autem ideo: quia volitio talis sit imperfecta. ¶ Ad quartum patet responsio ex predictis: quia fundatur in falso: sicut et omnia sua precedentia argumenta. Supponit. n. quod nos dicamus inferiorem rationem nullo modo voluisse passionem xpi aut mortem eius: quod longe est a positione nostra: sed tamen dicimus quod ratio inferior considerata: vt natura refugiebat passionem et mortem: et contra hoc nihil concludit argumentum suum: quia nec ratio vt natura dictat mortem esse sustinendam pro bono communi: sed hoc solum dictat ratio vt ratio: nec voluntas vt natura conformat se tali collationi: sed solum voluntas vt ratio: sicut dictum fuit supra. ¶ Ad quintum dicitur primo: quod remouere omnino timorem a xpo tempore sue passionis erroneum est: quia contra illud Mar. 14. Cepit ybesus tedere et pauere. ¶ Dicitur secundo quod auctoritates sanctorum: que videntur sonare timorem in xpo non fuisse exponende sunt illo modo quo san. Tho. exponit illud prouer. 29. Justus confidens absque terrore erit tertia parte questione. 15. arti. septimo in solutione primi vbi sic dicit. (Justus dicitur absque terrore secundum quod terror importat perfectam passionem auertentem hominem a bono: quod est rationis: et sic timor non fuit in xpo: sed solum secundum propassionem: et ideo dicitur quod cepit ybesus tedere et pauere quasi secundum propassionem vt Hierony. exponit.) Hec ille. ¶ Item ibidem arguit sic in secundo loco. (Hilarius. 10. de trinitate dicit: interrogo eos qui hic existimant: an ratione subsistat: vt mori timuerit: qui ab apostolis omnem mortis timorem expellens ad gloriam eos sic martirii exhortatus: non ergo in christo rationale est fuisse timorem.) ¶ Ecce argumentum. Sequitur responsio. (Eo (inquit) modo Hilarius excludit a christo timorem: quo excludit tristitiam. s. quo ad necessitatem timendi: sed tamen ad comprobandam Quo in xpo fuerit timor
veritatem

veritatem nãe humane voluntate timorẽ assumpsit: sicut ⁊ tristitiam.) Hec ille. ¶ Item in solut. p̃ncipali. sic dicit. (Sicut tristitia causat̃ ex apphensiõe mali p̃sentis: ita ẽt timor causat̃ ex apprehensione mali futuri. Apprehensio aũt mali futuri: si oĩmodã certitudinẽ habeat non inducit timorẽ: vñ phus dicit scdo rhetorice: ꝙ timor nõ est: nisi vbi est aliqua spes euadẽdi: nã qñ nulla spes est euadẽdi: apprehendit̃ malũ vt p̃ns: ⁊ sic magis cãt tristitiã ꝙ̃ timorẽ. Sic igit̃ timor põt cõsiderari quantũ ad duo. Uno mõ quãtũ ad hoc: ꝙ appetitus sensibilis nãliter refugit corporis lesionem: ⁊ ꝑ tristitiam si sit p̃ns: ⁊ ꝑ timorem si sit futura. ⁊ hoc modo timor fuit in xp̃o sicut ⁊ tristitia. Alio modo põt cõsiderari ẜm incertitudinem futuri euentus: sicut quando nocte timemus ex aliquo sonitu ignorãtes qd hoc sit: ⁊ quantũ ad hoc timor non fuit in xp̃o vt dicit Dama. 3°. li.) Hec ille. ¶ Ad sextũ dr̃: ꝙ peccat multiplr̃. ¶ Primo qdem qꝛ supponit ꝙ nos dicamus rõnẽ inferiorẽ in xp̃o nullo mõ voluisse passionem xp̃i: sed totaliter noluisse: ⁊ ꝙ post quãcũqꝫ apprehensionẽ rõnis volũtas ⁊ vt nã ⁊ vt rõ refutauerit passionẽ xp̃i: sic. n. arguens accipit li absolute. i. totalr̃: ⁊ put distinguit̃ cõtra ꝯditiõaliter ⁊ ꝯ relatiue: ⁊ ꝯ ẜm qd: ⁊ ꝯ aliquo modo. constat aũt ex p̃dictis: ꝙ illa non fuit mens sancti Tho. ¶ Scdo deficit in hoc ꝙ putat tristitiaꝫ immediate sequentem apprehensionem intellectus aut rõis dici passionem: vel propassionẽ: qd̃ falsuꝫ est: qꝛ passio ꝑprie dicta est i solo appetitu sensitiuo: ⁊ sequit̃ apprehensionem virium sensitiuaꝝ tanꝙ̃ mouẽtiũ ꝑrimorum: non aũt apprehensionẽ rõnis imediate: nisi apprehensio rõnis cãet apprehensionẽ in viribus sensitiuis per quãdam redundantiam ẜm ꝙ ponit sanc. Tho. in pluribus locis. ¶ Tertio qꝛ dato: ꝙ per quandã redũdantiam ẜm ꝙ rõ moueret appetitũ sensitiuũ: tñ motus appetitus sensitiui nõ ꝑprie dr̃ passio: nisi distrahat rõnem: ⁊ impediat eaꝫ: vt superius dictũ fuit: qd̃ i xp̃o nullatenus fuit. ¶ De mõ aũt quo passiões in xp̃o fuerũt ꝑter illa: que superius posita sunt: dicit btũs Tho. de veritate. q. 26. ar. 8. (Passiones iste (inqt) aliter sũt in pctõribus: aliter i iustis ⁊ ꝑfectis ⁊ i imperfectis fuerũt: aliter in xp̃o hoĩe: aliter in p̃mo hoĩe ⁊ beatis: in angelis. n. ⁊ deo oĩo nõ sunt: qꝛ potẽtia appetitiua sensibilis non est in eis: cuius motus sunt iste passiões. ¶ Ad dictoꝝ aũt euidentiã sciendum est: ꝙ hmõi affectiões aĩ quattuor differentijs distingui p̃nt: ẜꝫ quã distinctionem magis vel minus ꝑprie habẽt rõnem passionis. ¶ Primo qdem ex hoc ꝙ aliqs afficit̃ passione aĩ per illud qd̃ est ꝯ̃rium vel nociuũ: vel per illud qd̃ est conueniens ⁊ ꝓficuum: ⁊ magis saluat̃ rõ passionis qñ affectio sequit̃ ex nociuo ꝙ̃ si sequat̃ ex ꝓficuo: ꝑpter h̃ ꝙ passio importat quãdam transmutationẽ patientis a sua nãli dispõne in ꝯ̃riam dispositionẽ: ⁊ ide est ꝙ dolor: ⁊ tristitia: ⁊ timor ⁊ alie hmõi passiões: que sunt respectu mali habent rõneꝫ passionis magis ꝙ̃ gaudiũ: spes: amor: ⁊ hmõi: que sunt respectu boni: ꝙ̃uis in his ẽt saluet̃ rõ passionis ẜm ꝙ cor per hmõi dilatat̃: vel accendit̃: vel qualitercũqꝫ disponit̃ alr̃ ꝙ̃ sit eius cõmunis dispõ: vñ ẽt ex hmõi affectibus aliquẽ mori cõtingit. ¶ Scdo ex hoc ꝙ passio totaliter est ab extrinseco: vel est ab aliquo p̃n̄ intrinseco: magis tñ saluatur rõ passionis qñ est ab extrinseco ꝙ̃ qñ est ab itrinseco: ab extrinseco siquidem est: qñ passio subito cõcitat̃ ex occursu alicuius ꝯuenientis vel nociui: ab intrinseco autem qñ ex ipsa voluntate passiones iste causant̃ ꝑ modum qui est dictus: ⁊ tũc nõ sunt subite: cũ sequant̃ iudicium rõnis. ¶ Tertio ex hoc ꝙ aliqd totalr̃ trãsmutat̃: vel nõ totalr̃: ꝙ. n. aliqualr alterat̃: ⁊ nõ totalr̃ trãsmutat̃ non ita ꝑprie pati dicimus: sicut illud qd̃ totaliter in ꝯ̃rium transmutat̃. Magis. n. ꝑprie dicim⁹ hominẽ pati infirmitatẽ: si totũ corpus eius infirmet̃ ꝙ̃ si morbus accidat i aliqua eius pte tñ: tunc aũt totalr̃ hõ per hmõi affectus transmutat̃: qñ nõ solũ sistũt in appetitu inferiori: sed trahunt ad se superiorẽ: qñ vo in solo appetitu inferiori sunt: tunc hõ immutat̃ eis quasi ẜm ptẽ: vñ sic dicunt̃ ꝑpassiões: p̃mo aũt mõ passiones. ¶ Quarto per hoc ꝙ trãsmutatio est remissa vel intensa. Remisse. n. trãsmutationes minus ꝑprie passiones noiant̃: vñ Dama. dicit lib. 2. nõ oẽs motus passiui passiones vocant̃: sed qui sunt vehementiores: ⁊ in sensum ꝑcedẽtes: q. n. parui sunt ⁊ insensibiles nõdũ passiones sunt. ¶ Sciendũ ergo ꝙ in hoĩbus in statu vie: si sunt pctõres: sunt passiones ⁊ respectu boni ⁊ respectu mali: ⁊ non solũ ꝑuise: ⁊ sed ẽt subite ⁊ intẽse: frequenter ⁊ perfecte: vñ dr̃ passionũ sectatores in p̃mo ethi. In iustis vero nunꝙ̃ ꝑfecte sunt: qꝛ rõ in eis nũꝙ̃ deducit̃ a passionibus sunt tñ vehementes in imperfectis: sed in ꝑfectis sunt debiles inferioribus viribus ꝑ habitum virtutũ moralium refrenatis. Habẽt tñ passiones non solũ ꝑuisas: sed ẽt subitas: ⁊ non solũ respectu boni: sed ẽt respectu mali. In beatis vero ⁊ in hoĩe in p̃mo statu: ⁊ in xp̃o ẜm statum infirmitatis h⁹ passiones nunꝙ̃ sunt subite: eo ꝙ ꝑpter perfectam obedientiam in eis virium inferioꝝ ad supiores nullus motus exsurgit in appetitu inferiori nisi ẜm dictamen rõnis. Unde dicit Dama. li. 3°. Non ꝑcedebãt in dño voluntatem nãlia: sed sequebant̃: volens. n. esuriit: volẽs timuit ⁊c̃. Et silr̃ intelligendũ est de beatis post resurrectionem: ⁊ de hoĩe in p̃mo statu: sed hoc interest: ꝙ i xp̃o non solũ fuerunt passiões respectu boni: sed respectu mali: habebat. n. corpus passibile: ⁊ ideo ex imaginatione nociui nãliter passio timoris: ⁊ tristitia: ⁊ hmõi i eo esse poterat: sed in p̃mo statu ⁊ in beatis non põt eẽ apprehensio alicuius vt nociui: ⁊ ideo in eis non ẽ passio nisi respectu boni: sicut amor: gaudiũ: ⁊ hmõi: nõ ãt tristitia: vel timor: aut ira: vel aliquid tale: sic ergo concedimus veras passiones in xp̃o fuisse: vñ Augu. dicit 14. de ciuitate dei. Xp̃s hos motus certissime dispẽsationis gratia ita cum voluit suscepit aĩo humano: sicut cum voluit factus est deus.) Hec ille. ¶ Ex qbus pꝫ: ꝙ principalis cõsequentia argumenti penitus nihil valet. s. ista: tristitia in xp̃o sequebat̃ plenam deliberationem rõnis: igit̃ fuit ꝑprie passio: ⁊ non solum ꝑpassio: sicut. n. visum est: tales affectus minus proprie dicunt̃ passiones: quando sunt precisi: ⁊ deliberati: ⁊ a rõe imperati: nec habent ꝑprie rationem passionis quãdo nõ peruertunt: nec impediunt actum rationis: sed obediunt recte rationis imperio. ¶ Ad argumenta Scoti contra tertiam cõclusionẽ dr̃: ꝙ solum concludunt ꝙ xp̃s non habuit absolutã necessitatẽ moriendi ex parte diuinitatis: qꝛ illa poterat corpus xp̃i ab oĩ passione corruptiua seruare: non aũt ꝯcludũt: qn corpus xp̃i habuerit necessitatẽ moriẽdi ⁊ absolutã: ⁊ ex suppositiõe finis: ⁊ ex coactione exterioris agentis. Nec silr̃ concludunt: quin in xp̃o fuerit aliqualis necessitas moriendi ex parte anime: dato ꝙ sibi ⁊ sue virtuti relinqueret̃: sicut magis apparebit ex sequentib⁹. Quippe de hoc sãs Tho. tertio sen. dist. 16. q. p̃ma ar. 2. sic dicit. (Necessarium idem est qd̃ impossibile nõ esse: vñ necessitas excludit potentiam ad oppositũ: hec aũt potentia ad oppositũ excludit̃ triplici rõne. Primo ex hoc ꝙ talis po

Capi. 5.

Capi. 13.

Ut s̃ 2ª q̃one. 77. ⁊ alibi.

De mõ quo passiones in xp̃o fuerit.

Passiões aĩ differũt quadrupliciter.

Cap. 22.

Cap. 5.

Cap. 9.

tentia repugnat nāe illius rei: sicut potentia deficiēdi repugnat nāe diuine: ꝛ iō dicimus deū necessario eternū: ꝛ hec est necessitas absoluta. Scdō qꝛ talis potētia impedit̄ ex aliquo īpediēte: ꝛ sic est necessitas coactionis. Tertio qꝛ h̄ cuius dr̄ eē potētia repugnat fini intēto: sicut non curari repugnat ei: qd̄ est sanari: vn̄ dicim⁹ ꝙ non pōt curari si debeat sanari: ꝛ h̄ est necessitas ex

Necessitas patiēdi ꝛ moriendi dupl'r pōt xp̄o attribui.

cōditione finis. Necessitas aūt patiendi vel moriendi dupl'r pōt xp̄o attribui: qꝛ vel pōt remouere potentiā non moriendi a nā humana: ꝛ sic vere ei attribuit̄: qꝛ nā humana quantū ad statū sue passibilitatis: in quo statu xp̄s eā assumpsit: non hꝫ potentiā nō moriēdi: vn̄ in xp̄o quātū ad nāꝫ humanā fuit moriēdi necessitas. ¶ Itē pōt remouere potentiā non moriēdi a xp̄o rōe persone: ꝛ sic falso ei attribuit̄: qꝛ virt⁹ diuinitatis xp̄i repellere poterat oē inducens mortē vel passionē: erat tn̄ in xp̄o necessitas patiendi ēt rōne ꝑsone ex ꝯditiōe finis. s. si genus hūanū redimēdo vellet liberare. Et iō quidā dicunt xp̄m habuisse necessitatē patiendi attendentes nām humanā: qdaꝫ vero dicūt ip̄m nō habuisse aliā necessitatē: nisi ex ꝯditione finis attendentes ꝑsonam diuinā: sed qꝛ mors inest xp̄o rōe humane nāe: iō sicut simpl'r ꝯcedimus ꝙ mortu⁹ est: ita simpl'r cōcedimus ꝙ necessitatē moriendi habuerit: non solū ex cā finali: sed ēt necessitatē absolutā vt moreret̄: ēt si nō occideret̄: vt qdā dicūt: vn̄ Aug. Si nō occisus fuisset nāli morte dissolut⁹ fuisset: ꝛ idē opus redēptiōis fuisset: qd̄ ꝑ passionē fecit: ꝛ cū hoc necessitatē actiōis quātum ad mortē violentā: quā sustinuit.) Hec ille. ¶ Ex qbus pꝫ: ꝙ mēs sua in scriptis fuit: ꝙ xp̄s habuit necessitatē moriendi nō solū ex ꝑte corpis: imo ex ꝑte toti⁹ nāe humane: qꝛ aīa ēt ſm eū ibidē habuit necessitatē patiendi ex illa ꝑte: qua erat corpori ꝯiūgibilis: vn̄ di. 15. q. 2. ar. 1. q. 3ª in sol. tertij sic dicit. (Aīa xp̄i hūit vtrūqꝫ statū ꝛ viatoris ꝛ cōꝓhēsoris: vn̄ ſꝫ aliqd fuit btā: ꝛ ſꝫ aliqd nō fuit beata: ex illa. n. ꝑte: q̄ nata ē aīa corpori ꝯiungi: non erat beatificata: alias claritas glorie ex aīa in corpus descēdisset: sicut erit in alijs glorificatis: ꝛ iō ex illa ꝑte pati poterat: ꝛ habebat statū viatoris: sꝫ ex illa parte: qua ꝯiungebat̄ verbo ꝑ fruitionē erat glorificata: ꝛ habebat statū cōꝓhēsoris.) Hec ille. ¶ Itē dist. 16. q. 1. art. 3. dicit sic. (Cum ſm legē ꝛ cursum nāe mors xp̄i corpus ꝯsequeret̄: dicendū est ꝙ necessitas moriendi in xp̄o non subdebat̄ voluntati eius humāe: sed diuine solū.) ¶ Itē. q. 2. ar. 2. in solu. tertij loquēs de claritate corporis xp̄i: q̄ apparuit in transfiguratione sic dicit. (Non pōt esse ꝙ claritas ista fuerit in corpore ex gloria aīe: qꝛ aīa xp̄i adhuc erat passibilis ex illo respectu: quo est forma corporis: vn̄ gloriā in corpus non transfundebat.) Hec ille. ¶ Ex qbus pꝫ ꝛ multis alijs dictis suis tertio sen. videret̄ sensisse: qn̄ predicta scripsit: ꝙ xp̄s habuit absolutā necessitatē moriēdi nō solū ex ꝑte corporis: veꝝ ēt ex parte aīe: qꝛ. s. aīa illa cū non esset in se īpassibilis: nec total'r glorificata non habebat potentiā: nec virtutē ꝓximā: aut remotā ꝓseruādi ꝓprium corpus a passione lesiua vl' morte. ¶ Sed in tertia ꝑte vr̄ mihi fuisse alterius opiniōis: ꝛ declinat se ad hoc ꝙ xp̄s habuerit necessitatē absolutā moriendi solū ex ꝑte corporis: nō aūt ex ꝑte aīe nisi ſm qd: qꝛ s. aīa hēbat potentiā ꝛ remotā ꝛ ꝓximā ꝓseruandi corpus ꝓpriū a quacūqꝫ passione lesiua. Dico aūt eā hūisse remotā potentiā ad hoc: qꝛ. s. cū eēt beata quo ad superiorē ꝑtem rōnis poterat influere īcorruptibilitateꝫ corpori ꝛ īpassibilitatē: sed īpediebat̄ non solū ꝑ illud miraculū: qd̄ allegat arguēs: veꝝ ēt qꝛ erat passibilis: ꝛ nondū beatificata ex illa ꝑte: qua nata est corpori cōiungi: vt sepe dictū est: potentia ergo illa fundata ī btītudine aīe remota erat: ꝛ non sufficienter ꝓxīa ad tribuēdum corpori īpassibilitatē. ¶ Dico vlterius ipsam habuisse potentiā ꝓximam ad hoc nō qdem per aliquaꝫ potentiam nālē: nec ꝑ aliquā qualitateꝫ gratificam sibi inherentē per modū habitus: sed qꝛ habebat virtutem instr̄alem per modū passionis ad cooperandū virtuti ꝛ oī potentie diuine per modū: q dictus est in ꝓcedenti. q. non solū respectu corpoꝝ ab ea seꝑatoꝝ: verū ēt respectu ꝓprij corpis: vt esset passibile aut īpassibile gloriosum vel nō gl'iosum: dotatū aut nō dotatū: ꝛ dotatū vna dote sine ceteris vel oībus simul: ꝛ ꝙ ista fuerit mens eius apparet ꝑ illud: qd̄ dicit tertia ꝑte. q. 45. ar. 2ᵒ. vbi sic dicit. (Claritas illa: quā xp̄s in trāsfiguratiōe assumpsit: fuit claritas gl'ie q̄ntū ad essentiā: nō tn̄ quātū ad modū eēndi: claritas. n. corporis gloriosi deriuat̄ ab aīe claritate: sicut dicit Augu. in ep̄la ad Dioscoꝝ: ꝛ sil'r claritas xp̄i corporis in transfiguratiōe deriuata est a diuinitate ipsi⁹: vt Dama. dicit: ꝛ a gl'ia aīe eius. Qꝛ. n. a p̄n⁹ ꝯceptionis xp̄i gl'ia aīe non redūdaret ad corpus ex quadā dispensatione diuina factū est: vt in corpore passibili nr̄e redēptionis expleret misteria: nō tn̄ ex hoc adēpta est ptās xp̄o deriuandi gl'iam aīe ad corpus. Et h̄ idē fecit q̄ntū ad claritatē ī trāsfiguratiōe al'r q̄ꝫ in corpe glorificato: nā ad corpus gl'ificatū redūdaret claritas ab aīa: sicut q̄dam q̄litas ꝑmanēs corpus afficiens: vn̄ fulgere corporal'r non est miraculosum in corpore glorificato: sed ad corpus xp̄i in trāsfiguratione deriuata est claritas diuinitate: ꝛ aīa eius non per modū qualitatis īmanentis ꝛ afficientis ip̄m corpus: sed per modū passionis trāseuntis: sicut cū aer illuminat̄ a sole: vn̄ ille fulgor tunc in xp̄i corpore apparens miraculosus fuit: sicut ꝛ hoc ipꝫ: ꝙ ambulauit super vndas maris.) Hec ille. ¶ Ex qb⁹ pꝫ: ꝙ aīa xp̄i beata hēbat potentiā aliquā influendi ꝛ deriuandi ad corpus claritatē ꝛ alias dotes: lꝫ potentia illa eēt remota ꝛ ligata ad oppositū aliqual'r ex diuina dispēsatiōe: ꝛ ꝓpter alia supius dicta. ¶ Itē. q. 14. ar. 1. in solu. scdi sic dicit. (Scdm nālem habitudinē: que est inter aīaꝫ ꝛ corpus ex gloria anīe redundat gloria ad corpus: sed hec nālis habitudo in xp̄o subiacebat voluntati diuinitatis ip̄ius: ex qua factū est vt beatitudo remaneret in aīa: ꝛ nō deriuaret̄ ad corpus: sed caro pateret̄: que conueniunt nature passibili ſm illud Dama. dicentis ꝙ beneplacito diuine volūtatis permittebat̄ carni pati ꝛ operari quecunqꝫ propria.) Hec ille.

Damasc. lib. tertio ca. 20. ꝛ. 14.

¶ Item ibidem ar. 2ᵒ arguit sic. (Necessitas infert̄ ab aliquo potentiori: sed nulla creatura est potētior aīa xp̄i: ad quā pertinebat ꝓprium corpus ꝯseruare: ergo hmōi defectus non fuerunt in xp̄o ex necessitate.) Et respondit. (Nihil (inqt) fuit potentius q̄ꝫ aīa xp̄i absolute: nihil tn̄ ꝓhibet aliquid fuisse potentius quantū ad hunc effectum: sicut clauus ad perforandū: ꝛ hoc dico ſm ꝙ anima xp̄i considerat̄ ſm ꝓpriam naturā ꝛ virtutē.) Hec ille. ¶ Ex quo habet̄: ꝙ anima xp̄i ſm ꝓpriā naturam ꝛ virtutem īmanentē non poterat ꝓseruare corpus a perforatione tanq̄ꝫ per potentiā ꝛ virtutem ꝓximam immanentē sibi ad modū habitus: secus si cōsideremus potentiā eius remotā: vel potentiā ꝓximam instrumētalē. ¶ Itē de veritate. q. 26. ar. 8. in sol. octaui sic dicit. (Ex hoc ipso ꝙ aīa glorificata est ſm cōeꝫ cursum: corpus ei vnitum gloriosum efficitur ꝛ impassibile lesionis: vnde dicit Augusti. in epistola ad Dioscorū. Tam potenti natura deus fecit aīam: vt ex eius

plenissima

plenissima beatitudine: que in fine tp̄is sanctis ꝑmittitur: redundet in inferiorē nām: que est corpus: nō btitudo que fruentis ꝛ intelligentis est ꝓpria: sed plenitudo sanitatis ꝛ incorruptionis vigor: sed xp̄s in sua ptāte habens aīam suā ꝛ corpus ꝓpter virtutē diuinitatis ex quadā dispensatione: ꝛ habebat in aīa beatitudinē ꝛ in corpore passibilitatē verbo pmittente vtriqꝫ corpori. s. ꝛ aīe id qd̄ est ꝓprium sibi: vñ singulare fuit in xp̄o: vt ex plenitudine beatitudinis aīe non redundaret gloria ī corpus.) Hec ille. ❡ Ex q̄bus habef̄ ꝙ aīa xp̄i beata aliquā potentiā habebat ad influendū ꝓpo corpori impassibilitatē: ꝛ p ꝯñs ꝙ xp̄s non habebat necessitatē moriendi ex parte aīe simplr̄: sed ꝙ non influeret: hoc ꝓueniebat ex duobus. ❡ Primo qd̄e ex diuina dispensatione. qua aīa illa ptim erat beata ꝛ īpassibilis ꝛ partim nō beata sed passibilis. ❡ Scd̄o ex pte aīe: q̄ lꝫ inquantū erat instr̄m dei haberet virtutem instrālē ꝑrimam ad corpus ꝓprium ꝑseruandum ab oī lesiua passione: tñ qꝛ nōdū erat plenissime beata: ex illa pte qua ꝯiungibilis est corpori iō non habebat potentiā immanentē ꝑrimam expeditā ad sic influendū. ❡ De hoc beatus Tho. ī de veritate. q. 29. ar. 6. in solu. quarti sic dicit. (Gloria corporis sequif̄ ex gloria aīe: qñ aīa est oīmodo glorificata ſm ordinē ad deū: ꝛ ſm ordinē ad corpus. Sic aūt aīa xp̄i non erat glorificata. s. añ resurrectionē: sed solū in ordine ad deū: ſm autē ꝙ erat forma corporis: passibilis erat.) Hec ille. ❡ Itē 3° sen. di. 18. q. 1. ar. 1. q̄stiuncula. 2. (Habitus (inqt) glorie tollit ab aīa nālem aptitudinē ad patiendū: qꝛ per ipsam aīa ꝑficif̄ non solū in potētijs quātū ad act⁹ ꝑsonales sed inquātum est nā q̄dam: vñ ex ipsa glorificata ī corpus gloria transfundif̄. Per habitū ēt glorie excludif̄ tristitia intellectiue partis: ꝛ iterū possibilitas peccādi: per quā est possibilitas patiendi ex dina iustitia: vñ cōstat ꝙ īpassibilitas aīe ad gl'iam ptinet: ꝛ ꝙ xp̄s gloriā aīe inquantū est nā corporis non habuit a pn̄°sue cōceptionis: qꝛ corpus passibile fuit: q̄uis haberet aīaꝫ gloriosam q̄tum ad opationes: q̄bus deo fruebaf̄.) Hec ille. ❡ Ex q̄bus pꝫ: ꝙ non erat miraculū xp̄m ſm corpus esse passibilē: imo fuit miraculū ꝙ ex beatitudie aīe eius redūdaret claritas ad corp⁹ ī sua trāsfiguratione ꝓut dicit san. Tho. vbi supra: tñ miraculū erat iam aīam ptim esse beatē: ꝛ ptiꝫ esse passibilē: ex quo miraculo sequebaf̄ corpus sibi vnitū non recipere influxū īpassibilitatis ab aīa: ꝛ aliaꝝ q̄ttuor dotiū. Et hoc sufficit ad dicta Scoti. ❡ Ad rōnē pro pte. q. negatiua rñdit san. Tho. tertio sen. di. 15. q. 2. ar. 3. q. scd̄a in solu. gnti sic dicēs. (Tristitia que erat ī aīa xp̄i: nullo mō erat ꝯria gaudio fruitionis. Qd̄ pꝫ ex tribus. Primo qꝛ nō inerāt eidē ſm idē: sed vel erāt in diuersis potētijs: vel ī eadē ſꝫ diuersā opōnē. Scd̄o qꝛ nō erāt d̄ eodē. Tertio qꝛ vnū erat mā alterius: sicut accidit in penitēte: q dolet: ꝛ de dolore gaudet.) Hec ille. Et hec de. q. sufficiāt: de q̄ bñdict⁹ de⁹ Amē. Di. XVIII. XIX. XX.

❡ Utrum aliqua pura creatura pro tota humana natura satisfacere potuerit. Questio vnica.

Irca. decimāoctauā. 19. ꝛ. 20. distinctiones. 3. sen. querif̄. Utrū aliqua pura creatura potuerit satisfacere pro tota nā humana collapsa in p̄mis pentibus. ❡ Et arguif̄ ꝙ sic. Sicut enim ꝓ pctō debef̄ satisfactio: ita ꝓ beneficio debef̄ gratiaꝝ actio: sed sufficit deo gratiaꝝ actio: quā hō pōt reddere: ēt si non sit suis beneficijs equalis: qꝛ vt dicit ph̄s. 8. ethi. ſm potentiā refamulans hō dijs ꝛ pr̄ibus vr̄ eē iustus: q̄uis ad eq̄lia nō possit: ergo vr̄ ꝙ sitr̄ sufficiēs satisfactio sit id: qd̄ homo potest reddere ad expiandum peccatum.

In oppositum arguif̄. Qꝛ nullus ꝓ alio pōt reddere qd̄ ꝓ seipso dꝫ: sꝫ q̄libet creatura totū: qd̄ est deo dꝫ: ergo nulla pura creatura potest pro alia sufficienter satisfacere.

In hac questione sunt tres articuli. In p̄ ponenf̄ ꝯnes. In scd̄o obiectiones. In tertio responsiones vel solutiones.

Quantum ad p̄mum articulum sit p̄ma ꝯclo. Nulla pura creatura potuit sufficienter satisfacere ꝓ tota nā humana. Hanc ponit san. Tho. tertio sen. di. 20. q. 1. arti. 2. vbi sic dicit. (Oportebat ꝙ ꝓ pctō nāe humane fieret digna satisfactio. Tū qꝛ aliter hō non restitueref̄ prime dignitati. Tū qꝛ cōueniens est esse vnum p̄m in genere satisfactionis perfectum: supra qd̄ oēs alie satisfactiones iperfecte fundēturi. Ad hoc aūt ꝙ satisfactio esset ꝯdigna: oportebat ꝙ haberet virtutē infinitā: qꝛ pctm̄: ꝓ quo fiebat satisfactio: infinitatē quādam habebat ex tribus. ❡ Primo ex infinitate diuine maiestatis inquātū offensa fuerat per cōtemptū inobedientie. quanto. n. maior est ī quē peccaf̄: tanto est grauior culpa. ❡ Scd̄o ex bono: qd̄ ꝑ peccatum auferebaf̄: qd̄ est infinitū. s. ipse deus: cuius participatione hoīes fiūt bti. ❡ Tertio ex ip̄a nā: que corrupta erat: que infinitatē quādā hēbat: īquātū ī ea pñt supposita in infinitū multiplicari. Actio aūt pure creature non pōt hēre efficatiā infinitā: ꝛ iō nulla pura creatura poterat sufficienter satisfactionem facere.) ❡ Itē 3° pte. q. 1. ar. 2. in sol. scd̄i sic dicit. (Aliqua satisfactio pōt dici sufficiens duplr̄. Uno mō ꝑfecte qꝛ est ꝯdigna per quandā adequationē ad recōpensationem culpe cōmisse: ꝛ sic hoīs puri satisfactio sufficiens esse non potuit ꝓ pctō. Tū qꝛ tota nā humana erat ꝑ pctm̄ corrupta: nec bonū alicui⁹ persone: vel pluriū poterat per eq̄pantiā totius nāe detrimentū recōpensare. Tūꝫ ēt qꝛ pctm̄ ꝯ deū cōmissum quādā infinitatē hꝫ ex infinitate dine maiestatis: tāto. n. offēsa est grauior: quāto maior est ille: ꝯ quē delinquif̄: vñ oportuit ad dignā satisfactionē vt actio satisfacientis hēret efficatiā infinitā: vt pote dei ꝛ hoīs existens. Alio mō pōt dici satisfactio sufficiens imperfecte. s. ſm acceptionē eius q est ea ꝯtētus: q̄uis nō sit ꝯdigna: ꝛ hoc mō satisfactio puri hoīs est sufficiens. Et qꝛ oē impfectū ꝑsupponit aliqd̄ perfectū: a quo sustenteꝛ: inde est ꝙ oīs puri hoīs satisfactio efficatiā hꝫ a satisfactiōe xp̄i.) Hec ille. ❡ Ex q̄b⁹ pōt formari talis rō: ꝑfecta ꝛ sufficiēs ꝛ ꝯdigna satisfactio ꝓ reparatione humane nāe nō potuit fieri nisi per actionē ifinite dignitatis ꝛ efficatie: sed nulla pura creatura pōt hēre hmōi actionē: igif̄ ꝛc̄. ❡ Scd̄a ꝯ. Xp̄s per suā actionē interiorē ꝛ passionē exteriorē sufficienter ꝛ ꝯdigne satisfecit ꝓ tota nā humana collapsa. Hanc ponit san. Tho. in multis locis: nam hec ꝯclo directe inferri pōt ex ꝑallegatis in ꝑcedenti ꝯclone. s. ꝙ qꝛ actio ꝛ passio xp̄i dei ꝛ hoīs erat infinite dignitatis ꝛ efficatie: ideo satisfactio sua habebat sufficientē efficatiam ad satisfaciendū pro tota nā humana collapsa: ꝛ pro oībus: in q̄bus erat vel poterat esse hmōi nā lapsa: dato ꝙ multiplicarenf̄ in infinitū indiuidua ī hūana sp̄ē: ꝛ sine quocūqꝫ finali termio. ❡ De hoc ēt logf̄ 3° sen. di. 20. q. 1. ar. 3. vbi sic arguit. (Nihil corporale est equalens rei spirituali: sed vita xp̄i: quā per passionem dedit: fuit vita corporalis: ergo non fuit sufficiens ad recōpensandum vitam spiritualem: que per peccatuꝫ

Pctm̄ primi hoīs hꝫ infinitatē ex tribus.

amissa erat.) ¶ Ecce argumentum. Sequit̄ respōsio.
(Dicendū (iquit) ꝙ vita xp̄i corporalis habebat quē
dam infinitū valorem ex diuinitate cōiuncta: inquan
tum non erat vita puri hominis: sed dei ⁊ hoīs: ⁊ iō po
terat esse sufficiens recōpensatio vite spiritualis: ⁊ p̄ci
pue ratione charitatis eximie: ex qua offerebat̄.) Hec
ille. ¶ Eandē sniam ponit tertia parte. q. 48. ar. 2. vbi
arguit sic. (Satisfactio importat quādam equalitatez
ad culpam: cū sit actus iustitie: sed passio xp̄i non vide
tur esse equalis oībus peccatis generis humāi: q2 xp̄s
non est passus ſm diuinitatē: sed ſm carnez ſm illud
p̄me Petri. 4. Christo igit̄ in carne passo. Anima autē
in qua non est peccatū potior est ꝙ̄ caro: non ergo xp̄s
sua passione satisfecit pro peccatis nostris.) ¶ Ecce ar
gumentum. Seqtur r̄nsio. (Dicēdū (inquit) ꝙ digni
tas corporis xp̄i non est estimanda soluz ſm corporis
nām: sed ſm personā assumentē inquātum. s. erat caro
dei: ex quo hēbat infinitā dignitatē.) Hec ille. ¶ Itez
in corpore articuli sic dicit. (Ille ꝓprie satisfecit ꝑ of
fensa: que exhibet offenso illud: qđ eque vel magis di
ligit ꝙ̄ oderit offensam: xp̄s aūt ex charitate ⁊ obediē
tia patiēdo maius aliquid deo exhibuit ꝙ̄ exigeret re
compensatio offense totius humani generis. Primo q
dem ꝓpter magnitudinem charitatis: ex qua patieba
tur. Scđo ꝓpter dignitatem vite sue quā ꝑ satisfactio
ne ponebat: que erat vita dei ⁊ hoīs. Tertio ꝓpter gene
ralitatem passionis ⁊ magnitudinez doloris assumpti.
⁊ ideo passio christi non solū fuit sufficiēs: sed ēt super
abundās satisfactio pro peccato totius generis huma
ni ſm illud p̄me Jo. 2°. Ipse est ꝓpiciatio pro peccatis
nostris: non pro nostris aūt tantum: sed ēt pro toti⁹ mū
di.) Hec ille. ¶ Ex qbus pz ratio in forma: q2. s. ille suf
ficienter satisfacit pro offensa: qui exhibet ⁊c̄. christus
fuit huiōi: igit̄ ⁊c̄. ¶ Tertia cōclusio. Meritū christi
eo modo est sufficiens pro infinitis hoībus: sicut ⁊ eius
satisfactio: ⁊ eandē infinitatē hz: quā ⁊ eius satisfactio.
Hanc ponit sn̄ialiter de v̄itate. q. 29. ar. 7. vbi sic dicit.
(Opus humanū gratia informatū ad vitam eternam
cōsequendā dupl'r valet: ſm ꝙ duo sunt: qbus hō defi
cit a glorie consecutione. Quoꝝ p̄mum est indignitas
persone: sicut pz in eo qui non hz charitatē: qui non est
ydoneus neq3 dignus: ad qđ est ydoneus ille qui habz
charitatem: ⁊ ſm hoc opus humanū valet ad vitā eter
nam ꝯsequendā: inquantū per ipsuz q̄dam ydoneitas
⁊ dignitas in hoīe cōsequit̄ ius consecutionis glorie: si
cut. n. actus peccati tendit in quādam aīe deformitatē
ita ⁊ actus meritorius in quendā aī decorem ⁊ dignita
tem: ⁊ ex hoc dr̄ meritū cōdigni. Aliud vero per qđ de
ficit hō a consecutione glorie est aliqđ impedimentuz
superueniēs: vt homo qui alias est dignus gloriā non
cōsequat̄: ⁊ hoc est reatus alicuius pene: sicut pz in iu
stificato: qui est debitor alicuius pene temporalis: ⁊ sic
opus humanū ordinat̄ ad gloriā quasi per moduz cu
iusdā p̄cij: quo a reatu pene absoluit̄: ⁊ sic ex hoc hz op⁹
humanū rōnez satisfactionis. Quātū ad vtrūq3 opus
xp̄i efficatius fuit operibus alioꝝ hoīum. naz per opus
alterius hoīs non reddit̄ ydoneus ad glorie ꝑceptōez:
nisi ille qui operat̄: eo ꝙ vnus hō in aliū influere non
pōt spiritual'r: ⁊ ideo vnus alio nō pōt, nec potuit ex cō
digno mereri grām vel vitā eternam: sed xp̄s ſm suaz
humanitatē īfluere potuit ī alios hoīes: vn̄ ⁊ eius op⁹
in alijs cāre potuit ydoneitatē ad ꝯsecutionē glorie: ⁊
ideo potuit alijs ex cōdigno mereri ſm ꝙ influere po
terat in alios: inquātū eius humanitas erat instrumen
tum diuinitatis ſm Dama. Simil'r ēt, quātuz ad scđz

In quo meritū christi excedat meritū nostrum.

lib. 3. cap. 19.

maior efficatia ꝯsiderat̄ in xp̄o ꝙ̄ in alijs hoībus. Nā
licet alius hō possit ꝑ alio satisfacere: dūmodo ille sit
in grā ꝯstitutus: non tn̄ potest satisfacere pro tota natu
ra: q2 opus vnius puri hominis non equiualet bono to
tius nature. Sed opus christi inquantū erat opus dei
⁊ hoīs habuit quādam dignitatem: vt equiualeret bo
no totius nāe: ideo ꝑ tota nā satisfacere potuit.) Hec
ille. ¶ Itē tertio sen. di. 18. q. p̄ma ar. 6. sic dic̄. (Sicut
Dama. dicit in ter. lib. caro xp̄i ⁊ aīa erat quasi instr̄m Cap. 19.
diuinitatis: vn̄ ꝙ̄uis esset alia opatio dei ⁊ hoīs: tn̄ opa
tio humana habebat in se vim diuinitatis: sicut instru
mentū agit in vi p̄ncipalis agentis: ⁊ ꝓpter hoc dic̄ Da
ma. ꝙ ea que hominis sunt supra hoīem agebat. vnde
⁊ actio xp̄i meritoria ꝙ̄uis esset actio humana: tn̄ age
bat in virtute diuina: ⁊ iō potens erat supra totā natu
ram humanā: qđ non poterat esse de opatiōe alicui⁹ pu
ri hoīs: q2 hō singularis est minus dignus ꝙ̄ nā cōis:
q2 diuinius est bonum gentis ꝙ̄ bonum vnius hoīs: ⁊
q2 omnes homīes sunt vnus hō in natura cōi vt dicit
Porphirius: inde est ꝙ xp̄i meritū: qđ ad nām se extē Cap. de spē.
debat: ēt ad singulos se extēdere poterat: ⁊ ita alijs me
reri potuit.) Hec ille. ¶ Ex quibus pōt argui ꝑ cōclu
sione sicut argutū est pro duabus p̄cedētibus. Primo
a priori sic. Illud meritū: qđ est actio dei ⁊ hoīs: ⁊ ī quo
humanitas est instr̄m: ⁊ diuina persona p̄ncipale agēs
est infinituz in valore ⁊ dignitate: sed sic est de merito
xp̄i: ergo ⁊c̄. ¶ Scđo sic ⁊ a posteriori. Illud meritum
qđ pōt se extendere ad infinita supposita nāe humane
si essent futura: est īfinitū in valore ⁊ dignitate aliqua
li infinitate: puta extensiue ⁊ materialiter: sed sic est de
merito xp̄i: igit̄ ⁊c̄. De hoc dicet̄ amplius in sequenti
conclusione. ¶ Quarta cōclusio. Meritū ⁊ satisfactio
xp̄i non hz vltimatā efficientiā: nisi in illis qui eidem
vniunt̄ per fidem formatā ⁊ sacramenta. Hanc ponit
san. Tho: tertia parte. q. 49. art. 1. vbi sic arguit. (Posi
ta cā sufficienti nihil aliud requirit̄ ad effectū inducē
dum: reqrunt̄ aūt p̄ter passionem xp̄i alia ad remissio
nem peccatoꝝ. s. baptismus ⁊ penitētia: ergo vr̄ ꝙ pas
sio xp̄i non sit sufficiens cā remissionis pctōꝝ.) ¶ Ec
ce argumentū. Sequit̄ r̄nsio. (Q2 (inqt) passio xp̄i ꝑ
cessit vt cā q̄dam vl'is remissionis peccatoꝝ: necesse ē:
ꝙ singulis adhibeat̄ ad deletionē ꝓprioꝝ peccatoruz:
hoc aūt fit per baptismū ⁊ pniam ⁊ alia sacra: que hn̄t
virtutem ex passione xp̄i.) ¶ Itē ibidem in solu. quin
ti sic dicit. (Per fidē etiam applicat̄ nobis passio xp̄i
ad percipiendū fructum illius ſm illud Ro. 3. quez ꝑ
posuit deus ꝓpiciatorem per fidē in sanguine eius. Fi
des aūt per quā a peccato mundamur: non est fides in
formis: que potest esse cuz peccato: sed est fides forma
ta per charitatem: vt sic passio xp̄i applicet̄ non solum
quātū ad intellectū: sed ēt quantū ad affectū: ⁊ ꝑ hunc
etiā moduz pctā dimittunt̄ ex passione xp̄i.) Hec ille.
¶ Item ar. 3°. in solu. p̄mi sic dicit. (Passio xp̄i sortit̄
suum effectū in illis: in qbus applicat̄ per fidem ⁊ cha
ritatem ⁊ fidei sacramenta.) ¶ Itē in sol. secundi sic
dicit. (Ad hoc qđ ꝯsequamur effectū passiōis xp̄i: opz
nos ei ꝯfigurari. cōfiguramur aūt ei ī baptismo sacra
mentaliter) ⁊c̄. ¶ Itē in solu. tertij sic dicit. (Satisfa
ctio xp̄i hz effectū in nobis inquantū incorporamur ei
vt membra capiti. Membra aūt opz esse capiti cōfor
mia: ⁊ iō sicut xp̄s primo qdem habuit grām in aīa cū
passibilitate corporis: ⁊ per passionē ad imortalitatis
gloriā peruenit: ita ⁊ nos qui sumus mēbra eius ꝑ pas
sionem ipsius liberamur qdem a reatu pene: ita tn̄ ꝙ
primo recipimus in aīa spm̄ adoptionis filiorum: quo

ascribimur

ascribimur ad hereditatem glorie inmortalitatis: ad/
huc corpus passibile ⁊ mortale habentes. Postmodū
vō ꝯfigurati passionibꝰ ⁊ morti xp̄i in gloriā inmorta
lem ꝑducimur ſm illud apo. Ro.8. Si filij ⁊ heredes:
heredes qdē dei: coheredes āt xp̄i: si tn̄ cōpatimur vt
simul glorificemur.) Hec ille. ¶ Itē.q.19.arti.4°. sic
dicit. (In xp̄o nō solum fuit gr̄a sicut in quodam hoīe
singulari: sꝫ sicut in capite totiꝰ ecclesie: cui oēs vniun/
tur sicut capiti mēbra: ex qbus ꝯstituit̄ mistice vna ꝑ/
sona. Et exinde est ꝙ meritū xp̄i se extendit ad alios
inquātū sunt mēbra eius. Sicut ēt in vno hoīe actio
capitis aliqualr̄ ꝑtinet ad oīa mēbra eiꝰ: qꝛ nō solū si/
bi sentit: sꝫ oībꝰ mēbris.) Hec ille. ¶ Itē ibidē in so.
tertij sic dicit. (Sicut pctm̄ ade nō diriuat̄ ad alios ni
si per carnalē generatōez. sic nec meritū xp̄i se extēdit
ad alios: nisi per spūalē regnātionez: q̄ fit in baptismo
per quē xp̄o incorporamur ſm illud Gal.3°. Oēs quot
quot baptiçati estis xp̄m induistis. et hoc ip̄m est gr̄e:
qđ homini ꝯcedit̄ regenerari in xp̄o. Et sic salus hoīs
est ex gr̄a.) Hec ille. ¶ Itē 3° sen. dist.19.q.pᵃ ar. pmo
in sol. scđe q̄stiuncule sic dicit. (Ad hoc ꝙ aliqd in alte
rū effectū inducere possit duo requirunt̄. vnū. s. ex ꝑte
ipsiꝰ. vt. s. hēat virtutē sufficiētē ad inducēdū illū effe/
ctū. Alterū ex ꝑte recipiētis. vt. s. sit dispositū ad susti/
nendū actionē agētis. Ex ꝑte aūt ipsius xp̄i: qui nobis
meruit deletionē p̄ccatoꝝ. inuenit̄ sufficiētia ad delen
dum oīa peccata nostra ex duobus. s. ex actiōe: in qua
meritū ꝯsistit: que agit in vi diuina. eo ꝙ est actio dei
⁊ hoīs. et ex hoc hꝫ infinitaz efficaciaz in merendo. Et
iterū ex eo: qđ passio abstulit. s. aīam deo vnitā: que ēt
habebat infinitū valorez ex hoc ꝙ est deo vnita. ⁊ ex
hoc est infinita efficacia in satisfaciēdo. Ex ꝑte aūt no/
stra requirit̄. vt nos p̄paremus ad effectuz meriti xp̄i
in nobis sustinēdū per fidē itellectus. ⁊ charitatē affe/
ctus: ⁊ per imitationē operis: qđ qdē nō ꝯtingit in oī/
bus. Et iō quo ad sufficientiā satisfactiōis ⁊ meriti oīa
peccata per xp̄i passionē deleta sunt. Non aūt q̄ꝫtū ad
efficiētiā.) Hec ille. ¶ Ex qbus pōt formari talis rō.
Omne suscipiēs effectū agētis vltimatū opꝫ eē dispo/
sitū ad suscipiēdū illū. alr̄ nō possꝫ suscipere: sꝫ effectꝰ
vltimatꝰ meriti ⁊ satisfactiōis xp̄i est adeptio glorie:
purgatio a peccato: gr̄e ꝯsumatio: ⁊ ad gr̄az itroductio.
igit̄ suscipientes hunc effectuz opꝫ ad hec disponi. hec
autē dispositio fit modis predictis. igitur ⁊c̄. Et in hoc
primus articulus terminatur.

Quantum ad scđm arti. arguit̄ cōtra ꝯclones.
Et quidē ꝯtra pmā. ⁊ oēs sequentes
arguit Scotus ꝓbādo ꝙ xp̄i meritū nullo mō fuerit
infinitū: nec eiꝰ satisfactio. cuius oppositū dicit pma
ꝯclusio ⁊ seqūtes. ¶ Et arguit sic. (Accipio (inquit)
bonū velle xp̄i: quo meruit ⁊ acceptauit passionē suaz
pro oībus q̄ꝫtū ad sufficiētiā ſm te: ⁊ q̄ro si bonū velle
xp̄i erat tm̄ acceptū q̄ꝫtū ꝑsona v̄bi. et tūc cū persona
v̄bi sit ifinita simplr̄: ifinite fuit bonū eiꝰ acceptū. Sꝫ
cū deus nō acceptet aliqd nisi q̄ꝫtū hꝫ de acceptibilita
te. ḡ bonū velle illiꝰ nāe rōne suppositi habuit infinitā
rōnē acceptibilitatis. Et tūc in acceptibilitate non eēt
dr̄ntia iter velle v̄bi ſm se: ⁊ velle illius nāe in v̄bo: qꝛ
ex ꝑte acceptabilis nō erat maior acceptabilitas. ḡ ver
bū volēdo bonū circūscripta nā assumpta potuit me/
reri. qđ est falsum. Et vlteriꝰ sequit̄ ꝙ trinitas tm̄ di/
ligeret velle nāe assumpte: sicut velle v̄bi icreatū. Qđ
nihil est dictu: qꝛ hoc eēt ponere creaturā hr̄e tantā rō/
nem diligibilitatis sicut v̄bū increatū. ¶ Itē. Hūōi
velle nō plus est acceptum deo q̄ꝫ sit bonum. si igitur

Cōtra ꝯclō. Sco. dist.19. quest. vnica. Utꝫ xp̄i meritum fuerit aliquo mō īfinitum.

in infinitū fuit acceptatū ⁊ pro ifinitis: tūc velle illud
cū relatiōe ad suppositū v̄bi fuit formalr̄ ifinitū. Igi/
tur per illud velle cū tali respcū. aīa xp̄i potuit ita ꝑfe/
cte frui deo: sicut potuit v̄buz suo ꝓprio velle: qđ nihil
est dictu: nisi ponēdo aīam esse v̄bū. ¶ Itē. In ꝑ se pnᵒ
illius velle est finitas: si sumat̄ cū oībꝰ ⁊ qbuscunqꝫ re
spectibꝰ ad verbū: aut qđcūqꝫ aliud. ḡ ⁊ illud velle fuit
finitū formalr̄ ⁊ limitatū: ⁊ ꝑ ꝯn̄s finite acceptatum.
¶ Itē. Qꝛ v̄bū nō habuit aliq̄ꝫ cālitatē sup illud vel/
le: quam nō habuerit tota trinitas. Et si dr̄ ꝙ habuit
specialē efficiētiā sup illū actū: adhuc nō sequit̄ ꝙ sit
actus formaliter infinitꝰ ⁊ infinite acceptatꝰ: qꝛ actus
sic infinitus nō pōt eēntialiter dependere ab aliqbus
causis finitis in ꝑfectione cū causa infinita coagente.
¶ Dico āt q· nō pōt eēntialiter depēdere. ita ꝙ crea/
tum hēat essentialē cālitatē sup illū actū. ⁊ nō accidē/
talē tm̄: sicut habuit nā assumpta sup velle verbi sicut
albedo in artifice supedificare. ¶ Itez qꝛ esto adhuc
ꝙ verbū spāliter egerit in actū alr̄ q̄ꝫ tota trinitas: nō
tn̄ sequit̄ ꝙ ille actus hēat. vn̄ infinite acceptet̄: vt ſꝫ
sufficiētiā valeat ꝓ ifinitꝭ redimēdis: sꝫ sic̄ meritū fuit
finitū in se. ita ſm iustitiā cōmutatiuā fuit finitū re/
tributū. ḡ nō meruit ꝓ infinitis ꝑsonis ſm sufficiētiā
in acceptatione diuina sicut nec fuit ifinite acceptatū
qꝛ fuit in se finitū. Hec Scotꝰ in forma. ¶ Cōtra 2ᵘᵐ
ꝯclusionē arguit Durandus q̄si sequēs pnᵒ Scoti ꝓ/
bando: ꝙ nec pura creatura pōt deo sufficiēter satisfa/
cere ꝓ tota nā humana: nec ēt xp̄s ſm ꝙ hō: ⁊ hoc ac/
cipiendo ꝯdignā satisfactionē ſm eq̄litatem q̄ꝫtitatis
ad culpā comissaz. ita ꝙ qui iniuste aliū offendit: si cū
disciplina iniurie offerat talem offensam: iniustus est
offensus ab eo pūs: si talē satisfactionē nō recipiat: nec
offensaz remittat. ¶ Et arguit sic. Nō minus obliga/
mur deo ad satisfactionē delicti cōmissi ꝯ eiꝰ p̄ceptū q̄ꝫ
obligemur ad recōpensationē rōne beneficij accepti:
sꝫ nullus pōt reddere deo aliquid cōdignū ſm equali/
tatē q̄ꝫtitatis pro beneficijs ab ipso receptis: vt dr̄. 8°.
ethico. ⁊ de se notū est. non. n. reddimus ei nisi qđ ab
eo accepimus: ⁊ semꝑ aliqd remanet. Et q̄dā duz red/
dunt̄: melius nostra efficiunt̄: qꝛ magis cedunt nobis
ad meritū. ergo ꝯsimiliter nullus pōt exhibere deo sa/
tisfactionē ꝯdignaz ſm eq̄litatē q̄ꝫtitatis pro peccatis
cōmissis ab eo: vel ab alio: ⁊ multo minus pro peccato
originali: qđ est peccatū totius nāe. Et si bene ponde/
ret̄ cā hic assignata: ipa nō solū ꝯcludit ꝙ pura creatu
ra nō possit hoc mō deo satisfacere: sꝫ etiā ꝙ nec xp̄s
inquantū homo: vel rōne hūane nāe: qꝛ xp̄s inquantū
homo nō potuit deo reddere equalens beneficijs ab
ipso receptis quo ad oīa dona nāe: ⁊ gratie vnionis: ⁊
habitualis. ⁊ glorie fruitionis beate: que oīa ab instan/
ti sue ꝯceptionis accepit a deo. Et sic sicut xp̄s inquan/
tum hō nō potuit pro se ipso reddere equiualens bene
ficijs a deo receptis. ita similiter si ipse potuisset pec/
care ⁊ peccasset: nō potuisset deo satisfacere ꝓ peccato
suo satisfactione condigna modo predicto. Et si nō ꝓ
se ipso. vtiqꝫ nec pro alio: ⁊ maxime pro omnibus: qꝛ
nō minus requirit̄ ad satisfaciendū pro alijs q̄ꝫ pro se
ipso ceteris paribus. ¶ Scđo arguit. Quia ꝓpter pec
catū mortale priuat̄ homo iuste gratia: ⁊ incurrit de/
bitum pene eterne: sed gratia non recuperat̄: nec recu/
perari potest ex condigno propter aliquod opus illius
qui eaz amisit. Alioquin nō esset gratia: nec pena eter/
na recōpensari potest in hac vita per aliquam penam
sibi equalem: sed gratuito cōmutat̄ in ꝯtritione pena
eterna in temporalem. ergo nullus potest condigne ⁊

Cōtra scđas ꝯclone arg. Durand. di. 20 q. scđa. Utrum pura creatura ⁊ ēt xp̄s ſm ꝙ homo pro tota hūana natura satisfacere potuerit satisfactione condigna.

per equalitatem satisfacere in hac vita pro suo pecca/
to mortali: ꝛ multo minus ꝓ alieno. ita vt deus sit in/
iustus: si talem satisfactionem non acceptet: nec remit
tat penam culpe debitam. ¶ Tertio. Qꝛ facilius pōt
homo satisfacere homini ꝙ deo: loquendo de satisfa/
ctione cōdigna simpliciter: qꝛ plus obligaẗ homo deo
ꝙ homini: sꝫ pro peccato pro quo aliquis mereẗ mor/
tem corporalem infligendam sibi a iudice reipublice
nullus potest satisfacere de cōdigno simpliciter. ergo
pro peccato pro quo quis meretur apud deum mortē
eternam nullus potest satisfacere de condigno simpli
citer. Minor probatur. Quia nihil temporale: quod
habeat: potest equivalere vite sue. Et ideo si peccauit
sic ꝙ debeat vitam amittere: impossibile est ei redde/
re equivalens vite sue: ꝛ si non potest homo condigne
satisfacere deo pro se. multo minus pro alio. ¶ Cōtra
Cōtra q̄rtaꝫ ꝯclō. Scot⁹. dist. 19. q. j. Utrū ꝓ in di spositis etiaꝫ xp̄s meruerit ſm efficaciam. quartam conclusionem arguit Scotus probando: ꝙ
christus non solum meruit ſm efficaciam gloriam di
spositis ad recipiendum. immo etiam indispositis. Quia
queritur: vtrum xp̄s meruerit tantū: vt habentes gra/
tiam: quodcunqꝫ hoc esset: haberent gloriam ex meri/
to xp̄i. Et si hoc solum meruit: tunc non meruit nobis
primam gratiam: nec gratiam baptismalem in nouo
testamento: nec gratiam dataꝫ in sacrificijs: vel in cir/
cuncisione antiquorum. quod est falsum: quia vnde
veniret illa nobis prima gratia. Unde oportet dicere
ꝙ meruit nobis illam primam gratiaꝫ: qua coniuncti
essemus sibi. ergo meruit vt non coniuncti sibi coniū/
gerentur. et in hoc cōsistebat eius meritū. Non ergo
solum meruit vt coniuncti sibi vlterius cooperarenẗ:
ꝛ sic tandem glorificarentur: sed meruit: vt non coniū
cti vnirentur sibi etiaꝫ qui nunq̄ꝫ se disponunt. Unde
magis meruit gratiam baptismalem ꝛ primaꝫ ꝙ qō/
cunqꝫ opus postea ex grā factuꝫ. Hec Scotus. ¶ Ul/
Contra eandem Aureo. Utrū in xp̄o idē actus fuerit meritū ꝛ premium. terius arguit Aureolus ꝯtra quoddam dictum sancti
Tho. in 3°. dist. 18. q. i. arti. 2°. ad scd̄m vbi dicit: ꝙ ideꝫ
actus in xp̄o fuit meritū ꝛ p̄miū. ¶ Cōtra hoc arguit
Aureolus. ¶ Primo. Qꝛ actus qui ſm rōnem suam
habet rationem finis: nec potest ordinari in finem ex
natura sua: nō potest esse meritorius: qꝛ meritum ordi
natur ad aliud: puta ad premium sicut ad finem: sed
actus beatificus ex natura sua est finis. Unde si ordi/
naretur ad finem: nō esset meritum: sed demeritum:
quia esset peruersitas. ¶ Secūdo. Quia actus qui est
sibi premium non potest esse meritū: qꝛ idē mereret
respectu sui ipsius: sed actus beatificus est sibi p̄miuꝫ
sicut ꝛ quicūqꝫ actus virtuosus: in quo ꝯsistit felicitas
naturalis quilibet eniꝫ talis est propter se. ¶ Tertio.
Quia 5°. ethicoruꝫ diciẗ de citariçante. ipse enim expe
ctat premiū: qꝛ nō citariçat ꝓpter delectationē suam:
sed propter lucrum. sed audiens nō expectat aliud ex
actu nisi ipsum actum citariçandi: in quo delectatur.
est enim talis delectatio illius finis. ¶ Quarto. Quia
nullus meretur nisi in quātū viator: sed christus ꝙtū
ad actum beatificum non fuit viator: sed extra viaꝫ.
¶ Quinto. Qꝛ apostolus ad phil. 2°. attribuit meritū
xp̄i obediētie ꝛ hūilitati illius. (Humiliauit (inquit)
semetipsuꝫ factus obediēs vsqꝫ ad morteꝫ ꝛc̄. ꝑꝑ qō ꝛ
deus exaltauit illū ꝛc̄. Ecce ly ꝑꝑ qō dicit merituꝫ. ꝑꝑ
qō ꝯsecut⁹ est p̄miū exaltatiōis. Hec Aureolus in for/
ma. Et in hoc secundus articulus terminaẗ ꝛc̄.

Quantum ad tertiū articulū respondēdū est
obiectiōibus p̄libatis. Idcirco ad
p̄mū Scoti ꝯtra p̄mā ꝛ alias ꝯclones idductū. respōde
tur. Primo ꝙ bonū velle xp̄i elicitum ab eius volun/
tate creata ꝛ rōnali nullo mō fuit tāto acceptū a deo:
nec tāto dilectū ꝙtū ꝑsona v̄bi: nec ꝙtū velle increa/
tū ipsi⁹ v̄bi. immo in īfinitū min⁹ fuit dilectū ꝛ acceptū
a deo. ꝛ in īfinitū minus bonū: ꝛ min⁹ diligibile. ꝛ acce
ptabile. Nec de hoc oportuit argotiçare taꝫ multipl̄r:
qꝛ ꝯstabat ipsi Scoto: ꝙ scūs Tho. nūquā somniauit
ꝙ velle creatū equareẗ ipsi velle īcreato q̄cunqꝫ eq̄/
tione: sed se hr̄et ad illud semꝑ in ꝓportione minoris
inequalitatis plus ꝙ punctus ad lineā ꝛc̄. ¶ Diciẗ 2°
ꝙ velle creatū aīe xp̄i: quo acceptauit passionē suā: ha/
buit infinitā rōnē acceptabilitatis vno mō: ꝛ alio mō
nō. Non. n. habuit infinitā rōnē acceptabilitatis sim/
pliciter: qꝛ nec illō velle erat sic acceptabile īfinite qō
esset deus: aut summū bonū: aut optima creatura ꝓ/
ducibilis a deo: aut velle īfinitū intēsiue in sua sp̄e vl̄
genere: nec aliq̄ īfinitate: qualē fingit arguēs. Sed pōt
dici ꝛ dr̄. ꝛ est infinitū. ꝛ īfinite acceptabile. ꝛ hr̄e īfini
taꝫ rōnē acceptabilitatis ſm q̄d eo mō: quo alias pro/
portionalr̄ dictū fuit de īfinitate gr̄e xp̄i. Sed in ꝓpo/ *Dis. 13. ꝯclō. secunda.*
sito illud meritū ꝓ tāto dr̄ esse īfinitū qꝛ est actio diui
ni suppositi tanq̄ꝫ qō elicit illā. Et vlteri⁹ qꝛ diuinū sup
positū ordinat talē actionē ad īfinitū bonum: puta ad
oīa indiuidua possibilia in sp̄e hūana. Et vlteri⁹ qꝛ eli
ciẗ ex īfinita grā ꝛ charitate. De hoc sanct⁹ Tho. p̄ª 2ᵉ
q. 114. arti. 6° sic dicit. (Opus nr̄m hꝫ rōneꝫ meriti ex
duob⁹. p̄mo q̄dē ex vi motionis diuine: ꝛ sic mereẗ ali
quis ex ꝯdigno. Alio mō hꝫ rōnē meriti ſm qō ꝓcedit
ex libero arbitrio inquātū volūtarie aliq̄d facimus: ꝛ
ex hac ꝑte est meritū ꝯgruū: qꝛ ꝯgruū est: vt dū homo
vtiẗ bene sua virtute: deus ſm suā superexcellētē virtu/
teꝫ excellētius opereẗ. ¶ Ex quo pꝫ: ꝙ merito ꝯdigni
nullus pōt mereri alteri primā grām nisi solus xp̄s: qꝛ
vnusquisqꝫ nr̄m moueẗ a deo ꝑ donum gr̄e: vt ipse ad
vitā eternā ꝑueniat. ꝛ iō meritū ꝯdigni vltra hāc mo/
tionē nō se extēdit. Sed aīa xp̄i mota est a deo ꝑ grāꝫ
nō solū vt ipse ꝑueniret ad glīam vite eterne: sꝫ etiaꝫ
vt alios in eā adduceret inquantū est caput ecclesie. ꝛ
auctor salutis humane ſm illud. Hebreorum 2°. Qui
multos filios in glīam adduxerat auctorē salutis ꝛc̄.)
Hec ille. ¶ Iteꝫ ar. 3° sic dicit. (Si loq̄mur de opere
merito mō ſm qō ꝓcedit ex grā spi. san. sic est merito/
riū vite eterne de ꝯdigno. Sic. n. valor meriti attēdiẗ
ſm virtutē spi. san. mouētis nos in vitā eternā ſm illō
Joā. 4. Fiet in eos fons aque salientis in vitā eternā.
Attendiẗ etiā p̄ciū operis ſm dignitatē gr̄e: per quam
hō fact⁹ ꝯsors diuine nāe adoptaẗ in filiū dei: cui de/
beẗ hereditas ex ipo iure adoptionis ſm illud Ro. 8°.
Si filij ꝛ heredes.) Hec ille. ¶ Itē 3° sen. di. 19. q. i. ar.
p̄mo. q. i. sic dicit. (Solus xp̄s pōt alijs sufficiēter me/
reri: qꝛ in nām pōt inquātū de⁹ est: ꝛ charitas sua quo/
dāmodo est infinita sicut ꝛ grā.) Itē ibidē in solutiōe
p̄mi sic dicit. (Ea que hōis erant xp̄s supra hōiem fa/
ciebat ſm qō actio eius habebat virtutē ex diuino cō
sortio.) Hec ille. ¶ Ex q̄bus pꝫ ꝙ valor bone volitio/
nis xp̄i infinitus erat ꝓpter īfinitatē gr̄e ꝛ charitatis. ꝛ
ꝑꝑ virtutē spi. san. Et qꝛ ordinabaẗ ad bonuꝫ toti⁹ nāe
ꝛ oīa īdiuidua possibilia in ea ꝙtū ad sufficiētiā: sꝫ nō
ꝙtū ad efficaciā. ¶ Diciẗ 3° ꝙ v̄bū īcreatū circūscri/
pta oī nā creata nō pōt mereri: nec trinitas tm̄ diligit
velle creatum aīe xp̄i ꝙtū diligit velle increatuꝫ ver/
bi: nec oppositum horum sequiẗ ex dictis sancti Tho.
licet vtrunqꝫ velle suo modo sit infinite acceptū ꝛ di/
lectum a deo. ¶ Ad 2ᵐ diciẗ. ꝙ illud velle est infini/
tum ſm quid modo predicto. non autē simpliciter. ꝛ
ideo nō sequitur: ꝙ anima christi per illud velle possit
ita perfecte

ita perfecte frui deo: sicut verbum per suum increatū velle fruitur eo. nec alie ꝯsequētie similes quicquā valent. Qualiter aūt tale velle sit īfinitū ostendit in suo simili sanctus Tho. 3° sen. dist. 32. q. i. arti. 5° questiuncula. 4. vbi sic dicit. (Deus diligit xp̄m non solū plus ꝙ̄ homines. sed etiā plus ꝙ̄ totā creaturam. non solū q̄ntum ad naturam diuinam. sed etiam q̄ntum ad humanam inquantum predestinauit eam ad maius bonum. s. ad vnionem persone diuine.) Hec ille. ¶ Itez in solutiōe scd̄i sic dicit. (Quāuis christus sit singularis persona. tamē est vniuersalis causa salutis humani generis. ⁊ causa prestantior est causato.) Hec ille. ¶ Ex quibus patet: ꝙ cum bonum velle christi vnitū fuerit persone diuine in supposito. ⁊ sit causa vniuersalis humane salutis. i. toti⁹ humani generis quo ad sufficientiam nulli debet esse dubium quin habeat aliq̄ infinitatem. ¶ Ad 3m patet responsio per predicta. q2 principium boni velle xp̄i. s. eius aīa. ⁊ eius voluntas. que sunt ꝓxima principia talis volitionis sunt finita s̄m essentiā ⁊ s̄m intensionem. tamē habent quādam infinitatem ex hoc ꝙ trahunt̄ ad esse diuine ꝑsone s̄z ꝙ alias dictū fuit. ¶ Itē de hoc 3°. sen. dist. 13. q. 3. arti. p̄mo in solone. 8i. sic dic̄. (Ex h̄ ꝙ de⁹ est in aīa xp̄i vl̄ in natura assumpta alio modo ꝙ̄ in alijs creaturis nō est per aliquam dispositionē aduenientē. sed per ipsuz esse diuine persone. qd̄ cōicatur nature humane.) Itē ibidem in solutione. 9. dicit sic. (Filius dei dicit̄ vniri humane nature nō per mutationē filij dei. sed per mutationem humane nature. siue exaltationē ipsius. non ad aliquod donum creatum. sed ad ipsum increatum esse diuine persone.) Hec ille. ¶ Item arguit̄ 2° quolibet. q. i. vbi querit: vtrū alia passio xp̄i sine morte suffecisset ad redēptionem generis humani sic dicit. (Ad emptionez duo requirunt̄. s. q̄ntitas precij. ⁊ deputatio eius ad aliquid emendū. Si. n. aliquis det preciuz nō equiualens ad rem aliquā acquirendam. nō dicit̄ esse simpliciter emptio. sed partim emptio. ⁊ partim donatio. puta si quis emat libruz: qui valet. 20. libras ꝓ. 10. libris partim emeret librū. ⁊ parti sibi donaret̄. Rursus si daret etiā maius preciuz: ⁊ nō d̄putaret ad emendum: nō diceret̄ emere librū. Si ergo loq̄mur de redēptione humani generis q̄ntum ad q̄ntitatē p̄cij. sic quelibet passio christi etiā sine morte suffecisset ad redēptionē humani generis ꝓpter infinitatē ꝑsone. Si aūt loquamur q̄ntū ad deputationē p̄cij. sic dōm est: ꝙ nō sunt deputate ad redēptionem humani generis a deo patre ⁊ christo alie passiones christi absq̄ morte. Et h̄ triplici rōne. p̄mo qdez vt pretiū redēptionis humani generis nō solum esset infinitū in valore: sed etiā esset eiusdē generis. vt. s. nos de morte per mortem redimeret. ⁊c̄.) ¶ Itē ibidē arguit sic. (Iniuria vel passio alicuius mensurat̄ ex dignitate ꝑsone: maiorē. n. iniuriaz patit̄ rex si percutiat̄ in facie ꝙ̄ aliq̄ ꝑsona p̄uata: sed dignitas ꝑsone christi est infinita: q2 est ꝑsona diuina. ergo quelibet passio eius q̄ntūcunq̄ sit modica est infinita ⁊c̄.) ¶ Ad 4m dicit̄: ꝙ verbū habuit super bonum velle christi: ⁊ alias eius actiones rōne nature sibi vnite causalitatem aliquā: quā nō habuit tota trinitas. Fuit eni taliū volitionū causa ꝓxima: ⁊ tota trinitas fuit earū causa p̄ma. Iuxta quē modū loquit̄ sanctus Tho. 3°. sen. dist. 19. q. i. arti. 4° in solutione scd̄e q̄stiuncule dicens. (Effect⁹ redēptiōis pōt attribui cāe proxime vel cause remote. Si attribuatur cause ꝓxime: sic christus nos redemit per ea: quē in natura humana fecit: ⁊ sustinuit: quibus ⁊ patri satisfecit pro oībus hoībus ⁊ hostē vicit eius tentatiōibus resistendo. Si aūt referat̄ ad cām primā ⁊ remotaz sic attribuit̄ toti trinitati inquantū tota trinitas acceptauit nostrā redēptionē: ⁊ filiū dedit nobis redēptorē: ⁊ inquantuz per virtutē diuinitatis habuit passio efficaciam ad satisfaciēdū pro toto genere hūano.) Hec ille. ¶ Et simile dicit. 3a parte. q. 48. arti. 5°.

Cum aūt dicit arguēs ꝙ actus formaliter infinitus nō pōt essentialiter depēdere a causis finitis ⁊c̄. Dicit̄ ꝙ tale: de quo loquimur nō est actus formaliter infinitus: sicut sepedictum est: sed h̄z infinitatez ab extrinseco modo prius exposito. Et ꝯsimilem infinitatem habent eius proxima principia: puta gratia. ⁊ charitas: ⁊ volūtas: ⁊ essentia anime ꝓpter vnionem ad verbum: ⁊ cōmunicationez diuini esse: ad qd̄ tracta est humana natura christi. ¶ Ad 5m dicit̄: ꝙ bonū velle xp̄i h̄z vñ infinite accipit̄: ⁊ pro infinitis redimēdis q̄ntū ad sufficiētiā: nō ex infinita intensione act⁹: nec ex spāli īfluxu vbi sup̄ illuz actū alio ab īfluxu totius trinitatis: s̄z ex virtute diuinitatis cōmunis toti trinitati tribuētis illi actui īfinitā sufficientiā: hoc est sufficientiā pro īfinitis ꝑsonis si essent redimendis: vt sepe dictū est. Nec est positio nostra: ꝙ respectus boni velle aīe christi: quē vel quos h̄z ad diuinam essentiā: reddant illum actū infinituz intensiue: aut infinitū simpliciter: aut infinite bonū bonitate intrinseca ⁊ absoluta: sed solū bonitate respectiua: q2 talis actus est bonus ad infinita materialiter ⁊ numeraliter. Nec talē bonitatē etiam dat respectus ex parte habitudinis: quā īportat: nec ex parte subiecti p̄ncipaliter: sed ex parte termini puta diuine essentie sapiētie ⁊ bonitatis: licet secundario habeat infinitatē ratione nature deo vnite: ⁊ charitatis: vel gratie: a quib⁹ elicitur: que sunt quodāmodo infinite. ¶ Cū aūt dicit arguens: ꝙ meritū fuit in se finitū ⁊ finite acceptuz: ⁊ ꝓ finitis tm̄: parū valet: q2 illud meritū fuit in infinituz maius ꝙ̄ possit esse meritum cuiuscunq̄ creature nō vnite deo: ⁊ sic in infinitū acceptius: ⁊ pro pluribus in infinitū quo ad sufficientiā ꝙ̄ possit acceptari meritū cuiuscūq̄ ꝑsone create. Unde apparet ꝙ arguēs multum videt̄ derogare sufficiētie meriti xp̄i. Naz s̄m dicta eius tm̄ posset hominū multitudo augeri: ꝙ passio christi nō sufficeret ad redimendū oēs ⁊ singulos illi⁹ multitudinis. ¶ Ex quo nō v3 nisi pro finitis redimēdis: ⁊ nullo mō pro infinitis: qd̄ nō videt̄ catholice dictū. Et hec sufficiant ad dicta Scoti.

¶ Ad p̄mū Durandi ꝯtra secundam cōclusionem dicit̄ p̄mo: ꝙ non est simile de gratiarū actione pro beneficijs ⁊ de satisfactione pro offensa: vl̄ peccatis cōmissis. Cuius ratio est: q2 obiectum ⁊ materia gratiarū actionis creature respectu dei semper crescit saltem in sui conseruatiōe post quācunq̄ gratiaruz actionē. ⁊ ideo nullo mō pōt reddi a pura creatura sufficiens gratiarū actio s̄m q̄ntitatem equalitatis deo pro beneficijs suis: sed materia satisfactionis nō sic crescit ex satisfactiōe. imo minuitur: ⁊ pōt totaliter tolli. ⁊ iō pōt deo fieri sufficiens satisfactio s̄m equalitatem quātitatis: licet nō gratiarum actio equalis diuinis beneficijs. Et hanc solutionem tangit sanct⁹ Tho. 3° sen. dist. 20. q. i. arti. 2° in solutione p̄mi. vbi sic dicit. (Impossibile est vt hō ad h̄ perducat̄ vt semper deo debitor nō sit gratiarū actionis: quasi ab eo habens totum: qd̄ est. Et ideo nō exigitur in gratiarum actione vt sit equiualens donis ꝑceptis: sed possibile est hominem esse in tanta dignitate quanta fuit in statu innocētie. ⁊ ideo ad perfectam reparationez: qua reparat̄ totum: qd̄ reparari potest exi-

Possumus deo sufficienter satisfacere ꝓ pctis nr̄is: s̄z nō sufficiēter grās agere pro beneficijs ab eo acceptis.

gitur: q satisfactio sit equalẽs culpe.) Hec ille. ¶ Ex quo p3 q satisfactio potest equari culpe: licet gratiarũ actio quãq nõ possit equari diuinis beneficijs a persona beneficiata. ¶ Dicit 2° q christus inquãtũ hõ nõ potest deo reddere equiualens ꝭm quãtitatem beneficio increato: qd a deo accepit. s. q esset deus: ꝛ q nature humane cõmunicatũ sit diuinum esse: cuius rõ est: qꝛ omne: qd xp̄s inquãtum hõ potest reddere deo: est quid finitum creatu3 dependens. ꝛ tale nullo mõ põt equari beneficio increato. sed si loquamur de beneficijs creatis: apparet mihi q christus homo per act⁹ humane nature habentes efficaciã ex ꝯsortio diuinitatis põt reddere equiualens beneficijs creatis a deo receptis: potissime dilectionem: ꝛ fruitionẽ: ꝛ offerendo se totum deo: ꝛ omnes actus: ꝛ habitus suos habẽtes infinitã efficatiã recõpensandi: eo mõ quo bonum velle eius habuit infinitã efficaciam satisfaciendi mõ predicto. ꝛ ꝑ hoc facit illud: qd dicit sanctus Tho. p̄ma scde q. i14. arti. 3°. vbi arguit sic. (Illud meritũ videt̃ esse ꝯdignũ: qd est equale mercedi: sed nullus actus p̃ntis vite põt equari vite eterne ꝛc̃.) Seq̃t respõsio. (Gratia (inquit) spiri. san. quã in presenti habemus: ꝛ si nõ sit equalis glorie in actu: est tamen equalis in virtute: sicut ꝛ semen arboꝝ: in quo est virtus ad totam arborem. Et similiter per gratiam inhabitat hoiem spiri. san. qui est sufficiẽs cã vite eterne ꝛc̃.) Hec ille. ¶ Ex quo p3: q actus informatus gratia ꝛ procedẽs ex motione spiri. san. equatur vite eterne. sic in proposito põt dici de dilectiõe: qua anima christi diligit deũ: q equatur ꝑpter predicta beneficijs creatis a deo in ipsa siue in toto genere hũano receptis. sicut enĩ supra dcm̃ est. humanitas vnita verbo est acceptior ꝛ magis dilecta a deo q̃ tota vniuersitas creaturarũ. Et ideo xp̄s offerendo patri vitã suam corporalem ex infinita gratia ꝛ charitate potest nõ solũ sufficienter satisfacere deo ꝑ peccatis totius humani generis. imo sufficienter recõpensare beneficia collata toti hũano generi. ¶ Dicitur 3° q nõ est possibile aliquam personam diuinam: aut naturam rõnalem diuine persone vnita3 hypostatice peccare. et de hoc alias sermo ꝓlixior habitus est. ¶ Dicit̃ 4° q si persona diuina assumeret naturam rõnalem: que ante sui assumptionẽ peccasset actualiter mortaliter. esset tamẽ assumpta cu3 gratia. in illo casu persona diuina ꝭm natura3 illã assumptã: ꝛ per actus illius nãe posset sufficienter satisfacere pro culpis ante assumptionem cõmissis. ¶ Ad 2ᵐ dr̃: q nulla creatura pura põt sufficienter deo satisfacere pro peccato ꝓprio: aut alieno nisi supposita satisfactione xp̄i: sed xp̄s deus hõ põt sufficienter satisfacere ꝑ peccatis alienis nõ solũ persone. imo totius nature hũane. nec valet similitudo de supposito creato ad increatũ. ¶ Ad 3ᵐ dicitur: q ꝑsona increata põt ꝯdigne satisfacere pro alienis peccatis tam homini q̃ deo: secus est de supposito creato. De hoc satisfactiõe loquit̃ sanct⁹ Tho. 4°. sen. dist. i5. q. i. arti. 2°. ad p̄mu3 ꝛ 3°. sen. dist. 20. q. i. arti. 2°. Utrobiq3 enim dicit: q sicut offensa in deum cõmissa habet quãdam infinitatem ex infinitate diuine maiestatis. ita etiã satisfactio accipit quãdam infinitate3 ex infinitate diuine misericordie ꝑut est gratia informata: per quã acceptu3 reddit̃: q hõ reddere põt. Quidã tamen dicunt q peccatum habet infinitatem ex parte auersionis. ꝛ sic gratis dimittit̃. Sed ex parte ꝯuersionis finita est: ꝛ sic pro ea satisfieri potest. sed hoc nihil est: qꝛ satisfactio non respondet peccato nisi ꝭm q est offensa dei: qd nõ habet ex parte cõuersionis: sed solũ ex parte auersionis. Alij vero dicunt: q etiam quãtu3 ad auersione3 pro peccato satisfieri potest virtute meriti christi: qd quodãmodo infinitũ fuit. ꝛ hoc in idem redit qd prius dictum est: qꝛ per fidẽ mediatoris gratia data est credentibus. Si tamen alio modo gratia3 daret: sufficeret satisfactio ꝭm modu3 predictũ. Hec ille. ¶ Et hec sufficiũt pro dictis Durandi. ¶ Dicitur vlteri⁹ q purus hõ põt satisfacere homini de cõdigno ꝛ offerre homini aliqd meli⁹ vita corporali: puta actũ virtutis: quẽ virtuosus ꝑeligit vite sue corporali. ꝛ pro illo morti se exponit vt dicit̃. 3. ethico. et de hoc alias erit sermo. ¶ Ad argumẽta Scoti ꝯtra q̃rtã ꝯclusionem dicitur q ꝑcedunt ex falso intellectu dictoꝝ sancti Tho. non enĩ intendit scũs Tho. q meritũ xp̄i solum se extendat ad ea: que sequunt̃ primam gratiã. ꝛ nõ ad ipsam primam gratiã. ipse enim expresse determinat oppositum in multis locis. qd apparet in de veritate. q. 29. arti. 7°. vbi arguit sic. 8°. loco. (Aut christ⁹ meruit nobis sufficiẽter: aut insufficienter. si sufficienter. ergo meritum nostrũ nõ requirit̃ ad salutẽ. Si insufficienter ergo insufficientis gratie fuit. quoꝝ vtrũq3 est inconueniens.) Ecce argumentum. sequit̃ respõsio. (Dicendum (inquit) q meritũ xp̄i sufficiẽter operatur: vt quedã causa vniuersalis salutis humane: sed oportet hanc cãm applicari singulis per sacramenta ꝛ fidem formatã: que per dilectionẽ operat̃. ꝛ ideo reqrit̃ aliquid aliud ad salutẽ nostrã ꝑter meritũ xp̄i: cuius tñ meritũ xp̄i cã est.) Hec ille. ¶ Ubi expresse dicit: q meritũ christi causa est in nobis eoru3: que se tenent ex parte nostra. puta virtutis ipsorum sacramentoꝝ: ꝛ ipsius fidei formate per dilectione3 operantis. ¶ Item ibidem in solutione. io. argumenti. (Merita (inquit) christi. ita nobis ꝓsunt vt in nobis per sacramenta grãm causent: per quã ad opera meritoria incitamur.) Item 3°. sen. dist. i9. q. i. arti. p̄mo questiuncula prima sic dicit. (Delere peccatũ dicitur dupliciter. vno mõ formaliter: sicut albedo dicit̃ delere nigredinem per hoc: q aduenit in subiecto: ꝛ sic grã est delere peccatũ. Alio modo dicit̃ effectiue: ꝛ hoc ꝯtingit tripliciter ꝭm tria genera cãe efficientis. Dicit̃ enĩ efficiens vno modo perficiens effectu3: ꝛ hoc est ꝑncipale agẽs inducens formã: ꝛ sic deus solus peccatũ delet: qꝛ ipse solus gratia3 infundit. Alio modo dicitur efficiens disponens materiam ad recipiendum formam: ꝛ sic dicitur peccatu3 delere ille: qui meretur peccati deletionem: qꝛ ex merito efficitur aliquis dignus quasi materia disposita ad recipiendum gratiam: per qua3 peccata delentur. Hoc aũt ꝯtingit dupliciter. vel sufficiẽter vel insufficienter. Sufficiẽter quidẽ est disposita materia: quando fit necessitas ad formã. Et similiter sufficienter per meritũ disponit̃ aliquis ad aliquid: qñ illd efficit̃ sibi debitũ. ꝛ hoc est meritũ ꝯdigni: ꝛ sic nullus purus hõ nec sibi nec alteri põt mereri grãm vel peccati deletionẽ. nõ sibi qꝛ anteq̃ gratia3 hẽat: nõ est in statu merendi. alijs nõ: qꝛ actio vnius nõ põt sufficienter transire in alterũ: nisi inquantũ h3 aliq̃ cõmunitate3 cũ illo: que põt esse vel per cõmunionẽ in nã vel ꝑ ꝯiunctionẽ affect⁹. sed p̄ma ꝯiunctio est ẽentialis. scda aũt accidẽtalis. purus aũt hõ nõ põt in nã3: qꝛ est inferior q̃ nã. ꝛ iõ nõ põt actio eius in alterũ hoiem trãsire: ꝭm qd ꝯiungit̃ ei in nã: sed solũ q̃tũ ad ꝯiunctionẽ affectus: que est ꝯiunctio accidentalis. ꝛ pp hoc nõ põt sufficiẽter alteri mereri nisi ex ꝯgruo. Solus aũt xp̄s alijs põt sufficiẽter mereri: qꝛ in nãm põt inquãtũ de⁹ est: ꝛ charitas sua quodãmodo est infinita sicut ꝛ grã.

Xp̄s põt sufficiẽter recõpensare hñficia collata toti hũano generi.

Dist. i2.

Cap. io.

In hoc

In hoc aūt pro tota natura meruit:in quo debitū natu
re.s.mortis:que p peccato ei debebatur:ex soluit ipse pec
catū nō habens:vt sic p se mortē soluere nō teneretur:
sed pro natura exsolueret.vnde satisfaciendo pro na/
tura tota sufficienter meruit deletionē peccatorum alijs
qui peccata habebāt.Tertio mō dicitur agēs instrumē/
tale.et hoc mō sacramēta peccata delent:qꝛ sunt istru/
menta diuine misericordie saluātis.) Hec ille. ¶ Itē
ibidem questiuncula scda in responsione q̄rti sic dicit.
(Baptismus et penitētia:et alia sacramēta exigunt ad
deletionē peccatorum sicut instrumētaliter agētia ad de/
letionē culpe.vnde agunt in virtute dominice passio/
nis:et ipsam passionis virtutē quodāmodo in nos trās
fundunt.) Hec ille. ¶ Simile dicit.3°.pte.q.62.arti.
5°. ¶ Itē pma scde.q.114.arti.6°.sicut pus allegatū est
determinat:ꝙ xp̄s meruit fidelibus suis pmā grām:et
nō solum sequētia primā gratiam. ¶ Itē 3°.sen.dist.
18.q.1.arti.6°.questiuncula.3°dicit sic.(Per passionem
christi aperta est nobis ianua paradisi.et nō per alia:q̄
pus operatus est.tn̄ per alia:que pus operatus est:me/
ruit nobis cōuersionem ad ipm inquātū meruit se no/
bis manifestari:per quā nos pficimus.et nō ipse.) Itē
3°.parte.q.48.arti.pmo in solutione secundi sic dicit.
(Christus a pncipio cōceptionis sue meruit nobis salu
tem eternā.sed ex parte nostra erant quedam impedi/
menta:quibus impediebamur cōsequi effectū pceden/
tium meritorum. vnde ad remouendū illa impedimē
ta oportuit christum pati.) Hec ille. ¶ Ex qbus patet
quomodo mens sancti Tho.fuit:ꝙ meritū xp̄i non so
lum operatur in nobis adeptionem glorie.imo primā
gratiam. ¶ Aduertendū tn̄ est:ꝙ cum dicimus chri/
stum meruisse membris suis primam gratiā sm suffi/
cientiā et efficientiā:hoc pōt dupliciter bene.s.et male
intelligi.Si enim intelligatur sic:ꝙ xp̄s meruerit oībus
membris suis:vel qui futuri erant membra xp̄i pmā
gratiā sm efficientiā:nulla pcedente nec prerequisita
dispositione recipientiū facta per eorum actum pprium:
aut alienum:aut receptionē sacramētorum. falsus est in/
tellectus:qꝛ xp̄s nō meruit oēs pcedentes dispositiōes
ad grām suorum electorum.alias pma gratia nullo mō eēt
gratia:sed esset reddita vel reddēda ex debito:puta p
merita xp̄i pcedentia.Si aūt sic intelligatur:ꝙ xp̄s me/
ruit pmā gratiā mēbris suis ad hoc dispositis ex actu
pprio personali:vel ex alieno:vel alia gratuita dei mo
tione q̄licunq pcedente ordine tēporis vel nāe pmā
grām habitualē:que dicitur gratia gratū faciēs. talis in/
tellectus est verus.Et hunc intellectū pandit sanctus
Tho.de veritate.q.29.arti.7°vbi arguit sic.(Illud qd
pro meritis datur:potius redditur q̄ gratis detur. Si g xp̄s
nobis iustificationē meruit.videtur ꝙ nō gratis iustifi/
cemur a deo.et sic gratia nō erit grā.) ¶ Ecce argumē
tum. ¶ Sequitur r̄nsio.(Dicēdū(inquit)ꝙ hoc ipsum
gratis alicui nostrū cōfertur:ꝙ efficatiā meriti xp̄i cōseq̄/
tur.vnde per hoc rō grē nō euacuatur.) Hec ille. ¶ Itē
in solutiōe q̄rti sic dicit.(Meritū xp̄i q̄ntū ad sufficiē
tiā equalr se hz ad oēs.nō āt q̄ntū ad efficatiā:qd acci
dit partim ex libe.arbi.parti ex diuina electiōe:p quā
qbusdam misericorditer effectus meriti xp̄i cōfertur.a
quibusdā vō iusto iudicio subtrahitur.) Hec ille. ¶ Itē
3°parte.q.19.arti.4°arguit sic.(Merces quā quis me
retur debet sm iustitiā:et nō sm grām:vt pz Ro.4°.Si
ergo xp̄s meruit salutē nr̄am sequitur:ꝙ salus nr̄a non
sit ex grā:sed ex iustitia:et ꝙ iniuste agat cum eis:quos
nō saluat:cū meritū xp̄i ad oēs se extēdat.) ¶ Ecce ar
gumentū. ¶ Sequitur responsio.(Sicut(inquit)pctm.

Xp̄s meruit/ se pmā grām mēbris suis dupliciter intelli/ gi potest.

ade nō deriuatur ad alios nisi per carnalē generationē:
sic nec meritū xp̄i deriuatur ad alios nisi p spūalē rege/
nerationē:que fit in baptismo.et hoc ipm est grē:qd ho
mini cōcedit regnāri in xp̄o.et sic salus hoīs est ex grā.)
Hec ille. ¶ Ex qbus apparet:ꝙ lz xp̄s meruerit grām
gratū facientē dispositis ad susceptionē effectus meri
ti sui.tn̄ dispositiōes pcedentes pmā grām gratū faciē
tem nō sunt ex merito:sed ex gratuita volūtate dei co/
operante quādoq voluntate humana illius:qui grām
recipit vel alterius. ¶ Itē ex gratuita dei voluntate et
electione est:ꝙ aliqui baptizentur et regenerentur in xp̄o:
et ꝙ sint participes meriti xp̄i per fidē vel sacramēta.
xp̄s eni meruit ꝙ baptizati cōsequantur grām:sed ꝙ iste
baptizetur grē est et nō meriti.et simile est de recipienti/
bus alia sacramēta:vel de credentib⁹ in xp̄m. ¶ Sed
cōtra hoc pōt argui.Qꝛ si xp̄s nō meruit dispositiones
puias gratie:cū ergo ille sm sanctum Tho. sint fides
spes et charitas:que sunt necessario cōnexe grē gratum
facienti et ecōtra:sequitur ꝙ si nō meruit oībus mēbris
suis illā dispositionē.ergo nec meruit grām:vel si me/
ruit grām.ergo tales dispositiōes meruit. ¶ Respon/
detur ad hoc:ꝙ motus fidei:spei et charitatis pūt duplr
cōsiderari.pmo mō vt pcedētes ab habitibus theolo/
gicis harum virtutū.et sic sunt dispositio ad grām cōcomi
tans:et talē dispositionē meruit xp̄s suis mēbris:sicut
et grām:ad quā disponūt.Alio mō pūt cōsiderari vt in/
formes nec pcedentes ab habitibus pdictis:et sic sunt
dispositio remota vel preuia ad grām:et vt sic dantur ho
mini disponēti se ad gratiā ex gratuita dei liberalita/
te:et pdestinatione coagente libe.arbi.nō aūt ex meri/
to xp̄i:nisi tanq̄ a cā finali:vel si tanq̄ ex cā efficiente
illa causalitas est cāe vlis:que nō exit in actū nisi con
currente alia cā particulari applicāte vlem causalita/
tem:et influxū particulari passo:et particulari effectui.
¶ Ulteri⁹ cōtra hoc argui pōt.Qꝛ si xp̄s nō meruit mē
bris suis dispositiones preuias ad grām habitualē:sed
ad effectū meriti xp̄i prequiritur dispositio puia.s.mot⁹
fidei:spei et charitatis ad hoc vt infundatur gratia:cū po
sita tali dispositione etiā non existente:nec futuro:nec
pterito tali merito xp̄i eque infunderetur gratia:sicut
nunc.videtur ꝙ ad infusionē gratie nihil facit meritū
xp̄i:sed solū diuina predestinatio:et gratuita dei motio
et actus liberi arbitrij. ¶ Dicitur ꝙ vtiq meritū christi
multū facit ad infusionē gratie:qꝛ omnia merita hūa/
na de cōgruo pcedētia infusionē grē sunt insufficientia
et iperfecte disponētia ad infusionem grē:nisi pro q̄nto
agunt in virtute meriti xp̄i:nō quin deus sine passiōe:
aut merito xp̄i posset alr iustificare et saluare electos
suos:sz hoc est:qꝛ sm ordinē sue sapiētie instituit vnū
pncipale meritū:a quo cetera minora dependeant.et
hec omnia faciliter deducuntur ex preallegatis. ¶ Ad
argumēta Aureoli finaliter inducta dicitur. ¶ Primo
ꝙ cōclusio:quā impugnat fuit aliqñ sci Tho.3°.sen.di.
18.q.1.arti.2°.vbi arguit sic in secūdo loco.(Non pōt
esse idē meritū et pmiū:sicut nec cā et causatū:sz actus
charitatis pfecte est pmiū:qꝛ est ipsa fruitio.g cum in
xp̄o fuerit charitas cōsumata:p ipsam mereri nō potuit.
et ita nullo mō merebatur:cū oīs meriti pncipiū sit cha/
ritas.) ¶ Ecce argumētū. ¶ Seqtur responsio.(Dicēdum
(inquit)ꝙ nō pōt esse idē meritū et pmiū respcū eius/
dem et sm idē.vnde ipse motus charitatis hoīs xp̄i:in
quo cōsistit pmiū eius q̄ntū ad beatitudinē aīe pōt esse
meritū respectu beatitudinis corporis.qd in alijs bea
tis nō cōtingit:qꝛ nō sunt in statu acquirendi sm aliqd
sui.Et ideo nec sibi nec alijs merentur:qꝛ qd impetrant

Utrum xp̄s meruerit disposi/ tiones puias gratie.

Mot⁹ fidei spei et chari/ tatis dupliciter cōsideratur.

Est idē act⁹ pmiū et meri/ tū:sz solum in xp̄o dū esset viator.

nobis mõ ꝯtigit ex hoc ꝙ prius dum viuerent merue runt. vt hoc ĩpetrarẽt.) Hec ille. ¶ Similiter de veri tate. q. 29. arti. 6° arguit sic. (Non põt esse idẽ ꝑncipiũ meredĩ ꝛ terminꝰ: ꝛ sic nõ põt esse idẽ ꝑmiũ ꝛ ꝑncipiũ meredĩ: sed charitas que erat in xp̃o ad eius ꝑmiũ ꝑti nebat: qꝛ erat de ꝑfectiõe beatitudinis: cũ per eã frue- ret. ğ nõ poterat eẽ ꝑncipiũ meredĩ. omne aũt meritũ est ex charitate. ğ in xp̃o meritũ eẽ ñ potuit.) ¶ Ecce argumẽtũ. ¶ Sequit̃ r̃nsio. (Ad. 6. (inquit) dõm est ꝙ charitas ꝙ̃tũ est de se semper nata est esse ꝑncipiũ meredĩ: sed qñq; nõ est merendi ꝑncipiũ ꝑꝑ habentẽ qui est extra statũ meredĩ: sicut pꝫ d̃ sanctis in patria: xp̃s aũt nõ erat extra statũ meredĩ: qꝛ erat viator. et iõ eadẽ charitate fruebat̃ ꝛ merebat̃: sicut ꝛ eadẽ volũta te: nec tñ idẽ erat ꝑncipiũ meriti ꝛ terminus: qꝛ nõ me rebat̃ gl̃iam aĩe: ad quã ꝑtinet charitas: sed gloriã cor poris.) Hec ille. ¶ Ex qbus apparet ꝙ qñq; sanctus Tho. tenuit ꝙ idẽ actus põt eẽ meritũ ꝛ ꝑmiũ in xp̃o. ꝛ idẽ tenuit de angelis beatis 2°. sen. dis. 5. q. 2°. arti. 2° vbi sic dicit. (In angelis ꝑmiũ nõ ꝑcessit meritũ t̃pe: sed natura. Sicut enĩ actus libe. arbi. est dispositio ad gr̃am. ita actus formatus gr̃a est meritũ glorie. vnde vnus ꝛ idem motus ꝯuersionis est ꝑparatio ad gr̃am ꝫm ꝙ est ex libe. arbi. ꝛ meritorius gl̃ie ꝫm ꝙ est gra- tia informatus. ꝛ iterũ fruitionis actus ꝫm ꝙ cõplet̃ per habitũ gl̃ie.) Hec ille. ¶ Dicit̃ scd̃o ꝙ in sũma vĩ d̃re oppositũ. ꝛ q̃dẽ de angelis expͥsse dicit prima ꝑte. q. 62. arti. 4° sic. (Dicere ꝙ vnus ꝛ idem actus ꝯuer- sionis in deũ inquãtũ est ex libero arbitrio est merito- rius: ꝛ inquãtũ ꝑtingit ad finẽ est fruitio beata: non vi det̃ ꝯueniẽs: qꝛ liberũ arbitriũ nõ est sufficiẽs cã meri ti. vnde actus nõ põt eẽ meritorius ꝫm ꝙ est ex libe- ro arbitrio. nisi inquantũ est gr̃a informatꝰ: nõ põt aũt simul informari gr̃a ĩperfecta: que est ꝑncipiũ meren- di: ꝛ gr̃a ꝑfecta: que est ꝑncipiũ fruẽdi. vnde nõ videt̃ esse possibile ꝙ simul fruat̃. ꝛ sua fruitione merear̃. ꝛ iõ melius dõm est: ꝙ angelus habuit gr̃am anteꝙ̃ eẽt beatus: ꝑ quã btitudinẽ meruit.) Hec ille. ¶ De xp̃o etiã videt̃ simile innuere: lꝫ nõ ita expͥsse. 3. parte. q. 19. arti. 3°. vbi ꝑmo loco arguit sic. (Xp̃s añ mortẽ fuit cõ ꝑhẽsor sicut mõ est: sed cõprehensoris nõ est mere- ri: charitas enĩ cõprehensoris ꝑtinet ad ꝑmiũ beatitu- dinis: cũ ꝫm eã attendat̃ fruitio. vnde nõ videtur esse ꝑncipiũ meredĩ cũ nõ sit idẽ meritũ ꝛ ꝑmiũ. ergo xp̃s añ passionẽ nõ merebat̃: ꝛ sic nec mõ meret̃.) ¶ Ecce argumẽtũ. ¶ Sequit̃ r̃nsio. (Dõm (inq̃t) ꝙ fruitio: que est actus charitatis pertinet ad gl̃iaꝫ aĩe: quã xp̃s nõ meruit. ꝛ iõ si per charitatẽ aliq̃d meruit: nõ sequit̃ ꝙ idẽ sit ꝑmiũ ꝛ meritũ. nec tñ per charitateꝫ meruit inquantũ erat charitas cõprehensoris: sꝫ inquãtũ erat viatoris. nã ille fuit simul viator ꝛ cõprehensor. ꝛ iõ q̃ nunc non est viator: nõ est in statu meredĩ.) Hec ille. ¶ Ex qbus videret̃ velle: ꝙ in xp̃o nõ fuerit idẽ actꝰ meritũ ꝛ ꝑmiũ. ¶ Dicit̃ 3° ꝙ opinio: quã ponit in scri pto 3°: põt ꝓbabiliter sustineri. Et ideo illã sequẽdo di ceret̃ ad ꝑmũ in oppositũ negãdo maioreꝫ. Nec valet eius ꝓbatio: qꝛ nõ opꝫ ꝙ ois actus meritoriꝰ ordinet̃ ad ꝑmiũ: respectu cuius est meritoriꝰ sicut ad finẽ. De hoc sanctus Tho. 3° sen. dist. 18. q. 1. arti. 5° in solutione ꝑmi sic dicit. (Emptio ꝑncipaliter est propter habẽdã rem: que emit̃: ꝛ iõ postꝙ̃ semel empta est: vlterius nõ emitur. sed actio qua quis meret̃: nõ est principal̃r ꝑꝑ ꝑmiũ ꝯsequenduꝫ: sꝫ ꝑꝑ bonũ charitatis. vnde hõ ha- bens charitatẽ operaret̃ ẽt si nulla retributio sequere tur. vnde etiã postꝙ̃ meruit aliq̃d operat̃. ꝛ id qd̃ ꝑ vno mõ sibi debebat̃: postea alio mõ sibi debet̃.) Hec ille. ¶ Itẽ 3° sen. dist. 26. q. 2°. arti. ꝑmo arguit sic. (Nulla virtus hꝫ actũ mercenariũ: qꝛ virtus operat̃ bonũ ꝑꝑ se ĩpm: sed spes hꝫ actũ mercenariũ: cũ intẽdat remu- nerationẽ. ğ spes nõ est virtus.) ¶ Ecce argumẽtum. ¶ Sequit̃ respõsio. (Dõm ꝙ actus dicat̃ esse merce- narius: qui fit ꝓpter mercedem: nõ auteꝫ qui est circa ipsam mercedem. quãuis ergo actus spei sit expectare beatitudinẽ. nõ tamẽ eã expectat ꝑꝑ ipsam mercedẽ: sed ꝓpter inclinationẽ habitus: sicut ꝛ in alijs virtuti- bus ꝯtingit. Et ꝑterea nõ expectat eã inquãtũ est mer ces: sed inquantũ est qddaꝫ summũ arduũ. habet enĩ deum pro ꝑncipali obiecto.) Hec ille. ¶ Ad 2m negat̃ maior: nec valet ꝓbatio: sed est fallacia ꝯsequentis. sic arguendo. actus qui est premiũ est meritũ. igit̃ est me ritum respectu sui ipsius. Constat aũt illã ꝯsequentiaꝫ nõ valere: qꝛ lꝫ actus fruitionis in xp̃o viatore eẽt me ritũ: nõ tñ respectu ipsius fruitionis: aut glorie eẽntia- lis. qꝛ ꝫm ꝙ ondit sanctus Tho. 3° sen. dist. 18. q. 1. arti. 4°. xp̃s meruit sibi immortalitatẽ corporis: ꝛ impassi- bilitatẽ aĩe: ꝛ manifestationẽ sui ad hões. nõ aũt pre- miũ substãtiale aĩe. s. diuinã fruitionẽ. Et ꝫm ꝙ ponit ibidẽ arti. 6. nobis meruit peccati deletionẽ. gr̃e ĩfusio- nẽ: ꝛ celestis ianue apertionẽ. ¶ Et silr̃ ꝑõit. 3. ꝑte. q. 19. arti. 3°. vbi sic dicit. (Christus nec gr̃am: nec sciam: nec beatitudinẽ aĩe: nec diuinitatẽ meruit. qꝛ cũ meritum nõ sit nisi eius qd̃ nõdũ habet̃: oporteret ꝙ xp̃s aliqñ istis caruisset. quibus carere magis diminuit dignita- tem xp̃i ꝙ̃ augeat meritũ. sed gloria corporalis vel si quid aliud hmõi est: minus est ꝙ̃ dignitas merendi: q̃ pertinet ad virtutẽ charitatis. ꝛ ideo dicendum est ꝙ christus gloriã corporis. ꝛ ea que pertinent ad eius ex- cellentiam exteriorẽ: sicut est ascẽsio: veneratio: ꝛ alia hmõi: habuit per meritũ.) Hec ille. ¶ Ad 3m dicit̃: si- cut ad ꝑmuꝫ. s. ꝙ falsum supponit. s. ꝙ de rõne meriti sit: ꝙ ordinet̃ sicut in finẽ ad premiũ. hoc. n. non semꝑ opꝫ: potissime cũ ille qui meret̃ est simul viator ꝛ cõ- prehensor. Nec meret̃ sibi aliquid melius suo merito aut actu quo meret̃: sicut fuit in xp̃o: qꝛ illa q̃ sibi me- ruit: nõ sunt essentialia in perfectione actus: quo mere batur. Nec similiter illa que meruit nobis adequant perfectioneꝫ sue fruitionis: qua merebat̃ sibi ꝛ nobis. De hoc loquit̃ sanctus Tho. 3° sen. dist. 18. q. 1. arti. 4°. questiuncula ꝑma: vbi 2° loco arguit sic. (Premiũ est dignius merito: sed bonus motꝰ aĩe xp̃i: quo merebat̃ est dignior quolibet bono corporali. ergo nõ merebat̃ ĩmõtalitatẽ.) ¶ Ecce argumẽtũ. ¶ Seq̃t̃ r̃nsio. (Di cendum (inquit) ꝙ ꝙ̃uis actus mẽtis: quo xp̃s mere- bat̃: sit simpliciter melior ꝙ̃ ĩmortalitas carnis. tñ il- la est melior ꝙ̃tũ ad statum: inquantũ. s. ꝑtinet ad sta- tum beatitudinis: actus vero mẽtis ꝫm qd̃ in eo ꝯsistit meritum: pertinet ad statũ viatoris. Uel dõm: ꝙ hoc hꝫ veritatẽ in ꝑmio substãtiali aĩe: ꝛ nõ in alijs.) Hec ille. ¶ Ex qbus in vltima solutione apparet: ꝙ nõ opꝫ meritũ ordinari ad ꝑmium: nec omne ꝑmium esse di- gnius merito. ¶ Ad 4m dicit̃. ꝙ maior est distinguen da. si enĩ sic intelligat̃: ꝙ nullus põt mereri: nec mere- tur nisi aliqualiter sit viator. vera est. Si aũt sic ĩtelli- gat̃: ꝙ nullus meret̃ per illa: que pertinent ad statum comprehensoris: falsa est. Nam xp̃s nõ potuit mereri quin charitas xp̃i habitualis ꝛ actualis ꝑtineat ad sta- tuꝫ comprehensoris: ꝛ tamen ꝯstat: ꝙ christus meruit charitate habituali. ꝛ actuali motu charitatis: lꝫ diuer simode: qꝛ habitꝰ charitatis erat ꝑncipiũ meriti: actua- lis vero motus dilectionis erat meritum. De hoc san- ctus Tho.

Quid sibi xp̃o meruit.

ctus Tho. prima scđe. q. 114. arti. 4°. vbi querit. vtrum gratia sit principalius principium meriti per charitatẽ ꝙ per alias virtutes. dicit sic in principali solutione. (Humanus act⁹ habet rationẽ meriti ex duobus. Primo quidẽ ⁊ principaliter ex diuina ordinatiõe ſꝫ ꝙ actus dicit̃ esse meritorius illius boni: ad qđ homo diuinitus ordinat̃. Secundo vero ex parte liberi arbitrij. inquantũ. s. homo habet preceteris creaturis: vt ꝑ se agat volũtarie agens. ⁊ quantũ ad vtrũq; principalitas meriti penes charitatẽ consistit. Primo enĩ cõsiderandum est ꝙ vita eterna in dei fruitione consistit. Motus aũt humane mentis ad fruitionem diuini boni est proprius actus charitatis: per quẽ omnes actus aliarum virtutum ordinantur in hunc finẽ: ſm quod alie virtutes imperantur a charitate. Et ideo meritũ vite eterne pertinet ad charitatẽ ꝑncipaliter: ad alias autẽ virtutes secundario ſm ꝙ earũ actus a charitate imperantur. Similiter etiam manifestum est ꝙ illud: qđ ex amore facimus: maxime voluntarie facim⁹. vnde etiam ſm ꝙ ad rationẽ meriti requiritur ꝙ sit voluntarium: principaliter meritum attribuitur charitati.) Hec ille. ¶ Ad 5ᵐ dicit̃: ꝙ nullus act⁹ obediẽtie: aut patientie: vel alterius virtutis est meritori⁹ nisi prout est ĩperatus a charitate. De hoc sanctus Tho. ꝑma scđe vbi supra arguit sic loco 3°. (Illa virtus videt̃ principalius esse principium merẽdi: cuius actus sunt maxime meritorij: ſꝫ maxime meritorij vident̃ esse actus fidei ⁊ patiẽtie siue fortitudinis: sicut pꝫ in martirib⁹: qui pro fide patiẽter ⁊ fortiter vsq; ad mortẽ certauerunt: igitur he virtutes ꝑncipalius sunt ꝑnᵐ merẽdi ꝙ charitas.) ¶ Ecce argumẽtũ. ¶ Sequit̃ responsio. (Dicẽdũ (inquit) ꝙ actus fidei nõ est meritorius nisi fides ꝑ dilectionẽ operet̃: vt dicit̃ Gal. 5. Similiter etiã actus patiẽtie ⁊ fortitudinis nõ est meritorius nisi aliqs ex charitate hic operet̃ ſm illud prime Cor. 13. Si tradidero corp⁹ meũ ita vt ardeã: charitatẽ autem nõ habuero: nihil mihi prodest.) Hec ille. ¶ Itẽ 3° sen. dist. 18. q. 1. arti. 5° arguit sic 5°. loco. (Omẽ meritũ in charitate ꝯsistit: sed pati passiões laudabilr nõ est opus charitatis: ſꝫ patiẽtie vel fortitudinis. ergo xp̃s per passionẽ nõ meruit.) ¶ Ecce argumentum. ¶ Sequit̃ responsio. (Quãuis (inquit) meritũ sit in charitate sicut in radice: nõ tamẽ meremur sola charitate: ſꝫ etiã alijs virtutibus: inquãtũ act⁹ earũ sunt imperati a charitate.) Hec ille. ¶ Ad argumentum pro parte affirmatiua q̃stionis respondit sancus Tho. 3°. sen. di. 20. q. 1. arti. 2°. in solutiõe ꝑmi. vbi sic dic̃. (Impossibile est vt homo ad hoc perducat̃: vt semper deo debitor nõ sit gratiarũ actionis ⁊c̃.) vt ꝑus recitatum fuit in solutione ad argumẽta Durãdi ꝯtra scđam cõclusionẽ. Et hec de questione sufficiãt. De qua benedictus deus: amen.

Margin: Hũan⁹ act⁹ hꝫ rõnẽ meriti ex duob⁹.

¶ Dist. XXI. ⁊ XXII.

¶ Utrum xp̃s desierit esse homo in suo descensu ad inferos.

¶ Questio. Unica.

Circa 21. ⁊ 22. distĩones tertij sen. q̃ritur. Utrum xp̃s desierit eẽ homo in suo descensu ad ĩferos. ¶ Et arguit̃ ꝙ nõ. Quia omnis sacerdos est homo: sed in descensu ad inferos: ⁊ toto triduo mortis xp̃s fuit sacerdos: aliter nõ eẽt verũ qđ dicit̃ in ꝑs. Tu es sacerdos in eternum. igit̃ christus in tali triduo fuit homo. ⁊ sic non desiit esse homo.

In oppositum arguit̃ sic. Remoto superiori remouet̃ inferius: ſꝫ viuũ siue animatũ est superius ad animal ⁊ ad hoĩem. nam animal est substãtia animata sensibilis: sed in illo triduo seu descensu corpus christi nõ fuit viuũ neq; animatum. ergo non fuit homo.

In hac q̃one sunt tres articuli. In primo ponunt̃ conclusiones. In secũdo obiectiones. In tertio solutiones.

Quantum ad ꝑmũ articulũ sit ꝑma cõclusio. In morte xp̃i diuinitas remansit vnita aĩe ⁊ carni siue corpori: nõ aũt humanitati cõposite ex aĩa ⁊ corpore: que est tertia entitas. Hanc ponit sanctus Tho. tertia parte. q. 50. arti. 2°. ⁊ 3°. naꝫ arti. 2°. sic dicit. (Illud qđ per grãm dei ꝯcedit̃: nunquã absq; culpa reuocat̃. vñ dicit̃ Ro. 11. ꝙ sine penitentia sunt dona dei ⁊ vocatio. multo aũt maior est grã vnionis: ꝑ quã diuinitas vnita est corpori xp̃i in ꝑsona xp̃i: ꝙ grã adoptiõis: qua alij sanctificant̃: ⁊ ẽt magis permanẽs ex rõne sui: q2 hec grã ordinat̃ ad vnionẽ ꝑsonalẽ terrenã: grã aũt adoptiõis ad quãdã vnionẽ affectualẽ. ⁊ tñ videmus: ꝙ grã adoptionis nunq; ꝑdit̃ sine culpa. Cũ igit̃ in xp̃o nullũ fuerit pctm̃: ĩpossibile fuit: ꝙ solueretur vnio diuinitatis a corpore ipsi⁹. ⁊ iõ sicut ante mortem caro xp̃i vnita fuit ſm ꝑsonaꝫ ⁊ hypostasim vbo dei. ita ⁊ remãsit vnita post mortẽ: vt. s. nõ esset alia hypostasis verbi dei ⁊ carnis xp̃i post mortẽ. vt dicit Damascenus. 3°. lib.) Hec ille. ¶ Ex quibus põt argui ꝑ secunda parte cõclusionis. Gratia vnionis personalis ad verbũ dei semel alicui concessa non subtrahit̃ illi ipso manente nisi per peccatum: ſꝫ carni ⁊ corpori xp̃i fuit concessa talis gratia: nec interuenit peccatum: ⁊ caro xp̃i ⁊ corpus permansit in esse. igit̃ ⁊c̃. ¶ Item ibidem arti. 3°. arguit pro ꝑma parte ꝯclusionis sic. (Anima vnita est verbo dei per ꝑus ⁊ imediati⁹ ꝙ corpus cum corpus vnitum sit verbo dei mediante aĩa. cum igit̃ verbũ dei nõ sit separatũ in morte a corpore: multo minus separatum est ab aĩa. vnde sicut de filio dei ꝑdicat̃ id: qđ ꝯtingit corpori ab aĩa separato. s. esse sepultũ. ita de eo in symbolo dicit̃: ꝙ descendit ad inferos: q2 aĩa ei⁹ a corpore separata descẽdit ad inferos.) Hec ille. ¶ Ex quibus põt sic argui. Si qđ minus videtur in esse ⁊ inest: ⁊ id qđ magis: ſꝫ min⁹ videt̃ ꝙ diuinitas remãsisset vnita carni ⁊ corpori christi post eius morteꝫ ꝙ ꝙ remãsisset vnita aĩe rõnali. ⁊ tñ remãsit vnita corpori. igit̃ ⁊ aĩe ⁊c̃. Pro. 3ª. vero parte ꝯclusionis arguit̃ ex dictis eius ibidẽ. nã arti. 3°. in. 2°. loco arguit sic. (Athanasi⁹ dicit. Maledictus qui totũ hoĩeꝫ quẽ assumpsit dei filius: denuo assumptũ vel liberatum tertia die a mortuis resurrexisse nõ ꝯfitet̃: sed nõ potuit totus hõ denuo assumi: nisi aliqñ fuerit tot⁹ hõ a verbo dei separatus: totus aũt homo cõponit̃ ex corpore ⁊ aĩa. ergo aliquãdo fuit facta separatio diuinitatis a corpore ⁊ aĩa.) ¶ Ecce argumentuꝫ. ¶ Sequit̃ responsio. (Dicenduꝫ (inquit) ꝙ in illis verbis. Athanasius nõ ĩtellexit: ꝙ totus hõ denuo sit assumptus. i. omnes partes eius quasi verbum dei partes humane nature deposuerit per mortẽ: ſꝫ ꝙ iterato totalitas nature assumpte sit in resurrectione reintegrata ꝑ iteratam vnionẽ aĩe ⁊ corporis.) Hec ille. ¶ Item 3ª parte q. 52. arti. 3°. arguit sic. (Nihil cuius partes sunt ab inuicem separate: potest dici totũ: sed corpus ⁊ aĩa: que sunt partes humane nature: fuerunt ab inuicem separate post mortẽ: descendit aũt ad infernũ mortuus existens: nõ ergo potuit esse totus in inferno.) ¶ Ecce argumentum. ¶ Sequit̃ responsio. (Ad 2ᵐ (inquit) dicenduꝫ est: ꝙ ex aĩa ⁊ corpore vnitis ꝯstituit̃ totalitas

Margin: Formatio rationis ꝑ scđa ꝑte ꝯclonis.

humane nature: nō autem totalitas diuine persone. et ideo soluta vnione aīe et corporis per mortē remansit totus christus: sed nō remansit humana natura in sua totalitate.) Hec ille. ¶ Ex quib⁹ patet: q̄ humanitas que dicit tertiā entitatem compositam ex aīa rationali et ex corpore humano sicut totū ex partibus nō mansit post mortē christi. ¶ Ex qbus pōt sic argui pro tertia parte ꝯclusionis. Diuinitas nō mā sit vnita humanitati christi quando illa humanitas non erat in actu: sed in morte christi: et christo existente mortuo tandiu non fuit eius humanitas in actu: cū pro tunc non esset vnio aīe ad corpus: que est de ratiōe humanitatis. igit diuinitas nō mansit vnita humanitati christi mortui quādiu fuit mortuus. Similē ꝯclusionē ponit sanct⁹ Tho. 3⁹ sen. dist. 21. q. 1. arti. p̄mo quo ad duas primas sui partes. ¶ Scda cōclusio. Christus in triduo mortis nō fuit homo. Hanc ponit scūs Tho. 3ª parte. q. 50. arti. 4° vbi sic dicit. (Christū vere fuisse mortuū est articulus fidei. vnde asserere omne illud: per quod tollitur veritas mortis christi: est error contra fidē. propter qd̄ in epistola synodali Cyrilli dicitur. Si quis nō cōfitetur dei verbum passum carne: et crucifixum carne: et q̄ mortem gustauit carne: anathema sit. pertinet aūt ad veritatem mortis hoīs vel animalis: q̄ per mortē desinat eē homo vel animal. mors enim hominis vel animalis prouenit ex separatione aīe: que complet ratione aīalis vel hoīs. Et ideo dīe xp̄m in triduo mortis hoīem fuisse simpliciter et absolute loquendo erroneum est. Pōt tamē dici: q̄ christus in triduo fuit hō mortuus. quidam tamen confessi sunt christum in triduo hoīē fuisse dicentes quedam verba erronea: sed sensū erroris in fide nō habentes: sicut Hugo de sancto victore: qui ea ratione dixit christū in triduo mortis fuisse hoīem: q2 dicebat aīam esse hominem. quod tamen falsum est. Magister etiā sen. in. 22. dist. 3. lib. posuit: q̄ christus in triduo mortis fuit homo alia rōne: q2 credidit q̄ vnio aīe et corporis non esset de rōne hominis: sed sufficit ad hoc q̄ aliquis sit homo q̄ habeat animam humanam et corpus: siue coniuncta siue non coniuncta: qd̄ etiam patet esse falsum.) Hec ille. ¶ Ex quibus potest sic argui. Illud non est asserendum: sed potius negandum: qd̄ tollit veritatem mortis christi: sed dīe christum in triduo fuisse hominem est hmōi. igitur. Eandem conclusionem ponit. 3°. sen. dis. 22. q. prima arti. p̄mo. ¶ Tertia ꝯclusio. Christus veraciter descēdit ad inferos. Hanc ponit scūs Tho. 3ª. parte. q. 52. arti. p̄mo: vbi sic dicit. (Conueniens fuit christum descendere ad inferos. ¶ Primo quidē: q2 ipse venerat penam nostram portare vt nos a pena eriperet ꝑm illud Isa. 53. Uere lāguores nostros ipse tulit: et dolores nostros ipse portauit. Ex peccato autē homo incurrerat non solum mortem corporis: sed etiam descensum ad inferos. et ideo sicut fuit conueniens eū mori: vt nos liberaret a morte. ita conueniens fuit eū descendere ad inferos: vt nos a descensu ad inferos liberaret. vnde dicit Osee. 13. Ero mors tua o mors. ero morsus tuus inferne. ¶ Scdo. Quia conueniens erat vt victo dyabolo per passionem vinctos eius eriperet qui detinebant in inferno ꝑm illud Zach. 9. Tu quoq̄ in sanguine testamenti tui vinctos tuos emisisti de lacu. Et Colo. 2°. dicitur. Expolians principatus et potestates traduxit ꝯfidenter. ¶ Tertio vt sicut potestatē suam ostenderat in terra viuendo et moriendo. ita etiā potestatem suam ostenderet in inferno ipsum visitando et illuminando. vnde dicitur in ps. Attollite portas principes vestras. glo. i. p̄ncipes inferni auertite potestatem vestrā: qua vsq̄ nunc homines in inferno detinebatis. et sic in nomine Jesu christi omne genu flectatur non solum celestium: sed etiam infernorum. vt dicitur Phil. secundo.) Hec ille. ¶ Quarta conclusio Christus in triduo mortis fuit totus in inferno. Hanc ponit sanctus Thomas tertia parte questio. 52. articulo tertio. vbi sic dicit. (Sicut patet ex his: que in prima parte dicta sunt: masculinū genus refertur ad hypostasim vel personam: neutrum autem genus ad naturam pertinet. In morte autem christi licet anima fuerit separata a corpore. neutrum tamen fuit separatum a persona filij dei. Et ideo in illo triduo mortis christi dicendū est: q̄ totus christus fuit in sepulchro: quia tota persona fuit ibi per corpus vnitum. Et similiter totus fuit in iferno: quia tota persona christi fuit ibi ratione anime sibi vnite. Totus etiā christus tūc erat vbiq̄ ratione diuine nature.) Hec ille. ¶ Item ibidē in solutiōe primi sic dicit. (Corpus christi: quod tunc erat in sepulchro non est pars persone increate: sed nature assumpte. Et ideo per hoc q̄ corpus christi non fuit in inferno non excluditur quin totus christus ibi fuerit: sed ostenditur q̄ non fuit ibi totum: qd̄ pertinet ad humanā naturam.) Hec ille. ¶ Ex quibus potest sic argui. Ubicunq̄ est tota persona christi est totus christus: sed in triduo mortis christi fuit in inferno tota persona christi. ergo pro tūc fuit ibi totus christus. Et in hoc primus articulus terminatur.

Ratiōis formano pro p̄ma parte.

Quantum ad secundum articulum arguendū est contra conclusiones. Et quidē contra primam arguit Durandus probando: q̄ post mortem christi diuinitas non remanserit vnita corpori christi: aut eius carni. cuius oppositum dicit secunda pars cōclusionis. (De corpore christi (inquit) oportet aliter dicere ꝑm ponentes pluralitatem formarū substantialium: et aliter ꝑm ponentes vnitatem earū. Si enim in homine sit talis pluralitas formarum. ita q̄ corpus sit corpus per aliam formam ab anima: que maneat eadem in viuo et mortuo: tunc dicendum est q̄ a tali corpore nunquam fuit separata diuinitas: nec eorum vnio soluta fuit propter easdem rationes: que dicte sunt de anima. Et ꝑm hanc opinionē corpus christi viuum et mortuum fuit idem numero non solum identitate suppositi: sed etiam nature: quia mansit ante mortem: et post mortem eadem materia: et eadem forma numero: per quam corpus christi fuit idem numero omni modo identitatis numeralis. et hec opinio multum consonat cum dictis sacre scripture: et cum cō muni modo loquendi fidelium qui credunt et dicunt q̄ idem corpus christi: quod fuit natum de virgine et passum in cruce fuit positum mortuum in sepulchro. Si autem non sit in homine alia forma substantialis preter animam rationalem. tunc necesse est aliqualiter aliud dicere: videlicet q̄ diuinitas nō fuit proprie separata a corpore. cessauit tamen vnio eius cum corpore. quod patet. Quia vnio cessat cessante altero extremorum: sed non est separatio nisi permanentium. scdm̄ autem hanc opinionem corpus christi desijt esse idem numero per mortem quantum ad illud: qd̄ erat essentialiter: quia cum corpus nō nominet solam materiam: sed compositū ex materia et forma dante esse corporeum de intrinseca et essentiali ratione corporis est forma: per quam habet esse corporeum. Si autem in homine non est alia forma preter animam: sed per eam solam habet corpus esse corporeum et animatū.

ꝑ p̄am Durā. di. xxj. q. ij.

⁊ sic de alijs perfectionibus: cuȝ illa separata fuerit in morte. sequitur ꝙ corpus desijt esse essentialiter id: qđ erat. Et sic soluta est eius vnio cum diuinitate propter desitionem eius: quãuis nõ sit facta separatio proprie. ¶ Secundo. Quia supposita vnitate forme: cum corpus non dicat solam materiam: sed compositũ ex materia ⁊ forma dante esse corporeum: corpus in homine ⁊ humanitas sunt idem precise ⁊ realiter. quãuis differant secundum rationem: sicut magis vniuersale ⁊ minus vniuersale. Sicut ergo erroneum est dicere: ꝙ humanitas: que dicit totum compositũȝ ex partibus vnitis. s. ex materia ⁊ anima rationali non desierit esse in morte christi: alioquin christus in illo triduo fuissȝ vere homo ⁊ nõ mortuus. sic erroneũ est dicere: ꝙ corpꝰ qđ dicit idẽ penitus cũ humanitate. supposita vnitate formarũ non desierit esse idem numero ƒm naturam in morte christi. Et si desierit esse: necessario etiam cessauit vnio diuinitatis cum ipso. sicut cuȝ humanitate: quãuis dicatur remansisse idem corpus quantum ad identitatem suppositi ⁊ materie: sed nos loquimur de idẽtitate nature: que potissime est per formã: ƒm queȝ modum necesse est dicere: qđ dictũ est. facta dicta suppositione. ¶ Tertio. Quia si aliquid est hic: qđ videatẽ scrupulosum vel propinquum errori: totum ꝓcedit ex suppositione: ꝙ in christo nõ fuerit aliqua forma substantialis nisi sola anima rationalis: cui supposito non oportet pertinaciter adherere: vbi videreẽ ꝙ ex ea sequeretur aliquid propinquum errori. Hec sunt verba Durandi. ¶ Cõtra secundã cõclusionẽ arguit Aureolus probãdo: ꝙ in triduo mortis christi hec fuerit vera. Christus est homo quãtum est ex natura terminorum ⁊ propositionis loquẽdo logicaliter: quia hoc verbum est aliquãdo predicatur scđo adiacens: ⁊ tunc dicuntur propositiones simplices: aliquando autem predicatur tertio adiacens. et tunc dicuntur propositiões composite. Modo quando predicatur in propositionibus compositis. tunc verificat predicatũ de subiecto: ⁊ significat veritatem copulationis predicati cuȝ subiecto: cui veritati accidit: ꝙ predicatum et subiectum sint actu: vel in conceptu: vel in effectu. Omnia enim talia accidunt predicato ⁊ subiecto inquãtum inter se copulantur. vnde ad veritateȝ propositionis tunc sufficit: ꝙ habitudo copulatiõis sit vera vbiqȝ ⁊ quomodocumqȝ sumit extrema. et tunc illa est vera. sortes est homo. dato ꝙ sortes sit mortuus. Sed quando est predicatur secundo adiacens. tunc verificat subiectuȝ excludẽdo ab ipso omne esse diminutum: sicut est esse in conceptu: vel esse in causis: vel esse in potentia. Unde illa esset falsa sorte corrupto. sortes est. Tũc ad propositum. cum dicitur. christus est homo pro triduo mortis sue. si intelligatur ꝙ ly est predicetẽ tertio adiacẽs. tunc est vera. si secundo adiacens. tunc est falsa. Simpliciter autem loquendo dicendum est. ꝙ quãtum est ex natura terminorum ⁊ propositiõis est vera: quia ibi ex natura propositionis predicatur est tertio adiacẽs. Hec Aureolus in forma. ¶ Cõtra tertiam conclusionem arguit Durandus. Cum inquit articulus fidei sit christũ ad inferos descendisse: ⁊ non possit intelligi ratione diuinitatis: ƒm quaȝ est vbiqȝ: nec ratione corporis ƒm quod fuit in sepulchro: restat ꝙ intelligatur ratione anime. Quo supposito: videndũ est qualiter anima christi descenderit ad infernum. Et est sciendũ ꝙ cum anima separata non sit corpus: nec virtus in corpore: non potest dici ꝙ ipsa anima descenderit ad inferos eo genere motus vel descẽsus: quo corpora mouẽtur. Et rursum ꝙ anima moueatur eo genere motus: quo angeli mouentur non clare patet. Angeli enim dicuntur moueri de loco ad locum inquantum successiue operantur in diuersis locis. Anima autem separata non debet habere aliquam operationem circa locum vel circa corpus existens in loco: quia cũ ex natura sua sit determinata ad certuȝ corpus: non potest mouere: nec agere in aliud: nisi mediante corpore proprio: sed illo caret: dum est separata. ergo non potest dici moueri de loco ad locum ratione operatiõis: quã habeat circa locum: vel circa corpus existens in loco. Nihilominus hoc nõ obstante potest dici: ꝙ anima separata potest descendere ad infernũ dupliciter. Uno modo ƒm deputationem. et sic dicunẽ descendere ad infernum anime dãnatoruȝ simpliciter: quia sunt simpliciter deputate vt resumpto corpore sint in inferno: propter qđ dicunẽ esse. vbi sunt simpliciter deputate. Anime aũt sanctoꝝ patrũ dicũr esse in limbo vel ad limbuȝ descẽdisse propter deputationem non simplicem sed conditionatam: quia resumpto corpore deputata erãt ibi fore: nisi liberarentur a redemptore. Hoc autem mõ nõ dicitur anima christi descendisse ad infernuȝ. s. ꝓpter deputatiõnẽ: quia omnis talis deputatio est ꝓpter culpam cõmissam vel ꝯtractã: que in xp̃o nullo mõ fuit. Alio mõ põt dici anima separata descendere ad infernum ƒm effectũ. et hoc mõ põt dici anima xp̃i descẽdisse ad infernũ ꝓpter duplicẽ effectuȝ: quẽ habuit in illis: qui erãt in inferno. Unus effectus fuit exhibitio visionis diuine: qua carebãt: ad quam se habuit passio christi per modũ meriti. Et qȝ totum meritũ depẽdet ꝑncipaliter ab actu anime: iõ h̃ effectus attribuitur sibi sicut ꝑncipali ꝑncipio merendi. ¶ Item per appropriationẽ. vt sicut xp̃s ƒm animã fuit beatus. sic ƒm eã attribuitur sibi fuisse causaȝ beatitudinis in alijs. Cõgruum enim est vt ens in potentia reducatur ad actuȝ. per id: qđ in actu est. Alius effectus sumiẽ ƒm quosdã ad quẽ se habuit anima directe per modũ agentis. s. illuminare animas patrũ: que erant in limbo de mysterijs: que cadunt sub reuelatione. Secundũ enim Dyonysium xp̃s ƒm animã habet docere angelos: ⁊ fortiori ratione animas. Et ratione huius duplicis affectus põt dici aĩa christi descendisse ad inferos. et hoc confirmaẽ triplici rõne. ¶ Prima est. Qȝ moueri vel descendere cõtingit anime separate nõ per modum motus corpoꝝ: sed per moduȝ: quo moueri competit substantie separate spirituali: sed reliquis substantijs spiritualibus: puta deo ⁊ angelo non competit moueri de loco ad locum per motuȝ: qui fit subiectiue in ipsis: sȝ per effectum: quem habent in alijs rebus. ergo simili modo competit anime separate ⁊ cõpetebat aĩe christi. ¶ Secunda ratio talis est. Christus dicitur descendisse ad infernum vt animas sanctorum patrum illuminaret ad videndum deum. In eodem autem instanti: quo christus mortuus est. sancti patres viderũt deũ. In eodeȝ autem instanti non potuit anima christi eẽ in inferno per motum. ergo nõ descendit illuc per motum: qui esset in ipsa: sed per effectum: quem habuit in alijs. ¶ Tertio. Quia sicut in illo triduo dicitur anima christi fuisse in inferno cum animabus sanctoruȝ patrum. sic in illo triduo vel parte tridui dicitur fuisse in paradiso cum anima latronis. cui dictuȝ est. Hodie mecum eris in paradiso. Sed illud non potest intelligi: quo ad locum acquisitum per motum: cum secundum ponentes spiritus in loco diffinitiue: ⁊ moueri de loco ad locũ: idẽ spũs nõ possit simul esse in pluri

Sicbaȝ ꝯtra Aureo. Utrũ i triduo hec fuerit vera. xp̃s ẽ hõ.

33ᵃᵐ Dur. di. xxij. q. iij.

Ca. 7. cele. hierar.

Utrũ effectiue ⁊ spũalr aĩa christi ad inferos descenderit.

Luc. xxiij.

bus locis: nec moueri simul pluribus motib⁹ ad diuersa loca tēdētibus. quare opꝫ ꝙ intelligať ſm effectuꝫ. ❡ Forte diceť: ꝙ paradisus dr̄ dupliciter. Uno mō locus corporeus .s. celū empireū: ⁊ sic nō fuit anima xp̄i in paradiso nisi post ascēsionē. Alio mō dr̄ ꝑadisus visio diuine eēntie: ⁊ sic anima xp̄i fuit in paradiso ab instanti ꝯceptiōis: ⁊ aīa latronis in ipso die passionis: qꝛ tunc vidit deū: ꝑ quē modū nō repugnat anie xp̄i: ꝙ simul fuerit in paradiso sic dicto: quasi ꝙ viderit deuꝫ: ⁊ ꝙ fuerit localiter in iferno. ❡ Sꝫ hoc nō valꝫ: qꝛ sicut paradisus diciť dupl'r. sic et infernus. Uno mō .n. diciť locus corpore⁹ infra terrā. Alio mō carētia visionis diuine. sicut ḡ anima latronis nō dicitur fuisse cū anima christi in paradiso: nisi qꝛ merito passionis christi anima latronis vidit deum. sic anima christi nō dicitur fuisse cum animabus sanctoꝝ patruꝫ in inferno: nisi quia anime coꝝ: que carebāt visione diuina: ⁊ sic dicebanť eē in inferno. merito huius passionis ab hac carentia sunt purgate. vtrūqꝫ ḡ de pari debet intelligi quo ad effectū: ⁊ nō quo ad locum: vel motum localē qui fuerit subiectiue in ipsa anima. Hec Durandus in

§ 4ᵃᵐ ꝯclo. Duran. dist. 22. q. scḋa. Utrū tot⁹ xp̄s fuerit i sepul.

forma. ❡ Cōtra quartā conclusionē arguit Durādus probando: ꝙ in triduo mortis christi non fuerit veruꝫ dicere: tot⁹ christus est in sepulchro: nec ꝙ totus christus est in inferno. nec nunc verū est dicere totū christuꝫ ibi fuisse. Ratio primi est: qꝛ de eo: qḋ non est: nō pōt vere dici esse ibi vel alibi: sꝫ xp̄s in triduo mortis nō fuit. ḡ nō fuit verū dicere: ꝙ eēt in sepulchro vel in inferno: ⁊ si nō fuit ibi nō fuit ibi totus. Maior pꝫ: qꝛ non enti non contingit esse alicubi. minor declaratur: quia christus nominat suppositum subsistens in duabus naturis diuina .s. ⁊ humana. nullum aūt tale fuit in triduo mortis: ꝓpter qḋ christus nō fuit. ❡ Secundo. Quia si aliqḋ nomē esset impositū ad significandum hominē album: homine desinēte esse albo: sicut hec eēt falsa. homo albus est: sic ⁊ illa a simili. sicut in triduo mortis hec esset falsa. deus ⁊ homo est. Sic cū in nomie christi importeť vtrūqꝫ: hec fuisset falsa: xp̄s est: ꝓpter falsam implicationē circa subiectum. et sic pꝫ primū.

Utrū sit veruꝫ nunc dicē ꝙ fuerit totus i sepulchro.

❡ Scḋm etiā pꝫ: qḋ .s. nec nunc est verū dicere: ꝙ totus christus fuerit ibi nō ꝓpter falsaꝫ implicationē: quia nulla talis est pro moderno tēpore: sicut fuit ꝑ triduo: sꝫ ꝓpter aliud: qꝛ cū totus sit adiectiuuꝫ ponit significatū suū circa substantiuū cui addiť. Cuꝫ igiť christus dicat suppositum subsistēs in duabus naturis: nō videť ꝙ totus christus sit alicubi: nisi vbi est vtraqꝫ natura cōpleta: qḋ non fuit in inferno: nec in sepulchro. ❡ Scḋo. Quia ratio in oppositū ꝓ conclusione adducta nō cogit: quia de vi vocis nō plus masculinum stat pro supposito q̄ꝫ neutrū: vel dato ꝙ ex vsu loquēdi staret ꝓ supposito: nihilominus tamē circa suppositū ponit suuꝫ significatū. Et si nomē suppositi sit nomē habentis partes: sicut est hoc nomē christus: qḋ importat suppositū in duplici natura. tunc hoc qḋ est totus conuenit supposito: nō inquantū suppositū solū: sꝫ inquantū est habēs partes. Totū eniꝫ dicitur respectu partium in illo: qḋ natū est habere partes. Cuꝫ igitur natura diuina ⁊ humana sint partes persone cōposite post incarnationē: que significatur nomine christi. ideo cū diciť: totus christus est ibi vel alibi: nō pōt verificari: nisi sit ibi persona vel suppositū cuꝫ vtraqꝫ natura ꝑfecta. ❡ Tertio. Quia lꝫ si nō adderetur tot⁹ et diceretur. christus fuit in sepulchro. verū eēt: nō tamē proprie: sꝫ figuratiue per sinecdocheꝫ accipiēdo partē pro toto. cum enim christus sit suppositum subsistens in natura diuina ⁊ humana: cuius ꝑtes sunt corpus ⁊ anima: nomē christi dicit ꝑsonā cōpositā ex omnib⁹ ꝑdictis ſm Damas. Et iō q̄cquid ꝯuenit alicui ex ꝑdictis: qḋ nō ꝑdiceť de christo. vt corpus vel anima. si ꝓpter hoc attribuať christo: h̄ erit per sinecdochē. Unde cum dicitur fuisse in sepulchro vel in inferno: cuꝫ hoc fuerit ratione solius anime: vel solius corporis: non verificať ꝓprie: sꝫ figuratiue mō ꝑdicto. Hec Durandus in forma. Et in hoc scḋus articulus terminať.

Quantum ad 3ᵐ articulū respondendū est obiectiōibus supradictis. Ideo ad dicta Durandi contra primaꝫ conclusionē diciť ꝑmo ꝙ ſm viam sancti Tho. nec in xp̄o homine: nec in alijs hoīb⁹ sunt plures forme substantiales dātes eē actu: sꝫ vna sola .s. aīa rōnalis: que dat eē ens substantiale. corporeū. viuēs. aīatū. sensibile. rōnale: ⁊ de hoc satis dictū fuit 2° snīaꝝ. ❡ Diciť 2°: ꝙ in morte xp̄i remansit vnio diuinitatis cum corpore xp̄i: qꝛ nec illa vnio desijt eē ꝑ separationē extremoꝝ: nec ꝑ desinitioneꝫ alicuius extremi. Diuinitas nāqꝫ mā sit: ⁊ corp⁹ xp̄i mansit idē numero: quod prius erat in illo triduo mortis. Dist. 15.

❡ Sciēdū tn̄: ꝙ de corpore xp̄i possumus loqui quintupliciter quātū ad ꝓpositū ꝑtinet. Pōt nāqꝫ sumi ꝓ trina dimēsione de genere q̄ntitatis. sicut corp⁹ xp̄i ꝓ trina dimēsione continua ⁊ diuisibili in longū latuꝫ ⁊ profundū. ❡ Scḋo pōt sumi corpus christi pro materia subiecta ꝑdicte quātitati cum ꝑdicta quātitate: ita ꝙ aggregatū ex illa materia ⁊ tali dimēsione dicatur corpus. ❡ Tertio pōt sumi corpus pro composito ex materia ⁊ forma substātiali dante esse corporeū: ⁊ causante trinam dimensionem in materia sibi subiecta. ❡ Quarto pōt sumi ꝓ cōposito ex materia ⁊ potētia: vel habitudine: vl' aptitudine: vl' q̄licūqꝫ respectu ad formā dantē esse corporeū ⁊ organiçationē ꝯueniēteꝫ humano corpori. ❡ Quinto pōt sumi ꝓ ꝑdicto cōposito vl' aggregato existēte sub eē actualis existētie: cui cōmunicat anima vel alia forma substantialis informans predictā materiā: vel non informans: ita ꝙ ꝑdicta materia ⁊ forma substantialis cōmunicent in eodem esse actualis existētie: lꝫ nō in eodeꝫ esse essentie: ⁊ habeant idē ⁊ nō diuersa supposita. Ita ꝙ corp⁹ hoc mō sumptū in suo intellectu ⁊ in sua rōne includit. 6. .s. materiā: habitudinē ad formam: habitudinē ad eē: habitudinē ad suppositū: habitudinē ad trinā dimensionē: habitudinē ad organiçatōeꝫ: ⁊ figurationeꝫ ꝯuenientem forme substantiali potissime anime rationali. Hoc supposito dicitur: ꝙ accipiendo corpus primo mō .s. ꝓ trina dimēsione de gn̄e quātitatis tale corpus post mortē xp̄i nō māsit idē numero: qḋ prius fuerat: qꝛ tale accidens destruitur destructo eius subiecto ꝓximo: qḋ est substātia cōposita ex materia ⁊ forma: tale aūt subiectū nō mansit in triduo mortis xp̄i: immo destructū est ꝓ tūc .s. humanitas: ⁊ iō nō remansit eadem q̄ntitas in xp̄o viuo ⁊ mortuo: nec eadem figura: nec eadē organiçatio in numero: sed alia ⁊ differēs numero: licet eadem specie. ❡ Ulterius dicitur: ꝙ in triduo mortis christi nō remansit idem corpus secundo modo dictum. Patet ex precedenti. ex quo nō remansit eadem quantitas: nec eadem organiçatio: nec eadē figura in numero: sed solum eadem in specie: ⁊ multum consimili: ita vt per sensum non posset deprehendi distinctio posterioris ad priorem quantitatem vel figuram: lꝫ per rationem deprehendi posset. ❡ Ulterius dicitur: ꝙ in illo triduo remāsit ideꝫ corp⁹ numero quarto modo dc̄m: ⁊ quinto modo dictum: remansit enim

Corpus xp̄i quintupl'r.

Utrū vere sit corp⁹ xp̄i fuisse idē numero viuū ⁊ mortuum.

sit enim eadem materia: que prius cum habitudine ad
formam dantem esse corporeum: ⁊ organiçationem: ⁊
quãtitatẽ corpori humano congruentem: ⁊ in eodem
supposito: ⁊ sub eodẽ esse actualis existentie: quib⁹ prius
erat: ⁊ nihilominus: nec talis materia hẽbat aliud sup
positum nec aliud esse existentie ꝙ̃ haberet anima ꝓ
tunc: sed omnino idẽ: q̃ vtrũq̃ȝ supposit abatur omni
no supposito: ⁊ cõmunicabat actuali existentie diuini
suppositi. sicut prius: dũ erat vnita. ¶ Loquẽdo vero de
corpore tertio mõ dicto. ¶ Dõm est ꝙ tale corp⁹ vno
mõ fuit idem ⁊ alio modo nõ. et de hoc sanctus Tho.
3ª parte. q. 50. arti. 5. sic dicit (Hoc qd̃ dico simpliciter.
potest dupliciter accipi. Uno modo simpliciter idem
est qd̃ absolute: sicut simpliciter dicit̃ qd̃ nullo addito
2° top. in fi. dicit̃. vt dicit phus. et hoc modo corpus christi viuuȝ
⁊ mortuum fuit simpliciter idem numero. Dicit̃ eniȝ
aliquid esse idem numero simpliciter: quia est suppo
sito idem. Corpus aũt christi viuum ⁊ mortuum fuit
supposito ideȝ: q̃ non habuit aliud suppositũ: vel aliã
hypostasim viuum ⁊ mortuum preter hypostasiȝ ver
bi dei: ⁊ hoc modo loquitur Athanasius in epistola ad
Epicetũ. Circũcisio corpore: ⁊ potato: ⁊ mãducãte: ⁊ la
borante: ⁊ in ligno affixo erat impassibile: ⁊ icorporeũ
dei verbũ. hoc erat in sepulchro positũ ⁊c̃. Alio modo
simpliciter ideȝ est: qd̃ omnino vel totaliter. Et sic cor
pus xp̃i viuũ ⁊ mortuũ nõ fuit simpliciter ideȝ nume
ro: q̃ nõ fuit totaliter idẽ. cũ vita sit aliqd de essentia
corporis viuẽtis. Est enim predicatũ essentiale ⁊ nõ ac
cidẽtale. vnde cõsequẽs est ꝙ corpus: qd̃ desinit esse vi
uum: nõ totaliter idem maneat. Si aũt diceret̃ ꝙ cor
pus xp̃i mortuũ totaliter ideȝ remaneret: sequeret̃ ꝙ
nõ esset corruptũ corruptiõe dico mortis. quod est he
resis Galamitaꝝ. vt dicit Isy. ⁊ habet̃ in decretis. 24.
Cap. 28. q. 3. ⁊ Damasce. dicit in 3° lib. ꝙ corruptõis nomẽ duo
significat. Uno mõ sepatiõeȝ aie a corpe: ⁊ alia hmõi.
Alio mõ perfectã dissolutiõeȝ in elñta. g̃ incorruptibi
le dr̃e corpus dñi s̃m Julianum ⁊ Gala^m s̃m primum
corruptionis modũ ante resurrectiõeȝ est impiũ: quia
corpus christi nõ esset cõsubstãtiale nobis: nec in veri
tate mortuum esset: nec s̃m veritateȝ saluati essemus.
Scdo aũt mõ corpus xp̃i fuit incorruptuȝ.) Hec ille.
T. c. 12. ¶ Itẽ ibidem arguit sic. (Scdm phm in 5° metaph.
quecũq̃ȝ sunt diuersa specie sunt diuersa etiam nume
ro: sed corpus christi viuum ⁊ mortuum fuit diuersuȝ
specie: quia nõ dicitur oculus: aut caro mortui nisi eq
T. c. 8. ⁊ 9. uoce. vt pȝ per phm 2° de anima. ⁊ 7° metaphysi. ergo
⁊ t. cõ. 35. corp⁹ xp̃i nõ fuit simpliciter idẽ numero viuũ ⁊ mor
tuũ.) ¶ Ecce argumẽtũ. ¶ Seq̃t̃ nisi (Idẽ (inq̃t)
numero dicitur aliquid s̃m suppositũ: ideȝ aũt specie
est idem s̃m formã. vbicũq̃ȝ aũt suppositũ subsistit in
vna sola nã: oȝ ꝙ sublata vnitate speciei auferat̃ vni
tas numeralis: sȝ hypostasis verbi dei subsistit in dua
bus naturis: ⁊ ideo quãuis in alijs nõ remãeat corpus
idem s̃m speciẽ nature humane: remãet tñ in xp̃o idẽ
numero s̃m suppositũȝ verbi dei.) Hec ille. ¶ Itẽ 2°
quoli. arti. p̃mo sic dicit (De xp̃o in triduo mortis pos
sumus loqui dupliciter. Uno mõ q̃tuȝ ad hypostasiȝ
vel personã: ⁊ sic est ideȝ numero simpliciter: qui fuit.
Aut q̃tuȝ ad totã nãm humanã: q̃ humanitas dicit̃: ⁊ et
sic xp̃s nõ fuit hõ in triduo mortis. vñ nec ideȝ hõ: nec
alius hõ: sed eadẽ hypostasis. Aut quãtum ad ptes hu
mane nature: ⁊ sic anima qdẽ fuit omnino eadem nu
mero: eo ꝙ nõ est trãsmutata s̃m substãtiã: corpus vero
fuit idem numero s̃m mãm: sed nõ s̃m formã substã
tialeȝ: que est anima. vnde non põt dici ꝙ simpliciter
fuit idem numero: quia quelibet differentia substãtia
lis excludit idem simpliciter. Animatum aũt est diffe
rentia substantialis: ⁊ ideo mori est corrumpi non tan
tum alterari. Nec iterum põt dici: ꝙ sit simpliciter nõ
idem vel aliud: quia non est s̃m totaȝ substantiam nõ
idem aut aliud. Dicendum est ergo: ꝙ s̃m quid est
idem: s̃m quid nõ idem: s̃m mãm enim est idem. s̃m
formã vero nõ idem.) Hec ille. ¶ Iteȝ 5° quolibet. q.
8ª ponit eandem sententiã. ¶ Aduertendũ tamen ꝙ
cũȝ dicit 2° quolibet. corpus christi viuum ⁊ mortuũ
nõ fuisse idem simpliciter: sed s̃m quid: accipit ly sim
pliciter secũdo mõ superius posito. s. ꝓ omnino vel to
taliter: ⁊ sic nõ est cõtradictio: cũ in 3ª pte dicit: ꝙ fuit
idem simpliciter. ¶ Ex dictis pȝ quid dicendũ ad pri
mum argumentũ Durãdi. Cum enim dicit: ꝙ corpus
christi desiit esse id: qd̃ erat eẽntialiter ⁊c̃. Patet ꝙ ac
cipiendo corpus primo mõ ⁊ secundo mõ veruȝ dicit.
accipiendo aũt corpus christi q̃rto mõ vel quinto mo
do dicit simpliciter falsuȝ. accipiẽdo vero corpus xp̃i
tertio mõ: in quo sensu ipse loquitur. tunc dicit s̃m qd
verum: ⁊ s̃m quid falsum. Sicut enim patet ex dictis.
corpus christi desijt esse eiusdem speciei: mãsit tamen
idem numero quintuplr̃. ¶ Primo ꝓpter identitatẽ
Mãsit ideȝ corp⁹ xp̃i in triduo quintupliciter.
mãe. ¶ Scdo ꝓpter identitatẽ suppositi. ¶ Tertio ꝓ
pter identitateȝ esse actualis existẽtie. ¶ Quarto pro
pter accidentia exteriora consimilia: ⁊ eiusdeȝ speciei.
¶ Quinto ꝓpter ordinẽ ad formã priorẽ: q̃ imedia
te post exclusionẽ forme mortis: ꝑtermisso nature or
dine: redijt ad formã prioris vite. Unde illud corp⁹ vi
uum ⁊ mortuũ maiorem identitatẽ habuit ꝙ̃ corpora
aliorum hominum. corpus enim petri viuũ ⁊ mortuũ
nõ fuit idem nisi p̃mo mõ ⁊ quarto. vt pȝ de se. Eo mõ
igitur quo corpus christi mãsit idem numero: mansit
vnituȝ diuinitati. ¶ Ad 2^m dicit̃ p̃mo: ꝙ corpus chri
sti sumptũ etiã tertio mõ nõ dicit idem omnino reali
ter cum humanitate: q̃ humanitas in sua rõne inclu
dit plures res ꝙ̃ corp⁹ christi isto mõ dictum p̃ri⁹: potẽ
tias anime: ⁊ multa alia accidẽtia. ¶ Et vlteri⁹ corp⁹
christi nõ includit animaȝ ꝓut aĩa est: sed ꝓut conti
net aliquã formã imperfectiorẽ danteȝ esse corporeũ.
¶ Dicit̃ secundo: ꝙ erroneũ est dicere: ꝙ corpus chri
sti viuẽtis vita corporali nõ desierit esse illud: qd̃ erat
s̃m spẽm ⁊ nãm: ⁊ per ꝯñs quin desierit esse idem nu
mero numerositate speciei: nõ tamẽ est erroneũ: sȝ ca
tholicũ dicere ꝙ nõ desiit esse idẽ numero numerosi
tate materie suppositi ⁊ actualis existẽtie: qd̃ prius erat.
¶ Dicit̃ 3° ꝙ sicut desiit vnio diuinitatis ad humani
tatem desinente humanitate. sic desiit vnio diuinita
tis ad nãm corpis priorẽ: sed remansit vnio ad indiui
duuȝ corpis: q̃ sicut sepe dictũ fuit: corpus non mãsit
eiusdẽ spẽi: mãsit tñ idẽ numero: ⁊ idẽ indiuiduũ mo
do p̃dicto. ¶ Ad 3^m dr̃: ꝙ in ista positiõe nõ est aliquid
ꝓpinquũ errori: si sane intelligat̃: q̃ auctoritates san
ctoꝝ nõ maiorẽ idẽtitatẽ asserũt iter corp⁹ xp̃i viuuȝ:
⁊ corpus xp̃i mortuũ ꝙ̃ sit inter corpus latronis viuẽ
tis: ⁊ corpus ipsius in cruce pẽdẽtis: ⁊ tñ positio nostra
ponit maiorẽ idẽtitatẽ inter corpus xp̃i viuum ⁊ mor
tuum ꝙ̃ vnꝙ̃ fuerit inter qd̃cũq̃ȝ corpus humanũ vi
uum ⁊ mortuuȝ. De hoc sanctus Tho. 3ª parte vbi su
pra arguit sic. (Xp̃s vere mortuus est sicut alij homi
nes moriunt̃: sȝ corpus cuiuscũq̃ȝ alterius hominis nõ
est idẽ simpliciter viuũ ⁊ mortuũ: q̃ differũt eẽntiali
differẽtia. ergo neq̃ȝ corpus xp̃i est idẽ numero viuũ ⁊
mortuuȝ simplr̃.) ¶ Ecce argumẽtũ. ¶ Seq̃t̃ nisi.
(Dõȝ (inq̃t) est: ꝙ corp⁹ mortuũ cuiuscũq̃ȝ aleri⁹ hoĩs

non remanet vnitũ alicui hypostasi permanenti. sicut
corpus xp̃i mortuũ. ⁊ iõ corpus mortuũ cuiuscũqȝ al/
terius hois nõ est idẽ simplr: sed ſm qd: q2 est idẽ ſm
mãm. nõ aũt ſm formã. Corpus aũt xp̃i remanet idẽ
simplr ꝓpter idẽtitatẽ suppositi.) Hec ille. ¶ Itez 3°
loco arguit sic. (Mors est corruptio quedaȝ: sed illud
qđ corrumpit̃ corruptiõe substãtiali postquam corru/
ptũ est: iã nõ est: q2 corruptio est mutatio de esse in nõ
esse. corpus igit̃ postq̃ mortuũ fuit: nõ remãsit idẽ nu
mero: cum mors sit subalis corruptio.) ¶ Ecce argu/
mẽtum. ¶ Sequit̃ rñsio. (Dõm q mors ⁊ corruptio
nõ competit xp̃o ratione suppositi ſm q in supposito
attẽditur vnitas numeralis: sed ratiõe humane natu/
re: ſm quã inuenitur in corpore christi differẽtia mor/
tis ⁊ vite.) Hec ille. ¶ Ex quibus pȝ: qñõ corpus chri/
sti desijt esse eiusdem nature: cuius erat prius: ⁊ tamẽ
remãsit idem simpliciter. ¶ Ulterius dicitur: q diffi
cultas presens nõ oritur: vt fingit arguens: ex vnitate
vel pluralitate forme substãtialis in cõposito. naȝ eq̃/
lis difficultas incumbit eis: qui ponũt plures formas
substãtiales in eodem cõposito. nã tales nullo mõ pos
sunt cum sua pluralitate formarum saluare idẽtitatẽ
nature: aut speciei in corpore christi viuo ⁊ mortuo: ni/
si ſm quid. q2 dato q in corpore christi mortuo remã/
serit aliqua forma substãtialis prius existens in corpo
re viuo qualitercũqȝ nominetur: nõ tamen remansit
forma dãs esse animatuȝ ⁊ viuuȝ: sed subtracta quali/
cũq̃ forma substãtiali subtrahitur aliq̃ differẽtia eẽn/
tialis: ac per hoc illud: a quo subtrahit̃: nõ remãet eius
T.c.10. dem nãe specifice ſm dicta. 8. metaph. ¶ De hoc san
ctus Tho. 3° quoli. q. 4. sic dicit. (Equiuocum ⁊ vniuo
cum dicit̃ ſm diffinitiuã rõnem eãdeȝ vel nõ eãdem.
rõ aũt diffinitiua cuiuslibet speciei sumit̃ a forma spe
cifica ipsius. Forma aũt specifica hominis est anima
rõnalis. vñ remota aĩa rõnali nõ põt remãere hõ vni/
uoce: sed equiuoce tm̃. Opȝ aũt idẽ accipere in ꝑtibus
qđ est in toto. nã sicut anima se hẽt ad totum corpus:
ita pars anime se hẽt ad partem corporis vt visus ad
T.c.9. oculũ. vt dicit̃ 2° de anima. Unde sepata anima a cor/
pore: sicut nõ dicit̃ hõ nisi equiuoce: ita nec dicit̃ ocu/
lus nisi equiuoce. Et hoc indifferẽter siue p̃supponat̃
alia forma substãtialis in corpore ante animã rõnalẽ
vt quidã dicunt: siue nõ. vt magis videt̃ cõsonuȝ veri/
tati. Quodcũq̃ enim essentialiũ ꝑncipiorum subtrahat̃
iã nõ remãebit eadẽ rõ speciei. vnde nec nomen vni/
uoce dicet̃. Solo aũt hoc mõ anima recedente rema/
neret corpus humanũ ⁊ ꝑtes eius ſm eãdeȝ rõneȝ spe
ciei: si anima nõ vniret̃ corpori vt forma: sed tũc seque
retur q nec per vnioneȝ anime esset substãtialis gene
ratio: nec per sepationẽ corruptio: qđ quideȝ ponere in
Ca.xxviij. corpore xp̃i est hereticũ. dicit. n. Damasce. lib. 3°. q cor
ruptiõis nomen duo significat ⁊c. Sicut igitur xp̃s in
triduo mortis ꝓpter sepationẽ anime a corpore: que ẽ
vera corruptio: nõ dicit̃ fuisse hõ vniuoce: sed hõ mor
tuus: ita nec oculus eius in triduo mortis fuit vniuo/
ce oculus: sed equiuoce: sicut oculus mortuus. et eadẽ
rõ est de alijs ꝑtibus corporis christi.) Hec ille. ¶ Ex
quibus pȝ: q nec ponentes vnicã formã substãtialẽ in
homine: neqȝ ponentes plures possunt saluare identi/
tateȝ specificã in corpore christi viuo ⁊ mortuo: nec in
partibus corporis christi. Et per cõsequẽs falsuȝ dicit
arguẽs: q ista difficultas ꝓueniat ex fundamẽto preli
bato vnitatis forme substãtialis in cõposito. ¶ Item
pȝ qñõ ponentes corpus christi viuum ⁊ mortuum et
partes eius mãsisse vnius ⁊ eiusdẽ nature specifice in/
ciderunt in heresim dãnatam galanitarum ⁊ iulianitarum
ponentium corpus christi nõ fuisse per morteȝ substã
tialiter corruptum. ¶ Ulterius dicit̃: q positio tenẽs
q diuinitas nullo mõ remãserit vnita in triduo corpo
ri xp̃i ꝓpinq̃ est errori. ¶ Ad dicta Aureoli ꝯtra secũ
dã ꝯclusionẽ dicit̃ p̃mo: q ſm antiquos logicos ⁊ bea
tum Tho. in multis locis. omnis ꝓpositio cathegorica
affirmatiua de inesse nullo mõ equiualens hypotheti
ce vel modali nõ habens implicationẽ ex ꝑte subiecti
potissime ꝯtingẽtẽ ⁊ accidẽtalẽ vel impossibilẽ: cuius
ꝑdicatũ claudit̃ in rõne subiecti est: ⁊ dicit̃ per se nota
in veritate. Cuius potissimũ exemplũ est cũ gen9 sub/
alternũ predicat̃ de specie spãlissima: ⁊ genus genera/
lissimũ de genere subalterno: vt cuȝ dicitur. homo est
animal. ⁊ animal est substãtia. ⁊ de hoc satis dcm̃ fuit
in p̃mo sent. Utrũ aũt ista sit ꝑ se nota: aut necessaria. Dist.ij. q. ij. ꝯclo. p̃ma.
sortes albus est hõ. vel ista. hõ gramaticus est aĩal. du
biũ est. ¶ Dicit̃ scdo: q in ista. xp̃s est hõ. subiectũ im
plicat duas naturas: vel vnionẽ duarum naturarũ ꝯtin/
gentẽ sine aliq̃ perseitate vnius ad alterã. Nõ dico q
vnio sit per accidẽs vel accidentalis: q2 vna nã trahit̃
ad eẽ alterius. vt alias dcm̃ fuit. sed tñ est ibi qdã mo In h 3°. dis.
dus accidentalitatis: q2 vna nõ est de rõne alterius: et 5. q. i. ꝯclu. i.
iõ si subiectũ accipit̃. s. ly xp̃s vt implicãs duas natu/
ras disparatas. q̃rũ vna nõ est de rõne alterius: ⁊ vlteri9
predicatũ lȝ sit de rõne vni9 naturarum in subiecto im/
plicatarum. s. nature humane: q2 tñ non est de rõne alte/
rius: imo oĩno disperatũ ab ea. s. nature diuine: nõ opȝ
q ista: christus est hõ: sit per se nota vl necessaria: sicut
illa. hõ est animal. vel sortes est homo. ¶ Dicitur 3°.
q posito q ista ꝓpositio. christ9 est homo. eẽt aliquo
mõ per se nota vel necessaria: nõ tamen ista. filius dei
est homo. vbi cõstat predicatum nullo modo esse de
ratione subiecti. Et q2 in hoc sensu vertitur questio. s.
vtrum filius dei: aut persona secunda in diuinis in tri/
duo mortis christi esset homo: ita q accipitur hoc no/
men christus sine predicta implicatiõe duarum natu
rarum: ⁊ quasi conuertibiliter cum hoc nomine filius
dei. ideo non concedit̃ q ista. christus est homo: sit per
se nota vel necessaria: lȝ forte de virtute sermõis acci/
piendo subiectũ cum tali implicatiõe esset dicta ꝓpo.
sitio necessaria. ¶ Dicit̃ 4°. q posito q dicta ꝓpositio
sumpto subiecto cũ tali implicatiõe eẽt necessaria: nõ
tamen ista. christus est actu ⁊ realiter homo: erat vera
in triduo. Scdm̃. n. q dicit sanctus Thomas de potẽ
tia dei. q. 7. arti. 2. in solu. primi. Et ph̃us 5° metaphy. T.c.14.
esse quandoqȝ significat essentiam rei siue actum exi/
stendi: quandoqȝ vero significat veritateȝ propositio/
nis etiã in his: que esse nõ habent. sicut dicimus q ceci
tas est: q2 verum est hominem esse cecum.) Hec ille.
¶ Nũc aũt cuȝ querit̃. vtrum xp̃s fuerit homo in tri
duo: mens doctorum est querere. vtrum ꝑ tũc filius dei
actualiter eẽt homo: ⁊ nõ vtruȝ hec cõpositio eẽt vera
xp̃s est homo. nã ſm q dicit venerabilis Albert9 in lo
gica sua in post predicamẽtis. caplo. 9. ⁊ allegatũ fuit
alias tã in p̃mo sen. q̃ in scdo: quãdo ꝑdicatũ ꝯcedit̃ in
rõne subiecti: talis ꝓpositio vera est: siue re existẽte: si/
ue nõ existente. Siue eniȝ homo sit ⁊ anima: siue non
sint homo ⁊ animal: semper hec ꝓpositio est vera. ho/
mo est animal. ⁊ animal est animatũ: sensibile: ⁊ viuũ
⁊ substãtia. Et ideo sequit̃: homo est animal. ⁊ animal
est viuũ: ⁊ viuũ est suba. g̃ hõ est suba. Sed si vlterius
inferat̃: suba est ens. g̃ hõ est ens. dicũt q nõ seqtur: q2
ens vl eẽ est accñtale homini ⁊ aĩali: ⁊ nõ ꝑ se claudit̃
in intellectu eorum. Cum enim dicit̃. homo est aĩal: suf
ficit ad

ficit ad veritatē ꝓpositiōis substātialis ordinatio p̄di
cati ad subm. Cum aūt addit: aīal est ens: ens non est
de ratione aīalis vel hominis: ⁊ sic nō erit ibi ordo sub
stantialis vni⁹ ad alterū. Et ideo si animal est ens: vel
homo est ens: opꝫ ꝙ sit ens actu: ⁊ hoc est contra hypo
thesim. posuimus enī ꝙ non sit hō. Ordinabilitas aūt
rerum in predicatū ⁊ subiectū equaliter cōuenit reb⁹
existētibus ⁊ nō existentibus: dūmō nō sint impossibi
les ad existēdū ⁊c̄. Hec ille cū multis alijs ꝓfundis
veritatibus. Et iste sufficiunt ad dicta Aureoli. ¶ Ad
primū Durandi ꝯtra tertiā ꝯclonem dicit̄ p̄mo ꝙ ani
ma xp̄i descēdit ad infernū nō quidem motu illo mo
tu locali: qui cōuenit corporibus: sꝫ eo genere motus q
ꝯgruit substātijs separatis. Nec fiat vis in mō loquen
di: cū dicimus illū descēsum fuisse motum. Accipio. n.
hic motuꝫ large ꝓ mutatiōe subita vel successiua: que
potius dicitur mutatuꝫ esse q̄ȝ motus. De hoc sanctus
Tho. 3° parte. q. 52. arti. p̄ vbi 3° loco arguit sic. (Per
mortē xp̄i separata est aīa a corpore eius: qd̄ quidem
positū fuerat in sepulchro. Non videt̄ aūt ꝙ ſm ani
mā solā descēdit ad infernū: q̄ cū aīa sit incorporea
nō videt̄ ꝙ possit moueri localiter. hoc enī est corpo
T. c. 52. rum. vt ꝓbat̄. 6. physicoꝝ. Descēsus aūt motū corpo
ralem importat. ergo nō fuit ꝯueniēs: ꝙ xp̄s ad infer
num descēderet.) Ecce ar^m. ¶ Sequit̄ respōsio. (Di
cendū (inqt) ꝙ anima xp̄i nō descēdit ad inferos eo
genere motus: quo corpora mouent̄: sed eo genere mo
tus: quo angeli mouent̄.) Hec ille. ¶ Dicit̄ scd̄o: ꝙ lꝫ
anima separata ex ꝓpria naturali v̄tute nō possit mo
uere corpora localiter sicut bene ꝓbat sanctus Tho.
prima parte. q. 117. arti. 4. pōt tamen operari circa cor
pora v̄tute diuina potissime anima xp̄i: que est: ⁊ fuit
instrumentū diuinitatis. De hoc sanctus Tho. vbi su
pra sic dicit. (Anima separata sua naturali virtute nō
pōt mouere aliquod corpus. Manifestū est enim: ꝙ
cum est corpori vnita: nō mouet imediate corpus nisi
viuificatum. vn̄ si aliquod membꝝ corporis mortifi
cetur: nō obedit anime ad motū. Manifestū est aūt
ꝙ ab anima separata nullū corpus viuificatur. vnde
nullum corpus obedit ei quātū ad motum localem:
quātū est ex virtute sue nature: supra quā pōt ei aliqd
cōferri ex virtute diuina.) Hec ille. ¶ Si aūt querit̄
quā operationē habuit virtute diuina anima xp̄i circa
locū inferni in suo descēsu. ¶ Dicit̄ ꝙ illuminauit cor
Operatio aīe xp̄i circa loci inferni. porali lumine locū: ad quem descēdit. De hoc sanctus
Thomas 3° sen. dist. 22. q. 2. arti. 2. questiuncula p̄ma
sic dicit. (Cum tenebre exteriores inferni tenebris īte
rioribus correspōdeāt. ex quo xp̄s a patrib⁹ qui erant
in limbo oēs tenebras interiores expulerat ꝑ demon
stratiōeꝫ sue diuinitatis. cōgruū etiā fuit vt per p̄ntiā
sue humanitatis quātū ad aīam etiā tenebras exterio
res excluderet locū illū illuminādo.) Hec ille. ¶ Di
cit̄ 3°. ꝙ aīa xp̄i ⁊ quelibet alia substātia separata crea
ta pōt esse in loco sine hoc ꝙ operet̄ in loco accipiēdo
ꝓprie operatiōeꝫ in loco. s. corporis vera mutationem
de genere qualitatis: aut q̄ntitatis: aut vbi. Sufficit. n.
ad hoc ꝙ talis substātia dicat̄ eē in loco: ꝙ aliquo mō
Dis. 2ª ꝯclo. p̄ma. cōtingat sua virtute ipsū locū: vel ꝯtingatur a loco si
cut in scd̄o latius dcm̄ fuit. Et quidem de p̄mo ꝯtactu:
quo. s. substantia sp̄ualis ꝯtingit corpus vel locū dicit
sanctus Tho. p̄mo quoli. arti. 4. (Qualiter (iquit) an
gelus sit in loco ꝯsiderari pōt ex mō: quo corpus est in
loco. Est enī corpus in loco per ꝯtactū loci. contactus
aūt corporis est per quātitatē dimensiuam: que in an
gelo non inuenitur: cū sit incorporeus: sed loco eius
est in eo quātitas virtualis. Sicut igitur corpus est in
loco per ꝯtactū dimensiue q̄ntitatis: ita angelus est in
loco ꝑ ꝯtactū virtutis. Si qs aūt velit ꝯtactū virtutis
operationem vocare: ꝓpter hoc ꝙ opari est ꝓpri⁹ effe
ctus virtutis: dicet̄ ꝙ angelus est in loco per operatio
nē: ita tn̄ ꝙ ꝑ opatione nō intelligat̄ sola motio: sꝫ que
cūqȝ vnitio: q̄ sua v̄tute se corpori vnit p̄sidēdo: vel ꝯti
nendo: vel quocūqȝ alio mō.) Hec ille. ¶ De scd̄o v̄o
ꝯtactu: quo locus vel corpus ꝯtingit sua virtute substā
tiā sp̄ualem loquit̄ sanct⁹ Tho. 2° quoli. arti. 13. vbi sic
dicit. (Sicut dicimus hominē pati cū detinet̄ vel li
gat̄: ne vadat quo vult: ita ꝑ modū cuiusdā ligatiōis
aīa patit̄ ab igne corporeo. vt dicit Augusti. 21. de ciui
tate dei. Non. n. hoc est ꝯtra nām sp̄us corpori alliga
ri: cū videamus animā nāliter alligari corpi ad viuifi
candū ip̄m. Demōes etiā per nicromātiā potestatē su Cap. 10.
perioꝝ demonū alligant̄ aliquib⁹ imaginib⁹: vel anu
lis: vel aliqbus alijs rebus. Un̄ multo magis possunt
sp̄us alligari diuina v̄tute igni corporeo: nō vt dent il
li vitā: sed vt accipiāt penā sicut August. dicit. Sed q̄
quod est minoris virtutis non potest sua virtute liga
re illud: qd̄ est maioris v̄tutis: inde est ꝙ nullū corpus
pōt ligare sp̄m: qui est maioris v̄tutis: nisi aliqua supe
riori v̄tute. Et ꝓpter hoc dicit̄: ꝙ ignis corporeus agit
in animā separatā nō virtute ꝓpria: sed inquātū est in
strumētū diuine iustitie vindicātis.) Hec ille. ¶ Itē
ibidē in solutiōe primi sic dicit. (Ignis tāgit animaꝫ:
nō quidem tactu mathematico: qui attēdit̄ ſm termi
nos quātitatis: sed magis cōtactu virtutis: nō ꝓprie: sꝫ
quā hēt inquātū est instrumētū diuine iustitie.) Hec
ille. Simile dicit 3° q̄li. arti. 23. ¶ Itē 4° sen. di. 44.
q. 3. arti. 3. questiuncula 3ª. ¶ Itē 4° ꝯtra Gen. ca. 90.
Ex quib⁹ pꝫ quō aīa separata dicit̄ esse in loco per con
tactū v̄tutis: quo. s. tāgit corpus vl' tāgit̄ a corpe. ¶ Et
vlterius: ꝙ cū aīa sepata successiue possit tāgere diuer
sa loca vel tāgi ab eis: ꝙ ipsa aīa pōt moueri localr̄: et
ascēdere vel descēdere eo mō: quo angelus pōt. ¶ Di
cit̄ 4°. ꝙ aīe dānatoꝝ vel aīe purgāde: vel aīe sancto
rū patrū nō dicebant̄ descēdere ad infernū vel purga
Quō anime dicant eē in iferno vl' limbo vel purgatorio. toriū: vel ad illū tm̄mō ꝑ deputationē eo mō quo di
cit arguens: imo q̄ veraciter ⁊ realr̄ erāt p̄ntes illis lo
cis ꝑ aliquē ꝯtactū v̄tutis. De hoc sanct⁹ Tho. 4. sen.
dist. 45. q. p̄ma articu. p̄mo questiūcula p̄ma sic dicit.
(Quāuis substātia sp̄ualis ſm eē suū a corpore nō de
pēdeat: corpalia tn̄ a deo mediātibus spiritualibus gu
bernātur. vt dicit August. 3° de trinitate: ⁊ Gregori⁹. 4. Cap. 8°
dialogoꝝ. Et iō est quedā ꝯuenientia substantiarū spi
ritualium ad corpales substātias per quādā cōgruen
tiā: vt. s. dignioribus substantijs digniora corpora ada 12. metaphy.
ptētur. vn̄ etiā phs ſm ordinē mobiliū posuit ordineꝫ tex. co. 43.
substātiaꝝ separatarū. Quāuis aūt animab⁹ post mor
tem nō assignētur aliqua corpora: quoꝝ sint forme: vl'
determinati motores. determinātur tn̄ eis quedā cor
poralia loca per q̄ndā cōgruentiaꝫ ſm gradus dignita
tis eaꝝ in qbus sint q̄si in loco: eo mō quo icorporalia
in loco esse possunt ſm ꝙ magis vel min⁹ accedunt ad
p̄mā substantiā: cui locus supior per cōgruētiā deputa
tur. s. deū: cui⁹ sedē celū scriptura esse denūciat. ⁊ ideo
animas: que sunt in plena pticipatiōe diuinitatis in ce
lo esse ponimus. Animas v̄o que a pticipatione diuina
impediunt̄: loco ꝯtrario dicimus deputari.) Hec ille.
¶ Itē in solutiōe p̄mi sic dicit. (Incorporalia nō sūt
in loco aliq̄ mō nobis noto ⁊ ꝯsueto ſm ꝙ dicim⁹ cor
pora ꝓpe eē in loco: sunt tn̄ in loco mō substātijs sp̄ua
libus ꝯuenienti: q̄ nobis plene māifestus esse nō pōt.

Anima xpi ad iferos nō solū fm effectū: sz etiā fz realē pñtiā sue eēntie descēdit.

¶ Dicit 5° q anima xpi descendit ad iferos nō solū quātū ad effectū: imo quātum ad realem presentiā sue essentie quo ad vnā partem inferni: sz nō quo ad oēs. De hoc sctūs Tho. 3° parte. q. 52. arti. 2. sic dicit. (Dupliciter dicitur aliquid esse alicubi. Uno mō per suū effectū: & hoc mō xps in quēlibet infernū descēdit: aliter tñ & aliter. Nā in inferno dānatoꝝ habuit hūc effectū: q descēdens ad inferos eos de sua icredulitate & malitia cōfutauit. Illis vō qui detinebant in purgatorio spem glorie consequēde dedit. Sanctis aūt patribus: qui p solo peccato originali detinebant in iferno lumē eterne glorie infundit. Alio mō dr aliquid eē alicubi per suā essentiā: & hoc mō aīa xpi descēdit solum ad locū inferni: in quo iusti detinebant: vt illos quos per gratiā interius visitabat fm diuinitatē: eos etiam fm animā visitaret & loco. Sic aūt in vna parte inferni existēs effectū suū aliqualiter ad oēs partes inferni deriuauit: sicut in vno loco terre passus totū mundū sua passione liberauit.) Hec ille. ¶ Tunc ad pmā pbationē in oppositū respondet negando minorē: quia substātie separate cōtingit esse in loco corporali nō solū p effectū: imo per vnitionē sui ad locū: & qualēcūq contactum virtutis actiuum vel passiuum: vt sepe dictum est. ¶ Ad scdam dicit negando consequentiā: quia dato q non descenderit illuc per motum continuum: non sequitur q descenderit per solum effectū. est enim dare medium. s. contactum virtutis. Forte tamen posset concedi: q ille descēsus: quia fuit in instāti potius dicendus sit indiuisibilis mutatio q proprie dictus motus. Sed in hoc non est vis (vt dictū est.) Sed de hoc descensu q fuerit localis: & non per solū effectū: asserit scūs Tho. 3° pte. q. 52. arti. pmo: vbi arguit sic. (Descendere ad inferos non pōt christo conuenire fm diuinam naturā: que est omnino imobilis: sed solum pōt ei conuenire fm naturā assumptā. Ea vero que christus fecit: vel passus est in natura assumpta ordinant ad salutē humanā: ad quā non videtur necessarium fuisse: q christus descenderit ad inferos: quia per passionē suā quā in hoc mundo sustinuit nos liberauit a pena & culpa: nō ergo fuit necessariū q christus ad ifernū descenderit.) Ecce argumentū. ¶ Sequitur responsio. (Passio (inquit) xpi fuit quedā causa vniuersalis salutis humane tam viuoꝝ q mortuorum. Causa aūt vniuersalis applicat ad singulares effectus per aliqd spāle. vnde sicut virtus passionis christi applicat viuentibus per sacramenta configuratiua nos passioni xpi: ita etiā applicata est mortuis per descēsū xpi ad iferos. Propter qđ signāter dr Zach. 9°: q eduxit vinctos de lacu in sanguine testamēti sui. i. p virtutem sue passiōis.) Hec ille. ¶ Et recte si ratio arguentis inspiciat eque concludit: q corpus xpi descenderit ad iferos: sicut de anima: quia corporalis passio fuit causa illoꝝ effectuū: de qbus loquit arguēs. ideo si anima nō aliter q per effectū ad infernū descenderit: sequit q passio christi: & corpus subiectū passiōi descenderit ad infernū. qđ nullus dicit. ¶ Ad tertiā dicit: q respōsio ibidē data est sufficiens: quia illam ponit sanctus Tho. 3° parte. q. 52. arti. 4° in solutione tertij. & 3° snia. dist. 22. q. 2. arti. pmo. q. 2. Et ad improbationē huius solutiōis dicit: q nō est simile de inferno & paradiso. Licet enī sit duplex infernus sicut duplex paradisus: nō tñ est dōm: q anima xpi descenderit solum ad infernū: qui nominat penā dāni vel sensus: & nō ad infernū: qui nominat locum sub terra. Cuius rō est: qr anima christi nō descendit ad illud: qđ nō erat: sed ille infernus de quo loquitur arguens: non erat pro illo instanti: quo xps dicitur descendisse ad infernum. Tūc enim in sanctis patribus erat diuina visio: vt arguēs cōcedit: sed p instāti: quo erat in eis diuina visio non erat in eo puatio diuine visionis: nec infernus illo mō dictus: igit in instāti mortis xpi nō descendit anima christi ad talem infernū: sed potius ad infernū localem: & nō penalē. ¶ Item. Qr fm illā viam magis deberet cōcedi: q xps descenderit ad paradisū q ad infernū: qr in illo instāti paradisus fuit effectus eius. nō aūt infernus: sed puatio vel destructio iferni: qđ tamen nullus dicit. ¶ Itē. Doctores dicunt: q aīa christi nō descendit ad infernū put nominat penam: sed put nominat locū. De hoc sanctus Tho. 3° sen. dis. 22. q. 2. articu. pmo questiuncula pma sic dicit. (Christus vt nos ab omnibus defectibus liberaret: in se nostros defectus: qui vniuersaliter omniū erant: & in defectu gratie non vergebant: accipere voluit. Hoc autē erat omnibus hominibus cōmune ante christi passionem: q pro debito originalis peccati ad infernum descēdebant. Sed in nomine inferni duo important. s. locus & pena: vel dāni vel sensus. s. afflictiua. Pena aūt dāni sc carentia diuine visionis vergebat in defectū gratie: quia. s. non poterat in eis esse gratia cōsumata. s. gloria. Similiter etiam pena sensus post hanc vitam non est satisfactoria: quia illi nō sunt in statu merēdi: sed est vel purgatiua vel dānatiua. Purgatio aūt debetur alicui impuritati: & damnatio peccato mortali. Unde etiā pena sensus post hanc vitam in defectum gratie vergit. Et ideo xpo fuit competens in infernū descendere fm q infernus importat locum: nō autē fm q importat penam) Hec ille. ¶ Et hec sufficiunt ad dicta Durandi cōtra tertiā conclusionē. ¶ Ad argumenta eius ꝯtra quartam respondet. & ides ad duo prima argumēta: quib' vult pbare: q in triduo mortis ista non esset vera. totus xps est in inferno. ¶ Dicitur pmo: q cōclusio nostra nō dicit: q in triduo mortis ista esset vera: totus christus est in inferno: vel in sepulchro: nec sanctus Tho. hoc dicit alicubi expresse: sz dicit q totus christus in triduo fuerit in inferno: et in sepulchro. Et iō nō est necesse respondere ad illa duo argumēta prima improbātia illā: totus christus est in inferno. Ualde aūt refert dicere: totus xps est in inferno: & totus christ' in triduo fuit in inferno: quia in ista que est de presenti: totus christus est in inferno: subiectum supponit p illo: qđ est actualiter christus. in illa aūt: totus christus fuit in inferno: subiectum ampliat ad supponendū sub disiunctiōe p illo: qđ est actualiter christus: vel pro illo: qđ fuit quādoq christus: licet modo nō sit. Et est simile de istis: xps ante incarnationē nō fuit homo: & ante incarnationē hec erat vera: xps est homo: vel xps est deus: vel xps est. Prima enim communiter cōceditur a doctoribus: sequentes vero communiter negātur a doctis. ¶ Dicit scdo: q hoc nomē xps pōt multipliciter accipi. pmo modo p filio dei: ita q nec p alio supponat: nec aliud cōnotet q hoc nomē filius dei. ¶ Scdo mō pōt sumi p filio dei connotando vnionē nature hūane integre ad filiū dei: ita q idē sit dicere xps: & dicere fili' dei habēs nām humanam hypostatice sibi vnitā: ita q supponat p filio: & connotet naturā humanā in obliquo in sua significatione. ¶ Tertio mō pōt sumi p filio dei ꝯnotando in sua significatiōe in obliq: nō qdē nām humanā integrā: sed ptes nāe hūane sibi hypostatice vnitas: sz abinuicē diuisas & separatas: ita q suppōat p hypostasi: sz ꝯnotet in obliquo

Hoc nomen xps multipliciter sumit.

In 2° dis. 2. xlo. scda.

obliquo ptes nãe hũane sibi vnitas: ꝛ potissime aiam vnitã plenitudine spiritus sancti. ex qua dr̃ vnctus ꝛ xp̃s: ita q̃ idẽ significet christus q̃d filius dei vnctus ẜm animã. ℂ Quarto modo põt sumi pro quodam cõposito vel aggregato ex filio dei ꝛ ex natura humana: ita ꝙ hoc nomen supponat ꝑ tali composito. Et ꝙ hoc nomẽ possit tam varie accipi. pꝫ ex vsu doctorum sanctoꝝ ꝛ modernoꝝ. Augustinus eniꝫ in sermone de simbolo. vt recitat sanct⁹ Thomas 3ª parte. q. 52. arti. 3º in solu. tertij sic dicit. (Non per diuersa tẽpora vel loca dicimus vbiq3 xp̃m esse totuꝫ: vt modo ibi totus sit: ꝛ alio tempore alibi totus: sꝫ vt semper: ꝛ vbiq3 sit totus.) Hec ille. ℂ In quibus loquutiõibus apparet: ꝙ accipit hoc nomen christus pro filio dei. q̃d expressius pꝫ: q2 in eodem sermone ita dicit exponens premissa. (Totus filius apud patrẽ: totus in celo: totus in terra: tot⁹ in vtero virginis: tot⁹ in cruce: tot⁹ in iferno ĩ paradiso. in q̃ latronẽ itroduxit.) Hec ille. ℂ Talis eniꝫ loquutio xp̃s est semper: vbiq3 totus: non põt verificari si subiectuꝫ supponat quarto modo. s. ꝑ composito ex duabus naturis: nec si supponat secundo modo. s. pro filio dei habente naturã integrã: sed soluꝫ potest verificari si subiectum supponat p̃mo modo. s. ꝑ filio dei sine quacũq3 cõnotatiõe nature humane vel suarum partiũ: ꝛ etiaꝫ si supponat tertio modo. s. pro filio dei habentem partes nature humane: potissime illaꝫ: ẜm quã sibi cõpetit vnctio spũs sci. s. animã rationalẽ. Hoc eniꝫ nomen xp̃s semper supponit apud sanctos ꝑ supposito filij dei: ꝛ nõ pro tali composito: quale fingit arguens. s. quarto modo superius dicto. ℂ Et de hoc sanctus Tho. 3ª parte. q. 17. arti. primo sic dicit. (In xp̃o cum sint due nature: diuina. s. ꝛ humana: altera earuꝫ põt de eo predicari ꝛ in abstracto ꝛ in concreto. dicimus enĩ ꝙ filius dei: qui supponit̃ in hoc nomine xp̃s: est diuina natura ꝛ est deus. sed humana natura non põt predicari de xp̃o ẜm se in absoluto: sed in concreto solũ. put. s. signat̃ in supposito. Non enim vere põt dici: ꝙ xp̃s sit natura humana: q2 natura humana nõ est nata predicari de suo supposito. Dicitur aũt ꝙ xp̃s est homo: sicut ꝛ ꝙ xp̃s est de⁹. Deus aũt significat habẽtẽ diuinitatẽ: ꝛ homo significat habenteꝫ humanitatẽ. Aliter tamẽ habens humanitatẽ significat̃ per hoc nomẽ homo: ꝛ aliter per hoc nomẽ Jesus: vel Petrus. Nam hoc nomẽ homo importat habentẽ humanitatẽ indistincte: sicut ꝛ hoc nomen deus indistincte importat habentẽ diuinitatem. hoc aũt nomen Jesus: vel Petrus importat habentẽ humanitatẽ distincte. s. sub determinatis indiuiduãtibus ꝓprietatibus. sicut ꝛ hoc nomẽ filius dei importat habentẽ diuinitatem sub determinata ꝓprietate personali.) Hec ille. ℂ Ex quib⁹ pꝫ q̃uo hoc nomen xp̃s supponit pro filio dei: lꝫ cõnotet humanitateꝫ: ꝛ q̃uo ista est vera: xp̃s est diuinitas: q̃d non esset verũ: si ly xp̃s supponeret quarto modo sicut vult arguens. ℂ Item q̃one. 52. arti. 3º arguit sic p̃mo loco. (Corpus xp̃i est aliqua pars eius: sed corpus xp̃i non fuit in inferno. ergo totus xp̃s non fuit in inferno.) Ecce argumentũ. ℂ Sequit̃ responsio. (Dõm (inquit) ꝙ corpus xp̃i: q̃d tũc erat in sepulchro: nõ est pars persone icreate: sed nature assumpte: ꝛ ideo per hoc ꝙ corpus xp̃i nõ fuit in inferno: non excludit̃ quin totus xp̃s fuerit: sed ostendit̃ ꝙ nõ fuerit ibi totum: q̃d pertinet ad humanã naturaꝫ.) Hec ille. ℂ Ex quo apparet: ꝙ ly xp̃s non supponit ꝑ tali composito: sed ꝑ persona increata: ꝛ ꝙ corpus nõ est pars persone ipsius xp̃i: sed humane nature. Et ꝯsilr huma-

nitas nõ est ps xp̃i. q̃d euidẽti⁹ ondit ibidẽ. ℂ Arguit eniꝫ sic scd̃o loco. (Nihil cui⁹ ptes sunt abinuicẽ separate: põt dici totũ: sed corpus ꝛ anima: que sunt partes nãe humane: fuerũt abinuicẽ separata post mortẽ. descẽdit aũt ad infernũ mortuus existẽs. ergo nõ potuit esse totus in inferno.) Ecce argumentũ. ℂ Sequit̃ responsio. (Ex anima (inq̃t) ꝛ corpore vnitis cõstituit̃ totalitas humane nãe. nõ aũt totalitas diuine persone: ꝛ ideo soluta vnione anime ꝛ corporis per mortẽ remãsit totus xp̃s: sed nõ remãsit humana natura in sua totalitate.) Hec ille. ℂ Ex quib⁹ apparet: ꝙ quart⁹ modus accipiẽdi hoc nomẽ xp̃s: quo Durãdus vtit̃ inconsuetus est. ꝛ ꝯ menteꝫ sanctoꝝ ꝛ doctoꝝ. sed p̃mi tres sunt consueti. ℂ Dicit̃ 3º ꝙ in triduo hec poterat concedi: xp̃s est totus in iferno. pꝫ accipiendo ly xp̃s p̃mo mõ ꝛ tertio: q2. s. quelibet tunc istarũ erat vera. filius dei est totus in iferno: ꝛ similiter ista. filius dei habẽs corpus ꝛ aiam: ẜm quã competit sibi vnctio spiri. san. per quam dicitur. xp̃s est totus in inferno. Et similiter hec tũc erat vera: filius dei est xp̃s. sicut ꝛ hec. fili⁹ dei est sacerdos: ꝛ hec: filius dei est filius hominis. ℂ De p̃ma istarũ dicit sic sanct⁹ Tho. 3ª parte. q. 50. arti. 4º in solu. 3. (Esse sacerdotẽ ꝯtingit homini ratione aie: in qua est ordinis character. vnde ꝑ mortẽ homo nõ perdit ordinẽ sacerdotalẽ: ꝛ multo minus xp̃s: qui est totius sacerdotij origo.) Hec ille. ℂ De secũda vo ꝓpositione sic dicit scd̃o quolibet. q. p̃ma. vbi arguit sic. (Dicit̃ Matth. 12. Sicut fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus ꝛ tribus noctibus: ita ꝛ filius hoĩs in corde terre. Nõ aũt alius filius: nisi filius hominis: qui loquebatur super terram. alioquin xp̃s fuisset duo filij. ergo fuit homo in triduo mortis.) Ecce argumentuꝫ. ℂ Sequit̃ responsio. (Dicendũ (inquit) ꝙ hoc nomẽ homo est nomen nature: sꝫ filius est nomẽ hypostasis: ꝛ iõ magis in triduo mortis xp̃s põt dici filius hoĩs q̃ꝫ homo.) Hec ille. ℂ Ex quo pꝫ: ꝙ cũ xp̃s sit nomen suppositi ꝛ persone: ꝯnotãs tñ humanitatẽ integrã vl̃ fractã: sicut ꝛ hoc nomen fili⁹ hominis: ita põt ꝯcedi in triduo: persona filij dei est xp̃s: sicut ꝛ hec: persona filij dei est fili⁹ hominis. (Ex his pꝫ responsio ad duo argumẽta p̃ma Durãdi. ℂ Ad p̃mũ siq̃dẽ negatur minor: ꝛ ad eius ꝓbationẽ dicit̃: ꝙ hoc nomen xp̃s supponit ꝑ supposito eterno subsistente in duabus naturis: sed nõ ecõuerso: q2 nominat illud vt subsistit in diuina natura integra. in hũana aũt integra vel ꝯfracta: duꝫ tñ partes illius nature: ꝛ potissime aĩa sint sibi vnite hypostatice. sic aũt erat in triduo. ℂ Ad 2ᵐ negatur minor: q2 nõ sic hoc nomẽ xp̃s est impositũ ad significandum deũ hominẽ. sicut nomen illud: q̃d significat hominẽ albũ. Sed hoc nomẽ xp̃s est impositũ ad significanduꝫ deum vnctum. illa aũt vnctio mansit in filio dei quãdiu partes humane nature manserũt sibi vnite personaliter: siue essent adinuicẽ cõiuncte: siue separate. ℂ Potest etiã dici ad istud argumentũ ꝛ ad precedens: ꝙ procedunt iuxta secundam vel quartam significationem ꝛ suppositionẽ huius nominis christus ẜm quã nõ cõceditur: q̃ ista fuerit vera. in triduo christus est in inferno. ℂ Sed non ꝓcedunt argumenta vtẽdo hoc nomine xp̃s iuxta primã ꝛ tertiaꝫ acceptionem: q2 in talibus acceptionibus negat̃ minor vtriusq3 argumẽti. Q2 sic accipiendo hoc nomen xp̃s non significat suppositũ subsistẽs in duplici natura: sicut dicit minor p̃mi argumenti: nec significat deũ hominẽ: vt dicit minor scd̃i argumenti. Concedit̃ tñ ꝙ nõ vniuoce h̃ fuerit vera. in triduo xp̃s est: vel fili⁹ dei ẽ chri-

Alia rñsio ad vtrũq3.

stus: sicut modo. et hoc bene cõcludit Durandus. nõ aũt concludit: ꝙ hec nullo modo esset vera: in triduo: christus est. ¶ Ulterius ad argumenta: quibus ꝓbat: ꝙ modo hec sit falsa. christus fuit homo in triduo: dicitur. ¶ Ad p̄mũ si quidez dicitur: ꝙ lz ly totus ponat suum significatum circa hoc substantiuũ christus: tamen hoc nõ est ratiõe significati totius illius substantiui: sed ratione suppositi: hoc enim nomen xp̄s dato ꝙ significet aliqualiter duas naturas vel subsistẽs in duabus naturis nõ tamẽ supponit ꝓ duabus naturis: sꝫ ꝓ supposito illarꝫ. Et qꝛ totũ illud suppositũ fuit in inferno q̄tum ad esse: qđ pertinet ad suam personalitatẽ: iõ illa ꝯcedit̃: totus christus fuit in iferno: ꝛ ista totus xp̄s est vbiqꝫ: ꝛ ista: tot⁹ xp̄s fuit semꝑ ꝛ ab eterno. ¶ Ad 2ᵐ dr̃: ꝙ stat in hac falsa ꝓpõne. s. ꝙ hoc nomen xp̄s supponat ꝓ persona composita: ꝛ sit nomen suppositi habẽtis partes s̄m se ꝛ intrinsece. Hoc enĩ falsum est: cũ illud nomẽ supponat ꝓ filio dei: cui s̄m se partes nõ ꝯueniunt licet illud nomen ꝯnotet naturam humanã: vel partes eius: ꝓ quibus tamẽ nõ supponit. Uñ hoc argumentũ ꝓcedit s̄m quartã acceptionẽ huius nominis xp̄s: que abusiua est. De hoc sanct⁹ Tho. 3° sen. di. 22. q. p̄ma. arti. 2. vbi arguit sic. (Totalitas rei dr̃ respectu illorꝫ: ex q̄bus res cõponit̃: sed totus xp̄s dr̃ esse vbiqꝫ vt in lr̃a dr̃: ꝛ Damascenus dicit

Li. 3. ca. 7.

Cum igit̃ totus ad personã pertineat: ꝛ persona sit cõposita ex humanitate ꝛ diuinitate: videtur ꝙ humanitas xp̄i sit vbiqꝫ: ꝛ sic vbiqꝫ est hõ.) Ecce argumentum. Sequit̃ r̄nsio. (Ad 6ᵐ (inquit) dđm est: ꝙ ꝑsona nõ dicit̃ ꝓprie composita ex naturis. vnde tot⁹ nõ fertur ad personã s̄m qđ totũ dicit̃: qđ hẽt partes: sed s̄m qđ totũ dr̃: cui nihil deest. Et s̄m hoc xp̄s dicit̃ totus vbiqꝫ: qꝛ nihil deest sibi de sua ꝑsonalitate s̄m qđ vbiqꝫ est. totus. n. cũ sit masculini generis ad personam pertinet. Deest aũt ei aliquid de his: que ad naturaz xp̄i pertinet s̄m qđ est vbiqꝫ: qꝛ s̄m humanã naturam nõ est vbiqꝫ. Et ideo dr̃ ꝙ est totus vbiqꝫ: sꝫ non est totũ vbiqꝫ: qꝛ totum cũ sit neutri generis ad naturam pertinet.) Hec ille.

Totus xp̄s ẽ vbiqꝫ: sed nõ est totũ vbiqꝫ

¶ Ad 3ᵐ dr̃: ꝙ similiter fundatur in precedenti termino. s. ꝙ persona xp̄i sit cõposita ex naturis vel ꝑtibus. de hoc scũs Tho. 3. sen. di. 6°. q. 2. articu. 3. sic dicit. (Ad rõnem totius duo pertinent. Unuz. s. ꝙ esse totius pertineat ad oẽs partes: qꝛ partes nõ habent ꝓpriuz esse: sed sunt per esse totius. Aliud est ꝙ ꝑtes cõponẽtes causant esse totius. Et qꝛ scđa opinio: que sola est catholica. ponit vnum esse in xp̄o: esse diuine ꝑsone ꝑtinet ad vtrãqꝫ nãm: non tñ illud esse cãtur ex ꝯiunctiõe naturarũ: sicut esse compositi causat̃ ex ꝯiunctiõe cõponentiũ. Uñ s̄m hanc opinionẽ ꝑsona xp̄i põt aliquo mõ dici cõposita inquantũ saluat̃ ibi aliqua ꝯditio cõpositi: nõ tñ est ibi vera rõ cõpositionis: qꝛ deficit altera conditio. Uñ non est in vsu modernorꝫ tenentium hanc opinionẽ: ꝙ dicãt personam cõpositã.) Hec ille.

Quõ ꝑsona xp̄i possit dici cõposita.

¶ Itez ibidem in solutione quarti. (Quamuis (inquit) cõpositio q̄tum ad aliquid saluetur in incarnatiõe verbi: nullo modo tamen est ibi ratio partis. Diuinitas enim pars esse nõ põt ꝓpter imperfectionẽ: que est de ratiõe partis. Humana aũt natura similiter nõ põt esse pars: qꝛ cõpartem: que sibi correspõdeat: nõ hꝫ: vel etiã qꝛ nõ causat esse persone: que dicit̃ composita. Et ideo Magister dicit 7° distinctiõe: ꝙ inexplicabilis est illa compositio: que nõ est partium rõ. Dicit̃ aũt a magistris vnio exigitiua: qꝛ tot comprehendunt̃ in persona: quot exigunt̃ ad opus redemptionis: vt. s. sit deus qui posset ꝛ homo qui deberet satisfacere. Damascen⁹ aũt dicit personam esse compositã: qꝛ est ibi aliquid de ratione compositionis: nõ ꝙ sit simpliciter composita quãtuz ad perfectã rationẽ cõpositiõis.) Hec ille.

¶ Ex quibus pꝫ: ꝙ ista est vera ꝛ ꝓpria ꝛ nõ figuratiua: xp̄s est vbiqꝫ tot⁹: xp̄s fuit in sepulchro ꝛc̃. ¶ Et simile est de istis: sicut de alijs: de quibus alias dictuz est. s. iste homo icepit esse. de quibus sanctus Tho. 3. parte. q. 16. arti. 9. sic dicit. (In hoc qđ dicitur: iste hõ demonstrato xp̄o designatur suppositum eternuz: cuius eternitati repugnat incipere esse. vnde hec est falsa. hic homo incepit esse. Nec obstat ꝙ incipere esse cõuenit humane nature: que signat̃ per hoc nomen homo: quia terminus in subiecto positus nõ tenet̃ formaliter pro natura: sed magis materialiter ꝓ supposito ꝛc̃.)

In h. 3° dist. xi. ꝯclu. scđa.

Et ita in ꝓposito. ista est vera. xp̄s est vbiqꝫ: qꝛ lz esse vbiqꝫ nõ cõueniat nature humane: cõuenit tamẽ supposito: modo subiectum nõ stat pro natura: sed pro supposito. et hec sufficiant ad dicta Durãdi. Cõcedimus enĩ p̄mo: ꝙ in triduo mortis. hec fuit vera: totus xp̄s est in iferno: accipiendo ly xp̄s p̄mo modo: vel tertio modo: verũtamen aliqua equiuocatio tunc fuit in hoc nomine xp̄s. vt dcm̃ est. Scđo dicitur. ꝙ modo hec debet cõcedi: totus xp̄s fuit in inferno: accipiẽdo ly xp̄s p̄mo modo ꝛ secundo ꝛ tertio: non aũt quarto modo. ¶ Ad argumentũ ꝓ parte affirmatiua questionis respõdit sanctus Tho. 3ᵃ parte. q. 50. arti. 4. in sol. tertij: vbi sic dicit. (Esse sacerdotẽ ꝯtingit homini rõe anĩe ꝛc̃.) sicut allegatum fuit p̄us. Et hec de. q. sufficiant. De qua benedictus deus. Amen.

¶ Dist. XXIII.

¶ Utrꝫ v̄tutes hituales sint homini necẽie. Qõ vnica.

Circa 23ᵃᵐ tertij sentẽtiarũ distinctionem queritur. Utrũ virtutes habituales sint homini necessarie. Et arguit̃ ꝙ nõ. Qꝛ nullus habit⁹ est necessarius: sed virtutes sunt habitus. igit̃ nõ sunt necessarie. Minor nota est. maior ꝓbat̃: qꝛ habitus importat ordinẽ ad actũ: sed potentia importat p̄ncipiũ act⁹ sufficienter. nã ꝛ potentie nãles absqꝫ habitibus sunt p̄ncipia actuũ. ergo nõ est necessariũ esse habitus.

In oppositum arguit̃ sic. Quia habitus et virtutes sunt quedaz perfectiones: sꝫ perfectio est maxime necessaria rei: cum habeat rõnẽ finis. g̊ necessariũ est habit⁹ ꝛ v̄tutes eẽ.

In hac qõne sunt tres articuli. In primo ponuntur conclusiones. In secũdo obiectiones. In tertio solutiones.

Quantum ad p̄mũ articulũ sit prima conclusio. Habitus sunt homini necessarij. ¶ Istã ponit sanctus Tho. p̄ma scđe. q. 49. articu. 4°. vbi sic dicit. (Habitus importat quandaz dispositionem in ordine ad naturã rei: ꝛ ad operationẽ vel finem eius: s̄m quez aliquid bene vel male disponitur ad aliud. Ad hoc aũt ꝙ aliquid indigeat disponi ad alterum tria requiruntur.

Ad h ꝙ aliquid idigeat disponi ad alteruz tria requiruntur.

Primo quidez vt illud quod disponitur sit alterũ ab eo: ad quod disponitur: ꝛ se habeat ad ipsuz vt potentia ad actũ. Unde si aliquid sit: cuius natura nõ sit cõposita ex potentia ꝛ actu: ꝛ cuius substãtia sit sua opatio: ꝛ ipsum sit ꝓpter se ipsum ibi habitus vel dispositio locum non hꝫ. sicut pꝫ in deo. Scđo requirit̃: ꝙ illud qđ est in potẽtia ad alterũ: possit plurib⁹ modis determinari ꝛ ad diuersa. Uñ si aliquid nõ sit in potẽtia nisi ad vnũ: ibi dispositio vel habitus locũ non habet: quia tale subiectuz ex sui natura habet

ra habet debitam habitudinē ad talem actuʒ. Unde si corpus celeste sit cōpositū ex materia ꝛ forma: cuʒ illa materia nō sit in potētia ad aliam formā: nō habet ibi locuʒ dispositiōalis habitus ad formā: aut etiā ad operationē: qꝛ natura celestis corporis nō est in potētia nisi ad vnuʒ motuʒ determinatū. ¶ Tertio requirit ꝙ plura cōcurrant ad disponendū subiectū ad vnū coruʒ ad que est in potētia: que diuersis modis cōmensurari possunt: vt sic disponant bene vel male ad formā: vel operationes. Unde qualitates simplices elemētorum: que scdm vnū modū determinatū cōueniunt naturis elementorū: nō dicimus dispositiones vel habitus: sed simplices qualitates. Dicimus aūt dispositiōes vel habitus sanitatem ꝛ pulchritudineʒ: ꝛ alia huiꝰ que important quādaʒ cōmensuratiōnē plurium: que possunt diuersis modis cōmensurari. Propter qd dicit phs. 5°.
Tex. cō. 25. metaphi. ꝙ habitus est dispositio: ꝛ dispositio est ordo habētis partes vel fm potentiaʒ: vel fm locuʒ: vel fm spēʒ. Qꝛ igitur multa sunt entia: ad quorum naturas ꝛ operationes necesse est plura cōcurrere: que diuersis modis cōmensurari possunt: ideo necesse est habitꝰ esse.) Hec ille. ¶ Item 3°. sen. dist. 23. q̄. p°. artic. p. sic dicit. (In omnibꝰ que habent regulā ꝛ mensurā: eorum bonitas ꝛ rectitudo consistit in ꝯformitate ad suam regulam vel mensurā: malitia autē fm qd ab ea discordat. Prima autē mensura ꝛ regula oīum est diuina sapientia. vn̄ bonitas ꝛ rectitudo siue vitas vniuscuiusqꝫ cōsistit fm qd attingit ad hoc: ad qd ex diuina sapiētia ordinatur. vt Ansel. dicit. Et similiter etiam est de alijs secūdis regulis: ꝙ in ꝯformitate ad ipsas bonitas ꝛ rectitudo regulatoꝝ consistit. Sunt aūt quedaʒ potentie limitate ad determinatas actiones vel passiones: ꝛ fm ꝙ illas implet sue regule conformant: qꝛ per diuinam sapientiam ad talia sunt ordinate. Et qꝛ nature inclinatio semꝑ est ad vnuʒ: ideo tales potētie ex ipsa natura potētie rectitudineʒ sufficienter habere possunt ꝛ bonitatem: malitia autē in eis cōtingit ex defectu potentie. Potētie vero altiores ꝛ vniuersaliores: cuiusmodi sunt rationales potētie: nō sunt limitate ad aliquid vnū vl̄ obiectum: vel modū operādi. qꝛ fm diuersa ꝛ diuersimode rectitudinem habere possunt. Et ideo ex natura potentie nō possunt determinari ad rectum ꝛ bonum ipsarum. sed oportet ꝙ rectificentur rectitudineʒ a sua regula recipientes. Hoc autē cōtingit dupliciter. Uno mō vt recipiatur per modū passionis: sicut in hoc ipso ꝙ potentia regulata a regulāte mouet. Sed qꝛ in hoc ꝙ aliqd patit: ꝛ nihil ad actum cōfert: diffinitio violē-
Cap. 3. tie consistit: vt pꝫ in 3°. eth. violentia autē difficultateʒ
Tex. cō. 6. ꝛ tristitiā habet: vt in 5°. meta. dicit. ideo predicta receptio rectitudinis nō sufficit ad perfectam rectificationē potētie regulate: oportet ergo vt alio modo recipiat. s. per moduʒ qualitatis inherentis: vt. s. rectitudo regule efficiat forma potentie regulate. Sic enī faciliter ꝛ delectabiliter qd rectuʒ est operabitur: sicut id qd est conueniens sue forme. Et hec quidem qualitas siue forma dum adhuc imperfecta est: dispositio dicitur. Cuʒ autē
Tex. cō. 25. iam cōsumata est: ꝛ quasi in naturā versa: habitꝰ nomi
Cap. p°. natur: qui vt ex 2°. eth. ꝛ 5°. metaphy. accipitur: est fm
Cap. 9. quē nos habemꝰ ad aliquid bene vel male. Et inde est
Tex. cō. 16. ꝙ in predicamētis dicitur. dispositio facile mobilis: ꝛ habitus difficile mobilis: qꝛ qd nāle est: nō cito transmutur. Inde est etiaʒ ꝙ habitus ad vnuʒ inclinat sicut
Cap. p. natura: vt dicit 5°. eth. Et ꝑpter hoc etiam signum generati habitus est delectatio facta in opere: vt dicit 2°. eth. qꝛ qd est nature cōueniens: delectabile ꝛ facile est,

Et ꝑpter hoc etiaʒ habitus a Cōmētatore 3°. de anima Cap. 5.
diffinitur: ꝙ est quo qs agit cuʒ voluerit: quasi in promptu habēs qd operandū est. Et ideo habitus possessioni cōparatur p̄mo ethi. fm quā res possesse ad nutū ha Cap. 10.
bentur: operatio vero vsui. Pꝫ ergo ꝙ potentie nāles: qꝛ sunt ex se ipsis determinate ad vnū: habitibus nō indigent. Similr etiam nec apprehēsiue sensitiue: qꝛ habent determinatū modū operandi: a quo nō deficiunt nisi per defectuʒ potentie. Similr etiam nec voluntas humana fꝫ qd est determinata naturaliter ad vltimū finem: ꝛ ad bonū fm qd est obiectum eius. Similr ēt nec intellectꝰ agens: qui habet determinatā actioneʒ. s. facere intelligibilia in actu: sicut lux facere visibilia in actu. Similr etiaʒ nec in ipso deo est aliqs habitus: cuʒ ipse sit p̄ma regula ab alio nō regulata. Unde eēntialr bonus est: ꝛ nō per participationē rectitudinis ab alio: nec maluʒ in ipso potest incidere. Sed intellectus possibilis: qui de se indeterminatꝰ est: sicut materia p°: habitu indiget: quo participet rectitudinem sue regule. Et naturali quātum ad ea: que ex ipso lumine intellectus agentis: qui est eiꝰ regula: statiʒ determinant sicut sunt p̄ma principia. Et acquisito quātuʒ ad ea: que ex ipsis principijs educi possunt. Et infuso lumine siue habitu: quo ꝑticipet rectitudinem prime regule in his: que intellectum agentē excedunt. Similr in voluntate quātum ad illa: ad que ex natura nō determinat: ꝛ in irascibili ꝛ in cōcupiscibili indigemus habitibus fm ꝙ participāt rectitudinē rōnis. que est eorum regula: vel rectitudinē p̄me mensure in his: que naturam humanaʒ excedūt: quātuʒ ad habitꝰ infusos. Et similr in corpore animato est habitꝰ sanitatis ꝑut ꝑticipat ab anima dispositionē qua potest opus suuʒ recte ꝑficere: qꝛ oculus sanus dicit: qui opus oculi recte ꝑficere pōt: vt dr. x. de
aīalibus. Unde patet ꝙ huiꝰ qualitates: quas habitus Cap. p.
dicimꝰ: in rebus aīatis inueniunt: ꝛ precipue in habentibus electionem: vt dicitur in 5°. meta.) Hec ille. ¶ Ex Tex. cō. 25.
quibus pōt sic argui pro cōclusione. Illud est necessariuʒ homini in operibus suis: sine quo nō pōt perfecte rectificare actus suarum potentiaruʒ. sed habitus sunt huiꝰ: igitur. ꝛc. ¶ Secunda cōclusio. Uirtutes humane sunt habitus. Hanc ponit sanctus Tho. 3°. sen. vbi supra arti. 3°. q. i. vbi sic dicit. (Nomē virtutis fm p̄mā sui ipositionē videtur quādam violentiam sonare. vn̄ tertio celi ꝛ mundi dicitur ꝙ motus accidentalis: idest
violentus: qui est a virtute: idest violentia: nō cuʒ auxi Tex. cō. 28.
lio nature: sed qꝛ nō potest aliquid alteri violentiaʒ inferre: nisi per potētiam ꝑfectā fm quā agat ꝛ nō patiatur. inde tractū est nomē virtutis ad significandū oēʒ potētiam ꝑfectaʒ: siue qua potest aliqd in se ipso subsi-
stere: siue qua pōt operari. Et sic dr in p̄mo celi ꝛ mūdi Tex. cō. 16.
ꝙ virtus est vltimū potentie: qꝛ perfectio potentie mensuratur ex vltimo ꝛ maximo: qd quis pōt. Et qꝛ maluʒ in actu contingit ex defectu potentie agentis. ideo ad perfectionē potētie exigitur ꝙ bene operetur in genere
suo. Et propter hoc dicitur in 2°. ethi. ꝙ virtus est que Cap. 5.
bonum facit habentē: ꝛ opus eius bonum reddit. Et in
7°. phi. dicitur: ꝙ virtus est dispositio perfecti ad opti- Tex. cō. 16.
mum: eoruʒ. s. ad que potentia se extendit. Et qꝛ de virtutibus humanis loquimur: ideo virtus humana erit que perficiet humanaʒ potentiam ad actum bonum ꝛ optimuʒ. Cum autem homo ex hoc sit homo ꝙ habet rationem ꝛ intellectuʒ: ideo potentie ille sunt humane que aliqualiter rationales sunt: vel per essentiā sicut q̄ sunt in parte intellectiua: vel per ꝑticipationē: sicut que sunt in parte sensitiua rationi obedientes. De autē po-

tentie ex natura potentie nō possunt esse determinate ad actus bonos: nec perfecte determinant nisi per habitus. vnde virtutes humane: de quibus loquimur: non sunt potentie: sed habitus.) Hec ille. ¶ Item pma zᵉ. q.55. arti.p. sic dicit. (Uirtus noīat quādā potētie perfectionē. Uniuscuiusqȝ aūt perfectio consideratur precipue in ordine ad finem suum. Finis autē potētie est actus. Potentia ergo dicitur esse perfecta fm qđ determinatur ad suū actum. Sunt autē quedā potentie: q̄ scđm se ipsas sunt determinate ad suos actus: sicut potētie naturales actiue. et ideo huiꝰ potētie naturales fꝫ seipsas dicunt virtutes. Potētie autē rationales: que sunt potētie ꝑprie hoīs: nō sunt determinate ad vnum: sed se habent indeterminate ad multa. Determinātur aūt ad actus per habitus. et ideo virtutes hūane sunt habitus.) Hec ille. ¶ Ex q̄bus potest sic argui pro cōclusione. Illud qđ perfecte determinat potentiā rationalem ad perfectionem suā ꝛ ad bonum actum suum: est habitus: sꝫ virtus humana est huiꝰ: igitur est habitus. Et in hoc primus articulus terminatur.

Quantum ad zᵐ articulum arguendum est cōtra cōclusiones. Et quidē cōtra pᵃᵐ arguit Durandus ꝓbando: q̄ officiū vel effectus: aut actiuitas habitus nō sit determinare actum vel potentiam ad actum. Et q̄ habitus nō sit necessarius ad determinādū actū ꝓbat. Quia determinatio actus est solum fm rationem vniuersalis: ꝛ particularis: aut singularis: non enim in rerum natura inuenitur aliquis actus: qui nō sit determinatus in esse nature scđm singularitatem: ꝛ ad esse moris fm bonitatem vel maliciam si sit deliberatus. Sed fm conceptū nostrū possumus intelligere actum in vniuersali: qui vt sic indifferenter se habet ad istum actum: vel illum: ꝛ ad bonū vel malum. Et sicut vniuersale nō differt realiter a singulari: in quo est sic actus indeterminatus ꝛ determinatus non differunt realiter: sed solū fm conceptum: q2 qđ īdeterminate cōcipit: determinate existit: ita q̄ sua realis existentia in rerum natura est sua realis determinatio ex se ipsa formaliter: ꝛ non per aliquid ipsi adueniens: ꝛ hoc quātum ad esse nature. Sed determinatio actus ad bonum quātū ad esse morale nō est ex sola singularitate sue realis existentie: q2 actus malus singulariter existit: sicut etiam bonus. sed est formaliter bonus ex conformitate ad rectā rōnem: ꝛ malus ex difformitate ad rectam rōnem. Hoc premisso patet pmo: q̄ potētia determinat in seipsa per habitum formaliter. Et secūdo inquirendum est: an ipsa determinet per habitū determinatū ad actū. ¶ Primū est de se clarū: q2 omne subiectum: qđ est in potētia ad suscipiēdum plura sibi inuicē incōpossibilia: recipiēdo vnum determinat per ipsum: sic q̄ illo inexistente nō potest recipere alterū: sed potētie rōnales sunt in potētia ad recipiendū habitus bonos ꝛ malos: qui adinuicē sunt incōpossibiles. ergo potentia: que recipit vnum eorum determinat per ipsū: sic qđ illo īexistente: nō est indifferens ad recipiendū alterum. Sed q2 habitus habet ordinē ad actum: ideo videndū est: an determinet potentiam ad producendū: vel recipiendū determinatū actum. Et dicendū est q̄ ad determinationē actus in esse nature nihil facit habitus bonus: vel malus. Cuius ratio est: q2 effectus cōmunis requirit cām comunem: sed determinatio actus in esse nature: cum sit sua realis singularitas: est effectus cōmunis omni actui existēti in rerum natura: siue sit ante habitum: siue post: siue sit bonus: siue sit malus. ergo causa talis determinationis est cōmunis oībus actibus sine quacunqȝ exceptione. Habitus autē nō est sic cōmunis ꝛ generaliter acceptus: cum ante oēm habitū fuerit actus predicto mō determinati. Et multo minus acceptus in speciali. quare ꝛc. Et hec ratio non solum ꝓbat: q̄ habitus nō sit causa per se talis determinationis: sed etiam q̄ nullo modo determinet vel inclinet potentiam ad actum sic determinatū. Quia nihil determinat: nec determinari pōt ad id: qđ est oībus cōmune: determinatio enim fit ad aliquid spāle: sed singularitas est cōmunis oībus actibus in rerum natura existentibus. g̃ nulla potentia determinatur ad ꝓducendū actum singularē. ¶ Itē ad illud: ad qđ potentia de sui natura est sic determinata: qđ nō potest in oppositū: nō indiget aliquo determināte: sed quelibꝫ potentia ex natura sua est sic determinata ad ꝓducendū: vel recipiendū actū singularē: qđ nullo modo potest in oppositū. Actus enim vniuersalis nec ꝓduci potest: nec recipi. ergo nulla potentia potest determinari ad ꝓducēdum: vel recipiendū actum determinatum determinatione singularitatis: que est fm esse nature. ¶ De determinatōe aūt actus ad bonum vel malum fm esse morale aliter dicendum est. ¶ Ad hanc.n. determinationē quāuis nihil faciat habitus ꝑ se: facit tamen per accidens. Quod enim habitus nihil faciat per se ad talem determinationē patet. quia bonitas ꝛ malitia actus moralis consistunt in cōformitate: vel difformitate eius ad rectam rationē: conformitas autem ꝛ difformitas sunt respectus: vel relationes ad quas nō est per se ꝛ īmediate aliqua actio: sed solum mediante fundamento: vt pꝫ ex. 5. phisicorum. Et ideo nihil potest esse per se causa talis conformitatis vel difformitatis: seu bonitatis ꝛ malitie: nisi illud qđ est per se causa entitatis actus fm esse nature: que est fundamentum talium. Constat aūt q̄ habitus non est per se causa entitatis actus fm esse naturale: q2 nullus effectꝰ potest poni sine sua cā per se: sed actus qui sunt ante habitum: sunt determinate entitatis: in qua fundatur conformitas ad rectam rationem: vel difformitas ad eandē. Actus enim: quibus generatur habitus bonus: sunt determinate boni: ꝛ illi quibus generatur malus habitus: sunt determinate mali: ergo habitus non est per se causa talis determinationis. ¶ Ulterius arguit Durandus: q2 habitus nō reddat actum facilem vel difficilē in se. Primo sic. Quādo duo actus sunt penitus similes quātum ad omnia: que sunt in eis: si vnus ex se sit facilis: ꝛ alter difficilis: vel vnus sit facilior altero: necesse est q̄ hoc sit totaliter ex parte agentis: ꝛ non ex parte actus: ex quo ponitur penitus vniformis: sed actus precedens habitum: ꝛ actus sequens ipsum sunt quādoqȝ penitus consimiles quantum ad omnia: que sunt in ipsis. ergo cum actus sequens dicatur facilior actu precedente: necesse est q̄ hoc sit totaliter ex parte agentis. Maior satis patet. ¶ Sed contra minorē posset aliquis dicere q̄ est falsa: q2 actus sequens habitum semper est intensior q̄ȝ precedens. Sed illud non valet: quia non est verum vniuersaliter: q̄ actus sequens habitū sit intensior q̄ȝ precedens. Et dato q̄ sic esset: adhuc magis habetur propositum: quia in eadem specie actus intensior est de se difficilior. Si ergo actus sequens habitum sit necessario ꝛ semper intensior q̄ȝ actus precedens: sequitur q̄ quātum est de se erit difficilior: si ergo sit operanti facilior: necesse est q̄ tota facilitas sit ex parte operantis. ¶ Secundo sic patet idē. Facilitas ex parte operis minuit meritum. si ergo per habitum esset facilitas conditio operis: sequitur q̄ habitus

Cōtra pmā Dur. dis. 23. qō. 3.

Utrū actiuitas habitꝰ sit actū vł poᵃᵐ ad actū determinare.

Tex. cō. 10.

Cōtra eādē scđo loco vbi supra. q. 4ᵒ. ar. pᵒ.

bitus diminueret de merito actus: quod est falsum. ¶ Tertio sic. Quia habitus virtuosus est circa bonū & difficile: sed si per habitum tolleretur bonitas actus: iam habitus virtuosus non pdesset: sed obesset. ergo similiter si per habitum tollatur difficultas: habit⁹ bon⁹ plus obest q̄ pdest. ¶ Ulterius arguit q̄ habitus nihil faciat de per se ad intensionē actus. Primo. Quia illud qd̄ conuenit per se habitui acquisito: cōuenit per se omni tali: sed intendere actum nō conuenit omni habitui acquisito: igitur &c. Maior patet. Quia qd̄ conuenit per se alicui: conuenit per se omni contento sub eo. Minor pbatur. Quia omnis habitus acqsitus vel est intellectualis: vel moralis: vt dicitur in fine primi eth. sed isti habitus nō faciunt per se ad intensionē actus: vt patebit: igitur &c. Minor huius patet inducēdo primo in habitibus intellectualibus: verbi gratia de sciētia & opinione: & fide acquisita. Quia qui cognoscit primo aliquam conclusionē ex sola auctoritate dicentis: puta credens eclipsim futuram ex auctoritate astrologi hanc predicētis: & nondum habens habitum: si postea firmetur in eo habitus huius credulitatis. et de eadē vel simili conclusione non habeat nisi auctoritatem quāuis firmius credat propter veritatem: quam forte expertus est ex dictis astrologi: tamen non clarius cognoscet veritatem dicti q̄ prius: licet forte adhereat firmius: que firmitas non est primo & solum ex auctoritate: nec ex habitu causato per auctoritatē: sed ex experientia euentus rerum dictarum ab astrologo. Et si sic esset: adhuc de firmitate non querimus: sed de claritate cognitionis: que sola pertinet ad intentionē act⁹ cognoscendi. Firmitas enim adhesionis nihil facit ad claritatem cognitionis: cum opinans quādoq; eque firmiter adhereat conclusioni opinate: sicut demōstrator conclusioni demōstrate: vt dicitur. 7. ethico. ¶ Similiter si quis habeat de aliqua conclusione rationē dyalecticā & demonstratiuam: & ex frequētatione eorum causetur in eo habitus opinionis vel scientie: si post habitum causatum cognoscat eandem conclusionem per idem mediū per qd̄ prius cognoscebat: nō apparet q̄ propter hoc clarius cognoscat: licet promptior sit exire in actum cognoscēdi: q2 habet habitum: quo vti potest cum voluerit. Sed de promptitudine nō querimus: sed de claritate cognitionis: que sola pertinet ad intentionem actus. Quod autem ita sit. probatur sic. Intentio in actu cognitionis non videtur posse contingere per se nisi ex parte luminis: sub quo aliquid cognoscitur: vel obiecti: qd̄ representatur: vel potentie cognoscentis: vel dispositionis potentie per se requisite ad receptionem actus: omnia enim alia videntur se habere per accidēs ad actum & ad intensionē eius: sed habitus intellectualis nihil horum est: quare &c. Maior patet. Uidemus enim intensionē variari in actu ex parte solius luminis. sicut illud qd̄ videtur in lumine solis: clarius videtur q̄ illud: qd̄ videt̄ in lumine lune ceteris pibus. ¶ Itē ex parte presentationis solius obiecti: q2 idem visibile presentatum in eodem lumine videtur clarius vel obscurius rōne ppinquitatis vel remotionis. Similiter ex parte potentie: quia idem visibile & in eodem lumine: & in eadem distantia clarius videt iuuenis q̄ senex: quia potentia visiua cum sit corporalis est debilior vel fortior fm conditionem corporis. ¶ Item ex parte dispositionis per se requisite: quia idem visibile equaliter propinquum: & in eodem lumine videtur intensius: vel remissius ab eadem potentia eque fm se intensa: si dyaphaneitas oculi: que per se requirit̄ ad receptionē

Tertio loco vbi sup. a. q. 2. arti. p°.

Cap. 4.

speciei: vel visionis: sit alia & alia. Et forte istud coincidit cum tertio. His autē exclusis nō apparet: vnde posset esse varietas intensionis & remissiōis in actu. et sic patz maior. Et minor similiter manifesta est. Quia habitus acquisitus nō est lumē: sub quo aliquid cognoscitur. Supponit̄ etiam q̄ idem obiectum representetur equaliter ante habitum & post: quia per idem mediū representatiuū. Potentia autem intellectiua nō suscipit magis & minus. Habitus etiam acquisitus non est dispositio necessaria ad recipiendum actum: cū actus precedat habitum. quare &c. ¶ Idē patet secūdo sic. Si potentia & habitus per se facerent ad intensionem actus: hoc esset aut q2 habitus itenderet potentiā: que intensa exiret in actum intensiorem: aut q2 vt quidam dicunt: potentia & habitus essent duo imperfecta agentia supplentia vicē vnius perfecti agentis respectu actus intensi: in quem nullū istorum agentium esset per se sufficiens ad ipsum pducendum. Primum non potest dici: quia potentia intellectiua non recipit intensionem: nec remissionem. Nec secūdum potest dici: quia illa principia. que imediate se habent ad aliquem actū & propria virtute agunt: habent vniuoce rationem potentie respectu illius actus. Si ergo habitus & potentia se haberent vt duo imperfecta agentia supplentia vicē vnius perfecti agentis cum ad hoc sequatur: q̄ quodlibet illorum imediate se habeat ad actum & virtute ppria: alioquin non essent duo agentia imperfecta supplentia vicē vnius perfecti agentis: modo quo ipsi ponunt: sequeretur q̄ ratio potentie vniuoce conueniret potentie intellectiue & habitui. Hoc autē nō est verū: q2 quāuis habitus dicantur potentie quedā: hoc tamē nō est fm illam rōnē: fm quā potentia actiua vel passiua dicta simpliciter dicunt̄ quedam potentie: sed fm alium modum a predictis distinctum: vt patet quinto metaphy. ¶ Item principia: que per se requiruntur ad actum quēcunq; perfectum in aliqua specie: videntur necessario reqri ad quēlibē actū eiusdē spēi: sed habit⁹ nō reqrit̄ ad quēlibet actū q est eiusdem spēi: cū actu sequente habitum: quia actus precedētes habitū nō sunt ab habitu: cū tamen sint eiusdem spēi cum actibus sequentibus. ergo &c. Minor las patet. Probatur maior. Primo per exēplū eorum: q2 sicut acuties & durities requiruntur in securi ad intēse vel velociter secandū: ita requirūtur ad quodlibet secare. ¶ Secūdo. Q2 eorūdem effectuum fm speciem differentium solū fm intensum & remissum sunt eadem pncipia fm spēm nō differentia nisi fm intensum & remissum. Et sic p3 maior & consequēter tota ratio. ¶ Tertio arguit sic. Illud qd̄ natum est per se intendere actum: potest per se solū causare similē: nisi ex parte recipientis sit preualens resistentia: sed habitus fm se: excluso quocūq; alio: nō pōt causare quēcunq; actum. ergo nō facit per se ad intensionem actus. Minor de se patet. Maior pbatur. Q2 cum intensio actus attendatur fm ipsam essentiā act⁹: illud qd̄ potest per se in itensionē actus: potest per se in essentiā eius: excluso impedimento preualente. Dico autē excluso impedimento: q2 si agens: quod intenderet actum: esset debilioris virtutis q̄ esset resistentia passi nihil causaret p se. Sicut cum debilis adiungitur forti trahenti nauem: & causat motum intensiorem: nō oportet q̄ per se possit causare motum illum nauis: que forte grauior est q̄ sit virtus istius debilis trahentis. Sed si nihil resisteret: mouens quātūcunq; debilis virtutis ipsam moueret. Cum ergo potētie anime nullam resistentiam habeant ad actus suos: sed quātum est de se

Tex. cō. 25.

sint summe disposite:sequitur ꝙ illud:qd' intendit per se actus earum:possit per se solū causare talem actū ſm speciem:quāuis remissiꝰ.z hec est maior. Hec Durandus in forma. Cōtra scd'as ꝯclōnē Aureo. ¶ Cōtra 2ᵃᵐ ꝯclusionem arguit Aureolus ꝓbando:ꝙ nulla forma absoluta est virtus nisi vt includit respectum in obliquo.z per moᵐ cōnotati: Arꝫ vtꝰ ꝯnotet respectꝰ. quia ad hoc ꝙ aliqua forma sit virtus:oportet ꝙ ſm illam aliquis se habeat bene vel male:bonitas autem z malitia consistunt in congruentia: vel discongruentia. ¶ Secūdo arguit. Quia variato illo respectu solum: variatur virtus.imo eadem forma:que erat virtus: fit vicium propter variationē respectus:vt taciturnitas in iuuene est virtus. Sed si fiat doctor z accipiat auctoritatem loquendi:tunc eadē qualitas fiet viciū. Hoc patet etiam in habitu corporali:qz illud qd' est pulchritudo in facie:esset turpitudo in alia parte:vł ecōtra turpitudo in naso esset pulchritudo in pupilla:aut alia parte:z qd' est sanitas in vno:esset infirmitas in alio. z hec oīa variant̄ ſꝫ ꝯgruentiā:igitur vtus indirecte:z in obliquo īcludit relationē. Arꝫ merā relationē virtꝰ dicat. ¶ Arguūt ēt quidam alij:quorū dicta recitat Scotus probantes:ꝙ virtus nō sit forma absoluta:sed mera relatio.quia.7° phyſi.dicitur:ꝙ Tex. cō. 17. in iustitia z virtute nō est motus:eo ꝙ sunt ad aliquid: aut igitur intelligit Aristo.ꝙ sint ad aliquid solū fundamentaliter:z tunc ratio philosophi nō valet:quia sic albedo est fundamentaliter ad aliquid.et tamē ad ipsam est motus.Aut itelligit ꝙ formaliter sint ad aliqd z habetur intentum. ¶ Scd'o. Quia habitus z virtus nō requiritur ꝓpter substantiam actus:sed ꝓpter modum actus ad faciliter z prompte agendū. Et ideo nō oportet: ꝙ sit forma absoluta: sed sufficit ꝙ sit quidā modus realis z cōsuetudinalis ꝓpter modum actus. ¶ Tertio.Quia isti habitus acquiruntur per actū intellectꝰ z volūtatis:qui sunt actus imanētes. ¶ Quarto. Qz talia corrūpuntur per cessationem actus sine aliquo positiuo corrūpente:qd' nō esset:si eēnt forme absolute. ¶ Quinto. Qz nō plus requiritur ad agendū in potentia rationali:puta intellectu z voluntate:q̃ in potentia irrationali: sed in potētia irrōnali nō requiritur ad bene z faciliter agendum aliqua qualitas absoluta: vt patet in brutis: equa enim per modum consuetudinalem sine aliqua qualitate absoluta disponitur ad arandum:vel trahendum: z huiꝰ igitur zc. ¶ Sexto arguitur. Qz omnes diffinitiōes virtutis īcludūt respectum cōgruentie:nec vnquā aliquis virtutem sine isto Cap. 5. respectu diffiniuit:nec diffinire potest.ideo Augustinꝰ dicit:ꝙ virtus est bona qualitas mentis. Et phs 2° eth. dicit:ꝙ virtus est que habentem perficit.z ibidem dic: Tex. cō. 17. ꝙ in medio cōsistit quo ad nos.z 7° phy.dicit:ꝙ est dispositio perfecti ad optimū:que omnia dicūt respectū ad naturā z congruentiā. ¶ Septimo. Quia nullus actus est:aut intelligitur virtuosus: nisi ſꝫ circūstātias Cap. 2. intellectus fundaret congruentiam:vt patet ex 3° eth. quia circunstantie semp sumunt̄ vt congruit z oportꝫ. quātum.s.z quādo:z vbi:z illius gratia oportet. ¶ Ulterius arguūt aliqui:ꝙ virtus nec sit pura qualitas:nec purus respectus:sed sit compositum ex vtroqꝫ z ens ꝑ Arꝫ sit ꝯpositū p accidēs ex q̄litate. s. z respectu. accidens. ¶ Primo sic.Omne qd' includit res duorū predicamentoꝝ qualitercūqꝫ includat:est ens per accidens:z nō minus si vnum in recto: z reliquum in obliquo q̃ si vtrunqꝫ in recto.imo plus:qz magis cadit ab Tex. c. 41. vnitate.hoc patet ex 7°.metaph.vbi philosophus dicit: ꝙ composita ex substantia z alijs predicamētis nō faciunt vnum per se. Et idem iudicium est de composito ex quibuslibet duobus predicamētis: sed virtus includit absolutū principaliter z in recto:z respectum in obliquo:quorum primū est in genere qualitatis:2ᵐ in genere relationis.ergo virtus est ens per accidēs. ¶ Secundo sic. Aut virtutis essentia consistit totaliter z precise in puro absoluto:aut non totaliter z precise: immo respectum includit partialiter.sed non potest dici primum:quia ſm hoc tertia species qualitatis z pᵐa cuꝫ sint idē in illo absoluto:nō differrent per essentiā. Similr virtus z vicium erit idem per essentiam:quia idē absolutum specifice habet rationē virtutis in vno:z vicij in alio. Similr nō erunt qualitates essentialiter opposite specifice:que omnia absona sunt:ergo relinquitur ꝙ detur secūdū.s.ꝙ virtutis essentiā ingrediatur partialiter ipse respectus congruentie.sed omnis essentia habens partem sui absolutam z partem respectum est ens per accidens:vt patet in patre z simili:igitur essentia virtutis erit ens per accidēs:dato etiā ꝙ ipse respectus in obliquo sit eius pars. ¶ Tertio sic. Absolutum sub respectu actu fundās respectū vt sic ē aliqd vltra absolutū:est enim illud qd' significatur per hanc ꝓpositionē.s.ꝙ pōt adesse z abesse manēte eodem absoluto sed omne includens vltra absolutū aliqd quod potest adesse z abesse illi:est ens per accidēs:includit enī duo quorum vnum accidit alteri:z ita est ens per accidens: vt patet.5°.meta.z per diffinitionē accidētis.igitur vir- Tex. c. 44. tus si nō precise importat absolutū:sed vt sub respectu necessario est ens per accidēs. ¶ Cōfirmatur. Qz actu fundare nec est absolutum cuꝫ separetur ab eo: nec respectus:qui fundatur:clarum est:igitur erit habitudo media realis vel rationis.qd' etiam cōfirmatur:qz posse fundare includit respectū potentie mediū inter fundamentū z respectū:quare z actu fundare. ¶ Quarto sic. Ipse respectus cōgruentie se habet ad virtutem vt ꝓpria passio:aut sicut pars essentie eius:sed non potest poni pᵐū. Tum qz ꝓpria passio se habet ad subiectū in 2° modo per se:z per ꝯsequēs deus posset facere virtutem sine illo respectu:cuius oppositū dicitur. Tuꝫ qz subiectum potest intelligi sine propria passione:quāuis nō ecōuerso:z ſm hoc nō erit ille respectus de cointellectu virtutis. Tum qz virtus acquiritur z variatur specifice ex variatione facta in solo isto respectu:z ita videtur esse differentia intrinseca reponens in specie:z non passio. Tum qz omne qd' acquiritur ad solam variationem nō habet respectū partem sui:nisi sit purus respectus:solo autē respectu per se variato fit viciū:qd' prius erat virtus. Sicut patet de taciturnitate:que est virtus in iuuene:z viciū in sene:z de albedine:que est virtus z pulchritudo in cute:z vicium in pupilla:nō potest igitur respectus congruentie esse ꝓpria passio virtutis:sed potius de essentia eius aliquo mō.sed cōstat ꝙ omne includens respectū z absolutū est ens per accidēs:igit̄ idem qd' prius. ¶ Quinto sic. Albū est ens per accñs: vnde nō est in genere ꝓpter duo significare:sed albū solam qualitatē significat:vt dicitur in predicamētis. cōnotat aūt subiectū:z idem dicit Comentator.5°. me- In cō. 8 sub finem. taphi.cōmēto.9°.cōtra Auicē.dicit enī ꝙ primo significat accidēs:z secūdo subiectum.ergo nomen qd' vltra significatū aliquid cōnotat est ens per accidens:sꝫ virtus est hmōi.igitur zc. ¶ Sexto. Relatiuum ſm esse est ens per accidens vt pater:simile:equale:sed virtus est relatiuum ſm esse:saltem alique virtutes:vt iustitia: z amicitia. Nā diffinitio relatiui ſꝫ esse:q̃ dicit. Ad aliqd sunt quecūqꝫ hoc ipsum ꝙ sunt: aliorum sunt: cōpetit eis. Amicitia enim non est ad se virtus:nec iustitia: sed sunt ad alterum.ergo saltem alique virtutes sunt ens ꝑ accidens.

accidens. ¶ Septimo sic. Ab solutum sub respectu vt sic vel est aliquid vltra purum absolutum: aut aliqua: aut nihil. sed non potest dici ꝙ nihil: qꝛ tunc eētia virtutis esset nihil. Nam absolutū precise sumptuz nō est essentia virtutis: sed vt sub respectu per te: vt sic autem est non nihil. ergo necesse est ꝙ vel sit aliqua pluraliter modo aceruiꝛ sic virtus erit aceruus eētialiter: ꝛ per consequēs ens per accidēs: vel ꝙ sit aliquid: ꝛ per consequēs ens ꝛ vnum: sed nō vnuz per se: cum includat respectum ꝛ absolutū. ergo vnum per accidens. ¶ Octauo sic. Philosophus dicit primo elencoꝝ: ꝙ si nomen ꝛ oratio idem significant: vt hec dictio dupluz. ꝛ hec oratio duplum dimidij. sequitur nugatio. Nā dicendo duplum dimidij: dicetur duplum dimidij dimidij. ¶ Et ideo hoc nomen duplū aliter significat dimidij: ꝙ̄ hec oratio duplum dimidij. Queritur ergo an virtus precise significet absolutū: sic ꝙ respectus non cadat in suo significato: sicut nec dimidij cadit in significatione dupli: aut significet vtrūqꝫ simul: absolutuz in recto: ꝛ respectuz in obliquo: sicut ista oratio: duplum dimidij: significat duplum in recto: ꝛ dimidij in obliquo. Si detꝛ primū: habetur ppositum. s. ꝙ precise significat absolutum: ꝛ nullo modo respectuz: nec in obliquo: nec in recto: ꝛ per cōsequēs poterit intelligi sine respectu. Si vero detur 2° modo sequitur: ꝙ sicut hec oratio significat ens per accidens cum dicitur duplū dimidij: sic hec dictio virtus significat ens per accidēs: qd eniz duo significat sic ꝙ ambo cadūt in suo significato: exprimit ens per accidens. ¶ Nono sic. Nō magis fundat terminatiue absolutū virtutis respectū congruentie ꝙ̄ absolutum albedinis respectuz similitudinis. pprium est enim qualitatuz ꝯm eas simile ꝛ dissimile dici: ꝛ ꝯm quātitates equale ꝛ inequale: sꝫ nullū nomē imponiꝛ ad significādū albedinez: aut alias qualitates vt stat sub respectu similitudinis: vel vt fundat ipsum. ergo nec qualitati vt fundat respectum congruentie debuit speciale nomen imponi. ¶ Decimo sic. Tota ratio virtutis cōplete est extra intelllectū: sed respectus congruētie cōplete nō est extra intellectum saltez ꝯm ponētes: ꝙ cōplemētum relationis est ab aīa. ergo ratio virtutis non cōsistit in absoluto vt est actu sub respectu cōgruentie. ¶ Cōfirmatur. Qꝛ saltem in deo attributum iustitie ꝛ virtutis ꝛ scientie nō potest importare diuinitatem vt sub tali respectu reali: qꝛ talis non est in deo: nec rōnis: qꝛ tunc tota ratio iustitie: scientie: vel virtutis nō esset in deo circumscripto actu intellectus. Et in hoc secundus articulus terminatur.

Cap.io.

Quantum ad tertium articulum respondendū est obiectionibus supradictis. Et idō ad argumēta Durandi primo loco inducta contra primaz cōclusionez dicitur pmo: ꝙ omnis actus human⁹ actualiter existens in rerum natura extra suam potentiam elicitiuam est determinatus ad esse nature quātū ad speciez: nō ex se solo formaliter: sed ex suo principio vel termino ꝯꝫ qd optime declarat sanct⁹ Tho. p° 2e. q. i. arti. 3°. ¶ Dicitur secūdo: ꝙ quilibet talis actus determinatur in esse nature formaliter quātū ad singularitatem nō ex se solo: sed ex suo subiecto: sicut ꝛ qdlibet aliud accidens recipit indiuiduationem ex suo subiecto: put dicit sanctus Tho. in multis locis: potissime. 4. sen. distin. iz. q. i. arti. pmo. questiuncula. 3a in solutione tertij. ¶ Dicitur 3°. ꝙ quilibet talis actus determinatur ad spēm in esse moris: nō ex se solo formaliter: sed ex alio: nam ꝯm qd determinat sanct⁹ Tho. pma secūde. q. i8. Actio humana in generali accepta habet bonitatez vel malitiam ex obiecto: ꝛ ex circūstantijs: ꝛ ex fine. bonitas autē actus interioris voluntatis dependet ex obiecto: ex fine: ex cōformitate ad rectam rōnem: ꝛ ex lege eterna prout diffuse ostendit ibidem. q. i9. bonitas vero ꝛ malitia actus exterioris dependet a voluntate iterio ri quo ad aliquid: ꝛ quo ad aliquid dependet ex obiecto vel materia: ꝛ ex circunstantijs prout ostendit sanctus Tho. pma secūde. q. zo. ¶ Dicitur 4°. ꝙ quilibet talis sicut determinatur formaliter ad singularitatē in esse nature ex suo subiecto: ita ꝛ in eē moris. ¶ Dicitur 5°. ꝙ actus sequentes habitum ab illo eliciti vtrāqꝫ determinationem specificam tam quo ad esse nature ꝙ̄ quo ad esse moris efficienter recipiant a potentia: ꝛ ab habitu: a quibus eliciuntur. ¶ Dicitur 6°. ꝙ habitus nō solum determinat formaliter potētiam in se: imo determinat eam formaliter ad spālem actum pducendam vel recipiendam tam in esse nature ꝙ̄ in esse vel genere moris. ꝛ ad huiꝰ dicti iprobationē diciꝛ: ꝙ cōmunis causa determinatiōis actuum vel potētiarum ad suos actus: ꝛ cōmune inclinatiuū est illud: qd se habet ad potentiam receptiuam vel elicitiuam per modū forme ꝛ actus primi. Et qꝛ alique potētie ponūtur in actu pmo per habitus. alie vero nō: ideo quedam determinātur ꝛ inclinātur ad pducendū actus suos per habituz. alie vero nō: sicut declaratum est in prima conclusione. Cū autem dicit arguens: ꝙ actus precedētes sunt predicto modo determinati: dicitur ꝙ verum est: qꝛ principium taliuz nō ē habitus: sed potētia cuz obiecto: secus est de actibus elicitis ab habitu ꝛ sequentibus habitum. ꝛ idō plura cōcurrunt ad determinationē sequētium ꝙ̄ precedentium habitum. ¶ Cum vero dicit: ꝙ nihil determinari potest ad illud: qd est cōmune oībus actib⁹ ꝛc. ¶ Dꝛ ꝙ licet actus positus in esse sit determinat⁹ quo ad speciem ꝛ indiuiduū in esse nature: tamē potētia ari pductionem illius actus nō est quādoqꝫ determinata ad producendum actus talis speciei: nec per cōsequēs tale indiuiduuz significatū: sicut intellectus possibilis anteꝙ̄ sit in actu per speciez intelligibilem est indeterminatus ad pducendum cognitionez asini vel hominis. determinatur autē ad hanc vel illam per speciem intelligibilem: que potest dici habitus: vt dicit sanctus Tho. pma scde. q. 5o. arti. 6. ꝛ multis alijs locis. ¶ Cuz vero vlterius dicit ꝙ quelibet potētia de sui natura est determinata ꝛc. ¶ Dicitur pmo: ꝙ illud est simplr falsum: qꝛ multe sunt potentie: que ex natura sua nullum actum pducere possunt sine actu pmo eis superaddito: sicut patet de oīpotentia sensitiua ꝛ intellectiua saltez humana: vel creata. ¶ Dicitur 2°. ꝙ licet aliqua potētia sit determinata ad producenduz vel recipiendum actum singularez hoc modo: ꝙ nō potest pducere vel recipere vniuersalem, vel actuz nō singularez: nō tamē est determinata ad pducendum vel recipiendum hoc singulare vel illud: nec actum huius speciei vel illius: ꝛ ideo indiget aliquo determinatiuo. Unde argumētuz istud ꝛ precedens peccant per fallaciam equiuocationis: qꝛ equiuocant de hoc: qd dico actus determinatus. hoc enim potest habere suppositionem simplicem vel personalez. Uel aliter loquendo potest habere suppositionem cōfusam vel determinatam. modo argumēta ista pcedunt iuxta primuz sensum: ꝛ cōclusio nostra procedit iuxta secundum. Cōcedimus eniz: ꝙ nulla potentia indiget determinari per habitū ad pducendum actum determinatum: si sit suppositio simplex: vel confusa. Sed si sit suppositio personalis ꝛ determinata: dicimus oppositū: quia multe sunt potentie indifferētes

Ad argumēta Duran. ꝯ pumā.

Habit⁹ facit addere act⁹ in eē nāe.

ad actus diuersarum specierū: sicut sensus: intellectus: ⁊ volūtas: ⁊ ideo frustra laborauit arguens ad ꝓbandū illud: qđ quilibet cōcessisset sibi gratis. Nullus eniȝ nisi insanus somniauit: ꝙ aliqua potentia ꝓduceret actuȝ vniuersalē sine aliqua determinatione ad genus: speȝ: ⁊ indiuiduū. ¶ Ulterius cuȝ dicit ꝙ habitus nihil per se facit ad determinandū potentiam vel actum in esse morali. ¶ Dr̄ ꝙ ad ista duo habitus facit nō soluȝ per accidens. imo per se. qđ. n. determinet actuȝ ad esse mo-
Cap. 13. rale constat: quia ſm phm̄ 7°. ethi. virtutes morales faciunt hominem bene se habere circa finem ꝓximum virtutis: prudentia autē facit hominē bene se habere circa ea: que sunt ad finem. De hoc sanctus Tho. in multis locis: potissime p̄ma secūde. q. 59. articu. 4°. ⁊ 5°. et 2ᵃ. 2ᵉ. q. 47. arti. 6°. ⁊ in multis alijs locis. Tunc ad huius solutiōis improbationē dicitur p̄mo. ꝙ bonitas vł malitia humanoꝝ actuuȝ nō consistit precise vel principaliter in huiꝰ respectu cōformitatis aut difformitatis: sed potius in fundamēto huius respectus ſm ꝙ in secūdo sen. visuȝ fuit. ¶ Dicitur 2°. ꝙ habitꝰ actiuitas nō imediate attingit tales respectus: sed eorum fundamenta: puta substantiam actus. Et ad huius iprobationem dicitur: ꝙ licet actus precedentes sint determinate boni vel mali: ⁊ talem determinationeȝ nō habeant ab habitu: sicut nec suam entitatem: cuȝ hoc tamē stat ꝙ actus sequentes habitum suam entitateȝ: ⁊ suaȝ de-
Ad argumēta 3ᵉ p^{ii} con clusionē. terminationē habeant ab habitu: sicut a comprincipio: vel ꝯcausa: vel rōne agendi ipsius potētie: ⁊ hoc nō per accidens: sed per se: aliquid enim est per se causa alicuius indiuidui: qđ non est causa omniuȝ indiuiduorum eiusdeȝ speciei. Et hoc maxime apparet: vbi talia indiuidua possunt ꝓduci a causis diuersarum specierum. sicut patet de igne: ꝙ potest produci ab alio igne: ⁊ a sole: ⁊ multis alijs causis per se facientibus ad eius productionem. ideo sicut non sequitur. iste ignis per se producit ignem: igitur sine igne non potest produci ignis: ita in ꝓposito de actu ⁊ habitu: sed est fallacia cōsequētis vel equiuocatiōis: arguendo a perseitate cause ad perseitatem ꝓpositionis: ⁊ a perseitate incōuertibili ad cōuertibileȝ ⁊ adequataȝ. ¶ Dicitur 3°. ꝙ istud argumentum sicut ⁊ precedentia nō ꝓcedunt directe cōtra conclusionem vel intellectuȝ conclusionis. ¶ Cuȝ eniȝ dicitur: ꝙ habitus est necessarius ad determinandū potētiam ad actum in esse morali: nō est sensus cōclusionis ꝙ potētia nuda sine habitu eliciat actum indifferētem in essentia morali: aut ꝙ sine habitu nō possit ꝓducere: aut recipere actum: ꝙ sit determinate bonus: aut determinate malus: sed hoc sit tantū ex habitu. Et ad hunc sensum ꝓcedunt omnia dicta Durandi. sed intellectus ꝯclusionis est ꝙ potētia nō habituata nō plus iclinat̄ ad bonum moraliter ꝙ̄ ad actum moraliter malū: nec inclinatur ad agendum delectabiliter: aut faciliter: aut ꝓmpte: sed remanet in quadaȝ cōfusa potētialitate ad hoc obiectum ⁊ illud: ⁊ similiter ad actum bonuȝ ⁊ malum: ⁊ similiter ad talem modum operādi ⁊ oppositū: vel potius est inhabilis ad vnum illorum: quātum est ex se: sed per habitum inclinatur ad hoc obiectum: ⁊ retrahitur ab opposito. ⁊ idem dico de actu ⁊ de mō operandi. sicut patet de habitu temperātie: qui inclinat cōcupiscibilē ad certa obiecta: ⁊ ad certos actus ⁊ modos operandi. Unī oīa argumēta ista sunt sophistica. ¶ Ad argumenta vero secūdo loco inducta cōtra eandē conclusionem dicitur: ꝙ responsio ibidem data probabilis est: que negat minoreȝ. nunꝙ̄ eniȝ actus precedens habitū per omnia similis est: aut equalis actui sequēti habitum: ⁊ elicito ab habitu. Et de hoc beatus Tho. 2ᵃ 2ᵉ. qō. 23. articulo. 2°. sic dicit. (Nullus actus perfecte ꝓducitur ab aliqua potentia passiua: nisi sit ei cōnaturalis per aliquā formaȝ: que sit p̄nᵐ actionis. Unde deus qui omnia mouet ad debitos fines: singulis rebus indidit formas: per quas inclinātur ad fines sibi prefixos a deo: ⁊ ſm hoc disponit omnia suauiter: vt dicit̄ Sapiētie. 8. manifestum est aūt: ꝙ actus charitatis excedit naturā potentie voluntatis. nisi ergo aliqua forma superadderetur naturali potentie: per quaȝ inclinaretur ad dilectionis actum: ſm hoc esset iste actus imperfectior actibus naturalibus: ⁊ actibus aliarum virtutum: nec eēt facilis ⁊ delectabilis.) Hec ille. ¶ Simile dicit p̄. sen. dist. 17. q. i. art. p̄. ⁊ in multis alijs locis. ¶ Cuȝ autē arguēs ad ꝓbationem minoris adducit instantias de intensione actus ⁊c̄. ¶ Dicitur ꝙ nō valet: qꝛ nos non dicimus ꝙ oīs actus sequēs habituȝ sit intensior quolibet actu precedēte habituȝ. Unde btūs Tho. p̄ma secunde qō. 52. arti. 3° sic dicit. (Quia vsus habituum in voluntate hominis consistit: sicut contingit ꝙ aliquis habens habitum nō vtitur illo: vel etiam agit actum ꝯ̄rium: ita etiam potest cōtingere ꝙ vtitur habitu ſm actuȝ nō respōdentē ꝓportionalr̄ intēsioni habitꝰ ⁊c̄.) ¶ Et sile dicit. 2ᵃ 2ᵉ. q. 24. arti. 6°. Dicimus aūt ꝙ quilibet actus elicitus ab habitu potissime ſm ꝓportionē habitus est perfectior actibus precedentibus habitu: ⁊ si nō intensione. Item posito ꝙ diceremus: ꝙ actus sequēs habitū esset semꝑ intensior. nō ideo potest argui. ꝙ esset difficilior ꝙ̄ ꝓcedens habitū: qꝛ plura principia cōcurrunt ad 2ᵐ ꝙ̄ ad p̄mū. vt patet de se: vel dato ꝙ esset difficilior in se: nō tamē ipsi potētie agenti: vt post dicetur. ¶ Ad 2ᵐ respondit in forma sanctus Tho. 3°. sen. dist. 23. qō. p̄ma articulo p̄mo: vbi arguit sic in 4°. loco. (Difficultas cooperatur ad meritū: sȝ habitus tollit difficultatē. ergo ad actus illos: quibꝰ meremur: nō sunt dandi nobis habitus.) ¶ Ecce arguᵐ. ¶ Sequitur responsio. (Dicendum (inquit) ꝙ sicut dicitur 2°. Tex. cō. p̄. Facilitas actus auget vł minuit meritū: ⁊ quō. metaphy. difficultas potest esse ex nobis ⁊ ex rebus: ⁊ similr̄ facilitas. facilitas ergo que est ex ratione actuuȝ qui non sunt magni ponderis: diminuit quātum est in se rōnem meriti: sed facilitas: que est ex ꝓmptitudine operātis: meritum nō diminuit respectu premij essentialis: sed auget: qꝛ quanto charitate maiori facit: tanto facilius tollerat: ⁊ magis meretur. ⁊ similiter quāto delectabilius operatur propter habitum virtutis: tanto actus est delectabilior ⁊ magis meritorius.) Hec ille. ¶ Ex quibꝰ patet: ꝙ nō omnis facilitas operis minuit meritū. imo quādoqȝ talis facilitas auget merituȝ: sed illa facilitas operis meritorij: que consurgit ex leuitate operis: qꝛ est parui ponderis in se. ¶ Et si dicat̄: ꝙ ex h̄ sequitur propositu ȝ arguentis. s. ꝙ talis facilitas nō est conditio operis in se sed soluȝ operantis. ¶ Dicitur ꝙ argumentū nō concludit: nisi ꝙ causa facilitatis sit ex parte operantis: nō autem ꝙ facilitas non sit formalr̄ in actu. facile eniȝ ⁊ difficile dicuntur relatiue sicut magnum ⁊ paruuȝ. Et ideo aliquid est formaliter facile respectu alicuius: qđ est difficile respectu alterius. ¶ Ad 3ᵐ dicitur: ꝙ non est simile de bonitate actus: ⁊ de difficultate: qꝛ primum est de necessitate actus virtuosi: nō autem secundum. ¶ Item virtus vel habitus non tollit totaliter difficultatem actus: quia non actus qui est difficilis in se: vel in respectu ad potentiam habituatā. ¶ Item dato ꝙ habitus tollat difficultatem actus: facit tamen actum meliorem. De hoc sanctus Tho. secūda secūde questio. 27. articulo 8°. in solutione tertij. sic dicit

dicit.(Plus facit ad rationem meriti & virtutis bonū: q̄ difficile. vnde nō oportet qd omne difficilius sit magis meritorium: sed solum illud qd est sic difficilius: vt etiam sit melius.) ¶ Item pma secūde. q. ii4. artic. 4°. in solutione scdi sic dicit.(Opus aliquod potest esse laboriosum & difficile dupliciter. Uno mō ex magnitudine operis: & sic magnitudo laboris ptinet ad augmētum meriti: & sic charitas nō minuit laborem: imo facit aggredi opera maxima. Magna enī operatur: si est vt dicit Greg. in quadam omelia. Alio mō ex defectu ipsius operantis. Unicuiqz enim est laboriosum & difficile: qd nō pmpta voluntate facit: & talis labor diminuit meritū: & a charitate tollitur.) Hec ille. ¶ Et sicut dicit ipse de charitate: ita potest dici de alijs habitib' virtutum: scilicet q tollunt difficultatē: que impedit meritū: nō aūt difficultatē. que auget meritū. ¶ Possz tamen breuius ad oia supradcā dici: & difficultas pmissa ab humeris facilius excuti: dicendo q habitus non facit actum facilem: aut difficilē in se: sed facit q fiat faciliter: aut difficiliter. opus autem vel actum fieri faciliter: est ipsum fieri pmpte sine necessitate precedentis inquisitiōis: aut deliberatōis. ¶ De B sanct' Tho. de virtutibus questiōe pma articulo p sic dicit.(Habitibus virtutū ad tria indigemus. Primo vt sit firmitas in sua recta opatione: quia potentia: que ab alio principio in sua recta operatione depēdet: facile imutatur: nisi fm aliquam inclinationē habitualem fuerit stabilita. Scdo vt operatio perfecta in pmptu habeatur. nisi enim potentia rationalis per habitum aliquo modo inclinetur ad vnum: oportebit semp cum necesse fuerit operari: precedere inquisitionē de opere: sicut patet de eo qui vult cōsiderare nondum habens habitum sciētie: & qui vult fm virtutem agere habitu virtutis carēs. Unde dicit phs tertio ethi. q repentina sunt ab habitu. Tertio. vt perfecta operatio delectabiliter cōpleatur. qd quidem fit per habitum: qui cum sit inclinatiu' per modum nature: operationē sibi ppriam quasi cōnaturalem reddit: & per consequens delectabilem: naz cōuenientia est delectatiōis causa. Unde phus 2°. eth. ponit signum habitus generati delectationē in opere existentē.) Hec sanctus Tho. ¶ Ex quibus patet qd prius dictum est: scilz q habitus facit prompte & faciliter operari. verūtamen preter predictum modum facilitatis oportet dicere: q per habitum redduntur opera facilia: operanti enīz sine habitu essent ei difficilia. sicut patet de temperato: cui facile est moderari passiōes: qd difficile est in cōtinenti: & similr habēti magnā charitatem facile est vincere omnem tentationem: qd difficile vel impossibile est habēti paruam charitatem: vel carenti charitate & gratia. Et de hoc diffuse loqtur sanctus Tho. 3°. sen. distin. 3i. q. 2. art. 3°. vbi sic dicit.(Resistere tentationi dicitur dupliciter. Uno modo vt quis a tentatione non vincatur. Alio modo vt quis tentationem vincat. dicitur enīz quis a tentatiōe vinci: quādo a proposito bono retrahitur per tentationē in consensum peccati: sicut est in incōtinente: qui habet rectā rationē: sed deducitur. Qui enīz non habet bonū propositum vt intemperat': siue luxuriosus: non vincitur: quia libenter illud agit. vincit autem qui nō solū a tētatione superueniente nō vincitur: nec in actum peccati deducitur. sed etiam ex magnitudine virtutis: quasi nihil tentationem paruipendit. qui vero difficultatem a tentatione patitur: sed non deducitur: resistit quidem tentationi cum non consentit: sed non vincit pprie loquēdo. Loquēdo ergo pmo mō de resistētia peccati: sic

Habitib' virtutū ad tria indigem'.

Cap. 10.

Cap. 3.

Resistere tētatiōi dupl'r.

quelibet charitas potest resistere peccato propter liberum arbitrium liberatū a seruitute peccati: q̄uis difficultatem patiatur ppter tentationis impulsū. Loquendo vero de tentatione secūdo modo: sic charitas: que est parua in principio tentationis potest tentatōibus resistere: qz in fine tentationis fit magna: cuz deus pugnanti semper auxilium administret: si tamen ponatur q semp parua permaneret: nō posset per modū dictum tentationi resistere.) Hec ille. ¶ Item quolibet 4°. questio. 9. articu. p. sic dicit.(In operibus virtutū duo sunt attendenda. s. id qd fit: & modus faciēdi contingit autē idem factum: qd fit fm aliquam perfectam virtutem: fieri etiam nō solū ab habente paruā virtutem: sed etiam a nō habente virtutem: sicut aliqs nō habēs iustitiam potest facere aliquod opus iustū. sed si attendamus ad modū faciendi: ille qui nō habet virtutē: nō potest operari: sicut ille qui habz: nec ille qui habet paruam: sicut ille qui habet magnā: qui operatur faciliter: & pmpte: & delectabiliter: qd nō ita facit ille q caret virtute: vel paruam habet. Sic ergo dicendū est q hoc opus: qd est offerre se martirio: vel etiam martirium sufferre: potest facere nō solum charitas perfecta: sed etiam imperfecta. Et qd plus est ille etiam qui caret charitate: fm illud Apost. pme cor. i3. Si tradidero corpus meū ita vt ardeā: charitatē aūt nō habeaz &c. Sed charitas pfecta hoc facit pmpte & delectabiliter: sicut patet de Laurentio & Uincentio: qui in tormētis hilaritatē ostenderūt. hoc autem nō potest facere charitas imperfecta: vel ille qui caret charitate.) Hec ille. ¶ Ad argumēta vero: que tertio loco cōtra eandē primam inducit: respondendum est. ¶ Ad pmū siquidē dicitur: q maior potest pbabiliter negari: qz intendere actū potest cōuenire alicui habitui acqsito: nō ex sola ratione generis. s. inquātum habitus est: sed ex rōne ppie speciei: vel generis pximi: puta inquātum est habitus partis appetitiue. Hoc autē dico: qz habitus intellectualis aliter se habet ad actū q̄ moralis: sicut ostēdit sanctus Tho. pma secūde. q. 56. arti. 3°. vbi sic dicit.(Uirtus est habitus: quo quis bene vtitur. Dupliciter autē aliquis habitus ordinatur ad bonum actū. Uno modo inquātum per huiusmodi habitū acquiritur homini facultas ad bonum actum: sicut per habitū grāmatice habet homo facultatem recte loquendi: non tamen grāmatica facit: vt homo semper recte loquatur. Potest enīz grāmaticus barbariçare: aut solecismū facere. et eadem ratio est in alijs scientijs & artibus. Alio modo aliquis habitus nō solum facit facultatem agēdi: sed etiam facit q aliquis recte illa facultate vtatur: sicut iustitia nō solum facit: q homo sit prompte voluntatis ad iusta operāda: sz etiaz facit vt iuste operet' &c.) Hec ille. ¶ Item. q. 57. articu. p. sic dicit.(Duplici ratione aliquis habitus dicitur virtus. Uno mō qz facit facultatem bene operandi. Alio modo qz cum facultate facit bonum vsum. Et hoc pertinet solū ad illos habitus: qui pertinent ad vim appetitiuam: eo q vis appetitiua anime est: que facit vti potentijs & habitib'. Cū igitur habitus intellectuales speculatiui nō perficiant partem appetitiuā: nec aliquo modo ipsā respiciant: sed solum intellectiuam: possunt quidem dici virtutes inquātum faciunt facultatē bone operationis: que est consideratio veri: hoc est enim bonū opus intellectus: non tamen dicuntur virtutes 2° modo quasi facientes bene vti potentia seu habitu. Ex hoc enīz q aliquis hz in se habitum scientie speculatiue nō inclinatur ad vtēdum: sed fit potens speculari verum in his: quorum hz

Dupl'r aliqs habit' ordīat ad bo'm actū.

Duplici rōne aliqs habit' dī virtus.

sciam:sed q vtatur scia habita hoc est mouente volū/
tate. Et ideo virtus que perficit voluntatē: vt charitas:
vel iustitia: facit etiā bene vti specu latiuis habitib⁹.)
Hec ille. ¶ Ex quibus patet: q habitus partis intelle/
ctiue aliter se habent ad actū potentie quē informāt:
et aliter habitus partis appetitiue. et ideo nō sequitur: si
secūdi intendāt actum: vel per se faciant ad intensionē
actus: q etiam primi hoc faciant. ¶ Dicitur 2°. q cō/
cessa maiore in aliquo sensu: minor est neganda: q2 ois
potētia habituata potest intensiorem actum elicere q̄
potentia nō habituata: et hoc si vtatur habitu suo ad in/
tendendum actum per imperium voluntatis. nō tamē
oportet: q per habitū possit intendere oēm actū suū
sed tm̄ illū: ad quem habitus ordinatur. Et ideo appa
ret: q pbationes minoris in hoc sensu intellecte nō va
lent: cū enim dicit: q habitus creditiuus nō causat eui
dentiam: aut claritatem cognitionis etc. apparet q pec
cat per fallaciā consequētis: arguēdo a negatione infe
rioris ad negationem superioris: q2 talis habitus licet
nō intendat cognitionē: tamē intēdit assensum: qui est
quidam actus intellect⁹. Nec valet qd dicit: q hic solū
querimus de intensione et claritate cognitiōis etc. Hoc
enim non est verum. sed querimus in generali: vtrum
habitus faciant per se ad intensionem cuiuscūq actus
Per simile patet q nihil valet illō: qd dicit de habitu
causato per rationem dialecticā: vel demōstratiuā:
quia licet talis habitus nō causet maiorem claritatem
aut euidentiā q̄ actus: a quibus cāhatur: causat tamē
intensiorem assensum. Assensus autem est actus quidā
intellectus. et de hoc sicut de alijs querimus. ¶ Ad ra/
tionem aūt: quā ad hoc inducit: patet per idem: quia so
lum concludit: si aliquid concludat: q habitus acquisi/
tus non causat nouam claritatem: aut euidentiam: nec
aliquid horum duorum intendit: sed nō concludit: qn
possit facere ad intensionem aliorum actuum intelle/
ctus: ad quos habitus directe ordinatur: cuiusmodi est
assensus: vel iudiciū: et huiusmodi. Uerū tamen nec il
lud sufficienter concludit: quia: vt dictum fuit: species
intelligibilis est quidam habitus: et tamen sm maiorē
vel minorem perfectionem speciei intelligibilis in re/
presentando distincte obiectum intelligibile contingit
maior vel minor claritas: aut euidentia: et intensior vel
remissior cognitio in intellectu. Et cū dicit q habitus
nō est lumē quo aliquid cognoscitur etc. Nō obstat: q2
habitus de quo loquimur est lumē: quo ad cognitionē:
et est dispositio necessaria potentie ad hoc q cognoscat.
Item sicut prius dictum est hec probatio solum pro/
cedit de habitib⁹ partis intellectiue: nō autē de appeti
tiuis. Quomodo autē species intelligibilis illustrata
lumine intellectus agentis dicatur habitus ostēdit san
ctus Tho. 3°. sen. distin. 14. questio. pma. artic. prio. que/
stiūcula 2ª. vbi sic dicit. (Nulla potētia passiua potest
exire in actū nisi completa per formā sui actiui: per quā
fit in actu: q2 nihil operatur: nisi sm q est actu: impres/
siones autem actiuorum possunt esse in passiuis dupli
citer. Uno modo per modum passionis: dum. s. potētia
passiua est in transmutari. Alio modo per modū quali
tatis et forme: quādo impressio actiui iā facta est cōna
(In ca. de q̄li tate.) turalis ipsi passiuo: sicut etiā phus in predicamētis di
stinguit passionē et passibilē qualitatē. Sensus autē po
tentia passiua est: q2 nō potest esse in actu oium: ad que
se extendit sua operatio per naturā potētie. nō enim po
test esse aliquid: qd actu habeat oēs colores. et ideo opz
q visus sit cognitiuus oium colorum sm qd est poten/
tis omnes colores quodāmodo. et sic patiendo a colori
bus fit in actu: et eis assimilat: et cognoscit eos. Simili?
etiam intellectus est cognitiuus oium entium: q2 ens et
vnū conuertūtur: qd est obiectū itellectus. Nulla aūt
creatura pōt esse in actu totius entitatis: cum sit ens fi/
nitum. hoc enim est solius dei: qd est fons oium entium.
oia quodāmodo in seipso prehabēs: vt dicit Dionysius
et ideo nulla creatura potest intelligere sine aliquo itel/
lectu: que sit potētia passiua. i. receptiua. vnde nec sēsus
nec intellectus possibilis possunt operari nisi p sua acti
ua perficiantur vel moueantur. Sz quia sensus nō sen/
tit nisi apud presentiam sensibilis: iō ad ei⁹ operationē
perfectam sufficit impressio sui actiui per modū passio
nis tantū. In intellectu aūt requiritur ad eius pfectio/
nem: q impressio sui actiui sit in eo nō solū per modū
passionis. sed ēt per modum qualitatis et forme cōna/
turalis facte: et hanc formā habitum dicimus: et q2 qd
est cōnaturale firmiter manet: et in pmptu est homini
vti sua naturali virtute: et est ei delectabile. quia natu/
re est cōueniens: ideo habitus est difficile mobilis sicut
scientia: et eo potest homo vti cū voluerit: et reddit ope
rationē delectabilē. Sicut autē in sensu visus est du
plex actiuum. vnū quasi pmū agens et mouēs. s. lux: ali
ud quasi mouens motū sicut color factus visibilis ac/
tu per lucē: ita in itellectu est quasi pmū agēs lumē in/
tellectus agentis: et quasi mouens motū est species fa/
cta per ipsum intelligibilis in actu: et ideo habitus intel
lectiue partis conficitur ex lumine et specie intelligibili
illorū: que per speciē cognoscuntur.) Hec ille. ¶ Ex
quibus sequitur: q aliquis habitus facit ad substan/
tiam et ad intensionē actus: et q aliquis habitus est lu/
men necessarium ad intellectionē: et dispositio neces/
saria potentie ad agendum. ¶ Ad 2m argumētum dici
tur: q potentia et habitus cōcurrunt ad eundem actū
producendum vel intendendum: non pmo mō. s. q ha
bitus intendat potentiam: licet eam perficiat: nec secū/
do modo. s. q potentia et habitus sint duo agentia par/
tialia supplentia vicem vnius perfecte agentis: q2 habi
tus nō est qd: sed quo: sed tertio modo: q2. s. potentia est
qd agit: vt ita dicamus: et habitus est quo agitur: vel ra/
tio agendi: vel perfectio potētie ad agendū. Et si cōtra
hoc velit militare per suam pbationē: quia illa princi/
pia: que imediate se habent etc. Dicit q hoc habet ve/
rum in illis principijs: quorū quodlibet est qd agit: nō
habet autem necessitatē: vbi vnū est qd: aliud quo. si/
cut patet de sensu: et specie: qua informatur. ¶ Ad 2am
improbationē dicitur: q maior est manifeste falsa: q2
plura requiruntur ad actum perfectū q̄ ad actum im/
perfectum. et ad huius maioris primā pbationem nō
oportet nos respondere: quia tale exemplum nō ponit
sanct⁹ Tho. sed Herueus: vel aliqui alij: ideo ipsi respō
deāt si volūt. Potest tamē dici: q acuties nō requirit
ad qdlibet secare: sed solum ad perfecte secare. ¶ Pro
secūda vero pbatione eiusdē maioris: que magis vrget
dicit pmo: q si loquamur de habitu incōplexorum: pu
ta de spē intelligibili: illa requiritur ad oēm actum in/
tellect⁹ intensum vel remissū. Si vo loquamur de ha
bitu respectu cōplexorū: puta pncipiorū: vel cōclusionū
tunc dicit: q actus eliciti a potentia habituata sz pror
tionē habitus nō solū differūt sz intensū et remissū:
sed aliter: quia vt sepe dictū est: potentia habituata eli
cit actum delectabiliter: firmiter: et prompte: qd non fa
cit potentia non habituata. ¶ Item manifeste falsum
est q eorundem actuum sm speciem solum differen/
tium sm intensum et remissum necessario sunt eadem
principia sm speciem solū differentia sm intensum et
remissum

remissum: et hoc vbi idem effectus secundum speciem potest a diuersis causis specie differentibus: et suo effectui equiuocis produci: sicut patet de igne: qui potest produci ab alio igne: et a sole: et a silice percusso: et multis alijs causis. Nam constat quod talium causarum specie differentium effectus sunt eiusdem speciei differentes solum penes intensum et remissum. Sic in proposito dicendum est: quod actus intensus et remissus in eadem specie possunt procedere a principijs diuersarum specierum: potissime quando talia principia sunt partialia: et non totalia cuiusmodi est habitus concurrens cum potentia ad productionem actus. ¶ Ad tertium negatur maior loquendo de illo: quod per se intendit actum: non vt principium quod: sed vt quo: nec est agens: sed perfectio agentis vel ratio agendi. tale enim est quod potest facere de per se ad intensionem actus vna cum potentia: nec tamen per se solum sufficit causare actum: sicut patet de specie in sensu vel intellectu: que vna cum potentia cognitiua concurrit ad causationem: et ad intensionem actus: et tamen non sufficit se sola producere actum. ¶ Et ad probationem minoris dicitur: quod illud quod per se facit ad intensionem actus: per se facit ad essentiam eius producendum: sed vtrobique concurrit sicut causa partialis: vel potius non vt quod: sed vt quo: nec proprie sicut agens: sed sicut perfectio agentis: et ideo sicut per se solum non sufficit actum intendere: ita nec sufficit illum se solo producere: sed ad vtrumque potest per se concurrere modo predicto. Et hec sufficiant ad dicta Durandi. ¶ Verumtamen sciendum quod sanctus Thomas aliquando visus est dicere 4° sententiarum distin. 49. questione prima artic. secundo questiuncula secunda in solutione secundi: quod habitus non facit ad substantiam actus. dicit enim ibidem sic. (In actu duo sunt consideranda. scilicet actus substantia: et forma ipsius: a qua perfectionem habet: actus igitur secundum suam substantiam principium est naturalis potentia: sed secundum suam formam principium eius est habitus etc.) Sed ex dictis eius tam ibi quam alibi apparet: quod non fuit mens eius: quod habitus nullo modo faciat ad substantiam actus: sed intendit: quod non ita directe facit: nec ita necessario requiritur ad substantiam actus: sicut ad eius complementum et perfectionem: que est ex parte obiecti: vel ex parte modi agendi: habitus enim determinat potentiam ad determinatum obiectum et modum agendi: sicut ostendit ipse in de veritate questione. 20. artic. secundo: vbi sic dicit. (Oportet scire quid sit habitus: et ad quid indigemus habitibus. Quantum igitur in primo aspectu apparet: habitus significare videtur aliquid potentie superadditum: quo perficitur ad suam operationem: indiget autem aliqua potentia aliquo superaddito duplici ratione scilicet propter conditionem nature: et propter rationem ipsius potentie: nec immerito: cum actio: que a potentia procedit: a natura etiam dependeat: que est potentie origo. Ex parte quidem nature indiget potentia aliquo superaddito ad operandum: quando. scilicet operatio talis est: que facultatem et conditionem nature excedit: sicut conditionem humane nature excedit vt ad deum: quasi sociali amore afficiatur: quasi hereditatis eius consors: vnde ad hanc operationem indiget nostra potentia affectiua habitu charitatis. Ex parte autem potentie quando potentia est ordinata ad obiecta vniuersalia: sicut visus ad cognoscendum omnes colores. Non fuit autem possibile: vt in organo visiuo essent omnes colores in actu: et ideo aliter ordinatum est: vt. scilicet potentie visiue possit superaddi similitudo cuiuslibet coloris: et sic in actum visionis progrediatur. ¶ Sciendum tamen est quod illud: quod superadditur potentie: quandoque recipitur in ea per modum habitus: et quandoque per modum passionis per modum passionis quando receptum non remanet recipienti: neque efficitur eius qualitas: sed quasi quodam contactu ab aliquo agente immutatur subito: et etiam subito transit: sicut philosophus dicit in predicamentis ruborem esse passionem et non passibilem qualitatem: quando quis propter verecundiam in rubore subito immutatur. Tunc vero retinetur per modum habitus: quando illud receptum efficitur quasi connaturale ipsi recipienti: et inde est quod habitus dicitur a philosopho qualitas difficile mobilis. Inde etiam est quod operationes ex habitu procedentes delectabiles sunt: et in promptu habentur: et faciliter exercentur: quia sunt quasi connaturales effecte: ea igitur que superadduntur potentijs sensitiuis non superadduntur per modum habitus: sed per modum passionis: potentijs vero anime intellectiue per modum habitus: quia sensitiua pars anime agitur instinctu nature magis quam agat: intellectiua autem pars est domina sui actus: et ideo competit ei habere promptitudinem ad actus: vt possit operari quandocunque sibi libet.) Hec ille. ¶ Ad argumenta primo loco inducta contra secundam conclusionem respondendo premittenda sunt aliqua. ¶ Primum est quod non est mens sancti Thome quod virtus de qua loquitur sit pura relatio: aut respectus. ¶ Secundum est quod mens sua fuit: quod virtus includit respectum ad aliquid. De predictis duobus sanctus Thomas super 7° physi. exponens illud Aristo. Neque enim in habitibus: habitus enim et virtutes et malitie sunt: virtus autem omnis et malitia ad aliquid sunt etc. sic dicit. (Habitus qui sunt in prima specie qualitatis etiam corporales sunt quedam virtutes et malitie: virtus enim vniuersaliter cuiuslibet rei est: que bonum facit habentem: et opus eius bonum reddit. vnde virtus corporis dicitur: secundum quam bene se habet: et bene operatur vt sanitas: e contrario de malitia: vt de egritudine. Omnis autem virtus et malitia dicuntur ad aliquid. Et hoc manifestat per exempla. Sanitas enim: que est quedam virtus corporis est quedam commensuratio calidorum et frigidorum: et dico hanc commensurationem fieri per debitam proportionem eorum: que sunt infra humidorum vel humorum: ex quibus componitur corpus ad inuicem et ad corpus: aliqua enim contemperatio humorum est sanitas in leone: que non esset sanitas in homine: sed eius extinctio: quia cum ea humana natura stare non posset: similiter pulchritudo et macies dicuntur ad aliquid. sumitur autem hic macies pro dispositione qua aliquis est expeditus ad motum et actionem. Huiusmodi enim sunt dispositiones eius: quod perfectum est in sua natura per comparationem ad optimum: idest ad finem: qui est operatio: ex hoc enim huiusmodi dispositiones virtutes dicuntur: quia bonum faciunt habentem: et opus eius bonum reddunt. et sic dicuntur per relationem ad bonum opus: quod est optimum rei: et ne aliquis accipiat perfectum illud: quod iam adeptum est finem: dicit quod perfectum hic accipitur hoc: quod est sanatiuum et dispositum secundum naturam. Non autem hoc est intelligendum: quod huiusmodi habitus et dispositiones hoc ipsum quod sunt ad aliquid sunt: quia sic non essent in genere qualitatis: sed relationis: sed quia eorum ratio ex aliqua relatione dependet: quia igitur huiusmodi habitus ad aliquid sunt: et in ad aliquid non est motus: neque generatio neque alteratio: vt in quinto physicorum probatum est. Manifestum est: quod ad huiusmodi habitus non est alteratio primo et per se: sed eorum transmutatio consequitur aliquam priorem transmutationem calidi: aut frigidi: aut alicuius huiusmodi: sicut etiam relationes esse incipiunt per consequentiam ad aliquos motus.)

Margin notes: Cap. 9. Lec. 17. — Cap. 9. Lec. 17. — Ad argumenta Aureo. secundas conclusiones — Tex. co. 17. Lec. 5. in fi. — Tex. co. 10. — Potentia indiget superaddito duplici ratione.

Hec ille. ¶ Item 4° sen. dist. i. q. i. ar. 4. questiūcula 2° sic dicit. (Quidā dicunt: q̄ vtus supernālis: que est in sacramētis: nō est nisi qdā ordo ad aliquid: sed hoc nihil est dictu: q2 virtus semp nominat pncipiū alicuius actionis: ad aliqd autē sine relatio nō pōt esse pricipiū actionis vel terminus: vt pbatur 5°. phy. ꝛ ideo ille ordo nullo modo pōt habere nomē virtutis: neq3 rōnē.) Hec ille. ¶ Itē 3° sen. dist. 23. q. i. arti. 3. questiūcula 3° sic dicit. (Virtus pprie loquēdo icludit respectum ad aliqd: cuius sit pncipium: sicut currēdi: vel eūdi ꝛc.) ¶ Item de veritate. q. 2i. ar. 6. sic dicit. (Aliqd nomē pt respectū īportare dupr. Uno mō sic: q̄ nomē iponatur ad significādu3 ipsum respectū: sicut hoc nomē pater: vel filius: vel paternitas ipsa. Quedā vero dicūtur importare respectū: q2 significāt rem alicuius generis quā ꝯcomitat̄ quidā respect°: q̄uis nō sit impositū ad ipsum respectū significandū: sicut hoc nomē sciam est īpositū ad significādū quāda3 qualitatē: quā seq̄t̄ qdā respectus: nō autē ad significandū respectū ip3. Et per hunc modū ratio boni respectū implicat: nō q2 nomē boni significet ipsum respectū solū: sed q2 significat id ad qd sequitur respectus cu3 respectu ipso. Respectus aute3 importatus in noīe boni est habitudo perfectiui ₣m q̄ aliquid hab3 perficere nō solu3 ₣m rōnem spēi sed etiā ₣m esse: qd h3 in reb°.) Hec ille. ¶ Sicut aūt dicit de hoc nomine bonū: ita pōt dici ₣m mentē eius de hoc noīe virtus vel vitium. ¶ Ex quib° apparet: q̄ virtus nō dicit purū respectū: nec purū absolutum: sed dicit quoddā absolutū: qd cōcomitat̄ respectus: ꝛ vtrūq3 importat: sed absolutū principaliter: respectu3 vero secūdario: ꝛ in obliquo: sicut dicēdo habitus factiu° boni operis. ¶ His pmissis dicitur ad primū qd est Aureoli: qd recte cōcludit: q̄ virtus icludat respectū secūdario in obliquo: nō autē pricipaliter est in recto. Et in hoc nō discordat cū sancto Tho. sed declarat eum nolens: aut volens. ¶ Ad scd3: qd est eiusdē dicitur prio: q̄ loquēdo de virtutibus existētibus in potentijs aīe: de qbus est presens sermo: cōcedendu3 esset in aliquo casu: q̄ eadē forma ꝛ qualitas. que est virtus: posset eē nō virtus: ꝛ ipsa manens esse ꝛ nō esse virtus: vtputa si perderet formā vel perfectionē: quā recipit a superiori virtute. De hoc sanctus Tho. secūda secūde. q. 4. ar. 5. sic dicit. (Fides formata est virtus: fides autem informis nō est virtus: q2 ꝛ si habeat perfectione3 debitam actui fidei informis ex parte itellectus: nō tamē hab3 perfectionē debita3 ex parte volūtatis. sicut etia3 si tēperantia esset in cōcupiscibili: ꝛ prudētia nō esset in rationali: tēperātia nō esset virtus: sed ad actū temperantie requiritur rō ꝛ actus cōcupiscētie: sicut ad actum fidei requiritur actus volūtatis ꝛ actus intellect°.) Hec ille. ¶ Et in articulo precedēti. s. 4° ostēdit q̄ ide3 habitus est qn̄q3 fides formata: ꝛ postea iformis. Simile ponit. 3° sen. dist. 23. q. 3. ar. p. s. q̄ idē habitus ꝛ qualitas pōt desinere esse virtus: que prius erat virt°. ¶ Dicitur scdo: q̄ habitus mētis: que pus erat virt°: nō desinit esse virtus illo modo: quo dicit arguēs. s. ppter variationē etatis: aut fortune personalis: vtputa q̄ habitus: qui fuit virtus in iuuene vel diuite: desinat esse virtus in eodē facto: sene: vel paupere. Nec valet pbatio d̄ taciturnitate: aut locutione: aut de effusione pecuniarū ꝛ nō effusione: q2 in talib° actibus nō cōsistit virtus de per se: nec significatū virtutis: sed in interiori electiōe ꝛ preparatiōe animi ad tales actus eliciēdū ₣m rectā rationem. De hoc sanctus Tho. secūda secūde. q. i34. artic. pmo arguit sic. (Qui habet vnam virtutē habet omnes: sed aliquis potest habere alias vtutes sine magnificētia: dicit enim phs 4° ethic. nō ois liberalis est magnific°. g̃ magnificētia nō est vt°.) Hec ille. ¶ Ecce arg". ¶ Seq̄t̄ rn̄sio. (Nōm (inq̄t) q̄ nō ois liberalis est magnific° quātū ad actū: q2 desunt sibi ea: qb° vti necesse est ad actu3 magnificum: tamē omnis liberalis hab3 habitu3 magnificētie vel actu: vel ppinqua dispositione.) Hec ille. ¶ Item. q. i5z. ar. 3° in solutione secūdi sic dicit. (Cōnexio virtutū accipitur ₣3 illud qd est formale in virtute. s. ₣m charitatem vel prudentiam: nō autē ₣m illud: qd est māle in virtutibus: nihil enim phibet alicui virtuoso suppetere materiā vnius virtutis: nō aute3 materiā alterius: sicut pauper hab3 materiā temperātie: nō autem materiā magnificentie ꝛ hoc modo alicui habēti alias virtutes deest materia virginitatis. s. predicta integritas carnis: tamen potest habere illd: quod est formale in virginitate: vt. s. habeat in preparatione mentis predicte integritatis conseruande propositu3: si hoc sibi competeret: sicut pauper habet in preparatione propositū magnificos sumptus faciendi: si hoc sibi competeret. Et similiter ille: qui est in prosperitate: habet in preparatione animi ppositu3 aduersa equanimiter tolerandi. ꝛ sine hac preparatiōe animi nō potest aliquis esse vtuosus.) Hec ille. ¶ Itē q. i44. arti. 4. sic dicit. (Senes ꝛ virtuosi verecundia carent: sunt tamē sic dispositi: vt si in eis esset aliquod turpe: de hoc verecundarentur. vnde dicit phs quarto ethicoꝝ. q̄ verecūdia est ex suppositiōe studiosi.) Hec ille. ¶ Item artic. pmo eiusde3 questionis in solutiōe quinti sic dicit. (Ex multotiens verecūdari causat̄ habit° virtutis acquisite: per quā aliquis turpia vitet: de quibus est verecūdia: nō autem vt vlterius aliquis verecundetur: sed ex illo habitu virtutis acquisite sic se hab3 aliquis: q̄ magis verecūdaretur si materia verecundie adesset.) Hec ille. ¶ Ex quibus bene pspectis apparet: q̄ habitus: qui primo fuit virtus moralis: nō desinit esse virtus moralis: nec mutatur in vitium ex variatione etatis: vel fortune: vel status persone ipso manente: sed solum hoc sequitur: q̄ habitus qui inclinabat ad aliquem actu3 pro aliquo tempore: vel loco vel conditione persone desinit inclinare ad hoc mutatis circūstantijs predictis: ꝛ inclinat ad oppositu3 illorum actuum: sicut habitus magnificētie ad aliquid inclinat diuitem: ad quod nō inclinat eundē factum paupere3. Et similiter virtus modestie ad alia inclinat iuuenem q̄ senem: ꝛ idem est de habitu verecundie: lic3 verecūdie habitus: aut taciturnitatis nō sint perfecte virtutes ₣m qd dicit beatus Tho. vbi supra. ¶ Dicit̄ tertio q̄ habitus corporales: sicut sunt pulchritudo et sanitas possunt perdere rationem virtutis: ꝛ induere rationem vitij vel malitie ex sola variatione pportionis ad subiectum vel natura3: cui applicātur. Et in hoc arguens cōformiter dicit sancto Tho. super 7° physic. sicut prius allegatum fuit: tamē ex hoc nō sequitur: q̄ virtus sit relatio: sed solu3 q̄ de rōne virtutis sit respectus ad natura3 vel subiectum: cui inest: vel ad actu3 ad quem ordinatur. Et de hoc sanctus Tho. pma secūde. q. 49. articu. 3° sic dicit. (Habere ordinem ad actū potest competere habitui: ꝛ ₣m ratione3 habitus: ꝛ ₣m rationem subiecti: in quo est habitus. Secundum quidem rōnē habitus ꝯuenit omni habitui aliquo mō habere ordinē ad actū. est eni3 de rōne habit°: vt iportet habitudinē quādā ꝛ ordinē ad nām rei: ₣m qd ꝯuenit vel nō conuenit: sed quia natura rei: que est finis generationis. Ulterius etia3 ordinatur ad aliu3 finem: qui est operatio

Tex. cō. 10.

Qualitas q̄ pu° erat virtus pōt desinere eē v̄tus

Cap. 5.

Cap. 16.

est operatio: vel aliquod operatũ: ad quod quis peruenit per operationẽ: ideo habitus nõ solum importat ordinem ad ipsam naturam rei: sed etiã consequẽter ad operationem inquantũ est finis nature: vel ducens ad finem. vnde 5° metaphy. dicitur in diffinitione habit⁹ ꝙ est dispositio: fm quã bene aut male disponitur dispositum: aut scđm se. i. fm naturã suaz: aut ad aliud. i. in ordine ad finez: sed sunt quidã habitus: qui etiaz ex parte subiecti: in quo sunt primo ⁊ principaliter importãt ordinẽ ad actum: quia habitus primo ⁊ per se importat habitudinẽ ad naturã rei. si igitur natura rei in qua est habitus cõsistit in ipso ordine ad actũ: sequitur ꝙ habitus pricipaliter importet ordinẽ ad actũ. Manifestum est autem: ꝙ natura ⁊ ratio potentie est: vt sit principiũ actus: vñ oĩs habit⁹ qui est alicuius potentie vt subiecti importat pricipaliter ordinem ad actum.) Hec ille. ¶ Item. q. 50. articu. pmo. in solutione tertij sic dicit. (Cõmensuratio ipsarũ qualitatuz passibiliuz fm cõueniẽtiam ad naturam habent rationẽ dispositionis: ⁊ ideo facta alteratiõe circa ipsas qualitates passibiles: que sunt calidũ: frigidũ: humidum ⁊ siccuz: fit ex consequẽti alteratio fm egritudinẽ ⁊ sanitatẽ. Primo autem ⁊ per se nõ est alteratio fm huiusmodi habitus ⁊ dispositiones.) Hec ille. ¶ Ex quibus apparet ꝙ habitus corporales disponẽtes ad actum primũ habent rationez boni vel mali habitus: fm qđ cõueniũt vel discõueniunt suo subiecto: ⁊ ꝙ eadez q̃litas per sui intensionẽ vel remissionez potest nũc esse subiecto cõueniens: ⁊ postea discõueniẽs: ac per hoc illa qualitas que primo fuit virtus. potest desinere esse virtus: ⁊ incipere esse vitiuz. Uerumtamen tales qualitates corporales non habent proprie rationem habitus: ⁊ per consequens non habent proprie rationem virtutis: ⁊ ꝙ non habeant proprie rationez habitus ostendit sanctus Tho. ibidem q̃one. 50. articu. primo: vbi sic dicit. (Si loq̃mur de dispositione subiecti ad formã: sic habitualis dispositio potest eẽ in corpore: qđ cõparat̃ ad animaz: sicut subiectũ ad formaz: ⁊ hoc modo sanitas ⁊ pulchritudo ⁊ huiusmodi habituales dispositiões dicuntur: nõ tamen perfecte habent rationẽ habituum: quia cause eorũ ex sui natura de facili sunt transmutabiles.) Hec ille. ¶ Item. q. 55. articu. 2. sic dicit. (Uirtus humana: de qua loquimur: nõ potest ad corp⁹ ptinere: sed pertinet tantũ ad id: qđ est proprium anime: vnde virtus humana nõ importat ordinez ad esse: sed magis ad agere.) Hec ille. ¶ Ad primuz scđi dicit̃: ꝙ diuisio ibidẽ data est insufficiens: quia nõ ideo probat

Cur ad iustitiã nõ ẽ mot⁹.

Aristo ad iustitiaz vel virtutẽ nõ esse motum: q2. s. virtus sit formaliter ad aliquid: ⁊ pura forma respectiua nec ideo quia fundat respectũ aut relationez: sed ideo quia in sui ratione dicit absolutũ principaliter: ⁊ respe-

Tex. cõ. 17.

ctum secũdario: vt allegatũ est de sancto Tho. sup 7° physi. ¶ Et vlterius quia alteratio fm huiusmodi habitus presupponit aliquã priorem alterationem: vnde sanctus Tho. prima scđe. q. 52. artic. pmo in solutione tertij sic dicit. (Alteratio primo quidẽ est in qualitatibus tertie spẽi: i qualitatib⁹ vero prime spẽi potest esse alteratio per posterius: facta enim alteratione fm calidum ⁊ frigiduz sequitur animal alterari fm sanum ⁊ egruz: ⁊ similiter facta alteratione fm passiones appetitus sensitiui: vel fm vires sensitiuas apprehẽsiuas: sequitur alteratio fm sciẽtias ⁊ virtutes: vt dicitur in 7°

Tex. cõ. 19.

physicor.) Hec ille. Et idẽ ponit expssius. q. 53. arti. 3°. ¶ Ad secundũ dicitur: ꝙ aliqui habitus directe ⁊ principaliter requirũtur ppter substantiã actus: sicut sepe dictum est de speciebus intelligibilib⁹: sine quibus intellectus possibilis nõ potest producere aliquem actuz. Aliqui autẽ habit⁹ licet nõ requirãtur directe ⁊ principaliter ppter substãtiam actus: sed ppter modum actus: tamen coefficiunt ipsam substantiam actus: ⁊ illã intendunt: sicut prius dictum est. nullum autẽ tale potest efficere pura relatio: que nec potest esse principiuz nec terminus motus. ¶ Ad tertiuz dicitur: ꝙ licet aliqui habitus causentur per actus imanentes intellect⁹ ⁊ voluntatis: tamẽ primuz principium actiuum taliuz actuum differt a principio passiuo: sicut ostẽdit sanct⁹ Tho. prima secunde. q. 51. articu. scđo: vbi sic dicit. (In

Nõ agẽs indigeat habitibus.

agente quandoq3 est solum principiuz actiuum sui actus: sicut in igne est solum principium actiuum calefaciendi: ⁊ in tali agente nõ potest aliquis habitus causari ex pprio actu. ⁊ inde est ꝙ res naturales nõ possunt aliquid assuescere vel dissuescere: vt dicitur scđo ethi-

Cap. 2.

corũ. Inuenitur autez aliquod agens: in quo est principium actiuuz ⁊ passiuum sui actus: sicut patet in actib⁹ humanis. nam actus appetitiue virtutis procedunt a vi appetitiua fm qđ mouetur a vi apprehensiua representante obiectuz. Et vlterius vis intellectiua fm qđ ratiocinatur de conclusionibus habet principium actiuum ppositionem per se notam. vnde ex talibus actibus possunt in aliquibus agentibus causari aliqui habitus: nõ quantuz ad primum actiuuz principium: sed quantum ad principium actus: qđ mouet motum. Nã omne qđ patitur ⁊ mouetur ab alio: disponitur per actum agentis: vnde ex multiplicatis actibus generatur quedam qualitas in potẽtia mota: que habitus nominatur: sicut habitus virtutum moralium causantur in appetitiuis potentijs fm qđ mouentur a ratione: ⁊ habitus scientiaruz causantur in intellectu fm qđ mouẽtur a primis propositionibus.) Hec ille. ¶ Ex quibus patet: ꝙ ex actibus intellectus ⁊ volũtatis possunt causari forme absolute: ⁊ non sole relationes. ¶ Ad quartum dicitur negando maiorez. Nam ad corruptionez habituum intellectus ⁊ volũtatis vel sensualitatis cõcurrit aliquod positiuum corrũpens sicut ostendit sanctus Tho. prima secunde. q. 53. articu. pmo ⁊ 3°. Nam ar. primo sic dicit. (Secũdum se aliqua forma dicitur corrumpi per contrarium: per accidens autem per corruptionez sui subiecti. Si igitur fuerit aliquis habitus cuius subiectuz est corruptibile: ⁊ cuius causa habz cõtrarium vtroq3 modo corrumpi poterit: sicut patet de

Uñ habit⁹ sit corruptibilis aut icorruptibilis.

habitibus corporalibus. s. sanitate ⁊ egritudine. alij vero habitus: quorum subiectuz est incorruptibile: corrũpi nõ possunt per accidens. Sunt tñ q̃dã habitus qui ⁊ si principaliter sint in subiecto incorruptibili. secũdario tamẽ sunt in subiecto corruptibili sicut habitus scientie: qui principaliter quidem est in intellectu possibili: secundario autem in viribus apprehensiuis sensitiuis: ⁊ ideo ex parte intellectus possibilis habitus scientie nõ potest corrumpi per accidens: sed soluz ex parte viriuz inferiorum sensitiuaruz. Est igitur considerãduz si possint hu9 habitus per se corrũpi. Si igit̃ fuerit aliq̃s habit⁹: qui habeat aliqđ Ͻtrium vel ex parte sua vel ex parte sue cause poterit per se corrumpi: si vero nõ habeat contrariũ: nõ poterit per se corrumpi. Manifestuz est autem: ꝙ species intelligibilis in itellectu possibili existens nõ habet aliquod contrariuz: nec intellectui agenti: qui est causa ei⁹: potest aliquid esse contrariũ: vnde si aliq̃s habit⁹ sit in itellectu possi imediate ab itellectu agẽte cãtus: talis habitus est icorruptibilis. ⁊ per se: ⁊ per accidẽs. Hu9 autẽ sunt habitus pmorũ

principiorum tam speculabilium ꝙ practicorum: qui nulla obliuione vl' deceptione corrūpi possunt: sicut di

Cap. 6.

cit philosophus sexto ethicorum de prudentia: ꝙ non perditur per obliuionem. Aliquis vero habitus est in intellectu possibili ex ratione causatus: scilicet habit⁹ conclusionum: qui dicitur scientia: cuius cause dupliciter potest aliquid esse contrariū. Uno modo ex parte ipsarum ꝓpositionum. ex quibus ratio procedit: et enim enūciationi: que est: bonū est bonū: cōtraria est

Cap. p°.

ea: que est: bonū nō est bonū ꝺm phm 2° perhiarmen. Alio modo quantum ad ipsum ꝓcessum rationis: put syllogismus sophisticus oppōitur syllogismo dyalectico vel demonstratiuo. Sic igitur patz: ꝙ per falsam rationē potest corrumpi habitus vere opinionis aut scie

Ex. 2. de aia. Tex. cō. 15.

tie: vnde phus dicit: ꝙ deceptio est corruptio scientie. Uirtutū vero quedā sunt itellectuales: que sunt in ipsa

Ex cap. 4.

ratione: vt dicitur 7° ethico. de quibus est eadē ratio que est de scientia vel opinione. Quedā vero sunt in parte appetitiua anime: que sunt virtutes morales: ꝛ eadē ratio est de vitijs oppositis. habit⁹ autē appetitiue partis causantur per hoc: ꝙ ratio nata est mouere partem appetitiuā: vnde per iudiciū rationis mouētis in cōtrarium quocūq modo. s. ex ignorantia: vel ex passiōe vel etiā ex electione corrūpitur habitus virtutis: vel vitij.) Hec ille. ¶ Ex quibus patz: ꝙ corruptio virtutū habet causam positiuā. ¶ Itē articulo tertio ostē dit quomodo cessatio ab actu nō corrūpit habitū: aut virtutē nisi per accidens: ait enim sic. (Sicut dicitur

Tex. cō. 27.

in 8° physicorū aliquis potest esse mouens dupliciter. Uno modo per se: qꝺ. s. mouet per rationē proprie forme: sicut ignis calefacit. Alio modo per accidens: sicut illud: quod remouet ꝓhibens: ꝛ hoc modo cessatio ab actu causat corruptionē vel diminutionē habituū: inquātū. s. remouetur actus: qui ꝓhibebat causas corrūpentes vel diminuentes habitū: habitus enim per se corrūpitur ex contrario agente: vnde quorūcūq habituū cōtraria subcrescunt per tēporis tractū: que oportet subtrahi per actū ab habitu procedentē: huiꝰ habitus diminuūtur: vel etiā totaliter tollūtur per diuturnitatem cessationis ab actu: vt pz in scientia ꝛ virtute. Manifestū est enim: ꝙ habitus moralis facit hoiem ꝓmptū ad eligendum mediū in operationib⁹ ꝛ passionibus. Cum autē aliquis nō vtitur habitu virtutis ad moderādas ꝓprias operationes vel passiōes: necesse est ꝙ ꝓueniant multe operatiōes ꝛ passiones preter modū virtutis ex inclinatiōe appetit⁹ sensitiui ꝛ aliorum: que exterius mouent: vnde corrūpitur virtus: vel diminuitur per cessationē ab actu. Similr est etiā ex parte habituū intellectualiū: ꝺm quos homo est ꝓmptus ad recte iudicādū de imaginatis. Cū enim homo cessat ab vsu intellectualis habitus: insurgunt imagies extranee: ꝛ quādoq ad contrariū inducētes: ita ꝙ nisi per frequentiā vel frequentē vsum habit⁹ intellectualis quodāmodo succindant̄ vel cōprimātur: redditur homo minus aptus ad recte iudicandū: ꝛ quandoq totaliter disponitur ad contrariū: ꝛ sic per cessationem ab actu diminuitur vel corrūpitur habitus intellectualis.) Hec ille. ¶ Ad quintū dicitur: ꝙ tā maior ꝙ minor sunt false. De hoc sanctus Tho. p̄ma secūde. q. 50.

Quasr i brutis sint vl' nō sint habit⁹.

artic. 3. in solutione secūdi sic dicit. (Uires sensitiue in brutis animalib⁹ nō operātur ex imperio rationis: sed si sibi relinquātur bruta aīalia: operātur ex istinctu nature: ꝛ sic in brutis animalib⁹ nō sunt aliqui habit⁹ ordinati ad operatiōnes. sunt tamē in eis alique dispositiōes in ordie ad naturā: vt sanitas ꝛ pulchritudo. Sz quia bruta aīalia a ratione hominis per quādā cōsuetudinem disponūtur ad operandū sic vel aliter: hoc modo in brutis animalib⁹ habitus quodāmodo poni possunt: vnde Augustinus dicit in libro. 83. qōnū: ꝙ videmus imanissimas bestias a maximis voluptatib⁹ abstinere dolorū metu: qꝺ cū in eorū consuetudinem verterit domite ꝛ māsuete vocātur. deficit tamē ratio habitus quantū ad vsum voluntatis: qꝛ nō hn̄t dn̄iū vtēdi vel nō vtendi: qꝺ vr̄ ad rationē habitus pertinere: ꝛ ideo ꝓprie loquēdo in eis habit⁹ esse nō possunt.) Hec ille. ¶ Ex quibus patz primo: ꝙ nō est simile de potētijs irrationalib⁹ ꝛ rationalib⁹. Secūdo ꝙ in brutis humana rōne gubernatis generari possunt quedā dispositiones cōsuetudinales: que sunt vere forme absolute de prima spē qualitatis: ꝛ que quodāmodo dici possunt habitus: ꝛ nō sole relatiōes: aut respect⁹. ¶ Ad sextū ꝛ 7ᵐ dicitur sicut ad primū. Cōcludunt enim: ꝙ virtus in sua rōne includit respectū: qꝺ cōceditur: non autē ꝙ sit purus respect⁹: ꝛ totū hoc cōceditur. ¶ Ad argumēta tertio loco cōtra secūdā conclusionem inducta optime respōdit Aureo. i suo quolibe. q. xi. vbi premissis multis finaliter sic cōcludit. (Uirtus nō est re

Aure. in q̄l. q. 2. ar. 2.

spectus cōgruētie: nec aliqua relatio essentialiter: vt qdam putauerūt: nec qualitas absoluta in essentia sua a respectu illo precisa: vt aliqui dixerunt: nec essentia cōstituta ex absoluta q̄litate ꝛ illo respectu: vt alij existimauerūt: sed est qualitas ꝛ essentia illi respectui copulata: ꝛ est multo aliud copulatū ex qualitate ꝛ respectu ꝛ qualitas copulata respectui. Primū enim nō est in genere: ꝛ est ens ꝑ accidēs: ꝛ nec est qualitas: nec respectus: sed constitutū ex vtroq. Secundū vero est in genere: nec est ens per accidens: ꝛ est qualitas precise: ꝙuis nō precisa: imo copulata: aliud est enim precise sincathe^{ce}: aliud precisum cathe^{ce}. Illud enim qꝺ est qualitas ꝛ nihil plus: est precise qualitas: sed talis qualitas respectui copulata est qualitas: ꝛ nihil plus: qꝛ non est respect⁹: cui copulata est: nec aliud nisi qualitas. Est ḡ precise qualitas absoluta: nō est tamē precisa: qꝛ qualitas copulata respectui non est qualitas precisa: imo copulata: vnde cōtradictio est: ꝙ sit q̄litas precisa simul ꝛ copulata. Ignorauerūt igitur predicti: ꝙ eēt dare vltra purū respectum: ꝛ purū absolutum: ꝛ constitutū ex absoluto ꝛ respectu: quartū. s. absolutum copulatū respectui. Sed phs hoc declarauit: tale est enī omne relatiuū ꝺm dici: siue sit substātia: siue qualitas. Est. n. precise in genere substātie vel qualitatis: nō tamen est q̄litas: aut substātia precisa a respectu: imo copulata: ꝛ ratione huius copulationis impossibile est intelligi vl' significari talem substantiam: aut qualitatem: vt sit sine respectu. Et ꝓpter hoc est relatiuū ꝺm dici: ꝛ ad cōuertentiā dicitur: vt manus manuati: ꝛ scientia scibilis: ꝛ hoc totū patet in predicamētis. Est igitur virtus qualitas: que cōgruit nature: in qua ponitur inquantū est illud: quod cōgruit: nō est autem virtus cōgruum vel congruēs ꝯcretiue: quia tunc esset ens per accidēs sed illud: qꝺ congruit: vt albedo in dente: est pulchritudo inquantum est ꝙ cōgruit: nō ꝙ pulchritudo sit aliquid constitutū ex albedine ꝛ pulchritudine. Hec Aureolus ꝛ bene per omnia: nisi quo ad hoc: ꝙ non ponit alium respectū esse de ratione virtutis nisi congruentiam qualitatis ad subiectum suū nulla facta mentione de ordine ad finem vel ad actū: ꝛ in hoc insufficiēter dicit: vt patuit superius in solutione scdi ꝯtra scdā ꝯclusionē: reliqua vero stare possunt. ¶ His p̄missis vr̄ ad primū ꝺm eūdē Aureolū: ꝙ aliqd icludere duo

predicamēta

predicamēta pōt intelligi dupliciter. Primo quidez ꝑ
modū copulati ⁊ cōstituti ex duobꝰ predicamentis. si/
cut simuz ⁊ pater: ⁊ simile: ⁊ oīa concreta accidentium.
Secūdo modo per modū vniꝰ ꝑdicamēti alteri copu
lati sicut simitas copulatur naso: ⁊ ꝑdicamētū relatio/
nis terminis: qui sunt alterius predicamenti. In ꝓmo
sensu maior est vera: qꝛ sic includens duo ꝑdicamenta
est ens per accidens: sicut simū. sed minor est falsa: qꝛ
virtus nō sic includit duo predicamēta. In secūdo aūt
sensu maior est falsa. nā simitas esset ens per accidens
⁊ oīs respectus: ⁊ sic nō esset in ꝑdicamēto. in hoc autē
sensu minor est vera. Et cū dr̄: ꝙ nō minus videtur eē
ens per accidēs qd̓ includit vnū ꝑdicamētuz in recto
⁊ aliud in obliq̄: q̄ꝫ si icluderet vtrūqꝫ in recto: oīo siꝫ
est: qꝛ tūc diceret ꝯstitutū ex duobꝰ: nūc autē dicit pre
cise vnū predicamētuz: q̄uis nō precisum: sed predica
mentū alteri copulatū. et hanc copulationē exprimit
habitudo in obliquo.) Hec ille ⁊ bene. ¶ Ad scđm di
cit: ꝙ procedit ab isufficiēti: nō eniꝫ eēntia virtutis cō
sistit in absoluto ꝑcise: nec totaliter: nec particulariter:
imo nec aliquo modo: sed ꝯsistit in absoluto copulato
respectui. Quāuis eniꝫ essentia virtutis sit absolutum
pure: est eniꝫ absolutū ⁊ nihil plus: nō tn̄ est absolutuꝫ
purū: sed copulatū est. Exēpluꝫ. Simitas enim est q̄li/
tas pure ⁊ precise: non tamē pura ⁊ precisa: imo copula
ta cū substātia ⁊ cū naso. ⁊ sic ꝯmittit̄ in hac forma ar/
guendi fallacia figure dictiōis mutādo qualiter in q̄/
lem: ⁊ fallacia ꝯn̄tis arguēdo ab isufficiēti. ¶ Et cum
cōcluditur ꝙ respectꝰ partialr̄ ꝑtinet: ⁊ icluditur in eēn
tia virtutis. ¶ Dicēdum ꝙ nullo modo est pars essen
tie: sed terminus copulatus sicut nec subiectū est pars
qualitatis copulate. nō eniꝫ nasus est pars eēntie simi/
tatis: sed terminus copulatus. Per hoc pꝫ q̄uo prima
spēs qualitatis: ⁊ tertia differūt per essentiā: q̄uis ideꝫ
absolutū reperiri possit in vtraqꝫ: vt albedo est eēntia
prime spēi: sed essentia copulata respectui similitudis
est scđe: sꝫ eēntia tertie spēi est precisa ⁊ non copulata.
Constat autē ꝙ eēntia copulata ⁊ nō copulata diuerse
sunt: ⁊ alteriꝰ rōnis: ⁊ diuersoꝝ modoꝝ: vnde Simpli/
cius dicit cap de qualitate in fine: ꝙ possibile est ideꝫ
referre ad aliud predicamētum reducētibus nobis sin
gula: vel ad diuersitates significatoꝝ: vel ad differētiā
cōceptuū: vel diuerso charactere: ⁊ per ideꝫ pꝫ: ꝙ virtꝰ
⁊ vitiuꝫ differunt per essentiā: qꝛ essentia virtutis ē co/
pulata respectui cōgruētie: sed vitij respectui icōgruē
tie. Impoīe est auteꝫ ꝙ essentie copulate cōtrarijs sint
eadē essentia: imo cōtrarie: nec valꝫ hec forma arguen
di: albedo est pulchritudo dentis: ⁊ turpitudo pupille:
⁊ est eadē per essentiā. ergo idē per essentiā est pulchri/
tudo ⁊ turpitudo. maior eniꝫ est falsa si accipiat̄ albe/
do per se prescindēdo respectuꝫ: sed si accipiat̄ copula/
ta: tunc est vera: sed minor tūc est falsa. s. ꝙ albedo co/
pulata cōgruētie: ⁊ copulata incōgruētie inquantū co/
pulata est sub esse copulato sit eadē eēntia: vnde magi
pōt oppositū cōcludi sic arguēdo: albedo nō inquātū
albedo: sed inq̄tū albedo copulata respectui ꝯgruētie
est pulchritudo dētis: albedo nō inq̄tū albedo: sꝫ inq̄
tū copulata respectui icōgruētie est turpitudo pupille:
sed vt isti ⁊ illi copulata nō est eadē eēntia: q̄uis inq̄/
tū albedo sit eadē. igit̄ pulchritudo ⁊ turpitudo nunq̄
sunt ideꝫ. ꝓbatur minor: qꝛ eē copulatū huic: ⁊ esse co/
pulatū illi: nō est idē copulatū esse. ergo eēntia copula/
ta illi: ⁊ huic nō est eadē copulata essentia per locū a cō
iugatis. Ex quo pꝫ: ꝙ idem absolutū ſm suā rōneꝫ ab/
solutaꝫ specificā est virtus in vno: ⁊ vitiū in alio: cuius

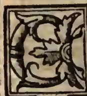
oppositū assumebatur: imo ſm suā specificā rōnē nec
est virtus: nec vitiū: nec in ꝓma spē qualitatis: sed in tri
bus. Scđm autē ꝙ copulatur huic vel illi respectui est
virtus vel vitiū: vt sic autē accidit ꝙ sit talis rō absolu
ta specifica vel talis: qꝛ quecūq̄ sit: dū tamē isti respe/
ctui copuletur: vitiū erit: si vero alteri erit virtꝰ. Hec il
le. ¶ Et q̄dem satis bene ſm rem: sed logica sua non
videtur multū valere. Nā cum dicit: ꝙ hec forma ar/
guendi nō valꝫ: albedo est pulchritudo dētis: ⁊ turpitu
do pupille: ⁊ h̄ albedo est eadē per essentiā. igitur ideꝫ
per eēntiā est pulchritudo ⁊ turpitudo: ꝓcul dubio for
ma arguēdi valꝫ demōstrata eadē albedine in nume/
ro ad cōcludendū: ꝙ idem numero est pulchritudo et
turpitudo: vel si in premissis nō demōstretur idem nu
mero: sed idē spē forma illa valꝫ ad concludēdū: ꝙ ea/
dem eēntia specifica est turpitudo ⁊ pulchritudo. Nec
valꝫ illa suppletio vel additio: quā facit in cōclusione:
qꝛ hoc est arguere ex quattuor terminis. In cōclusione
enim nō debꝫ poni nisi qd̓ positum fuit in premissis: sꝫ
ad illaꝫ formā potest dici: ꝙ nūq̄ maior ⁊ minor sunt
simul vere: licꝫ forte successiue si sit sermo de eadē al/
bedine in numero: ⁊ ideo nec pōt cōcludi: ꝙ eodē tem
pore eadeꝫ albedo sit pulchritudo ⁊ turpitudo: forte tn̄
successiue posset cōcedi. ¶ Ad tertiū dicit: ꝙ esse copu
latuꝫ respectui: vel esse sub respectu: vel actu fundare
respectū pōt itelligi addere vltra id: qd̓ copulat̄: vl' qd̓
est sub respectu: vel actu fundat respectuꝫ aliquid me/
dians ſm rem vel ſm rōnem iter absolutū ⁊ respectū
vel aliquē terminū extrinsecū. s. illud: cui copulat̄. Si
primū intelligatur falsum est: ⁊ ꝓcessus in infinitum.
Si vero scđm: verū est exēplum de simitate esse copu
latū. ergo dicetur adesse ⁊ abesse ei: qd̓ copulat̄ per so/
lum adesse ⁊ abesse respectꝰ: cui copulatur nō ꝙ sit ali
quod mediū: qd̓ habeat adesse vel abesse. He ꝓpositio
nes autē sub hoc: ⁊ cum hoc: ⁊ hec oratio actu fundare
nō exprimūt precisuꝫ fundamētū: nec ipsuꝫ tantū fun
datuꝫ: nec mediū: sꝫ fundamētū itrinsece. Et respectū
per modū termini ⁊ extrinseci.; ⁊ cū additur in minori
ꝙ illud est ens per accidēs: qd̓ icludit aliqua duo: quo/
rum vnum potest adesse alteri ⁊ abesse ⁊c. Uerum est
si includat per modum cuiusdam tertij compositi ex
ipsis sicut simum: si vero vnū per modum copulati: ⁊
alterum per modū termini: cui copulatur: nō est verū:
nisi totū ꝑdicamētuꝫ relōnis sit ens per accidēs: ⁊ ma/
sculinitas ⁊ feminitas ⁊ oēs qualitates copulate. Hec
ille ⁊ bene. ¶ Ad quartuꝫ dicit: ꝙ respectus congruē
tie potest cōparari vel ad absolutū virtutis. verbi gra/
tia ad albedinem ipsam: vt albedo est: ⁊ sic se habet vt
passio: ⁊ est in ea fundamentaliter ⁊ subiectiue: vel ad
ipsam rationem virtutis: que consistit in esse copulato
vtpote ad rationem pulchritudinis: ⁊ sic respectus nō
est passio: sed est aliquid essentie nō per moduꝫ partis
sed per modum termini: sicut in relatiōe terminus est
aliquid relationis: ⁊ nasus aliquid simitatis. Secūduꝫ
hoc ergo non oportet: ꝙ possit intelligi virtus: aut fieri
sine illo respectui: imo impossibile est. ¶ Et cum vlte/
rius probatur: ꝙ sit differētia virtutis essentialis: quia
differt a vitio solo respectu: ⁊ per ista solum variatur ⁊
acquiritur. ¶ Dr̄ ꝙ aliquid potest considerari vel di/
stingui per aliud dupliciter. Primo modo tanq̄ per
intrinsecum ⁊ formale: vt homo per rationale. Alio
modo tanquaꝫ per extrinsecum ⁊ terminum: vt simi/
tas per nasum: relatio per terminū: habitus per actus
⁊ actus per obiectuꝫ. Nunc ad ꝓpositum virtus distin
guitur a vitio: ⁊ variatur ⁊ acquiritur extrinsece per re/

spectum tanq̃ per terminum: intrinsece autem distin-
guitur per copulationem ad ipsum. Unde albedo nõ
est formaliter pulchritudo: nec differt intrinsece a tur
pitudine intrinsece per cõgruentiã: sed per copulatio-
nem ad ipsam: sicut cõcauitas nasi: que est simitas dif-
fert a cõcauitate vel curuitate cruris: que est rictus nõ
per nasum: sed per copulationem ad ipsuꝫ. ¶ Cũ vero
additur: ꝙ illud est purus respectus: vel constitutũ ex
absoluto ⁊ respectu: qđ variatur facta sola variatione
in respectu extrĩseco absoluto. ¶ Dicitᷣ ꝙ obmittitur
tertiuꝫ membrũ. s. ꝙ vel est respectus: vel copulatum
ex absoluto ⁊ respectu: vel absolutum copulatuꝫ respe
ctui. Hec ille et bene nisi ꝙ melius diceretur: ꝙ co-
pulatio absoluti ad respectum est quoddam esse dere-
lictum in absoluto ex respectu. ¶ Ad quintuꝫ dicit: ꝙ
album nõ significat subiectum in obliquo: ⁊ qualitatẽ
in recto: quia nũq̃ predicaretur de subiecto. Unde si-
cut hec nõ est v̄a. nasus est simitas: sic nec esset hec ve-
ra: corpus est album: sed diceretur albũ corporis: sicut
simitas nasi: significat ergo constitutum ex subiecto et
accidente: sed actu ⁊ determiate clauditur in suo signi
ficato accidens. s. albedo. Subiectum vero in poten-
tia ⁊ indeterminate: quia nõ determinatur quid sit il-
lud album: an. s. lapis: vel homo: vel aliquid aliud. Et
quia qđ actu ⁊ determinate significatur principaliter
significatur: est enim ratio ꝙ illud significetur: qđ in
potentia ⁊ indeterminate significatur: sicut album est
quodcunq̃: cui inest albedo: idcirco Cõmentator dicit
In p̄sētis ca. de sub̄a. quīto metaphy. ꝙ album significat primo quidem ac
cidens. secundo subiectum. Simil'r ⁊ ph̄us intelligit
hoc cum dicit: ꝙ album solam qualitatem significat.
qđ vtiq̃ veruꝫ est determinate ⁊ in actu. Hec ille ⁊ be
ne. ¶ Ad sextum dicit: ꝙ iustitia ⁊ amicitia sunt qua-
litates copulate respectibus. Unde Augustinus dicit
in suis cathegorijs: ꝙ iustitie iniustitia contraria est.
Et sequitur ꝙ iustitia qualitas est: iniustitia igitᷣ qua-
litas erit. Hec ille. ¶ Dicuntur autem magis ad alte-
rum q̃ alie: quia copulãtur alicui respectui: cui nõ alie.
Nam cetere virtutes sunt copulate respectui cõgruẽ-
tie: ⁊ debiti ad hominem in se: amicitia vero ⁊ iustitia
respectui debiti vnius hominis in ordine ad alterum.
Est ergo amicitia virtus ad alteruꝫ: temperantia ad se
ꝓpter istam rationẽ. Hec ille: ⁊ bene. ¶ Ad septimuꝫ
dicit: ꝙ absolutuꝫ vt sub respectu: vel vt copulatuꝫ: re-
spectui est vltra absolutuꝫ aliquid: qđ se habet nõ per
moduꝫ partis: sed per modum termini: nec ꝓpter hoc
est aliquid vnum copulatum ex vtroq̃: exẽpluꝫ. respe-
ctus cum termino est aliquid vltra precisaꝫ realitatẽ
respectus ⁊ nõ nihil: est enim aliquid non partiale: sed
terminans. Hec ille ⁊ bene. ¶ Ad octauuꝫ dicendum
inquit: ꝙ cum significare sit intellectum constituere
Tex. 5. primo perhiarmen. oportet loqui de significato ꝓpor
tionaliter intellectioni. Nunc autem simitas concipitᷣ
eodem actu intellectus simplici cadẽte simul super cõ
cauitatem ⁊ nasum: sed tamen cadit super concauita-
tem modo principali ⁊ ratione: sed super nasuꝫ modo
termini ⁊ oblique: ⁊ ideo dicitur cointelligi referendo
cointellectum nõ ad intellectionem: sed ad obiectum.
Nam referendo ad intellectioneꝫ nõ cointelligitur: ſꝫ
intelligitur: cum sit eadem intellectio. Similiter etiaꝫ
de significatione. nam eadem significatione vox illa
que est simitas: significat concauitateꝫ ⁊ nasum: sed nõ
eodem modo ⁊ eodẽ ordine ex parte significati. Pro-
pter qđ dicitur nasus cõsignari per moduꝫ termini: cõ
cauitas vero significari per moduꝫ principalis ⁊ recti.

¶ Cũ igitur queritur: an significet respectuꝫ: sicut du
plum significat dimidiũ: vel sicut duplũ dimidiũ signi-
ficat dimidiũ. ¶ Dicẽdum ꝙ nomen ⁊ oratio idem si-
gnificant ſm ph̄m 7°. metaphy. ⁊ 4°. sed tamen aliter Tex. cõ. 13.
⁊ aliter: quia oratio explicite: nomẽ iplicite. Simitas Tex. cõ. 18.
ergo implicite dicit nasum: sed cõcauitas nasi dicit ex-
plicite. et ideo nõ est nugatio vt dicit Cõmentator 7°.
metaphy. cõmento. 18. Ait enim ꝙ hoc nomẽ simitas
nõ significat nasum nisi ſm continentiã. Et ideo cum
dicitur aperte simitas nasi nõ sequitur impossibile. s.
nugatio. et hoc modo virtus significat respectuꝫ. Hec
ille ⁊ bene. ¶ Ad nonuꝫ sic dicit: duplex est genus re-
spectus. s. pricipij actiui vel passiui: cui copulatur qua
litas de secũda specie: que dicitur potentia: ⁊ respectus
congruentie ⁊ incõgruentie: cui copulantur qualitates
de prima specie: que dicũtur habitus: ⁊ habent hoc sin-
gulare in ordine ad sua fundamẽta: ꝙ ipsis fundamẽ-
ta copulantur: quibus vt sic copulatis ꝓpria nomina
imponũtur. et hoc ꝓpter duo. ¶ Primo quidem: quia
qualitates copulate talibus respectibus denominant
⁊ qualificant substantia sua quodam speciali modo: ⁊
alterius rationis q̃ alie. s. ſm bene ⁊ male: potens esse
vel impotens: qđ nullo modo competit eisdem quali-
tatibus nõ copulate sumptis: nec etiaꝫ respectibus pu-
ris. Non enim qualificãt vel referunt: vñ albedo qua-
lificat dentem: ⁊ reddit eum pulchrum inquantuꝫ est
id qđ congruit. Pupillã auteꝫ turpẽ inq̃tuꝫ nõ ꝯgruit:
⁊ tñ absolute sumpta nõ denominat. ¶ Secundo ve-
ro: quia respectus huiusmodi in ratiõe finis quodam
modo sunt priores fundamentis. Qualitates eniꝫ ille
habent pro fine naturam: cui ꝓportionãtur: ⁊ pro cuiꝰ
decentia sunt ingeniate quantũ ad primaꝫ specieꝫ: vel
actum secũdum ⁊ operationeꝫ quantuꝫ ad secundam
specieꝫ potentie ⁊ impotentie naturalis. Hec ille ⁊ be-
ne: nisi ꝙ respectuꝫ: qui est de ratione virtutis: dicit eẽ
solam congruentiaꝫ ad naturam: qđ nõ est vsq̃quaq̃
verum: nisi loquamur de solis habitibus ⁊ virtutibus
corporalibus. ¶ Ad 10m sic dicit. Si inquit respectꝰ cõ
gruentie est extra intellectuꝫ in actu cõpleto: vt dicunt
multi: tunc ratio nõ concludit. Si vero nõ: sed est vlti-
mata necessitas extra intellectum ad huiusmodi habi-
tudinem: quã intellectꝰ reducit in actuꝫ: tunc ratio vir
tutis est copulata respectui congruẽtie nõ ſm actũ: sed
ſm vltimatã necessitatem ad actum. Unde virtus est
absolutum sub respectu: vel vt fundans respectũ non
ſm actum completuꝫ: sed ſm vltimatã necessitatem.
Hec auteꝫ vltimata necessitas est in deo nõ imediate:
⁊ vt fundamẽtum: sed potius vt terminus. Exempluꝫ
Circũscripto omni actu intellectus deus est exemplar
quia ratio exemplaris importat diuinaꝫ essentiam co-
pulataꝫ respectui nõ ſm actum: quia hec relatio est pu
re rationis: sed ſm vltimataꝫ rationis necessitateꝫ: nõ
quidem per moduꝫ fundamenti: sed termini imitabi-
litatis creature. Hec ille. ¶ Et satis cõformiter dictis
sancti Tho. de veritate. q. 4. articu. 5°. in solutione pri-
mi: vbi distinguit duplex genus respectuum. Quidam
nãq̃ dicuntur actuales: ⁊ quidam habituales. (Et di-
citur (inq̄t) respectꝰ habitualis: qui nõ req̄rit creaturã
eẽ sil' in actu. et tales sunt oẽs respectꝰ: q ꝯsequuntᷣ actꝰ
anime: quia voluntas ⁊ intellectus potest esse etiaꝫ de
eo: qđ non est actu existens.) Hec ille. ¶ Et exempli-
ficat de respectu importato in hoc nomine verbuꝫ: qđ
importat ab eterno respectum ad creaturas. Potest
igitur dici ꝙ cum hec nomina dicta de deo. s. virtus ⁊
potẽtia iportẽt respectũ ad actũ vel effectũ: siue existat
siue nõ:

sive nō: talis respectus entis ad nō ens non potest esse realis: aut actualis: sed rōnis et habitualis. ¶ Et cū dicit arguēs: q tota ratio virtutis est extra intellectū etc. ¶ Dicitur q verū est quantū ad id qd īportat principaliter et in recto. nō autem quantum ad illud qd dicit secundario i vel obliquo. De hoc sanctus Tho. de veritate vbi supra sic dicit. (In relatiuis nominibus inuenimus: q quedam nomina imponūtur ad significandum ipsos respectus: sicut hoc nomē similitudo: quedam vero ad significandū aliquid: ad qd sequitur respectus: sicut hoc nomen scientia imponitur ad significandum quandā qualitatem: quā sequitur quidā respectus. Contingit autē vt aliqua res absoluta ad plura possit habere respectū. et inde est q nomen illud qd imponitur ad significandū aliquid absolutū: ad qd sequitur respectus: potest ad plura relatiue dici. sm qd scientia dicitur inquantum est scientia relatiue ad scibile: sed inquantum est accidens quoddā vel forma refertur ad scientem.) Hec ille. ¶ Item tertio sententiarū distinctiōe. 33. qōne pma articulo scdo questiūcula qrta ad quartū sic dicit. (Quāuis finis vltimus nō faciat identitatem speciei: facit tamē diuersitatem sicut generis diuersitas facit diuersitatē in specie. Tamen sciendū q relatio actualis ad finem remotū nō facit predictam differentiā: sed originalis relatio ad ipsū: scz. s. q ex diuersitate finis fit diuersa proportio in actu et habitu.) Hec ille. ¶ Ad argumentum vero pro parte. q. negatiua respondit sanctus Tho. prima secunde. q. 49. articulo 4°. in solutione secūdi: vbi sic dicit. (Potentia quandoq se habet ad multa. Et ideo opz q aliquo alio determinetur. Si vero sit aliqua potentia: que nō se habeat ad multa: nō idiget habitu determinātē. Et ppter hoc vires naturales nō agūt actiones suas mediantibus aliquibus habitib9: quia sm se ipsas sunt ad vnū determiate.) Hec ille. ¶ Et hec de qōne sufficiāt. De q bndict9 de9. Amē. Dis. XXIIII.

¶ Utrū fides sit virtus a deo infusa. Qō. vnica.

Irca 24am distinctionē tertij sententiarum queritur. Utrū fides sit virtus infusa a deo. Et arguitur q nō. Quia perfectior est virtus infusa q acquisita: sed fides acquisita ppter suā imperfectionē nō ponitur inter virtutes intellectuales acquisitas: vt patet p phm. 6° ethicorum. ergo multo minus pōt poni vt9 īfusa.

In oppositum arguit sic. Quia dicit Eph. scdo. Gratia estis saluati per fidē: et nō ex vobis: ne quis glorieē: dei enim donū est.

In hac questione erunt tres articuli. In primo ponentur cōclusiones. In scdo obiectiones. In tertio solutiones.

Quantum ad primū articulū sit prima cōclusio. Fides est virtus. Hāc ponit sanctus Tho. secūda secunde. q. quarta articulo 5°. vbi sic dicit. (Uirtus humana est per quā actus human9 redditur bonus. Unde quicūq habitus est per se pricipiū boni actus: potest dici virtus humana: sed talis habit9 est fides formata. Cum enim credere sit actus intellectus assentiētis vero ex imperio voluntatis: ad hoc q iste actus sit perfectus duo requirūtur: quorū vnū est vt ifallibiliter intellectus intēdat in suū bonum: qd est verū. Aliud autem est vt infallibiliter ordinetur in vltimum finem: ppter quem voluntas assentit vero. Et vtrūq inuenitur in actu fidei formate. Nam ex ratione ipsius fidei: est q intellectus semper feratur in verū quia fidei nō potest subesse falsum. Ex charitate autē sm qd format fidem habet anima: q infallibiliter ordinetur voluntas in bonum. et ideo fides formata est virtus. Fides autem informis nō est virtus: quia et si habeat perfectionē debitam actus fidei informis ex parte intellectus nō habet perfectionem debitā ex parte voluntatis. Sicut etiam si temperātia esset in cōcupiscibili: et prudētia nō esset in rationali: temperātia non esset virtus: quia ad actū temperātie requiritur et act9 rationis: et actus concupiscibilis sicut ad actū fidei requiritur et actus intellectus: et actus voluntatis.) Hec ille. ¶ Ex quibus potest sic argui. Omnis habitus qui semper est principiū boni actus humani est virtus: sz fides formata est huiusmodi. igitur etc. ¶ Secūda cōclusio. Fides formata et etiā informis infunditur homini a deo. Hanc pbat sanctus Tho. secūda secunde qōne 6° articulo pmo: vbi sic dicit. (Ad fidē duo requiruntur: quorum vnum est vt homini credibilia pponātur. hoc enim requiritur ad hoc q aliquid explicite credat. Aliud autem qd requiritur ad fidem est assensus credētis ad ea: que proponuntur. ¶ Quantum igitur ad primū hoc necesse est q fides sit a deo. Ea enim que sunt fidei: excedunt rationē humanā: vnde nō cadunt in contēplatione hominis nisi deo reuelāte Sed quibusdā quedā reuelātur īmediate a deo: sicut sunt reuelata apostolis et pphetis: quibusdam autem pponūtur a deo mittente fidei predicatores sm illud Roma. 10. Quomodo pdicabūt nisi mittant. ¶ Quantum vero ad scdm. s. assensum hominis in ea: que sunt fidei: potest considerari duplex causa. Una quidē exterius inducens sicut miraculum visum: vel persuasio hominis inducentis ad fidem. quorum neutrum est sufficiens causa. Uidentium enim vnum et idē miraculum: et audientium eandem predicationem quidā credunt: et quidam non credunt. Et ideo oportet ponere aliam causam interiorem: que mouet hominem interius ad assentiendum his: que sunt fidei. Hanc autem causam Pelagiani ponebant solum liberum arbitrium hominis. Et propter hoc dicebant: q initium fidei est ex nobis: inquantum scilicet ex nobis est q parati sumus ad assentiendum his: que sunt fidei: sed cōfirmatio fidei est a deo: per quā nobis pponūtur ea que credere debemus. Sed hoc est falsum: quia cum homo assentiēdo his: que sunt fidei: eleuetur supra naturam suā: oportet q hoc insit ei ex supernaturali pncipio interius mouēte: qd est deus. Et ideo fides quantum ad assensū: qui est principalis act9 fidei: est a deo interius mouente per gratiam.) Hec ille. ¶ Ex quib9 potest formari talis ratio. Ille habitus infunditur homini a deo: per cuius act9 homo eleuatur supra naturam suam: sed fides est huiusmodi. igitur etc. ¶ Tertia conclusio. Nullus homo pertinaciter aliquem articulum fidei discredens habet habitū fidei infuse. Hāc ponit sanctus Tho. secunda secunde qōne 5° articulo tertio: vbi sic dicit. (Hereticus qui discredit vnum articulum fidei: nō habet habitū fidei neq formate: neq informis. Cuius ratio est: quia species cuiuslibz habitus dependet ex formali ratione obiecti: qua sublata species habitus remanere nō potest. Formale autē fidei obiectum est veritas prima sm q manifestatur in scripturis sacris et doctrina ecclesie: que procedit ex veritate prima. Unde quicūq nō inheret sicut infallibili et diuine regule doctrine ecclesie: que procedit ex veritate prima in scripturis sacris manifestata: ille nō hz habitū fidei: sed ea que sunt fidei alio modo tenet q

per fidem: sicut si aliquis teneat mente aliquam cōclusionem nō cognoscens mediū demonstrationis illius manifestū est ꝙ nō habꝫ scientiam illius: sed opinionem solum. Manifestuꝫ est aūt ꝙ ille: qui inheret doctrine ecclesie tāꝗ infallibili regule omnib⁹ assentit: q̄ ecclesia docet: alioqui si de his: que ecclesia docet: que vult tenet: ⁊ que vult nō tenet: nō īheret doctrine ecclesie: sicut infallibili regule: sed ꝓprie volūtati. Et sic manifestuꝫ est: ꝙ hereticus qui pertinaciter discredit vnū articulū: nō est paratus sequi in omnib⁹ doctrinam ecclesie. si enim non pertinaciter: iam non est hereticus: sed errās. Unde manifestū est ꝙ talis hereticus circa vnuꝫ articulū nō habet fideꝫ de alijs articulis: sed opinionem quādam ſm ꝓpriam volūtatem. Hec ille.

¶ Ex quibus potest formari talis ratio. Nul'us nō inherens doctrine ecclesie sicut infallibili regule habet habitum fidei: sed quilibet hereticus est huiusmodi. igitur ⁊c.

¶ Quarta cōclusio. Fides est vna virtus ⁊ nō multe: ⁊ vnus habitus ⁊ nō multi specie distincti. Hanc ꝓbat sanct⁹ Tho. 2ª 2ᵉ. q. 4. artic. 6. vbi sic dicit. ¶ Si fides sumatur ꝓ habitu dupliciter potest cōsiderari. Uno modo ex pte obiecti: ⁊ sic est vna fides: obiectum enim formale fidei est veritas prima: cui inherēdo credimus quecūꝗ sub fide cōtinentur. Alio modo ex pte subiecti: ⁊ sic fides diuersificat̄ ſm qđ est diuersoruꝫ. Manifestū est autē ꝙ fides sicut ⁊ quilibet ali⁹ habitus ex formali ratione obiecti habꝫ speciē: sed ex subiecto indiuiduatur. Et ideo si fides sumatur pro habitu: quo credimus: sic fides est vna specie: ⁊ differens numero in diuersis. Si vero sumatur pro eo qđ creditur: sic est vna fides: q2 idem est qđ ab omnib⁹ creditur ⁊ si sint diuersa credibilia: que cōiter omnes credunt: tamē oīa reducūtur ad vnum. Hec ille. ¶ Ex quib⁹ potest formari talis ratio. Ille habitus virtutis est vn⁹ ⁊ nō plures: qui hꝫ vnuꝫ obiectū formale ⁊ nō plura: fides est hō. igitur. Et in hoc prim⁹ articulus terminatur.

Quantum ad scđm articulū arguitur cōtra cōclusiones. Et quidē cōtra primā arguit Durādus ꝓbando: ꝙ fides quātumcūꝗ formata charitate nō sit virtus ꝓprie loquendo de virtute: pro vt virtus dicitur habitus ponens potentiaꝫ in vltimo perfectionis debite suo actui. sic enim virtus est vltimuꝫ de potētia. Arguit igitur sic. Omnis virtus ꝓprie dicta perficiens intellectum perficit ipsum ad conspiciendum obiectuꝫ in se: vel per resolutionem ad id: qđ in se cōspicit: in hoc enim consistit efficacia actus intelligendi: quā ponit virtus circa potentiaꝫ intellectiuaꝫ: sed fides nō perficit intellectū ad cōspiciendum obiectum in se: vel per resolutionē ad illud: qđ in se conspicit. ergo nō est proprie ⁊ simpliciter loquendo virtus.

Cōtra Duran. dist. 23. q. 6. ar. p.

¶ Scđo ꝓbat ꝙ fides nō est magis vt⁹ charitate pñte vł exñte in volūtate ꝗ̄ nō exñte. Q2 habit⁹ q nō elicit perfectiorē actum nō est perfectior: sed fides nō elicit perfectioreꝫ actū charitate existente in volūtate ꝗ̄ nō existente: quia actus ei⁹: qui est assentire vero supernaturali: nō est perfectior quantum ad aliquid: qđ pertineat ad cognitioneꝫ veri: que mere pertinet ad intellectum: queꝫ perficit fides: licꝫ sit perfectior quantuꝫ ad rationē meriti: que est perfectio extrinseca: cum pertineat ad charitatem: que perficit voluntatē. ergo fides nō est magis vel min⁹ virtus charitate existente in voluntate ꝗ̄ nō existente.

Utrum fides charitate i intellectu exñte sit magis virt⁹ ꝗ̄ non exñte.

¶ Item tertio arguit: ꝙ nō est simile de fide ⁊ charitate sicut de prudentia ⁊ virtute morali: quia prudentia nō potest acquiri sine virtute morali: nec moralis virt⁹ sine prudentia: ⁊ quia vtraꝗ acquiritur ex actibus: ideo actus vtriusꝗ recipit perfectionem ex sibi adiuncto: ita ꝙ impossibile est actum prudentie esse perfectuꝫ: nisi virtus moralis sit in appetitu: nec actum virtutis moralis esse perfectū: nisi prudentia sit in intellectu. Fides autē nō dependet a charitate: nec quantū ad habitum cum sit prior ordine nature: nec in actu recipit aliquaꝫ perfectionē a charitate Et ideo potest habere equaliter rationē virtutis charitate nō existēte in voluntate: sicut existente. Quāuis .n. voluntas inclinet intellectum ad credendū: nō tamen opꝫ ꝙ ipsa sit informata charitate. Hec ille in forma.

Utrū sic sit d fide ⁊ charitate: sicut de prudentia et virtute morali

¶ Contra secundā conclusionē arguit Scotus ꝓbādo ꝙ preter acquisitam nō requiratur alia infusa. Primo. Quia in prio cui articuli fūt reuelati sufficit fides acqsita: vt firmiter eis adhereat vt ī Paulo. ergo alijs posterioribus sufficit fides acquisita: vt firmiter credant oīa credenda: q2 Augustinus super illud ps. Suscipiant montes pacem populo ⁊c. vult ꝙ inferiores illuminētur per superiores: ⁊ nō magis illuminantur ꝗ̄ superiores illos illuminātes. Patet ergo cōsequētia: sꝫ antecedens ꝓbatur. Ex puris naturalibus includendo habitū acquisitum potest aliquis assentire omnib⁹ assertis ⁊ reuelatis ab aliquo: quia ex puris naturalib⁹ assentire potest illū esse veracem: qui talia asserit ⁊ reuelat: sed ex puris naturalib⁹ scit hoc ⁊ assentit: ꝙ de⁹ est verax magis ꝗ̄ omnes homines: ⁊ hoc scire ⁊ assentire potuit Paulus. ergo fide acquisita ex puris naturalib⁹ potest quis firmiter assentire omnib⁹ reuelatis a deo ⁊ per consequens quilibet alius. Nō ergo preter fidem acquisitaꝫ requiritur necessario ꝓpter assensuꝫ alia fides.

Cōtra scōm Sco. dis. 23. q. i.

¶ Secundo. Quia quāuis aliqua scientia ꝓpter suam difficultatem: quam includit: vt geometria vel alia nō possit sciri ab homine ꝓpria inuentione: ⁊ in lumine suo naturali: tamē postꝗ̄ inuenta est ⁊ ordinate tradita potest homo ex puris naturalibus acquirere ⁊ scire eam. ergo eodem modo ꝗ̄uis nullus naturali lumine intellectus possit propria inquisitione venire ad notitiā illius. deus est trinus ⁊ vnus: tamē postꝗ̄ reuelatum est alicui: potest alius ex dictis illius: cui reuelatuꝫ est: illi firmiter adherere fide acquisita.

Sco. vbi. s. sic dicit certū est q i nobis est fides acqsita: q2 iō credo canōi: q2 credo dactu ti eccle auctorizātis illā. Ex quo seqꝫ corelarie ꝙ nō oꝫ ponere fidē īfusā. Ꝑ ille. Deīn ponit duos modos q̄bō possit poni fides infusa: ⁊ arguit ꝯ vtrūꝗ nec solum ꝯ q rū vnū sit argumētū hic recitata. Deīde ꝯcludit dicēs ꝑꝑ auctē scripture ⁊ sāctoꝝ oꝫ ponere fidē īfusā: vt sit act⁹ ītē sior ⁊ certior assensus: q2 nō est totale a voluntate. Hec ille.

¶ Tertio Quia si fides infusa ponitur: illa erit certior acquisita quia aliter frustra poneretur: sed ꝙ sit minus certa ꝓbatur. Quia cōclusio est minus certa ꝗ̄ principium. ex quo tota certitudo cōclusionis est a certitudine principij: sed huic: deus est trinus ⁊ vnus: assentio fide īfusa si ponitur: quia hoc reuelatū ē a deo: sed hoc esse reuelatum a deo credo: quia Joānes dixit hoc sibi esse reuelatum: vel alius apostolus: sed si audiuissem eum dixisse hoc sibi reuelatuꝫ esse: credidissem sibi fide acquisita: credēdo ipsum esse veraceꝫ: ⁊ nihil falsum velle asserere. ergo ⁊ modo credo illi. s. deum esse trinum ⁊ vnum: reuelatuꝫ esse apostolo fide acquisita ex auditu scripturarum: vel ex hoc ꝙ lego scripturā. ergo tota firmitas quā modo ponis in fide est a fide acqsita. ergo non est ponēda fides infusa. Hec Scotus.

¶ Arguit etiā Aureolus probādo ꝙ fides infusa nō requiritur ꝓpter supernaturalitateꝫ obiecti fidei. Quia supernaturalitas illius obiecti vel intelligitur per indifferentiam ad verum ⁊ falsum ita ꝙ obiectū fidei sit tale: qđ non apparet vtrum sit verum vel falsum: sicut vtrum arene maris sint pares: aut impares: vel intelligitur per repugnātiam ad apparentiā: sicut ꝙ deus sit trinus ⁊ vnus dicitur repugnare veris apparētibus. Sed ex neutro illoꝝ requiritur habitus supnaturalis. Nō enim ꝓpter pmū q2 homo naturaliter loquendo potest indifferentibus firmissime

firmissime adherere sine habitu supernaturali. Nec
ꝓpter 2m. Nã homo aliqñ adheret firmissime opposi
tis pmoꝝ pncipioꝝ ꝑꝑ sillogismum falsigraphum: vel
ꝓpter cõsuetudinẽ vel nãlẽ dispositionẽ suam: puta ex
imaginatione. ¶ Et si dicas: ꝙ veritates fidei sunt de
deo: qui est obm supnãle: ⁊ nõ põt a nobis nãliter intel
ligi. ¶ Hoc nõ valet: qꝛ de deo possumus multa intel
ligere ex sensatis: ⁊ alia multa nõ ex sensatis possumus
tenere firmiter: ⁊ hoc pȝ in hereticis. Hereticus enim
errans in vno articulo fidei amittit fidẽ infusam: ⁊ tñ
tenet alios ita firmiter: ꝙ ꝓ illis vellet decapitari. Hoc
etiam pȝ de puero nõ baptizato nutrito inter fideles:
qui multa que fidei sunt tenet ita firmiter sicut bapti
zatus: qui hȝ fidẽ infusam. ¶ Jtẽ fides infusa hñ est
necessaria ei: qui reuelat ea: que sunt fidei: sed si reue
lat ea a casu vel ex industria nãli nõ est ei credendum
nec adherendũ eis que dicit: qꝛ nõ põt ea reuelare cer
titudinaliter nisi habeat ea ꝑ causaȝ superiorẽ mediã
te habitu infuso supernaturali. Sȝ credẽti dictis reue
lantis nõ est necessarius habitus supnaturalis ĩfusus.
Hec Aureo. in forma. ¶ Contra tertiã cõclusionẽ ar
guit Durandus ꝓbãdo: ꝙ in hereticis remaneat fides
infusa quo ad articulos: in quibus nõ errant. Et arguit
sic. Qꝛ oĩs habitus reddit potentiã facilẽ ad actũ debi
tuȝ respectu obiecti: ⁊ per ꝯñs ad refugiendũ ꝯ̃ria: vel
refutandũ illa: ⁊ tamen si nõ refugiantur ꝯ̃ria non ꝑꝑ
hoc totaliter tollitur habitus: qꝛ ⁊ si ponat facilitatem
⁊ ꝓnitatẽ ad actũ debitũ: ⁊ ad refugiendũ ꝯ̃rium: non
tñ ponit necessitatem qn possit fieri contrariũ: ⁊ istud
est manifestũ in habitibus acq̃sitis: de q̃bus p̃dicta rõ
eque cõcludit sicut de fide infusa. ¶ Scdo. Qꝛ ille q̃
assentit credibilibus silr nũc vt p̃us hȝ fidẽ silr nũc vt
prius: qꝛ assensus similis arguit similem hitũ: sed fide
lis denuo seduct⁹ circa aliqd credibile ꝑ ꝓpriã ignorã
tiam: qꝛ nõ bene intelligit sacram scripturã: vel ꝑ alte
rius falsam doctrinã: puta ꝙ nõ lȝ iurare: assentit cete
ris credibilibus silr nũc vt prius: ⁊ oĩno cõsimiliter. g̃
assentit per eundem hitum: per quẽ prius. Sed prius
habebat fideȝ infusam. ergo ⁊ nunc: ⁊ tñ est hereticus.
ergo in heretico manet fides infusa. ¶ Tertio. Qꝛ si
aliquid obstaret hoc videret̃ esse: qꝛ sequeret̃ hoc: da
to ꝙ aliq̃s siml' sit fidelis ⁊ ĩfidelis. ¶ Sȝ h̃ nõ obstat:
qꝛ fides ẜm habitũ: ⁊ error ẜm actũ circa aliqd credi
bile bene possunt simul stare: sicut scia ẜm habitũ põt
stare cũ actu erroneo circa aliqd scibile. Et si firmare
tur habitus in aliquo ꝙ nullo mõ esset iurãdũ: adhuc
posset stare cum fide ĩfusa: qꝛ nõ esset de eodẽ obiecto
qꝛ quãuis obiectũ fidei infuse se extendat ad oĩa con
tenta in sacra scriptura: tñ ipsa põt exire in actũ debi
tum respectu aliquoꝝ: q̃uis intellectus habentis fidẽ
infusam possit decipi respectu alioꝝ: sicut aliquis põt
habere verã sciam de aliquibus passionibus alicuius
subiecti: ⁊ decipi circa alias passiones eiusdẽ. Et sic non
vr̃ improbabile: qn habitus fidei possit remanere in here
ticis errantibus de nouo circa aliqd ꝑticulare credibi
le. Hec ille. ¶ Contra quartã conclusionẽ arguit Sco
tus ꝓbando: ꝙ nõ ideo de oĩbus credibilibus sit vna
fides: quia respicit omnia credibilia vt reuelata a deo.
¶ Primo. Qꝛ si fides infusa respicit primã veritatẽ vt
reuelantẽ articulos: ⁊ causantẽ assensum de credibili
bus: ⁊ nõ sicut de quo est fides vt de obiecto: seq̃tur ꝙ
nũquã aliquis fidelis assentiret huic: deus est trinus ⁊
vnus: qꝛ ẜm te assentio huic: deus est trinus ⁊ vnus: qꝛ
est reuelatũ a pma veritate. Quero igit̃ a te qũo assen
tio huic: hoc est reuelatum a deo. qꝛ si assentio huic. s.

Contra 3am cõclonem arguit Duran. di. 23. q. 9. arti. pmo.

Cõtra 4am Sco. dis. 23. q. viii. ar. 2o. Utrum ex h̃ ꝙ fides oĩa credibilia vt a deo reuelata de oĩb⁹ credibilibus sit vna.

deus est trinus ⁊ vnus: ꝓpter hoc qꝛ est reuelatũ a deo
sicut cõclusioni ꝓpter pncipiũ: seq̃t̃ ꝙ magis assen
tio illi: qd se hȝ vt pncipium q̃ȝ illi qd se hȝ vt ꝯ. ¶ Si
dicas sicut opȝ: ꝙ qꝛ est reuelatũ deũ esse trinũ ⁊ vnũ
Quero vltra: qũo assentio huic: reuelatum est a deo: ꝙ
deũ esse trinũ ⁊ vnũ est reuelatũ. Si iterum: qꝛ est re
uelatũ: ꝓcedam in infinitũ: ⁊ per ꝯñs nũq̃ȝ aliquid fir
miter credã de articulis fidei. sicut si scia ꝯclusionis
resolueretur in pncipia: ⁊ illa pncipia in alia: ⁊ sic in infi
nitum: nunquã sciretur aliq̃d: sicut nec aliq̃d põt esse
qd dependeat ex infinitis causis essentialiter. ¶ Si di
cas ꝙ huic assentio fide acq̃sita. s. ꝙ deũ esse trinum ⁊
vnuȝ est a deo reuelatũ. ¶ Contra. Tunc fides infusa
dependet in esse ⁊ firmitate adherens alicui articulo:
a fide acq̃sita sicut a pncipio: qꝛ nõ poteris dicere: ꝙ ꝑ
scientiam ei adhereas: qꝛ hoc nõ est euidens ex termi
nis: deũ esse trinũ ⁊ vnũ est a deo reuelatum plusq̃ȝ ꝙ
deus est trinus ⁊ vnus. ¶ 2o. Quia formalis rõ obiecti
habitus realis non est relatio seu ens rõnis: sed esse re
uelatũ a deo deũ esse trinũ ⁊ vnum: nõ dicit vltra deũ
esse trinũ ⁊ vnũ: nisi respectũ rõnis: sicut esse cognituȝ
dicit respectum rõnis tantũ vltra rem: que cognoscit̃.
Si ergo assentis articulo predicto: qꝛ est reuelatus a
deo: tunc ratio formalis cur assentis ꝑ habitũ realem
est ens rationis. qd est incõueniens: cum habitus rea
lis habeat formale obiectũ reale: sicut potentia realis
hȝ obiectũ reale. Hoc pȝ. ergo reuelabile passiue cũ sit
ens rationis: nõ põt eẽ formalis ratio tendẽdi in istd:
deus est trinus ⁊ vnus. ¶ Arguit ẽt Aureo. ꝓbãdo ꝙ
veritas prima nõ sit formale in obiecto fidei. s. ꝙ fides
adhereat cuicũqȝ rõne pme veritatis: qꝛ hoc est de rõ
ne formalis obiecti: vt nõ reducatur ad superiorẽ cãm
in eadem scia: sed non sic est in ꝓposito: qꝛ si queratur
q̃re credis articulos fidei: respondet̃: qꝛ hoc dicit pma
veritas: q̃ mentiri nõ põt. queratur vltra: quare men
tiri non põt: ⁊ opȝ dicere. qꝛ est deus: ⁊ sic reducit̃ vlte
rius ad aliud obiectũ formale. ergo pma veritas se hȝ
vt obiectũ mãle. ¶ 2o. Aut intelligis per pmã verita
tem dicta a prima veritate: ⁊ hoc nõ est possibile: quia
talia sunt veritates cõplexe: que sunt obiectum mãle:
aut intelligis aliqd attributũ speciale in deo: ⁊ hoc nõ
potest dici: qꝛ illud nihil addit ad diuinitatẽ. Et si ad
dit inquãtũ hmõi: nõ est finis: ⁊ ita fides non habebit
ideȝ ꝓ obiecto formali ⁊ ꝓ fine. ergo relinquit̃ ꝙ deus
sub ratione diuinitatis sit obiectũ formale: ⁊ nõ v̓itas
pma.) Hec ille. Et in h̃ scdus articulus terminat̃.

Utrum veritas fidei sit formale in obiecto fidei.

Quantum ad tertiũ articulũ respondendum
est obiectionibus supradictis. Et q̃
dem ad argumenta Durandi ꝯ̃ pmã cõclusionẽ dicit̃
pmo: ꝙ scũs Tho. 3o. sen. dis. 23. q. 2. ar. 4o questiun. pa
apparenter tenuit viam: quã sequitur Durã. s. ꝙ fides
stricte loquendo nõ sit virtus: sȝ solũ large loquendo.
Uerũ tñ ex verbis suis nõ põt cõcludi efficaciter: ꝙ fi
des nõ sit virtus ꝓprie loquẽdo: sed solũ ꝙ nõ sit vir
tus intellectualis eo mõ: quo phĩ de tali virtute loquũ
tur. qd pȝ ex mõ loquendi: ait enim sic. (Cum virtutis
sit reddere opus bonũ: operatio põt dici bona vel for
maliter inq̃ȝtum ꝓcedit ex potentia: que mouet̃ in bo
num ẜm rõnem boni: vel mãliter ẜm ꝙ est congrua ⁊
ꝯnaturalis potentie: vtroqȝ mõ actus fidei est bonus:
qꝛ cõgruit intellectui inq̃ȝtum est veroꝝ. Et iterum ꝓ
cedit a voluntate: que mouetur in bonũ quasi in obie
ctum. Ex parte aũt intellectus quãuis habeat bonita
teȝ ex ꝑte obi: nõ tñ habet ꝑfectionẽ: qꝛ deficit modus
eo ꝙ non hȝ conspicuam veritateȝ: cui adheret: sed ex

parte voluntatis potest habere pfectionē inquātū voluntas pfecta in appetitu boni firmitatē τ certitudinē facit in fide. Et ideo dicit Bernardus: ꝙ fides est voluntaria quedam τ certa prelibatio nondum ꝑpalate veritatis. Unde pꝫ: ꝙ fides est virtus: nō quidē intellectualis: sed eo mō: quo cōiter loquimur de virtute: que ꝑducit actū bonū ex bonitate volūtatis ꝓcedentem. Nec tñ est virtus moralis: qꝛ nō est ordinatiua appetitus sensibilis: vt ꝯsistat circa delectatiōes: τ tristitias τ operationes: sicut circa mām vel obiectuꝫ: sed est virtus theologica. qđ quideꝫ genus phi nō cognouerūt.) Hec ille. ¶ Item ar. 3° questiuncula. 3. sic dicit. (Cum virtus ponat potentiam in vltimo q̃tū ad actū: nō sufficit ad rōnem virtutis ꝙ potentia ponatur in vltimo q̃tum ad obm: sed opꝫ ꝙ ponaṫ in vltimo q̃tum ad modū agēdi: vt. s. actus sit bonū nō solū ex eo ꝙ bonū est qđ fit: sed ex eo: qđ bene fit. sicut patꝫ in virtutibus moralibus. Bonū aūt intellectus est verū: qđ est finis τ perfectio eius. Uñ nō sufficit ad rōnē virtutis intellectualis: ꝙ per eam cognoscatur veruꝫ: sed opꝫ ꝙ actus quo verū ꝯsideraṫ: sit pfectus etiā ex mō: vt bene qs intelligat. Bene aūt operari intellectuꝫ nō contingit ex hoc ꝙ ex bona voluntate eius operatio ꝓcedit: sed ex efficacia intellectus ad obiectū ꝓpriū cōspiciendū: vel in se: vel ꝑ resolutionē ad illud: qđ in se cōspiciṫ. Fides autem per actum suuꝫ ponit intellectū in vltimo quātum ad obiectū inq̃tum facit assentire ṗme veritati: nō aūt q̃tū ad modū ꝓpriū intellectus: qꝛ intellectus noster nō est per fidē tante efficacie: vt id qđ credit inspicere per se possit: vel ad ea que inspicit reducere: τ iō fides nō est virtus intellectualis.) Hec ille. ¶ Ex quibus pꝫ: quō Durandus ex dictis sancti Tho. in 3° fabricauit suam opinionē: τ quomō. s. Tho. vr̄ ibidem fauere sue opinioni. s. ꝙ fides nō sit virtus ꝓprie loquēdo de virtute. Nec tamen fauet: qꝛ nō asserit ꝙ fides non sit virtus ꝓprie dicta: sed solum ꝙ nō est virtus intellectualis ꝓprie dicta: qꝛ nō ponit potentiam: quam informat in vltimata perfectione quo ad actum: sed pōt dici virtus cōiter τ large loquēdo de virtute. ¶ Scđo dr̄: ꝙ dato ꝙ scūs Tho. in scripto fuisset illius opinionis: tamen postea hāc opinionē correxit in sūma: sicut pꝫ in probatione conclusionis: vbi sine distinctione cōcedit fidem esse virtutem. Et silr̄ in de veritate. q. 14. ar. 3°. vbi arguit sic loco. 7. (Uirtus est vltimū potētie vt diciṫ in ṗmo celi τ mundi: sed fides nō est vltimum potētie humane: qꝛ potest in aliquid aliud amplius. s. in apertam visionem. ergo fides nō est virtus.) Ecce argumentū: in quo fundat se Durandus: τ in quo scūs Tho. in 3° videbaṫ se fundare: sequiṫ responsio. (Dōꝫ (inquit) ꝙ fides ꝫm hoc dicitur vltimū potentie: quia complet potentiam ad eliciendū actū bonum τ meritorium: nō autem reqritur ad rōnem virtutis: ꝙ ꝑ eaꝫ eliciatur optimus actus: qui potest elici a potentia illa cum contingat in eadem potētia esse plures virtutes: quaꝝ vna nobiliorem actum elicit sicut magnificentia liberalitate.) Hec ille. ¶ Ex quibus pꝫ ad ṗmum Durandi. ¶ Ubi vlterius aduertenduꝫ: ꝙ fides vno mō magis ꝓprie dr̄ virtꝰ q̃ scia. Uñ scūs Tho. de veritate vbi supra. artic. 3° in solu. 5. sic dicit. (Scđm ꝙ nunc loquimur de virtute: neqꝫ scia: neqꝫ opinio virtꝰ dici pōt: sed sola fides: que q̃tū ad illud: qđ voluntatis est: put ṗdicto mō i genus virtutis cadit: nō est media inter sciam τ opinionē. Quia in scia τ opinione nō est aliqua inclinatio ex voluntate: sed ex ratione tantum. Si autem loqueremur de eis q̃tuꝫ ad id: qđ est cognitionis tantuꝫ: sic nec opinio: neqꝫ fides esset virtus: cū nō habeat completā cognitionē: sꝫ tm̄mō sciaꝫ.) Hec ille. ¶ Ex qbus pꝫ: ꝙ lꝫ fides nō possit ꝓprie dici virtus ꝫm phm: potest tamen dici virtus ꝫm theologum. et de hoc latius dicetur in sequenti respōsione. ¶ Ad 2m dr̄: ꝙ illa rō soluit seipsaꝫ cū dicit: ꝙ actus fidei nō est pfectior presente charitate in genere cognitionis: lꝫ sit pfectior in eē meriti. De hoc scūs Tho. de ve. q. 14. artic. 3. sic dicit. (Uirtus inq̃ ex impositione sui nois significat complementum potētie actiue. Est autē duplex potentia actiua. Quedam cuius actio terminatur ad aliqđ actū extra: sicut edificatiue potentie actio terminatur ad edificatum. Quedā vo est: cuius actio non terminatur ad extra: sed cōsistit in ipso agente vt visio in vidēte: vt habetur a philosopho. 9. meta. In his aūt duabus potentijs diuersimode sumitur cōplementū: actus eniꝫ primaꝝ potentiaꝝ vt dicit philosophus ibidem non sunt in faciente: sed in facto: ideo cōplementum potentie actiue accipitur ibi penes id: qđ fit. Uñ τ virtus deferentis pondera dicitur esse in hoc: ꝙ maximum pondus defert: vt pꝫ ṗmo celi τ mundi. Et silr̄ virtus edificatoris in hoc: ꝙ facit optimam domum. Sed qꝛ actus alterius potentie consistit in ipso agēte: τ non in aliquo actu: ideo complementū illius potētie accipitur ꝫm modum agendi: vtputa si bene τ conuenienter operetur. ¶ Ex quo habꝫ vt actus eius bonus dicatur: τ inde est: ꝙ in hmōi potentijs virtus dicitur que opus bonum reddit. Aliud autem est bonum vltimum: qđ considerat phus τ theologus. Phs eniꝫ cōsiderat quasi bonum: quod est humanis viribus ꝓportionatum: τ cōsistit in actu ipsius hominis: vnde felicitatem dicit esse operationem quandam. Et iō ꝫm phꝫ actus bonus: cuius ṗncipium virtus dicatur: dr̄ absolute inq̃tū est conueniens potentie vt perficiens ipsam. Unde quecūqꝫ habitū inuenit phus talē actū elicientem dicit eum esse virtutem: siue sit in pte intellectiua: vt scia intellectus: τ hmōi virtutes intellectuales: quarum actus est bonū ipsius potentie. s. considerare verū: siue in parte affectiua: vt tpantia: τ fortitudo: τ alie virtutes morales. Sꝫ theologus considerat quasi bonuꝫ vltimū illud: qđ est nature facultatem excedens. s. vitam eternam. Unde bonū in actibus humanis nō cōsiderat absolute: qꝛ ibi non ponit finem: sed in ordine ad illud bonū: quod ponit vltimum asserens illū actū tantum esse bonū cōplete: qui de ꝓximo ad bonū finalem ordinaṫ. i. qui est meritorius vite eterne. Et oēm talē actū dicit esse actū virtutis: τ quicūqꝫ habitus elicit talē actum: ab ipso appellaṫ virtus. Aliquis autem actus meritorius dici nō pōt nisi ꝫm ꝙ est in potentia opantis cōstitutus: qꝛ ꝑ mereṫ: opꝫ ꝙ aliqđ exhibeat: nec exhibere potest nisi qđ aliquo modo suum est. i. ex ipso. Actus aūt aliquis in potestate nostra cōsistit ꝫꝫ ꝙ est voluntatis: siue sit eius: vt ab ipsa elicitus: vt diligere τ velle: siue vt ab ipsa imperatus: vt ambulare τ loqui. Uñ respectu cuiuslibet talis actus potest poni aliqua virtus eliciens actus perfectiores in genere talium actuum. Credere aūt nō hꝫ assensum nisi ex ipio voluntatis. vñ ꝫm id qđ est a voluntate dependet. Et inde est ꝙ ipm credere pōt esse meritoriū: τ fides que est habitus eliciens ipꝫ est ꝫꝫ theologū virtus.) Hec ille. ¶ Ex quibus apparet: ꝙ lꝫ ꝫm phm actus nō dicatur virtuosus: nisi inq̃tum est ꝓportionatus humanis viribus: τ ille actus sit perfectius actus virtutis: q est illo modo ꝓportionatus: attñ scđm theologū actꝰ humanus pōt dici virtuosus: lꝫ nō sit illo mō ꝓportionatus:

Fides nō est virtus intellectualis aut moralis sed theologica.

Tex. cō. lib.

Tex. cō. 16.

Tex. cō. lib.

Bonū vltimum aliud est qđ phs: τ aliud qđ theologus ꝯsiderat

natus:puta cōstituens potentiaȝ actiuā in vltimo:dū tamen sit ꝓportionatus vltimo fini supnaturali. Hoc aūt habet actus fidei assistente charitate:ꝛ nō hȝ hoc nō assistente charitate. Et per cōsequens fides forma ta potius hȝ rōnē virtutis ꝙ̄ fides informis. ¶ Ad 3^m dr̄:ꝙ assumit qōdam manifeste falsuȝ.s.ꝙ actus fidei nullaȝ perfectionē a charitate recipiat. Uñ scūs Tho. de veritate.q.14.ar.2° in solu.10.sic dicit. (Actus fidei essentialiter cōsistit in cognitione:ꝛ ibi est eius ꝑfectio ꝙ̄tum ad formā vel spēm:quā hȝ ex obiecto. Sȝ ꝙ̄tuȝ ad finē ꝑficit̄ in affectione:qꝛ ex charitate habȝ ꝙ sit meritorius.) Hec ille. ¶ Itē mirum est quō arguens dicit:fidem equalr̄ habere rōnē virtutis absente chari tate:sicut presente cum Aug. expresse dicat cōtra Julia nū:sine charitate nullam verā esse virtuteȝ. Et de hoc scūs Tho. 2^a 2^e.q.23.ar.7.sic dicit. (Uirtus ordinatur ad bonum. Bonū aūt p̄ncipaliter est finis:naȝ ea que sunt ad finē dicunt̄ non bona:nisi in ordine ad finem: sicut autem est duplex finis:vnus vltimus ꝛ alius pro ximus:ita etiam est duplex bonū:vnū quidē vltimuȝ ꝛ p̄ncipale:ꝛ aliud ꝓximū ꝛ particulare. Ultimū qdeȝ ꝛ p̄ncipale boᵐ hoīs est dei fruitio ꝑȝ illud ps. Mihi aūt adherere deo bonuȝ est. ꝛ ad hoc ordinatur homo ꝑ charitatē. Bonū aūt scđariuȝ ꝛ particulare hoīs pōt esse duplex. Unū quidē qđ est vere bonū:vtpote ordi nabile quātū est in se ad p̄ncipale bonū:qđ est vltimꝰ finis. Aliud aūt est bonū apparens ꝛ nō veꝝ:qꝛ abdu cit a finali bono. Sic igit̄ pȝ:ꝙ vera virtus simplr̄ est illa:que ordinat ad p̄ncipale bonū hominis:sicut etiaȝ phūs dicit.7.phisi.ꝙ virtus est dispositio ꝑfecti ad opti muȝ:ꝛ sic nulla vera virtus pōt eē sine charitate. Sed si accipiatur virtus ꝑm ꝙ est in ordine ad aliquē fineȝ ꝑticulareȝ:sic pōt dici aliq̄ vera virtus sine charitate: inꝙ̄tum ordinat̄ ad aliqđ ꝑticulare bonū:sed si illud ꝑticulare bonū nō sit verū bonū:sed apparens:virtus etiā:que est in ordine ad hoc bonū:nō est vera v̄tus:sed falsa similitudo virtutis:sicut nō est vera virtus auaꝛo rū prudentia:qua excogitant diuersa genera loculo rum:ꝛ auaroꝝ iustitia:qua grauiuȝ damnoꝝ metu cō temnunt aliena:ꝛ auaroꝝ temperantia:que luxurie:q̄ nimis sūptuosa est:cohibet appetitū:ꝛ auaroꝝ fortitu do:q̄ vt ait Horatius. Per mare pauperiem fugiunt:ꝑ saxa:per ignes:vt dicit Aug.4.cōtra Julianum. ¶ Si vero aliquod bonū ꝑticulare sit verū bonū:puta cōser uatio rei publice:vel aliqđ hmōi:erit qdē vera virtus: sed imperfecta:nisi referat̄ ad finē ꝛ perfectū bonuȝ. ꝛ ꝑȝ hoc simpliciter vera virtus sine charitate esse non pōt.) Hec ille. ¶ Itē p̄ma 2^e.q.65.ar.4° sic dicit. (Fi des ꝛ spes:sicut ꝛ virtutes morales dupliciter possunt cōsiderari. Uno mō ꝑm quādā incohationē. Alio mō ꝑm perfectū esse virtutis:cuȝ enim virtus ordinet̄ ad bonum opus agendum:virtus quideȝ ꝑfecta dicet̄ ex hoc:ꝙ pōt in opus ꝑfecte bonū:qđ qdē est:dū nō solū bonū est qđ fit:sed et̄ bene fit. Aliogn si bonū sit quod fit:nō autē bene fiat:nō erit ꝑfecte bonū. Uñ nec habi tus:q est talis actus p̄ncipiū:habebit ꝑfecte rōnē virtu tis. Sicut si aliqs operet̄ iusta:bonū qdem facit:sȝ non erit opus ꝑfectū virtutis:nisi hoc bene faciat.i. ꝑm re ctam electionē:qđ est ꝑ prudentiaȝ.ꝛ ideo iustitia sine prudentia nō pōt esse virtus perfecta. Sic igit̄ fides ꝛ spes sine charitate possunt quidē eē aliqualr̄:ꝑfecte aūt virtutis rōnē sine charitate nō habent. Cuȝ enim fidei opus sit credere deo:credere aūt sit aliquē ꝓpria voluntate alicui assentire:si nō debito modo velit:non erit perfectū opus fidei. Qꝛ aūt debito modo velit:hȝ

Psal.72.

Tex.cō.17.

per charitatē:que perficit voluntatem. Omnis enim rectus motus voluntatis ex recto amore ꝓcedit:vt di cit Augustinus.14.de ciuitate dei. Sic igitur fides est sine charitate quidē:sed nō perfecta virtus:sicut tem perantia:vel fortitudo:siue prudētia. Et similiter dōm de spe:nam actus spei est expectare futuram beatitu dinem a deo.qui quidē actus perfectus est:si fiat ex meritis:que quis hȝ.qđ non potest esse sine charitate. Si autem aliquis expectet ex meritis:que nonduȝ hȝ sed proponit in futurum acquirere:erit actus imperfe ctus:ꝛ hoc potest esse sine charitate. ꝛ iō fides ꝛ spes possunt esse sine charitate. Sȝ sine charitate ꝓprie lo quendo virtutes esse nō possunt. Nam ad rōnem vir tutis pertinet.vt nō solum ꝑm ipsam aliqđ bonuȝ ope ret̄:sed etiam bene:vt dicit̄ 2° ethi.) Hec ille. ¶ Ex q bus apparet:ꝙ actus fidei aliquā ꝛ maximā ꝑfectionē recipit ex presentia charitatis potissime:dum nō soluȝ fit cuȝ charitate:sed ex charitate.s.qꝛ ordinatur ad vl timum finem. et ad conspiciendā p̄mā veritatem ꝑȝ ꝙ in se est. Unde ꝑm oēs catholicos doctores:fides si ne charitate dicit̄ informis:ꝛ presente charitate dicit̄ formata:qꝛ.s.actus fidei per charitatem ordinatur ad primā veritatem:sicut ad vltimū finē:ꝛ ille ordo se hȝ ad actū fidei sicut forma. Et similr̄ finis actus est for ma eius:nō quidem intrinseca:sed extrinseca. De hoc sanctus Tho. 2^a 2^e.q.4.arti.3°.ꝛ.q.23.articu.8.ꝛ 3° sen. di.23.q.3.arti.p̄mo.ꝛ in multis alijs locis. Conceditur tamen:ꝙ fides nō magis est virtus intellectualis pre sente charitate ꝙ̄ absente:qꝛ nec isto modo:nec illo est virtus intellectualis:vt supra dictum est. Nō enīȝ oīs virtus:que est in intellectu subiectiue:potest dici virtus intellectualis:nec omnis virtus:que est in voluntate potest dici moralis. ¶ Ad argumenta cōtra scđam cō clusionem inducta nunc dicendum est. Et quidem ad primū:quod est Scoti:negatur antecedens ꝓ p̄ma sui parte. Et ad eius ꝓbationem dicitur:ꝙ licet Paulus vel alius apostolus auditor christi posset ex puris na turalibus:hoc est sine habitu supernaturaliter infuso assentire dictis christi:vel diuine reuelationi:nō tamē perfecto ꝛ discreto assensu:ꝛ cōsimili assensui fidei in fuse. Et de hoc scūs Tho.3.sen.di.23.q.3.arti.2°.sic di cit. (Habitus ad hoc sunt necessarij:vt potentie que ꝑ naturam nō sunt determinate ad actum perfectuȝ:de terminentur per habitum. Cōtingit autem quandoqȝ ꝙ inferior potētia nō est determinata ad illum actuȝ perfectum:sed superior potentia determinatur ad ipȝ: sicut cōcupiscibilis nō est determinata ad tenendum medium in delectationibus ex natura ꝓpria:sed ratio determinatur per naturam suam ad illud:ꝛ ideo habi tus temperantie acquirit̄ in ꝯcupiscibili ex vi superio ris potentie. Nulla aūt potentia ꝑm suā nām determi natur ad illa:que sunt supra nām rōnis humane:quoꝝ est fides. Et iō ad hunc actuȝ indigemus habitu:q nō est acqsitus.qui qdem in duobus nos adiuuat:in hoc scȝ ꝙ intellectū facit facilem ad credendū ꝯtra dubi tiam:ꝛ discretū ad refugiendū nō credenda ꝯtra erro rem.) Hec ille. ¶ Item arti.3° questiun.scđa sic dicit. (Habitus fidei īfusus in duobus nos adiuuat.s.vt cre damus que credenda sunt:ꝛ vt eis que nō sunt credē da nullo mō assentiamus. Primū aūt pōt hō ex ipsa estimatione sine habitu infuso:sed ꝑm.s.vt discrete in hoc ꝛ in illa inclinet̄:hȝ ex habitu infuso tm̄.que qdeȝ discretio est ꝑm quā nō credimus omni spiritui. Que qꝛ in heretico nō est:constat ꝙ habitus fidei in ipso nō manet. Et si aliqua credēda credat:hoc est ex ratione

Aug.ca.7°.

Cap.5.

Utrū discre- dens vel vnū ex articu.fi- dei pdat ha- bitum fidei.

humana. Si enim habitu fidei ad hec credenda incli- naret contraria fidei refutaret. Sicut omnis habitus renititur eis: que sunt contra illum habitũ.) Hec ille. ¶ Item. 6. quolibet. q. 4. ar. p. sic dicit. (Si aliquis id qḋ est cõmune multis accipiat vt ꝓpriũ vni: necesse est ꝙ decipiatur. Certitudo aũt adhesionis nõ est pro- pria virtutis fidei. ¶ Primo qdez qꝛ ꝯpetit virtutib⁹ intellectualibus: puta sapie: scie: intellectui. ¶ 2°. Quia cõpetit nõ solũ fidei vere: sed ẽt fidei false. Sicut enĩ est opinio vera vel falsa: ita ꝛ fides nec min⁹ firmiter inheret aliqs falsitati q̃ veritati: vt dicit phus. 7. ethi.

Capl. 4°. ¶ 3°. Qꝛ certitudo inhesionis nõ semper ꝓuenit ex ali- quo habitu: sed ex proprio arbitrio põt aliqs assensum suum firmare ad aliquod veꝝ vel falsuz anq̃ habeat habitũ. ¶ 4°. Qꝛ certitudo inhesionis nõ solũ cõpetit fidei formate: que est virtus: sed etiã fidei informi: que nõ est virtus. ¶ Dõm ḡ ꝙ in heretico certitudo adhe sionis est act⁹ false fidei. In malo ẽt catholico est act⁹ fidei informis: ꝛ sic in neutro est actus virtutis fidei.) Hec ille. ¶ Ex qbus apparet: ꝙ licz sine habitu infuso virtutis fidei discipulus vel apostolus posset assentire dictis xp̄i: adhuc indigeret hitu infuso: nõ qdẽ ad sim- plr assentiendũ: sed ad discrete assentiendũ: ꝛ ad alias cõditiones: quas hꝫ actus ex habitu. ¶ Ad 2ᵐ pꝫ ꝑ pre dicta: qꝛ nõ plus cõcludit q̃ pmũ. ¶ Ad 3ᵐ negat mi- nor. Et ad ꝓbationez dr̃: ꝙ huic articulo: deus est tri- nus ꝛ vnus assentio: qꝛ deus hoc reuelauit: ꝛ nõ ex hoc ꝙ Jo. vel alius homo dicit: hoc esse sibi reuelatuz: ꝛ ħ loquendo de assensu causato ab habitu fidei. Nec est imaginandũ sicut arguens imaginatur: ꝙ sint ibi duo vel tres assensus necessarij. s. vnus quo assentio isti: de⁹ est trinus ꝛ vn⁹: ꝛ alius quo assentio isti: deus hoc reue- lauit: ꝛ alius quo assentio isti: Jo. dicit ꝙ sibi reuelatũ est ꝛc̃. Immo vnico actu assentio ꝙ deus est trinus ꝛ vnus. et ꝙ deus hoc reuelauit: sicut idẽ actus est: quo credo deo: ꝛ credo deũ: ꝛ credo in deuz. Vñ scũs Tho. 3°. sen. dis. 23. q. scda ar. 2° q̃stiun. scda sic dicit. (Actus credentis ex tribus dependet scꝫ ex intellectu: qui ter- minatur ad vnũ: ex voluntate: que terminat intellectũ per suum imperiuz: ꝛ ex rõne: que inclinat voluntatez. Et scḋm hoc assignant. 3. actus fidei. Ex hoc enim ꝙ intellectus terminatur ad vnũ: actus fidei est credere deum: qꝛ obiectũ fidei est deus ƒm ꝙ in se ꝯsideratur: vel aliquid circa ip̄m vel ab ipso. Ex hoc vero ꝙ intel lectus determinat a voluntate: ƒm hoc actus fidei est credere i deũ: idest amando in eũ tendere: est enĩ vo- luntatis amare. Scḋm aũt ꝙ rõ voluntatez inclinat: actus fidei est credere deo. Ratio enim qua volantas inclinatur ad assentiendũ his que nõ videt est: qꝛ deus ea dicit. Sicut homo in his: q̃ nõ videt credit testimo- nio alicuius boni viri: qui videt que ipse non videt. Et per omnia predicta nõ nominat nisi vnus actus cõple tus fidei: sed ex diuersis: que in fide inueniuntur diuer simode nominantur. illo enim actu quo credit deum credit deo: ꝛ credit in deuz.) Hec ille. ¶ Item. 2ª 2ᵉ. q. scda arti. scdo sic dicit. (Actus cuiuslibet potentie vel habitus accipit scḋm ordinem potẽtie vel habitus ad suum obiectũ. Obiectum aũt fidei tripl'r põt cõsidera ri. Cum enim credere ad intellectũ pertineat: put est a voluntate motus ad sentiendũ: põt obm̃ fidei accipi vel ex parte intellectus: vel ex parte voluntatis intelle ctum mouentis. Si quidẽ ex pte intellectus: sic in obo fidei duo possunt cõsiderari: quoꝝ vnũ est nãle obm̃ fidei: ꝛ sic actus fidei ponitur credere deũ. qꝛ nihil pro ponitur nobis ad credendũ nisi ƒꝫ ꝙ ad deũ pertinet.

Aliud est ratio formalis obiecti: qḋ est sicut mediũ: ꝑ qḋ tali credibili assentitur: ꝛ sic ponit actus fidei crede re deo: qꝛ formale obm̃ fidei est veritas pma: cui inhe- ret hõ: vt ꝓpter eã creditis assentiat. Si vero ꝯsideret obm̃ fidei 3° modo ƒꝫ ꝙ intellectus est motus a volũ- tate: sic ponitur actus fidei credere in deũ. Ueritas. n. pma refert ad voluntatẽ ƒm ꝙ hꝫ rõnẽ finis: ꝛ ꝑ ista tria nõ designant diuersi actus fidei: sed vnus ꝛ idem actus habẽs diuersaz relationẽ ad obiectũ fidei.) Hec ille. ¶ Ex qbus habet: q̃uo eodẽ actu fidei intellectus inheret pme veritati ꝓpter se: ꝛ articulo fidei ꝓpter deum assentit. Nec opꝫ necessario formare duas ꝓpo- sitiones: quaꝝ vna dicat: deus est trinus: ꝛ alia dicat: deus reuelauit: ꝙ deus est trinus ꝛ vnus. ¶ Dicit 2°. ꝙ dato ꝙ formentur iste tres ꝓpositiones pma: deus est trinus ꝛ vnus: scḋa: deus reuelauit ꝙ deus est ꝛc̃. ter tia: Joã predicat ꝙ deus reuelauit sibi deuz esse trinũ ꝛ vnum: in illo casu dico ꝙ assensus pme nõ dependet effectiue pncipaliter ex assensu tertie: sed precise ex ha bitu fidei: ꝛ intellectu: ꝛ voluntate: licꝫ illa tria ꝓpter aliud requirantur: sicut ꝛ persuasio predicantis ꝛ audi- tus illi⁹. ¶ De hoc scũs Tho. 3. sen. dis. 23. q. 3. ar. 2° vbi arguit sic. (Primo loco Aug. dicit ꝙ ꝑ sciaꝫ fides acq- ritur: nutritur: ꝛ defendit: sꝫ nullus habitus acquisitus ꝑ aliquã scientiã est habitus infusus. igit ꝛc̃.) ¶ Ecce argumẽtũ. ¶ Seqt respõsio. (Habitus (inqt) infusus similis est habitui innato: qꝛ sicut nãlis habitus datur in creatione: ita infusus in reparatione. Naturalis aũt habitus sicut intellectus pncipioꝝ indiget: vt cognitio determinet per sensum: quo acquisitus nõ indiget: qꝛ dum acquirit per actum: determinationem recipit. Et simil'r opꝫ: ꝙ fidei habitus determinationẽ recipiat ex parte nostra. Et quãtum ad istam determinationẽ dr̃ fides acquiri per scientiaz theologie: q̃ articulos distin guit: sicut habitus pncipiorum dicit acquiri per sensuz q̃tum ad distinctionẽ pncipioꝝ: nõ tamen q̃tum ad lumen: quo principia cognoscuntur.) Hec ille. ¶ Itez in solutione scdi sic dicit. (In fide. 4. considerantur. s. Ipsuz qḋ credendũ est. Ratio voluntatem determi- nans ad credendum. Uoluntas intellectui imperans. Intellectus exequens. Et ƒm hoc fides q̃tum ad eius determinationẽ: ꝛ q̃tum ad eius actum: qui ex nobis est: q̃uis habitus sit infusus: dicit esse ex quattuor: que in nobis sunt: qꝛ q̃tũ ad ipsum credendũ dr̃ esse ex au ditu: qꝛ determinatio credẽdoꝝ fit in nobis vel per lo- qutionẽ interiorẽ: qua deus in nobis loquit: vel per vo cem exteriorem. Q̃tum vero ad rõnẽ: que inducit vo- luntatem ad credẽdũ: dr̃ esse ex visione alicuius: quod ostendit deuz esse: qui loquit in eo: qui fidẽ anunciat. Q̃tum vero ad iperium volũtatis dr̃ esse fides ex vo- luntate. Q̃tum aũt ad executionem intellectus dicit esse actus fidei ex intellectu.) Hec ille. ¶ Ex quibus pꝫ: ꝙ actus fidei: qui est assensus: depẽdet q̃tuz ad exe- cutionẽ ab habitu fidei ꝛ ab intellectu tanquã a causa proxima. Persuasio vero vel predicatio exterior requi ritur ad determinationẽ credendorum: ꝛ ad ꝓponen- dum intellectui suuz obiectũ materiale: puta aliquod complexum: nõ autem ad causanduz assensuz. ¶ Itẽ. 2ª 2ᵉ. q. 6. ar. pmo in solutione pmi sic dicit. (Per sciaꝫ gignitur fides: ꝛ nutritur per moduz exterioris ꝑsuasio nis: que fit ab aliqua scia: sed principalis ꝛ ꝓpria causa fidei est illud: qḋ interius mouet ad assentiẽdũ). ¶ Itẽ in solutione tertij sic dicit. (Credere quidẽ in volunta- te credentium consistit: sed opꝫ ꝙ voluntas hominis preparet a deo ꝑ gratiaꝫ: ad hoc ꝙ eleuetur in ea: que sunt

Actus credẽ tis ex tribus dependet.

li°. 14. de tri nita. ca. 1°.

sunt supra naẽ.) Hec ille. ¶ Ex q̄bꝰ apparet: ꝙ fides infusa nec quo ad habitũ: nec quo ad actum suũ pncipalem: q̄ est assentire credibilibus: dependet effectiue a fide acquisita. Nec certitudo eius dependet a certitudine fidei acq̄site: sicut certitudo cõclusionis a certitudine pncipij: ⁊ per ꝯñs tota imaginatio arguẽtis vana est. ¶ Dr̃ 3ᵒ: ꝙ cõcessa vltimata sua cõclusione. s. ꝙ hõ ex puris naturalibus assentiret tribus ppositionibus supradictis: ex hoc nihil hr̃ cõtra cõclonem: q2 adhuc habitus fidei infusus est necessarius ad sentiendũ discrete: pmpte: firmiter: delectabiliter: vt prius tactum est. ¶ Ad pᵐ Aureoli dr̃: ꝙ nõ aliud concludit: nisi ꝙ aliquis sine habitu infuso põt assentire virtutibus sup naturalibus: qđ cõcedimus. Nõ aũt ꝙ sine tali habitu possit assentire discrete ⁊c. mõ sepe dicto: nã hereticus ⁊ puer nõ baptizatus inter fideles nutritus possunt habere assensum credendoꝝ sine habitu infuso: nõ tñ discretũ: pmptũ: facilem: firmũ. ¶ Ad 2ᵐ qđ est eiusdẽ patet p pdicta. vñ nec pdicanti nec audiẽti sufficit ad pfecte ⁊ secure credẽdũ fides acq̄sita sine ifusa. ¶ Ad pᵐ Durandi cõtra tertiã ꝯclonẽ dr̃: ꝙ nõ est sile de habitu acq̄sito ⁊ de infuso. Primus enĩ nõ pdit̃ nec per cessationẽ ab actu pprio moꝝ: nec ꝯfestĩ ex actu ꝯrio: secus est de habitu infuso. Et de hoc scũs Tho. 2ᵃ2ᵉ. q. 24. arti. 12. vbi querit. Utꝝ charitas amittat̃ per vnũ actũ pcti mortalis sic dicit. (Unũqđq3 p aliud ꝯrium superueniẽs tollr̃. Quilibꝫ aũt actꝰ pcti mortalis ꝯriat̃ charitati ẽm ppriã rõnẽ: que cõsistit in hoc ꝙ deꝰ diligat̃ sup oĩa: ⁊ ꝙ hõ totalr̃. s. illi subijciat̃: oĩa sua referẽdo in ipm. Est igit̃ de rõne charitatis vt sic diligat deũ ꝙ in oĩbus velit se ei subijcere: ⁊ pceptoꝝ eius regulas sequi. Et iõ qcq̄d ꝯriat̃ pceptis eius: manifeste ꝯriatur charitati: vñ de se hꝫ ꝙ charitatẽ excludere possit. Et si quidẽ charitas esset hitus acq̄situs ex vtute subi depẽdens: nõ oporteret ꝙ statĩ p vnum actum contrariũ tolleretur. Actus enĩ nõ directe ꝯriat̃ habitui: sꝫ actui. Cõseruatio aũt habitus in subiecto nõ req̄rit cõtinuitatem actus. Uñ ex superueniente ꝯrio actu nõ statim habitus acq̄situs excludit̃. sed charitas cũ sit habitus infusus dependet ex actione dei infundẽtis: q̄ sic se hꝫ in infusione ⁊ cõseruatione charitatis sicut sol in lumine aeris. Et ideo sicut lumen statĩ cessaret esse in aere per hoc: ꝙ aliqđ obstaculũ poneret̃ illuminationi solis: ita ẽt charitas deficit statim eẽ in aĩa: p hoc ꝙ aliquod obstaculũ ponit̃ influentie charitatis a deo in aniam. Manifestũ est aũt: ꝙ p qđlibꝫ pctm̃ mortale: qđ diuinis preceptis ꝯriat̃: ponit̃ pdicte infusioni obstaculũ: q2 ex hoc ipso ꝙ hõ eligendo pfert pctm̃ diuine amicitie: que requirit vt dei voluntatẽ in oĩbus sequamur: ꝯñs est vt statim per vnũ actũ pcti mortalis hitus charitatis pdatur.) Hec ille. ¶ Et sicut dicit de hitu charitatis: qđ tollit̃ p quẽlꝫ actũ pcti sibi ꝯriũ: q2 ponit obstaculũ diuine infusioni: ita dicendũ est de actu pcti ꝯrio fidei ⁊ spei: q̃ habitus fidei tollit̃ p quẽlibet actũ pcti mortalis sibi cõtrariũ: cuiusmodi est infidelitas: ⁊ silr̃ habitus spei statĩ tollr̃ p actũ pcti mortalis sibi ꝯriũ cuiusmõi est desperatio: nõ aũt p alia pctã nõ ꝯtraria fidei: aut spei. sicut ipse dicit eodẽ articulo in solutiõe quarti. ¶ Itẽ de virtutibꝰ. q. 2ᵃ. arti. 6. sic dicit. (Ea q̃ ex diuina infusione causant̃ nõ solum indigent diuina actione in sui pncipio: vt esse incipiant: sed in tota sua duratione: vt conseruet̃ in esse: sicut illuminatio aeris indiget psentia solis: nõ solũ cũ pmo illuminat̃ aer: sed q̃diu illuminatus manet. Et pter hoc si aliquod obstaculũ interponat̃ intercipiens directũ aspectũ ad solem desinit esse lumen in aere. Simil'r q̃ñ peccatũ mortale aduenit: qđ impedit directũ aspectũ aĩe ad deũ: intercipit̃ influxus dei ⁊c.) Hec ille. ¶ Et in multis alijs locis idẽ ponit. ¶ Ex quibꝰ pꝫ: ꝙ similitudo argumẽti de habitibus acq̄sitis ⁊ infusis nõ valet. ¶ Ad 2ᵐ dr̃: ꝙ si minor intelligit̃ de errante cum ptinacia: puta de heretico falsa est. Si aũt intelligat̃ de nõ heretico: cõcedit̃ totũ argumentũ: sed nõ est ꝯ cõclonẽ. Uñ scũs Tho. facit sile argumẽtũ. 6. quolꝫ. q. 4. arti. p. (Oẽ qđ agit ad silitudinẽ alicuꝰ: vr̃ agere in virtute illius: sed hereticus p certitudinẽ adherens his. q̃ credit: agit ad similitudinẽ fidei: q2 intantũ certitudinalr̃ inheret: inq̃tũ existimat se rectã fidẽ hẽre. ergo operat̃ in virtute fidei.) ¶ Ecce argumẽtũ. ¶ Seq̄tur rñsio. (Dõm (inquit) ꝙ aliquid põt agere ẽꝫ silitudinẽ alicuius dupliciter. Uno mõ ẽꝫ silitudinẽ verã: ⁊ sic vere agit aliqualiter in virtute illius. Alio mõ ẽm silitudinẽ apparentẽ: ⁊ sic agit in apparentia virtutis illius: ⁊ ita est in pposito. Uñ in heretico certitudo adhesionis est actus fidei apparẽtis: nõ aũt fidei vere.) Hec ille. ¶ In quo aũt sit silitudo adhesionis catholici ⁊ heretici q̃tũ ad articulũ: cui cõiter assentiunt. ostendit scũs Tho. 2ᵃ2ᵉ q. 5. arti. 3ᵒ in solutione pmi: vbi sic dicit. (Alios articulos fidei: de quibus hereticus nõ errat: nõ tenet eo mõ: sicut tenet eos fidelis. s. simplr̃ inherendo pme vitati: ad qđ indiget hõ adiuuari p habitũ fidei: sed tenet ea: que sunt fidei propria voluntate ⁊ iudicio.) Hec ille. ¶ Ex q̄bꝰ pꝫ: ꝙ ille q̄ pmo fuit fidelis: ⁊ postea lapsus est in heresiꝫ: nõ credit quẽcũq3 articulũ fidei illo mõ quo pus: nec p idẽ mediũ: sꝫ p aliud. ¶ Ad 3ᵐ pꝫ mõ p dicta ad pᵐ: q2. s. nõ ẽ sile de hitu ifuso: q̄ tollit̃ p vnicũ actũ: ⁊ de hitu acq̄sito. Et iõ cũ hitu scie stat existimatio erronea circa aliquã ꝯclonẽ eiusdẽ scie: nõ ãt error circa vnũ articulũ cũ fide circa aliũ. Et de hoc sanctus Tho. 2ᵃ2ᵉ. q. 5. arti. 3ᵒ. vbi arguit sic. (Sicut sub fide cõtinent̃ multi articuli: ita sub vna scia: puta geometria multe ꝯclones. Sꝫ aliq̄s hõ põt hẽre sciam geoᵉ circa quasdã generatas ꝯclones alijs ignoratis. q̄ aliq̄s hõ pt hr̃e fidẽ de aliq̄bus articulis fidei alios nõ credẽdo.) ¶ Ecce argumẽtũ. ¶ Seq̄t̃ rñsio. (Dõm (inq̄t) ꝙ in diuersis ꝯclonibꝰ vniꝰ scie sunt diuersa media: p q̃ pbãtur: quoꝝ vnũ põt cognosci sine alio. Et iõ hõ põt scire quasdã ꝯclones vniꝰ scie ignorãs alias: sꝫ oĩbus articulis fidei inheret fides pter vnũ mediũ. s. pter pmã veritatẽ ppositã nobis in scripturis ẽm doctrinã ecclesie intellectis sane. et iõ q̄ ab hoc medio decidit: totalr̃ fide caret.) Hec ille. ¶ Ad pᵐ Scoti ꝯtra cõclonem 4ᵃᵐ dr̃ p: ꝙ fides respicit pmã veritatẽ nõ solũ tãq̄ꝫ mediũ: pter qđ assentit credibilibus: imo tãq̄ꝫ obꝫ: de quo est fides. Et hoc expresse ponit scũs Tho. 2ᵃ2ᵉ. q. pma arti. pmo. vbi sic dicit. (Cuiuslibꝫ cognoscitiui. habitus obm̃ duo hꝫ. s. illud qđ mãliter cognoscitur: qđ est sicut materiale obm̃: ⁊ id p qđ cognoscit̃: qđ est formalis ratio obi: sicut in scia geoᵉ materialiter scita sunt cõclusiones: formalis vero rõ sciendi sunt media demonstrationũ: per que cõclusiones cognoscuntur. Sic igitur in fide si cõsideremus formalem rõnẽ obiecti: nihil aliud est q̃ veritas pma: nõ enĩ fides: de qua loquimur: assentit alicui: nisi q2 est a deo reuelatũ: vnde ipsi veritati diuine innititur tanquam medio. Si vero cõsideremus materialiter ea: q̄bus fides assentit: non solum est ipse deus: sed etiam multa alia: que tñ sub assensu fidei nõ cadũt: nisi ẽm ꝙ habent aliquẽ ordinem ad deũ: put. s. p aliquos diuinitatis effectus hõ adiuuatur ad tendendũ in diuinam fruitionẽ: ⁊ ideo

Per vnicũ actũ ꝯtrariũ tollitur habitus infusus nõ aũt acquisitus.

etiam ex hac pte obiectum fidei est quodãmõ veritas
pma:inqtũ nihil cadit sub fide nisi in ordine ad deũ.
Sicut et obm medicine est sanitas:qz nihil medicina
cõsiderat nisi in ordine ad sanitatẽ.) Hec ille. ¶ Sile
dicit 3° sen.dis.24.q.pma ar.p.questiuncula pma vbi
sic dicit. ¶ In obiecto alicuius potẽtie cõtingit tria cõsi
derare.s.id qđ est formale in obo:z id qđ est materiale
z id qđ est accidẽtale:sicut patet in obiecto visus:quia
formale in ipso est lumẽ:qđ facit colorẽ actu visibilẽ:
materiale vero ipse color:qui est potẽtia visibilis:acci
dentale vero sicut quantitas:z alia huiõi: que colorem
concomitãtur. Et qz vnũ qđqz agit per formã suã:obz
aũt est actiuũ in virtutib⁹ passiuis:ideo rõ obi:ad quez
hz pportionẽ potentia passiua est illud:qđ est formale
in obiecto. Et fm hoc diuersificant potentie z hitus:q
ex rõne obi spẽm recipiunt. Et hec tria est inuenire in
obo fidei. Cũ enim fides nõ assentiat alicui nisi pter
pmã veritatẽ credibilẽ:nõ hz q sit actu credibile nisi
a veritate pma:sicut color est visibilis ex luce. Et ideo
veritas pma est formale in obiecto fidei:z a qua est to
ta ratio obiecti. Quicqd aũt est illud:qđ deo credit:sic
est passum esse:vel si qd huiõi est:hoc est mãle in obo
fidei:ea aũt que ex istis credibilibus cõsequuntur sũt
quasi accidentalia:z ideo cõcedendũ est:q obm fidei
pprie loquendo est veritas pma.) Hec ille. ¶ Dicitur
scđo:q ex cõclusione nr̃a nõ sequit:q assensus huius
articuli:deus est trin⁹ z vnus depẽdet:vt fingit arguẽs
ex infinitis prioribus assensibus:nec opz infinita me
dia pertransire ad hoc q assentiatur illi articulo. Et ad
rationẽ in oppositũ dr̃:q per fidez pmo z directe assen
tio huic:deus reuelauit q deus est trinus z vnus:sicut
visus pmo fert in lucem. z scđario assentio huic:deus
est trinus z vnus:sicut visus scđario fertur in colorez:
vnico tamen z eodem actu. ¶ Et cũ vlterius queritur
quõ assentio huic:deus reuelauit hoc zc. Dicitur q fi
des assentit illi pter se ipsam:z nõ pter aliquã aliaz
ppositionẽ:ex cuius assensu causet assensus istius:de⁹
reuelauit hoc. Hoc est enim pmum credibile:deus vel
veritas pma reuelauit qcqd cõtinet in sacra scriptura
z in doctrina ecclesie. Nec assensus huius ppositionis
effectiue pncipalr causatur ex alio assensu precedente:
sed ex deo interius mouente intellectũ p hitum fidei
ad hunc assensuz. Uerũtamen ad hunc pmũ assensuz
fidei prerequirit psentatio huius complexi p locutio
nez interiorẽ vel exteriorẽ:aut p lectionẽ sacre scriptu
re:aut pdicationẽ. Et hoc satis diffuse dictũ est respon
dendo ad argumenta cõtra scđam pclõnẽ:que tange
bant similẽ difficultatẽ. Cuz autẽ dicit. Quomõ assen
tio precedentibus ppositionibus:puta isti: reuelatum
est a deo q deum esse trinũ z vnũ est reuelatũ zc. Dr
q oibus illis assentit a sẽsu causato ex libero arbitrio
vel fide acqsita. Sed tunc negat pña:q infert q fides
infusa dependeat effectiue ex acqsita qtũ ad habituz:
aut qtũ ad suũ pncipalẽ actũ:q est assentire. ¶ Ad 2m
dr pmo:q formalis rõ obi fidei non est ens rõnis:sed
reale loquendo de formali rõne ex pte rei:licz non sit
magnum incõueniens dicere q formalis rõ ex parte
nostra sit ens rõnis:vel q illud includat:puta negatio
nem vel relationẽ rõnis. Et de hoc scũs Tho.2°2e.q.
pma artic.6.in solutione.2.sic dicit. ¶ Ratio formalis
obiecti fidei põt accipi dupl'r. Uno⁹ ex pte ipsius rei
credite:z sic rõ formalis oĩum credibilium est vna.s.
veritas pma.z ex hac pte articuli non distinguntur.
Alio mõ põt accipi formalis rõ credibiliũ ex pte nr̃a:
z sic formalis rõ credibilis est:vt sit nõ visũ. Et ex hac

In obiecto potentie contingit tria cõsiderare.

Fidei ex pte nr̃a esse ens rõnis non est incõueniens: secus ex parte rei.

parte articuli distinguunt.) Hec ille. ¶ Ex quo pz:q
formalis ratio obiecti fidei ex parte credentis est q sit
nõ visum. Hoc autem est negatio:que est ens solius rõ
nis:ita põt dici de reuelato:licz nõ legam in dictis sci
Tho⁹ q esse reuelatuz sit formalis ratio obiecti fidei.
nec sequitur ex dictis eius. Et cuz dicit arguẽs:q si iõ
assentio huic:deus est trinus:qz est a deo reuelatũ:tũc
respectus rõnis ẽ causa qre assentio:z p pñs formalis
ratio obiecti. Negatur cõsequentia:qz lz assentiaz isti:
deus est trinus:qz hoc esse reuelatũ a deo:hoc nõ ideo
est:qz respectus reuelabilitatis sit cã assensus:sz potius
pma veritas:que est terminus illius respectus:mouet
ad assensum. Sicut etiã cum discipulus assentit dictis
magistri:qz magr dicit illa:nõ hoc iõ est:qz respectus
rõnis q iportat in hoc:qđ est esse dictũ a magistro:cau
set assensum in discipulo:sz potius auctoritas z pfecta
scia magri:vel vbũ eius:qđ est terminus pdicti respe
ctus:sic in pposito. Prima veritas tãquã cã pmaria:z
verba eius tãquã cã pxima causant assensum fidei:z
nõ respectus rõnis terminatus ad deum:vel ad verba
eius:q locutus est p pphetas:vel apostolos in humani
tate assũpta:tñ sicut dixi:nõ est incõueniens si forma
lis rõ obi fidei ex pte nostra habeat aliqd de ente rõ
nis:cũ et pximũ obm mãle fidei sit cõplexũ factuz p
opus aie. De hoc scũs Tho.3°.sen.dis.24.q.pma ar.p.
questiun.2.in solu.tertij sic dicit. ¶ Obm charitatis est
bonũ:qđ fm phm.6.meta.est in rebus:obm aũt fidei
est vez:qđ cõplect p operationẽ aie. Et qz cõpositio z
diuisio que est in enunciabilibus nõ est nisi p animã:iõ
cõplexũ est obiectũ fidei:qtuis incõplexũ sit obiectuz
charitatis.) Hec ille. ¶ Idẽ ponit.2°2e.q.pma arti.2°
vbi sic dicit. ¶ Cognita sunt in cognoscente fm moduz
cognoscentis. Est aũt pprius modus itellectus hũani
vt cõponẽdo z diuidendo veritatẽ cognoscat. Et iõ ea
que sunt in se simplicia hũanus intellectus cognoscit
fm quãdã cõplexionẽ:sicut ecõtrario intellectus diui
nus incõplexe cognoscit ea:que sunt fm se complexa.
Sic igit obm fidei dupl'r põt cõsiderari. Uno mõ ex
pte ipsius rei credite:z sic obz fidei ẽ aliqd icõplexũ.s.
res ipsa:de qua fides habet. Alio mõ ex pte credentis:
z fm hoc obm fidei est aliqd 9plexũ p modũ enuncia
bilis.) Hec ille. ¶ Ad pm Aureoli negat minor. Nec
valet eius pbatio:qz ista ppositio:pma veritas nõ põt
mentiri:nõ resoluit in hanc:deus nõ põt mentiri:imo
ecõtra iõ deus nõ põt mẽtiri:qz est p⁹ veritas. Uerũtñ
cũ dicit scũs Tho. q formale obiectuz fidei est pma
veritas:nõ intendit excludere:q deus vel diuinitas sit
formale obm:imo hoc expresse dicit.2°2e.q.pma ar.p.
vt recitatũ fuit in solutione pmi cõtra.4.cõclusionem.
¶ Ad 2m dr:q p pmã veritatẽ intelligimus diuinam
essentiã:put induit rõnẽ pme veritatis. Nec dicimus
q tale attributũ addat aliqd ad diuinitatẽ fm rez:sed
solũ qtũ ad nostz modũ itelligẽdi z 9siderãdi. ¶ Et
cũ dicit q diuinitas nõ est finis sub rõne pme verita
tis zc. ¶ Dicit q falsuz ẽ:qz cũ fides sit in itellectu:bo
nũ aũt z finis intellectus sit vez:manifeste pz q diui
nitas est finis fidei z intellectus sub rõne veritatis po
tius q sub quacũqz alia rõne:licz sub illa rõne non sit
finis voluntatis:aut charitatis:sed potius sub rõne bo
nitatis pme. Et de hoc supra recitatũ fuit dictũ sancti
Tho.2a2e.q.2.arti.2°. ¶ Si cõsideretur obm fidei fm
q intellectus est motus a voluntate:sic ponit actus fi
dei credere in deũ:veritas enim pma ad voluntatem
refertur fm q hz rõnem finis.) Hec ille. ¶ Et intelli
ge:q veritas pma refertur ad voluntatẽ fm q habet
rationem

Ad argu^m in p^o addu^m. 6. ethi. ca. 4.

rōnes finis: non quidē finis volūtatis: sed finis ad quē voluntas mouet intellectū per suum imperium. ¶ Ad argumentū pro parte negatiua q̄onis respōdit sctūs Tho. 2^a 2^e. q. 4. arti. 5. in solutione secundi: vbi sic dicit. (Fides de qua phūs loquitur: innitit̄ rōni hūane nō ex necessitate cōcludenti: cui pōt subesse falsum: et iō talis fides nō est virtus. Sed fides de qua loquimur innititur veritati diuine que infallibilis est: et ita nō pōt ei subeē falsum. et iō talis fides pōt eē virtus.) Hec ille. Et hec de q̄one: de qua bñdictus deus. Amen. Dis. XXV.

¶ Utrum fides de visis esse possit. Questio vnica.

Circa vigessimamquintam distinctionem tertij sen. queritur. Utrum fides sit de visis. Et arguit̄ q̄ sic. Quia lumē fidei se hz ad articulos sicut lumē nāle ad pncipia nāliter cognita: sed lumen nāle facit videre pncipia per se nota. ergo et lumen fidei facit videre articulos.

In oppositum arguit̄. Quia ad Hebre. xi. dr̄. Fides est argumētū nō apparentium. ergo nō est de visis.

In hac questione sunt tres articuli. In primo ponent̄ cōclusiones In secundo obiectiones. In tertio solutiones.

Quantum ad primū articulū sit pma cōclusio. Fides non pōt esse de visis. Hanc pōit sctūs Tho. 2^a 2^e. q. pma: ar. 4° vbi sic dicit. (Fides importat assensum intell'us duplr̄ ad id: qd̄ credit̄. Assentit āt alicui itellectus duplr̄. Uno mō quia ad hoc mouetur ab ipō obiecto: qd̄ est vel per seipsum cognitum: sicut pz in pmis principijs: quorum est itellectus: vel est per aliud cognitū sicut pz de cōclusionib^o: quarum est scientia. Alio mō intellectus assentit alicui: nō quia sufficienter moueatur ab obiecto pprio: sed per quandā electionem volūtariā declinat magis in vnā pte q̄ in aliā: et si qdē hoc fit cū dubitatiōe et formidine alterius ptis: erit opinio. si āt fit cū certitudine absq3 tali formidine erit fides. Illa aūt videre dicimur: q̄ per seipsa mouent intellectum nostrum vel sensum ad sui cognitionē. Un̄ manifestum est q̄ nec fides: nec opinio pōt esse de visis fm sensum aut fz intellectū.) Hec ille. ¶ Itē ibidem arti. 6° in solutione secundi sic dicit. (Formalis ratio obiecti fidei pōt accipi duplr̄. Uno mō ex pte ipsius rei credite: et sic ratio formalis oīum credibilium est vna. s. prima veritas. Alio modo pōt accipi formalis ratio credibiliū ex pte nostra: et sic formalis rō credibilis est: vt sit non visum.) Hec ille. ¶ Ex quibus pōt formari talis ratio. Illud obiectū: qd̄ nō sufficit mouere sensum vel intellectum ad sui cognitionē: nō potest dici visum: sed obiectum fidei est huiusmōi. igit̄ etc. ¶ 2^a cōclusio. Fides nō est de scitis. Hanc ponit sctūs Tho. 2^a 2^e. q. pma arti. 5° vbi sic dicit. (Omnis scientia habet̄ per aliqua pncipia per se nota: et per cōsequens visa: et ideo opz q̄cunq3 sunt scita eē aliquo modo visa. Nō est aūt possibile q̄ idem ab eodē sit creditū et visum. vnde et impossibile est: q̄ ab eodem idem sit scitū et creditū. Pōt tn̄ contingere vt id qd̄ est visum vel scitū ab vno: sit creditū ab alio. Ea. n. q̄ de trinitate credimus: nos visuros spamus fm illud pme Cor. 13. Uidemus nūc per speculū et in enigmate: tūc autē facie ad faciem. quā qdē visionē angeli nūc habent. vnde qd̄ nos credimus: illi vident. Et sic silr̄ pōt contingere vt id: qd̄ est visum vel scitū ab vno hoīe etiā in statu vie sit ab alio creditū: qui hoc demōstratiue nō nouit. Illud tn̄ qd̄ cōmuniter oībus hoībus pponitur vt credendū est cōmuniter nō scitum: et ista sunt ea que simplr̄ subsunt fidei. et iō fides et scia nō sunt de eodem.) Hec ille. ¶ Item ibidem in solutione quarti sic dicit. (A diuersis hominibus de eodē omnino pōt haberi opinio et scientia: sicut et nunc dictum est de fide et scia: sed ab vno et eodē pōt qdē haberi opinio et scia de eodē fm qd. s. subiecto: sed nō fm idē. Potest enim esse q̄ de vna et eadē re aliqs aliqd scit: et aliud opinat̄. Et similr̄ de deo pōt aliqs demōstratiue scire: q̄ sit vnus et credere q̄ sit trinus. Sed de eodē fm idem nō pōt esse simul in vno hoīe scia nec cū opinione: nec cū fide: alia tn̄ et alia rōne: scia enim cū opinione simul esse non pōt simplr̄ de eodem: quia de rōne scie est: q̄ illud qd̄ scit̄ estimetur esse ipoīe aliter se habere: de rōne vero opinionis est q̄ illud: qd̄ opinat̄: estimet̄ esse possibile aliter se habere: iō nō pōt idē ab eodē esse simul scitum et opinatum. Sed illud qd̄ fide tenet̄ ppter fidei certitudinem estimatur esse impoīe aliter se habere: sed ea rōne non pōt idē fm idē simul esse creditū et scitū: quia scitum est visum: sed creditū est nō visum.) Hec ille. ¶ Ex qbus arguit̄ sic. Nullū nō visum est scitū: sed omne creditum est nō visum. igit̄ nullū creditū est scitū: et cōsequenter fides nō est de scitis. ¶ 3ª cōclo. Fides est certior simpliciter scientia: licet nō quo ad nos et fm qd. Hanc ponit scda scde. q. 4. ar. 8. vbi sic dicit. (Uirtutū intellectualiū due sunt circa cōtingentia. s. prudentia et ars: qbus pfert̄ fides in certitudine rōne sue mãe: quia est de eternis: que nō cōtingit aliter se habere Tres aūt alie virtutes intellectuales. s. sapia: scia: et intellect^o sunt de necessarijs. Sed sciendū est q̄ scia: sapientia: et intellectus dupliciter dicunt̄. Uno mō fm q̄ ponunt̄ virtutes intellectuales a phō. 6° ethi. Alio mō fm q̄ ponunt̄ dona spiritus sancti. Primo mō dicendum est: q̄ certitudo pōt duplr̄ considerari. Uno mō ex causa certitudinis: et sic illud dicit̄ esse certius: qd̄ hz certiorem causam. Et hoc mō fides est certior tribus predictis: quia fides innititur veritati diuine. tria aūt pdicta innituntur rōni humane. Alio mō pōt cōsiderari certitudo ex pte subiecti: et sic dicit̄ esse certius: qd̄ plenius cōsequitur intellectus hominis. Et per hunc modū: quia ea que sunt fidei: sunt supra intellectū hoīs: nō aūt ea que subsunt tribus predictis: ideo ex hac parte fides est minus certa. Sed quia vnūqdq3 iudicatur quidem simplr̄ fm causam: fz aūt dispositionē: que est ex pte subiecti: iudicat̄ fz qd: inde est q̄ fides est simplr̄ certior: sed alia sunt certiora fm qd. s. quo ad nos. Similr̄ si accipiantur tria pdicta fm q̄ sunt dona spiritus sancti in presenti vita cōparātur ad fidem: sicut ad pncipiū qd̄ supponunt: vn̄ scdm hoc etiam fides est eis certior.) Hec ille. ¶ Itē tertio sen. dis. 23. q. scda arti. scdo questiun. tertia sic dicit. (Certitudo nihil aliud est q̄ determinatio intellect^o ad vnū. Tanto aūt maior est certitudo: quanto fortius est qd̄ determinationem causat. Determinatur autem intellectus ad vnū tripliciter. In intellectu enim pncipiorum causatur determinatio ex hoc: q̄ aliqd per lumen intellectus agentis sufficienter inspici per se ipsum pōt. In scientia vero cōclusionū causatur determinatio ex hoc q̄ cōclusio fz actū rōnis in pncipia per se visa resoluit̄ In fide vero ex hoc: q̄ voluntas intellectui imperat. Sed quia voluntas nō hoc mō determinat intellectū: vt faciat inspici que credunt̄: sicut inspiciuntur pncipia per se nota: vel que ī ipsa resoluūt̄: sed hoc mō vt itellectus vni pti adhereat firmiter: iō certitudo que est scia et intelligentia est ex ipsa euidentia eorum q̄ certa esse dicuntur: certitudo autem fidei est ex firma adhesione ad id

De eodē nō fm idem pōt eē scia fides et opinio.

Sapientia scia et intellectus duplr̄ dicuntur. Cap. 4.

qδ creditur. Jn his ergo q̄ per fidē credimus rō volū/
tatez in clinās est ipsa p̄ma vitas siue deus: cui credit̄:
qui hz maiorē firmitatē q̄z lumen itellectus humani:
in quo cōspiciunt̄ p̄ncipia: vel rō hūana: ꝭm quā cōclu
siones in p̄ncipia resoluunt̄. Et iō fides hz maiorem
certitudinē q̄tū ad firmitatē adhesionis q̄z sit certitu
do scientie ⁊ intellectus: q̄uis in sciētia ⁊ intellectu sit
maior euidentia eoꝝ: quibus assentit̄. Hec ille. ❡ Ex
q̄bus pōt formari talis rō. Jllδ est simpl'r certius: cui⁹
ꝓxima cā ⁊ p̄ncipalis est efficacior: ⁊ certior: ⁊ ad oppo
sitū inuertibilior: sed assensus fidei: cā ꝓxima ⁊ p̄ncipa
lis est efficatior: determinatior: ⁊ certior: ⁊ ad oppositū
impermutabilior' q̄z cā assensus scie: aut sapie: aut itel/
lectus. igit̄ ⁊c. Et in hoc p̄mus articulus terminatur.

Quantum ad scd̄m articulū arguit̄ ꝯtra ꝯclo/
nes. Et q̄dē ꝯtra p̄mā argūt Aureo
lus ꝓbādo: ꝙ enigma vel ineuidētia nō sit de ratione
obi formalis fidei. ❡ Primo. Qꝛ obz fidei est directe
obiectū intellectus. ḡ non hz ꝑ formali rōne nisi illud
qδ directe cōtinet̄ sub obiecto formali intellectus: mō
ineuidentia cū sit p̄uatio nō cōtinetur directe sub obo
intellectus. ❡ 2°. Qꝛ ineuidentia est quedā denomina
tio obiecti in ordine ad potētiā: ⁊ est respcūs rōnis: vel
p̄uatio: ⁊ tale q̄d nō pōt esse obz fidei: q̄ est virtus theo/
logica. ❡ 3°. Qꝛ ipole est ꝙ p̄uatio sit formalis cōditio
obiecti habitus positiui: q̄ habitus tēdit in rōnem posi/
tiuam: mō fides est hītus positiuus: ineuidentia autez
est rō p̄uatiua. ❡ 4°. Qꝛ obm̄ fidei est veꝝ: cui adhere
tur ꝓpter auctoritatē: sed accidit auctoritati ꝙ sit eui/
dens aut ineuidens. ❡ Primo arguit ēt Durandus.

Arguit etiaz Duran. ꝯtra eādē. di. 24. q. p̄ma ar. 2°

Qꝛ formalis rō obiecti cuiuslibz habitus cognoscitiui
nō pōt esse negatiua vel p̄uatiua: sed fides est habitus
cognoscitiuus: rō aūt non visi est rō negatiua. ḡ rō non
visi nō pōt esse formalis rō obi fidei. Minor est nota
de se. maior ꝓbat̄. Qꝛ p̄mūz in qδ tendit habitus co/
gnitiuus non pōt esse negatio vel p̄uatio: qꝛ p̄uationes
nō cognoscunt̄ nisi ꝑ habitus: nec negationes nisi per
affirmatiōes. sz p̄mū in qδ tendit habitus cognitiuus
est obm̄ ꝭz formalē rōnē obiecti. ḡ formalis rō obiecti
habitus cognitiui nō pōt esse negatiua vel p̄uatiua. Et
hec fuit maior. sequit̄ ergo ꝯclo. ❡ 2° arguit ad idē. Qꝛ
formalis rō obiecti cuiuslibz habitus cognoscitiui nō
se tenet ex ꝑte habentis: sed ex parte obiecti: vt pz indu
cendo in oībus: sed rō nō visi tenet se ex parte habētis
fidē. ḡ nō est rō formalis obiecti fidei. Minor pz: quia
obm̄ est visum vel nō visuz: qꝛ actus vidētis cadit: aut
nō cadit super ipm̄. ❡ 3°. Si formalis rō obiecti fidei
esset nō visum: fortiori rōne formalis rō obiecti visio/
nis esset esse visum: sz hoc est falsum. ḡ ⁊ illud. Maior
pz: qꝛ oppositi habitus debēt hr̄e oba formalia opposi/
tarum rōnū: fides aūt ⁊ visio ꝭz te sunt oppositi hītus.
ergo si formalis rō obiecti fidei est esse nō visuz: oppo/
sita rō. s. esse visum: esset formalis rō obiecti visionis.
Qδ aūt hoc sit falsuz ꝓbatur: qꝛ obm̄ ꝭm suam forma
lē rōnē est p̄uiū actui: sed esse visuz nō est p̄uiuz actui
visionis: imo ex hoc aliq̄d dicit̄ visuz: qꝛ actus visiōis
cadit super ipsuz. ergo eē visum nō est formalis ratio
obiecti visionis. ❡ 4°. Qꝛ ad formalē rōnem obiecti
cuiuscunqz habitus cognoscitiui hn̄t attributionem
quecūqz ꝑtinēt ad cōsiderationē illius habitus: sed ad
rōnē nō visi nō hn̄t attributionē quecunqz ꝯsiderant̄
ꝑ fidē. ergo ⁊c. ❡ 5°. Qꝛ finis cuiuslibet habitus cogno
scitiui est ꝑfecta cognitio sui obiecti ꝭm formalē eius
rōnē: ⁊ ꝭm ea q̄ sibi attribuuntur. si ḡ formalis rō obti
fidei esset esse nō visuz: seq̄t̄ ꝙ finis ꝓximus ⁊ intrin/
secus fidei esset cognoscere ꝑfecte de deo qualr̄ sit nō
visus: ⁊ que sint illa: q̄ sibi attribuunt̄ q̄tinus est nō vi/
sus. hoc aūt est falsum. ḡ formalis rō obiecti fidei non
est rō nō visi. Hec Durādus in forma. ❡ Cōtra scd̄az
cōclusionē arguit idem Durandus: ꝓbando ꝙ fides q̄
est habitus a deo infusus possit simul stare cum scien/
tia in eodē subiecto ⁊ respectu eiusdem obiecti oino: ⁊
simpliciter. Primo. Qꝛ habitus fidei infuse se extēdit
ad omnia: que sunt nobis tradita reuelatione diuina: ⁊
maxime ad illa: que nō sunt ex alijs deducta: sed de q̄/
busdam talibus habent aliqui fideles veram scientiā.
ergo in illis sunt simul fides ⁊ sciētia de eodē. Maior

Utrum fides possit sil' cum scia stare.

patet de se. minor similiter manifesta est: qꝛ deum esse
vnum est traditum in sacra scriptura: sicut a deo reue/
latum: ⁊ nō ex alio deductum Deut. 6. Audi israel: do/
minus deus tuus vnus est. De hoc autem multi fide/
les habent veram scientiam ꝑ demōstrationē acquisi/
tam. ergo habitus fidei infuse: ⁊ habitus vere scientie
possunt simul stare. ❡ 2°. Quia non solum possunt si/
mul stare habitus scientie ⁊ fidei in eodem ⁊ respectu
eiusdem: imo actus talium habituum: qꝛ respectu ta/
lium: de quibus potest a viatore haberi vera scientia:
sicut est deum esse vnum: possunt simul stare actus fi/
dei ⁊ scientie. nō quidez sic: ꝙ sint diuersi actus: sed qꝛ
auctoritas diuina: ⁊ ratio demōstratiua possunt simul
ꝯcurrere ad causandū vnuz assensuz: de hoc ꝙ deus sit
vnus. Qδ pz: qꝛ ꝯcursum p̄dictorū nō pōt ipedire nisi
oppositio clari ⁊ obscuri: euidētis ⁊ nō euidentis: sz illa
nō ipedit. ergo. Qz aūt hoc nō impediat ꝓbatur. Ubi
aduertendū: ꝙ aliqua que ꝭm se sola hn̄t effectus con
ditionū incōpossibiliū pn̄t ꝯcurrere ad vnū effectum:
qui est cōmunis amboꝝ. verbi gratia. Lumen qδ cau
satur a sole: ⁊ lumen qδ causatur a luna: vel a sola stel/
la habent ꝯditiones incōpossibiles. s. claruz ⁊ obscurū:
⁊ tamen sol ⁊ stella quando sunt ex eadez parte hemi/
sperij concurrunt ad causandum vnum lumen in me/
dio: nō enim solus sol tunc illuminat: ⁊ stella nihil fa/
cit: cum omne lucens presens dyafano de necessitate
causet lumen: sed fit vnum lumen ab vtroqz nō seor/
sum ⁊ distincte agentibus: sed simul vt vnum agens.
Et cum in isto lumine non sit aliud lumen: ⁊ aliud cla/
ritas eius: sed vnum ⁊ idem loquendo de re: vtrunqz
taz sol q̄z stella est cā luminis ⁊ claritatis: nō q̄dez tota
lis: sz ꝑtialis: q̄uis nō ex quo: qꝛ ꝑfectior rō cāndi est in
sole ⁊ q̄si totalis: in stella aūt inferior ⁊ minima: ⁊ sen/
su iꝑceptibilis: nō tn̄ ꝯuincit: ꝙ non sit aliq̄: ⁊ ꝑꝑ hunc
excessuz v̄tutis illuminatiue in sole respectu stelle: qui
pz qn̄ seorsuz agūt: qꝛ tūc sol causat lumē clarū: ⁊ luna
obscurū: idcirco qn̄ sil' cānt vnū lumen clarū ꝑ appro/
priationē rōnis claritas attribuit̄ cālitati solis: ⁊ non

Utruz actus fidei ⁊ scie respectu eiusdē simul ⁊ in eodem esse possint.

stelle: q̄uis ꝭz rē totū sit ab ambobus vt a ꝑtialib⁹ cau
sis sil' cōcurrētib⁹: ⁊ tenētib⁹ locū vni⁹ cāe totalis. Et sic
pz ꝙ aliqua q̄ ꝭm se sola hn̄t effectus ꝯditionū incom/
possibiliū: pn̄t qn̄qz cōcurrere ad eūdē effectū: q̄ est cō
munis amboꝝ: rō aūt quare talis concursus est possi/
bilis est ista: qꝛ claruz ⁊ obscurū nō accipiunt̄ hic ꝓ ha
bitu ⁊ p̄uatiōe circa cōmune subm̄ ab vtroqz realiter
differens: vt sunt lumen ⁊ tenebra in aere: qꝛ cāe istoꝝ
scz luminis ⁊ tenebraꝝ ꝓ pura p̄uatione nūq̄z pn̄t cō/
currere ad cāndū eūdē effectū: cū effect⁹ vnius sit for/
maliter p̄uatio alterius: sz accipiunt̄ hic clarū ⁊ obscu
rum ꝓ gradu ꝑfectionis ⁊ iꝑfectionis in essentia lu/
minis: nec differt realiter talis gradus a lumine: ⁊ ta/
lis ꝑfectio ⁊ iꝑfectio est in effectu ex ꝑfectione vel iꝑfe
ctione sue cāe: ⁊ nō ex aliq̄ formali oppositione in cau/
salitate:

salitate: sicut q causa imperfecta seorsum agens causat imperfectū lumen. s. obscurum ppter defectū pfectionis virtutis: sed ipsa cōiuncta pfectiori virtuti et tenens cum ea locū vnius totalis cāe pfecte cāt perfectū lumen. s. clarum: qz iā nō deficit pfectio: que prius dficiebat: ex hoc ad ppositum: ois cognitio veritatis lumen qddā est: et lumē vocat ab Apostolo ephe. 3° vbi dicit sic. Mihi oīum sanctorum minimo data est gratia illuminare etc. i. dare cognitionem: que est qddaz lumen spūale: quedā cognitio clara est: qdaz obscura: nec talis claritas et obscuritas sunt habitus et pruatio circa cognitionē tāqz circa subm: qz tunc cā obscuritatis non posset concurrere cū cā claritatis ad cāndū vnā clarā cognitionē: queadmodū dictū est de cā luminis tenebrarum: sed sunt gradus pfectionis maioris vel minoris indifferētes realr ab eēntia cognitionis: et sic isti gradus in cognitiōe fm gradū perfectionis et iperfectionis consequenē pfectionē et imperfectionem in medio causante cognitionem: et non ex aliqua formali oppositiōe in cāsitate. Mediū ergo sumptū ex auctoritate: et mediū necessarium: si qdlibz eorum cāet seorsum aliam et aliā cognitionez conclusionis eiusdē: iste cognitiones erunt cōditionū incōpossibiliū: qz vna erit clara et euidens. s. illa que erit per medium necessariū ppter eius perfectionē in veritate et cōnexione ad cōclonem: alia vero erit obscura et ieuidēs: q erit per solam auctoritatē ppter defectū pdicte pfectionis que est in medio necessario. Sed si auctoritati iungat medium necessariū: iam non deficit in medio pfectio: que prius deficiebat: nec per cōns in cognitiōe deficiet claritas et euidentia: que prius deficiebat: imo erit vna cognitio clara et euidēs cāta ab illis duobus medijs tāqz a causis partialibus simul concurrentibus et tenentibus vicem vnius cāe totalis: claritas tn̄ illa et euidētia magis dz attribui fm rez medio necessario qz auctoritati: qz perfectius est: et fm se natū facere cognitionem claram et euidentē: quā fm se nō faceret auctoritas humana vel diuia. ¶ Tertio arguit. Qz vt dicit: satis durum vr dicere: q fidelis acqrens denuo scientiā: q deus sit vnus: non teneat ipm esse vnū: qz ipsemet deus i sacra scriptura hoc reuelauit. ¶ Quarto arguit. Qz in eodem: et de eadem cōclusione simul possit eē opio et scientia: qz mediuz contingens et auctoritas humana per se sola faciunt assensum dubium: mediū aūt necessariuz causat assensum certum: et hi duo assensus non possunt simul esse in eodem hoīe de eadē cōclusione: hoc tamē non obstante predicta mere in ratione mediorum pnt cōcurrere ad cāndum vnuz assensum: qui non erit simul nec successiue certus et dubius: sed tm̄ certus. Et sic in assensu nulla erit oppositio: aut repugnantia: sed certū et dubiū: clarum et obscurum: euidens et ineuidens: vt declaratum est: et sic patet: q medium necessariuz qūis excludat necessitatem auctoritatis humane: et cuiuslibet medij contingentis: non tamen excludit cōpossibilitatem eorum in ratione mediorum causantium vnum assensum: et hoc modo scientia et opinio: nec nō fides: q innitit auctoritati humane: possunt simul esse in eodē et de eodem: nō quidem vt distincti habitus causantes distinctos actus: sed qz media: que fm se nata eēnt cāre distinctos act9: ex qbus fierent in nobis distincti habitus: possunt concurrere ad causandum vnum assensū. ¶ Quinto arguit. Qz huic concordat cōmunis doctrina: que dicit q vnus homo potest simul cognoscere eādem conclusionem per mediū probabile et demōstratiuum: et alibi dicit q opinio potest stare cuz sciētia demonstratiua: qd non potest esse fm pluralitatez actuū

Utrū opinio et scia sit esse possint in eodem respectu eiusdem.

sed soluz eo modo: quo dictū est. ¶ Sexto arguit. Qz propria distinctio scientie et opinionis est: qz scientia ē habitus cōclusionis conclusē per mediū necessariuz: de cuius necessitate cōstat euidenter scienti: opinio vero ē habitus conclusiōis conclusē per mediū cōtingens: vel qd estimatur esse cōtingēs. Accipiendo aūt sic scientiaz et opinionē: constat: q actus scientie et opinionis. s. scire actualr et opinari actualr si sint diuersi actus fm rē: sic non possunt esse simul: qz plures actus intelligendi nō possunt esse simul in eodem intellectu fm cursum nature: ergo quando scire et opinari sunt plures et distincti actus: tunc non possunt esse simul in eodem intellectu: neqz de eadē cōclusione: neqz de diuersis: et hoc mō nō contingit vnum et eundem hominem simul scire et opinari: neqz idez: neqz diuersa. Si aūt plures actus intelligendi possunt esse simul: nihil prohiberet eundez hominem quandoqz simul scire et opinari eandem cōclusionē: et qn̄qz nō esset possibile: et q quandoqz esset possibile: pz: qz assentire conclusioni necessarie per medium contingens: qd estimat esse necessarium: est opinari: sed tale assentire potest esse simul cum scire: cum nullam habeat cum eo repugnantiam: ergo tale opinari et scire possunt esse simul in eodem. Maior patet: qz tale assentire non est scire: cum sit per medium: qd est realiter contingens: nec est actus cuiuscunqz alteri9 habitus qz opinionis: qz querā quis est ille habitus: et nō poterit dari nisi fingat nouus habitus pter illos: de qbus locutus est phs: quare etc. Nec obstat: qz talis decipitur estimando medium: qd est cōtingens: esse necessarium: qz non est contra rationez opinionis decipi tā circa conclusionem opinatā qz circa mediū: per qd cōcludit: opinatiue. n. contingit verum et falsum dicere: vt habetur. 3. ethic. et sic patet maior. Minor pbat: qz illi actus qui se habent conformiter ad conclusionez: nullaz hnt repugnantiam formalez: quin possint simul eē in eodem homine de illa conclusione: sed scire aliquā conclusionem: et opinari eandem per medium contingens: qd estimat esse necessarium: se hnt conformiter circa cōclusionē: qz p vtrūqz estimat cōclusio eē necessaria et impossibilis aliter se habere: ergo scire et opinari sic acceptum nullam habent formalem repugnantiā: quin possint esse simul in eodē homine: et de eadem cōclusiōe. ¶ Et si dicat q decipi opponit ei: qd est scire: sed sic opinari est decipi: ergo opponitur ei: qd est scire et sic ista non poterunt simul esse. ¶ Dicēdū est ad hoc q scire et decipi circa idem opponunt: nec possunt esse simul: sed scire et decipi circa diuersa non opponuntur: nec sunt incompossibilia in eodem: alioquin qui sciret vnam conclusionem: non posset decipi circa qūcunqz aliam: qd est falsum. Modo in pposito nostro scire et decipi non sunt circa idem: qz opinians non decipitur circa conclusionē: que est eadem respectu vtriusqz actus sciendi et opinandi: qz opinās estimat eā esse necessariam sicut vere est: sed solū decipit circa mediuz: qd estimat esse necessariū: cuz tn̄ sit cōtingens. Nō est aūt idem mediū sciendi et opinādi: sed aliud: propter qd tale decipi non opponit ei: qd est scire eandē cōclusionē p aliud medium. Et sic pz: q si plures actus intelligendi possent esse simul: nihil phiberet eundē hoiem scire et opinari eandē cōclusionem: qn̄ opinans estimat medium: qd est cōtingens esse necessariū. Si aūt opinās estimet mediū suum esse cōtingens: tunc tale opinari non pōt esse simul in eodē cū scire. ¶ Septio arguit: q habitus scie et opinionis possit stare simul in eodē et de eadem cōclone: qz illi habitus sunt cōpossibiles: q cānt ex

Utrum habitus scie et opinionis possint stare simul in eodem et d eadem cōclone.

actibus ɔpossibilibus: sed qr nõ est possibile ẜm cursuȝ nãe: ꝙ plures actus intelligendi sint simul in eodẽ intellectu: neqȝ de eodẽ obiecto: neqȝ d diuersis: tñ supponendo ꝙ scire ꝛ opinari non sint distincti actus intelligendi: qr mediũ ɔtingens: qð de se natum esset causare opinionẽ: ꝛ mediũ necessariũ: qð de se natũ est facere ꝙ hõ vere sciat: põt simul ɔcurrere ad cãndũ vnuȝ ꝛ eundẽ assensum de eadem ɔclusione: vt sic scia ꝛ opinio dicanṫ stare simul: si mediũ necessariũ: qð est sciẽtificum: ꝛ mediũ ɔtingens: qð natũ est facere opioneȝ possint ɔcurrere ad cãndũ vnũ assensuȝ de eadẽ ɔclõne. Tunc aduertẽdũ est ꝙ mediũ ɔtingẽs vl' estimaṫ eẽ necessariũ: vel ɔtingens: si estimeṫ esse necessariuȝ: tunc põt ɔcurrere cum alio medio vere necessario ad cãndũ eundẽ assensum de eadẽ ɔclone: cuius rõ est: qr pro oĩ sensu vel asensu ideȝ est iudiciũ de duobus medijs necessarijs: ꝛ de duobus: quoꝝ vnuȝ est necessariũ ꝛ aliud est ɔtingens: si estimeṫ esse necessariũ: sed duo mere necessaria põt ɔcurrere ad faciẽdũ vnũ assensuȝ: ergo ꝛ mediũ necessariũ ꝛ ɔtingens qð estimaṫ necessarium põt simul ɔcurrere ad idẽ. Maior pȝ: qr assensus ɔclonis: vt deducta est ex medijs vel principijs: totaliter depẽdet ex assensu ꝛ estiatiõe pncipioꝝ seu mediorꝝ: ꝛ non ex nã medioꝝ ẜm se: nisi quatenus cadunt sub estimatione deducentis: ꝛ iõ mere necessaria q̃ estimaṫ silia põt ɔsilr ɔcurrere ad cãndũ eũdẽ assensuȝ: dato ꝙ non sint silia in re. Minor ẽt de se pȝ: qr si quis haberet plura mere necessaria ad eandẽ ɔclonẽ: posset ea copulare in eadẽ demõstratione loco vnius medij: ꝛ sic ex eis hẽret vnũ asseñsuȝ de eadẽ ɔclone. ¶ Si vo mediũ ɔtingens estimeṫ esse ɔtingens: adhuc tale medium põt ɔcurrere cũ medio necessario ad cãndũ eundeȝ assensum: qr q̃uis hñs mediũ necessariũ ꝛ euidẽs non indigeat auctoritate nec medio ɔtingẽte: tñ medium necessariũ nõ excludit cõpossibilitatẽ medij ɔtingentis: qð pȝ: qr si mediũ ɔtingens non posset ɔcurrere cuȝ medio necessario ad cãndũ eundẽ assensuȝ: hoc erit ꝑpter oppositioneȝ certi ꝛ incerti dubij: sed istud non ĩpedit: qr vt supra deductũ est: lȝ mediũ necessariũ ꝛ mediũ ɔtingens: qñ seorsum accipiunṫ: nata sunt cãre assensus ɔditionũ ĩcõpossibiliũ: qr vnus est certus: alius est dubius: sed qñ simul accipiunṫ cãnt vnicũ assensuȝ certũ: ꝛ nullo mõ dubiũ. ¶ Ex q̃bus apparet ꝙ assensus scientificus ꝛ opinatiuus põt in idẽ ɔcurrere: ergo silr habitus scientie ꝛ opinionis mõ supius exposito. ¶ Contra tertiã ɔclonẽ arguit Duran. ꝓbãdo ꝙ fides nõ dȝ dici certior scia ꝑpter adhesionẽ. ¶ Primo. Qr firmitas adhesionis ĩproprie dṙ certitudo: certitudo. n. non stat cũ falsitate. Firmitas aũt adhesionis q̃nq̃ȝ est in falsis: vt pȝ in hereticis: ꝛ alijs q ꝑtinaciter adherẽt suis opiniõibus falsis. ergo firmitas adhesiõis non hȝ ꝓprie rõnem certitudinis. ¶ Scdo. Qr firmitas adhesiõis: adhuc vṙ maior esse in actu scie q̃ ĩ actu fidei. Illi. n. firmius adheremus: a quo difficilius recedimus: sed hõ difficilius recedit a scia: si sit sciens: ꝛ sciat se scire: q̃ a fide: ab illa. n. videmus frequenter retro cedere hoiem: ergo firmitas adhesionis vṙ esse maior in actu scientie q̃ in actu fidei. ¶ Tertio arguit ɔ illð qð dṙ d certiori quo ad se: vel quo ad nos: ꝙ ista distinctio nõ valeat: qr lȝ ista distinctio posset aliquo mõ habere locũ in creditis ꝛ scitis: sicut dicit phs scdo meta. de substantijs separatis: qr notiores sunt ẜm se substãtijs sensibilibus: q̃uis non nobis: sed potius minus note: tñ ĩ actibus ꝛ habitibus nõ põt hṙe locũ illa distinctio: cuius ratio est: qr habitus est dispositio habentis: ꝛ actus est eius perfectio in cõparatione ad obiectũ: ꝛ ideo nõ est certior actus vel habitus: nisi ille ꝑ quẽ obiectũ fit nobis certius: q̃uis possit dici nobilius ex sola nobilitate obiecti: ꝛ hoc pȝ ex textu phi ĩ pº libri de anima vbi distinguit nobilitatem scientie in nobilitateȝ: que est ẜm certitudinẽ: ꝛ in illaȝ que est ex nobilitate obiecti: qð non esset: si certitudo scientie esset ẜm certitudinem obiecti: tunc. n. omnis scientia: que esset nobilior quo ad obiectum esset nobilior quo ad certitudineȝ: qr obiecta: que sunt nobiliora: vt diuina sunt certiora ẜȝ se. Certitudo ergo actus vel habitus non est ex certitudine obiecti ẜm se: sed ex modo: quẽ ponit habitus circa habentem ꝛ actum eius: nullo mõ ergo actus vel habitus dṙ certior: nisi sit certior quo ad nos. ¶ Quarto. Qr distinctio que poniṫ scdo meta. de obiectis: ꝙ. s. q̃dã sunt notiora simplr ꝛ ẜm se: q̃dã vero notiora nobis: non vṙ esse vera: nisi sane intelligaṫ: põt. n. ɔ eã opponi sic. Sicut nihil dṙ scibile vel scitũ nisi a scientia: sic nihil dicitur noscibile: vel notum nisi a noticia: scientia auteȝ ꝛ noticia sunt ɔditiones scientis ꝛ noscentis: ꝛ non rei scite vel note: ergo nulla res erit ẜm se scita vel nõ: sed soluȝ quo ad nos: qui sumus scientes ꝛ noscentes: ergo ista distinctio: qua diciṫ aliq̃d esse ẜm se notũ: vel notũ nobis: nõ vṙ bona. Sȝ dicẽdũ ad hoc ꝙ nihil dṙ scibile vel scitum: noscibile vel notũ: nisi rõe scientis ꝛ noscẽtis: sed non solus hõ est sciens vel noscens: imo tȝ infimum gradum inter creaturas intellectuales: ꝛ ideo nõ omne illud: qð est hoĩ notius est simplr notius: imo est infime notũ: sed qð est deo notius: est notius simplr: qr est notius ẜm supmam noticiam: ꝛ qð est notius angelo est notius ĩ scdo gradu: sicut noticia angeli ẽ media inter noticiã dei ꝛ hoĩs. Et tunc dictũ Aristo. verificaṫ hoc mõ: qr que sũt sublimioris nature in entitate sunt per prius nota deo ꝛ angelo: que sunt sublimioris virtutis in cognoscendo. Deus. n. pmo cognoscit essentiaȝ suã: ꝛ per eã cognoscit alia: ꝛ idẽ dicit Aristo. iz. meta. de qualibet intelligẽtia. Propter qð illa: que sunt sublimioris entitatis dicuntur notiora ẜm se: q̃ sensibilia que sunt nobis notiora: qr sunt primo cognita: ꝛ maxie a supmis cognscentibus: que sunt deus ꝛ angelus: sed simplr loquendo nihil diciṫ scitum vel notũ ẜm se absolute: sed solum ex habitudine alicuius sciẽtie vel noticie ad ipȝ. ¶ Quito. Qr lȝ aliqð creditũ: puta deũ ẽ trinum ꝛ vnũ: sit ẜm se notius ꝛ certius q̃ multa scita de creaturis: mõ quo dictũ est: tñ multi habitus ꝛ actus sciẽtie sunt nobis certiores ꝛ notiores fide ꝛ actu eius extẽsiue ꝛ intensiue. Extensiue q̃dem: qr illð qð hȝ plures modos certitudinis: est certius extensiue: sed sic est de scientia respectu fidei: qr scientia ꝛ actus eius hñt certitudinem euidentie ꝛ certitudinẽ adhesionis: si tñ dẽat dici certitudo: fides aũt solum hȝ certitudinẽ adhesionis: quare ꝛc. ¶ Itẽ intensiue: qr certius est qð est dubitationi impermixtus: sed scia nullo mõ põt hṙe permixtaȝ dubitationẽ. Fides aũt põt habere aliquẽ modum dubitatõis permixtũ ẽt salua fide: ergo videṫ ꝙ scientia sit certior intensiue q̃ fides. ¶ Sexto. Qr cõstat ꝙ certior est scientia beatoꝝ q̃ fides credentium: sed illud non est ex rõne obi: qð est idẽ vtrobiq̃. s. diuina essentia ꝛ dina trinitas: sed solũ rõe modi diuersi: q̃ tẽdit intellcs in deũ visuȝ ꝛ creditũ: ergo ꝛ ĩ ꝓposito certior est scia: quã hẽmus de deo: puta ꝙ sit vnus: q̃ fides: qua credimus de ipso: ꝙ sit trinus ꝑꝑ certiorẽ moduȝ: quo tendit intellectus in ipm per sciam magis q̃ per fidẽ. ¶ Septimo. Qr visus est certior q̃ auditus: sed fides est ex auditis vel auditu: vt dṙ Ro. x. sciẽtia aũt est intellectualis

Utrũ q̃dam sint magis nota nobis: q̃dã vero simplr.

Tex. cõ. 51.

Cõtra tertiã ɔclonẽ Duran. di. 23. q. 7. ar. 2.

Utrũ disti. de certiori q̃ ad se: ꝛ q̃ ad nos valeat. Tex. cõ. 1.

tellectualis

tellectualis visio: ⁊ principia quarũdã sciẽtiaꝝ prĩt re
solui vsq3 ad aliqua corpalr visa: vt mathematicas. ꝑ
vr ꝙ tales scie sint certiores fide. ¶ Octauo. Qꝛ Hu
go de sacris lib. ꝓ dicit ꝙ fides est voluntaria adhesio
vel certitudo supra opinionẽ: ⁊ īfra sciã ꝯstituta: ergo
certitudo fidei est infra certitudinẽ sciẽtie ⁊ inferior
ea. Hec durãdus. Et in hoc scđs articulus terminatur.

Quantum ad tertium articulũ restat rñdere supradictis obõibus. ¶ Et qdem ad argumenta ꝯ ꝓmam ꝯclõnez: lʒ pateat rñsio inspecta ꝓbatione ⁊ sensu ꝯclusionis. Dicit̃ tñ ad ꝓmũ: qđ est Aureo. ꝙ prima ꝯña ibidẽ facta bona est: loquendo de formali obiecto vel formali rõe obi ex parte rei intellecte: ꝙ. n. est illo modo formalis rõ obiecti intellectus: vel habitus intellectus directe est intelligibile: ⁊ primo aspectu: ⁊ ꝑ illud intellectus tẽdit in alia obiecta: que sunt mãlia vel per accidens: sed isto modo nõ ponimus enigma vel inceuidentiã eẽ formalẽ rationẽ obiecti fidei. Si aũt dicta consequentia intelligat̃ de formali obiecto fidei ex parte intelligentis ⁊ credẽtis: neganda est: qꝛ non opʒ ꝙ formalis ratio obiecti intellectus: vel habitus ex parte intelligẽtis primo aspectu intelligat̃: sicut patet de hac rõe veꝝ: ⁊ de hac: que est intelligibile: ⁊ cõsimiliter de hac que est non apparẽs: visum: absens: enigma: ⁊ ꝯsimilibus. Et hoc modo dicimus enigma esse formalẽ rõnem obiecti fidei: ⁊ non primo mõ: vnde formalis ratio isto mõ dicta nõ est ratio: que cõpetat obo in ꝓmo mõ perseitatis: sed in secũdo: nec est rõ mouens vel motiua: nec ꝓmo terminatiua: sed ꝯcomitatiua: ⁊ vt ita dicam⁹ cõformiter ad alibi dicta talis rõ non est rõ ad quã: nec ꝑ quã: sed sub ꝙ obiectum subest actui: vel habitui: aut potẽtie. ¶ De hoc sanctus Tho. de veritate. q. 14. ar. 8. in sol. tertij sic dicit. (Ueritas prima est obiectũ visionis patrie vt in sua specie apparens: fidei aũt vt non apparens: vnde ⁊ si sit vtriusq3 actus idez obiectũ: non tñ est idez ratione: ⁊ sic obiectum formalr differens diuersam specie3 actus facit.) Hec ille. ¶ Item art. nono sic dicit. (Secundum Augusti. in lib. de videndo deum: credunt̃ illa: que absunt a sensibus nostris: si videt̃ ydoneum testimonium: qđ eis perhibet̃. Uident̃ autez que presto sunt vel animi: vel corporis sensibus: que qdem differentia euidens est in his: que presto sunt corporis sensibus: in quibus manifestum est: quid presto sit corporis sensibus: ⁊ quid non: sed in sensibus animi: quid presto sit magis latet: illa tñ presto esse dicunt̃ intellectui: ꝙ capacitatem eius non excedunt: vt intuitus intellect⁹ in eis figatur: talibus. n. aliquis assentit nõ ꝓpter alienum testimonium: sed propter testimonium intellect⁹ propꝛij. Illa vero que facultatem intellectus excedũt absentia esse dicunt̃ a sensibus animi: vnde itellectus in eis figi non põt: vnde eis non possumus assentire ꝓpter ꝓpꝛium testimonium: sed ꝓpter testimoniũ alienum: ⁊ hec ꝓpꝛie credita esse dicunt̃: vnde fidei obiectum ꝓpꝛie est illud: qđ est absens ab intellectu: credũtur aũt absentia: sed vident̃ presentia: vt in eodem lib. dicit Augusti. vel etiam res nõ apparens. i. res nõ visa: qꝛ vt dr̃ Heb. xi. Fides est suba sperãdaꝝ reꝝ argumẽtum non apparentiũ. Qñcũq3 aũt deficit rõ ꝓpꝛij obi: opʒ ꝙ ⁊ actus deficiat: vñ ꝯcito aliqd incipit esse pñs vel apparens: non põt vt obiectuʒ subesse actui fidei. Quecũq3 aũt sciunt̃ ꝓpꝛie accepta scientia: cognoscũtur per resolutiõem in prima ꝑncipia: que per se presto sunt intellectui: ⁊ sic omnis scia in visiõe rei presentis perficitur: vnde īpossibile est: ꝙ de eodẽ sit fides ⁊ sciẽtia.) Hec ille. ¶ Ad zm negat̃ minor loquendo de formali rõne obiecti ex parte cognoscentis vel potẽtie cogniriue: naʒ formalis rõ obiecti hoc mõ sumpta põt eẽ quid priuatiuũ vel includens respectũ rõnis: sicut patet de vero: qđ est obm formale intellectus: ⁊ de bono qđ est formale obiectum appetitus vel volũtatis. Cõcedit̃ tamen ꝙ formalis rõ obiecti virtutis theologice vel potentie realis alio modo sumpta. s. ex parte rei que qdem rõ principalr mouet aut terminat actuʒ potentie: non est respectus rõnis: nec pura priuatio: sʒ aliquid reale positiuũ absolutũ. ¶ Ad tertiũ pʒ per ideʒ: nam priuatio põt esse cõditio obiecti habitus positiui: non qdem vt principalr motiua nec terminatiua: sed cõcomitatiua: sicut ẽt incertitudo: ⁊ formido: ⁊ titubatio sunt de rõne opinionis: que est habitus positiuus: ⁊ irrationale de rõne asini: qui est spẽs substantie positiua: ⁊ tñ irrationale dicit priuationẽ: lʒ vt est dña ꝯstitutiua circũloquatur aliqd positiuũ: cui inseparabilr est annexa negatio vel priuatio. ¶ Ad quartũ dr̃: ꝙ obm fidei est veꝝ: cui adheret̃ ꝓpter auctoritatem. Non tñ qđcunq3 veꝝ: sed veꝝ absens: ⁊ non ꝑsto existẽs: vt supra dictũ est: ⁊ hoc loquendo de fide: que est virt⁹ theologica. ¶ Ad ꝓm pʒ rñsio per ꝑdicta: qꝛ maior ẽ falsa loquendo de formali rõne ꝯcomitatiua. ¶ Et ad eius ꝓbationem dr̃: ꝙ recte ꝯcludit de formali rõne obi motiua vel terminatiua: sed talẽ non dicimus esse non visum: vel non apparens respectu fidei: loquendo aũt de formali rõe obi ꝯcomitatiua: ꝓbatio nihil ꝯcludit: qꝛ ad talẽ rõnẽ non directe: nec ꝓmo: nec ꝑncipalr tendit actus potentie: vnde in hoc argumento ⁊ supradictis ẽ equocatio de formali rõne obi: nã forma vel rõ obi potest sumi duplr. Primo mõ pro formali ꝑn⁹ mouente vel terminante: qđ est in obo cã: ⁊ rõ ꝙ actus potentie vel habitus tendat in obm mãle. Scđo mõ põt sumi formalis rõ ꝓ ꝯceptu vel diffinitione obi. Et argumẽta ꝓcedunt ꝯ ꝓm sensum: sed nõ ꝯ zm. Cõclusio aũt itelligit̃ in z sensu ⁊ non in ꝓmo. ⁊ iõ non tangit̃: nec ledit̃ ab arguẽte. ¶ Ad zm dr̃: ꝙ maior est falsa loqñdo de formali rõne scđo mõ dicta: ad quẽ sensuʒ loqt̃ cõclusio: lʒ sit vera loquendo de formali rõne obi primo mõ dicta: sed ad illũ sensum non loquit̃ ꝯclusio: vt dictum est. ¶ Et iterũ dr̃: ꝙ minor põt negari: qꝛ ꝙ aliqd sit visum vel non visum non totalr se tʒ ex pte videntis vel non videntis: imo ex parte obi: qđ est pñs potẽtie vel absens: vnde sicut recitatũ fuit in sol. ꝓmi ex dictis sci Tho. de veritate. q. 14. ar. 9. obm fidei ꝓpꝛie est illud: qđ est absñs ab intellectu. credunt̃. n. absentia: sʒ vident̃ pñtia ⁊c. ¶ Itẽ tertio sen. di. 24. q. i. ar. z. q. tertia in sol. quarti sic dicit. (Illud dr̃ ꝓpꝛie pñs: cui⁹ eẽntia sensui vel intellectui presentat̃: ⁊ iõ qꝛ hoc facit visionem: ideo dicit Augu. ꝙ vident̃ pñtia: sed credunt̃ absentia: ⁊ ꝓpter hoc ẽt fides similat̃ auditui: qꝛ est de absentibus: sicut auditu cognoscimus: que cũ sint absñtia nobis recitant̃.) Hec ille. ¶ Item ibidẽ questiuncula prima sic dicit. (Uisio ꝓpꝛie loquendo est actus sensus visus: sed ꝓpter nobilitatez istius sensus translatum est nomẽ visionis ad actus aliaꝝ potentiaꝝ cognitiuaꝝ ꝺm similitudinẽ ad sensum visus. Põt ergo attendi silitudo quantũ ad genus cognitionis tñ: ⁊ sic largo mõ ⁊ iꝓpꝛie oĩs cognitio visio dicet̃: ⁊ ꝺm hoc fides est de visis vt cũq3: sicut magr̃ dicit: non qdẽ visu exteriori sed interiori. Potest ẽt vlterius attẽdi silitudo hec non solũ quãtũ ad genus cognitionis: sed ẽt q̃tũ ad modũ cogñscẽdi. Modus aũt q sensus visus videt: est in quantuʒ spẽs visibilis in actu per lumen for

Et i hoc lib. di. 14. q. i. ad 3m ꝯtra ꝓmã.

Forma vl rõ obiecti duplr sumi põt.

matur in visu: vnde transferendo nomē visionis ad intellectum ꝓprie intelligendo videmus qñ per lumen intellectuale ipsa forma intelligibilis fit in intellectu nostro: siue illud lumen sit nāle: sicut cū intelligimus quidditatem hoīs: aut alicuius hmōi: siue sit supernāle: sicut illud quo deum in patria videbimus. ¶ Et vlterius videre per intellectū dicimur illa cōplexa: quorum cognitio ex dicta visione cōsurgit: sicut per lumē nāle videmus prima pncipia: que statim cognoscim⁹ vt terminos cognoscimus: siue per lumen supernāle: sicut est visio ꝓphetie. ¶ Et vlterius ēt ea que i ista pncipia resoluere possumus per rōnes dicimur videre: sicut ea que sciunt̄ demonstratiue ꝓbata. Et ꝫm h pꝫ: ꝙ fides non pōt esse de visis: qꝛ forma illa intelligibilis: que est obm fidei pncipalr. s. deus: formationē intellectus nostri subterfugit: ꝛ non est ei peruius in statu vie vt Augus. dicit. Nec itē ea que sunt fidei ad pncipia visa reducere demōstrando possum⁹.) Hec ille. ¶ Ex quibus pꝫ: ꝙ hoc qd̄ est esse visum vel nō visum nō totaliter se tenet ex parte videntis: gnimo ex pte rei vise vel non vise: que pōt esse pñs vel abñs potentie visiue per suā essentiā vel p ꝓpriā silitudinē: actus. n. vidē di causat̄ a visu ꝛ visibili vnitis: qꝛ sensus in actu ꝛ sensibile in actu vnū sunt 3° de aia. ¶ Ad 2^m negat̄ ꝯñtia

Tex. cō. 37. Nec valet ꝓbatio: qꝛ minor eius est falsa: nō. n. dicim⁹ ꝙ fides ꝛ visio sint oppositi habitus: sꝫ fides ꝛ sciētia. Dato tñ ꝙ fides actualis ꝛ visio actualis sint act⁹ oppositi: concedit̄ tā de actibus ꝙ̄ de habitibus ꝯñs illatum. s. ꝙ sicut formalis rō obiecti fidei est esse abñs: ꝛ non visum loquendo de formali rōne obī scđo mō dicta: ita ꝯsilr formalis rō obī scie est esse visum ꝛ deductū ē ex principijs visis in lumine intellectus agentis. ¶ Et ad huius iprobationē dr̄: ꝙ obm est ꝓiuꝫ actui ꝫm suam formalē rōnem sumendo formalē rōnē primo mō: non aūt scđo mō: qꝛ rō hoc modo sumpta non mouet potētiā: vt sepe dictū est. ¶ Et vlterius dr̄: ꝙ eē visum pōt aliqd dici duplr. Uno mō in actu primo: qꝛ s. est pñs potentie visiue per suā ꝓpriā silitudinē. Alio mō in actu 2°: qꝛ. s. terminat actū scđm potētie visiue. Modo lꝫ esse visum scđo mō sit posterius visione: tñ esse visum pmo mō est pus visione: ꝛ sicut dico de esse visum: ita intelligo de hoc: qd̄ dr̄ esse non visuꝫ. Cū autem dicimus non visum esse formalē rōnem obī fidei pōt intelligi vtroꝙ mō: sed magis ꝓprie pmo mō. s. ꝙ de rōne obī fidei inquantū hꝫ est: ꝙ forma principalis obī non vniat̄ in rōne obī intelligibilis potentie creditiue: sed per formā ꝛ silitudinē sui effectus imperfecte repñtātē suā cām: vñ san. Tho. 3° sen. di. 24. q. pma ar. 2°. q. tertia sic dicit. (Ad pfectā rōnem cognitionis in‑

Ad pfectam rōnē cognitionis intellectiue tria requirunt̄. tellectiue tria requirūt̄. ¶ Primo ꝙ id: qd̄ cognoscit̄ intellectui ꝓponat̄. ¶ Scđo ꝙ intellectus illis adhereat. ¶ Tertio ꝙ ea videat. Ea ergo que fidei sunt intellectui ꝓponunt̄: non quidem in seipsis: sed in quibusdam verbis: que ad eoꝝ expssionē nō sufficiunt: ꝛ quibusdā silitudinibus ab eoꝝ repñtatione deficiētib⁹: ꝛ ideo dicunt̄ cognosci in speculo ꝛ in enigmate: ꝛ iō nō vident̄ ꝓprie loquendo: sed tñ intellectus assentit eis: ꝛ pp hoc iperfecte cognoscunt̄: nec oīo ignorāt̄.) Hec ille. ¶ Ad 4^m dr̄: ꝙ maior est vā loquendo de formali rōne obī pmo mō dicta: sed falsa est: si intelligat̄ de formali rōne scđo mō dicta. Nō. n. opꝫ ꝙ oīa cadētia sub ꝯsideratione habitus hēant attributionē ad illam: sed sufficit ꝙ talis rō ꝯueniat oībus illis tanꝙ̄ ꝯdō: sine ꝙ̄ nō caderēt sub consideratiōe illius habitus: sicut patet de rōne veri: ꝙ̄ est formalis rō obī itellectus isto 2° mō. ¶ Et breuiter oīa ista argumenta supponūt vnū falsum. s. ꝙ nos dicamus: ꝙ non visuꝫ vel nō apparens sit formalis rō obī fidei ex pte rei credite tanꝙ̄ qd̄ vel per qd̄ credit̄: sed hoc non intendit ꝯ: vt pꝫ ex eius ꝓbatione: sed solū ꝙ est formalis rō ex parte credētis: qui nō accipit obm creditū nisi sub tali ꝯdōne. Unde sanctus Tho. 2ª 2ᵉ. q. 4. ar. 1. in corpe aūt sic dicit. (Ueritas pma est obm fidei ꝫm qd̄ ipsa est non visa: ꝛ ea qb⁹ ꝓpter ipsam inheret̄: ꝛ ꝫm h opꝫ ꝙ veritas pma se habeat ad actū fidei per modū finis ꝫm rōnem rei nō visae: qd̄ pertinet ad rōnē rei sperate ꝫ illud apo. Ro. 8. qd̄ nō videmus speramus: veritatē. n. videre est eā habere.) Hec ille. ¶ Ad 5^m pꝫ per ꝓdicta: ꝙ maior nō hꝫ veritatē loquendo de formali rōne obī ex pte potentie cognitiue: sed solū de formali rōne obī ex parte rei: pfecta. n. cognitio obī ꝫm illam rōnē formalē est finis habit⁹: non aūt pfecta cognitio rōnis formalis ex pte potentie: que subijcit̄ illi habitui. ¶ De hoc san. Tho. de veritate. q. 14. ar. 8. in solu. 16. sic dicit. (Pro tāto veritas prima dr̄ esse fidei obm: qꝛ de ea est fides. Nec tamen opꝫ: ꝙ qd̄libet enūciabile de deo formatū sit credibile: sed solū de quo veritas diuina testificat̄: sic etiā corpus mobile est subm nālis phie: nec tñ oīa enunciabilia: que de corpore mobili pñt formari sunt scibilia i phisica: sed solum illa: que ex pncipijs nālis phie manifestant̄. Ipm. n. testimoniū prime veritatis se hꝫ in fide vt pncipiuꝫ in scientijs demonstratiuis.) Hec ille. ¶ Ulterius aduertēdū: ꝙ ad oīa predicta pōt dici: ꝙ obiectum fidei pōt duplr ꝯsiderari. Uno modo in se: ꝛ sic formalis rō eius ē veritas pma. Alio mō ꝓut cadit sub fide habitu vel actu: ꝛ sic formalis rō eius ē enigma ꝛ non visio: ꝛ hec distinctio in idē reddit cum pcedentibus. ¶ Ad pmum contra scđam conclusionē dr̄: ꝙ maior simpliciter loquendo neganda est: qꝛ fides ꝓprie loquendo non est de oībus reuelatis a deo: sed solum de illis reuelatis a deo: qbus adheret quis solum ꝛ precise ꝓpter diuinā reuelationem. De illis aūt quibus fidelis adheret non solum ꝓpter diuinam reuelationem: imo ꝓpter euidentem deductionem ex pmis principijs per se notis non hꝫ fideꝫ: sed scientiā. ¶ De hoc. S. Tho. de vitate. q. 14. ar. 9. i corpe aūt vt supra hitū est: sic dicit. (Obiectū fidei ꝓprie est illud: qd̄ est absens ab intellectu: credunt̄ aūt absentia: sed vident̄ presentia vt dicit Augusti. vel etiam res non apparēs: vel res nō visa: qꝛ vt dicit Apostolus Hebre. xi. Fides substantia ꝛc. Quādocunꝙ autem deficit ratio ꝓprij obiecti: opꝫ ꝙ actus deficiat: vnde ꝙ̄cito aliquid incipit esse presens vel apparens nō potest vt obiectū subesse actui fidei. Quecūꝙ autem sciunt̄ scientia ꝓprie dicta: cognoscunt̄ per resolutioneꝫ in prima principia: que per se presto sunt intellectui: ꝛ sic omnis sciētia in visione rei presentis perficitur: vnde impossibile est: ꝙ de eodem sit fides ꝛ scientia. ¶ Sciendū auteꝫ ꝙ aliquid est credibile dupliciter. Uno modo simplr: qd̄. s. excedit facultatem omnium hominuꝫ in statu vie existentium: sicut est: deum esse tri^m ꝛ vnum: ꝛ huiusmōi. Et de his est impossibile scientiā haberi: sed quilibet fidelis assentit huiusmodi ꝓpter testimoniū dei: cui hec presto sunt ꝛ cognita: aliquid vero est credibile nō simpliciter: sed respectu alicuius: qd̄ qdē excedit facultatē nō oīum hominum: sed aliquoꝝ tantū: sicut illa que de deo demonstratiue sciri pñt: vt deū esse: vel deum esse vnū: aut esse incorporeū: ꝛ hmōi: ꝛ de his nihil ꝓhibet quin sint ab aliqbus scita: qui hoꝝ habent demonstrationes: ꝛ ab aliquibus credita: qui hoꝝ demonstrationes non

Obiectum fidei dupli'r cōsiderari pōt.

nes non

nes nō perceperunt:sed impossibile est:ꝙ ab eodē sint scita ꝛ credita.) Hec ille. ¶ Itē ibidē in solu.octaui sic dicit.(Deū esse vnū ꝑut est demonstratū non dr̄ articulus fidei:sed ꝑsuppositū ad articulos. Cognitio.n.fidei ꝑsupponit cognitionem nālem sicut ꝛ grā nāꝫ:sed vnitas diuine essentie talis qualis ponit̄ a fidelibus.s. cū oīpotentia:ꝛ oī ꝓuidentia:ꝛ alijs hꝫque ꝓbari non pñt:articulū fidei ꝯstituit.) Hec ille. ¶ Item 2ª2ᵉ.q.1.ar.5.in solu.tertij sic dicit.(Ea que demonstratiue ꝓbari pñt inter credenda numerant̄: non q: de ipsis sit fides simplr̄ apud oēs: sed q: ꝑexigunt̄ ad ea:que sunt fidei:ꝛ opꝫ saltem ea per fidem ꝑsupponi ab his:q eoꝝ demonstrationē nō hñt.) Hec ille. ¶ Simile dicit 3º sen.di.24.q.1.art.2.q.scđa.vbi sic.(Fides cōparat̄ ad aliquid duplr̄.s.per se ꝛ per accidens:ꝛ q: qđ per se ꝑtinet ad fidē:ꝑtinet ad eam semꝑ ꝛ vbiqꝫ: ideo qđ ꝑtinet ad fidem rōne huius vel illius non est fidei per se: sed per accñs:sic ergo qđ simplr̄ humanū intellectuꝫ excedit ad deū ꝑtinens nobis diuinitus reuelatū ad fidem per se ꝑtinet:qđ aūt excedit intellectū huius vel illius: ꝛ non oīs hoīs: non per se:sed per accñs ad fideꝫ ꝑtiet. Ea autem que oēm intellectū humanum excedunt: nō pñt per demonstrationem ꝓbari: q: demōstratio i intellectu principioꝝ fundat̄:ꝛ ideo hmōi nō pñt esse scita:sed q̄dam sunt ꝑcedentia ad fidem:quoꝝ non est fides nisi per accñs:inquantū.s.excedant intellectū huiꝰ hoīs:ꝛ non hoīs simplr̄:ꝛ talia possunt demōstrari ꝛ sciri:sicut hoc qđ est deū esse:qđ quidem est creditum quātum ad eum:cuius intellectus ad demonstrationē nō attingit:q: fides quantū est de se:ad oīa que fidem comitant̄:vel ꝑcedunt:vel sequunt̄ sufficiēter inclinat.) Hec ille. ¶ Ad scđm dr̄:ꝙ ex toto illo ꝓcessu non aliđ concludit̄:nisi ꝙ auctoritas diuina ꝛ medium necessarium pñt concurrere ad causandū vnum ꝛ eundeꝫ assensum claꝝ ꝛ euidentem:ꝛ hoc cōcedit̄:tñ in illo casu assensus ille euidens non erit actus fidei ꝓꝑie dictus. s.creditiuus sine euidentia:sed scie:cuius rō est: q: medium illud euidens ꝛ necessariū tollit formaleꝫ rōnē obiecti fidei:cum faciat illud enunciabile:qđ cōcludit esse apparens ꝛ visum. Actus autem fidei non cadit super illud:vbi nō saluat̄ ratio sui obiecti:ꝛ de hoc habitum est in solutione immediate ꝑcedēti.s.ꝙ q̄cito aliquid incipit esse presens vel apparēs: non pōt vt obiectum subesse actui fidei. ¶ Ad tertiū dr̄:ꝙ fidelis acqrens sciam de hoc: ꝙ deus est vnus: tꝫ hoc per duplex mediuꝫ.s.auctoritate dei: ꝛ per mediū demōstratiuū: sed ex hoc nō sequit̄ ꝙ assensus cāt9 ex illis duobus medijs sit actus scientie ꝛ fidei:sed solū scie:q: non oīs assensus causatus ex auctoritate est creditiuus:nisi auctoritas illa sit totalis ꝛ precisa causa: vel si aliud medium concurrat cum auctoritate:non tñ tollat formalem rōnem obiecti fidei:vt dictum est. Mediū aūt necessarium tollit illam rōnem:ꝛ ideo tollit actuꝫ fidei. ¶ De hoc san.Tho.ꝑma scđe.q.67.artic.3.vbi querit vtrum fides maneat post hanc vitā.sic dicit.(Oppositio est per se ꝛ ꝓpria cā: ꝙ vnum excludat̄ ab alio:inquantū.s.in oībus oppositis saluat̄ vel includit̄ oppositio affirmationis ꝛ negationis. Inuenit̄ autem i qbusdam oppositio ꝭm ꝯrias formas:sicut in coloribus album aut nigrum. In qbusdaꝫ aūt ꝭm perfectum ꝛ imperfectum:vnde in alterationibus magis ꝛ minus accipiunt̄:vt ꝯtraria:cum de minus calido fit magis calidus:vt dr̄.5.phi. Et q: perfectum ꝛ imperfectū opponunt̄:impossibile est: ꝙ simul ꝭm idem sit perfectio ꝛ imperfectio. ¶ Est aūt ꝯsiderādū:ꝙ imperfectio quidem quandoqꝫ est de rōne rei:ꝛ pertinet ad spēꝫ eius: sicut defectus rōnis ꝑtinet ad rōnem spēi equi vel bouis. Et q: vnum ꝛ idē numero manēs non pōt de vna spē transferri in aliam:inde est ꝙ tali imperfectiōe sublata tollit̄ spēs rei:sicut iam non esset bos vel equus si esset rōnalis. Qñ vero imperfectio non ꝑtinet ad rōnē spēi:sed accidit indiuiduo ꝭm aliqđ aliud: sicut alicui hoī qñqꝫ accidit defectus rōnis: inquantū impedit̄ in eo rōnis vsus ꝓpter somnū:vel ebrietatē:vel aliquid hmōi. Patet aūt ꝙ tali imperfectione remota nihilominus manet suba rei. Manifestū est autem ꝙ imperfectio cognitionis est de rōne fidei: ponit̄.n.i eius diffinitione. Fides.n.est substantia sperandarum reꝝ: argumentum non apparentiū:vt dr̄ Hebre.xi. vñ Aug. dic̄. Quid ē fides: Credere qđ nō vides. Qꝫ aūt cognitio sit sine apparitione vel visione:hoc ad iꝑfectionē cognitionis pertinet:ꝛ sic imperfectio cognitionis ē de rōne fidei:vñ manifestū est:ꝙ fides non pōt esse perfecta cognitio eadē numero manens. Sed vlterius considerandum est vtrū possit simul esse cū cognitione ꝑfecta:nihil.n.ꝓhibet aliquā cognitionē iꝑfectā simul esse aliqñ cū ꝑfecta cognitione. ¶ Est igit̄ ꝯsiderandū ꝙ cognitio pōt dici imꝑfecta triplr̄. Uno mō ex parte obi cognoscibilis. Alio mō ex parte medij. Tertio mō ex pte sbi. ¶ Ex pte obi cogscibilis differūt ꝭꝫ ꝑfectū ꝛ imperfectū cognitio matutina ꝛ vespertina in angelis. Nam cognitio matutina est de rebus ꝭm qđ habēt esse in verbo:cognitio autem vespertina est de eis ꝭm ꝙ habent esse in ꝓpria nā:qđ est imꝑfectum respectu primi esse. ¶ Ex parte vo medij differunt ꝭm ꝑfectuꝫ ꝛ imperfectū cognitio:que est de aliqua ꝯclusione per mediū demonstratiuū:ꝛ per mediū ꝓbabile. ¶ Ex pte vero subiecti differunt ꝭm perfectū ꝛ imperfectum opinio:ꝛ fides:ꝛ scientia. Nā de rōne opiniōis est:ꝙ accipiat̄ vnū cum formidine alterius oppositi:vñ nō hꝫ firmam inhesionē. De rōe vero scientie est ꝙ habeat firmam inhesionem cum visiōe intellectiua:hꝫ.n.certitudinē ꝑcedentē ex intellectu principioꝝ. Fides aūt medio mō se hꝫ:excedit.n.opinioneꝫ in hoc: ꝙ hꝫ firmam inhesionem:deficit vero a scia in hoc: ꝙ non hꝫ visionem. Manifestū est autem ꝙ perfectū ꝛ imperfectum non pñt simul esse ꝭm idē: sed ea q̄ differūt ꝭꝫ perfectū ꝛ imꝑfectū ꝭm aliquid idē pñt simul esse i aliquo alio eodeꝫ. Sic igit̄ cognitio perfecta ꝛ imꝑfecta: ex parte obiecti nullo mō pōt esse de eodē obo: pñt tñ conuenire in eodē medio ꝛ in eodem subiecto:nihil.n. ꝓhibet:ꝙ vnus homo simul ꝛ semel per vnum ꝛ ideꝫ medium habeat cognitionē de duobus: quoꝝ vnū est perfectuꝫ ꝛ aliud imꝑfectū:sicut de sanitate ꝛ egritudine de bono ꝛ malo. Similr̄ ēt impossibile est: ꝙ cognitio perfecta ꝛ iꝑfecta ex parte medij ꝯueniant i vno medio:sed nihil prohibet:quin cōueniant in vno obiecto ꝛ i vno subiecto:pōt.n.vnus homo cognoscere eandem ꝯclusionem per mediū ꝓbabile ꝛ demōstratiuū. Et similiter impossibile est: ꝙ cognitio perfecta ꝛ iperfecta ex parte subi sint simul in codeꝫ subiecto. Fides aūt in sui rōe hꝫ imꝑfectionē:que est ex parte subiecti: vt.s.credens non videat id:qđ credit:beatitudo autem de sui rōne hꝫ perfectionem ex parte subiecti:vt.s.beatus videat illud:in quo beatificatur: vnde manifestuꝫ est ꝙ impossibile est ꝙ fides maneat simul cum beatitudine in eodem subiecto.) Hec ille. ¶ Ex quibus patet:ꝙ cum cognitio creditiua sit imꝑfecta ex parte subiecti:ꝛ noticia scientifica sit perfecta ex pte subi:sicut ꝛ beatifica:ꝙ impossibile est actū fidei ꝛ actum scientie

Fides cōparat̄ ad aliqđ duplr̄.s.per se ꝛ p accñs.

Tex.cō.19.

Cognitio triplr̄ dici pōt imperfecta.

Impossibile ē ꝙ fides maneat simul cū btitudine in eodē subo.

esse simul in eodē subo. ¶ Scdo p3 q̄ nō ois assensus cātus per mediū pbabile est opinatiuus: cū aliqñ importet pfectionē ex pte subi: sicut ꝛ visio beatifica: ꝛ h̄ magis explicabit̄ in sequētib⁹ in hac q. ꝛ in alijs: qꝛ nō est op⁹ vnius diei vt patebit. ¶ Ad quartū p3 rñsio ex predictis: qꝛ mediū pbabile qñ concurrit cū medio necessario ad cāndū assensuꝫ respectu eiusdē ꝯclonis: nō cāt assensum opinatiuū in actu: qꝛ mediū necessariuꝫ tollit formalē rōnem obi vel subi opinionis rōnem: dico obi: qd se tenet ex parte subi. s. formidinē ꝛ infirmā adhesionem; sicut non visuꝫ ꝛ nō apparens est formalis rō obiecti fidei ex parte credentis. Et ideo in tali casu causat̄ solū assensus scientificus: ꝛ non causat̄ assensus opinatiuus nisi in virtute: qꝛ. s. mediū pbabile natum esset cāre assensum opinatiuū: si nō ꝯcurreret cuꝫ medio necessario. ¶ Ulterius dr̄ p isto argu° ꝛ p 2° pcedenti q̄ claꝝ ꝛ obscuꝝ: penes que differūt assensus creditiuus: ꝛ assensus scientificus nō differunt solū sicut pfectū ꝛ ipfectū i cētia luminis vel visiōis: imo sicut priuatio ꝛ hitus: vel includētia priuationē ꝛ hitū circa idē subm. s. intellectū. Nā assensus creditiuus pūat visionē in subo pprio: sed assensus scientificus ponit visionē: vt p3 ex pdictis. ¶ Et ad huius iprobationē dr̄: q̄ cā assensus creditiui: l3 per se ꝛ solitarie accepta producat effectū ꝯiunctuꝫ priuationi claritatis ꝛ euidentie: ꝛ cā assensus scientifici pducat effectum ꝯiunctuꝫ habitui claritatis ꝛ euidētie: hoc non obstāte pñt ꝯcurrere ad causandū eundē effectū habituatū claritate: ꝛ nō priuatū: qꝛ cā assensus fidei. s. veritas pma: vel testimoniū eius non de per se: sed de p accñs cāt priuationē pter imperfectionē subi: in qd agit. s. intellectū hūanum impfecte participantē influxuꝫ pme veritatis, propter distantiā eius a pma veritate. Et ideo pōt ꝯcurrere ad cāndū assensum hitem habitū oppositū dicte puationi: qñ subm per aliud agens disponit̄ ad participandū effectū claritatis ꝛ euidētie. ¶ De hoc beatus Tho. de veritate. q. 14. ar. 9. in sol. scdi sic dicit. (Cuius lumen diuinitus infusum sit efficatius q̄ lumen nāle: non tñ in statu isto participat̄ a nobis perfecte: sed imperfecte: ꝛ ideo pter iperfectam participationē eius a nobis ꝯtingit: q̄ non ducimur per illud lumē infusū in visionē eoꝝ pter quoꝝ cognitionē dat̄: s3 hoc erit in patria qñ perfecte illud lumen participabimus: vbi in lumine dei videbimus lumen.) Hec ille. ¶ Uerūtñ aduertendū q̄ in assensu tali cāto ex ꝯcursu diuine auctoritatis: ꝛ medij necessarij sunt duo. s. firmitas adhesionis: ꝛ euidentia cōplexi: cui assentit̄. ¶ Et ad pᵐ hoꝝ directe agit cā assensus creditiui: qꝛ mouet intellectum mediante voluntate ad assentiendū: non aūt ad 2ᵐ. ¶ Et ꝯsilr dr̄: q̄ certū ꝛ dubiū penes q̄ differunt assensus scientificus ꝛ opinatiuus non differūt solū s̄m perfectū ꝛ iperfectū in spē vel genere euidētis: imo sicut habitus ꝛ priuatio circa idē subm. s. intellectū: qꝛ intellectus opinatiuus titubat: nec h3 firmā adhesionē ad illud: qd opinat̄. Sed intellectus scientis h3 firmam adhesionē. Nec valet huius iprobatio ꝯsilis pcedenti: qꝛ mediū pbabile l3 per se solū cāet assensum puatiōi ꝯiunctū: qñ tñ cōcurrit cū medio necessario: nō causat talē priuationē: nec pprie habitū oppositū tali puationi: puta euidentiā aut firmitatē: sed cāt aliqualē apparentiā. ꝛ inclinat intellectū plus ad vnā ptē q̄ ad aliā: ꝛ in hoc coagit medio necessario. ¶ Ad 5ᵐ dr̄: q̄ doctrina sci Tho. quā arguens vocat cōem: non t3 q̄ idē hō de eadē ꝯne simul habeat sciaꝫ ꝛ opinionē: qꝛ l3 dicat pma 2ᵉ: vt allegatū est in solu. tertij: q̄ idē hō possit eādem ꝯnē cognoscere per mediū pbabile ꝛ demōstratiuum: tñ ex hoc nō hr̄: q̄ talis sciat ꝛ opinet̄ eandē cōclusionē: qꝛ vt supra dictū est: non ois assensus cātus p mediū pbabile est opinatiuus: imo ibidē dicit. s. Tho. q̄ opio ꝛ scia differūt sicut perfectū ꝛ iperfectū ex pte subi. Et iō s̄m suā deductionē nō pñt simul esse i eodē subo respectu eiusdē obi cōplexi adequati. ¶ Cuꝫ aūt vlterius dr̄: qd ipse alibi dicit: q̄ opinio pōt stare cū scientia demonstratiua ꝛc. ¶ Dr̄ q̄ nullibi repit̄ in summa q̄ hoc expsse dicat: nec aliqua: ex q̄bus h̄ possit cōcludi. Dicit tñ sic 3ª pte. q. 9. ar. 3. in sol. scdi. (Dispositio se h3 ad perfectionē duplr. Uno mō sicut via ducēs in perfectionē. Alio mō sicut effectus a pfectiōe pcedēs. Per calorē. n. mā disponit̄ ad suscipiendum formam ignis: qua tñ adueniente calor nō cessat: sed remanet quasi qdaꝫ effectus talis forme: ꝛ silr opio ex syllogismo dyalectico cāta ē via ad sciaꝫ: q̄ per demōstratōeꝫ acqrit̄: qua tñ acq̄sita pōt remāere cognitio: q̄ est p syllogismū dyalecticū: quasi ꝯns sciaꝫ demonstratiuā: q̄ est per cām: qꝛ ille q cognoscit cāꝫ ex hoc ēt magis pōt cognoscere signa pbabilia. ex q̄bus pcedit dyalectic⁹ sills) ꝛc. Hec ille. ¶ Ex istis aūt v̄bis non hr̄ q̄ opinio ꝛ scia de eadē ꝯne sint simul in eodem subo. Qd p3 ex duobus: pmo qꝛ sicut p3 per suā silitudinē: illo mō manet cognitio cāta p syll3 dyalecticū cū scia: sicut calor pcedens formā ignis in mā cuꝫ forma ignis: sed ꝯstat q̄ s̄m eū nullū accidens pcedens formā subalē manet idē numero cū forma substantiali: quā pcedit sicut declaratū est scdo sen. dum de pluralitate formaꝝ subalium in cōposito tractaret̄: sed accñtia pcedentia ꝛ sequentia si sunt eadē: nō sunt eadē numero: sed spē vel genere: ita in pposito noticia cāta in intellectu p syll'm dyalecticū ante cognitionē sciētificā nō remāet eadē cum illa: que sequit̄ cognitionē scientificā numero: s3 spē vel genere. ¶ Scdo hoc idē apparet: qꝛ sicut dicit: q̄ calor ꝯns formam subaleꝫ ignis est effectus forme ignis: ita dicit de cognitione cāta per syll'm dyalecticū remanente cū scia: sed ꝯstat q̄ ille calor qui est effect⁹ forme subalis ignis nō pcessit duratione formā ignis: sed calor sibi silis i spē: qꝛ nullus effect⁹ pcedit suā cāꝫ efficientē duratione: sed seqtur nā ꝛ duratiōe: ita ꝯsilr cognitio. q̄ hēri pōt per syllo^m dyalecticū: ꝛ ꝯsequit̄ demōstrationē: quasi effectus demōstrationis: nō est illa eadē numero: que pcessit demōstrationē ꝛ fuit opinio: sed eadē spē vel genere: est ergo sensus illoꝝ verboruꝫ q̄ scia demōstratiua ducit in cognitionē actu: vel virtute oiuꝫ illoꝝ: que cognoscebant̄ per syll^m dyalecticū: nō q̄ actus vel habitus opinatiuus remaneat cū scia. Unde de veritate. q. 14. ar. 9. in sol. 6. sic dicit. (Nō vr̄ esse possibile: q̄ aliqs de eodē habeat sciaꝫ ꝛ opinionē: qꝛ opinio est cū formidine alterius partis: quā formidinē scia excludit. ¶ Et silr non est pōle: q̄ de eodē sit fides ꝛ scia.) Hec ille. ¶ Per pdicta p3 q̄ pñt solui oia alia: que in dictis sci Tho. vident̄ ptendere: q̄ opinio possit simul in eodē: ꝛ de eodē ꝯplexo stare cū scia. ¶ Ad 6ᵐ p3 rñsio p pdicta: qꝛ fundat̄ in falso. s. q̄ dr̄ia opinionis ꝛ scie sit i hoc solū: q̄ opinio causat̄ ex syllogismo vel medio pbabili ꝛ ꝯtingenti: ꝛ scia causat̄ ex necessario: plus. n. est de rōne opinionis. s. q̄ sit cuꝫ formidine: vt statim dictum est: ꝛ de hoc san. Tho. 3° sen. di. 23. q. 2. ar. 2. q. prima sic dicit. (Sicut phs dicit 3° de aīa duplex est opatio intellectus: vna que cōprehēdit quidditates simplices reꝝ: ꝛ hec opatio vocat̄ a phis formatio: vel simplex intelligentia: ꝛ huic intellectiōi respōdet vox incomplexa significans hunc intellectū: vnde sicut

Quō differunt assensus scientificus ꝛ creditiuus.

Oppositū vr̄ dicer. s. q̄ opinio stat cū scientia.

Distin. 15. ad scdm prio lo. ꝯtra tertiaꝫ.

Tex. cō. 21.

vnde sicut in voce incōplexa non inuenit̄ veritas aut falsitas: ita nec in hac opatione intellectus: et ideo sicut vox incōplexa ꝑpter hoc ꝙ non est in ea vitas aut falsitas non ꝯceditur nec negat̄: ita ſm hanc operationem intellectus non assentit nec dissentit: et ꝑpter hoc i hac operatione non pōt iueniri fides: cuius est assentire: sꝫ in alia opatione: qua intellectus cōponit aut diuidit: in qua iā inuenit̄ veꝝ et falsum sicut in enunciabile. Et ꝑpter hoc intellect⁹ in hac scḋa opatione assentit vel dissentit: sicut et enunciatio ꝯcedit̄ aut negat̄. Et iō in hac opatione inuenit̄ fides: que hꝫ assensum. Cum aūt ab assentiendo snia dicat̄: que vt dicit Isaac est determinata acceptio alterius partis ꝯdictōis: opꝫ ꝙ qui assentit: intellectū ad alterā parte ꝯdictionis determinet.

Determinatio ad alterā partē ꝯdictōnis tripl'r.

Qđ qdem ꝯtingit tripl'r ſm triplicē intellectus nostri cōsiderationem. Pōt.n. vno modo intellectus nr̄ considerari ſm se: et sic determinat̄ ex ꝑñtia intelligibilis: sicut mā determinat̄ ꝑñtia forme. Et hoc qdem cōtingit in his: que statim lumine intellectus agentis intelligibilia fiunt: sicut sunt prima ꝑncipia: quoꝝ est intellectus: et simil'r determinat̄ iudicium sensitiue partis: ex h ꝙ sēsibile subiacet sensui: quoꝝ ꝑncipalior et certior est visus: et ideo ꝑdicta cognitio intellectus vocat̄ visio. Alio mō pōt ꝯsiderari itellectus noster ſm ordinem ad rōnem: que ad intellectum terminat̄: dū resoluendo ꝯclōnes in ꝑncipia per se nota: eoꝝ certitudīe efficit: et h est assensus scie. Tertio mō cōsiderat̄ intellectus in ordine ad voluntatē: que qdem oēs vires aie mouet ad actus suos: et hec qdem voluntas determiat intellectū ad aliqđ: qđ neq per seipm vr̄: neq ad ea q̄ per se vident̄ resolui pōt: ex hoc ꝙ dignū reputat illi esse adherendū ꝑpter aliquā rōnem: qua bonū vr̄ illi parti adherere: q̄uis illa rō ad intellectū terminandū non sufficiat ꝑpter imbecillitatē intellectus: q non videt per se hoc: cui assentiendū rō indicat: neqꝫ ipm ad pncipia per se nota resoluere pōt: et hoc assentire ꝑprie vocat̄ credere: vñ et fides dr̄ captiuare intellectū: inquātum non ſm ꝑpriū motū ad aliqđ terminat̄ vel determinat̄: sed ſm imperiū volūtatis: et sic in credente rō per se intellectū nō terminat: sed mediante volūtate. Qñ vero rō: q̄ mouet ad alterā partē: neqꝫ sufficit ad itellectū terminandū: qr non resoluit ꝯclōnem in ꝑncipia ꝑ se nota: neqꝫ sufficit ad voluntatē terminādā: vt bonū videat̄ illi parti adherere: tunc hō opinat̄ illud cui adheret: et non terminat̄ intellectus ad vnū: qr semper remāet motus ad ꝯriū: accipit.n. vnā partē cū formidine alterius: et iō opinans nō assentit. Qñ vō hō nō hꝫ rōnem ad vnā partē magis q̄ alterā: vel qr ad neutram hꝫ qđ nescientis est: vel qr ad vtrāqꝫ hꝫ: sed eq̄lē qđ dubitantis est: tunc nullo mō assentit: cū nullo mō determiet̄ eius iudiciū: sꝫ equal'r ad diuersa se hꝫ.

Dfia inter intelligentē sciētē: credentem: opinātē: dubitantē: et nescientem.

Pꝫ ergo ex ꝑdictis ꝙ cū assentione cogitare separat credētē ab oībus alijs: cū.n. cogitatio discursum rōnis iportet: intelligens hꝫ assensuꝫ sine cogitatione: qr intellectus principioꝝ est: que qsqꝫ statim ꝑbat audita ſm Boe. in lib. de ebdomadibus: sciens aūt et assensuꝫ et cogitationem hꝫ: sed nō cogitationē cū assensu: sed cogitationem añ assensum: qr rō ad intellectū resoluendo reducit: vt dictū est. Credēs aūt simul hꝫ assensuꝫ et cogitationē: qr itellectus ad pn⁹ ꝑ se nota nō ꝑducit̄: vñ q̄tum est in se: adhuc hꝫ motū ad diuersa: sꝫ ex extrinseco terminat̄ ad vnū. s. ex volūtate. Opinās aūt hꝫ cogitationem sine assensu ꝑfecto: sed hꝫ aliqđ assensus inquātū adheret vni magis q̄ alteri. Dubitās aūt nihil hꝫ d' assensu: sed cogitationē: nesciēs aūt nec hꝫ assensuꝫ: neqꝫ cogitationē. Hec ille. ¶ Sil'r dicit 2ᵒ 2ᵉ. q. 2. art. 1. et de veritate. q. 14. ar. 1. ¶ Ex qbus appet ꝙ de rōe opinionis est formido et infirmitas assensus: vñ in casu arguētis dr̄ ꝙ assensus cātus per mediū ꝯtigēs siue estimet̄ ꝯtingens: siue necessariū in eo: q hꝫ sciam de eadē conclusione per mediū necessariū: si sit assensus distinct⁹ ab assensu scientifico: nō est assensus opinatiuus i actu sed solū in virtute vel in potētia: sicut supra dictū fuit in sol. quarti: cui⁹ rō est: qr mediū necessariū tollit formalem rōnē obiecti opinionis: que se tꝫ ex parte subiecti: et priuationem et impfectionē: que est de rōne opinionis: vtrū aūt duo actus intelligēdi possint eē simul: nō est necessariū discutere in ꝑposito: credo.n. ꝙ sic: dum tñ hēant inter se certū ordinē: vel vnus sit rō alterius: sicut pꝫ de actu recto et reflexo: et de cognitiōe principij et ꝯclōnis: et de cognitiōe matutina et vespertina. ¶ Ad septimū pꝫ ꝑ ꝑdicta: qr mediū ꝯtingens ꝯcurrens cuꝫ medio necessario respectu eiusdē ꝯclōnis nūq̄ cāt assensum actualē nec hitualē vere et formal'r opinatiuū: sed cāt assensum opinatiuū in po⁹ sic intelligēdo: ꝙ assensus ex illo medio cātus essꝫ opinatiuus: si non ꝯcurreret cū medio necessario in eodē subō: vt.n. ꝑus dictū est: subm opionis et subꝫ scie hnt oppositas ꝯdōnes ſꝫ habitū et ꝑuationē: qr subm scie firmiter assentit: subꝫ aūt opionis titubat. Impossibile aūt est eundē intellectum simul respectu eiusdē hēre firmū assensum: et titubare vel formidare.

In solu. tertij et quarti.

¶ Ad pᵐ ꝯ tertiā ꝯnē dr̄: ꝙ non oīs firmitas adhesionis ꝑprie dr̄ certitudo: sicut argumentū bene ꝑbat: sed illa firmitas: que est de firmo et stabili tāq̄ de obo pōt dici certitudo: solū aūt veꝝ pōt esse firmū et stabile: nō aūt falsum: iō firmus assensus hereticoꝝ vel alioꝝ errantiū nō pōt dici ꝑprie certitudo: qr talis assensus lꝫ hēat firmitatē ex pte subi: nō tñ ex pte obi: imo oīmodā fragilitatē et infirmitatē: cū sit falsum et firme veritati ꝯriū: simil'r talis assensus vel adhesio nō hꝫ firmitatē ex pte medij: ꝑpter qđ assentit̄: secus est de fide: cuius adhesio firma est ex pte obi: cui assentit̄: et ex pte cāe: ꝑpter quā assentit̄: q̄ est vitas prima: vt sepe dictū fuit.

Non oīs firmitas adhesionis ꝑprie dr̄ certitudo.

¶ Itē cū dicim⁹ ꝙ firmitas adhesionis est certitudo: nō intelligimus de qualibet firmitate: nec de qualibet aut de cuiuslibet obi adhesiōe sed tñ de firmitate adhesiōis itellectus ad suū cognoscibile: hoc aūt nō est nisi veꝝ: qr falsum nō est cognoscibile. ¶ De h. s. Tho. 3ᵒ sen. di. 26. q. 2. ar. 4. in corpe aūt sic dicit. (Certitudo ꝑprie dr̄ firmitas adhesionis virtutis cognitiue in suū cognoscibile &c. vt dicet̄ sequenti disti. et ista rñsio ē melior alia. ¶ Ad 2ᵐ dr̄: ꝙ maior est vera loquēdo de illa firmitate adhesionis: que orit̄ ex euidentia eoꝝ: qbus adheret̄: non aūt loquendo de firmitate adhesiōis: que depēdet ex volūtate: cuiusmodi est in assensu fidei: vñ san. Tho. de vitate. q. 14. ar. 1. in corpe aūt. (In fide inqt ē assensus et cogitatio q̄si ex equo: nō.n. est assensus ex cogitatione cātus: sed ex voluntate: sꝫ qr intellect⁹ h mō terminat̄ ad vnū: vt ad ꝑpriū terminū ꝑducat̄: q est visio alicu⁹ intelligibilis: inde est ꝙ eius mot⁹ nōdū est qetat⁹: sed adhuc hꝫ cogitationē et iqsitionē de his q̄ credit: q̄uis ei firmissime assentiat: quantū.n. est ex seipso: nō est ei satisfactū: nec ē terminatus ad vnū: sed terminat̄ tñ ex extrinseco: et inde est ꝙ intellect⁹ credentis dr̄ eē captiuatus: qr tenet̄ terminis alienis: nō ꝑprijs. 2. Cor. 10. In captiuitatē redigentes omnem intellectū &c. Inde est ꝙ in credente pōt insurgere motus de ꝯrio huius: qđ firmissime tꝫ: sꝫ nō in intelligēte et in sciēte.) Hec ille. ¶ Itē 3ᵒ sen. dis. 23. q. 2. ar. 2ᵒ. q. tertia in sol. scḋi sic dicit. (Credēti acci-

dit aliqs motus dubitatiōis:ex hoc q̄ intellectus eius nō est terminatus fm se in sui itelligibilis visione: sic est in scia τ intellectu:sed solū ex īpio voluntatis. Et iō sciēs quātū ad duo magis recedit a dubitāte q̄ credēs sed credens fm vnum.s.firmitatē adhesionis magis recedit q̄ sciēs fm illa duo.) Hec ille. ¶ Que sint aūt illa:fm que sciens recedit a dubitante:ostēdit ibidē in solu.pmi dicens.(Certitudo fidei dr̄ esse media inter certitudinē scie τ opinionis nō intēsiue per modū quātitatis ↄtinue:sed extēsiue per modū numeri. Certitudo.n.scie ↄsistit in duobus.s.in euidētia τ infirmitate adhesionis. Certitudo vo opionis in neutro:quis certitudo fidei:de qua loqmur:quātū ad illud vnū sit vehemētior q̄ certitudo scie quātū ad illa duo.) Hec ille.

Assensus fidei est firmior q̄ assensus scientie.

¶ Ex qbus appet:q̄ lʒ facilius sit recedere ab ascensu fidei q̄ ab assensu scientifico:cū hoc stat q̄ assensus fidei ē firmior q̄ assensus scie:qꝛ firmitas hec τ illa nō sunt ꝓprie vnius rōnis sed alterius:cū firmitas adhesionis fidei pncipalē cām hēat in voluntate: firmitas vero scie in intellectu.s.euidentiā cōplexi: cui assentit aliqñ ↄ voluntatē:intellectus ergo credētis cū incliet ad assentiendū creditis:tū ex ꝓprio hitu:tum ex iperio voluntatis firmius adheret τ intensius q̄ intellectus scientis:lʒ forte nō radicatius. Uerūtñ sicut ipossibile est sciente stante hitu scie dissentire ↄclōni scite ac demonstrate:ita ipossibile est credēte stante habitu fidei dissentire articulo credito:vt de sepʒ. Et vltra hec oia assensus fidei dr̄ firmior rōne cāe sue:τ rōne infallibilitatis medij ꝓpter qđ assentit ei:cui inheret: vt dictuʒ est:τ adhuc diffuse dicet. ¶ Ad 3m dr̄: q̄ distinctio illa de certiori quo ad nos: τ quo ad se non solū hʒ locū in obis creditis:aut scitis: imo in actibus τ hitibus scie τ fidei. ¶ Et ad huius pmā iprobationē dr̄:q̄ hitus vel actus lʒ non dicat certior ex sola certitudine obi:tñ ex certitudie obi τ medij vel cāe sue pōt dici certior:q̄uis certitudo iperfecte participet a subo habitus vel act⁹ sic aūt est in ꝓposito:qꝛ obm fidei non solū est certius obo scie:imo prima veritas:cui initit fides:certior est lumine nāli:cui innitit scia. Et sic pʒ q̄ argm non ꝓcedit. ¶ Per idē pʒ rñsio ad illud:qđ adducit de primo de aia: qꝛ ꝓcedit q̄ alia est nobilitas scie vel habit⁹ cognitiui:que est fm nobilitatē obi: τ alia illa que est fʒ certitudinē:τ hoc vbi aliud est obm habitus:τ aliđ medium:cui innitit habitus:sed vbi idē est obm τ rō tendēndi in obm sicut in ꝓposito:eadeʒ est nobilitas hec τ illa:vel hec inseparabilis est ab illa:vnde pʒ q̄ arguens non bene capit verba san. Tho.putat.n.q̄.s.Tho. velit q̄ fides sit certior scia fm se rōne solius obiecti: qđ san.Tho.non dicit:sed dicit q̄ rōne sue cāe τ medij cui innitit. ¶ Ad quartū dicit:q̄ distictio illa de obiectis:q̄ quedā sunt notiora nobis:τ qdaʒ notiora nature vera est non solum illo mō quo arguens exponit assignando triplicē noticiā.s.diuinā angelicaʒ τ humanā: imo loquendo de notiori τ innotiori ex parte obi noscibilis plus vel minus. ¶ Et cuʒ dicit q̄ nihil dr̄ notum vel noscibile:scitum vel scibile:nisi per noticiā aut sciētiaʒ τc. ¶ Dr̄ q̄ lʒ nihil dicat notum vel noscibile: nisi ex ordine eius ad noticiam:vel noticie ad ipm: non tñ opʒ q̄ ille ordo sit solū fm actum vel potentiā actiuam cognoscentis:imo talis ordo pōt esse:τ est fm potentiam passiuaʒ obiecti:qꝛ.s.hʒ plus vel minus de cognoscibilitate fʒ q̄ habet plus vel minus de entitate. De hoc beatus Tho. in scripto sup primo phi. sic dicit. (Notanduʒ aūt q̄ non eadeʒ dicit esse nota nature: τ nota simplr:simpliciter aūt notiora sunt: que fʒ se sūt notiora:sunt aūt fm se notiora:que plus habent de entitate:qꝛ vnūqđq; cognoscibile est inquantum est ens. Magis aūt entia sūt:que sunt magis in actu:vnde ista sunt maxime cognoscibilia nature. Nobis aūt ecōuerso accidit:eo q̄ nos intelligendo ꝓcedimus de potētia in actū:τ principiū cognitionis nostre est a sensibilib⁹: que sunt mālia τ intelligibilia in potentia:vñ ista sunt nobis prius nota q̄ subē separate:que sunt magis note fm naturā:vt pʒ in scđo meta. Non ergo dicit notiora nature quasi natura cognoscat ea: sʒ qꝛ sunt notiora fʒ se τ fm ꝓpriam nām.) Hec ille. ¶ Ex qbus apparet quō aliqua dicunt notiora nature:vel fm ꝓpriam naturam τ fm se:non qdem q̄ aliquid sit notum noticia vel cognitione:sed qꝛ fm ꝓpriam naturam hʒ plus de cognoscibilitate:qꝛ plus de actualitate: sicut illud habet plus de visibilitate:qđ hʒ plus de luce. ¶ Ad quintum dicit:q̄ nullum scitum in phisicis:nec aliqs act⁹ aut habitus scitus in scientijs phisicis est simplr certi⁹ actu vel habitu fidei intensiue. ¶ Et ad huius iprobationem dr̄:q̄ permixtio dubitationis cuʒ fide bene arguit actum vel habitū fidei esse minus certum ex pte subi:τ quo ad nos:cū quo stat:q̄ talis actus vel habit⁹ est certior ex parte cause τ medij:cui innitit:τ qđ habʒ maiorē infallibilitateʒ:τ ideo est simplr certior: vnde beatus Tho.2a2e.q.4.art.8.arguit sic.(Dubitatio opponit certitudini:vnde illud vr̄ esse certius:qđ minus pōt habere de dubitatiōe:sicut illud est albius: qđ est nigro impermixtius: sed intellectus τ scientia τ sapiētia non cōpatiunt dubitationem circa ea:quoruʒ sunt: credens autem interdum potest pati motum dubitationis:τ dubitare de his:que sunt fidei:igit fides nō est certior virtutibus intellectualibus.) ¶ Ecce argumentum. Sequit responsio.(Dicendū(inqt) q̄ illa dubitatio non est ex parte cāe fidei:sed quo ad nos inquantum non plene assequimur per intellectum ea: que sūt fidei.) Hec ille. ¶ Ad sextum dicit: q̄ scientia beatorum non est certior fide credentium ex parte cause vel medij cui innitit:qꝛ vtrūq; est veritas prima:est tamē certior ex parte subiecti:qđ plenius assequit ea:que videt:q̄ credens eam que credit:τ similiter concedit de fide τ scientia viatoꝝ:q̄ sciētia certior est ex parte subiecti:est tamen minus certa ex parte cause vel medij. ¶ Ad septimū respondit sanctus Tho.in forma 2a2e. q.4.ar.8.in sol.scđi:vbi sic dicit.(Uisio vel visus ceteris paribus est certior auditu: sed si ille: a quo auditur multum excedit visum videntis:sic certior est audit⁹ q̄ visus:sicut aliquis parue scientie magis certificatur de eo:qđ audit ab aliquo sapientissimo q̄ de illo: qđ sibi videtur fm suam rationeʒ. Et multo magis homo certior est de eo:qđ audit a deo:qui falli non potest q̄ de eo:qđ videt ꝓpria ratione que falli potest.) Hec ille. ¶ Ad octauum respondit beatus Tho. tertio sent. di.23.q.2.ar.2.questiuncula tertia in sol. primi: vbi sic dicit.(Certitudo fidei dicit media inter certitudineʒ scientie τ opinionis) τc. vt supra recitatuʒ est in solut. scđi. ¶ Ad argumentum pro.q.rñdit sanctus Tho. 3o sen.di.24.q.1.ar.2.questiuncula prima in solutione secundi: vbi sic dicit.(Termini principioꝝ naturaliter notorum sunt cōprehensibiles nostro itellectui: τ ideo cognitio:que consurgit de illis principijs: est visio: sed non est ita de terminis articuloꝝ:vnde in futuro quādo deus per essentiam videbitur:articuli erunt ita per se noti:sicut modo principia demonstrationis.) Hec ille. ¶ Et hec de q̄stione sufficiunt. De qua benedictus deus Amen.

¶ Distinctio. XXVI.

¶ Utrum

¶ Utrum spes sit virtus theologica realiter a fide et charitate distincta. Questio unica.

Circa xxvi. distinctionem tertij sen. queritur. Utrum spes sit virtus theologica distincta realiter a fide et charitate. Et arguitur quod non. Quia spes non est virtus theologica. igitur etc. Antecedens patet: quia virtus theologica est que habet deum pro obiecto: sed spes non solum habet deum pro obiecto: sed etiam alia bona: que a deo obtinere speramus. igitur spes non est virtus theologica.

In oppositum arguitur. Quia prima Cor. 13. connumeratur fidei et charitati que sunt virtutes theologice: ex quo videtur quod sit virtus theologica: et ponens in numerum cum fide et charitate.

In hac questione erunt tres articuli. In primo ponentur conclusiones. In 2° obiectiones. In 3° solutiones.

Quantum ad primum articulum sit prima conclusio. Spes est virtus. Hanc ponit sanctus Tho. 2ª 2ᵉ. q. 17. ar. primo. ubi sic dicit. ¶ Secundum philosophum 2°. ethi. Uirtus uniuscuiuslibet rei est: que bonum facit habentem: et opus eius reddit bonum. Oportet igitur quod ubicunque invenitur aliquis actus hominis bonus: quod respondeat alicui virtuti humane. In omnibus autem regulatis et mensuratis bonum consideratur per hoc quod aliquid propriam regulam attingit. Sicut dicimus vestem esse bonam: que nec excedit nec deficit a debita mensura. Humanorum autem actuum duplex est mensura. Una quidem proxima et homogenea. scilicet ratio. Alia autem suprema et excedens. scilicet deus: et ideo omnis actus humanus attingens ad rationem: aut ad ipsum deum est bonus. Actus autem spei: de qua loquimur nunc: attingit ad deum: obiectum enim spei est bonum futurum arduum possibile haberi. Possibile autem est aliquid nobis dupliciter. Uno modo per nos ipsos. Alio modo per alios vt patet 3° ethi. Inquantum autem speramus aliquid vt possibile nobis per divinum auxilium: spes nostra attingit ad ipsum deum: cuius auxilio innitimur. Et ideo patet: quod spes est virtus: cum faciat actum hominis bonum: et debitam regulam attingentem. Hec ille. ¶ Item in de virtutibus. q. de spe ar. primo sic dicit. ¶ Habitus cognoscuntur per actus: et actus per obiecta. ideo ad cognoscendum an spes sit virtus: oportet considerare de ratione actus eius. Manifestum est autem quod sperare importat motum quendam appetitive partis vel virtutis tendentem in bonum: non quidem vt iam habitum: sicut gaudium et delectatio: sed tanquam assequendum: sicut desiderium et cupiditas. Differt tamen spes a desiderio in duobus. Primo quidem: quia desiderium est communiter respectu cuiuscunque boni: et ideo attribuitur concupiscibili. Spes autem est boni ardui: quod difficile est assequi: et ideo attribuitur irascibili. Secundo quia desiderium est alicuius boni absolute absque consideratione possibilitatis vel impossibilitatis illius. Sed spes tendit in aliquod bonum: sicut in illud quod est possibile adipisci: importat enim in sui ratione quandam securitatem adipiscendi. Sic igitur in obiecto spei quatuor considerantur. ¶ Primo quidem quod sit bonum: per quod differt a timore. ¶ Secundo quod sit boni futuri: per quod differt a gaudio: vel delectatione. ¶ Tertio quod sit boni ardui: per quod differt a desiderio. ¶ Quarto quod sit boni possibilis haberi: per quod differt a desperatione. Est autem aliquod bonum possibile haberi dupliciter ab aliquo. Uno modo per propriam potestatem. Alio modo per auxilium alterius: nam que per amicos sunt possibilia aliqualiter: sunt possibilia nobis vt patet per philosophum 3°. ethi. Sic igitur quandoque sperat homo aliquid adipisci per propriam potestatem. quandoque vero per auxilium alienum: et talis spes

Differt spes a desiderio in duobus.

expectationem habet inquantum homo respicit in auxilium alterius: et tunc necesse est: quod motus spei feratur in duo obiecta scilicet in obiectum adipiscendum: et in eum: cuius auxilio innititur. Summum autem bonum quod est beatitudo eterna homo adipisci non potest nisi per auxilium divinum secundum illud Ro. 6. Gratia dei vita eterna: et ideo spes adipiscendi vitam eternam habet duo obiecta. scilicet vitam eternam: quam quis sperat: divinum auxilium: a quo sperat. Sicut etiam fides habet duo obiecta. scilicet rem: quam credit: et veritatem primam: cui credit. Fides autem non habet rationem virtutis nisi inquantum inheret testimonio veritatis prime: vt ei credat quod ab ipsa manifestatur secundum illud He. 11. Credidit abraam deo: et reputatum est ei ad iustitiam. Unde et spes habet rationem virtutis ex hoc ipso: quod homo inheret auxilio divine potestatis ad consequendum vitam eternam. Si enim aliquis inniteretur humano auxilio proprio vel alieno ad consequendum perfectum bonum absque auxilio divino: hoc esset vitiosum secundum illud Iere. 17. Maledictus homo qui confidit in homine: et ponit carnem brachium suum. Sic igitur sicut formale obiectum fidei est veritas prima: per quam sicut per quoddam medium assentit his: que credit: que sunt materiale obiectum fidei: ita et formale obiectum spei est auxilium divine potestatis et pietatis: propter quod tendit motus spei in bona sperata que sunt materiale obiectum spei. Et sicut ea que credimus materialiter: omnia referuntur ad deum: quamvis aliqua eorum sint creata: sicut quod credimus omnes creaturas esse a deo: et carnem christi esse assumptam a filio dei in unitate persone: ita etiam que materialiter sperantur ordinantur in unum finale speratum: quod est fruitio dei. In ordine enim ad hanc fruitionem speramus adiuvari a deo non solum spiritualibus: sed etiam corporalibus beneficijs. Hec ille. ¶ Ex quibus omnibus potest formari talis ratio. Omnis habitus faciens actum bonum et debitam regulam attingentem est virtus: sed spes de qua loquimur est huiusmodi. igitur etc. ¶ 2ª conclusio. Spes est virtus theologica. Hanc ponit sanctus Tho. 2ª 2ᵉ q. 17. ar. 5. ubi sic dicit. ¶ Cum differentie specifice per se dividant genus: oportet attendere unde habeat spes rationem virtutis ad hoc quod sciamus sub qua differentia virtutis collocetur. Constat autem quod spes habet rationem virtutis ex hoc: quod attingit supremam regulam humanorum actuum. scilicet deum quem attingit: et sicut primam causam efficientem inquantum eius auxilio innititur: et sicut ultimam causam finalem inquantum in eius fruitione beatitudinem expectat. et sic patet: quod spei inquantum est virtus principale obiectum est deus. Cum igitur in hoc consistat ratio virtutis theologice: quod deum habeat pro obiecto: manifestum est: quod spes est virtus theologica. Hec ille. ¶ Similem sententiam ponit 3° sen. dis. 26. q. 2. ar. 2°. ¶ Ex quibus potest formari talis ratio: omnis virtus habens deum pro obiecto est theologica: sed spes est huiusmodi: igitur est virtus theologica. ¶ 3ª conclusio. Spes est virtus distincta a fide et a charitate. Hanc ponit sanctus Tho 3°. sen. di. 26. q. 2. ar. 3° questiuncula prima: ubi sic dicit. ¶ Uirtutes theologice sunt ad ordinandum nos in finem ultimum. Ad hoc autem quod aliquis incipiat operari propter aliquem finem: oportet primo quod cognoscat illum finem. 2° quod desideret ipsum. Sed quia voluntas est possibilium et impossibilium: nec aliquis operatur propter aliquid: quod est impossibile adipisci: quamvis illud appetatur: oportet quod voluntas ad hoc, quod operari incipiat: tendat in illud sicut in possibile. Et hec inclinatio voluntatis tendentis in bonum eternum quasi possibile sibi per gratiam: est actus spei. Et ideo spes est aliquid distinctum a fide: et a charitate: quia fides facit cognitionem de fine: inquantum ostendit finem esse bonum: et sic insurgit motus charitatis: inquantum vero ostendit finem esse possibilem: sic insurgit motus spei: quia fides est fundamentum omnium virtutum precedens omnes actus ad naturalem ordinem actuum. Hec ille. ¶ Item ibidem in solutione primi sic dicit. ¶ Idem secundum rem est obiectum omnium virtutum theologicarum: sed differt secundum rationem: quia inquantum est primum verum est obiectum

fidei: inq̃tū est summū bonū est ob3 charitatis: inq̃tū est altissimū arduū est obm spei. Et q2 beatitudo noiat maxime arduū: cū sit status oium bonoꝝ aggregatione pfectus: vt dicit Boetius: iō in diffōne spei ponitur btitudo. Uirtutes aūt ⁊ potētie nō differūt ex obiectis fm dfiam realē obi: sed f3 diuersas rōnes obi: que gdē rōnes formaliter ꝯplent ipm obm.) Hec ille. ¶ Ite3 2ᵃ 2ᵉ. q. 17. ar. 6ᵒ sic dicit. (Uirtus aliqua dicit theologica ex hoc ꝙ h3 deū pro obiecto: cui inheret. Pōt autē aligs alicui rei inherere dupl'r. Uno mō ꝑpter se ipa3. Alio mō inq̃tū ex ea in aliquid aliud deuenit. Charitas igitur facit hoiem deo inherere ꝑpter se ipsu3: mētem hois vniens deo per affectu3 amoris. Spes aūt ⁊ fides faciunt hoiem inherere deo sicut cuidā pncipio: ex quo aliqua nobis ꝓueniūt. De deo aūt ꝓuenit nobis ⁊ cognitio veritatis: ⁊ adeptio pfecte bonitatis. Fides igitur facit hoiem deo adherere inq̃tum est nobis pncipiū cognoscendi veritatē: credimus enim ea vera esse: que nobis a deo dnr. Spes aūt facit adherere deo ꝓut est nobis pncipiū perfecte bonitatis: inq̃tū. s. p spē innitimur diuino auxilio ad beatitudinē obtinēda3.) Hec ille. ¶ Ex gbꝰ pōt formari talis rō. Illi habitus realiter distinguunt: que habent obiecta formalia distincta: sed sic est de spe: ⁊ fide: ⁊ charitate. igitur ⁊c. Et in hoc pmus articulus terminatur.

Contra 2ᵃᵐ cōclōnē Durandus. dis. 26. q. 2. arti. primo. Utrum immediatum obm spei sit deus aut beatitudo creata.

Quantum ad scd3 articulū arguit ꝯ pdicta: vñ ꝯ 2ᵃᵐ ꝯnē: ⁊ aliq̃ ꝯtenta in ꝓbatione illiꝰ arguit Durā. ꝓbando: ꝙ deus nō sit imediatum obm spei: s3 potius beatitudo creata: qō ꝓbat sic. Quia spes ꝑtinet ad amorē ꝯcupiscentie: quo volumus nobis aliqō bonū. s3 ꝑximū ⁊ imediatū obm amoris cōcupiscentie nō est ipse deus fm se: sic eni3 amādus est ꝑpter se: ⁊ amore amicitie. ġ est aligd creatū: ⁊ non nisi beatitudo creata: vt p3 ex ipsa descriptiōe spei. s. ꝙ est expectatio future beatitudinis ⁊c. ¶ 2ᵒ. Q2 idē est ob3 spei ⁊ gaudij: seu delectationis: nec differunt nisi fm ꝑsens ⁊ futurū: sed ꝑximū obm gaudij seu delectatiōis nō est deus fm se: sed beatitudo creata. ergo nec spei.

Hoc 2ᵒ ꝓba. mi. ponit p̃. sen. dis. pᵃ. q. prima. Utrum ꝑximu3 ob3 gaudij ⁊ delectatiōis sit deus an beatitudo creata.

Minor ꝓbatur multipl'r: pmo sic. Immediatu3 obm amoris cōcupiscentie nō est res subo distincta a cōcupiscente: sed fruitio cū sit delectatio de deo habito: est gdā amor cōcupiscentie. ergo imediatū obm fruitiōis vel delectatiōis nō est deus: cū sit res a nobis subiecto distincta: sed aligs actus: quo a nobis attingit: vel hr̃. Utraq3 pmissarum ꝓbat. et primo maior inductione ⁊ syllogismo. In ductione p3. Diligo vinū dilectiōe cōcupiscentie: nūgd imediatū obiectū istius dilectionis est vinū? certe nō: s3 vsus vini: q est actꝰ ⁊ gustatio vini. Nō enim diligo vinū imediate: sed gustare vinū: ⁊ idē est in oibus alijs. Rōne p3 idē sic. Illō amatur amore cōcupiscentie: qō est bonū vel perfectio: quā nobis volumus vel amamus: sed res subo distincta a nobis nūquā est bonū nostru3: nisi rōne actus: quo nobis cōiungitur: sicut nutrimentū: puta panis aut vinū nūq̃ esset bonū nr̃m: nisi rōne actus: quo nobis cōiungit: quo comedimus ⁊ bibimus: ⁊ ipsa cōiunctio est bonū imediatū. ergo res subiecto distincta a nobis nō est imediatū obm amoris cōcupiscentie. et hec fuit maior. Minor ꝓbatur. s. ꝙ fruitio: que est delectatio de deo: ⁊ in deo habito: sit amor cōcupiscentie. Q2 aut est amor cōcupiscentie: aut beniuolētie: nō pōt dici: ꝙ sit amor beniuolentie: quo velimus aliqō bonum deo: q2 delectatio de deo habito rñdit desiderio de ipso habēdo: s3 p tale desideriū nō desideramus aliqō bonū deo habendū: fatuū eni3 esset tale desideriū: cū nihil futurum possit ei aduenire: s3 desideramus ipsu3 hñdū a nobis: qō pertinet ad amorē ꝯcupiscētie: quo desideramus nobis aliqō bonū: hoc aūt est deū hr̃e: vel videre: vel aliqō tale. ergo delectatio de deo hito nō est amor beniuolentie ad deū: sed amor cōcupiscentie retorte ad nos. ¶ Confirmatur. Q2 amor hñs p formali rōne obiecti bonū vtile: vel delectabile: est amor cōcupiscentie: sed sic est in ꝓposito. ergo: et sic ꝓbata est vtraq3 ꝓpositio tam maior q̃3 minor. ¶ 2ᵒ pncipal'r ꝓbat minor scdi pncipalis argumēti. Q2 idē est obm desiderij precedentis: ⁊ delectationis sequentis: sicut idē est terminus: in quo est quies: ⁊ ad quē est motus: sed imediatū obm desiderij nō est deus: s3 aligs actus: quo deū attingimus. ergo imediatū ob3 fruitiōis vel delectatiōis nō est deus: s3 aligs actus: quo deus attingit. Maior p3. minor probatur. Q2 obm desiderij est aligd futuꝝ: deus aūt fm se nō est futurus: s3 eius visio vel manifestatio est nobis futura. ġ istā desideramus: ⁊ nō deū f3 se: nisi quatenus in illa includit vt obm. ¶ Tertio ad idē. Sicut se habēt desideriū ⁊ delectatio ad boᵐ: sic se hñt timor ⁊ tristitia ad malū: sed sūma tristitia: qua3 hñt dānati nō est de deo fm se ⁊ imediate: sed est de carentia visionis diuine. ergo sūma delectatio vel fruitio quā habent beati nō est de dō f3 se ⁊ imediate: s3 est de carentia visionis diuine. ¶ Confirmat. Q2 sicut deus f3 se nō h3 rōnē mali p cōpationē ad damnatū: sed solū rōne pene: quā infert: ita deus fm se nō est bonus beatis nisi rōne pmij qō infert: q2 nihil extrinsecū est bonum alicuius nisi rōne boni intrinseci. ¶ 4ᵒ arguit ad ide3. Q2 fm phm delectationes distinguunt fm operationes: quas cōsequunt: ⁊ fm illas iudicant bone vel male. Hoc ergo intelligit vel de operationibus: que sunt ꝑuie delectationibꝰ: ⁊ nō sunt oba delectationu3: sicut cogitationes obiectoꝝ: tales eni3 semp pcedūt delectationes: que nō pñt esse nisi de cognitis: nec tñ semper sunt obiecta: vel de operationibus q̃ pcedunt vt oba. Nō pōt intelligi pmo mō: q2 fm cognitionē: q̃ pcedit oēm delectationem: nulla pōt iudicari mala: q2 ois cognitio est bona: cognitiōes eni3 maloꝝ bone sunt. Op3 ergo ꝙ intelligatur scdo mō. s. de opationibus: q̃ pcedunt vt obiecta cognita. Quare manifestū est: ꝙ obm imediatū cuiuslibet delectatiōis est aliqua operatio: q̃ est: vel estimatur bonū formale ipsius operantis. Et h est qō dicit phs 7ᵒ. ethi. Q2 delectatio est operatio cōnālis non ipedita: ⁊ est predicatio p cām: q2 opatio est cā delectationis: ⁊ nō aliter q̃3 p modu3 imediati obiecti. ¶ 5ᵒ arguit ad idē. Ad delectationē duo reqruntur. s. cōsequutio ꝑprij boni: ⁊ cognitio boni consequuti. Ex hoc sic arguit. Illud solū pōt esse ꝑpriū ⁊ imediatum obiectū delectationis: qō est: vel pōt esse ꝑpriū bonum illius: qui delectat: sed deus ⁊ quecūq3 res supposito distincta ab homine nō pōt esse ꝑpriū bonū: imo nō pōt esse aliqō bonū eius nisi rōne operationis: p quā attingit. ergo nec deus: nec aliqua res subo distincta ab homine pōt esse obm imediatu3 delectationis humane. Maior p3. Q2 nullus delectatur in quocūq3 bono nisi quatenus estimat illud esse suum aliquo mō. vñ phs. 8. eth. dicit. Amabile gdē bonū: vnicuiq3 aūt ꝑpriū: ad cognitionē enim boni f3 se: que est speculatiua: nulla affectio sequit. Minor ꝓbatur: q2 qñ aligd dicitur tale per denominationē extrinsecam: ⁊ aliud dr̃ tale p denominationē formalē: illud qō dr̃ tale per denominationē extrinsecam: nullo mō pōt cōuenire alicui nisi rōne formalis denominationis. Uerbi gratia: sanū dr̃ de medicina: ⁊ dieta: ⁊ animali: s3 de medicina: ⁊ dieta p

.7. ethi. ca. 14.

Ca. 12.

Ca. 2ᵒ.

denominationē

denominationē extrinsecā: de animali vero per ꝑdica/
tionē formalē: ꝛ iõ nec medicina: nec dieta põt dici sa/
na nisi rõne sanitatis: que est in aiali formaliter. Silr
aliqd põt dici bonū homini ꝑ denominationē extrin/
secā: qꝛ est cã alicuius bonitatis in hoie: sicut sol est bo/
nus frigescenti: qꝛ causat in eo calorē: ꝗ formalr est bo/
nus ei: nec vnquã sol posset dici bonus frigescenti: nisi
rõne caloris: ꝗ est ei bonus formalr. Nūc ita est ꝙ de⁹
nõ põt dici eē bonū hominis formaliter: nec quecūqꝫ
res subiecto distincta ab hoie: sꝫ solū ꝑ denominatio/
nē extrinsecã q̃cūqꝫ sit illa. ergo esse bonū hois nõ põt
cõpetere deo nisi rõne bonitatis formalis: q̃ est in ho/
mine formalr: nimo plus: qꝛ sicut nõ est alia sanitas nu/
mero: que est in hoie formalr: ꝛ sanitas a qua denoiat̃
medicina sana: sed est vna ꝛ eadē: sicut nõ est alia boni
tas: qua deus dr̃ bonus hoi: vel ignis bonus frigescẽti:
q̃ꝫ bonitas: ꝑ quã hõ est bonus formalr: ꝛ bonitas qua
frigescẽs dr̃ bñ habere formalr: ꝛ sic pꝫ minor. Seqt̃
ergo cõclo. s. ꝙ deus ꝺm se nõ est imediatū obm dele/
ctationis: sed aliqs actus: quo a nobis attingit̃ vel con/
iungit̃.) Hec ille. ¶ Ex qbus dicit patere minorē ar/
gumenti scdi ꝑncipalis ꝯ cõclonem. s. ꝙ ꝑximū obm
gaudij vel delectationis nõ est deus ꝺm se: sed btitudo
creata. et sic vr̃ ꝙ deus nõ sit imediatū obm spei: sed
beatitudo creata. ¶ Cõtra 3am ꝯclonē arguit Scotus:
ꝓbando: ꝙ spes nõ sit tertius hitus distinctus a fide ꝛ
charitate. Et pmo ꝙ nõ sit ali⁹ hitus a fide arguit. Qꝛ
nõ est alius habitus formalr respectu vlis q̃ꝫ respectu
ꝑticularis: sicut apparet in oibus habitibus itellectua/
libus: sed fides est respectu vlis: qꝛ fide teneo oēm iu/
stum finalr saluandū: ꝛ spes est respectu ꝑticularis: qꝛ
spe teneo me finalr iustū esse saluandū. ꝗ nõ est alius
habitus formalr huius ꝛ illius. ¶ Cõfirmat̃. Quia ꝗ
desꝑat nõ dr̃ odire: sꝫ decipi: nec ꝑsuadet̃: vt amet vel
optet: qꝛ optaret si crederet illud esse possibile: sed ꝑsua
detur vt credat illud eē possibile attingi a se. Scdo: qꝛ
si esset alius habitus a fide: aut hoc esset quia spes hꝫ
ꝓ obo pertinētia ad se solū: fides aūt ꝑtinentia ad oēs
vel 2o: qꝛ futuritio est de rõne obiecti spei: nõ aūt fidei:
vel 3o. qꝛ spes hꝫ ponere mediū iter excessiue sꝑare: qd̃
est presumere: ꝛ sꝑare diminute: qd̃ est desꝑare: nõ sic
aūt fides. Sed nullū istoꝝ sufficit. Nõ qdē pmū: qꝛ ta/
lis specificatio nõ variat habitū: sicut pꝫ in alijs habiti
bus intellectualibus. ergo nec hic. Nec põt dari 2m: qꝛ
tūc spes nõ esset virtus theologica: qꝛ nõ respiceret eter
nū ꝓ obiecto: sed aliqd tꝑale: qꝛ tꝑalitas esset formalis
rõ obiecti eius. Tū qꝛ si futuritio requirit ꝓprium ha/
bitum: ꝛ ꝑteritio pari rõne: ꝛ ita nõ erit idē habitus fi/
dei de preteritis ꝛ de futuris. Tū qꝛ fides est de isto fu
turo. oīs finaliter iustus saluabit̃: sicut spes est d isto.
ego si sum finaliter iustus: saluabor. Nec est ibi differē
tia nisi iter vle ꝛ ꝑticulare: que nõ diuersificat habitū.
Nec põt dari tertiuꝫ. Tū qꝛ spes esset virtus moralis
acquisita: nõ theologica infusa: qꝛ virtus moderatiua
passionum est moralis acquisita. Tū qꝛ tūc esset aliqs
timor infusus: sed ille nõ est virtus theologica: nec est
respectu obiecti increati: sed tm̃ respectu mali. habitus
aūt theologicus est respectu boni icreati. Hec Scotus:
¶ Ulterius arguit: ꝙ nõ sit alia vtus theologica a cha
ritate. Qꝛ vitanda est pluralitas: vbi nõ est necessitas
ponendi eam: sed sic est in ꝓposito: vbi non vr̃ vlla ne/
cessitas ponendi tertiã virtutē theologicã a fide ꝛ cha
ritate. igitur ꝛc̃. Minor ꝓbat̃: qꝛ voluntas eadē suffi/
cienter disponitur ad velle ordinatū: ꝛ nolle ordinatū.
qd̃ ꝓbatur. Qꝛ nõ põt esse ordinatū velle: nisi sit ordi
natū nolle. ¶ Confirmatur per illud pmo de anima.
Rectus est iudex sui obliqui. ¶ Idē et sufficienter di/ Tex. cõ. 85.
sponit ad amandū bonū ꝑsens: ꝛ ad desiderandū bom
absens. Qd̃ ꝓbatur rõne ꝛ auctoritate. Rõne sic. Quia
eadē vtute tendit aliqd in terminū nõ habitū: ꝛ qescit
in illo iam habito: vt pꝫ de graui. Auctoritas etiaꝫ est
Augu. 4o de trinitate co vltimo. Appetitus inherentis
fit amor fruentis. Si igitur sit aliqs habitus: quo volū
tas disponat̃ sufficienter ad ordinatū velle seu frui re
spectu boni presentis: ille sufficit ad oē ordinatū nolle:
ꝛ ad desiderare: qd̃ est sꝑare: sed ꝑ solaꝫ charitatē suffi/
cienter disponitur voluntas supnaturalr ad amandū
omne fruibile pñs. igitur ꝛ ad sperãdū non habitum.
¶ 2o ꝓbatur dicta minor. Qꝛ amicitia acqsita sufficit
ad oē velle ordinatum circa amicū: ꝛ hoc taꝫ ad velle
quod est amare bonū presens: q̃ꝫ ad nolle malū: qd̃ est
oppositū amati: q̃ꝫ ad desiderare bonum absens: qd̃ est
sperare: nõ minus aūt est sufficiēs amicitia infusa q̃tū
ad multitudinē obiectoꝝ q̃ꝫ amicitia acqsita: cū volū/
tas latissime extendat se ad oia diligenda ex charitate.
Hec Scotus in for⁰. Et in hoc scds articulus termiat̃.

Quantum ad tertium articuluꝫ restat rñdere
predictis obiectionibus: idcirco ad
pmū Durandi ꝯ 2am cõclonē dr̃: ꝙ maior põt ꝯcedi: sꝫ
minor dꝫ negari. Primū pꝫ ex dictis beati Tho. 2a 2e.
q. 17. art. 8o. vbi sic dicit. (Duplex est ordo. vnus qdem
ꝺm viam gñationis ꝛ nãe: ꝺꝫ quã iperfectū est prius ꝑ
fecto. Alius aūt est ordo ꝺm viã ꝑfectionis ꝛ forme: ꝺꝫ
quã ꝑfectuꝫ prius est nãlr iꝑfecto. Scdm igit̃ pmū or
dinē spes est prior charitate. qd̃ sic pꝫ: qꝛ spes ꝛ omnis
motus appetitus ex amore deriuatur. Amor aūt qdaꝫ
est ꝑfectus: ꝛ quidã imꝑfectus. Perfectus quidē amor
est: quo aliqd ꝺm se amatur: vtputa cum aliquis ꝺm se
vult bonum alicui: sicut homo amat amicum. Imper/
fectus aūt amor est: quo quis amat aliqd nõ ꝺm ipsuꝫ:
sed vt illud bonū sibi ꝓueniat: sicut homo amat rem:
quaꝫ cõcupiuit. Primus aūt amor dei pertinet ad cha
ritatem: que inheret deo ꝺm se ipm. Sꝫ spes ꝑtinet ad
2m amorē: qꝛ ille qui sperat: aliqd sibi obtinere inten/
dit. et ideo in via generatiõis spes est prior charitate.
Sicut enim aliqs introducit̃ ad amandū deū ꝑ hoc ꝙ
timens ab ipso puniri cessat a peccato: vt dicit Augu.
super canonicam Jo. ita ꝛ spes introducit ad charitatē
inq̃tū aliquis sperans remunerari a deo attendit ad
amanduꝫ deum: ꝛ a ꝯseruandū ꝑcepta eius. Sed scdꝫ
ordinem perfectionis charitas nãliter est prior: ꝛ ideo
aduenlente charitate spes ꝑfectior redditur: quia de
amicis maxime speramus: ꝛ hoc mõ dicit Ambrosius
ꝙ spes est ex charitate.) Hec ille. ¶ Similia dicit de
virtutibus questione de spe artic. 3o. in corpore autem
vbi sic. (Omnes affectiones anime: que sunt quidam
motus appetitiui ꝓportionantur motibus nãlibus: eo
ꝙ motus naturalis ex naturali inclinatione ꝓcedit: ꝗ
dicit̃ appetitus naturalis. Et similiter motus affectio/
num animaliuꝫ ꝓcedunt ex inclinatione nãli: que est
appetitus animalis. In motibus aūt naturalibus inue
nimus quidem pmo pncipium ipsius motus: quod est
informatio nãlis per suam formam nãlem: sicut cum
generatur graue aut leue. ¶ 2o est motus naturalis ꝓ
ueniens ex tali forma: sicut cum corpus leue ascendit:
vel leue descendit. ¶ 3o. vero est quies in ꝓprio loco.
Et similiter in appetitu animali pmo qdem est infor/
matio quedam appetitus ꝑ bonum: ꝛ hec est amor qui
vnit amatū amãti. Ex hoc aūt 2o seqt̃ si bom amatū sit
distãs: ꝙ appetitus tendat in illud motu desiderij: vel

Contra 3am conclusioneꝫ Scotus dist. 26. quest. vnica. ꝙ spes nõ differt a fide.

spei. ¶ 3°. aūt sequit gaudiū vel delectatio: qn̄ aliquis ptingit ad rem amatā. Sicut igitur motus ⁊ qes nālis puenit ex forma: ita oīs affectio aīe puenit ex amore. Opʒ igitur ꝙ fm differentiam amoris attendat dr̄ia in ceteris aīe affectionibus. Est aūt duplex amor. vnus qdē iperfectus. alius aūt perfectus. Imperfectus qdē amor alicuius rei est: qn̄ aliqs rem aliquā amat: nō vt ei bonū in se ipsa velit: sed vt bonū illius sibi velit. Et hic nominatur a qbusdā cōcupiscentia: vel amor cōcupiscentie. Sicut cū amamus vinū volentes eius dulcedine vti: vel cū amamus aliquē hoiem ppter nostrā vtilitatē vel delectationē. Alius aūt est amor pfectus: quo bonuʒ alicuius in se ipso diligit: sicut cū amando aliquē volo ꝙ ipse bonū habeat: et si nihil mihi inde accidat. et hic dr̄ esse amor amicitie: quo aliqs fm se ipsum diligit. Ad hoc aūt ꝙ aliqs bonū dinū in se: vel fʒ se diligat: inducit ex bonis a deo sibi puenientibus: que sibi qs vult: ⁊ ex malis: que deo inherēdo vitat. Et qntum ad vitationē malorū pertinet ad hunc amorem sui timor: quantū vero ad cōsequutionē bonoꝝ ptinet ad sui amorem spes: q̄ est motus tendens in aliqd adipiscendū. Vn̄ vtrūqʒ hoꝝ fm ppriam rōnem deriuatur ex impfecto dei amore.) Hec ille. ¶ Ex qbus pʒ: ꝙ spes ptinet ad amorē cōcupiscentie: ⁊ ex illo deriuatur: nō ꝙ spes sit amor ɔcupiscentie. Silr ex predictis patet falsitas minoris: quia sicut visum est: deus pōt amari duplici amore scʒ iperfecto: q dicit amor cōcupiscentie: ⁊ perfecto q dr̄ amor amicitie: ⁊ nullus eorū est pccatū: imo bonus: ⁊ licitus: ⁊ meritorius si adsit charitas ⁊ gratia. Nec obstat scdus. Primo: qꝛ primus introducit z^m: vt supra dictum est: tn̄ pmus amor dei scʒ cōcupiscentie nō est meritorius: nisi adsit secūdus amor. s. amicitie: quo deus diligit pp se: ⁊ ꝙ nō sit incōueniens deū diligere propter aliud: ostendit scūs Tho. z^a z^e. q. 27. arti. 3° vbi sic dicit. (Ly ppter importat habitudinē alicuius cāe. Est aūt quadruplex genus cāe. s. finalis: formalis: efficiens: ⁊ mālis: ad quam reducitur etiam mālis dispositio: que nō est causa simplr: sed secundū qd: ⁊ fm hec quattuor genera causaruʒ dr̄ aliqd ppter alterū diligi. fm quidē genus cause finalis. sicut diligimus medicinā ppter sanitatē. Scdm aūt genus cāe formalis: sicut diligimus hoiem ppter virtutē: qꝛ scʒ formalr virtute est bonus: ⁊ per cōsequens diligibilis. Scdm aūt cām efficientē: sicut diligimus aliquos inqntum sunt filij talis patris. Scdm aūt dispositionē que reducit ad genus cause mālis: dicimur aliqd diligere ppter id: qd nos disponit ad eius dilectionē: puta ppter aliq̄ beneficia suscepta: quāuis postq̄ iam amare incepimus nō ppter illa beneficia solum amemus amicū: sed ppter eius virtutem. Primis igitur tribus modis nō diligimus deū ppter aliud: sed ppter se ipʒ. Non enim ordinat ad aliud sicut ad fineʒ: sed ipse est vltimus finis omnium: neqʒ etiaʒ informatur aliquo alio ad hoc ꝙ sit bonus: sed eius substantia est eius bonitas: fm quā exemplariter oīa sunt bona: neqʒ iterum ei ab altero bonitas inest: sed ab ipso oībus alijs. Sed quarto modo potest diligi ppter aliud: qꝛ. s. ex aliqbus alijs disponimur ad hoc: ꝙ in dei dilectionē pficiamus puta per beneficia ab ipso suscepta: vel et per premia sperata: vel per penas: quas per ipsum vitare intendimus.) Hec ille. ¶ Ad z^m principale dr̄ pmo: ꝙ maior est falsa. s. ꝙ oīno idem est obiectum spei: ⁊ fruitionis: seu delectationis sequentis si generaliter intelligat: qd pʒ: qꝛ vt prius dictū est: spes habet quasi duo obiecta: vel respicit duo in suo obiecto. s. vnum materiale: qd. s.

Scdm quatuor gnā causarū dr̄ aliqd ppter alterū diligi.

speratur: ⁊ aliud formale. s. illud cuius auxilio obtinendum speratur: que duo aliquando sunt realiter distincta. Sicut cū quis sperat se aliquid adepturuʒ auxilio amicorum. Hec autē duo nō habent locuʒ in obiecto fruitionis: aut delectationis. Et rursus: qꝛ de rōne obi spei est arduitas ⁊ possibilitas: nō autē de ratione obti delectationis: ⁊ iō adueniente fruitione tollitur spes. ¶ Itē. Spes est in vi irascibili: fruitio aūt vel delectatio in cōcupiscibili fm ꝙ sunt passiones. Sed verū est ꝙ idem est obiectū desiderij ⁊ delectationis soluʒ differens fm presens ⁊ futurum. Sed aliud est desideriū ⁊ aliud spes: vt ostendit. S. Tho. in multis locis. Pōt tamen cōcedi: ꝙ materiale obiectum spei precedētis ⁊ delectationis sequentis est idem realiter. ¶ Dicitur scdo: ꝙ minor argumenti est falsa: qꝛ deus fm se est pximū ⁊ imediatum obiectum fruitionis ⁊ delectationis: sed nō totale: nec cōpletū: qꝛ omnis delectatio hʒ pro obiecto partiali vel totali aliquam operationem. De hoc scūs Tho. prima z^e. q. 32. artic. pmo sic dicit. (Ad delectationē duo requiruntur. s. cōsecutio boni conuenientis: ⁊ cognitio huius adeptionis. vtrūqʒ aūt horum in quadam operatione consistit. nam actualis cognitio operatio quedam est. Similiter autē bonū conueniens adipiscimur aliqua operatione. ipsa etiaʒ operatio ppria est qdam bonum conueniens. vn̄ oʒ ꝙ omnis delectatio aliquam operationem consequatur.) Hec ille. ¶ Et ibidem in solutione pmi sic dicit. (Ipsa obiecta operationum nō sunt delectabilia: nisi inqntum coniunguntur nobis: vel per cognitionē solā: sicut cum delectamur in ɔsideratione: vel inspectione aliquorum: vel quocunqʒ alio mō simul cum cognitione. Sicut cum aliquis delectatur in hoc: ꝙ cognoscit se habere quodcūqʒ bonum: puta diuitias: vel honores: vel aliqd hmōi: que quidē non erunt delectabilia nisi inqntum cōprehēdunt vt habita. Ut enīʒ dicit phs z^o politice. Magnam delectationē habet putare aliquid sibi pprium: que pcedit ex naturali amore alicuius ad se ipsuʒ. Habere aūt hmōi: nil aliud est q̄ vti eis: vel posse vti. hoc aūt est per aliquaʒ operationeʒ. Unde manifestum est: ꝙ delectatio in operationē reducit sicut in cām.) Hec ille. ¶ Itē 4° sen. di. 49. q. 3°. arti. z^o. sic dicit. (Formalis causa cuiuslibet passionis vel operationis est obm illius. Obiectū aūt delectationis est bonum cōueniens cōiunctum. Ex eo enīʒ ꝙ delectatio est in parte appetitiua: oʒ ꝙ eius obiectū sit bonum: ex eo vero ꝙ est appetitus iaʒ terminati in suo obiecto: opʒ ꝙ sit conueniens: ⁊ coniunctum. Hoc aūt bonum: qd est pprium obiectuʒ delectationis: est operatio precise ppter tres rationes. Primo qꝛ cuʒ delectatio consistat in quietatione appetitus: motus aūt appetitus sit in bonum: opʒ ꝙ quies ipsius: ⁊ delectatio sit in vltimo bonoꝝ. Ultimuʒ aūt ⁊ perfectissimum: qd est in vnoquoqʒ: est sua operatio: vn̄ omnis forma inherens cōparatur ad operationē quodāmodo: vt potentia ad actum: ppter qd forma dicit actus pmus vt scientia ⁊ operatio actus secundus: vt considerare: vt patet scdo de anima. Scdo: qꝛ cum delectatio sit in appetitu: ⁊ omnis passio vel operatio appetitus preexigat apprehensionem: opʒ ꝙ bonum coniunctum: qd delectationem causat: sit apprehensum. Dispositio autem que est iam inherens a nobis nō apprehenditur ita sicut dum est in fieri: vt Auicena dicit in. 6. de naturalibus. Unde ethici sentiunt minus calorem febrilem q̄ alij febricitantes: q̄uis in eis febris sit intensior: quia iaʒ calor ille est infusus mēbris quasi complexio illorum. Et hoc

Tex. 5°.

Tex. cō. 5

Et boc ideo quia nostrum sentire:⁊ nostruз intelligere sunt ex aliqua ꝑmutatione intellectus ⁊ sensus a suis obiectis:ab eo aũt ꝙ iam in se quiescit:nibil imutatur. Unde cum esse nostrum:⁊ viuere nostruз:⁊ oẽs actus ꝓmi insint nobis vt i nobis quiescẽtes:sola aũt opatio insit nobis vt in fieri existens:in ipsa opatione percipimus ẽt esse nostrum ⁊ viuere.Et inde est ꝙ operando delectamur:⁊ in viuendo:⁊ sentiendo:⁊ alijs bmõi:quibus nobis indicatur quodãmodo esse nostrũ ⁊ viuere vt pз p phm.9.ethi.Tertio:q2 operatio ꝓcedit ex bis bonis:que sunt in nobis:⁊ quodãmodo in se ea cõtinet sicut effectus cãm.Per eam etiam bonis exterioribus coniũgimur:vnde omne bonũ:qđ nobis eſt diligibile quietat appetitum nostruз mediante ope tione. Unde operatio est ꝑ se causa delectationis.) Hec ille.(Item in solutione primi sic dicit.(Cuius multa alia sint conuenientia q̃ȝ operatio:tñ ex omnibus eis non cõsurgit delectatio nisi operatione mediãte.Quia exteriora cõuenientia nobis per aliquam operationem cõiunguntur:interiora vero in operationibus apprebẽduntur.) Hec ille.(Ex q̃bus pз:ꝙ omnis delectatio bз aliquã operationẽ pro obiecto totali:aut partiali.Q2 aũt fruitio ⁊ delectatio vie vel patrie bẽat pro obiecto ꝑtiali ẽt deuз in se:⁊ ꝑm se dicit beatus Tho.ꝓma scđe.q.xi.ar.3°.in solutione tertij:vbi sic dicit.(Finis dicit̃ duplr. vno modo ipsa res.alio modo adeptio rei:que quidem nõ sunt sunt duo fines:sed vnus finis in se cõsideratus ⁊ alteri aplicatus.Deus ergo est vltimus finis:sicut res que vltimo queritur:fruitio aũt sicut adeptio bui⁹ vltimi finis.Sicut igitur nõ est alius finis deus ⁊ fruitio dei:ita eadem ratio fruitionis est:qua fruimur deo:⁊ q̃ fruimur diuina fruitione.⁊ eadem rõ est de beatitudine creata:que in fruitione consistit.) Hec ille.(Ex q̃bus pз:ꝙ eadẽ ratione fruitio respicit deum:⁊ dei adeptionem per visionem ⁊ fruitionẽ.⁊ ꝙ bз vtrunqз pro obiecto ꝑtiali. Q2 aũt ꝓncipalius babeat deum ꝓ obo q̃ȝ quẽcũqз actum creatũ:imo nec actũ babeat ꝓ obo: nisi ꝓ quanto est talis obiecti:ostendit ipse primo sen. dis.ꝓma.q.scđa art.ꝓmo in solutione scđi.vbi sic dicit. (Obiectũ operationis terminat ⁊ perficit ipsam:⁊ est finis eius.Unde impossibile est operationẽ babere rõnẽ finis vltimi:sed q2 obiectum nõ consequimur:nisi per operationẽ:iõ ideз est appetitus operationis ⁊ obiecti. vñ si aliquo mõ ipsa fruitione fruimur:boc est inq̃tũ fruitio nos deo cõiungit:⁊ eadem operatione fruimur fine ⁊ operatione:cuius obiectum est finis vltimus.) Hec ille.(Ex quo pз:ꝙ fruitio ꝓncipalius ⁊ directius est respectu dei q̃ȝ respectu alicuius operationis circa deũ.(Ex ꝓdictis pз falsitas minoris scđi argumenti: ⁊ iõ ad ꝓmã eius ꝓbationẽ dicit̃ ꝓmo:ꝙ maior est falsa:q2 amor cõcupicentie põt babere ꝓ obo non solum aliquid inberens amanti:imo aliqd subiecto ⁊ supposito distinctum ab amante.(Dr scđo:ꝙ minor ẽt est falsa:q2 fruitio nõ est amor cõcupiscẽtie:nec amicitie: sed est delectatio:que specifice distinguit̃ ab amore. De primo loquitur scũs Tho.4° sen. dist.49.q. ꝓma: artic.2°. questiun. ꝓma in solutione tertij:vbi sic dicit. (Duplex est desiderabile vel amabile.Unũ qđ diligit̃ per modũ beniuolentie:qñ volumus bonum alicuius ꝓpter se ipsuз:sicut diligimus amicos ẽt si nibil ex eis debeat nobis accidere.Aliud qđ diligitur dilectiõe cõcupiscentie:⁊ boc est vel bonũ:qđ in nobis est:vel quia ex eo aliqđ bonũ in nobis fit:sicut diligimus delectationẽ vel visum inq̃tũ facit delectationẽ.Quicqd aũt diligit̃ dilectione cõcupiscentie:nõ potest esse vltimũ dilectũ:cũ ad bonum alterius referatur:eius.s.cui cõcupiscat̃:sed illud qđ diligit̃ amore beniuolentie:põt esse vltimũ dilectuз.Beatitudo ergo creata: que in nobis est:nõ diligitur nisi dilectione cocupiscentie:vñ eius dilectionem referimus ad nos:⁊ per cõsequẽs referimus eam in deũ:cum ⁊ nos in deũ referre debeamus:⁊ ita nõ põt esse vltimũ dilectũ.Est tñ vltimũ cõcupitum ex boc ipso:qđ est maximũ bonũ:qđ nobis ex cõiũctione ad deũ ꝓuenit:⁊ iõ dicit̃ esse ꝑꝑ se quesitũ vel desideratũ.Utrunqз.n.iportat aliqd vltimũ in bis:q̃ diliguntur amore cõcupiscentie.s.bonũ:qđ in nobis est:⁊ illud:ex quo in nobis est bonũ:vñ idem est ꝯcupiscere deũ:⁊ maximũ bonũ:qđ nobis ex deo ꝓuenit. Sicut idem est cõcupiscere vinum:⁊ eius effectũ in nobis.s. delectationẽ.) Hec ille.(Ex q̃bus pз:ꝙ aliquid subsistens ⁊ subiecto distinctũ ab boie põt ꝯcupisci ⁊ amari amore cõcupiscentie:sicut exemplificatũ est de deo ⁊ vino.Nec valet ꝓbatio maioris iam negate ꝑ inductionẽ:quia illius amoris vel dilectionis:quo diligitur vinũ:obm imediatũ est tam vinum q̃ȝ visus eius:imo visus nõ diligit̃ nisi ꝓpter vinũ:licet vtrunqз referat̃ in eũ qui diligit:vt enim dicit scũs Tho. scđo sen. dis. 36.q.ꝓa.art.5.Proximus finis cuiuslibet actus est eius obiectũ:⁊ ꝯsequenter bonitas ⁊ appetibilitas actus est ex obiecto suo.Probatio ẽt per syllogismũ nõ valet:q2 maior est falsa:q2 amore cõcupiscentie nõ solũ amat̃ ꝑfectio inberens nobis:imo bonũ:qđ causat illã perfectionẽ in nobis:vt supra dictuз est.(De scđo autem superius dicto.s.ꝙ fruitio vel delectatio nõ sit amor:lз actus specifice ab amore distinctus:loqtur scũs Tho. in multis locis.Nam ꝙ delectatio sit actus specifice distinctus ab amore oñdit tertio sen.di.26.q. ꝓma ar. 3°.⁊ ꝓma scđe.q.23.ar.4°.Q2 aũt fruitio sit delectatio: ponit ipse ꝓma scđe.q.xi.arti.ꝓ ⁊ 4°.⁊.q.4.ar.tertio:⁊ i multis alijs locis.Et sic pз:ꝙ taз maior q̃ȝ minor ꝓme ꝓbationis minoris ꝓncipalis scđi argumenti sunt false.(Ad scđam ꝓbationẽ eiusdẽ dico ꝓmo:ꝙ supponit vnũ falsum.s.ꝙ spes ⁊ desideriũ idẽ sint:cuius oppositũ ostendit scũs Tho.3° sen.dis.26.vbi supra:⁊ p° 2ᵉ vbi supra.vñ ꝓma scđe.q.40.ar.ꝓ sic dicit.(Spes passionis ex obo cõsiderat̃.Circa aũt obз spei quatuor cõditiones attendunt̃:ꝓmo ꝙ sit bonũ:nõ enim ꝓprie loquendo spes est nisi de bono:⁊ per boc differt spes a timore:qui est de malo.Scđo vt sit futuruз:nõ enim spes est de presenti iam babito.et per boc spes differt a gaudio:qđ est de bono presenti.Tertio requirit̃ ꝙ sit aliqd arduũ cũ difficultate adipiscibile:nõ enim aliqs dr̃ sperare aliqd mi^m:qđ statim est in sua potestate vt babeat:⁊ ꝑ boc spes a desiderio vel cupiditate:que est de bono futuro absolute.vñ pertinet ad ꝯcupiscibilẽ: spes vero ad irascibileз.Quarto ꝙ illud arduuз sit possibile adipisci:nõ enim aliqs spat illud: qđ oĩno adipisci non põt:⁊ ꝑm boc spes differt a desperatione.) Hec ille.(Dicit̃ scđo:ꝙ minor est falsa:q2 deus põt esse imediatũ obiectũ desiderij:lз nõ semper sit obm totale:sed partiale:sicut eniз supra dictũ est:sicut idẽ est cõcupiscere vinũ:⁊ effectuз eius in nobis:ita idem est cõcupiscere ⁊ desiderare deũ ⁊ visioneз vel babitionem eius a nobis.Et ad ꝓbationẽ buius dr̃:ꝙ licet deus nõ sit in se futurus:sed presens:est tñ futurus in nobis speciali modo.s.vt obiectum operationis:que erit visio ⁊ fruitio:imo ante omnẽ actũ scđm intellectus ⁊ voluntatis vnietur essentia diuina intellectui nostro vt forma intelligibilis:sicut alias ꝓlixe ostensuз fuit dis.14. cum de scia anime xpi tractaret̃.Et sic pз:ꝙ non solũ

Cap.6.

Desiderabile vel amabile dupliciter.

visio vel manifestatio dei est futura: imo diuina psentia specialis eius in nobis est futura: et ipse est futurus in nobis spali mo: ex quo causabitur eius visio et fruitio in nobis. ¶ Itē dato qd deus nō haberet a nobis: nec eēt futurus in nobis p illos actus visionis et fruitionis: adhuc cōsequentia nō valet: q infert qd ipse nō est immediatū obm desiderij: sed illi act⁹ sunt imediatum obm: qz eodē actu et eq imediate vel imediatius fert voluntas desiderātis in rē et bitudinē vel acqsitionē rei neqz res et eius bitio sunt duo oba sed vnū: vt supra dictū est in simili. ¶ Dr 3° qd posito: sz nō cōcesso: qd imediatū obz desiderij nō eēt deus: sz eius visio vel fruitio: secus est de spe: q imediate attingit deū sicut regulā: et mensurā: et sicut pmā cām efficientez et vltimū finē. De hoc scūs Tho. 2ª 2ᵉ. q. 17. ar. 4°. (Spes duo respicit. s. bonuz: qd obtinere intendit: et auxiliū p qd illud bonū obtinetur: bonū aūt: qd qs spat obtinere: hz rōnē cāe finalis. Auxilium aūt p qd qs sperat obtinere illud bonū: hz rōnez cāe efficientis etc.) Idem ponit ar. 2° et 5°. ¶ Ad tertiā pbationē dicte minoris scdi pncipalis pz rnsio p pdicta: qz solū cōcludit: qd beatifica delectatio vel fruitio nō hz solū deū p obo: sed eius visionē: et hoc sepe concessum est. Nō aūt pcludit: qd delectatio beatifica pus et imediatius feratur tāquā in obm in visionē dei qz in ipsum deū: sed potius oōm est eō. Cū enim delectatio potissime fruitio beatifica sit respectu vltimi finis: in illud fert pxime et imediatius: qd magis hz rōnē vltimi finis. Cōstat aūt qd deus magis hz rōnē vltimi finis qz eius visio vel fruitio: cū beatitudo creata et quelibet eius ps referat in deū tāquā in finē: vt dictū est supra: nec visio vel fruitio est finis nāe vel substātie rōnalis: nisi qz piungit deo. ¶ De hoc scūs Tho. 4° sen. di. 49. q. pma arti. 2° questiun. pma. 5° loco arguit sic. (Oē qd est in nobis: vel inest nobis essentialr vel est accidēs: sz beatitudo nō est de essentia hominis: qz sic omnis hō semp esset beatus. ergo si est aliqd in hoie: erit accidēs: sed accidens nō pōt esse finis subē: cū suba sit nobilior accidente. ergo ipossibile est beatitudinē esse aliquid in nobis etc.) (¶ Ecce argumētū. (¶ Seqt rnsio. (Dicendum (inquit) qd qzuis oē accidens inqztū hmōi sit substantia ignobilius tn aliqd accidens qztū ad aliqd pōt esse substantia dignius. Pōt enīz accidens cōsiderari duplr. Uno mō fm qd inheret subiecto: ex quo hz rōnē accidentis: et sic oē accidēs est substātia indigni⁹. Alio mō pōt cōsiderari in ordine ad aliquid extra: et sic aliqd accidens pōt esse substantia nobilius: inqztū per ipsum aliq suba cōiungit alicui nobiliori se: et hoc mō gratia: et beatitudo creata: et hmōi sūt alquid nobilius nā aīme. cui inherent.) Hec ille. ¶ Ad cōfirmationē dicit pmo: qd similitudo nō valet: qz deus duplr cōiungit beatis. Primo mō p sui essentiā tanquā forma intelligibilis. 2° mō p sui nobilissimū effectū: q est visio et fruitio: et sic est eis duplr bonus. Dānatis aūt non coniungit nisi vnico mō. s. per effectū eis disconueniētem: et iō deus est bonus beatis fm se et per suum effectū: sz dānatis nō sit malus nisi vnico mō. s. per sui effectū. ¶ Dr scdo qd posito: sed nō pcesso: qd deus nō esset bonus beatis nisi ratione sui effectus ex hoc non habetur: qd imediatius et pximius beati delectent de visione dei qz de deo: qz visio illa nō hz rōnē pfecti boni nec finis vltimi: nisi qz cōiungit deo: vel causatur ex cōiunctione dei. ¶ De hoc scūs Tho. 4. sen. vbi supra in solutione pme questiuncule sic dicit. (Bonū qd oia cōcupiscunt est eē: vt pz p boe^m in libro de psolatione. Uū vltimū desideratū ab oibus est eē pfectū fz qd possibile est in nā illa. Oē aūt qd hz eē ab alio: pfectionez sui esse hz ab alio: qz vnūqdqz tanto pfectius esse recipit: qzto verius cōiungit pncipio essendi. Uū inferiora corpora pp lōge distare a pmo pncipio eē corruptibile hnt: vt pz scdo de gnātione: et iō vltimus finis cuiuslz rei habētis esse ab alio est duplex: vnus exterius. s. illud qd est desiderate pfectionis pncipiuz: alius interius. s. ipsa sua pfectio: quā facit cōiunctio ad pncipiū. Uū cū beatitudo sit vltimus finis hōis: duplex est beatitudo eius: vna q est in ipso: vel que est vltima ei⁹ pfectio: ad quā pōt est ipsum puenire: et hec est beatitudo creata: alia vero est extra ipm: p cuius cōiūctionē pmissa beatitudo in eo causat: et hec est btitudo icreata: q est deus ipse.) Hec ille. ¶ Itē eadē. q. ar. scdo: questiuncula. 2ª in solutione scdi sic dicit. (In actu duo consideranda sunt. s. actus substātia: et forma illius: a q pfectionē hz actus fz suā subam pncipiū est nālis potentia: sed fm suam formā pncipiū eius est habitus. si g habitus ille sit acqsitus: tunc totalr actus nostri causa erimus. Si vero fuerit infusus: eius pfectio erit a cā exteriori: q habitū causat. Actus aūt noster non ponit esse btitudo: nisi rōne sue pfectionis: ex qua hz qd fini exteriori nobilissime cōiungat: et iō nostre btitudinis nos nō sumus cā. sed deus.) Hec ille. ¶ Ex qbus pz: qd nullus actus creatus beatificat pprie ex pte subiecti: et p vt fluit a potētia creata: sz solū ex pte obiecti: et inqztū est quedā pticipatio et similitudo beatitudinis increate: et iō pus ordine nāe fruitio vel delectatio tendit in deum qz in eius visionē: nec tendit in visionē nisi rōne obi. ¶ Ad quartā pbationē dicte minoris dr: qd nō aliud pcludit nisi qd cuiuslibet delectationis obm totale vel ptiale est aliqua opatio. qd cōcedit. nō aūt qd illa opatio immediatius terminet ipsam delectationē qz obz diuine operationis. ¶ Et si dicatur: qd nullū obm exterius: et supposito vel subiecto distinctū delectat nisi mediante operatiōe. ergo operatio imediatius delectat. ¶ Dr qd sicut in actibus intellectus: puta in visione intellectiua pōt distingui duplex mediū. s. mediuz: quo aliqd vr: et hoc est forma rei intelligibilis: q intellectus determinatur ad spāle obiectū: sicut p formā lapidis ad intelligendū lapidem: et aliud mediū: in quo vel ex quo aliqd vr: et hoc est illud: per cuius inspectionē ducit intellectus in aliā rem: sicut inspiciendo speculuz ducimur in ea: q in speculo representant: et videndo imaginē in imaginatū: et intelligendo effectuz ducimur in cognitionē cāe: nec opz: q⁹ illud qd est mediuz pmo mō imediatius intelligat qz illud respectu cuius est mediū: sz solū illud: qd est mediū scdo mō: ita dōz est suo modo de actibus volūtatis: puta de delectatione: vel fruitione. ¶ Et cū dr: de⁹ nō delectat nisi mediāte sui visiōe aut cognitione: visio vel cognitio nō est medium scdo modo. s. ex quo: vel in q fruamur deo: vel delectemur in eo: sz est mediū pmo mō. s. quo fruimur deo: qz. s. sicut spēs intelligibilis pficit intellectū ad hoc qd intelligat: vl possit intelligere: ita visio dei pficit videntē ad hoc qd itelligat: vl possit itelligere: et ita visio dei pficit videntē ad hoc qd possit frui deo inquātuz piūgit deo: et ondit assequutionē vltimi finis. Unde sicut spēs intelligibilis nō imediatius intelligit qz obm exterius: sic nec beatus fruit imediatius visione dei qz ipo deo. licz non oia sint similia hinc et inde: qz. s. visio dei nō pficit formaliter volūtatem sicut species intelligibilis intellectum. ¶ Ad 5^am pbationem dicte minoris dr: qd minor est simplr falsa: qz deus pōt esse pprius bonū hōis: nō solū rōne opationis: p quā attingit: imo p sui essentiam

Pōt accñs quātū ad aliqd eē digni⁹ substantia.

Potentia et habitus sunt pn⁹ actus: sz differenter.

Sic duplex mediū in intellectiōe: et in delectatione seu fruitione.

sui essentiam an̄ omnē opationē ad ipsuȝ terminataȝ: ⁊ ipsum attingentē: qꝛ vt sepe dictū est: essentia diuina vnitur intellectui cuiuslibet beati: vt forma intelligibilis supplens vicē speciei intelligibilis: ⁊ nulli dubiū ꝙ illo mō est bonū formale cuiuslibet beati. ¶ Item deus ſm essentiā suā est bonus cuilibet beato: sicut pn̄cipiū essendi ⁊ ꝯseruationis in esse: ⁊ sicut vltim⁹ finis. De hoc scūs Tho. pma pte. q. 6. ar. 4° sic dicit. (Unū qðqȝ dr̄ bonū bonitate diuina: sicut pmo pn̄cipio exēplari effectiuo ⁊ finali toti⁹ bonitatis: nihilominus tn̄ vnūqðqȝ dr̄ bo^m similitudine diuine bonitatis sibi inherente: que est formalr̄ sua bonitas denominās ipm: ⁊ sic est vna bonitas oiuȝ ⁊ multe bonitates.) Hec ille. ¶ Item. q. 60. ar. 5°. in solu. pmi sic dicit. (In illis quorum vnū est tota rō essendi ⁊ bonitatis alteri magis diligitur naturalr̄ tale alterū q̄ ipsum: sicut vnaqueqȝ pars nāliter diligit totū plus q̄ se ipsaȝ: ⁊ qðlibet singulare nāliter plus diligit bonū sue speciei: q̄ bonum suū singulare. Deus aūt nō solū est bonū vnius spēi: ſȝ est ipm vle bonū: vnde vnūqðqȝ suo mō nāliter plus diligit deū q̄ seipsum.) Hec ille. ¶ Ex qbus pȝ: ꝙ de⁹ est ppriū bonū cuiuslibet rei: ⁊ vle bonū oium nō solū rōne operationis: qua attingit̄: vel rōne effectus: queȝ causat actu in quolibȝ: sed qꝛ est rō essendi ⁊ bonitatis cuiuslibet rei: ⁊ se hȝ ad alia: sicut bonū totius ad bonū ptis. ¶ Dicit̄ 2°: ꝙ posito sed nō ꝯcesso: ꝙ deus non esset ppriū bonū: nec aliquale bonum alicui: nisi rōne opationis vel effectus qð influit: adhuc argumentum nō ꝯcludit: ꝙ effectus suus vel operatio: qua attingit̄ aut ꝯiungit̄ fruenti imediatius obijciat̄ delectationi aut fruitioni q̄ ipse deus. Et hō i suo sili dic̄ btūs Tho. nā i p^a pte vbi supra arguit sic. (Propter qð vnūqðqȝ tale ⁊ illud magis: ſȝ naturali dilectione vnūqðqȝ diligit aliud pp se. Unūqðqȝ enim diligit aliqd inq̄tum est bonū sibi. ergo naturali dilectione angelus nō diligit deū plus q̄ se ipȝ.) ¶ Ecce argumētū. ¶ Sequit̄ responsio. (Dōm (inquit) ꝙ cuȝ dicit̄: deus diligit ab angelo inq̄tum est ei bonus: si ly inq̄tū dicat finē: sic falsum est. non enim diligit nāliter deū ppter bonuȝ suum: sed ppter ipm deum. Si vero dicat rōneȝ amoris ex pte amantis: sic verum est. non enim esset in nā alicuius ꝙ amaret deū: nisi ex eo ꝙ vnūqðqȝ dependet a bono: qð est de⁹.) Hec ille. ¶ Sic in pposito dico: ꝙ lȝ visio dei: aut alia opatio: qua attingit̄: sit rō delectationis ⁊ fruitionis ex pte fruentis: nō tn̄ sequitur ꝙ fruens imediatius: aut pximius: aut intensius fruatur operatione: qua attingit̄ deus: q̄ ipso deo: qꝛ talis opatio nō est mediū: ex quo: vel in quo: ſȝ quo. Ad tale aūt mediū nō imediatius opȝ terminari opationē: que mediante tali medio ad aliud terminat̄: sed solū seq̄t̄ ꝙ tale mediū disponit opantē: ⁊ pficit ad hoc: vt aliqd aliud possit attingere p modū obiecti: sicut pus dictuȝ fuit: sicut fruens vino vel pecunia nō imediatius fruitur vsu vini: aut possessione pecunie q̄ vino vel pecunia: lȝ nō fruat̄ illis nisi mediante vsu: aut possessione actuali vel habituali. Et potissime qꝛ qlibet fruens ⁊ delectatus in aliqua re subsistēte directius cogitat de tali re q̄ de vsu eius: aut de opatione: q̄ illā attingit: qꝛ talis opatio nō cognoscit̄ nisi p actū reflexuȝ: sicut pȝ de visione dei: vel eius cognitione. ¶ Dr̄ 3°: ꝙ qcqd sit de obo delectationis: tn̄ spes: vt sepe dcm̄ fuit: attingit deū imediate vt obm̄ formale inq̄tū eius auxilio innititur ad obtinendū beatitudinē creatā ⁊ increataȝ. Et hec sufficiant ad obiecta ꝯtra scðam ꝯclonem. ¶ Ad pmū Scoti ꝯtra tertiā dr̄: ꝙ illud: ⁊ oia alia: que pmo loco ꝯtra tertiam ꝯclonez inducit in falso fundātur. Supponunt eniȝ ꝙ ꝯclo nostra dicat: ꝙ spes distinguitur a fide: sicut distinguunt̄ duo habitus itellectuales vel cognoscitiui: quoꝝ vnus respicit obm̄ vle: ⁊ alius obm̄ pticulare. Hoc aūt nos nō dicimus: nec intendimus: ſȝ dicimus ꝙ spes distinguit̄ a fide sicut habitus appetitiuus ab habitu cognitiuo: vel sicut habitus existens in voluntate ab habitu existēte in intellectu. De hoc scūs Tho. 3°. sen. dis. 26. q. scða arti. tertio questiuncula pma sicut recitatū est in pbatione tertie ꝯclusionis. ¶ Itē scða arti. 4° sic dicit. (Quidā dixerūt ꝙ spes nō hȝ aliaȝ certitudinē nisi a fide: sed in hoc differunt: qꝛ certitudo fidei est in vniuersali: sicut ꝙ qlibet bonus habebit vitā eternam: certitudo aūt spei est in pticulari: sicut ꝙ iste si bene faciat habebit vitaȝ eternam. et iō certitudo fidei est vlis ⁊ absoluta: certitudo aūt spei pticularis ⁊ cōditionata. Sȝ hoc nō potest stare: qꝛ vle ⁊ pticulare nō diuersificant essentiā habituum: vnde ſm hoc spes nō differret a fide ſȝ habitū: nec in alia potentia esset. qð est oino falsuȝ ⁊c̄. ¶ Itē in fine articuli sic dic̄. (Certitudo fidei ⁊ spei quadrupl'r differunt. Primo in hoc ꝙ certitudo fidei est itellectus: certitudo aūt spei est affectus: 2° qꝛ certitudo fidei nō pōt deficere: ſȝ certitudo spei qn̄ȝ deficit p accidens. 3° qꝛ certitudo fidei est de cōplexo: certitudo spei de incōplexo: qð est obȝ appetitus. 4° certitudini fidei opponit̄ dubitatio: spei aūt certitudini diffidentia vel hesitatio.) Hec ille. ¶ Itē dis. 23. q. pma ar. 4° sic dic̄. (Uirtutes theologice faciunt in nobis inclinationem in finē. s. deū. In omni aūt agente ppter finē: qð agit p voluntatē: duo requirunt̄: que circa finē habeat añquā ad finē opet̄. s. cognitio finis: ⁊ intentio perueniendi ad finem. Ad hoc aūt ꝙ finē intendat: duo requirunt̄: scȝ possibilitas finis: qꝛ nihil mouet̄ ad impossibile: ⁊ bonitas eius: qꝛ intentio nō est nisi boni. Et iō requiritur fides: que facit finē cognitū: ⁊ spes ſm quā est fiducia de ꝯsequutione finis vltimi quasi de re possibili: ⁊ charitas p quā finis reputatur bonū ipsi intendēti inq̄tuȝ facit: ꝙ hō afficiat̄ ad finē: alias nūq̄ tenderet in ipȝ.) Hec ille. ¶ Itē 2° 2^e. q. 18. ar. p. sic dicit. (Habitus per actus cognoscunt̄: actus aūt spei est qdā motus appetitiue ptis: cū obm̄ eius sit bonū. Cū aūt sit duplex appetitus in hoie. s. appetitus sensitiuus: q diuidit̄ p irascibilē ⁊ ꝯcupiscibilē: ⁊ appetitus itellectiuus: q dr̄ voluntas: similes motus q sunt in appetitu inferiori cū passione sunt in supiori sine passiōe. Actus aūt vtutis spei nō pōt ptinere ad appetitum sensitiuū: qꝛ bonū: qð est pn̄cipale obm̄ huius virtutis: nō est aliqð bonū sensibile: sed bonū diuinū: ⁊ iō spes est in appetitu supiori qui dr̄ voluntas: nō aūt in appetitu inferiori: ad quem ptinet irascibilis.) Hec ille. ¶ Ex qbus pȝ: ꝙ spes non distinguitur a fide: sicut habitus intellectus respiciēs obm̄ pticulare ab habitu intellectus respiciente obm̄ vle: ſȝ sicut habitus appetitiuus ab habitu cognitiuo: ꝯcedit̄ tn̄ ꝙ obm̄ spei est pticularius obo fidei. Et de hoc scūs Tho. 2° 2^e. q. 17. arti. 3° sic dicit. (Spes potest esse alicuius dupliciter. Uno qdem modo absolute: ⁊ sic est solum boni ardui ad se pertinentis. Alio modo ex presuppositione alicuius: ⁊ sic etiaȝ potest esse coꝝ que ad aliuni pertinēt. Ad cuius euidentiā sciendum est: ꝙ amor ⁊ spes in hoc differūt: ꝙ amor iportat vnionem quādā amātis ad amatū: spes aūt iportat quādā ptensionem appetitus in aliqð bonū arduū. Unio aūt est aliquoꝝ distinctoꝝ: ⁊ iō amor pōt directe aliuȝ respicere: quē sibi aliquis vnit per amorem: habens eum

Certitudo fidei ⁊ spei differunt quadrupl'r.

In oi agēte pp finez duo requirunt

ctiuam:malum aũt virtutem repulsiuam: bonuꝫ ergo
primo in potentia appetitiua cãt quandã inclinationẽ
seu aptitudinẽ:seu ↄnãlitatẽ ad bonũ:qḋ ptinet ad pas
sionem amoris:cui per ↄ̃rium respondit odium ex par
te mali. Scḋo si bonũ sit nondũ habitum:dat ei motũ
ad assequẽdũ bonũ amatũ:⁊ hoc pertinet ad passionẽ
desiderij vel ↄcupiscentie: ex opposito ex parte mali ẽ
fuga vel abominatio. Tertio cũ adeptũ fuerit bonum
dat appetitꝰ qetationẽ quãdã in ipso bono adepto:⁊ h̃
pertinet ad delectationẽ vel gaudiũ: cui opponit̃ ex p̃
te mali dolor vel tristitia. In passionibꝰ aũt irascibilis
p̃supponit̃ q̃dam aptitudo vel inclinatio ad ꝓsequen
dum bonũ vel fugiendũ malum ex ↄcupiscibili:q̃ ab
solute respicit bonum vel malum: ⁊ respectu boni nõ
dum adepti est spes ⁊ desperatio:respectu aũt mali nõ
dũ adiacentis est timor ⁊ audaͣ:respectu aũt boni ade
pti non est aliqua passio in irascibili:qꝛ iam non hꝫ rõ
nem ardui:sed ex malo iam iniacẽti sequit̃ passio ire.)
Hec ille. ¶ Item.q.25.ar.4. loquens de quatuor p̃n
cipalibus passionibus sic dicit. (Numerus haꝝ passio
num solet accipi ſm dr̃iam p̃ntis ⁊ futuri:motus.n.re
spicit futuꝝ:sed qes est in aliquo p̃nti:de bono igit̃ pre
senti est gaudiũ:de malo p̃nti est tristitia: de bono ve
ro futuro est spes:de malo futuro est timor.) Hec ille.
¶ Ex qbꝰ pꝫ:ꝙ nulla passio ꝓprie respicit p̃teritũ:sed
p̃sens vel futuꝝ. ¶ Et si fiat instantia:qꝛ san. Tho. pri
ma scḋe.q.35.arti.i.in solu.scḋi dicit:ꝙ tristitia interior
potest esse de p̃nti:p̃terito:⁊ futuro: sicut penitentia est
tristitia de p̃terito:⁊ anxietas de futuro. ¶ Dr̃ ꝙ tristi
tia non est de aliquo p̃terito in rõne preteriti formalr̃:
sed mãliter:qꝛ nullum p̃teritum:aut futuꝝ contristat:
nisi aliquo mõ sit p̃ns ⁊ ↄiunctum appetitui.s.in se:vel
in suo effectu vel cã. ¶ De hoc san. Tho.4°sen.dis.17.
q.2.ar.i.q.prima sic dicit in solu.primi. (Dolor non est
nisi de eo:qḋ est aliqũo p̃ns:pctm̃ aũt p̃teritum:⁊ si nõ
sit p̃ns actu:est tñ p̃ns quãtum ad aliquẽ eius effectũ.
s.vel dispõnem ad peccandũ: vel reatum: aut maculã:
vel ẽt damnum tp̃is:qḋ nullo modo põt recuperari ẽt
peracta penitentia:vel etiam amissione dignitatis ĩno
centie:ad quã nunq̃ redire põt. Uel dicenduꝫ ꝙ pctm̃
preteritum dolorẽ excitat:inquãtum p̃sentialiter i me
moria manet: sicut etiam memorando p̃terita tristia
eis afficimur:ac si essent in p̃nti.) Hec ille. ¶ Forte di
cetur:ꝙ non solum habitus appetitiui respiciunt prete
ritum vel futuꝝ:imo habitus intellectuales: sicut vna
pars prudentie:que dr̃ memoria preteritoꝝ. Respon
det san. Tho.2ª2ᵉ.q.49.ar.i.in solu.primi. (Quia (in
quit) prudentia applicat vlem cognitionem ad singu
laria:quoꝝ est sensus: inde est: ꝙ multa que pertinent
ad partem sensitiuã requirunt̃ ad prudentiam:inter q̃
est memoria.) Hec ille. ¶ Si vero querit̃:quare habi
tus appetitiuus potest esse futuri vt futuꝝ est: vel pre
teriti vt p̃teritũ est:potius q̃ habitus intellectiui. Re
spondit san. Tho. in sua simili prima parte.q. 79.ar.7.
vbi dicit in solu.scḋi:preteritum ⁊ p̃ns possunt esse pro
prie differentie potentiaꝝ sensitiuaꝝ.non aũt potẽtia
rum intellectiuaꝝ:qꝛ tales dr̃ie sunt conditiones parti
cularis ⁊ indiuidui:intellectus aũt non respicit talia: sꝫ
solum potentie sensitiue. A simili põt dici: ꝙ qꝛ habitꝰ
intellectualis respicit obm̃ sub rõne vl̃i:⁊ vl̃r tendit in
illud:habitus vero appetitiuus tendit in obm̃ ſm esse
particulare:ideo futuritio põt esse ↄditio formalis ha
bitus appetitiui:nõ aũt intellectiui. ¶ Cũ vlterius dic̃
arguens:ꝙ fides est de aliqbus futuris ⁊c̃. ¶ Dr̃ ꝙ ve
rum est mãliter:sed non formalr̃:sic ꝙ futuritio sit de

rõne obi eius:sicut est de rõne obiecti spei:qꝛ nõ omne
creditum est futuꝝ:sicut omne speratum est futuꝝ ali
quo modo:vel in se:vel speranti ipsi:vt supra dictũ est.
¶ Ad improbationẽ tertij modi dr̃:ꝙ virtus theologi
ca põt esse moderatiua passionũ:vel actuum siliuꝫ pas
sionibus quantũ ad oba scḋaria:vñ sanc. Tho. 2ª2ᵉ.q.
17.ar.5.arguit sic 2°loco. (Uirtus theologica non cõsi
stit in medio duoꝝ vitioꝝ:sed spes ↄsistit in medio p̃
sumptionis ⁊ desperationis:igit̃ non est virtus theolo
gica.) Hec ille. ¶ Ecce argumẽtũ. ¶ Sequit̃ rñsio.
(Dicendũ (inqt) ꝙ mediũ in regulatis ⁊ mensuratis
accipit̃ ſm ꝙ regula vel mensura attingit̃: ſm aũt ꝙ
excedit̃ regula:est superfluũ:ſm aũt defectũ a regula
est diminutũ:in ipsa aũt regula vel mẽsura non est ac
cipere mediũ ⁊ extrema:virtꝰ aũt moralis est circa ea
que rõne regulant̃:sicut circa ꝓpriuꝫ obm̃:⁊ iõ ꝑ se cõ
petit ei esse in medio ex parte ꝓprij obi:sed virtꝰ theo
logica est circa ipsam p̃mam regulã non regulatã alia
regula:sicut circa ꝓprium obm̃:⁊ iõ per se ⁊ ſm ꝓpriũ
obm̃ non cõpetit virtuti theologice esse in medio: sed
põt sibi cõpetere per accñs rõne eius:qḋ ordiat̃ ad p̃n
cipale obm̃:sicut fides non põt habere mediũ ⁊ extrẽa
in hoc:ꝙ innitit̃ prime veritati:cui non põt nimis inni
ti:sed ex parte eoꝝ:que credit põt habere mediuꝫ ⁊ ex
trema:sicut vnum veꝝ est medium inter duo falsa. Et
silr̃ spes non hꝫ mediũ ⁊ extrema ex parte principalis
obiecti:qꝛ diuino auxilio nullus põt nimis inniti:sꝫ q̃
tum ad ea:que cõfidit aliquis se adeptuꝝ:põt inẽẽ me
dium ⁊ extrema inquantũ presumit ea:q̃ sũt supra suã
ꝓportionẽ:vel desperat de his:que sunt sibi ꝓportiõa
ta.) Hec ille. ¶ Ex qbꝰ pꝫ:ꝙ nõ ẽ ↄ̃ rõnẽ v̓tutis theolo
gice põere mediũ:⁊ ita spẽ eẽ mediã v̓tutẽ ĩter p̃sũptio
nẽ ⁊ desp̃ationẽ. ¶ Cuꝫ ãt vlteriꝰ dicit arguẽs: ꝙ talis
spes esset aliqs timor:negat̃ ↄñtia. Nã virtus mediãs
inter p̃sumptionẽ ⁊ desp̃ationẽ nõ põt noiari: imo sed
spes. ¶ De hoc san. Tho. de virtutibus qõe de spe ar.
p̃mo in solu.sexti sic dicit. (Nulla virtus põt denoiari
simpliciter ab aliqua passione nisi theologica:nam vir
tutes intellectuales pertinent ad viꝫ cognitiuã:passio
nes aũt aie sunt in vi appetitiua:virtutes aũt morales
constituunt mediũ in passionibus:vnde virtus mora
lis non nominat̃ ab aliqua passiõe absolute:sed a mo
dificatione passionũ:sicut temperantia:fortitudo: ⁊ si
milia:sed motus humane mentis qualitercunq̃ deũ
attingẽs ad virtutẽ pertinet: ⁊ ideo noia simpliciũ mo
tuum siue passionũ adaptant̃ virtutibus theologicis:
⁊ qꝛ virtutũ theologicaꝝ obm̃ est deũ:qḋ est sũmũ bo
num:manifestũ est ꝙ passiones: quaꝝ obm̃ est maluꝫ
non p̃nt noiare virtutes theologicas. Similiter ẽt cuꝫ
virtus theologica p̃tineat ad statum vie qñ in deũ ten
dimus: passiones quaꝝ obm̃ est bonuꝫ p̃ns vt delecta
tio ⁊ gaudiũ non sunt noia aliquaꝝ virtutũ:sed magis
pertinẽt ad beatitudinẽ:vñ delectatio ponit̃ vna d̓ do
tibus btitudinis:desideriũ aũt importat quẽdam motũ
in futuꝝ:sed sine aliqua p̃nti inhesiõe vel spãli ↄtactu
ipsius:vnde nec desideriũ noiat virtutẽ aliquã:vñ reli
quit̃ ꝙ solũ spes ⁊ amor noiant v̓tutes theologicas.)
Hec ille. ¶ Itẽ 3° sen.di.26.q.2.art.i.in solu. primi sic
dicit. (Spes inquantũ est passio non est virtus: sed ſꝫ
ꝙ est in appetitu intellectiue parti:nec noia aliaꝝ pas
sionũ ita ↄuenienter ad virtutẽ transumi p̃nt sicut no
men spei:qꝛ spes dr̃ in ordine ad bonũ:⁊ p̃ter hoc impor
tat motũ appetitus tendentis in bonũ: ⁊ sic hꝫ quãdaꝫ
silitudinem cuꝫ electione ⁊ intentione boni: que requi
rit̃ in oĩ virtute. Timor aũ dr̃ in ordine ad malũ:rece

Sicut fides non põt hẽre mediuꝫ ⁊ extrema per se sed per accñs ita ⁊ spes.

Sola virtus theologica põt simplr̃ denominari ab aliq̃ passione.

dere aũt a malo/q̃uis ad virtutẽ ptineat: tñ non in hoc
cõsistit pfectio virtutis: sed in electione boni. gaudiuȝ
aũt ⁊ tristitia magis dicunt impressionem boni ⁊ ma/
li in appetitũ q̃ȝ motum appetitus in ea: vñ non hñt si
militudinẽ cũ electiõe virtutis.) Hec ille. ¶ Ad argu
mẽta: q̃ 2° loco inducit ꝯ eãdẽ ꝯnẽ pbãdo: ꝙ spes nõ sit
tertius habitus distinctus a fide ⁊ charitate: nunc dõȝ
est. ¶ Et ad pᵐ negat̃ minor: q: rõ necessaria dictat: ⁊
auctoritas scripture cogit ponere fidẽ: spẽ: ⁊ charitatẽ
esse tres habitus ⁊ tres virtutes. Tunc ad p̊mam pba/
tionẽ illius minoris dr̃: ꝙ lȝ eodẽ habitu pfecte virtutis
voluntas possit disponi ad eliciendũ ordinatũ velle: ⁊
ordinatũ nolle: ⁊ silr sufficienter disponat̃ ad amandũ
⁊ desiderãdũ: non tñ semp idẽ habitus sufficit ad amã
dum ⁊ sperandũ: q: vt supra dictũ est: spes differt a de/
siderio. ¶ De h̓ san. Tho. 3. sen. di. 26. q. 2. art. 3. q. scda
sic dicit. (Actus fidei p̄cedit desideriũ: q: ois actus af/
fectiue p̄supponit actum cognitiue: desiderium aũt p̄/
cedit spẽ.) ⁊c̃. ¶ De hoc supra satis habitũ ẽ. Rõ aũt
quare habit⁹ charitatis sufficiẽter iclinat ad desiderã/
dum deum ⁊ beatitudinem tanq̃ȝ p̊mum ⁊ primum
p̊ncipium: non aũt sufficit inclinare ad sperandũ deuȝ
⁊ beatitudinẽ tanq̃ȝ primum p̊nᵐ est: q: ad speranduȝ
deũ occurrit spãlis difficultas ⁊ spãlis rõ arduitatis: ⁊
ideo requirit̃ spãlis habitus virtutis faciẽs bene se ha/
bere circa hoc. ¶ De hoc san. Tho. 3° sen. di. 26. q. 2. ar.
2. sic dicit. (Spes de rõne sua dicit extensionẽ appetu/
tus in aliq̊d arduũ: q̊d nõ oĩno excedit facultatẽ sperã
tis: ea. n. que excedunt ⁊ velut excedẽtia apprehendũ/
tur desperationẽ magis q̃ȝ spẽ faciũt: vñ ₰m hoc q̊d in/
est alicui facultas in aliq̊d arduuȝ: ₰m hoc est in eo in/
clinatio ad aliud arduũ: ⁊ iõ in illud arduum: q̊d ꝓpor
tionat̃ nature sensitiue inclinatio appetit⁹ sensitiui spẽ
facit: que est passio: in illud vero arduum q̊d ꝓportiõa
tur nature intellectiue: inclinatio illius facit spẽ: que ẽ
actus voluntatis: sed q: est aliq̊d arduuȝ: q̊d excedit fa
cultatem nature: ad q̊d hõ per gratiam põt peruenire.
s. ipse deus inquantũ est nostra beatitudo: ideo opȝ ꝙ
ex aliquo dono gratuito nãe superaddito fiat inclina/
tio in illud arduum: ⁊ illud donũ est habitus spei: ⁊ q:
hȝ ip̄m deum pro obiecto: ideo opȝ ꝙ sit virtus theolo
gica.) ⁊c̃. Hec ille. ¶ Et simile est de habitu spei ⁊ mi/
sericordie in hoc: ꝙ sint alij habitus: ⁊ distincti a chari
tate: vñ sã. Tho. 2ᵃ 2ᵉ. q. 30. ar. 3. arguit sic 3° loco. (Gau
diũ ⁊ pax nõ sũt spãles virtutes: q: ꝯsequunt̃ ex chari
tate: sȝ mĩa ꝯseq̃t ex charitate: sic. n. ex charitate flem⁹
cũ flẽtibus: sicut gaudem⁹ cũ gaudẽtibus: g̃ misericor/
dia non est spãlis virtus.) ¶ Ecce argũᵐ. ¶ Sequit̃
r̃nsio. (Dicendũ (inquit) ꝙ gaudium ⁊ pax nihil adij
ciunt super rõnem boni: q̊d est obiectum charitatis: ⁊
ideo non requirunt alias virtutes q̃ȝ charitatẽ: sed mi/
sericordia respicit quãdam specialem rõnem. s. miseri
am eius: cui miseret̃.) Hec ille. ¶ Ita i ꝓposito: quia
spes respicit spãlem rõneȝ boni: quã nõ respicit forma/
liter charitas vt obiectum adequatũ. s. diuinã arduita
tem: ideo opȝ ꝙ sit spãlis habitus ab habitu charitatis
distinctus. ¶ De hoc san. Tho. 2ᵃ 2ᵉ. q. 17. ar. 6. vbi ter/
tio loco arguit sic. (Per spẽ hõ tendit in deuȝ: sed hoc
ꝓprie pertinet ad charitatẽ: ergo spes a charitate non
distinguit̃.) ¶ Ecce argumẽtũ. ¶ Seq̃t r̃nsio. (Dicẽ
dum est (inq̃t) ꝙ spes facit tendere in deum: sicut i q̊
dam bonũ finale adipiscendũ: ⁊ sicut in q̊dam adiuto
rium efficax ad subueniendũ: sed charitas ꝓprie facit
tendere in deũ vniendo affectũ hois deo: vt. s. homo nõ
sibi viuat: sed deo.) Hec ille. ¶ Sile dicit tertio sent.
di. 26. q. 2. ar. 3. q. i. vbi quarto loco arguit sic. (Spei est
tendere in deũ: q̊d est ꝓprium charitatis: ergo spes nõ
differt a charitate.) ¶ Ecce argumẽtũ. ¶ Seq̃tur r̃n
sio. (Dicendũ (inq̃t) ꝙ tendere in appetibile est tã ira/
scibilis q̃ȝ ꝯcupiscibilis: sed differenter: q: tendere i ali
q̊d bonum. vt est bonum simplr̃: est cõcupiscibilis: sed
tendere in aliq̊d bonum: vt est arduũ ⁊ difficile est ira/
scibilis. ⁊ per hunc modũ tendunt in deuȝ diuersimo/
de spes ⁊ charitas.) Hec ille. ¶ Item distin. 23. q. i. ar.
quito arguit sic in q̃nto loco. (Ad operationẽ finis nõ
preexigit̃ nisi cognitio finis: quã facit fides: ⁊ desideri/
um finis: q̊d facit charitas: ergo videt̃ ꝙ tantum sint
due virtutes theologice.) ¶ Ecce argumẽtũ. ¶ Seq̃
tur r̃nsio. (Dicendum (inq̃t) ꝙ cognitio ⁊ affectio nõ
sufficiunt ad hoc: ꝙ homo incipiat operari ꝓpter finẽ
nisi habeat fiduciam de cõsecutione finis: q: alias nũ/
q̃ȝ inciperet operari: ⁊ p̄cipue quãdo finis est eleuatus
supra naturam operantis.) Hec ille. ¶ Ex q̃bus patet
ꝙ habitus charitatis non sufficit inclinare tanq̃ȝ pri/
mum p̊ncipium voluntatem hominis ad sperandum
sine alio habitu speciei medio: potest tamen inclinare
per modum p̊mi principij. ¶ De hoc san. Tho. de vir
tutibus. q. de spe. articulo quarto arguit sic septimo lo/
co. (Idem est p̊ncipium mouendi ad terminum: ⁊ q̃e/
scendi in termino: sed spes est principium motus i bea
titudinem ₰m illud Hebre. 6. ꝙ spem habemus ince/
dentem ⁊ incedere facienteȝ vsq̃ȝ ad interiora velami
nis: ergo spes est principium quiescendi in beatitudĩe:
⁊ ita oportet ꝙ in beatis sit spes.) ¶ Ecce argumẽtũ.
¶ Sequit̃ responsio. (Dicendũ inquit: ꝙ si accipia/
tur primuȝ principium mouens: idem est mouens ad
terminum: ⁊ principium quietis in termino: sed si acci
piatur principium aliq̊d secundarium ⁊ instrumenta/
le: sic quedam sunt pricipia motus: que cessant cũ per/
uentum fuerit ad terminuȝ: sicut cessat nauis ⁊ impul
sio venti cum peruentum fuerit ad portum: ⁊ hoc mo/
do charitas q̃ est primuȝ mouẽs: manet in termĩo bea
titudinis: non autem spes que est secundarium princi/
pium appropriatum motui.) Hec ille. ¶ Et hec suffi
ciant ad p̊mũ. ¶ Ad secundũ dicitur: ꝙ similitudo de
amicitia infusa ⁊ acquisita non valet in ꝓposito: quia
amans amicitia acquisita ⁊ politica non amat nec in/
tendit assequi aliq̊d arduum existens supra naturaleȝ
facultatem amantis. Et ideo non requirit̃ aliq̊d specia
le donuȝ: vel specialis habitus alius ab amicitia faciẽs
fiduciam ⁊ securitatẽ de obtentione illius: secus est in
ꝓposito. ¶ De hoc san. Tho. tertio sen. di. 26. q. 2. art.
i. arguit sic scdo loco. (Sicut virtutes infuse ordinant̃
ad aliq̊d arduum: q̊d est vita eterna: ita ⁊ virtutes acq̃/
site ad arduum: q̊d est felicitas ciuilis: vel contempla/
tiua: sed philosophi tractãtes de virtutibus acquisitis
non posuerunt spẽ esse virtutem: ergo apud theologos
spes non dȝ poni virt⁹.) ¶ Ecce argumẽtũ. ¶ Sequi
tur r̃nsio. (Dicendũ (inq̃t) ꝙ illud arduuȝ in q̊d ordi/
nant̃ virtutes acq̃site est finis ꝓportionatus facultati
nature: ⁊ ideo natura per seipsam determinata est ad
sperandum illum finẽ: vnde non indiget aliquo habi/
tu superaddito: per q̊d determinet̃ ad illud: sed hoc ar
duum q̊d est vita eterna excedit facultateȝ nature: vñ
cum ex se nã non sit determinata ad speranduȝ illud:
opȝ ꝙ determinet̃ per aliquẽ habitũ infusuȝ: ⁊ hec est
spes: que est virtus.) Hec ille. ¶ Sile dicit dis. 23. q. i.
ar. 5. in solu. quinti vt allegatũ est in solu. primi statim
¶ Item arti. 4. questiuncula 3ᵃ in solu. tertij sic dicit.
(Pricipia speculatiua cognoscunt̃ per aliũ habitũ na/
turalem

turalem quam conclusiones.s.per intellectum: conclusiones vero per scientiam: sed in affectu non precedit aliqs habitus nalis:sed ex ipsa na potentie est inclinatio ad finem vltimu nature pportionatum:sed ad fine supra naturam eleuatu necesse est habitum gratuitu precedere alios habitus: et in intellectu vt fidez: et in affectu vt charitatem et spem ad inclinandum in finem:ad ques naturalis inclinatio non pertingit.) Hec ille. ¶ Ad argumentum in oppositum.q.respondit sanctus Tho.secunda secunde.q.17.ar.5.in sol.vbi sic dicit.(Quecunque alia spes adipisci expectat: sperat in ordine ad deum sicut ad vltimum: et sicut ad primam causaz efficiente.) Hec ille. Et hec de.q.sufficiant. De qua benedictus deus Amen. Di. XXVII. XXVIII. XXIX. XXX.

¶ Utrum ex creatura teneatur homo diligere deum plus quam seipsum. Questio vnica.

Circa. xxvij.xxviij.xxix.xxx. distinctiones tertij sent.queritur. Utrum ho debeat ex charitate diligere deum plus quam seipsum. ¶ Et arguitur quod non. Qr phs dicit.9.ethi.quod amicabilia:que sunt ad alterum: venerunt ex amicabilibus:que sunt ad seipsum:sed primum in quolibet genere est potissimu:ergo amor que quis hz ad seipz:est potior amore:que hz ad alterum:et ita quisque plus se diligit quam deum fm naturam:et ita etiam fm charitatem:cum gratia naturam non destruat. Cap.4.in fi.

In oppositum arguit sic. Qr finis e magis diligendus his: que sunt ad finem:sed deus est finis omnium diligibilium ex charitate:ergo ipse est maxime diligendus.

In hac questione erunt tres articuli. In primo ponentur conclusiones. In secundo obiectiones. In tertio solutiones.

Quantum ad pmum articulu sit pma conclusio. Charitas est virtus. Hanc pbat san.Tho.2ª2ᵉ.q.23.ar.3.sic.(Humani actus bonitate hnt fm quod regulant debita regula et mensura:et io huana virtus:que est pn^m bonorum actuum hois:psistit in attingendo regula humanorum actuu:que est duplex.s.humana ro:et ipse deus: vnde sicut virtus moralis diffinit p hoc:qd est fm rectam ronem:vt pz.2ºethi.ita et attingere deum psituit ronem virtutis theologice:sicut supra dictu est de fide et spe:vn cuz charitas attingat deum:qr coiungit nos deo:vt pz per Aug.de moribus ecclesie dicente.Charitas est virtus que cu vera et rectissima affectione coiungit nos deo:qua eum diligimus: pns est charitate esse virtutem.) Hec ille. ¶ Item ibidem in solu.primi sic dicit.(Phs in.8.ethi. non negat amicitiaz esse virtute:sed dicit quod est virtus vel cu virtute. Posset.n.dici quod est virtus moralis circa operationes:que sunt ad alteruz. sub alia tn ratione quam iustitia: nam iustitia est circa operationes:que sunt ad aliu sub rone debiti legalis: amicitia aut sub rone cuiusdaz debiti amicabilis et moralis:vel magis sub roe beneficij gratuiti:vt pz per phz.8ºethi. Potest tn dici quod non est virtus per se ab alijs distincta:non.n.hz ronem laudabilis et honesti nisi ex obiecto.s.fm quod fundat sup honestate virtutum. Qd patet ex hoc quod non quelibz amicitia hz rationem laudabilis et honesti: sicut pz in amicitia vtilis et delectabilis: vn amicitia virtuosa magis est aliqd pns ad virtutes quam sit virtus. Nec est simile de charitate:que non fundat principalr super virtute humana:sed super bonitate diuina.) Hec ille. ¶ Ex quibus potest formari talis ro pro conclusione. Omnis habitus Ca.5. Cap.6.

ex natura sua elicititus actus coformis diuine regule et attingens ad ipsam diuina regula per moduz obiecti immediati est virtus humana theologica: sz charitas est hmoi:igitur etc. ¶ Secunda coclusio. Obiectu charitatis est deus inquatu est beatificatiuus vel beatitudinis obm. Hanc ponit san.Tho.2ª2ᵉ.q.23.arti.4.vbi sic dicit.(Actus et habitus specificant per oba: ppriuni aut obm amoris est bonum: et ideo vbi est spalis ro boni:ibi est ro spalis amoris:bonum aut diuinu inquatu est beatitudinis obm hz spalem ronez boni. et io amor charitatis:qui est charitas huius boni est spalis amor: vnde et charitas est spalis virtus.) Hec ille. ¶ Item pma scde.q.109.ar.3.in sol.primi sic dicit.(Charitas diligit deum super oia eminentius quam na. Na.n.diligit super oia put est finis in pncipiu nalis boni:charitas autem fm quod est obm beatitudinis: et fm quod ho hz quada societatem spualem cum deo. Addit et charitas supra dilectionem nalem dei pmptitudinem quadaz et delectatione:sicut et quilibz habitus virtuosus addit supra actuz bonu: qui fit ex sola naturali rone hominis virtutis habitum non habentis.) Hec ille. ¶ Item 2ª2ᵉ. q.23.ar.1.sic dicit.(Scdm phm.8.ethi. no qlibz amor hz ronem amicitie: sed amor q est cum beniuolentia: qn.s.sic amamus alique:vt ei bonu velimus. Si aute rebus amatis non bonum velimus:sed ipm eorum bonu velimus nobis:sicut dicimur amare vinum vl equuz: aut aliquid hmoi non est amor amicitie: sed cuiusdaz concupiscentie:ridiculu n.est dicere:quod aliquis habeat amicitiam ad vinum vl equu:sed nec beniuolentia sufficit ad ronem amicitie:sed requirit qdaz mutua amatio:qr amicus est amico amicus.talis autez mutua beniuolentia fundat super aliqua coicatioe. Cuz igit sit aliqua coicatio hois ad deum fm quod nobis suam beatitudinem coicat:super hanc coicationem opz aliquam amicitia fundari. De qua qdem coicatione dicit pma Cor.1. Fidelis deus:per que vocati estis in societatez filij eius. Amor aut super hac coicatioe fundatus e charitas:vn manifestuz est quod charitas est qdam coicatio hois ad deu.) Hec ille. ¶ Ite.q.26.arti.1.sic dicit.(Dilectio charitatis tendit in deu sicut in pn^m beatitudis: in cuius coicatione amicitia charitatis fundat.) Hec ille. ¶ Ex qbus pot sic argui. Illud est formalis ratio obi charitatis fm quod charitas tendit in suu obm.s. deu differenter ab alijs habitibus et moribus:sed sic se hz ro beatificatiui:vel obi beatitudinis: aut pn^m beatitudis ad deu:vt in ipm tendit charitas:igit etc. ¶ Tertia coclusio. Ex charitate ho plus dz diligere deum quam seipz. Hanc ponit san.Tho.tertio sen.di.29.q.1.ar.3º.vbi sic dicit.(Cum obm amoris sit bonum:duplr aliquis tendere pot in bonum alicuius rei. Uno mo ita quod bonuz illius rei ad alterum referat:sicut quod bonuz vnius rei optat alteri si non hz: vel coplacet sibi: si hz:sicut amat quis vinum inquatum dulcedine vini poptat: et in hoc gaudet:quod eo fruat non quod vinu ipm habeat bonum: et hic amor vocat a qbusdam amor pcupiscentie. Amor aut iste non terminat ad re:que dr amari:sed reflectit ad rem illa:cui optat bonum illius rei. Alio mo amor fert in bonu alicuius rei:ita quod ad rem ipsam termiat inquantu bonu qd hz coplacet quod beat: et bonu qd non hz optat ei: et hoc est amor beniuoletie:q est pn^m amicitie:vt dicit phs.9.ethi.vn gradus charitatis fm hunc modu amoris attendendi sunt:qr charitas amicitia includit.bonu aut illud vnusqsque maxie vult saluari:qd est sibi magis placens: qr hoc est appetitui informato per amore magis conforme. Hoc autem est bonu suu: Non omnis amor est amicitia. Cap.6.

vnde ſm ꝙ bonum alicuius rei eſt: vel eſtimat̃ magis bonum ipſius amantis: hoc amās magis ſaluari vult in re amata: bonū aūt ipſius amantis magis inuenit̃ vbi perfectius eſt. Et ideo qꝛ pars quelibꝫ eſt imperfecta in ſeipſa: perfectionem aūt hꝫ in ſuo toto: ideo etiā naturali amore pars plus tendit ad conſeruationē ſui totius: ꝙ̄ ſui ipſius: vnde ꝛ nālit er animal opponit brachium ad defenſionem capitis: ex quo pendet ſalus totius. ꝛ īde eſt ꝙ particulares hoīes ſeipſos morti exponūt pro ꝯſeruatione cōmunitatis: cuius ipſi ſunt pars: qꝛ ergo bonum noſtrum in deo perfectum eſt: ſicut in prima ꝛ vniuerſali cā bonoꝝ ꝛ perfecta: ideo bonuꝫ in ipſo eſſe magis naturalr̃ cōplacet ꝙ̄ in nobis ipſis. Et ideo amore amicitie nāliter de⁹ ab hoīe plus ſeipſo diligitur: ꝛ qꝛ charitas nām perficit: ideo etiā ſm charitateꝫ deū ſupra ſeipm̄ hō diligit: ꝛ ſupra oīa alia ꝑticularia bona. Charitas aūt ſupra nālem dilectionem ipſi⁹ addit quandā aſſociationem in vita gratie. Quidā aūt dicunt ꝙ aliqs nāliter amore ꝯcupiſcentie deum plus ſeipſo diligit: inquantū diuinū bonum eſt ſibi delectabilius: ſed amore amicitie plus ſeipſum nāliter ꝙ̄ deū diligit: dum plus vult ſe eſſe ꝛ viuere: ꝛ habere aliqua bona ꝙ̄ deum: ſed charitas ad hoc naturam eleuat: vt etiam per amicitiā aliquis deum plus diligat ꝙ̄ ſeipꝫ. Sed prima opinio ꝓbabilior eſt: qꝛ inclinatio nāe hominis inquantū eſt hō nunꝙ̄ tendit ꝯ̄ inclinationē virtutis: ſed ē ei ꝯformis.) Hec ille. ¶ Itē 2ᵃ2ᵉ. q. 26. art. 3°. ſic dicit. (A deo duplex bonum accipere poſſum⁹. ſ. bonum nāe: ꝛ bonū grē: ſuper cōicatiōe aūt bonoꝝ nālium nobis a deo facta fundat̃ amor nālis: quo non ſolum hō in integritate ſue nāe ſuper oīa diligit deum: ꝛ pluſꝙ̄ ſeipm̄: ſed ēt quelibet creatura ſuo mō. i. vel itellectuali: vel aīali: vel ſaltem naturali amore: ſicut lapides: ꝛ alia que cognitione carent: qꝛ vnaqueqꝫ pars nāliter amat plus bonū cōe toti⁹ ꝙ̄ particulare bonū ꝓprium. qđ manifeſtat̃ ex opere. Quelibet. n. pars hꝫ inclinationē ꝑncipalē ad actionē cōeꝫ vtilitati totius: apparet ēt hoc ī politicis virtutib⁹: ſꝫ quas ciues ꝓ bono cōi diſpendia ꝓpriaꝝ reꝝ ꝛ perſonaꝝ interdū ſuſtinēt: vnde multo magis hoc verificat̃ ī amicitia charitatis: que fundat̃ ſuper cōicationē donoꝝ grē: ꝛ ideo ex charitate dꝫ hō magis diligere deū: qui eſt bonū cōe oīuꝫ ꝙ̄ ſeipm̄: qꝛ beatitudo eſt in deo ſicut in cōi ꝛ formali oīum ꝑn⁹ qui beatitudineꝫ participare pn̄t.) Hec ille. ¶ Silr̃ a pōit ꝑma 2ᵉ. q. 109. ar. 3. ꝛ ꝑma parte. q. 60. ar. 5. ꝛ multis alijs locis vtit̃ ſili ꝓbatione. ¶ Ex qb⁹ pōt formari talis rō. Nō minus diligit deū charitas ꝙ̄ natura hoīs in ſua integritate ꝯſiſtens: ſed natura hominis integra diligit naturaliter deū ſuper omnia ꝛ plus ꝙ̄ ſeipſaꝫ: igit̃ ꝛ charitas. ¶ Quarta ꝯcluſio. Charitas inclinat ad amandū deum duplici amore. ſ. amicitie: ꝛ concupiſcentie. Hanc virtualr̃ ponit. 3. ſen. di. 27. q. 2. ar. 1. vbi ſic dicit. (Amor eſt qdaꝫ appetitus ꝯtatio: vn̄ ſicut appetitus inuenit̃ in parte ſenſitiua ꝛ intellectiua ita ꝛ amor. Ea aūt que ad appetitū ſenſitiuum ꝑtinēt ad intellectū trāſferunt̃: ſicut noīa paſſionū: ꝙ aūt appetitus intellectiui ꝓpriū eſt non cōpetit appetitui ſenſitiuo: vt nomen voluntatis: ꝛ iō amor in vtroqꝫ appetitu inuenit̃: ſed ſm qđ inuenit̃ in appetitu ſenſitiuo ꝓprie dr̃ amor: eo ꝙ paſſionē importat: ſm aūt qđ inuenit̃ in parte intellectiua dr̃ dilectio: que electionē icludit: que ad appetitū intellectiuū ꝑtinet: nihilominus nomen amoris ēt ad ſuperiorē partē transfert̃: nomen aūt dilectionis ad inferiorem nequaꝙ̄: oīa aūt alia nomina: que ad amorem ꝑtinere vident̃; vel includunt̃

Duplici bonorū qđ a deo accipimus reſpōdet duplex amor.

ab iſtis: vel includunt ea quaſi addētia aliqđ ſupra dilectionem ꝛ amorē: qꝛ. n. amor vnit quodāmodo amātem amato: iō amans ſe hꝫ ad amatū quaſi ad ſeipm̄: vel ad id: qđ eſt de ꝑfectione ſui. Ad ſeipm̄ aūt: ꝛ ad ea que ſua ſunt hoc mō ſe hꝫ: vt ꝑmo velit ſibi preſens eē quicqđ eſt de perfectione ſua: ꝛ ideo amor includit concupiſcentiam amati: qua deſiderat̃ preſentia eius. Secundo hō in ſeipꝫ alia retorquet per affectū: ꝛ ſibi appetit quecūqꝫ ſibi expediunt: ꝛ ſm ꝙ hoc ad amatū afficit̃ amor: beniuolentiaꝫ includit: ſm quā aliqs amato bona deſiderat. Tertio hō ea que ſibi appetit operādo ſibi acqrit: ꝛ ſm ꝙ hoc ad alium exercet̃: beneficentia in amore includit̃. Quarto hō ea que ſibi bona vident̃ implere ꝯſentit: ꝛ ſm ꝙ hoc ad amicū fit: amor concordiā includit: ſm quā aliqs conſentit in his: que amico vident̃: non qdem in ſpeculatiuis: qꝛ concordia in his ſm phm̄. 9. ethi. ad amicitiā non ꝑtinet: imo diſcordia in his eſſe poteſt ſine amicitie ꝑiudicio: eo ꝙ in his cōcordare vel diſcordare voluntati non ſubiacet: cum intellectus ratione cogat̃. Amor tn̄ ſupra quatuor predicta aliquid addit. ſ. quietationē appetitus in re amata ſine qua qđlibet predictoꝝ quatuor eſſe pōt. Sunt etiā quedā: que ſuper amorē vel dilectionē aliquid addūt: amatio. n. addit ſuper amorē intenſionem quādā amoris: quaſi feruorē quēdā: amicitia vero addit duo: quorum vnum eſt ſocietatē quandam amantis ꝛ amati in amore: vt. ſ. mutuo ſe diligant: ꝛ mutuo ſe diligere ſciant. Aliud eſt vt ex electione operent̃: nō tn̄ ex paſſione: vnde phs dicit ꝙ amatio aſſimilat̃ paſſioni: ſꝫ amicitia habitui: ſic ergo pꝫ ꝙ amicitia eſt ꝑfectiſſimuꝫ inter ea: que ad amorē ꝑtinent: oīa ꝑdicta includens: vn̄ in genere huius ponenda eſt charitas: que eſt qdā amicitia hoīs ad deum: per quā homo deū diligit: ꝛ de⁹ hominem: ꝛ ſic efficit̃ qdam aſſociatio hoīs ad deū: vt dr̃ ꝑma Io. i. Si in luce ambulamus: ſicut ipſe in luce eſt ſocietatem habemus adinuicem.) Hec ille. ¶ Itē ibidem arguit ſic. (Augu. dicit ꝙ charitas eſt virtus: qua deum videre: eoqꝫ ꝑfrui deſideramus: hoc aūt cōcupiſcentie eſt: ergo charitas eſt ꝯcupiſcentia.) ¶ Ecce argumentū. ¶ Sequit̃ rn̄ſio. (Dicēdū (iquit) ꝙ qlibet amicitia ꝯcupiſcentiā ſeu deſideriū includit: ꝛ aliquid ſuper eaꝫ addit.) Hec ille. ¶ Itē 2ᵃ2ᵉ. q. 26. ar. 3. arguit ſic. (Quātuꝫ aliqs diligit deū: tn̄ diligit frui eo: ſed quantū aliqs diligit frui deo: tn̄ diligit ſeipm̄: qꝛ hꝫ eſt ſummū bonū ꝙ aliqs ſibi velle pōt: ergo hō non plus dꝫ ex charitate diligere deuꝫ ꝙ̄ ſeipm̄.) ¶ Ecce argumētū. ¶ Sequit̃ rn̄ſio. (Dicendum ꝙ hoc ꝙ aliquis velit frui deo: pertinet ad amorē: quo deus amat̃ amore ꝯcupiſcentie. Magis aūt amamus deū amore amicitie ꝙ̄ amore concupiſcentie: qꝛ maius eſt in ſe bonuꝫ dei ꝙ̄ participare poſſumus fruendo ipſo: ꝛ ideo ſimpliciter homo magis diligit deum ex charitate ꝙ̄ ſeipſum.) Hec ille. ¶ Ex qbus arguit̃ ſic. Quelibet honeſta ꝛ perfeca amicitia diligit amicum duplici amore. ſ. amicitie volendo ſibi bonū: ꝛ cōcupiſcentie deſiderādo eius ꝑſentiam ꝛ conuictum: ſed charitas eſt ꝑfecta amicitia ad deum: ergo ꝛc. ¶ Quinta concluſio. In dilectione dei pōt haberi aliqualiter reſpectus ad mercedem. Hanc ponit ſanctus Tho. tertio ſen. di. 29. q. i. ar. quarto. vbi ſic dicit. (Merces ꝓprie dicitur premiuꝫ: qđ quis ex labore vel opere aliquo modo meret̃. Premium aūt eſt: qđ alicui in bonum eius redditur: vnde merces inquantū hmōi importat aliquid referibile per amorē ad illud: cui merces reddit̃. Mercedē aūt aliquis ꝓpter ſeipſum amat: non tamen eſt de ratione mercedis

Que icludat amor ad ſe ꝑtinentia.

mercedis ꝙ sit finis intentionis: qꝛ plerūq3 aliqs mercedem ex opere non querit: cui merces datur: ea autem que propter se aliquis diligit vel sunt perfectiones illius formaliter: sicut sanitas: virtꝰ: operatio: delectatio: ⁊ hmōi: vel sunt effectiua: vel ꝯseruatiua boꝝ: aut contrarioꝝ prohibitiua: vnde si aliquis amat aliquid extra se propter seipsum: illud potest dici merces inquantum ex eo aliquid in ipso relinquit̄ vel cōseruatur: sed de ratione amicitie est: ꝙ amicus sui gratia diligat̄: vñ amicus non habet in amicitia rationem mercedis proprie loquendo: q̄uis ea: que ex amico in nobis fiūt: rationem mercedis habere possint: sicut delectationes ⁊ vtilitates: quas ex ipso amans consequit̄: rōne quoꝝ ipse amicus merces dr̄ quasi causaliter: sicut deus dicitur merces nostra rōne eoꝝ: que ex ipso in nobis sunt. Patet ergo ꝙ ponere aliquā mercedem finem amoris ex parte amati: est cōtra rationem amicitie: vnde charitas per hunc modū oculum ad mercedē habere non potest: hoc.n. esset deum non ponere finem vltimū: sed bona: que ex ipso consequunt̄: sed ponere mercedē eē finem amoris ex parte amantis: non tñ vltimum: vt.s. ipse amor est quedam operatio amantis: non est cōtra rōnem amicitie: qꝛ ipsa amoris operatio cum sit qdā accidens: non dr̄ amari nisi ꝓpter suum subm: ⁊ inter ea: que ꝓpter se aliqs diligit: potest eē ordo salua amicitia: vñ ⁊ ipsam operationē amoris possum amare: nō obstante amicitia ꝓpter aliud: erit tamen ꝯtra ratiōem virtutis: si virtutis operatio ꝓpter aliquid aliud inferius virtute: cuiusmodi sunt bōa tpalia: amet̄. ⁋ Pꝫ ergo ꝙ habens charitatē non potest hēre oculū ad mercedem: vt ponat aliqd qd̄cunq3 finem amati.s. dei: hoc enim esset ꝯ rōnem charitatis: vt est amicitia qdā: nec iteꝝ vt ponat aliqd bonum tpale finem ipsius amoris: qꝛ hoc esset ꝯ rōnem charitatis: vt est virtus: tñ potest habere oculū ad mercedem: vt ponat beatitudinē creatam finem amoris: non aūt finē amati: hoc.n. neq3 ē ꝯ rōnem amicitie: neq3 ꝯ rōnem virtutis: cum beatitudo sit finis virtutū.) Hec ille. ⁋ Ex qbus arguit̄ sic. Nō derogat charitati ordinare operationē virtutis ad suū finem.s. beatitudinē: sed in sic ordinando hꝫ oculū ad mercedē: cum beatitudo sit merces opeꝝ virtutū: igitur ⁊c. ⁋ Sexta ꝯclusio. In dei dilectione non est aliquis modus adhibendus. Hanc ponit san. Tho. 2ª2ᵉ. q.27.ar.6. vbi sic dicit. (Sicut dicit Aug.4. sup Gene. ad lrām: modus est quē vnicuiq3 ꝓpria mēsura pfigit: ex qua auctoritate pꝫ: ꝙ modus importat quādā mensure determinationē. Hec aūt determinatio inuenit̄: ⁊ in mensura: ⁊ in mensurato: aliter tñ ⁊ aliter: in mēsura enim inuenit̄ essentialr̄: qꝛ mensura f̄m seipsam est determinatiua ⁊ modificatiua alioꝝ: in mensuratis autē inuenit̄ mensura f̄m aliud.i. inquantū attingunt mensurā: ⁊ ideo in mensura nihil pōt accipi in modificatū: sed res mēsurata est in modificata: nisi mensurā attingat: siue deficiat: siue excedat: in oībus aūt agibilibus ⁊ appetibilibus mensura est finis: qꝛ eoꝝ que agimus ⁊ appetimus opꝫ ꝓpriam rōnem ex fine accipere: vt pꝫ per phm.2ºphi. Et ideo finis f̄m seipm hꝫ modum: ea vero que sunt ad finem habent modū ex eo ꝙ sūt fini ꝓportionata: ⁊ ideo sicut phs dicit pmo politice: appetitus finis est in oībus artibus absq3 termiō ⁊ fine. Eorum autem que sunt ad finē est aliquis terminus: non enim medicus imponit aliquē terminum sanitati: sed facit eam pfectā quātūcunq3 potest: sed medicine imponit terminum: non.n. dat tantū de medicina quātum potest; sed f̄m ꝓportionem ad sanitatem. Quā qdem ꝓportionē si medicina excederet vel ab ea deficeret: eēt immoderata. Finis aūt oīum actionum humanarum ⁊ affectionum est dei dilectio: per quā maxime attingimus vltimum finem. Et ideo in dilectione dei non potest accipi modus sicut in re mensurata: vt sit in ea accipere plus ⁊ minus: sed sicut inuenit̄ modus in mēsura: in qua non pōt esse excessus: sed quāto plus attingitur regula: tanto melius est: ⁊ ita quāto plus diligit̄ deꝰ tanto est dilectio melior.) Hec ille. ⁋ Itē.3. sen. di.27. q.3. ar.3. sic dicit. (Modus mensurationē quādā ipoꝛtat. Actus aūt mēsurat̄ ab eo: qd̄ est rō agēdi: sicut misericordia mensurā in subuentione misero faciēda ex quantitate mensure: que ad misericordiā mouet. Causa aūt diligendi deū est diuina bonitas: que est ifinita: actus aūt creature est finitus: cū ex potentia finita ꝓcedat: ⁊ ideo non pōt esse cōmensuratus rōni dilectiōis: ⁊ per hoc in dilectione dei non ponit̄ aliqs modus: vltra quē non oporteat ꝓgredi: sed quātūcunq3 diligat: semꝑ ad interiora se extendit. Et ꝓpter hoc dr̄: ꝙ non hꝫ modum.s. pfixum: vltra quē nō oporteat ꝓgredi.) Hec ille. ⁋ Ex qbus pōt sic argui. Ille actus qui hꝫ rationem finis ⁊ mensure nō hꝫ modū pfixum: vltra quē vergat in excessum: sed dilectio dei est hmōi: igit̄. ⁋ Item obiectum infinite diligibilitatis non pōt diligi excessiue: sed deꝰ est hmōi: igit̄ ⁊c. ⁋ Septima ꝯclusio. Nō oēs ꝓximi sunt ex charitate equaliter diligendi. Hanc ponit san. Tho. 2ª2ᵉ. q.26. ar.7. vbi sic dicit. (Omnis actus opꝫ ꝙ ꝓportionet̄ obiecto ⁊ agenti: sed ex obiecto hꝫ speciem: ex virtute aūt agentis hꝫ modum sue intēsionis: sicut motus hꝫ speciem ex termino ad quē est: sed intēsionem velocitatis hꝫ ex dispositiōe mobilis ⁊ virtute mouētis. Sic igit̄ dilectio speciē hꝫ ex obiecto: sed intensionē hꝫ ex parte ipsius diligentis: obiectum aūt dilectionis charitatiue deus est: hō aūt est diligēs: diuersitas igit̄ dilectionis: que est f̄m charitatē quātū ad spēm: est attendenda in ꝓximis diligendis ex cōparatione ad deū: vt.s. ei qui est deo ꝓpinquior maius bonum ex charitate velimus: qꝛ lꝫ bonum qd̄ charitas vult oībus.s. beatitudo eterna: sit vnū f̄m se: hꝫ tñ diuersos gradus f̄m diuersas beatitudinis participationes: ⁊ hꝫ ad charitatē pertinet: vt velit iustitiam dei seruari: f̄m quā meliores perfectius participant beatitudinem: ⁊ hoc pertinet ad spēm dilectionis. Sunt.n. diuerse spēs dilectiōis f̄m diuersa bona: qua optamus his: quos diligimus: sed intensio dilectionis est attendenda per cōparationē ad ipm hoiem: qui diligit: ⁊ f̄m hoc illos: qui sunt sibi ꝓpinquiores intensiori affectu diligit hō ad illud bonum: ad qd̄ eos diligit: q̄s meliores ad maiꝰ bonum. Est etiam ibi alia drīa attendenda: nam aliqui ꝓximi sunt nobis ꝓpinqui f̄m nālem originem: a qua discedere non pñt: qꝛ f̄m eam sunt id qd̄ sunt: sed bōitas virtutis: f̄m quā aliqui appropinquāt deo: potest accedere ⁊ recedere: augeri ⁊ minui: ⁊ ideo possum ex charitate velle: ꝙ iste q est mihi ꝯiunctus sit melior altero: ⁊ sic ad maiorē btitudinis gradū pueīre possit. ⁋ Est aūt ⁊ alius modus: quo plus diligimꝰ ex charitate nobis ꝯiunctos magis: qꝛ pluribus modis eos diligimus. Ad eos.n. q nō sunt ꝯiuncti nobis: non hēmus nisi amicitiam charitatis: ad eos aūt qui sunt nobis coniuncti: habemus aliquas alias amicitias f̄m modū ꝯiunctōis eoꝝ ad nos. Cum aūt bonū super qd̄ fundat̄ qlibꝫ alia amicitia honesta ordiet̄ sicut ad finē ad bonū: sup qd̄ fundat̄ charitas: ꝯñs est vt charitas imperet actum cuiuslibet alterius amicitie: sicut ars que est circa finem imperat arti: que est circa ea: que sunt ad finem: ⁊ sic

Mercedem esse finē amoris est contra amicitiā: secꝰ esse finē amātis.

Tex.cō.88.

Tex.7.

hoc ipsum quod est diligere aliquem: quia est consanguineus: vel coniunctus: vel conciuis: vel propter quodcunque aliud huiusmodi licitum ordinabile in finem charitatis potest a charitate imperari: et ita ex charitate eliciente et imperante pluribus modis diligimus nobis magis coniunctos. Hec ille. ¶ Similiter ponit tertio sen. di. 29. q. i. ar. 6. et multis alijs locis. ¶ Ex quibus potest sic argui. Habitus qui inclinat ad diligendum aliquos intensius: et alios remissius: et ad volendum maius bonum vni quam alteri: inclinat ad inequaliter diligendum: sed charitas est huiusmodi: igitur. ¶ Octaua conclusio. Charitas feruentius diligit amicos quam inimicos: et dilectio amici melior est quam dilectio inimici. Hanc ponit sanctus Tho. 2ª 2e. q. 27. ar. 7. vbi sic dicit. ¶ Ratio diligendi proximum ex charitate deus est. Cum ergo queritur quid sit melius vel magis meritorium: vtrum diligere amicum quam diligere inimicum: dupliciter possunt iste dilectiones comparari Uno modo ex parte proximi: qui diligitur. Alio modo ex parte rationis: propter quam diligitur. Primo quidem modo dilectio amici preeminet dilectionis inimici: quia amicus melior est et magis coniunctus: vnde est materia magis conueniens dilectioni. Et propter hoc actus dilectionis super hanc materiam transiens melior est: vnde eius oppositum deterius est. Peius enim est odire amicum quam odire inimicum. Secundo modo autem dilectio inimici preeminet propter duo. Primo quidem. Quia dilectionis amici potest esse alia ratio quam deus: sed dilectionis inimici solus deus est ratio. Secundo. Quia supposito quod vterque propter deum diligatur: fortior esse ostenditur dei dilectio: quae animus hominis ad remotiora extendit. scilicet vsque ad dilectionem inimicorum: sicut virtus ignis tanto ostenditur esse fortior quantus ad remotiora diffundit suum calorem. Tanto etiam ostenditur diuina dilectio esse fortior: quanto propter ipsam difficiliora implemus: sicut et virtus ignis tanto est fortior: quanto comburere potest materiam minus combustibilem: sed sicut idem ignis in propinquiora fortius agit quam in remotiora: ita etiam charitas feruentius diligit coniunctos quam remotos: et quantus ad hoc dilectio amicorum secundum se considerata est feruentior et melior quam dilectio inimicorum. Hec ille. ¶ Ex quibus potest sic argui. Illa dilectio que cadit super melius obiectum et est intensior ex parte subiecti: est secundum se melior: sed sic se habet dilectio amici ad dilectionem inimici: igitur est melior simpliciter et secundum se. Et in hoc primus articulus terminatur.

Quantum ad secundum articulum arguitur contra conclusiones. ¶ Et quidem contra aliqua contenta in probatione prime conclusionis arguit Aure. probando: quod amicitia moralis sit vere et proprie virtus. ¶ Primo. Quia habet vitium oppositum: puta esse sine federe: et infidelitatem: que est maximum vicium. ¶ Secundo. Quia omnis actus distinctus ab actibus aliarum virtutum habens specialem laudabilitatem et proprias circumstantias differentes a circumstantijs aliorum actuum virtutum iteratus et frequentatus generat habitum virtuosum: sic autem est de actu amicitie: que est identificare sibi alterum in affatu: coniectu: affectu: et effectu: habet vero propriam laudabilitatem: et proprias circumstantias: et est distinctus ab actibus aliarum virtutum: puta affabilitatem: beniuolentiam: beneficentiam: igitur etc. ¶ Arguit etiam Henricus. lo. quolibet. q. iz. sic dicens. Licet amicitia fundetur in virtute: tamen nulla virtus est perfecta quantum ad exercitium sine amicitia: vnde Tullius. Uirtutum enim adiutrix amicitia a natura data est: vt quae solitaria non posset ad summum peruenire: coniuncta et sociata cum altera perueniret. Propter quod quantum ad exercitium operis respectu aliarum virtutum amicitia est quedam virtus generalis: et per principalis iustitie generalis reddens vnicuique quod suum est: et implens illud preceptum: quod tibi vis fieri: hoc facias alij: quod tibi non vis fieri: non facias alij.

¶ Secundo. Quia Commentator dicit super prin. 8. ethi. vnam virtutum est dicere amicitiam: vt fortitudinem: temperantiam: et moralium vnamquamque: hec enim est circa actiones: et passiones: vt relique sunt: actiones quidem vt amare: passiones autem vt amationes. Hec ille. ¶ Contra secundam conclusionem arguit Sco. probando: quod deus non sit obiectum charitatis sub ratione: qua beatificatiuus nature rationalis. ¶ Primo. Quia actus charitatis si est perfectus respicit deum sub ratione perfectissima diligibilitatis. Non est autem perfectissima ratio diligibilitatis in deo comparatio eius ad aliquam creaturam: sed aliqua ratio eius absoluta in se. Nam absolute melior est in se quam posset esse quecunque habitudo ad alterum. ¶ Secundo. Quia queritur quid sit illud beatificum: aut enim est respectus aptitudinalis: quo est aptus natus beatificare: aut respectus actualis: quo scilicet beatificat. Si primo modo aptitudo non est ratio terminandi actum perfectum perfecte nisi ratione illius: cuius est talis aptitudo: sicut nec vliter est in se aliqua perfectio: sed complicat necessario se cum natura cui inest. Dicere ergo deum vt est beatificatiuus esse obiectum charitatis: est dicere ipsum inquantum est talis nature esse obiectum charitatis. Si secundo modo hoc non videtur probabile: quia illa relatio: que est in obiecto inquantum actualiter beatificat: sequitur actum: non enim est differentia in obiecto inter actuale et aptitudinale: nisi quia actus est circa ipsum elicitus: ergo hoc dicere: esset ponere quod inquantum terminat actum a charitate elicitum habet rationem formalem obiectus. ¶ Tertio. Quia appetere bonum: vt huic pertinet ad affectionem commodi: secundum quam affectionem voluntas non perficitur a charitate. ¶ Quarto. Quia tam beatificatio actualis quam aptitudinalis si quid dicit in deo: dicit relationem rationis precise actualem vel aptitudinalem: nullus autem respectus rationis potest esse ratio formalis terminandi actum charitatis. ¶ Quinto. Quia potentia respiciens aliquod obiectum commune adequatum sibi siue in ratione terminatiui: siue in ratione motiui: non potest perfectissime quietari: nisi in eo solo: in quo est perfectissime ratio obiecti adequati: sed omnis potentia volitiua respicit pro obiecto primo et adequato totum ens: in nullo igitur ente siue creato: siue increato potest perfecte quietari nisi in illo: in quo inuenitur perfectissime ratio entis. Tale autem solum est hoc primum ens non sub aliqua ratione relatiua: sed sub ratione: qua est hoc ens. Hec Sco. in forma. ¶ Contra tertiam conclusionem arguit idem Scotus probando: quod natura non sufficit ad diligendum deum plusquam se sine habitu supernaturali. ¶ Primo. Quia natura determinatur ad vnum: determinatur autem ad appetendum esse proprium ex 2o de generatione: igitur non potest appetere non esse sui: et hoc quocunque posito circa ipsum: nisi dicatur: quod tamen terminetur ad appetendum suum esse conditionaliter: quod non videtur probabile. Quecunque ergo natura intellectualis magis determinatur ad appetendum se esse quam ad appetendum deum esse: si non posset vtrumque simul stare: quia ad appetendum se esse determinatur sicut ad vnum naturale: ad cuius oppositum non potest inclinari quacunque suppositione facta vel conditione posita circa ipsam vel aliud: quia tunc non appeteret se esse nisi sub conditione. ¶ Secundo Quia appetitus naturalis non videtur esse nisi respectu conuenientis appetenti: et per consequens primo est respectu illius: cui appetitur conueniens. Illud autem est ipse amans: et sic primo respectu eius: ergo non potest esse magis respectu alterius. ¶ Tertio. Si aliqua res plus inclinaretur ad esse alterius quam sui: hoc esset: vt videtur: quia pars magis diligit esse totius quam esse sui ipsius: quia manus exponit se ad saluandum caput: et aqua deserit suum proprium locum propter bonum vniuersi ad tollendum vacuum: sed ista

Utrum moralis amicitia sit proprie virtus.

Contra secundam conclusionem Sco. di. 27. q. vnica. ar. 2.

Contra tertiam conclusionem Sco. vbi supra ar. tertio. Utrum ad diligendum deum plusquam seipsum homo supernaturali habitu indigeat.

Tex. co. 56.

sed ista non valent: qꝛ ista ex alia solum ostendūt: ꝙ totum prediligit esse sui ꝗ̄ partis: non. n. manus exponit se: sed hō exponit manū: nec aqua mouet se sursum pp bonum vniuersi: sed virtus regitiua totius ꝓdiligit bene esse totius ꝗ̄ partis. ❡ Quarto arguunt alij. Qꝛ cā dilectionis est vnitas dilecti ad diligentē: mō maior ē vnitas alicuius ad seipm ꝗ̄ ad deū. ❡ Quinto. Qꝛ sic cognitio nālis ꝓcedit supernālem: ita nālis dilectio q̄ est alicuius ad seipsum ꝓcedit supernaturalem: que est cuꝫ deus diligit̄ super omnia. ❡ Sexto. Qꝛ si hoc eēt possibile: tunc superflueret charitas: que ad hoc ponit̄:

Ex ca. 4. vt deus sup oia diligat̄. ❡ Septimo. Qꝛ Aristo. 9. eth. dicit ꝙ amicabilia: que sunt ad alteꝝ: veniunt ex ami

Ex ca. 9. cabilibus: que sunt ad seipꝫ. ❡ Octauo pꝫ de heretico qui permittit se cōburi ꝓpter deū: vt vr̄: cū tn̄ non habeat charitatē: hoc tn̄ facit ꝓpter amoreꝫ sui: qꝛ diligit honorē suū ⁊ ꝓpriā voluntatē: ideo permittit se cōburi nō ꝓpter amorem dei: ⁊ hec vr̄ esse intentio apostoli pria Cor. 13. Si distribuero igt in cibos paupeꝝ oēs facultates meas: ⁊ si tradidero corpus meū ita vt ardeā charitatē aūt non habuero: nihil mihi ꝓdest: ⁊ hoc est: qꝛ non diligeret deū super oia: qꝛ non pōt sciri: vtrū diligat deuꝫ sup oia: aliquis. n. credit se aliqñ diligere deum sup oia: ⁊ putat se exponere morti ꝓpter deū: ⁊ tn̄ hoc facit ꝓpter ꝓpriam voluntatē implendā: vt tene

Cōtra eādem Durā. disti. 29. q. 2. at ꝓpositum suū. ❡ Arguit Duran. ꝙ silitudo de ciue exponente se morti ꝓpter bonū cōe nō valeat: qꝛ ciuis non exponit se pro cōitate quasi diligat eam plus ꝗ̄ se ipm: nisi includendo in cōitate seipm: sed qꝛ plus diligit bonū virtutis ꝗ̄ salutē corporis: ⁊ hec vr̄ esse intentio Aristo. 9. ethi. sicut pꝫ ex toto ꝓcessu illius capituli.

Cap. 9. (Dubitat̄ aūt vtrum opꝫ). vbi tractat istaꝫ mām: vn̄ dicit ibi: ꝙ ciuis exponendo se pro amicis vel pr̄ia optat sibi maxima bona virtutis. Amicis aūt ⁊ cōitati attribuit plus de ceteris bonis: ⁊ cōcludit ꝙ in oibus laudabilibus studiosus vr̄ sibiipsi plus boni tribuens: vn̄ non est veꝝ qd̄ aliqui dicunt ꝙ qñ Aris. dicit ꝙ studiosus exponens se pro amicis vel pr̄ia vult sibi maximū bonum: ⁊ ita maxime diligit se: ꝙ ibi nō fit cōparatio dilectionis: qua hō diligit se ad dilectioneꝫ: qua diligit bonū cōe: sed fit cōparatio dilectiōis: qua hō diligit se. vno mō ad dilectionē: qua diligit se. alio mō vt sit sensus: ꝙ hō exponēdo se morti ꝓ bono: ꝙ magis diligit se hoc faciendo ꝗ̄ faciēdo oppositū vel qdcūqꝫ aliud: istud. n. nō est veꝝ: imo fit cōparatio pͥ⁊ nō 2ͥ: vt pꝫ ex ordie text⁹. ❡ Scd̄o ad idē. Qꝛ plus dēret aliqs dolere si fecisset ꝯ bonuꝫ virtutis ꝗ̄ si tota alia ciuitas fecisset: ergo plus dꝫ qlibet sibi diligere bonū virtutis ⁊ cōitati ꝗ̄ si exponat se pro cōitate: hoc est attribuendo cōmunitati minus bonū. s. bonū corporale: sibi aūt ma⁹ bonum. s. bonū virtutis. ❡ Tertio. Qꝛ ꝯstat ꝙ qlibet

Ex ca. 13. dꝫ se diligere plus ꝗ̄ amicū: ⁊ tn̄ sicut dicit phs. 9. eth. Oportet ꝓ amicis multa pati ⁊ mori: si oporteat: ergo ex hoc ꝙ aliquis exponit se morti pro aliquo: non sufficienter arguit̄: ꝙ diligat aliū plusꝗ̄ se: quicqd sit illud siue ꝑsona priuata: siue respublica. Propter qd̄ ille modus ꝓbandi: qui assumit̄: siue ꝙ ciuis diligat plus bonum cōe ꝗ̄ se: nisi includendo se in bono cōi est insufficiens: qꝛ assumit falsum. ❡ Quarto. Qꝛ falsum est qd̄ assumit̄ i illa ꝓbatione. s. ꝙ charitas eleuat naturā ad amandū deū ƒm spālem rōnem. s. ƒm rōnem beatificantis: qꝛ hoc non facit charitas: sed fides: que ostēdit nobis in ipso esse rationeꝫ beatificantis. Nec iterū ad hoc requirit̄ fides infusa: cū sine ea possimus de eo cōcipere rationem beatificantis: ⁊ dato ꝙ sic eleuaret naturam ad amandum deum amore ꝯcupiscentie: oporteret ꝓportionabiliter ponere: ꝙ eleuaret naturam ad amandū deum amore amicitie quantū ad aliam spālem rationem: que eſſꝫ in deo amato: ⁊ non quantū ad modum amādi ex parte nostra: hunc. s. ꝙ amet̄ super oia: qꝛ amor amicitie consurgit ex bono apprehenso in eo: qui amat̄: sicut amamus amicuꝫ virtuosum ꝓpter bonū virtutis in eo existentis. Propter ꝙ si illa rō bonitatis absolute concipiat̄ esse in deo per gratiam ꝓter illam: quā cōcipimus esse in eo per nāꝫ: nulla ratio est: quare nā eleuet̄ ꝑ gr̄aꝫ ad amandū deuꝫ amore cōcupiscentie: nisi eleuet̄ ad amandū eum amore amicitie quo ad modū diligendi ꝓdictū. ❡ Quinto arguūt sic alij. Deus diligit̄ a nobis tam amore cōcupiscentie ꝗ̄ amore amicitie: sed charitas eleuat voluntatem ad diligendum deū amore cōcupiscentie vltra id: qd̄ posset ex nālibus: qꝛ cum ex naturalibus diligamus deuꝫ inquantū est vniuersale ꝓncipium ꝓductiuum ⁊ ꝯseruatiuum oium: charitas eleuat ad diligendum ipsum vt est bonū beatificans: ergo silr̄ charitas eleuat naturaꝫ ad diligendū deum amore amicitie vltra id: qd̄ posset ex naturalibus ipum diligere. Hoc aūt non est alr̄: nisi quantū ad modū ⁊ ordinationē diligendi: quā attēdit charitas: que est: ꝙ deus ꝓpter se: ⁊ super oia diligatur: quare ⁊c̄. ❡ Cōfirmat̄. Qꝛ per gr̄aꝫ hō eleuat̄ aliqūo ad eē diuinuꝫ. propter qd̄ sicut dilectio nālis sequit̄ eē nāle: sic gratuita: gratuitū: qd̄ est diuinū: ⁊ iō sicut dilectio nālis facit: ꝙ hō diligat se magis ꝗ̄ qdcunqꝫ aliud: sic gr̄a facit: ꝙ magis diligat deū: ad cuius esse eleuat̄ per gr̄am ꝗ̄ seipm: ⁊ sic ordo est ꝯuersus in dilectione nāli ⁊ gratuita: qꝛ sicut in nāli amicabilia que sunt ad alteꝝ: veniunt ex amicabilib⁹: que sunt ad seipm: sic in dilectiōe gratuita amicabilia ad seipm ⁊ ꝓximū veniunt ex amicabilibus ad deū. ❡ Cōfirmat̄ iteꝝ. Qꝛ sic est de cognitione nāli ⁊ supernāli: sic est de dilectione naturali ⁊ supernāli: sed cognitio nālis icipit a creaturis: ⁊ terminat̄ ad deū. supernaturalis vero econuerso ergo silr̄ est de dilectione nāli ⁊ supernaturali. ❡ Sexto. Qꝛ Ber. de diligēdo deo distiguit quattuor gradus diligendi. Primus est: cū hō nihil diligit nisi se. Scd̄s cū nihil diligit nisi pp se ⁊ ꝓpriaꝫ vtilitatē. Tertius ē cum diligit deum ꝓpter deū. Quartus cum diligit se: ⁊ oia alia ꝓpter deum: ⁊ dicit ꝙ tertius ⁊ quartus gradus sunt gratuiti: quartus tn̄ vt dicit a paucis: ⁊ quasi raptim in hac vita attingit̄: ⁊ qꝛ diligere se propter deum: ⁊ diligere deum plusꝗ̄ se non est attribuēdū hoc dilectioni naturali: cum ad hec gratuita vix in hac vita possit attingere: ergo amore naturali quilibꝫ diligit se plusꝗ̄ deū: sed per gratiam ⁊ charitatē eleuat̄ ad diligendum deū plusꝗ̄ se. ❡ Contra quartā cōclusioneꝫ arguit Duran. ꝓbando: ꝙ deus ƒm se non possit eē immediatū obiectum amoris concupiscentie ad nos: sed soluꝫ aliqs actus: quo a nobis attingit̄. ❡ Et arguit sic

Cōtra quartam ꝯclusionem idē vbi supra in punc.

Illud qd̄ amat̄ amore concupiscentie: amat̄ finalr̄ ꝓpter illum: cui concupiscat̄: sicut amamus vinū ꝓpter nos: sed deus ƒm se ⁊ in se non est amandus: ꝓpter qd̄ cūqꝫ aliud finalr̄: ergo de⁹ ƒm illud: qd̄ est aliqd i se: nō est amandus amore cōcupiscentie. Amamus tn̄ amore concupiscentie actum: quo deū attingimus: sicut visionem vel sequentē fruitionem: quā diligimus nobis ⁊ ꝓpter nos: veꝝ qꝛ deus est obm talium actuū: iō per ꝯñs est obm remotū amoris ꝯcupiscentie: qꝛ o hm obi. Et ꝓpter hoc qñqꝫ dicūt doctores: ꝙ deus amat̄ a nobis amore cōcupiscētie: sicut dicimus nos amare vinū quis non imediate amemus vinū: sed gustare vinuꝫ.

Cōtra qntā3 idē vbi supra q. q̃ua. ¶ Contra qntam ꝯclusionem arguit Duran. pbādo q in aliquo casu ordinare dilectionē dei ad btitudinem sicut ad mercedē esset illicitum: ꝛ per ꝯñs: q distinctio ibi facta non est sufficiēs. Dicit.n. sic. Si intelligamus q merces sit finis dilectionis ꝛ non dei dilecti: adhuc distinguendū est: qꝛ vel accipit vt finis: ppter quē totaliter diligit deus: ꝛ sine quo nō diligeret: ꝛ sic nō est adhuc licitū hēre oculū ad mercedē: qꝛ deū debemus diligere ppter se: dato q nihil cōmodi ex tali dilectione nobis eueniret multo amplius q̃ virtuosus quicūq3 debeat diligere aliū virtuosum: oīs.n. bonus diligēdus est circūscripto alio quocūq3: cū bonū fm latitudinem suā sit obm amoris. Si aūt merces intendat vt finis dilectiōis non totalr: qꝛ sine illa diligeret deus: s3 qꝛ per dilectionē qua diligit deus intendimus ꝯseq beatitudinem: q̃uis diligeremus deu3: dato q essem certi q beatitudinē non haberemus: sic licitū est in dilectione dei habere respectū ad mercedem. ¶ Contra sextam ꝯclonem arguit Duran. q dilectio dei debeat habere modū: qꝛ vt dicit in dilectione dei: ꝛ in actu cuiuscunq3 virtutis pōt accipi triplex modus. Unus fm limitationē essentie. Alius fm determinationē circunstantie. Tertius fm pportionem medij ad superfluū ꝛ diminutū. Si pmo modo sic dicendū est q dilectio dei h3 modū: cuius rō est: qꝛ illud qđ est i certo genere ꝛ certa spē h3 modum fm limitationē essentie: sed dilectio dei est in certo genere ꝛ certa spē: ergo h3 modū fm limitationē essentie. Si aūt loquamur de 2ͦ mō quo ad determinationē circūstantie: sic adhuc dilectio dei habet modum. Qđ patet: qꝛ sicut se habet malicia ad actum vitiosum: sic se habet bonitas ad actum virtuosum: sed malicia cōsistit in actu vitioso ppter defectū determinate ꝛ debite circūstantie: ergo similiter bonitas consistit in actu virtuoso ppter presentiā: vel informationē actus: vel fm debitas circūstantias. Si aūt accipiat modus fm pportionem medij ad supfluum ꝛ diminutū: sic dilectio dei non h3 modū. ¶ Cōtra septimā conclusionem arguit Duran. pbando: q oībus rōnabilibus creaturis: ad quas ē charitas debemꝰ optare equale bonū gratie ꝛ glorie: cuius rōnem esse dicit: qꝛ per charitatē optamus creaturis bonum diuinū quatenus eius sunt capaces: ꝛ per ipsa3 tendunt i deū: sed oēs creature itellectuales sunt capaces equalis boni gratie ꝛ glorie: vt cōis tenet: ꝛ indubitāter ve3 est de creaturis eiusdem spēi: qꝛ equalr pñt tendere in deum. ergo per charitatem equale bonū est oībus optandum. ¶ Confirmat per illud: qđ dr pma Cor. 13. Charitas non emulat. Esset āt emulatio si nō optaret vnicuiq3 tantū bonū: quanti est capax: ꝛ maxime qñ vnū bonum non est diminutū: nec impeditiuū alterius: sicut est de bōis gratie ꝛ glorie: que respicit charitas: imo videret esse in piudiciū diuinum: qꝛ cū charitas sit pmo ꝛ simplr quo ad deū: nec optet alicui bonum nisi vt tēdat in deū sicut in finē: in piudiciu3 diuini amoris eēt nisi optaret cuilibet bonū: quo efficatius pōt tēdere in deum. Tale aūt est sūmum bonū gratie ꝛ glorie: cuiꝰ pura creatura capax est: ꝛ in isto nō est gradus: vt dictū est. Hec aūt optatio est ꝯditionata. s. supposita ordinatione ꝛ voluntate diuina: cui primo inheret charitas: ꝛ fm quam optat omnia fieri. Hec ille. ¶ Contra octauam cōclusionē arguit Duran. pbando q dilectio inimici sit melior ꝛ magis meritoria q̃ dilectio amici in aliquo casu: vt puta cum dilectio inimici nō excludit: nec includit dilectionem amici: sicut cu3 aliquis fert p actum dilectionis in amicū nihil cogitās de inimico. Alius vero ecōtra fert per actum dilectionis in inimicum nihil cogitās de amico. In hoc casu videt: q ceteris paribus. s. habitu charitatis in vtroq3: ꝛ intentione actus hincide: dilectio inimici est magis meritoria q̃ dilectio amici: qđ p3: qꝛ qñ duo actus boni sic se habēt q pcedunt ex pari habitu: ꝛ sunt eque intensi: ad vnū tñ reqrit maior conatus ex nā operis q̃ ad alium: ille ad quē reqrit maior conatꝰ: est magis meritorius: sed ad dilectionē inimici si sit eque intēsa vt dilectio amici requirit maior conatus ex nā operis: ergo est magis meritoria. Maior p3: qꝛ conatus maior qñ requiritur solū ex parte operātis: qui est male dispositus: non auget meritū: aliogn plus mereret incōtinens q̃ temperatus faciendo simile opus de genere virtutis: qꝛ oporteret incontinentē plus conari ppter malam dispositionem q̃ temperatū. Hoc aūt non est ve3: qꝛ tunc virtutes magis obessent q̃ pdessent: sed qñ maior conatus requirit non ppter indispositionē opantis: sed ppter difficultatē operis: tunc maior conatus faciens: q actꝰ difficilior sit eque intēsus: sicut actus facilior auget meritum. Minor p3 de se. s. q ad diligendū inimicum eq̃ intense: sicut alius diligit amicū: requirit maior conatus: cū hic sint plura repugnantia: ꝛ pauciora attrahentia: quare ꝛc. ¶ Scđo sic. Ille actus: cuius tota intētio reducit in charitatē: est magis meritorius q̃ ille: cuius silis intentio non totalr reducit in charitatē: ꝛ cā huiꝰ est: qꝛ meritū innitit principalr charitati: sed dilectio inimici est talis actus: q tota rō diligendi inimicū est charitas ad deum: tota aūt rō diligēdi amicū nō semper est charitas: sed occurrit alia rō. s. cōicatio i aliquo bono ꝯsāguinitatis: vel ciuili: vel h9: quare ꝛc. ¶ Tertio. Qꝛ bonum includens aliud est melius illo: sed dilectio inimici includit dilectionē amici: vel actu vt cū aliquis diligit ppter deum amicū ꝛ inimicū: vel habitu ex nā rei: ꝛ non ex suppositione solum: quicūq3.n. diligit inimicum sequit ex nā actus ꝛ obiecti: q diligat amicu3 habitu: ꝛ diligeret actu: affectu ꝛ effectu: si occurreret ꝛ opus esset: non sic autem sequitur ecōuerso: ergo dilectio inimici est melior ceteris paribus.) Hec ille. Et in hoc secundus articulus terminatur.

Contra septimam ꝯclonē idē vbi supra q. pma.

Contra octauam idē dist. 31. q. 2.

Utrum apud sanctū Tho. amicitia moralis sit virtꝰ.

Quantum ad tertium articulū rñdendum est obiectionibus supradictis. Et iō ad primū ꝯ pmā ꝯclusione3 ꝛ sequentia dr: q de hac. q. que ibi tangit: vtrum. s. amicitia politica sit virtus. S. Tho. varie visus est loqui in diuersis locis. Na3 in de virtutibꝰ tractatu de charitate ar. 2ͦ videt velle: q amicitia talis nō sit virtus: ait.n. sic in solu. octaui. (Amicitia non ponit virtus: sed ꝯñs virtutē: qꝛ ex hoc ipso q aliquis h3 virtutē: ꝛ amat bonū rōis: ꝯsequitur ex ipsa inclinatione virtutis: q diligat sibi siles. s. virtuosos: in quibus bonū rōnis viget: sed amicitia que est ad deus inquātum est beatus ꝛ beatitudinis auctor: op3 pcessitui ad virtutes. que in illam beatitudinē ordinant. Et ideo cū nō sit ꝯsequens ad alias virtutes: sed pambulum: op3 q ipsa sit per se virtus.) Hec ille. ¶ Item tertio sen. di. 27. q. 2. ar. 2. in solu. primi sic dicit. (Amicitia: de qua phs tractat: causat vel ex iclinatione nāe quantū ad amicitiam delectabilis ꝛ vtilis: vel ex inclinatione habitus virtuosi psupposita inclinatione nature quantū ad amicitiā honesti: inquantū omne: qđ facit similitudinē cu3 aliquo inclinat ad amorē illius. Et ideo non ponit aliqua virtus: sed quiddā ꝯñs ad virtutes: sed amicitia: quā habemus ad deū: nō pōt habere aliqđ hmōi fundamentum: cu3 nāe metas excedat. Et ideo op3: q per speciale donum in dictam amicitiā eleuet:

eleuef. Et hoc donũ dicimus virtutẽ.) Hec ille. ¶ Ex qbus vr velle amicitiã politicam nõ eẽ virtutẽ distinctam ab alijs. Sed in 2a 2e. q. 23. ar. 3° in solutione pmi vr velle: ꝙ est ꝓprie virtus: vt recitatũ est in ꝓbatione pme cõclusionis. Et simile dicit in scripto super. 8. eth. ca. p. vbi sic. (Amicitia (inquit) est quedã vtus inqʒtũ scʒ est habitus electiuus: ꝛ reducif ad genus iustitie inqʒtum exhibet ꝓportionale: vel saltẽ est cũ virtute inqʒtum virtus est cã vere amicitie.) Hec ille. ¶ Item capitulo. 5° sic dicit. (Amicitia est quedã equalitas inqʒtum reqrit mutuam amationẽ. Et hoc vr addere supra modũ virtutis. Nã in qualibet vtute sufficit actus vnius virtuosi: sed in amicitia nõ sufficit actus vnius virtuosi: sed opʒ ꝙ cõcurrant actus duorum mutuo se amantiũ. Et iõ phs supra nõ dicit absolute ꝙ est vtus: sed addit: vel cũ virtute: qꝛ videf aliqd addere supra rõnem virtutis.) Hec ille. ¶ Ex qbus apparet: ꝙ nulla ꝯdictio ꝓprie est in dictis sci Tho. Naʒ mens eius est: ꝙ talis amicitia nõ est virtus eo mõ: quo alie virtutes politice. Tũ qꝛ habʒ ꝓ fundamento alias virtutes: ꝛ ex inclinatione pcedentium habituũ innascitur. Tũ qꝛ de rõne talis amicitie est actus vel habitus existens in alio supposito. Tum qꝛ habitus talis amicitie qñqʒ desinit esse amicitia ad aliquẽ: puta amico cõuerso in maliciã insanabilem: ꝛ post hoc põt iterũ incipere esse amicitia ad illũ: si alius sanetur vere vel appenter. Tũ qꝛ talis amicitia põt perdi sine vitio illius: in quo est ex solo defectu amici. Et multe alie dissimilitudines inter habitũ amicitie: ꝛ habitus virtutũ moraliũ dari possunt. ¶ Ex quo pʒ solutio ad oĩa argumenta cõtra primã cõclusionẽ. Nã solũ cõcludũt: ꝙ talis habitus est aliquo mõ virtus: cum sit electiuus: ꝛ laudabilis: ꝛ ĩmediate cõsistens. et totũ hoc ꝯcedimus. Sʒ nõ ꝯcludunt ꝙ sit virtus vniuoce cũ alijs virtutibus: ꝛ hoc intendit scũs Tho. Et hoc loquendo de amicitia de qua loquitur phs. 8. ꝛ. 9. ethi. secus de quadam alia amicitia: de qua loquif. 4. ethi. que alio nomine dicif affabilitas vel amicabilitas tenens mediũ inter adulationẽ: ꝛ linguositatẽ: vel discordiã. ¶ Ad pm Scoti contra scdam cõclusionẽ ꝛ alia sequentia dr: ꝙ formalis rõ obiecti charitatis põt sumi duplr. Uno mõ ex parte rei: quã pncipalr diligit charitas. ꝛ ĩ quã pncipalr tẽdit actus eius: ꝛ isto mõ formalis rõ obiecti charitatis est summũ bonũ: vel bonũ diuine beatitudinis. Alio mõ ex parte potentie volitiue deũ diligentis: ꝛ hoc mõ formalis rõ obiecti charitatis est pncipiũ btitudinis nãe rõnalis: vel rõ beatificatiuũ. ¶ De p hoꝝ btũs Tho. de virtutibus. q. de charitate ar. 2° sic dicit. (Charitas absqʒ dubio virtus est. Cũ enim virtus sit: que bonuʒ facit habentem: ꝛ opus eius bonũ reddit. manifestuʒ est ꝙ fm ꝓpriam virtutẽ hõ ordinatur ad bonũ proprium. Propriũ aũt bonuʒ hominis opʒ diuersimode accipi: fm ꝙ hõ diuersimode accipif. Nam ꝓpriũ bonũ hois inqʒtũ est hõ: est bonuʒ rõnis. eo ꝙ hoiem esse: est rõnalem esse. Bonũ aũt hois fm ꝙ est artifex est bonũ artis: ꝛ sic etiam fm ꝙ est politicus: bonũ eius est bonũ cõmune ciuitatis. Cũ igitur virtus operetur ad bonũ: ad virtutẽ cuiusqʒ requiritur: ꝙ sic se habeat ꝙ ad bonũ bene operetur. i. voluntarie: ꝛ ꝓmpte: ꝛ delectabiliter: ꝛ ẽt firmiter. Hec enĩʒ sunt cõditiones operationis virtuose: que nõ pñt cõuenire alicui operationi: nisi operans amet bonum: ꝓpter qd operatur: eo ꝙ amor est pncipiũ oium volũtariarũ affectionuʒ. Qd enim amaf: desideratur dũ nondũ hr: ꝛ delectationeʒ infert qñ habef: ꝛ tristitiam ingerunt ea: que ab haben do amatũ impediunt. ea ẽt que ex amore fiunt: ꝛ firmiter: ꝛ ꝓmpte: ꝛ delectabiliter fiunt. Ad virtutẽ igif requirif amor boni: ad qd virtus opatur. Bonũ autẽʒ ad qd opatur virtus: que est hois inqʒtũ hõ: est homini cõnaturale: vñ voluntati eius nãliter inest amor hui9 boni: qd est bonũ rõnis. Sed si accipiamus virtutẽ hominis fm aliã cõsiderationẽ nõ nãlem homini: oportebit ad hmõi virtutẽ amorem illius boni: ad qd talis virtus ordinaf: esse aliqd supadditũ supra nãlẽ voluntatẽ. Nõ enim artifex bene opatur: nisi superueniat ei amor boni: qd per opationẽ artis intendif. Vñ phus dicit. 8. politicoꝝ: ꝙ ad hoc ꝙ aliqs sit hon9 politicus requirif ꝙ amet bonũ ciuitatis. Sicut aũt hõ inqʒtũ admittif ad participandũ bonũ alicuius ciuitatis: efficitur ciuis illius ciuitatis: ꝛ cõpetunt ei quedã virtutes ad operandũ ea: que sunt ciuiũ: ꝛ ad amanduʒ bonum ciuitatis: ita cũ hõ ꝑ diuinã grãm admittatur in participationẽ celestis beatitudinis: que in visione ꝛ fruitione dei ꝯsistit: fit quasi ciuis ꝛ socius illius btẽ ciuitatis: que vocaf celestis yherlm fm illd Eph. 2°. Estis ciues sanctoꝝ: ꝛ domestici dei. Vñ hoi sic ad celestia ascripto ꝯpetunt quedã virtutes gratuite: que sunt virtutes infuse: ad quaꝝ debitã operationẽ pexigif amor boni cõmunis toti societati: qd est bonũ diuinũ: put est beatitudinis obiectũ. Amare aũt bom alicuius cõitatis cõtingit duplr. Uno mõ vt habeatur. Alio mõ vt cõseruetur. Amare aũt bonũ alicuius ciuitatis vt habeaf ꝛ possideatur: nõ facit bonũ politicum: qꝛ sic etiaʒ aliqs tyrãnus amat bonũ alicuius ciuitatis: vt ei dominef: qd est amare se ipsum cõtra ciuitatẽ: sibi enim ipsi hoc bonũ cõcupiscit: nõ ciuitati: sed amare bonũ ciuitatis: vt cõseruef ꝛ defendaf: hoc est vere amare ciuitatem: qd bonũ politicũ facit: in tñ ꝙ aliquis ꝓpter bonum ciuitatis cõseruandũ vel ampliandũ se periculis mortis exponit: ꝛ negligit bonũ priuatum. Sic igitur amare bonum: qd a btis participaf vt habeaf: vel possideatur: non facit hoiem bene se habentẽ ad beatitudinẽ: qꝛ etiam mali illud bonũ cõcupiscunt: sed amare illud bonũ fm se: vt permaneat ꝛ diffundaf: ꝛ vt nihil cõtra illud bonũ agatur: hoc facit hoiem bene se habentem ad illam societatẽ beatoꝝ. Et hoc est charitas: que deũ ꝓpter se diligit ꝛ ꝓximos: qui sunt capaces illius beatitudinis sicut seipsum: ꝛ qui repugnat omnibus impedimentis beatitudinis ꝛ in se ꝛ in alijs. Vñ nũqʒ põt esse cum peccato mortali: qd est beatitudinis impedimentum. Sic igif patet: ꝙ charitas nõ solũ est virtus: sed potissima virtutum.) Hec ille. ¶ Ex quibus pʒ: ꝙ formale obiectũ charitatis ex pte rei amate est bonuʒ diuinũ: put est beatitudinis obm. De hoc etiam eadeʒ qõne ar. 7. sic dicit. (Cuʒ queritur de his: que subijciũtur actui alicuius potẽtie vel habitus: opʒ considerare formalem rõnem obiecti illius potentie: vel habitus. Scdm enim ꝙ aliqua se habent ad illam rõnẽ: ita se hñt ad hoc: ꝙ subijciantf illi potentie vel habitui: sicut aliq fʒ ꝙ se hñt ad rõnẽ visibilis sunt visibilia ꝑ se vel per accidens. Cũ aũt amoris vlr sũpti obʒ sit bonũ cõiter sumptũ: necesse est ꝙ cuiuslibet spãlis amoris sit obm aliqd speciale bonum: sicut amicitie naturalis: que est ad ꝯsanguineos: ꝓpriuʒ obiectũ est bonũ naturale fm ꝙ trahit a pentibus. in amicitia aũt politica obiectũ est bonum ciuitatis. Unde ꝛ charitas hʒ qddam spãle bonum: vt ꝓpriuʒ obiectũ. s. bonũ beatitudinis diuine ꝛc.) Hec ille. ¶ Itẽʒ. 10. ar. eiusdẽ qõnis sic dicit. (Cũ actus ꝛ habitus spẽʒ habeat ex obiecto: opʒ ꝙ ex eodẽ ratio pfectionis ipsius sumaf. Obiectũ aũt charitatis

Amicitia nõ est virtus eo mõ quo alie virtutes morales.

Cap. 15.

Formalis rõ obiecti charitatis duplr sumi potest.

Amaf bom communitatis duplr.

est summũ bonũ: igitur perfecta charitas est: que in summũ bonũ fertur in tm inq̃tum est diligibile zc.) De 2° aũt. s. q̃ formalis rõ obiecti charitatis ex parte diligibilitatis sit rõ beatificatiui vel aliqd simile ostẽdit scũs Tho. in suo simili. s. pma parte. q. 60. ar. 5°. in solutione scdi: vbi sic dicit. (Cũ dr deus diligitur ab angelo inquãtũ est ei bonus. si ly inquantũ dicat finem sic falsum est. non enim nãliter diligit deũ ppter bom suum: sed ppter ipsuz deũ. Si vero dicat rõnẽ amoris ex pte amantis: sic verũ est. non enim esset in nã alicui q̃ amaret deũ: nisi ex eo q̃ vnũqđqz depẽdet a bono: qđ est deus.) Hec ille. ¶ Itẽ in solutione quarti sic dicit. (Deus scdm q̃ est vniuersale bonũ: a quo depẽdet omne bonũ nãle: diligit dilectione nãli ab vnoquoqz: inq̃tũ vero est bonũ beatificans supernãliter oẽs supnaturali beatitudine: sic diligit dilectione charitatis.) Hec ille. ¶ Itẽ 2° 2e. q. 26. arti. pmo. (Dilectio (inqt) charitatis tendit in deũ sicut in pncipium beatitudis: in cuius cõmunicatione amicitia charitatis fundat.) Hec ille. ¶ Ex qbus apparet q̃ rõ formalis obi charitatis ex parte diligentis est pncipiũ beatitudinis vel beatificatiuum vel cõmunicatiuum beatitudinis hoc mõ: q̃ qz talis ratio est in deo: ideo nã rõnalis p habitum charitatis fert in deum: z disponitur: z inclinatur ad diligendũ deum: nõ q̃ ppter tales rõnes deus diligatur quasi ppter finem: sed se habent potius in genere cause materialis. Tunc ad formaz primi argumẽti cõceditur maior. et ad minorẽ dicit: q̃ perfectissima ratio diligibilitatis dei se tenens ex parte rei dilecte: z se habens in genere cause formalis vel finalis non est quecũqz comparatio dei ad creaturã: sed est sua bonitas z beatitudo. Sed nõ est incõueniens q̃ perfectissima ratio diligibilitatis dei se tenens ex parte diligẽtis: z se habens in genere cãe mãlis p dispositionẽ ad dilectionẽ dei includat comparationẽ. aut respectum ad creaturam: qz nullus diligens diligit: nisi qđ est sibi bonum: aut cõueniens: z perfectiuũ sui. et constat q̃ oĩa talia dicunt respectũ. ¶ Ad 2m dicit: q̃ cum dr beatificatiuum: per hoc non intelligimus solum respectum actualem: quo actualiter beatificat: nec solũ respectuz aptitudinalem: quo aptus est beatificare: sed intelligimus z complicamus quoddaz absolutum sub respcũ. Sicut cũ dr bonuz: qz nõ tota rõ boni est absoluta: nec tota respectiua: sed ptim sic: z partim sic. Unde cum dicimus deuz beatificatiuũ vel pncipium beatificationis: intelligimus in deo sũmã bonitatem z beatitudinem fm q̃ illa est fons omnis beatificationis create: z pncipium in triplici genere cause. s. formalis: efficientis: z finalis. ¶ Et cũ dicit: q̃ respectus aptitudinalis nõ est rõ terminandi actuz nisi ɔplicando nãm zc. ¶ Dicit q̃ nos non dicimus: q̃ ille respectus beatificatiui terminet per se: aut directe actum charitatis: imo q̃ disponit ad actum charitatis z incitat illum. Nõ eniz ptinet ad formalẽ rõnem obiecti in se cõsiderati ipsius charitatis: sed pertinet ad formalẽ rõnẽ obiecti ex parte diligibilitatis. Prima aũt rõ terminat actum charitatis: nõ aũt scda: qz nõ est ratio in quam: vel qua: vel ppter quam tendat charitas: sed cum qua ex parte subiecti: qđ nõ ferreretur in deuz: nisi esset aliqua cõmunicatio inter deum z hominẽ scdm dona gratie z glorie. Nec aũt cõmunicatio exprimitur per tales respectus ipoztatos in hoc: q̃ dico pncipiũ beatitudis beatificatiuuz nãe rõnalis z hmõi. ¶ Ad 3m dicitur: q̃ charitas non appetit bonum vt huic: sic q̃ beatitudinem velit proprio subiecto pncipaliter: aut q̃ bonuz diuinũ referat

Dupl'r ratio obiecti charitatis.

ad ppriũ subiectũ vt ad finem. Cũ hoc tñ stat: q̃ si bonum diuinum nõ esset cõueniens subiecto charitatis: nec sibi cõmunicabile: charitas nõ inclinaret subiectũ suum in bonum diuinum. Charitas igitur non diligit deum: qz bonus homini vel beatificatiuus hoĩs: si ly qz dicat cãm finalem: hoc eniz esset retorquere deum in creaturaz sicut in finem. Si vero ly qz dicat causaz mãlem vel dispositionem reducibilez ad genus cause materialis: sic verum est: qz charitas diligit deum: qz beatificatiuus hominis: vel qz bonus homini. Et de hoc multa dicta sunt in precedentibus. ¶ Ad 4m rñdetur sicut ad secundũ. ¶ Ad 5m dicitur: q̃ si loquamur de de formali obiecto voluntatis z pprio z per se: tale obz non est ens: sed bonum: z ideo minor ad illum sensuz loquendo est simpliciter falsa. ¶ Dicit scdo: q̃ potentia volitiua nõ põt quietari perfecte in quocunqz creato vel increato: nisi in illo: in quo perfectissime reperitur ratio boni. ¶ Dicit tertio: q̃ in deo sub rõne: qua est hoc ens: nõ perfectissime repentur rõ boni: sed sub rõne: qua est hoc bonum: qz nec rõ entis: nec rõ huius entis includunt formalr rõnem boni: z consequenter nec rõnem summi boni. ¶ Dicit 4°: q̃ posito sed non cõcesso: q̃ deus terminaret actum voluntatis: z pfecte quietaret voluntatem sub aliqua rõne absoluta ex pte sui: illa tñ rõ non põt a nobis concipi in via absolute: z sine quocunqz respectu: sz cũ respectu. Sicut pz de rõne summi boni: vel infiniti boni: vel perfecti boni: vel hmõi boni: z similibus: que importãt respectus: vel negationes. et hoc est: qz nõ cõcipimus deum fz q̃ in se est: sed per effectus suos. Et sic competit: q̃ rõ alicuius ex pte rõcinabilis est absoluta z positiua: z tñ ex parte rõcinãtis est respectiua vl negatiua. ¶ Qz aũt obz voluntatis nõ sit ens: sed bonũ: asserit. S. Tho. vbicũqz loquitur de ista materia: spãliter pma 2e. q. 9. arti. pmo in solutiõe scdi: vbi sic dicit. (Sicut imaginatio forme sine estimatione ɔuenientis z nociui nõ mouet appetitum sensitiuũ: ita nec apprehensio veri sine rõne boni vel appetibilis nõ mouet volũtatẽ. Unde intellectus speculatiuus nõ mouet: sed praticus: vt dr 3° de aĩa.) Hec ille. ¶ Item in pncipali solutione sic dicit.) In tantuz aliqd indiget moueri ab aliquo: inq̃tũ est in potentia ad plura: opz enim vt illud: qđ est in potentia: reducat ad actum: z hoc est mouere. Dupl'r aũt aliqua vis aĩe inuenit esse in potentia ad diuersa. Uno mõ q̃tuz ad agere z nõ agere. Alio mõ q̃tum ad agere hoc vel illud: sicut visus qñqz videt actu: z qñqz nõ videt: z qñqz videt albũ: z qñqz nigrum. Indiget ergo mouente q̃tuz ad duo. s. q̃tum ad exercitium vel vsuz actus: z q̃tuz ad determinationẽ actus. Quoz primum est ex parte subiecti: qđ qñqz inuenit agens: qñqz nõ agens. aliud aũt ex pte obiecti fz q̃ specificatur actus. Motio aũt ipsius subiecti est ex aliquo agente: z cum omne agẽs agat ppter finem: pncipium huius motionis est ex fine. Et inde est q̃ ars: ad quẽ pertinet finis: mouet suo imperio artem: ad quã pertinet id: qđ est ad finem: bonum aũt in cõmuni: qđ hz rõnem finis: est obm volũtatis: z ideo ex hac parte voluntas mouet omnes alias potentias aĩe ad suos actus. Utimur enim alijs potentijs cũ volumus: nam fines z perfectiones aliaz potentiarum cõprehenduntur sub obiecto voluntatis: sicut quedam pticularia bona: semper aũt ars vel potentia: ad quã pertinet finis vlis: mouet ad agendũ artez vel potentiam: ad quã pertinet finis pticularis sub illo cõprehensus: sicut dux exercitus: qui intẽdit bonũ cõe. s. ordinem totius exercitus: mouet suo imperio aliquez ex tribunis

Tex. cõ. 46. z 47.

Dupl'r aliq vis aĩe est in potentia.

ex tribunis: qui intendit ordinē vnius aciei. Sed obm
mouet determinando actum ad modū principij for/
malis: a quo in reb⁹ nālibus actio specificatur: sicut ca
lefactio a calore. Primū aūt ꝑncipiū formale est ens:
⁊ verū vle: qđ est obꝫ intellectus: ⁊ iō isto mō motio/
nis intellectus mouet voluntatem sicut presentans ei
suum obm.) Hec ille. ¶ Ex qbus apparet pmo: ꝙ ens
sub rōne qua ens nō est obiectum volūtatis: sed intel
lectus. Scđo ꝙ si intellectus ośdat voluntati aliquid
sub rōne entis: ⁊ nō sub rōne boni vel mali: ex tali ośn/
sione nulla causaꝛ affectio in volūtate. Tertio ꝙ q̄tū/
cunqꝫ deus ab intellectu creato apprehendaꝛ sub rō/
ne: qua est hoc ens: si non apphendatur sub rōne boni:
nō ꝓpter hoc mouet ad sui dilectionē: ⁊ consequenter
nisi aliter apprehendaꝛ nō delectat: nec qetat volūta/
tē creatā. qetat ergo sua rōne absoluta siľ ⁊ respectiua:
qualis est rō boni. Quarto ꝙ iō deus clare visus qetat
voluntatē: qꝛ euidenter apparet illū esse summū bonū
⁊ essentiam bonitatis. De hoc. S. Tho. pma pte. q. 62.
ar. 8 sic diĉ. (Angeli beati peccare nō possunt. Cuius rō
est: qꝛ eoꝝ beatitudo in hoc cōsistit ꝙ deū ꝑ essentiaꝫ
vident. essentia aūt dei est ipsa essentia bonitatis. Unñ
hoc mō se hꝫ angelus videns deū ad ipsum deū: sicut
se hꝫ quicūqꝫ nō videns deū ad cōem rōnē boni. Im/
possibile est aūt ꝙ aliquis quicūqꝫ velit ⁊ opereꝛ: nisi
attendēs ad bonū: vel ꝙ velit diuertere a bono inquā/
tum hmōi. Angelus igiꝛ beatus nō pōt velle vel age/
re nisi attendens ad deuꝫ. sic aūt volens vel agens nō
potest peccare.) Hec ille. ¶ Ad pᵐ cōtra tertiam ꝯclu
sionem diciꝛ: ꝙ sicut nā determinaꝛ ad appetendū eē
ꝓprium: sic ꝙ nō pōt de per se appetere nō esse sui quo
cunqꝫ posito circa ipsam: ita multo amplius ⁊ intensi⁹
determinatur ad appetendū esse ei: sic ꝙ nullo modo
pōt appetere nō esse dei: imo sicut plus appetit esse di/
uinū q̄ꝫ ꝓpriuꝫ: sic plus refugit nō esse dei q̄ꝫ nō eē sui.
¶ Cū aūt dicit: ꝙ si esse dei ⁊ esse creature nō possent
simul stare ⁊c̄. ¶ Dico ꝙ ille casus est impossibilis: qꝛ
bonū creature potius saluatur in deo q̄ꝫ in se ipso: sicut
pꝫ in probatione tertie cōclusionis: nec vnum illorum
potest alteri repugnare plusq̄ꝫ bonum speciei possit re/
pugnare bono sui indiuidui vel eꝯ. De hoc scūs Tho.
pma pte. q. 60. arti. 5. vbi arguit sic in 3° loco. (Natura
reflectitur supra se ipsam: vel in se ipsam: videmus. n.
ꝙ omne agens naturaliter agit ad cōseruationem sui:
nō aūt reflecteretur in se ipsam natura: si tenderet in
aliud plusq̄ꝫ in se. igiꝛ ⁊c̄.) ¶ Ecce argumētū. ¶ Seq
tur responsio. (Natura (inquit) reflectitur in se ipsam
nō solū q̄tū ad id: qđ est singulare: sed multo magis
q̄ꝫtum ad cōmune. Inclinatur enim vnūqđqꝫ ad con/
seruandū non solum indiuiduū suū: sed ēt suam spēꝫ:
⁊ multo magis hꝫ naturalē inclinationē vnūqđqꝫ in
id: qđ est bonū vle simpliciter.) Hec ille. ¶ Diciꝛ vlte
rius ꝙ posito ꝑ īpossibile ꝙ esse dei ⁊ esse creature non
posset simul vtrūqꝫ stare: in illo casu natura magis ap
peteret cōseruationeꝫ dei q̄ꝫ sui: ⁊ optaret nō esse suum
de per accidens ad vitandū nō esse dei: sicut pars expo
nens se ꝓ bono totius corporis. Nec ex hoc sequiꝛ: ꝙ
natura tñ conditionaľr determineꝛ ad appetendum
esse ꝓprium: qꝛ natura semper de per se appetit ꝓpriū
esse simpliciter: ⁊ sine conditione. Potest tamen appe
tere suum nō esse de ꝑ accidens ꝓ quanto tale nō esse
est saluatiuū alicuius melioris esse ipsius nāe: qua sit
suum singulare esse. Sicut melius ⁊ perfectius esse hꝫ
pars in toto q̄ꝫ in se ipsa: ⁊ a simili: quelibꝫ res perfecti⁹
esse hꝫ in deo q̄ꝫ in se ipsa: iō in illo casu exponeret suuꝫ
esse minus ꝑfectum ꝓ suo esse magis perfecto. ¶ Ad
2ᵐ negatur pma cōsequentia ibi facta: qꝛ lꝫ appetitus
nālis nō sit nisi cōuenientis appetenti: nō tñ sequitur
ꝙ pmo sit respectu illius: cui appetit cōueniens. Unde
huiusmōi solutio pꝫ ex ꝑcedētib⁹. Et đ hoc scūs Tho.
tertio sen. dis. 29. q. pma arti. tertio: vbi arguit sic in 2°
loco. (Philosophus dicit. 8°. ethi. ꝙ vnicuiqꝫ est ama/ Cap. 2°.
bile: qđ est sibi bonum: sed qcquid diligit homo ꝓpter
hoc: qđ est sibi bonū: diligit ꝓpter seipsuꝫ. ergo quicqd
homo diligit ꝓpter seipsum diligit. ergo se diligit ma/
gis omnibus q̄ diligit.) ¶ Ecce argumentū. ¶ Seqꝛ
responsio. (Dōm (inquit) ꝙ q̄uis vnicuiqꝫ sit amabi/
le: qđ est sibi bonum: nō tamen opꝫ ꝙ ꝓpter hoc: sicut
ꝓpter finem ametur: qꝛ est sibi bonum: cum etiā ami/
citia nō retorqueat ad seipsum bonum: qđ ad alterum
optat. Diligimus enim amicos etiā si nihil inde nobis
debeat euenire.) Hec ille. ¶ Sic dico in ꝓposito: ꝙ lꝫ
appetitus naturalis nō sit nisi cōuenientis appetenti:
nō tamen opꝫ: ꝙ semꝑ referat tale conueniens ad ipm
appetentem: sicut ad finē potissime: vbi tale ꝯueniens
est rō essendi ⁊ bonitatis ipsi appetenti: ⁊ nullo mō eꝯ:
sicut est in ꝓposito de deo respectu cuiuslibet nālis ap
petentis. Et ideo nō opꝫ: ꝙ appetitus naturalis primo
sit respectu ipsius appetentis: loquendo de pmitate ꝑ/
fectionis. ¶ Ad 3ᵐ negatur minor: qꝛ illa exempla bo/
na sunt ad ꝓpositum: ⁊ ex illis bene intellectis appet
ꝙ nō solū totuꝫ prediligit esse suū q̄ꝫ esse sue ꝑtis: imo
ꝙ pars prediligit esse totius q̄ꝫ esse ꝓpriū. ¶ Nec valꝫ
qđ diciꝛ: ꝙ manus nō exponit se ⁊c̄. Qꝛ manus q̄ꝫdiu
est pars nō hꝫ ꝓpriū agere: sed totū agit per manum.
Uerūtñ illa motio ⁊ expositio passiua manus ꝓ capite
vel conseruatione totius non est manui violenta: imo
naturalis: qꝛ ad hanc motionem apta nata est: quia na/
turalia sic aguntur: sicut apta nata sunt agi: vt dicitur
scđo physicoꝝ. Unde si manus haberet ꝓprium mo/ Tex. cō. 78.
tum ⁊ actionem: ad hoc se ipsaꝫ moueret: ad quod mo
uet eam suum totum. ¶ Cum autē dicitur: ꝙ aqua nō
mouet se sursuꝫ ⁊c̄. ¶ Dicitur ꝙ a quocunqꝫ moueaꝛ
siue a ꝑncipio intrinseco: siue ab extrinseco: tñ ille mo/
tus ꝫm phos non est aque violentus sed naturalis: ⁊ si
nō ex inclinatione nature particularis precise tanq̄ꝫ to/
talis ꝑncipij: tñ ex inclinatiōe nature vniuersalis: qua/
rum inclinationum particularis subseruit vniuersali.
De hoc scūs Tho. de potentia dei. q. 6. arti. pmo in so/
lutione. 17. sic dicit. (In qualibet re naturali est natura
lis ordo ⁊ habitudo ad omnes causas suꝑiores. Et ide
est ꝙ illa: que fiunt in corporibus iferioribus ex ipres/
sione corporum celestium: nō sunt violenta: licꝫ videā
tur esse contraria naturalibus motibus inferioruꝫ cor/
porum. vt patet in fluxu ⁊ refluxu maris: qui sequitur
motum lune: ⁊ multo minus est violentuꝫ: qđ a deo fit
in istis inferioribus.) Hec ille. ¶ Ex quibus patet: ꝙ
aqua naturaliter inclinatur ad ascendendum ⁊ dimit/
tendum locum suum ꝓpter bonum vniuersi: dato ꝙ
principium effectiuum illius motus sit corpus celeste:
vel alia virtus regitiua vniuersi. ¶ Ad 4ᵐ respondit
sanctus Tho. pma parte. q. 60. art. 5. vbi arguit sic pmo
loco. (Dilectio naturalis fundatur super vnione nāli:
sed natura diuina maxīe distat a natura angelica. ergo
naturali dilectione angelus minus diligit deum q̄ꝫ se:
vel aliuꝫ angeluꝫ.) ¶ Ecce argumentū sile isti. ¶ Se
quitur rñsio. (Dōm (inquit) ꝙ illa ratio ꝓcedit in his
que ex equo diuiduntꝛ: quoꝝ vnum nō est alteri ratio
existendi ⁊ bonitatis. In talibus eniꝫ vnūqđqꝫ magis
diligit naturaliter se ipsum q̄ꝫ alium: quantum est sibi

magis vnũ q̃ alteri:sed in illis:quoꝝ vnuz est tota rõ
essendi ⁊ bonitatis alteri magis diligit naturaliter al/
terum q̃ se ipsum:sicut dictuz est:ꝙ vnaqueq3 pars na
turaliter diligit totum plusq̃ se:⁊ qòlibet singulare na
turaliter diligit plus bonum sue speciei q̃ bonum suũ
singulare. Deus aũt nõ solum est bonũ vnius spẽi:sed
est ipsum vl'e bonũ simpl'r. vñ vnũqòq3 suo mõ nãl'r
plus diligit deum q̃ se ipsum.)Hec ille. ¶ Ex qbus
p3:ꝙ cã dilectionis nãlis nõ solum est vnio vel vnitas
dilecti ad diligentem:imo cõtinentia in esse ⁊ bonitate
diligentis a re dilecta:⁊ hoc mõ deus cõtinet oẽm crea
turã in esse ⁊ bonitate plusq̃ creatura ꝯtineať a seipsa
vel a suis ṗncipijs intrinsecis. Et simil'r deus est causa
vnitatis ⁊ vnionis cuiuslibꝫ rei ad seipsam:vel ad qò/
cũq3 aliud:⁊ iõ lic3 sit minus vnitus creature q̃ crea/
tura sibijpsi:nõ sequiť ꝙ minus diligatur. ¶ Ad 5m p3
respõsio ꝑ predicta supius:qꝛ nõ oĩs dilectio dei super
oĩa est supnãlis:sed solũ illa q̃ charitas diligit deuz:vt
ṗmũ ṗncipiũ beatitudinis. Uñ scũs Tho. ṗma pte. q.
60. arti. 5. arguit sic 4° loco. (Hoc vř esse ꝓpriũ chari/
tatis:vt aliqs deum plusq̃ seipsuz diligat:sed dilectio
charitatis nõ est nãlis:s3 diffundiť in cordibus nostris
ꝑ spiritũ sanctũ. igitur angeli nãli dilectione nõ diligũt
deũ plusq̃ seipsos.) ¶ Ecce argumentũ. ¶ Sequitur
rñsio. (Dõm (inquit) ꝙ deus s3 ꝙ est vl'e bonũ:a quo
dependet oẽ bonũ nãle:diligiť nãli dilectione ab vno/
quoq3:inq̃tũ vero est bonũ beatificans vl'r oẽs supna
turali beatificatione sic diligiť dilectione charitatis.)
Hec ille. ¶ Ad 6m p3 rñsio ꝑ idem. De hoc scũs Tho.
ṗma 2e. q. 109. arti. 3° in responsione ṗmi sic dicit. (Cha
ritas diligit deũ sup oĩa eminentius q̃ nã. Nã enim di
ligit deũ super oĩa:put est ṗncipiu3 ⁊ finis nãlis boni.
Charitas aũt sm ꝙ est obiectum beatitudinis:⁊ sm ꝙ
hõ h3 quãdã societatẽ spũalem cum deo. Addit ẽt cha
ritas supra nãlem dilectionez dei ꝓmptitudinẽ q̃dã3
⁊ delectationẽ:sicut ⁊ quilibet habitus virtutis addit
super actum bonũ:q fit ex sola naturali rõne hoĩs vir/
tutis habitum nõ hñtis.) Hec ille. ¶ Ad 7m respondit
scũs Tho. 2a 2e. q. 26. ar. 3°. in solutione primi dicens.
(Pħus loquiť de amicabilibus:que sunt ad alteꝝ:
in quo bonũ:qò est obm amicitie:inueniť sm aliquem
pticularem modũ:non aũt de amicabilibus:que sunt
ad alterũ:in quo bonũ ṗdictũ inueniť sm rõnẽ toti9.)
Hec ille. ¶ Ad 8m dř:ꝙ talis hereticus nõ diligit deũ
super oĩa dilectione charitatis:cũ peccet mortal'r ꝯtra
deum:nec exponit se morti ꝓpter deũ:si ly ꝓpter dicat
vltimum finẽ sũme dilectum:ad quem se ⁊ oĩa alia re
fert. Forte tñ exponit se morti ꝓpter deũ: si ly ꝓpter
dicat cãm materialẽ:qꝛ. s. materia ꝓ cuius defensione
se exponit morti tangit aliquem articulum fidei circa
deũ:⁊ ẽt si ly ꝓpter dicat finẽ nõ vltimũ:sed finem cõ
cupitum:⁊ finaliter relatũ. Talis enim hereticus vult
adipisci deũ:sed qꝛ vtitur deo ⁊ nõ fruiť:deũ refert ad
se ipsu3. ¶ Dicatur vlteri9:ꝙ talis hereticus:qꝛ nõ h3
nãm integram:sed in ṗmo parente viciatã non diligit
deũ sup oĩa dilectione nãli:sed hoc nõ est cõtra cõclo/
nem:que solũ vult:ꝙ oĩs nã in sua integritate cõsistẽs
Quelibet nã non viciata peccato dili/git deum sup omnia:secus de viciata. diligit deũ sup oĩa:secus est de nã a sua integritate col/
lapsa. De hoc scũs Tho. ṗma 2e. q. 109. artic. 3° sic dicit.
(Diligere deũ super oĩa est qòdãmõ cõnaturale hoĩ:⁊
ẽt cuilibet creature nõ solum rõnali:sed etiã3 irrõnali
⁊ inanimate sm modũ amoris:qui vnicuiq3 creature
cõpetere põt. Cuius rõ est:qꝛ vnicuiq3 nãle est ꝙ appe
tat:⁊ ꝙ amet sm ꝙ aptum natũ est:sic enim vnũqòq3
agit:put aptũ natũ est:vt diciť 2° phi. Manifestũ est
aũt ꝙ bonum ptis est ꝓpter bonũ totius:vnde ẽt nãli
appetitu vel amore vnaqueq3 res pticularis amat bo/
num suũ3 ꝓpriũ ꝓpter bonũ cõmune totius vniuersi:
qò est deus. vñ et Dionysius dicit in libro de diuinis
no. ꝙ deus cõuertit oĩa ad amorez suipsius. Uñ hõ in
statu nãe integre dilectionẽ sui referebat ad amorem
dei sicut ad finẽ:⁊ simil'r dilectionẽ oĩum aliaꝝ rerũ:
⁊ ita deum diligebat plus q̃ seipsu3:⁊ super oĩa. S3 in
statu nãe corrupte hõ ad hoc deficit sm appetitum vo
luntatis rõnalis:que ꝓpter corruptionẽ nãe sequiť bo
num priuatũ:nisi saneť per grãz dei:⁊ ideo dõm ꝙ hõ
in statu nature integre nõ idigebat dono gratie supad/
dite nãlibus bonis ad diligendu3 deũ nãliter sup oĩa:
lic3 indigeret auxilio dei ad hoc eum mouentis. S3 in
statu nature corrupte:indiget ẽt homo ad hoc auxilio
gratie nãm sanantis.) Hec ille. ¶ Item ṗma pte. q.
60. arti. 5°. sic dicit (Quidam dixerunt:ꝙ angelus nãli
dilectione diligit deum plus q̃ seipsum amore concu/
piscentie:qꝛ. s. plus appetit sibi bonum diuinũ q̃ bonũ
suum:⁊ quodãmodo amore amicitie:inq̃tum. s. nãl'r
angelus vult deo maius bonũ q̃ sibi:vult enim natu/
raliter deum esse deum:se aũt vult habere ꝓpriaz na/
turam. Sed simpl'r loquendo plus diligit se naturali
dilectione q̃ deum:qꝛ intensius ⁊ ṗncipalius diligit se
q̃ deuz nãl'r. Sed falsitas huius opinionis apte appet
si quis in rebus naturalibus cõsideret ad qd res nãlis
moueatur natural'r. Inclinatio enim nãlis in his:que
sunt sine ratione demonstrat naturalẽ inclinationẽ in
voluntate intellectualis nature. Unũqòq3 aũt in re/
bus nãlibus:qò sm nãm hoc ipsum:qò est alterius:est
ṗncipalius ⁊ magis inclinať in id:cuius est:q̃ in seips3.
Et hec naturalis inclinatio demonstrať ex his:q̃ nãl'r
aguntť:qꝛ vnũqòq3 sicut agiť nãl'r:sic aptũ natũ est agi
vt diciť 2° phi. Uidemus enĩ3 ꝙ nãl'r pars exponit se
ad conseruationẽ totius:sicut manus exponiť ictui ab/ Lex.cõ.7i.
sq3 deliberatione ad cõseruationẽ totius corpis. Et qꝛ
rõ imitatur nãm. hmõi imitationẽ inuenimus in vir/
tutibus politicis. Est enim virtuosi ciuis:vt se exponat
ꝑiculo mortis pro totius rei publice cõseruatione:⁊ si
homo esset nãl'r pars huius ciuitatis:hec inclinatio eẽt
ei nãlis. Qꝛ ergo bonu3 vl'e est ipse deus:⁊ sub hoc bo/
no continetur ⁊ angelus:⁊ homo:⁊ oĩs creatura:qꝛ oĩs
creatura nãl'r sm id:qò est dei est:sequiť ꝙ nãli dile/
ctione angelus ⁊ hõ plus ⁊ ṗncipalius diligat deum q̃
se ipsum. Alioqn si nãl'r plus diligeret seipsum q̃ deũ:
sequeretur ꝙ naturalis dilectio esset peruersa:⁊ ꝙ non
ꝑficereť ꝑ charitatẽ:sed destrueretť.) Hec ille. ¶ A ṗm
Duran. diciť ṗmo:ꝙ similitudo de ciue exponente se
morti ꝓpter bonũ ciuitatis ⁊ rei publice bonũ est. Nec
instantie ꝯ hoc adducte valent. Cum. n. dř ꝙ nõ iõ ex/
ponit se quasi plus diligat bonũ cõe ꝓprio bono eius
excluso q̃ suum ꝓprium bonũ:falsum est:qꝛ virtus po
litica inclinat ad preeligẽdũ finẽ his:que sunt ad finẽ.
Cõstat aũt ꝙ bonũ cõmune rei publice siue includat
hunc particularem ciuem:siue nõ est finis huius parti
cularis ciuis. ergo virtus moralis inclinat hunc pticu/
larem ciuem ad prediligendũ bonum reipublice: siue
includat illum particularẽ ciuem siue nõ q̃ suũ ṗuatũ
bonum. ¶ Diciť 2° ꝙ ciuis exponens se morti pro re
publica nõ vult sibi maius bonum q̃ rei publice:imo
minus:qꝛ vult suum esse:⁊ suum agere:⁊ viuere:ꝑdi:⁊
desinere esse:vt eẽ:⁊ viuere:⁊ agere ciuitatis ꝑmaneat:
¶ Et qò diciť ꝙ in hoc acquirit sibi maximũ bonu3. s.
bonum virtutis ⁊c. ¶ Diciť ꝙ hoc penitus nihil val3.
Tum qꝛ illud bonu3 magis acquirit ciuitati q̃ sibi:qꝛ
bonum

bonum partis magis est totius q̃ partis. Tum q2 non suppositā beatitudine supernaturali:nec alia vita preter istā beatā:quā nō supposuerūt multi ciues virtuosi infideles exponentes se morti p cōmunitate:diutius gaudet cōmunitas de illo actu virtutis q̃ ciuis ille pticularis:q talē actū exercuit:q2 cōmunitas p illo actu gaudet ꝛ honorat post mortē illius ciuis. Tum q2 posito:sed nō concesso:q talis actus virtutis esset bonum pticularis ciuis magis q̃ ciuitatis:adhuc nō infert ppositum:q2 ciuis virtuosus nō ideo exponit se morti p ciuitate:aut bono cōmuni:vt.s.ciuitas bene habeat in diuitijs:aut bene viuat quo ad vitā vegetatiuam:aut sensitiuam:sed vt bene viuat sm intellectū ꝛ rōnē: hoc est virtuose. Ille enim est finis ciuitatis:ꝛ illud est bo^m rei publice sm phm in politicis. Constat aūt q virtuosa operatio ꝛ felicitas ciuitatis preponderat virtuose operationi ꝛ felicitati pticularis ciuis:ꝛ sic ciuis moriendo p felicitate ciuitatis maius bonū vult ciuitati q̃ sibi ipsi. ¶ Dicit 3° q Aristoteles.9.ethicorum in capitulo. Dubitabit aūt vtrū opz amare se ipsum maxime ꝛc. licet videatur dicere:q bonus exponendo se morti p amicis ꝛ patria maximū bonū vult sibi:tn̄ de republica ꝛ bono cōmuni rei publice pum ibi loquitur:sed de amicis. Propter qd nō pōt ex hoc argui q mens eius sit q aliquis virtuosus plus diligat puatū bonū q̃ bonum rei publice:cum expresse dicat pmo ethi.q bonū gentis ꝛ ciuitatis amabilius est ꝛ diuinius q̃ bo^m vni°: sed vult q virtuosus moriendo p amico suo particulari maius bonū optat sibi q̃ amico:tn̄ quecūq3 fuerit mens Aristotelis:ibidē nō refert ad ppositū:q ex dictis eius alibi habet veritas intenta. ¶ Ad 2^m dicitur: q vtiq3 verū est:q plus d3 quilibet dolere:si fecit contra bonū virtutis:q̃ si tota ciuitas residua fecisset contra bonū virtutis ceteris pibus:ꝛ hoc plus intensiue:nō tamen plus extensiue. Sed vlterior consequētia non valet:qua infert q plus d3 velle sibi bonū virtutis:q̃ cōmunitati. Cuius rō est:q2 facere ɔ bonū virtutis vel cōtra deū repugnat directe amori virtutis:sed carere bono virtutis nō est culpa:sed pena:nisi proueniat ex culpa:ꝛ ideo in aliquo casu pōt eligi saltē per accidēs ad vitandū maius malum:puta ne tota cōmunitas priuet bono virtutis. Et ideo nō ita directe opponitur amori virtutis:vel dei sicut facere cōtra bonū virtutis aut dei:qd in nullo casu eligi d3. Concedit ergo q q13 plus d3 diligere bonū virtutis cōmunitati q̃ sibi ipsi: ꝛ similiter beatitudinē potissime pfecte cōmunitati qualis est cōmunitas oium electorum. Et de hoc sanctus Tho.2°2^e.q.26.arti.4.vbi arguit sic.3°.loco.(Prima Cor.13.dr̄:q charitas nō querit que sua sunt:sed illud maxime amamus:cuius bonū maxie querimus. ergo per charitatē aliquis nō amat se ipsū plusq̃ pximū.) ¶ Ecce argumentū. ¶ Sequit rn̄sio.(Sicut(inqt) dicit Augu.in regula:cū dr̄ charitas nō querit que sua sunt:sic intelligit:q cōia ppriis nō ppria cōmunibus anponit:semp aūt bonum cōe est magis amabile vnicuiq3 q̃ ppriū bonū:sicut ēt ipsi pti est magis amabile bo^m totius q̃ bonū ptiale suipsius:vt dcm̄ est.) Hec ille. ¶ Ex qbus p3:q qlibz plus d3 velle bo^m vtutis toti cōitati q̃ sibi ptiali:nisi in casu vbi ex priuatione talis boni vtutis ptiali derogaret alicui bono vltiori q̃ sit tota cōitas:quale bonū est deus:cui derogat:dū aliqd fit ɔ illū peccando. Et ide3 dico de beatitudine:q13 enim d3 potius velle:q tota nā humana vel tota ciuitas electorum hēat grā3 ꝛ gloriā sine ipso:q̃ si ipse sol° haberet grā3 ꝛ gloriā:dū tn̄ sua puatio nō veniret ex culpa sua:q2 i h derogaret vltiori bono.s.deo. De hoc silr loquitur.S.Tho.in de virtutibus.q.de charitate.art.xi.in solutione.6.vbi ostendit:q ad amorē dei ptinet: vt qs interdū velit separi a fruitione dei pp salutē proximi. Ait enim sic.(Hec est dr̄ia inter amicitia3 honesti ꝛ delectabilis:q in amicitia delectabilis amicus diligitur pp delectationē:in amicitia aūt honesti amicus diligit pp seipsum:sed delectatio puenit ex cōsequenti. Ad pfectionē igitur amicitie ptinet:vt aliqs pp amicum interdū abstineat ēt a delectatione:quā h3 in eius pntia in eius seruitijs occupatus. Scdm̄ igit hāc amicitiā plus amat aliquē:q ab eo se absentat pp amicū: q̃ q a pntia amici discedere nō vult ēt pp̄ter amicū: sed si qs libenter vel faciliter a pntia amici diuellatur in alijs magis delectatus:vel nihil vel parum pbatur amicum diligere. Hos igit.3.gradus considerare possumus in charitate. Deus aūt est maxime pp seipsum diligendus. Sunt eni3 q libenter vel sine magna molestia sepantur a vacatione diuine cōtemplationis:vt terrenis nogocijs implicent:ꝛ in his nihil vel modicū charitatis apparet. Quidā vero in tantū delectant in vacatione diuine cōtemplationis:q eam deserere nolunt:etiam vt diuinis obsequijs mancipant ad salutē pximorū. Quidā vero ad tm̄ culmen charitatis ascendunt:q etiam diuinā cōtemplationē:l3 in ea maxime delectentur:ptermittūt:vt deo seruiant in salute proximorum. Et hec pfectio in Paulo apparuit:q dicebat Ro.9. Optabā ego ipse anathema.i.separatus esse a christo p fratribus meis:ꝛ Phil. pmo. Desideriū habens dissolui:ꝛ esse cū xpo:pmanere aūt in carne necessarium est pp vos ꝛc.) Hec ille. ¶ Utrum autē deberet qs velle potius se solū deū offendere:q̃ si tota residua cōitas hūana deū offenderet. ¶ Dicit q nō:q2 i nullo casu d3 velle derogare bono diuino. Et lic3 magis derogaretur bono diuino si totū genus humanum deum offenderet q̃ si ipse solus deū offenderet:ꝛ magis lederetur totū genus humanū q̃ si ipse solus caderet:hoc nō obstāte dicit vt supra:q2 in illo casu nō derogatur bono diuino:vt est bo^m eius:cū remaneat rectus ordo huius ad deū vt ad finē. Si aūt ipse peccaret:derogaretur eidem:vt est bonū huius. ¶ Itē si iste offenderet deū:hoc cederet ei in malū culpe:si aūt totū genus humanū isto excepto offenderet deū:hoc non cederet isti nisi in malū pene:fugibilius aūt est sine quacūq3 proportione malū culpe q̃ malū pene in eodē subo. Rursus q2 offendere deu3 piudicat amori diuino:nō autē esse ptē multitudinis offendentis:ipso excepto:deum. ¶ Ad 3^m dicit pmo:q exponere se morti p alio nō est sufficiens signū:q exponens diligat aliū plusq̃ se simpliciter. Et de hoc sanctus Tho.3°.sen.dis.29.q. prima arti.5° in solutiōe tertij sic dicit.(Tradere seipsū morti pp̄ter amicū:est pfectissimus actus virtutis. vnde hunc actum magis appetit virtuosus q̃ vitam ppriā corporalem. Unde q aliqs ppriam vitā corporalē pp amicū ponat:nō cōuenit ex hoc:q aliqs plus amicū q̃ se ipsum diligat:sed q2 in se plus diligit qs bonum virtutis q̃ bonū corporale.) Hec ille. ¶ Et simile dic scda scde.q.26.artic.4.in solutione scdi. ¶ Dicit scdo: q exponere se morti p alio:siue illud aliud sit cōitas: siue puata psona:est sufficiens signū:q exponens plus diligit vitam corpalē alterius q̃ ppriā:vel felicitate3 alterius q̃ vitam ppriā corporalē. Et ex hoc sufficienter arguitur:q aliqua pars politice cōmunitatis plus diligit bonū totius q̃ suum bonū ptiale:q2 iste ciuis minus diligit se sm vitā corporalē q̃ rē publicā:lic3 ex

7°.poli.lec. prima.

Cap.9.

Cap.p̄.insi.

Carere bono vtutis est eligibile non aūt facere ɔ bonū vtutis.

Nullibz diligere deberet ponus totū genus humanū q̃ seipsū solū peccare.

Exponere se morti p alio non est sufficiens signū q exponens diligat aliū plusq̃ se simpliciter:secus sz aliqd vt infra.

Signum ꝙ ciuis magis simplr diligat bonū cōmunitatis q̄ suū ꝓpriū.

hoc nō ostendatur: ꝙ iste ciuis simpliciter plus diligit cōmunitatē q̄ seipsum. ⁋ Dr̄ 3°: ꝙ sufficiens signum ꝙ ciuis virtuosus diligit plus bonū cōmunitatis simpliciter q̄ suū ꝓpriū est hoc: q2 suū esse: viuere: ꝛ agere vult ꝑdi ad saluandū felicitatē ciuitatis: ad quā ordinat se ꝛ sua: siue vitam: siue mortē: sicut in finē ꝓximū eo mō: quo totū est finis sue ꝑtis. Multi aūt fuerūt ciues isto mō exponentes se morti ꝑ ciuitate. ⁋ Ad 4m dr̄ p̄mo: ꝙ quātūcūq3 fides infusa vel acq̄sita ondēret deū esse diligendū sup oia sub spāli rōne: puta beatificatiua: vel ꝓut est obm beatitudinis: nō ꝓpter hoc voluntas tenderet in deum sub illa rōne facilr: ꝓmpte: ꝛ delectabilr: ꝛ ꝫm modū v̄tutis: nisi esset habituata aliquo habitu supnaturali. De hoc scūs Tho. 2a 2e. q. 23. arti. 2° sic dicit. (Nullus actus ꝑfecte ꝓducit̄ ab aliq̄ potētia passiua: nisi sit ei cōnālis ꝑ aliquā formā: q̄ sit p̄ncipiū actionis. Vn̄ deus q oia mouet ad debitos fines singulis rebus indidit formas: ꝑ quas inclinant̄ ad fines sibi p̄destinatos a deo. et ꝫ3 hoc disponit oia suauiter: vt dr̄ Sap. 8. Manifestū est aūt ꝙ actus charitatis excedit nām potentie volūtatis. nisi igit̄ aliq̄ forma supaddereē nāli potentie: ꝑ quā inclinaret̄ ad dilectionis actū ꝫm hoc esset actus iste iperfectior actibus nālibus ꝛ actibus aliaꝝ v̄tutū: nec esset facilis ꝛ delectabilis. Qd̄ ꝑ3 esse falsu3: q2 nulla virtus h3 tātā inclinationē ad suū actū sicut charitas: nec ita delectabiliter opat̄. Vn̄ maxime necesse est: ꝙ ad actū charitatis existat in nobis aliqua hitualis forma supaddita nāli potentie inclinans ipsam ad charitatis actū: ꝛ faciens ea3 ꝓmpte, ꝛ delectabiliter opari.) Hec ille. ⁋ Itē. q. 24. ar. 2°. (Charitas est amicitia q̄dā hoīs ad deū fundata sup cōicatione beatitudinis eterne. Hec autē cōicatio nō est ꝫm bona nālia: s3 ꝫm dona gratuita: q2 vt dicit̄. Ro. 6. Gr̄a dei vita eterna. vn̄ ꝛ ipsa charitas facultatē nāe excedit. Qd̄ aūt facultatē nāe excedit nō pōt eē nāle: neq3 ꝑ potentias nāles acq̄sitū: q2 effectus nālis nō transcendit suā cām. Vn̄ charitas nō pōt esse nālr nobis indita: neq3 actione nāli est acq̄sita: s3 ꝑ infusionē. s. s. q est amor p̄ris ꝛ filij: cuius ꝑticipatio ī nobis est ipsa charitas creata ꝛc.) Hec ille. ⁋ Ex q̄b9 ꝑ3: ꝙ charitas est necessaria ad eleuandū volūtatē ad actū supnaturalē. ⁋ Dr̄ scd̄o: ꝙ positio nostra nō tenet: ꝙ charitas eleuet nām tm̄ ad diligendū deū amore cōcupiscētie: imo p̄ncipalius eleuat eā ad diligēdū deu3 amore amicitie. Per charitatē eni3 volumus deu3 esse sūme beatū in se: ꝛ diffusiuum sue btitudinis in nobis: ꝛ ita sub alia rōne diligit deu3 nā ꝛ charitas amore amicitie: q2 nā optat ꝛ vult deū eē sūme bom nālr: ꝛ p̄ncipiū oīs boni nālis: charitas aūt vult deū eē sume beatū ꝛ p̄ncipiū beatitudinis. ⁋ Ad 5m dr̄: ꝙ recte concludit: ꝙ charitas eleuat nām ad diligendū amore amicitie vltra illud: qd̄ posset ex puris nālibus: s3 in vlteriori processu est fallacia ꝯsequētis. q2 nō op3: ꝙ si charitas eleuat nām ad amandū deū amore amicitie vltra id: qd̄ pōt sine charitate: ꝙ eleuet solū q̄tū ad modū diligēdi. s. super oia. ꝛ ꝑꝑ se: imo ad hoc sine charitate sufficit nā: vt supius sepe dictū ē: s3 eleuat q̄tū ad rōnē diligēdi: q2 charitas diligit deū amore amicitie: vt summe btm̄: ꝛ amore cōcupiscentie: vt p̄ncipiū ꝛ ob3: ꝛ fontem beatitudinis. ⁋ Ad cōfirmatione3 dr̄: ꝙ includit duo falsa: p̄m est ꝙ ꝑ dilectionē nāle3 hō plus diligat se q̄ qd̄cūq3 aliud. 2m est ꝙ ex sola gr̄a: ꝛ nō ex alio p̄ncipio nā humana in sua integritate cōsistens sufficiat diligere deū sup oia alia. ⁋ Ad 2am cōfirmationē dr̄. ꝙ similitudo penitus nō valet: ꝙ deus ꝓ statu vie nō pōt a nobis imediate cognosci: pōt aūt a nobis imediate amari: ꝛ iō nō op3 ꝙ nālis dilectio dei incipiat a creaturis: imo tam dilectio nālis q̄ supnālis vtraq3 pōt incipere a deo. ⁋ De hoc scūs Tho. 2a 2e. q. 27. ar. 4. sic dic. (Actus cognitiue virtutis ꝑficit̄ ꝑ hoc qd̄ cognitū est in cognoscente: actus aūt v̄tutis appetitiue ꝑficit̄ per hoc ꝙ appetitus inclinatur in rē ipsa3: ꝛ iō op3 ꝙ mot9 appetitiue v̄tutis sit in rebus ꝫm cōditionē ipsaꝝ reꝝ: actus aūt cognitiue v̄tutis est ꝫm modū cognoscentis. Est aūt ipse ordo rerū talis ꝫm se: ꝙ deus est ꝑ se ipm cognoscibilis ꝛ diligibilis: vtpote essentialr existēs ipa veritas ꝛ bonitas: ꝑ quā alia ꝛ cognoscunt̄ ꝛ amantur: sed quo ad nos: q2 nostra cognitio a sensu ortū h3: p̄us sunt cognoscibilia: que sunt sensui ꝓpinquiora: ꝛ vltimus terminus cognitiōis est in eo: qd̄ est maxie a sensu remotū. Scd̄m hoc q̄ dd̄m: ꝙ dilectio q̄ est actus appetitiue virtutis: ēt in statu vie tendit in deum p̄mo: ꝛ ex ipso deriuant̄ ad alia: ꝛ ꝫm hoc charitas deū imediate diligit. alia vero mediāte deo. In cognitione v̄o est eꝯ: q2. s. ꝑ alia deū cognoscimus: sicut cā3 ꝑ effectus: vel ꝑ modū essentie: aut negationis: vt ꝑ3 per Dionysium in libro de diuinis no.) Hec ille. ⁋ Itē in solutione scd̄i sic dicit. (Dilectio dei est aliq̄d maius q̄ eius cognitio maxime scd̄m statū vie: iō presupponit ipsa3. Et q2 cognitio non q̄escit in rebus creatis: sed per eas in aliud tendit: ideo in illo dilectio incipit: ꝛ ꝑ hoc ad alia deriuatur per modū cuiusdā circulationis: dum cognitio a creaturis incipiens tendit in deū: ꝛ dilectio a deo incipiens: sicut ab vltimo fine ad creaturas deriuat̄.) Hec ille. ⁋ Ex q̄bus appꝫ: ꝙ illa cōfirmatio in silitudine quā ꝓponit cōtinet duo falsa. Primu3 est: ꝙ cognitio supnālis incipiat a deo: hoc eni3 oīno falsu3 est: q2 oīs cognitio dei in vie statu incipit a creaturis. 2m est: ꝙ dilectio dei nālis semꝑ incipiat a creaturis. Hoc eni falsu3 est: q2 amor nālis q̄nq3 incipit ab vltimo fine: q est deus. ⁋ Ad 6m ꝑ3 rn̄sio ex solutiōe. 5. ꝛ. 6. Scd̄o. q2. s. diligere deū ꝑꝑ deū: ꝛ se: ꝛ oia ꝑꝑ deū inq̄tū est ob3 beatitudinis est ꝓpriū charitati: nō aūt diligere deū ꝑꝑ deū: ꝛ se: ꝛ oia ꝑꝑ deū inq̄tū ē p̄ncipiū boni nālis: imo in hoc pōt nā rōnalis si in sua integritate cōsistat: vt sepe dictū est. ⁋ Ad oba ꝯ 4am ꝯclonē dr̄: ꝙ si maior generalr intelligat̄ falsa est. Non enim oē qd̄ amamus amore cōcupiscētie referimus ad nos: sicut in finē: cu3 q̄lib3 amic9 diligat amicū amore ꝯcupiscētie inq̄tum vult frui ei9 p̄ntia: ꝛ tm̄ nō refert amicū ad se sicut ad finē. S3 bn̄ veꝝ est ꝙ illud: qd̄ diligim9 tm̄mō amore cōcupiscentie: referimus ad nos sicut in fine3. Modo tali amore nō diligim9 deū ex charitate. s. amore cōcupiscētie excludente amicitiā: imo plus diligimus cum amore amicitie q̄ amore cōcupiscētie: sicut dicit scūs Tho. 2a 2e. q. 26. ar. 3°. in solutione tertij: vt recitatū est in probatione ꝯclonis. ⁋ Ad oba ꝯ q̄ntā ꝯclonem dr̄: q9 nō ꝓcedūt ꝯ ꝯnē: q2 illa noua distinctio: quā adducit arguēs itelligit̄ in distinctiōe: quā. S. Tho. facit: s3 nō explicet̄: q2 scūs Tho. nō dic: ꝙ btitudo sit vltim9 aut p̄ncipalis finis amoris diuini: imo dicit ꝙ ipsa operatio amoris ꝛ btitudinis cū sint quedā accidētia sunt amāda ꝓpter suum subiectū. Et vlterius subiectū cu3 oibus suis accidentibus d3 referri in deu3: sicut ondit ipse 4°. sen. dis. 49. q. p̄ma artic. 2°: questiuncula p̄ma in solutione tertij. ⁋ Ad obiecta cōtra sextā ꝯclonem dr̄: ꝙ silr nō vadūt ꝯtra mentē ꝯclonis: q2 ꝯclo loq̄tur de mō tertio mō dicto: ꝛ nō de mō p̄mo mō dicto: vel scd̄o mō. Verūtn̄ loq̄ndo de mō scd̄o mō dicto argumentū nō valet: q2 nec in actu interiori charitatis: nec

in aliquo

in aliquo actu interiori v̄tutis h3 locū modus ille scd̄s
sc3 determinatio circūstātie. Nam bonitas volūtatis
nō depēdet ex q̄cunq3 circūstātia: vt ōndit scūs Tho.
p̄ma scd̄e. q. 19. arti. scd̄o vbi arguit sic. (Bonitas actus
nō solū est ex obo: sed ex circūstantijs: sed s3 diuersita
tem circūstantiaꝝ cōuenit esse diuersitatē bonitatis ꝛ
malicie in actu volūtatis: puta ꝙ aliquis velit qñ d3: ꝛ
vbi d3: ꝛ quō d3: vel ꝓut d3. ergo bonitas volūtatis nō
solū dependet ex obo: sed ex circūstantijs.) ¶ Ecce ar
gumentū. ¶ Sequit̄ responsio. (Dōm (inquit) ꝙ sup
posito ꝙ voluntas sit boni: nulla circūstātia pōt eam
facere malam. Cū ergo dr̄: ꝙ aliquis vult aliqd̄ bonu3
qñ nō d3: vel vbi nō d3: pōt intelligi dupl'r. Uno modo
ita ꝙ ista circūstantia referat̄ ad volitum: ꝛ sic volun
tas nō est boni: q2 velle facere aliqd qñ nō d3 fieri: non
est velle bonū. Alio mō ita ꝙ referatur ad actū volen
di: ꝛ sic impossibile est: ꝙ aliquis velit bonū qñ nō d3:
q2 semper homo d3 velle bonū: nisi forte per accidens
inq̄tu3 aliqs volēdo hoc bonū impeditur: ne tūc velit
aliud bonū debitū: ꝛ tunc nō intendit malum ex eo ꝙ
aliqs vult bonū istud: sed ex eo ꝙ nō vult aliud bonū:
Et similiter dōm est de alijs circūstantijs.) Hec ille.
¶ Ad obiecta cōtra septimā cōclusione3 dr̄: ꝙ maior
ꝓut iacet est falsa: q2 p charitatem nō tenemur optare
ꝓximis tm̄ gradū glorie vel beatitudinis quātū sunt
capaces simpl'r: ꝛ quo ad potentia3 obedientialem: q2
hoc esset optare cōtra diuinā p̄destinationē ꝛ iustitiā:
que diuersos gradus beatitudinis hominibus prefixit
nō solū hominibus iam beatis: imo viatoribus: q nō
dum ad beatitudinē pertingerunt: sed ad ea3 tendunt
qdam lento gradu: qdā gradu concito. Charitas aute3
vult diuinam iustitia3 seruari: s̄m quā meliores perfe
ctius beatitudinē pticipant: vt dictū est in probatione
cōclōnis. ¶ Ad confirmationem dr̄ p̄mo: ꝙ nulla est
emulatio si duobus equalis boni capacibꝰ: sed nō eque
dignis: nec ad eq̄le boᵐ ex diuina iustitia p̄paratis optāt̄
ineq̄lia bona glorie: ꝛ nō optant̄ eis eq̄lia. Immo op
tare talibꝰ eq̄lia bona: qbꝰ deꝰ optat ineq̄lia: esset discor
dare a diuina voluntate: ꝛ velle ꝯ omnē ordinē chari
tatis ꝛ iustitie: ꝛ esset nefanda presūptio ꝛ blasphemia.
¶ Dr̄ 2° ꝙ nullū preiudiciū diuinū est optare inequa
lem motū ꝛ tendentiā in deū eis: quos deus disposuit
inequaliter moueri: ꝛ tendere in deum. immo optare
oppositū esset p̄iudiciū diuine p̄destinatiōis: ꝛ iustitie:
ꝛ charitatis: ꝛ preter hoc esset vanū ꝛ fantasticū. ¶ Ad
p̄ᵐ contra. 8. cōclusionē dr̄: ꝙ recte cōcludit: ꝙ dilectio
inimici in vno homine pōt esse melior ꝛ magis merito
ria q̄ dilectio inimici in alio supposito vel hoie: vtputa
q2 cetera sunt paria hinc inde: nisi ꝙ diligens inimicū
adhibet maiorē conatū q̄ alius ad diligendū amicu3.
Et totū hoc conceditur: sed nō ꝓbat ꝙ in eodē supposi
to dilectio inimici sit magis meritoria q̄ dilectio ami
ci: q2 nunquā idē hō eque intense diligit inimicū: sicut
amicu3 simul: ꝛ in eodē tempore: nisi forte vnico actu
diligeret vtrūq3: ꝛ hoc ex inclinatione charitatis: imo
si hoc faceret vtiq3 male demeritorie: ꝛ cōtra ordina
nem charitatis faceret. et hoc ēt cōcedit arguens: vñ
ad ꝓpositum sic dicit. Diligere amicum plusq̄ inimi
cum est de ordine charitatis respectu eiusdem diligen
tis in casu necessitatis: qñ affectus cum effectu nō pōt
vtriq3 exhiberi: tunc enim idem hō eque diligens ini
micū vt amicū peccat faciendo cōtra ordine3 charita
tis. Sed respectu diuersoꝝ diligentiū: ꝛ maxime extra
casum necessitatis nō est cōtra ordinem charitatis: ꝙ
vnus ꝓpter deū velit inimico tm̄ boᵐ: ꝛ tanto affectu

Dilectio ini-
mici pōt esse
melior q̄ di-
lectio ami-
ci in diuersis
secus in eodē
nisi quo ad di
uersa tpa et
diuersos ca-
sus: vt infra
Duran. dis.
31. q. 2. ad
2ᵐ insi.

sicut alius vult amico: imo pertinet ad perfectionem
charitatis. In eodē ēt hoie p alio tēpore: ꝛ extra casu3
p̄dictū nō est cōtra ordinē charitatis: ꝙ velit par bonū
ꝛ pari affectu amico ꝛ inimico. Hec ille. ¶ Ad 2ᵐ dr̄
primo: ꝙ nūquā idē dilector ex charitate diligit eque
intense inimicū sicut amicum eodē tempore: ꝛ in eodē
casu. Et iō loquendo de eodē dilectore minor est falsa:
q2 intensiones taliū actuu3 dilectionū nō sunt similes
nec equales. ¶ Dr̄ 2°: ꝙ si in diuersis dilectoribus ille
due dilectiōes sint eque intense: nō ex hoc sola dilectio
inimici esset melior: q2 tota eius intentio reducitur in
charitate3: ꝛ intentio alterius dilectionis h3 aliā cām
preter charitatem: cuius rō est: q2 actus tanto censetur
melior: q̄to a pluribus v̄tutibus informat̄: mō dilectio
amici informat̄ ab habitu charitatis: iustitie: pietatis:
ꝛ a multis alijs habitibꝰ virtutū: dilectio vero inimici
informat̄ ex solo habitu charitatis: ꝛ ita nō h3 tot bo
nitates: quot dilectio amici. Et l3 meritū innitat̄ quo
ad aliqd soli charitati: cū bonitas actus nō innitat̄ soli
charitati: ꝛ iō cōcursus aliaꝝ virtutū cū equali charita
te ꝛ conatu reddit actū meliorē: ꝛ cōsequenter magis
meritoriū: q2 actus in se melior ex equali charitate fa
ctus est magis meritoriꝰ. Uerūtñ dilectio inimici pos
set eē magis meritoria ex alia pte: si adhibeat̄ ad eam
maior conatus: ꝛ cetera oia sint pia hinc ꝛ inde. ¶ De
efficacia merēdi sanctus Tho. p̄ma pte. q. 95. ar. 4. sic
dicit. (Quantitas meriti ex duobus pōt pensari. Uno
mō ex radice charitatis ꝛ grē: ꝛ talis q̄titas meriti re
spondet premio essentiali: qd̄ consistit in dei fruitione.
qui enim ex maiori charitate aliqd facit pfectius deo
fruetur. Alio mō pōt pensari q̄titas meriti ex q̄titate
operis: que qde3 est duplex. s. absoluta ꝛ ꝓportionalis.
Uidua eni3: q̄ misit duo era minuta in gazophilaᵐ: mi
nus opus fecit q̄titate absoluta q̄ illi: q magna mune
ra posuerūt: s3 q̄titate ꝓportionali vidua plus fecit s3
sniā3 dñi: q2 magis eius facultatē supabūdabat. Utra
q3 tñ q̄titas meriti r̄ndet premio accidentali: qd̄ est
gaudiū de bono creato. Sic igit̄ dōz: ꝙ efficaciora fuis
sent hoīs opa ad merendū in statu innocentie q̄ post
peccatū si attēdat̄ q̄titas meriti ex pte gratie: que tūc
copiosior fuisset nullo obstaculo in hūana nā inuento.
Simil'r ēt si cōsideret̄ absoluta q̄titas opis: q2 cū hō
esset maioris v̄tutis: maiora opa fecisset. Sed si cōside
retur q̄titas ꝓportionalis: maior inuenitur rō meriti
post peccatū pp imbecillitatē hoīs. Magis enim exce
dit puum opus potestatē eius. q cū defficultate opera
tur illud q̄ magnū opus potestatē eius: q sine difficul
tate operat̄.) Hec ille. ¶ Itē magis ad ꝓpositū 3°. sen.
dis. 30. q. p̄ma artic. 3°. sic dicit. (Cōparatio dilectionis
amici ꝛ inimici pōt dupl'r intelligi. s. q̄tum ad actus: ꝛ
q̄tum ad habitus. si q̄tum ad actus: sciendū est ꝙ qñ
querit̄ de duobꝰ actibꝰ qs sit melior ꝛ magis merito
rius: op3 ꝙ intelligatur de illis p se loquendo s3 genꝰ
suum. Cōtingit enim ꝙ illud qd̄ s3 genus suū est minꝰ
bonū vel meritoriū aliquo adueniente efficiat̄ magis
bonū vel meritoriū: sicut puū opus et magna charita
te factū magis est meritoriū q̄ magnū ex pua. Boni
tas aūt actus ad duo mensurat̄: ex qbus bonitatē reci
pit. s. ex termino vel obiecto: ꝛ ex pncipio: qd̄ est volun
tas: ex termino aūt h3 spēm bonitatis: sed ex volūtate
h3 rōnē merendi: q2 s̄m hoc est in potestate facientis
qd̄ ex volūtate ꝓcedit. Si g̃ cōpemus dilectionē ami
ci ꝛ inimici q̄tū ad terminos siue oba: cu3 obm magis
cōpetens dilectioni sit amicus q̄ inimicus: sic melius
est diligere amicū q̄ inimicū. Si vero cōpemus duas

Quantitas
meriti ex du-
obꝰ. s. ex grā
ꝛ ex quātita-
te opis.

p̄dictas dilectiōes ad p̄n^m: qđ est voluntas: sic vbi est maior conatus volūtatis: ibi opʒ esse maius meritū: qꝛ quāto est maior conatus volūtatis: tanto est feruētior volūtas de fine: ꝓp qđ attētat illđ: qđ ꝭʒ se est sibi magis repugnās: q̄uis sit magis remissa qñqʒ circa illud: ad qđ magis conatur. Meritum aūt ɔsistit in hoc ꝙ volūtas ad finē afficiꝭ: ⁊ iđ si cōꝑemus actus taliū dilectionū: dilectio inimici est magis meritoria inq̄ꝫtum hꝫ: qꝛ ꝭm ꝙ hꝫ exigit maiorē conatū ⁊ maiorē feruorem circa finem: q̄uis dilectio amici sit magis intensa circa obm: sed dilectio amici est melior q̄ꝫtū ad bonitatē essentialē: q̄ ɔseqꝭ spēʒ actus q̄ specificaꝭ ex obo. Si aūt cōꝑentur p̄dicte dilectiōes q̄ꝫtū ad habitus: sic oʒ ꝙ vel intelligaꝭ de dilectione inimicoꝝ: q̄ est necessitatis: ⁊ sic nulla est cōꝑatio: qꝛ idē habit⁹ eq̄lis est respcū vtriusqʒ: vel de dilectione inimicoꝝ: q̄ est ꝑfectionis: ⁊ sic dilectio inimicoꝝ includit dilectionē amicoꝝ: ⁊ nō eɔ̄. et sic dilectio inimicoꝝ est melior.) Hec ille. ❡ Ex q̄bus pʒ: ꝙ nō cōtingit: ꝙ in eodē diligente ex charitate eque intensa sit dilectio inimici: sicut dilectio amici siꝭ: ⁊ ꝓ eodē tp̄e. 2° ꝙ ī aliquo casu dilectio inimici est maioris meriti q̄ꝫ dilectio amici: si iste dilectiones sint in diuersis suppositis: vel in eodē supposito: quo ad diuersa tp̄a: vel diuersos casus. ❡ Ad 3^m negatur minor loquendo de actuali dilectione amici ⁊ inimici: qꝛ in tali dilectiōe itensius diligiꝭ amicus q̄ꝫ inimicus: qñcūqʒ siꝭ actu diliguntꝭ: ⁊ ita dilectio amici includit dilectionē inimici: ⁊ nō eɔ̄. Si aūt loquamur de habituali dilectione inimici q̄ est ꝑfectiōis: ⁊ nō necessitatis: tūc ɔcediꝭ ꝙ dilectio inimici est melior: vt supra dcm̄ est. ❡ Ad argumētū ɔ̄ ɔ̄nē rn̄suʒ est in responsione ad. 7. ɔ̄ tertiā cōclusionē. Et hec de q̄ōne sufficiant. De q̄ benedictus deus. Amen.

Dis. XXXI. ⁊ XXXII.

❡ Utrum fides in p̄ria remaneat. Qō. vnica.

Circa xxxi. ⁊ xxxii. distinctiōes tertij sen. queriꝭ. Utrꝫ fides remaneat in p̄ria: ⁊ arguitur ꝙ sic. Cognitio fidei ⁊ cognitio glorie differunt ꝭm ꝑfectū ⁊ iꝑfectū: sʒ cognitio ꝑfecta ⁊ iꝑfecta siꝭ sunt: sicut in angelo siꝭ est cognitio matutina cū cognitione vesꝑtina: ⁊ aliq̄s hō siꝭ pōt hr̄e de eadē ɔ̄ne sciam ꝑ sillo^m demōstratiuū: ⁊ opinionē ꝑ sillo^m dialecticū. ergo ⁊ fides siꝭ pōt esse post hanc vitā cū cognitione glorie.

In oppositum arguiꝭ: qꝛ dicit apo⁹. 2^a. Cor. 5. q̄ꝫdiu sumus in corꝑe ꝑegrinamur a domino: per fideʒ. n. ambulamus: ⁊ nō per spēm. Sed illi q̄ sunt in gloria non peregrinanꝭ a dn̄o: sed sunt ei presentes. ergo fides non manet post hanc vitam in gloria.

In hac questione sunt tres articuli. In p̄ ponētur ɔclusiones. In secundo obiectiones. In tertio responsiones.

Quantum ad p̄mū articulū sit p̄ma ɔ̄. Impossibile est actū fidei ⁊ actū visionis beatifice siꝭ eē in eodē subo. Hanc ponit scūs Tho. p̄^a 2^e. q. 67. ar. 3°. vbi sic dicit. (Oppositio est ꝓpria ⁊ ꝑ se cā ꝙ vnū excludaꝭ ab alio: inq̄ꝫtū. s. in oībus oppositis includiꝭ oppositio affirmationis ⁊ negationis. Inueniꝭ aūt in q̄busdā oppositio ꝭm ɔ̄rias formas: sicut in coloribus albū: ⁊ nigrū. in q̄busdā aūt ꝭʒ ꝑfectū ⁊ imꝑfectū. Un̄ in alterationib⁹ magis ⁊ minus accipitur vt cōtraria: cū de minus calido fit magis calidū: vt dr̄ 5° phisicoꝝ: ⁊ qꝛ ꝑfectū ⁊ imꝑfectū opponunꭍ: ipossibile est ꙃ simul ꝭm idē sit ꝑfectio ⁊ iperfectio. Est autē ɔsiderādū: ꝙ iꝑfectio q̄dē qñqʒ est de rōne rei: ⁊ ꝑtinet ad spēm illius: sicut defectus rōnis ꝑtinet ad rōnē speciei equi vel bouis. Et qꝛ vnū ⁊ idē numero manēs nō pōt trāsferri de vna spē in aliā: inde est ꙃ tali iꝑfectione sublata tollitur spēs rei: sicut iam non esset bos: vel equus: si esset rōnalis. Qñqʒ vero imperfectio nō pertinet ad rōnem spēi: sed accidit indiuiduo ꝭm aliquid aliud: sicut alicui homini quandoqʒ accidit defectus rōnis inq̄ꝫtum impediꝭ in eo vsus rōnis ꝓpter som^m: vel ebrietatem: vel aliq̄d hmōi. Patet aūt ꙃ tali iperfectione remota nihilomin⁹ substātia rei manet. Manifestū est aūt: ꙃ iꝑfectio cognitiōis est de rōne fidei: poniꝭ eniʒ in ei⁹ diffōne: fides eniʒ est suba sꝑandarū rerū. arg^m nō appentium: vt dr̄ Heb. xi. ⁊ Augustinus dicit. Quid est fides nisi credere qđ nō vides: ꙃ autē cognitio sit sine visione: vel apparētia: hoc ad iꝑfectionē cognitionis ꝑtinet: ⁊ sic iꝑfectio cognitionis est de rōne fidei. Unde manifestū est: ꙃ fides nō pōt esse ꝑfecta cognitio eadē numero existēs. ❡ Sʒ vlteri⁹ cōsiderādū est: vtrū possit simul esse cum cognitione ꝑfecta. Nihil enim ꝓhibet aliquā cognitionē imperfectā simul esse aliqñ cū cognitione ꝑfecta. Est igiꝭ cōsiderādū: ꙃ cognitio pōt dici esse iꝑfecta triplr. Uno mō ex ꝑte obiecti cog̃scibilis. Alio mō ex ꝑte medij. Tertio mō ex parte subiecti. Ex parte q̄dem obiecti cognoscibilis differunt ꝭm perfectum ⁊ imperfectum cognitio matutina ⁊ vespertina in angelis. Nā cognitio matutina est de rebus ꝭm esse: qđ habent in verbo: cognitio aūt vespertina est de eis ꝭm esse: qđ habent in ꝓpria nā: qđ est imperfectum respectu p̄mi esse. Ex ꝑte vero medij differūt ꝭm perfectū ⁊ iperfectum cognitio: que est de aliqua ɔclusione per mediū demonstratiuum: ⁊ per mediuʒ ꝓbabile. Ex parte vero subiecti differunt ꝭm perfectū ⁊ imperfectuʒ opinio: fides: ⁊ scia. Nam de rōne opinionis est: ꙃ accipiatur vnū cuʒ formidine oppositi: vn̄ nō hʒ firmam inhesionem. De rōne vero scientie est ꙃ habeat firmā inhesionem cum visione intellectiua: habet enim certitudinē ꝓcedentē ex intellectu p̄ncipioꝝ. Fides aūt medio mō se habet. excedit enim opinionē in hoc ꙃ habet firmaʒ inhesionē: deficit vero a scientia in hoc: ꙃ nō hʒ visionē. Manife^m est aūt: ꙃ ꝑfectū ⁊ imperfectū nō pn̄t simul ēe ꝭʒ idē: sed ea: que differunt ꝭm ꝑfectū ⁊ imperfectū ꝭʒ aliq̄d idē possunt simul esse in aliquo alio eodē. Sic igiꝭ cognitio ꝑfecta ⁊ imperfecta ex parte obiecti nullo mō pōt esse de eodem obiecto: possunt tamen cōuenire in eodem medio ⁊ in eodem subiecto. Nihil enim ꝓhibʒ ꙃ vnus homo simul ⁊ semel ꝑ vnū ⁊ idem mediū habeat cognitionē de duobus: quoꝝ vnū est perfectum ⁊ aliud imperfectū: sicut de sanitate ⁊ egritudine: bono ⁊ malo. Similiter etiaʒ impossibile est: ꙃ cognitio perfecta ⁊ iperfecta ex ꝑte medij cōueniāt in vno medio: sed nihil ꝓhibet q̄n cōueniant in vno obiecto ⁊ in vno subo. Potest enim vnus hō cognoscere eandeʒ cōclusionē per mediū ꝓbabile ⁊ demonstratiuū. Et similr impossibile est: ꙃ cognitio perfecta ⁊ iperfecta ex ꝑte subi sint siꝭ in eodē subo. Fides aūt in sui rōne hʒ iperfectionē: q̄ est ex ꝑte subi: vt. s. credens nō videat id: qđ credit. Beatitudo aūt de sui rōne hʒ ꝑfectionē ex ꝑte subiecti: vt scʒ beatus videat illud: quo beatificatur: vnde manifestum est ꙃ impossibile est: ꙃ fides maneat simul cum beatitudine in eodem subiecto.) Hec ille. ❡ Ex q̄b⁹ pōt formari talis rō. Actus ex sua rōne formali requirentes in suis subis incōpossibiles dispositiones non sunt compossibiles in eodem subiecto: sed

actus

actus fidei: qui est credere: et visio beatifica sunt huiusmodi:
igitur etc. ¶ Secunda conclusio. Habitus fidei non re
manet nec remanere potest in patria cum visione bea
tifica. Hanc ponit san. Tho. tertio sen. di. 31. q. scda. art.
primo questiuncula. 3. vbi sic dicit. (Ablatio alicuius quod
est de substantia rei: inducit corruptionem illius rei: non
autem ablatio alicuius: quod se habet accidentaliter ad rem illam:
imperfectio autem illa: quam tollit gloria a fide: est de suba
fidei: et ad speciem eius pertinens: quod patet ex hoc: quod acci
pitur secundum rationem obiecti: a quo fides speciem recipit: obscu
ritas enim quam enigma importat ad genus cognitionis perti
net. Et ideo oportet: quod remota ista imperfectione substantia
et species fidei destruatur: sicut si ab asino remoueatur sua ir
rationalitas. Quia autem fides forma quedam accidentalis est
non composita ex materia et forma: sed simplex: ideo ipsa de
structa non remanet aliquid fidei idem numero: sed idem
genere: sicut patet: quod quando ex albo fit nigrum vel econuerso
manet id: quod coloris est: non idem numero color: sed idem
genere: sed manet eadem lux numero cum est perfecta
et imperfecta: quia illa perfectio et imperfectio non pertinet ad
speciem lucis: sed accidentalis est.) Hec ille. ¶ Ex quibus po
test sic argui. Ubi non saluatur ratio obiecti fidei non rema
net habitus fidei: sed in patria non saluatur ratio obiecti fi
dei: imo tollitur: ergo nec ibi remanet habitus fidei. Et
in hoc primus articulus terminatur.

Contra scdam Duran. dis. 31. q. 3. ar. 1. Utrum habitum fidei remanere cum visione in patria hereticum sit.

Quantum ad secundum articulum arguitur contra conclusio
nes. ¶ Et quidem contra secundam conclusionem
arguit Duran. Primo probando: quod non sit hereticum
nec contra sacram scripturam ponere: quod habitus fidei possit
remanere in patria: quia sacra scriptura nihil dicit contra
possibilitatem remanendi: sicut patet discurrendo per totum
13m capitulum prime epistole ad Cor. vbi hec materia specialius
tangitur: et expressius quam in alijs locis: et per omnia alia loca
scripture: quia nunquam inuenitur vnum verbum: quod dicat ex
presse: vel ex quo possit efficaciter deduci: quod habitus fi
dei non possit in patria manere. Et si aliquis dicat: quod si
mo: adducat illam auctoritatem: quia nondum est per ali
quem adducta: ergo dicere quod habitus fidei possit in patria
remanere: nullo modo est hereticum: quia nullo modo scri
ptura dicit contrarium. ¶ Item. Scriptura recte intelle
cta nullo modo est contra actualem remanentiam ha
bitus fidei in patria: in eodem enim ca. vbi de hoc agi
tur dicitur sic. Siue prophetie euacuabuntur: siue lingue
cessabunt: siue scientia destruetur: et subdit similem cau
sam: sicut de fide: dicit enim de scientia: quoniam ex parte co
gnoscimus et ex parte prophetamus: cum autem venerit quod
perfectum est: euacuabitur quod ex parte est: sicut de fide
subdit. Uidemus nunc per speculum et in enigmate: tunc autem
facie ad faciem. ¶ Ex quo arguitur tripliciter primo sic. Sicut
scriptura dicit fidem euacuari in patria: sic eadem scriptu
ra: et in eodem capi. dicit: donum prophetie: et donum lin
guarum: et scientiam cessare: et destrui: sed secundum doctores
scientia non destruetur secundum habitum. Donum etiam lin
guarum in se non cessabit: quin sciant loqui varijs linguis
quicquid sit de actu. Donum autem prophetie fuit in christo secundum
doctores: et ipse vocat se prophetam Mat. 13. vbi dicit. Non
est propheta sine honore nisi in patria sua: christus autem secundum
mentem fuit beatus: ergo cum hec non euacuentur secundum
habitum: videtur quod nec fides: saltem hoc non potest ex
scriptura conuinci: quia de pari loquitur de omnibus illis:
et de fide per totum capitulum. ¶ Secundo sic. Quia Apost. eua
cuationem fidei et doni linguarum et scientie comparat per
fectioni etatis dicens. Cum essem paruulus loquebar:
vt paruulus sapiebam: vt paruulus etc. Cum autem fa
ctus sum vir euacuaui que erant paruuli: sed quando ex
paruulo fit vir: nec potentia: per quam loquebatur: sapiebat
vel cogitabat: nec habitus bonus: si quem habebat ad
hos actus euacuantur: ergo nec habitus predicti euacuan
tur in patria. ¶ Si dicatur: quod non est simile de fide et ali
is habitibus: quia de scientia aliorum habituum non est
perfectio: sed de essentia fidei est imperfectio. Et ideo
aduenìente perfectione alia non euacuantur: quia non ha
bent ad eam oppositionem: sed solum fides eis opponi
tur. ¶ Dico quod non valet ad propositum: quia ex scriptura
non habetur illa differentia: sed si sit: hoc est ex natura ta
lium habituum: quod adhuc non credo verum: et patebit
infra: cum igitur ex scriptura nullo modo habeatur illa
differentia: dicere quod non euacuetur plus habitus fidei
quam alij: de quibus de pari fit ibi mentio: non est contra
scripturam: et ideo non est hereticum: quod solum inquiri
mus pro nunc: quia post ingremus: an sit falsum. ¶ Ter
tio. Quia scriptura loquens de euacuatione istorum expo
nit seipsam ostendens: quod hoc intelligitur: quo ad actus
dicens. Loquebar: vt paruulus: sapiebam vt paruulus
etc. Et postea. Uidemus nunc per speculum et in enigma
te etc. ergo ex sacra scriptura non potest haberi: quod eua
cuentur habitus: sed actus: quod etiam recipit expositio
nem: vt post dicetur. Sic igitur patet: quod nullo modo
est contra scripturam recte intellectam prout circumstan
tia scripture exponit seipsam: que est optima expositio
secundum Augustinum. 83. questionum: dicere quod habitus fi
dei possit remanere: vel remaneat in patria. ¶ Ulteri
us arguit: quod habitus fidei possit remanere in patria si
ne actu primo. Quia Paulus in raptu vidit deum: et tamen
in eo mansit habitus fidei secundum doctores: ergo habitus
fidei potest stare cum visione. ¶ Respondetur ad hoc:
quod nescitur: an Paulus in raptu fuerit in corpore: vel
extra corpus: quia ipsemet nesciuit: vt dicitur in secunda Cor.
12. Si autem anima eius fuerit extra corpus: tunc non
habuit fidem: sed solam visionem: sed restituta corpo
ri rehabuit fidem sine visione: et ita nunquam fuerunt si
mul fides et visio. Sed illud non valet: quia si nescitur:
an fuerit in corpore vel extra corpus: quare magis poni
tur: quod fuit extra corpus quam in corpore: et quare non respon
detur: quod si fuerit in corpore stetit fides cum visione: si
cut si fuit extra corpus: non fuit fides cum visione. Nisi
enim raptus esset possibilis anima existente in corpo
re: Paulus sciens se raptum non dubitaret: an esset in
corpore vel extra corpus: sed absolute dixisset: quod extra
corpus: et si raptus est possibilis anima existente in cor
pore: quare propter raptum oportet ponere Paulum
mortuum: et si de facto ponatur mortuus fuisse: tamen
potuit rapi viuus. Nam et Moyses fuit raptus: vel saltem
vidit diuinam essentiam sicut Paulus: vt dicit Augu
stinus super Gen. ad litteram: qui tamen non fuit mor
tuus. Doctores etiam tenent: quod Paulus in raptu non
fuit mortuus: sed solum abstractus ab vsu sensuum: et
sic stat argumentum. ¶ Secundo. Quia fides: que est habitus
acquisitus stat cum visione corporali: et cum assensu in
tellectus ex visione causato: ergo fides: que est habitus
infusus potest stare cum visione spirituali seu beata.
Consequentia patet: quia omnino videtur esse simile hic
et inde. antecedens probatur: si quis habeat habitum fi
dei acquisite: videlicet per quem credat dictis alicuius
astrologi de eclypsibus solis et lune: si actualiter videat lu
nam eclypsari prout predixit astrologus: non propter hoc pri
or habitus fidei destruetur: immo potius confirmabitur:
quia alias facilius et firmius crederet dictis talis astro
logi ex hoc quod vidit euenisse illud: quod predixerat astro
logus. ¶ Et si dicatur quod ad visionem eclypsis nihil fa

Utrum habitus fidei sine actu primo et idem vbi supra ar. scdo.

cit habitus fidei:nec cum ea pōt concurrere actus eius non v3:q2 hic non queritur: an actus fidei possit stare cum visione:sed solum de habitu: vnde dato q habit' ad illam visionem nihil faceret:nec actus fidei cu3 vi/sione stare posset: non sequitur tamē: quin habitus cū ea stare posset. ¶ Tertio. Q2 habitus opiniōis potest stare cum scientie actu:ergo similiter pōt stare cū actu visionis:z idem est de fide acquisita:cum sit habit' opinatiuus. Antecedens patet:q2 vnus z idem homo pōt habere de eadem conclusione media demonstratiua: que causant habitum scientie:z media topica seu pba bilia: que causant habitum opinatiuum:z cum exit in actum considerandi ꝯclusionem ꝯm media demōstra tiua:que faciunt eū scire: non op3 q oblitus fuerit me diorum pbabilium seu topicoꝝ: quoꝝ habitus est opi nio:z sic simul scit actu:z h3 opinionem ꝯm habitum:z sic p3 antecedens. Cōsequentia probaṫ: q2 sicut crede/re z opinari opponunṫ: scōm euidens z nō euidens ei qd est videre:sic opponunṫ ei:qd est scire ꝯm certum z dubium:z ideo si non obstante oppositione certi z du/bij opinio vel fides potest stare ꝯm habitum cu3 actu scientie:eodem modo non obstante oppositione euidē tis z non euidentis opinio z fides ꝯm habitu3 possunt stare cum actu visionis:z sicut est de fide acq̄sita respe ctu visiōis corporalis:sic est de fide infusa respectu vi/sionis beate. ¶ Et si dicaṫ q fides non pt stare cu3 vi/sione beata non ꝑpter oppositionem: qua3 habeat ad visionem ꝯm se:sed ꝑpter oppositionem: qua3 habeat ad habitum glorie:sicut habitus vitiosus cu3 actu vir/tuoso stat:z tamen habitus virtuosus non potest stare cum habitu vitioso:q2 habitus non opponitur actui: sed habitui. Nō valet:q2 aut visio beata potest eē sine habitu glorie:aut non:si potest esse sine habitu glorie: tunc habitus fidei potest esse cum visione beata:cum ei non opponatur. Si aūt visio beata non potest esse si ne habitu glorie:cū Paulus in raptu habuerit visionē beatam:z per cōsequens habitum glorie: z cum hoc fi dem ꝯm habitum: seq̄tur q tunc fuerunt simul fides z habitus glorie: ergo non opponunṫ: q2 opposita non pñt simul eē. ¶ Nec valet si diceret: q fuerūt simul per modum cuiusdā transitus:z non per modū habit' permanentis. ¶ Q2 que pñt esse per vnu3 instans:pñt semper simul esse: q2 simultatē non impedit lōgitudo vel breuitas tpis:sed natura oppositionis: vnde si ꝑ il/lo instanti fuerūt in Paulo simul fides z habit' glorie necesse ē:q possint simul eē semp. ¶ Quarto. Q2 mi/nus lumen non destruiṫ adueniente maiore:sed lumē fidei z lumen glorie se hñt vt lumen maius z lumen min':ergo zc. ¶ Scdo loco arguit ꝯ primā ꝯclusionē. Et pmo dicit:q ponere possibilitatem actus fidei cu3 actu visionis in nullo est ꝯ sacrā scripturā: q2 in nullo loco sacre scripture negaṫ possibilitas:l3 in aliquib' lo/cis quātū est de superficie textus videaṫ negari simul/tas eoꝝ de facto:z qui dicunt oppositū.s.q per scriptu ram negeṫ cōpossibilitas: adducant auctoritatē ad h: sicut adducunṫ auctoritates Cōmentatoris z phoꝝ q̄ cōiter z crebrius alleganṫ: q2 nondum adducta est ta/lis auctoritas:nec puto q possit adduci. ¶ Scdo dicit

Idez vbi su/pra.q.quarta ar.1.

Q2 ponere: q de facto sint simul:adhuc nō est ꝯtra scri pturam:q2 sicut scriptura dicit euacuari fide3:ita z sci/entiam:z donum linguaꝝ:nec in his ponit aliquā diffe rentiam:nec quo ad actum:nec quo ad habitum. Et eā dem rōnem assignat.s.cum venerit qd perfectū ē:eua cuabiṫ qd ex parte est. Et iteꝝ. Uidemus nunc per spe culum z in enigmate;tunc autem facie ad faciem: sed

Utrū sit pos/se ponere actu3 fidei cū actu visiōis i pria

ꝯm omnes doctores scia nō euacuaṫ quo ad actū: sed solum quo ad modum imperfectionis:donum aūt lin guaꝝ nescio si euacuabitur ibi quo ad actum :vel quo ad modum. Si tñ laus vocalis erit in patria:q2 pbabi le est:si deus laudaṫ ibi vocaliter:q beatus habēs do/num linguaꝝ: q̄nq3 laudabit eum in vna lingua: quan doq3 in alia:vt sic nihil vacet in eo a laude diuina: eua/cuabitur tñ quo ad necessitatem:sicut glosa exponit:q2 non erit necesse loqui linguis: vbi quilib3 cognoscet in deo quicquid ad ipm pertinet:z hoc modo quantū est ex textu scripture:actus fidei euacuabiṫ in patria : aut q2 imperfectio actus tolleṫ:z non actus ipse:sicut dctū est de actu scientie:aut q2 non erit necessarius:sicut nec actus linguaꝝ. Uisio eni3 beata excludit necessitatē fi dei z actus eius:sed quantum est ex dictis scripture nō excludit:nec possibilitatem:nec actualem simultate3. ¶ Et si dicaṫ q imo:q2 ipfectō necessario euacuaṫ ad ueniente perfectione:sed imperfectio est de essentia ac tus fidei:z ideo euacuaṫ adueniente perfectione visio nis:non sic autem est de actu scientie:de cuius essentia non est imperfectio:q̄uis sit ei adiuncta pro statu vie. ¶ Dicendū q hoc non valet: q2 ista differentia inter actum fidei z actum scientie in nullo habeṫ in scriptu ra:que de pari oīo loq̄ṫ de vtroq3: sicut p3 ex serie tex/tus illius ca.pme Cor.13. Et iō dicere ꝯrium non est cō tra scripturam:z sic patet:q in nullo est cōtra scripturā dicere:q act' fidei z visiōis possint stare simul. ¶ Ter tio dicit. Q2 l3 de facto illi duo actus nō stēt simul:pos sent tñ simul stare. Primū probat:q2 vel essent duo ac/tus distincti:vel vnus:non duo:q2 beati clare vidēt in patria illud:qd credunt viatores:propter qd sicut mo/do credimus scripturam a deo esse inspiratā: sic beati vident deū inspirasse sanctis dicta scripture : z ideo de hoc non habent actū fidei:sed sciētie vel visionis: nec per ꝯsequens de veritate dictoꝝ sacre scripture: vnde apud eos.q.argumentū est ex per se notis. Quicquid deus dixit vel dicentib' inspirauit est veꝝ:z hec est per se nota etiam in lumine naturali:sed deus dixit vel in/spirauit sanctis ꝑphetis:z Apost. dicta scripture. z hec est ēt per se nota btis:ergo dicta scripture sunt vera:ita q hec ꝯclō est scita a beatis:z cognitio eius est act' sci/entie z non fidei:que innitiṫ auctoritati: de qua nō est euidēs:q sit a deo dicta. Et sicut actus fidei vt distinct' ꝯm se a beata visione nō est in btis : ita nec vt ꝯcurrēs in vnum cū alio:q2 duo habitus non ꝯcurrunt ad vnū actū:nisi ꝑpter concursum medioꝝ ꝑprioꝝ illis habi/tibus:sed ꝑprium medium fidei infuse non pōt ꝯcur/rere cū medio causante visionē beatā:ergo zc. Minor probaṫ dupl'r. Primo:q2 ꝑpriū mediū fidei infuse ē auctoritas scripture:de qua nō est euidens: q sit a deo dicta. Si.n.esset euidens ipsam esse a deo dictā:magis esset medium scientie q̄ fidei:beatis aūt non est ieui/dens:imo est euidens scripturam esse a deo dicta3: vel inspiratam: ergo ꝑprium mediū habit' fidei deficit in beatis in patria. Scdo. Q2 dato q ess3 ibi tale mediū: non tñ concurreret cū medio causante visione3 beatā: q2 visio beata:cum sit actus precise supernālis: consur/git totaliter z precise ex causa supernaturali: z ideo to/taliter z precise est ab eēntia diuina effectiue obiectiue nullo alio concurrente. z sic p3 primum. Secundum ꝑ bat dicens:q si beati non viderent:nec scirent scriptu/ram esse a deo inspiratam: ita q maneret in eis ꝑpriū medium fidei habitus:sic credere z videre si poneren/tur esse duo actus ꝯm rem:possent esse simul:quod pa/tet:quia actus visiōis z scientie acquisite: z actus fidei

non habent

non hñt oppositionē nisi ſm magis euidens ꝛ minus euidens. Actus.n. visionis est simplr ꝛ summe euidēs: actus vero scientie est mediocriter euidens. Actus aūt fidei est ſm infimū gradū euidens: ꝛ tñ est aliquo mō euidens: cum.n. sit actus intellectus positiuus: est q̄dā visio q̄tūis obscura: cui concordat dictum Apostoli prima Cor.13. vbi sic dicit. Uidemus nūc per speculū ꝛ in enigmate: tunc aūt facie ad faciez. Ecce ꝙ vtrūq; actū dicit esse visionē: sed vnā dicit esse clarā: qꝛ facie ad faciem: aliā vero dicit esse obscurā: qꝛ per speculū ꝛ in enigmate: tunc arguit̄ sic. Actus scie ꝛ fidei vident̄ opponi visioni ſm magis euidens ꝛ minus euidens: lꝫ in hac apparenti oppositione maior videat̄ esse oppositio actus fidei ad visionē q̄ actus scie: sed actꝰ scie stat i pr̄ia cum actu visionis ſm doctores: ergo silr actus fidei poterit stare in patria cū visione. Q̄uis.n. sit minꝰ euidēs q̄ actus scie: tñ ex quo actus scie est cōpossibilis cū visione: actus fidei poterit esse cōpossibilis cū eadem: visio.n. vel vtriq; opponit̄ vł nulli: si vtriq;: cū nullo pōt stare: qꝛ oīs oppositio magna vel parua ipedit simultatē: si nulli: qua rōne pōt stare cum vno: pōt ēt stare cuz alio. Puto aūt inqt ꝙ nulli eoꝝ opponit̄: qꝛ oppositio formalis est solū spēꝝ: que sunt sub eodē genere ꝓxio. i. sicut albedo ꝛ ceteri colores sunt sub colore: sicut sub genere ꝓximo: vnde sibi opponunt̄: ꝛ inuicē sunt incōpossibiles in eodē subo. Sed colores ꝛ sapores: qꝛ non sunt in eodē genere ꝓximo: non opponunt̄ adinuicez: nec sunt incōpossibiles i eodē subo. Uisio aūt beata nō vr̄ esse eiusdē generis ꝓximi cū quocunq; alio actu intelligendi: quē habeamus in via: siue sit actus scientie: siue fidei: qꝛ visio beata est supernālis actus: non soluz q̄tū ad cāz suā: sicut fuit visus datus ceco nato: sed est actus supernālis per essentiam: vñ nullus actus intelligendi: quē possumus hēre ex puris nālibus: siue sit scire: siue opinari: siue credere: ad quē non necessario reqrit̄ fides infusa: pōt esse eiusdē generis ꝓximi cū beata visione: vñ nullā oppositionē hꝫ ad illā: nec ſm se: nec ſm ꝯditiones suas intrinsecas quecūq; sint ille: ꝛ ideo pñt stare simul: ꝛ sic pꝫ: ꝙ actꝰ scie ꝛ fidei pñt simul stare cum visione btā: dato ꝙ essent diuersi actus. ℂ Itē quoꝝ rōnes precise ꝛ formales sunt cōpossibiles: ipsa sunt cōpossibilia: sed formales rōnes ꝛ precise actꝰ credendi ꝛ videndi seu sciēdi sunt compossibiles: igit̄ ꝛc̄. Maior pꝫ. Minor ꝓbat̄: qꝛ videre est assentire rei pñti in se: scire vero est assentire alicui ꝓpter cām vel propter noticiā cāe. Credere aūt est assentire alicui ꝓpter auctoritatem dicentis: ꝛ in his ꝯsistit precisa ꝛ formalis rō eoꝝ: constat aūt ꝙ aliqs pōt assentire alicui conclusioni: qꝛ videt eam in se: puta videt lunam eclypsari: ꝛ qꝛ scit cām: puta ꝙ ex tali motu interponit̄ terra inter solem ꝛ lunā: ꝛ qꝛ audiuit a perito astrologo: cui credere ꝯsueuit: igit̄ ꝛc̄. ℂ Ulterius arguit ꝙ impfectio nullo modo sit de essentia actus credendi: nec alicuius alterius actus: qꝛ nulla priuatio pōt esse de essentia alicuius positiui: qꝛ omne positiuum ꝯstituit̄ intrinsece ꝛ essentialr̄ ex solis positiuis: cum igit̄ actus credendi: ꝛ oīs alius actus sit aliquid positiuum: impossibile est ꝙ imperfectio ꝓut dicit priuationē sit intrinsece de eēntia actus fidei vel cuiuscunq; alterius actus: pōt tñ eē conditio ꝯcomitans: qꝛ minor perfectio deficit a maiori perfectione: ꝛ sic imperfectio ꝯcomitat̄ semꝑ ꝛ inseparabilr̄ actum fidei: qui est precise ꝛ totalr̄ a fide: deficit.n. a perfectione scie ꝛ visionis: qꝛ actꝰ visionis tendit in rē sibi actualiter ſm se presentē. Actus vero sciētie tendit in obm presentatū per mediū certum ꝛ euidens: de cuius certitudine constat ipsi scienti. Ab vtroq; aūt hoꝝ deficit actus fidei: cui non est pñs obm nisi per auctoritatem dicentis: de cuius veritate non ꝯstat euidenter credenti: ꝛ sic talis imperfectio semꝑ concomitat̄ actum: qui est solius fidei: dico aūt solius fidei: qꝛ medium: cui fides innitit̄: pōt ꝯcurrere cum medio faciente scire: vel cuz pñtia obiecti. Et tunc causat̄ vnꝰ actus ex tribus medijs simul cōcurrentibus: qui actus non hꝫ illā imperfectionē: quā hꝫ actus: qui est a sola fide. ℂ Scdo arguit sic. Sicͭ enigma qd attribuit̄ fidei sonat impfectionē: sic esse ex parte qd attribuit̄ scie ab Aposto. pme Cor.13. sonat imperfectionem: sed imperfectio non est de ratione actus scientie ſm doctores: ergo similiter non est de ratiōe actus fidei.) Hec ille. Et in hoc secundus articulus terminatur.

Quantum ad tertium articulū rñdendum est obiectionibus supradictis: ꝛ iō ad obiecta ꝯ scdam cōclusionem dr̄. ℂ Primo: ꝙ multe auctoritates sacre scripture vident̄ expsse intendere: ꝛ quasi expsse sonare: ꝙ impossibile est fidem remanere in patria: qd pꝫ pmo: qꝛ Heb.11. dr̄ ꝙ fides est argumētum non apparentiū. Cōstat aūt ꝙ in pr̄ia nihil erit nō apparens: de quo fuerit fides in via: ꝛ cum non sit possibile idem esse apparens ꝛ non apparens eidē homini simul ꝛ semel apparet ꝙ ſm mentē Aposto. fides ē incōpossibilis visioni ꝛ statui patrie. ℂ Scdo: qꝛ 2. Cor. 5. dr̄: dum sumus in corpore pegrinamur a dño: ꝑ fidē enim ambulamus: ꝛ non per spēm: ex qua auctoritate cū glosis scōꝝ habet̄ pmo: ꝙ fides facit hoīem pegrinari a deo: 2° ꝙ facit ambulare ꝛ tendere in deū quasi in aliqd distans: constat aūt ꝙ illa duo sunt incōpossibilia statui btifico: qꝛ beati non peregrinant̄ a deo: sed sunt ei pñtes: ꝛ deus est eis pñs per spēm: nec tendunt in deū aut ambulant: sed qescunt in deo: vnde glo. suꝑ predicto verbo: sic dicit. Qui peregrinat̄ ꝛ per fidē ambulat: nonduz est in patria: sed in via. ℂ Tertio: qꝛ prime Cor.13. Aposto. cōparat cognitionē fidei cognitioni speculari ꝛ enigmatice: cognitionē vero pr̄ie cognitiōi faciali: constat aūt ꝙ ille due sunt incōpossibiles in eodē respectu eiusdē obi: potissime per idē mediū qd est rō assentiendi: per idē aūt mediū assentit fides ꝛ beatifica visio. s. per primā veritatē. ℂ Item ibidē cōparat cognitionē fidei cogitatiōi paruuli: cognitionē vero patrie sapie virili: ꝯstat aūt ſm eū illas duas eē incōpossibiles: vñ dicit ꝙ scda euacuat primā: hoc aūt non ē nisi ꝓpter incōpossibilitatem. ℂ Quarto: qꝛ cuilibet habēti fidem est aliqd sperandū in futuꝝ iuxta illud Hebre.11. Fides est suba sperādaꝝ reꝝ: sed ſꝫ ꝙ dic̄ Apo. visio excludit expectationē ꝛ spē. Ro. 8. Spes que vr̄ nō est spes: glosa. Res sperata que vr̄ non est subiecta virtuti spei: que non est nisi de non apparentibus: ꝛ vere non: qꝛ ꝯ rōnem spes hec diceret̄: nā qd videt qs qd sperat. i. cur vel qūo dr̄ sperare: quasi dicat nullo modo Hec glosa. ℂ Ex qbus auctoritatibus apparet: ꝙ dicere fidē esse cōpossibilem visioni beatifice nō consonat sacre scripture. ꝛ multo minus dictis sanctorum: vnde Grego. in homelia super Jo. exponens illud Jo. 20. Qꝛ vidisti me Tho. ꝛc̄. sic dicit. Cum Paulus Apo. dicat Fides est suba sperandaꝝ rerum: argumentum nō apparentium: profecto liquet ꝙ que apparent iam fidez non habent: sed agnitionem: dum ergo vidit Tho. dū palpauit: cur ei dicitur: qꝛ vidisti me Tho. credidisti: sed aliud vidit: ꝛ aliud credidit. Hominem vidit: ꝛ deum ꝯfessus est. Hec ille. ℂ Et silia dicunt Augu. ꝛ alij sancti initentes dictis Aposto. pme Cor.13. ꝛ Heb. 11. ꝛ

alijs locis: vnde sequit̃ q̃ vel sancti false exponũt: ⁊ false intelligunt Apl̃m: vel q̃ ſm Apostolũ fides virtus sit incõpossibilis statui beatifico ⁊ visiõi patrie. ¶ Ex quibus p3: q̃ p̃ᵐ dictũ arguentis: quo asserit cõpossibilitatẽ fidei cũ visiõe p̃rie nõ repugnare dictis sacre scripture vel determinationibus sanctoꝶ: est oĩno falsum ⁊ nouũ. ¶ Scđo dr̃: q̃ scđm dictũ eius quo asserit q̃ dicere: q̃ fides simul stet cum visione beatifica nõ ẽ ꝯ sacrã scripturam: aut ꝯ dicta scripture: est oĩno falsuȝ: qđ p3: nam cũ cõpossibilitas habitus fidei cũ visione btĩfica negel̃ in sacra scriptura: multo plus eoꝶ simultas actualis: q̃ quecũq3 impossibile est simul eẽ: nũq̃3 simul sunt. ¶ Et tunc ad primã sui dicti ꝓbationẽ dr̃: q̃ lȝ ex dictis Apostoli in 3° ca. p̃ᵉ Cor. non possit euidenter deduci: q̃ habitus fidei plus euacuel̃ q̃3 habit⁹ scie: vel donũ ꝓphetie: aut linguaꝶ: tñ ex dictis eiusdẽ apostoli in alijs locis: ⁊ ex glosis scõꝶ exponentiũ illud ca. apostoli: ⁊ alia dicta eius mãifeste p3: q̃ alr̃ euacuabil̃ habitus fidei q̃3 hitus scie: vñ glo. ordinaria ibideȝ sic dic̃ vt dic̃ Aug. in li. de doctrina xp̃iana. Fidei succedit spes: quã videbim⁹: ⁊ spei succedet btĩtudo ipa: ad quã ꝑuenturi sumus. Charitas vero augebil̃ potius: nec aliquid ei succedet: destruel̃ tñ iquãtũ est iperfecta: q̃ d̃sinet esse imꝑfecta ⁊ ex parte: sed nec ipa: nec eius act⁹ destruel̃: oẽ ergo qđ ex p̃te est: destruel̃: vl' ex toto vt fides ⁊ spes: vel ex parte vt scia: cuius actus ⁊ modus destruel̃ ⁊ charitas ẽt: cuius modus q̃dem tollel̃: sed nõ ipsa: nec eius actus: nec q̃deȝ modus. Hec glo.

Quõ ppheta i p̃ria euacuatur.

Quõ ãt cessabit ꝓphetia in patria: oñdit san. Tho. in postilla super 13ᵐ ca. p̃ᵉ Cor. di. (In futura gloria ꝓph̃ia locũ nõ habebit ꝓpter duo. Primo q̃dẽ: q̃ ꝓph̃ia respicit futurum: status aũt ille non expectabit aliq̃d in futuꝶ: sed ibi erit finale cõplementũ oĩum eoꝶ: que añ fuerãt ꝓphetata: vñ in ps.

Psal. 47.

Sicut audiuimus. s. p ꝓphetas: ita ⁊ vidimus p̃ñtialr̃ i ciuitate dñi virtutũ. Scđo: q̃ ꝓphetia est cũ cognitiõe figurali ⁊ enigmatica: que cessabit in patria: vñ dr̃ Nu. 12°. Si q̃s fuerit inter vos ꝓph̃ta; per somniũ aut in visiõe loq̃r ad eũ.) Hec ille. ¶ Uerumtñ huic scđe rõni nõ multũ initendũ est: q̃ sic ipe dicit tertia p̃te. q. 7. ar. 8. in solu. p̃mi. (Per illa verba nõ oñdil̃ esse de rõe ꝓph̃ie enigmatica cognitio: que ẽ per somniũ ⁊ in visione: sed oñdil̃ cõparatio alioꝶ prophetaꝶ: q̃ p somniũ ⁊ in visione ꝑceperunt diuina ad Moysem: qui palã ⁊ non per enigmata deũ vidit: qui ꝓpheta dictus est ſm illud Deut. vltimo. Nõ surrexit vltra ꝓpheta in israel sicut Moyses.) Hec ille. ¶ Qr aũt obijcil̃ de xp̃o: q cũ beatitudine habuit donũ ꝓphetie: soluit san. Tho. ibidẽ in solu. scđi dicens. (Fides est eoꝶ: que non videnl̃ ab ipso credente: silr̃ spes est eoꝶ: que non habenl̃ ab ipso sperante: sed ꝓph̃ia est eoꝶ: q̃ sunt ꝓcul a cõi hoĩum sensu: cum q̃bus ꝓpheta cõuersal̃ ⁊ cõicat in statu vie: ⁊ iõ fides ⁊ spes repugnãt ꝑfectioni beatitudis xp̃i: non aũt ꝓph̃ie.) Hec ille. ¶ Itẽ de hoc 2ª 2ᵉ. q. 174. ar. 5. vbi querit. Utrũ aliq̃s gradus ꝓphetie sit in beatis: arguit sic tertio loco. (Xp̃s ab instanti ꝯceptionis fuit cõprehensor: ⁊ tñ ipse ꝓphetã se noĩat Mat. 13. vbi dr̃. Nõ est ꝓpheta sine honore nisi i patria sua: ergo cõprehensores ⁊ beati p̃nt dici ꝓph̃e.) ¶ Ecce argumentũ. ¶ Sequil̃ r̃nsio. (Dicendũ (inquit) q̃ xp̃s simul erat cõprehensor ⁊ viator: inquãtuȝ ergo fuit cõprehensor: non cõpetit sibi rõ ꝓphetie: s3 solum inquantũ erat viator.) Hec ille. ¶ De alijs auteȝ beatis est alia rõ: vñ ibidẽ sic dicit. (Prophetia importat visionẽ quãdã alicuius supernãlis virtutis vt ꝓcul existentis: qđ q̃dem ꝯtingit esse duplr̃. Uno mõ ex p̃te ipsius cognitionis: q̃ videl3 veritas supernãlis nõ cognoscil̃ in seipa: sed in aliq̃b⁹ suis effectib⁹: ⁊ adhuc erit magis ꝓcul: si hoc fit per figuras corporaliũ reꝶ: q̃3 per intelligibiles effectus: ⁊ talis maxime est visio ꝓphetica: que fit per silitudies corporaliũ reꝶ. Alio mõ visio est ꝓcul ex parte ipsius videntis: qui. s. non est totalr̃ in vltimã perfectionẽ adductus ſm illud 2ᵉ Cor. 5. Quãdiu in corpore sumus: peregrinamur a dño. Neutro ãt modo beati sunt ꝓcul: vnde nõ p̃nt dici ꝓphete.) Hec ille.

Quõ scie habitus destruetur in p̃ria.

¶ Qualr̃ aũt habitus sciẽtie destruel̃: ⁊ potissime habitus scientie diuinoꝶ: oñdit san. Tho. in p̃dicta postilla: vbi recitatis ⁊ improbatis q̃busdã opinionibus: sic ꝯcludit. (In aĩa remãet scia post corpis mortẽ quãtum ad spẽs intelligibiles: non aũt quãtũ ad inspectionem fãtasmatum: quibus aĩa sepata nõ indigebit hñs esse ⁊ opationeȝ absq3 corporis cõione: ⁊ ſm hoc Apo. dicit: q̃ scientia destruel̃. s. quantũ ad ꝯuersionem ad fantasmata: vnde Isa. 29. dr̃. Peribit sapiẽtia a sapientibus: ⁊ intellectus prudentium abscondel̃.) Hec ille. ¶ Itẽ p̃ma parte. q. 89. ar. 5. determinat: q̃ habitus scientie quantũ ad illud: qđ h3 in viribus sensitiuis: non manet in aĩa separata: sed quantũ ad illud: qđ h3 in intellectu remãet in aĩa separata. ¶ Itẽ ibidẽ arguit sic primo loco. (Dicit Apo. prima Cor. 13. scientia destruetur.) ¶ Ecce argumentũ. ¶ R̃ndit. (Dicendum q̃ Apostolus non loquil̃ ibi de scia quantũ ad habituȝ: sed quantũ ad cognitionis actũ: vnde ad hmõi probationem inducit nunc cognosco ex p̃te.) Hec ille. ¶ Et intellige: q̃ actus scie destruil̃ in aĩa separata quantuȝ ad hoc: qđ requirit ꝯuersionẽ ad fãtasmata; beati autẽ post corporis resumptionẽ poterũt intelligere ⁊ vti habitu scientie in corpore acq̃site duplici modo. s. cũ conuersiõe ad fantasmata ⁊ sine ꝯuersiõe. Unde sanctus Tho. tertia p̃te. q. 11. ar. 2° sic dicit. (Christus i statu añ passionẽ fuit simul viator ⁊ cõprehẽsor: ⁊ p̃cipue quasdam ꝯditiones viatoris habuit ex p̃te corporis: inquãtum fuit passibile: ꝯditiones vero cõprehensoris maxime ex parte aĩe intellectiue. Est aũt hec ꝯditio aĩe comprehensoris: vt nullo mõ subdal̃ suo corpori: aut ab eo dependeat: sed totalr̃ ei dñel̃: vñ ⁊ post resurrectioneȝ ex aĩa: gloria redundabit in corpus. Ex hoc aũt aĩa hominis viatoris indigent ad fantasmata cõuerti: qđ est corpori obligata: ⁊ quodãmõ ei subiecta: ⁊ ab eo dependens: ⁊ iõ anime beate post resurrectionẽ ⁊ añ intelligere p̃nt absq3 ꝯuersione ad fantasmata. Et hoc q̃deȝ op3 dicere de aĩa christi: que plenissime habuit facultatem cõprehensoris.) Hec ille. ¶ Et ibidem in solu. tertij sic dicit. (Licet anima christi potuerit itelligere nõ conuertendo se ad fantasmata: poterat tamẽ intelligere se ad fantasmata cõuertendo.) Hec ille. ¶ Et ideȝ dicẽdũ est de alijs beatis post resurrectionẽ: q̃ vtroq3 mõ poterunt vti habitu scientie acq̃site.

Qualr̃ donũ linguaꝶ euacuel̃ in p̃ria.

Quõ autẽ donum linguarum euacuetur in patria ostẽdit san. Tho. in postilla super decimũtertiũ p̃me Cor. dicens. (Cum dicitur: lingue cessabunt: non est intelligendũ quantũ ad ipa mẽbra corporea: que lingue dicunl̃: q̃ vt dr̃ prima Cor. 15. Mortui resurgẽt icorrupti absq3 dimiutione membroꝶ: nec est etiam intelligendum quantũ ad vsum lingue corporee: est. n. futura in patria laus vocalis ſm illud ps.

Psal. 149.

Exultationes dei in guture eoꝶ: vt glosa ibidem exponit. Est ergo intelligendũ quãtũ ad donum linguaꝶ: quo. s. aliqui in primitiua ecclesia varijs linguis loquebanl̃: vt dr̃ Act. 2°. in futura. n. gloria quilibet quãlibet linguã intelliget: vnde non erit necessarium loqui varijs linguis: nam etiam a primordio ge-

neria

neris humani: vt dr Gen. xi. erat populus vnus et vnum labium oibus: qd multo magis erit in vltimo statu: in quo erit vnitas consumata.) Hec ille. ¶ Cum aut dicit arguens: q beati scient loqui varijs linguis &c. non valet: qr sicut beati cognoscent ea: que prius viatores cognouerunt: sed non eode habitu: nam in via cognoscut articulos per fide: in patria vero per lumen glorie. Ita proportionaliter dum erant in via hebat donu habitua le linguarum: quo poterant intelligere et loqui oes linguas in patria vero scient loqui et intelligere oem linguam non ex priori habitu: sed per lumen glie: quo cognoscet oia pertinentia ad sua beatitudine. ¶ Ad scdam probationem illius scdi dicti dr: q cum ex paruulo fit vir no euacuant nales potentie: nec perfecti habitus: si quos prius habuit: dum esset paruulus: qr imperfectio non est de rone talium: euacuat tn imperfectio etatis: et potentiarum: et habituum: et actuum: et et actus et habitus: de quorum rone est imperfectio: euacuant si qui pcesserunt: vt sunt false opiniones et falsa iudicia: sic in patria euacuabit i perfectio pcedens: et qr ipfectio est de rone fidei et spei: non aut de rone scie aut charitatis: ideo opz euacuari fidem et spe: non aut opz charitate: aut habitum sciētie euacuari: qr imperfectio cocomitans pdictos habitus in via no erat de rone talium habituu: sed accidebat eis aliunde. De hoc visum est in probatione pme pclonis. Item in probatione scde. ¶ De hoc san. Tho. pma 2e. q. 67. ar. 6. sic dicit. (Qn iperfectio alicuius rei non est de rone spei ipsius: nihil phibet ide numero: qd prius fuit imperfectu postea perfectu esse: sicut ho per augmetum perficit: et albedo per intensione. Charitas autem amor est: de cuius rone non est aliqua imperfectio: pot enim esse habiti et non habiti: visi et non visi: vn charitas non euacuat per glorie pfectionem: sed eade numero manet.) Hec ille. ¶ Ite prima 2e. q. 67. ar. 3. in sol. primi sic dicit. (Fides est nobilior scia ex parte obi: qr obm fidei est veritas prima: sed scientia hz perfectiore modum cognoscendi: qui non repugnat perfectioi btitudis. s. visionem: sicut repugnat ei modus fidei.) Hec ille. ¶ Cum aut dicit arguens: q ista dria no habet ex sacra scriptura. Dr q hoc est falsum: nam scriptura dic: q fides est de non apparetibus: et per pns hz imperfectionem annexa ex sua rone formali. ¶ Ite scriptura dicit: q fides hz annexam peregrinatione a deo: vt supra dictum est. ¶ Ad tertia pbationem dr: q scriptura non exponit seipsam ad sensum arguentis. s. q fides solum euacuet quo ad actu: et non quo ad habitu: imo ad oppositu: qr ex scriptura habet: q habitus fidei de sua rone includit imperfectionem ex parte subiecti: et q beatitudo excludit iperfectione a subiecto: et sic opz q excludat habitum fidei et spei. ¶ De hoc san. Tho. prima scde. q. 67. ar. 4. sic dicit. (Illud qd de rone sui i portat imperfectione subiecti: non pot simul stare cum subiecto opposita perfectione pfecto: sicut pz q motus in sui rone importat iperfectione subiecti: est enim actus existentis in potentia inquantu huiusmodi: vnde qn illa potentia reducit ad actum: ia cessat motus: non. n. adhuc albat postq aliquid iam factu est album: spes aut importat motum quedam in id: qd non habet: et ideo qn habebit illud qd sperat. s. diuina fruitio iam spes ee no poterit.) Hec ille. ¶ Et sile dicit in precedenti articulo de fide. (Fides (inquit.) in sui rone hz imperfectionem: que est ex parte subiecti) &c. sicut recitatum est in prima conclusione. ¶ Preterea. Ad quid remaneret habitus fidei sine actu: et sine possibilitate exeundi in actu. ¶ De hoc. s. Tho. eade. q. art. 5. arguit sic. (Substantia habitus non tollit per hoc: q subtrahit ma: potest enim ho habitum liberalitatis retinere etia amissa pecunia: sed actu habere non pot. Obiectu autem fidei est veritas prima non visa: ergo hoc remoto: per h qd vr veritas prima: adhuc pot remanere ipse habitus fidei.) ¶ Ecce argumentu. ¶ Sequit rnsio. (Dicendu (inqt) q ille qui amittit pecunia: no amittit possibilitatem habendi pecuniam: et ideo pueniente remanet habitus liberalitatis: sed in statu glorie non solum actu tollit obm fidei: qd est non visum: sed etiam sm possibilitatem pter beatitudinis stabilitatem: et ideo frustra talis habitus remaneret.) Hec ille. ¶ Simile dicit de virtutibus. q. de spe. ar. 4. vbi arguit sic. xi. loco. (Actus virtutis vr non solu facere vel velle facere qd ad virtute pertinet: qn facultas adest: sed etiam velle facere: si facultas adesset. Actus. n. iustitie est velle reddere pecuniam debitam: etia si eam quis non possit habere: sed sancti qui sunt in patria: sic sunt dispositi: q vellent beatitudine expectare etiam si eam non haberent: ergo in eis est actus spei: sed actus pcedit ab habitu: ergo in eis est virtus spei.) ¶ Ecce argumentum. ¶ Sequitur responsio. (Dicendu (inquit) q obiectum alicuius virtutis potest esse duplr. Uno mo cum possibilitate habendi: et sic etiam obo non habito pot esse virtus et actus virtutis sub hac conditione si facultas adesset. Alio mo cu impossibilitate hndi: et sic nec habitus: nec actus manet: frustra. n. remaneret: et hoc modo tollit obiectum spei in patria: qr nunq decetero erit possibile beatitudinem esse futuram.) Hec ille. ¶ Et sicut dicit de spe: ita pportionaliter pot dici de fide: vt patuit supra. ¶ Tertio dicit: q tertium dictum eius: quo dicit q habitus fidei possit stare sine actu i pria falsum est: et male pbatum. ¶ Et ad pmam pbatione dicitur primo: q non oes doctores assentiunt: imo multi negant Paulum in raptu vidisse diuinam essentia: sed habuisse quadam visionem mediam inter cognitionem beatorum et cognitionem viatorum: sicut recitat san. Tho. de veritate. q. 13. ar. 2. et 2a 2e. q. 175. arti. 3. ¶ Dicit scdo: q concesso q Paulus in illo raptu viderit diuinam eentiam sicut tenet beatus Tho. in locis allegatis post Augusti. in lib. de videndo deum: et. 12. super Gen. ad litteram: et habet in glosa scda Cor. 12. nodum est bene manifestum: vtrum Paulus: aut Moyses: qui psiles in raptu adhuc viuentes ab Augu. asserunt vidisse diuina essentiam nude et clare: q in tali raptu habuerint habitum fidei: aut spei: vel p illo raptu fuerit eis subtractus: qr san. Tho. 2a 2e vr dicere: q habitus fidei stetit i Paulo cum visione diuine essentie: non aut actus fidei: arguit enim sic tertio loco. (Fides et spes esse no possunt simul cum visione diuine essentie: vt habet pma Cor. 13. sed Paulus in illo statu et raptu habuit fidem et spe: ergo non vidit diuinam essentia.) ¶ Ecce argumetum. ¶ Sequit rnsio. (Dicendu (inqt) q qr Paulus i raptu no fuit beatus habitualr: sed solu habuit actu btorum: pns est: vt tunc in eo no fuerit actus fidei: fuit tn in eo simul fidei habitus.) Hec ille. ¶ Et ad declaratione huius solutiois pmittit in solu. scdi sic dices. (Diuina essentia videri ab intellectu creato no pot: nisi p lumen glorie: de quo dr in psal. In lumine tuo videbimus lumen: qd tamen duplr participari pot. Uno mo per modu forme imanentis: et sic btos facit scos in patria. Alio mo per modu cuiusda passionis trasceuntis: et hoc mo lumen illud fuit in Paulo: qn raptus fuit: et io ex tali visione no fuit beatus simplr: vt fieret redudantia ad corpus: sed solu sm quid.) Hec ille. ¶ Sile ponit

Quomo beati scient loqui varijs linguis

Non solu habitus fidei: sz et quicqz alius tollit cessate possibilitate pprij actus.

q. 175. ar. 3.

Psal. 35.

de veritate.q.13.ar.2.vbi arguit sic quinto loco.(Pau
lus in raptu habuit fidem ⁊ spē:sed ista nō possunt sta
re cum visione dei per essentiā:q꞉ fides est nō appare
tiu3:vt dr̄ Heb.xi.⁊ ꝙ quis videt qd sperat:vt dr̄ Ro.
Visio dei nō ſm habitum: sed solum ſm actū pōt stare cū habitu fi dei. 8.igr̄.)¶ Ecce argumentū.¶ Sequit̄ rn̄sio.(Dicē
dum(inqt)ꝙ adueniente plena visiōe recedit fides:
vnde ſm hoc ꝙ in Paulo fuit visio dei ꝑ essentiā: non
fuit ibi fides. Fuit aūt ibi visio dei per essentiā ſ3 actū
non ſm habitum glorie:vn̄ econuerso fides fuit ibi ſ3
habitum non ſm actū:⁊ silr̄ spes.) Hec ille.¶ Ex qui
bus vr̄ velle:ꝙ habitus fidei ⁊ spei pn̄t simul esse cum
visione diuine essentie:nō btifica simplr̄:que.s. causat̄
a lumine diuine glorie inherēte intellectui per modu3
passionis:non aūt per modū habitus: non aūt pn̄t sta
re cum visione diuine essentie beatifica simplr̄: que.s.
ꝓcedit a lumine glorie inherente per modū habitus.
Cōtradi.in dicto .s.tho. ¶ In multis aūt alijs locis vr̄ dicere:ꝙ hit᷒ fidei nul
lo modo pōt stare cū visione q̄licunq꞉:imo ꝙ sicut ali
quid q̄cito desinit eē coloratū vel lucidū: eo facto de
sinit esse obm visus:ita q̄cito deus vel res credita inci
pit esse apparens vel visa: eo facto desinit esse obiectū
fidei:⁊ sic impossibile est fidē esse de visis aut scitis: si
cut potentiā visiuam esse respectu non colorati vel nō
lucidi.Et de hoc satis diffuse visu3 est di.25.⁊ista via:
que multū appet ꝓbabilis:hēret dicere ꝙ nec Moy
ses nec Paulus in suis raptibus hēbant habitū fidei:
sed eis subtractus fuit pro tpe raptus:⁊ iteꝝ post raptū
fuit eis restitutus:vel si habitus fidei remansit tpe ra
ptus:ꝓculdubio ille habitus pro tunc non habebat rō
nem fidei in actu:sed forte in potentia respectu dei vi
si:q꞉ in deo non erat ꝓ tunc formalis rō obiecti fidei:
poterat tn̄ habere rōnem fidei respectu alioꝝ obiecto
rum non visoꝝ:sicut idem habitus numero primo h3
rōne3 fidei respectu huius veritatis:deus est vnus: in
non hn̄te demonstrationē ad illā:sed adherente dicte
veritati ex sola auctoritate dei reuelātis: ⁊ postea adue
niente ꝓbatione demonstratiua illius veritatis:idē ha
bitus desinit esse fides respectu p̄dicte veritatis:q꞉ ia3
dicta veritas perdidit formalē rōnē obiecti fidei.s. eē
non visum ⁊ non apparens.¶ Ad scđam ꝓbationē il
lius dicti:negat̄ an̄cedens tanq̄ oino falsum.¶ Et ad
eius ꝓbationem dr̄:ꝙ ille qui acqsiuit habitū fidei cir
ca futuras eclypses solis ex dictis alicui᷒ astrologi:du3
presentialr̄ videt aliquā eclypsim ab astrologo p̄dcā3:
talis habit᷒ perdit rōnē fidei circa illā eclypsim actua
liter visam ⁊ apparentē: potest tn̄ habere rōnem fidei
circa alias eclypses futuras:vel alia p̄dicta ab astrolo
go:⁊ l3 talr̄ habituatus assentiat fortius q̄ ante dictis
talis astrologi:hoc non est per habitū fidei p̄cedente3:
sed aliunde:vt puta ꝓpter experientiā veritatis dicto
rum suoꝝ:aut ꝓpter alia:q꞉ non omne credere causat̄
ex habitu fidei:vt alias dictū est. Et de hoc i simili di
cit san. Tho.de veritate qōe de spe.art.4.(Si(inqt)
subtraheret̄ principale obm spei:ſm ꝙ est virt᷒ theo
logica:ita.s.ꝙ beatitudo eterna non sit iam futura:sed
habita:cessat spes:que est virtus theologica:pn̄t tn̄ san
cti sperare aliqua inherendo diuino auxilio ad se vel
ad alios pertinentia ſm cōem rōnē spei:non aūt ſm ꝓ
priam rōnem spei:que est virtus theologica. Et huius
exēplum ecōtrario in alijs apparet:charitatis.n.princi
pale obm est deus:vnde q̄diu aliquis diligit deu3:per
eandē virtutē charitatis diligit ꝓximum in deo.Sed
si desinat diligere deum: poterit qde3 diligere ꝓximū
ſm aliam rōnem:non tn̄ per virtutem charitatis: cui᷒
spēs soluit̄ remoto principali obo.) Hec ille. ¶ Ita in

ꝓposito dico de fide:⁊ actu credendi.¶ Potest ēt dici
ad argumentū hoc:ꝙ solū ꝯcludit:ꝙ habitus fidei po
test stare cum visione non ꝓcedente ab habitu.Et hoc
concedit supra san.Tho.sed visio beatifica ꝓcedit a lu
mine glorie se hn̄te per modū habitus.¶ Ad tertiam
ꝓbationem dr̄:ꝙ habitus opinatiuus actu nō pōt sta
re cum actu visionis:nec cu3 actu scientie prout cōiter
tenet̄:⁊ ideo negat̄ an̄cedens.¶ Et ad eius ꝓbationē
sepe rn̄sum est distin.25.q꞉ in subiecto sciētie nulla me
dia topica pn̄t cāre habitum opinatiuu3 in actu:s3 vel
nullum nouum habitū causant:sed solum augent ha
bitu3 scie preexistentem : vel si causant alium habitū:
ille non est opinatiuus in actu:sed solū in potentia.s.si
esset sine habitu scientie. ¶ Dicit̄ scđo: ꝙ concesso ꝙ
habitus fidei vel opinionis posset stare cum actu visio
nis:non ꝓpter hoc sequit̄:ꝙ possit stare cū visione bea
tifica simpliciter:q꞉ illa requirit lumē glorie perficiēs
intellectum per modum habitus ⁊ non per modū pas
sionis:vt supra dictū est.Maior aūt est repugnātia ha
bitus fidei ad habitu3 glorie q̄ ad actū glorie siue ha
bitum.¶ Dr̄ tertio:ꝙ visio beata simpliciter non po
test esse sine habituali lumine glorie : sed visio diuine
essentie nō beatifica simpliciter pōt esse sine tali habi
tu: nō tamen sine lumine inherēte per modū passiōis:
⁊ talem visionem diuine essentie habuit Moyses ⁊
Paulus in raptu:vt dictum fuit supra:non autem pri
mam.¶ Dicit̄ quarto:ꝙ habitus fidei non pōt eē cu3
habitu glorie nec per instans: nec per tempus in eodē
subiecto:sed habitus fidei iuxta primam viam sancti
Tho.potest simul esse in eodem cum lumine glorie in
herente per modū passionis per instans ⁊ per tempus:
licet alia via superius tacta appareat mihi pro nunc ꝓ
babilior:que ponit ꝙ habitus fidei est incōpossibilis
visioni diuine essentie:siue sit beatifica:siue nō:omnis
enim visio tollit fidem respectu eiusdē obiecti. ¶ Ad
quartam ꝓbationem respondit san. Tho.prima scđe.
q.67.ar.5.vbi arguit sic.(Fides est quoddam spūale
lumē anime ſm illud Ephe.i. Illuminatos oculos cor
dis vestri in agnitionem dei:sed hoc lumen est imper
fectum respectu luminis glorie:de quo dicitur in psal.
In lumine tuo videbimus lumen: lumē aūt imperfe Psal.35.
ctum remanet superueniente lumine ꝑfecto:nō .n.can
dela extinguit̄ claritate solis superueniēte : ergo vr̄ ꝙ
ipm lumen fidei remaneat cu3 lumine glorie.)¶ Ec
ce argumentū.¶ Sequit̄ respōsio.(Dicendū(inqt)
ꝙ imperfectio luminis candele nō opponit̄ perfectiōi
solaris luminis:q꞉ non respiciunt idem subiectum:sed
imperfectio fidei ⁊ perfectio glorie opponunt̄ adinui
cem ⁊ respiciunt idem subiectum: vnde nō possunt eē
simul:sicut nec claritas aeris cū obscuritate ei᷒.) Hec
ille.¶ Ad argumenta igit̄ ꝯtra p̄mam cōclusione3 in
ducta restat dicere:⁊ ideo ad p̄mum dictum dicitur:ꝙ
ex sacra scriptura habetur expresse: ꝙ actus fidei: qui
est credere:⁊ actus glorie.qui est videre:oppositionem
habent:⁊ consequenter incompossibilitate3 simul eēn
di in obiecto.Auctoritates vero ad hoc facientes supi
us allegate sunt in p̄ncipio articuli. ¶ Ad scđm dictu3
dicitur:ꝙ rn̄sio ibide3 recitata sufficiens est. ¶ Et ad
eius improbationem dictum est supra:q꞉ illa differen
tia:quā ponimus inter actum fidei ⁊ actum glorie ha
betur expresse ex sacra scriptura: ⁊ licet nō posset habe
ri expresse ex illo ca.13᷒ prime Cor.est tamē ⁊ habetur
in multis alijs locis recitatis.¶ Ad tertiu3 dictum di
citur:ꝙ male ⁊ insufficienter probat possibilitate3 ac
tus fidei cum actu visionis beatifice:q꞉ innititur falso
fundamento

fundamento.s.ꝙ actus visionis ꝛ actus fidei vel sciẽtie non opponant̃ nisi ẜm magis ꝛ minꝰ euidens: ꝛ nullo mõ ꝯrie vel priuatiue vel ꝯdictorie: huius.n.oppositum ponit san. Tho.in multis locis. Nã 3º. sen.di.31.q.2.ar.1.q.prima arguit sic. (Nihil expellit̃ nisi a suo cõtrario: sed gloria non est ꝯria fidei: ergo adueniente gloria non euacuat̃ fides. ❡ Ecce argumentũ. ❡ Sequitur rñsio. (Dicenduꝫ (inq̃t) ꝙ q̃uis visio glorie nõ sit ꝯria fidei quantũ ad illud: qđ hꝫ de cognitiõe: est tñ sibi ꝯria quantum ad illud: qđ hꝫ de enigmate. ꝛ ex hac parte eam expellit.) Hec ille. ❡ Itẽ tertio loco arguit sic. Perfectuꝫ ꝛ imꝑfectũ circa ea: que sunt diuersa spe cie bene se cõpatiunt̃ in eodẽ: sicut ꝙ hõ habeat perfectam geometriã: ꝛ imperfectã grãmaticã: sed visio glorie ꝛ fides sunt alterius spẽi: ergo visio glorie nõ expellit fidẽ.) ❡ Ecce argumentũ. ❡ Sequit̃ rñsio. (Dicẽdum (inq̃t) ꝙ perfectio cognitiõis circa diuersa bñ se cõpatiunt̃: sed non circa idẽ: ꝛ ideo aliq̃s põt habere simul ꝑfectam cognitionẽ de his que ꝑtinent ad vnuꝫ: ꝛ imperfectam: de his que pertinent ad aliud: sed non est sic in ꝓposito: q2 fides ꝛ visio glorie est de eodeꝫ.) Hec ille. ❡ Itẽ pma 2e.q.67.ar.3. (Oppositio (inq̃t) est per se ꝛ ꝓpria cã ꝙ vnum excludat̃ ab alio ꝛc̃. vt recitatum est in pma ꝯclone.) ❡ Ex q̃bus pꝫ: ꝙ actꝰ fidei ꝛ visio glorie opponunt̃ priuatiue vel ꝯrie: ꝛ non solum ẜm magis ꝛ minus euidẽs: q2 fides importat priuationem visionis ꝛ euidentie. Et cũ dicit arguens ꝙ fides hꝫ aliq̃d de euidentia: cũ sit q̃daꝫ visio ẜm Apostolum dicentẽ. Uidemus nunc ꝛc̃. Rñdit san. Tho. tertio sen.di.24.q.1.ar.2.in solu.primi: ꝙ visio ab Apostolo large accipit̃ ẜm ꝙ largo modo ꝛ improprie oĩs cognitio visio dr̃: ꝛ đ hoc diffuse dictũ est supra di.25. vbi visum ẽ: que cognitio intellectiua ꝓprie dr̃ visio: ꝛ que non. ❡ Itẽ 2a 2e.q.1.ar.4.in solu.scdi sic rñdit ad dctm Apostoli. (Dicendũ (inq̃t) ꝙ ea que sunt fidei pñt dupliciter ꝯsiderari. Uno mõ in spãli: ꝛ sic non pñt esse simul visa ꝛ credita. Alio mõ in generali.s.sub cõi rõne credibilis: ꝛ sic sunt visa ab eo qui credit: non.n.crederet: nisi videret ea credenda esse: vel ꝓpter euidentiaꝫ signoꝝ: vel ꝓpter aliq̃d hmõi.) Hec ille. ❡ Et intellige ꝙ fidelis videt talia esse credenda accipiendo large ꝛ improprie visionem. De p̃dictis san. Tho. de veritate. q.14.ar.9.sic dicit. (Qñcũq3 deficit rõ ꝓprij obti: oportet ꝙ actus deficiat: vnde q̃cito aliq̃d incipit esse pñs vel apparens: non põt vt obiectum subesse actui fidei ꝛc̃. vt recitatuꝫ fuit distin.25. ❡ Ad quartũ dictũ: quo dicit ꝙ visio glorie nullo mõ opponit̃ actui fidei: nec scie ꝛc̃. ❡ Dicit̃ pmo ꝙ oppositio formalis non solum est inter formas ꝯtentas sub eodẽ genere ꝓximo: imo inter formas alterius ꝛ alterius generis ꝓximi: qđ pꝫ. Nã genꝰ diuidit̃ per dr̃ias oppositas formaliter: ergo quecũq3 spẽs vel forme specifice cadunt sub alia differentia generis remoti: includunt in sua rõne oppositas dr̃ias formalr̃: vnde qualitates spũales ꝛ q̃litates corporales: lꝫ non ꝯtineant̃ sub eodeꝫ genere ꝓximo: sed sub diuersis: hñt tñ formalem oppositioneꝫ inter se: sicut albedo ꝛ scia: q2 de rõne albedinis est extẽsio ꝛ diuisibilitas: de rõne vero scie est indiuisibilitas ꝛ inextẽsio. Huius ẽt falsitas pꝫ. Naꝫ non solũ vna spẽs opponit̃ alteri: imo vnum genus opponit̃ alteri: vt vitiũ virtuti: ꝛ ꝯñter oĩa cõtenta sub genere vitij opponunt̃ cuilibet ꝯtento sub genere virtutis ẜm rõneꝫ sui generis. ❡ De hoc san. Tho. pma 2e.q.25.art.4.sic dicit. (Sicut dr̃ in.x.meth. ꝯrietas est dr̃ia ẜm formam. Forma aũt est ꝛ spãlis ꝛ generalis: vñ ꝯtingit aliqua esse ꝯria

Fides nõ est ꝓprie visio.

Tex.cõ.13.ꝛ.14.

ẜm formã generis: sicut virtus ꝛ vitiũ: ꝛ aliqua ẜꝫ formam spẽi: sicut iustitia ꝛ iniustitia ꝛc̃. vide totũ articulum. ❡ Dr̃ 2º: ꝙ si iste modus arguendi valeat: ꝓbaretur: ꝙ nulla virtus theologica: cũ sit per eẽntiã: forma supernãlis haberet aliqđ vitiũ sibi formalr̃ oppositũ: cuius falsitas de se pꝫ: nã fidei opponit̃ ĩfidelitas: spei desperatio ꝛ p̃sumptio: charitati odium dei: odiũ ꝓximi: ꝛ multa alia sicut ostẽdit san. Tho. 2a 2e.q.10.11.12.13.ꝛ.20.21.ꝛ.24.25.26. vsq3.43. ❡ Dr̃ tertio: ꝙ dubiũ est: vtrum visio glorie sit alterius generis ꝓximi ab aliis intellectionibus creatis non beatificis: q2 san. Tho. de veritate.q.8.ar.14.sic dicit. (Sciendũ (inq̃t) est: ꝙ oẽs forme itelligibiles sunt vnius generis quãtũcũq3 res: quaꝝ sunt: sint diuersoꝝ geneꝝ: oẽs.n.eandẽ potentiam intellectiuã respiciunt ꝛc̃. Quicq̃d aũt sit de h': apparet ex pmis duobus dictis ꝙ argumentũ non valet. ❡ Ad q̃ntum dictum negat̃ minor. Nã de rõe actus credendi non solũ ꝛ p̃cise est: ꝙ assentiat̃ alicui enũciabili ꝓpter auctoritatẽ dicentis: imo ꝙ tale enunciabile non sit apparens assentienti: nec visum ab illo. Hoc aũt non est cõpossibile actui visionis vel scie: ꝛ sic pꝫ ad argumenta ꝯ pmam ꝯclonez ꝛ scdam. ❡ Ad argumenta vltimo inducta: q̃bus innitit̃ ꝓbare: ꝙ imperfectio sumpta ꝓ priuatione vel negatione nullo mõ sit đ essentia: aut de rõne actus credendi: restat nũc dicere. ❡ Et q̃dem ad pmum dr̃: ꝙ nulla p̃uatio aut negatio est de eẽntia alicuius actus vel entis positiui: quasi ꝑs integralis aut essentialis: q2 sicut ex non substãtijs nõ fit substãtia: ita nec ex non entibus fit ens: nec ex ente ꝛ non ente constituit̃ ens: põt tñ aliqua priuatio vel negatio ꝑtinere ad essentiã vel rõnẽ alicuius positiui tãq3 designatiuũ essentie per modũ extrinsece dr̃ie: ꝛ quasi illud sine quo essentia nec eẽ põt: nec ꝯcipi. ❡ Et hoc manifeste ostendit Aristo.x.meta.in illo ca. Prima vero ꝯrietas. Et san. Tho.in scripto super eodẽ loco: dicit eniꝫ. (Prio ꝓpõit ꝙ pncipiũ ꝯrietatis est p̃uatio ꝛ habitus dicens: ꝙ pma ꝯrietas est p̃uatio ꝛ habitus: q2.s. in oĩ ꝯrietate ĩcludit̃ priuatio ꝛ habitus: sed nõ oĩs priuatio est ꝯrium: q2 priuatio dr̃ multipliciter. Aliq̃n eni quocunq3 mõ non hñs: qđ natum est habere dr̃ priuatum esse: sed talis priuatio nõ est ꝯrium: q2 talis priuatio non ponit aliquã nãm oppositam habitui: lꝫ supponat subiectum determinatũ: sed priuatio dr̃ esse ꝯriuꝫ qñcunq3 fuerit perfecta priuatio. Cum aũt priuatio ẜꝫ id: qđ est non recipiat magis ꝛ minus: non põt dici perfecta priuatio: nisi rõne alicuius nãe: que perfectam distantiam habeat ad habitum: sicut non oĩs priuatio albi est ꝯria albo: sed priuatio maxime distans ab albo: quã opꝫ fundari in aliqua natura eiusdeꝫ generis: que maxime distet ab albo: ꝛ sic dicimus ꝙ nigrum est cõtrariũ albo.) Hec ille. ❡ Deinde ostẽdit qualr̃ ab illa prima ꝯrietate alia deriuet̃ dicens: ꝙ alia ꝯria dicunt̃ ẜm habitum ꝛ priuationẽ diuersimode: quedã.n.dicũtur ꝯtraria in eo ꝙ habent in se inclusam priuationeꝫ ꝛ habitum sicut album ꝛ nigrum: calidum ꝛ frigiduꝫ: alia vero per hoc qđ faciunt actu priuationẽ ꝛ habitũ: sicut calefaciens ꝛ infrigidans: alia per hoc ꝙ sunt virtute actiua priuationis ꝛ habitus: sicut calefactiuum ꝛ frigefactiuũ: alia vero per hoc ꝙ sunt acceptiões dictorum: sicut calefieri ꝛ ĩfrigidari: aut per h' ꝙ sunt abiectiones eorũdem: sicut corruptio caliditatis ꝛ frigiditatis: ꝛ non solum aliqua dicuntur contraria per hoc: qđ habent dictas habitudines ad prima dicta contraria: sed etiam per hoc qđ habent habitudines easdem ad contraria sequentia: vt si dicaꝫ ꝙ ignis ꝛ aqua sunt

Tex.cõ.15.

contraria:qꝛ habent calidum ꝛ frigiduꝫ:que dicebanᷓ esse ꝯtraria:per hoc qꝺ includūt priuationē ꝛ habitū.) Hec ille. ¶ Item post sic dicit.(Cum quatuoꝛ modis aliquid opponaᷓ alicui. Uno mō vt ꝯdictio: sicut non sedens sedenti. Alio mō vt priuatio:sicut cecum videnti. Alio mō vt ꝯrietas:sicut nigrum albo. Quarto mō vt ad aliqd: vt filius patri:īter oppōnis gnā pᵐ est ꝯdictio:cuiꝰ rō ē:qꝛ ꝯdictio includiᷓ in oībus alijs: sicut pꝰ ꝛ simplicius:opposita.n.ꝫ qꝺcunqꝫ genꝰ oppositionis impossibile est simul existere:qꝺ ꝯtingit ex hoc:qꝺ alteꝝ oppositoꝝ de sui rōne hꝫ negationem alterius:sicut de rōne ceci est: qꝫ sit non videns: ꝛ de rōe nigri:qꝫ sit non album:ꝛ de rōne filij:qꝫ non sit pater eius: cuiꝰ est filius.) Hec ille. ¶ Et in sequentibus eiusdē ca. frequenter dicit:qꝫ in oī ꝯrietate includiᷓ priuatio ꝛ habitus. ¶ Ex quibus pꝫ:qꝫ cū qꝺlibet extremuꝫ ꝯrietatis sit entitas positiua:non est inconueniens priuationem aut negationē esse de rōne alicuius forme positiue: nō tanqꝫ partem eius essentialem aut integraleꝫ: sed tāqꝫ partem rōnis designatiuam ꝛ characteriçatiuā eentie ad modū dr̄ie extrinsece. Cū etiam Aristo. x. meta. plixe deducat oē genus diuidi per ꝯrias dr̄ias:ꝛ in oī ꝯrietate includi priuationē ꝛ habitū vt dictū est:ꝛ cū eedē sint dr̄ie diffinitiue generis:ꝛ ꝯstitutiue spēꝝ sequiᷓ qꝫ dr̄ie ꝯstitutiue specieꝝ positiuaꝝ in sua rōne includūt ꝑuatiōeꝫ qnqꝫ. ¶ Ad 2ᵐ dr̄:qꝫ siḃtudo penitꝰ ī hoc nō vꝫ:qꝛ iperfectio ꝯn̄s sciaꝫ viatoris:vt puta:qꝫ est ex ꝑte nullo mō poniᷓ in diffinitiōe sciētie: ꝛ sic non est de rōne scie:sed enigma poniᷓ in diffinitione fidei: ꝛ ideo est de rōne fidei:ꝛ sic pꝫ: qꝫ ista noua fantasia Durādi tā laboriose adinuēta paꝝ mouet ꝯ antiquā san. Tho. veritatē. ¶ Ad argumentū pro. q. rn̄sum est in ꝓbatione pᶜ ꝯnis: vbi dictū est: qꝫ cognitio ꝑfecta ex ꝑte subi ꝛ cognitio iperfecta ex ꝑte subi respectu eiusdē cognoscibilis sunt incōpossibiles in eodē subo:hoc aūt mō se habent fides ꝛ visio: vt sepe dictū est. Et hec de. q. sufficiant. De qua bn̄dictus deus Amen. Di. XXXIII.

¶ Utrum ex actibus humanis habitus virtutuꝫ acquirātur subiectiue in appetitu sensitiuo. Questio vnica.

Circa. xxxiij. dist. tertij sen. queriᷓ. Utrum ex actibus humāis acquiranᷓ habitus virtutum in appetitu sensitiuo subiiectiue existētes:puta in ꝯcupiscibili vel irascibili. ¶ Et arguiᷓ qꝫ nō. Qꝛ ꝯria nata sunt fieri circa idē:virtutis aūt ꝯrium est peccatum moꝛtale qꝺ nō potest esse in appetitu sensitiuo seu sensualitate: ergo appetitus sensitiuus non potest esse subiectuꝫ virtutis:ac per hoc nec ex actibus humāis potest in eo generari habitus virtutis.

Tertio ethic. ca. 12. In oppositum arguiᷓ sic. Nam phus dicit de tēperantia ꝛ fortitudine: qꝫ sunt partium irrationalium:partes aūt irrationales sunt irascibilis ꝛ ꝯcupiscibilis: que pertinēt ad appetitum sensitiuum:ergo virtutes alique sunt ibi subiectiue. ¶ Philosophus etiaꝫ dicit 2º ethi. tales virtutū habitus causari ex humanis actibus:igiᷓ ꝯclusio vera. (Scdo ethic. ca. 1.)

In hac questione erūt tres articuli. In pᵒmo ponentur cōclusiones. In secundo obiectiones. In tertio responsiones.

Quantum ad primū articulū sit prima cōclusio. Aliqne v̄tutes moꝛales sūt subiectiue in appetitu sensitiuo: qui diuidiᷓ per irascibilē ꝛ concupiscabilem. Hāc ꝓbat san. Tho. prima scde. q. 56. ar. 4. vbi sic dicit.(Irascibilis ꝛ ꝯcupiscibilis duplr possunt ꝯsiderari. Uno modo ꝫm se inquātū sunt partes appetitus sensitiui. Alio modo pn̄t cōsiderari iquātum participant rōnem:per hoc qꝫ nate sunt rōni obedire. Pꝛio mō non ꝯpetit eis qꝫ sint subm virtutis:sed scdo modo irascibilis ꝛ ꝯcupiscibilis pn̄t esse subiectū virtutis humane:sic.n sunt pnᵐ humani actus inquantum participāt rōne:in his aūt potētijs virtutes necesse est ponere. Actus.n. qui ꝓgrediᷓ ab vna potentia ꝫ qꝫ est mota ab alia non pōt esse ꝑfectus: nisi vtraqꝫ potentia sit bene disposita ad actū:sicut actꝰ artificis non potest esse cōgruus nisi artifex sit bene dispositꝰ ad agēduꝫ:ꝛ etiam ipm instrm. In his ergo:circa que operaᷓ irascibilis ꝛ ꝯcupiscibilis ꝫm qꝫ sunt a rōe mote necesse est:vt aliqs habitus perficiens ad bene agendum sit non solum in rōne:sed ēt in irascibili ꝛ ꝯcupiscabili. Et qꝛ bona dispositio potentie mote attendiᷓ ꝫm ꝯformitatem ad potentiā mouentē:ideo virtus:que est in irascibili ꝛ ꝯcupiscibili nihil aliud est qꝫ qdam habitualis ꝯformitas istaꝝ potentiaꝝ ad rōnē.) Hec ille. ¶ Itē tertio sen. di. 33. q. 2. ar. 4. q. scda: vbi sic diᷓ.(Uirtutes humane sunt: qbus opus hoīs reddiᷓ bonum: vnde in oī potentia: que pōt esse pnᵐ humani operis:opꝫ esse habitu in virtutis; quo opus eius bonū reddaᷓ:alias non esset hō sufficienter ꝑfectus per virtutē. Pꝛincipiū aūt humani operis est oīs potentia:in qua aliqd rōnis inueniᷓ:a qua hō hꝫ qꝫ homo sit:vnde cū in irascibili ꝛ concupiscibili:que sunt partes sensibilis appetitus:sit aliquid rōnis participatiue:inquātū rōni pn̄t obedire:qꝺ non est de potentijs nutritiᵘ partis: opꝫ qꝫ in irascibili ꝛ concupiscibili sint aliqne virtutes sicut in subo:qbꝰ efficiatur:vt facile rōni obediāt ille potentie: in quibꝰ sūt. Qꝺ qdem ꝯtingit inquātū passiones repꝛimunᷓ ne rōnem ꝑturbent:vnde in illo qui passiones vehementes patiᷓ:sed nō deduciᷓ:est quidā habitus in rōne; qui tenet eam:ne deducaᷓ:non aūt in viribus illis: in qbus sunt passiones:sicut pꝫ in ꝯtinente:ꝛ iō ꝯtinens seu abstinens nō est perfecte virtuosus:sed tēperatus vel mitis:in quo non solum superioꝛ pars est ꝑfecta: vt deduci non possit:sed etiam inferioꝛ moderata est: vt passiones vehementes non insurgant:ꝛ ideo in quacūqꝫ potentia est passio: circa quā est aliqua virtus illa potētia est subm illiꝰ v̄tutis:sicut ꝯcupiscibilis tēperātie:irascibilis aūt fortitudis ꝛ māsuetudinis.) Hec ille. ¶ Iteꝫ de virtutibus ar. 4. sic dicit.(Circa istam ꝯclōnē partim ab oībus ꝯueniᷓ:ꝛ ꝑtim opiones sibi inuicē repugnāt: ab oībus.n. ꝯcediᷓ aliqs virtutes esse ī irascibili ꝛ ꝯcupiscabili:sicut temperātiā in ꝯcupiscibili: ꝛ fortitudinē in irascibili:sed in hoc est dr̄ia:qdam.n. distinguūt duplicem irascibilem ꝛ ꝯcupiscabilem:ponunt.n. irascibileꝫ ꝛ ꝯcupiscibilē in supiori parte aīe:ꝛ iteꝝ in inferiori:dicunt.n. qꝫ irascibilis ꝛ ꝯcupiscibilis: que sunt in superiori parte aīe:cum ad nām rōnaleꝫ pertineant: pn̄t esse subm virtutis:nō aūt ille que sunt in inferiori ꝑte ad nām sensualem vel brutalē pertinentes: sed h qdē in alia. q. discussum est. Utrū.s. in supiori parte aīe possint distigui due vires:quaꝝ vna sit irascibilis: alia cōcupiscibilis ꝓpꝛie loquendo:sed qcquid de hoc dicaᷓ: nihilominus in irascibili ꝛ ꝯcupiscibili: que sunt in appetitu inferiori ꝫm phm:opꝫ ponere esse aliquas virtutes: vt ēt alij dicūt. Qꝺ qdē sic pꝫ:cū.n. virtus noīet qꝺdam potentie cōplementū:potentia aūt actum respiciat:opꝫ humanā virtutem in illa potentia ponere:q̄ est ꝓncipium actus humani: actus aūt humanus dr̄ non qui quocūqꝫ modo est in hoīe:vel per hoīem exerceᷓ: cum in quibusdam etiam plante ꝛ bruta conueniant: (Tertio de ala Tex. cō. 42.)

sed qui

sed qui hoīs ꝓprius est. inter cetera vero ꝓprium hȝ hō in actu suo: q̄ sui actus est dn̄s. quilibet igit̄ actus: cui⁹ hō est dn̄s: est ꝓprie actus humanus. nō aūt illi: quoꝝ hō nō est dn̄s: lȝ in hoīe fiant vt digerere: augeri: ⁊ hm̄oi. In eo igit̄: qd̄ est p̄nm talis actus: cuius hō est dn̄s: pōt pōni virtus hūana. ⁋ Sciendū tn̄ q̄ hūanus actus ꝯtingit esse triplex p̄nm. Unū. s. q̄ sit p̄m mouens ⁊ imperans: per qd̄ homo sit dn̄s sui actus: ⁊ hec est rō vel volūtas. Aliud qd̄ est mouens motū: sicut appetitus sensibilis: q ⁊ mouet̄ ab appetitu superiori inq̄ntū rōni obedit. et iterū mouet membra exteriora p suū ipium. Tertiū āt est: q̄ est motū tm̄. s. membrū exteri⁹. Cū aūt vtrūq3. s. membrū exterius ⁊ appetitus inferior a superiori pte aīe moueat̄: tn̄ aliter ⁊ aliter. Nam membrū exterius ad nutū obedit supiori imperāti absq3 vlla repugnantia f̄m nāe ordinē: nisi sit aliqd̄ impedimētū: vt pȝ in manu ⁊ pede. Appetitus aūt inferior hȝ ꝓpriā inclinationē ex nā sua. vñ nō obedit supiori appetitui ad nutū: sȝ īterdū repugnat. Uñ Aristo. dicit in politica sua q̄ aīa dn̄atur corpi p̄ncipatu despotico: idest sicut dn̄s seruo: q nō hȝ facultatē resistendi in aliquo īperio dn̄i: rō vero dn̄atur inferioribus anīe ptibus regali ⁊ politico p̄ncipatu: idest sicut reges: ⁊ p̄ncipes ciuitatū dominant̄ liberis: q hn̄t ius ⁊ facultatē repugnandi quātū ad aliqua p̄cepto regis vel p̄ncipis. In mēbro igit̄ exteriori nō est aliqd necessariū ad pfectionē actus humani: nisi nālis eius dispositio: p quā natū est moueri a rōne: sȝ in appetitu īferiori: q rōni repugnare pōt: est necessariū aliqd: quo operationē: quā rō īpat: absq3 repugnantia ꝓsequat̄. Si enim īmediatū opationis p̄ncipiū sit īperfectū: opȝ opationē esse īpfectā. q̄ntacūq3 pfectio sit in supiori p̄ncipio. Et ideo si appetitus inferior nō esset īpfecta dispositione ad sequendū īperiū rōnis: operatio que est appetitus īferioris sicut ꝓximi p̄ncipij nō esset in bonitate pfecta: esset enim cū quadā repugnātia sensibilis appetitus: ex quo quedā tristitia sequeret̄ appetitui inferiori p quandā violentiā moto a supiori. sicut accidit in eo: q hȝ fortes cōcupiscētias: quas tn̄ nō sequit̄ rōne ꝓhibēte. Qñ igit̄ oȝ opationē hoīs esse circa ea: que sunt obā sēsibilis appetitus: reqrit̄ ad bonitatē opationis q̄ sit in appetitu sensibili aliqua dispositio vel pfectio: p quā p̄dictus appetit⁹ de facili obediat rōni: ⁊ hanc vocam⁹ v̄tutē. Qñ igitur aliq̄ virtus est circa illa: q̄ ꝓprie ad vim irascibileȝ ptinēt: sicut fortitudo circa timores ⁊ audatias: magnanimitas circa ardua spata: mansuetudo circa iras: talis virtus dr̄ esse ī irascibili sicut in subiecto. Qñ aūt est circa ea: que sunt ꝓprie cōcupiscibilis: dr̄ esse in ꝯcupiscibili sicut in sabo: sicut castitas q̄ est circa delectatiōes venereas: sobrietas ⁊ abstinētia: que sunt circa delectationes in cibis ⁊ potibus.) Hec ille. ⁋ Ex qbus oīb⁹ pōt formari talis rō. Oīs potentia: q̄ pōt esse p̄nm actus humani nō determinata ex sui nā ad pfectionē talis act⁹ nec ad obediendū rōni pōt esse sabm virtutis: sed appetitus sensitiuus est hm̄oi. igit̄ pōt esse subȝ virtutis. ⁋ 2ª conclō. Alique virtutes pn̄t acquiri in nobis ex assuetudine operū: ⁊ causari ex actib⁹ nostris. Hāc posuit scūs Tho. de virtutibus. ar. 9. vbi sic dicit. (Cū virtus sit vltimū potentie: ad qd̄ q̄libȝ potentia se extendit: vt faciat opationē pfectā: qd̄ est opationē eē bonā: manifestū est: q̄ virtus vniuscuiusq3 rei est: p quā operationē bonā p̄ducit. Qr vero oīs res est ꝓpter suam opationē: vnūqd̄q3 aūt bonū est f̄m q̄ hn̄ se hȝ ad suū finē: opȝ q̄ p v̄tutē ꝓpriā vnaqueq3 res sit bona: ⁊ hn̄ operetur. Bonū aūt ꝓpriū vniuscuiusq3 rei aliud est ab eo: qd̄ est ꝓpriū bonū alteri⁹. diuersoꝝ enim pfectibiliū sunt diuerse pfectiones. Uñ bonū hoīs aliud est a bono eq̄: ⁊ a bono lapidis: ipsius ēt hoīs f̄m diuersas sui cōsiderationes accipit̄ diuersimode bonū. Nō enim idem est bonū hoīs inq̄ntū est hō: ⁊ inq̄ntū est ciuis: nā bonū hoīs inq̄ntū est hō: est vt rō sit pfecta in cognitione veritatis: ⁊ inferiores appetitus regulent̄ f̄cd̄ȝ regulam rōnis. naȝ hō hȝ q̄ sit hō p hoc: qd̄ est rōnalis. Bonum aūt hoīs inq̄ntū est ciuis est: vt ordinet̄ f̄ȝ ciuitatē q̄ntū ad oēs: ⁊ pp hoc ph̄us dicit. 3. politice: q̄ nō est eadē virtus hoīs inq̄ntū est bonus hō: ⁊ inq̄ntū est bonus ciuis. Hō aūt nō solū est ciuis terrene ciuitatis: sȝ est pticeps ciuitatis celestis ierusalē: cui⁹ rector ē dn̄s: ⁊ ciues angeli: ⁊ sancti oēs: siue regnent in gloria: ⁊ gescant in patria: siue adhuc pegrinent̄ in terris f̄m illd̄ apostoli ephe. 2º. Estis ciues sanctoꝝ ⁊ domestici dei. Ad hoc aūt: q̄ hō sit huius ciuitatis pticeps: nō sufficit sua nā: sed ad hoc eleuat̄ per grām diuinā: manifestuȝ est igitur: q̄ virtutes ille: que sunt hoīs inquātū est huius ciuitatis pticeps: nō possūt ab eo acqri p sua nālia. Uñ nō causant̄ ex actibus nostris: sed ex diuino munere nobis īfundunt̄: virtutes aūt que sunt hoīs in eo q̄ est hō: vel in eo q̄ est terrene ciuitatis particeps: non excedunt facultateȝ hūane nāe. vñ p sua nālia pōt hō illas acqrere: ⁊ ex actibus ꝓprijs: qd̄ sic pȝ. Dum enim aliqs hȝ nālē aptitudinē ad pfectionē aliquam: si hec aptitudo sit f̄ȝ p̄nm passiuū tm̄ pōt eā acqrere: sȝ nō ex actu ꝓprio: sȝ ex actione alicuius exterioris nālis agentis: sicut aer recipit lumen a sole. Si aūt habeat aptitudinem nālē ad pfectionē aliquā f̄m p̄nm actiuū ⁊ passiuum sil̄: tunc p actū ꝓpriū pōt ad illā pfectionē puenire: sicut corpus hoīs infirmi hȝ nālē aptitudinem ad sanitatē: ⁊ qr subȝ est nālr̄ receptiuū sanitatis: ⁊ ꝓpter naturalē virtutē actiuā: que inest ad sanandū: iō absq3 actione agentis exterioris infirmus interduȝ sanatur. ⁋ Ostēsuȝ est āt in p̄cedēti qōne: q̄ nālis aptitudo ad virtutē: quā hȝ hō est f̄m p̄ncipia actiua ⁊ passiua. qd̄ qdem ex ipso ordine potentiaꝝ apparet. Nā in pte intellectiua est p̄ncipiū quasi passiuū intellectus possibilis: qui reducit̄ in suā pfectionē p intellectū agentem. Intellectus aūt possibilis factus in actu mouet voluntateȝ. nam bonū intellectū est finis: q mouet appetitū. Uolantas aūt mota a rōne nata est mouere appetituȝ sensitiuū. s. irascibilē ⁊ cōcupiscibilē: que nate sunt obedire rōni. Uñ manifestū est: q̄ quelibȝ virtus faciens operationē hoīs bonā hȝ ꝓpriū actiuū in hoīe: qd̄ sui actione pōt ipm reducere in actū: siue sit in intellectu: siue in voluntate: siue in irascibili ⁊ ꝯcupiscibili. Diuersimode tamen reducit̄ in actū virtutis: q̄ est in parte intellectiua: ⁊ que est in parte appetitiua. Nam actio intellectus: ⁊ cuiuslibet virtutis cognitiue est f̄ȝ q̄ aliqualiter assimilat̄ cognoscibili. Uñ v̄tus intellectualis fit in parte intellectiua f̄ȝ q̄ p intellectū agentē fiunt spēs itelligibiles in ipsa: vel actu: vel habitu. Actio aūt virtutis appetitiue ꝯsistit in quadā inclinatione ad appetibile. Uñ ad hoc q̄ fiat virtus in pte appetitiua: oȝ q̄ det̄ ei inclinatio ad aliqd determinatū. ⁋ Sciēdū est aūt: q̄ inclinatio reꝝ nāliū cōseqt̄ formā nālē: ⁊ iō est ad vnū f̄m exigentiā forme: q̄ remanēte talis inclinatio tolli nō pōt: nec cōtraria induci: ⁊ pp hoc res nāles neq3 assuescunt aliqd nec desuescūt. q̄ntūcūq3 enim lapis sursuȝ ferat̄: nūq̄ȝ hoc assuesceret: sed semp inclinatur ad motū deorsuȝ. Sed ea que sunt ad vtrūq3 non hn̄t aliquā formā: ex qua inclinent̄ ad vnū determinate: sed a ꝓprio mouente determinant̄ ad aliqd vnum

Actus hūani triplex p̄ncipium.

Lec. 3.

Cur res naturales non assuescunt.

Et hoc ipso φ determinātur ad ipsuз:quodāmō dispo/
nunť in idē:ꝛ cū multotiens iclinanť determinate in
idē a ꝓprio mouēte:firmať in eis inclinatio determia
ta in illud:ita φ ista dispositio supinducta est quasi q̄/
dā forma ꝑ modū nāe tendens in vnū:ꝛ ꝑꝑ hoc dť φ
ꝯsuetudo est quasi altera nā.Qꝛ igiť vis appetitiua se
hз ad vtrunqз:nō tendit in vnū nisi ꝭз φ a rōne deter/
minať in illud.Cū igiť rō multotiens incliner virtutē
appetitiuā in aliqd vnū:fit q̄daз dispositio firmata in
vi appetitiua:ꝑ quā inclinať in vnū:qđ ꝯsueuit.et ista
dispositio sic firmata est habitus virtutis. Un̄ si recte
cōsidereť virtus appetitiue ꝑtis:nihil aliud est q̄ q̄dā
dispositio siue forma sigillata ꝛ ipressa in vi appetitiua
a rōne:ꝛ ꝓpter hoc q̄tūcūqз sit fortis dispositio in vi
appetitiua ad aliqd:non pōt habere rōnē virtutis nisi
Cap. 5. sit in id:qđ est rōnis.vnde ꝛ in diffōne virtutis ponit
rō.Dicit enim phūs 2° ethi.φ v̄tus est habitus electiu⁹
ĩ medietate ꝯsistens determinata rōne,ꝓut sapiens de
terminabit.) Hec ille.(℄ Ex qb⁹ pōt formari talis rō.
Quicūqз hз in seipso sufficiens ṗncipiū actiuū ꝛ passi/
uum alicuius virtutis:aut alteri⁹ habit⁹:pōt ex ꝓprijs
actibus causare in se ipso talē virtutē:aut habitū:sз hō
est hmōi.igiť ꝛc.(℄ 3ª cōclō.Preter virtutes morales
humanis actibus acqsitas sunt hoi necessarie qdē alie
virtutes morales diuinitus infuse. Hanc ponit sanct⁹
Tho ṗma scđe.q.63.arti.3.vbi sic dicit.(Effectus opз
esse ꝓportionatos suis causis ꝛ ṗncipijs.oēs aūt virtu/
tes tā intellectuales q̄ morales:q̄ ex nostris actib⁹ acq
runť:ꝓcedūt ex qbusdā nālibus ṗncipijs in nobis pre/
existentibus:loco quoꝶ nāliū ṗncipioꝶ ꝯferunť a deo
nobis virtutes theologice:qb⁹ ordinamur ad finē sup/
naturalē:vn̄ oз φ his ēt virtutibus theologicis ꝓpor/
tionaliter rn̄deant alij habit⁹ diuinit⁹ causati in nobis:
q sic se hēant ad v̄tutes theologicas sicut se hn̄t virtu/
tes morales ꝛ intellectuales ad ṗncipia nālia v̄tutū.)
Hec ille.(℄ Itē 3° sen.dis.33.q.ṗma arti.2.questiun.3ª
sic dicit.(Seminaria virtutū q̄ sunt in nobis sunt or/
dinatio voluntatis ꝛ rōnis ad bonū nobis cōnāle.Cuз
aūt hō sit ex diuina libertate ordinat⁹ ad qđdā bonuз
supnāle.s.eternā gloriā:ex predictis virtutū semiarijs
non pn̄t causari virtutes ṗdicto fini ꝓportionate. Un̄
opз virtutes que ordinant vitā nostrā ad illū finem ex
eo cāri:ex quo est nobis inclinatio in finē illū.hoc aūt
est ꝑ dei grām.Un̄ opз nos habere aliquas virtutes
morales infusas.) Hec ille.(℄ Ex quibus pōt formari
talis rō.Qđcūqз tēdit in finē supernālē necesse hз per
fici habitu infuso diuinitus:nō solū respectu finis:sз etiā
respectu medioꝶ ducētiū ad illū finē:sз hō est hmōi:ꝗ
ꝑficiť virtutibus theologicis respectu finis:ꝛ v̄tutibus
moralibus respectu medioꝶ ad illū finē.ergo opз ali/
quas virtutes morales infundi sibi a deo.(℄ 4ª ꝯclō.
Uirtutes morales ꝛ cardinales remanebunt in patria
post resurrectionē.Hanc ponit scūs Tho.ṗma scđe.q.
67.arti.ṗmo vbi sic dicit.(Sicut dicit Augustinus in
14.de ciuitate dei:Tullius posuit post hāc vitā q̄tuor
virtutes cardinales nō esse:sз in alia vita hoies eē bea/
tos sola cognitione nāe:qua nihil est melius aut ama/
bilius:vt Augu.ibidem dicit:nā que creauit oēs natu/
ras:ipse aūt determinat postea hꝰ q̄tuor v̄tutes in fu/
tura vita existere:tn̄ alio mō.(℄ Ad cuius euidētiā sciē
dū:φ in hꝰ v̄tutib⁹ est aliqd formale ꝛ aliqd q̄si māle:
māle qdē est in his v̄tutib⁹ inclinatio q̄daз appetitiue
ꝑtis ad passiones vel opatiōes ꝭm aliquē modū:sз qꝛ
ille modus determinať a rōne:iđ formale in oib⁹ v̄tu/
tibus est ipse ordo rōnis.Sic igitur dōm est:φ hꝰ vir/
tutes morales in futura vita nō manēt q̄tū ad id:qđ
est māle in eis.Nō enim habebūt locū in futura vita
cōcupiscentie:ꝛ delectationes ciboꝶ ꝛ venereoꝶ:neqз
ēt timores ꝛ audacie circa pericula mortis:neqз ēt di/
stributiones ꝛ cōicationes reꝶ:que cōueniūt in vsum
ṗsentis vite:sз q̄tū ad id:qđ est formale in eis:remane
bunt in beatis ꝑfectissime post hanc vitā inq̄tū ratio
vniuscuiusqз rectissime erit circa ea:q̄ ad ipm ꝑtinent
ꝭm statū illū:ꝛ vis appetitiua oīno mouebiť ꝭm ordi/
nē rōnis in his:q̄ ad statū illū ꝑtinēt.Un̄ Augu.ibidē
dicit:φ prudentia ibi erit sine vllo periculo erroris.
fortitudo sine molestia tollerandorū maloꝶ.tempe/
rantia sine repugnātia libidinū:vt prudentie sit nullū
bonū deo ṗponere vel equare:fortitudinis ei firmissi
me coherere:temperantie nullo defectu noxio delecta
ri.De iustitia vero manifestū est quē actū ibi habebit
scз esse subm deo:qꝛ ēt in hac vita ad iustitiā ꝑtinet eē
subditū superiori.) Hec ille.(℄ Itē tertio sen.dis.33.q.
ṗma arti.4.° sic dicit.(Quelibз virtutū predictaꝶ hз
duos actus.Unū quē exercet circa ꝓpriā māā.Aliuз
quē hз:qn̄ peruenit ad finē.Sicut fortis dū est in peri/
culo pugne exercet actū:qui est circa ꝓpriā māā.s.ti/
mores ꝛ audacias:sed qn̄ iam domū victor reuertitur
hз hunc actū:q est gaudere de victoria per pugnā ṗce/
dentē adepta.Dictū aūt est φ v̄tutes morales quedaз
sunt infuse:ꝛ quedā acqsite:ꝛ φ acqsite dirigūt in vita
ciuili:vn̄ hn̄t bonū ciuile ꝓ fine:ꝛ qꝛ hec ciuilitas non
manebit in patria:ideo nō remanebit eis aliqs actus
nec circa finem:nec circa ꝓpriaз materiaз:ꝭm quam
tendit ad finē:ꝛ iđ dicti habitus tolleniť.Uirtutes aūt
infuse morales ꝑficiuntur in vita spirituali:ꝭm quā hō
est ciuis ciuitatis dei:ꝛ mēbrū corpis xp̄i:qđ ē ecclesia
et hec qdeз ciuilitas in futuro nō euacuabiť:sз ꝑficieť.
Unde remanebūt istis virtutibus actus:q sunt circa
finē ꝓximū vniuscuiusqз virtutis:ꝛ iđ remanebūt ha/
bitus virtutū moraliū infusaꝶ.) Hec ille.(℄ Ex qbus
pōt formari talis rō.In patria remanebūt qcūqз ha/
bitus ꝑfectiui potentiaꝶ anime de sui rōne ipfectioneз
nō includentes:nec vltime ꝑfectioni repugnātes:sз po
tius ad ipsam cōferentes:sз habitus virtutū moraliuз
infusarū sūt hꝰ.igiť.Et in h̄ ṗmus articulus termiať.

Quantum ad scđm articuluз arguendum est cōtra cōclusiones.Et qdē ꝯ ṗmaз arguit Scotus:ꝓbando φ virtutes morales nō soluз sunt in parte sensitiua. — Contra pᵃᵐ ꝯclonē Scotus di.33.q. vnica. Utrum virtutes solum in pte sensitiua sint
(℄ Primo.Qꝛ Phūs dicit ṗmo politice:φ necesse est ṗncipeз habere virtutē:vt recte ṗncipetur:ꝛ applicat ad partē superiorē anie. — Cap. pmo.
(℄ Scđo Qꝛ tu dicis iustitiaз esse in voluntate.ergo rōnes cōes
de virtute morali in voluntate nō cōcludunt:nec etiā
auctoritas philosophi de obedibili rōni oз intelligi de
appetitu sensitiuo soluз:qꝛ si solum illū intelligeret ꝑ
obedibile rationi.ergo sufficienter diuidit animam in
quantū est capax virtutis moralis:ꝛ inquantum intē
dit de ea tractare insufficienter diuidit.Tractat enim
de ea vt est susceptiua virtutis moralis:ꝛ tn̄ voluntas
est susceptiua iusticie:ꝓpter quā saltem voluntas est
susceptiua virtutis moralis:que tn̄ nec est in ratione
nec in obedibili rōni:sicut tu intelligis illa duo mēbra.
(℄ Tertio.Qꝛ ante diffōnem virtutis circa medium
primi volēs inquirere rōneз felicitatis sic dicit.Sepa — 8. ethi. ca. 9.
randū ergo nutritiuam ꝛ augmentatiuā vitā:sequens
aūt sensitiua q̄dā vtriqз erit.Uideť ergo ꝛ hec cōmu/
nis equo ꝛ boui:ꝛ omni aīali:relinquiť ergo operatiua
qdem rōni habentis:hꝰ aūt hoc qdē vt hn̄ ꝑsuasibile
rōne hoc vero vt hn̄s ꝛ intelligēs.Ex qua littera pз:φ

phūs

pbus excludit ptem sensitiuā: qꝛ ipsa nō est operatiua fm virtutes morales: ꝛ pcōsequens ille nō sunt ponē de principaliter in illa pte. Illud ergo qđ relinqꝛ. s. operatiua huius rōne hñtis est ps aīe excellens sup totā ptem sensitiuā: ꝛ illud dicit ipse intelligens ꝛ bñ psuasibile. Quare ergo ipsuasibile rōne intelligit volūtatē: qꝛ p intelligens cōstat: ꝙ intelligit intellectū. Sic ergo vr̄ expsse posse haberi ex dictis suis ꝙ volūtatē aliqñ vocat obedibile rōni. Aliqñ tñ vocat appetitum sensitiuum obedibilē rōni: sicut in fine primi: ꝛ sicut obedibile rōni accipit dupl'r: ita ꝛ rōnale accipit dupl'r. Uno mō stricte ꝛ pmo: ꝛ sic cōpetit soli itellectui. Alio mō nō stricte: nec pmo sed simpl'r: ꝛ sic cōpetit voluntati. sed tertio mō iproprie ꝛ transūptiue cōpetit appetitui sensitiuo. Illud ergo mediū: qđ est volūtas: nunc vocat rōnale ab vno extremo: nūc obedibile rōni ab alio extremo. Accipiendo enī stricte rōnē ipsa voluntas est psuasibile a rōne: accipiendo tñ rōnē large put diuidit ɔtra sensū: sic est rōnalis: ꝛ appetitus est non tñ persuasibilis: sed obedibilis ē. Et hec verba bene debent ponderari: qꝛ liberū arbitriū est bñ psuasibile: sed nō ita ꝓprie obedibile. Appetitus aūt sensitiuus: q nō est liber: nō dr̄ ꝓprie psuasibilis: sed obedibilis: qꝛ subycitur ipio volūtatis. ¶ 4°. Nā ad hoc sunt multe auctoritates vna Augustini de morib9 ecclie c° 13. vbi vult ꝙ quattuor vtutes morales nō sunt nisi amores ordinati. igitur ꝛc. ¶ 5°. Qꝛ volūtas est indeterminata ad opposita nō solū obā: sed oppositos modos se habēdi. s. recte ꝛ nō recte. igitur ad hoc ꝙ bñ determinate se habeat vel agat: indiget aliquo determinate inclināte ad recte agendū: ꝛ illud est virtus. igit ꝛc. Patet hꝯ ɔsequentia. Hec enī sola est necessitas ponēdi virtutes in potētijs: vt p ipsas regulētur potentie: que de se recte: ꝛ nō recte possunt agere. Probatur antecedens: qꝛ volūtas pōt eligere qđcūqꝫ sibi ostensū: in quo oñditur rō sui obiecti pmi: sed in eligendo talia pōt recte agere ꝛ nō recte. ¶ Qđ si dicas ꝙ sufficit rōnē recte oñdere: ꝛ iō nō requirit virtus in voluntate: sed tñ in ratione. ¶ Hoc falsum est: qꝛ tunc oporteret rōnē pmo errare in ostendēdo ꝙ voluntatē male eligere: ꝛ ita añ pmū peccatū voluntatis fuit error in intellectu. qđ est irrōnabile: qꝛ tunc pena esset añ culpā. ¶ Itē. Qꝛ dato ꝙ voluntas possit sufficienter determinari p intellectū in recte eligendo: nō seqꝛ ꝙ nō generet in ea habitus. Tum qꝛ intellectus magis determinaret ad recte iudicandū. Nā intellectus inqñtū hꝫ operationē preuiā actui voluntatis mere nālr agit: ꝛ tñ nō negatur in intellectu ex frequētia actuū generari habitū ad recte iudicandū: puta prudentiā. cū ergo volūtas nō sit potentia ex se magis determinata ad vnū ꝙ intellectus: ex actibus eius frequenter elicitis pōt in ipsa gnāri qđā habilitas recte inclinans ad similes actus: quā voco virtutē. ¶ 6°. Habitus nō tñ ponunt vt p eos potētie recte agant: sꝫ vt bñ delectabil'r ꝛ pmpte. Et si autem volūtas possit determiāri a rōne ad recte eligēdū: nō tñ ad delectabiliter ꝛ pmpte sine habitu ꝓprio. Qđ pbatur: qꝛ si qs pus vitiosus incipiat reuocari ad oppositū: rō dictat sibi aliqđ obm cōtrariū vitio esse eligēdū: sꝫ illud eligat: nō tñ delectabil'r. Non enim statim in pmo actu corruptus est totus habitus vitiosus pcedēs imo vel nihil vel parū remissus. Qđ apparet p experiētiam: qꝛ habenti habitū vitiosum: delectabile sibi eēt eligere fm malā cōsuetudinē pcedentē. g ad hoc ꝙ voluntas delectabiliter agat dictatū a rōne: requiritur in ea habitus ad cōformiter eliciendū actū illi habitui.

¶ Cōtra eadē cōclusionē arguit Aureolus ꝓbando: ꝙ virtutes morales sunt subiectiue essentialr in vtroqꝫ appetitu. s. sēsitiuo ꝛ rōnali. ¶ Pmo sic. Nā maior simplicitas est in virtute morali ꝙ in sanitate corpali: qꝛ vtraqꝫ ponit in pma spē qualitatis. Et iterū qꝛ nālia maiorem vnitatē hñt ꝙ moralia: sꝫ sanitas corporalis nō est simplex qualitas: sꝫ ligat plures qualitates: qꝛ sanitas nō est nisi ipsi humores ꝓportionati nō solū inter se: sed in ordine ad nām: ita ꝙ isti hūores p hoc ꝙ cōgruunt nāe sunt sanitas: vt. s. sunt fundamentū talis respcūs cōgruentie. Et silr pꝫ de pulchritudine: nō enī pulchritudo faciei est qlitas simplex nasi: vel oris solū: sꝫ est figuratio cuiuslibꝫ ptis faciei: ꝛ coloratio fm ꝙ cōgruit: ꝛ tñ oīa ista vt cōgruunt dicuntur vna pulchritudo faciei: ꝛ nō est ibi forma vel qualitas supaddita: sed oīa ista vt cōueniunt sunt vna sanitas: vel vna pulchritudo resultans ex hūoribus vel qualitatibus: ꝛ iō facta variatione in aliquo humoꝝ statim perdit sanitas. Sic igit in virtute morali erit: ꝙ ligat plures qualitates: que oēs simul vt sunt fundamentū cōgruentie in ordine ad hoiem sunt vna virtus moralis: ꝛ per ɔñs pōt esse in plurib9 subiis sicut ꝛ ille qualitates. ¶ 2° sic. Qñ aliqua cōcurrūt p modū vnius totalis ꝛ sufficientis pncipij respectu alicuius actus: tūc in quolibꝫ concurrentiū ad illū actū oꝫ poni habitū: sꝫ appetitus sensitiuus ꝛ intellectiuus cōcurrunt ad actū vtuosum in rōne vnius pncipij. qđ pꝫ ex circunstantijs reqsitis in actu virtuoso. Opꝫ enim ꝙ sit ibi electio ꝛ firmitas: q̄ ad volūtatē ptinēt: ꝛ pmptitudo in exequēdo: ꝛ obediētia appetitus ad exequēdū electionē volūtatis: qđ ptinet ad appetitū sensitiuū: ꝛ sic de multis alijs: ita ꝙ appetitus ꝛ volūtas se hñt ibi in rōne vni9 pncipij: ꝛ ideo habitus vtuosus vn9 existēs oꝫ pficere vtrāqꝫ potētiā. ¶ 3°. Cuicunqꝫ cōpetit rō vtutis: ꝛ ipsa virtus p locū a diffōne: sed habitui pficienti appetitū sensitiuū ꝛ intellectiuū: ꝛ nō habitui pficienti alterū illoꝝ tñ cōuenit diffō vtutis: qꝛ virtus est que habentē pficit: ꝛ eius opus bonū reddit. Modo habens est ipse hō: q nō est pfectus moraliter nisi pficiat fm vtrūqꝫ appetitū: qꝛ fm vtrūqꝫ est pnm talis actus. Uñ si esset recta electio in voluntate: ꝛ appetitus sensitiuus esset rebellis: tunc opare cū mestitia: ꝛ nō eēt pfect9 hō: nec opus ei9 eēt bonū simpliciter: sꝫ fm qd. virtuosi enī est agere delectabil'r. ¶ 4°. Qñ alicui attribuit nomen ꝛ diffinitio inqñtū est fundamētū relationis nō oꝫ sibi attribui nisi p omnibus illis simul: sup q̄ fundat relatio: vel q̄ sunt fundamentū relationis sicut pꝫ. Nā pulchritudo faciei nō attribuit nisi oībus qualitatibus ꝛ figurationibus: que requirunt ad relationē cōgruentie pulchritudinis: sꝫ rō virtutis moralis attribuit qualitatib9 vt sunt fundamentū relationis decentie ꝛ cōgruentie: hō aūt nō se hꝫ: nec dr̄ cōgrue ꝛ decenter se habere: nisi bñ se habeat fm vtrunqꝫ appetitū: vtputa nisi eligat per voluntatē ꝛ firmet in bono rōnis: nisi appetitus sit domitus: vñ si sit defect9 in aliquo illoꝝ dicet: ꝙ hō nō est talis: qualis esse oꝫ: vel qualē decet ipsū esse in mā vtutis. Hec ille in forma. ¶ Contra secūdā cōclōnē arguit Durandus: ꝓbādo ꝙ virtutes intellectuales ꝛ morales acqsite nō generant ex actibus: vel p actus sicut p pncipiū actiuū. Qꝛ aut habitus causant p actus imediate aut mediate. Non imediate: qꝛ tunc aliqua actio imediate terminaret ad habitū: ꝛ cum illa actio esset alteratio: seqꝛ ꝙ ad habitus ꝛ dispositiones esset alteratio imediate: cuius oppositū pbat phs p intertio nē. 7. phisicoꝝ. Nec mediate: qꝛ da illud: quo mediate

Cōtra 2am cōclōnē Durandus dis. 33. q. 2. ar. 2°. Utrū vtutes ex actib9 generantur.

actus causant habitū:nec poteris. Nec.n.facile est illō
fingere.igit̄ actus nō se hñt ad hit᷒ vt pn^m actiuū.re-
stat ergo q̄ act᷒ se hēant ad generationē habituum vt
pn^m passiuū. ¶ De quo ēt distinguēdū est:q2 pncipiū
passiuū vocat̄ ppꝛie illud:qd̄ recipit:sicut cera est pn^m
passionū respectu figure:quā recipit:q̄n q3 vero disposi
tio:ꝭm quā recipit:sicut mollities in cera est pncipium
passionū recipiēdi figurā. Primo mō actus nō sunt pn
cipiū passionū receptiuū hituū:s3 potētia.aliogn abeū
tibus actib᷒ nō remaneret habitus:s3 2° mō actus sūt
pncipiū passiuum respectu habituū:sicut dispositio pre
uia nō qdē necessaria in esse:sicut q̄titas est necessaria
in cera ad receptionē figure. Q2 adhuc sequeret̄ q̄ nō
possent esse in potētia nisi p̄sentibus actibus:sed sicut
dispositio necessario preuia ad fieri habituū:vt moli-
ties in cera ad receptionē figure:nisi q̄ illud:qd̄ causat
molitiē cere:nō op3 q̄ causet figurā:sed illud ide3:qd̄
causat actū causat habitu3 ordine quodā. Sicut illud:
qd̄ causat in aqua calorē causat in ea raritatē ordine q̄
dā:q̄to eni3 aliqua potētia reducit̄ frequētius in actū
tanto reddit̄ magis disposita ꝛ pnioꝛ ad recipiēdū cō
similē actū. Hec aūt dispositio:vel pnitas:seu facultas
est habit᷒:pp qd̄ illō idē:qd̄ causat actus ꝛ frequētiam
eoꝝ causat:ꝛ p ɔñs habitū.) Hec ille. ¶ Cōtra tertia3

Contra 3^am cōclōnē ide3 vbi.s̄.q.6. Utrū v̄tutes morales sp̄ cū gr̄a ꝛ charitate infundantur.

cōclusionē arguit Duran.q̄ virtutes morales nō sem
per infundantur cū gr̄a ꝛ charitate:nec sint necessario
cōnexe cū illa. ¶ Primo. Q2 in pueris baptizatis suffi
cit:q̄ infundant̄ eis in baptismo ea:q̄ eis sufficiūt ad
salutē:sed charitas ꝛ gr̄a sufficit ad salutē.ergo sufficit
q̄ gr̄a seu charitas infundat̄ pueris in baptismo. Uez
q2 charitas necessario supponit fidē ꝛ spē:necessarium
est q̄ fides ꝛ spes infundant̄ cū charitate. ¶ 2°. Q2 si
alique virtutes morales infunderent̄ cū charitate:ille
vt videtur:essent eque perfecte vel pfectioꝛes sicut vir-
tutes morales acquisite:sicut vinū ex aqua factum in
nuptijs p xp̄m:vt dr̄ Jo.2° fuit eque bonū:vel melius
vinū q̄3 vinū per nām pductū:ꝛ sanitas data p xp̄3 in-
firmis fuit eque pfecta vel pfectioꝛ q̄3 sanitas bn̄ficio
nāe:vel per opationē medicine acq̄sita. Cū igitur perfe
ctioꝛ virtus inclinet pfectius ad operationē virtuosa3:
si virtutes morales infunderent̄ pueris in baptismo se
queret̄:q̄ cū venirēt ad etatē adultā:ipsi eq̄ pfecte vel
pfectius inclinarent̄ ad actus virtuosos morales:sicut
illi qui hñt v̄tutes morales acq̄sitas sine infusis:sicut
ꝛ gentilis qui per virtutes morales acq̄sitas bn̄ ꝛ ciui-
liter cōuersatur. Hoc aūt est falsum:q2 pueri baptizati
cum veniunt ad etatē adultā:indigent psuasionibus:ꝛ
instructionibus vt assuescant virtuose viuere:sicut si
nunq̄3 fuissent baptizati:ergo nō vr̄ q̄ eis infundantur
alique virtutes morales in baptismo. Unde illud qd̄
dicit Clemens:q̄ pueris in baptismo infundunt̄ gr̄a ꝛ
virtutes ꝭm habitū intelligendū est de v̄tutibus theo-
logicis:ꝛ nō de moralibus qbuscūq3. ¶ 3°. Q2 pecca-
toꝛes:qui cōsueuerūt exercitari in operibus vitiosis q̄n
conteruntur ꝛ consequuntur remissionē peccatoꝝ per
gratiam:eis nō infundunt̄ virtutes morales:q2 si infū
derētur possent statim p eas operari pmpte ꝛ faciliter
opera virtuosa:sicut illi q habent virtutes morales aq
sitas:qd̄ nō est veꝝ:imo tales de nouo contriti operan
tur opera virtuosa cū magna difficultate:ꝛ renixu ap-
petitus sensitiui. ¶ 4°. Q2 in talibus de nouo cōtritis
ꝛ cōuersis remanēt habitus morales vitiosi:s3 cū tali-
bus:vt videt̄ nō possunt stare habitus morales virtuo
si:neq3 acq̄siti:neq3 infusi.ergo ꝛc. ¶ 5°. Q2 habentib᷒
virtutes morales acquisitas an̄ gratie infusionē nō in-
fundunt̄ simul cū gratia hmōi virtutes morales infu
se:puta si gentilis exercitatus in virtutibus moralibus
cōuertatur ad fidē:vel si fidelis virtuosus peccet moꝛ-
taliter:ꝛ postea conuertat̄. Patet faciliter:q2 aut tales
virtutes infuse essent eiusde3 speciei cū acq̄sitis:aut al
terius. Nō eiusdē:q2 diuersa indiuidua eiusdē speciei:
nō possunt esse simul in eodem subiecto:vt p3.5.meta. Tex.cō.12.
Nec alterius:q2 tunc virtutes infuse dicerent̄ equoce
virtutes morales:sicut nomen canis dicit̄ equoce de
aiali latrabili:ꝛ de sidere celesti:qd̄ est incōueniēs. Q2
nihil dicimus nec scimus de virtutibus moralib᷒ infu-
sis:nisi per manuductionē acq̄sitarū:qd̄ nō esset si ifu-
se dicerent̄ pure equoce v̄tutes morales cum acq̄sitis.
Facile ēt esset hoc mō vocare virtutes morales qcq̄d
hō vellet.possum enim illud:qd̄ est albu3: equoce vo
care nigrū. ¶ 6°. Q2 predicte virtutes morales infuse
ad nihil oīno essent necessarie vel vtiles:q2 non ad eli-
ciēdā subaz act᷒ boni moralis:ad hoc eni3 sufficit sola
potētia sine q̄cūq3 v̄tute morali acq̄sita vel ifusa. Na3
act᷒ boni pñt p̄cedere ꝛ p̄cedunt quācūq3 talē v̄tutem
cū eis generētur virtutes acq̄site. Nec sunt necessarie
pp modū opandi pmpte ꝛ faciliter:q2 totū hoc faciūt
virtutes acq̄site sine infusis:ꝛ infuse nihil faciunt ad h
sine acquisitis. Nec itez sunt necessarie:vt dirigāt act᷒
ad vlterioꝛē finem q̄3 morales acq̄site:q2 illud fit suffi
cienter p fidē ostendentē vltimū finē:ꝛ p charitatē in-
clinantē in eundē.vñ nō o3 pp̄ter hoc ponere aliquas
v̄tutes morales ifusas. ¶ Foꝛte dicet̄:q̄ sunt necessa
rie ad hoc:vt p eas hō bene cōuerset̄ in vita spirituali
sicut p virtutes morales acquisitas bn̄ ɔuersat̄ in vita
ciuili. ¶ S3 hoc nō valet:q2 sicut hō bene ɔuersatur
in vita ciuili per virtutes morales acq̄sitas:sic bn̄ ɔuer
satur in vita sp̄uali per virtutes theologicas nobis ifu
sas:nec op3 pp̄ter hoc ponere v̄tutes morales infusas.
¶ Foꝛte dicet̄:q̄ virtutes morales infuse aliter me-
diant circa passiones q̄3 acquisite. Nā infidelis habēs
virtutes morales acq̄sitas iudicat nō sumendum esse
plus de cibo q̄3 sufficit ad bonū regimen coꝛpis:ꝛ p tē-
perantiā acquisita3 facit hoc faciliter. Fidelis vero fa
cit hoc ad subyciendū coꝛpus spiritui:ꝛ ad repꝛimēdū
rebellionē carnis ad spiritū subtrahendo coꝛpoꝛi illō
qd̄ expediret ad bonū regimē coꝛpoꝛis. ¶ S3 hoc nō
valet:q2 eodē modo mediāt circa passiones p virtutes
morales fidelis ꝛ infidelis virtuosi. Quilib3 enim coꝝ
iudicat p temperantiā tm̄ esse sumendū de cibo:q̄tu3
expedit ad bonū regimen coꝛpoꝛis:nō solū quo ad sa-
nitatem coꝛpoꝛis cōseruandam:s3 ne lascitia coꝛpoꝛis
impellat ad actū cōtrariū virtuti:vel ponat difficulta-
tem in opere v̄tutis. Et si virtus fidelis in aliquo casu
plus faciat nō facit hoc p aliquā virtutē moralem:sed
p virtutes theologicas:vel sp̄ali motione sp̄us sancti.)
Hec ille. ¶ Cōtra quartā cōclusionē arguit idē Durā-
dus p̄mo pbando q̄ virtutes morales non remaneāt
in patria q̄tū ad actū:cuius rōne3 dicit esse:q2 nulla
potentia q̄tūcūq3 perfecta per habitū potest exire in
actū nisi habeat presens obm̄:sed obiecta virtutū mo-
raliū nō erunt in patria.ergo nō erunt ibi actus virtu-
tum. Maioꝛ p3:q2 cū ob3 sit cā per se ipsius actus:siue
cā sine q̄ nō:semp tn̄ ad actū requirit̄ obm̄. Minoꝛ p3
q2 obiecta virtutū moraliū sunt cōcupiscabilia ꝛ dele-
ctabilia ciboꝛū ꝛ venereoꝝ q̄tū ad temperantiā:ꝛ ter-
ribilia ꝛ tristia piculoꝝ q̄tū ad foꝛtitudinem:res cō-
mutabiles ꝛ distribuibiles q̄tū ad iustitiā:que veniūt
in vsum presentis vite.hec aūt nō erunt in patria.igi
tur ꝛc. ¶ 2° arguit:q̄ nulla virtus moralis perficiens

Cōtra 4^am cōclōnē ide3 vbi.s̄.q.4. Utrum virtutes morales remaneāt in p̄ria q̄tu3 ad actum.

appetitum

appetitum sensitiuũ remanebit in patria quo ad habitum. Cuius rationez dicit esse: quia destructo subiecto destruitur accidens: sed subiectum talium virtutiz. s. appetitus sensitiuus destruitur in morte: cum sit virtus corporalis. ergo ⁊ ipsi habitus. Et si in resurrectione reparetur appetitus sensitiuus: aut nõ erit idem numero: ⁊ per cõsequens nec tales habitus si miraculose reparentur essent idem numero: hoc nõ esset actio nostra: nec ꝓpter hoc posset dici: ꝙ ꝑcedẽtes habitus remanebunt: aut si essent idem numero tam appetitus sensitiuus ꝙ̃ tales habit⁹ remanebũt.) Hec ille in forma. ¶ Et in hoc secundus articulus terminatur.

Quantum ad tertium articulum restat predictis obiectionibus respondere. Et quidem ad primum Scoti contra primam conclusionem respondit quasi in forma sanctus Tho. de virtutibus art. 5. vbi arguit sic primo loco. (Maior ꝑfectio requiritur in imperante ad hoc: ꝙ imperet recte ꝙ̃ in exequente ad hoc ꝙ recte exequatur: quia ex imperãte ꝓcedit ordinatio exequentis: sed ad actum virtutis se habet voluntas vt imperans: irascibilis autem ⁊ cõcupiscibilis sicut obedientes ⁊ exequentes. cum igitur in irascibili: ⁊ cõcupiscibili sit virtus sicut in subiecto: videtur ꝙ multo fortius debeat esse in voluntate.) ¶ Ecce argumentum. ¶ Sequitur responsio. (Dicẽdum (inquit) ꝙ ad imperanduz sufficit voluntati iudicium rationis. Nam voluntas appetit naturaliter qđ est bonum ẜm rationẽ: sicut concupiscibilis: quod est delectabile ẜm sensum.) Hec ille. ¶ Ex quo patet: ꝙ nõ oportet principem: aut imperantez in partibus aĩe habere virtutem quo ad omnia: sed solum quo ad illa in quibus eius natura sola: ⁊ nõ qualificata habitu superaddito nõ sufficit. ¶ Potest etiam dici ꝙ superior pars anime habet in se virtutem: nec tamen pars nõ est voluntas: sed rõ que est subiectum prudentie: que quidem prudentia sufficit ad rectificandum intellectum ⁊ voluntatẽ. Unde ꝓ maiori declaratione huius solutionis. S. Tho. ibidem in principali responsione sic dicit. (Per habitum virtutis potẽtia: que ei subycitur respectu sui actus cõplementuz acquirit. Unde ad id: ad quod aliqua potentia se extendit ex ipsa ratione potentie: non est necessarius habitus virtutis. Uirtus autem ordinat potentias ad bonum: ipsa enim est que bonum facit habentẽ: ⁊ eius opus bonum reddit: voluntas autem hoc qđ virtus facit circa alias potentias: hꝫ ex se ipsa ratione sue potentie. Nam eius obiectuz est bonum: vnde tendere in bonũ hoc modo se habet ad voluntatem: sicut tendere in delectabile ad concupiscibilem: ⁊ sicut ordinari ad sonum se habet ad auditum. Unde voluntas nõ indiget aliquo habitu virtutis inclinante ipsam ad bonum: quod est sibi ꝓportionatũ: q2 in hoc ex ipsa rõne potentie tendit: sed ad bonũ: qđ trãscendit ꝓportionem potentie indiget habitu virtutis. Cum aũt vniuscuiusqꝫ appetitus tendat in ꝓpriuz bonum appetentis: dupliciter aliquod bonum potest excedere ꝓportionez voluntatis. Uno mõ ratione speciei. Alio modo ratione indiuidui. Ratione qđem speciei: vt voluntas eleuetur ad aliquod bonum: qđ excedit limites humani boni: ⁊ dico humanuz bonũ illud: in quod ex naturalibus homo põt. Sed supra humanum bonum est bonuz diuinum: in quod voluntatem hominis eleuat charitas: ⁊ similiter spes. Ratione aũt indiuidui hoc modo: ꝙ aliquis querat illud: quod est alterius bonum: licet voluntas extra limites humani boni non feratur. Et sic voluntatem perficit iustitia: ⁊ omnes virtutes in aliud tendentes: vt liberalitas: magnificentia: ⁊ hmõi. nam iustitia est alterius bonum: vt dicit philosophus. 5. ethi. Sic igitur due ṽtutes sunt in volũtate sicut in subiecto. s. charitas ⁊ iustitia: cuius signum est: q2 licet iste virtutes ad partem appetitiuaz pertineant: tamen nõ cõsistunt circa passiones sicut tẽperantia ⁊ fortitudo. Unde pꝫ: ꝙ non sunt in appetitu sensitiuo: in quo sunt passiones: sed in appetitu rõnali: qui est voluntas: in quo nõ sunt passiones. nam omnis passio est in parte aĩe sensitiua: vt ꝓbatur. 7. phisicoꝝ. Ille aũt virtutes: que circa passiones consistunt: sicut fortitudo circa timores ⁊ audatias: ⁊ temperantia circa cõcupiscentias: opꝫ eadem rõne esse in appetitu sensitiuo. Nec opꝫ ꝙ ratione istaꝝ passionũ sit aliqua virtus in voluntate: q2 bonum in istis passionibus est: qđ est ẜm rõnem: ⁊ ad hoc naturalr̃ se hꝫ voluntas ex rõne ipsius potentie: cũ sit ꝓprium bonũ volentis.) Hec ille. ¶ In sequenti vero ar. s. 6. ostendit quõ prudẽtia est subiectiue in intellectu practico. ⁊ ar. 7. ostẽdit: quomõ alique ṽtutes sunt in intellectu speculatiuo. ¶ Ex quibus appꝫ: ꝙ cõsequentia arguentis nõ valet. cum ex hoc: qđ Aristo. dicit virtutes esse in superiori parte anime: vult inferre ꝙ sunt in voluntate: lꝫ cõcedamus aliquas virtutes morales esse in volũtate subiectiue: licꝫ nõ omnes: vt arguens putat. Forte etiam arguens deceptus fuit: putans volũtatem esse altissimã potentiam aĩe: ⁊ omnibus alys superiorẽ: cuius oppositũ ostendit. S. Tho. pͣma pte. q. 82. arti. 3. ⁊ de veritate. q. 22. arti. xi. ⁊ multis alys locis. ¶ Ad 2^{m} dicitur pͥmo: ꝙ nõ est simile de iustitia: ⁊ de fortitudine: vel temperantia: vt dictũ est: q2 iustitia tendit in alienũ bonum: fortitudo vero ⁊ temperantia in ꝓprium: ⁊ iõ iustitia est in voluntate: non autez alie: vt dictũ est. ¶ De hoc sanctus Tho. pͣma scđe. q. 56. arti. 6. sic dicit. (Cum per habitum ꝑficiatur potentia ad agenduz: ibi indiget potentia habitu perficiente ad bene agendum: qui qđez habitus est virtus: vbi ad hoc non sufficat ꝓpria ratio potentie. Omnis aũt potentie ꝓpria ratio attenditur in ordine ad obiectum: vnde cũ obiectum voluntatis sit bonũ homini volenti ꝓportionatum: ꝙ̃tum ad hoc nõ indiget voluntas virtute perficiente: sed si qđ bonũ imineat homini volendum: qđ excedat ꝓportionem voluntatis: siue ꝙ̃tum ad totã speciem humanã sicut bonum diuinuz: qđ transcendit limites nature humane: siue ꝙ̃tum ad indiuiduum sicut bonum ꝓximi: ibi voluntas indiget virtute: ⁊ ideo hmõi virtutes: que ordinant affectum hominis in deuz vel in ꝓximũ sunt in voluntate sicut in subiecto: vt charitas: ⁊ iustitia: ⁊ hmõi.) Hec ille. ¶ Item tertio sen. dis. 33. q. scđa arti. 4. questiuncula tertia sic dicit. (Justitia nõ potest esse in irascibili: aut concupiscibili sicut in subiecto: cuz nõ sit circa passiones: ad ipsam enim nõ pertinet moderari passiones: sed exteriores actiones: que sunt ad alteꝝ. Unde opꝫ ꝙ sit in illa potẽtia sicut in subiecto: ad quẽ pertinet vsus rerum exteriorũ in ordine ad alterum: vti autem est actus voluntatis ẜm Augustinũ: sed non absolute ẜm ꝙ voluntas est finis: sed ẜm ꝙ presupponit collationem rationis ordinantis ad alterum: ⁊ iõ in voluntate hoc mõ accepta est iustitia sicut in subiecto. In voluntate enim ẜm ꝙ est finis non potest esse aliqua virtus moralis: q2 ad bonum ciuile ⁊ cõnaturale hominis voluntas naturalem inclinationem habꝫ sicut in ꝓprium obiectuz: sed ẜm ꝙ voluntas est eorũ: que sunt ordinata ad finez: sic in voluntate potest esse virtus moralis. s. iustitia: sicut ⁊ prudentia est in ratio-

Duplr̃ aliqđ bonum põt excedere proportionem voluntatis.

Cap. 3.

Tex. cõ. 21.

ne cogitatiua. Et similis ratio est de oībus virtutibus: que nō sunt circa passiones: sed circa operationes sicut liberalitas: ⁊ magnificētia: ⁊ hꝰ.) Hec ille. ¶ Itē ibidē in solutione tertij sic dicit. (Cum voluntas equalr̄ habeat imperiū sup̲ oēs materias ⁊ actus virtutū: tn̄ materie quarundā virtutū sicut passiones p̲tinēt ad alias potentias imediatius. Et iō virtutes: q̄ sunt p̄ncipalr̄ circa passiones: sunt in illis potentijs sicut in subiecto: sed māe quarundā v̄tutū nō p̲tinēt ad aliā potentiam nisi ad volūtatē: ⁊ iō v̄tutes: que sunt circa illas materias: sūt in volūtate sicut in subiecto.) Hec ille. ¶ Simile ponit scd̄a scd̄e. q. 58. ar. 4. vbi reddit rōnē: quare iustitia est in voluntate subiectiue. ¶ Dicit̄ 2°. ꝙ scūs Tho. nūq̄ȝ posuit: ꝙ oēs v̄tutes morales sint subiectiue in obedibili rōni accipiendo tale obedibile precise p̲ appetitu sensitiuo: sed obedibile rōni vel rōnale p̲ p̲ticipationeȝ vocat gnālr̄ quēlibet appetitū humanū. ¶ De hoc scūs Tho 3° sen. dis. 33. q. 2. ar. 4. questiun. tertia in solutione p̄mi sic dicit. (Rōnale p̲ p̲ticipationē nō solū dr̄ irascibilis ⁊ cōcupiscibilis: sed vl̄r appetitus: vt phūs dicit p̄mo ethi. Et iō voluntas q̄uis per essentiā sit in p̲te intellectiua: tn̄ q̄tū ad actum equalr̄ rōne p̲ticipat: ⁊ p̄cipue ſm ꝙ est eoꝝ: que sunt ad fineȝ in que tendit ſm ꝙ a rōne preordinata sunt. et iō pōt esse subiectū v̄tutis moralis.) Hec ille. ¶ Simile dicit̄ p̄ma scd̄e. q. 56. art. 6. in solutione scd̄i. (Dōm (inquit) ꝙ rōnale p̲ participationē nō solū est irascibilis ⁊ concupiscibilis: sed oīno. i. vl̄r appetitiuū: vt dr̄ p̄mo ethi. sub appetitiuo aūt cōprehendit̄ voluntas: ⁊ iō si qua virtus est in volūtate est moralis: nisi sit theologica.) Hec ille. ¶ Simile dicit scd̄a scd̄e. q. 58. arti. 4. in solutione tertij: vbi dicit sic. (Rōnale p̲ participationē nō solū est irascibilis ⁊ cōcupiscibilis: sȝ oīno appetitiuū: vt dr̄ p̄mo ethi. q2 oīs appetitus obedit rōni. Sub appetitiuo aūt cōprehendit̄ volūtas: ⁊ iō volūtas pōt eē subiectū virtutis moralis.) Hec ille. ¶ Ad 3^m dr̄ p̄mo ꝙ Aristotiles vbi allegat̄ nō intendit: ꝙ nulla potētia sensitiue p̲tis possit esse subm̄ v̄tutis moralis: sȝ solum de potētijs sensitiuis app̄hēsis. q2 in appetitiuis exp̄sse cōcedit. ¶ De hoc scūs Tho. p̄ma scd̄e. q. 56. arti. 5. sic dicit. (In viribus sensitiuis apprehensiuis interius ponunt̄ aliqui habitus. qd̄ pȝ ex hoc qd̄ phūs dicit in libro de memoria: ꝙ in memorando vnuȝ post aliud operat̄ cōsuetudo: q̄ est quasi quedaȝ nā. Nihil aūt est aliud habitus cōsuetudinalis q̄ȝ habitudo acq̄sita p̲ cōsuetudinē: que est in modū nāe. Uñ de virtute dicit Tullius in rethorica: ꝙ virtus est habitus in modum nāe rōni cōsentaneus. In hoīe tn̄ illud: qd̄ ex cōsuetudine acq̄ritur in memoria: ⁊ in alijs viribus sensitiuis apprehensiuis nō est habitus p̲ se: sed aliq̄d annexum habitibus intellectiue partis: sed tn̄ si qui sunt habitus in talibus viribus v̄tutes dici nō possunt. Uirtus eniȝ est habitus p̲fectus: quo nō ꝯtingit nisi bonū operari: vñ opȝ ꝙ virtus sit in illa potētia: que est cōsumatiua boni operis. Cognitio aūt veri nō cōsumat̄ in viribus sensitiuis apprehensiuis: sed hm̄oi vires sunt quasi preparatorie ad cognitionē itellectiuā. Et ideo in hꝰ viribus nō sunt virtutes: quibus cognoscitur verū: sed magis in intellectu vel rōne.) Hec ille. ¶ Et statim post in solutione primi sic dicit. (Appetitus sensitiuus se hȝ ad volūtatē: que est appetitus rationis: sicut motus ab eo. Et ideo opus appetitiue virtutis ꝯsumatur in appetitu sensitiuo: ⁊ p̲pter hoc appetitus sensitiuus est subȝ virtutis. Uirtutes aūt sensitiue app̄hensiue magis se hn̄t vt mouētes respectu intellectus: eo ꝙ fantasmata se hn̄t ad intellectū: sicut colores ad visum vt dr̄ 3° de aīa. Et iō opus cognitiōis ī itellectu terminat̄: ⁊ p̲pter hoc virtutes cognitiue sunt in ipso itellectu vel rone.) Hec ille. ¶ Ex quibꝰ pȝ: ꝙ nulla v̄tus ponit̄ in potentijs app̄hensiuis sensitiuis: q2 in nulla eaꝝ cōsumatur opus v̄tutis: secus est de potētijs sensitiuis appetitiuis: q2 in eis cōsumat̄ opus virtutis appetitiue: potissime circa passiones. ⁊ nō in volūtate. Et hec est alia rō: q̄re in voluntate nō est fortitudo: nec temp̲antia: nec alia virtus moderatiua passionū: dato ꝙ volūtas possit habere aliquos habitus circa tales passiones: q̄ nō habēt rōnē v̄tutis: vt post dicet̄. ¶ Dr̄ 2° ꝙ vterqȝ appetitus sensitiuus. s. ⁊ intellectiuus dr̄ rōnale p̲ p̲ticipationeȝ: ⁊ dr̄ obedibile rōni: ⁊ persuasibile a rōne: ⁊ in vtroqȝ est v̄tus moralis mō quo sepe dictū est. ¶ Nec valet: qd̄ dicit arguēs ꝙ liberū arbitriū nō dicit̄ p̲prie obedibile: q2 q̄tūcūqȝ voluntas sit libera: nūq̄ȝ pōt facere contra oē dictamen rōnis: cū nō possit ferri nisi in bonum intellectū pluſq̄ȝ visus sup̲ nō coloratū. Pōt tn̄ facere cōtra hoc p̲ticulare iudiciuȝ vel illud ſm ꝙ hoc possit p̲uenire ab intellectu: vt diffuse visum fuit in secūdo. ¶ Ad 4^m dicit̄ p̄mo: ꝙ auctoritas Augustini indiget bona glosa. Naȝ cōstat ꝙ prudentia nō est amor: nec aliqua virtus intellectualis: ⁊ similr̄ nec fides: nec spes est amor. Q̄uō auteȝ debeat dicta auctoritas intelligi ostēdit scūs Tho. p̄ma scd̄e. q. 56. art. tertio: vbi arguit sic. (Dicit Augustinus in libro de moribus ecclesie: ꝙ omnis virtus est amor. Subiectū autem amoris non est intellectus: sed solum vis appetitiua. ergo nulla virtus est in intellectu.) ¶ Ecce argumentū. ¶ Seq̄tur responsio. (Dicendum (inquit) ꝙ verbū Augustini intelligenduȝ est de virtute simpliciter dicta: non ꝙ ois talis virtus sit amor simpliciter: sed q2 depēdet aliq̄l'r ab amore inq̄tū dependet a volūtate. cuius p̄ma affectio est amor.) Hec ille. ¶ Item questione. 62. artic. scd̄o arguit sic. (Augustinus in libro de moribus ecclesie dicit. Manifestū est in quatuor v̄tutibus cardinalibus: ꝙ sunt ordo amoris. Amor aūt est charitas: que ponitur virtus theologica. ergo virtutes morales non distinguuntur a theologicis.) ¶ Ecce argumentum. ¶ Sequitur responsio. (Dicendum (inquit) ꝙ licet charitas sit amor: nō tn̄ omnis amor est charitas. Cuȝ ergo dicit̄: ꝙ omnis virtus est ordo amoris: potest intelligi vel de amore communiter dicto: vel de amore charitatis: si de amore cōmuniter dicto: sic dicitur quelibȝ v̄tus eē ordo amoris inq̄tū ad q̄libȝ v̄tutū cardinaliuȝ requirit̄ ordinata affectio. omnis autē affectionis radix ⁊ principiū est amor. Si autē intelligatur de amore charitatis: nō datur p̲ hoc intelligi: ꝙ quelibet alia virtus essentialiter sit charitas. sed ꝙ omnes alie virtutes aliqualiter a charitate dependent.) Hec ille. ¶ Ex quibus pȝ: ꝙ tales auctoritates indigent glosa. alias augustinus in multis cōtradiceret sibi ⁊ veritati. Nam ⁊ in de ciuitate dei: vt allegat sanctus Tho. p̄ma scd̄e. q. 58. artic. 2° dicit: ꝙ virtus est ars recte viuendi. Sed ars est virtus intellectualis. ergo virtus moralis non differt ab intellectuali. immo sequitur ꝙ omnis virtus est subiectiue in intellectu. Sed qualiter debeat̄ itelligi: ondit ibidē scūs Tho. (Aug. (inq̄t) accipit cōiter artē p̲ q̄libȝ recta rōne: ⁊ sic sub arte icludit̄ ēt prudētia: q̄ est recta rō agibiliū: sicut ars est recta rō factibiliū. Et ſȝ hoc qd̄ dicit: ꝙ virtus est ars recte viuendi eēntialiter: ꝯuenit prudentie: participatiue autē alijs virtutibus: p̲ut ſm prudentiaȝ dirigunt̄.) Hec ille. ¶ Dr̄ 2°. ꝙ posito: ꝙ oīs virtus eēt amor. nō ex hoc concluditur:

Cap. 16.

Lec. 5.

Tex. cō. 30.

Nulla virtꝰ ponit̄ in potētijs sensitiuis app̄hensiuis

Q̄uō intelligitur ꝙ v̄tus est amor. li. 19. ca. p̄mo

ꝯcluditur: ꝙ oĩs ṽtus ſbiectiue ẽ in volũtate: qꝛ amor non ſolũ eſt in appetitu intellectiuo: verũ etiã in appetitu ſenſitiuo ꝛ nãli. et iõ dicta auctoritas nihil penitus cõcludit in ꝓpoſito.

Cur voluntas nõ egeat habitu virtutis ad moderãdas paſſiones.

¶ Ad quintum negatur prima cõſequentia: qꝛ ſicut dictũ eſt in ſolutione primi: volũtas habꝫ ex ipſa ratione ſue potentie hoc: qđ virtus facit circa alias potentias. Et iõ non neceſſario indiget aliquo habitu determinante ipã in mã paſſionũ: nec quo ad obiectũ: nec quo ad modũ agendi: cuius habitus ipſa ſit ſubiectũ: ſed ſufficit habitus virtutis in intellectu practico: vt ſepe dictũ eſt. ſecus eſt in materia exteriorũ actionũ: que ſunt ad alterũ. Et ad huius improbationem p̃mã dicitur: ꝙ non oportet rõnẽ primo errare in oſtendendo ꝙ voluntatẽ male eligere. Tñ dicitur: ꝙ nunꝙ voluntas pũerſe eligit niſi p̃cedat aliquis defectus in rõne: puta quia quod eſt in ſe malum oſtendit ſub rõne boni: aut qꝛ licet oſtendat bonũ: non tñ ſm oẽm conſideratione debitã: nec attendit oĩa cõſideranda: vel qꝛ deficit in actu cõſiliandi: aut in actu iudicandi: aut in actu p̃cipiendi. De hoc ſanctus Tho. prima pte. q. 63. ar. primo in ſolutione quarti ſic dicit.

Peccatum mortale in actu liberi arbitrij dupl'r.

(Peccatũ mortale in actu liberi arbitrij cõtingit eſſe dupliciter. Uno mõ ex hoc ꝙ aliqđ malũ eligit: ſicut hõ peccat eligendo adulteriũ: aut aliquod alterũ: qđ eſt ſm ſe malũ: ꝛ tale peccatũ ſemꝑ ꝓcedit ex aliqua ignorantia vel errore: alioqn illud: qđ eſt malũ: nõ eligeret vt bonũ. Errat quidẽ adulter in particulari eligens hanc delectationẽ inordinati actus quaſi aliqđ bonũ ad nũc agendũ: ꝓpter inclinationẽ paſſionis: aut habitus ẽt ſi in vniuerſali nõ erret: ſed verã de hoc ſniã teneat. Alio mõ ꝯtigit peccare ꝑ liberũ arbitriũ eligendo aliqđ qđ eſt ſm ſe bonũ: ſꝫ nõ cũ ordine debite menſure: aut regule: ita ꝙ defectus inducẽs peccatũ ſit ſolũ ex parte electionis: q̃ nõ habet debitũ ordinẽ: nõ ex parte rei electe. Sicut ſi aliqs eligeret orare non attendens ordinẽ ab eccleſia inſtitutũ: ꝛ hꝰ peccatum nõ preexigit ignorantiã: ſꝫ ſolũ abſentiã cõſiderationis eorũ: q̃ cõſiderari debẽt. Et hõ mõ angelus peccauit cõuertẽdo ſe ꝑ liberũ arbitriũ ad ꝓpriũ bonũ abſq; ordine ad regulam diuine voluntatis.) Hec ille. ¶ Et ſimile ponit 2° ſen. diſ. 5. q. p̃a ar. p̃. ꝛ multis alijs locis. ¶ Et ſi dicatur: ꝙ ſm hoc oẽ peccatum voluntatis ꝓcedit ex ignorantia vel errore: aut in cõſideratione intellectus: ꝛ tunc pena vr̃ p̃cedere culpã. ¶ Dr̃ ꝙ cõſequẽtia non valet. Tũ qꝛ in cõſiderãdo precedẽs p̃mã electionem malã: ꝛ primã culpã nõ hꝫ rõnẽ culpe nec pene: vt oſtẽdit ſanctus Tho. in multis locis preſertim de malo. q. p̃ma arti. 3°. vbi ſic dicit. (Nõ vti regula rõnis: ꝛ legis diuine p̃intelligitur in volũtate añ inordinatã electionẽ. Huius aũt ꝙ eſt nõ vti regula predicta nõ opꝫ aliquã cãm querere: qꝛ ad hoc ſufficit ipſa libertas voluntatis: per quã põt agere: vel nõ agere. Et hoc ip̃m: quod eſt nõ attendere actu ad talẽ regulã in ſe cõſideratum nõ eſt malũ: nec culpa nec pena: qꝛ aĩa nõ tenetur: nec põt attẽdere ad hmõi regulã ſemꝑ in actu: ſed ex hoc accipit p̃mo rõnẽ culpe: ꝙ ſine actuali conſideratione regule ꝓcedit ad hmõi electionẽ. ſicut artifex nõ peccat in eo: ꝙ nõ ſemꝑ tenet menſurã: ſed ex hoc ꝙ non tenens menſurã ꝓcedit ad operandum. ¶ Et ſimiliter culpa voluntatis nõ eſt in hoc: ꝙ nõ actu attendit ad regulã rõnis vel legis diuine: ſed ex hoc ꝙ nõ habens regulã vel menſurã hmõi ꝓcedit ad hmõi electionẽ. Et inde

Cap. 30. t. 6.

eſt ꝙ Auguſtinus in. 12. de ciuitate dei dicit: ꝙ volũtas eſt cauſa peccati inq̃tũ eſt deficiens: ſed illũ defectũ cõparat ſilentio vel tenebris: qꝛ. ſ. ille defectus eſt ſola negatio.) Hec ille. ¶ Et de hoc diffuſe dictũ fuit ſcđo ſniarũ. *diſ. 37.* Cõcedit̃ tñ: ꝙ nũꝙ error vel ignorantia p̃cedit omnẽ culpã peccãtis: imo cõſequit̃ aliqđ pctm̃ actuale vel originale: ſecus eſt de incõſideratione: que eſt pura negatio: ꝛ nõ ignorantia: nec error: nec priuatio: qꝛ illa preceſſit omnẽ culpã in p̃mo angelo ꝛ hoĩe. ¶ Ad 2um improbationẽ p̃dicte rñſionis dr̃ p̃mo: ꝙ in volũtate ẽx frequentia actuũ in mã paſſionũ põt generari habitus: ſed nullus talis hꝫ ꝓprie rõnẽ ṽtutis: ſꝫ ꝯtinentie vel incõtinẽtie. Cuius rõ tacta eſt ſuperius in ſolutiõe tertij: qꝛ. ſ. opus appetitiue virtutis in mã paſſionum nõ ꝯſumat̃ in volũtate: ſꝫ in appetitu ſenſitiuo. ¶ De hoc ſcũs Tho. ſcđa ſcđe. q. 155. arti. p̃mo ſic dicit. (Nomen cõtinentie dupl'r ſumit̃ a diuerſis. Quidã enim cõtinentiam nominant: ꝑ quã aliqs ab omni venerea delectatione abſtinet. vñ ꝛ apoſtolus Gal. 5. continentiam caſtitati cõiungit: ꝛ ſic cõtinẽtia ꝑfecta p̃ncipalis qdẽ eſt virginitas. ſcđaria vero viduitas. Uñ ſꝫ hoc eadẽ rõ eſt de cõtinẽtia: que de virginitate: quã ſupra diximus virtutẽ. Alij vero dicũt cõtinentiã eſſe: ꝓpter quã aliqs reſiſtit cõcupiſcẽtijs prauis: que in eo vehementes exiſtunt. Et hoc mõ accipit phs continẽtiã. 7. *Cap. 10.* ethicorũ: ꝛ hoc mõ ẽt accipit̃ ꝯtinẽtia in collationibus patrũ. Hoc aũt mõ cõtinẽtia hꝫ aliqd de rõne ṽtutis: inq̃tũ. ſ. rõ firmata eſt cõtra paſſiones: ne ab eis deducatur. Nõ tñ pertingit ad ꝑfectã rõnẽ ṽtutis moralis: ſm quã ẽt appetitus ſenſitiuus ſubdit̃ rõni: ſic vt in eo nõ inſurgant vehementes paſſiones rõni ꝯtrarie. Et iõ phs dicit. 4. ethi. ꝙ cõtinentia nõ eſt virtus: ſꝫ quodãmodo mixta: inq̃tũ. ſ. hꝫ aliqd de ṽtute: ꝛ in aliquo deficit a virtute. Largius tñ accipiendo nomen virtutis ꝓ quolibꝫ p̃ncipio laudabiliũ operũ poſſumus dicere cõtinentiã eſſe virtutẽ.) Hec ille. ¶ Et articulo tertio oñdit: quõ ꝯtinentia eſt ſubiectiue in voluntate. (Omnis (inquit) virtus in aliquo ſubiecto exiſtens facit illud differre a diſpoſitione: quã hꝫ dum ſubijcitur oppoſito vitio. Cõcupiſcibilis autem eodem modo ſe habet in eo: qui eſt continens: ꝛ in eo q eſt incontinẽs: qꝛ in vtroq; prorumpit ad prauas cõcupiſcentias vehementes. Unde manifeſtũ eſt: ꝙ continentia non eſt in concupiſcibili: ſicut in ſubiecto. Similiter etiam rõ eodem modo ſe habet in vtroq;: qꝛ tam cõtinens ꝙ incõtinens habꝫ rationẽ rectam: ꝛ vterq; extra paſſionẽ exiſtens gerit in ꝓpoſito concupiſcentias illicitas non ſequi. Prima autẽ differẽtia eorũ inuenitur in electione: quia continens quãuis patiatur vehementes concupiſcentias: tamen eligit eas nõ ſequi ꝓpter rationem: incontinens autem eligit ſequi eas nõ obſtante cõtradictione rationis: ꝛ ideo opꝫ ꝙ continentia ſit ſicut in ſubiecto in illa vi anime: cuius actus eſt electio: ꝛ hec eſt voluntas.) Hec ille. ¶ Ex qbus patet: ꝙ in voluntate cauſantur habitus circa paſſiones: ſed tamen non habent perfecte: nec ꝓprie rationem virtutis: quia non complete perficiunt appetitũ motus circa paſſiones. In ſequenti etiam articulo oſtendit: quomodo continentia: que eſt in voluntate: ſe habet ad temperantiã: que eſt in appetitu: ſicut imperfectum ad perfectum: quia bonum rationis cõpletius viget in temperato ꝙ in continente. ¶ Dicitur ſcđo: ꝙ intellectus magis indiget habitu virtutis ꝙ voluntas ad determinandũ actum eius: quo ad obiectum: ꝛ quo ad modum agendi. Unde ſanctus Tho. de virtutibus arti. 5°. arguit ſic tertio loco. (In parte anime cognitiua eſt aliqua cognitio naturalis: que eſt primorũ p̃ncipiorum: ꝛ tamen reſpectu huius cognitionis eſt aliqua virtus intellectua

lis in nobis.s.intellectus:qui est habitus primorū̄ prī cipiorū.ergo ꝛ in voluntate debet esse aliqua virtus re spectu eius:ad qd̄ naturaliter inclinatur.) ¶ Ecce ar gumentum. ¶ Sequitur responsio.(Dicendū (inqt) ꝙ cognitio fit per aliquam speciem:nec ad cognoscē dum potentia intellectus sufficit per se ipsam nisi spe cies a sensibilibus accipiat.Et ideo opʒ in his etiā que naturaliter cognoscimus esse quēdam habitum:qui quodāmodo principium a sensibus sumit:vt dicitur in fine posteriorum.sed voluntas non indiget aliqua spē. vnde non est simile.) Hec ille. ¶ Item secundo loco arguit sic.(Uoluntas nō solum est finis vltimi: sed etiam alioꝝ finiū:sed circa appetitū alloꝝ finiuʒ cōtingit voluntatem ꝛ recte ꝛ non recte habere. Nam boni pstituunt sibi fines bonos:mali vero malos.vn̄ dicitur tertio ethicoꝝ.Qualis vnusqsqʒ est:talis finis sibi videtur.ergo requiritur ad rectitudinē voluntatis aliqs habitus virtutis eam perficiens.) ¶ Ecce argu mentum. ¶ Sequit̄ responsio.(Dōm (inquit) ꝙ na turalis inclinatio volūtatis nō solum est in vltimum finem:sed in illud bonuʒ:qd̄ sibi a ratione demonstra tur. Nā bonum intellectus est obiectuʒ voluntatis:ad qd̄ naturaliter ordinatur voluntas:sicut ꝛ quelibet po tentia in suū obiectū:dūmodo hoc sit ppriū bonum: ꝛ tn̄ circa hoc aliqs peccat:inq̄tū iudiciū rōnis inter cipit̄ passione.(Hec ille. ¶ De predictis.S. Tho. de veritate.q.24.arti.2° sic dicit.(Cum ad operationem nostram tria cōcurrāt.s.cognitio:appetitus:ꝛ ipsa opa tio:tota rō libertatis ex mō cognitionis dependet. Ap petitus eniʒ cognitionē seqt̄:cuʒ appetitus non sit nisi boni qd̄ sibi p vim cognitiuā pponit̄:ꝛ ꝙ qn̄qʒ appeti tus videat̄ cognitionē nō seq.hoc ideo est:qꝛ nō circa idē accipit̄ appetitus ꝛ cognitionis iudiciū.Est enī ap petitus de pticulari opabili:iudiciū vo rōnis est qn̄qʒ de aliquo vlī:qd̄ est qn̄qʒ cōtrariū appetitui.Sʒ iudi ciū de hoc particulari opabili vt nūc:nūquā pōt eē ap petitui ꝯriū:q enim vult fornicari:q̄uis sciat in vlī for nicationē malā esse:tn̄ iudicat sibi vt tūc boꝫ esse hūc fornicationis actū:ꝛ sub spē boni ipʒ eligit. Nullus.n. intendens ad malū opatur:vt dicit Dionysius. Appeti tū aūt:si nō sit aliqd phibens:sequit̄ motus vel opera tio:ꝛ iō si iudiciū cognitiue nō sit in potestate alicuius: sed sit ei aliunde determinatū:nec appetitus erit in po testate eius:ꝛ p ꝯsequens nec motus:vel opatio abso lute:ꝛc.) Hec ille. ¶ Ad 6ᵐ negatur minor.qꝛ sicut su pra dictū est:voluntas ex rōne sue potētie hʒ sine hitu superaddito circa ppriū bonū:qd̄ alie potentie habent p habitus superadditos.s.agere firmiter:pmpte:ꝛ delecta biliter.Et ad pbationeʒ minoris dr̄:ꝙ in casu illo:quo aliqs prius vitiosus incipit ad oppositū reuocari:nō sta tim delectabilr̄ eligit:sed cuʒ difficultate:sed hoc totū puenit ex pte appetitus sensitiui:qꝛ.s.passiones illius repugnant tali electioni:nō aūt puenit ex pte volun tatis:que q̄tū est de se prompte:ꝛ delectabiliter eligit bonū propriū sibi per rōnem ostensuʒ. ¶ De hoc scūs Tho.de vtutibꝰ ar.4.in solutiōe scdi sic dicit.(Actus (inquit) virtutis non pōt esse irascibilis:aut concupi scibilis tm̄ sine rōne:id tn̄ qd̄ est in actu virtutis pnci palius est rōnis.s.electio:sicut in qualibet opatione pn cipalior est actio agentis q̄ passio patientis.ratio eniʒ impat irascibili ꝛ cōcupiscibili. Nō ergo p tanto dicit̄ virtus in irascibili ꝛ cōcupiscibili q̄si p eas totus actꝰ virtutis vel pncipalior pars expleatur:sed inq̄tum p vtutis hītū vltimū ꝯplemētū bonitatis actui vtutis cō fertur:hoc.s.ꝙ irascibilis ꝛ cōcupiscibilis absqʒ diffi cultate seq̄t̄ ordinē rationis.) Hec ille. ¶ Itē pma 2ᵉ.q.56.arti.4.in solutione quarti sic dicit.(In electio ne duo sunt.s.intētio finis:q ptinet ad virtutē moralē: ꝛ preacceptio eius:qd̄ est ad finē:qd̄ pertinet ad prudē tiam:vt dr̄.6. ethi.Qr aūt habeat rectam intentioneʒ finis circa passiones aīe:hoc cōtingit ex bona disposi tione irascibilis ꝛ cōcupiscibilis:ꝛ ideo virtutes mora les circa passiones sunt in irascibili ꝛ cōcupiscibili:sed prudētia est in rōne.) Hec ille. ¶ Ex qbus pʒ:ꝙ vitio sus dū incipit recedere a vitio:ꝛ attendere ad virtuteʒ patit̄ difficultatē pter repugnantiā appetitꝰ sensitiui. Potest ēt dici:ꝙ talis patit̄ difficultatē pter aliquos habitus in voluntate causatos.s.incōtinentiā:vel hꝰsʒ hmōi habitus nec habent pprie rationē vitij:nec ha bitus oppositi.s.continentia habent pprie rōnem vir tutis:vt supra dictum fuit.Unde valde verisimile est ꝙ anteq̄ in irascibili vel cōcupiscibili causentur habi tus temperantie:vel fortitudinis:aut masuetudinis prius tpe vel natura in voluntate causentur habitus continentie circa cōcupiscentias:aut iras:vel alias pas siones:ꝛ eō pusq̄ in ꝯcupiscibili causetur habitus intē perantie in volūtate causet̄ habitus incontinētie:qꝛ cō tinentia disponit ad tēperantiā ꝛ incōtinētia ad intē perantiā:cū qbus stat:ꝙ nullus talis habitꝰ est simplr̄ necessarius in volūtate pter seipsam:lʒ forte pter appetitū sensitiuū:ne deducat secū rōnē. ¶ De predi ctis vr̄.S.Tho.loqui ad ppositū 2ᵃ 2ᵉ.q.155.arti.4.in solutione tertij:vbi sic dicit.(Uoluntas ppinqor est rōni q̄uis cōcupiscibilis. vn̄ bonū rōnis:ex quo virtꝰ laudat̄:maius esse ostendit̄ ex hoc:qd̄ ptingit nō soluʒ vsqʒ ad volūtatē:sed ēt vsqʒ ad vim cōcupiscibilē:qd̄ accidit in eo:qui est tempatus q̄ si ptingat solū vsqʒ ad volūtatē:vt accidit in eo:q est cōtinens.) Hec ille. ¶ Ex quo vr̄:ꝙ rō prius sigillat habitū continētie in voluntate q̄ habitū temperātie in cōcupiscibili:sicut impfectū prius est ordine gnātionis pfecto. Et de hoc dictum est aliqd in pbatione pme cōclusionis.s.ꝙ tē peratus habituatus est in vtroqʒ appetitu supior.s.ꝛ inferiori. ¶ Ad pᵐ Aureoli cōtra candē cōclusionē dr̄ ꝙ illud:ꝛ oīa alia sequētia cōcludūt:ꝙ virtutes mora les aliquo mō sunt in vtroqʒ appetitu. ¶ De hoc scūs Tho.prima 2ᵉ.q.56.artic.2° sic dicit.(Aliquid esse in duobus cōtingit duplr̄.Uno mō sic:ꝙ ex equo sit in vtroqʒ:ꝛ sic ipossibile est vnam virtuteʒ esse in duabꝰ potentijs:qꝛ diuersitas potentiaꝝ attendit̄ fm genera les cōditiones oboꝝ:diuersitas aūt habituū secūdum spāles.Unde vbicunqʒ est diuersitas potentiaꝝ est di uersitas habituū:sed nō ꝯuertitur.Alio mō pōt aliqd esse in duobus vel pluribus nō ex equo:sʒ ordine quo dam:ꝛ sic virtus potest ptinere ad plures potētias:ita ꝙ in vna sit pncipalr̄:ꝛ se extendat ad alias p modum diffusionis:vel p modū dispositionis.fm ꝙ vna potē tia mouet̄ ab alia:ꝛ fʒ ꝙ vna potētia accipit ab alia.) Hec ille. ¶ Et exemplificat ibi qūo ambulatio cuʒ sit vnus actus pcedit a rōne vt a dirigēte a voluntate:si cut a mouente:ꝛ a potētia motiua vt exequēte. ¶ Itē qūo prudētia est subiectiue in rōne:sʒ supponit rectitu dinē voluntatis sicut pncipiū. ¶ Item qūo scire pexi gitur ad virtutē moralē inq̄tū virtus moralis opatur fm rectā rōnē.sed essentialiter in appetitu virtus mo ralis existit.Sic in pposito dici pōt:ꝙ virtutes mora les:que sunt circa passiones aliqualiter sunt in vtroqʒ appetitu:sʒ essentialiter in appetitu sensitiuo:in volun tate aūt dispositiue vel causatiue ꝛ inchoatiue inq̄tuʒ pcedūt aliqui habitus in volūtate:qbus facilius appe titus

Cap.6.

Uirtus pōt pertinere ad plures potētias non ex equo:sʒ ordi ne quodam.

titus sensitiuus subdit rationi: et facilius recipit habitus virtutis: sicut dictum est de continentia et temperantia. ¶ Dicitur secundo: quod conclusio quam arguens principaliter intendit: est falsa: quia virtus moralis non includit intrinsece: et essentialiter duos habitus: quorum vnus sit in voluntate: et alius in sensualitate. ¶ De hoc san. Tho. prima secunde. q. 54. ar. 4. sic dicit. (Habitus ad operationem ordinatus est perfectio quedam potentie: omnis autem perfectio proportionatur suo perfectibili: vnde sicut potentia cum sit vna ad multa se extendit secundum quod conueniunt in vno aliquo. i. in generali quadam ratione obiecti: ita etiam habitus ad multa se extendit: secundum quod habent ordinem ad aliquid vnum: puta ad vnam specialem rationem obiecti: vel vnam naturam: vel vnum principium. Si igitur consideremus habitum secundum ea: ad que se extendit: sic inuenimus in eo quandam multiplicitatem sed quia illa multiplicitas est ordinata ad aliquid vnum: ad quod principaliter respicit habitus: inde est quod habitus est qualitas simplex non constituta ex pluribus habitibus: etiam si ad multa extendat se: non. n. vnus habitus se extendit ad multa: nisi in ordine ad vnum: ex quo habet vnitatem.) Hec ille. ¶ Item ibidem arguit sic. (Habitus cum sit qualitas: est forma simplex: sed nullum simplex constituitur ex multis: ergo etc. ¶ Et tunc ad primum argumentum negatur maior: quia vtique simplicior est habitus virtutis moralis quam sanitas vel pulchritudo corporalis: sicut subiectum perfectibile per virtutem moralem est simplicius subiecto perfectibili per sanitatem vel pulchritudinem. ¶ Nec valet probatio prima: quia licet vtrumque sit in prima specie qualitatis tanquam in genere remoto: differunt tamen genere proximo: sicut qualitas corporalis a spirituali: et iterum quia sanitas dicitur habitus perfectiuus rei in ordine ad naturam: virtus vero moralis perficit potentiam in ordine ad suam operationem: simplicior autem est operatio quam natura corporea. Rursus: quia sanitas et virtus moralis quasi equiuoce dicuntur habitus vel virtutes. De predictis san. Tho. prima secunde. q. 50. ar. i. sic dicit. (Habitus est dispositio quedam alicuius subiecti existentis in potentia: vel ad formam: vel ad operationem: sed ergo quod habitus importat dispositionem ad operationem nullus habitus est principaliter in corpore sicut in subiecto: omnis. n. operatio corporis aut est a naturali qualitate corporis: aut est ab anima mouente corpus. Quantum igitur ad illas operationes: que sunt a natura: non disponitur corpus per aliquem habitum: quia virtutes naturales sunt determinate ad vnum. Dictum est autem quod habitualis dispositio requiritur: vbi subiectum est in potentia ad multa: operationes vero que sunt ab anima per corpus principaliter quidem sunt ipsius anime: secundario vero ipsius corporis. Habitus autem proportionantur operationibus: vnde ex similibus actibus similes habitus causantur: vt dicitur in secundo ethicorum. Et ideo dispositiones ad tales operationes principaliter sunt in anima. in corpore vero secundario: inquantum. s. corpus disponitur et habilitatur ad prompte deseruiendum operationibus anime. Si vero loquamur de dispositione subiecti ad formam: sic habitualis dispositio potest esse in corpore: quod comparatur ad animam sicut subiectum ad formam: et hoc modo sanitas: et pulchritudo: et huiusmodi habituales dispositiones dicuntur: non tamen perfecte habent rationem habituum: quia cause earum ex sui natura de facili sunt transibiles.) Hec ille. ¶ Ex quibus patet: quod non vniuoce dicuntur virtutes: aut habitus: sanitas: vel pulchritudo cum virtute morali. Quod autem habitus corporales possint esse in diuersis subiectis partialibus: et includere multa: licet non multos habitus ostendit. q. 54. ar. i. vbi sic dicit. (Habitus sunt dispositiones quedam alicuius in potentia existentis ad aliquid: siue ad naturam: siue ad operationem: vel finem nature: et de illis quidem habitibus: qui sunt dispositiones ad naturam: manifestum est: quod possunt esse plures in vno subiecto: eo quod vnius subiecti possunt partes diuersimode accipi: secundum quarum dispositiones habitus dicuntur: sicut si accipiantur humani corporis partes: humores prout disponuntur secundum naturam humanam est habitus vel dispositio sanitatis. Si vero accipiantur partes similes: vt nerui: et ossa: et carnes: earum dispositio in ordine ad naturam est fortitudo: aut macies. Si vero accipiantur membra: vt manus: et pes: et huiusmodi: earum dispositio nature conueniens est pulchritudo: et sic sunt plures habitus: vel dispositiones in eodem.) Hec ille. ¶ Ex quibus patet: quod habitus corporis sunt essentialiter in diuersis subiectis: sicut habitus sanitatis importat diuersos humores cum commensuratione illorum: pulchritudo diuersa membra commensurata et conuenienter ordinata: et similiter tales habitus non sunt simplices qualitates: secus est de habitibus virtutum: licet autem habitus corporis constituatur ex diuersis partibus etherogeneis: non tamen ex diuersis habitibus: et sic patet: quod prima probatio maioris: et secunda similiter non valent: quia aliqua moralia sunt simpliciora aliquibus naturalibus potissime corporalibus. ¶ Ad secundum dicitur: quod licet voluntas et appetitus sensitiuus concurrant in ratione vnius principii actiui respectu actus virtutis: qui est circa passiones: tamen voluntas quantum ex se est non indiget perfici habitu virtutis: sicut appetitus sensitiuus: licet perficiatur aliquibus habitibus: qui non habent rationes virtutis: vt sepe dictum est: verumtamen istud argumentum et precedens supponunt vnum falsum. s. quod actus appetitus sensitiui concurrat in materia cuiuslibet virtutis moralis: hoc. n. est falsum in materia iustitie. ¶ De hoc san. Tho. secunda secunde. q. 58. art. 4. sic dicit. (Illa potentia est subiectum virtutis: ad cuius potentie actum rectificandum virtus ordinatur. iustitia autem non ordinatur ad dirigendum aliquem actum cognitiuum: non. n. dicimur iusti ex hoc: quod aliquid recte cognoscimus: et ideo subiectum iustitie non est intellectus vel ratio: que est potentia cognitiua: sed quia iusti dicimur in hoc: quod recte aliquid agimus proximum autem principium actuum est vis appetitiua: necesse est quod iustitia sit in vi appetitiua sicut in subiecto. Est autem duplex appetitus. s. voluntas: que est in ratione: et appetitus sensitiuus consequens apprehensionem sensus: qui diuiditur per irascibilem et concupiscibilem. Reddere autem vnicuique quod suum est: non potest procedere ex appetitu sensitiuo: quia apprehensio sensitiua non se extendit ad hoc: quod possit considerare proportionem vnius ad alterum: sed hoc est proprium rationis: vnde iustitia non potest esse sicut in subiecto in irascibili vel concupiscibili: sed solum in voluntate: et ideo philosophus diffinit iustitiam per actum voluntatis.) Hec ille. ¶ Ad tertium negatur minor: quia implicat tria falsa. Primum est: quod aliquis habitus constitutus ex multis perficiat vtrunque appetitum. Secundum est: quod ad perfectionem hominis necesse sit vtrunque appetitum perfici aliquo habitu superaddito potissime in materia passionum. Tertium falsum est: quod in materia actionum potissime iustitie necesse sit vtrunque appetitum perfici per habitum virtutis. Istorum trium falsitas patet ex predictis sepius. ¶ Ad quartum negatur minor: quia ratio virtutis moralis non attribuitur diuersis qualitatibus: sed vni simplici qualitati habituali non constitute ex multis habitibus aut qualitatibus. Et ad probationem dicitur: quod homo se habet decenter et congrue in materia morali circa passiones per habitum prudentie: qui est in intellectu pratico: et per virtutis habitum: qui est in appetitu sensitiuo: sine hoc quod aliquis habitus virtutis ponatur in voluntate: similiter in materia actionum se habet decenter et congrue per habitum prudentie et virtutem iustitie in voluntate: sine hoc quod aliquis habitus virtutis ponatur in sensualitate: vnde si iste modus arguendi valeret: vtique concluderet: quod virtus moralis non solum con-

Margin notes:

Habitus est vna simplex qualitas.

Virtus moralis simplicior est habitu corporali puta sanitate.

Cur dispositiones corporales puta sanitas aut pulchrundo non sit proprie habitus.

Capi. primo

Non semper actus appetitus sensitiui concurrit in materia virtutis moralis.

stet ex duobus partialibus habitibus existentibus in diuersis subiectis: imo ꝙ ꝯstat ex tribus: quoꝝ vnus est in ratione: alius in voluntate: alius in sensualitate: ꝛ patꝫ applicādo argumēta sua ad hoc. Quia ad hoc ꝙ hō se hēat congrue: ꝛ decēter: ꝛ sit moralr perfectus: requirunt̄ dicti tres habit⁹: ꝯñs est falsum ꝛ derisibile: vnde nō oēs habitus: q ꝯcurrunt ad vnum actum virtutis ꝯstituūt intrinsece vnum habitum virtutis: nec oia que concurrunt ad generationē hītus v̄tutis: sicut de essentia eius. alias prudentia esset pars cuiuslibet virtutis moralis: ꝛ quelibet virtus moralis esset pars prudentie: quia nec prudētia sine illis: nec ille sine prudentia generari: vel esse: aut agere pñt. ¶ Ad pmum Duran. ꝯ scdam ꝯclusionē dr̄ pmo: ꝙ actus humani sunt pn̄m virtutis moralis vel intellectualis acqsite non solū per modū pncipij passiui: sed verius per modū actiui principij: vel forte per modū actionis ꝛ ꝓductionis. ¶ Et ad hui⁹ ꝓbationē dr̄: ꝙ habitus iꝑortat duo: quoꝝ pmū est qualitas difficile mobilis. scdm est ordo: vel respectus ad nām: vel oꝑationē nāe. Quātū ad pm. actus imediate ꝓducit habitū: sed quātū ad zm nō imediate: sꝫ ꝯsecutiue habitus causat̄ ab actu: ꝛ de hoc visum fuit prius diffuse. ¶ De hoc san. Tho. pa zs. q. 50. arti. 4. arguit sic tertio loco. (Oēs dispōnes corporales subiacent alterationi. sed alteratio nō est nisi in. 3. spē qualitatis: que diuidit̄ ꝯ habitū: ergo nullus habitus est in corpore.) ¶ Ecce argumentū. ¶ Sequit̄ rñsio. (Dicenduꝫ (inquit) ꝙ cōmēsuratio ipsaꝝ qualitatū passibiliū ſꝫ cōuenientiam ad nām hꝫ rōnem dispōnis vel habitus: ꝛ ideo facta alteratione circa ipsas qualitates passibiles que sunt calidum ꝛ frigidū. humidū ꝛ siccū: fit ex cōsequenti alteratio ſm egritudinē ꝛ sanitatē: prio aūt ꝛ per se non est alteratio ſm hꝰ habitus ꝛ dispōnes.) Hec ille. ¶ Itē. q. 52. ar. 1. in solu. tertij sic dicit. (Alteratio pmo qdem est i qualitatibus tertie spēi. in qualitatibus vero pme spēi pōt esse alteratio per posterius: facta. n. alteratione ſm calidū ꝛ frigidū: sequit̄ aial alterari ſꝫ sanū ꝛ egrū: ꝛ simılr facta alteratione ſm passiones appetitus sensitiui: vel ſm vires sensitiuas apphensiuas: sequit̄ alteratio ſꝫ scias ꝛ virtutes: vt dr̄. 7. phi.) Hec ille. ¶ Itē de virtutibus. q. ix. in solu. vigesimipmi sic dicit. (Ꝓprie loquendo non dr̄ aliqd alterari ſm ꝙ adipiscit̄ ꝓpriam pfectionē: vñ cū virtus sit propria pfectio hoīs: nō dr̄ hō alterari ſm ꝙ acqrit virtutē: nisi forte per accñs ſm ꝙ imutatio sensibilis partis aie: in q̄ sunt aie passiones: ptinet ad virtutē.) Hec ille. ¶ Ex qbus pꝫ: ꝙ ad habitū virtutis nō est pmo ꝛ per se alteratio: sed ex ꝯñti: ꝛ hoc ſm triplicē modū dicendi. Primus est: quia ille qualitates: que dnr̄ virtutes: nō acqrūt: nec perdunt̄: nec augentur: aut diminuunt̄: nisi facta prius quadā alia alteratione. Alius modus dicendi est: ꝙ lꝫ alteratio possit p terminari ad tales qualitates: nō tñ ad respectū: qui est de rōne habitus aut v̄tutis. Tertius pōt esse: ꝙ lꝫ vna mutatio possit terminari primo ꝛ per se ad tales habitus: tñ hec mutatio non ꝓprie dr̄ alteratio: lꝫ ista tertia via peior ē alijs: quia lꝫ dicat aliqd de bonis habitibus: nihil tñ dicit de habitib⁹ corruptis ꝛ vitiosis: vt pꝫ. ¶ Dr̄ scdo: ꝙ pōere actū se hēre respectu habitus in rōne principij passiui: ꝛ nullo mō actiui pap valet. Tum quia dispō nunq̄ est actualior eo: ad qd disponit: siue sit dispō ad formā: siue ad operationem: constat aūt ꝙ actus scd̄s est semper actualior q̄ sit habitus: ergo ridiculū est dicere ꝙ actus scd̄s in nullo genere causalitatis actiue: sꝫ mere dispōnis passiue se habeat ad habitū. Tū zo: quia hec positio ex vna parte ponit: ꝙ actus disponit potentiā ad recipiendū hītū: ꝛ ex alia dicit ꝙ habitus disponit potentiā ad recipiendus actuꝫ: ꝛ sic ponit circulacm in causis mālibus ꝛ dispōnibus. Tum quia ista positio non pōt saluare: ꝙ act⁹ sequētes habitum aliquo mō sint pnm augmenti habitus: quia non passiuū cōstat: ex quo habitus id est recept⁹: ꝛ nulla dispositio sequit̄ duratione formā: ad quā disponit: nec actiuū: vt dicit: ergo nullo mō. Tū quia ista positio ē extranea: ꝛ ꝯ cōem scholā: ꝛ dicta doctoꝝ. ¶ Ad pmū cōtra tertiā cōclusionem negat̄ minor. Nam tres virtutes theologice ordinant hoiem imediate in vltimū finem. s. deum: sed non sufficiunt sine habitibus mediis ordinare elicitiue: lꝫ imꝑatiue oēs actiones: vel passiones humanas in ordine ad subiu: ꝛ ad vltimū finē: ꝛ ad ꝓximum. ¶ De hoc san. Tho. prima zs. q. 63. ar. 3o vbi sic arguit. (In operibus dei multo minus est aliquid superfluū q̄ in operibus nāe: sed ad ordinanduꝫ nos in bonū supernāle sufficiunt virtutes theologice: ergo non sunt alie virtutes supernāles: quas oporteat in nobis cāria deo.) ¶ Ecce argumentū. ¶ Sequit̄ rñsio. (Dicendū (inquit) ꝙ virtutes theologice sufficienter nos ordinant in finē supernālem ſm quādam inchoationem quantū ad ipsum deum immediate. sed opꝫ: ꝙ per alias virtutes perficiat̄ aia circa alias res: in ordine tñ ad deū.) Hec ille. ¶ Itē. q. 65. ar. 3. sic dicit. (Cum charitate simul infundunt̄ oēs virtutes morales. cuius rō est: quia deus non min⁹ pfecte operat̄ i opibus grē q̄ in operibus nāe: sic aūt videmus in opibus nāe: ꝙ non inuenit̄ pnm aliquoꝝ opeꝝ in aliqua re: qui inueniant̄ in ea: que sunt necessaria ad hmōi opa pficienda: sicut in aialibus inueniunt̄ organa: que pfici possunt opa: ad que pagenda aia hꝫ ptātem. ¶ Manifestum est aūt: ꝙ charitas inquantū ordinat hoiem ad vltimū finem est pncipiū oium bonoꝝ opeꝝ: que i vltimum finē ordinari possunt: vñ opꝫ ꝙ cū charitate simul infundant̄ oēs virtutes morales: qbus hō perficit singula genera bonoꝝ opeꝝ: ꝛ sic pꝫ ꝙ virtutes morales infuse non solū hñt ꝯnexioneꝫ ꝓpter prudentiā: sed ēt ꝓpter charitatem: ꝛ ꝙ q amittit charitatē: amittit oēs virtutes morales ifusas.) Hec ille. ¶ Itē ibidē arguit sic. (Ad id: ad qd sufficit vnum: indebituꝫ est ꝙ plura ordinent̄: sed sola charitas sufficit ad oia opa virtutum iplenda: vt pꝫ per illud: qd dr̄ pme Cor. 13. Charitas patiens est: benigna est ꝛc. ergo vr̄ ꝙ habita charitate alie virtutes superfluunt.) ¶ Ecce argumentū. ¶ Sequit̄ responsio. (Dicendum (inqt) ꝙ ad hoc ꝙ actus inferioris potentie sit perfectus requirit̄: ꝙ nō solum sit perfectio in superiori potentia: sed etiam in inferiori. Si eniꝫ principale agens debito modo se haberet non sequeret̄ actio perfecta: si instrumentum non esset bene dispositꝰ: vnde oportet ad hoc: ꝙ homo bene operetur in his: que sunt ad finem: ꝙ non solum bene se habeat circa finem per charitatem: sed etiam ꝙ habeat virtutes: quibus bene se habeat circa ea: que sunt ad finem: nam virtus: que est circa fineꝫ se habet: vt principalis ꝛ motiua respectu earum: que sunt eoꝝ: que sunt ad finem: ꝛ ideo cum charitate necesse est etiam habere alias v̄tutes.) Hec ille. ¶ Nec valet si dicatur: ꝙ pueris nō dant̄ virtutes in baptismo. sed post vnde san. Tho. in quarto distin. 4. q. z. articulo. z. questiuncula prima. (Quidā dicūt ꝙ pueris in baptismo datur gratia ꝛ virtutes non in seipsis: sed in radice sua s. gratia: que est radix virtutū: sicut essentia aie potētiarum: sed postea quando soluuntur potētie perfectis organis effluunt virtutes in ipsas ab essentia aie: sed hoc pro tanto

Alteratio nō est ad habitū nisi ex ꝯñti ꝛ per accñs triplicıter.

Tex. cō. zo.

Actus in respectu ad habitū ē in rōe actiui.

Cur vltra charitatē requirāt̄ virtutes morales infuse.

pro tanto esse non potest. q2 tunc si pueri in furiam ver
terent̄: anteq̄ȝ ad perfectam etatē venerint: nunq̄ȝ i ip-
sis potentie soluerent̄: ⁊ ita nunq̄ȝ haberēt virtutes ex-
plicate. ¶ Et p̄terea ꝙ potēnie sint ligate aliquo īpedi-
mento: non impedit habitum sed actum: q2 dormiētes
⁊ vinolenti habēt habitus: sed ligatos. Et ideo alij dīt
melius: ꝙ pueris in baptismo dātur gratia ⁊ virtutes:
sed habitus illi sunt ligati propter pueritiam: sicut in
dormiente ꝓpter somnium: sed pueritia recedente in-
clinant ad bene operandum: nisi aliquis spūl' sctō resi-
stat.) Hec ille. ¶ Ad scdm soluit san. Tho tertia par-
te. q. 69. ar. 4° vbi arguit sic. (Uirtus est habitus: ad cu
ius rōnem pertinet: ꝙ sit qualitas difficile mobilis: per
quā aliquis faciliter ⁊ delectabil'r operet̄: sed post ba-
ptismum remanet in hoībus ꝓnitas ad maluȝ: ꝑ quā
tollit̄ virtus: ⁊ sequit̄ difficultas ad bonum: qđ est act⁹
virtutum: ergo per baptismū non consequit̄ hō gratiā
⁊ virtutes.) ¶ Ecce argumētū. ¶ Sequit̄ rñsio. (Di-
cendum (inqt) ꝙ difficultas ad bonū: ⁊ ꝓnitas ad ma
lum inueniunt̄ in baptiçatis: non ꝓpter defectum ha-
bitus virtutū: sed ꝓpter concupiscentiam: que non to-
taliter tollit̄ in baptismo: sed per baptismū diminuit̄:
ne homo ab his superet̄.) Hec ille. ¶ Itē quarto sen.
vbi supra in solu. quarti sic dicit. (Habitus facit habi-
lem ad actū tollendo inhabilitatē: que est ex imperfe-
ctione potentie: non aūt tollendo inhabilitatē: que est
ex parte corporis: sicut pȝ in dormientibus.) Hec ille.
¶ Ex quibus pȝ: ꝙ habitus virtutum infusaꝝ eque ꝑ
fecte vel perfectius inclinant pueꝝ baptiçatum: cū ve-
nerit ad etatem adultam ad opera virtutū: sicut habi-
tus virtutum acquisitaꝝ: ⁊ hoc quantū est ex parte po
tentie: non aūt ex parte corporis: q2 non tollunt ꝯcupi-
scentiam: nec alias inhabilitates ad bonuȝ relictas ex
peccato originali. ¶ Nec vȝ qđ dicit arguens: ꝙ opor
tet tales baptiçatos instrui circa mores: ac si non eēnt
baptiçati: q2 sicut opȝ eos de pertinentibus ad mores i-
strui: ita de pertinentibus ad fidem: spē: ⁊ charitatem: ⁊
tamen arguens non negat: quin habeant habitus theo
logicos: ergo nec ꝓpter hoc debet negare: quin habeāt
habitus morales īfusos. Causa aūt huius reddit̄ a bea
to Tho. tertio sen. di. 23. q. 3. ar. 2. in solu. p̄mi. (Habit⁹
(inqt) infusus similis est habitui innato: q2 sicut natu
ralis habitus datur ī creatiōe: ita infusus in reparatio
ne. Naturalis aūt habitus sicut habitus principioꝝ in
diget vt cognitio determinet̄ per sensuȝ: quo non indi
get acquisitus: q2 dum acquirit̄ per actum determina
tionem recipit: ⁊ similiter oportet ꝙ habitus fidei de-
terminationē recipiat ex parte nostra: ⁊ quantū ad istā
determinationē dr̄ fides acquiri per scientiam theolo
gie: que articulos distinguit: sicut habitus principioꝝ
dicit̄ acquiri per sensum quantum ad distinctionē p̄n-
cipioꝝ: non tñ quantum ad lumē: quo principia cogno
scunt̄.) Hec ille in solu. primi. ¶ Iteȝ eodem ar. sic ar
guit quarto loco. (Habitus per seipsum est sufficiēs ad
mouendum potentiam: sed in actum fidei homo fide-
lis non pōt nisi instruat̄: ergo fides est habitus acquisi-
tus.) ¶ Ecce argumētum. ¶ Sequit̄ responsio. (Ha
bitus (inquit) infusus fidei non pōt exire ad actum ni-
si fides determinet̄: vel a deo per reuelationem: vel ab
homine per doctrinā: ⁊ simile est de habitu principio-
rum.) Hec ille. ¶ Et qđ dicit de fide: intelligit: de quo
libet habitu infuso tam intellectuali q̄ȝ morali. ¶ Qđ
aūt vlterius dicit arguens de dicto Clemētis: falsum
est ⁊ erroneū: q2 Clemēs ⁊ omnes glosatores non solū
loquunt̄ de virtutib⁹ theologicis: imo de alijs ⁊ non so

lum Clemens: imo glose sanctoꝝ: vnde super illud ad
Titum tertio. Saluos nos fecit per lauacrū regenera
tionis. i. per baptismū ⁊ renouationis. s. s. quē effudit in
nos abunde: glosa dicit. Ad remissionē peccatoꝝ ⁊ co-
piam virtutum: non aūt daret̄ copia virtutum: si soli
tres habitus theologici infunderent̄: q2 illi non suffici-
unt ad spūalem vitam: vt superius est ostensuȝ. Mul-
ta alia dicta scōꝝ sunt ꝯ illam expositioneȝ Durandi.
¶ Ad tertium rñdit san. Tho. quarto sen. dis. 14. q. 2.
arti. 2. in solu. quinti vbi sic dicit. (Facilitas operandi
opera virtutum pōt esse ex duobus. s. ex consuetudine
precedente: ⁊ hanc facilitatem non tribuit virtus infu
sa statim in sui principio. Et iterum ex forti inhesione
ad obiectum virtutis: ⁊ hanc est inuenire in virtute in
fusa statim in sui principio.) Hec ille. ¶ Item tertia
parte. q. 89. ar. 1. arguit sic. (Habens virtuteȝ sine diffi-
cultate ⁊ delectabiliter actus virtutum operat̄: vñ dic̄
phs primo ethi. ꝙ non est iustus qui non gaudet iusta
operatione: sed multi penitentes adhuc difficultatem
patiunt̄ in operando actus virtutum: non ergo per pe-
nitentiam restituunt̄ virtutes.) ¶ Ecce argumentuȝ.
¶ Sequit̄ responsio. (Dicendū (inquit) ꝙ q̄nq̄ȝ post
primum actuȝ penitentie: qui est ꝯtritio: remanēt que
dam reliquie peccatoꝝ. s. dispositiones ex priorib⁹ acti
bus peccatoꝝ causate: ex quibus prestatur difficultas
quedam penitenti ad opera virtutuȝ operandum: sed
quātum ē ex ipsa inclinatione charitatis: ⁊ aliaꝝ virtu-
tum penitens opera virtutum delectabiliter ⁊ sine dif
ficultate operat̄: sicut si virtuosus per accidēs difficul-
tatem pateret̄ in executione actus virtutis ꝓpter som
nium: aut aliquā corporis indispositionem.) Hec ille.
¶ Item prima 2e. q. 65. ar. 3. sic arguit. (Qui hȝ habi-
tum virtutis ō facili operatur ea: que sunt virtutis ⁊ ei-
sm se placent: vnde ⁊ signum habitus est delectatio: q̄
fit in opere vt dr̄ 2° ethi. sed multi habent charitatem
absq̄ȝ peccato mortali existentes: qui tamen difficulta
tem in operibus virtutum patiunt̄: neq̄ȝ eis sm se pla-
cent: sed solū sm ꝙ referunt̄ ad charitatem: ergo mul
ti habent charitatē qui non hñt alias virtutes.) ¶ Ec
ce argumentū. ¶ Sequit̄ rñsio. (Dicenduȝ (inqt) ꝙ
q̄nq̄ȝ contingit: ꝙ aliqs habens habitum virtutū pati
tur difficultatem in operando: ⁊ per cōsequens non sen
tit delectationem aut cōplacentiā in actu: ꝓpter aliqđ
impedimentū extrinsecus superueniens: sicut ille qui hȝ
habitus scientie patit̄ difficultatē in itelligēdo ꝓpter
somnolentiam vel aliam infirmitatē: ⁊ similiter habi
tus virtutum moralium infusaꝝ patiunt̄ interduȝ dif
ficultatem in operādo ꝓpter aliquas dispositiones ꝯ-
rias ex p̄cedētib⁹ actib⁹ relictas. Que qdē difficultas
nō ita accidit in virtutibus moralib⁹ acqsitis: q2 ꝑ exer
citium actuum: quo acquirunt̄: tollunt̄ ēt ꝯrie disposi
tiones.) ¶ Itē de virtutibus. q. 10. in solu. 14. sic dicit.
(Passiones ad malum inclinātes non totaliter tollūt̄
neq̄ȝ per virtutē acqsitam: neq̄ȝ per virtutē infusam: ni
si forte miraculose: q2 semꝑ remāet colluctatio carnis
cōtra spm̄ etiam post virtutē: de qua dicit Apo. Gala. 5.
ꝙ caro ꝯcupiscit aduersus spm̄: ⁊ spūs aduersus carnē:
sed per virtutem tā infusam q̄ȝ acquisitā hmōi passio-
nes modificant̄: vt ab eis nō moueat̄ effrenate: sȝ quā-
tuȝ ad aliqd p̄ualet in hoc virtus acqsita: ⁊ quantū ad
aliqd virtus īfusa: virtus. n. acqsita p̄ualet quātū ad h
ꝙ talis īpugnatio min⁹ sentiat̄: ⁊ hoc hȝ ex cā sua: q2 ꝑ
frequētes actus: quibus hō assuefactus est ad virtutē:
iam desueuit talibus passionibus obedire: ⁊ cōsueuit
eis resistere. ¶ Ex quo sequit̄: ꝙ min⁹ eaꝝ molestias

sentiat: sed virtus infusa preualet quantū ad hoc: q̄ faciat hmōi passiones: ꝛ si stimulent: nullo mō tamen dominentᷣ: virtus enim infusa facit: q̄ nullo modo obediatur concupiscentijs peccati: ꝛ facit hoc infallibiliter ipsa manente. Sed virtus acquisita deficit in hoc: licꝫ in paucioribus: sicut ꝛ alie inclinatiões nāles deficiūt in minori parte. Unde Apos. Ro. 7. Cū eēmus i carne passiões peccatoꝝ operabanᷣ in mēbris nr̄is vt ꝛc.) Hec ille. ❡ Item in solu. decimiqnti dicit. Qꝛ a principio virtus infusa non semper ita tollit sensuꝫ passionū sicut virtus acquisita ꝑpter hoc a pͥncipio non ita delectabiliter operatur: non tamen hoc est ꝯ rōnem virtutis: qꝛ quandoqꝫ sufficit ad virtuteꝫ sine tristitia operari: nec requiriᷣ q̄ delectabiliter opereᷣ ꝑpter molestias que sentiunᷣ: vt dicit phs.) Hec ille. ❡ Ex quibus patet: q̄ antecedens argumenti falsum est: qꝛ infunduntur non solum habitus theologici: veꝝ etiaꝫ morales: nec valet ꝓbatio añcedētis: qꝛ fundaᷣ i vna falsa ꝓpositione: hac. s. q̄ quicunqꝫ habituat⁹ habitu virtutis potest operari actum illius prompte: delectabiliter ꝛc. cuius ꝓpositionis falsitas multipliciter est ostēsa. ❡ Ad quartum negaᷣ prima pars antecedentis: qꝛ cum gratia nō stat aliquis habitus vitiosus. ❡ De hoc. s. Tho. de virtutibus. q. 10. vbi arguit sic. (Ponamus q̄ in aliquo ex multis actibus malis causatus sit aliqͥs habit⁹ vitiosus: vel aliqui habitus vitiosi. Manifestuꝫ est q̄ in vno actu contritionis remittunᷣ sibi peccata ꝛ infūditur gratia. Per vnū autem actuꝫ non destruiᷣ habitus acquisitus: nec per vnum generaᷣ. Si igiᷣ cuꝫ gratia simul infundāᷣ virtutes morales: sequiᷣ q̄ habit⁹ virtutis moralis simul sit cum habitu vitij sibi opposi ti: qđ est impossibile.) ❡ Ecce argumentū. ❡ Sequiᷣ respōsio. (Dicendum (inqͥt) q̄ licet per vnum actum simplicem non corrumpaᷣ habitus acquisitus: tamen act⁹ contritionis habet q̄ corrumpat habituꝫ vitij generatum ex virtute gratie: vnde in eo: qui habuit habitum intemperantie: cum conteritur: non remanet cuꝫ virtute temperantie infusa habitus intemperantie in ratione habitus: sed in via corruptionis quasi dispositio quedam: dispositio aūt non contrariatur habitui ꝑfecto.) Hec ille. ❡ Et simile dicit tertia parte. q. 85. ar. quinto. (Peccatū mortale (inqͥt) ex parte conuersiōis inordinate ad bonū cōmutabile causat in anima quādam dispositionem vel habitum: si actus frequenter iterenᷣ. Culpa aūt peccati mortalis remittiᷣ inquātū tolliᷣ per gratiam auersio mentis a deo: sublato auteꝫ eo qđ est ex parte auersiōis: nihilominus remanere potest: id qđ est ex parte conuersionis inordinate: cuꝫ hāc contingat eē sine illa: ꝛ ideo nihil prohibet: quin remissa culpa remaneant dispositiones ex p̄cedentibus actibus causate: que dicunᷣ peccati reliquie. Remanēt tamen debilitate ꝛ diminute: ita q̄ hoī non dominenᷣ: ꝛ hoc magis per modum dispositionū q̄ꝫ per moduꝫ habituum: sicut etiam remanet fomes post baptismuꝫ.) Hec ille. ❡ Itē quarto sen. di. 14. q. 2. arti. scđo in solu. quarti sic dicit. (Uirtus infusa ꝛ acqͥsita non sunt eiusdem spēi: vnde cum habitus ex frequentia opeꝝ peccati generatus virtuti acquisite sit contrarius: non cōtrariatur directe virtuti infuse: que habet oppositionē ad peccatuꝫ ex illa parte: qua est dei offensa: vnde non opꝫ q̄ statim restitutis virtutibus infusis: habitus vitiorum totalr̄ tollantur: q̄uis impedianᷣ ꝛ diminuantur.) Hec ille. ❡ Ad quintū dicitur: q̄ adultis habentibus virtutes acquisitas ante gratie infusioneꝫ: simul cū gratia infundunᷣ alie morales infuse. ❡ Et ad huius improbatiōem dᷓ: q̄ scđe sunt alterius speciei: ꝛ rōnis specifice a primis: vt sepe dictū est. ❡ Et cū infert: q̄ tunc virtutes morales ĩfuse dicerenᷣ virtutes equiuoce ꝛc. ❡ Dᷓ q̄ illa ꝯsequentia nō plus valet q̄ꝫ ista. virtutes theologice sunt alterius rōnis a cardinalibus igiᷣ equiuoce dicunᷣ virtutes: ꝛ non vniuoce: nec analogice: imo non plus valet q̄ꝫ ista: fortitudo ꝛ prudētia sunt alterius rōnis: igitur nō dicunᷣ virtutes morales vniuoce: sed equiuoce: quas consequentias constat penitus non valere: ꝛ ratio est: qꝛ virt⁹ moralis non est nomen speciei specialissime: sed generis subalterni ꝯtinēs sub se multas rōnes specificas: imo multa genera subalterna: sicut aīal: hꝫ tamen vnam rōnem cōem omnibus sub illo contentis: hanc. s. q̄ est habitus perficiens potentiam appetitiuā ꝛ opus eius bonum reddens circa passiones vel actiones: que sunt ad alteꝝ: vnde illa consequentia derisibilis est. ❡ Ad sextū diciᷣ: q̄ virtutes morales infuse sunt hoī necessarie ad recte ordinādum vitam suam: ꝛ actus suos in finem supernālem: ꝛ ad debite ꝓportionandum actus suos principijs supnaturalib⁹. s. virtutibus theologicis. Nec vꝫ huius improbatio: qꝛ sicut supra dictum est in solu. primi: virtutes theologice ad hoc non sufficiunt: cum non perficiant oēs potentias anime: que subijciunᷣ virtutib⁹ moralibus: nec habeāt ꝓ obiecto ea: que sunt obiecta virtutum moralium: vnde ƒm hanc ꝓbationem ꝯcluderetᷣ: q̄ nulli viatori paruulo vel adulto sunt necessarij aliqui habitus morales: aut itellectuales infusi: vel acquisiti p̄ter tres habitus theologicos: qđ pꝫ esse māifeste falsum. ❡ De hui⁹ argumēti nullitate san. Tho. d. virtutibus. q. 12. sic dicit: arguit. n. sic duodecimo loco. (Finis est ratio eorum: que sunt ad finem: habitis igitur virtutibus theologicis: quibus homo recte ordinatur ad deum: videtur superfluum ponere alias virtutes.) ❡ Ecce argumentum. ❡ Sequiᷣ rn̄sio. (Dicendum (inqͥt) q̄ sicut in speculatiuis sunt principia ꝛ cōclusiones: ita ꝛ i operatiuis sunt fines: ꝛ ea que sunt ad finem: sicut igitur ad perfectam cognitionem ꝛ expeditam non sufficit: q̄ homo bene se habeat circa principia per intellectum: sed vlterius requiriᷣ scīa ad cōclusiōes: ita in operatiuis preter virtutes theologicas: quibus bene nos habemus ad vltimū finem: sunt necessarie virtutes alie: qͥbus bene ordinemur ad ea: que sunt ad finem.) Hec ille. ❡ Ad impugnationē prime rn̄sionis ibidē date pꝫ rn̄sio per predicta: qꝛ virtutes theologice non sufficiunt ad bene ꝯuersandum in vita spūali tanq̄ꝫ actiuuꝫ eliciti ue vel exequtiue: dato q̄ sufficiāt dirigere ꝛ precipere oīa: que agenda sunt ꝛ patienda in eadem vita: vt sepe dictum est. ❡ De hoc san. Tho. de virtutibus. q. 10. sic dicit. (Preter virtutes acquisitas ex actibus nostris: opꝫ ponere alias virtutes in homie a deo ĩfusas. Cuius rō hic accipi potest: qꝛ virtus vt dicit phs est: que bonum facit habentem: ꝛ opus eius bonum reddit. Scđm igiᷣ q̄ bonum diuersificaᷣ in homine: opꝫ q̄ ꝛ virtutes diuersificenᷣ: sic pꝫ q̄ aliud est bonuꝫ hoīs inquantū est hō: ꝛ aliud inquantū ē ciuis. 2° ethi. ca. 5. Et manifestum est: q̄ alique operatiões possent esse cōuenientes hoī inquantū est hō: que non essent ꝯuenientes ei ƒm q̄ est ciuis: propter hoc dicit Aristo. tertio politicoꝝ: q̄ alia est virtus: que facit hoīeꝫ bonum: ꝛ alia que facit ciuem bonum. ❡ Cōsiderandū est aūt q̄ duplex est hoīs bonū: vnum qͥdem: qđ est ꝓportionatum sue nature: aliud aūt qđ sue nature facultateꝫ excedit. Cuius rō est: qꝛ opꝫ q̄ passiuuꝫ consequaᷣ perfectiões ab agente diuersimode ƒm diuersitatē virtutis agētis.

Non semper hn̄s hitū virtutis operatur ƒm illam delectabilr̄.

Unde videmus ꝙ ꝑfectiones ⁊ forme: que causantur ex actione agẽtis nãlis: non excedunt nãlem facultatẽ recipientis: potentie.n. passiue nãli ꝓportionatur virtus actiua nãlis: sed ꝑfectiones ⁊ forme: que ꝓueniunt ab agente supernãli infinite virtutis: qḋ deus est: excedũt facultatem nãe recipientis. Unde aĩa rõalis que imediate a deo creatur: excedit capacitatem sue mãe: ita ꝙ mã corporalis non põt totalr̃ cõprehendere ipsaꝫ ⁊ includere: sed remanet aliqua virtus eius ⁊ opatio: ĩ qua non cõicat mã corporalis: qḋ nõ ꝯuenit de aliq̃ aliarũ formaꝝ: que cãntur ab agentibus nãlibus. ❡ Sicut aũt suam ṗmam ꝑfectionem acqrit aĩa vel hõ ex actione deitatis ⁊ suam vltimã ꝑfectionẽ: que est ꝑfecta hoĩs felicitas imediate hꝫ a deo ⁊ in ipso. Qḋ ex hoc pꝫ: ꝙ nãle hoĩs desideriũ in nullo alio qetari põt nisi ĩ solo deo: innatũ est.n. hoĩ vt ex cãtis desiderio quodaꝫ moueatur ad ingrẽdum cãs: nec qescit istud desideriũ quousq ꝑueniatur ad ṗmam cãm: que deus est. Opꝫ igitur ꝙ sicut prima ꝑfectio hoĩs: que est aĩa rõnalis: excedit facultatẽ mãe corporalis: ita vltima ꝑfectio: ad quã hõ põt ꝑuenire: que est beatitudo vite eterne: excedat facultatẽ totius nãe hũane. ❡ Sed qꝛ vnũqḋq ordinatur ad finẽ per operationem aliquã: ea aũt que sunt ad finem: opꝫ esse aliqualr̃ fini ꝓportionata: necesse est esse aliq̃s hominis ꝑfectiones qbus ordinetur ad finem supernãlem que excedant facultatẽ nãliũ principioꝝ hoĩs: hoc aũt esse non posset nisi supra principia nãlia: aliqua supnaturalia pricipia hoĩ ĩfundantur a deo. Nãlia aũt opationum principia sunt essentia aĩe ⁊ potentie eius. s. intellectus ⁊ voluntas: que sunt principia operationũ hoĩs inquantũ hõ. Nec hoc posset esse nisi intellectus hẽret cognitionem principioꝝ: per que in alijs dirigeretur: ⁊ nisi voluntas haberet nãlem inclinationem ad bonũ nature ꝓportionatũ. ❡ Infunditur igitur diuinitꝰ hoĩ ad pagẽdas actiones ordinatas in finẽ vite eterne. Primo qdẽ gratia: per quã hꝫ aĩa qḋdam esse spũale: deinde fides spes: ⁊ charitas: vt per fidẽ intellectus illuminetur de aliquibus supernãliter cognoscendis: per spem aũt ⁊ charitatem acqrit voluntas quandã inclinationẽ in illud bonum supnaturale: ad qḋ voluntas humana per nãlem inclinationẽ non sufficiẽter ordinabatur. Et sicut ṗter ista pricipia nãlia requiruntur habitus virtutũ ad ꝑfectionẽ hoĩs ſm modum sibi ꝯnaturalem: ita ex diuina influentia consequitur homo preter premissa supnaturalia principia: aliquas virtutes infusas: quibus perficitur ad operationes ordinandas in finẽ vite eterne.) Hec ille. ❡ Ex qbus pꝫ: ꝙ habitus theologici nõ sufficiunt ad ordinandũ operationes humanas in fineꝫ vite eterne: nec ad debite ꝯuersandũ in ciuilitate spũali sine habitibus virtutũ moraliũ infusaꝝ: sicut nec intellectus ⁊ voluntas cũ suis nãlibus inclinationibꝰ ad bonum ⁊ ad veꝝ sufficiunt sine alijs habitibus ad debite conuersandum in ciuilitate mundana. ❡ Item in sol. quarti sic dicit. (Cum nullũ meritũ sit sine charitate actus virtutis acqsite non põt esse meritorius sine charitate: cũ charitate aũt simul infunduntur alie virtutes: vnde actus virtutis acqsite non põt esse meritorius nisi mediante virtute infusa. Nã virtus ordinata in finẽ inferiorẽ non facit actum ordinatũ in finẽ superioreꝫ nisi mediante virtute superiori: sicut fortitudo que est virtus hoĩs inquantũ est hõ: non ordinat actum suum ad bonũ politicũ: nisi mediante fortitudine: que est virtus hoĩs inquantũ est ciuis.) Hec ille. ❡ Ad improbationẽ scḋe rñsionis ibidem date negatur añs. cuius ꝓbatio stat in illo falso ⁊ ruinoso fundamento sepe negato.

s. ꝙ virtutes theologice sufficiunt ad ponendũ mediũ in actiõibus ⁊ passiõibus modo virtuoso sine alijs habitibus. De oĩbus ṗdictis. S. Tho. ṗma 2ᵉ. q. 63. ar. 4° sic dicit. (Habitus dupl̃r distinguuntur spẽ. Uno mõ ſm spãles ⁊ formales rõnes obiectoꝝ: obiectũ aũt cuiuslibet virtutis est bonũ in ꝓpria mã ꝯsideratũ: sicut obiectum tẽperantie est bonum delectabilium in ꝯcupiscẽtijs tactus: cuius qdem obiecti formalis rõ est a rõne: que instituit modum in his ꝯcupiscentijs: mãle aũt est id: qḋ est ex parte ꝯcupiscentiaꝝ. Manifestum est aũt ꝙ alterius rationis est modus impositus in hmõi concupiscentijs ſm regulam rõnis humane: ⁊ ſm regulaꝫ diuinam: puta in sumptione ciboꝝ rõne humana modus statuitur: vt non noceat valitudini corporis: nec impediat rõnis actum: ſm aũt regulam legis diuine reqritur: ꝙ homo castiget corpus suũ: ⁊ in seruituteꝫ redigat per abstinentiam cibi ⁊ potus: ⁊ alioꝝ hꝫ. Uñ manifestum est ꝙ temperantia acqsita ⁊ infusa differunt spẽ: ⁊ eadẽ rõ est ḋ alijs virtutibus. ❡ Alio mõ habitꝰ distinguũtur spẽ ſm ea ad q̃ ordinantur: nõ.n. est eadẽ spẽs sanitatis hoĩs ⁊ eq: ⁊ hoc ꝓpter diuersas nãs: ad quas ordinantur: ⁊ eodẽ mõ dicit phs tertio politice: ꝙ diuerse sunt virtutes ciuium ſm ꝙ bene se habent ad diuersas politias: ⁊ per hunc modũ ẽt differunt spẽ virtutes morales: per quas hoĩes bñ se hñt in ordine ad hoc: ꝙ sint ciues scõꝝ ⁊ domestici dei: ⁊ alie virtutes acqsite: per quas hõ bene se hꝫ in ordine ad res hũanas.) Hec ille. ❡ Ex quibus pꝫ quo mõ virtutes morales infuse specifice differunt ab acqsitis dupl̃r. s. ſm formalẽ rõneꝫ obiecti: ⁊ ſm fines vel ciuilitates: ad quas ordinãtur: vt dr̃ in illis duabus rñsiõibus vltimis: quas arguens nititur infringere: ⁊ insuper quo mõ habitus theologici nõ sufficiunt ad recte ꝯuersandũ in politia: ⁊ ciuilitate sanctoꝝ. ❡ Ad ṗᵐ ꝯ quartã ꝯclonem negatur minor: nam sicut dictũ est in ꝓbatione quarte ꝯclonis: ⁊ aliqualiter tactum est in rñsione argumentoꝝ ꝯ tertiam obiectũ formale hꝫ virtutũ moralium est ipse ordo rõnis impositus circa actiones vel passiones: ⁊ ille remanebit eo modo: quo dictũ est in quarta ꝯclone. ❡ Iteꝫ de virtutibus ĩ tractatu de quattuor virtutibus cardinalibꝰ. q. 4. arguit sic. (Uirtutes hñt spẽs ex obis: sꝫ obа virtutuꝫ cardinaliũ non manent in patria: nã prudentia est circa dubia: de quibus est ꝯsilium: iustitia aũt ẽ circa ꝯctus ⁊ iudicia: fortitudo aũt ẽ circa ꝑicula mortis: temperãtia aũt circa cõcupiscentias ciboꝝ ⁊ venereoꝝ: que oĩa non erunt in patria: ergo virtutes cardiales non erunt in pria.) ❡ Ecce argumentũ. ❡ Sequitur rñsio. (Dicendũ (inqt) ad qntũ: ꝙ aliqd dr̃ eẽ obꝫ virtutis dupl̃r. Uno mõ sicut illud: ad qḋ virtus ordinatur sicut in finẽ: sicut sũmum bonum est obiectũ charitatis: ⁊ beatitudo eterna obiectum spei. Alio mõ sicut mã: circa quã operatur: vt ab ea in aliud tendẽs: ⁊ hõ mõ delectationes coitus sunt obꝫ temperantie. Nõ.n. temperantia intendit hꝫ delectationibus inherere: sed potius istas delectationes cõpescendo tendere in bonũ rõnis: silr̃ fortitudo nõ intẽdit inherere ꝑiculis: sed superando ꝑicula ꝯsequi bonũ rõnis: ⁊ idẽ est de prudẽtia respectu dubitationũ: ⁊ de iustitia respectu necessitatũ huius vite: ⁊ ideo quãto longius ab his fuerit recessuꝫ ſm ꝓfectũ spũalis vite: tanto erunt perfectiones actus haꝝ virtutũ: qꝛ ṗdicta obiecta magis se habent ad has virtutes per modũ termini a quo q̃ per modũ termini ad quem: qui dat specieꝫ.) Hec ille. ❡ Ad scḋm dr̃. primo: ꝙ habitus ꝑficientes appetitum sensitiuũ eo mõ remanebũt in patria: quo eoꝝ subiecta: qꝛ si appe

Habitus dupliciter distinguuntur spẽ.

Lec. 5°.

Obiectũ virtutis ẽ aliqd dupl̃r.

titus sensitiuus reparatᷓ idē numero: ⁊ dicti habit⁹ erūt idē numero: qui non sunt: si vero appetitus sensitiu⁹ nō erit idē numero qui prius: sed idē spē: eodē mō erit de habitibus illis. ¶ De hoc san. Tho. de quatuor virtutibus Cardinalibus. q. vlti. in solu. decimitertij sic dicit. (Quidā dicunt ꝙ irascibilis ⁊ ɔcupiscibilis: in qb⁹ sūt tēꝑantia ⁊ fortitudo: sunt in superiori ꝑte anime: nō
Caplo. iz. aūt in parte sensitiua: sed hoc est ɔ̄ phm 3° ethi. vbi dicit ꝙ virtutes sunt irrationabiliū partiū. Quidā aūt dicūt ꝙ vires sensitiue partis manent in aīa separata: vel sʒ potentiā tm̄: vel sm actū: sed hoc nō pōt esse: qꝛ actus potētie sensitiue nō est sine corꝑe: alioqn aīa sensitiua brutoꝝ esset incorruptibilis: qđ est erroneū: cuius aūt est actio: eius est potentia: vn̄ opʒ ꝙ hmōi potētie sint totius ɔiuncti: ⁊ ita post mortē nō remanēt in aīa separata actu: sed virtute: sicut in radice: inquantū. s. potentie aīe fluūt ab eēntia ei⁹. Uirtutes aūt iste sunt qdē i irascibili ⁊ ɔcupiscibili quantū ad eaꝝ deriuationē: sʒ sʒ originē ⁊ incohationē sunt in rōne vel voluntate rōls: qꝛ pꝛīcipalis actus virtutis moralis est electio: que est actus appetitus rōalis: sed ista electio per quādā applicationē terminatᷓ ad passiones irascibilis ⁊ ɔcupiscibilis sm tēperantiā ⁊ fortitudinē.) Hec ille. ¶ Itē p̊ᵃ zᵉ q. 67. ar. i. in solu. tertij sic dicit. (Status post hāc vitā est duplex. Unus qdem an̄ resurrectionē: qn̄ aīe erunt a corporib⁹ seꝑate. Alius aūt post resurrectionē: qn̄ aīe iterato suis corꝑibus vnient: in illo ergo resurrectiōis statu erunt vires irrationales in organis sicut ⁊ nunc: vn̄ ⁊ poterit in irascibili esse fortitudo ⁊ in cōcupiscibili tēꝑantia: inquantū vtraqꝫ vis erit ꝑfecte disposita ad obediendū rōni: sed in statu an̄ resurrectionē ꝑtes irrationales non erunt actu in aīa: sed solū radicalr̄ in essentia ipsius: vnde nec hꝫ virtutes erunt in actu: nisi in radice. s. in rōne ⁊ voluntate: in qbus sunt seminaria quedā ipsaꝝ virtutū: sed iustitia que est in voluntate in actu remāebit spālr̄: de ea dictū est: ꝙ est ꝑpetua ⁊ immortalis: tum rōne subiecti: qꝛ volūtas est incorruptibilis: tum ēt ꝓpter silitudinē actus: vt prius dictū ē.) Hec ille. ¶ Sile pōit 3° sen. di. 33. q. i. ar. 4. in sol. q̄rti. vbi sic dicit. (Quidā dicūt ꝙ vires sensibiles non manent actu in aīa separata: dicunt tn̄ ꝙ manent in essentia aīe sicut in radice: ⁊ silr̄ ēt manent habitus virtutū inferioris partis: sicut in radice in viribus: que sunt in rōne: ⁊ in ipsa grā.) Hec ille. ¶ Dr̄ z°: ꝙ quocūqꝫ mō dicantᷓ hꝫ virtutes remanere: siue eedem in numero: siue solū spē: neutra ꝑs sufficienter impugnatᷓ ꝑ arguētem. Non qdē. zᵃ qꝛ ɔclō nr̄a nō asserit: ꝙ hꝫ virtutes remaneant eedē numero: sed solū ꝙ in patria erūt virtutes morales infuse: nec prima: qꝛ si hꝫ virtutes reparentᷓ miraculose eedē numero sola dīna actione: nobis nihil coagentibus ad hoc non sequitᷓ: quin veraciter dici possit: ꝙ p̄cedentes habitus remanebunt: sicut ⁊ idē hō remanebit a solo deo miraculose resuscitatus: actio enim nostra nihil facit ad hoc: ꝙ habitus infusi remaneant: vel non. ¶ Dr̄ 3°: ꝙ verisile est: ꝙ potentie sensitiue oēs reparentᷓ eedē numero quātūcunqꝫ fuerint in morte corrupte: vel ēt adnihilate. Deus. n. pōt oē positiuum ꝑmanens: ⁊ non successiuum quantūcūqꝫ adnihilatū fuerit idē numero reparare: vt alias forte videbitᷓ quarto sen. ⁊ idē dico de hꝫ virtutibus moralibus.
Distin. 43.
¶ Ad argumentū ɔ̄ ɔclōnē r̄ndit san. Tho. tertio sen. di. 33. q. z. ar. 4. q. scđa in solu. quinti: vbi sic dicit. (Nō ideo dr̄ pctm̄ mortale semꝑ esse in rōne: quasi oīs act⁹ pcti mortalis sit actus rōnis elicitiue: cū ēt in actibus exterioꝝ membroꝝ possit eē pctūʒ mortale: sed qꝛ nullus actus accipit rōnem pcti mortalis nisi ɔsensus rōnis adueniat: ⁊ silr̄ nullus act⁹ pōt eē virtutis: nisi a rōne ordinetᷓ: ⁊ hoc est esse virtutes in inferioribus potētijs inquantū participant rōne.) Hec ille. ¶ Et hec de qōne sufficiant. De qua benedictus deus Amen.

¶ Utrum dona spiritus sancti sint habitus distincti a virtutibus Distin. XXXIIII. ⁊ XXXV.

Circa. xxxiiij. ⁊ xxxv. disti. queritᷓ. Utrū dona. s. s. sint hītus distincti a virtutib⁹. ¶ Et arguitᷓ ꝙ non: qꝛ quoꝝ diffinitio est eadē ipsa quoqꝫ sūt eadē: sed diffinitio virtutis cōuenit donis: vnūqđqꝫ. n. donū est bona qualitas mētis: qua recte viuitᷓ ⁊c̄. ¶ Et silr̄ diffō doni ɔuenit virtutib⁹ īfusis: ē. n. donū datio irredibilis sm phm: ergo virtutes ⁊ dona nō distinguuntᷓ.

Quarto eth. caplo. z.
In oppositum arguitᷓ: qꝛ Greg. p̊mo moraliū distinguit. 7. dona: que dicit signari per septē filios Job: a trib⁹ virtutib⁹ theologicis: q̄ dicit signari ꝑ tres filias Job. ⁊ in z° moraliū distinguit eadem septē dona a quatuor virtutib⁹ cardinalibus: que dicit signari ꝑ quatuor angulos dom⁹.

In hac questone sunt tres articuli. In primo ponentur conclusiones. In secundo obiectiones. In tertio solutiones.

Quantum ad p̊mū articulū sit hec p̊ᵃ ɔclō. Dona. s. s. sunt habitus distīcti a virtutibus infusis theologicis ⁊ Cardinalibus. Hanc ꝓbat san. Tho. p̊ᵃ zᵉ. q. 68. ar. i. vbi sic inq̄t. (Si loquamur de dono ⁊ virtute sm nois rōnē: sic nullā oppositionē hn̄t adinuicē: nam rō virtutis sumitᷓ sm ꝙ ꝑficit hoīeʒ ad bene agendū: rō aūt doni sumitᷓ sʒ ɔparationē ad cāʒ a qua est. Nihil aūt ꝓhibet id qđ ē ab alio: vt donū eē perfectissimū alicuius ad bene oꝑandū: p̄sertim cum quedā virtutes sint nobis infuse a deo: vn̄ sm h donū a virtute distingui non pōt. Et iō qdam posuerūt ꝙ dona non eēnt a virtutib⁹ distinguenda: sed eis remanet nō minor difficultas: vt. s. rōnē assignēt: q̄re q̄dā v̄tutes dn̄r dona: ⁊ nō oēs: ⁊ q̄re aliqua ɔputātᷓ inter dōa q̄ nō ɔputātᷓ iter v̄tutes: vt pʒ ď timore. Un̄ alij dixerūt dōa a virtutibus esse distinguenda: sed nō assignauerūt sufficientē distinctionis cām: que. s. ita cōis eēt virtutib⁹: ꝙ nullo mō dōis ɔueniret aut ecōuerso. Cōsiderātes aūt aliqui ꝙ inter septem dona q̄tuor ꝑtinēt ad rōneʒ. s. sapīa: scīa: intellectus: ɔsiliū: ⁊ tres ad vim appetitiuā. s. fortitudo: pietas: ⁊ timor: posuerūt ꝙ dona ꝑficiebāt liberꝝ arbitriū sm ꝙ est facultas rōnis: virtutes vero sm ꝙ est facultas voluntatis: qꝛ inuenerūt solas duas virtutes in intellectu vel rōne. s. fidē ⁊ prudentiā: alias vero in vi appetitiua vel affectiua; oporteret aūt si hec distinctio esset ɔueniens: ꝙ oēs virtutes essent in vi appetitiua: ⁊ oīa dona in rōne. Quidam vero ɔsiderātes qđ Greg. dicit in z° moraliū: ꝙ donū. s. s. qui in mēte sibi subta format prudentiā: iustitiā: fortitudinē: tēperātiam eandē munit mentē ɔ̄ singula tentata per septeʒ dona dixerunt: ꝙ virtutes ordinantᷓ ad bn̄ operandū: dona vero ad resistēdū tentationibus. Sed nec ista distinctio sufficit: qꝛ ēt virtutes tentationibus resistūt inducētib⁹ ad pctā: q̄ ɔ̄riantᷓ virtutibus: vnūqđqꝫ. n. nālr̄ resistit suo ɔ̄rio: qđ p̄cipue pʒ ď charitate: de q̄ dr̄ Can̄. 8. Aque multe nō potuerūt extiguere charitatē. Alij vo ɔsiderātes: ꝙ ista dona traduntᷓ in scriptura sm ꝙ fuerūt in xp̄o: vt pʒ Isa. xi. dixerūt ꝙ virtutes ordinantur simplr̄ ad bn̄ oꝑandū: sed dona ordinātᷓ ad h: vt ꝑ ea ɔformemur xp̄o: p̄cipue q̄tū ad ea: q̄ passus ē: qꝛ i passione eius

ſione eius precipue hec dona reſplenduerunt: ſed hoc etiam non videtur eſſe ſufficiens:qꝛ ipe dominus precipue nos inducit ad ſui ꝯformitatez ſm humilitatē ꝛ manſuetudinē Mathei.xi.Diſcite a me:qꝛ mitis ſum ꝛ humilis corde:ꝛ ſm charitatē vt Jo.15. Ut diligatis inuicem ſicut dilexi vos:ꝛ he ēt virtutes ꝑcipue in paſſione xpi refulſerunt. Et iō ad diſtinguēdū dona a virtutibus debemus ſequi modū loquendi ſcripture:in q̄ nobis tradunꝰ. Non qdem ſub noīe donoꝝ:ſed magis ſub noīe ſpūum:ſic.n.dr̄ Jſa.xi. Requieſcet ſuꝑ eū ſpiritus dn̄i:ſpū ſapie:ꝛ intellectus ꝛc̄. ❡ Ex qbus verbis māifeſte daꝰ intelligi:ꝙ iſta.7.ꝯnumeranꝰ ibi ſm ꝙ ſunt in nobis ab inſpiratiōe dina. inſpiratio aūt ſignat q̄dā motionē ab exteriori. Eſt.n.ꝯſiderandū:ꝙ ī hoīe

Tex.c.8. eſt duplex ꝑn^m mouens. Unū interius qd̄ eſt rō. Aliud aūt exterius qd̄ eſt deus:ꝛ hoc phs dicit in caplo de bona fortuna. Māifeſtū eſt aūt ꝙ oē:qd̄ mouetꝰ neceſſe eſt ꝓportionatū eſſe motori:ꝛ hec eſt ꝑfectio mobilis inquantū eſt mobile:diſpō qua diſponiꝰ ad hoc: qd̄ bn̄ moueaꝰ a ſuo motore:quanto igiꝰ mouens eſt altius: tāto neceſſe eſt:ꝙ mobile ꝑfectiori diſpōne ei ꝓportioneꝰ:ſicut videmus ꝙ perfecti⁹ opꝫ diſcipulū eē diſpoſitum ad hoc:qd̄ altiorem doctrinaꝫ capiat a docente. Manifeſtū eſt aūt ꝙ virtutes humane perficiunt hominem ſm ꝙ hō natus eſt moueri per rōnē:in his que interius vel exterius agit:opꝫ igiꝰ ineſſe hoī altiores ꝑfectiones:ſm quas ſit diſpoſitus ad hoc ꝙ diuinit⁹ moueaꝰ:ꝛ iſte ꝑfectiones vocanꝰ dona non ſolū qꝛ infundunꝰ a deo:ſed qꝛ ſm ea hō diſponiꝰ:vt efficiaꝰ prōpte mobilis ab inſpiratione dina ſicut dr̄ Jſa.60. Dn̄s aperuit mihi aurē:ego aūt non ꝯdico:retrorſum non abq.

Tex.c.8. Et phs ēt dicit z° de bona fortuna: ꝙ his qui mouenꝰ per inſtinctū diuinū non expedit ꝯſiliari ſm rōnē humanā:ſm ꝙ ſequunꝰ interiorē inſtinctū: qꝛ mouenꝰ a ꝑn°meliori q̄ ſit rō hūana. Et hoc eſt qd̄ qdā dicūt ꝙ dona ꝑficiunt hoīeꝫ ad altiores actus q̄ ſint actus virtutum.) Hec ille. ❡ Eādē ꝯclōnē tꝫ tertio ſen. diſ.34. q.i.ar.i. ❡ Ex qb⁹ pōt formari talis rō. Diſpōnes mobiles ad hoc vt ꝓmpte moueanꝰ a motorib⁹ diuerſaꝝ rōnū ꝛ alteri⁹ gn̄is in mouēdo opꝫ eſſe diuerſaꝝ rōnū: ſed dōa ꝛ virtutes ſunt hꝰ diſpōnes: ergo ꝛc̄. ❡ Scd̄a ꝯclō. Hmōi dona remanebūt ī patria. Hāc ꝓbat ſan. Tho.ꝑma z^e.q.68.ar.6.vbi ſic dicit. (De donis poſſumus loqui dupl'r. Uno mō quantū ad eſſentiā donoꝝ ꝛ ſic ꝑfectiſſime erunt in patria: ſicut pꝫ per auctoritatem Ambro.in lib.de ſpū ſcō:vbi dicit. Ciuitas dei illa Hyeruſalē celeſtis nō meatu alicuius fluuij terreſtris abluiꝰ:ſed ex vite fonte ꝓcedens ſpūs ſcūs: cuius nos breui ſatiamur hauſtu: in illis celeſtibus ſpiritibus redundantia vr̄ afluere pleno.7.virtutū ſpūaliū feruēs vel fluens meatu. Cuius rō eſt:qꝛ dōa.ſ.ſ. perficiūt mētem humanā ad ſequendū motionē.ſ.ſ. qd̄ ꝑcipue erit in patria:qn̄ deus erit oīa ī oībus: vt dr̄ ꝑma Cor.15.qn̄ hō erit totaliter ſubditus deo. Alio mō pñt cōſiderari quantū ad mām:circa quā operaꝰ: ꝛ ſic in pn̄ti habēt operationē circa aliquā mām: circa quā non habebūt operationem in ſtatu glorie:ꝛ ſm hoc non manebūt in

Prima ſcd̄e q.77. ar 1. ꝛ ſupra diſt.33. ꝯclōne q̄rta. patria:ſicut ſupra de virtutibus cardinalibus dictum eſt.) Hec ille. ❡ Itē tertio ſen.di.34.q.i.ar.3° ſic dicit. (Modus vniuſcuiuſqꝫ rei ex ꝓpria menſura ꝑpigiꝰ:vnde modus actionis ſumiꝰ ex eo:qd̄ eſt regula ꝛ mēſura actionis:ꝛ iō cū dona ſint ad operandū ſupra humanum modū:opꝫ ꝙ donoꝝ oꝑatiōes menſurenꝰ ex altera regula q̄ ſit regula humane virtutis:que eſt ipſa diuinitas ab hoīe ꝑticipata ſuo mō:vt iā nō humanitus: ſed q̄ſi deus factus participatiue opereꝰ:ꝛ ita oīa dōa cōicant in menſura operationis. Differunt aūt in mā: circa quā operanꝰ. Illa.n.que in vita actiua perficiūt:habent materiam cōem cum virtutibus moralibus: illa vero que perficiunt in vita ꝯtemplatiua:habent mām cōem cum virtutibus theologicis ꝛ intellectualib⁹:eo ꝙ ꝑcipuum obiectū ꝯtemplationis eſt deus:qui ē obꝫ virtutū theologicaꝝ:dona igiꝰ illa:que perficiunt ī vita actiua:non manent quantū ad actus:quos hn̄t circa ꝓpriam mām:ſicut nec virtutes cardinales: qꝛ nec timor a noxijs retrahit:nec fortitudo difficilia ſuſtinere facit:ſed manebunt quantū ad actus: quos habent circa deū:qui eſt menſura operationis in illis:ſicut timor hoīem per reuerentiā deo ſubijciet. Dona aūt illa:que perficiunt in vita ꝯtemplatiua:remanebūt quantū ad actus:quos habent circa ꝓpriam mām: ꝛ quantuꝫ ad actus:quos habent circa ꝓpriam menſuram: ſed perficiuntur quantū ad modū: qꝛ quantūcūqꝫ dona ad altiores actus eleuent q̄ ſit cōis hoīuꝫ modus:nūq̄ tamen in via ad modū patrie pertingere poſſunt.) Hec ille. ❡ Ex qbus pōt formari talis rō. In quocūqꝫ ſtatu mens hoīs perfecte ſequitur motioneꝫ.ſ.ſ. ad actus ſuperhumanos:in eodem hꝫ diſpōnes vel habitus reddentes eā bn̄ mobilem a.ſ.ſ.ad tales actus:ſed ſtat⁹ patrie eſt hꝰ:igiꝰ ꝛc̄. Et in hoc ꝑmus articulus termiaꝰ.

Cōtra ꝑmuꝫ argu. Scot. di.34. q.vnica in reſ. ꝑncipali.

Quantum ad ſcd̄m articulū arguendū eſt cōtra concluſiones. ❡ Et qdem contra primam arguit Sco. ꝓbando ꝙ dona beatitudies ꝛ fructus non ſint habitus diſtincti a virtutibus. Primo. Nā naturali rōne concluditur neceſſitas habitus intellectualis ꝑficientis intellectuꝫ circa ſpeculabilia: ꝛ habitus perficientis intellectū circa operabilia: ꝛ ita habeꝰ habitus intellectualis tam ſpeculatiuus q̄ practicus. Cōſimiliter rōne naturali ꝯcludiꝰ neceſſitas habitus perficientis appetitum:circa ea que ſunt appetibilia in ordine ad ſe:ꝛ vlterius:circa ea que ſunt appetibilia in ordine ad alteruꝫ:ꝛ ita habeꝰ prima diſtinctio virtutis appetitiue ordinātis iſtos habitus per ordinē ad ſe ꝛ ad alteꝝ. Et ſi concludatur forte per rōnem naturalem:ꝙ homo non ſufficienter perficitur iſtis habitibus:ſicut concluditur neceſſitas alterius cognitionis q̄ acquiſite:tamen non ſufficienter concludiꝰ ratione naturali diſtincte.quis habitus appetitiuus:ꝛ quis habitus intellectiuus ſit alius ab iſtis:ſed ratiōabiliter tenetur illos habitus eē neceſſarios:quos eccleſia catholica docet eſſe neceſſarios:ꝛ ſic fide tenemus tres virtutes theologicas eſſe neceſſarias imediate perficientes animā reſpectu obiecti increati. ❡ Ex iſtis arguiꝰ ſic. Soli illi habitus ponēdi ſunt in viatore: quibus perficitur circa omne obiectum quantum perfici pōt ī via: ſed hmōi ſunt ſeptē virtutes in genere: nō curando de ſcientijs ſpeculatiuis acquiſitis:ergo ꝑter ſcientias ſpeculatiuas acquiſitas:non eſt ponendus habitus in viatore alius ſimpliciter a ſeptem virtutibus. Maior probatur. Qꝛ omne obiectum:circa qd̄ viator habet perfici in via non poteſt eſſe niſi de⁹ ꝛ creatura:ſed circa deum ſufficienter perficitur tribus virtutibus theologicis in ſummo quantū poteſt perfici: ſi illi habitus ſint perfectiſſimi:circa creaturas vero non loquēdo de ſpeculatiuis intellectus perfectiſſime perficiꝰ per prudentiam:ſi prudentia ſit perfectiſſima : ꝛ de omni agibili quantum ad omnem conditionem agibilis ꝛ perfectiſſime notam:ꝛ ita etiam quantum ad appetitum perfectiſſime ꝑficiꝰ tribus moralib⁹ ſi ſint ꝑfectiſſime:qꝛ tā circa alteꝝ ꝛ appetibile illi q̄ circa ſe: ꝛ apetibile ſibi:ꝛ

hoc primo vel directe:vel scdario ꝓpter illa prima. Et intelligendo de istis quatuor Cardinalibus:ꝙ sint i aliquo vnus hit⁹ numero: qui sit sibi vlis:tempantia vel vlis iustitia:hoc est circa oia: ꝫ ꝙ singule spēs iustitie sunt circa sua ꝓpria oba. ¶ Silr per tres virtutes theologicas sufficienter perficiť viator circa deū imediate: qꝛ circa ipm vt imediate intelligendū in via sufficienter pficit fides:qꝛ de deo in via non pōt haberi nisi cognitio fidei:ꝛ circa ipm vt est diligibilis in se sufficienter perficit charitas:ꝛ circa ipm:vt appetibilis:vt commodū mihi pficit spes:ꝫ nō ꝯuenit viatorē circa deuꝫ hre alios actus ordinatos ꝙ̄ intelligere ꝛ diligere eum in se:ꝛ appetere eū mihi vt bonū meū:igiť ꝛc. ¶ Cōsimilr circa oē aliud bonū a deo vt circa obꝫ sufficiēter perficiť viator habitibus intellectualib⁹ ꝛ appetitiuis: sed isti habitus pficiētes intellectū sufficiēter sunt virtutes intellectuales:nā virtutes intellectuales sufficiēter pficiunt intellectū viatoris quantū est posse ad cōsiderandū ꝛ syllogiçādū pratice. habitus ēt appetitiui ꝛ virtutes appetitiue sufficienter pficiunt appetitū ad appetendū ꝛ diligēdū oē diligibile in se: siue in ordine ad aliud: ergo hō pfectus tribus virtutibus theologicis ꝛ virtutibus intellectualib⁹ speculatiuis ꝛ praticis: ꝛ virtutibus moralibus ordinantibus ad se:ꝛ ad aliud sufficienter pficiť quātū pōt ꝯpetere viatori. Nō ḡ vr aliqua necessitas ponendi aliquos alios hitus ab istis: qui sunt virtutes theologice intellectuales ꝛ morales. ¶ Scdo. Si vtutes essent alij hitus a donis:sequiť ꝙ nullus ex vna pte esset idē alteri ex alia pte:ꝯńs est falsuꝫ.naꝫ fortitudo est virt⁹:ꝛ fortitudo est donū. ¶ Si dicať ꝙ ista fortitudo:ꝛ illa sunt alteri⁹ rōnis. ¶ Contra. Qꝛ hnt idē obꝫ:ꝛ sub eadē rōne: ergo sunt habitus eiusdē rōnis. ¶ Diceť forte ꝙ nō:qꝛ virtutes pficiunt mō humano:sed dona mō suphumano. ¶ Cōtra illō obijciť Mar.i.sic. Qꝛ charitas est excellentissimū donum dei ſm Augu.13.de tri.ca.19. ꝛ ꝙ plus est ꝫ Apo. pᵃ Cor.13. Si fortitudinē habuero: ꝛ si tradidero corp⁹ meū ita vt ardeā ꝛc.qō vr esse mō suphūano:qꝛ si qrerem ardere ꝑ deo:charitatē aūt nō habuero: nihil mihi ꝓdest:ergo vr ꝙ nullū donū excellentius pficiat ꝙ̄ charitas:que tn̄ est virtus. ¶ Itē 2⁰. Circa terribilia cōtingit virtutē humanā recte tenere mediū:ergo recti⁹ ꝛ rectissime quantū est posse tali nāe:sed hoc pōt ex hitu fortitudinis intendere:ꝛ intēdere ſm gradus: ḡ nō variant spēꝫ:igiť idē hitus in spē disponit hoīem ad sustinendū aliqd mō pfectissimo ꝛ infimo:si aūt nō pōt: ꝫ alio ꝛ alio:igiť ille habitus:qui disponit hoīem ad sustinendū in ifimo gradu de necessitate est ip̄fect⁹ quātum ad actū suū ꝛ obm:qꝛ circa terribilia sustinere nō pōt hēre rōnē pfectiorē:sed ad hoc ꝙ aliqs hēat se pfecte circa ea:opꝫ vt hēat aliū habitū i spē:sed pluralitas spēꝝ nō est ponēda sine necessitate manifesta:vbi vna spēs nō sufficeret:qō in ꝓposito nō hꝫ locū. ¶ Iteꝫ 3⁰. Xp̄s tristabať in sua passione:ꝛ vlr oīs martir sibi dimissus.i.si non fiebat circa eū miraculū quantūcunqꝫ sustineret voluntarie:non sine tristitia quacūqꝫ sustinuit sicut pbať per illud.14.de ciui.dei. Ubi arguit ꝯ phōs dicentes se esse beatos:qꝛ habuerūt qcquid voluerūt: qꝛ si pspera acciderunt:illa noluerūt:si aduersa accidebant illa voluerunt:qꝛ patienter sustinuerūt. ¶ Cōtra eos arguit Augu. Qꝛ in aduersis non habuerūt qō voluerunt.qꝛ quantū erat ex se noluerūt ea accidere:si tn̄ acciderent: voluerunt illa patienter sustinere: ne patiētia amissa miseriores fierēt: ꝛ hoc psuadeť: qꝛ patiētia nō pōt esse circa appetibile ſm se:miseri erant ergo in vita ista:qꝛ sustinēdo aduersa habuerūt aliquid:qō nō oīmō voluerunt:qꝛ obꝫ patientie eoꝝ nō erat absoluta rōne volibile:sed suppōrtādo patiendū. ¶ Itē 4⁰. Impossibile est eundē simul agere eundē actū humane ꝛ suphumane:ergo acqsito dono euacuať virtus ꝓus acqsita vel infusa in baptismo; vel si māeat:nō erit possibilis exire in actū suū:vel non necessario:qꝛ ex pfectiori dono poterit exire in actū suū:eodē mō hitudinem euacuabūt virtutes ꝛ dona:vel saltē necessitateꝫ eoꝝ:qō vr incōueniēs:potissime si sit sermo de virtutibus theologicis:qꝛ charitas non euacuabiť in pria:nec fides:aut spes in via. ¶ Item qnto. Qꝛ illa vocabula humane ꝛ suphumane sunt metaphorica:qꝛ oīs actus hoīs ꝓprie loquendo est humanus:sicut.n.necessariuꝫ est actionē rectā ꝯuenire fini:ꝛ obo:ꝛ alijs circūstātijs: ita ēt necessariū est:ꝙ ꝯueniat ipsi operanti:non.n.mihi ꝯuenit agere qō ꝯuenit regi:ꝛ multo minus: qō ꝯuenit angelo:ergo necessariū ē ad rectū hoīs actū:ꝙ agat illum mō humano. Quicūqꝫ igiť habitus infusus disponit hoīem simplr ad agendū mō hūano: disponit eū absolute ad agendū illud circa qḃcunqꝫ. ¶ Itē 6⁰. Si quis semꝑ oraret:ꝛ dareť ei donū itellectus:ꝛ nō exercitaret se circa credibilia:qꝛ non haberet fidē acqsitaꝫ sine qua fides infusa nō exit in opus: posset aūt opari modo suphumano parte:qꝛ hēret donū:ergo posset excellētius agere circa credibilia ꝙ̄ alius exercitatus in sacra scriptura:qō non expimur:imo quicūqꝫ talis forte facilius erraret circa credibilia ꝙ̄ alius bene exercitatus i sacra scriptura. ¶ Itē 7⁰. Circa tot ꝯuenit bene ordinari humane:circa quot suphumane: ergo idē est modus vtrobiqꝫ. ¶ Diceť forte:ꝙ virtutes disponunt voluntatē:vt est mobilis a rōne:sed dona pficiunt eā: vt est mobilis a spū scō. ¶ Cōtra hoc arguiť pmo. Qꝛ supponit falsum.s.ꝙ rō moueat voluntatē:ita ꝙ virt⁹ non sit nisi dispō mobilis in voluntate a ratiōe mote. ¶ Scdo. Qꝛ ſm hoc nō ponit distinctio beatitudinū a donis. ¶ Tertio. Qꝛ ex quo deus dedit habitū volūtati semꝑ assistit volūtati:ꝛ habitibus ad actus sibi cōuenientes:sicut postꝙ̄ illuminauit cecum miraculose semper assistebat illuminato:vt posset mouere illā potentiaꝫ:igiť per idē est aliqd ꝓportionatū pmo mouēti ꝛ scdo:ergo si per habitum virtutis potentia ꝓportionať sibyssi:per idem sufficienter ꝓportionať spūi scō: vt mouenti primo:non ergo ꝓpter istā rōnem opꝫ necessario ponere alios hitus. hec Sco. in forma. ¶ Cōtra scdam ꝯclōnē arguit Duran. pbando ꝙ aliqua dona.s.puta ꝯsilium:fortitudo:timor: pietas non remaneant in patria quo ad actū. ¶ Primo. Qꝛ nulla potēcia pōt in aliquē actum nisi ad pñtiā obi:sed oba istoꝝ donoꝝ non erunt in patria:qꝛ donū pietatis est ad ꝯpatiendū ꝓximo.donū timoris ad retrahenduꝫ a malo. donū ꝯsilij ad ꝯsulendū in dubijs:sed in patria nō erit cōpassio de miseria cuiuscūqꝫ:nec aliqs idigebit retractione a malo:nec erit aliqua dubitatio de aliquo agendo:igiť actus hoꝝ donoꝝ nō erunt in patria. ¶ Secūdo. Qꝛ pdicta dona pficiunt hoīem in vita actiua: sed illa euacuabiť in patria: ergo ꝛ hec dona quantum ad actus. hec ille. Et in hoc secundus articulus terminať.

Quantum ad tertium articulū rńdendum est obiectionibus supradictis. ¶ Et quidem ad pᵐ Sco.ꝯ pmam ꝯclōneꝫ negať minor ꝓ illa pte:qua dicit ꝙ p.4.virtutes Cardiales:si sint pfectissime:sufficienter pficiť hō circa creaturas quantū possibile ē eū pfici, i via:qꝛ nulla illaꝝ qtuor pficit aliquā potentiam aīe put est mobilis a spū sancto in finē supnaturalem

Virtutes mō hūano ꝛ dōa suphumādo pficiunt. hec arg⁹ adducit ꝯ hen. quo.4.q.33.

virtutes a donis distiguūť ꝑ hoc ꝙ virtutes volūtatem disponūt vt a rōne:dona āt vt a.s.s. mobilis est.

Cōtra scdaꝫ ꝯclōnē Dura. disti.33.q.4. Utrum dona quo ad actuꝫ remaneāt in pria.

nālem:sed solū put est mobilis a rōne loquendo de
iustitia:fortitudine:temperātia:vel pficit rōnē ipsam
put mouet̄ ab intellectu principioꝝ nālr cognoscibi-
lium:vel in lumine fidei loquendo de prudentia. ⁊ de
hoc multa dicta sunt in pbatione pme ↄclusionis. De
hoc scūs Tho. pma scđe. q. 68. ar. 2. arguit sic. (Ad sa-
lutē hoīs sufficit ꝙ hō bn̄ se habeat circa diuina: ⁊ cir
ca humana: sꝫ p virtutes theologicas hō bn̄ se hꝫ circa
diuina: p virtutes aūt morales circa hūana. ḡ dona nō
sunt hoī necessaria ad salutē.) ¶ Ecce argumentum.
¶ Sequit̄ rn̄sio. (Dōm (inqͫt) ꝙ p v̄tutes theologicas
⁊ morales nō ita perficit̄ hō in ordine ad vltimū finē:
qn semp indigeat moueri quodā supiori instinctu. s. s.
rōne iam dicta.) Hec ille. ¶ Que aūt sit illa rō ondit
ibidem dicens. (Dona sunt qđā hoīs pfectiōes: qbus
homo disponit̄ ad hoc: ꝙ bn̄ sequat̄ diuinū instinctū.
Uñ in his: in qbus nō sufficit instinctus rōnis: sꝫ est ne
cessarius instinctus spūs sci: p cōsequēs necessariū est
donū. Ratio aūt hoīs est pfecta a deo duplr. Primo
qdē nāli perfectione. s. sꝫ lumē nāle rationis. Alio mō
quadā supnāli pfectiōe p v̄tutes theologicas. Et q̄uis
hec scđa pfectio sit maior q̄ pma: tn̄ pma pfectiori mō
hr̄ ab hoīe q̄ 2ª. Pria enī hr̄ ab hoīe q̄si plena posses-
sio: scđa aūt habet̄ q̄si ipfecte. Impfecte enī diligim⁹
⁊ cognoscimus deū. Manifestū est aūt ꝙ vnū qđqꝫ: qđ
pfecte hꝫ nām vel formā aliquā: pōt p se sm illā opari:
nō tn̄ exclusa opatione dei: q in oī nā ⁊ volūtate interi⁹
opatur: sed illud qđ ipfecte hꝫ nām aliquā: aut formā:
aut virtutē: nō pōt p se opari nisi ab alio moueat̄: sicut
sol: qꝛ est pfecte lucidus: p se ipm pōt illuminare: luna
aūt: i q̄ est ipfecte nā lucis: nō illuminat nisi illumina
ta. Medicus ēt q pfecte nouit artē medicine: pōt p se
operari: sꝫ discipulus eius: q nōdū est plene instructus
nō pōt p se operari nisi ab alio instruat̄. Sic igit̄ q̄tū
ad ea: q̄ subsunt rōni hūane in ordine ad finē cōnālē
hoī: pōt opari hō p iudiciū rōnis: sꝫ tn̄ in hoc hō ēt ad-
iuuet̄ a deo p spālē instinctū: hoc erit supabūdantis bo
nitatis. Uñ sm philosophos nō quicūqꝫ hēbant virtu
tes morales acqsitas habebāt virtutes heroicas: vel di
uinas. sed in ordine ad finē vltimū supnālē: ad quē rō
mouet sm ꝙ aliqualr ⁊ ipfecte informata est p virtu-
tes theologicas: nō sufficit motio rōnis: nisi desup ad-
sit instinctus: ⁊ motio. s. s. sm illud Ro. 8. Qui spiritu
dei aguntur: hi filij dei sunt ⁊ heredes: ⁊ in ps. dicitur.
Spiritus tuus bonus deducet me in terrā rectā: qꝛ. s.
in hereditatē terre beatoꝝ: nullus pōt venire nisi mo-
ueatur: ⁊ ducatur a spū sancto. Et iō ad illum finē con-
sequendū necessariū est hoī hr̄e donum. s. s.) Hec ille.
¶ Itē ibidem 3° loco arguit sic. (Grego. dicit in scđo
moraliū ꝙ. s. s. dat sapiam ↄ̄ stultitiam: intellectū ↄtra
hebetudinē: cōsiliū ↄtra pcipitationē: fortitudinē ↄtra
timorē: sciam ↄ̄ ignorantiā: pietatē contra duritiē: hu
militatē cōtra supbiam: sed sufficiēs remediū pōt ad-
hiberi ad oīa ista tollenda p v̄tutes. ergo dona nō sunt
necessaria homini ad salutē.) ¶ Ecce argumentum.
¶ Sequit̄ responsio. (Dōm (inquit) ꝙ rōni humane
non sunt oīa cognita: neqꝫ oīa possibilia: siue accipiat̄:
vt pfecta pfectione nāli: siue vt pfecta theologicis vir-
tutibus. Uñ nō pōt q̄tū ad oīa repellere stultitiam: ⁊
alia de qbus ibi fit mētio. Sꝫ deus: cuius scie ⁊ potesta
ti oīa subsunt: sua motione ab oī stultitia: ⁊ ignorantia:
⁊ hebetudine: ⁊ duritia: ⁊ hꝫ: nos tutos reddit. Et ideo
dona. s. s. que faciunt nos bn̄ sequentes instinctū ipsius
dicuntur ↄ̄ hꝫ defectus dari.) Hec ille. ¶ Ex quibus
apparet: ꝙ preter habitus v̄tutū sunt necessarij alij ha
bitus: quos dicimus dona: qꝛ preter inclinationē virtu
tū: que se hn̄t q̄si actiue: idigemus motione passiua ex
pte nostri: ⁊ actiua. s. s. ad tendendū in finē supnālē: ad
quā motionē passiuā disponūt habit⁹ donoꝝ: vt dictū
est. ¶ Ad 2ᵐ dr̄: ꝙ rn̄sio ibidē data bona est: qꝛ fortitu
do: q̄ est v̄tus: ⁊ fortitudo: q̄ est donū: differūt specifice.
Et ad huius iprobationē dr̄: ꝙ donū fortitudinis pficit
mō suphūano: vt ibidē dr̄. ¶ Et ad huius declaratio-
nē dicit. S. Tho. 2ª 2ᵉ. q. 139. artı. p. (Fortitudo iportat
quandā aī firmitatē. ⁊ hec qdē firmitas animi reqrit̄
⁊ in bonis faciendis: ⁊ in malis pcauēdis: ⁊ pcipue i ar-
duis bonis ⁊ malis. Homo aūt sm pprium ⁊ ↄnālem
modū hanc firmitatē in vtroqꝫ habere pōt: vt non de-
ficiat a bono pp̄ter difficultatē: vel alicuius arduū im
plendi opis: vel alicuius generis mali pferendi: ⁊ sꝫ h̄
fortitudo ponit̄ virtus spālis vel generalis: sed vlteri⁹
a spū scō mouet̄ aīus hoīs ad hoc: ꝙ pueniat ad finē cu
iuslibꝫ opis icboati: ⁊ euadat q̄cūqꝫ pericula iminētia:
qđ qdem excedit nām hūanā. Qñqꝫ. n. non subest ptā-
ti hoīs: vt ↄsequat̄ finē sui operis: vel euadat mala: seu
pericula: cum qñqꝫ opprimat̄ ab eis in mortē: sed hoc
operat̄. s. s. in hoīe: dū perducit eū ad vitā eternā: que
est finis oīum beatoꝝ opeꝝ: ⁊ euasio oīum periculoꝝ:
⁊ huius rei infundit quādam fiduciā menti spūs scūs
ↄ̄trioꝝ timorē excludēs: ⁊ sꝫ hoc fortitudo ponit̄ donū
. s. s. dōa. n. s. s. respiciūt motionē aīe a spū scō.) Hec ille.
¶ Item in solu. primi sic dicit. (Fortitudo: que est vir
tus: perficit aīum ad sustinendū q̄cunqꝫ pericula: sꝫ nō
sufficit dare fiduciā euadendi q̄cūqꝫ pericula: sed hoc
ptinet ad fortitudinē: que ē donū. s. s.) Hec ille. ¶ Ex
quibus pꝫ: ꝙ lꝫ fortitudo virtus: ⁊ fortitudo que est do
nū. s. s. hēant idē obm māle. s. pericula ⁊ ardua. tn̄ obm
formale non est idē: qꝛ alr̄ firmat̄ hō per virtutē: ⁊ alr̄
per donū in eadē mā: ⁊ silr̄ dicti habitus ad diuersos fi
nes pximos ordinant̄: ⁊ iō distinguūt̄ specifice. ¶ De
hoc in suo silī loquit̄ sanc. Tho. pª 2ᵉ. q. 63. arti. 4. vbi
ondit quō virtutes morales acquisite ⁊ infuse specifice
distingunt̄: vt recitatū fuit in pcedenti qōne ar. 3° in rn̄
sione ad sextum argumentū Durā. ↄ̄ tertiā ↄclusionē.
¶ Tunc ad pmam iprobationē huius rn̄sionis dr̄: ꝙ
san. Tho. non ponit: ꝙ dona altiori mō pficiant q̄ vir-
tutes theologice potissime q̄ charitas: imo totū oppo-
sitū dicit: vt pꝫ pma scđe. q. 68. ar. 8. vbi sic dicit. (Vir-
tutes in tria genera distinguūt̄. Sunt. n. qđā virtutes
theologice: qđam intellectuales: qđam morales: virtu
tes qdem theologice sunt: qbus mens humana deo cō
iungit̄: virtutes aūt intellectuales sunt: quibus rō ipsa
perficit̄: virtutes aūt morales sunt: qbus vires appeti-
tiue perficiunt̄ ad obediendū rōni: dona aūt. s. s. sunt:
quibus oēs vires aīe disponunt̄ ad hoc: vt subdāt̄ mo
tioni diuine: sic ergo eadē vr̄ esse cōparatio donoꝝ ad
virtutes theologicas: per quas hō vnit̄ spūi scō mouē
ti: sicut virtutū moraliū ad virtutes intellectuales: per
quas pficit̄ rō: que est v̄tutū motiua: vñ sicut virtutes
intellectuales pferunt̄ virtutibus moralib⁹: ⁊ regulāt
eas: ita virtutes theologice pferunt̄ dōis. s. s. ⁊ regulāt
ea. Uñ Greg. dicit in pmo moraliū: ꝙ neqꝫ ad denarij
pfectionē septē filij. s. septē dona pueniunt nisi in spe:
fide: ⁊ charitate fuerit oē qđ agunt: sed si cōpemus do-
na ad alias virtutes intellectuales vel morales: dōa p-
ferunt̄ virtutibus: qꝛ dona pficiunt vires aīe in cōpa-
ratione ad spm̄ scm̄ mouentē: virtutes aūt pficiunt: vl̄
rōnē ipsam: vel alias vires in ordine ad rōnē. Manife
stum est aūt: ꝙ ad altiorē motorē opꝫ maiori pfectiōe
mobile esse dispositū: vñ pfectiora sunt dona virtuti-

Unde distin guatur forti tudo que est donū a forti tudine que est virtus.

Virtutes theologice preferuntur donis sicut virtutes intellectuales moralibus.

bus.) Hec ille. ¶ Item ar. 4° in solutio. tertij sic dicit. (Animus hoīs non mouet̃ a spũ scõ: nisi ſm aliquem modũ vniat̃: sicut instrm̃ non mouet̃ ab artifice: nisi per ꝯtactũ: aut per aliquã aliã vnionẽ. Prima aũt vnio hoīs ad deũ ẽ per fidẽ: spẽ: et charitatẽ: vñ iste virtutes p̃supponunt̃ ad dona sicut radices q̃dã donoꝝ: vnde oĩa dona ꝑtinent ad tres virtutes: sicut q̃dam deriuationes p̃dictaꝝ virtutũ.) Hec ille. ¶ Ad scdãz improbationez dicte r̃nsionis dr̃: ꝙ habitus fortitudinis virtutis quantũcunq3 intẽdat̃: non põt peruenire ad hoc: ꝙ rectificet: et firmet animũ humanũ in bonis agendis: et malis sustinendis eo mõ quo rectificat fortitudo que est donũ. Vñ ille rectitudines nõ differũt solũ ſm intensum et remissuz: sz ẽt specifice: vt ex dictis pz. ¶ Itẽ p̃ma scd̃e. q. 68. arti. 2° arguit sic scũs Tho. (Dona ordinantur ad q̃dã ꝑfectionẽ vltra cõmunẽ ꝑfectionez virtutis: nõ est aũt necessariũ hoi ad salutem: vt hõ ꝑfectionẽ cõsequat̃ q̃ est vltra cõmunẽ statuz virtutis: q2 hmõi perfectio nõ cadit sub p̃cepto: sed sub cõsilio. ergo dona nõ sunt necessaria ad salutẽ.) ¶ Ecce argumentũ. ¶ Sequit̃ responsio. (Dõm (inquit) ꝙ dona excedũt cõmunẽ ꝑfectionẽ virtutũ: nõ q̃tũ ad genus operaꝝ: eo mõ quo ꝯsilia excedunt p̃cepta: sed quo ad modũ operandi ſm ꝙ hõ mouet̃ ab altiori p̃ncipio.) Hec ille. ¶ Ad tertiã improbationẽ dr̃: ꝙ donũ fortitudinis in xp̃o: et in alijs martiribus nõ faciebat hoc: ꝙ nullaz tristitiaz corꝑalẽ sentirent: nec dolerent corporaliter: sed faciebat ꝙ tristitia corporalis nullo mõ absorberet rõnẽ: nec dominaret̃ ei: imo totalr̃ subderet̃ eius iperio. Et vlterius: ꝙ declaratio anialis esset maior tristitia aiali. De hac mã loq̃t̃ btũs Tho. 2ª 2ᵉ. q. 123. arti. 8°. vbi q̃rit vtꝝ fortis delectet̃ in suo actu: et r̃ndit sic. (Duplex est delectatio: vna q̃dẽ corporalis: q̃ ꝯsequit̃ tactũ corporalẽ. Alia aũt aialis q̃ cõseq̃t̃ app̃hensionẽ aie: et hec ꝓprie cõseq̃t̃ oꝑa virtutũ: q2 in eis cõsiderat̃ bonũ rõnis: principalis vero actus fortitudinis est sustinere aliqua tristia ſm app̃hensionẽ anie: puta ꝙ hõ amitat vitã corporalẽ: quã virtuosus amat: nõ solum inq̃tũ est q̃ddã bonũ nãle: sz ẽt inq̃tum est necessaria ad oꝑa virtutũ: et q̃ ad eã ꝑtinẽt. Et iteꝝ sustinere aliq̃ dolorosa ſm ꝯtactũ corporis: puta vulnera et flagella. Et iõ fortis ex vna ꝑte hz vñ delectet̃ ſm delectationẽ aialẽ. s. de ipso actu virtutis et de fine eius: ex alia v̓o ꝑte hz vñ doleat aialiter: dũ cõsiderat amissionẽ ꝓp̃e vite ẽt corꝑalr̃: vñ vt legit̃ 2° Macha. 6. Heleazarus dicit. Duros corporis sustineo dolores: ſm aiam v̓o ꝑꝑ timorẽ tuum libenter hoc patior. Sensibilis aũt dolor corporis facit nõ sentiri aialẽ delectationez v̓tutis: nisi forte ꝑꝑ suꝑabũdãtẽ dei grãz: q̃ forte eleuat aiam ad diuina: in q̇bus magis delectat̃ q̃ a corporalib⁹ penis afficiatur. Sicut beatus Tiburcius cuz suꝑ carbones incensos nudis plantis incederet: dixit ꝙ videbat̃ sibi ꝙ super roseos flores ambularet. Facit tñ virtus fortitudinis: vt rõ nõ absorbeatur a corꝑalibus doloribus. Tristitiã aũt aialẽ suꝑat delectatio v̓tutis: inq̃tuz hõ p̃fert bonũ v̓tutis vite corꝑali: et q̇buscũq3 ad eã ꝑtinẽtibus. Vñ dicit p̃hs 3° ethi. ꝙ a forti nõ req̇rit̃ vt delectet̃: q̃si delectationẽ sentiẽs: sz sufficit: ꝙ nõ tristet̃.) Hec ille. ¶ Ex q̇bus habet̃ qualr̃ virtus fortitudinis nõ tollit omnẽ tristitiã corporalẽ aut animalem: sed tenet rõnẽ: ne a q̃cũq3 tristitia absorbeat̃: et ne hõ deficiat a bono ꝑꝑ difficultatẽ alicuius ardui operis iplendi: vel alicuius generis mali ꝑferendi. Sed vltra hoc donũ fortitudinis cõfert fiduciã ꝑueniendi ad finem cuiuslibet operis inchoati: et euadendi q̃cũq3 pericula:

Cap. ij.

vt prius dictũ est in p̃ncipio solutionis huius. 2. p̃ncipalis argumenti. ¶ Itẽ p̃ma scd̃e. q. 69. ar. 3°. sic dicit. (A sequela passionũ irascibilis retrahit virtus: ne hõ in eis superfluat ſm regulã rõnis. Donũ aũt excellentiori mõ: vt. s. hõ ſz voluntatẽ diuinã totalr̃ ab illis trãquillus reddat̃. A sequela vero passionũ ꝯcupiscibilis retrahit virtus moderate hmõi passionib⁹ vtendo: donũ vero si necesse fuerit eas totalr̃ abigendo: q̇n imo si necessariũ fuerit volũtariũ luctũ assumẽdo.) Hec ille. ¶ De hoc plenius dicet̃ inferius. ¶ Ad 4ᵃᵐ improbationẽ dr̃: ꝙ impoĩe est eundẽ sil̃ agere eundẽ actũ p̃cise: et tñ humane: et simul cũ hoc agere eundẽ actũ suꝑhumane: sz nulla ꝯtradictio: aut ipossibilitas est aliquẽ agere vnũ actũ suꝑhũane: et simul cũ hoc agere illum actũ cũ oi mõ ꝑfectionis humane: et cũ oĩ ꝑfectiõe que est in mõ humane actionis: vt humana est: excludẽdo negationẽ: et omnẽ iꝑfectionẽ cõcomitantẽ actionẽ humanã inq̃tũ hmõi: sed suꝑaddẽdo ꝑfectionẽ: sicut hõ addit super anial: et oĩa genera p̃cedẽtia animal. ¶ Dr̃ 2°: ꝙ posito: sed nõ concesso ꝙ isti duo modi agendi. s. humane. et suꝑhumane essent icõpossibiles: nõ ex hoc sequit̃ ꝙ donũ euacuet oĩno habitũ vel actũ virtutis: q2 habens vtrũq3 habitũ põt vti seorsuz vno sine alio potissime q2 habitus doni magis disponit ad motionẽ passiuã a spiritu sancto q̃ ad actiuã a seipso. Vñ scũs Tho. 2ª 2ᵉ. q. 52. ar. 2°. in solutione p̃mi sic dicit. (In donis. s. s. mens humana nõ se hz vt mouens: sed magis vt mota.) Hec ille. ¶ Et sic pz: ꝙ aliq̇s põt agere hũane: dum vtitur habitu virtutis: et põt agere suꝑhũane: dũ mouet̃ a. s. s. a quo tñ potentia anie sic mouet̃: vt ẽt aliq̇d ipsa agat. Vñ scũs Tho. p̃ma 2ᵉ. q. 68. arti. 3°. arguit sic. (Dona spũs sci ꝑficiunt hoiem ſm ꝙ agitur a spũ sancto: sz inq̃tũ hõ agit̃ a spũ dei: se hz quodãmõ vt instrumentũ ipsius: vel respectu illius: nõ aũt cõuenit vt instrumentũ ꝑficiat̃ ꝑ hitũ: sed p̃ncipale agens. ergo dona. s. s. nõ sunt habitus.) ¶ Ecce argumentuz. ¶ Sequitur r̃nsio. (Dõm (inquit) ꝙ rõ illa ꝓcedit de instrumẽto: cuius nõ est agere: sz solũ agi: tale autez instrumentũ nõ est hõ: sed sic agitur a spũ sancto: ꝙ ẽt agit inq̃tũ est liberi arbitrij. vñ indiget habitu.) Hec ille. ¶ Ad q̇ntã iprobationẽ dr̃ ꝙ ista v̓ba oꝑari hũane: et suꝑhumane sunt in ꝓposito ꝓprie dicta: et nõ solũ metaphisica. Et ad hui⁹ iprobationẽ dr̃: ꝙ nõ oĩs actus hoīs est ꝓprie actus humanus: sicut sepe dcm̃ est ꝑ̃us: q2 nullus actus vegetatiue: aut sensitiue ꝑtis nõ ꝑticipans rõne est actus humanus. ¶ Itẽ actus hoīs ꝓcedens ab habitibus dei formantibus hominẽ: et ex motione. s. s. nõ ꝓprie est humanus: sed suꝑhumanus. Et de hoc dictũ est in probatione scd̃e ꝯnis. Itẽ. S. Tho. 3° sen. dis. 34. q. p̃ma arti. p̃. sic dicit. (Dona dantur ad altiores actus q̃ sint actus v̓tutũ. Vñ ad hui⁹ itellectũ sciẽdũ est: ꝙ cuz virtus in oĩbus reb⁹ inueniri possit ſz ꝙ hñt aliquas oꝑationes ꝓprias: in q̇bus ad hñ operãdum ex ꝓpria virtute perficiunt̃: loquentes tñ in mã morali de virtute intelligimus de virtute humana: q̃ q̇dem ad oꝑationẽ humanã hñ exequendã ꝑficit. oꝑatio autẽ hoīs põt dici triplr̃. Primo ex potentia eliciẽte vel imperante operationẽ sicut operatio rõnis: vel q2 est alicuius potentie que obedit rõni: q2 a rõne hõ hz ꝙ sit hõ. Nutriri aũt: videre: et hmõi nõ sunt operationes hoīs inq̃tũ est hõ: sed inq̃tũ est viuũ vel anial: et ſm hoc oẽs habitus ꝑficiẽtes ad oꝑationes aliquas in quibus nõ ꝑticipat vel cõmunicat cum brutis pñt dici v̓tutes hũane. Scd̃o mõ dr̃ operatio hũane ex mã siue obiecto: sicut ille que habent ꝓ materia passiones

siue

siue operationes hūanas. Sic enim virtutes morales
Cap. 9. ꝓprie dicunt̄ v̄tutes hūane: vt dicit phūs in. x. ethi. q2
opus speculatiue v̄tutis magis est diuinū q̄ humanū:
q2 h3 necessaria ⁊ eterna ꝓ mā: nō āt hūana. 3° mō dr̄
hūana ex mō: q2. s. in opationibus hūanis ꝑ vel 2° mō
dictis ēt modus hūanus seruat̄. Si aūt ea q̄ hois sunt
supra humanū modū gs exequat̄: erit opatio nō hūa
Cap. primo. na simplr̄: s3 quodāmō dīna. Uñ phs. 7. ethi. ꝯ virtutē
simplr̄ diuidit v̄tutē heroicā: quā diuinā dicit: eo ꝙ per
excellentiā virtutis hō fit q̄si deus. Et s̄m hoc dico: ꝙ
dona a virtutibus distinguūt̄ in hoc: ꝙ v̄tutes ꝑficiūt
ad actus mō hūano: sed dona vltra humanū modū.) Hec ille. ¶ Ex q̄bus apparet: ꝙ hō pōt agere suphūa
ne: ⁊ si non rōne potentie elicientis: tñ rōne māe circa
quā agit: ⁊ rōne modi agendi. ¶ Nec valet iprobatio
huius rñsionis: q2 opatio suphumana cōuenit agēti ho
mini inq̄tū fit ꝑ grām ꝑticeps diuine nāe: vt sit deus
ꝑ participationē: l3 nō conueniat sibi rōne nāe hūane
nude: ⁊ in purisnālibus cōsiderate: ⁊ nō supuestite ꝑti
cipatione diuinitatis. ¶ Itē. Operatio diuina: ⁊ suphu
mana pōt hoi cōuenire inq̄tū est instrumentū motu3
a. s. s. l3 nō cōueniat ei: vt ꝑncipali agenti: ⁊ multis alijs
modis p3 falsitas ⁊ nullitas illius argumēti. ¶ Ad sex
ta3 iprobationē dr̄: ꝙ nullo mō tangit nos: q2 nos non
ponimus: ꝙ aliq̄d donū. s. s. sit excellētius fide: aut spe:
vel charitate: vt prius visu3 est: nec ꝙ donū itellectus
opet̄ excellentiori mō q̄ fides: imo ponimus ꝙ dona
presupponūt hitus theologicos q̄si fontes ⁊ ꝑncipia di
rectiua donoꝝ. Uerūtñ donū intellectus h3 aliū actū
ab actu fidei: ⁊ q̄si alterius speciei. Uñ scūs Tho 2° 2°.
q. 8. ar. 5. sic dicit in solutione tertij argumenti. (Fides
importat solū assensum ad ea: q̄ ꝓponunt̄: sed intelle
ctus iportat quādā ꝑceptionē veritatis ⁊c.) ¶ Itē ar.
6. sic dicit. (Sapientia: scia: ꝯsiliū: intellectus ordinan
tur ad supnālē cognitionē: que in nobis ꝑ fidē fundat̄:
fides aūt est ex auditu: vt Ro. x. vñ op3 aliq̄ ꝓponi ho
mini ad credendū nō sicut visa: sed sicut audita: q̄bus
ꝑ fidē assentiat. Fides aūt ꝑmo ⁊ ꝑncipalr̄ se habet ad
ꝑmā veritatē: scḋario aūt ad quedā circa creaturas cō
sideranda: ⁊ vlterius extēdit se ēt ad directione3 hūa
noꝝ operū s̄m ꝙ fides ꝑ dilectionē opat̄. Sic igit̄ cir
ca ea: que fidei ꝓponunt̄ credenda: duo reqruntur ex
ꝑte nostra. Primo q̄dē vt intellectu penetrent̄ vel ca
piantur: ⁊ hoc pertinet ad donū intellectus. Scḋo autē
op3: vt hō de eis habeat rectū iudicium: vt estimet his
esse inherendū: ⁊ ab eorū oppositis recedendum. Hoc
igitur iudiciū q̄tū ad res diuinas ꝑtinet ad donum sa
pientie: q̄tum vero ad applicationē ad singularia opa
ꝑtinet ad donū cōsilij.) Hec ille. ¶ Ex q̄bus apparet:
ꝙ habitus donoꝝ presupponunt habitu3 fidei: ⁊ actus
doni intellectus: sapie: scie: cōsilij presupponūt actum
fidei. et iō casus quē ponit arguēs ē ipossibilis. ¶ Ad
7am improbationē negatur ꝯña ꝑmo loco facta: q2 lic3
virtus ⁊ donū operentur circa idē vel circa eadē oba:
nō tñ eodē mō: s3 modis specifice distinctis: sicut sepe
dictum fuit. Et ꝙ operent̄ circa easdem materias osn
dit sanctus Tho. ꝑma scḋe. q. 68. artic. 4°. vbi sic dicit.
(Dona sunt q̄dā habitus perficientes hoie3 ad hoc: ꝙ
ꝓmpte sequat̄ instinctū. s. s. sicut virtutes morales per
ficiunt vires appetitiuas ad obediendū rationi. Sicut
autē vires appetitiue nate sunt moueri per imperium
rōnis: ita omnes vires humane nate sunt moueri ꝑ in
stinctū dei: sicut a quadā superiori potentia. Et iō sicut
in oibus viribus hominis: que pñt esse ꝑnm humanoꝝ
actuū: sunt alique virtutes necessarie: ita ⁊ dona. s. s. in
rōne: ⁊ in vi appetitiua. Nō aūt est speculatiua ⁊ practi
ca: ⁊ in vtraq3 cōsideratur apprehensio virtutis: q̄ per
tinēt ad inuentionē: ⁊ iudiciū de veritate. Ad apprehē
sionē igitur veritatis ꝑfici ̄t speculatiua rō ꝑ intellectū
practica vero per cōsiliū: ad recte aūt iudicandū specu
latiua ꝑfici ̄t ꝑ sapia3: practica vero ꝑ scia3. Appetitiua
autē virtus in his q̄dē: que sunt ad alterū perfici ̄t per
pietatē: in his aūt que sunt ad seipsum: ꝑfici ̄t ꝑ fortitu
dinē ꝯ timore3 piculoꝝ: cōtra cōcupiscentiā vero inor
dinatā delectabiliū per timorē s3 illō Prouer. 15. Per
timore3 domini declinat oīs a malo. Et in psalmo. Cō Psal. 118.
fige timore tuo carnes meas: a iudicijs enim tuis ti
mui. Et sic p3: ꝙ hec dona extendūt se ad oīa: ad que se
extendunt virtutes tā intellectuales q̄ morales.) Hec
ille. ¶ Qr aūt dona aliter operent̄ in ꝑdictis materijs
in ꝑte ostensum superius in responsione tertie iproba
tionis: vbi in fine visum est: q̄uō circa passiones ta3 cō
cupiscibilis q̄ irascibilis diuersimode rectificāt dona
⁊ virtutes. Quomō aūt diuersimode rectificant actio
nes humanas ostendit scūs Tho. ibidē: vbi allegat̄. s.
ꝑma scḋe. q. 69. ar. tertio dicens. (Actiua vita in his ꝑ
cipue cōsistit: que ꝓximis exhibentur: vel sub rōne de
biti: vel sub rōne spontanei bñficij. Ad ꝑmū q̄dē nos
disponit virtus vt ea: q̄ debemus ꝓximis nō recusem9
exhibere: qḋ ꝑtinet ad iustitiā. Donū autē ad hoc ipm
abundantiori quodā affectu nos inducit: vt. s. feruenti
desiderio iustitie opa ipleamus: sicut feruēti desiderio
esuriens ⁊ sitiēs cupit cibū ⁊ potū. Circa spontanea vo
beneficia vel dona nos ꝑficit virtus: vt his donemus q̄
bus rō dictat esse donādū: puta amicis: aut alijs nobis
cōiunctis: qḋ pertinet ad virtutē liberalitatis: s3 donū
ꝓpter dei reuerentiā solū necessitatē cōsiderat: in his
q̄bus gratuita beneficia prestat. Uñ dr̄ luc. 14. Cu3 fa
cis prandiū: aut cenā: noli vocare amicos: neq3 fratres
tuos ⁊c. s3 voca paupes ⁊ debiles ⁊c.) Hec ille. ¶ Itē
tertio sen. di. 34. q. ꝑma ar. 2° diffuse ⁊ pulcherrime assi
gnat cuilibet dono actū suphumanu3: sicut actus doni
intellectus est: ꝙ spiritualia quasi nuda veritate capiā
tur: ⁊ nō in speculo enigmatice: actus autē doni sapie:
ꝙ hō causis altissimis vniatur q̄si transformatus in
eandem similitudinē: vt sic q̄si ab intimo sui de alijs
iudicet: ⁊ ordinet nō solu3 cognoscibilia: s3 ēt actiones
⁊ passiones humanas. Per donū autē cōsilij efficit̄: ꝙ
hō accipiat hoc: qḋ agendum est: q̄si per certitudinem
a. s. s. edoctus. Per donu3 autē scientie efficit̄: ꝙ hō cer
titudinalr̄ sentiat de his: que agenda occurrunt: ⁊ sciat
conuersari recte in medio nationis praue atq3 peruer
se. Per donu3 autē pietatis efficit̄: ꝙ in cōmunicatio
nibus: que sunt ad alteru3: nō attendat̄ rō cōmunica
tionis ex bono cōmunicantis: vel eius: ad quē est cōica
tio: vt his terminis includat̄: vt hō tm̄ alteri tribuat
q̄tum d3: vel q̄tum expedit ei: cui tribuit: sed q̄tū est
deo acceptum diuinu3 bonū: qḋ in se vel in alio relu
cet. Per donum autē fortitudinis efficit̄ ꝙ hō in pas
sionibus irascibilis: puta spe: timore: ⁊ audacia: ira ⁊ hō
ꝓ mensura accipiat diuinā virtutē: vt. s. ad ardua vir
tutis opa tendat: ad que scit se suis virib9 nō sufficere
⁊ pericula que vires suas excedūt nō formidet diuino
auxilio innixus: ⁊ de illatis iniurijs nō solum vindictā
nō requirat: sed ēt gloriam habeat in remuneratione3
intendens. Per donu3 vero timoris efficit̄: ꝙ hō bona
tēporalia: ⁊ delectatiōes actus: ⁊ passiones ꝯcupiscētie:
vel eide3 annexas ex reuerentia diuine maiestatis ar
bitretur vt stercora. ¶ Ecce quomō dona operantur
supra humanū modū in omni mā virtutis. Quo aūt

in predictis materijs virtutes operentur mō humano ꝛ inferiori mō operandi donorū:vide ibidē diffuse referatū. ¶ Sciendū tñ ꝙ ibidē:ꝛ in articulo ꝓcedenti in solutione.5.argumenti vr̄ velle:ꝙ dona operanť excellentiori mō ꝙ̄ fides:aut spes:ꝛ ꝙ sola charitas inter virtutes est excellentior donis:oēs aūt alie sunt donis inferiores ꝙ̄tum ad modū operandi:lꝫ nō sint inferiores simplr̄:qꝛ hn̄t excellentissimuꝫ obiectū.et sic dicta scripti nō cōtradicūt dictis sūme nisi appenter. ¶ Dr̄ vlterius ꝙ missio:quā arguens recitat:bona est.et illaꝫ tenet sanctus Tho.in sūma. Primā vero i scriptis sup 3°sen.

Apparēs cōtradictio in dictis. S.T.

Et ad pmā illius improbationē dr̄ pmo:ꝙ nō est falsum:imo vsquequaqꝫ verū:ꝙ ratio mouet voluntatem:quo ad specificationem sicut obiecti diffuse visuꝫ fuit in 2°.

Dis.25.

¶ Dr̄ 2°:ꝙ rō in virtute voluntatis ēt ꝙ̄tū ad exercitium actus mouet volūtatem ad actū eligendi:ꝛ insuper mouet appetitū sensitiuū:ꝛ membra exteriora:ꝛ omnes vires subditas iperio voluntatis ꝛ obedientes rationi.De hoc sanctus Tho. pma scđe.q.17. arti.pmo ꝛ.8.sequentibus tractat diffuse. ¶ Dicitr̄ 3°:ꝙ nō omnis virtus moralis est subiectiue in volūtate:ꝛ cōsequenter nec omnis virtus est dispositio voluntatis vt mobilis ad obediendū rationi vt mouenti:sed tñ omnis virtus moralis acqsita est impressio rationis in appetitu sensitiuo vel intellectiuo ad hoc:vt sit bñ mobilis a rōne:vt sepe dictum est in precedēti di. Nec arguens ꝓbat oppositū:ꝛ iō non plus dicitur ad illam primā improbationē. ¶ Ad scđam improbationeꝫ dr̄:ꝙ beatitudines nō distinguunť a donis sicut habitus ab habitu:sꝫ sicut actus ab habitu ipsum eliciente.De hoc sanctus Tho.prima secunde.q.69.arti.pmo sic dicit.(Beatitudo est vltimus finis vite humane. Dicitr̄

Cap.13.

aūt aliquis iam habere finē ꝓpter spē finis obtinēdi. Vñ phs dicit pmo ethi.ꝙ pueri dicuntur beati ꝓpter speꝫ.Et apostolus Ro.8.dicit.Spe salui facti sumus. Spes autem de fine cōsequendo insurgit ex hoc:ꝙ aliquid cōuenienter moueť in finem:ꝛ appropinquat ad ipsum:quod fit per aliquam actionē.Ad finem auteꝫ beatitudinis moueť aliquis:ꝛ appropinquat per operationes virtutuꝫ:ꝛ precipue ꝑ operationes donoꝝ:si loquamur de beatitudine eterna:ad quā rō nō sufficit:sꝫ in ea inducit.s.s.ad cuius obedientiā ꝛ sequelaꝫ per dona perficimur:ꝛ ideo beatitudines distinguūtur a donis ꝛ virtutibus nō sicut habitus distincti ab eis:sed sicut actus distinguūtur ab habitibus.) Hec ille. ¶ Ad tertiaꝫ improbationē dicť:ꝙ lꝫ.s.s.assistat voluntati:ꝛ habitibus virtutū ad eliciendum actus cōuenientes volūtati:ꝛ virtuti:ꝛ spiritui sancto:ꝛ per habituꝫ virtutis ꝓportionentur spiritui sancto tāꝙ̄ pmo motori ad actus humanos:quoꝝ ꝓximū mouens est ratio humana:ꝛ pmum ac remotū est.s.s.tñ per habitum virtutis moralis:aut intellectualis nō ꝓportionať spiritui sctō tanꝙ̄ mouenti ad actus supꝑhumanos:ꝛ excedentes facultatem rōnis ꝙ̄tūcūqꝫ perfecte habitu virtutis cardinalis:ad quos vires aīe imediate moueniť a spiritu sancto.ꝛ potius aguntur ꝙ̄ agant.Et ideo vltra habitꝰ virtutū cardinaliū sunt necessarij habitus donoꝝ:vt sepe dictum fuit.Et ideo exēpluꝫ de visu collato miraculose ad hoc ꝓpositūꝫ nihil valet.Et de hoc sanctus Tho.pma scđe.q.63.arti.4.in solutione tertij sic dicit.(Oculum ceci nati deus fecit ad eundē actū:ad queꝫ formanť alij oculi ꝑm nām:ꝛ iō fuit eiusdem speciei:ꝛ eadem rō esset:si deus vellet miraculose causare in homine virtutes:quales acquirunť ex actibus:sed non ita est in ꝓposito.) Hec ille in forma. ¶ Et hec sufficiant ad dicta Scoti. ¶ Ad pmū Durandi ꝯ scđaꝫ cōclusionem dicitur cōformiter ad predicta in precedenti conclusione.Sicut enim dicit sanctus Tho.de virtutibus articulo vltimo in solutione quinti.(Aliquid dicitur esse obiectum virtutis dupliciter. Uno modo sicut id:ad qđ virtus ordinatur sicut in finē.sicut summum bonū est obiectum charitatis:ꝛ beatitudo eterna obiectum spei.Alio modo sicut materia:circa quaꝫ operatur:vt ab ea in aliud tendēs:ꝛ hoc modo delectationes coitus sunt materia temperantie. Nō enim tēperantia intendit hmōi delectationibus inherere:sed potius istas delectationes compescendo tendere in bonum rationis.Similiter fortitudo nō intendit inherere periculis:sed superando pericula consequi bonum rationis.Et idem est de prudentia respectu dubitabilium:ꝛ de iustitia respectu necessitatuꝫ huius vite. Et ideo quanto longius ab his fuerit recessuꝫ ꝑm ꝓfectū spiritualis vite:tanto erunt perfectiores actus harum virtutum:qꝛ predicta obiecta magis se habent ad has virtutes per modū termini a quo ꝙ̄ ꝑ moduꝫ termini ad quem:qui dat speciem.) Hec ille. ¶ Sic in ꝓposito dico:ꝙ habitus donorum habent duplicia obiecta potissime illa:de quibus loquitur arguens:vnum est materiale:ꝛ quasi terminus a quo:aliud formale:ꝛ ꝙ̄si terminus ad quē:qđ est differentia secunda ꝛ mensura vel cōformitas ad illam.2m obiectum manebit in patria:licet nō pmum. ¶ Iteꝫ santus Tho.3° sen.dis. 34.q.pma ar.tertio in solutione.6.sic dicit.(Dona illa que cōmunicāt cū virtutibus in obiecto:qđ in patria remanebit:nō remanebunt in patria a virtutibus illis distincta:a quibus nō distinguunť nisi ex imperfectione ꝛ ꝑfectione in mō operationis.Qđ pꝫ de intellectu ꝛ fide:qꝛ visio que fidei succedit:ad donuꝫ intellectus perfectum ꝑtinet:vt patet in glo. Math.5.Et similr̄ est de sapientia:per quam filij dei vocabimur in cōparatione ad spē:que ad hanc celsitudinem aspirat:sꝫ dona illa:que cōmunicant cuꝫ virtutibus moralibus in mā que in patria non remanebit:nō remanebunt quo ad actus:quos habent circa materiam illā:in qua cuꝫ virtutibus cōmunicabant:sed ꝙ̄tū ad actus:quos habēt circa mensurā:in qua nō cōmunicant cum virtutibus:ꝛ ideo actus illoꝝ donorum remanebunt distincti ab actibus virtutum:qui erunt in patria:ꝛ erunt actus horum donorum medij inter actus virtutuꝫ theologicarum:ꝛ actus virtutum moralium:qui in patria remanebunt:qꝛ actus virtutum theologicarum erunt circa deum ꝑm se:sicut charitas in diligendo ipsum:actus vero donoꝝ erunt circa deum inꝙ̄tum est regula dirigens in oībus alijs. Sicut timor habebit reuerētiā ad deum:ex qua in hac vita oīa mundi ꝓspera cōtempsit actus vero virtutis cardinalis erit circa finem ꝓpriū:quem quis cōsequutus est ex meritorijs actibus virtutum:sicut temperantie:nullo defectu noxio delectari.) Hec ille. ¶ Ex quibus pꝫ:ꝙ dona habebunt aliqđ obiectum in patria.s.ipsum deum ꝑm ꝙ est regula directiua aliorum.Quales aūt actus habebunt in patria diffuse ostendit pma scđe.q.58.arti.6.in solutione scđi:vbi sic dicit.(Grego.quasi in singulis donis ponit aliquid:qđ transit cum statu presenti:ꝛ aliquid quod permanet in futuro.Dicit enim ꝙ sapientia mentem etiā de eternorum spe:ꝛ certitudine reficit:quorum duoꝝ spes transit:sed certitudo remanet.De intellectu dicit ꝙ in eo ꝙ audita penetrat reficiēdo cor:tenebras eius illustrat:quorum duoruꝫ auditio transit:quia nō docebit vir fratrem suum:vt dicitur Iere.31.sed illustratio

mentis manebit. ¶ De consilio autē dicit: ꝙ prohibet esse precipitem: ⁊ iterum ꝙ ratione animum replet: quod est necessarium etiaꝫ in futuro. ¶ De fortitudine vero dicit: ꝙ aduersa nō metuit: quod est necessarium presenti vite: ⁊ iterum ꝙ confidentie cibos apponit: quod permanet ⁊ in futuro. ¶ De scientia vero vnuꝫ tantum ponit: ꝙ ignorantie ieiunium superat: quod pertinet ad statum presentem. Sed qđ addit in ventre mentis: per qđ potest figuraliter intelligi repletio cognitionis: pertinet etiaꝫ ad statuꝫ futuruꝫ. ¶ De pietate vero dicit: ꝙ cordis viscera misericordie operibus replet. quod quidem ſm verba ptinet tantum ad presentem statū: sed ipse intimus affectus proximorum per viscera designatus pertinet etiam ad futurum statum: in quo pietas nō exhibet misericordie opera: sed cōgratulatiōis affectū. ¶ De timore vero dicit: ꝙ premit mētē: ne superbiat de presentibus: quod pertinet ad presenteꝫ statum: ⁊ ꝙ de futuris cibos spei conterit: qđ etiaꝫ ptinet ad statum presentem q̄ntum ad spē. Sed potest etiam ad statum futurum pertinere q̄ntum ad confortationē de rebus hic speratis: ⁊ ibidē obtētis.) Hec ille. ¶ Ex quibus pꝫ: ꝙ omnia dona. s. s. habebunt aliqua obiecta in patria: vel deum: vel proximū: vel proprium subiectuꝫ: licꝫ subiectum ⁊ proximum in ordine ad deum: ⁊ deuꝫ principaliter: non quidem in se: qꝛ sic est obiectum virtutum theologicarum: sed deuꝫ vt est regula ⁊ mensura actuum ad beatitudinem ptinentiū. ¶ Ad 2ᵐ respondit sanctus Tho. pma scđe. q. 68. arti. 6. vbi arguit sic. (Donorum quedaꝫ perficiunt hominē in vita actiua: vt scientia: cōsiliū: pietas: ⁊ fortitudo: ⁊ timor: sꝫ actiua vita in hac vita terminatur: vt dicit Grego. septimo moraliuꝫ. ergo in statu glorie nō erunt oia dona.) ¶ Ecce argumentuꝫ. ¶ Sequitur responsio. (Dōm (inquit) ꝙ ratio illa pcedit de donis q̄ntum ad materiā. Opera enim vite actiue nō erunt materia donoruꝫ: sed oia habebunt actus suos circa ea: que pertinent ad vitam contemplatiuam: que est vita beata.) Hec ille. ¶ Ad argumentū pro questione respondit sanctus Tho. pma scđe. q. 68. ar. pmo: in solutiōe tertij: vbi sic dicit. (Diffinitio illa datur de virtute ſm cōmuneꝫ moduꝫ virtutis. Unde si volumus diffinitionem restringere ad virtutes prout distinguūtur a donis: dicemus ꝙ hoc qđ dr: qua recte viuitur: intelligendum est de rectitudine vite: que accipitur ſm regulam rationis. Similr donuꝫ prout distinguitur a virtute infusa potest dici illud: qđ datur a deo in ordine ad motionem ipsius: qđ. s. facit hominem bene sequentem instinctus suos.) Hec ille.

¶ Et hec de questione sufficiant. De qua benedictus deus. Amen.

Dis. XXXVI.

¶ Utrum virtutes cardinales sint inter se taliter connexe: ꝙ qui hꝫ vnā: habeat omnes. Qō. vnica.

Circa xxxvi. distinctionem tertij sententiarum: ⁊ alias quattuor sequentes vsqꝫ ad finem tertij queritur. Utrum virtutes cardinales sint inter se connexe: ita ꝙ qui habet vnam habeat omnes. Et arguitur ꝙ nō: qꝛ dicit Beda sup Lucaꝫ: ꝙ sancti magis humiliantur de virtutibus: quas nō habent: q̄ꝫ extollantur de vtutibus: quas habent. ergo quasdā habēt: ⁊ quasdā non habent. nō ergo virtutes sunt cōnexe.

In oppositum arguitur: qꝛ dicit Ambrosius super Lucam. Cōnexe sunt atqꝫ concatenate virtutes: vt qui vnam habuerit: oēs habere videatur.

In hac questione sūt tres articuli. In primo ponentur conclusiones. In secundo obiectiones. In tertio solutiones.

Quantum ad pmum articulum sit prima conclusio. Prudentia nō pōt esse sine virtute morali. Hanc probat sanctus Tho. pma scđe. q. 58. arti. 5. vbi sic dicit. (Prudentia sine virtute morali esse nō pōt: cuius ratio est: qꝛ prudentia est recta ratio agibilium: nō solum aūt in vniuersali: sed in particulari: in quibus sunt actiones. Recta aūt rō preexigit principia: ex quibus ratio procedit. Opꝫ autē rōnem circa particularia pcedere nō solū ex principijs vniuersalibus: sꝫ ēt ex principijs particularibus. Circa principia qdeꝫ vlia agibilium hō recte se hꝫ per nālem intellectū principiorum: per quem hō cognoscit: ꝙ nullū malū est agendū: vel etiam per aliquam scientiam practicam. Sed hoc nō sufficit ad recte ratiocinandū circa particularia. Contingit enim qñqꝫ: ꝙ hoc vniuersale principium cognitū per intellectum vel scientiam corrumpitur in particulari per aliquam passionē. Sicut concupiscenti quādo concupiscentia vincit videtur hoc esse bonuꝫ: qđ cōcupiscit: licet sit contra vniuersale iudicium rōnis: ⁊ ideo sicut homo disponitur ad recte se habendum circa vniuersalia principia per intellectum nālem: vel per habitum scientie: ita ad hoc ꝙ recte se habeat circa principia particularia agibilium: que sunt fines: opꝫ ꝙ perficiatur per aliquos habitus: ſm quos fiat quodam modo hoi cōnaturale recte iudicare de fine. Et hoc fit per virtutem moralem: virtuosus enim iudicat recte de fine virtutis: qꝛ qualis vnusquisqꝫ est: talis videtur ei finis: vt dicitur tertio ethi. Et ideo ad rectam rationem agibilium: que est prudentia: requiritur ꝙ homo habeat virtutem moralem.) Hec ille. ¶ Ex quibus pōt formari talis ratio. Recta ratio circa particularia agibilia non potest esse: nec haberi sine recta estimatione principiorum particulariuꝫ: ex quibus pcedit syllogismus practicus: sed ad hoc requiritur virtus moralis: ⁊ prudentia est hmōi: recta ratio est hmōi principijs pcedens. igitur prudentia nō potest haberi sine virtute morali. ¶ Scđa cōclusio. Nulla virtus moralis potest haberi sine prudentia. Hanc probat sanctus Tho. vbi supra ar. 4°. vbi sic dicit. (Uirtus moralis potest quidem esse sine quibusdam intellectualibus virtutibus: sicut sine sapientia: scientia: ⁊ arte: nō autem potest esse sine intellectu: ⁊ prudentia. Sine prudentia quidem esse non potest virtus moralis: qꝛ vtus moralis est habitus electiuus: idest faciens bonam electionem. Ad hoc autem ꝙ electio sit bona duo requiruntur. Primo vt sit debita intētio finis: ⁊ hoc fit per virtutem moraleꝫ: que vim appetitiuam inclinat ad bonum conueniens rationi: quod est finis debitus. Scđo vt homo recte accipiat ea: que sunt ad finem: ⁊ hoc non potest esse nisi per rationem recte consiliantem: iudicantē: ⁊ precipienteꝫ: quod pertinet ad prudentiaꝫ: ⁊ ad virtutes sibi annexas. Unde virtus moralis sine prudentia esse non potest: ⁊ per cōsequens nec sine intellectu. Per intellectum enim cognoscuntur principia naturaliter nota tam in speculatiuis q̄ꝫ in opatiuis. Unde sicut recta rō in speculatiuis inquātū pcedit ex principijs naturaliter cognitis intellectum presupponit principiorum: ita etiam prudentia que est recta ratio agibilium.) Hec ille. ¶ Ex quibus potest formari talis rō. Nullus habitus electiuus ſm rectam rationeꝫ potest esse sine recta ratione consiliante: iudicante: precipiente: sed hoc modo se hꝫ virtus moralis ad prudentiam. ergo nō potest esse sine prudentia.

Cap. 8.

¶ Tertia ɔclusio. Quatuor ṽtutes cardinales sūt cōnexe: ita ꝙ q̄ hꝫ vnaꝫ: hꝫ oēs quatuor. Hanc ponit scūs Tho. prima scđe. q. 65. ar. primo: vbi sic dicit. (Uirtus moralis pōt accipi dupliciter: scilicet vel perfecta: vel imperfecta. Imperfecta qdem virtus moralis vt temperantia vel fortitudo nihil aliud est q̄ꝫ inclinatio in nobis existens ad aliquod opus de genere bonoꝝ faciendū: siue talis inclinatio fit in nobis a natura: siue cōsuetudine. Et hoc modo accipiendo virtutes morales non sunt connexe. Uidemus enim aliqueꝫ ex naturali complexione: vel ex aliqua consuetudine ꝓmptum esse ad opera liberalitatis: qui tamen non est ꝓmptus ad opera castitatis. Perfecta auteꝫ virtus moralis est habitus inclinans ad bonum opus bene agendum. Et sic accipiendo virtutes morales dicendum est virtutes morales esse connexas (vt fere ab oīb' ponitur.) Cuius ratio duplex assignatur: ſm ꝙ diuersimode aliq̄ ṽtutes cardinales distinguūt. ¶ Quidā eniꝫ distinguunt eas ſm quasdā generales cōditiones virtutū: vt pote ꝙ discretio pertineat ad prudentiam. rectitudo ad iustitiam. moderantia ad temperantiam: firmitas animi ad fortitudinem in quacūqꝫ materia ista considerentur. et ſm hoc manifeste apparet ratio cōnexionis. Non eniꝫ firmitas habet laudē virtutis si sit sine moderatione: vel rectitudine: aut discretione. Et eadē ratio est de alijs: ⁊ hanc rationem cōnexionis assignat Gregorius. iz. moraliū: ꝙ virtutes si sint distincte non possunt esse perfecte ſm rationē virtutis: quia nec prudentia est vera: que iusta: ⁊ temperans: ⁊ fortis non est.

Cap. 4. ⁊ idem subdit de alijs virtutibus. Et similem rationē assignat Augusti. 6. de trinitate. ¶ Alij ṽo distinguūt predictas virtutes ſm materias. Et ſm hoc assignatur ratio connexionis ab Aristotele. 6. ethicoꝛuꝫ. Quia sicut supra dictum est: nulla virtus moralis pōt haberi sine prudentia: eo ꝙ ꝓꝓrium virtutis moralis est facere rectam electionem: cum sit habitus electiuus. Ad rectam autem electionem nō soluꝫ sufficit inclinatio in finem debitum: qđ est directe per habitū virtutis moralis: sed etiam ꝙ aliquis recte eligat ea: que sunt ad finem: qđ fieri nō potest nisi per prudentiam: que est cōsiliatiua: ⁊ iudicatiua: ⁊ preceptiua eorum: que sunt ad finem. Similiter etiaꝫ prudentia nō potest haberi nisi habeantur virtutes morales: cum prudentia sit recta ratio agibilium: que sicut ex p̄ncipijs procedit ex finibus agibiliū: ad quos aliquis recte se habet ꝑ virtutes morales. Unde sicut scientia speculatiua nō potest haberi sine intellectu principioꝛum: ita nec prudentia sine virtutibus moralibus. Ex quo manifeste sequitur virtutes morales esse cōnexas.) Hec ille. ¶ Idem ponit tertio sen. dis. 39. q. p̄ma arti. p̄mo. Et de virtutibus in cōmuni in q̄one de virtutibus cardinalibus arti. z°.

¶ Ex quibus pōt formari talis ratio. Quādocūqꝫ aliqua sic se habent: ꝙ nō possunt esse sine aliquo tertio: nec illud tertium sine quolibet illoꝛum: talia sunt ꝑfecte cōnexa: sed quattuor virtutes cardinales sic se habent: ꝙ tres illaruꝫ: que sunt morales: nō p̄nt esse sine prudentia: nec aliqua illaꝝ trium potest esse sine prudentia: nec prudentia: que est intellectualis: pōt esse sine tribus alijs moralibus. igit̄ ille q̄tuoꝛ h̄nt ꝑfectā cōnexionē. Et in hoc p̄mus articulus terminatur ⁊c̄.

Contra p̄ᵃᵐ cōclusionem Scotus dis. 36. q. vnic a arti. z°.

Quantum ad secundum articulū arguenduꝫ est contra conclusiones. Et quideꝫ contra p̄mā arguit Scotus ꝓbando: ꝙ nō necessario quelibet virtus est cōnexa cum sua prudentia: imo ꝙ ratio pōt esse recta ⁊ electio praua: ⁊ tūc prudentia pōt esse sine virtute morali. ¶ Primo. Qꝛ dicit Augu. sup illud p̄s. Forte viuos deglutissent nos. Uiui absoꝛbentur: qui sciunt malū esse ⁊ cōsentiunt. ¶ Item sup illō p̄s. Fiat mensa eoꝝ corā ipsis in laqueum ⁊c̄. Uiciosis Psal. 123. (inquit) ⁊ cōsentientibus ⁊ scientibus vitio cōsentire Psal. 68. nō debere. ¶ Ecce nouerūt muscipulā ⁊ pedē mittūt. Psal. 118. ¶ Item super illud p̄s. Cōcupiuit anima mea ⁊c̄. Precedunt intellectus: sequitur nullus aut tardus affect'. ¶ Scđo. Qꝛ ad hoc videt̄ esse auctoritas ⁊ ratio ph̄i. Cap. z. ⁊. 4. z. ethi. Ratio (inquit) aut nihil: aut parū valet ad virtutem. Si aūt rectitudo intellectus in cōsiderādo necessario haberet per cōcomitantiā rectam voluntateꝫ: cum scia multū faciat ad rectam cōsiderationē: consequenter multum faceret ad rectum velle. imo sequit̄ aliud: ꝙ nō opꝫ persuadere alicui: ꝙ nō sit vitiosus: sed ꝙ consideret ſm habitum intellectus. Naꝫ per te considerando recte ſm habitum scie nō potest voluntas simul nō esse recta: ⁊ ita nō opꝫ alicui persuadere de recte volendo: sed de recte cōsiderando. ¶ Item per rōnem. Qꝛ intellectu recte dictante volūtas potest nihil eligere: sicut potest nō eligere illud: qđ dictatur ab itellectu: qꝛ simul mouetur rō ab hoc ⁊ ab illo intellecto. Nihil autē eligendo nō generatur in ea aliqua virtus: sed ex recto dictamine generatur prudentia. ergo generabitur prudentia absqꝫ virtute morali. ¶ Tertio. Qꝛ mala electio nō potest excecare intellectuꝫ: ita ꝙ erret circa agibilia. Probatur: qꝛ termini sunt totalis causa primi p̄ncipij in practicis: sicut in speculabilibus ex p̄. Tex. cō. 6. posterioꝝ: ⁊ oīs forma syllogistica est euidens ex se oi intellectui. Patet ex diffōne simili perfecti p̄mo p̄oꝝ. Cap. p̄mo. ergo terminis apprehensis: ⁊ ɔpositis: ⁊ facta deductione syllogistica necesse est intellectum acqescere orationi: cuius noticia precise dependet ex noticia terminoꝝ p̄mi principij: ⁊ noticia deductionis syllogistice. ergo impossibile est voluntatē facere intellectum cōsiderātem principia ꝑ deductionem syllogisticam errare circa cōclusionem: ⁊ multo magis nec circa p̄ncipia: ⁊ ita nullo mō excecabitur itellectus ita vt erret. ¶ Si cōcedas cōclusionem ⁊ dicas: ꝙ ideo voluntas excecat: qꝛ auertit intellectum a recta cōsideratione. ¶ Contra. Sic auertere nō est excecare: nā sic posset auertere stante prudētia. Possibile est eni prudētē nō semꝑ cōsiderare ea: q̄ sunt prudētie: sꝫ q̄nqꝫ alia velle. ¶ Iteꝫ. Uelle auertere reqrit aliqđ itelligere simul tempore: ⁊ prius natura. Illud aūt aut est dictamen recte rōnis a quo voluntas vult auertere intellectū: ⁊ tunc sequit̄ ꝙ velle auertere nō est peccatū per te: qꝛ stat cuꝫ recto dictamine. Aut ille actus p̄uius ipsi velle auertere est alius a recto dictamine: ⁊ si sit rectus: sequit̄ idem qđ prius. s. ꝙ velle auertere nō est peccatum: ⁊ ita ad ipsuꝫ nō sequit̄ excecatio. Si aūt iste actus p̄uius ipsi velle nō sit rectus: non esset excecatio sequens ipsum velle auertere: qꝛ p̄cedit illud velle. ¶ Quarto sic. Aut recto dictamine stante volūtas male eligit: ⁊ tunc habet̄ ꝓpositū: aut si male eligit: ⁊ illo nō stante eligit: eligit posito aliquo alio actu intellectus: ⁊ non recto: qꝛ si esset rectus: tūc per te volūtas eligendo nō peccaret. igitur iste actus nō rectus erit preuius ad malū velle: ⁊ non erit nō rectus per aliud malū velle: qꝛ nō est circulus ꝓpter ꝓceᵐ in infinitum in causis ⁊ causatis: ⁊ ꝑ cōsequens voluntas nō excecat ad illud malum dictamē: qꝛ per te male velle sequit̄ ad illud. ¶ Quinto. Quia nullus in via est oīno incorrigibilis. ergo nullus potest oīno errare circa prima p̄ncipia practica. Probat̄ cōsequentia: qꝛ errans circa p̄ma p̄ncipia practica nihil hꝫ

per quod

per quod possit ꝓmoueri ad bonū. Quocūq3 enim p/suasio fiat ei:negabit assumptū:q2 nihil pōt euidētius assūmi ꝙ ꝑmū principiū practicum. ¶ 6°. Q2 damna/ti nō acqescunt huic tanquā vero deo esse obediendū: q2 tunc nō haberent vermem:de quo Isa. vltimo. Uer mis eoꝝ nō morietur. Nam simplr delectabiliter odi rent deū sine remorsu cōscientie. Patet igit̄ ex istis ꝙ rectū dictamen simplr stare pōt in intellectu absq3 re cta electione illius dictati in voluntate:ꝛ ita cum vni/cus actus recte rōnis generet prudentia3: vel multi fre quentati:generabit̄ ibi prudentia absq3 oī habitu vir/tutis moralis. Hec Scotus in forma. ¶ Contra tertiā conclusionem arguit idem Scotus ꝓbando:ꝙ virtu/tes morales nō necessario sunt iter se cōnexe. ¶ Prio Q2 virtus est aliqua ꝑfectio hoīs:ꝛ nō totalis:q2 tunc sufficeret vna virtus moralis. qñ autem sunt plures ꝑ/fectiones ꝑtiales alicuius pōt illud esse ꝑfectū s3 vnā ꝑfectionē:ꝛ imperfectū factum sm alias. Sicut appet in homine:cuius est habere multas ꝑtes organicas:ꝛ ideo pōt habere vnam ꝑfectionē in sūmo nihil haben do de alia:puta esse in summo dispositus ad visu3:vel ad gustu3 nihil habendo de auditu. Potest ergo aliqs habere perfectione3 respectu materie temperantie in summo nihil habendo de perfectione:que requiritur respectu materie alterius ꝑfectionis:ꝛ ꝑ ꝯsequens pōt esse simplr temperatus ēt ad quēcūq3 habitu3 tempe rantie:etiam si nō sit fortis:nō tñ est simplr moralis si ne oībus virtutibus moralibus. sicut non est perfecte sentiens sine oībus sensibus. S3 nō minus tempera/tus:l3 sit minus perfecte moralis:sicut nō audiēs non est minus ꝑfecte videns:vel minus ꝑfectus audiēs:l3 sit minus ꝑfecte sentiens. ¶ Scdo. Na3 virtus est ha/bitus electiuus in mediate cōsistens:quo ad nos deter minata rōne:vt sapiens determinabit:sed sine concor dia aliarum virtutu3 ꝯcurrentiū in code3 opante pōt esse talis conformitas tam habitus ꝙ actus ad recta3 rōnem:sm quā eligit. igitur ꝛc. Assumptū patet:nā nō recte eliget circa materia3 tēpantie:nisi precedente recta ratione dictante de tali eligibili. Pōt autem pre/cedere rectū dictamen circa materia3 vnius absq3 oī dictamine rōnis circa mām alterius vtutis. ¶ Tertio Quia aliquis potest excitari circa materiam vnius vir tutis ꝛ nō alterius:q2 nō occurrit sibi oportunitas agē di circa materiā alterius virtutis. ergo pōt acqrere ha/bitum vnius sine habitu alterius. ¶ Cōfirmatur. Q2 ille:cui nō occurrit oportunitas agendi circa materia3 alterius virtutis:nō inclinat̄ ad hoc:sicut ad illud:cui⁹ h3 habitu3. ¶ Dicetur ꝑmo:ꝙ si materia alterius vir/tutis nō occurrat exterius:occurrit tñ in fantasmatib⁹: ꝛ circa illa oportebit recte eligere:alias virtus acquisi ta in nullo gradu saluabitur. ¶ Contra hoc arguitur. Quia possibile est intellectum illa nō cōsiderare:s3 tñ illa:ad que inclinat habitus virtutis:quia nō contingit intellectu3 duo simul distincte intelligere scdm cōiter loquentes:igit̄ si occurrunt alia:q̄ pertinent ad aliam virtute3:potest voluntas nō eligere tunc illa nec bene nec male:sed precipere nō considerationem illorum:ꝛ considerationē istorum:que ꝑtinent ad virtutē:quam h3. ¶ Dicetur scdo:ꝙ licet vnus habitus possit acqri sine alio:tñ nullus habitus ꝙtūcūq3 intensus h3 rōnē virtutis nisi sit conformis alijs virtutibus:ꝛ iō non est virtus:q2 cōcordia habitus ad habitum est necessaria in quolib3 actu virtutis. ¶ Contra hoc arguitur ꝑmo. Q2 ex hoc sequit̄:ꝙ quelib3 virtus est alteri rō essendi virtutē:consequēs est falsum. igit̄ ꝛ añs. tenet cōsequē

Contra 3am idem vbi supra arti. ꝑmo

2°. eth. ca. 5.

tia. Na3 si habitus ille tēpantie nō est virtus:nisi q2 cōcomitatur alia virtus:puta fortitudo. ergo fortitudo virtus inq̄tum cōcomitans eam erit illi habitui ratio essendi virtutem:ꝛ pari rōne temperantia ecōuerso:vt cōcomitans erit fortitudini rō essendi virtute3. igitur quelibet erit rō alteri. Sed falsitas cōsequentis patet: q2 sequitur:ꝙ aliqua erit virtus antequa3 sit virtus:ꝛ ꝙ nulla erit ꝑma virtus:ꝛ ita nulla erit vtus. ¶ Pro/batio istoꝝ:q2 accipiamus illu3 habitū de genere qua/litatis:qui dr tempantia:si iste nō potest esse vtus nisi ꝯcomitante alia virtute:que dicitur fortitudo. ergo for titudo est prius virtus ꝙ tēpantia sit virtus. Et cu3 fortitudo nō possit esse virtus nisi cōcomitante virtu/te tēpantie ex hypothesi. ergo fortitudo ꝑus fuit virtus ꝙ esset virtus. ¶ Per idem p3:ꝙ nulla erit ꝑma vtus: q2 nō potest esse sine cōcomitantia aliarum virtutu3: ꝛ hoc habentium rōnē virtutū ex hypothesi:nec aliqua alia est ꝑma:q2 nulla alia potest esse virtus sine cōco/mitantia tempantie:vt virtus est. ¶ Si dicat̄ ad hoc ꝙ aliqua potest esse virtus habens secū omnes virtu/tes cōcomitantes:ꝛ l3 in rōne q̄ est talis habitus vnus precedat aliu3:nō tñ in rōne qua est virtus:sed oēs ha/bitus siue prius siue posterius geniti habent rōnē vir/tutis ex rōne ꝓpria:ꝛ ex cōcomitantia mutua. ¶ Con tra hoc arguitur. Q2 tunc sequitur:ꝙ vnus actus gene/rabit omnes virtutes morales in esse vtutis moralis: qđ videt̄ esse incōueniens. Probatur consequentia:q2 pone illum habitum:qui est tempantia genitum:ꝛ cō/sequenter habitum:q̄ est fortitudo genitū ad similem gradu3:tandē nullus istoꝝ habituū erit vtus:quousq3 quilibet habitus erit in eodem gradu:in quo est virt⁹. Aut igitur qlibet habitus erit ante illu3 virtus:aut nō Si sic habetur ꝓpositu3:q2 poterit vnus habitus esse virtus sine alio:ꝛ ita nō esse cōnexio virtutu3. Si nō:ꝙ omnes habitus simul fient per vnū actum in esse vir/tutis. qđ videt̄ incōueniens:q2 iste actus videtur esse actus vnius virtutis. Et sicut esset vnius:si esset virtus generata:sic est generatiuus vnius. ergo nō oīu3. ¶ 2° cōtra istā rñsionē:q2 rōnabilius videntur spēs eiusdē generis in virtutibus moralibus esse cōnexas ꝙ duo genera:q2 magis inclinatur aliqs ad ordinate se habē/dum circa mām magis cōiunctam ex virtute:quā h3 ꝙ circa remotā magis:sed materie specieꝝ eiusde3 ge/neris virtutis sunt magis ꝯnexe ꝙ materie diuersoꝝ generū:sed spēs eiusdem generis virtutis nō sunt cō/nexe:puta vginitas:ꝛ castitas coniugalis. ergo ꝛc. Hec Scotus. Et in hoc secundus articulus terminatur.

Quantum ad tertium articulum restat predi/ctis obiectionibus respondere. Et iō ad ꝑmū Scoti contra ꝑmas duas conclusiones dr ꝙ ex illis auctoritatibus:quas arguens inducit cōclu ditur:ꝙ scia practica stat cum peruersa electione:non aūt ꝙ prudētia stet cū illa. Et de hoc scūs Tho. de vir tutibus. q. 6. Arguit enī3 sic in ꝑ loco. ¶ Phs dicit in 2°. ethi. ꝙ scire parū:vel nihil ꝓdest ad vtute3. et loquit̄ de scia practica. Qđ p3 ex hoc:qđ subiūgit:ꝙ multi nō opantur ea:quoꝝ habent sciam. Scia enim ordinata ad opus est practici intellectus. ergo intellectus practi cus nō potest esse subm virtutis.) ¶ Ecce argumētū. ¶ Sequitur responsio. (Dicendū (inquit) ꝙ phs ibi loquitur de scia practica:sed prudētia plus iportat ꝙ scia practica. Nam ad scia3 ꝑtinet vlē iudiciū de agē/dis:sicut fornicationē esse malā:furtum nō esse facien du3 ꝛ h'mōi:qua gdē scia existente cōtingit in particulari actu iudiciū rōnis intercipi:vt nō recte diiudicet:ꝛ ꝑꝑ

Cap. 2. ꝛ 4.

hoc dr parū valere ad virtutē scire. Sz ad prudentiā pertinet recte iudicare de singulis agibilibus put sūt hic z nūc agenda: qd quidem iudiciū corrūpit p qdlz peccm: z iō prudentia manente hō nō peccat. Un ipsa nō parū: sed multū cōfert ad virtutē: imo ipsas vtutes causat.) Hec ille. ¶ Item de malo. q. 3. art. 9. sic dicit. (Socrates: vt dicit Aristo. in. 7. ethi. cōsiderans firmitatē z certitudinem scie posuit: q scia nō pōt superari a passione: ita. s. q nullus hō p passionē pōt aliqd facere cōtra sciam suā. Et iō oēs virtutes nominabat scias: z oia vitia: seu peccata nomiabat ignorātias. Ex quo sequebat: q nullus sciēs ex infirmitate peccat. qd manifeste cōtrariat hiis: que quotidie expiunur: z iō sciendūz est: q habere sciam ptingit multiplr. Uno mō in vli. alio mō in particulari. et vno modo in habitu. alio mō in actu. Pōt aūt ex passione p qdē ptingere vt id: qd scitur in habitu: nō cōsideret in actu. Manifestuz est enim: q qn vna potentia intendit in suo actu: alia potētia ipedit: vel totalr auertit a suo actu. Sicut cuz qs intentus est ad aliquē audiendū: nō percipit hoiez transeuntez. Et hoc iō cōtingit: qz oēs potētie radicantur in vna aia: cuius applicat intentio vnāquāqz potentiā ad suū actū: z ita cum aliqs fuerit fortiter intentus circa actuz vnius potentie: minuit eius intentio circa actū alterius. si sit igitur concupiscentia fortis: aut ira aut aliqd hm: ipedit a psideratione scientie. ¶ Scdo cōsiderādū est: q passiones aie cū sint in appetitu sensitiuo: sunt circa pticularia: cōcupiscit eniz hō hanc delectationē sicut z sentit hoc dulce: scia aūt est in vli: z tn vlis scia nō est pnm alicuius actus: nisi fm q applicatur ad pticulare: qz actus sunt circa pticularia. Qn g passio est fortis circa aliqd pticulare: repellit 9rīū motum scie circa idē pticulare nō soluz distrahendo a cōsideratione scie: vt supra dictū est: sed etiā corrūpendo p viam ptrarietatis: z sic ille q in forti passione est pstitutus: z si cōsideret de aliquo vniuersali: in pticulari tn ipeditur eius cōsideratio. ¶ Tertio psiderandū est: q ex aliqua corporali trāsmutatione ligatur vsus rōnis: vt vel totalr nihil cōsideret: vel qd nō libe cōsiderare possit: sicut pz in dormiētibus z freneticis. Per passiones aūt fit aliqua imutatio circa corpus: ita q interdū aliquid ppter irā: vel pcupiscētiā: vel aliquā hmōi passionē in isaniā iciderūt. Et iō qn hmōi passiones sunt fortes ppter ipsaz trāsmutationē corpalē ligant quodāmō rōnez: vt liberū iudiciū de particularibus agendis nō habeat: z sic nihil phibet aliquē scientē fm habitum z in vli p infirmitatē peccare.) Hec ille. ¶ Simile ponit pma 2e. q. 77. arti. 2o vbi sic dicit. (Opinio Socratis fuit: vt dicit phs. 7. ethi. q scia nūquā posset superari a passione. Un ponebat oēs virtutes esse scias: z oia peccata ignorātias: in quo qdē aliqualr recte sentiebat: qz cū voluntas sit boni: vel apparētis boni nūquam volūtas in malū moueret nisi illud: qd non est bonū aliqualr rōni bonū apperet: z ppter hoc nūquā voluntas in malū tenderet: nisi cū aliqua ignorantia vel errore rōnis. vn dicit puerbio. 14. Errant qui opantur malū. Sz qz expiuntō pz: q multi agunt contra illud: cuius sciam hnt: z hoc etiam auctoritate diuina cōfirmat fm illud Luce. 12. Seruus qui cognouit volūtatē domini sui: z nō fecit: vapulabit plagis multis: z Jaco. vltimo dr scienti bonū z nō facienti peccatum est illi: nō simplr vez dicit: sz opz distinguere: vt tradit phs. 7. ethi. Cū eniz ad recte agendū hō vtatur duplici scia. s. vli z pticulari: vtriusqz defectus sufficit ad hoc: q ipediatur rectitudo opis z voluntatis. Cōtingit igitur: q aliqs habeat sciam in vli: puta nullam fornicationē esse faciendā: sz tn nō cognoscit in pticulari hunc actū: q est fornicatio nō esse faciendū. Et hoc sufficit ad hoc q voluntas nō sequat vle iudiciū rōnis vel sciam rōnis. ¶ Itē cōsiderandū est: q nihil phibet aliquē scire aliqd in habitu: qd tn in actu nō cōsideratur. Potest igit cōtingere: q aliqs ēt rectam sciaz habeat in singulari: z nō solum in vli: sed tn actu nō cōsideret: z tunc nō vr difficile: q preter id: qd hō actu nō cōsiderat agat. Q aūt hō nō cōsideret in pticulari id qd habitualiter scit: qnqz qdē cōtingit ex solo defectu intentionis: puta cū hō sciens geometriam nō intendit ad cōsiderandū geometrie cōclusiones: quas statim hz in pmptu cōsiderare. Quādoqz aūt hō nō psiderat id: qd hz in habitu ppter aliqd ipedimentū supueniēs: puta ppter aliquā occupationē exteriorē: vel ppter aliquaz corpalē infirmitatē. Et hoc mō ille: qui est constitutus in aliqua passione nō cōsiderat in pticulari illud: quod scit in vli: inqūtum passio impedit talē cōsiderationez. Impedit aūt tripliciter pmo p quādam distractionez 2o per quādam cōtrarietatez: qz plerūqz passio inclinat ad cōtrarium illius: qd scientia vlis habet. 3o per quandaz immutationez corpalem: ex qua rō quodāmodo ligatur: ne libere in actū exeat: sicut z somnus: vel ebrietas quadaz corporali trāsmutatione facta ligat vsuz rationis. Et q hoc cōtingat in passionibus: patet ex hoc q cum passiones multuz intendunt: aliquando homo amittit vsuz rōnis. Multi enim p habundantiā amoris vel ire sunt in insaniam conuersi. Et per hunc modum passio trahit rōnem ad iudicanduz in particulari contra scientiaz: quā habet in vli.) Hec ille. ¶ Itez de veritate. q. 24. ar. 2o sic dicit (Appetitus cognitionez sequitur: cum appetitus non sit nisi boni: qd sibi per viz cognitiuā pponitur. Et q appetitus quandoqz videatur cognitionē non sequi: hoc ideo est: qz non circa idē accipitur appetitus z cognitionis iudiciuz. Est. n. appetitus de pticulari opabili: iudiciū vero rōnis est quandoqz de aliquo vniuersali: qd est quādoqz 9rīū appetitui. Sz iudiciū de h pticulari opabili: vt nūc nūq pōt esse appetitui contrariū. Qui eniz vult fornicari: qūuis sciat in vli fornicationez malū esse: tn iudicat sibi vt nunc bonuz esse hunc fornicationis actū: z sub spē boni ipsum eligit. nullus eniz intēdens ad malū opat.) Hec ille. ¶ Item eadē qstione. ar. 8. sic dicit. (Uoluntas nāliter tendit in bonū sicut in suū obiectuz: q aūt aliquando tēdat in malum: hoc non contingit: nisi qz malum sub specie boni pponitur. Malum enim est inuoluntariū: vt dicit Dionysius. 4. c. de di. no. Unde nō pōt esse peccatū in motu volūtatis. s. q maluz appetat nisi in apprehensiua virtute defectus preexistat: p quē sibi malū: vt bonuz pponatur. Hic autē defectus in rōne pōt duplex accidere. vno mō ex ipsa ratione. alio mō ex aliquo extrinseco. Ex ipsa quidem rōne: qz inest ei nāliter z imutabiliter sine errore cognitio boni in vli: tam boni qd est finis: q boni qd est ad finē: non aūt in particulari. Sz circa hoc errare pōt vt estimet aliqd esse finē: qd nō est finis: vel esse vtile: qd non est vtile: z ppter hoc ēt voluntas nāliter appetit bonū: qd est finis. s. felicitatem in generali: z similiter bonū: qd est ad finem. vnusquisqz enim nāliter appetit vtilitatez suā. Sz in hoc vel in illo fine appetēdo: aut hoc vel illo vtili eligendo incidit peccatū voluntatis. Sed ex aliquo extrinseco ratio deficit: cuz ppter vires inferiores: que intense mouentur in aliqd. intercipitur actus rōnis: vt nō limpide z firmiter suum iudiciuz de bono

An scia possit superari a passione.

Ca. 3o. z 4o.

Cap. 4o.

Passio ipedit cōsiderationē tripl'r.

Defectus in rōne ex duobus.

voluntati pponat. Sicut cũ aliqs habẽs rectam esti/ mationẽ de castitate seruanda p cõcupiscentiam dele/ ctabilis appetit cõtrariũ castitati: ppter hoc q iudiciũ rõnis aliqualiter a cõcupiscentia ligatur: vt dicit phs. 4°.cap. 7. ethi.) Hec ille. ¶ Itẽ de malo. q. 16. arti. 2°. sic dicit. (Appetitus nihil aliud est q̃ iclinatio quedã i appetibile: et sicut appetitus naturalis cõsequitur formã nãlẽ: ita appetitus sensitiuus vel intellectiuus sequit formam apprehensam. Nõ enim est nisi boni apprehensi p sen sum vel per intellectũ. nõ ergo põt malũ in appetitu accidere ex hoc: q discordet ab apprehensione: quã seq tur: sed ex eo q discordat ab aliqua superiori regula: et ideo cõsiderandũ est vtrũ illa apprehensio: quã sequit inclinatio huius appetitus sit dirigibilis aliqua supiori regula. Si enim nõ habeat supiorẽ regulã: qua dirigi debeat: tũc impossibile est: q malũ sit in tali appetitu. Et hoc qdẽ contingit in duobus. Apprehẽsio eni3 bru/ ti aialis nõ h3 superiorẽ regulã: qua debeat dirigi: et iõ in eius appetitu nõ põt malum esse. Bonũ enim est: q hmõi aĩal moueat ad cõcupiscentiã: vel irã scdm for mã sensibilẽ apprehensam. Uñ Dionysius dicit. 4. de di. no. q bonũ canis: est esse furibundũ. Similiter etiã intellectus diuinus nõ h3 superiorẽ regulã: qua dirigi possit: iõ in eius voluntate nõ põt esse malũ. In hoie aũt est duplex apprehensio superiori regula dirigẽda. Nã cognitio sensitiua d3 dirigi p rõnẽ: et cognitio ratio nis p sapiam: seu legẽ diuinã. Dupl'r igitur potest esse malum in appetitu hois. Uno mõ q2 apprehensio sen sitiua nõ regulatur fm rõnem: et fm hoc Dyo. dicit. 4°. de di. no. q malum hois est preter rõnem esse. Alio mõ q2 rõ hũana est dirigẽda fm sapiã et legẽ diuinã: et fz hoc Ambro. dicit: q pctm est transgressio legis diuine. In substantijs aũt a corpore sepatis est tm vna cogni tio. s. intellectualis dirigenda fm regulã sapie diuine. Et iõ in voluntate eaz potest esse malũ ex hoc: q nõ sequit ordinem superioris regule. s. diuine sapie.) Hec ille. ¶ Ex quibus et multis alijs que recitare longum esset. et in 2° sen. diffuse recitata sunt appet. ¶ Pmo q possibile est aliquem fm voluntatẽ male eligere: et sil cũ hoc habere rectã sciaz de agẽdis in vli. ¶ Scdo q possible est aliquẽ habere rectã estimationẽ et cognitio nẽ de agendis in vli actu: et in pticulari in habitu: et sil cum hoc peccare male eligẽdo. ¶ Tertio q ipole est aliquẽ recte estimare de agẽdis actu in vli et pticulari: et simul cũ hoc puerse eligere: vel peccare. ¶ Quarto q impossibile est aliquẽ habere pfectũ actũ prudẽtie et vltimatũ: et simul cũ hoc male eligẽdo peccare. Per fectus aũt actus prudentie est recte cõsiliari: recte iudi care: recte pcipere de pticulari agibili fm q agendum est hic et nunc: et fz oẽs circũstãtias. ¶ Quinto q nũq̃ voluntas peccat in hoc q discordat ab vltimato iudi cio et actu rõnis vel prudẽtie: sed q2 discordat a supio ri regla. ¶ Sexto q nũquã aliqs appetitus aĩalis vel rõnalis aut intelligibilis tendit in oppositũ illius: qd vltimate sibi pponit et precipit tanquã oĩno agendũ per vim apprehensiuã. Et per hec p3: q pmũ argumẽ tũ Scoti nõ valet. ¶ Ad 2m dicit pmo: q auctoritas phi nõ valet in pposito: q2 cõtra mentem eius aplica tur: et de hoc satis dictum est in solutione pmi. ¶ Dr 2° q nos nõ dicimus: q semp et necessario ad rectã esti mationẽ vel cõsiderationẽ intellectus de particulari agibili sequatur recta electio: q2 vt diffuse habitum est in scdo: intellectus nõ necessitat: nec necessario mouet voluntatem quo ad exercitium actus: sed solũ quo ad eius specificationẽ: et hoc respectu aliquoz: et nõ oium

4°.cap.

Cum quo in dicto vel scia peccatũ stare possit: et cum quo non.

distin. 25.

oboz. sed dicimus q peruersa electio non stat cũ pfe cto actu prudentie: nec cũ oĩmoda rectitudine rõnis. ¶ Itẽ dicimus q semp et necessario ad rectũ pceptũ rõnis sequit recta electio: et q ad omne preceptũ seqt electio: nõ aũt ad omne cõsilium vel iudicium. Et in hoc stat error et deceptio arguentis: et vis responsionis nostre pro hoc et sequẽtibus. Et ad hunc sensũ sunt in telligenda oĩa dicta sancti Tho. vbi videt oppositum dicere. s. q voluntas nõ cõtrariatur vltimato iudicio intellectus. accipit enim iudiciũ pro precepto. De hoc plus dicetur in sequentibus. Hec enim est quedã ma gna clauis in hac materia: ex cuius defectu multi fal luntur. Et in hoc multũ bene dicit Aureolus. ¶ Dicit 3° q non solum psuadendum est homini: q recte cõsi deret: imo q recte velit. si recta cõsideratio in vli: et pti culari de agibilibus nõ põt haberi sine rectitudine vo luntatis. De hoc satis dictũ est in duabus primis pclu sionibus. et vlterius de hoc scũs Tho. de virtutibus in tractatu de. 4. cardinalibus ar. 2°. sic dicit. (Prudẽ tia nõ põt esse sine virtutibus moralibus: est eni3 pru dentia recta ratio agibilium. Ad rectam autem rõnẽ: in quolibet genere requiritur: q aliquis habeat rectã estimationem et iudiciũ de pncipijs: ex quibus illa rõ pcedit: sicut in geometricalibus nõ potest aliquis ha bere estimationẽ rectam circa pclusiones: nisi habeat rectam rõnem circa pncipia geometricalia. Principia aũt agibilium sunt fines: ex his enim sumit rõ agen doz. De fine autẽ habet aliqs rectã estimationẽ p ha bitum virtutis moralis: q2 vt dicit phs 3° ethi. qualis vnusqsq3 est: talis et finis vr ei. Sicut virtuoso: vt appe tibile: vt finis: bonũ qd est scdm virtutẽ: et vitioso illud quod pertinet ad illud vitiũ. et est simile de gustu sa no et infecto. Uñ necesse est: q quicũq3 h3 prudentiam habeat et virtutes morales.) Hec ille. ¶ Ex qbus p3: q sicut virtus moralis reqrit prudentiã ad hoc vt re cte estimet de his: que sunt ad finẽ: ita prudentia req rit virtutẽ moralẽ vt faciat rectã estimationẽ de fine: et rectũ velle circa illũ. ¶ Itẽ pma 2e. q. 58. ar. 5. arguit sic. (Perfectio pdris nõ dependet a perfectione poste rioris: sed ratio est prior appetitu sensitiuo: et mouens ipsum. ergo virtus intellectualis: que est pfectio rõnis nõ dependet a vtute morali: que est pfectio appetitiue ptis. g põt esse sine illa.) ¶ Ecce argumẽtũ. ¶ Seqt responsio. (Dõm (inquit) q ratio fm q est apprehen siua finis precedit appetitũ finis: s3 appetitus finis pre cedit rõnem rõcinantẽ ad eligendum ea: que sunt ad finẽ: qd ptinet ad prudentiã: sicut etia3 in speculatiuis intellectus pncipioz est pncipiũ rõnis syllogizantis.) ¶ Itẽ ibidẽ in solutione tertij sic dicit. (Prudẽtia nõ solũ est bene cõsiliatiua: s3 etiã bene iudicatiua: et bene preceptiua. Qd esse nõ põt nisi remoueat impedimen tum passionũ corrũpentiũ iudiciũ: et preceptũ pruden tie. et hoc fit p virtutẽ moralẽ. ¶ Itẽ 3° sen. dis. 36. q. pma ar. pmo sic dicit. (Inest siqdẽ nobis pncipalis in clinatio quedã ad actũ prudentie: que virtus naturalis dr: et vocatur a pho demotica: quã nos industriã dicere possumus: q̃ quidẽ et ad bona et ad mala se habere põt. Uñ nõ est virtus: q2 virtus est que opus habẽtis semp bonũ reddit. Uñ si debeat ad hoc pduci: q semp eius iudiciũ sit rectũ: op3 q addatur aliqd: per qd oĩs error phibeatur. Est aũt duplex error in iudicio: vnus q est circa finẽ: sicut cõtingit in habente habitũ vitij: qui q dem inclinat ad actũ suũ sicut ad p se bonum. Et talis error in agendis assimilat errori: q est circa pncipia in speculandis. Alius error est in prosequutione finis: qd

Evasio apparentis contra dictionis in dictis sancti Thome.

9°. ethi. c. 16.

cõtingit cũ quis a recta conceptione: quã habꝫ de fine abducit̃ ꝑ passiones: sicut dr̃ ꝙ delectatio corrumpit existimationem prudentie. Et hic error assimilatur in agendis errori: qui est in speculabilibus circa decursuꝫ pncipioꝝ ad cõclusiones. Utrũqꝫ autẽ erroreꝫ ꝓhibet virtus moralis: que in finem rectum inclinationẽ facit: ⁊ passionem comprimit: ⁊ ideo prudentia nõ põt esse sine virtute morali: dico tempantia: fortitudine: ⁊ iustitia.) Hec ille. ¶ Ex quibus oĩbus pꝫ: ꝙ presupponit tanquam principiũ rectum velle respectu finis: lꝫ nõ presupponat: sed causet rectam electionem eorum: que sunt ad fineꝫ: ⁊ consequenter apparet: ꝙ nõ soluꝫ oportet persuadere homini: ꝙ recte consideret: imo ꝙ recte velit ⁊ appetat. ¶ Dicitur quarto ad rationem ibi factam: ꝙ licet intellectu recte dictante consiliando ⁊ iudicando dũtaxat: possibile sit voluntatem nec bene nec male eligere: vt supra dictum est: tamen impossibile est intellectuꝫ recte: ⁊ firmiter: ⁊ imutabiliter ꝯsiliãdo: iudicãdo: ꝓcipiẽdo dictare circa totã mãꝫ prudẽtie: aut agibiliũ. imo circa vnã ꝑtẽ prudentie ⁊ mãe moralis: nisi ꝑus ordie nãe appetit᷒ recte: ⁊ firmiter inclinet̃ in finẽ: ⁊ itellectus hẽat rectã estimationẽ de fine: imo quin ad tale ꝓceptũ sequatur electio ꝯformis precepto. qđ fit per virtutẽ moralẽ: vt dictũ est. Et iõ impossibile est prudẽtie habitũ in aliquo generari: nisi simul ⁊ semel cõcurrant ꝑmo ex parte rõnis ostensio

Ad generandum habitũ prudẽtie q̃tuor.

finis: vel finiũ ꝓximoꝝ materie moralis ꝑ synderesiꝫ ⁊ 2° ex ꝑte appetitus recta inclinatio in illum finem. 3°. ex parte rõnis recta syllogizatio de medijs ad fineꝫ cõsiliando: iudicando: precipiẽdo. 4° ex ꝑte appetitus electio preceptoꝝ: ⁊ ideo simul ⁊ semel generat̃ habit᷒ prudẽtie ⁊ ṽtutis moralis. ¶ De ꝑdictis. S. T. 3° sen. dis. 33. q. 2. ar. 3° sic dicit. (Ad ꝑfectionẽ virtutis moralis tria sunt necessaria. Primũ est ꝓstitutio finis. 2m ãt est inclinatio ad finem ꝓstitum. 3m est electio eoꝝ: que sunt ad fineꝫ. finis aũt proximus humane vite est hoꝫ rõnis in cõmuni. Uñ Dionysius dicit. 4. de diui. no. ꝙ malum hõis est cõtra rõnẽ esse: ⁊ ideo hoc est intentuꝫ in oĩbus virtutibus moralibus: vt passiones ⁊ opationes ad rectitudinem rõnis deducantur. rectitudo autẽ rõnis naturalis est. Uñ hoc mõ ꝓstitutio finis ad rõnẽ naturaleꝫ ꝑtinet: ⁊ precedit prudẽtiã: sicut intellectus

2°. ethi. ca. 9.

ꝑncipioꝝ sciam. et iõ dicit phs: ꝙ prudẽtia hꝫ ꝑncipia fines virtutũ. Sꝫ hoc bonũ rõnis determinat̃ ꝫm ꝙ cõstituitur medium in actionibus ⁊ passionibus ꝑ debitã cõmensurationẽ circũstantiaꝝ. qđ facit prudẽtia. Uñ mediũ virtutis moralis: vt in 2° ethi. dr̃: est ꝫm rectaꝫ rõnem: que est prudentia: ⁊ tunc quodãmodo prudentia prestituit finem virtutibus moralibus: ⁊ eius actus in eaꝝ actibus imiscetur. Sꝫ inclinatio in finẽ illum pertinet ad virtutẽ moralem: que consentit in bonum rõnis per modũ nature. Et hec inclinatio in finem dr̃ electio inquantum finis ꝓximus ad finem vltimũ ordinatur. Et iõ dicit phs: ꝙ ṽtus moralis causat electionem rectã: sed discretio eoꝝ: quibus hoc bonũ conseq possumus in opationibus ⁊ passionibus est actus prudentie. Uñ prestitutio finis precedit actuꝫ prudentie ⁊ virtutis moralis: sed inclinatio in fineꝫ siue recta electio finis ꝓximi est actus virtutis moralis principalr: sed prudentie originaliter. Unde phs dicit. ꝙ rectitu-

6. eth. ca. 3.

do electionis est in alijs virtutibus a prudentia: sicut rectitudo in intentione nãe est ex diuina sapientia ordinante naturaꝫ. et ꝫm hoc etiam actus prudentie in mixtus est actibus aliarum virtutũ. Sicut enim inclinatio naturalis est a ratione naturali: ita inclinatio virtutis moralis a prudẽtia. Electio aũt eoꝝ: que sunt ad finem ꝫm ꝙ electio importat preceptũ rationis de hĩs ꝓsequendis: est actus prudẽtie sibi ꝓprius distinctus ab actibus aliarum virtutũ.) Hec ille. ¶ Simile ponit 2a 2e. q. 47. arti. 6. nisi ꝙ ibi dicit. ꝙ ad prudentiam nõ pertinet prestituere finem virtutibus moralibus: sed solum de his: q̃ sunt ad finem. Finẽ autẽ virtutib᷒ moralibus prestituit ratio naturalis: que dicit̃ synderesis: ⁊ lꝫ virtutes morales tendãt in finem prestitutum a ratione naturali: ⁊ nõ a prudentia: tamen ad hoc iuuãtur ꝑ prudentiam: que eis viam parat disponendo ea: que sunt ad finem. et hoc vltimũ videtur probabilius. Quicqd aũt sit de hoc: apparet ex premissis ꝙ habitus prudentie non potest in aliquo generari per quecunqꝫ dictamina intellectus vel rõnis: nisi cõcurrant actus appetitus: ex q̃bus generat̃ virtus moralis. sicut supra allegatũ fuit de ꝑma. 2e. q. 58. art. 5. in solu. ꝑmi: vbi sic dic̃. (Rõ ꝫm ꝙ est apphẽsiua finis ꝓcedit appetitũ finis: sꝫ appetitus finis ꝓcedit rõnẽ rõcinanteꝫ ad eligẽdũ ea: que sũt ad finẽ: qđ ꝑtinet ad prudẽtiã ⁊c. ¶ Itẽ de virtutibus. q. 7. sic dicit. (Habitus in intellectu existentes diuersimode se hñt ad volũtatẽ. naꝫ quidã in nullo a voluntate dependẽt nisi q̃tũ ad eoꝝ vsum. Et hoc qdẽ ꝑ accidẽs: cũ vsus hꝰ habituũ aliter a volũtate depẽdeat: ⁊ aliter ab habitib᷒ ꝑdictis: sicut sunt scia: sapia: ⁊ ars. Nõ eni ꝑ hos hĩtus hõ ad hoc ꝑficit̃: vt eis bñ velit vti: sꝫ solũ vt ad hoc sit potẽs. Aliqs vero hit᷒ intellect᷒ depẽdet a volũtate: sicut a qua accipit ꝑnm. nam finis in opatiuis est ꝑnm: ⁊ sic se hꝫ prudẽtia. Aliqs vero habitus ẽt determinationẽ obi accipit a volũtate sicut est in fide. Fides eniꝫ ꝑficit itellectũ speculatiuũ ꝫm ꝙ impatur ei a volũtate. Qđ ex actu pꝫ: hõ. n. in his que sunt supra rõnẽ humanã nõ assentit ꝑ intellectũ nisi q2 vult: sicut Aug. dicit: ꝙ credere nõ põt hõ nisi volẽs. Et ita fides est in intellectu speculatiuo ꝫm ꝙ subiacet impio volũtatis: sicut tẽpantia est in cõcupiscibili ꝫm ꝙ subiacet impio rõnis. Uñ volũtas ipat intellectui credẽdo nõ solũ q̃tũ ad actũ exequẽdũ: sꝫ q̃tũ ad determinationẽ obi: q2 ex iperio voluntatis in determinatũ creditũ intellectus ascendit: sicut ⁊ indeterminatũ mediũ a rõne cõcupiscibilis ꝑ tẽpantiã tendit. Prudentia vero est in itellectu siue rõne practica: nõ qdẽ ita ꝙ ex volũtate determinet̃ obm prudentie: sed solũ finis. Obm auteꝫ ipsa ꝑquirit: presupposito. n. a voluntate fine boni: prudentia ꝑquirit vias: ꝑ quas hoc bonum ꝑficiatur ⁊ cõseruetur.) Hec ille. ¶ Ad 3m ꝑncipale dicit̃ ꝑmo: ꝙ mala electio voluntatis aut appetitus sensitiui nõ potest intellectũ totaliter excecare circa agibilia: sic ꝙ erret circa ꝑma ⁊ vniuersalissima principia in practicis. Põt tñ excecari ⁊ errare circa secundaria ꝑncipia vlia. et multo plus circa ꝑticularia

Intellectus nõ põt circa agibilia totaliter excecari

agibilia. De hoc scũs Tho. i multis locis ꝓtissime ꝑ°. 2e. q. 94. ar. 6. sic dicit. (Ad legem naturalem ꝑtinent quedã principia cõissima: que sunt oĩbus nota: quedã etiam scdaria precepta magis ꝓpria: que sunt q̃si conclusiones propinque ꝑncipijs. Q̃tum ergo ad illa ꝑncipia cõmunia nullo mõ lex naturalis potest a cordibus hoiuꝫ deleri in vniuersali. delet̃ tñ in particulari opabili ꝫm ꝙ rõ impedit̃ applicare cõmune ꝑncipiuꝫ ad ꝑticulare opabile ꝓpter concupiscentiam: vel aliaꝫ passionem. Q̃tuꝫ vero ad ꝓcepta scdaria põt lex nãlis deleri a cordibus hoium ꝓpter malas ꝑsuasiones: eo modo quo etiam in speculatiuis errores cõtingunt circa cõclusiones necessarias: vel etiam ꝓpter prauas cõsuetudines: ⁊ hitus corruptos: sicut apud quosdã nõ reputabantur

putabant̃ latrocinia peccata: vel ēt peccata ꝯ naturaꝫ.
vt etiam dicit Apo. ad Ro. i.) Hec ille. ¶ Item 2ª 2ᵉ.
q. 15. ar. primo ostendit quid sit cecitas mentis. (Sicut
(inquit) cecitas corporalis est priuatio eius: qđ est prin
cipium visionis corporalis: ita cecitas mētis est priua-
tio eius: qđ est principium intellectualis: seu mentalis
visionis: cuius qdem principiū est duplex. ¶ Unū qđ
est lumen naturalis rōnis: ⁊ hoc lumen cum pertineat
ad spēm anime rōnalis nūꝙ priuat̃ ab anima. Impe-
dit̃ tñ quandoqꝫ a ꝓprio actu ꝓpter impedimenta vi
rium inferioꝝ: quibus īdiget intellectus humanus ad
intelligēdū: sicut pꝫ in amētib⁹ ⁊ furiosis. ¶ Aliud aūt
principium intellectualis visionis est aliqđ lumen ha-
bituale naturali lumini rōis superadditū. Et hoc qdeꝫ
lumen interdum priuat̃ ab aīa: ⁊ talis priuatio est ceci
tas: q̄ est pena ſm ꝙ priuatio luminis gr̄e q̄dā pena po
nitur: vnde dicitur de quibusdaꝫ sapientie scđo. Exce-
cauit illos malitia eoꝝ. ¶ Tertiū pricipiū intellectua
lis visionis est aliqđ intelligibile primū: per qđ hō itel-
ligit alia: cui qdem principio intelligibili mens homi-
nis pōt intendere ⁊ non intendere: ⁊ ꝙ ei non intendit
cōtingit dupl'r. Qñqꝫ qdem ex hoc: ꝙ hꝫ voluntatem
spontanee se auertētem a cōsideratione talis principij
Psal. 35. ſꝫ illud ps. Noluit intelligere vt bene ageret. Alio mō
per occupationem mentis circa alia: que magis diligit
quibus ab inspectione huius principij mens auertitur
Psal. 57. ſm illud ps. Super cecidit ignis. s. ꝯcupiscentie: ⁊ non
viderunt solem: ⁊ vtroqꝫ modo cecitas mentis est pec-
catum.) Hec ille. ¶ Item eadē. q. ar. 3°. sic dicit. (Per
fectio intellectualis opatiōis in hoīe cōsistit in abstra-
ctione a sensibilium fantasmatibus: ⁊ ideo quāto itelle
ctus hoīs magis fuerit liber ab hmōi fantasmatib⁹: tā-
to magis intelligibilia ꝯsiderare poterit: ⁊ oīa sensibi-
lia ordinare: sicut Anaxago. dicit ꝙ opꝫ intellectum eē
immixtum ad hoc ꝙ imperet: ⁊ agēs oportet ꝙ domi
netur super materiam ad hoc: ꝙ eam possit mouere.
Manifestum est aūt ꝙ delectatio applicat intentionē
ad ea: in qbus aliquis delectat̃. Unde phs dicit. x. ethi.
Cap. 4. ꝙ vnusquisqꝫ ea: in quibus delectat̃: optime operat̃: cō
traria vero nequaqꝫ vel debiliter: vitia aūt corporalia.
s. gula ⁊ luxuria consistunt circa delectationes tactus.
s. ciboꝝ ⁊ venereoꝝ: que sunt vehemētissime inter cor
porales delectationes: ⁊ ideo per hec vitia intentio ho-
minis maxime applicat̃ ad corporalia: ⁊ per ꝯsequens
debilitat̃ intentio hoīs: ⁊ operatio circa itelligibilia.
Magis aūt per luxuriam q̄ per gulā: quanto delecta
tiones venereoꝝ sunt vehementiores q̄ ciboꝝ: ⁊ ideo
Cur cecitas mentis ex luxuria: ⁊ hebetudo sēsus ex gula. ex luxuria orit̃ cecitas mentis: que quasi totaliter spiri
tualium honoꝝ cognitionem excludit. Ex gula aūt he
betudo sensus: que reddit hominem debilem circa hu
iusmodi intelligibilia: ⁊ econtrario opposite virtutes.
s. abstinentia ⁊ castitas maxime disponunt hoīem ad
perfectionem intellectualis opationis: vnde dr̄ Dan. i.
ꝙ pueris his. s. abstinentibus ⁊ ꝯtinentibus dedit de⁹
sciētiam ⁊ sapientiā in oī lib. ⁊ sapia.) Hec ille. ¶ Ex
quibus pꝫ: quō intellectus pōt excecari: ⁊ quō non: ⁊ p
que principaliter excecat̃. ¶ Dr̄ scđo: ꝙ q̄ƚuīcunqꝫ pri
ma principia in opatiuis sint per se nota ex suis termi-
nis: ⁊ ꝯsil'r forma syllogi^ca: verūtñ peruerse passionat⁹:
vel habituatus: aut al'r male dispositus impedit̃: ne re-
cte discurrat a primis pncipijs operabiliū vsqꝫ ad ptī-
culare opabile: aut dato ꝙ circa particulare operabile
recte syllogiçaret ꝯsiliando ⁊ iudicando: nō tñ recte ꝑ-
ciperet. De pdictis sā. Tho. de malo q. 3. ar. 9. arguit sic
7. loco. (Quicūqꝫ scit vl'e: ⁊ scit singulare ꝯtieri sub vli

simul inducens cognoscit singulare: vt dr̄ primo post. Tex. c. tertij.
sicut qui scit oēm mulam esse sterilē: statim duꝫ scit h
aīal esse mulā: scit illud esse sterile: sed ille q scit nullaꝫ
fornicationē esse faciendā: nisi ēt sciret hūc actū eē for
nicationē: non reputaret̃ scienter: sed ignorāter pecca-
re: ergo si non peccat per ignorātiā nō solū scit in vli ſꝫ
etiā in pticulari.) ¶ Ecce argᵐ. ¶ Sequit̃ rñsio. (Ad
7ᵐ (inqt) dicēꝫ est: q cū act⁹ pctī ⁊ virtutis sit ſꝫ electio-
nem: electio. n. est appetitus pcōsiliati: consilium vero
est q̄dam inq̄sitio: necesse est vt in quolibet actu virtu
tis vel pctī sit q̄dam deductio quasi syllogi^ca: sed tñ ali
ter syllogiçat tēperatus: ⁊ al'r intēperatus: ⁊ al'r ꝯtinēs
⁊ al'r incōtinens. Tēperatus. n. mouet̃ tm̄ ſm iudiciuꝫ
rōnis: vñ vtit̃ syllo triū ꝓpōnū: ⁊ sic deducit: nulla for
nicatio est cōmitenda. hic actus est fornicatio: ergo nō
est faciendus: intemperatus vero total'r sequit̃ ꝯcupiscē
tiā, ⁊ iō ipse ēt vtit̃ syllo triū ꝓpōnū quasi sic deducēs:
oī delectabili est fruendū: hic actus est delectabilis: er Dr̄ia syllogisandi practice a ꝯtinente incōtinēte: tēperato: ⁊ intēperato.
go hoc est fruendū: sed tā ꝯtinens q̄ incōtinens dupl'r
mouet̃: ſm rōnem qdem ad vitandū pctm̄: ſm ꝯcupi-
scentiā vero ad cōmitendū: sed in cōtinente vincit iudi
cium rōnis: in incōtinente vero motus ꝯcupiscētie: vñ
vterqꝫ vtit̃ syllo. 4. ꝓpositionū. Sꝫ ad ꝯrias ꝯclones:
continens. n. sic syllogiçat: nullū pctm̄ est faciendū: ⁊ h
ꝓponit ſm iudicium rōnis: ſm vero motū ꝯcupiscen-
tie versat̃ in corde eius: ꝙ oē delectabile est ꝓsequen-
duꝫ: sed q̄ iudiciū rōnis in eo vincit: assumit ⁊ ꝯcludit
sub primo: hoc est pctm̄: ergo non est facienduꝫ. Incōti
nens vero: in quo vincit motus ꝯcupiscentie: assumit ⁊
cōcludit sub scđo: hoc est delectabile: ergo est ꝓsequen-
dum: ⁊ talis ꝓprie est: qui peccat ex infirmitate: ⁊ ideo
pꝫ: ꝙ lꝫ sciat in vli: non tñ scit in particulari: q̄ non as-
sumit ſm rōnē: sed ſꝫ ꝯcupiscētiā.) Hec ille. ¶ Sile
ponit pma 2ᵉ. q. 77. artic. 2. ⁊ multis alijs locis. ¶ Et si
quis obijciat: ꝙ talis passionatus vel habituat⁹ pōt au
dire aīum recte syllogiçantē in practicis tam in vli q̄
in particulari operabili: ⁊ assentire dictis eius: ergo rō
eius non est total'r excecata vel ligata: quin possit stan-
te tali passiōe vel habitu recte syllogiçare in practicis.
¶ Dr̄ ꝙ talis in tali statu licet audiat aliquem exteri⁹
recte syllogiçantem: non ideo interius recte syllogizat:
imo dato ꝙ ipse recte syllogizaret voce: non tamē cor-
de. De hoc sanct⁹ Tho. de malo vbi supra octauo loco
arguit sic. (Uoces sunt signa itellectuū vt phs dicit: ſꝫ
qui actu eligit fornicari: si iterrogaret̃: rñderet hoc eē
peccatum: ⁊ non esse faciendū: ergo non est veꝝ ꝙ sci-
at in vli: ⁊ ignoret in particulari.) ¶ Ecce argumētuꝫ.
¶ Sequit̃ rñsio. (Dicendum (inquit) ꝙ sicut phs di Cap. ix°.
cit in. 7. ethi. sicut ebrius aliqua verba ꝓfert: que tamē
interius non intelligit: ita ille qui est a passione victus
⁊ si exterius dicat hunc actum esse vitandum: tamē in
corde suo iudicat hoc esse faciendum: vnde aliud dicit
exterius: ⁊ aliud interius sentit.) Hec ille. ¶ Dicit̃ ter
tio: ꝙ cum intellectus auertitur a recta syllogizatione
⁊ estimatione practica: hoc nō semper procedit ex pte
voluntatis. sed sepissime ex appetitu sensitiuo: potissi-
me vbi peccat̃ ex passione: secus est vbi peccat̃ ex ma
litia ⁊ habitu corrupto volūtatis. ¶ De hoc san. Tho.
prima scđe questione. 77. arti. primo sic dicit. (Iudici-
um rōnis ⁊ apprehensio impedit̃ ꝓpter vehementeꝫ ⁊ Syllogizatō pdicta si falsa sit id sepe contingit ex passione.
inordinatā apphensionem ymaginationis ⁊ iudicium
virtutis estimatiue: vt patet in amentibus. Manife-
stum est auteꝫ: ꝙ passionē appetitus sensitiui: sequitur
ymaginationis apprehensio: ⁊ iudicium estimatiue: si-
cut etiam dispositionem lingue sequit̃ iudiciū gustus:

vnde videmus: ꝙ homines in aliqua passione existentes non facile imaginationē auertunt ab his: circa que afficiuntur. vnde per consequens iudiciū rationis plerūq3 sequitur passionē appetitus sensitiui: ⁊ per consequens motū voluntatis natus est sequi iudiciū rationis.) Hec ille. ¶ Dicitur 4°: ꝙ cum voluntas auertit intellectū a recta ɔsideratione: nō op3 ꝙ hoc facit illo modo: quo dicit arguens. s. volendo intellectū auertere a tali ɔsideratiōe: potest. n. hoc ɔtingere alio mō: vt puta: q2 volūtas imꝑat intellectui ɔsiderationē aliorū obiectoꝝ: ex qua ɔsideratione distrahit̃ a prioris obiti ɔsideratione. Sicut dicit san. Tho. sepe in simili ꝓposito de ignorantia. s. ꝙ ignorantia dr̃ voluntaria dupl'r: ¶ De hoc san. Tho. de malo. q. 3. articulo. 8. sic dicit. (Actus (inquit) volūtatis pōt ꝓcedere actum intellectus. sicut cū aliquis vult actu intelligere. et eadem ratione ignorātia sub voluntate cadit. Hoc aūt cōtingit dupl'r. Primo q̄dem cum aliquis directe vult ignorare: ⁊ sciam salutis nescire: ne retrahat̃ a pctō qđ amat. Unde dicitur Job. 21. de quibusdā: ꝙ dixerunt deo: recede a nobis: scientiā viaꝝ tuaꝝ nolumus. Scđo mō ignorantia dr̃ voluntaria indirecte: q2 hō non adhibet studium ad cognoscendum: ⁊ hec est ignorantia negligētie. Sed q2 nō dr̃ aliquis negligere nisi cum debitū pretermittit: non vr̃ ad negligentiā ꝑtinere: ꝙ aliq̄s nō applicat aīum ad aliquid cognoscendū: sed solū si non applicet aīum ad cognoscendū ea: que cognoscere; d3: vel simpl'r ⁊ ꝺm oē tp̄s: vnde ignorantia iuris ad negligentiam reputat̃: vel in aliquo casu: vt cum quis emittit sagittam in aliquo loco: vbi hoīes solent trāsire: ad negligentiam sibi imputat̃ si scire non studeat: an tūc aliquis transeat. ⁊ talis ignorantia per negligentiā contingens voluntaria iudicat̃. Tertio mō dr̃ aliqua ignorantia voluntaria per accn̄s: ex eo. s. ꝙ aliq̄s directe vl' indirecte vult aliquid: ad qđ sequit̃ ip̄3 ignorare. Directe q̄dem sicut apparet in ebrio: qui vult sup̄flue vinū potare: per qđ priuat̃ rōnis vsu. Indirecte aūt cū aliq̄s negligit repellere motus passionū insurgentes qui per crescentes ligant vsum rōnis in particulari agibili ꝺm qđ dr̃. Oīs malus ignorās.) Hec ille. ¶ Et sil'e dicit p̊ª scđe. q. 19. ar. 6. ⁊ 2° sen. di. 22. q. 2. arti. 2. ¶ Ex q̄bus apparet ꝙ sic ignorātia dr̃ volūtaria nō solū: q2 ē directe volita: ita ⁊ potest ɔformiter dici de auersione intellect⁹ a recta ɔsideratione: ⁊ ita p3 ꝙ voluntas pōt auertere intellectū a rōe practica: ⁊ tn̄ hoc non facit per aliquē actum volendi: quo directe velit intellectum auertere a recta ɔsideratione: ⁊ ɔn̄r tota deductio illius tertij argumenti penitus nihil valet. ¶ Dr̃ q̄nto: ꝙ auersio intellectus a recta ɔsideratione per appetitum sensitiuū aut voluntatē pōt dici excecatio: q2 non solum per passionem appetitus sensitiui: aut per habitum vel actum voluntatis distrahit̃ intellectus a recta cōsideratione practica: imo ꝓstat̃ sibi frequens: vel ɔtinuum impedimentum recte ɔsiliandi: ⁊ inclinatio ad peruerse consiliandum: aut iudicandū: aut ꝓcipiendū de agibilibus: ⁊ generat̃ in eo peruersus habitus ɔ̄rius prudētie: ⁊ q2 vt supra dictū est: per talia priuat̃ aliquo ꝓncipio intelligibilis visionis. non q̄dem potentia nāli: sed habitu vel actu. ¶ Ad quartū ꝓncipale dr̃ primo: ꝙ stante recto dictamine rōnis practice ɔsiliatiuo: iudicatiuo: ꝓceptiuo in vniuersali ⁊ particulari actual'r: volūtas nūq̄3 male eligit: sicut sepe dictū est. ¶ Dicit̃ scđo: ꝙ peruersam electionem q̄nq̄3 precedit error intellectus: ⁊ q̄nq̄3 ignorantia: ⁊ quandoq̄3 inconsideratio: nec op3 ꝙ talis error aut ignorantia sequat̃ aliqđ malum velle: nec ꝙ causetur ex malitia volūtatis: nec hoc dicit positio nostra. ¶ Dicit̃ tertio: ꝙ malum velle pōt cāri non solū ex peruerso dictamine intellectus: imo ex peruerso dictamine rōnis particularis: q2 voluntas non solū3 mouetur a rōne vniuersali: imo a ratione particulari: que dicitur cogitatiua: vel estimatiua: que apprehendit singularia: ⁊ format ɔclusiones particulares: ⁊ singulares ⁊ subsumit minores ꝓpositiōes singulares in syllogismo practico. ¶ De hoc san. Tho. prima scđe. q. 10. art. tertio in solu. tertij sic dicit. (Uoluntas non solū3 mouetur a bono vniuersali apprehenso per rōnem: sed ēt a bono apprehenso per sensum.) Hec ille. ¶ Ite3 2ª 2ᵉ q. 49. ar. primo in solu. primi. (Prudentia (inquit) applicat vniuersalem cognitionē ad singularia: quoꝝ est sensus: ideo multa: que pertinent ad partē sensitiuā: requirunt̃ ad prudentiā.) ¶ Item. q. 47. ar. tertio in solu. tertij sic dicit. (Sicut ph̄s dicit. 6. ethi. prudētia nō cōsistit in sensu exteriori: quo cognoscimus sensibilia ꝓpria: sed in sensu interiori: qui perficit̃ per memoriā ⁊ experimentum ad ꝓmpte iudicandum de particularibus expertis: non tamen ita ꝙ prudentia sit in sensu interiori sicut in subiecto principali: sed principal'r q̄dem est in rōne: per quādam aūt applicationem pertingit ad hmōi sensum.) Hec ille. ¶ Itē prima parte. q. 86. ar. ꝓmo in solu. scđi sic dicit. (Electio particularis opabilis est. q. ɔclusio syllogismi intellect⁹ practici: vt dr̃. 7. ethi. Ex vl'i aūt ꝓpositione directe concludi non potest singularis nisi mediāte aliqua singulari ꝓpositione assumpta: vnde vl'is ratio intellectus practici non mouet nisi mediante particulari apprehensione sensitiue partis: vt dr̃ tertio de aīa.) Hec ille. ¶ Item de veritate. q. 10. art. 5°. sic dicit. (Mot⁹ qui est ab aīa ad res incipit a mente: ⁊ ꝓcedit in partē sensitiuā ꝓut mens regit vires inferiores: ⁊ sic singularibus se immiscet mediante rōne particulari: que est potentia q̄dam sensitiue partis cōponens: ⁊ diuidens intentiones indiuisibiles: que alio noīe dr̃ cogitatiua: ⁊ h3 determinatum organum in corpore. s. mediā cellulam capitis: vlem vo sciam: quā mens h3 de opationibus non est possibile applicari ad particulare3 actū: nisi per aliquā potētiā mediā apprehendētē singularē: vt sic fiat q̄dam syllogismus: cuius maior sit vniuersalis: que est sententia mentis: minor aūt singularis: que est apprehensio particularis rōnis: ɔclo vero electio singularis operis: vt patet tertio de anima.) Hec ille. ¶ Ex quibus apparet: ꝙ ꝓximū mouēs voluntatē ad eligendū bene vel male est rō particularis: ⁊ ita non op3 ꝙ semper malā electionem voluntatis precedat peruersum iudicium intellectus rōnis vl'is: sed ad hoc sufficit ꝑuersum dictamen rōnis particularis: qđ sepe deriuat̃ a passione appetitus sensitiui: vel ab aliquo habitu corrupto. Ideo san. Tho. p̊ª 2ᵉ. q. 78. ar. 1. sic dicit. (Hō sicut ⁊ quelib3 alia res nāliter h3 appetitu3 boni: vn̄ ꝙ ad malū eius appetitus declinet: ɔtingit ex aliqua corruptione: vel inordinatiōe in aliquo principioꝝ hoīs: sic. n. ⁊ ī actionibus reꝝ nāliū pctm̄ inuenit̃. Principia aūt humanoꝝ actuū sunt intellectus ⁊ appetitus tā rōnis: que dr̃ voluntas q̄3 sensitiuus. Pctm̄ igit̃ in hūanis actibus sicut ɔtingit q̄nq̄3 ex defectu intellectus: puta cū3 aliq̄s per ignorantiā peccat: ⁊ ex defectu appetitus sensitiui: sicut cū aliq̄s ex passione peccat: ita ēt ex defectu volūtatis: que est inordinatio ipsius. Est aūt voluntas inordinata q̄n minus boᵐ magis amat: ɔn̄s āt est: vt aliq̄s eligat pati detrimētū ī bono minus amato ad hoc: ꝙ potiat̃ bono magis amato: sicut cū hō vult pati abscisionem membri

Ignorantia dr̃ volūtaria tripl'r.

Cap. 9.

Tex. cō. 58.

Cogitatiua cōponit ⁊ diuidit intentiones indiuidua les.

Tex. cō. 58.

nem membri etiam scienter: vt ꝯseruet vitā quā magis amat: et per hunc modū quando aliqua inordinata voluntas aliqđ bonum temporale plus amat. puta diuitias: vel voluptatem: ꝙ ordinem rōnis: vel legis diuine: vel charitatem: vel aliquid hmōi: sequitur ꝙ velit dispendium pati in aliquo spūalium bonoꝝ: vt potiatur aliquo temporali bono: nihil aūt aliud est malū ꝙ priuatio alicuius boni: et fm hoc aliquis scienter vult aliquod malum spūale: qđ est malum simpl'r: per qđ bonus spirituale priuatur: vt bono potiatur temporali: vnde dicitur ex certa malitia vel industria peccare quasi scienter malum eligens.) Hec ille. ¶ Et si dicatur: ꝙ ex hoc sequitur: ꝙ volūtas peruerse eligit: et tñ nullus defectus est in rōne. ¶ Ad hoc rñdit san. Tho. ibidem in so. primi vbi arguit sic. (Ignorantia opponitur industrie seu certe malitie: sed oīs malus est ignorans fm pħm: et puerbio. 13. dicitur. Errant qui operantur malum: ergo nullus peccat ex certa malitia.) ¶ Ecce argumentū. ¶ Sequitur rñsio. (Dicendū (inquit) ꝙ ignorantia qnq3 excludit sciam: qua aliquis scit simpl'r hoc esse malū: qđ agitur: et tunc dicitur ex ignorantia peccare. Quandoq3 aūt excludit scientiam: qua hō scit nunc hoc esse malū: sicut cum ex passione peccatur. Quandoq3 autē excludit sciētiam: qua aliqs scit hoc malum non esse sustinendum ꝓpter consecutionem illius boni: scit tamē simpl'r hoc esse malum: et sic dicitur ignorare: qui ex certa malitia peccat.) Hec ille. ¶ Saltē quo ad actum precipiendi qui est potissimus actus rōis practice: vt sepe dictū est et adhuc dicetur. ¶ Ad quintum dicitur: ꝙ nullus peccat errando circa pᵒ principia practica: potest tñ errare circa ꝓxima principia: et circa particulares conclusiones: q̄s non recte deducit ex principijs. ¶ De hoc sanc. Tho. de veritate. q. 16. ar. 3ᵒ. vbi querit: vtrū synderesis in aliquo extinguatur: sic dicit. (Synderesim extingui potest dupl'r intelligi. Uno mō quantū ad ipm lumen habituale: et sic impossibile ē ꝙ synderesis extinguatur: sicut impossibile est: ꝙ anima hominis priuetur lumine intellectus agentis: per qđ prima principia in speculatiuis et operatiuis innotescunt: hoc. n. lumen est de nā ipsius anime: cum per hoc sit intellectualis. De quo lumie dicitur in ps. Signatū est super nos lumen &c. qđ bōa nobis ondit. Hec enim est rñsio ad illud qđ dixerat. Quis ostendit nobis bona. Alio modo: quantū ad actum: et hoc dupliciter. Uno modo vt dicatur actᵒ synderesis extingui inquantū actus eius oīno intercipitur: et sic contingit actum synderesis extingui in non habentibus vsum liberi arbitrij: nec aliquem vsum rōnis: et hoc ꝓpter impedimentum ꝓueniens ex lesione organoꝝ corporalium: a quibus ratio nostra accipere indiget. Alio modo per hoc: ꝙ actus synderesis ad contrarium deflectatur: et sic impossibile est vniuersale iudiciū synderesis extingui. In particulari vero operabili extinguitur quādocūq3 peccatur in eligendo: vis. n. cōcupiscentie vel alterius passionis ita rōnem absorbet: vt in eligendo synderesis vniuersale iudicium ad particularem actum nō applicetur: sed hoc non extinguit synderesim simpl'r: sed fm quid: vnde simpl'r loquendo cōcedimus: ꝙ synderesis nunꝙ extinguitur.) Hec ille. ¶ Item ibidem in solu. secundi sic dicit. (In hereticis non remurmurat consciētia eoꝝ infidelitati propter errorem: qui est in rōne eorum superiori. ¶ Ex quo cōtingit: ꝙ iudicium synderesis huic particulari non applicetur. In vniuersali enim iudicium synderesis in eis manet. iudicāt. n. malū eē non credere his: que a deo dicuntur. In hoc aūt errāt fm rōnem superiorē: qz non credūt hoc esse dictū a deo.)

7ᵒ. ethi. c. 4.

Synderesis extingui pōt intelligi dupl'r

Psal. 4.

Hec ille. ¶ Itē in solu. tertij sic dicit. (Ille qui habet habitum alicuius vitij est quidem corruptus circa principia operabilium: non qdem in vl'i: sed in particulari operabili: inquantū. s. per habitum vitij deprimitur rōe vl'e iudicium ad particulare opabile applicet in eligendo: et per hunc modum impius in ꝓfundū3 peccatoꝝ veniens ꝯtemnere dicitur.) Hec ille. ¶ Itē ar. 2ᵒ in sol. sexti sic dicit. (Sicut in speculatiuis rō falsa ꝙuis origines sumat a pricipijs: non tñ a principijs primis falsitatem hz: sed ex malo vsu principioꝝ: ita et in operatiuis accidit.) Hec ille. ¶ Ad sextū dicitur primo: ꝙ damnati nō iudicant deum odiendū esse de per se. s. inquantū est vniuersale et primū principiū omnis boni: imo vt sic iudicant ipsum esse diligendum: sed tñ iudicant ipsum esse odiendum de per accidens. s. inquantū est prohibitor: et punitor peccatorum: et eorum q̄que peruerse voluntati damnatoꝝ complacēt. ¶ De hoc san. Tho. quarto sen. dist. 50. q. scđa ar. primo. q. quinta sic dicit. (Affectᵒ mouetur ex bono vel malo apprehenso. Deus aūt apprehenditur dupliciter. Uno mō in se: sicut a beatis: q eum per essentiam vident. Alio modo p suos effectus: sicut a nobis et a damnatis. Ipse igitur in se ipso cū sit p eēntiam bonitas non pōt alicui voluntati displicere. vnde quicunq3 eū per essentiam vident: eum odio habere nō possunt. Sed effectuū eius aliq sunt repugnātes inquantū ꝯtrariantur alicui volito: et fm hoc aliqs deū nō in se ipso: sed rōne effectuū odire pōt. Unde dānati deum percipientes in effectu iustitie: q est pena: cum odio hñt: sicut et penas: quas sustinēt.) Hec ille. ¶ Itē ar. 2ᵒ questiuncula scđa sic dicit. (Deus pōt dupl'r considerari. Uno mō fm se: et fm illud: qđ est ei ꝓpriū. s. eē totius bōitatis ꝓncipiū: et sic nullo mō cogitari pōt sine delectatione. vñ sic nullo mō a damnatis cogitabitur. Alio mō fm ꝙ aliqđ ē ei quasi accidētale in effectibus suis: vtpote punire: vel aliqđ hmōi. et fm hoc cogitatio de eo pōt tristitiā3 inducere. et hoc modo dānati de eo cogitabūt.) Hec ille. ¶ Item in solutione primi sic dicit. (Damnati nō habent deū3 odio: nisi rōne punitionis et ꝓhibitionis eius: qđ male eoꝝ voluntati cōsonat. vnde non considerabūt eū3 nisi vt punitorem et ꝓhibitorē.) Hec ille. ¶ Dicitur 2ᵒ: ꝙ licet dānati iudicent deū esse odiendum modo: quo dictū est: tamen cum hoc possunt pati remorsū3 cōscientie: et habere de hoc displicentiā3 et penitentiam eo modo: quo penitent de alijs peccatis: que in statu vie comiserunt. De hoc sanctus Tho. 4ᵒ sen. dist. 50. q̄stione scđa: articulo primo: questiūcula secunda sic dicit. (Penitere de aliquo peccato est dupl'r. Uno modo per se: alio modo p accidens. Per se quidē3 de peccato penitet: qui peccatum in eo: quod est peccatū3: abominatur. Per accidens vero qui odit illud ratione alicuius adiuncti: vtpote pene: vel alicuius hmōi. Mali igitur non penitebunt per se loquendo de peccatis: qz voluntas malitie peccati in eis remanet. Penitebunt aūt per accidens inquantum affligentur de pena: quam pro peccato sustinent.) Hec ille. ¶ Itē3 ibidē3 in solutione primi sic dicit. (Damnati iniquitatē3 volunt: sed penā3 refugiunt et sic per accñs de iniquitate cōmissa penitēt.) ¶ Itē in solutiōe tertij sic dicit. (Sine aliq̄ auersiōe volūtatis ꝯtinget: ꝙ dānati de peccatis peniteāt: qz nō refugiūt in peccatis hoc: qđ prius voluerant: vel appetierūt: sed aliquid aliud. s. penam.) Hec ille. ¶ Potest ēt dici cōformiter ad ꝑdicta ꝙ dānati patiuntur remorsum conscientie de odio dei: et de alijs peccatis: inquātū synderesis in vl'i detestatur talia: non aūt in particulari. ¶ Di

Deus pōt apprehēdi dupl'r

Penitere d peccato dupl'r.

citur tertio: q positio: sed non concesso: q rectū dictamen rōnis posset stare cum puersa electione: vel cum nulla electione: tn̄ hoc diu non posset durare: quin cito ppter peruersas electiones rō deprauaret in aliquo actu prudentie: et sic nunq per illum modū generaret habitus prudentie sine habitu virtutis moralis. Et hanc rōnes tangit Henri. de gandauo quolibet. 12. q. 14. in solu. primi argumenti.

Non ex vnico recto dictamine practico generatur habitus.

¶ Dr quarto: q argumentu3 assumit aliud falsum. s. q ex vnico recto dictamine pratico generetur habitus prudentie. Huius. n. falsitas p3. Tu3 qz nullus habitus generat ex vnico actu: potissime habitus: qui est circa cōplexum: et circa scdam operationē intellectus: vt nō loquamur de habitu: qui est species intelligibilis. Tum qz spāliter habitus prudentie non generat: nisi post multas experientias opabiliū: et post multas memorias. De predictis san. Tho. prima scde. q. 51. ar. 3°. vbi querit vtrū per vnum actū possit habitus generari sic dicit. ¶ Habitus per actū generat in quātū potentia passiua moue ab aliquo principio actiuo. Ad hoc aūt q aliqua qualitas cāetur i passiuo: op3 q actiuum totalr vincat passiuū: vnde videmus: q qz ignis non potest statim vincere suum cōbustibile: non stati3 inflāmat ipm: sed paulatim abycit ɔrias dispōnes: vt sic totaliter vincens ipm imprimat suam similitudinē. Manifestum est aūt q principiu3 actiuū: qd est ratio non potest totalr vincere appetitiuam potentiā in vno actu: eo qd appetitiua potentia se h3 diuersimode ad multa. Judicat aūt per rōnem in vno actu aliquid appetendum fm determinatas rōnes et circūstantias: vn̄ ex hoc non vincit appetitiua potentia vt ferat in ide3 vt in pluribus per modu3 nature: qd pertinet ad habitum virtutis. Et ideo habitus virtutis non pōt causari per vnum actū: sed per multos: in apprehensiuis autē potentijs considerandū est: q est duplex passiuū. Unū quidē ipse intellectus possibilis. Aliud aūt intellectus quē Aristo. vocat passiuum: qui est ratio particularis. i. vis cogitatiua cum memoratiua et imaginatiua. Respectu igit primi passiui potest eē aliqd actiuū: qd vno actu totaliter vincit potentiā sui passiui: sicut vna ppositio per se nota conuincit intellectum ad assentiendu3 firmiter conclusioni: qd nō facit ppositio pbabilis: vn̄ ex multis actibus rōnis op3 causari habitum opinatiuum etiam ex parte intellectus possibilis: habitū autē scientie possibile ē cāri ex vno actu rōis quantū ad itellectum possibilem: sed quātum ad inferiores vires apprehensiuas necessariū est eosdem actus pluries iterari: vt aliquid firmiter memorie imprimat. Unde dic phs in li. de memoria et reminiscentia: q meditatio cōfirmat memoriam: habitus aūt corporales possibile ē causari ex vno actu: si actiuū fuerit magne virtutis: sicut quādoq medicina fortis statim inducit sanitatē.) ¶ Item scda scde. q. 49. ar. i. sic dicit. ¶ Prudentia est circa contingentia operabilia. In his autem nō pōt homo dirigi per ea: que sunt simpliciter ex necessitate vera: sed ex his que vt in pluribus accidunt: op3. n. principia ɔclusionibus esse pportionata: et ex talibus talia cōcludere: vt dicit. 6. ethi. Qd aūt in pluribus sit ve3: op3 per experimentū ɔsiderare: vnde et in secūdo ethi. dic phs q virtus intellectualis h3 generationē et augmentum ex experimento et tpe. Experimentū aūt est ex pluribus memorijs: vt p3 primo metaphisice: vnde consequens est: q ad prudentiā requirit plurium memoriā habere: vnde ɔuenienter memoria ponit pars prudentie.) Hec ille. ¶ Dr quīto: q oia argumenta supponūt vnū falsum. s. q habitus prudentie generet ex solo actu rationis: qui est rectū iudicium vel dictamē: qd exprimitur per ppositionem indicatiui modi: vt puta: hoc est fiendū: hoc aūt falsum est. Nā habitus prudentie non generat nisi per principalē actu3 prudentie frequēter iteratū: ille aūt actus nō est recte consiliari: qz hoc pertinet ad eubuliā: nec recte iudicare: qz hoc pertinet ad synesim: sed recte pcipere et imperare: rectum aūt pceptum precedit recta voluntas: et ad ipm sequit recta electio inseparabiliter: et ideo nunq habitus prudētie pōt naturaliter in aliquo generari nisi simul generetur habitus virtutis moralis. Et q pcipere sit principalis actus prudentie oñdit San. Tho. scda scde. q. 47. art. 8°. vbi sic dicit. ¶ Prudentia est recta rō agibiliu3: vnde op3 q ille sit pcipuus actus prudentie: qui est pcipuus actus rōnis agibiliū: cuius quidē sunt tres actus: quorum primus est ɔsiliari: qd pertinet ad inuentionē: nā consiliari est qrere: scds actus est iudicare de inuentis: et hoc nō facit speculatiua rō: sed pratica rō: que ordinatur ad opus: procedit vlterius. Tertius actus est pcipere: qui quidem actus consistit in applicatione cōsiliatorum et iudicato3 ad operandū: et qz iste actus est ppinquior fini rōnis pratice: ide est: q iste actus est pricipalis actus rōnis pratice: et per ɔñs prudentie: et huius signū est q perfectio artis ɔsistit in iudicando: nō aūt in precipiendo: et ideo reputat melior artifex qui volens peccat in arte: quasi habēs rectum iudicium: q qui peccat nolens: qd videt esse ex defectu iudicij: sed in prudentia est ecōuerso vt dicit. 6. ethi. Imprudentior. n. est q volens peccat quasi deficiens in principali actu prudētie: qui est pcipere: q q peccat nolens.) Hec ille. ¶ Qz aūt pceptum seu imperiū rōnis supponat actum volūtatis: oñdit san. Tho. prima scde. q. 17. ar. i. vbi sic dicit. ¶ Impare est actus rōnis: psupposito tn̄ actu voluntatis. Ad cuius euidentiam ɔsiderandum est: q qz actus voluntatis et rōnis supra se inuicē ferri possunt: put. s. ratio rōcinat de volendo: et voluntas vult intellectum rōcinari: ɔtingit actus voluntatis pueniri ab actu rōis et eɔ: et qz virtus prioris actus remanet in sequenti actu cōtingit qnq: q est aliqs actus voluntatis fm q manet in virtute in ipso aliquid de actu rōnis: vt dictū est de vsu et electione: et ecōuerso aliqs ē actus rōnis h3 q in virtute manet in ipso aliquid de actu voluntatis. Imperare aūt est qdem essentialr actus rōnis: imperans enim ordinat eū: cui iperat ad aliquid agendū intermi nando vel denunciando: sic aūt ordinare per modum cuiusdam intimationis est rōnis: sed rō pōt aliquid itimare vel denūciare duplr. Uno modo absolute: que quidem intimatio exprimit per verbum indicatiuū modi: sicut si aliquis alicui dicat: hoc est tibi faciendū: aliqn autē rō intimat alicui mouendo ipsum ad hoc: et talis itimatio exprimitur per verbū imperatiui modi: puta cum alicui dr: fac hoc. Primu3 aūt mouens in viribus aie ad exercitiū actus: est voluntas. Cū igit 2m mouens non moueat nisi in virtute pmi mouentis: sequit q hoc ipsu3: q rō mouet impando: sit ei ex virtute voluntatis: vn̄ relinquit q impare sit actus rōnis psupposito actu volūtatis: in cuius virtute rō mouet per imperium ad exercitiū actus.) Hec ille. ¶ Qz aūt impium vel preceptum rōis semp ɔcomitet electio impati et pcepti a rōe: oñdit san. Tho. prima scde. q. 17. ar. 5. vbi querit: vtrū actus volūtatis sit impatus: et rndit sic. ¶ Imperium nihil aliud est q actus rōnis ordinātis cū qdam motiōe ad aliqd agendū. Manifestū est aūt: q rō pōt ordinare de actu voluntatis: sicut. n. pōt iudicare: q bonu3 sit aliqd velle: ita pōt ordinare impando: q hoc velit.

Diuersi gnīs habitus diuersimode ex actibus cāt.

In apphēnsiuis potētijs duplex passiuum.

Cap. scdo

Capi. primo

Ratio potest aliqd intimare vel denunciare duplr.

velit. Ex quo pȝ: ꝙ actus voluntatis pōt esse iperatꝰ.) Hec ille. ¶ Itē pmo loco arguit sic. (Dicit Augu. 8. cōfessionum. Impat aius: vt velit aius: nec tñ facit: velle aūt est actus voluntatis: ergo actus voluntatis non imperatᷣ.) ¶ Ecce argumentū. ¶ Sequitᷣ rñsio. (Dicēdum (ingt) ꝙ sicut August. ibidē dicit. Aius qñ pfecte imperat sibi: vt velit: tunc iam vult: sed ꝙ aliqñ iperet: ⁊ non velit: hoc ↄtingit ex hoc: ꝙ non pfecte imperat. Imperfectū aūt iperiuȝ ↄtingit ex hoc: ꝙ rō ex diuersis ptibus mouetᷣ ad imperandū: vñ fluctuat iter duo ⁊ non perfecte impat.) Hec ille. ¶ Itē qōne. lȝ. ar. primo arguit sic scdo loco. Eiusdē ē syllogiçare ⁊ ↄcludere: sed syllogiçare in opabilibus est rōnis: cum igitᷣ electio sit quasi ↄclusio in operabilibus: vt dᷣ. 7. eth. vᷣ ꝙ sit actus rōnis.) ¶ Ecce argumētū. ¶ Sequitᷣ respōsio (Dicendū (inquit) ꝙ ↄclusio syllogismi: que fit in operabilibus: ad rōnem ptinet: ⁊ dᷣ sententia vel iudicium: quā sequitᷣ electio. ⁊ ob hoc ipsa ↄ vᷣ ptinere ad electionē tanq̄ȝ ad ↄñs.) Hec ille. ¶ Ex quibus patēt tria predicta: ideo san. Tho. scda scde. q. 47. ar. lȝ. concludit: ꝙ vera ⁊ perfecta prudentia nō potest esse i peccatoribꝰ. ¶ Et 2° loco arguit sic. (Fides ē nobilior virtus q̄ȝ prudentia. sed fides pōt esse in peccatoribus: ergo ⁊ prudentia.) ¶ Ecce argumētū. ¶ Sequitᷣ rñsio. (Dicendū (inquit) ꝙ fides in sui rōne non iportat aliquā ↄformitatem ad appetitū rectoꝝ opeꝝ: sed rō fidei ↄsistit in sola cognitione: sed prudētia importat ordinem ad appetitū rectū. Tum qꝛ principia prudentie sunt fines opabilium: de qbus aliquis hȝ rectā estimationem per habitus virtutū moralium: que faciūt appetitum rectū: vnde prudentia non pōt esse sine virtutibus moralibus. Tum ēt qꝛ prudētia est pceptiua rectorum opeꝝ: qd non ↄtingit nisi existente appetitu recte: vnde fides lȝ sit nobilior q̄ȝ prudentia ꝑpter obmiꝰ tñ prudentia ſm sui rōneȝ magis repugnat pctō: qd ꝓcedit ex peruersitate appetitꝰ.) Hec ille. ¶ Patet igitᷣ ꝙ principalis actus prudētie: que est iperare ⁊ pcipere recte: nō pōt esse sine recto appetitu pu[i]o: ⁊ ↄñti: ⁊ ↄñr: nec sine recta electiōe. Cū igitᷣ ille pncipalis actꝰ prudētie non possit esse sine recto appetitu actuali: sequitᷣ ꝙ nec habitus prudētie per iterationē huius actus generatus pōt esse sine recto habitu appetitꝰ: quē dicimus virtutem moralē: ⁊ sic pȝ ꝙ nouitas Scoti non infringit antiquā veritatē sancti Tho. ⁊ phi i ethicis. ¶ Ad primū ↄ tertiā ↄclonem dᷣ: ꝙ minor argumēti: qua dᷣ qñ sunt plures pfectiones partiales ⁊c. falsa est: si vlr itelligatᷣ: si vero particulariter intelligatᷣ: syllogismꝰ est ex puris particularibus: ⁊ non valet. Qꝛ aūt minor vlr intellecta sit falsa pȝ: qꝛ intellectus ⁊ volūtas sunt partiales pfectiones aie: ⁊ tñ vna non pōt esse sine alia: cuius rō est: qꝛ hñt ↄnexioneȝ in vno 3°. s. in essentia aie: similitudo aūt de visu ⁊ auditu adducta non valet: qꝛ non hñt necessariā ↄnexioneȝ in aliquo tertio: vñ san. Tho. de virtutibus cardina. ar. scdo arguit sic. 17. loco. (Sicut sunt q̄dam virtutes aie: ita sunt q̄dam virtutes corporales: sed in virtutibus corporalibus non est cōnexio: qꝛ aliquis hȝ visum: qui non hȝ audituȝ: ergo etiam neq̄ȝ in virtutibus aie.) ¶ Ecce argumentum. ¶ Sequitᷣ rñsio. (Dicendū (inquit) ꝙ potētia aie nō se hȝ ↄuertibiliter cū essentia: q̄ȝuis. n. nulla potētia aie possit esse sine essentia: tñ essentia aie pōt eē sine qbusdam potentijs: puta sine visu ⁊ auditu ꝑpter corruptionem organoꝝ: quoꝝ hmōi potentie ꝓprie sunt actꝰ.) Hec ille. ¶ Itē in sol. decimitertij dicit. (Uirtutes habent ↄnexionē rōne principij ꝓximi. i. sui generis: qd ē prudentia vel charitas: non aūt ratiōe principij ⁊ finis cōis: qd est deus.) Hec ille. ¶ Iteȝ in solu. vndecimi sic dicit. (In scientijs speculatiuis non se hñt ↄuertibiliter principia ⁊ ↄclones sicut accidit i moralibus: ⁊ iō qui hȝ vnam ↄclonem: non est necesse: ꝙ habeat aliaȝ: esset aūt necesse: si oporteret: ꝙ qcunq̄ȝ hȝ principia: haberet ↄclones: sicut est in ꝓposito.) Hec ille. ¶ Item quarto loco arguit sic. (Scdm phm. 6. ethi. Ars est recta rō factibiliū: sicut prudentia est recta rō agibiliuȝ: sed homo pōt habere rectā rōnē circa vnū factibiliuȝ: puta circa fabrilia: non hñdo rectam rōnem circa alia artificialia: ergo ēt potest hēre prudentiā circa vnū genus agibiliū: puta circa iusta: ⁊ non habebit aliud genꝰ. puta circa fortia: ⁊ ita poterit habere vnā virtutē absq̄ȝ alia.) ¶ Ecce argumentū. ¶ Sequitᷣ rñsio. (Dicēdū (inquit) ꝙ artificialia diuersoꝝ generū hñt principia oino disperata: ⁊ iō nihil ꝓhibet hēre artē ſm vnū genus eoꝝ: ⁊ non circa aliud: sed principia moraliū sunt ordinata adinuicē: ita ꝙ per defectū vnius sequeretᷣ ēt defectus i alijs: puta si qs deficeret ab hoc pnᵒ: qd ē cōcupiscentias non esse sequendas: qd ptinet ad tēperantiam: sequeretᷣ interdū: ꝙ sequendo ↄcupiscentiā faceret iniustitiā: ⁊ sic violaretᷣ iustitia: sicut ēt i vna ⁊ eadē arte vel scia: puta in geometria: error vnius pncipij inducit errorē in totā sciaȝ: ⁊ idē est ꝙ non pōt esse aliqs sufficienter prudens circa mām vnius virtutis: nisi sit prudēs circa oēs.) Hec ille. ¶ Itē octauo loco arguit sic. (Phs dicit. 6. ethi. ꝙ Anaxagorā qde ⁊ Thalē sapientes qdem diximus: non aūt prudentes: sed sapia ⁊ prudentia sunt q̄dam virtutes intellectuales: ergo aliquis pōt hēre vnā virtutem sine alijs.) ¶ Ecce argum. ¶ Sequitᷣ rñsio. (Dicendū (ingt) ꝙ virtutes intellectuales nō sunt adinuicē ↄnexe. Et hoc ꝑpter tria. Primo qdem: qꝛ que sunt circa diuersa genera reꝝ nō sūt coordinata adinuicē: sicut de artibus dictū est. Scdo: qꝛ in scientijs non ↄuertibilr se hñt principia ⁊ ↄclusiones: ita scilicet: vt qcūq̄ȝ hȝ principia hēat ↄclones: sicut in moralibus dictū est. Tertio: qꝛ virtus intellectualis non hȝ respectū ad vtilitatē: per quā ordinatᷣ hō ad vltimū finē: ⁊ ideo hmōi virtutes ordinantᷣ ad aliqua ꝑticularia bona: puta geometria circa abstracta q̄dam. phisica circa mobilia: ⁊ sic de alijs: vnde eadē rōne nō sūt ↄnexe: qua nec virtutes iperfecte.) Hec ille. ¶ Ex quibus oibus apparet: qūo virtutes morales: que se habent sicut pncipia prudentie: que se hȝ vt ↄclo sunt ita ↄnexe cū prudentia: ꝙ nulla illaꝝ pōt hēri sine prudētia: nec prudentia pōt hēri sine oibus illis: qꝛ in mā morali pnm ⁊ ↄclones ↄuertuntᷣ: sic ꝙ habito pnᵒ hñr oēs ↄclones: ⁊ ↄclo infert oia principia: ⁊ ↄñr q̄libet ↄclo infert oēs ↄclones: ⁊ qdlibet pnm infert oia pricipia. Predicta vero ↄnexio intelligenda est tñ de virtutibus ꝑfectis: secus est de imperfectis. ¶ De hoc sā. Tho. vbi supra sic dicit. (De virtutibus pfectis. Alio mō dicendum est q̄ȝ de virtutibus imperfectis. Perfecte qdem virtutes ↄnexe sibi sunt: iperfecte aūt virtutes nō sunt ex necessitate ↄnexe. ¶ Ad cuius euidentiā sciendum est: ꝙ cum virtus sit: que hoiem pficit: ⁊ opus eius bonum reddit: illa virtus est pfecta: que pfecte opus hois bonū reddit: ⁊ ipm hoieȝ bonū: illa aūt impfecta: que hoiem ⁊ opus eius bonū reddit non simplr: sed q̄ȝtum ad aliqd: bonū aūt simplr in actibꝰ hūanis inuenitᷣ ꝑ h ꝙ pertingitᷣ ad regulā hūanoꝝ actuū: q̄ qdē est duplx. Una qdē q̄si homogenea ⁊ ꝓpria hois. s. recta rō: alia aūt est sicut pma mēsura trāscendēs: que est deus. Ad rōnem aūt rectā attingit hō per prudentiā: que ē recta

Cap. 5.

Cap. 7.

Uirtutes intellectuales nō sunt adiuice ↄnexe.

Uirtutes morales perfecte sunt connexe cū prudentia secus de imperfectis.

Cap.6. ratio agibiliū: vt dicit phs.6.ethi. Ad deum aūt attingit hō per charitatē ſm illud prime Jo.4. Qui manet in charitate: in deo manet: ⁊ deus in eo: sic igiṫ est triplex gradus virtutū: sunt.n.q̄dā virtutes oīno iperfecte: que sine prudentia existunt: non attingentes rectā rōnē: sicut sunt inclinatiōes: quas aliqui hñt ad aliqua virtutū opa ēt ab ipsa natiuitate ſm illud Job.31. Ab īfantia creuit mecū miseratio: ⁊ de vtero egressa ē mecum: hmōi aūt inclinationes non simul insunt oībus: sed qdā hñt inclinationē ad vnū: qdam ad aliud. He aūt inclinationes non hñt rōnem virtutis: qꝛ virtute nullus male vtiṫ ſm Augus. hmōi aūt inclinationibꝰ pōt aliquis male vti ⁊ nociue: si sine discretione vtaṫ: sicut equus si visu caret: tanto fortius impingeret: quāto fortius curreret: vñ Grego. dicit in scdo moraliū: q cetere virtutes nisi ea. que appetunt: prudenter agant: virtutes esse nequaq̄ possunt: vnde ⁊ inclinatiōes: que sunt sine prudentia: non habēt perfecte rōnē virtutis. ¶ Scds aūt gradus v̄tutū est: que attingunt ad rectā rōnem: non tñ attingunt ad ipsum deū per charitatē: ⁊ he qdem aliqualiter sunt pfecte per cōparationē ad bonum humanū: non tñ sunt simplr perfecte. qꝛ nō attingunt ad primā regulā: que est vltimus finis: vt Augusti. dicit ꝯ Julianū. Unde ⁊ deficiūt a vera ⁊ pfecta simplr rōne virtutis: sicut ⁊ morales inclinationes sine prudētia deficiunt a v̄a rōne virtutis. ¶ Tertius gradus est virtutū simplr perfectaꝝ: que sunt cū charitate. He.n. virtutes faciunt actū hōis simplr bonū q̄si attingentē vsq ad vltimū finem. Est aūt ꝯsiderandū vlterius: q sicut virtutes morales eē nō pñt absq prudentia: ita nec prudentia pōt esse absq virtutibus moralibus. est.n. prudētia recta rō agibiliū. Ad rōnē aūt rectam in quolibet genere requiriṫ: q aliquis habeat rectam estimationē ⁊ rectum iudiciū de principijs: ex quibus illa rō pcedit: sicut in geometralibus non pōt aliquis hēre rectam estimationē de ꝯclonibus nisi habeat rectā estimationē: vel rectā rōnem circa principia geometrica: p̄ncipia aūt agibiliū sunt fines: ex his enim sumiṫ rō agendoꝝ. De fine aūt hꝫ aliqs rectam estimationē per habitum virtutis moralis: qꝛ vt dicit

Cap.8. phs tertio ethi. Qualis vnusquisq est: talis est finis: finis.n. virtuosi est bonum: qd est ſm virtutem: ⁊ vitiosi finis est illud: qd pertinet ad illud vitiū: ⁊ est sile de gustu infecto ⁊ sano: vnde necesse est: q quicunq hꝫ prudē

Quicūq hꝫ charitatē hꝫ oēs alias virtutes. tiam habeat ēt virtutes morales: silr etiam quicunq hꝫ charitatē: opꝫ q habeat oēs alias virtutes. Charitas.n. est in hoīe ex infusione diuina ſm illud Ro.5. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spm̄ scm̄: qui datus est nobis. Deus aūt ad quecūq dat inclinatiōes dat ēt formas aliquas: que sunt principia opationū ⁊ motuū: ad que res inclinanṫ a deo: sicut igni dat leuitatem: per quā pmpte ⁊ faciliter tendit sursum. Uñ dr̄ Sap.8. Disponit oīa suauiter: opꝫ igiṫ q simul cū charitate īfundanṫ habituales forme expedite pducētes actus: ad quos charitas iclinat. Jnclinat aūt charitas ad oēs actus virtutū: qꝛ cū sit circa vltimū finē: impat oēs actus virtutū. Quelibet.n. ars vel virtus: ad quā pertinet finis iperat his: que sunt circa finem: sicut militaris equestri: ⁊ equestris frenoꝝ factiue: vt dr̄ pmo

Capl. primo ethi. Uñ ſm decentiā diuine sapie ⁊ bonitatis pueniṫ: vt simul cū charitate habitus virtutū oīum infundāṫ. ⁊ iō dr̄ pme Cor.13. Charitas patiens est: benigna ē ⁊c. Sic igiṫ si accipiamꝰ virtutes simplr pfectas ꝯnectūṫ ppter charitatē: qꝛ nulla talis virtus pōt hēri sine charitate: ⁊ habita charitate oēs hñr. Si aūt accipiāꝫ virtutes perfecte in scdo gradu respectu boni humani sic ꝯnectunṫ per prudentiā: qꝛ sine prudentia nulla virtꝰ moralis hēri pōt: nec prudentia pōt hēri sine virtutibꝰ moralibus: si ēt accipiamus virtutes quatuor cardinales ſm q iportant quasdā generales ꝯdōnes virtutū: ſm hoc hñt ꝯnexionem ex hoc: q nō sufficit ad aliquē actum virtutis: q adsit vna haꝝ ꝯditionū: nisi oēs assint: ⁊ ſm hoc videṫ assignare cās ꝯnexionis Grego.13. moralium.) Hec ille. ¶ Silr ponit tertio sen. di.36.q. prima ar.p̄. ¶ Ad zm dr̄: q minor est falsa ⁊ negāda: vt pꝫ per p̄dicta. Nam rectū dictamē praticū ꝯsiliatiuū: iudicatiuū: p̄ceptiuum non pōt esse pfectum in vna pte mãe moralis: nisi extendat se ad oēm mām moralē que cōiter occurrit hoī agenda. Nā error circa māꝫ tēperantie inducit errorē circa mām iustitie vel fortitudinis vt dictū ē: ⁊ ideo ex recto dictamīe circa vnā ptē mãe moralis p̄cise nunq̄ acquiriṫ habitꝰ itellectualis: aut moralis hñs rōnē perfecte virtutis: quo.s. aliquis semp recte: ⁊ nullo mō male vti possit: vñ p̄ter allegata ex abundanti adducta San. Tho. tertio sen. di.36. q. prima arti. primo sic dicit. (Uirtus pōt duplr considerari. Uno mō ſm esse ipsius iperfectū: ſm qd semina virtutū insunt nobis a nā: ⁊ sic virtus dr̄ q̄dam nālis inclinatio ad virtutis actū: ⁊ sic vna virtus pōt hēri sine alia. Quidā.n. sunt nāliter apti ad liberalitatē: qui sunt pni ad luxuriā ex nā sue cōplexionis: ⁊ sic etiā cōtingit in alijs. Alio mō consideraṫ virtus ſm esse perfectum: qd ex assuetudine recipit: ⁊ sic accipiunt nomē politice virtutes: ⁊ hoc mō opꝫ oēs virtutes esse simul: ⁊ pōt triplex rō ex dictis phoꝝ accipi: assignaṫ aūt prima a pho. in.6. ethi. que sumiṫ ab eo: a quo pficiṫ quelibet virtus politica: inest.n. nobis q̄dā nālis inclinatio ad actū prudentie: que virtus nālis dicitur. Et vocaṫ a pho demotica: quā nos industriam dicere possumus: que qdem ⁊ ad bona ⁊ ad mala se hrē pōt: vñ nō est virtus: qꝛ virtus est: que opus hōis semp bonū reddit: vnde si debeat ad hoc pduci: q semp eius iudiciū sit rectū: opꝫ q addaṫ aliqd: per qd oīs error phibeaṫ. Est aūt duplex error in iudicio: vnus qui est circa finē: sicut ꝯtingit in hñte habitum vitij: qui qdem inclinat ad suum actū: sicut ad per se bonū: ⁊ talis error in agēdis assimilaṫ errori: qui est circa principia in speculandis. Alius error est in psecutione finis: qd ꝯtingit cum quis a recta ꝯceptione. quā hꝫ de fine abduciṫ per passiōes: sicut dr̄: q delectatio corrūpit estimationē: ⁊ hic error assimilaṫ in agendis errori: qui est in speculādis circa decursum principioꝝ ad conclusiones. Utrunq aūt errorem phibet virtus moralis: que in finē rectū inclinationē facit: ⁊ passiones cōprimit: ⁊ ideo non potest esse prudentia sine virtute morali: dico tēperantia: fortitudine: ⁊ iustitia: ⁊ hmōi: similiter etiam naturalis inclinatio ad ea: que sunt virtutis moralis: quāto maior est: tanto est magis noxia: nisi rōnis discursus adhibeaṫ: sicut cecus quāto fortius currit: tanto magis offēdiṫ. Et iō ad hoc: q virtus moralis perficiaṫ: opꝫ q a prudentia dirigaṫ: vnde prudentia in diffinitione virtutis moralis poniṫ: vt pꝫ scdo eth. et iō oportet virtutes politicas connexas esse. Cap.5. Alia ratio ꝯnexionis sumitur ex his: que opꝫ esse in oī virtute cōiter: quoꝝ tamē vnūqdq aliqua virtus principalr sibi vendicat: sicut difficile vendicat sibi fortitudo. Mediū inter supfluū ⁊ diminutum: qd est moderatū vendicat sibi temperātia: rectum vendicat sibi iustitia. Scientiā autem sibi vendicat prudentia: ⁊ iō ab his ꝯditionibus vnaqueq dictarū virtutum nomen accipit. Qꝛ autem illud: qd

Omnes politicas virtutes esse simul triplicuter ostenditur. Cap.16.

est maximū

est maximũ in quolibet genere est cã alioꝝ: iõ alie virtutes participant quodãmodo ꝓdictaꝝ aliquã ꝯditionum ex virtute: que illaꝫ sibi principaliter vẽdicat. qꝛ enim fortis est circa maxime difficilia perseuerans: facile ẽt in alijs difficultatibus minorib⁹ ꝑseuerabit. Et hanc cãm assignare vr̃ Seneca: qui dicit oẽ qđ bene fit iuste: fortiter: tẽpate: ꝛ prudẽter fieri. Tertia rõ potest sumi ex fine: quẽ intendit quelibet virtus: quelibet. n. virtus operaẜ ꝓpter bonuꝫ virtutis: vnde si bonũ virtutis queadmodũ virtuosuꝫ decet intendit: nullo mõ ab ipso intentionẽ deflectit. Uñ phs dicit. 4. ethi. ꝙ ꝓdigus: qui expẽdit non curans bonũ: facile in qđcunqꝫ malũ declinat.) Hec ille. ¶ Item ibidẽ arguit sic i 2° loco. (Quecũqꝫ ꝯnectunẜ: opꝫ ꝙ in aliquo vno ꝯnectantur: sed non est dare aliqđ vnum: in quo ꝯnectanẜ virtutes nisi per prudentiã: in qua ꝯnecti non pñt: qꝛ cum prudentia sit quasi ars quedã operabiliũ: non est incõueniens: ꝙ aliquis hẽat prudentiã quãtũ ad vnã mãꝫ: ꝛ non quantũ ad aliã: ergo non est necessariũ: ꝙ virtutes sint ꝯnexe.) ¶ Ecce argumentũ. ¶ Sequiẜ rñsio (Dicendũ (inqͭ) ꝙ ex eodẽ pͥncipio ꝓcedit prudẽs circa oẽs mãs virtutũ. s. ex intentione boni rõnis: vñ non põt esse: ꝙ prudentia acquiraẜ ẜm vnam partẽ materie moralis virtutis: ꝛ non ẜm aliã: sicut ꝯtingit in artibus quantũ ad aliquas mãs: circa quas eodẽ mõ operantur: sicut carpentarius de nuce ꝛ quercu simil̾r facit archam. Et per hoc pꝫ solutio ad 3ᵐ: qꝛ scie alie addunt principia spãlia ad principia cõia sapientie: ꝛ ideo vna illaꝝ põt sciri alia ignorata: sꝫ virtutes morales nõ addunt alia principia sup pͥncipia prudentie: imo pͥcipia prudentie sunt ẜm virtutes morales: que qdeꝫ pͥncipia sunt fines virtutũ moraliũ ẜm phm. x. ethi.) Hec ille. ¶ Item pͥa 2ᵉ. q. 65. art. i. in sol. quarti sic dicit. (Ea ad que inclinant virtutes morales: se hñt ad prudentiã sicut principia: non aũt factibilia se hñt ad artẽ sicut pͥncipia: sed solum sicut mã. Manifestũ est aũt: ꝙ ꝛ si rõ possit esse recta in vna pte mãe: ꝛ non in alia: nullo mõ tñ põt dici recta rõ: si sit defectus cuiuscunqꝫ pͥncipij: sicut si aliquis erraret circa hoc pͥnᵐ: oẽ totũ est mai⁹ sua parte: non posset hẽre scientiam geometrie: qꝛ oporteret multũ recedere a veritate in sequentibus. Et preterea agibilia sunt ordinata adinuicẽ: non aũt factibilia: ꝛ iõ defectus prudentie circa vnã partem agibiliũ induceret defectũ ẽt circa alia agibilia: qđ in factibilib⁹ non ꝯtingit.) Hec ille. ¶ Itẽ in solu. tertij ostẽdit quõ oĩa agibilia hñt ordinẽ adinuicẽ. (Uirtutes (inqͭ) intellectuales sunt circa diuersas mãs adinuicẽ non ordinatas: sicut pꝫ in diuersis scientijs ꝛ artibus: ꝛ iõ nõ inueniẜ in eis ꝯnexio: que inueniẜ in virtutibus moralib⁹ existentibus: circa passiones ꝛ opationes: que manifeste hñt ordinẽ adinuicẽ: nã oẽs passiones a qbusdã primis ꝓcedunt. s. amore ꝛ odio: ꝛ ad quasdã alias terminanẜ. s. delectationẽ ꝛ tristitiam. Et simil̾r oẽs opationes: que sunt mã virtutis moralis hñt ordinem adinuicem: ꝛ ẽt ad passiones: ꝛ iõ tota mã virtutũ moraliũ sub vna rõne prudẽtie cadit: habent tñ oĩa intelligibilia ordinẽ ad prima principia: ꝛ ẜꝫ hoc omnes virtutes intellectuales dependẽt ab intellectu principioꝝ: sicut prudẽtia a virtutibus moralibus. Principia aũt vl̾ia: quoꝝ est intellectus principioꝝ: non dependent a conclusionibus: de qbus sunt relique virtutes intellectuales: sicut virtutes morales dependent a prudentia: eo ꝙ appetitus mouet quodãmodo rõnẽ: ꝛ rõ appetitũ.) Hec ille. ¶ Ex qbus pꝫ: quõ arguens falsum assumit. s. ꝙ aliqs possit hẽre perfectũ ꝛ rectuꝫ dictamẽ praticũ ꝛ prudentiale in mã vnius virtutis moralis sine hoc: ꝙ hẽat perfectũ dictamẽ ꝛ actuale vel habituale in mã alterius. ¶ Ad 3ᵐ rñdit san. Tho. pͥa 2ᵉ vbi supra in sol. primi: qđ ẽ tale. (Uirtutes morales qñqꝫ cãnẜ ex exercitio actuũ: vt ꝓbaẜ 2° ethi. sed hõ põt exercere se i actibus alicuius virtutis sine hoc: ꝙ exerciteẜ in actibus alterius virtutis: ergo vna virtus moralis põt hri sine altera.) ¶ Ecce argumentũ. ¶ Sequiẜ rñsio. (Dicẽdum ꝙ virtutũ moraliũ qdam ꝑficiunt hoĩeꝫ ẜꝫ cõeꝫ statũ. s. quantũ ad ea: que cõiter in oĩ vita hoĩuꝫ occurrunt agẽda: vnde opꝫ ꝙ hõ simul exerciteẜ circa mãs oĩum virtutũ moraliũ: ꝛ si qdeꝫ circa oẽs exerciteẜ hñ opando: acqret habitus oĩum virtutũ moraliũ: si autẽ exerciteẜ hñ opando circa vnã mãꝫ: nõ aũt circa aliã: puta hñ se hñdo circa iras: non aũt circa ꝯcupiscẽtias: acquiret qdem habitũ ad refrenandũ iras: qui tñ non hẽbit rõnem virtutis ꝓpter defectũ prudentie: que circa ꝯcupiscentias corrumpiẜ: sicut ẽt nãles iclinatiões non hñt perfectã rõnẽ virtutis si prudentia desit. Quedam vero virtutes morales sunt: que ꝑficiunt hoĩem ẜm aliquẽ eminẽtẽ statũ: sicut magnificẽtia ꝛ magnanimitas. Et qꝛ exercitiũ circa mãs haꝝ virtutũ nõ cõiter occurrit vnicuiqꝫ: põt aliqs hẽre alias virtutes morales sine hoc: ꝙ hẽat actu habit⁹ haꝝ virtutũ loquendo de virtutibus acqsitis. Sed tñ acqsitis alijs virtutibus hꝫ istas virtutes in potentia ꝓpinqua: cũ. n. aliqs per exercitiũ adeptus est liberalitatẽ circa mediocres donationes ꝛ sumptus: si superueniat ei abundãtia pecuniaꝝ: modico exercitio acquiret habitũ magnificẽtie: sicut geometer modico stu⁰ acqrit sciam alicuius conclusionis: quã nunqꝫ ꝯsiderauit: illud aũt hẽre dicimur qđ in ꝓmptu est: vt hẽamus ẜm illud phi 2° phi. Or parum deest. q. nihil deesse vr̃.) Hec ille. ¶ Sil'e põit 3° sen. di. 36. q. i. art. i. in sol. pͥmi. (Qñ (inqͭ) aliqs exerceẜ in actu alicuius virtutis: si simul exerceẜ in actu alicuius vitij: nunqꝫ acquiret aliquã virtutẽ: qꝛ non acqret prudentiaꝫ: vñ ad hoc ꝙ vna virtus habeaẜ: opꝫ ꝙ hõ bene se habeat circa omnia: que in vsum vite veniũt: ꝛ sic istis virtutibus simul cũ prudentia acqsitis ex hoc cãhunẜ alie virtutes: que sunt circa ea: que non ita frequenter in vsum vite veniunt: ex hoc ipo. n. ꝙ rõ assuefacta est in superioribus virib⁹: pñt inferiores: eius nutum seq: in quo ꝯsistit tota rõ virtutis moralis.) Hec ille. ¶ Sil'e dicit de virtutib⁹ vbi supra in solu. noni. (Quedã (inqͭ) virtutes sunt: que ordinãt hoĩem i his: que occurrũt cõiter in vita humana: sicut tẽperantia: iustitia: mansuetudo: ꝛ hꝫ: ꝛ in talib⁹ necesse ẽ: ꝙ dũ hõ exercitaẜ i actu vnius virtutis: simul exerceaẜ i actib⁹ aliaꝝ virtutũ: ꝛ tunc acqret oẽs habitus hmõi virtutũ simul: ꝛ tunc opꝫ: ꝙ bene se habeat in oĩbus: aut exercitatur in vno ꝛ non in alijs: ꝛ tunc acquiret habitum cõtrariuꝫ alicui virtuti: ꝛ per ꝯñs corruptionem prudentie: sine qua nec dispositio: quã acquisiuit per actus alicuius virtutis hꝫ ꝓprie rõnem virtutis: hmõi aũt habitibus acquisitis: qui cõiter in vita occurrunt: virtual̾r iam habenẜ quasi in propinqua dispositione: si qui alij habitus virtutum sunt: quoꝝ actus non occurrant frequenter in conuersatione humana: sicut est de magnificentia ꝛ magnanimitate.) Hec ille. ¶ Ex qbus apparet manifeste: quomodo per nullũ exercitiũ potest acquiri habitus vnius virtutis cardinalis: nisi simul acquiranẜ quatuor habit⁹ virtutũ cardinalium. ¶ Tũc ad replicas ꝛ reprobationes ꝯ responsiones ibidem datas dr̃ primo: ꝙ prima responsio ibidẽ data paꝝ valet: ideo non est necesse illaꝫ sustinere: qꝛ vt dictũ est: quõ

Capi. tertio.
Cap. 9.
Capi. primo
Tex. cõ. 56.

cũq; ꝯtingat aliquẽ non simul exercitari ĩ actib⁹ oĩum ṽtutũ cardinaliũ: siue q2 mã nõ ocurrit: siue q2 hõ vult exerceri in vna parte mãe moralis: ꝛ nõ in tota: nullus habitus illo modo acquisitus hꝫ rõnem perfecte ꝛ proprie virtutis. ❡ Dicit̃ scđo: ꝙ scđa rñsio ibidem data bona est quo ad hoc ꝙ ponit: ꝙ nullus talis habitus sine alijs hꝫ rõnem virtutis: tñ illud qđ addit de concordia virtutis ad virtutem: ꝛ habitus ad habitum ĩ quolibet actu virtutis non vr̃ esse multum necessariũ: nisi intelligat̃ de coexigentia actus ad actum in prima generatione virtutuꝫ: q2 vt dictũ est: oportet simul exerceri in tota materia morali: non qđem: ꝙ simul in eodem instanti: elliciat quatuor actus: puta prudentie: iustitie: fortitudinis: tẽperantie: sed sic ꝙ actus vnius sequatur actũ alterius indilate. ❡ Et tunc ad ṗmã hui⁹ responsionis ĩprobationem concedit̃: ꝙ quelibet virt⁹ est alteri cã: sine qua nõ essendi virtutem: sicut iustitia: fortitudo: tẽperantia sunt prudentie cã essendi virtutẽ saltem quo ad actum: ĩquantũ ministrãt rectam ꝛ immobilem estimationẽ principioꝝ. ❡ Ex qbus ꝓcedit prudentia in cõsiderando: iudicando: ꝛ ṗcipiendo: ꝛ eꝯ. prudentia est iustitie: fortitudini: temperantie cã essendi virtutes: inquantũ dirigit eas in eligendo recta media ad finem: ꝛ prefigit eis medium inter superabũdãtiaꝫ ꝛ defectũ: ꝛ ostendit debitas circũstantias actuũ.

Nõ quelibet virtus est alteri cã sine qua non.

❡ Rursus iustitia est fortitudini vel tẽpantie cã eẽndi virtutem: inquantũ confert ad rectam estimationeꝫ prudentie in materia ꝛ sua ꝛ aliaꝝ virtutum: ꝛ etiaꝫ inquantũ in quolibet actu virtutis moralis participatur aliquis modus rectitudinis: quẽ principalr̃ respicit iustitia: ꝛ consilr̃ fortitudo: ꝛ temperantia sunt iustitie cã eẽndi virtuteꝫ mõ ṗexposito. ❡ Nec valet ĩprobatio cõsequentis cõcessi in sensu isto: q2 ex illo consequente non sequit̃ aliqđ de incõuenientibus ibideꝫ adductis. Non qđem ṗmuꝫ. s. ꝙ aliqua virtus sit virtus anteq̃ sit virtus. q2 ꝓbatio huius stat in ista falsa consequentia: immo in duabus falsis ꝯsequentijs. s. ꝙ si habitus qui dr̃ tẽperantia: non est virtus: nisi cõcomitante alio habitu: qui dr̃ fortitudo: igit̃ fortitudo prius est virtus q̃ tẽperantia sit virtus: cuius consequentie nullitas apparet in silĩ: non. n. sequit̃. sortes non põt esse pr̃: nisi aliquis sit eius filius: ergo aliquis prius est filius sortis q̃ sortes sit pater alicuius. Ita in ꝓposito: ista ꝯñtia esset bona: tẽperantia non hꝫ rõnem virtutis nisi ꝯcomitante habitu fortitudinis: ꝛ fortitudo hꝫ rõnẽ virtutis nõ ꝯcomitante hĩtu tẽperantie: ergo fortitudo prius ẽ virtus q̃ tẽperantia sit virtus: sed tunc scđa pars añcedentis negaret̃: q2 sicut tẽperantia coexigit fortitudinẽ ad hoc ꝙ sit virtus: ita fortitudo ꝯsilr̃ reqrit tẽperantiaꝫ ad hoc ꝙ hẽat rõnem virtutis. Consilr̃ nec scđm incõueniens ibidẽ adductũ. s. ꝙ nulla virtus sit ṗma virt⁹: concludit̃ sufficienter ex ꝯñte ꝯcesso: imo ex illo ꝯñte sequit̃ oppositum. s. ꝙ q̃libet virtus de nũero quatuor cardinaliũ est prima virtus: q2 ly ṗᵐ põt exponi duplr̃. s. affirmatiue ꝛ negatiue: affirmatiue sic: vt illud dicat̃ ṗmum: qđ ṗcedit oĩa alia: ꝛ est prius oĩbus alijs: negatiue aũt: vt illud dicat̃ primũ: quo nullũ aliud est prius: ꝛ ꝭm hoc apparet: ꝙ q̃libet virtus est prima virtus: exponendo ly ṗmũ negatiue: lꝫ nulla sit ṗma exponendo ly ṗmum affirmatiue: ꝛ in hoc sensu ꝓcedit argᵐ: ꝛ nõ in ṗmo. Cõcedit̃ tñ ꝙ vno mõ cãlitatis vna virtus est prior alijs: ꝛ alio mõ posterior eis: sicut pꝫ de prudẽtia respectu aliaꝝ triũ moralium: ꝛ eꝯ. sed arguens loqtur de prioritate duratiõis. ❡ Dr̃ 3°: ꝙ rñsio tertio loco posita bona est. Et ad eius ĩprobationem dr̃: ꝙ ꝯñs ibidẽ

Una virtus ẽ ṗor alijs vno modo cãlitatis: ꝛ alio mõ posterior.

illatũ. s. ꝙ vnus actus generãs vltimũ habitũ generabit oẽs virtutes morales inesse virtutis: non est inconueniens: imo est veꝝ: q2 ille actus agit in virtute multoꝝ actuũ ṗcedentiũ circa diuersas mãs ꝯnexas: ꝛ coordinatas adinuicẽ: sicut. n. prius dictuꝫ est: actiones ꝛ passiones humane: que sunt mã virtutum moralium sunt adinuicẽ coordinate. Et ideo non miꝝ si vn⁹ act⁹ agens in virtute ṗcedentiũ cõplet vnũ habitum: puta prudentie: ex cuius cõplemento dependent alij habit⁹ inesse virtutis: ꝛ hñt colligationẽ ex parte obi: ꝛ ex ꝑte modi operandi: q2. s. vnus cõcurrit ad ꝑfectum actũ alterius: ꝛ alijs ꝯnexionibus supradictis. ❡ Et ad huius improbationẽ dr̃: ꝙ iste vltimus actus est quidã actus vnius virtutis dũtaxat: ꝛ non oĩuꝫ elicitiue: sed est actus oĩum virtutũ participatiue: q2 vt supra dictũ est: in actu cuiuslibet virtutis ꝑticipat̃ aliqd ꝑtinens ad prudentiam: ꝛ aliqd ꝑtinens ad iustitiã: ꝛ aliquid pertinẽs ad fortitudinẽ: ꝛ aliqd ꝑtinens ad tẽperantiam. ❡ De hoc san. Tho. de virtutibus. q. de virtutibus cardinalibus ar. p° arguit sic ṗmo loco. (Ea que nõ distinguũt̃ ab inuicẽ: non debẽt adinuicẽ ꝯnumerari: q2 distinctio est cã numeri: vt dicit Dama. sed ṗdicte virtutes. s. prudentia: iustitia: fortitudo: tẽperantia non distinguuntur ab inuicem. Dicit enim Gregorius. 23. moralium. Prudentia nõ est: que iusta: ꝛ temperata: ꝛ fortis non est. Nec perfecta temperãtia: que fortis: ꝛ iusta: ꝛ prudens non est. Nec fortitudo integra: que prudens: tẽperans: ꝛ iusta non est. Nec vera iustitia: que prudẽs: fortis: ꝛ tẽperata non est: ergo non debent dici he quatuor virtutes cardinales) ❡ Ecce argumentũ. ❡ Sequit̃ rñsio. (Dicendũ (inquit) ꝙ de ṗdictis quatuor virtutibus cardinalibus diuersimode aliqui locuti sunt: quidam. n. vtunt̃ ṗdictis quatuor noĩbus ad significandũ generales modos virtutum: puta oẽm cognitioneꝫ dirigentem vocantes prudentiaꝫ: oẽm rectitudinẽ adequantem actus humanos vocantes iustitiaꝫ: omnem moderationem refrenantem appetitum hoĩs a tꝑalibus bonis vocantes tẽperantiam: oẽm firmitateꝫ animi stabilientem hominẽ in bono contra insultũ quorũcunq; maloꝝ fortitudinẽ appellantes: ꝛ ita vr̃ vt in his noĩbus Augu. lib. de moribus ecclesie: ꝛ ꝭm hoc potest intelligi dictũ Gregorij: q2 vna haꝝ ꝯditionum ad verã virtutis rõnem nõ sufficit: nisi oẽs ṗdicte ꝯditiones ꝯcurrãt. Scđm hoc ergo ṗdicta quatuor dicunt̃ q̃tuor virtutes non ꝓpter diuersas spẽs habituũ: que attendant̃ ꝭm diuersa obã: sed ꝭꝫ diuersas rõnes formales. Alij vero sicut Arist. in lib. ethi. loquunt̃ de predictis quatuor virtutibus ꝭm ꝙ sunt spãles virtutes determinate ad ꝓprias mãs: ꝛ ꝭm hoc põt ẽt dictũ Gregorij verificari per modũ cuiusdã redundantie: inquãtum ṗdicte virtutes sunt circa illas mãs: in qbus potissime cõmendant̃ ṗdicte quatuor generales ꝯditiones virtutis. Unde ꝭm hoc fortitudo tẽperãs est: ꝛ tẽperãtia fortis: q2 qui põt refrenare appetitũ suum: ne insequat̃ ꝯcupiscentias delectationum: qđ ꝑtinet ad tẽperantiam: multo magis põt refrenare motũ audacie in ꝑiculis. Et silr̃ qui põt stare firmus ꝯ pericula mortis: multo magis potest stare firmus ꝯ illecebras voluptatuꝫ: ꝛ ꝭm hoc illud: qđ est principalr̃ tẽperantie transit ad fortitudinẽ ꝛ ecõuerso: ꝛ eadẽ rõ est de alijs.) Hec ille. ❡ Item ṗ²2ᵉ. q. 61. ar. 4° in solu. primi: qđ est idẽ in forma cuꝫ supradicto: sic dicit. (Iste quatuor virtutes denoĩant̃ adinuicẽ per quandã redundantiã: id. n. qđ ẽ prudentie: redundat in alias virtutes inquãtũ a prudẽtia dirigunt̃: vnaqueq; vero aliaꝝ redũdat in alias ea

ratione